LEXYKON
GEOGRAFICZNY

DLA GRUNTOWNEGO POIĘCIA GAZET I HISTORYI

Z ROZNYCH AWTOROW ZEBRANY, PRZETŁUMACZONY I NAPISANY PRZEZ X. HILARYONA

KARPINSKIEGO

Z. S. BAZYLEGO W. PROWINCYI LITEWSKIEY KAPŁANA I TEOLOGA.

PO SMIERCI IEGO Z PRZYDATKIEM ODMIAN, KTORE ZASZŁY, Z WYKŁADEM NA POCZĄTKU TERMINOW GEOGRAFICZNYCH, I SŁOWNIKIEM NAZWISK ŁACINSKICH NA KONCU POŁOZONYM, DO DRUKU

PODANY.

W WILNIE
w Drukarni J. K. M. XX. Bazylianow
ROKU 1766.

Jak Geografia wielce użyteczna i potrzebna, wie dobrze każdy, ponieważ żadney nie maſz wyzwolоney nauki, ktoreyby okraſą i pomocą niebyła, a mianowicie Hiſtoryi. M. Ant. Baudrand Præf. ad Lex Geog. Ferrarii.

JASNIE OSWIECONEY

XIĘZNIE JMSCI

Z GRAFFOW DETLOFFOW

FLEMINGOW

CZARTORYSKIEY

GENERAŁOWEY

ZIEM PODOLSKICH.

Jaśnie Oświecona Mościa Xiężno.

Nie mogła zaiſte praca, w cieniach śmiertelnych iuż zagrzebionego Brata mego poważnieyſzym roziaśnieć blaskiem, iako gdy na iaw wychodźi naydoſtoynieyſzemu Waſzey Xiążęcey Mości Jmieniowi poświęcona. Ani ſprawca ſam

mogłby oſieroconemu płodowi temu ſwemu, więkſzego życzyć dżiedżictwa nad ten los zaſzczytu, ktory mu ſię teraz od W. X. M. doſtaie. Bo ieżeli z widoku wſpaniałey faciaty ludżie zwykli ſądżić o pięknym kſtałcie i okazałości wnętrznego budowania; tedy kto wątpić zechce o wnętrznym ſzacunku uczonego dżieła tego, gdy na ſamym iego czele W. X. M. wieku naſzego Mądrey, Swiętey, Mężney, i wſzyſtkich inſzych przednich przymiotow zbiorem uwielbioney Heroiny, zobaczy Jmie? a Jmie ktorego zaſzczytow

wyliczać niemożna, tylko przez naybliżſze z TRONEM pokrewieńſtwo, przez naypierwſze w Oyczyznie zasługi i Urzędy, przez Przodkow rodowitością Nayiaśnieyſzych, panowaniem iedynowładnych, sławą dżieł nieśmiertelną potomnym wiekom zaleconych; przez *Gedyminow* mowię, *Olgierdow Jagiełłow* i z tey krwi rozplemionych inſzych licznych Europeyskich Monarchow. Tak ieſt zapewne J. O. M. X. znaydżie niechybnie dla ſiebie ten ku publiczney Narodu Polskiego wygodżie i pożytkowi ſporządzony Geo-

Geograficzny Słownik z Wielkiey Osoby Twoiey winną powagę i wźięcie; przyim go iedno iako skutek pieczołowitey całego Domu Twego o wprowadzenie i pomnożenie dobrych nauk gorliwości, mnie to za zysk zostawuiąc, że mam honor z tey okazyi pismem światu oświadczyć, żem iest z obowiązku nayściśleyszey wdźięczności.

Jaśnie Oświeconey Waszey Xięcey Mości.

Nayuniżeńszym sługą i codźiennym Bogomodlcą.
X. Herakli Karpiński Z. S. Bazylego W.

RZECZ
W POWSZECHNOSCI
O GEOGRAFII,
GDZIE I TERMINY GEOGRAFICZNE WYKŁADAIĄ SIĘ.

Geografia pospolicie znaczy opisanie źiemie i wod, które ją otaczają. Więcey więc znaczy niż *Topographia*, bo ta tylko opisuje mieysce jakie w szczegulności, na przykład miasto jakie, włość, majętnośc, &c. i niz *Chorographia*; bo ta opisuje kray jaki jeden tylko lub Królewstwo.

Czworako źiemia dźielić się zwykła. *1* Matematycznie. 2. Fizycznie albo naturalnie. 3. Politycznie. 4. Moralnie.

Matematyczne podźielenie jest wynaleźione od ludźi uczonych, i zależy na cyrkułach i liniach pewnych Sfery albo kuli sztuczney *Sphæra armillaris* połacinie nazwaney, ktòrey wizerunek dla snadnieyszego rzeczy pojęcia tu kładniemy.

Sfera ta wyraża Okrąg świata i cała jest w cyrkułach i liniach, nie przeto żeby w rzeczy samey na Okrągu świata, to jest na Niebie i źiemi, znaydowały się, ale że one myśl nasza na nim wyobrażać zwykła dla łatwieyszego doyścia mieysc położenia. My tu tylko te, ktòre bardźiey ku naszey rzeczy służą, i w tym Lexykonie są w używaniu, tłumaczymy.

Bieguny połacinie *Poli*, są to punkta które w naszey imaginacyi obrotom Niebieskim naznaczamy. Bo ponieważ

 Nie-

Niebo od wschodu ku zachodowi ustawnie około źiemi obraca się, i obrot swóy taki zupełnie we 24. godźiny kończy, a nowy coraz poczyna; przeto ku południowi i połnocy koniecznie muszą bydź dwa punkta niewzruszone, na których jako drzwi na biegunach cała Niebieska machina obrot swóy ustawiczny odprawuje. I dla tego te punkta nazywają się biegunami. Dwa zaś są takie bieguny jeden pułnocny a drugi południowy; pierwszy zawsze nad naszym horyzontem, a drugi pod horizontem niewzruszenie zostaje. Linia zaś którą od jednego biegunu do drugiego myślą naszą przez srzodek źiemi przeciągamy, nazywa się *Osią świata*, iż jako koło około Osi, tak Niebo około tey linii obraca się stojącą bez poruszenia mając źiemię. *Linia porownania* jest cyrkuł naywiększy Sfery od obudwòch biegunow rownie, to jest na 90 gradusow odległy, Okrąg źiemie na dwie rowne części dźielący, jedną północną à drugą południową, Nazywa się zaś linią porownania iż gdy słońce na te linią wchodźi dnia z nocą bywa porownanie.

Linia przesilenia są dwa mnieysze cyrkuły od linii porownania na 23. stopnie odległe, za które słońce daley niepostępuje, ále jak tylko na tey linii stanie, tak zaraz wstecz cofa się i bieg swóy hamuje; dla czego dwie są linie przesilenia jedna *Raka*, to jest przesilenia dnia nad naszym horizontem, druga *Koźierozca* albo przesilenia nocy.

Zodyak jest cyrkuł krzywy jednym końcem linii przesilenia nocy albo *Kozierozca*, a drugim linii przesilenia dnia albo *raka* tyczący się we dwoch mieyscach linią porownania przerzynający.

Pasy *Zonæ* po Łacinie nazwane są także cyrkuły niektóre szerokie od linii porownania rowno odległe między liniami prze-

przesilenia i biegunami zawarte, nazwane tak dla tego, że niemi jak pasami jakiemi, albo taśmami świat się opasuje.

Chociaż zaś te cyrkuły bardźiey do Okrągu Niebieskiego należą i na nim myśl nasza wyobrażać one zwykła, wszakże kładną się i na okręgu źiemskim, jako tu na figurze widźieć się daie, iż są potrzebne do doskonałego zrozumienia sytuacyi Krajow, y dla inszych Geograficznych wiadomości, z których te są nayprzednieysze:

Naprzód kraie, które leżą pod linią porownania mają zawsze dni rowne z nocą, iako to na wyspie Sumatra &c. Racya bo horyzont tameczny dzieli linią porownania i dwie linie przesilenia na dwie części rowne, przeto czy to Słońce będzie na linii porownania, czy na linii przesilenia, zawsze tyle bawić się musi nad ich horyzontem, ile bawi się pod horizontem.

Powtóre. Kraje które ustępują od linii porownania i bliżey biorą się ku obudwom biegunom, to jest które Sferę mają nie prostą, mają tym bardźiey dni nierowne im są odleglejsze od linii porownania à bliższe biegunow; przeto w Ewropie latem są dni dłuższe niż w Africe; i w samey Ewropie im bliżey jakie kraje do biegunu pułnocnego leżą, tym dłuższe miewają dni letnie i nocy źimowe; których dni i nocy nierowność coraz się pomnaża aż do krajow tych, które prosto pod biegunami leżą, to jest które mają Sferę wspak obroconą. Takie bowiem kraje mają jedną tylko w roku noc i jeden dźień, to jest przez jedne sześć mieśięcy mają dźień a przez drugie noc; á to z tey przyczyny, że te kraje mają biegun po nad głowami swemi, przeto linią porownania mają za swóy horyzont: zkąd następuje, że poki słońce jest na owey części Zodyaku, która jest nad linią porownania, a ich horyzontem, poty dźień mieć muszą; poki zaś zostaje na drugiey czę-

części Zodyaku pod linią porównania poty zawfze noc mają.

A ponieważ słońce na każdey połowie Zodyaka bawi się po sześć Miesięcy, przeto bydź koniecznie musi u nich tak dźień jak i noc przez sześć Miesięcy. Aże słońce niezbyt pod ich horizont ustępuje, lecz tylko na 23. stopnie według uchylenia Zodiaku od linii porownania, przeto noc u nich nie jest bardzo ciemna ale do świtu lub do źmierzchu naszego podobna, przynamniey przez półtora Miesiąca gdy im słońce zaydźie, a przez drugie półtora gdy im wschodźić poczyna; z kąd samey ciemney nocy nie mają jeno przez trzy Miesiące: wszakże i tę noc Xiężyc około swey pełni nigdy niezachodzący ustawicznie oświeca.

Potrzecie z tych początkow daje się i to widźieć, że źiemia dźieli się na 5. Pasow to jest *Zonas*, z których jeden jest gorący, dwa źimne, a dwa umiarkowane. Pas gorący jest *spatium* między dwiema liniami przesilenia ciągnące się linią porownania na dwie części przerznięte, z których jedna ku północy pasem gorącym północnym, druga ku południowi, pasem gorącym południowym zowie się. Zowie się zaś gorącym dla tego, że ludźie pod tym pasem mieszkający mają nad głowami swemi gorujące, a zatym mocno dogrzewające słońce, jako i my tu w Polszcze około S. Jana, mianowicie o południu, doświadczamy, że nam tym bardźiey słońce dopieka, im prościey promieniami swemi bije w głowy nasze. A ponieważ pod pasem gorącym położone kraje mają to, że niemal przez rok cały słońce swóy obrot odprawuje prosto po nad ich głowami; iść zatym musi, że panować tam powinien dość wielki upał. Wszakże nieskończona opatrzność Boska, która świat i rzeczy na nim stworzone naydoskonalszą Mądrością rozrządźiła, aby źiemscy mieszkańcy wygodny byt i tam mieli, to sprawiła, że im upał przyzwoity częścią dżdże częste, mianowicie o południu, (gdy naytęższe gorąca panują) ochładzają, częścią zaś wiatry miarkują od obudwu biegunow wiejące, które ponieważ bardzo źimne kraje zamykają, przeto ztamtąd niemogą wiać tylko wiatry przyźimne.

Pasy źimne są owe kraje które leżą pod obudwoma biegunami bo tam słońce niedogrzewa im tylko z boku krzywo bijąc na nie swemi promieniami, bardźiey niż tu my u nas w Polszcze w źimie doświadczamy, większe przeto źimno w tych krajach niż u nas koniecznie bydź musi. Dla czego rozumieli niektórzy że w tych krajach żadnych niema mieszkańcow, ale się omylili, bo jak krajom pod pasem gorącym leżącym dał Bóg swoje ochłody, tak i w tych krajach do ocieplenia dał srzodki przez wiatry z krajow pod pasami gorącemi leżących ustawicznie wiejące. Mają też i to te kraje że obfitują w ognie podźiemne, które do umiarkowania źimnego powietrza nie mało pomagają.

Po czwarte służą też linie do poznania długości i szerokości Geograficzney, przez które każdego kraju determinuje się położenie. Szerokość Geograficzna jest część południowey linii między linią porownania, i tym mieyscem, gdźie kto zostaje, zachwycona; dla czego ci co pod linią porownania mieszkają, żadney nie mają Geograficzney szerokości w swoim kraju, bo im linia porownania jest wertykalna albo wierzchołkowa. Ci zaś co pod linią któregokolwiek przesilenia mieszkają, mają po 23. i puł, co zaś pod biegunami, po 90. gradusow szerokości; tyle bowiem stopniami od linii porownania są odlegli. I tak szerokość jest jedno co i *Elevatio*

Poli; bo Miaſto naprzykład Wilno, które ma 54 ſtopniow ſze-
rokości tyleż ma i wyniesienia nad ſwòy horyzont biegunu;
gdźie zaś żadney nie ma ſzerokości jako to pod linią poro-
wnania, to i elewacyi bieguna nie ma żadney. Długość zaś
Geograficzna jeſt część linii porownania zachwycona między
pierwſzą linią południową i południem mieyſca każdego gdźie
kto przebywa. I dla tego jako dźiewięć linii abo cyrkułow
rowno odległych od linii porownania kładną Geografowie
na wizerunku okręgu źiemſkiego dla wyznaczenia ſzeroko-
ści mieyſc, tak drugie dźiewięc linii od jednego do drugiego
biegunu ciągnące ſię, linią porownania wpoprzek poprzerzy-
nane ryſują dla pokazania tey długości, i naznaczają jey
także 360 graduſow Geometrycznych jako i ſzerokości.
Długość ta oſobliwie ſłuży do poznania południa, gdźie to
prędzey niż na drugim mieyſcu bywa, bo kiedy które Miaſto
bardźiey udało ſię ku Wſchodowi na przykład na 15. gradu-
ſow, tedy rychley całą godźiną miewa południe; bo ſłoń-
ce po 15. graduſow na godźinę ubiega, ponieważ 360. tych-
że na 24. godźiny ma ſobie w obrocie poſpolitym o koło źie-
mi wyznaczonych.

Popiąte daje ſię widźieć, że każda linia czyli cyrkuł na
Sferze lub na płaſkim wizerunku okręgu Ziemſkiego dźieli
ſię na 360. graduſow, a każdy gradus na minut 60. zkąd
miary Geograficzney bierze ſię początek, bo minuta każda
czyni milę Włoſką, Mila zaś Włoſka zamyka w ſobie ośm
ſtayi: ſtaje 125 krokow Geometrycznych; krok ma 5. ſtop,
ſtopa 4. dłonie, á dłoń 4. cale. Cal zaś ſkłada ſię z 4. źiar-
nek jęczmiennych wzdłuż wraz jedno przy drugim ułożonych.

Mila Niemiecka czyni 4. mile Włoſkie á dwie godźiny
jazdy, dla tego mil 15. Niemieckich w jeden gradus Geome-
tryczny wchodźi.

Mile

Mila Francuſka zamyka 3. mile Włoſkie á półtory go-
dźiny jazdy, przeto 25. mil Francuſkich na jeden gradus li-
czy ſię.

Mila Hiſzpańſka bierze 3. mile Włoſkie z okładem, za-
czym mil 12. Hiſzpańſkich czyni jeden źiemſki ſtopień.

Mile Niderlańſkie od Frańcyi nic ſię nie rożnią od Fran-
cuſkich, ále ku Niemcom i Prowincyom ſprzymierzonym ſą
rowne Niemieckim.

Mile Szwedſkie i Norwegſkie ſą większe od Niemieckich
bo znich każda 6. mil Włoſkich czyni, dla tego na jeden ſto-
pień mil 20. Szwedſkich rachują.

Mile Duńſkie milom Niemieckim ſą podobne.

Mile Angielſkie ſą rowne Włoſkim.

Mile Szkockie ſą troche większe niż Angielſkie, bo mil
Szkockich 40. jeden ſtopień czyni.

Moſkiewſkie mile abo wiorſty ſą mnieyſze od mil Wło-
ſkich, bo wchodźi ich 80. w jeden ſtopień.

Mile poſpolite Polſkie ſą rowne Niemieckim. Wſzakże
jako po wſzyſtkich inſzych cudzych Krajach mile ſą inſze więk-
ſze, inſze mnieyſze, to jeſt rożne według rożności Prowincyi,
tak i u nas w Polſzcze nie wſzędźie jednoſtayne jako wſzy-
ſtkim wiadomo Rodakom naſzym.

Wydźielenie źiemi Fizyczne albo naturalne jeſt, które
ſam Bóg przy ſtworzeniu uczynił gdy źiemie od wod oddzielił.

Do tego uważenia przyſłuchujące terminy albo nazwiſka
geograficzne ſą naſtępujące.

Morze jeſt część pewna Oceanu albo zebranie wod wiela
z Oceanem łączących ſię; bierze zaś rożne nazwiſka od ro-
żnych części źiemie, którym przylega.

Ocean jeſt morze cały świat otaczające które od rożnych
ſtron

ſtron świata rożne bierze nazwiſka; oſobliwie zaś zowie ſię Oceanem lodowatym i Tatarſkim ku pôłnocy: Oceanem Indyiſkim ku Wſchodowi: Oceanem Atlańtſkim ku Zachodowi: Oceanem Murzyńſkim ku Południowi.

Brzeg *Littus*, jeſt kray morza albo ląd, którego wody morſkie dotykają.

Odnoga morſka, *Sinus*, jeſt wylew wod morſkich krzywo w kray jaki i daleko wkraczający.

Cieſnina morſka, *Fretum*, jeſt część morza między dwoma lądami ciaſno zawarta, to jeſt dwie krainy bliſko ſiebie leżące odłączająca, à złączająca dwa jakie morza z ſobą.

Miedza morſka, *Iſthmus*, jeſt przeciwnym ſpoſobem część źiemi między jednym i drugim morzem ciaſno zamkniona á łącząca z ſobą dwa lądy.

Wyſep, *Inſula*, jeſt źiemia którą morze w koło oblewa.

Wyſep wodą nieobeſzły, *Peninſula*, jeſt źiemia która przez większą część jeſt morzem otoczona, jednym jednak końcem tyka ſię i łączy ſię z krajem jakim.

Wyſep na morze wydany, *Promontorium*, jeſt góra albo część gruntownego lądu daleko w morze, i tak wyſoko ciągnąca ſię że ją zdaleka z oczyć można.

Rzeka, *Fluvius*, jeſt woda obfitym i przeſtronnym wartem nieuſtannie płynąca mająca początek z jakiego zrzodła lub jeźiora.

Jeźioro *Lacus* woda jeſt cicho ſtojąca nie mająca odchodu, chiba za pomocą jakiey rzeki lub potoku, które często z jeźior wypływać zwykły.

Zdrojewiſko jeſt zrzodło, z którego rzeki lub potoczki początki ſwoje biorą.

Zrzodło jeſt woda ciekąca i niby kipiąc albo wrząc z źiemi wytryſkająca, Ba-

Bagna *Paludes* ſą wody ſtojące, błotniſte, gniłe, ze dzdzow albo ſniegow lub też drobnych potoczkow zebrane, które, mianowicie w ſuche lata, łatwo wyſychają.

Uście jeſt wchod rzeki albo potoku przez który one do morza, lub drugich rzek wpadają.

Podźiał źiemi *polityczny* jeſt, ktory ludźie wynaleźli albo Panowie źiemę między ſobą rozebrawſzy uſtanowili dla roznicy Pańſtwa jednego od drugiego. Nazwiſka Geograficzne albo terminy w tym wydźieleniu ſą naſtępujące.

Kray *Regio* jeſt część ziemi podległa rządom jakim udźielnym albo *Deſpotycznym*, albo *Monarchicznym*, albo *Ariſtokratycznym* albo *Demokratycznym*.

Deſpotyczny rząd jeſt, kiedy rządźi jedna tylko Oſoba mając w ſwey mocy zupełnie życie i dobra poddanych, jako w Turczech.

Monarchiczny jeſt gdy zwierzchność rozciąga jedna oſoba podług przepiſow jednak praw, którym jeſt podległa, jako we Francyi i Hiſzpanii.

Aryſtokratyczny, gdy Szlachta rządźi krajem jakim, gdy zaś gmin i poſpolſtwo rządźi zowie ſię *Demokratyczny*.

Są rządy także pomieſzane, jako to w Polſzcze w Anglii i w Holandii; w Polſzcze ſą Monachiczno-Ariſtokratyczne bo Krol rządźi i Szlachta; w Anglii Monarchiczno Aryſto-Demokratyczne, bo rządźi Krôl Szlachta i Poſpolſtwo; w Holandii Aryſto-Demokratyczne, bo Szlachta rządźi i gmin.

Krôlewſtwo. *Regnum* tym imieniem nazywa ſię tak kray pod rządem Krôla zoſtający jako też i ſamo Iego Panowanie.

 Pro-

Provincia, jest część kraju lub Królewstwa jakiego.

Diecezya w dawnieyszym znaczeniu brała się za Powiat, ale teraz u świeższych Geografow znaczy pewną Prowincyi jakiey dźielnicę, Duchowney Biskupa władzy podległą.

Okolica *Territorium*, bierze się za pola i place w granicach każdego Miasta leżące.

Miasto *Urbs*, jest osada wielu Ludźi mająca swoje rządy, liczne domy, Kościoły i inne zabudowania wspaniałe.

Miasteczko *Oppidum*, jest Miasto mnieysze mające Kościoł, targi, i Sędźiow swoich.

Miasto lub Miasteczko, przy którym litera (*S*) kładnie się, *Fanum*, jest mieysce Kościoła Relikwii lub cudow jakiego Swiętego wsławione.

Miasta Anzeatyczne, są tak nazwane niektòre Miasta Niemieckie, które po rozboyniczych Duńskich i Normańskich Woynach dla ubespieczenia handlow przymierze między sobą zawarły, Biorą imie od Niemieckiego słowa *Hansa*, które znaczy wolność czy swobodę, z tey przyczyny, że te Miasta wielą Przywilejami były zaszczycone. Na cztery dźielą się Prowincye, to jest na Lubecką, Brunświcką, Kolońską, i Gdańską. Mają zaś wzajemnie z przymierzonych sobie Miast 64. które w Lexykonie na swoich mieyscach wspominają się.

Zamek *Arx*, jest zabudowanie dla obrony na górze albo też na rownine uczynione.

Forteca *Castrum*, jest mieysce dla obrony wałami i fossami zmocnione.

Port *Portus*, jest część morza murami zamknięta, gdźie okręty żadney niebojąc się nawałności spoczywają.

Moralne podźielene sprawuje rożność Religii ktora jest wszystkim wiadoma.

Wy-

WYRAZENIE
ABBREWIACYI DLA KROTKOSCI W TEY XIĘDZE UZYWANYCH.

Afr.	Afryka Afrykański.	Fr.	Francya Francuski.
Al.	Albo.		
Ak.	Akkademia.	Gł.	Głowne Miasto, Głowa.
Am.	Amerika Amerikański.	G.	Gora.
Ang.	Anglia Angielski.	Gr.	Graniczy granica.
Arcy Bisk.	Arcy-Biskupstwo Arcy-Biskup.	Hand.	Handlowne.
		Hisz.	Hiszpański Hiszpanie.
Az.	Azia Aziaticki.		
Bisk.	Biskupstwo Biskup	Holl.	Hollenderski Hollendrowie Hollandia.
Balt.	Baltickie morze.		
Bat.	Batalia.		
Brz.	Brzeg.	Hrab.	Hrabstwo Hrabia.
Ces.	Cesarska ziemia Cesarski Cesarz.	Kr.	Królewstwo Krol.
		Kated.	Katedra Katedralny.
Cyr.	Cyrkuł.		
Dep.	Deputaci, Deputat.	Landr.	Landgrafstwo.
dł.	długość.	l.	leży.
Diec.	Diecezya.	lud.	ludne.
Eur.	Europa, Europeyski.	Margr.	Margrabstwo Margrabia.
For.	Forteca.	Mia.	Miasto.

b 2

Mia-

Mia.	Miaſteczko.
Neap.	Neapol Neapolitańſkie.
Niem.	Niemieckie Niemcy.
niż.	Niżſzy.
ob:	Obacz.
Oc.	Ocean.
Połn.	Połnocna ſtrona Połnoc.
Połud.	Południowa ſtrona południe.
Pan.	Państwo.
Pap.	Papieżki Papież.
Parl.	Parlament.
Patr.	Patryarſzeńſtwo Patryarcha.
Pol.	Polſki.
Prus.	Pruſki.
Prow.	Prowincya.
R.	Rok.
rezyd.	rezydencya.
Rp,	Rzecz-Poſpolita.
Roſs.	Roſsya Roſsyiſki.
Rząd.	Rządy Rządca.
rz.	rzeka.
S.P.R.	Swiętego Państwa Rzymſkiego.
St.	Stołeczne miaſto Stolica.
ſzer.	ſerokość.
Sufr.	Sufragan.
Tur.	Turecki.
Wſch.	Wſchodnia ſtrona Wſchod.
wyż.	wyżſzy.
Wiel	Wielki.
Wł.	Włoſki Włochi.
Woje.	Wojewodſtwo Wojewoda.
X.	Xiężtwo Xiąże.
Zam.	Zamek.
Zach.	Zachodnia ſtrona Zachod.

OMYŁKI

GEOGRAFICZNE

TAK POPRAW.

Karta.	Kolumna.	
16.	2	Alexandria Polſka leży omil 20. od Łucka, *popraw* o mil 10.
39.	2.	Arles *Arole* - *popraw* Arolas.
55.	*1.*	Bæar - *popraw* Bacar.
88.	1.	Bobſpingen - *popraw* Bonſphingen.
121.	2.	Carcutan - *popraw* Carentan.
176.	2.	Doures *Dubris* *popraw* Daruernum.
215	2.	Fougeres *Fugieriæ* *popraw* Fulgeriæ.
222.	2.	Funchal dł. 34. *popraw* dł. 3. m. 4.
223.	1.	Furſtenaurg - *popraw* Furſtenburg.
229.	1.	Geneva dł. 23. 50. *popraw* 26. 15.
275.	1.	Pod ſłowem laponia w wierſzu 3. *Niſson* czytay Niſon.
273.	2.	Kamtzcatha - *popraw* Kamczatka.
273.	2.	Kamieniec dł. 45. 5. *popraw* dł. 40.
294.	1.	Kammania - *popraw* Karamanta.
297.	1.	Kaſel - *popraw* Kosel.
303.	1.	Koperſberg *Caprimons popr.* Cuprimons.

320.

320.	- 2.	Levtrich.	*popraw* Leutkirch.
338.	- 1.	Lwow *doday* dł, 42. 40. ſz. 49. 50.	
348.	- 2.	Man Mora -	*popraw* Moneda.
372.	- 1.	Mihſungen -	*popraw* Milſungen.
385.	- 2.	Montpenſier *Monsperſerium, popraw, Monpenſierium.*	
481.	- 2.	Riez *Regii* -	*popraw* Reii.
522.	- 2.	Słonim om.l 2. od Zyrowic, 12. od Nowogrodka *popr.* o milę od Zyrowic, 9. Nowogrodka.	
555.	- 1.	Tirano,	*popraw* Tirnau.
363.	- 1.	Tavancor, -	*popraw* Travancor.
600.	- 2.	Viſusburg.	*popraw* Viſl sburg.
611.	- 1.	pod ſlowem *Zemla nowa* w wierſzu 4. *Pertera* czytay *Petzora.*	

PRZESTROGA.

NAzwiska Geograficzne tak kładł Autor, jak ſięw właſnych ſwych krajach zwykły piſać; przeto od litery brzmienie K. w Polskim języku mającey poczynające ſię, jeśli pod tą literą nie będą w Lexikonie znaleźione, tedy pod literą C. albo Q. ſzukać onych będźie należało, bo te litery w inſzych językach brzmienie litery K. mianowicie przed A. O. U. zachowują.

HYPPATIUS BILINSKI
ORD. S. BASILII M. CONGREGATIONIS RUTHENORUM
PROTO ARCHIMANDRITA.

OPus posthumum Admod. R. P. HILARIONIS KARPINSKI Congregationis nostræ Secretarii olim Gen ralis *Lexicon Geograficzny* inscriptum ab aliquot Theologis nostris lectum & probatum ut servatis de jure servandis in lucem edi possit facultatem concedimus. *Datum Poczajoviæ Anno Domini 1765. 17. Maji.*

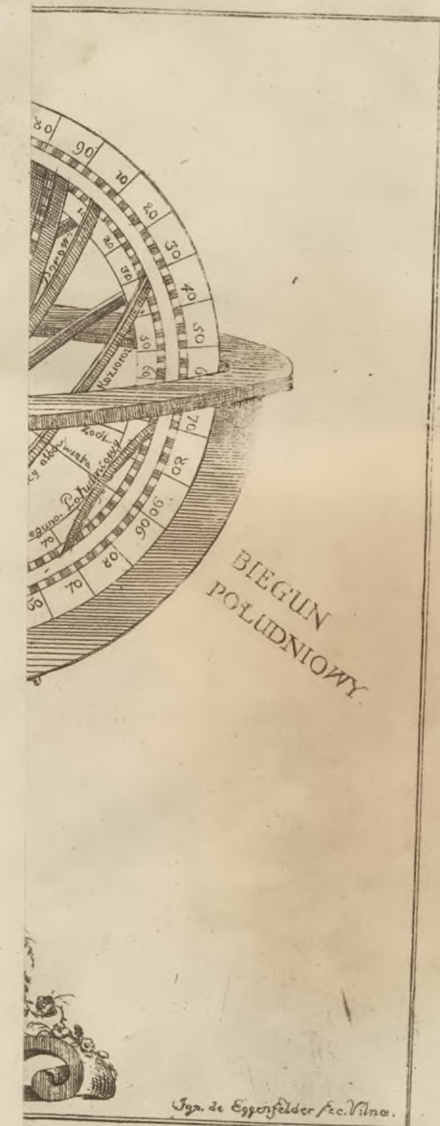
HYPPATIUS Proto-Archimandrita
mpp.

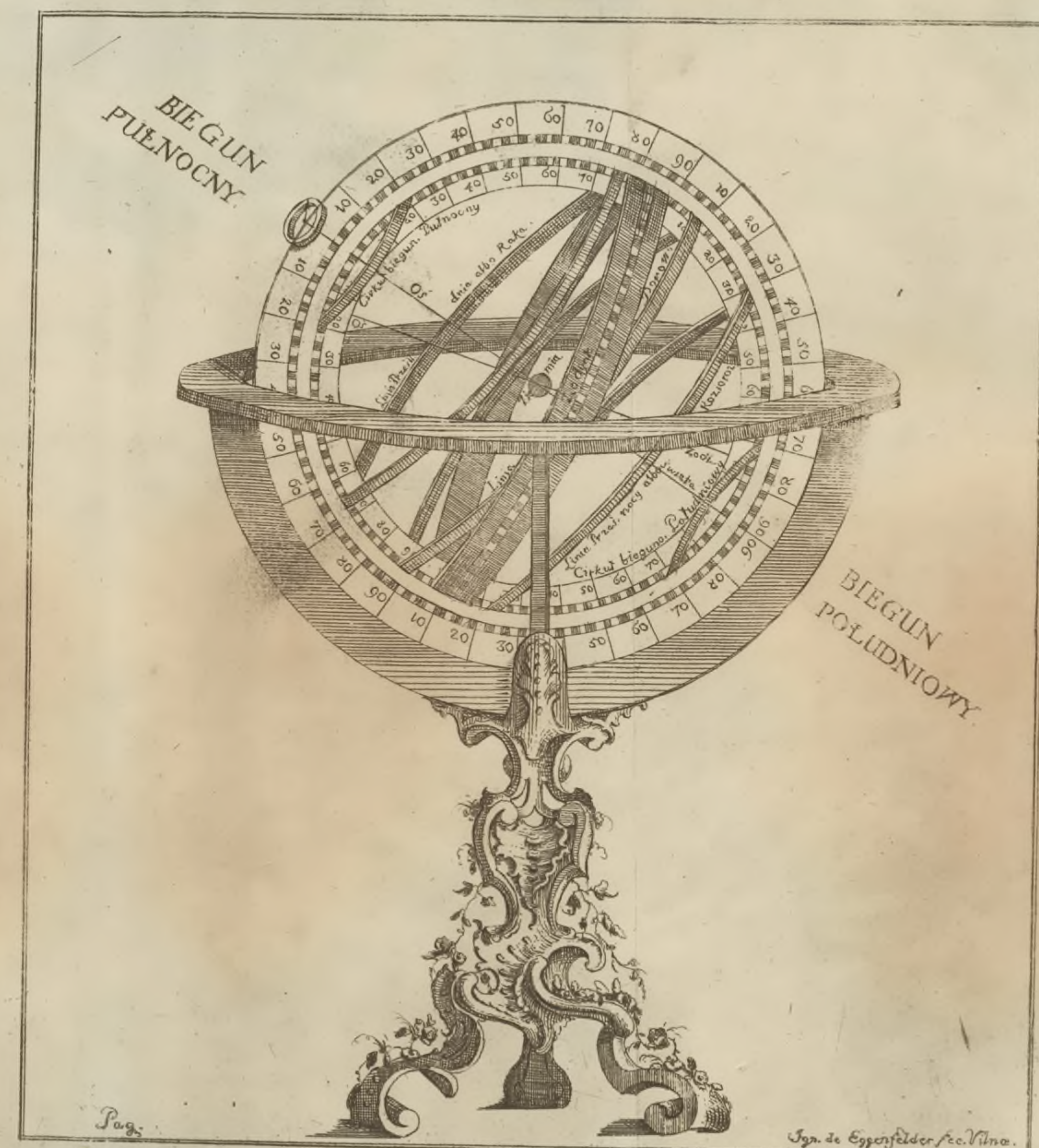
Theodosius Rostocki O. S. B. M. C. R.
Secr. Gen.

IMPRIMATUR

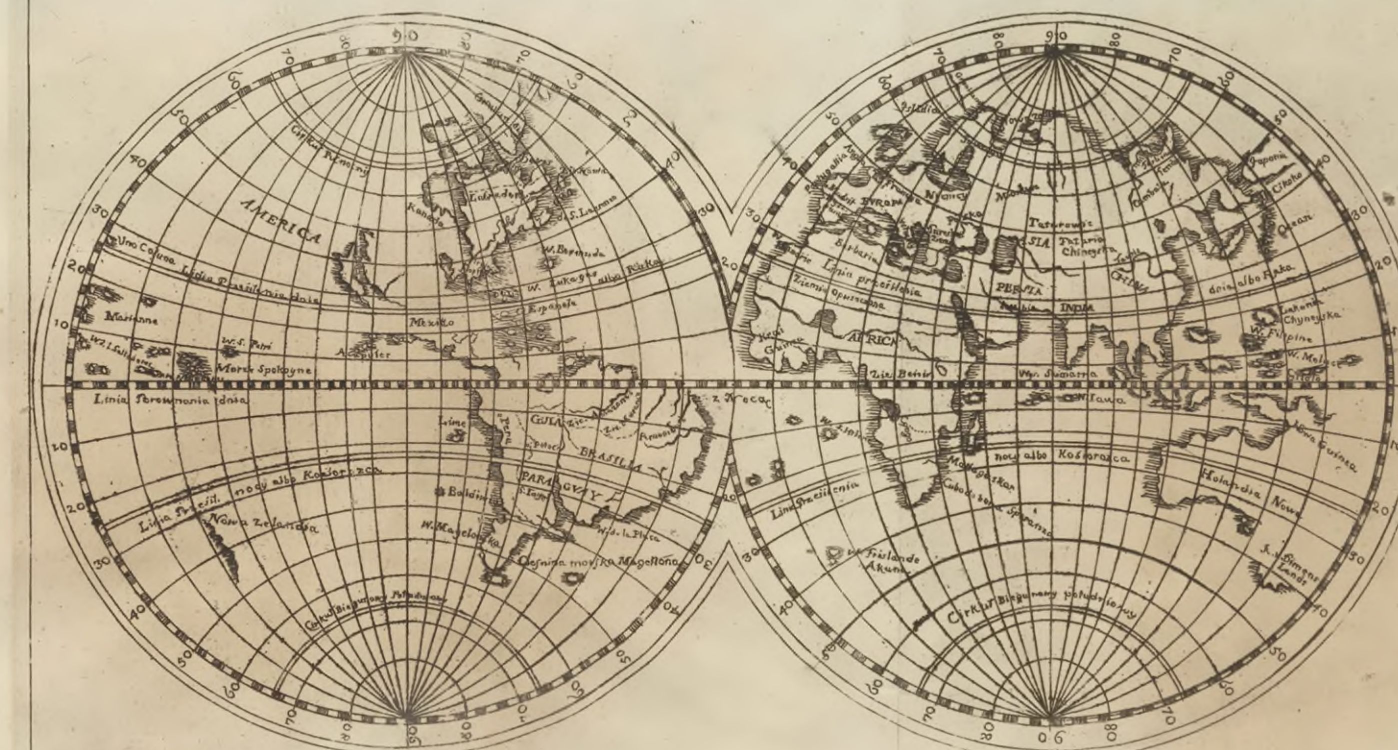
GEDEON HORBACKI

Ordinis S. Basilii M. S. T. D. Consultor Prov. Lith. Superior Novogrodecen. Ordinarius per Diecæsim Metropolitanam Librorum Censor. *mp.*

BIEGUN PUŁNOCNY
BIEGUN POŁUDNIOWY
Pag.
Ign. de Eggenfelder fec. Vilnæ.

PŁASKI WIZERUNEK OKRĘGU ZIEMSKIEGO

Pag.

Ignatius de Eggenfelder fecit Vilnae.

LEXIKON
GEOGRAFICZNY

A, *Aa*, nazwiſko wielu rzek. Trzy znich mają zdrojewiſka w cyrkule Weſtfalſkī, w Biſkupſtwie *Münſterſkim*; jedna z pod gòry idzie pod *Münſter* kręto, i łączy ſię z rzeką *Ems:* druga idzie przez Hrabſtwo *Zutſen*, wpada w rzekę *Yſsel*, a z nią w odnogę nazwaną *Zuyderzee*. Trzecia łączy ſię z rzeką *Wecht*, idzie przez *Oueryſſel* pod Miaſto *Zwol*, wpada w *Zuyderzee*. Czwarta Francuſka w Hrabſtwie *Artois*, idzie pod *S. Omer*, wpada w Brytańſki *Ocean*, niedaleko Miaſta *Gravelines*.

AACH, albo Ach, *Aquægrani*, Niemieckie Miaſto w cyrkule Szwabſkim, Auſtryackie. leży przy zdrojewiſku rzeki *Aach*, niedaleko od *Dunaju* i jeziora *Coſtantz*, o mil 5 od *Schaffhauſen*, 10 od Miaſta *Coſtantz*. Długości 26. 57. ſzerokości 47. 55.

AAHUS, *Aahusium*, Niemieckie Miasto głowne Powiatu tegoż nazwiska, w kraju *Münster* w cyrkule Westfalskim, opatrzone mocnym zamkiem.

AAS, *Aasa*, Forteca w *Norwegii* w *Aggerhus*, nad morzem.

ABACH, *Abudiacum*, Niemieckie Miasto w *Bavaryi* niższey; tu rodził się *Henryk II* Cesarz, nazwany *Swięty*. leży nad *Dunajem*, między źrzodłami wod mineralnych, o mil 2 od *Ratisbony*, 9 *Landshut*. Długości 29. 40. szerokości 48. 52.

ABACUA, wyspa w *Ameryce* pòłnocney jeden z *Lucaje*, należący do *Anglii*: ma 18 mil wdłuż, á 7 wszerz.

ABANO, *Aponus*, Włoskie Miasto Rzeczypospolitey Weneckiey, w Powiecie *Padewskim*. twierdzą że tu rodził się *Titus Livius*. leży przy źrzòdłach ciepłych, i wielce zdrowych, o mil Włoskich 6 od *Padwy*, 18 *Wenecyi*. Długości 29. 40. szerokości 45. 20.

ABARANER, *Abaranum*, miasto Az. w Ormiańskiey ziemi. hołduje Turkowi, á jest częstą rezydencyą Arcybiskupa Nachiwańskiego. leży nad rzeką *Alingeal*, o mil 5 od *Nachiwan*. Długości 64. szerokości 39. 50.

ABASCIA, *Abassia*, Hrabstwo Azyatyckie w *Georgii*: graniczy od pòłnocy i wschodu z gòrą *Kaukazem* i *Mingreliq*, od południa czarnym morzem, od zachodu z *Cyrkassią*. Długości 56. 00. szerokości 43. 43.

ABBEVILLE, *Abbavilla*, albo *Abbatis villa*, Miasto Francuskie w *Piccardii* niższey, głowne Powiatu *Ponthieu*, dawniey należało do Opactwa *S. Riquier*, zkąd nazwisko wzięło: w roku 1665 zaczęto tu robić sukna. Tu rodził się Kardynał *Allegrin*, *Piotr de Vall*, *Filipp Brietius* Societatis Jesu. leży przerznięte rzeką *Somone*, o mil 2 od *S. Riquier*, 4 *Valeri*, 37 *Paryża*. Długości 19. 29. szerokości 50. 7.

ABENSPERG, *Aventium*, Niemieckie Miasto, w Xięstwie Bavarskim, w Gubernii *München*. Tu powiadają Hrabia *Baban* trzymał swoy dwòr z 32 Synami i ośmią Còrkami. leży nad rzeką *Abents*, od ktòrey ma nazwisko, niedaleko *Dunaju*, o mil 8 od *Ingolstadu*, 5 *Ratisbony*. Długości 29. 25. szerokości 48. 45.

ABERDEN, *Aberdonia*. Miasto Szkockie jedno stare, à drugie nowe. stare nazywało się *Devana*, leży nad rzeką *Donem*. Nowe *Aberden*, jest naypięknieysze Miasto *Szkocyi* pòłnocney, i naywiększe; głowne Prowincyi tegoż nazwiska, mające źrzòdło wod mineralnych. Oba te Miasta leżą nad morzem, o mil 27 od *Edemburga*. Długości 16. szer: 57. 23.

ABERNET, *Abernethæum*, Miasto w *Szkocyi* pòłnocney nayslawnieysze. leży nad uściem rz. *Erne* w odnogę *Fill*, o mil 12 od *Edemburga*, pięć od *S. Andre*, Długości 14. 40. szerokości 56. 32.

ABERISTYWITH, *Aberistyvium*, Miasto Angielskie ludne i bogate w Prowincyi *Galles*, nad uściem rzeki *Ystwith* w morze Jrlandskie. leży o mil 27 od *Londynu*, 8 *Cardigan*. Długości 13. 10. szerokości 52. 30.

ABEX, Hrabstwo na brzegu zachodnim czerwonego morza, w *Afryce*, między morzem *Babel Mandel*, i portem *Suaquen*, hołduje przez większą częśćTurkowi.

ABIAD, Miasto na brzegu *Abex*, na wysokiey gòrze. ztąd wychodzą heban, bawełna i drzewa pachnące.

ABINGTON, *Abindonia*, Miasto Angielskie w *Barckshire*, posyła dwòch Deputatow na parlament; leży nad rzeką *Tamis*, o mil 13 od *Salisburga*, 14 *Londynu*. Długości 16. 20. szerokości 51. 40.

ABISSINIA, *Abissinia*, albo *Æthiopia sub Ægypto*. Krolestwo wielkie Afrykańskie na mil 400 wdłuż, á 280 wszerz, mające przy brzegach bardzo przykre, jakoby ciosane, skaliste gòry, na ktòrych wierzchu znaydują się źrzòdła, częstokroć lasy i łąki: po dwakroć tu na rok owoce i zboża zbierają; drzewa nieznajome w Europie, jako to *Azzazoe*, co usypia wężow, i bestye nieznajome, jako i woły niewidaney wielkości, i owce, ktòrych ogony ważą 40 funtow: bywają tu dżdże bardzo rzadkie, ale nawalne. Krol tego kraju dawniey nazwany był *Popyan*, teraz *Neguz*; dobra poddanym daje i odbiera według swego upodobania, rezydencyi na jednym mieyscu niema, gdyż to Państwo pròcz rzadkich wiosek, miasta po zepsuciu *Axamy* żadnego niema, ale z namiotami przenosi się po Państwie, co i poddani jego czynią. Lud jest urody mierney, wstrzemięzliwy, rzutki, i długo żyjący. Wiara Chrześciańska wszczepiona tu jest za czasow Sw: *Atanazego*, teraz pomieszana z Zydowską

Ten

Ten kray jeſt zbyt gorący, tak, że kiedy tym ludziom kto mòwi o śniegu, za żart mają: graniczy od pòłnocy z *Nubią*, od wſchodu czerwonym morzem, od południa *Cafrerią*, od zachodu *Nigricią*. Długości 48. *65*. ſzerokości *6. 30*.

ABO, *Aboa*,, Miaſto Szwedzkie portowe, główne Xięſtwa i Prowincyi *Finlandii* południowey: Kròlowa *Kryſtyna* tu ufundowała Akademię w roku 1640. leży nad rzeką *Aviaroki*, bliſko odnogi *Bothnia*, i ſamego morza Baltyckiego o mil 40 od *Rewel*, 50 *Stockolm*. Długości 41. ſzerokości 51.

ABOUTIGE, *Abydus*, mieyſce w *Egypcie* wſchodnim niedaleko *Nilu*, dawniey wſpaniałe Miaſto, teraz niebeſpieczna wieś przejeżdzającym dla częſtego napadania opryſzczkow; rodzi mak czarny do zaſypiania nayzgodnieyſzy. Szerokości 26. *50*.

ABRAMBOE, Miaſto i mała ziemia ludna na brzegach złotych *Afryki* nad rzeką *Volta*. Długości 18. ſzerokości 7.

ABROLHOS, *Aperi-oculos*, ſkały na morzu Braſylſkim niebeſpieczne i topiele na mil 70 od brzegow *Braſylii* rozciągające ſię, na ktòre wpadſzy okręty gwałtownym wirem porwane bez żadnego ratunku w przepaść idą. Są takież drugie *Syrtes* albo *Topiele* na tymże morzu między wyſpem *Aſcenſion*, i *Porto Securo*, o mil 20 od brzegow tegoż.

ABRUKBANIA, *Aurariarum* Miaſto w *Tranſylwanii*, o mil 9 od *Weiſsembourg*, 11 *Coloſwar*.

ABRUZZO, *Aprutium*, Prowincya Włoſka Neapolitańſka na mil 105 wdłuż, 25 wſzerz. rzeka *Peſcara* albo *Aternum*, przerzyna ją na dwie części, z ktòrych jedna nazywa ſię dalſza, ktòrey jeſt głòwne Miaſto *Aquila*. Druga nazywa ſię bliżſza, mająca głòwne Miaſto *Salmona*. Kray jeſt zimny, ale żyżny w pſzenicę, ryż i dobry ſzafran: po laſach znaydują ſię wilcy i niedzwiedzie: graniczy od pòłnocy i zachodu z *Marchią* Ankońſką, od wſchodu morzem Adryatyckim, od południa z *Terra di Lavoro* albo *Campania felix*, i Hrabſtwem *Moliſe*. Długości 30. *40*. ſzerokości 41. *45*.

ABUJA, wyſep jeden z *Filippinſkich* w *Jndyi* wſchodniey, między *Mindaną* i *Luzonią*, z zamkiem Hiſzpańſkim. Długości 138. ſzerokości 10.

ACAMBOU, Kròleſtwo boga-

ga-

gate *Afryki*, na brzegu *Guinea*. Tu ludzie lubo niewolnicy, ſą jednak hardzi.

ACANES, Miaſta dwa więkſze i mnieyſze, na brzegach złotych *Guinei*. Ztąd wielkie mnoſtwo wychodzi złota do *Europy*. Długości 17. *40*. ſzerokości 8 *30*.

ACAPULCO, *Acapulcum*, M. wſpaniałe i port Amerykańſki w *Mexico*, nad morzem *de Sud*. leży o mil 80 od Miaſta *Mexiko*. Długości 276. ſzerokości 17.

ACARA, wieś w Kròleſtwie *Acambou*, na brzegu *Guinea*, w *Afryce*. Tu ſą trzy zamki, Angielſki, Hollenderſki i Duńſki. Długości 18. ſzerokości 5. *40*.

ACARAY, zamek w *Ameryce* południowey w *Paraguay*, na zachod Prowincyi i rzeki *Parana*, poſtawiony od Xięży Jezuitow w roku 1624. Długości 206. *55*. ſzerokości południowey 26.

ACCADIA, wyſep wodą nieobeſzły w *Ameryce* pòłnocney, na brzegu wſchodnim *Canada*, mający mil dwadzieścia wdłuż, á czterdzieście wſzerz, obfity w pſzenicę, groch, ryby i ptaſtwo ròżne: *Samuel Champlan* oſadził go ludźmi w roku 1603. wkròtce odebrali Anglicy i nazwali Nową *Szkocyą*, ale Bredeńſkim traktatem oddali Francyi w roku 1661, lecz w roku 1690 znowu Francya uſtąpiła go Anglikom. Długości od 311. do 316. ſzerokości od 44. do *46*.

ACERN, *Acernum*, Włoſkie miaſteczko w Kròleſtwie Neapolitańſkim. Tu rodził ſię *Antoni Agellius*. leży o mil 15 od *Salerno*, 18 *Conza*. Długości 32. ſzerokości 40. *45*.

ACERRA, *Acerræ*, Włoſkie miaſteczko w Kròleſtwie Neapolitańſkim, z Biſkupem Suffraganem Neapolitańſkim. leży nad rzeką *Agno*, o mil 8 od *Neapolu*, 24 *Beneventu*. Długości 32. ſz. 40. *45*.

ACHEM, *Achemum*, Miaſto Stolica Kròleſtwa tegoż nazwiſka, na pòłnoc wyſpu *Sumatra*, w *Jndyi* wſchodniey. To Kròleſtwo wyciąga ſię aż pod linię poròwnania, rodzi drzewa i zwierzęta w *Europie* niewidane. Lud jeſt Machometańſki i zabobonny, ale odważny; zbił w roku 1616 wielką flottę nieprzyjacielſką od dwòchſet okrętow i ſześćiudzieſiąt galerow, mającą ſześćdzieſiąt tyſięcy ludzi. złodziejow tu nieſkazują na śmierć: Miaſto z mocnego zamku

ku

ku ma obronę na wſzyſtkie ſtrony. leży na rowninie wielkiey z pałacem Krolewſkim pośrzodku. Długości 113. *30*. ſzerokości 4. *40*.

ACHEN, *Aquiſgranum*, Miaſto Niemieckie w *Weſtfalii*, wolne wyſtawione za Ceſarza *Adriana* koło roku 124, ſławne z Synodow, ktore tu były, i z traktatow tu uczynionych w roku 1666, między *Francyą* i *Hiſzpanią*. Mieli dyſputę w tym mieście Lutrzy z Katolikami, ktorą potym zakazał Ceſarz pod wielką karą, i zoſtała Katolicka Religia; w mieście tu chowają miecz i Ewangelię złotem piſaną, ktore przy koronacyi Ceſarza pokładają. leży przy wodach lekarſkich między gorami, o mil 12 od *Kolna*. Długości 27. *36*. ſzerokości 51. *55*.

ACHYR, *Achyrum*, Miaſto mocne, z zamkiem, w Ukrainie: należy od roku 1667, do *Imperium* Roſsyiſkiego. leży nad rzeką *Worſklą* o mil 50 od *Kiowa*. Długości 59. *28*. ſzerokości 50. *26*.

ACOMA, Miaſto *Ameryki* połnocney w *Mexico*, na wyſokiey gorze, z mocnym zamkiem. Stolica Prowincyi wziętey przez Hiſzpanow w roku 1699. Długości 269. ſzerokości 35.

ACQUAPENDENTE, *Acula*, Miaſto Włoſkie w okolicy *Orvietto*. Tu rodził ſię *Hieronim Fabryciuſz*. leży nad rzeką *Palią* o mil 12 od *Orvietto*, 60 *Rzymu*. Długości 29. *28*. ſzerokości 42. *43*.

ACRON, Krolеſtwo niewielkie Afrykańſkie nad brzegami złotemi *Guinea*. Wielką *Acron* wolnością ſię zaſzczyca; lud ſpokoyny, i żyje pod protekcyą *Fantikanow*. *Hollandya* ma tam jeden zamek.

ACTAMAR, *Mantiana palus* Miaſto Azyatyckie w *Armenii* z bardzo mocnym zamkiem i jeziorem tego nazwiſka obfitym w ryby wielkie. Długości 62. ſzerokości 36. *30*.

ADAMSPIG, gora naywyżſza w *Indyi*, mająca wyſokości dwie mile, na ktorey wierzchu jeſt rownina na dwieście krokow, i jeziorko mające wodę bardzo zdrową z ktorego wypływając ſtrumienie tworzą trzy nie małe rzeki. Przy jeziorku znayduje ſię kamień z znakiem ſtopy ludzkiey, ktory znak że jeſt uczyniony od nogi *Adama* tu ſtworzonego, i na tey gorze pogrzebionego, mniemają obywatele. Przy tym kamieniu jeſt drugie jeziorko ſłone, uczynione według mniemania Obywatelow z łez *Ewy* wylanych z przyczyny zabicia *Abla*. Na tę gorę weyść niemożna tylko trzymając ſię łańcucha żelaznego na to umyślnie uczynionego. Długości 98. *25*. ſzerokości 5. *55*.

ADOUS-a-QUAQUE, Krolеſtwo Afrykańſkie, w *Guinea*, bardzo polityczne: ma prawo żeby każdy w tym zoſtawał ſtanie w ktorym ſię narodził, Krol nazywa ſię *Sacoo*.

ADDA, *Addua*, rzeka Włoſka mająca zdrojewiſko z *Alpow*, idzie przez *Valtellina*, i przez jezioro *Como*; daley idąc dzieli okolicę Medyolańſką od Państwa Weneckiego; potym idąc pod Miaſto *Lody* i *Piſighetone*, wpada w rzekę *Po*, między *Cremoną* i *Placencyą*.

ADEL, *Azania*, albo *Zeila*, Krolеſtwo Afrykańſkie w ſtronie południoweу, w *Babel-Mandel*. lubo tu nigdy deſzcz nie pada, gęſte jednak rzeki ſprawują żyżność w pſzenicę, proſo, kadzidło, pieprz. Krol jeſt ſekty Machometańſkiey.

ADELBERG, *Adelberga*, Niemieckie Miaſto w Xięſtwie *Würtemberg*.

ADEN, *Adenum*, Miaſto duże i bogate, w *Arabii* ſzczęśliwey, w *Azyi*, mające koło ſiebie gory, i na nich pięć albo ſześć zamkow, i źrzodło, z ktorego rurami woda bardzo zdrowa do Miaſta idzie: wpadło było w roku 1539 w ręce *Solimana* Baſzy Tureckiego, ale mu go odebrali Arabi, i do tychczas trzymają. leży nad morzem, i ma przyſtań dla Kupcow ze wſchodu przejeżdżających. l. o mil 32 od *Sanaa*, Długości 63. *20*. ſzerokości 13.

ADENA, albo *Adana*, Miaſto Azyatyckie w *Natolii*, dawne i piękne, ma Biſkupa. leży w kraju bardzo miłym nad rzeką *Choquen*, o mil 10 od *Tarſu*. Długości 69. *20*. ſz. 39. *10*.

ADENBURG, albo Aldenburg, *Branneſia*, Miaſto Niemieckie w cyrkule *Weſtfalii*, w Xięſtwie *Bergen*; tu czaſem mieſzkają Xiążęta: teraz hołduje Elektorowi *Palatinowi*. leży o mil 5 od *Kolna*, 7 *Bonna*. Dług: 26. ſzerokości 51. *2*.

ADOM, Hrabſtwo i Rzeczpoſpolita, żyżne i bogate w złoto: graniczy z brzegiem złotym *Guinea* w *Afryce*.

ADRA, *Abdara*, Hiſzpańſkie Miaſto i zamek mocny nad mo-

morzem w Królestwie *Granada*, o mil 15 od *Granada*. Długości 16. *25*. szerokości 36.

ADRIA, *Adria*, Włoskie miasteczko przez połowę okrążone morzem od tegoż miasteczka nazwanym *Adria*. albo *Adrytyckim*. leży przy uściu rzeki *Po*, o mil 18 od *Rovigo*, 38 *Wenecyi*. Długości 29. *38*. szerokości 45. *5*.

ADRIANOPOL, *Adrianopolis*, Miasto sławne Eur: Tureckie w *Romanii*: odebrawszy go *Amurat* Cesarz Turecki od Grekow, tam Stolicę swoję był założył, ktòra trwała do roku 1453, w ktòrym *Machomet II* odebrał *Carogrod* albo *Konstantynopol* prawdziwą Stolicę. leży na bardzo wesołym mieyscu, nad rzeką *Mariza*, o mil 45 od *Carogrodu*, 55 *Sofii*, 130 *Belgrad*. Długości 44. *15*. szerokości 41. *45*.

ADYRBEIDZAN, Prowincya Perska: graniczy od pòłnocy z *Armenią*, od wschodu *Gulian*, od południa *Jrack Agemi*, od zachodu *Cardistan*. Długości od 60. do 66. szerokości od 36. do 39.

AFRYKA, *Africa*, jedna ze czterech części ziemi, kray częściami jest żyżny, przez większą część bardzo gorący, jako w naygorętszey stronie świata, tojest pod pasem gorącym, albo Zodyakiem położony, mający *Aurifodyny* albo gòry złote, *Salisfodyny*, albo gòry słone: ma także wielkie pustynie, i mnogość ròżnego drapieżnego a w *Europie* niewidanego zwierza. Ludzie są częścią Poganie, częścią Machometani, w wielu częściach Panują Chrześcianie. Rzeki w *Afryce* są *Nil*, *Niger*, *Zair*, i *Zambr*. *Afryka* jest spiczastey figury, na wzòr Pyramidy, ktòrey dno rozciąga się od *Jstmu*, albo *Miedzy* na morzu *Suez*, od wschodu, i gòry *Guardafu*, aż do *Promontorum viride*, albo gòry zieloney na mil 1420 ku zachodowi: od spiczastości Pyramidy, gdzie leży *Promontorium spei*, albo gòra nadziei, ku stronie pòłnocney, i morzu śrzòdziemnemu, na mil 1450. graniczy także od wschodu morzem czerwonym i Arabskim, od zachodu *Oceanem*. Dług: od 1. do 71. szerokości południowey od 1. do 35. szerokości pòłnocney od 1. do 37. *30*.

AFRIKA, *Aphrodysium*, Miasto Afrykańskie portowe, w *Barbaryi*, w Kròlestwie *Tunis*, zruynowane od *Karola V* Cesarza.

AGA-

AGADES, Miasto i Kròlestwo tegoz nazwiska Afrykańskie w *Nigrycii*, hołdujące Kròlowi *Tombut*. kray żyżny w mannę. Długości 20. *15*. szerokości 19. *10*.

AGATA (S.) Włoskie miasteczko w Krolestwie Neapolitańskim, mające Biskupa Sufragana Beneventskiego. leży o mil 12 od *Benevento* i *Capua*, 14 *Neapol*. Długości 32. szerokości 40. *55*.

AGDE, *Agata*, Miasto Francuskie w *Languedoc* niższey z Biskupem Sufraganem Narbońskim, obfituje w jedwab, i zioło *Cali*. w roku 506 tu był Synod. leży i ma przystań nad rzeką *Eraul*, o pòłmili od uścia, przy ktòrym stoi zamek, o mil 4 od *Beziers*, 7 *Narbone*, 12 *Montpellier*, 159 *Paryża*. Długości 21. *8*. szerokości 43. *18*.

AGEN, *Agennum*, Miasto Francuskie bogate, głòwne Powiatu *Agennois* w *Guienne*, ktòrego pierwszym Biskupem był Swięty *Kapraziusz*. leży nad rzeką *Garomne*, na mieyscu wesołym, o mil 7 od *Condom*, 12 *Aux*, 20 *Bourdeaux*, 136 *Paryża*. Długości 18. *15*. szerokości 43. *12*.

AGENNOIS, *Agennensis Tractus*, Powiat Francuski w *Guienne*; *Karol* Kròl piąty przyłączył go do Korony. Głòwą jest *Agen*.

AGGERHUS, *Aggerhusia*, Gubernia w *Norvegii*, z zamkiem tegoż nazwika nad morzē Duńskim, kray gòrzysty i nie ludny. *Ansel* jest głową.

AGLA, Miasto Afrykańskie w Kròlestwie *Fez*, w Prowincyi *Hasbat*, nad rzeką *Suarga*, hołduje Kròlowi Marokańskiemu: znayduje się tu mnòstwo lwòw tak bojazliwych, że od dzieci uciekają; tak, iż niewieściuchom w *Fez* wymiatają, że są jak lwy Agelskie.

AGMAT, albo *Agmet*, Miasto Afrykańskie w Prowincyi i nad rzeką tegoż nazwiska w *Marokańskim*, żyżne i zdrowe ma powietrze. leży na wzgòrku przy jedney z Atlantskich gòr. Długości 11. *40*. szerokości 30. *15*.

AGNANO, jezioro w *Terra-di-Lavoro*, w Kròlestwie Neapolitańskim, przy ktòrym są kompieli zdrowe tegoż nazwiska.

AGNETLIN, *Agnetlinum*, miasteczko w *Transylvanii*, nad rzeką *Harbach*, o mil 4 od *Hermanstadt*. Dł. 43. *12*. sz. 46. *45*.

AGRA, *Agra*, Miasto głòwne Prowincyi *Jndostan*, w *Azyi*, w Kròlestwie Mogolskim, naywiększe w *Jndyi* wschodniey, ktòrego przez dzień konno okrążyć trudno, obmurowane czerwonym kamieniem: tu jest Krolewska rezydencya, i pałac bardzo wielki z zamknięciem dla tysiąca nałożnic: naywiększą wspaniałość okazuje grob *Dadg-Mebal*, ktòry niewiasta Mogolska *Changean* wystawiła pracą dwudziestoletnią. Jndych farba naylepsza i nayszacownieysza ztąd wychodzi. leży nad rzeką *Gemen*, o mil 20 od uścia tey rzeki w *Tehem* rzekę. Długości 94. *26*. szerokości 24. *40*.

AGREDA, Miasto Hiszpańskie w Krolestwie *Castilii*, sławne z wydania na świat *Maryi d' Agredo*. leży o mil 3 od *Tarragona*. Długości 15. *54*. szerokości 41. *53*.

AGNA, *Agna*, Węgierskie miasteczko mocne z zamkiem *Erland* nazwanym, i Biskupstwe: attakowane w roku 1552 od Turkow z wielką tych stratą; lecz w roku 1596 *Machomet II* dobył go i trzymał do roku 1687, w ktòrym odebrał mu Cesarz, i do tychczas Miasto hołduje Domowi Austryackiemu. leży nad rzeką *Agna*, o mil 15 od *Buda*, 22 *Cassow*. Długości 57. sz. 47. *30*.

AGUA, kray znaczny w *Ameryce* południowey, ponad rzeką Amazońską. Lud jest bardzo obyczayny: dzieci jak się tylko narodzą, głowy w leszczotki biorą od czoła i tyłu głowy.

AGUILAR, *Agilaria Campestris*, Hiszpańskie miasteczko i Hrabstwo w *Castilii* starey; przy granicy *Asturias de Santillana*, o mil 5 od *Burgos*.

AHUS, *Ahusa*, Miasto nad Baltyckim morzem w *Szwecyi*, na zachod Prowincyi *Gotland*, w okolicy *Bleckingen*. leży o mil 6 od *Christianstadt*. Długości 32. *14*. szerokości 56.

AJANIA, To nazwisko daje się brzegowi wschodniemu Afrykańskiemu od *Guardafu* zacząwszy, aż do *Magadox*.

AICHSTADT, *Ala Narisca*, Miasto Niemieckie w *Franconii* głòwne Biskupstwa tegoż nazwiska. Biskup tuteyszy jest Kanclerzem, pierwszym Sufraganem Kościoła Moguncskiego, i Panem okolicy *Aichstadt* mającey 18 mil wdłuż, a 4 wszerz. leży nad rzeką *Altmul*; o mil cztery od *Neuburg*, 5 *Jngolstadt*, 15 *Noremberg*. Długości 229. szerokości 49.

AJELLO, *Thyella*, Neapolitańskie miasteczko i Xięstwo, w *Abruzzo* dalszym.

AIGLE, *Aquila*, Miasto Francuskie w *Normandyi* wyższey, handluje jarzyną, szpilkami, &c. wpadło było w ręce Kawalerowi *de Dreux* Protestantowi w roku 1663. leży o mil 10 od *Secz*, 11 *Eureaux*, 19 *Rouen*.

AIGNAN (S.) *Fanum S. Agnani*, Francuskie miasteczko zbudowane w roku 1665 dla *Franciszka Beauvilliers*, z zaszczytem Xięstwa, w okolicy *Berry*. leży nad rzeką *Cher*, albo *Caris*, o mil 20 od *Bourges*.

AIGUE-PERSE, *Aquapersa*, Francuskie miasteczko w Xięstwie *Montpensier*: tu rodził się sławny *Michał de Hospital*. leży przy źrzòdle wody zimney a mocno wrzącey, śmiertelney dla bydląt gdy ją piją, o mil 3 od *Riom*, 14 *Moulinos*, 83 *Paryża*.

AIGUES-MORTES, *Aquæ mortuæ*, Francuskie miasteczko, w *Languedoc* niższey, w Dyecezyi *Nimes*. Miało dawniey sławną przystań morską, gdzie osiadł S. *Ludwik* mając żeglować do *Afryki* w roku 1248 i w roku 1269. Długości 22. *54*. szerokości 43. *34*.

AIGUILLE, *Acus*, wyspa na morzu Barbaryiski między *Zanguebar* od wschodu, i *Madagascar* od połnocy.

AGUILLON, *Aguillionum*, Francuskie miasteczko i Xięstwo w *Guienne*, w Powiecie *Agennois*. *Jan* Xiąże *Normandyi* obległ go był, ale musiał ustąpić w roku 1346. leży na nizinie żyzney, o mil 4 od *Agen*. Długości 18. *8*. szerokości 44. *25*.

AILESBURY, *Æglesburgus*, Miasto i Hrabstwo Angielskie, w Prowincyi *Buckingam*, posyła dwoch Deputatow na parlament. leży nad rzeką *Tamis*, o mil 4 od *Buckengam*, pięć *Oxford*, 12 *Londynu*. Długości 24. *49*. szerokości 55. *5*.

AIR, *Ærea*, Miasto Szkockie z Parlamentem, głòwne Prowincyi swego albo *Kile* nazwiska. l. przy uściu rzeki *Air* w morze, o mil dwie od *Edemburg*. Długości 11. *40*. szerokości 55. *22*.

AIRE, *Aturum*, Miasto Francuskie głòwne *Guascogne*, ma Biskupa Sufragana *Aux*. leży nad rzeką *Adour*, o mil 13 od *Dax*,

15, *Condom*, 22 *Bourdeax*. Długości 17. *49*. ſzerokości 43. *47*.

AISNE, albo Aine, *Axona*, rzeka Francuſka mająca zdrojewiſko w *Champagne* albo *Szampanii*, łączy ſię z rzeką *Oyſe*, nie daleko *Compiegne*, albo *Compendium*. Pan *de Lauvois* był tego zdania, żeby tę rzekę złączyć z rzeką *Moſa* rowem na mil 2 wdłuż, od *Semur*, aż do *Bar*, dla przewożenia ammunicyi do Fortec nad *Moſą* leżących.

AIX, *Aquæ Sextiæ*, Miaſto Francuſkie dawne i wielkie, gł. *Prouuence*, założone w lat 630 po założeniu *Rzymu*, mające Arcybiſkupa i parlament poſtanowiony od *Ludwika XII* w roku 1501. Tu rodził ſię *Karol Annibal Fabirot*. leży o mil 14 od *Avignon*, 27 *Montpellier*, 163 *Paryża*. Długości 23. *6*. ſzerokości 43. *31*.

AIX, *Aquæ Gratianæ*, miaſteczko dawne w Xięſtwie *Sabaudyi*. Tu rodził ſię *Claudiuſz Seiſſel*, Arcybiſkup Turyńſki. leży nad jeziorem *Bourget*, i wodami mineralnemi bardzo zdrowemi. Długości 23. *34*. ſzerokości 45. *40*.

AKADIA, obacz *Accadia*.

ALAIS, *Aleſia*, Miaſto Francuſkie w *Languedoc* niżſzey, ludne i mocne, którego mieſzkańcy zoſtawſzy Kalwiniſtami podnieśli rokoſz, ale *Ludwik XIII* Król Francuſki w roku 1629 zbił ich: a *Ludwik XIV* w roku 1689 wyſtawił mocny zamek, i ufundował Biſkupa Sufragana Narbońſkiego w roku 1692. leży przy górze *Sevennes*, o mil 14 od *Montpellier*, 140 *Paryża*. Długości 21. *32*. ſzerokości 52 *40*.

ALANDIA, wyſep między *Finlandią* i *Szwecyą*, którey hołduje na *Baltyckim*.

ALATRI, *Aletrum*, Miaſto Włoſkie dawne, w Prowincyi *Campagna di Roma*, ma Biſkupa Wikarego Papieſkiego. leży na wzgórku o mil 6 od *Veroli*, 15 *Anagni*, 48 *Rzymu*. Długości 30. *58*. ſzerokości 41. *44*.

ALAVA, Prowincya mała Hiſzpańſka, mil 8 wdłuż, 7 wſzerz mająca, obfita w rudy żelazne i ſtalowe. *Vittoria* jeſt gł.

ALAUDUL, Prowincya Azyatycka Turecka niedaleko gór *Tacory*, mocna dla gór, które ją okrążają; ma łąki, konie i wielbłądow doſyć.

ALBA, *Alba Pompeja*, Miaſto Włoſkie w *Monferrato*, z Biſkupem Sufraganem Medyolańſkim, uſtąpione Xiążęciu *Sabaudyi* w roku 1631. Tu rodził ſię *S. Innocencyuſz* Papież, który wſtąpił na Papieſtwo w roku 402. leży nad rzeką *Tanaro*, o mil 15 od *Aſti*, 24 *Turin*. Długości 28. *40*. ſzer: 44. *36*.

ALBA, rzeka, obacz *Aube*.

ALBAN (S.) Francuſkie m. w *Languedoc* niżſzey, w Dyecezyi *Monde*. Jeſt tego nazwiſka wieś w *Foreſt*, ſławna dla wod mineralnych.

ALBANIA, *Albania*, Prowincya Europeyſka Turecka, mieſzkańcy ſą Chrześcianie Greckiego obrządku, po większey części Unici. wyſocy, mocni i odważni, zoſtawali pod Grekami, lecz *Amurat II*. podbił ich pod moc Turecką, z pod którey *Scanderberg* wybił ich, lecz po śmierci *Scanderberga* naſtąpioney ſtycznia 17. R. 1467. Synow iego wypędził Machomet *II*. leży od połnocy miedzy *Boſnia* y *Dalmacyą*, od połud. *Livadia*, y morzem *Adryatyckim*.

ALBANO, *Albanum*, Miaſto Włoſkie ludne w *Campagna-di-Roma* z wyſokim Biſkupem: *Camera* Papieſka kupiła to Miaſto z okolicą od Xiążęcia *Savelli* w roku 1647. naylepſze pod *Rzymem* ma wino. leży nad jeziorem tegoż nazwiſka o mil 18 od *Oſtia* i *Rzymu* i *Paleſtryny*. Długości 30. ſzerokości 41. *48*.

ALBAN, Miaſto Neapolitańſkie w *Baſilicata*, żyżne i wiele Szlachty mające.

ALBARACIN, *Lobetum* Miaſto Hiſzpańſkie mocne w *Aragonia*, przy brzegu *Caſtilii* nowey, z Biſkupem Sufraganem *Saragoſsa*, ſukna ma wyśmienite. leży nad rzeką *Guadalaviar*, o mil 5 od *Trevel*, 25 *Madrid*. Długości 15. *12*. ſzerokości 40. *32*.

ALBENGA, *Albingaunum*, Miaſto i Forteca w *Genueńſkim* we Włoſzech. *Piſani* w roku 1175 ſpalili go, lecz potym pięknieyſze ſtanęło: okolica *Albengi* pełna drzew oliwnych, równa i weſoła. leży nad morzem śrzódziemnym. Długości 25. *45*. ſzerokości 44. *4*.

ALBORG, *Alburgum*, Miaſto Duńſkie w *Jutland*, gł. Dyecezyi tegoż nazwiſka. *Jan I* Król Duńſki tu umarł w roku 1513. leży nad rowem o mil 4 od morza, 12 *Wiborg*. Długości *24*. ſzerokości 57.

ALBRET, *Leporetum*, Francuſkie miaſteczko i Hrabſtwo w *Gaſcogne*, tak nazwane dla mnoſtwa zającow, na mil 30 wdłuż. *Henryk II* nadał dla *Antonii Borbońſkiey* Hrabſtwu temu tytuł, Xięſtwa, które *Ludwik XIV* dał

w zamian w roku 1551 za *Sedan Bancourt* Xiążęciu *de Boulon*, leży w kraju nierodzaynym, o mil 15 od *Bourdeaux*, 150 *Paryża*. Długośći 17. ſzerokośći 44.

ALBUQUERQUE, *Albuquercum*, Miaſto Hiſzpańſkie w Kròleſtwie *Leon*, przy granicy Portugalſkiey z dobrym zamkiem wzięli go byli Allianci *Karola III* w roku 1705. leży o mil 3 od rzeki *Chevora*, 9 *Alcantara*. Długośći 11. *13*. ſzerokośći 39. *8*.

ALBY, *Albiga*, Miaſto Francuſkie głòwne Powiatu tegoż nazwiſka mil 11 wdłuż, á 8 wſzerz mającego. Tu był Synod w roku 1176, ktòry potępił Albigenſow. leży na miłym mieyſcu, nad rzeką *Tarn*, o mil 12 od *Rodes*, 140 *Paryża*. Długośći 19. *49*. ſzerokośći 43. *55*.

ALCACAR-ZEQUER, Afrykańſkie miaſteczko w Kròleſtwie *Fez*, w Prowincyi *Hasbat*. *Jakòb Almanzor* wyſtawił go na ciaſnym prześćiu nad morzem *Gibraltar*, naprzeciw *Taryffa*. *Alfons* Kròl Portugalſki wziął w R. 1468, lecz w kròtce porzucił Mawrom. Długośći 12. ſzerokośći 39. *59*.

ALCALA-de-GUADARIA, *Hienipa*, Hiſzpańſkie miaſteczko w *Andalucyi*, nad rzeką *Guadaria*, o mil 2 od *Sivilii*. Długośći

12. *40*. ſzerokośći 37. *15*.

ALCALA-de-HENARES, *Complutum*, Miaſto Hiſzpańſkie wſpaniałe w nowey *Caſtilii* z ſławną Akademią fundowaną od Kardynała *Ximenes*, Arcybiſkupa Toletańſkiego w roku 1517. Tu rodził ſię ſławny *Ribadeneira*. leży na mieyſcu weſołym i żyżnym, przy źrzòdle wody czyſtey, i napodziw lekkiey, o mil 3 od *Guadalaxara*, 5 *Madrid*. Długośći 14. ſzerokośći 40. *30*.

ALCALA Kròlewſka, *Alcala Regalis*, Hiſzpańſkie miaſteczko w *Andalucyi* i bogate Opactwo. leży na wyſokiey gòrze, gdzie wyśmienite rodzi ſię wino, nad *Salado*. Długośći 14. *30*. ſzerokośći 37. *18*.

ALCANTARA, *Norba Cæſarea*, Hiſzpańſkie miaſteczko bardzo mocne w *Extremadura*. *Alfons IX* Kròl *Caſtilii*, wziąwſzy go u Maurow, oddał Kawalerom *de Calatrava*, á potym drugiego roku Kawalerom *de Alcantara*. Hrabia *Gelauci* i Portugalczycy podbili go byli w R. 1706, á Francuzi odebrali. lezy nad rzeką *Tejo*, na ktòrey ma wſpaniały moſt, przez Ceſarza *Trajana* wyſtawiony, o mil 15 od *Madrytu*, 40 *Sivilii*. Długośći 11. *35*. ſzerokośći 39. *20*.

AL-

ALCARAZ, *Alcaratium*, Hiſzpańſkie miaſteczko w nowey *Caſtylii*, z dobrym i mocnym zamkiem, ma wodę ſprowadzoną rurami. leży nad rzeką *Guardamena* o mil 10 od granicy *Andalucyi*, 45 *Madrid*. Długośći 15. *42*. ſzerokośći 38. *28*.

ALCAZAR d' OSAL, *Salacia*, Portugalſkie miaſteczko z mocnym zamkiem, od ſoli ktòrey ſię tu wiele znayduje nazwane. leży nad rzeką *Cadaon*, o mil 6 od morza, 13 *Evora*, 14 *Liſbony*. Długośći 9. *41*. ſzerokośći 38. *18*.

ALCAZAR QUIVIR, Miaſto Afrykańſkie znaczne w Prowincyi *Aſgar*, w Kròleſtwie *Fez*, ſławne z batalii, ktòra tu była między *Sebeſtyanem* Kròlem Portugalſkim. i Murzynami. dawniey tu pałac tylko był od *Almanzora IV* poſtawiony.

ALCMAER, *Alcmaria*, Miaſto w *Belgium*, w *Friſii* zachodniey dawne i piękne, w roku 1573 Hiſzpani przymuſzeni byli uwolnić go od obiężenia: obfituje w nabiał: jeſt dwanaſte w porządku z 18 Miaſt, ktòre poſyłają Deputatow na radę Hollenderſką, o mil 6 od *Harlem*, 7 *Amſterdam*. Długośći 23. *10*. ſzerokośći 52. *28*.

ALDBURG, *Iſurium* Miaſto Angielſkie w Prowincyi *Jorck*, poſyła dwòch Deputatow na parlament, ſami żeglarze mieſzkają. leży nad rzeką *Ouſe*, o mil 24 od *Yorck*. Długośći 20. ſzerokośći 57. *40*.

ALEGRETE, Portugalſkie miaſteczko w *Alenteio*, przy granicy *Port-Alegre*, nad rzęką *Gaja*, ktòra wpada w *Guadiana*, nie daleko *Badajos*, o mil dwie od *Port-Alegre*, 12 *Elvas*. Długośći 11. *10*. ſzerokośći 39. *6*.

ALENCON, *Alenconium*, Miaſto Francuſkie i Xięſtwo w *Normandii* niżſzey z zamkiem mocnym; znaydują ſię tu kamienie w ktòrych bywaią dyamenty. leży w żyżnym polu nad rzeką *Sarte*, ktòra łączy ſię z *Brianten*, o mil 8 od *Mans*, 25 *Roven*, 35 *Paryża*. Długoś ci 17. *45*. ſz. 48. *2*.

ALENTEJO, *Prouincia inter Tagum & Anam*, Prowincya Portugalſka żyżna między rzekami *Tejo* i *Guadiana*, nazywa ſię gumnem Portugalſkim, jeſt jey mil 36 wdłuż, 34 wſzerz.

ALEPP, *Aleppum*, Miaſto Azyatyckie w *Syrii*, liczące 150,000 duſz. Arabi w roku 637 za Ceſarza *Herakliuſza* podbili go ſobie, teraz jeſt pod Turkiem, i Baſza

roz-

rozkazuje całey Prowincyi, ſą tu gołębie nauczone liſty noſić. Fr. Hollendrzy i Anglicy mają tu ſwoich Posłow. leży nad rzeką *Marſgas*, albo *Coje*, ktòra wpada w *Eufrates*, o mil 28 od *Alexandryi* mnieyſzey, albo *Scanderona*, 70 *Damaſzku*. Długości 55. ſzerokości 35. *50*.

ALESSANDRIA della Paglia *Alexandria Statiellorum*, M. Włoſkie i Powiat w Xięſtwie Medyolańſkim, mocne, z dobrym zamkiem wyſtawionym w roku 1178 na pamiątkę *Alexandra III* Papieża: wziął go był *Eugeniuſz* Xiąże Sabaudyiſki w roku 1706 po trzech dniach oblężenia; á potym w R. 1745 Francuzi, lecz Kròl Sardyńſki, do ktòrego należy przez pakta Utrechtſkie odebrał go w roku 1746: leży nad rzeką *Tanaro*, o mil 18 od *Caſale*, 48 *Medyolanu*. Długości 26. *15*. ſzerokości 44. *53*.

ALET, *Electa*, Francuſkie miaſteczko w *Languedoc* niżſzey, ſławne dla znaydujących ſię kawałeczkow złota i ſrebra po potokach wypływających z gòr Pireneyſkich, przy ktòrych leży nad rzeką *Aude*, o mil 4 od *Carcaſſon*, 15 *Narbone*, 175 *Paryża*. Długości 19. *52*. ſzerokości 42. *59*.

ALEXANDRETTE, obacz *Alexandria* mnieyſza.

ALEXANDRIA, Miaſto w Egypcie ſławne, Patryarſzeńſkie, założone od *Alexandra* W. utraciło już ſwą wſpaniałość ktòrey ledwo jakie znaki obaczyć. pozoſtała jednak kolumna *Pompejuſza* i dwa Obeliſzki przedziwney wyſokości z dawnemi napiſami. *Faros* zaś owa ſławna wieża policzona między ſiedm cudow świata, gdzie zapalano ognie, ktòre kierowały żeglugę nocną, teraz w gruzie zoſtaje, widać tylko niewielki zamek, gdzie ogień ſię pali dla pokazania portu w nocy ſtatkom. Kupcy Europeyſcy Katolicy mają tã ſwòy Kościoł, ktòremu na wſchodzie ròwnego nie naleść. Wydała *Alexandria* na świat *S. Katarzynę* Męczenniczkę, *Maryę* nazwaną *Egypcyakę*, *Euclideſa* Matematyka, *Origeneſa*, i innych bardzo wielu uczonych i SS. Mężow. l. przy jednym zachodnim uściu rzeki *Nil*, o mil 50 od *Kair*. Dług: 47. *56*. ſzer: 31. *11*.

ALEXANDRIA, Polſkie miaſteczko na Wołyniu niedawne ale piękne. leży nad rzeką *Horyniem*, o mil 20 od *Łucka*, 12 *Oſtroga*, 8 *Korca*.

ALEXANDRIA mnieyſza al: Syryiſka *Alexandria minor*, Mias: Az: w *Syria*, na brzegu ſrzodziemnego morza, i nad portem: maią tu pewne gołębie ktoremi do *Aleppu* gazety poſyłaią, powietrze ieſt niezdrowe dla bliſkości błot, dlaczego mieſzkańcy latem wyieżdżaią do wśi *Baylan*, położoney na gòrze, o mil 5. od mi: leży nad uściem rzeki *Belum* al: *Soldrat*, w morze, o mil 8 od *Cilicyi*, 28 *Alepp*. dług: 54 ſz: 36 *35*.

ALEXANDRIA Włoſka ob. *Aleſsandria della Paglia*.

ALEZANO, *Alexanum*, Nea: mia: i Xięſtwo w Prow: *Otranto*, z Biſk: Suffr: *Otranto* o mil 21 od *Otranto*, dług: 36 ſzer: 40 *12*.

ALGARI, *Algaria* albo *Corax*, Miaſto Wł: piękne z Biſk: Suffr: *Saſsari*. leży przy brzegu *Zach*, wyſpu *Sardynia*, gdzie naylepſzy wyimuią korał, o mil 18 od *Saſsari*, 21 *Boſa*, dług: 26 *15* ſzero: 40 *33*.

ALGARIA, Prow: Hiſzpań: żyżna, w ſtronie połn: w nowey *Caſtilia*.

ALGARVE, *Algarbia*, Kròleſtwo małe i Prow: Portug: na mil 27 wdłuż, 8 w ſzerz. żyżne w figi, daktyle, migdały wino, Alfons III z Generałem *Selis* woyſka *Caſtylii*, wypędził *Maurow*, ktorzy ją trzymali przez lat 180: graniczy od połn: z Pro: *Alentei*, od wſcho: rzeką *Guadiana*, od połud: y zach: *Oceanem*. dług: 10 ſzer: 37.

ALGER, *Regnum Algerianum*, Kròleſtwo Affr: naywiękſze między *Barbaryiſkiemi* Kr: na mil 160 w dłuż, 60 w ſzerz, ziemia od połn: żyżna, reſzta nie żyżna, drzewa winne ſą tak grube, że człowiek ledwie obeymie, grona na dwie piędzi wdłuż. gory *Atlańſkie* od wſch: do zachodu przerzynaią ten kray. Mieſzkańcy ſą ſekty Machometańſkiey, i zabobonni, po Arabſku mowią, i ięzykiem złożonym z Włoſkiego Fra: i Hiſz: ſą czarniawi potrofze, a nawzor R. Poſp: pod rządami Krola i protekcyą Turecką żoſtaią. Graniczy od połn: morzem ſrzodziemnym od wſch: Krò: *Tunis*, od zach: z *Marokańſkim*, i konczy ſpiczaſtością na połud: dzieli ſię na prow: *Tremecen*, *Tenez*, *Alger*, &c. dług: od 16 do *226*. ſzer: od 34 do 37.

ALGER, *Julia Cæſarea*, Mia: Gło: pomienionego Kr: wielkie, i mocne, na wzgòrku tak, że do-

my czym dalſze od portu wyżſze wydaiąſię, dachy pokryte ſą ziemią i poſadzką na kſztałt ſal dla przechadzki, ulice ciaſne, dla zaſłonienia ich od słońca: ma 7 zamkow mocnych. Karol V. w R. 1541 kuſiłſię dobyć go, i Francuzi w R. 1688. ale bez ſkutku. Ludne ieſt, i pełne zboycow marſkich, czego Krol niebroni im, byle pewną część zdobyczy oddali Krolowi: lezy nad morzem śrzodziemnym, niedaleko *Minorica*, dług: 21 *20* ſzer: 42.

ALGERBE ob *Algarve*

ALGEZIRA Hiſz: mia: w *Andalucya*, mocne, z przyſtanią na morzu *Gibraltar*, i nazywaſię *Gibraltar* ſtary; odebrane od Murzynow w R. 1344: leży o mil 4. od *Gibraltar* i *Tariffa*: dług: 11 28 ſzer: 36.

ALHAMA, *Argis*, Miaſto Hi: wſpaniałe, w Krò: *Granada*: leży w kraiu żyżnym wewſzyſtko, i miłym, na dolinie, między gòrami nieprzykremi o mil 8 od *Almunacar*, 10 *Granada*, dług: 14 *20* ſzer: 36 50.

ALICANT, *Alone*, Hiſzpa: mias: bogate i mocne, w Krò: *Valencya*, w okolicy *Segura*, z portem bardzo beſpiecznym i mocnym, do ktorego przychodzą Francuzi, Ang: Holl: Włosi i wſzyſcy maią tu ſwego Poſła z iuryſdykcyą. Jakob I. Krol *Aragonſki*, odebrał go Mawrom w R. 1264. Flotta Ang: pod kommendą Jana Leakla odebrała go Fr: w R. 1706: leży w okolicy żyżney, obfitey w rozmaryny wielkości niewidaney, nad morzem śrzodziemnym, o mil 15 do *Murcia*, 20 *Valencya*: dług: 17 *40* ſzer: 38 *14*.

ALICATA, *Gela*, Mia: *Sycyliiſkie*, ſławne dla delikatnych win ztąd wychodzących, zrabowane przez Turkow w R. 1543: leży na wyſpie, o mil 27 od *Girgent*, 60 *Modica*. dług: 31 37 ſz: 37 *11*.

ALLENDORF, *Allendorfia*, Niem: miaſt: w cyr: wyż. Renu, *Haſsya*, pod Xięciem *Haſsen Caſſel*, ma gòry ſłone, i trzy piękne moſty: leży nad rze: *Viſera*, między gòrami długości 27 *40* ſzerokości 51 *20*

ALLIER, *Elever*, Rrzeka Fr: poczynaiącaſię w *Languedoc*, idzie przez *Borboneyſkie* i *Niverneyskie* wpada w *Loirę*, o milę od *Nevers*.

ALMAD, *Çetobrica*, Porto mia: bogate, tu dobywaią żywego ſrebra.

ALMANCA, Hiſz: mia: w nowey *Caſtilia*, ſławne, z bitwy, i z zwycięſtwa Marſzałka de *Bervich*, przeciwko Milordowi *Galoway*, w R. 1707 ktorego zwycięſtwa pamiątka tu wyryta: l: przy gra: Kroleſtwa *Valencya*, o mil 20 od *Valencyi*. dług: 16 *35* ſzer: 36 *54*.

ALMEDA, *Aſena*, Hiſz: m: w *Kaſtylii* nad rzeką *Tagus*, dług: 9 ſzer: *39 42*.

ALMEDINA, Miaſto *Marokańſkie*, w Affrice.

ALMEIDA *Almedia*, Portug: mia: w prow: *Tra-los-Montes*, przy gr: Hiſz: tu była batalia krwawa między Hiſz: i Portug: w R. 1663: leży o mil 4 od *Pinhel*, 7 *Cividad-Rodrigo*, dług: 11 ſzer: 40 *51*.

ALMERIA, *Portus Magnus*, Mia: Hiſz: w Kr: *Granada*, z Biſk: Suff: miaſta *Granada*: l: nad uściem rzeki *Almoria*, przy dobrym porcie, na morzu śrzodziemnym o mil 12 od *Adra*, 21 *Granada*. dług: 15 *45* ſzer 36 *51*,

ALMISSA, *Alminium*, mias: w *Dalmacya*, mocne; mieſzkańcy ſą zboycy morſcy. leży nad uściem rzeki *Cetina* w morze o mil *4* od *Spalat*. dług: 36 ſzer: 20.

ALMUNECAR, port wielki Hiſz: w Kròleſtwie i Arcybiſkupſtwie *Granada*, o mil 8 od *Alhama*, 18 *Malaga*, dług: 14 *31* ſzer: 36 *50*.

ALOST, *Aloſtum*, Mia: w *Belgium*, w *Flandria*, Gło: powiatu ſwego naz: wzięte było, i zburzone, w R. 1667 przez Pana *de Turena*, Fr: opuścili go prow: ſprzymierzonym, zaraz po batalii mianey w *Romillies*: lezy nad rz: *Dandr*, między *Gand* i *Bruxelles*, o mil 6 od oboyga miaſt. dług: 21 *42* ſzer: 51.

ALPES, gòry wyſokie dzielące Francyą od Włoch.

ALSACYA, *Alſatia*, Pro: Fr: bardzo żyżna w chleb, wino, len tytun, drwa. Dzieliſię na wyżſzą i niżſzą, wyżſza ma minerały ſrebrne, miedziane i ołowiane, *Ensisheim*, ieſt Gło: *Alſacya*. hołdowała Fr: aż do Ottona I. ktory ią przyłączył do Państwa Auſtryackiego, lecz przez traktat *Munſterski*, w R. 1642 na wieczne czaſy, oddana Francyi, Kray ieſt Katolicki, ale luterſkie nabożeńſtwo wolne ieſt. Mowią po niemiecku i niektorzy po Fran-

po Francusku. graniczy od półn: z *Palatinatem Renu*, od wschodu rze: *Ren*, od połud: z *Szwaycarami*, od zach: *Lotaringią*. dług: 28 *30* szer: 47 *49*.

ALSEN, *Alsa*, wysep Duński na Bałt. przy *Flensburg*, ma dwa zamki *Sunderburg* i *Norburg*.

ALT, *Aluta*, rz: w Turczech Europeyskich, maiąca zdroiewisko w gorach dzielących *Mołdawią* od *Transylwanii*, a uście w *Dunay*.

ALTEA, Hisz: mia: w *Valencya*, żyżne w wino, len, i miod: tu dobrze wyrabiaią kryształ: l. nad morzem śrzodziemnym, o mil 17 od *Valencya*, 70 *Madrit*, dług: 18 *41* szer 38 *40*.

ALTENA, Niem: mia: w *Saxonii* niższey, hołduie Krolowi Duńskiemu: spalili go *Swaycarowie*, w R. 1712: leży nad rze: *Elba*, dłu. 27 *25* szer. 54.

ALTEMBURG, *Altemburgum*, Miasto dawne Niem. i dobry zam. w cyr. *Saxonia* wyższey. Gło: *Misnii*, podbił go był Cesarz w R. 1632: leży nad rz. *Pleyso*, o mil 8 od *Lipska*, dług. 30 *38* szer. 40 *51*.

ALTEMBURG, albo *Ovar*, Mia. mocne w *Węgrzech* niższych w powiecie *Moson*, naylepsza forteca koło *Wiednia*: leży niedaleko *Dunaiu*, o mil 6 od *Presburg*, 16 *Wiednia*, 26 *Buda*, dłu. 35 *30* szer. 44.

ALTIN, *Altinum*, Mia. i Kr. tegoż nazwiska w Azyi, Tatarskiey ziemi, przy rzece *Oby*, dług. 108 *30* szer. 53.

ALTORF, *Altorfia*, Mia. Nie. w cyrkule *Frankońskim*, w powiecie *Norymbergii*, z Akademią sławną, i Biblioteką, ma ogrod pełen zioł lekarskich, hołduie Domowi Pruskiemu: leży przy granicy *Bawarskiey*, o mil 4 od *Norymberg*. długości 28 *53* szerości 49 *25*.

ALTORF, *Altorfium*, piękne mia: *Szwaycarskie*, przednieysze w *Kantonie Ury*, wyż ieziora czterech Kantonow, maiące Trybunał tego Kantonu i Seymiki: l. nad uściem rzeki *Russ*, w pomienione ieżioro, o mil 4 od *Lucern*, 15 *Zurig*, dług. 26 *10* szer. 46 *55*.

ALT-RANSTAT, Niemiecka wieś w *Saxonii* wyższey, należy do *Barona de Friesen*. Karol XII. Krol Szwedzki w R. 1706 stał w pałacu tego *Barona*, gdzie umowiono pokoy dla Krolestwa Polskiego.

ALTZEY, *Aleia*, Miasto i zamek Niem: w *Palatinacie* niższym, Gł: okolicy tegoż naz: leży nad potokiem, o mil 6 od *Moguncya*, i *Worms*, dług. 25 szer. 49 *44*.

ALUA de TORMES, *Alba*, Mia. i Zam. Hisz. w Kr. *Leon*, w powiecie *Salmantica*, Henryk IV Krol *Castylski*, w Roku 1469 utytułował go Xięstwem: leży na brzegu połn. rz. *Tormes*, o mil 5 od *Salmantica*, 19 *Cividad-Rodrigo*. dług. 12 *40* szer. 41.

AMADABAD, *Armadabatum*, Miasto wielkie, ludne, Az. Gł. prow. *Gusurat*, w Krol: *Mogol*, w *Indyach* wsch. handlowne ma wielki szpital dla ptasząt, i innych zwierząt chorych, ktore z wielką pilnością opatruią poganie. leży przy przesileniu pod rakiem, o mil 18 od *Cambaia*, dług. 90 *15* szer. 23.

AMADAN, Mia. piękne *Perskie*, w Azyi, o mil 18 od *Bagdat*, i *Hispahan*, długości 65 *25* szerokości 35 *15*.

AMADIA, Mia. Az. handl. w *Curdistan*, hołduie *Beyowi*: l na wysokiey gorze o mil 16 od *Pezir*, 30 *Mosul*. dług. 61 szer. 46 *35*.

AMALFI, *Amalphis*, Miasto Wł. dawne w Kro. Nea. ieden z iego z mieszkańcow, *Flaviusz Gioja*, według wielu zdania wynalazł puszkę do żeglugi służącą, na początku XIV wieku. leży na mieyscu wesołym i żyżnym, o mil 12 od *Sorento*, 51. *Salerno*, dług. 32 7 szer: 40. *35*.

AMAND (S.) *Oppidum S. Amandi*: Miasto w *Belgium*, w *Flandria*, z sławnym Opactwem: zburzone przez Fr. w R. 1667: leży nad rz. *Scarpa*, przy gr. *Hennońskiey*, o mil 5 od *Doway*, 50 *Paryża*, dług. 21 5 szer: 50 *26*.

AMAND (S.) *Oppidum S. Amandi*, Miasto Fr. w Gubernii *Lion*, w Xięstwie *Borbońskim* stanęło na gruzie zruynowanego *Orval*. leży nad rz. *Chet*, o mil 12 od *Nevers*, 8 *Bourges*, 56 *Paryża*. dług. 20 *20* szer. 46 *32*

AMASIA, *Amasea Cappadociæ*, Miasto Tureckie w *Natolia*, dawne, bywało dawane Synom starszym Cesarzow Tureckich. tu się narodził *Strabo* także *Beneassem* i Aliben Hussain, dwoch Auktorow sławnych u Arabow, tu mieli swoie narodzenie. mieszka-

ſzkaniem ieſt Baſzy: Okolica, ktorey ieſt Gł. dobre wino rodzi: l: niedaleko rzeki *Catalmach* o mil 12 od czarnego morza, i do *Tocat.* dług. 54 *40* ſzer. 40 *30.*

AMAZONSKA rzeka, *Amazonum fluvius*, Wielka rzeka w Am: połud. maiąca zdroiewiſko w *Peru*, albo *Peruvia*, i przeſzedſzy wiele kraiow, wpada w *Ocean.* Hiſzpani naypierwśi w R. 1539 doſzli tey rzeki.

AMBERG, *Amberga*, Miaſto i zamek Niem. Gł. *Bawaryi* wyżſzey, podbił go Ceſarz w Roku 1703: leży nad rz. *Wils*, o mil 9 od *Ratisbona*, 12 *Noremberg*, długości 29 *30* ſzerokości 49 *26.*

AMBLETEUSE, *Ambletoſa*, Fr. mia. w *Piccardie*, nad morzem, z portem obronnym, o mil 3 od *Bologne*, 15 *Calais*, 57 *Paryża*, dług. 19 *20* ſzer. 50 *50.*

AMBOINA, wyſep Affr, ieden z *Molucce*, w Jndyi wſch. i Miaſto tegoż naz. z garnizonem: Portugalczycy doſzli go w R. 1515 a doſtałſię Hollendrom w R. 1603. dług. 145 ſzer. połud. 4

AMBOIS, *Ambatia*, Fr: mia. i zam. w Gubernia *Orleans.* Order S. Michała w R. 1469 tu poſtanowiony przez Ludwika XI a w R. 1561 zaczęłaſię rokoſz Francuſka: wydało na świat Karola VIII Krola i *Commira* Soc: Jeſu: l. w widłach rzeki *Loire* i *Maſs*, o mil 57 od *Paryża*, dł: 21 *25* ſzer. *47. 24.*

AMBRUN, *Ebrodunum*, Mia: i powiat Fr. w Delfinacie: wziął go był Xiąże Sabaudyi w Roku 1692: leży nad rzeką *Durance*, o mil 7 od *Gap*, 146 *Paryża*, dług. 24 ſzer. 51 *49.*

AMELRIA, *Ameria*, Miaſto dawne Wł. w Xięſtwie Spoletańſkim, z Biſk. pod ſamym Papieżem: l. na górze między rzekami *Tibris*, i *Hera*, w okolicy weſołey i żyżney, o mil 24 od *Spoleto*, 54 *Rzymu.* dług. 40 *4* ſzer 42 *33.*

AMERYKA albo *Indya* zach: 4 część świata, większa od wſzyſtkich trzech, iak wyſep oblana *Oceanem*, od półn. i wſch. podobno łączyſię z *Azyą.* Mieſzkańcy ſą ciekawi, ſzypcy, mocni, dobrze pływaią, ale nieſą śmiali bałwochwalcy, i zabobonni, ktorzy Europeyczykom hołduią ſą Chrześcianie, naypierwſzy *Ameriki* doſzedł *Columbus*, w Ro:

1491

1492 lecz głębiey zaſzedł *Americus, Veſpuccius*, od ktorego Ameryka wzięła nazwiſko, Ma dość zwierza, ptaſtwa, ryb rożnych, owocow, i cukru, a nadewſzyſtko obfituie w złoto, i ſrebro, ktorego pełne Flotty wywieźli Hiſz. i więceyby ſię byli zbogacali ztąd, gdybyſię łaſkawiey byli obchodzili z Amerykanami, ktorzy gdy wielką od miecza Hiſzpańſkiego ponieśli klęſkę, rozdrażnieni, zaſypali co lepſze minerały, żeby ich więcey nieznalezli. *Amerika* dzieliſię na północną, i południową, od morza *Mexicanſkiego*, i *Panamanſkiego*, północney rozległość zaczynaſię od 11 aż do 75 ſtopnia, i zamyka *Mexico*, *Califonia*, *Virginia*, *Canada*, &c. południowa zaczowſzy od 12 ſtopnia północnego, ciągnie ſię do 70 południowego, i zamyka *Peru*, *Paraguay*, *Braſilia*, kray *Amazoński*, &c. prócz Hiſz. pańſkich wielu Kroleſtw, maią w *Ameryce* części albo prowincyi niepoślednie Anglicy, Francuzi, Hollendrzy i Portugalczycy. *Amerika*, ma wiele kołoſiebie wyſpow, iako to *Cuba*, *Antille*, *Azores*, *Canariyſkie*, i wiele innych.

AMERSFORT, *Amiſfortia*, Mia: wſpaniałe w *Belgium*, w prow: *Utrecht*, zburżyli się mieſzkańcy w R. 1703. przeciwko garnizonowi: l. wpolu żyżnym i weſołym, w łąkach, nad rzeką *Ems*, o mil 5. od *Utrecht*, 12. *Amſterdam*, dług: 23. ſzer: 52. 14.

AMFIPOL, *Amphepolis*, Mia: Eur: Tureckie w *Macedonia*, z Arcybiſk: Suffr: Carogrodzkim: l. nad rzeką *Strymon.*

AMIENS, *Ambianum*, Miaſt: Fr: znaczne, Gł: nietylko ſwego powiatu, *Ambianenſis ager*, nazwanego, lecz i całey *Piccardia*, Biſk: jeſt Suffr: *Reims. Ferdinand Teill*, Gubernator *Dourlens* wziął go dla *Hiſzpan:* lecz *Henryk* IV. w krótce odebrał. ztąd wychodzi wiele mydła i wſtąg: tu rodził się *Vincenciusz Voiture. Jakub Rohault, Hugo de Amiens: l.* nad rzeką *Somme*, o mil 14. od *Arras*, *10. Abbeville*, *20. Roven*, *30. Paryża* dług: 20. 2. ſzer: 49. 33.

AMORGOS, *Amorgus*, Wyſep na *Archipelagu* ieden z *Ciclades*, maiący 12 mil krągu. obfity w wino, ale drew mało, lud ieſt łagodny, niewiaſty obyczayne, nabożeńſtwa Greckiego: co lepſze tego wyſpu należy do klaſztoru Nayświętſzey Panny Mnichow

Bazy-

Bazylian:tu rodziłſię *Simonides* Poeta. l. o mil 10 od *Naxia*, 11 *Candia*, dług. 44 15 ſzer. 36 30.

AMPURDAN, *Emporienſis tractus*, Powiat niewielki Hiſz. przy gran. wſch. *Catalonia*, przy gorach *Pireneyskich*, nieżyzny.

AMPURIAS, *Emporia*, Mia. dawne i port Hiſz. w *Catalonia*, od ktorego nazywa ſię powiat *Ampurdan*. dług. 20 50 ſzer. 42.

AMSTERDAM, *Amſtelodamum*, Mia. w *Belgium* ſprzymierzonym Gł. prow. ziednoczonych, ludne, bogate, wielkie i handlowne, zburzone było w R. 1300 od Obywatelow *Harlem*, i *Waterland*, ale ſię potym zbudowało tak, że widzieć teraz mnogość domow, pałacow, Kościołow, rzadkiey pięknośći i wſpaniałośći, dwie ma Synagogi, iedną dla żydow Niem: a drugę dla Portugalczykow, ulice z obòch ſtron wyſadzone drzewkami; mury ſą wyſokie, i mocne, moſt ma na rzece *Amſteli*, ieſt dziwne Architektury dzieło; klęſka ponieſiona od Hiſz. i zburzenie, w XVI. wieku *Anverſy* było przyczyną pomnożenia handlow, w *Amſterdamie*, każde nabożeńſtwo tu nieieſt broni ne, Proteſtańci iednak panuią, i ci iedni maią używanie dźwonow. Rządy ſprawuie 30 Senatorow dożywotnich: Łukaſz *Rotgans*, niezbożny *Spinoza*, *Sulcher* de *Volder*, *Alard*, i inni ſławni Mężowie, wyſzli z tego Maiſta: l. nad rz. *Amſtela*, i *Tſo*, łączącemiſię z ſobą o mil 27 od *Anvers*, 70 *Londynu*, 80 *Paryża*, 200 *Wiednia* 260 *Rzymu*, dług: 22 39 ſzerokośći 52.

AMSTERDAM, wiele mieyſc ieſt w Jndyach tegoż nazwiſka.

ANA, Miaſto *Aziatyckie*, w Arabii puſtey, oddaie dań Turkowi. Mieſzkańcy ſą herſztowie złodzieiow, i zboycow: l. nad rz. *Eufrates*, na mieyſcu żyżnym i weſołym, o mil 45 od *Moſul*, i Bagdat, dług. 60 20. ſzer. 33 25.

ANAGNI, *Anagnia*, Wł. mia. dawne, w *Campagna*-di-*Roma*; wydało na świat czterech Papieżow Jnnocencyuſza III, Grzegorza IX, Alexandra IV i Bonifaciuſza VIII. ten oſtatni gdyſię naprzykrzył Filippowi nazwanemu pięknemu Krolowi Fr. złapany, był niewolnikiem w tym miaſteczku. dług. 30 41 ſzer. 41 45.

ANAS, rzeka Hiſz. małąca początek w *Caſtilia*, przy *Canamayez*, wpada w *Ocean* między *Caſtro Marino* i *Agramont*, zdaieſię że kryie ſię pod ziemię.

ANBRAS, zamek Niem. weſoły od Arcyxięcia Ferdynanda wyſtawiony, z nieoſzacowaną galeryą i bogatą Kſięgarnią, w ktorey ſą portrety ſzlachetnych Mędrcow. leży w *Tirol*, o mil 2 od *Inſpruck*, dług. 19 10 ſz: 47.

ANCENIS, *Ancenifium*, Fra: mia: w *Bretagne*, nad *Loire*, o mil 6. od *Nantes*, 10. *Angers*, dług: 16. 28. ſzer: 47. 22.

ANCYRA, ob. *Angoury*.

ANDAM, *Andamum*, Mia: Niem: bardzo mocne, w *Saxony* wyżſzey, w Xięſtwie Pomerańſkim, przy pięknych łąkach, zrabowane było przez Moſkalow w R. 1713. l. nad rzeką *Peno*, o mil 8. od *Grypſwald*, 14. *Szczecina* dług: 31. 55. ſzer: 54.

ANCONA, *Marchia*, i prowincya wł: Papiezka, na mil *Włoſkich* 78 w dłuż, 48. wſzerż; graniczy od połn: i wſch: morżem *Weneckim*, od połud: z *Abruzzo*, m: od zach: z Xięſt: *Umbria* i *Urbino*.

ANCONA, *Ancon*, Mia: Gł: pomienioney *Marchii*, dawne, handlowne, ale port ma zepſuty, ma zamek, w ktorym pałac Poſła Papieskiego, i Biſkupa od Papieża ſamego dependuiącego: l. nad morzem *Weneckim*, o mil 60. od *Urbino*, 108. *Rzymu*, dług: 36. 48. ſzer: 43. 36.

ANCRE, *Ancora*, Fr: mia: i *Marchia*, w *Picardie*; l. nad rze: tegoż nazwiſka, o mil 5. od *Amiens*, i *Peronne*, dług: 20. 15. ſzer: 49. 59.

ANCI-le-FRANC, *Ancianum*, Fr: Mia: w *Champagne*; l. nad rze: *Armanſon*, o milę od *Riviere*, 4. *Tonner*, niedaleko *Ancy-le Serveux*.

ANDALUCYA, *Andaluſia*, Prowincya *Hiſz*. wielka na mil 100 wdłuż, 60 wſzerż, żyzna, bogata, miła, handlowna, obfituiąca wewſzyſtko: gr: od połn: z *Extremadura*, od wſch: z Kr: *Murcia*, od połud: kr: *Granada*, od zach: z *Algarve*, przerznięta na dwie częſci rzeką *Guadalquivir*. *Sivilia* ieſt gł: dług: od 11. do 16. ſzer: od 36. do 38.

ANDALUCYA, Hrabſtwo w *Ameryce* południoweу w *Terra firma*.

ANDARISTUS, Mia: Eur: *Tureckie*, w *Macedonii*, z Biſkupem *Greckim*, Suffr: *Teſſaloniki*.

ANDELY, *Andeliacum*, Fr: Mia: w *Normandie*, przedzielone brukowaną drogą, po ktorey iedney ſtronie *Andely* większe, a po drugiey mnieyſze, większe le-

leży nad rz: *Gambon*, i źrzodłem S. *Clotildy*, do ktorego w dzień tey Swiętey poświęcony zbiegaiąſię ze wſzyſtkich ſtron dla uzdrowieniaſię. Mnieyſze leży nad rz: *Sena*; z tąd wyſzedł Mikołay le *Pouſſin*, i *Adryan Turnob*, o mil 7. od *Roven*, 18. *Paryża*. dług: 19. ſzer: 49. 20.

ANDEOL, (S.) *Fanum S. Andeoli*, Fr: mia: w *Occytanii* niż: o mil 2. od *Viviers*. dług: 22. 20. ſzer. 44. 24.

ANDER (S.) Port *Hiſz*: na brzegu *Biſcaye*, na Ocean *Cantabricus* wydanym, o mil 20. od *Bil-bao*, dług: 13. 25. ſzer: 43. 25.

ANDRELECH, Forteca *Brabańſka*, w *Belgium*, broni *Bruxelles*, od ktorego leży opół mili.

ANDERNACH, *Antenacum*, Niem: Mia: w cyr: *Renu* niższego, w Arcybiſkupſtwie *Colońſkim*, ktoremu hołduie. tu zbity ieſt Karol nazwany Łyſy od Ludwika ſwego Synowca: l. nad rz: *Ren*, przy gr: *Trevirſkiey*, o mil 6. od *Bonna* dług: 25. ſzer: 50. 27.

ANDOVER, *Andoverrum*, Ang: mia: w *Southampton*, poſyła dwòch Deputatow na parlament: l: o mil 20. od *Londynu* dług: 16. 15. ſzer: 51. 10.

ANDRE, (S.) Mia: *Szkockie* Głowa Prowincyi *Fifa*, a dawniey całey *Szkocyi*, z *Akademią* fundowaną od Biſkupa *Wardelaw* w R. 1412. poſyła dwòch Deputatow na parlament: na wſch: brzegu morza *Brytańſkiego*, o mil 11. od *Edemburg*, dług: 15. 15. ſzer: 56. 30.

ANDRIA, *Netium*. Mia: i Xięſtwo Wł: *Neapolitańſkie*. w *Barſkim*, Biſkup ieſt Suffr: *Trani*, o mil 4. od *Borletta*, dług: 34. 3. ſzer: 41 15.

ANDRIS, (S.) Mia: Niem: w cyr: *Auſtryackim*, w Xięſtwie *Carintyi*, *Biſk*: ieſt Suffr: *Salisburſkim*: l. nad rz: *Lawant*, o mil 16. od *Clagenfurt*, 34. *Wiednia*, dług: 37. ſzer: 46. 50.

ANDROS, *Andrus*, M: i wyſep Eu: *Turec*: ieden z *Ciclades* na *Archipelagu* z Biſkupem, i wielą Klaſztorami Bazyl: nabożeńſtwa Greckiego, ktorego ſą i mieſzkańcy, obfity w iedwab, do wyſzywania tylko zgodny, także w pomarancze, iuiubę, i figi. gr: od poł: i wſch. *Negropont*, dług: 43. 30. ſzer: 37. 50.

ANDUJAR, *Illiturgis*, Mia: Hiſz: w *Andalucya*, z dobrym zam: obfite w chleb, oley, miod, wino: l. nad *Guadalquivir*, przy gr: Krolewſtwa *Jaen* i *Corduby*, o mil 6. od *Corduba*, dług: 14. 17. ſzer: 37. 4.

AN-

ANDUSE, *Anduſa*, Fr. mia: w *Languedoc* niżſzey; podnioſło rokoſz dla utrzymania ſekty Proteſtantſkiey, lecz potym ſamo poddało ſię w R. 1629 *Ludwikowi XIII*. l. nad rz. *Gardon*, o mil 2 od *Alais*, 6 *Nimes*, 160 *Paryża*. Dł. 23. *4*. ſz. 43. *39*.

ANET, *Anetum*, zam: wielki wyſtawiony od *Henryka II* w *Jſle de France*, w *Beaulſe*, o mil 16 od *Paryża*.

ANGELO (S.) zamek niedobyty w *Rzymie*, nad *Tybrem*, wyſtawiony od *Bonifacego IX* Papieża w R. 1393, potym wzmocniony ſiedmią baſztami. Długości 30. *20*. ſzerokości 41. *54*. Tegoż nazwiſka zamek jeſt w *Malcie*.

ANGELO (S.) Neap: mia: w *Capitanata*, o mil 6 od *Manfredonii*. Drugie mia: Neap: tegoż nazwiſka, o mil 21 od *Benevento*. Trzecie w Xięſtwie *Urbino*, o mil 16 od mia: *Urbino*.

ANGELES, albo *Puebla de los Angeles*, *Angelopolis*, mia: ludne i handlowne w Ameryce połn: w *Mexico*, w powietrzu zdrowym, i ziemi żyżney. leży o mil 25 od *Mexico*. Dług: 277. ſzer: 19. *30*.

ANGERMANLAND, *Angermannia*, Prowincya Szwedzka w ſkałach, laſach, i gòrach, między ktòremi ſławna jeſt gòra *Skul*: graniczy od połn: z *Laponią*, i *Bothnią*, od wſchodu morzem *Bothnią*, od połud: *Medelpadią*, od zach: *Jemptéland*.

ANGERS, *Andegavum*, mia: Fr. wielkie w Gubernii *Lyon*, gł. X. *Anjou*, al: *Angerſa*. ma Biſkupa Sufr: *Tours*, i Akademią założoną w R. 1685. leży przy uściu rzeki *Loir* i *Sarthe* w rzekę *Mayenne*, o mil 12 od *Nantes*, 20 *Tours*, 67 *Paryża*. Dł. 17. *6*. ſz. 47. *28*.

ANGERSA, ob: *Anjou*.

ANHIERA, *Angleria*, Miaſto w Xięſtwie *Medyolańſkim*, gł. Hr. tegoż naz: dawniey Panowie tego mia: byli bardzo mocni. leży nad jeziorem *Maggiore*, o mil 36 od *Mediolanu*. Dług: 26. *5*. ſzer: 45. *42*.

ANGLESEY, *Mona*, wyſep Ang: w Dyec: *Bangor*, na mil 26 wkoło, należy do Xiążęcia *Galles*, poſyła Deputata na parlament, żyżny w chleb i łąki. *Bewmarish* jeſt gł. l. nad morzem Jrlandſkim naprzeciw *Dublin*. Dł. od 12. do 13. ſz. od 53. do 54.

ANGLIA, Kròleſtwo wielkie w Europie, wſzerz, i wdłuż na mil 100; niema wina, ale piwo naylepſze w Europie; ma gòry wſzy-

wſzyſtkich kruſzcow, nadto wody mineralne, paſtwiſka piękne, i wełny doſyć; drew omal, dla czego palą węglem mineralnym: Rząd jeſt pomieſzany z Monarchicznym Ariſtokracyiny, to jeſt Kròl i Rp. przez parlamenty rządzi: ſekta panuje Kalwińſka. Lud jeſt handlowny, bitny, w naukach kochający ſię, w dociekaniach tajemnic natury prawie nayſprawnieyſzy. język Angielſki pochodzi z Niemieckiego, Łacinſkiego, i innych. *Londyn* jeſt gł. gr. od pòłnocy z *Szkocyą*, od ktòrey dzielą ją *Solway* i *Twedt* rzeki: od wſch: południa i zach: jeſt okryſlone morzem. Dzieli ſię na 7 Prowincyi i X. *Galles.* ogułem zaś dzieliſię na 52 mnieyſzych Pr. albo *Shire.*

ANGOLA, Kròleſtwo Afr: obfite w pomarancze, proſo, i we wſzyſtkie leguminy i owoce, tudzież w oſobliwe zwierzęta, z ktòrych pewne nazywają *Cojas Morrou*, mające podobieńſtwo do człeka. Dawniey Angolani należeli do Kròla *Congo*, ktòrego Gubernator podniòżſzy rokoſz ſtawſzy ſię potężnym i bogatym, wybił *Angolę* z pod mocy Kròla *Congo*. lud jeſt leniwy, bałwochwalny, i do pśiego mięſa naylepſzy apetyt mający. Przez pracę Miſsyonarzow wiele tam jeſt teraz Chrześcian, i mają Biſkupa Sufr: *Liſbońſkiego*. Dzieli ſię na wiele Pr. albo Staroſtw.

ANGOUMOIS, Prowincya Fr. w Gubernii *Orleans*: gr. od pòłn: z *Poictou*, od wſch: z *Limoſin*, od połud: z *Perigord*, od zachodu *Saintonge.*

ANGOULESIME, *Engoliſma*, mia: Fr. w *Orleans*, gł. *Angoumois* ma Biſkupa Sufragana *Bourdeaux*. *S. Auzoniuſz* trzeciego wieku był tego Miaſta Biſkupem. Tu rodził ſię *Ludwik Guez, Balſak*, i *Jędrzey Thewet*. l. na gòrze ſkaliſtey opatrzoney baſztami, pod ktòrą idzie rzeka *Charente*, o mil 22 od *Rochelle*, 100 *Paryża*. Dł. 17. *48*. ſz. 45. *39*.

ANGOURY, *Ancyra*, M. Az. w *Natolii*, z Arcybiſkupem Greckim: tu odprawiło ſię kilka Synodow, pokazuje znaki dawney wſpaniałości. *Tamerlanes* tu zbił, i wziął w niewolą *Bajazetta* w R. 1401. l. o mil 64 od *Carogrodu*. Dł. 30. *20*. ſz. 40. *15*.

ANGRA, Mia: gł. wyſpow *Azores*, w Ameryce pòłn: z portē zam: i Biſkupem Sufr: *Liſbońſkim*, poſłuſzne *Portugalii*. Dł. 300. *55*. ſz. 37. *35*.

ANGUIS, *Anguſia*, Pr. Szkocka pòłn: obfitująca w chleb i

paſtwiſka. *Forfair* jeſt głową.

ANHALT, *Principatus Anhaltinus*, Xięſtwo Niemieckie domu *Aſcania*, w cyr: *Saxonii* wyżſzey, na mil 18 wdłuż, 3 wſzerz: rodzi pſzenicę, i handluje piwem, ma rz. *Sala*, i *Mulda*: gr. od pòłn: z Xięſtwem *Halberſtadt*, od wſchodu Xięſtwem Saſkim.

ANJOU, *Angerſa*, albo *Andegavia* Pr. i Xięſtwo Fr. na mil 30 wdłuż, 20 wſzerz, żyżna w pſzenicę, wino, owoce drzewne: gr. od pòłn: z *Maine*, od wſchodu *Touraine*, od połud: *Poictou*, od zachodu *Bretagne.*

ANNAN, M. z zamkiē w Pr. *Merch*, i rzeka tegoż nazwiſka w *Szkocyi* połud: l. między miłemi laſami, na mieyſcu żyżnym, nad rzeką pomienioną o milę od morza *Solway*, 22 *Edemburga*, 128 *Londynu*. Dł. 14. ſz. 55. *10*.

ANNAPOL, *Annapolis*, m. w Ameryce pòłn: w *Akadii* nad morzem, z wielkim portem i zam: opanował go był *Gwillem Phips* w roku 1690, lecz przez pakta Utrechtſkie doſtało ſię Ang: Dł. 313. ſz. 45. *45*.

ANNECY, *Annecium*, m. z zā: w Xięſtwie *Sabaudii* piękne, lecz nieludne; po wypędzeniu Piotra *de Baume* w roku 1535 z *Genewy* Biſkupia ſtolica jeſt tu założona. Ciało Swiętego *Franciſzka Salezyuſza* tu ſpoczywa. leży nad jeziorem tegoż naz: 12 mil wdłuż, i pòltrzeciey ćwierci mil wſzerz mającym, i nad rz. *Sier*, o mil 21 od *Geneva*, 27 *Chambery*. Dł. 23. *44*. ſz. 45. *53*.

ANNOBON, *Annobona*, wyſep przy brzegu *Guinea*, ma doliny żyżne w pomarancze ważące dwa z okładem funty, i bawełnę. Mieſzkańcy ſą czarni, gorliwi Katolicy, hoł: Portugalii, ktòrzy naypierwey tego wyſpu doſzli. Dł. 44. ſz. połud: 1. *50*.

ANONE, *Anonium*, M. Wł. mocne w X. Mediolańſkim; wzięte w moc Fr. w R. 1703, ktòre gdy na drugi rok odebrał Xiąże *Sabaudyi*, Fr. na trzeci rok 1705 znowu wzięli, lecz X. *Sabaudyi* w R. 1706 nazad odebrał. l. nad *Tanaro*, o mil 15 od *Caſtelazza*, 30 *Aſta*. Dł. 26. ſz. 44. *40*.

ANSE, *Anſa*, Fr. mia: w *Lyon*, tu było 4 Synody. l. o mil 4 od *Trevoux* i *Lyon*. Dł. 22. *20*. ſz. 45. *55*.

ANSLO, *Ansloga*, miaſteczko w *Norvegii*, w Staroſtwie *Aggerhus*. po ſpaleniu w roku 1567 wybudowane w R. 1614 przez *Chryſtiana IV* Kròla Duńſkiego. tu rezyduje Biſkup Suf: *Dronthe-im* i Namieſtnik Kròlewſki. l. nad

morzem *Anfel*, o mil 12 od *Friderichftadt*, 100 *Stockolm*. Dł. 27. *34*. fz. 50. *21*.

ANSPACH, albo Ovolzpach, *Anfpachium*, M. i zam: Niem: w *Franconii*, gł. Margrabftwa tegoż naz: z pałacem Margrabiego przy zam: pod Kròlem Pruſkim. l. nad rzeką *Anfpach*, o mil 11 od *Noremberg*, 20 *Bamberg*. Sz. 49. *14*.

ANTSRUCTER, dwa Mia: Szkockie przerznięte rz. *Forth*, nad ktòrą leżą w powiecie *Fifa*, o mil 3 od *S. Andre*. Dł. 15. *10*. fz. 56. *24*.

ANTEQUERA, *Anticaria*, Mia: wſpaniałe Hifz: w Kr. *Granada*; jedna część leży na gòrze mającey wiele ſoli ſpieczoney od ſłonecznych promieni i nie mało krety, tudzież zamek mocny, i mieſzka ſama Szlachta. Druga połowa miaſta leży na nizinie żyżney i ma wiele potokow. Tu rodził ſię *Francifzek Amaja* l. o mil 2 od źrzòdła wody bardzo pomocney na kamień, 12 *Malaga*, 23 *Almunecar*. Dług: 14. *40*. fz. 36. *51*.

ANTEQUERA, drugie mia: w Am. w nowey Hifz: w Prow: *Guaxaca*, o mil 30 od mia: *Guaxaca*.

ANTIBES, *Antipolis*, M. Fr.

w *Prouuence*, z zam: i portem. l. na mieyſcu żyżnym, nad morzem śrzòdziemnym, ku granicy *Piemonte*, o mil 177 od *Paryża*. Dł. 24. *28*. fz. 43. *34*.

ANTILLE, wyſpy w Ameryce, między Ameryką południ i wyſpem *Port bogaty* nazwanym, na podobieńſtwo łuku ułożone: ciepło jeſt mierne, lodu ani śniegu nie znają, lecz w nocy dla chłodu dobrze ſię nakryć potrzeba: zimy nie zna ten kray, tylko wioſnę, lato, i jeſień; drzewa zawſze ma zielone, winne macice dobrze ſię krzewią, lecz zboże zawſze wybuja i kłoſu nie wyda. Pròcz *Caraibow* właſnych obywatelow, mieſzkają Ang: i Francuzi. Tych wyſpow, (ktòrych jeſt 18, przez większą część do Ang: i Fr. należących) doſzedł naypierwſzy *Columbus*. Dł. od 316. *10*. do 319. *5*. fz. od 11. *40*. do 16. *40*.

ANTIOCHIA, mia: dawne Az. w *Syrii* ktòrey, i całego wſchodu dawniey było głową; założone od *Nikanora Seleuka*, i było mieſzkaniem ròżnych Ceſarzow, ktòrzy ſtarali ſię pomnażać wſpaniałość jego: lecz teraz w gruzie zagrzebione leży. Odebrał go od Grekow *Abou Obeidach* Generał *Kalifa* w R. 928.

R. 938. lecz *Gothefred* de *Bullion* w w R. 1097 odebrał. potym *Soltan Bondocdar* od *Crucyferow* opanował: po zbiciu *Selima I.* Turczyn włada tym miaſtem, ktore naywiękſzą ma ſławę, że w nim Xiąże Apoſtolſki naypierwey ſtolicę ſwą założył, ktorą gdy przeniosł do *Rzymu*, zoſtała potym ſtolica Patryarchyi; i ztąd że tu powſzechne Synody wiarę S. utrzymywały potępiaiąc Heretyki; i ztąd że wydało na świat Wielk: Jana Złotouſtego Zakonu Bazyliańſkiego, Patryarchę Carogrodzkiego, Doktora Kośćioła Bozego, i (iako wielu twierdzą) S. Łukaſza Ewangeliſtę: l. nad rzeką *Oront*, teraz *Aſsy*, o mil 6. od śrzod ziemnego morza, 10. *Alepp*, dł: 53. 10. ſzer. 36. 20.

ANTIOCHIA *Minor*, mia: Tureckie Az: w *Caramania*, przy wyſpie *Cyprze*, z Biſkupem Suffraganem *Seleucyi*.

ANTIPAROS, wyſep na *Archipelagu*, Diecezyi Arcybiſkupa *Naſcia*. ma dziwny ſklep w ktorym roſną kamienie: l. o mil 2. od wyſpu *Paros*, od ktorego ma nazwiſko.

ANTIVAR, albo *Antibar*. *Antibarum*, miaſto *Tureckie* Europeyſkie, w *Dalmacyi* biorące nazwiſko ztąd ze ieſt naprzeciw *Bara Neapolitańſkiego*: l. nad morzem *Adryatickim*, o mil 18. od *Racuſa*, dług: 36. 45. ſzer: 42.

ANTONIN (S.) *Oppidum S. Antonini*, Fr: mia: w *Rovergue*, w *Dyec: Rodez*, zmocni... e przez Ludwika XIV. po odebraniu go od Proteſtantow: l. nad rz: *Aveiron*, dług: 18. 25. ſzer: 54. 16.

ANTRAIM, mia: i Hrabſtwo od półn: w *Irlandyi*, w prow: *Ulſter*.

ANVERSA, *Antverpia*, Mia: wſpaniałe, i bogate w Xięſtwie *Brabańſkim*, Gł: marchii tegoż nazwiſka, i lubo po Traktacie Munſterſkim utraciło handle, nie utraciło iednak bogactwa, i wſpaniałości w domach: Kośćioł Katedralny, i ratuſz oſobliwſza ieſt Architektury ſztuka. ma zam: mocny, wziął go iednak Xiąże *Parmeńſki* w R. 1585. a po batalii *Ramilli*, poddało ſię X. de *Malborough*. wydało na świat Hortenſyuſza, i Gabryela *Aiale* &c. l. nad rz: *Schelda*, na podobieńſtwo wyciągnionego łuku, ktorego cięciwę wyraża pomieniona rzeka, o mil 19. od *Bruxelles*, 27. *Amſterdam*, 60. *Paryża* 70. *Londynu* dług: 21. 50. ſzer: 51. 12.

ANZIKAN, *Anſicanum*, Krolewſtwo

lewstwo wielkie Afr: pod linią porownania dnia znocą. obfite w miedź, i sandał czerwony, i szary, ten lepszy na maść, ktorą namaszczaią śię dla zdrowia. Lud iest żywy, zdrowy, i zanic ważący śmierć dla oddania Panom swoim ciał swych na pokarm, gdyż w tym kraiu mięso ludzkie iedzą, i po iatkach ćwierci ludzkie tak, iak u nas bydlęce, wiszą, a na stoł Krolewski, ktorego wielki *Macoc* nazywaią, po 200. ludzi na dzień biią. nie tracą tu na pochowanie trupow Rodzicow, Braci, Siostr, lecz wszystkie w brzuchu grzebią. wyciąga się te Państwo od rzeki *Zair* aż do pustyń *Nubia*.

AOASTA, *Augusta Prætorica*, mia: Wł: dawne w *Piemonte*, Gł: Powiatu swego naz. z Bisk: Suff: *Montiers* sławne z wydania na swiat Anzelma de *Canterburi*, dawniey należało to mieysce do Xięćia *Sabaudyi*: l. między łąkami, i sadami, przy gorże *Alpes*, nad *Doria*, o mil 60. od *Turin*, 75. *Geneva*, dług: 25. 3. szer: 45. 38.

APALACH, *Apalatium*, Krolewstwo w Am: poln: w *Florida*. Dzieli śię na 6. Prow: z ktorych każda ma osobliwego rządcę pod iednym Monarchą, mieszkańcy są Chrześcianie: pełne iest gor, ktorych doliny są bardzo żyzne.

APENRADE, *Apenrada*. *Duńskie* mia: w Starostwie tegoż nazwisk, al. w Xięstwie *Sleswick* z zam: często rabowane. Niedaleko tego miasta *Duńczyk* zbił *Szwedow*, w R. 1643. i w R. 1644. l. nad *Balt*. o mil 5. od *Hadersleben*, 10. *Sleswick*, dług: 27. 1 szer: 55. 4.

APENNINI, Przeciąg gor dzielących *Włochy* od *Alpow*, aż do granic połud: Kr: *Neapolitańskiego*. z tych gor rzeki Włoskie biorą wodę.

APPALEBY, *Aballaba*, mia: An: w Prow: *Westmorland*, zniszczała, posyła dwoch Dep: na parl: l. nad rz: *Eden*, dług: 14. 50. szer: 54. 40.

APPENSEL, *Abbatiscella*, *Szwaycarskie* mia: nazwane od *Celli* przez S. *Galla* Opata tu wystawioney, w ostatnim kantonie tegoż nazwiska podzielonego na 12. części od wsch: i na tyleż od zach: po paktach w R. 1597. nastąpionych. części kantonu zachodnie są Katolickie, wsch. Protestańskie: l. o mil 12. od *Coira*, dług: 27. 6. szer: 41. 31.

APRU-

APRUTIUM ob *Abruzzo*.

APT, *Apta Julia*, mia: Fr: w *Prouvence*, z Bisk: Suff: *Aix*: l. w miłym mieyscu, i ztąd swoie bierże nazwisko. pokazuie znaki dawney wspaniałości dawnych Rżymian: l. nad rz: *Caloron*, o mil 8 od *Aix*, 146 *Paryża*, dług. 23 6. szer: 43 50.

APULIA, prow: Wł: w Kro: Neap: są tu na podobieństwo iaszczurek, *Tarantole* nazwane, od ktorey ukąszony człowiek nabiera ochoty do tańcu, ktorym gdy się zmorduie, letki i z subtelnych atomow złożony iad (ktorym był zarażony) przez otwarte pory z potem wychodźi, i tak się salwuią ludźie.

APURIMA, Rzeka Am. w *Peru*, bardzo bystra, o mil 12 od rzeki *Abanzai*.

AQUA, prow: Afr: w Guinei przy brzegu złotym.

AQUANEGRA, Forteca Wł. w Mantuańskim. l. niedaleko uścia rze: *Chiese* w rzekę *Oglio*, o mil 5 od *Mantua*, dług 27 55. szer: 45 10.

AQUI *Aquæ statellæ* Mia: Wł: w Xięstwie Monferrato, z Bis. Sufr. *Medyolańskim*, Jerzy *Morula* był z tego Miasta: l. nad rz. *Bormia*, przy źrzodłach bardzo zdrowych, w ktorych woda acz wre bez przestanku, obrastaią iednak zielem, o mil 12 od *Asti* 30 *Genua*, dług. 26 5. szer. 44 40.

AQUILA, al. *Amiternum* Mia: Wł. wielkie i piękne z zamkiem i Bisk. należącym do samego Papieża w *Abruzzo*. trzęsła się tu źiemia w R. 1703. i pochłonęła 2400 ludźi, zostawiwszy 1500 pokaleczonych. l. nad rz. *Pescara*, o mil 42 od morza, 63 Rzymu dług: 31 10. szer. 42 20.

AQUILEJA, Miasto Włoskie dawniey bogate i handlowne, dźiś w gruźie leży, wziął go i zrabował Attila Krol *Hunnow*, w R. 452. a w R. 948. Henryk Bawarski. l. nad morzem, o mil 27 od *Triest*, 62. *Wenecyi*, dług. 31. 5. szer: 45 55.

AQUIN, *Aquinum*, Mia: Neap: w *Ausonii*, albo *Terra-di-lavoro*, z Bisk. Sufr. *Capoa*, sławne z wydania na świat S. Tomasza Doktora Anielskiego, zburzone niegdyś przez Conrada Cesarza. l. przy potoku *Molso* o mil 24 od *Gaetta*, dług. 31 23. szer 41 34

AQUISGRAN ob. *Achen*,

ARABIA, Krolestwo Azya: wielkie dźieli się na trzy części 1 *Arabia Petrea*, naymnieysza, gorzysta od połn. nieżyżna, i przeto nieludna, lecz od południa żyżna i ludna, ma naz. od *Petry*.

miasta, ktore dawniey było Gł. teraz *Herac* iest Gł. 2 *Arabia pusta* maiąca lasy wielkie i ziemię nieżyzną, i gory; tudzież capy, owce, wielbłądy, ktore te lasy maiące dobre pastwiska lubią, *Ana*, *Mecca* i *Medina* są miasta znacznieysze 3 *Arabia szczęśliwa*, tak nazwana, iest nayżyźnieysza, i nayobfitsza we wszystko na całym świecie. *Sanaa*, iest Gł. ztąd wychodzą różne kadzidła, balsamy, mira, bursztyn, kawa, aloes, perły i inne drogie towary, Mieszkańcy bawią się rozboiem, dlaczego kto chce bespiecznie iechać, musi kompanii patrzyć. niema iednego, ale wiele Panow, z ktorych iedni są absolutni, drudzy pod Tureckim posłuszeństwem. graniczy od połn. morzem Perskim, i rzeką *Eufrates*, od wsch. *Oceanem*, od połud. morzem *Babel Mandel*, od zach. Morzem czerwonym, *Palestyną Syrią* i groblą morską *Suez*, dług. od 52 do 77. szer. od 12 do 34.

ARACAN, Królestwo Indyiskie, żyzne w kok, pomarańcze, i inne owoce, ziemia zawsze zielona, zima krotka. Lud iest hardy, po śmierci pali trupy, a ubodzy nie maiący za co drew kupić, trupy w wodę miotaią, drudzy chorych nad rzeką kładną żeby rozlewaiąca woda zatopiła i poniosła ich. niewiasty czym dłuższe maią uszy maią za pięknieysze. Krol ma wiele nałożnic, i iest poganin z poddanemi swemi: mało tu koni, lecz słoniow, i bawołow moc. gran: od półn. i wsch. z Królestwem *Ava*, od południa morzem *Bengala*, od zach. Krolestwem *Bengala*.

ARACAN, Mia. Gł. pomienionego Krolestwa. leży nad rzeką swego nazwiska dług. 110 *30*. szer. 20 *30*.

ARAFAT, albo *Harafat*, góra Az. w *Arabii* szczęśliwey nie daleko *Mecca*,

ARAGONA, *Aragonia*, Krolestwo i prow. Hisz. żyżna w chleb, oliwę, len, wino, szafran przy rzekach, lecz głębiey ziemia nieżyzna; ma góry słone, powietrze zdrowe, ale wody niezdrowe. od rzeki *Aragona*, ma swoie nazwisko. Przyłączona do Hiszpańskiey Korony w R. 1479 graniczy od półn. górami *Pireneyskiemi*, dzielącemi ią, od wschodu *Valencyą* i *Catalonia*; od południa *Valencyą*, od zach *Navarą* i dwiema Castiliami.

ARANDA-de-DOUR, *Rauda*. Mia. Hisz. w Castylii starey nad rzeką *Dour*, o mil 10 od *Osma*,

dług. 14 *33*. szer. 41 *40*.

ARANDA Mia. w *Aragona*.

ARANJUEZ, Mieysce dla rozrywki Krola Hiszpań. w nowey Castylii, nąd *Teio*, o mil 6 od *Toledo* 10 *Madrid*, dług 14 *30* szer. 40.

ARARAT, góra Az. wysoka w Ormiańskiey ziemi, na ktorey (iako mówią) odpoczęła po potopie Arka Noego, zawsze śniegami okryta, lubo w tak ciepłym kraiu leży.

ARASSI Mia. Wł. w Genueńskim. l. nad morzem, o mil 3 od *Albenga*, dług. 25 *40*. szer. 44 *3*.

ARAVA, Forteca w Węgrzech wyż. w Hrabstwie i nad rzeką tegoż nazwiska, o mil 26 od *Cassowii* dł. 37. *30* szep 49 *20*.

ARAUD, *Aronium*, Mia. Szwaycarskie żyżne, z fontanami, i pysznym Kościołem, o mil 3 od *Arburg*. dług. 25 *50*. sze: 47 *25*.

ARBE, *Arba*, Mia. na wyspie tegoż naz. Rzeczypospolitey Weneckiey, z Bisk. Sufr. *Zara*, l. o mil 2 od granicy Dalmackiey dług 32 *54*. szer. 45 *55*.

ARBERG, *Arolæ Mons*, Szwaycarskie mia. w Kantonie *Bern*, z zamkiem okrążonym rzeką *Arr*, o mil 4 od *Bern*, 6 *Friburg*, dług. 24 *45*. szer. 47.

ARBOIS, *Arborosa*, Francuskie miasteczko, ludne. i ma sławę z delikatnego wina: le: o mil 2 od *Salins*, 6 *Dole*; 77 *Paryża*.

ARBON, *Arbor felix*, Miasto Szwaycarskie dawne, nad brzegiem południowym ieziora *Costantz* i zamek wystawiony od Rzymian, gdzie S. *Gallus* Opat umarł w R. 640. Katolicy i Protestańci rownie wolne maią nabożeństwo, pod iurysdykcyą Biskupa *Costantz*. Szwaycarowie maią prawo podczas woyny trzymać tu swóy garnizon. leży o mil 5 od *Costantz* dług: 29 *10*. szer: 47 *38*.

ARBURG, *Aroleburgum*, Mia. Szwaycarskie w Kantonie *Bern*, przy brzegu rzeki *Arr* z zam: wykowanym w wysokiey skale. tu rezyduie Poseł. l. o mil 5 od *Soleure*, 9 *Basilea*, długości 25 *25*. szer: 47 *10*.

ARCADIA, obacz *Arkadya*.

ARCEN, *Barois*, Francuskie miasteczko w *Bourgogne*, nad potokiem, o mil 14 od *Dion*, dłu. 22 *37*. szer. 47 *55*.

ARCHANGEL, *Archangelopolis*, Miasto Rossyiskie północ: wielkie, z drzewa budowane; tanność ma, bo obfituie we wszystko. iak stanął *S. Petersburg* Archangel nie iest tey wagi co

przedtym. l. w prowin. i nad rze: *Dwina* nazwaną, niedaleko uścia iey w białe morze, o mil 200 od Moſkwy, dług: 57 *20.* ſzer. 64 *26.*

ARCHOT, *Archottum*, Miaſto i Xięſtwo w *Belgium*, w *Brabant:* odſtąpili z pod niego Francuzi w R. 1705. leży nad rzeką *Demer*, o mil 3 od *Lovanium*, 4 *Mechlina* dług. 26 *10.* ſzer. 51 *4.*

ARCHIPELAGUS, *Ægæum mare*, nazwana część wielka śrzodźiemnego morza maiąca wiele wyſpow; przednieyſzych rachuią 45. graniczy od półno. *Romanią*, od wſch. *Natolią*, od południa *Candyą*, od zach. *Macedonią*, *Liuadią*, i *Moreą*, należy do Azyi i Europy, ieſt na 6 ſtopniow od 35 do 41.

ARCHIPELAG, niektore morza nazywaiąſię Azyatyckie i Amerykańſkie.

ARCO, *Arcus*, Miaſto i zam: Włoſki w Trydeńtſkim; wźięte przez Francuzow w R. 1703 lecz w krotce porzucone. leży niedaleko ieźiora *Garda*, i rzeki *Sarca*, o mil 18 od *Trydentu*, 36 *Verony*. długości 28 *25.* ſze: 45 *52.*

ARDEBIL, *Ardebila*, Miaſto Azyatyckie, wielkie w Perſyi. w *Adyrbeidzan*; tu mieſzkanie i grob maią Krolowie Perſcy. tu także leży *Schick Seſi* wynalazca iedwabiu Perſkiego. l. o mil 10 od *Touris*. długości 67. ſzerokości 37 *55.*

ARDENBURG, *Ardenburgum*, mia: w Flandryi Hollenderſkiey zburzone przez Hollendrow l. o mil 4 od *Brugies*, 7 *Gand*, długości 21. ſzer. 51 *16.*

ARDENNE, *Arduenna Sylva*, Las niemały nad rzeką *Moſa*, między *Charlemont* i *Rocroi*.

ARDES, *Ardra*, Króleſtwo małe Afrykańskie w *Guinea*, przy morzu S. Tomaſza, żyżne w wino, daktyle, proſo, ſol; powietrze dla tuteyſzych zdrowe, niezdrowe dla Europeyczykow. Lud ieſt odważny, pod Panem iedyno-władnym, niemaią Kościoła, ani ſchadzki na nabożeńſtwo, gdyż (iako twierdzą) nie wierzą Zmartwychwſtania. niewiaſtę bliźnięta na świat wydaiącą maią za cudzołożnicę, nay większą w ludźiach klęſkę czyni oſpa.

ARDES, Francuſkie miaſte: w *Auvergne*, na mieyſcu żyżnym o mil 6 od *Brioude*, 9 *Clermont*, dług 20 *40.* ſzer. 45 *22.*

ARDFEARD, albo Artfeart, *Ardatum*, Mia: Irlańdſkie, w *Krr.* nad morzem, poſyła 2 Deputatow

tow na parlament. le. o mil 9 od *Dingle*.

ARDOMEANACH, powiat Szkocki, w prowin. *Roſs*. pełny gòr okrytych zawſze śniegami. Wtororodni Królewicowie Szkoccy nazywaliſię tuteyſzemi Xiażętami.

ARDRES, *Adra*, Fr. mia: w Piccardyi niżſzey mocne założone od Arnolda w Roku 1070. l. między błotami, o mil 3 od *Calais*, *58 Paryża*. dłu: 19 *30.* ſzer: 50 *35.*

AREMBERG, *Aremberga*, Niemieckie mia. i zam. w Weſtfalii w Hrab. tegoż naz. przyłączone do cyrkułu Renu niż. od Maxymiliana Ceſarza II. l. nad rze: *Ahr*. o mil 9 od *Coln*, dług: 24 *33.* ſzer. 50 *27.*

ARENSBERG, *Arnoldi mons* Niem. mia. i zam. w cyrkule Weſtfalſkim, w Hrab. tegoż naz. l: nad rze: *Rower*, o mil 20 od *Coln*. dług. 25 *50.* ſzer. 51 *52.*

ARENSBURG, *Arensburgum*, Mia. Szwedzkie, w Inflanciech, albo *Livonia*, na wyſpie *Oſel*, na Baltyckim morzu. długości 28 *18* ſzer. 40 *20.*

AREQUIPA, Mia: w Ame: połud: w Peru, z Biſk: Suffr: *Lima*, fundowanym od Krola Hiſzpań: w R. 1536. leży na mieyſcu miłym, niedaleko przepaści wyrzucaiącey ogień nad rze: *Quilca*, o mil 50 od *Arica 130 Lima*. dług: 208 *15.* ſzer: połu. 16 *40.*

AREZZO, *Arretium*, Miaſto dawne Wło. w *Toſcana*, albo *Hetruryi*, w okolicy Floreńſkiey, pierwſzym Biſk: był S. Donat, umęczony za Walentyniana Ceſarza: wydało na świat Guidona *Aretyńſkiego*, Benedyktyna, wynalazcę not muzycznych wieku XI. *Franciſzka Reda*, *Petrarchę* i innych ſławnych. l. na gòrze o mil 18 od *Caſtello*, *33 Saana*, dług: 29 *32.* Szer. 43 *27.*

ARGENTAN, *Argenianum*, Mia: Fran: w Normandyi niż. piękne, i handlowne, w Diecez: *Seez*, leży na gòrze nad miłą płaſzczyzną nad rzeką *Orn.*, o mil 5 od *Seez*, i *Talaiſe.*, dług: 17 35. ſzer: 48 *54.*

ARGENTERIA, Wyſep mały na Archypelagu, niedaleko *Melos*, od kruſzcow ſrebrnych nazwany, nie żyżny, wody żywey niemaiący, ziemię ma nakſztałt mydła do mycia chuſt zgodną, tylko ma wieś a mieſzkańcow rozpuſtnych, nabożeńſtwa Greckiego. dług. 42 *40.* ſzerokoś: 36 *50.*

ARGENTEVIL, *Argentolium* Fran: mia: naypięknieyſze w Eu-

ropie między winogradami, i gòrami z krety: pokazuią tu ſuknię nieſzytą mniemaiąc ią być Chryſtuſa Pana. l. nad rze: *Seyne*, o mil 2 od *Paryża.*

ARGENTEVIL, Fran. mia: w *Champagne*, nad rze: *Armanson*, o mil 3 od *Tonner*, i *Noyers.*

ARGENTIRE, Fran: mia: w *Languedoc*, o mil 2 od *Aubenas*, 7 *Viviers.* dług. 21 *55.* ſzer. 44 *50.*

ARGENTIN, *Argentomagum*, Mia: i Hrabſtwo Fran: w Xię: *Berry*, dźielisię na dwie części rzeką *Creuſe*, z ktorych iedna nazywaſię wyżſze mia: a drugie niżſze: zamek zruynowany przez Ludwika XIV: l. nad rzeką *Creuſe*, o mil 15 od *Bourges* 54 *Paryża*, dług: 19 *10.* ſzer: 40 *30.*

ARGENTORATUM, obacz Strasburg.

ARGONNE, powiat Francu: między rzekami *Moſa* i *Marne*, S. *Menehould* ieſt głową.

ARGOSTOLI, port wyſpu *Cefalonia*, naylepſzy naprzeciw Albanii. l: o mił 2 od zamku tegoż nazwiſka.

ARGROVIA, grzeciąg kraiu Szwaycarſkiego. nad rze: *Arr*, od ktorey ſię nazywa.

ARGUIN, *Arguinum*, wyſep Affrykań: nad brzegiem połud: Barbaryi, w ktorego ſpiczaſtości ſtoi zamek tegoż naz: założony od Alfonſa IV Krola Portugalſkiego w R. 1638. a przez pakta Nimmeskie uſtąpiony Francyi, dług. 1. ſzer: 20 *20.*

ARGUN, Mia: mocne Roſſyiſkie, maiące kruſzce ſrebrne, i ołowiane. w rzece *Argu* łowią perły, i rubiny. l. w Tatarzech wſch. nad rze: ſwego naz: przy granicy między Jmperium Roſſyiſkim i Chińſkim, o mil 36 od *Albaſſin*, dług: 136 *20.* ſzer: 49 *30.*

ARGYLE, *Argathelia* prowin: w Szkocyi zachodniey, gòrzyſta i zwierza rożnego pełna: poſyła Deputata na parlament.

ARHUS, *Arhuſia*, Mia. Duńſkie, w *Jutland* półn: l. w polu żyżnym między laſami bogatemi w zwierża, nad uściem rze: *Guä*, w Bałt: o mil 11. od *Wiborg.* 19 *Alburg*, dług. 27 *30.* ſzer. 56 *10.*

ARIANO, *Arianum*, Miaſto Wło: Neap: z Biſk: Suffr: Beneweńtſkim. dług: 32. *49.* ſzer: 41. *8.*

ARIANO, *Arianum*, Wł: mia: i powiat w Ferrarſkim. l. nad odnogą rzeki *Po*, o mil 9 od *Adria*; 27 *Ferrara.* dług: 29. *38.* ſzer. 45.

ARICA, *Arica*, Mia: i port w Ame: półn: w *Peru* obrócone w wieś przez trzęśienie ziemi w R. 1605. rzadko tu ba prawie nigdy, deſzcz niepada. leży przy morzu ochronionym od wiatrow południowych, na niżinie żyżney w drzewka wonne, *Axi* albo *Piment* nazwane, ktore ſię rodzą na pognoiach pewnych ptaſząt *Gana* nazwanych. te drzewka maią cnotę żyżną czynić ziemię, l. o mil 90 od *Aracany*, dług: 306 *40.* ſzeroko: połud. 18 *26.*

ARIEGE, *Auriera.* rze: Fra. wychodzi z gòr Pyreneyſkich oblewa *Foix* i *Pamiers*, wpada w rzekę *Garonne*, ma dobre ryby, zwłaſzcza pſtrągi, i czaſem kawałki złota po brzegach.

ARIEN, *Aria*, Mia. Fran: w Belgium w Hrabſtwie *Artois*, mocne z zam: wźięli go Fra: w R. 1677, lecz w Roku 1710 krwawym attakiem odebrano na Ceſarza. przez pakta zaś Utrechtſkie powróciło do Francyi: leży nad rzeką *Lis*, o mil 9 od *Dunkierki*, 11. *Bulogne*, 51 *Paryża*, o ſtrzelenie z armaty od zam: S. Franciſzka, dług. 20. *3.* ſzer. 50. *3.*

ARIPA, Forteca Az: na brzegu zach. wyſpu *Ceylon*, hołduie *Hollen:* na wſch. ieſt miałkość gdzie poławiaiąſię perły. dług: 84 *55.* ſzer: 8 *44.*

ARKADYA, *Arcadia* Greckie mia: w *Morea*, przy morzu tegoż naz: w prow: *Elis*, o mil 11 od *Navarin.* dł: 39 *30.* ſze: 37 *27*

ARLES, *Arelate*, Mia: Fran: dawne, i wielkie w *Prowence*, z Biſk: i Akademią. rodzi chleb, wino, minię, oliwę, mannę, znaki dawney wſpaniałości i teraz okazuie. Konſtantyn wiel: założył tu był ſtolicę Jmp: Rzymſkiego do czaſu. S. Trofim ktory żył koło śrzodku wieku III. był pierwſzym Bikupem tego Mia: l. na mieyſcu bardzo weſołym, nad rze. *Rhone*, o mil 5. od *Nimes*, 15 *Aix*, 153 *Paryza*, dług. 22. 18. ſzer 43. *40.*

ARLES, *Arole*, Mia. Fran: w Rouſſilion, ieſt tu grob z ktorego mowią, że pewnych dni w roku płynie cudownie woda: l. o mil 2 od *Perpignan.*

ARLESHEM, Mia: piękne Szwaycarſkie w Biſk. *Baſiley:* rezyd. Kanonikow *Baſileyſkich.*

ARLEUX, *Arenſium* mia: dawne w *Cambraiſkim* przy granicy Flandryi i Hannonii. leży nad rzeką *Senset*, o mil 2 od *Cambray*, 43 *Paryza*, dług: 21 *46* ſzer. 50 *17.*

ARLON, *Alaunum*, Miaſto w *Belgium*, dawne, w Hrabſtwie *Cheni*, dawniey znaczne, teraz ſpuſtoſzone, przyłączone do Xięſtwa *Luxemburg*, hołduie Domowi Auſtryackiemu: l. na górze, o mil 4 od *Luxemburg*, długości 33 20 ſzer: 49 45.

ARMACH, *Ardmacha*, Mia: Irlandſkie w prow: *Ulſter*, dawniey wſpaniałe, teraz upadłe; ieſt rezydencyą Arcy-Biſkupa Prymaſa Irlandſkiego, i poſyła dwoch Deputatow na parlament. S. Malachiaſz Arcy-biſkup tuſię rodził. Mieſzkańcy ſą kalwiniſci l. w polu nayżyźnieyſzym w całey Irlandyi nad rze: *Kalin*, dług. 10 46. ſzer: 54 20.

ARMAGNAC, *Armiriacenſis tractus*, prow: i Hrabſtwo Fran: na mil 22 w dłuż, 16 w ſzerz w *Guienne*, obfite w chleb, wino, i gruſzki bardzo ſoczyſte, Dzieliſię na wyżſzą i niżſzą. graniczy od półno: z *Candemois*, i *Agenois*, od wſch: rzeką *Garomne*, od połud: *Bigorve i Bearn*, od zach. *Gaſcoigne*.

ARMENIA, albo Ormiańſka źiemia, *Armenia*, kray wielki w Azyi, miły nayżyźnieyſzy, mieyſce raiu ziemſkiego. Ormianie ſą kupcy, i goſpodarze dobrzy trzeźwi, mocni, w drodze nieſpracowani, Chrześcianie ſekty Dioſkora i Barſumy, maią iednak doſtatek Biſkupow, Klaſztorow, i Kapłanow; mieli właſnych Krolow lecz niemogącychſię utrzymać, ktorzy często krwawe ponoſząc batalie, utracili Koronę, teraz hołduie część Perſom a część Turkom: gra: od połn: z *Georgią*, od wſch *Sirvan*, od płud. z *Diarbeck*, *Curdiſtan*. *Adiberdzan*, od zach rze: *Eufrates*.

ARMENTIERS, *Armentariæ*, mia: piękne w Flandryi, w okolicy *Ipra*, przez Ludwika XIV wzięte w R. 1667 i zburzone, zoſtało przy Fr: po R. 1668. leży nad rze: *le Lis*, o mil 3 od *Lilers*, 55 *Paryża*. dług: 20 27. ſze: 50 40.

ARMIR, *Armira*, Mia: Tureckie w Macedonii, na brzegu Archipelagu naprzeciw wyſpu *Negropont*, o mil 12 od *Lariſa*, dług: 41 10. ſzer: 39 34.

ARMAYDEN, *Armuiada*, Mia: w *Belgium*, mocne prow. ſprzymierzonych, na wyſ: *Walkr*, dawniey ſławne z handlow, ktore gdy za oſuſzeniem portu uſtały, miaſto zubożało kontentuiącſię dochodem z kopania ſoli. l. o milę od *Middelburg* dług: 21 19 ſzer: 51 30.

ARNAY-le-DUC, *Arnæum Ducum*, Fran: mia: w *Auxois*, w *Bourgogne*, handlowne, poſyła Deputata do Obrad ſtanow prowincyi. ſławne z bitwy naſtąpioney w R. 1570 między Marſzałkiem de *Coſse*, zbitym, i Admirałem *de Colugni* zwycięzcą: l. na nizinie, przy rzece *Aroux*, o mil 6 od *Beaun*, dłu: 21 56. ſzer: 47 7.

ARNEBERG, *Arneburgum*, M: Niem: w Marchyi dawney Brandeburſkiey. wzięli go Szwedźi w R. 1681. teraz hołduie Krolowi Pruſkiemu: leży nad rzeką *Elbą* między *Angermud*, i *Werben*.

ARNED, *Arnedum*, Mia: w Peru, o milę od portu na morzu de *Sud*, mil 10 od *Lima*,

ARNHEIM, *Arenacum*, Mia: w *Geldryi*, gło: *Valavii* Hollenderſkiey, kſztałtne, wydało na świat Krzyſztofa *Brover*, Soc: Jesu: wzięte przez Ludwika XIV w R. 1672 i po zburzeniu we dwa roki opuſzczone: leży po prawey *Renu*, o mil 3 od *Nimega* 10 *Utrecht*, dług: 23 25. ſzer: 52

ARNO, *Arnus*, rze: Wł. wielka w *Toſkanii*, idźie z gor Appeninow pod Florencyą i Piſą; wpada w morze.

ARNSHEIM, Niem: miaſte: w Palatynacie, w okolicy *Alzeim*, o mil 3 od *Creutzenach*.

ARNSTAD, *Arnoſtadium*, Niem: mia: w *Turyngyi*, nad rze: *Gera*, o mil 4. od *Erford*, dług: 28 33. ſzer: 50 44.

AROL, *Arola*, Mia: Roſſyiſkie w Ukrainie: l: nad rze. *Okka*, o mil 80 od Moſkwy, dług: 55 50. ſzer: 51 48.

ARONA, zam: Wło: w Medyolanſkim, w okolicy *Anghiera*, opanowali go Ceſarſcy w R.oku 1706 lecz przez traktat *Worms*, w R. 1743 uſtąpili Sardynii. ſławny z wydania na świat S. Karola Borromeuſza, do ktorego Domu należy ten zam: leży nad ieziorem *Maggiore*, o milę od *Anghier*, 21 *Navara*. dług. 26 5. ſzer: 44 41.

ARONCHES, *Arunci*, Portugalſkie mia: przy gran: *Extremadura*, Hiſzpańſkiey; wzięli go Hiſz: w R. 1661 i zburzyli, ale Schomberg Hrabia reſtawrował: l. nad rze: *Car*, ktora łączyſię z rze: *Guadiana*, o mil 2 od *Port-Allegre*, 8 *Elvas*, dług: 11 14. ſzer: 39.

AROSBAY, Mia: Indyiſkie, od Połn: brzegu zach: wyſpu *Madura*, przy wyſpie *Java*, dług: 132. ſzer: połud: 9 30.

ARPAJOU, Fran: mias: i Xię-

Xięſtwo w *Auvergne*, od którego wziął nazwiſko Dom Przeświętny *Arpaiou*.

ARPINO, *Arpinum*, Miaſto Włoſkie, w *Terra-di-lavoro*, ſławne, za czaſow Rzeczy-poſp: Rzymſkiey; ztąd wyſzli *Marcus Cicero* i *Jan Dupin*: l. o mil 9 od *Aquino*, 66 *Rzymu*, dług: 31 *20*, ſzer: 41 *45*.

ARQUA, Mia: Wł: w Padewſkim ſławne dla grobu Petrarchy, o mil 12 od Padwy, dług: 29 *17*. ſzer: 44 *43*.

ARQUES, *Arca*, Fran: m: w *Normandyi*, w okolicy *Caux*, tu Henryk IV wygrał bitwę z Xięciem Maine w R. 1589: l. nad rze: *Arques*, o milę od *Dieppa*, i *Longueville*. dług 15 *50*. ſzer: 49 54.

ARRAN, al. Arren *Aria*. wyſep znaczny ieden z Hebridow, Mia: i port w Skocyi: rzeki tego wyſpu obfituią w łoſoſie, i morze w śledźie i ſtokfiſz nayprzednieyſzy. *Capra* ieſt naywyżſza w tym wyſpie góra. dług: 12. ſzer: 56.

ARRAS, *Atrebates*, Miaſto w *Belgium*, dawne i bogate. gł. *Artois*, bardzo mocne, koło którego cudnych murow wiele Indżinierow pracowało, a zwłaſzcza *Vaubau*: dźieliſię na dwie części iedna nazywaſię *Citte dawnieyſza*, a druga *Ville* poślenieyſza, Obywatele za niedobyte mieli to miaſto, i przeto na iedney bramie wyryli te wierſze:

Quand les Francois prendront Arras
Les Souris mangeront les chats,

Lecz Ludwik XIII wźiął go w R. 1640, gdźie Francuz ieden czytaiąc te wierſze, pochwalił ie wymazawſzy z pierwſzego wierſza literę P. leży nad rzeką *Scarpe*, o mil 5 od *Dovai*, 9 *Cambrai*, 42 *Paryża*. dłu: 20 *26*. ſzer 50. *17*.

ARROE, wyſep Duńſki mały na Balt. na północ wyſpu *Dulſen*.

ARROJO, Hiſz: miaſteczko w *Extremadura*, o mil 3 od *Merida*, *10 Badaios*. dług: 12 *10*. ſzer: 38 *40*.

ARSAMAS, Mia: Roſſyiſkie. Generał Dołhoruki tu zkarał Kozakow rokoſz podnoſzących. leży nad rzeką *Moſkwą*, o mil 120 od Moſkwy Miaſta, 200 *Aſtrachan*.

ARTA, Mia: Eur: Tureckie w *Albanii* niżſzey, dawne i han: Chrześcian tu więcey iak Turkow, i maią Arcy-biſkupa: l. nad rzeką *Aſahas*, o mil 9 od *Nikopola*, dług: 19. ſzer: 39 *29*.

ARTO-

ARTOIS, *Atrebatenſis Comitatus*, Prowin: Fran: w Niderland. na mil 25 wdłuż od *Sant-Omer*, do rzeki *Schelda*, a 22 wſzerz od *Baquoi*, aż do *Baſſee*, żyżna w len, chleb, oliwę, wełnę: Mieſzkańcy ſą wierni, ſzczerzy, pracowici, dawnych zwyczaiow i przywileiow pilnuiący. *Arras* ieſt głowny. graniczy od półn: i wſchodu z Flandryą, od południa i zachodu z *Piccardią Hannonią*, i *Cambrauſkim*.

ARUNDEL, *Aruntina*, Mia: dawne, zam: i Hrab: Angielſkie w Prow: *Suſsex*, poſyła dwóch Deputatow do parlamentu. ſławne tu ſą marmury Arundelſkie, na których ieſt wyryta *Epocha* Króla *Cecrops*. Fundatora Pańſtwa Ateńſkiego, aż do Magiſtratu *Digionett*, co czyni przeciąg 1318 lat. te marmury acz wykute ſą z wyſpu *Paros*, nazywaiąſię iednak Arundelſkiemi, że Hrabia *de Arundel*, tu ich przenioſł, ktore teraz ſą w *Oxford*, długo: 17 *5*. ſzer: 50 *50*.

ARZILLA, Mia: i zam: Afr: w Kro: *Fez*, dawne, pod Królem Marrokańſkim, dobył go Alfons Król Portug: i wziął w niewolę Króla Fezkiego z ſioſtrą. Ten Młodźieniec przyſzedſzy do Korony opaſał go 100000 ludźmi w 1508, lecz bez ſkutku uſtąpić muſiał: l. o mil 25 od *Fez*. dług. 11 *10*. ſzer. 35 *30*.

ASAD-ABAD Mia: Az. Perſkie w *IrackAgemi*, piękne, o mil 27 od *Amadan*, dług: 66 *5*. ſz: 36 *20*.

ASAPH (S) Mia: Angiel: w Xięſtwie *Galles*: leży niżey złączenia rzek *Elwy i Chuid*.

ASCENSION, wyſep na Oceanie, między Afryką i Braſylią, znaleziony w dźień Wniebowſtąpienia Pańſkiego w Roku 1508. ma wiele żołwiow bardzo ſmacznych, nikt tu nieoſiadł dla niedoſtatku wody zgodney do picia. Kupcy iednak z Indyi wſch: do tego wyſpu, że beſpieczną ma przyſtań, zaieżdżaią, i koreſpondeńcyą z temi, ktorzy po nich do tego portu zawiną, maią przez liſty, które zoſtawuią w flaſzce zatkniętę, którą nowi kupcy przyiachawſzy rozbiiaią, liſty czytaią i podobnie nowe Memoryały zoſtawuią dla tych, ktorzy po nich maią przyiachać. co im zamiaſt poczty ſłuży. długo: 5. ſzer: połud: 8. Tegoż naz. ieſt wyſep w Ameryce połud: naprzeciw Braſylii.

 AS-

ASCHAFFENBURG, *Ascibergium*, Mia: Niemiec. w cyr: niższego Renu, w Frankonii, dobre, z mocnym zam: dawniey Cesar: teraz *Moguńskie*: leży nad rze: *Men*, o mil 8 od *Frankfort* dług: 26. 35. szer: 50.

ASCHRSLEBEN, *Ascherlebia*, Niemiec: mia: w Xięstwie *Anhalt*, powstało z gruzu Askanii. ztąd wziął początek Dom Xiążąt *Anhalt*, którzy przedtym niebyli tylko Hrabiami, *Askańskiemi*.

ASCOLI, *Asculum*, Mia: Wł: w *Marchii* Ankońskiey, dosyć ludne z Bisk: Suffr: *Fermo*: wydało na świat Mikołaia IV Papieża: leży na górze, pod którą płynie rzeka *Fronto*, o mil 60 od *Ancona*, 90 *Rzymu*, dług: 31. 23. szer: 42: 47.

ASCOLI-di-Satriano, *Asculum-de-Satriano*, Wło: miastecz: w *Capitanata*, z Bisk Suffr: Beneweńtskim: leży na górze, o mil 45 od *Benevento*, dłu: 33. 15. szer: 41. 8.

ASIA, obacz Azya.

ASINARA, *Diabate*, wysep Wło: mały przy brzegu zach: *Sardyńskim*, przy którym bitwę na morzu w R. 1409. przegrali Genueńczycy, wygrali Aragończycy. dług. 26. szer 41.

ASNA, Miasto w Egypcie piękne, bogate i wspaniale zabudowane z cudnemi nadgrobkami. handluie zbożem, wołami &c. le: o mil 20 od *Saven*, dług: 49. 10. szer: 36 15.

ASOLA, Wło: mie: w *Lombardyi*, hołduie Wenetom: l: przy granicy Mantuańskiey o mil 24 od *Brescia*, dług: 27. 58. szer: 45. 15.

ASOLO, *Asulum*, Mia: Wł. w *Trevigiano*: l. na górze niedaleko zdroiewiska rzeki *Muson*, o mil 21 od *Trevigi*. dług: 29. 30. szer: 45. 49.

ASPROSA, *Abdera*, Miasto Europ: Tureckie w *Romanii*, przy brzegu *Archypelagu*, z dobrym portem, ma Bisk: Greckiego. dług: 42. 50. szer: 43. 48.

ASSANCALE, Mia: Ormiańskie, mocne; l: nad rze: *Aran*, i nad górą idącą z *Erzerom* do *Erina*, nad źrzódłami wod ciepłych sławnych, o mil 9 od *Erzerom*. dług: 59. szero: 39. 46.

ASSANCHIF, Mia: Azyi: w *Diarbeck*: leży nad rze: *Tygris*, o mil 16 od *Diarbecker*, dług: 58. 20. szer: 36. 40.

ASSENS, Mia: Duńskie na wyspie *Fionia*, albo *Funen*. le: nad morzem, z portem, przeieżdżaiąc z *Kopenhagen* do *Slefwick*, o mil 7 od *Edense*. dług: 28 szer: 55. 15.

ASSISI, *Assisium*, Mia: Wł: w Xięstwie Spoletańskim: Wydało na świat S. Klarę i Franciszka Serafickiego, Patryarchę, którego trzy Kościoły ieden nadrugim stoiące swą wspaniałością podziwienie sprawuią: leży na pochodzistości wysokiey góry, o mil 12 od *Perugia*, 24 *Spoleto*, 64 *Rzymu*, dług: 30. 12. szer: 43. 4.

ASTABAT, Mia: Az: w Armenii dawne; zyżne w zioło *Ronas*, którego korzeniem czerwienią materye Indyiskie: l: o milę od rze: *Araxes*, 5 *Nassivan*, dług: 64. szer: 39. 10.

ASORES, obacz *Azores*.

ASTARAC, albo Esterac, *Astaracensis Ager*, powiat z Hrab: Fran: w *Armagnac*, niż: ludny i żyżny, *Miranda* iest gło.

ASTERABAT, albo Astarabat, *Asterabatum*, Mia: Perskie wielkie i okolica nad rzeką i morzem tegoż naz. ku morzu *Caspium* dług: 32. 5. szero: 36. 50.

ASTI, *Asta Pompeia* Miasto Włoskie w *Piemonte*, gł: Hrab: tegoż naz: z zam: i Bisk: Sufr: Medyolańskim. Francuzi wzięli go w R. 1703. a odebrał Xiąże Sabaudyi w R. 1704 znowu Fran: wzięli w R. 1745 lecz Król Sardyński w R. 1746 odebrał. leży nad rze: *Tanaro*, o mil 15 od *Alba*, dług: 25. 50. szer: 44. 50.

ASTORGA, *Asturica*, Mia: Hisz: w Kró: Leon, dawne z Suffr: *Compostella*, mocne z natury położenia i ludzkiego przemysłu. leży na płaszczyznie nad rzeką *Tuerta*, w którey łowią się pstrągi wyśmienite, l. o mil 10 od Leon. dług: 12. szerokości 42 20.

ASTRACHAN, *Astrachanum* Mia: i Kró: Tatarskie do Państwa Rossyiskiego należące z Arcy-bisk: dobrze obmurowane: deszcz tu niepada. lecz *Wolga* rzeka zabieraiąc pola, iak *Nil* w Egypcie, żyżność czyni, są iednak pola puste po nad *Caspium*, aż do *Terkow*, Car Jan Bazylewicz wziął to miasto od Tatarow Nahayskich, a w R. 1670 *Stenkorazin* przez zdradę odebrał, lecz w Moskwie za tę rokosz przykładnie skarany iest: leży oblane *Wolgą*, o mil 20 od morza *Caspium*, 75 *Terki*, dłu: 69. szer. 46. 22.

ASTURIAS, *Asturia*, prow: i Xię-

i Xięſtwo Hiſz: na mil 48 wdłuż, 18 wſzerz, obfita w wino, i rzutkie konie; góry złote, lazur i minię. Lud ieſt Slachetny, odważny, ſzczery i pracowity; żywi niewolnikow Królewſkich. Dzeliſię na *Oviedzką*, ktòrey gło: ieſt *Oviedo*, i *Sanctillańſką*, ktorey gło: ieſt *Sanctillada*. graniczy od Półn: Oceanem, od wſch: *Biſcaye*, al: *Cantabrią*, od południa Króleſtwem *Leon*, i *Caſtylią ſtarą*, od zach. *Gallicyą*.

ATACAMA, Fort al. przyſtań na morzu Amer: w Peru, przy przeſileniu Koźiorozca, bywa tu tak ſrogie zimno, że ludźie marzną. dług: 309. *10*. ſzer. połud: 22. *40*.

ATACAMA, przeciąg gór, i laſow dźielących *Peru* od *Chili*.

ATALAIA, *Hameros-Sopium* Portug: mia: w Extremadura; leży na górze opatrzoney mocnym zam: przy *Teio*, o mil 2 od *Tonar*. dług: 10. 5. ſzero: 39. *25*.

ATENA, *Atena*, Włos: mia: w Xięſtwie Neapolitańſkim. le. nad rze: *Negro*, o mil *27* od *Policaſtro*: dług: 33. *8*. ſzero: 40. *28*.

ATENY, albo Setines, *Athenæ*, Mia: Greckie, z Biſk. pod Patryarchą Carogrodzkim, dawniey Matka nauk, dźiś ſpadłe z dawney wſpaniałości, ma iednak mieſzkańcow na 16000 którzy mowią po Grecku, ſą dorodni, ale obłudni. Markies Bonifaciuſz odebrał go dla Fr: którzy go trzymali aż do nieſzporu Sicyliiſkiego, (obacz *Neapolitańſkie*, Kró:) kiedy Aragończycy wypędźili Francuzow, w R. 1288: z pod Aragończykow doſtałoſię Domowi *Acciaioli*, lecz w R. 1455 Machomet II podbił pod ſiebie: Weneci potym w R. 1464 i w 1687 podbili go, ale nakoniec muſieli uſtąpić. teraz hołduie Turkom. ieſt gło: *Livadii*: l. w okolicy nazwaney dawniey *Attica*, nad morzem *Engia*, o mil 40 od *Miſitra*. 53 *Lariſſa*, *130* *Carogrodu*. dług: 41. 55. ſzer: 36. 5.

ATH, *Athum*, Mia: w Hannonii, gł: Kaſztelanii tegoż nazwi: piękne i mocne. wzięli go Fr: w R. 1697 i w tymże roku oddali przez traktat Riſwicki, ale znowu w R. 1701 wźięli, lecz odebrano w R. 1707, na Dom Auſtryacki, potym w R. 1745 znowu ſobie Francuzi podbili: wydało na świat *Jana Taiſner* Mi-

Michał Baius rodziłſię we wśi *Melin*, do tego miaſta należącey: le: nad rze: *Dour*, o mil 10 od *Bruxelles*, 45 *Mons*, dłu: 21. 30. ſzer 50, *35*.

ATHENREI, Mia: Irlańdſkie w Hrab: *Gallovay*, nieludne, mocno obmurowane, poſyła dwóch Depu: na parlament. le: o mil 4 od *Galloway*. dłu: 8. *40*. ſzer: 53. *13*.

ATHIES, *Aceiæ*, Fran: mia: w *Piccardie*, nad rze: *Amignon*.

ATHOLIA, prow: w Szkocyi półn: pełna błot i ieźior, *Blar* ieſt gło.

ATHOS, góra wyſoka i wyſep lądu tykaiący w Macedonii. przy zachodźie słońca, rzuca cień aż do wyſpu *Stalimen*, i *Lemnos*. mieſzkańcy całey góry, ſą ſami Mniśi Bazylianie, liczą ich na 6000. Klaſztorow maią 24, z których 7 obronnych, iak 7 zamkow. nazywaią tę gòrę ΑΓΙΟΣ ΟΡΟΣ; na tey górze żyć niemogą niewiaſty, i iakiegokolwiek zwierza ſamicę przyprowadzą, lub przynioſą na górę wnet zdycha.

Atlańtſkie morze, Ocean, między Afryka i Ameryką.

ATLANTSKIE góry, przeciag gór od wſch: do zachodu w Afryce, dzielących *Barbaryą* od *Biledulgerid*, na wierzchu maią śnieg, pod którym roſnie pſzenica i ięczmień ſławny w Afryce. ludźie wyſoko niemieſzkaią dla wielkiego zimna, na pogorkach tylko nietak zimnu podległych paſą bydło.

ALONA, Miaſto Irlańdſkie, mocne, i zam: l. nad rze: *Shannom*, na którey ma wſpaniały moſt, o mil 9 od *Ardacgd*, dłu: 9. *30*. ſzer: 53. *10*.

AKOCK, Mia: Mogolkie gł. prow. tegoż naz. l: przy złączeniu rzeki *Nilu*, z Ind: dług: 90. *40*. ſzer: 32. *20*.

ATRI, *Atria*, Włoſkie mia: w *Abruzzo* dalſzey, ztąd Dom *Aquaviwow* nabył Xięſtwa: leży na przykrey górze, o mil 4 od morza *Adria*. dług: 31. 36.

ATTIGNI, *Attinacum*, Fr: miaſtecz: w *Champagne*, ſławne z Synodow tu mianych, i rezydencyi wielu Królow Francuſkich: tu pożegnałſię z światem *Chilperyk Clodoweuſza* II Wnuk. le: nad rze: *Aiſne*, o mil 8 od *Reims*. dług: 22. 17. ſzer. 49. *30*.

AVA, *Ariſabium*, Króleſtwo *Az*: nad morzem *Bengala*, nad rze: tegoż naz: z tamtey ſtrony *Gangeſu*. Lud ieſt ſzczyry, co innego ieſt Króleſtwo *Ava*, co m-

innego Państwo całe Króla *Ava*, które daleko większe.

AVA, Mia: gł: pomienionego Kró: ludne, domow wiele drewnianych, maiące ulice proste drzewkami osadzone, pałac obmurowany, i złocony z wierzchu i ze śrzodku. dług. 114. szer: 21.

AVA, Królestwo i Mia: w *Japonii*, na wyspie między wyspami *Bong*, i *Nifon*, dług: 151. *10.* szer: 33.

AVA, drugie Kró: i Miasto Japońskie, na wyspie *Hispn*, dług: 159. szer: 25. *20.*

AVALON, *Avalo*, Francus: mia: w *Bourgogne*; dawne i handlowne. le: nad rze: *Cousin*, o mil 8 od *Auxerre*, dług: 21. 2. szer: 47 *28.*

AVALON, Prowincya w *Ame*: półn: w *Terra-nova* albo *Phasania*.

AUBE, *Alba*, rzeka Fran: znaczna, poczyna się z pod góry przy końcu południowym Kniei *Auberive*, oblewa część *Champagne*, i wpada w *Seyne*.

AUBENTON, *Abantonium*, Gran: Mia. w *Picardii*, nad rz: łączącą się, z *Oise*. leży o mil 4 od *Vervins*, dług: 21. *55.* sze: 49. *52.*

AUBETERRE, Mia: Fran: nad rze: *Drone*, o mil 9 od *Angoulesme*, dług: 17. *40.* szer: 45. *15.*

AUBIGNY, *Albiniacum*, Fr: mia: i zam: w *Berry*, na nizinie wesoley, nad rzeką *Verre*, o mil 9 od *Bourges*, 38 *Paryza* dłu. 20. 6 szer: 47. 29. Jest wieś tego naz: w *Champagne*, sławna z wyśmienitych win, i Miasto znaczne w *Artois*.

AUBIN-du-Cormier, (S.) *S. Cornutius*, Mia: Fran: w *Bretagne*, w Diec: i parlamencie Rennes, założone od Piotra *Maucler*, Xięcia Brytańskiego w R. 1222. sławne z zwycięstwa otrzymanego przez Graffa *de Tremowille*, w R. 1488 nad Xięciem *de Orleans*, a potym Ludwikiem XII Królem Fran: który w niewolę poszedł: le: o mil 4 od *Rennes*, 74 *Paryża*. dług: 10. 15. szerokości 48. *15.*

AUBONNE, *Albona*, Mia: Szwaycarskie w kantonie *Bern*, piękne. leży nad rzeką tegoż nazwiska, o milę od ieziora Genevenskiego. dług: *23. 57.* szer: 48. 30.

AUBOSSON, *Albutium*. Fr: mia w *Limosin*, ztąd wychodzą kobierce: le: nad *Creus*, o mil 14 od *Limoges*. dług: 19. *45* szer: 45. *58.*

AUDE, *Atox*, rzeka Fran: wielka w *Languedoc* niższey, zaczyna się z gór *Pireneyskich*, oblewa *Carcassonne*, wpada wsrzodziemne morze.

AUDENARD, *Aldenardum*, Mia: w Flandryi Austryackiey, gł: Kasztelanii swego nazwiska z Fabryką kobiercow: wźięte przez Ludwika XIV Kró: Fr. w R. 1667, a traktatem Nimezkim oddane Karolowi II Królowi Hiszpańskiemu; bombardowane przez Marszałka *Humieres*, w R. 1684. wzięte znowu przez Francuzow, i oddane w R. 1706. znowu przez tychże wźięte w R. 1746: leży na niżinie nad rze: *Schelda*, o mil 5 od *Gand*, *6 Tournai*, dłu: 21. *16.* szer. 50. *49.*

AUDIERNE, Francuskie m: w *Bretagne*, w położeniu wesołym, nad morzem z portem.

AVEIR, *Lavara*, Mia: Xięstwo i port Portugal: nad ieźiorem *Vouga*; ztąd wyszedł *Aug: Barbosa*, o mil 2 od *Oceanu*, dług: 9. *30.* szer: 40. *30.*

AVELLINO, *Abellinum*. M: Wło: Neap: z Bisk: Sufraganem Beneventskim: zruynowało się było w R. 1694 przez źiemi trzęsienie. leży o mil 15 od *Beneventu*. dług: 32. *33.* szer: 40. *53.*

AVERNO, *Avernus*, ieźioro znaczne przy *Pozzuolo*, którego woda zaraźliwa bywała dla przelatuiących po-nad-nim ptaszą, dźiś za wycięciem w koło lasow, gdy wolna aura przechodząc, zaraźliwe rozpędza exalacye z wody wychodzące, i ptaszęta bespiecznie przelatuią, i obfite na brzegach źielenieią winnice.

AVERSA, Wło: miasteczko, w Xięstwie Neapolitańskim w *Terra-di-lavoro*, z Bisk: Sufr: Neapolitańskim: Oyczyzna *Łukasza Tozzi*. l. na piękney ròwninie, o mil 2 od *Capoa*, *9 Neapol*, dług: 31. *50.* szer. 41.

AVESNES, *Avesnæ*, mias: w *Hannonii*, mury iego poprawił Marszałek *de Vauban*, oddane Francyi w R. 1619. leży nad rzeką *Hesper*, o mil 3 od *Maubeug*, *10 Cambray 40 Paryża*. dług: 21 *33.* szer: 50. *10.*

AUGE, *Algia*, Okolica Fr: w Normandyi z tytułem *Vicecomesa*, żyżna w chleb, miod, len, pastwiska na których pasą się woły, na pędzenie do *Paryża*. ku morzu idąc kopią sol iak śnieg białą. Ma Miasta *Hosleur*, i *Pont-Leveque*.

AUGUSTA ob. *Ausburg*,

AUGUSTOW, *Auguſtavia*, Polſkie mia: mocne w Woiewodztwie Podlaſkim nad *Narwą* o mil 18 od *Bielſka*, 10 *Grodna*. dług: 41. 37. ſzer: 53. 25.

AVIGNON, *Avenio*, Miaſto i Xięſtwo Fran: wielkie, i piękne. hołduie Papieżowi. Przez lat 62. od Clemenſa V do Grzegorza II, Papieże tu mieſzkali: Clemens VI nabył go w Roku 1348 od *Joanny*, Królowey *Siculii*, Hrabiney de *Prouwnce*. ufundowane tu Arcybiſkupſtwo od Syxta IV, w R. 1475 á Akademia od Bonifaciuſza VIII w R. 1303. widźieć tu wſpaniałość Kościołow, i oſtatki na dwóch arkadach, dawnego moſtu, który miał 19 arkad, i za miaſtem fontannę *Vacleuſe* nazwaną. powietrze w R. 1721 znaczną w tych okolicach klęſkę uczyniło. l. nad *Rhone*. o mil 5 od *Oranges*, 147 *Paryża*. dług: 28 ſzer: 43. 57.

AVILA, *Abula*, Miaſto Hiſz: w *Caſtylii* ſtarey, mocne i piękne z Sufr: *Compoſtelli*, i Akademią, tu przednie robią ſukna. Oyczyzna S. Tereſſy i Jdziego *Gonzales*. leży na ſzerokiey à piękney rowninie między górami, ſadami, i winnicami, o mil 16 od *Madrid*. dług: 13. 22. ſzer: 40. 35.

AVILES, Hiſzpań: miaſtecz: w *Aſturyi Owiedzkiey*, nad morzem *Biſkaye*, o mil 10 od *Oviedo*, dług: 11. 36. ſzer: 43. 41.

AVINION, obacz *Avignon*.

AVIS, *Av ſium*, Portug: mia: i zam: w *Alentei*, od którego nazywaiąſię Kawalerowie *de Avis*, którzy zaczęliſię od *Alfonſa Henryka I*. Króla Portug: leży niedaleko rzeki *Avis*, o mil 7 od *Extremos*, 27 *Lisbona*. dłu: 20. 30. ſzer: 38. 40.

AUMALE, *Albamala*, Mia: Fr: w Okolicy *Caux*. wywyżſzone od *Henryka II*. na godność Xięſtwa i parlamentu dla Xiążąt *de Guſa*; naylepſze ztąd wychodzą ſukienka. leży na pagórku okrążonym łąkami: przez które idzie rzeka *Bresl*, przy brzegu *Piccardyi*, o mil 14 od *Rouen*, 22. *Paryża*. dług: 20. ſzer: 49. 50.

AUNIS, *Alnetenſis tractus* Pro: Fran: chociaż ſucha, rodzi iednak pſzenicę i wino, bagna ma ſłone z pożytkiem nietylko dla bydła paſącegoſię aleteż że ztąd robią ſol naylepſzą. W górach ma wiele pereł, i handluie zwłaſzcza gorzałką, przeto ieſt boga-

gata, *Rochelle* ieſt gł: graniczy od półn: z *Poictou*, od którego dźieli ią rze: *Seur*, od wſch: i połu: z *Xantoigne*, od zach: *Oceanem*.

AVON, *Avona*, trzy rzeki Angielſkie, iedna idźie pod *Bath* i *Briſtol*, druga pod *Salisburg*, trzecia pod *Varvick*.

AURACH, *Auracum*, Niemieckie mia: z zam: *Xohen Aurach*, w ſtronie półn: Szwabſkiey źiemi w Xięſtwie *Wirtemberg*. Xiążęcia *Wirtemberſkiego* młodźi Synowie kadeci tu mieſzkaią. leży nad potokiem *Ermſt*, o mil 6 od *Tubingen*, 10 *Ulmy*, dług. 27. 4. ſzer: 48. 25.

AURANCHES, *Abrinca* M: Fr: z Biſk. w okolicy *Auranchin*, zdrowey i miłey, mil 10 albo 12 wdłuż maiącey i mieſzkańcow ludzkich: zburzone było przez Brytanow, w R. 1209 ale potym poprawione dla utrzymania zabiegaiących w ten kray ſwawolnych Brytanow, nim ci podbici zoſtali pod Fran: leży na górze przy rze: *See*; o pół mili od morza, 3 od granicy S. Michała, którą ztąd widać, 70 *Paryża*. dług: 16. 17. ſzero: 48. 41.

AURAY, *Auraicum*, Miaſto Fran: w *Bretaigne* niżſzey; ſławne z bitwy w R. 1363. miańey: leży nad morzem *Morbian*, o mil 3 od *Vannes*, 106 *Paryża*. dług: 14. 40. ſzer: 47 44.

AURENGABAD, Mia: Indyiſkie gł: prow. *Belagat*, w Kró: *Mogol*, handlowne i ludne leży w mieyſcu bardzo żyżnym. dług: 93. 30. ſzer: 19. 10.

AURIGNY, wyſepek Angiel: niedaleko brzegu *Normandyi*, niedaleko *Contantin*.

AURICK, *Auricum*, Miaſto i zam: Niem: w *Fryzii* wſchodniey w cyrkule Weſtfalii: leży na równinie między laſami pełnemi zwierza, o mil 5 od *Eubden*, i *Horden*. dług: 27. ſzer 53 28.

AURILLAK, *Aureliacum*, Mia: Fr: ludne w *Auergne* wyż: Oyczyzna *Gerberta*, potym *Sylweſtra* II Papieża obranego w R. 999, *Gulielma* Biſkupa Paryzkiego i innych ſławnych. leży nad rzeką *Jordanem*, o mil 12 od S. *Flour*, 100 *Paryża*. dług: 20. 3. ſzer: 44. 55.

AUSCH, obacz *Aux*.

AUSBURG, albo Auſzpurg, *Auguſta Vindelicorum*, Mia Nie: wielkie, dawne, ſławne, w cyrkule Szwabſkim z Biſk: Sufr: Moguńſkim, który rezyduie w

Dillingen, á tylſko czaſem tu zieżdża. Rada Mieyſka z Katolikow i Proteſtantow złożona, których rządy mogą bydź przykładem dla innych Miaſt. lubo tu umnieyſzyłyſię handle według miary podwyżſzenia tychże w *Hollandyi*, Mia: iednak tuteyſze bogate ieſt. Kościoły, Ratuſz i Domy ſą wſpaniałe. Mia: ieſt Ceſarſkie wolne. w R. 1703 poddałoſię Fr: po kilkodniowym oblężeniu, lecz potym Fran: odſtąpili: tu rodziłſię ſławny *Potinger*, i *Jerzy Velſchius*. leży między miłemi błoniami i paſtwiſkami nad rzeką *Verdach* i *Lek*, o mil 12 od *Monachium*, 25 *Noremberg*, 80 *Wiednia*. dług: 28. *28*. ſzero: 48. *24*.

AUSONIA, obacz *Terra-di-Lavoro*.

AUSTRYA, Arcy-Xięſtwo Niemieckie, dzieliſię rzeką *Ens*, wpadaiącą w *Dunay*, na wyżſzą i niżſzą. żyżna ieſt w chleb paſtwiſka, owoce, wino, i ſzafran lepſzy nad Indyiſki. Dom Auſtryacki ma początek od Hrabiow *Habſpurg*, z których pierwſzy *Rudolf* Hrabia doſzedſzy Korony Ceſarſkiey był pierwſzą twierdzą wyſokiey wſpaniałości tego Domu, z którego po nim naywięcey dotychczas było Ceſarzow: gra: od półn: *Czechami* i *Moravią*, od wſch: *Węgrami*, od połud: *Styrią*, od zach: Arcybiſkupſtwem *Salsburſkim*.

AUTUN, *Auguſtodunum*, Mia: Fran: piękne i dawne, głowa powiatu tegoż nazwiſka w *Burgoigne*, albo *Burgundii* z Biſku: Sufr. *Lion*, maiącym prawo rządzenia po śmierci Arcybiſkupa *Liońſkiego*, *in ſpiritualibus & temporalibus*. Arcybiſkupſtwem *Liońſkim*. widzieć oſtatki dawney wſpaniałości. leży przy trzech wyſokich górach nad rz: *Aroux*, o mil 9 *Chalons*, 18 *Nevers*, 65 *Paryża*. dług: 21. 58. ſzer: 45. *56*.

AUVERGNE, *Alvernia*, pro. Fran: 40 mil w dłuż od *Bourbonois*, z połu: do *Rovergue* na półn. wſzerz mil 30 od *Forest*, od wſch: do *Limoſin Querci*, i *Marchy*, na zach. żyżna ieſt w ſzafran dobry, wino i paſtwiska, z których wyſtarcza do *Lion* i *Paryża*, woły i krowy do iatek, ma także wody mineralne, góry wyſokie, między któremi *Paydon*: lud ieſt pracowity, wychodzi corocznie po 10000 na robotę do Hiſzpanii, i w inſze kraie. *Clermont* ieſt gł:

AUOLEN, *Alena*, Niem: mia: Ceſarſkie w cyr. Szwabſkim, nad rzeką *Kochen*, o mil 5 od *Heidenſheim*, 12 *Oetingen*. dług: 28. *45*. ſzer: 48 *52*.

AUX albo Auſch *Auguſta Auſciorum*, Miaſto Fran: gł: Hrab: *Armagnac*, dziś i całey *Vaſconii*. dzieliſię na wyżſzą i niżſzą ma ArcyBiſk: naybogatſzego między Fr. z 10 Sufr: i Katedr: Kościoł naypięknieyſzy w Fr. l. część na górze, część na pagórku przy rze: *Gers*, o mil 15 od *Toloſa*, 30 *Bordeaux*, 150 *Paryża*. dług. 18. 10. ſzer 43. *40*.

AUXERRE *Antiſſiodorum*, Miaſto Fran: w Xięſtwie *Bourgogne*, gło: *Auxerois*, z Biſkupem Sufr. *Sans*, którego pałac ieſt bardzo piękny. pierwſzym Biſkupem był S. Pelegryn w trzecim wieku. leży nad rze. *Yonne*, maiącą dla towarow ſpław do *Paryża*, o mil 10 od *Sans*, 37 *Paryża*. dług: 21. *14*. ſzer. 47. *54*.

AUXOIS Powiat Fr: w *Burgundyi*, przy *Auxerois*, al *Auxerre*, Champanii i *Authun*, *Semur* ieſt gł.

AUXONNE *Auſſona*, Fran. mia: i Hrab. w *Bourgogne*, po traktacie Madrytſkim Hrabia *de Lannoy* obległ go był, lecz bez ſkutku. l. nad rzeką *Saone* albo *Saucona*, na którey piękny moſt na 23 arkadach, z groblą od 2350 krokow wdłuż, dla lepſzego ſpadku wody, o mil 5 od *Dola*, 7 *Dyon*, *174* *Paryża*. dług. 23. *3*. ſzer. 47. *11*.

AXEL, *Axella*, mia. mocne w Flandryi. wziął go był Xiąże *Maurycy de Oranges*, w R. 1586 lecz Hiſz. uſtąpili w Roku 1648 prow. ſprzymierzonym. leży nad bagnem o mil 5 od *Gand*. dług. 21. *24*. ſzer. 51, *17*.

AY, Fran. mia. w *Champaigne*, albo *Szampanii*, ſławne z dobrego bardzo wina *Szampańſkiego*. l. nad rzeką *Marne*, o półmili od *Epernai*, 5 *Rheims*. dług. 21. *45*. ſze. 49. *4*.

AYAONT al. Aymont, *Aymontium*, Hiſz. mia. i zam. na ſkale w *Andalucyi*, dodaie maytkow do Jndyi zach. leży na brzegu wſch. uſcia *Guadiane* w morze, na przeciw *Caſtro-Marino*, o mil 6 od *Tavira*, 20 *Gades*. dług. 10 *35*. ſzer. 37. *9*.

AZAY, *Aſiacum*, Fr. m. wzięte przez Burgundczykow za Kró. Karola VI, lecz *Delfin* w R. 1418 odebrał. l. nad rz. *Indre* o mil 6 od *Tours*. dług 18. *5*. ſzer. 47 *18*.

AZAMOR, *Azaamurum*, M. *Marokańſkie*, w Az. w pro. *Duquela*, dawniey znaczniey ſze i handlowało rybami, lecz będąc ſpuſtoſzone w R. 1513 od Portug. niemoże do tychczas poprawić ſię. dług. 10. *30*. ſzer: 32. *50*.

AZEM albo Achem, Kró. Az. od półn. Państwa *Ava*, żyżne i obfituie w kruſzce złota, ſrebra, ołowiu i rudę żelazną, co należy do Kr. Mieſzkańcy ſą wielkiego wzroſtu, bałwochwalcy. trzymaią wiele żon i nayſmaczniey iedzą pſie mięſo: *Kemmerouf* ieſt gło.

AZYA, iedna z czterech części źiemi maiąca wiele Króleſtw *Tureckie*, *Perſkie*, *Indyiſkie*, *Chińſkie*, *Tatarſkie*, i *Roſsyiſkie*, i inne wielkie Państwa. gra. od Eur: morzem śrzodźiemnym, *Donem* i *Dwiną*, ktore wpadaią przy *Archangel*, w białe morze: od Afr. morzem czerwonym i *Serz*, reſzta wiadomey Az. ieſt oblana Oce: za kraiem wſch. morza *Lek*, niema wiadomości ieżeli Az. łączy ſię, albo nie, z Ameryką.

AZINCOURT wieś w *Artois*, w okolicy S. Pawła nazwaney. tu Ang. w R. 1415 wygrali bitwę z Fr: l. o mil 3 od *Hedin*, 4 od S. Pawła. dług. 23. *20*. ſzer. 50. *30*.

AZMER, Mia: Indyiſkie gło. prow. tegoż naz: w Kr: Mogolſkim doſyć wſpaniałe, bywa tu dla rozrywki Król Mogol: grunt ieſt ledwie gdźie żyżny, kamieniſty, przeto tu woły kuią i częſtokroć na nich ieżdżą. Mieſzkańcy ſą niewſtydliwi. wolne tu ieſt (iako mówią) w 8 al: w 9 roku zamęście, gdyż w 10 roku niewiaſty rodzą; naywięcey handluie Saletrą. dług. 93. ſzer. 25. *30*.

AZO, Miaſto Az. w Indyi przy gr. Kr. *Azem*. l. nad rze. *Laquia*. dług. 107. ſzer. 25.

AZORES, wyſpy Am. o mil 200 na zach. od *Lisbony*, tak nazwane od iaſtrzębiów których tu wiele; ieſt ich 9. wſzyſtkie żyżne w chleb i wino, á należą do Portugal: *Vellus*, koło śrzodku XV wieku, albo koło Roku 1450 doſzedł ich. Powietrze bardzo zdrowe i czyſte. dług. od 346 do 354. ſzer. 39.

AZOW. Mia. Tatarſkie Az. Piotr wielki Jmperator Roſſyiſki wźiął go był i zmocnił, lecz w roku 1711 oddał Turkom. leży nad rzeką *Don*, długości 30. ſzerokości 7. *18*.

B B B.

Babel-Mandel *Babel-Mandelum*, *fretum*, morze między wyſepką i grani: tegoż naz: łączące Ocean z czerwonym morzem. nazywa ſię z Arabſkiego języka *Babel-mandel*, co znaczy *Brama załoby*, bo Arabowie brali żałobę dla tych którzy te morze przeieżdżali. dług. 12. *40*.

BÆAR. ob. Bakar:

BACHASERAY Mia: wyſpu przy lądźie *Krim*, w Tatarſkiey źiemi. częſta Hana Krymſkiego rezydencya. dług: 27. *30*. ſzer: 45. *30*.

BACHERACH, *Bacaracum*, Niemieckie mia: w Palat: niż. ma delikatne wino. leży. nad *Renem*, o mil 7 od *Moguncyi*, dług. 20. *15*. ſzer. 49. *57*.

BACHIAN, *Bachianum*, wyſep znaczny, ieden z Molukkow w Indyi wſch. żyżny, należy do Holl: którzy tu maią For.

BADA *Thermæ Superiores*, Mia: i Hrab. dawne i piękne Szwaycarſkie. wzięli go Szwaycarowie od *Fryderyka* Auſtryackiego w R. 1415. *Bernczykowie* w R. 1712 podczas woyny domowey podbili go i trzymaią. I bywaią tu Seymy wſzyſtkich Kantonow; w R. 1714 tu godźiłſię Ceſarz z Francyą l. nad rzeką *Limat*, o mil 4 od *Zurig*, 12 *Bazilei*. dług: 25. *55*. ſze. 47. *27*.

BADAJOZ, *Badaiocium* Mia: mocne i doſyć ludne z zamkiem Hiſz. w *Extremadura*, z Sufr. *Compoſtelli*, dobywali go bez ſkutku w R. 1658 Portug. i ſprzymierzeni w R. 1705. leży nad rzeką *Guadianą*, na której ma moſt od Rzymian wyſtawiony, na którym Jan *Auſtryacki* w R. 1661 zbił Portug. l. w kraiu żyżnym w paſtwiſka, o mil 5 od *Elvas*, 70 *Madrid*. dług. 11. 27. ſzer. 38. *35*.

BADEN, *Thermæ inferiores*, piękne mia Niem: i Margrab. w cyr. Szwabſkim albo *Swevii* z zam. na gó. żyżne i ſławne z ſwych cieplić, od których ma nazwiſko, Xiąże udźielny *de Durlach* tu mieſzka: l. niedaleko *Renu*, o milę od *Raſtat*, 8 *Straſburg*. dług. 26. 54. ſzer. 48. *50*.

BADEN, *Thermæ Auſtriacæ*, Niem. mia: w Xięſtwie Auſtr. ſławne z cieplić mineralnych: l. nad rze. *Svechat*, o mil 6 od Wiednia. dług. 34. 20. ſzer. 48.

BADENUVILER, Niem mia. w *Briſgou*, należy do Margrabſtwa *Baden* Szwabſkiego niedaleko *Renu*, o mil 4 od *Friburg* i *Bazilei*, dług. 25. *20.* ſzer. 47. *55.*

BAEZA, *Biatia*, Mia. wielkie Hiſz. w Andalucyi. Kr. *Ferdinand* w Roku Pańſkim 1212 wźiął go od Murzynow, á Jan *de Avila* ufundował Akademię. leży nad rze. *Guadal-Quivir*, o mil 6 od *Jaen*, *170 Madrid.* dług. 14. *58.* ſzer. 37. *45.*

BAEZA, Miaſto znaczne w prow. *de-los-Quiſos*, w *Peru* założone w R. 1559 od Xiążęcia *de-Avoles*, niedaleko linii porównania.

BAFFA m: na wyſpie *Cypru* założone na gruźie dawnego *Paff* i opatrzone zam. dług. 50. ſze. 34. *50.*

BAFFA, wyſepka także nazywaiącaſię. graniczy wbliſkości wyż namienionego miaſte: *Baffa*.

BAGDAD, *Bagdatum*, Mia. hand. nieludne Az. na brzegu wſch. rz. *Tygris*, założone od *Califa Almanzora*, w Roku 762 wźiął go Turczyn ſtraciwſzy 40000 ludźi ku końcowi Roku 1638. niektórzy mniemaią że tu była Babilonia, lecz nie należycie, gdyż Babiłon była nad *Eufratem*; Neſtoriani tu maią ſwoy Kościoł. l. o mil 50 od *Anna.* dług. *63. 15.* ſzer. 33. *15.*

BAGNAREA, *Balneum Regis*, Wł. mia. w okolicy *Orvieto*, Biſkup do ſamego Papieża należy, i mia. wydało na świat S. Bonaventurę. l. nad potoczkiem o mil 6. od *Orvietto.* dług: *29. 40.* ſzer. *42. 36.*

BAGINERES, *Aquenſis vicus* Fr. mia. w Xięſtwie *Bigorve*, w *Gaſcoigne* albo *Vaſconii*, biorące nazwiſko od wod mineralnych bardzo zdrowych. leży nad rze. *Audor*, o mil 4 od *Tarbes.* dług. 17. 42. ſzer. 43. *3.*

BAHAMA, wyſep ieden z Lukaiow od którego nazywaſię kanał al. ryſztok naybyſtrzeyſzy w Am. między *Florida*, i *Lukaie*, i miałkości *Bahama*, od półn: wyſpow *Cuba*. Flotty Hiſz. te morze przebywaią iadąc do *Havana.*

BAHRAIN, albo Bahrein, Prow. i wyſepek w *Arabii ſzczęśliwey*, nad morzem Perſkim, żyżna w daktyle i dobre wino, *El-carif* ieſt gł. hołduie Perſowi. przy wyſepce łowią perły.

BAHUS, *Bahuſium*, Mia: mocne, i zam. w Gubernii tegoż naz. założone w Roku 1369 od *Haquina IV* Kró: *Norvergii*, Duńczyk uſtąpił go traktatem Ruſchid w R. 1658 Szwedom, od których odebrać kuſiłſię potym, lecz bez ſkutku, gdyż i dźiś to Mia: ieſt pod Szwedem. l. na ſkale oblaney rz. *Trolhette* o mil 4 od *Gotemburg*, *60 Copenhagen.* dług: 29. 20. ſzer: 57. 52

BAIKAŁ, wielkie iezioro Roſsiyſkie w *Sibirze*, wodę ma ſłodką i ryb mnoſtwo, naybardźiey ieſiotry liny &c. przebywać go trzeba po ledźie iadąc do *Chin*, dlaczego wielbłądy i woły kuią, żebyſię nieślizgali. *Angara* rzeka z tąd wychodźi. dług: od 125 do 130.

BAILLEUL, *Belliola*, Miaſto Fran: w Kaſztelanii tegoż naz: w Flandryi, dawniey mocne, teraz bez obrony; *Antoni i Jakób Meyr* byli z tego Mia:. l. o mil 2 od *Ipra.* dług: 20. 25. ſzer: 50. *45.*

BAJONA, Mia: Hiſz: w *Gallicii* w kraiu żyżnym, na brze: morſkim, z dobrym portem obfituiącym w ryby, o mil 14 od *Braga*, *24 Compoſtella.* długości 9. ſzer: 41. *54.*

BAJONA, Fr: ob: Bayonne.

BAKAR, *Bacara*, przeciąg kraiu żyżnego i bogatego nad *Gangeſem*, w Kró: *Mogol. Bicaren* ieſt głowa.

BALAGNA, *Balania*, Prowincyika półn: wyſpu *Corſica. Calvi* ieſt gło:

BALAGUATE, *Balaguata*, Prow: Az: w Państwie Mogol. *Aurengadab* ieſt gł:

BALAGUER, *Bellegarium*, Mia: i zam: Hiſz: w *Catalonii*, zburzone było przez Francu: w R. 1645. l. przy ſpochodźiſtości przykrey, nad rz: *Segra*, na którey ma piękny moſt o mil 5 od *Lerida*, *16 Tarragona.* dł: 18. 28. ſzer: 41. *38.*

BALAMBUAN, *Balambuanum*, Mia: i Powiat Az: hand: i mocne przy brzegu zach: wyſpu *Java* dług: 133. ſze: poł: 7. *50.*

BALARUC Fr: mia: w *Languedoc* albo *Occitanii*, ſławne z przyległych mu cieplic, o ćwierć mili od gościnca z *Tolozy* do *Montpellier.*

BALBASTRO, *Bergidum*, Mia: Hiſz: w Kró: *Aragona*, Biſkup ieſt Suffr: *Saragoſſa* albo

 Cæſa-

Cæsarea Augusta. l. nad rz: *Ver,* o mil 13 od *Huesca i Balaguer.* dług: 17. 50. ſzer: 40. 50.

BALBEE, *Heliopolis,* Miaſto dawne Az: w *Syrii,* opaſane murem, ma ieſzcze reſztę dawney wſpaniałości. l. o mil 15 od *Damaſzku, 18 Baruth.* dług. 51. ſzer: 30. 59.

BALDIVIA, For: znaczna, i port wyśmienity w *Chile* al: *Cile,* między rzeką *Callacalla i Patrer,* przy uściu ich w morze *de Sud.* dług: 306. 52. ſzero: półn: 39. 58.

BALI, obacz *Baly.*

BALTYCKIE Morze, *Mare Balticum,* morze maiące *Laponię* od półn: *Botnię, Finlandię, Inflanty i Kurlandyę,* od wſch. od połud: *Niemcy i Polſkę,* od zach: *Szwecię,* która ma prawo rewidować okręty wchodzące i wychodzące z Beltz złączone z Duńſkim ieſt morzem przez wielki i mały *Beltz* i przez morze *Sund.*

BALY, Kró: w *Abiſſinii* niema Mia: ani wśi, przerzyna go rzeka *Howach.*

BALY, *Balia,* Mia: Az: w Indyi gł: wyſpu i Kró: tegoż nazwiſka żyżnego w ryż i różne owoce, koło 14 mil w koło maiące. Król tuteyſzy rzadko daieſię widźieć, i niepozwala otwierać kruſzcow złotych, poddani ſą poganie, i który umiera palą go na ſtóſie i znim niewiaſty, ktorym naylepiey ſprzyiał. Ten wyſep l. na wſch: wyſpu *Java.* dług: od 133 do 135. ſzer: 9.

BALZERA, *Teredon,* Mia: Az: handlowne, założone od *Omar III Calif* w R. 636. Turcy go od roku 1668 trzymaią, obfituie w sardele, daktyle: źimą rzadko deſzcz pada, latem nigdy: wydało na świat wiele Autorow Arabſkich między któremi *Abou i Navas.* l. w puſtyni *Saara,* przy złączeniu *Tygryſa z Eufratem* w *Irack Arabi,* o mil 30 od morza Perſkiego, 100 *Bagdad.* długości 70. 10. ſzerokości 20. 20.

BAMBA, Prow. Affry: naybogatſza i naywiękſza z 5 Prow: z których złożone ieſt Kr: *Congo.* Mieſzkańcy ſą Chrześcianie i bitni, ſłonie tu ſą ſzkaradne, których ząb waży 200 funtow.

BAMBERG, *Gravionarium,* Mia: Niemieckie wſpaniałe w *Franconii,* gło: Biſkupſtwa znacznego tegoż nazwiſka, którego Biſkup ieſt Panem, á Suffraganem *Moguńſkim:* tu rodźiłſię *Jakób Camerariuſz, i Krzyſztof Claviuſz.* leży nad rz. *Men,* o mil 12 od *Norinbergi 100 Wiednia.* dług: 28. 40. ſzer: 50.

BAMBERG, Czeſkie mia: l. pod gó: o mil 11 od *Konigengratz,* dług: 34. 20. ſzer: 49. 53.

BAMBURG, *Badacum,* albo *Auguſta Badacum,* wieś teraz w Bawaryi wyż: dawniey M: wielkie i ſławne. l: nad rze: *Achs.*

BANARA albo Banares, *Banara,* Mia: ſławne Az: w Państwie *Mogol,* w Kró: *Bengala,* Mieſzkańcy ſą handlowni, wielce czczą wodę z Tagu poświęconą od ich Arcykapłana. Doktorowie ich nazywaiąſię *Bamnes* którzy w ſzkołach uczą fałſzywey ich wiary.

BANBURY, *Banburia,* Mia: Ang: bogate i piękne w Pro: *Oxford:* poſyła Dep: na parlament. l. nad rz: *Chervel,* o mil 4 od *Oxford, 18 Londynu.* dłu: 16. 10. ſzer: 52. 9.

BANCA, wyſep w Indyi mia: i cieśnina Morſka między *Sumatra i Bornes,* Holl: tu maią Fortecę.

BANCALIS Miaſto znaczne wyſpu *Sumatra,* w Kró: *Achem,* Holl: tu kupczą. l. z ſtrony morza *Malaca.* dług: 118. ſz: 15.

BANCOK, Forteca Az: w Kró: *Siam,* z pod którey Siamczycy odpędźili Fran: w R. 1688 leży o mil 7 od morza dług: 119. ſzer: 23. 25.

BANDA, wyſep, od którego 6 inne wyſpy nazwane ſą, żyżne w muſzkatowe gałki, w *Macis,* którego niewywożą z kraiu; częſte w tych ſą trzęſienia źiemi i powietrze niezdrowe, z tym wſzyſtkim mieſzkańcy bitni. Hollendrzy żyżnieyſzą część tzymaią, handle prowadzą i maią wiele Fortec: wſzyſtkie 6 wyſpy ſą o mil 6 od *Seram, 30 Amboina,* koło ſtopnia 4. ſzer: połud:

BANDER-ABASSI, albo Bander-Komron, Mia: Az: Perſkie, w Prow: *Kerman,* powietrze w okolicy niezdrowe, dla czego cudzoźiemcy niemogąſię bawić iak od początku Liſtopada, do końca Marca. cztery wiatry ſą na dźień, każdy ledwie nie przez cały rok, z których dwa ciepłe, á dwa źimne, tanność wielka na wikt. Wźięli go byli w R. 1612 Potugal: i wyſtawili dwa zamki, lecz *Abbaſz* wielki Król Perſki zapomocą Ang: odpędźił ich. l. nad

nad morzem *Ormes*, niedaleko cieśniny do którey uczęſzczaią dla beſpieczeńſtwa Okręty z Indyi. dług: 75. ſzer: 27.

BANDER, *Congo* Az: mia: Perſkie w Prow: *Farſiſtan*, mało handlowne gdyż niebeſpieczna okolicznie ieſt żegluga, z przyczyny utaionych w wodźie ſkał. l. nad morzem Perſkim.

BANGOR, *Bangorium*, Mia: Ang: w Xięſtwie *Galles*, w Hrabſtwie *Carnavan*. Biſkup ieſt Sufr: *Canterbury*. l. nad morzem *Meray*, na przeciw wyſpu *Angelſey*, o milę od *Beaumaris*, 2 *Carnavan*, *60 Loudynu*. dług: 13. *4*. ſzer: 53. *14*.

BANIALUCA, *Banialurum*, Mia: dawne, mocne Tureckie, Eur: gł: *Boſnii*, którey Baſza albo Rządca tu mieſzka: leży przy graniczy Dalmacyi nad rzeką *Setina*, o mil 12 od *Spalatum*, *24 Boſna Seray*. dług: 35. 20. ſzer: 44. *20*.

BANIANI, ſekta pogan Indyanow nieiedzących mięſa, ani ryby, i maiących ſzpitale dla źwierza: czynią kontrakty nie umową ale rąk ſkinieniem. pełno ich po wſch: kraiach i faktoruią iak u nas żydzi.

BANTAM, *Bantamum*, Mia: Az: naymocnieyſze wyſpu *Jawa*, gło: Kr: tegoż naz: z mocnym zam: Król ieſt ſekty Machometańſkiey; mieſzkańcy boſo zawſze chodzą i maią po 3 lub 4 żony, które w 8 albo 9 leciech biorą, procz nałożnić. niewiaſty ſą chędogie. Rządy i ſądy nad niemi ma Xiężna iaka ze krwi Królewſkiey na to obrana, dług: 123. 30. ſzer: pół: 6. 20.

BANZA, Mia: Affr: gł: Kr: *Cong*, z Biſk: Suffr: Lisbońſkim l. przy rzece *Zair*, dług: 37. *30*. ſzer: półn: 6 20.

BAPEUM, *Babalma*, Miaſto Fran: mocne i zam: w Artois, wzięli go Fran: w R. 1641 przy których zoſtało przez traktat Pireneyſki: l. o mil 5 od *Arras*, *6 Cambray*, *31 Paryża*. dłu: 20. 30. ſzer: 50. 6.

BAR, *Barium*, Mia: mocne Polſkie na Podolu. l. nad rze: *Kow*, o mil 25 od *Bracławia*. dług: 46. ſzer: 49. *15*.

BAR, albo Barſkie Xięſtwo znaczne Fran: którego dźiedźiczni Xiążęta *Lotaryńſcy* uſtąpili byli Francyi przez traktat Pireneyſki, lecz przez traktat Riſwicki nazad odebrali, potym przez traktat w Roku 1736 doſtałoſię Stanisławowi Królowi Polſkiemu, po którego śmierci ma wróćićſię do Państwa Fran:

żyżno

żyżne ieſt w wino rownaiąceſię Szampańſkiemu.

BAR-SUR-AUBE *Barium ad Albulam*, Mia: Fran: dawne w Szampanii nad rz: *Aube* pod 86: o mil 8 od *Joinville*, 42 *Paryża*. dług. 32. 20. ſzer: 48. *14*.

BAR-ſur-SEINE, *Barium ad Sequanam*, Mia: i Hrab. Fran: w Xięſtwie *Bourgogne*, 14 w porządku które poſyła iednego Deputata do ſtanow. Mikołay *Vignier* tu rodźiłſię. l. nad rz: *Seyne* albo *Sequana*, o mil 8 od *Bar-ſur-Aube*, 36 *Paryża*. dłu: 22. ſzer: 48. 5.

BAR-le-DUC, *Barroducum*, Mia: glowa Xięſt: *Bar*, założone od Fryderyka I. Xiążę: *Lotaryńſkiego*, w R. 1150 nad rzeką *Ornain* w ktorey poławiaiąſię pſtrągi o mil 15 od *Nancy*, 55. *Paryża*, dług: 23. ſzer: 48. 35.

BARADA, Jezioro wielkie w *Syberii*, pełne ſoli gęſtey którą iak lod robią.

BARANCA-de-Malambo M: Am: w Prow: S. Marta w *Terra-firma*, ma Biſk: i port wielce hand. l. nad rze: *Magdalena*, o mil 6 od morza *Nord*, *20 S. Marta*. dług: 306. ſzer: 11.

BARANIVAR, *Baranium*, Węgierſkie mia: i Hrab: Ceſarz odebrał go w R. 1688 od Turkow. leży nad potokiem *Craſs*, wpadaiącym w *Dunay*, o mil 6 od *Eſsek*. dług: 36. 20. ſzer: 46.

BARBADOS, *Barbata*, wyſep ieden z Antillow żyżny naybardźiey w cukier, drzewa zawſze źielone, wody ma mało na iedney rz. *Twigh* nazwaney, woda ieſt okryta tłuſtością którey do kagankow zażywaią. może poſtawić 10000 á niektórzy mniemaią 40000 żołnierzy. doſzli Ang: go naypierwśi za Króla Jakoba I. i odtąd im hołduie, S. Michał ieſt głowa. dług. 318. *40*. ſzer: 13 *20*.

BARBARIA, kray wielki w Afr: znaczny w dłuż, w ſzerz nierowny, bardzo żyżny po nad brzegami morſkiemi, lecz we śrzodku ledwie niepuſty: ma wiele portow i wielkie handle; ztąd wychodzą piora ſtruśie, proſzek złoty, korał, rzemień, woſk, cyna i wyśmienite konie: zamyka w ſobie Kr: *Tripol*, *Tunis*, *Alger*, *Fez*, *Marok*, *Tafilet*, i puſtynię *Saara*, rz. ſą błotniſte á wychodzą z pod gór Atlańtſkich. Lud ieſt ſekty Machometańſkiey żywy bitny i wielce przywiązany do bogactw, niewiaſty ſą bardzo

ſkro-

ſkromne: gr: morzem Atlantſkim i śrzodźiemnym, *Egyptem*, *Guineą i Nigricią*.

BARBETTI, tak nazywaią mieſzkaiących na niżinach w *Piemonte*, w *Lucerna*, *Peroza* i *S. Martino*.

BARBEZIOS, *Barbecium*, Kr: małe w Guinea, naprzeciw *Caput viride*, albo *Promontorium viride*. Panienki zaſłaniaią ſobie twarz i rozrzynaią gęby, żeby miały więkſze, co ie tu pięknieyſzemi czyni.

BARBORA, Miaſto Afr: w Kr: *Adel*: Mieſzkańcy ſą czarni, á chowaią wiele dobytku; leży nad morzem *Babel Mandel*, dług: 10. *45*.

BARCELLOM, *Barcino*, Mia: Hiſz: gł: *Catalonii*, mocne, wielkie, bogate, z zam: na gó: *Jovi*, Biſkup ieſt Suffr: *Tarragony*, pierwſzym tu był Biſkupem S. Teodozy, koło trzeciego wieku. piękne robią kołdry wełniane. *Gottowie* go wźięli za *Atolfa* Króla, którego tu zabito, od których *Mauri* albo Murzyni odebrali: Fran: po krwawym oblężeniu przez 56 dni opanowali go w R. 1697, lecz przez traktat Ruſwicki oddano Hiſzpanom. W krotce potym *Karol III* i *M.lord Peterborough* po oblężeniu przez trzy-niedźielnym odebrał go mało co licznieyſzym woyſkiem nad garnizon Mieyſki, który od R. 1705 tu mieſzkał aż do obrania na Ceſarſtwo które naſtąpiło w R. 1711. niechcieli potym mieſzkańcy poddaćſię podwładzę Hiſz: i dla utrzymania ſwych ſwobod wytrzymali niewymownym męſtwem nayżwawſze, iakie może wynaleść ſztuka rycerſka, oblężenie woyſk Hiſz: i Fran: przez długi czas, lecz potym dobyci poſzli w poſłuſzeńſtwo Filippowi V w R. 1714. Tu rodźiliſię *Albanel* i *Gualbes Calvus*. leży nad morzem śrzodźiemnym, o mil 18 od *Tarragona*, 36 *Maiorika* 100 *Madrid*. dług: 19. *50*. ſzer: 41. *26*.

BARCELLONA, Fran: m: gło: niżiny tegoż nazwiſka w Hrab: *Nizza*, w Gubernii *Provans*, założone od Remunda *Beranger* Hrab: *Prowańſkiego* w R. 1231 odebrał go w R. 1388 *Amedeuſz* Hrabia Sabaudyi, lecz przez ugodę Utrechtſką zoſtało przy Fran: leży o mil 4 od *Ambrun*, 15 *Pignerol*, 22 *Nizza*: dług: 24. *23*. ſzer: 44. 26.

BARCELLOR, *Barcellorum*, Miaſto Az: Indyiſkie w Kró: *Canara*, między *Goa* i *Mangalot*, hołdnie Hollen: wypędźiwſzy Portugal: l. nad brzegiem *Malabar*, gdźie ma handle; port, zkąd wywożą ryż i pieprz. dłu: 92. ſzer: 13. *45*.

BARCELOS, Portu: mia: i Xięſtwo w Prowin: nad rzeką *Sourille*, o mil 6 od *Braga*. dług: 9. 30. ſzer: 41. *20*.

BARCKSCHIRE Ang: pro: na poł: *Oxford*, żyżna i powietrze zdrowe maiąca. *Reading* ieſt głowa.

BARD, *Bardum*, wyſep ludny i obfituiący w kokowe drzewa; hołduie Portug: leży na brze: *Malabar*, na półn: Mia: *Goa*.

BARDT, *Badum*, Niemiec: miaſteczko Szwedzkie z zam: i pod nim port założony w R. 1179 w Xięſtwie *Pomeranii*. leży nad Balt: morzem o mil 3 od *Stralſund*, *30 Stetin*. długo: 31. ſzer: 54. *23*.

BAREGH *Valetria*, wieś Fr. w Hrab: *Bigorve*, ſławna z wod mineralnych o mil 3 od *Bagnieres*.

BERFLEUR *Vallis Cereris*, Mia: Fran: w Normandyi zruynowane z portem w R. 1346 od *Edvarda* Króla Ang: leży nad brzegiem rybnym o mil 71 od *Paryza*. dług: 16 23. ſzer: 49. 40.

BARGOMONT, Francu: mia: w Dyecezyi *Freius*, tu rodźiłſię Ludwik *Meretius*. l. nad morzem.

BARGENY, *Berigonium*, M: w Szkocyi połud: głowa prow: *Carrick*. dług: 12. *38*. ſzero: 55. *40*.

BARI, *Barium*, Mia: Neap: piękne i bogate, gł: Prow: tegoż nazwiſka, ma Arcybiſkupa. l. nad morzem Weneckim z portem przez Wenecyan zepſowanym o mil 12 od *Bitonto*, *150 Neapol*. dł: 34. 32. ſzer: 41. *35*.

BARI, Prow: Neap: bardzo żyżna w oliwę i migdały. gr. z morzem *Weneckim*, z *Capitanata*, *Baſilicata*, i *Terra-di-Lecce*.

BARKAN Węgierſkie mia: ſławne z zwycięſtwa Chrześcian otrzymanego nad Turkami w R. 1664 i 1683. l. przy moście *Gran*.

BARKLEY Mia: i Hrabſt: w prow: *Glociſter*. l. nad rze: *Sabrina*, albo *Saverne*, o mil 5 od *Briſtol*. dług: 15. *12*. ſzer: 51. *43*.

BARLETTA, *Barolium*, Mia: Neap: mocne i piękne w źiemi *Barſkiey*, iedno ze czterech przednieyſzych Fortec Włoſk: ma Arcybiſkupa. l. nad morzem Weneckim o mil 30 od *Bari*.

120 *Neapol.* dług: 24. 2. ſzer: 41. 30.

BARNAVELDT, *Barnaveldi Inſulæ*, wyſep Am: na morzu Magellańſkim na połud: w *Terra de fuogo*, znaleziony w R. 1616. hołduie Holl: dług: 340. ſzer: 56. 20.

BARNAVELDT, wyſep przy Japonii. ſzer: 34. 10.

BARNSTABLE *Barnoſtapula*, Ang: mia: w *Devonſhire*, poſyła dwóch Dep. na parlament. l. nad rze: *Tau*, z dobrym portem, na ktorym ma piękny moſt. o mil 56 od Londynu. dług: 12. 42. ſzer: 52.

BAROCHE, *Barocæ*, Mia: Az. w Kró: *Guſarat*, obfite w pawow, i ma Achates kamień: l. nad rze: *Nerdaba*, ktorey woda naylepiey bieli płotna. ſzer: 21. 55.

BARRA, wyſep od zacho: do wſchodu Szkocyi z portem. ma wiele rz: pełnych łoſoſiow. należy do *Mac-neil* ktory nazywaſię Kró: *Barra*. Mieſzkańcy Katolicy. długo: 10. ſzer: 56. 40.

BARRA, Kró. małe w *Nigrycyi*.

BARRAUX Forteca Fran: w *Delfinacie*, założona od Karola Emmanuela Xięcia Sabaudyi w R. 1597. l. na wchodźie w niżinę *Gerſivandan*, nad rze: *Iſera*, o mil 2 od *Montpellier*, 3 *Chambery*.

BARTŁOMIEY, (S.) wyſepka Am: iedna z Antillow 8 mil w koło, maiąca dobry port. Francuz w R. 1648 oſadźił ią ludźmi. l. od półn: wyſpu S. Marcina. ſzer: 17.

BARUTH, *Barnethum*, Mia: Tureckie w Syrii, opadło z dawney ſwey wſpaniałości, ma ieden Kościoł Chrześciańſki w Neſtorianow dźierzeniu. l. nad brzegiem morſkim, w okolicy miłey i żyzney, o mil 8 od *Said* 20 *Balbec*. dług: 52. 50. ſzer: 33. 30.

BARWICK, *Borcovicum* M: Ang. doſyć mocne ludne w *Northumberland*, albo *Nortumbia*. l: przy uściu rzeki *Tued*, o mil 33 od *Yorck* 83 *Londynu*.

BASILEA, *Baſilea*, Miaſto Szwaycarſkie wielkie, ludne, bogate, głowa Cantonu tegoż nazwiſka maiącego 12 mil wdłuż. a 6 w ſzerz: ma Akademię założoną od Piuſa II w R. 1459 Biſkup Suffr: *Beſanzon* który przez *Oecolompadiusza* wypędzony ieſt wraz z wiarą Katolicką z tego miaſta w R. 1529, i odtąd rezyduie w *Brondrut* albo *Porentru*: przerzyna go *Ren* na dwie części, z których iedna z ſtrony Szwaycarſkiey nazywaſię wielkie Mia: druga z ſtrony Niemieckiey nazywaſię małe. wielka i mała Baſilea łączą ſię moſtem ſtoiącym na *Renie*. Mieſzkańcy ſą handlowni, Szlachta mieſzka po wśiach, á kiedy chce mieſzkać w mieście muśiſię Szlachectwa wyrzec. zegary tutay godziną pierwey iak należy biią. tu rodźiſię *Amerbach de Bernovill*, i ſławny *Holben*. leży na mieyſcu miłym i żyżnym nad rzeką *Renem*, o mil 40 od *Geneva*. dług: 25. 15. ſzer: 47. 40.

BASILEYSKIE Biſkupſtwo, ieſt Prowincya mała Niemiecka w cyrkule *Renu* wyżſzego, maiąca znacznieyſze dwa Miaſta, *Brondrut* i *Delemont*. Biſkup Baſileyſki ieſt Panem tey Prowin: i Xiążęciem Jmperii.

BASILICATA, *Lucania*, Pro: Neap: żyźna w chleb, wino, oliwę, ſzafran, &c. gran: z *Capitanata*, *Calabria*, *Bari*, *Otranto*, morzem *Terento*, *Crenza* ieſt głową.

BASQUES, powiat mały Fr: niedaleko Pyreneyſkich gór: graniczy z *Adour*, Hiſzp: Oceanem i *Bearn*; zamyka w ſobie *Labour*, *Navarrę* niż: i okolicę *Soul*.

BASS, *Baſſa*, wyſepka Szkocka na morzu *Edenburſkim*, obfituie w orzechy wodne: ma zam: na ſkale nieprzyſtępney, który maią za niedobyty.

BASSEE, *Baſsorum oppidum* mia: w *Belgium* Fran: w Hrab: *Flandryi*, przy granicy *Artois*, ſławne z wytrzymanych różnych oblężeniow: uſtąpili go Hiſzp: Francuzom w R. 1668 przez traktat Aquiſgrańſki, lecz fortyfikacye zburzone. leży nad potokiem który wpada w rzekę *Deul*, o mil 3 od *Lille* i *Arras*. dług: 20. 30. ſzer: 50. 53.

BASSEMBURG, zamek w Margrabſtwie *Culembach*, niedaleko Miaſta *Culembach* w cyrkule *Franconii*.

BASSIGNY, *Baſſiniacus ager*, Powiat Fr: w *Champagne* południowey, przy Xięſt: *Barſkim*, i w Dyecezyi *Langres* i *Toul*, w laſach i we wſzelkiey do pożywienia obfitości: *Chaumont* ieſt głową.

BASSORA, obacz *Balzera*.

BASTIA, *Baſtia*, Mia: Wł: gł: wyſpu *Corſyki* z Biſkupem, dobrym zam: i portem: leży od północney ſtrony brzegu, o mil 9 od S. *Fiorenzo*, 120 *Genua*

BASTIA, Miaſto Tureckie, w *Albanii* na przeciw wyſpu *Corfu*, albo *Corcyra*, nad uściem rzeki *Calomou* w morze. dłu: 36. 5, ſzer: 39. *40*.

BASTIMENTOS, wyſepki w Am: półn: przy otwarciu morza *Nombre de Dios* niedaleko od *Terra firma*, żyżne, oſadzone Indyanami Hiſz: którzy oddaią dań do *Port - Bell*, iedna z tych wyſepek ma wyśmienitą wodę do picia

BASTION, Forteca Francu: w Afr: przy brzegu *Barbaryi*, w Kró: *Algerſkim*, żyżna w chleb, w oſk. konie dobre: tu poławiaią ſię korale: hołduie Fran:

BASTOIGNE, *Baſtonia*, mia: w Belgium, w Xięſtwie *Luxemburg*, o mil 8 od Mia: *Lucemburg*. dług: 23. 30. ſzero: 50, 10.

BASVILLE, *Baſſivilla*, Mia: Am: z wyśmienitym portem, w *Martinique* założone od Francuzow.

BASVILLE, zamek Francuſki, należy do Pana *de Lamoignon*, o mil 8 od *Paryża*.

BATA, Mia: Afr: gł: prow: tegoż nazwiſka w Kró: *Cong*, żyżne w chleb.

BATAVIA, Mia: Azyatyckie, na wyſpie *Java*, w Kró: *Bantan*, z dobrym zam: w którym mieſzka Gubernator Hollenderſki, Rządca kompanii Indyi wſch: z wſpaniałością więcey iak Królewſką, wyſtawione przez Hollen: w R. 1619, gdźie przedtym ſtała *Jacatra* Miaſto, domy ma wſpaniałe, i ieſt mieyſcem rad publicznych Jndyiſkich. zewſząd á naybardźiey z *Chin*, przyieżdżaią tu dla handlow. dług: 124. 30. ſzer: południo: 6. 10.

BATECAL, Mia: Azyatyckie na wſchod wyſpu *Ceylon*, gł: Kró: tegoż nazwiſka, którego trzymaią niemałą część Holl: wypędźiwſzy ztąd Portugalczykow. l. nad rzeką tegoż naz: z zamkiem przy uściu gdzie ieſt port i dwa wyſpy dość wielkie.

BATEMBURG, *Batavodurum* mia: dawne i *Baronia* Prowin: ſprzymierzonych w *Geldryi*, l. nad rzeką *Moſa*, między *Ravenſtein* i *Megen*.

BATH, *Batonia*, Mia: Angielſkie piękne i bogate znacznieyſze w *Sommerſec*, ma Biſkupa i cieplice. poſyła dwóch Deputatow na parlament; ſławne ztąd wychodzą ſukna: leży nad rzeką *Avon*, o mil 3 od *Briſtol* 30 *Londynu*. dług: 15. 20. ſzer: 51. 20.

BATH, albo Batha, albo Bachia, Węgierſkie mia: w Hrab: tegoż nazwiſka. wźiął go był Ceſarz w R. 1686. l. nad rzeką *Dunaiem*, o mil 7 od *Cołoczy* albo *Colocia*, 25. *Buda*. dług: 37. ſzer: 46. *40*.

BATICALA, *Baticala*, Kró: małe Jndyiſkie przy brzegu *Malabar*, od półn: Kró: *Canara*, hołduie Królowi *Onor*, Mia: tegoż nazwiſka ieſt głową. Holl: odebrali Portugalczykom handel z tymże kraiem. dług: 92. *50*. ſzer: 14. *8*.

BAUGE, *Balgium*, Fran: m: i zamek w *Aniou*, albo *Andegavia*, ſławne z bitwy w R. 1421 mianey: leży nad rzeką *Coernon*, o mil 4 od *Flech*.

BAUGENCY, *Balgentiacum*, Fran: mia: i Hrab: w *Orleanois* właſnym, tu były dwa Synody.

BAUSK, *Bouscum*, miaſtecz: Kurlańſkie przy półn: granicy Polſkiey, wziął go *Guſtaw Adolf* Król Szwedzki Polakom w R. 1626. lecz potym odebrał Jmperator Moſkiewſki w roku 1705. l. nad rzeką *Muſka*, o mil 6 od *Nitawy*. dług: 42. *14* ſzer: 56. *30*.

BAUTZEN, *Budiſſa*, Miaſto z zamkiem Niemiec: znaczne; gł: *Luſacyi* wyżſzey, dawniey Ceſarſkie, teraz hołduie Elektorowi Saſkiemu: l. nad rze: *Sprea*, o mil 6 od *Gorlitz*, *12* *Drezna*. *26* *Pragi*. dług: 32 *12* ſzer: 51. *10*.

BAWARYA, Prow: znaczna i Elektorſtwo Niem: żyżna w chleb, wino, paſtwiſka, lecz uboga, bo mało handluie: powietrze ma zdrowe. trzeba wiedźieć różność między Prow: tą, á cyr. *Bawaryi*, który ieſt daleko większy zamykaiąc oprocz tey Prow: *Palat*: wyżſzy Salisburſkie Biſk: *Frizing*, *Paſſavią*, *Ratisbonę*, i Xięſtwo *Neuburg*: tudźież między tąż prowincyą, á Palat: *Bavaryi*, który nazywa ſię *Nortgoia*, i ma za gł: *Amberg*. Ta Prow. dźieli ſię na wyżſzą, gdźie ieſt regencya *München*, głowy całey *Bawaryi*: i niżſzą, maiącą trzy regencye *Barchauſen*, *Landshut*, i *Araubingen*; wſzędźie tu panuie Wiara Katolicka. Po bitwie w *Hochſtett* wygraney, i uśmierzoney rokoſzy w R. 1705 przez Ceſarza, przymuſzona zoſtała Bawarya cała oddać ſię Ceſarzowi, á Elektor *Bav*: wypędzony uſzedł do Francyi. Miaſto tylko i okolica *Monachium*

zoſtało przy Elektorſkiey żonie, która niechcąc mieſzkać w Oyczyznie nieprzyiacielſkim woyſkiem napełnioney, wyiechała na mieſzkanie do Wenecyi, á Ceſarz rządow ſprawowanie oddał innemu, lecz potym przez traktat w *Bada* uczyniony, wſzyſtko Elektorowi przywrócono.

BAYA, mia: w Węgrzech niż: w Hrab: *Bath.* leży nad *Dunaiem*, o mil 26 od *Budy*. dług: 37. ſzer: 46. *25*.

BAYEUX, *Bayoce*, Miaſto Fran: znaczne w Normandyi, gł: powiatu *Beſſin*. Biſkup ieſt Suffr. *Rowen*. Lud ieſt handl: leży nad rzeką *Aur*, o milę od morza, 7 od *Caen*, *58 Paryża*. dług: 16. *58*. ſzer: 49. *16*.

BAYONNE, Miaſto bogate, mocne i handlowne, w *Gaſcoigne*, albo *Vaſconii*, z Fortecą i zamkiem, ma Biſkupa Sufragana *Aux*. l. nad rzeką *Adour i Nive*, o milę od morza, 8 *Dax*, 27 *Paryża*. dług: 16. 9. ſzer: 43 *29*.

BAYREUCH, *Pyratum*, Niemieckie mia: w Frankonii, w Marchyi *Culmbach*, o mil 6 od *Culmbach i Bamberg*. dług: 29. *20*. ſzer: 50.

BAZADOIS, *Vaſatenſis ager*, Prowincya Fran: w *Gaſçoigne*,

między *Aquitanią i Aniou*, żyżna: *Bazas* ieſt głowa.

BAZAS *Vaſatæ*, Mia: Fran: piękne, gł: Prowin: *Bazadois*, Biſkup z dawna ieſt Sufr: *Aux*. leży na ſkale o mil 2 od *Garomne*, *14 Bourdeaux*, *138 Paryża*. dług: 17. *20*. ſzer: 44. *20*.

BAZILEA, ob: *Baſilea*.

BEARN, *Benearnia*, Prow: i Xięſtwo Fran: na mil 16 wdłuż, á 12 wſzerz, ma niźiny żyżne, na pagórku winnice win wyśmienitych, tudźież kruſzce miedźiane i ołowiane, i rudy żelazne, doſtałoſię do Korony Fran: od Matki Henryka IV. ludna ieſt tak, że w roku 1695 rachowano ludźi 198000. graniczy od półn: *Turſan*. *Chaloſse*, i *Armaigne* niż: od wſch: *Bigorve*, od połud: *Aragona*, od zach: *Soule*, i częścią *Navarry* niż:

BEAT (S.) *Oppidum S. Beati*, Fran: mia: w Hrab: *Comminges*. leży przy złączeniu rz: *Garomne*, z *Piques*, o mil 2 od *S. Bertranda*. dług: 18. *16*. ſz: 42. *50*.

BEAUCAIR *Belloquadra*, Fr: mia. *Occitanii* albo *Laguedoc*, ſławny tu bywa iarmark na S. Magdalenę. l. nad rze: *Rhone* albo *Rhoſne*, o mil 4 od *Nimes*

i *Ar-*

i *Arles* 5. *Avignone*. dług: 22. *18*. ſzer: 43. *48*.

BEAUFORT, Fran: mia: w *Aniou*, handlowne. l. niedaleko rzeki *Authion*, o mil 6 od *Angers*, *63*. *Paryża*. dług: 17. *26*. ſzer: 47. *26*.

BEAUFORT, *Baronia*, m: w *Delfinacie*.

BEAUFORT Xięſtwo Fran: w *Szampanii*, w *Troies*, albo *Montmorency*.

BEAUFORT, Włoſkie mia: w *Sabaudyi*, nad rzeką *Oron*, o mil 15 od *Montieres*. dług: 24. *18*. ſzer: 45. *45*.

BEAUJEU *Bellus iocus*, Fr: mia: w *Beauiolois*, którego dawniey było gł. Ma dawny i ſławny zam: ztąd wyſzedł dawny Dom *Beauieu*. leży pod gó: nad rzeką *Ardiere*, o mil 35 od *Macon*. dług 22. *10*. ſzer: 46. *9*.

BEAUJOLOIS, Powiat Fr: mały na mil 10 wdłuż, á 8 wſzerz, bardzo żyżny; *Ville-fran-che* ieſt głowa, graniczy od półn. z *Bourgone*, wſch. *Saone*, od południa *Lionois*, od zach: *Loire*.

BEAULNE, *Belna*, Mia: Fran: piękne w *Burgundyi*, w kraiu żyżnym w wyśmienite wino, i weſołym, ma wſpaniały ſzpital wyſtawiony w R. 1443

od Mikołaia *Rollin* Xiążęcia *Borguńſkiego*, Kanclerza Króla Filippa nazwanego dobrego: zburzył Henryk IV w R. 1602. mocny zamek wyſtawiony tu od Ludwika XII. l. o mil 5 od *Arnay-le-Duc*. dług: 22. *20*. ſzer: 47. *2*.

BEAULSE, *Belſia*, Powiat Fran: tak żyżny, że go zowią gumnem Paryſkim; wina, paſtwiſka i wody niema. l. między, *Orleans*, *Champagne*, *Perche i Blaiſais*: *Chartres* ieſt gł.

BEAUMARIS, *Bellomariſcus*, Mia: Ang. gł. *Angleſey*, założone od Eduarda I, ufortyfikowane zam: i opatzone portem. poſyła dwóch Deputatow na parlament. l. nad morzem *Menay*, o mil 2 od *Bangor*, *64 Londynu*. dług. 13. *4*. ſzer: 51. *20*.

BEAUMONT, *Bellomontium*, mia: i Hrab: w Hannonii, Hiſz: uſtąpili go Fran: w Roku 1684 Anglicy za Króla Guillelma wyſadźiwſzy minami zamek wźięli go w R. 1691. l. między rz: *Sambre i Moſa*, na pagórku, o mil 4 od *Mauberg*. dług: 21. *51*. ſzer: 50. *12*.

BEAUMONT - ſur - OYSE, *Bellomontium*, mia: i Xięſtwo w *Isle-de-France*, wźięte i zrabowane przez Burgundczykow,

w R.

w R. 1400. l. o mil 4 od *Paryża*. dług. 19. *18*. ſzer: 45. *8*.

BEAUMONT le *Vicomte*, miaſto Francuſkie w *Maine*, nad rzeką *Sartte*, między *Main* o mil 4, i *Alencon* o mil 6. dłu: 17. *40*. ſzer: 48. *12*.

BEAMONT *de-Roger*, Fran: mia: i Hrabſt. w Normandyi wyż. biorące imie od ſwego fundatora *Roger*, o mil 3 od *Bernay*. dług- 18 *26*. ſzerok: 49. *2*.

BEAUVAIS, *Bellouacum*, M: Francuſkie znaczne i handlowne w *Beauvoiſis*. Biſkup ieſt Parem i Suffr. *Rheims*, którego pierwſzym Biſkupem był w trzecim wieku S. Lucyan. Chor Kościoła Katedral: ieſt oſobliwſze dzieło ſztuki architektorſkiey. Xiąże Borguńſki w R. 1474 otoczył go był 80000 ludźmi i odpędzony. l. nad rzeką *Theron*, o mil 12 od *Amiens*, *17 Paryża*. dług: 19. *44*. ſze. 49 *26*.

BEAUVOISIS, *Bellovaci*, Okolica mała Fran: którey głowa ieſt *Beauvois*.

BECHIN, *Bechinum*, Czeſkie mia: *Buquoy* w R. 1619 ſpalił go. l. o mil 5 od *Tabor*. dłu: 32. *35*. ſzer. 40. *14*.

BEDER, *Batana*, Mia. głowne w *Talingas*, w Państwie Mogolſkim, o mil 37 od *Golconda* Miaſta, dług. 95. *10*. ſzero: 16. *50*.

BEDFORT, *Lactodurum*, M: Angielſkie głowa Prow: i Xięſtwa tegoż nazwiſka żyżnego w chleb, i paſtwiſka, poſyła dwóch Deputatow do parlamentu. l. nad rzeką *Oſe*, o mil 9 od *Cambrig*, *15 Londynu*. dług: 17. ſzer. 52. *8*.

BEDFORT, Francuſkie mia: i zamek gł: *Suntgau:* traktatem Weſtfalſkim w R. 1648 Auſtryacy oddali go Francuzom. leży pod gó. o mil 4 od *Montbeliard*, *92 Paryża*. dług: 24. *32*. ſzer. 47. *38*.

BEGIA, *Begium*, Mia: Afr. z dobrym zam. w Kró: *Tunis*, żyżne, tak dalece że Tunizani mowią: gdyby drugie miaſto iak te, pſzenica byłaby tak poſpolita iak piaſek. l. pod górą, o mil 25 od *Tunis*. długo: 27. ſzer: 37.

BEJA, *Pax Julia*, Mia: Portugalſkie dość mocne i wielkie w *Antei*. l. nad ieziorem tegoż nazwiſka maiącym pewną rybę, która iako byk ryczące przepowiada deſzcz i ſlotę, o mil 13 od *Ebora 25 Lisbona*. dług:

10. *10*. ſzer: 37. *58*.

BEICHLINGEN, Nie: miaſteczko i Hrab: w Turyngii, w cyrkule Saxonii wyżſzey, o mil 7 od *Weimar*. długo: 29. *20*. ſzer: 51. *20*.

BEINCHEIM, Forteca Fr. w Alſacyi, nad rze: *Sur*, niedaleko uścia iey w *Ren*, o mil 2 od Fortecy *Lois*, dług. 26. *42*. ſzer: 48. *52*.

BEIRA, Prow. Portug. żyżna w zboże i owoce na 30 mil wdłuż, i tyleż wſzerz. *Conimbra*, ieſt gł. graniczy od półn. Prow: *intro Minho e Douro* i *Tralosmontes*, od wſch: *Extremadura* Hiſzp. od połud: *Extremadura* Portug. od zachodu morzem.

BEIRUTH albo Beraich, ob. *Bayreut*.

BEKIA, *Bequia*, wyſep Am: ieden z Antillow, z dobrym portem, na mil 12 w około, puſty częścią dla ſzkodliwych iaſzczórek, częścią że wody ſłodkiey niema: bywaią tu tylko *Cannibali* albo *Caraibes*, od S. Wincentego dla ryb łowienia, i opatrzenia niektórych ogrodków. ſzer. 12 *24*.

BELCASTRO, *Chonia*. Wł. mia: w Calabryi dalſzey. Biſkup ieſt Sufraganem *San-Severino*. l. na górze, o mil 9 od morza, 12 *San-Severino*. dług. 34. *45*. ſz. 39. *6*.

BELESME, *Beleſma*, Fran. mia. ludne i dawne w *Perche*, o mil 4 od *Mortaigne*, *36 Paryża*. dług. 17. *14*. ſzer: 48. *23*.

BELESTAT, Fran: miaſte: w *Languedoc*, albo *Aquitanii*, w Hrab: *Foix*, ſławne z źrzódła niedaleko leżącego, którego woda przez godzinę wytryſka, á przez godzinę uſtaie, tak że można tego źrzódła odmianą iak zegarkiem rządzićſię.

BELFAST, Miaſto w Hibernii w Hrabſtwie *Antrim*, z zamkiem Mocnym i portem handlownym.

BELFORT, *Belifortum*, mia: Włoſkie, w *Calabryi* dalſzey. Tu ſię rodził S. Onufry Calabryiſki Bazylian. i S. Helena tegoż Zakonu, która żyła koło roku 992. Ma kamień *Obſidianus* nazwany, z którego czyſte ſzkła robią. leży nad rzeką *Medama*. Dług: 35. i tyleż ſzerokości.

BELGIUM, obacz *Niderland*.

BELGRAD, *Alba græca*, albo *Belgradum*, Miaſto Węgierſkie. ſławne i handlowne i zam: Biſkup ieſt Sufr: *Antivar*, opanował go Turczyn w R. 1521.

potym do Ceſarza wróciłoſię: znowu w Roku 1660 wźięli go Turcy, á Ceſarz obległ ich bez ſkutku w R. 1693, i muſiał przez traktat *Carlewitz*, w roku 1699 uſtąpić go Turkom; lecz potym w R. 1717 Xiąże *Eugeniuſz* zbiwſzy na głowę woyſko Tureckie, odebrał go, które iednak oddano znowu w roku 1739 Turkom. l. nad *Dunaiem* przy uściu rzeki *Saya*, o mil 100 od *Wiednia*. dług: 39 ſz: 45.

BELGRAD, Tureckie Eur: mia: w Romanii, nad *Bosforem Trackim*, o mil 8 od *Carogrodu*. dług: 40. *30*. ſzer: 41. *22*.

BELLAY, *Belica*, Mia: Fr: gł: Prow: *Bugiey*, Biſkup ieſt Sufraganem *Beſanſon*, uſtąpił go Francyi Karol Emmanuel Xiąże *Sabaudyi*, w R. 1601. leży nad rzeką *Rhone*, o mil 6 od *Chambery*, *16 Lion i Geneva*, *100 Paryża*. dług: 23. *20*. ſzero: 45. *43*.

BELLEGARDE, *Bellogardia*, Fran: mia: w *Bourgogne*, nad rzeką *Saone*, o mil 6 od *Chalon*.

BELLEG-ARDE, Forteca Fran: w *Ruſſilionie*, pod pagórkiem *Pertuis*, przy granicy *Catalonii*, między *Jonquier*, *i Leret*, wźięli ią Hiſz. w roku 1674 lecz odebrali na drugi rok Fr: ktorzy po paktach *Nimega*, w R. 1679 ufortyfikowali ią za Ludwika XIV. dług: 20. 30. ſz: 42. *20*.

BELLE-ISLE, *Caloneſus*, wyſep Fran: o mil 6 od brzegu *Brytanii*, na mil 6 wdłuż, á w ſzerz, z pięknym pałacem i zamkiem żyżny, weſoły; kopią tu ſol, doſtałſię Fran: w zamian za Xięſtwo Bernon. Wźięli go w R. 1761 Ang: po żwawych utarczkach z Fran: ❧ oddany znowu Fran: w R. 1762

BELLE-VILLE, Fran: mia: w *Beauiolois*, nad rzeką *Saone*, o mil 2 od *Villefranche*, *3 Beauieu*, *6 Macon*. dług: 22. *16*. ſzer: 45. *5*.

BELLUNO, *Bellunum*, Wł: mia: gł: okolicy tegoż nazwiſka, w Państwie Weneckim, dość ludne. Biſkup ieſt Sufraganem teraz *Udine*. l. nad rzeką *Piave*, o mil 12 od *Ceneda*, *18 Feltro*. dług: 29. 45. ſzer. 46. *9*.

BELT nazwiſko morza Duńſkiego: dwoiaki ieſt więkſzy i mnieyſzy Belt.

BELVEDER, zamek Neapolitański w *Calabryi* dalſzey. Daią to nazwiſko pięknym zami: i weſołym mieyſcom między któremi tak nazywaią i Miaſto w *Peloponezie*.

BELZ, *Belza*, Małopolſkie mia: w Woiewodztwie tegoż nazwiſka, o mil 8 od *Lwowa*, 50 od *Krakowa*. dług: 42. *44*. ſzer: 50. *30*.

BEŁZKIE Woiewodztwo, Seymikuie w *Bełzie*, ma Powiatow 5 *Bełz*, *Busk*, *Grabowieck*, *Horodło*, *Lubaczow*, z których pierwſze cztery maią ſwoie Grody, obiera, 4 Poſłow 2 Deputatow, Komiſarza iednego.

BENAVAR, *Benavarium*, Hiſzpańſkie mia: i Xięſtwo w Kr: *Leon*, w *Terra-de-campos*: l. nad rzeką *Eſſa*, o mil 10 od *Aſturga* 12 *Zamora*. dług: 12. *30*. ſzer: 40. *4*.

BENDARMASSEN, albo Beniarmaſsen, *Bendarmaſſina*, Miaſto Azyatyckie głowa Kr: tegoż nazwiſka, na wyſpie *Bonæſorturæ*, ma przyſtań na rz: *Beniarmaſſe*. dług: 131. *20*. ſz: południowey 2. *40*.

BENDER, albo Tekin, Tureckie Eur: mia: w *Budźiak*, tu mieszkał Karol XII Krol Szwedzki. l. nad *Nieſtrem*, o mil 40 od *Bracławia*.

BENE, *Bena*, Mia: i Hrab: Wł: w *Piemonte*, o mil 3 od *Mandovi*, *9 Cherasco*. dług: 25. 30. ſzer: 44. *29*.

BENEDETTO (S.) albo *Benedykt S.* Mia: Wł: w *Mantuańſkim*, o mil 6 od *Sechia*, *42. Mantua*.

BENESOVEF, Mia: Afr: w *Egypcie*, żyżne w konopie i len. l. nad *Nilem*, o mil 20 od *Cair*. dług: 48. *30*. ſzer: 29. *10*.

BENEVENTO, *Beneventum*, Miaſto Włoſkie bogate piękne i wielkie Neapo: lecz mało ludne. Biſkupſtwo tu ufundowane w R. 969. *Totilas* zburzył go w Roku 545. wiele ponioſło ſzkody od trzęśienia źiemi zwłaſzcza w R. 1701. Tu rodźiłſię Grzegorz VIII Papież, Rofred, i Odofred i inni: hołduie Papieżowi. l. przy złączeniu rzeki *Sabato* i *Calore*, o mil 15 od *Avellino*, 18 *Arians*, 36 *Neapol*, 144 *Rzymu*. dług: 32. *27*. ſzer: 41. *6*.

BENFELDON, *Benefeldia*, Fran: mia: w *Alſacyi*, wźiął go był *Lotarynczyk* w roku 1592 i Szwed w R. 1632, mocą traktatu Weſtfalſkiego zrzucone ſą mury. leży nad rzeką *Jll*, o mil 2 od *Scheliſtat*, 5 *Strasburg*. dług: 25. *15*. ſzero: 48. *14*.

BENGALA, Królęſtwo Az: w Indyi obfite w chleb, cukier, pieprz, indych, *Duca* ieſt głową

Mieſzkańcy ſą poganie i Machometani bardzo gorący, także i niewiaſty. l: nad morzem *Bengala*, przerznięte rze: *Gangem*, albo *Gangeſem*.

BENIARAX, *Bunouara*. Mia: Afr: znaczne i dawne, w Kró: *Alger*. leży w okolicy żyżney w chleb, paſtwiſka i miod, o mil 15 od *Tremecen* i *Oran*. dł: 17. ſzer:

BENIN, *Beninum*, Króleſtwo Afr: wielkie, pełne rzek, błot, laſow i roznego zwierza drapieżnego, żyżne w pieprz, i bawełnę, owce, które miaſto wełny maią włoſy: Król może w krótkim czaſie 100000 woyſka poſtawić. raz na rok daie ſię widźieć, i w tenczas zabiiaią na honor iego 16 niewolnikow, kiedy umiera ſuknie i ſprzęty z nim zakopuią, kiedy zaś Pan iaki umiera, zabiiaią mu na ofiarę wiele niewolnikow tańcząc przez 7 dni, i cieſząc ſię. Mieſzkańcy ſą odważni, wſzyſcy niewolnicy Krolewſcy, i maią piątna na znak niewoli: tak męſzczyzn iako i niewiaſt, wiele chodźi nago od nog do głow, nieśmieiąc wdźiać ſuknie, kiedy iey niemaią od Kr: Panienki nieodźiewaią ſię poki im ich oblubieniec nieſprawi ſukni, ſą czarni, i diabłom ofiarę czynią mieniąc że Bóg będąc z ſwoiey natury wſzelka dobroć, żadnych ofiar niepotrzebuie, Holl. tu handluią.

BENIN, Miaſto gł: pomienionego Kr: leży niedaleko morza na gòrze niedaleko rzeki *Formoſa*, o mil 15 od *Coff*, 45 *Ouver* dług: 26. ſzer: 7. 40.

BENESUAYD, obacz *Benſoueſ*.

BENSHEIM, Niem: mia: w Dyecezyi Moguńſkiey nad pewnym potokiem o mil 4 od *Worms*. dług: 26. 15. ſzer: 49. 43.

BENTHEIM, *Benthemum*, Niemieckie mia: zamek i Hrab: w cyr: Weſtfalii pod właſnym Xiążęciem. leży nad rz: *Vecht*, o mil 13 od *Munſter*. dług: 24. 43. ſzer: 52. 23.

BENTIVOGLIO, *Bentivolium*, Włoſkie miaſteczko, i zamek w *Bonońſkim*, w ktòrym ieſt ſławna familia tegoż nazwiſka. ł. o mil 12 od *Bononii*, 22 *Ferrara*. dłu: 29. 4 ſzer: 44. 37.

BERAT Prow: Az: w Pańſtwie Mogol przy Kró: *Bengala*, w Indyi całey nayżyżnieyſza w chleb, ryż, iarzynę, mak z ktòrego *oppium*: trzciny cukrowe ſame ſię rodzą. *Shapour* ieſt głową.

BERAUN, *Verona*, Miaſto Czeſkie, głowa cyr: tegoż nazwiſka: tu zakończone pewne o wierze roſterki w R. 1425 według opiſania Sydodu Bazyleyſkiego. leży nad rzeką o mil 5 od *Pragi*. dług: 31. 55. ſze 50. 2.

BERBICE, Am: rze: iedna tylko w *Terra-firma*, á przecie ſuſtentuie wielką liczbę ludźi w całey tey źiemi, drzewka bawełniane i inne nazywaiące ſię *Orelan*: wpada w morze *de Nord*, w ſtopniu ſzer: 6 30.

BERCHLETSGUADEN al: Berchtolsgaden, Niemieckie m: w Proboſtwie tegoż nazwiſka, w Salsburſkim, żywi ſolą okoliczny kray należy do Ceſarza w świeckim, do Papieża w duchownym prawie. l· nad rze: *Aha*, o mil 4 od Salsburg. dł: 30. 40. ſzer: 47. 30.

BERDOA, Laſy w Barbaryi na połud: Kró: *Tripolſkiego*, i lud rozboiem bawiący ſię.

BERDOE, albo *Berdoa*, Mia: Az: w Prow: Perſkiey *Grandia* obfite w muły. l. na niźinie żyżney, i powietrze zdrowe maiącey, o mil 4 od rzeki *Cour*, 25 *Grandia*. dług: 65. 30. ſze: 41.

BEREZWECZ, Klaſztor Bazyliańſki Fundacyi Korſakowſkiey, z Kościołem pięknym, wſpaniałym i ſławnym z Obrazu N. P. łaſkami ſłynącego. l. w Woiewodztwie Polockim, o pułmili od Głębokiego 15 Połocka.

BERGAMO, *Bergamum*, M: Włoſkie Weneckie, z mocnym zamkiem w Prow: od tegoż Miaſta *Bergamaſco* nazwaney, graniczącey z *Waltellina*, *Breſciano* i *Medyolańſkim*: Biſkup ieſt Sufraganem *Medyolanu*. Mieſzkańcy których ten kray ma wiele, maią naturalne gruczoły, ſą handlowni, mowią grubym Włoſkim ięzykiem. w Kościele Kadedralnym widźieć grob Generała *Bartłomieia Colione*, ktòry naypierwſzy wyprowadźił armaty w pole. Tu rządzili ſię *Albani*, *Albericus Roſſiati Jan i Piotr*, *Maffei* i *Taxus*. leży o mil 30 od *Medyolanu*, 32 *Breſcia*. dług: 27. 8. ſzer: 45. 42.

BERGEN. *Berga*, Niemiec: miaſteczko w *Pomeranii*, głowa wyſpu *Rugen*, hołduie Szwecyi, o mil 5 od *Stran-ſulda*. dług: 31. 30. ſzer: 54. 30.

BERGEN, mia: w *Saxonii* niżſzey o mil 3 od *Deneburga*.

BERGEN, mia: w Xięſtwie *Gioliers*, między *Gitliers* i *Colonia*.

BERGEN, Xięſtwo Niem: nad brzegiem wſch: *Renu*, w cyr: *Weſtfalii*, w górach i laſach. Mieſzkańcy ſą handlowni; *Duſſeldorf* ieſt głową.

BERGEN, *Berga*, Miaſto Niemiec: wſpaniałe z zam: mocnym i portem znacznym, gło: Pro: *Bergenhus*, i całey *Norwegii*. Biſkup ieſt Suffraganem *Drontheim*, handluie ſuchą rybą; hołduie Duńczykowi. leży o mil 20 od *Copenhagen*. dług: 33. *15*. ſze: 60. *11*.

BERGENHUS, Pro: w *Norvegii*, w ſtronie zach: między *Agarhus* i *Marchią Bergen*: niemaią zboża lecz z ſtrony im przychodźi. Mieſzkańcy ſą Proteſtańci.

BERG, Op-zoom, *Berga ad Zamam*, Miaſto mocne w *Belgium Auſtryackim*, w Xięſtwie *Brabańtſkim*, i *Marchyi* tegoż nazwiſka, maią go za niedobyte tak dla mocnych murow, iako dla bagniſk około leżących: Xiąże Parmeńſki w roku 1581 dobywał go bez ſkutku, także *Markiez Spinola* w R 1622, gdźie na 10000 ludźi utracił: Fran: iednak przez 63 dni dobywaiąc wźięli w R. 1747. Tu rodźiłſię Marek *Zueriuſz Boxhorn*. leży nad głębokim rowem, o

mil 6 od *Anverſa*. długo: 21. 55. ſzer: 51. *30*.

BERGERAC, *Bergeracum*, mia: w *Perigord*, handlowne, bogate i ludne, wźiął go od Proteſtantow Ludwik XIII w R. 1621, mury zruynował. l. nad rzeką *Dordone*, o mil 8 od *Perigueux*. dług: 18. 7. ſzer: 45.

BERGZABERN, *Berga ad Tabernas*, Fran: miaſteczko. w *Alſacyi*, o mil 2 od *Weiſemburg* 3 *Renu*. dług: 25. *25*. ſze: 49. 2.

BERLIN, *Berlinum*, Miaſto Niemieckie. gło: Marchyi *Brandeburſkiey*, i rezydeńcya Krola Pruſkiego. ma Akade: *Arſenał* wſpaniały, bogatą Księgarnię i Pałac wſpaniały, ludne ieſt naybardźiey po przyięciu Hugonottow Fr: Religia ieſt Proteſtańſka, lecz i inne ſą niebronne, opanowało go w roku 1760 z 8 na 9 Paźdźiernika woyſko Roſsyiſkie przez kapitulacyą, i garnizon w niewolę poſzedł. regularne tylko woyſko dla uniknienia exceſſow do Miaſta weſzło. leży nad rzeką *Spree*, o mil 10 od *Altbrandeburg*, 18 *Frankfort*, nad *Oder* i *Wütemburg*, 100 *Wiednia*. dług: 31. 7. ſzer: 52. *53*.

BERMU-

BERMUDÆ, wyſpy ufortyfikowane w Ameryce półn: tak nazwane od Jana *Bermudez* Hiſzpana, ktòry ich naypierwſzy doſzedł w R. 1522 albo 1527, naywiękſzy i nayznacznieyſzy ieſt wyſepek S. Jerzego: ledwie oſma część tych wyſpow ma mieſzkańcow, gdźie zawſze ieſt wioſna i dwakroć na rok zbieraią zboża, w Lipcu i grudniu, grzmoty tu i błyſkawice ſtraſzne: maią wiele żołwiow bardzo ſmacznych, á handluią pomaranczami, perłami i burſztynem żòłtym: mowią że w gorące czaſy paiąki tak mocne robią paięczyny że ſię ptaſzęta uwikłaią: hołduią Anglikom; leżą naprzeciw wyſpu *Carolina*.

BERNA, Miaſto Szwaycarſkie, gł: Cantonu tegoż nazwiſka, założone od Berchtolda V w R. 1191, ma Collegium piękne i w nim bogatą Księgarnię. Mieſzkańcy ſą handlowni i maią zwyczay chować niedźwiedźie na pamiątkę że fundator Miaſta tego zabił na tym mieyſcu niedźwiedźia, maią także dwanaście Cechow, do ktòrych Szlachta i rzemieſnicy wpiſuią ſię. bo inaczey nie można mieyſkich urzędow doſtąpić. l.

prawie oblane rzeką *Arr*, o mil 6 od *Friburg*, 30 *Genewy*. dług: 25. ſze: 47.

BERNA, *Canton* Szwaycarſki, drugi w porządku ze 13 Cantonow, nayobſzernieyſzy, bo ma mil 60 w dłuż, á 30 w ſzerz: Naywyżſze rządy ſą przy wielkiey radźie, i Senatorach, albo małey radźie: dway pierwśi rządzcy nazywaiąſię *Avoyers*. Dźieliſię na dwie części, iedną nazwaną Niemiecką, ktòra ma 35 Gubernii, a drugę nazwaną *Vaud*, maiącą 13 Gubernii: nadto. *Berna* z *Friburgem* razem trzymaią 4 Gubernie. Mieſzkańcy ſą Proteſtańci.

BERNARD(S.) gòra Szwaycarſka i Sabaudyiſka, między doliną *Aoſta*, i *Valleſia*, na wierzchu gòry, ktòra okryta zawſze śniegiem, ieſt klaſztor Mnichow, ktòrzy bez płaty trzymaią przez trzy dni gości, bądź Katolikow, bądź Heretykow. leży przy zdroiewiſku rzeki *Doriau*.

BERNBURG, *Bernaburgum*, Niemieckie miaſteczko, w cyrkule *Saxonii* wyżſzey. głowa Xięſtwa *Anhalt*. leży nad rze: *Sara*, o mil 6 od *Deſſau*, 9 *Magdeburg*. dł: 30. ſz, 51. 55.

BERNCA

BERNCASTEL, *Castellum Tabernarum*, Niem: mia: w Elektoracie Trewirskim, sławne z win wyśmienitych, ma zamek wystawiony w R. 1277 nad rz: *Mossella*, między *Tarbach* i *Weldens*.

BERRE, Fran: mia: i Baronia w *Provence*, w Dyecezyi *Arles*, wźiął go był Xiąże Sabaudyi, w R. 1591. lecz przez traktat Verwinski oddał Fran: leży nad ieźiorem tegoż nazwiska. dług: 22. *52*. szer: 43. *32*.

BERRY, *Bituriges*, Prowin: i Xięstwo Fran: żyżne w chleb owoce, len, konopie i po niektòrych mieyscach w wino; dźielisię na wyższą i niższą. *Bourges* iest głową, gran: od pòłn: z *Orleańskim*, od wsch: z *Nivernois*, albo *Nivernenskim*, od południa *Bourbonois*, albo *Borbońskim*, od zach: *Poictou*.

BERSELO, *Brixellum* Mia: Włoskie mocne w *Modeńskim*, wźiął go Xiąże Eugeniusz w R. 1702, á Francuźi w roku 1703, ale musieli go opuścić w roku 1707. leży przy uyściu rzeki *Linza* w *Po*, o mil 12 od *Parma*. dług: 28. szer: 44. *55*.

BERTRAND (S) *Convenæ*, Mia: Fran: piękne w *Gascoigne*, albo *Vasconii*, głowa Hrabstwa *Conserans*, w kraiu *Comminges*, Biskup tuteyszy chce być zwanym Biskupem *Comminges*, iest Sufraganem *Aux*. leży nad rz: *Garomne*, o mil 10 od *Tarbes*, 17 *Aux*, 175 *Paryża*. dłu: 13. 8. szer: 43. *3*.

BERTINORO, *Britonorium*, Miasto Włoskie z dobrym zam: w *Romagna*, Biskup iest Suffr: *Rovenny*. l. na pagòrku, o mil 168 od *Rzymu*. dług: 29. *17*. szer: 44. *8*.

BESANCON *Vesontio*, Mia: Fran: bardzo mocne, gł: Prow: *Franche-conte*, ma Biskupa, parlament i Akademią i znaki dawney wspaniałości Rzymskiey. dźielisię na wyższe i niż: Mia: Ludwik XIV w R. 1674 opanował go: wydało na świat Kardynała *de Granvelle Jana Chifflet*, *Jana Jakòba Boisard*: leży o mil 10 od *Dole*, 19 *Diion*, 73 *Paryża*. dług: 23. *44* sze: 47. *18*.

BESSARABIA, obacz *Budźiak*.

BETANZOS, *Brigantium* Miasto Hiszpańskie w Gallicii, nad rzeką *Mandeo*, o mil 13 od *Compostelli*. dług: 9. *40*. szero: 43. *21*.

BETAVIA, Powiat w *Geldryi*, między *Renem*, i *Leck*, wilgotny, tak że kiedy deszcz spadnie, iechać zbyt trudno; dźielisię na wyższy i niższy.

BETELFAGUY, Mia: Az: w Arabii szczęśliwey, żyżne w kawę wyśmienitą. leży o mil 10 od morza czerwonego, 27 od *Moca*. dług: 65. szer: 15. *40*.

BETHELEEM, Fran: wieś, przy *Clamecii*, w *Novernois*, al: *Niverneńskim*, Biskup należy do nominacyi Xięstwa *Nivers*.

BETHUME, *Bethumia*, Mia: Fran: w *Artesii*, albo *Artois*, z zamkiem i fortyfikacyą Marszałka *de Vauban*, opanòwali go w R. 1645 Fran: ktòrym pro: sprzymierzone w R. 1710 odebrały, lecz przez traktat Utrecht w R. 1713 oddały nazad. leży nad rzeką *Biette*, o strzelenie z armaty od zamku *Annezin*, o mil 3 od *Arien*, 6 *Arras*. dług. 20. *18*. szer: 50. *31*.

BETLIS, Mia: i zam: Az: mocne, gł: *Curdistan*. leży nad rzeką *Bendmahi* o mil 18 od *Van* 60. *Diaberk*. długości 60. *10*. szer: 37. 20.

BETVELLEY, *Betuaria*, Angiel: M: w prow: *Torck*, posyła dwòch Deputatow do parlamentu. Tu rodźilsię Jan *Fischer*, Biskup *Rochester*, ścięty od Henryka VIII. leży o mil 10 od *Torck*, 55 *Londynu*. dług: 17. szer: 53. *48*.

BEWDLEY, Mia: Angiel: w Prow: *Worchester*, posyła 2 Deputatow do parlamentu. leży na wesołym mieyscu, nad rze: *Saverne*, albo *Sabrina*, o mil 5 od *Worcester*, 31 *Londynu*. dług: 15. *10*. szer: 52: *20*.

BEZIERS, *Biterræ*, Miasto Fran: w Languedoc albo *Occitanii*, Biskup iest Sufraganem *Narbony*: żyżne w chleb, wino i oliwę. wydało na świat Pawła *Riquer*, Jana *Barbeyrak*, i innych. leży przy pagòrku na mieyscu tak wesołym że mieszkańcy mowią, BOG gdyby chciał mieszkać na źiemi tu założyłby mieszkanie, co wyrażaią tym wierszem,

Si Deus in terris vellet habitare, Biterris. do ktòrego Satyricy przydaią, *ut iterum crucifigeretur.* leży nad rzeką *Orb*, o mil 3 od morza śrzodźiemnego, 5 *Narbona*, 153 *Paryża*. dług: 20. *52*. szer: 43. *20*.

BIAŁA, *Alba Ducalis*, Polskie miasteczko w Xięstwie Litewskim, w Woiewodztwie Brzeskim z zamkiem. Tu leży ciało Błogosławionego JOZAFATA Męczennika, Arcybiskupa Połockiego

go, umęczonego w *Witebsku*, w R. 1623. Dnia 12 Listopada.

BIAŁE MORZE, *Album mare*, morze Europeyskie, łączące się z morzem Moskiewskim, maiące od połud: *Laponią* Moskiewską, od wsch: Prow: *Dwina*, od półn: *Kargapol*, od zach: *Leporie*, dług: od 55. *10.* do 65. szer: od 64. *53.* do 69.

BIAŁOGROD, albo Akerman *Arpis*, Miasto mocne w *Budziaku*, nad morzem i ieziorem *Widon*, o mil 4 od uścia *Dniestru*, 17 *Oczakowa*, dłu: 49. *20.* szer: 46. *24.*

BIAŁE morze, część morza która oblewa od półn: i zach: *Laponią* Moskiewską. Daie się to nazwisko części Archipelagu dla różnicy od mo-rza czarnego.

BIANA, *Alba Virgao*, Miasto Az: w Kró: Mogol ztąd wychodzi indych. leży o mil 20 od *Agra*. dług: 95. *30.* szer: 26. *20.*

BIBERACH, *Bibracum*, Mia: Niemiec: wolne w *Szwewii*, albo Szwabskiey ziemi, wydało na świat Jana *Brandmult*. l. na wesołey i żyżney nizinie, nad rzeką *Rust*, i potokiem *Biber*, o mil 7 od *Ulma*, 12. *Lindau*. dług: 27. *32.* szer: 48. *4.*

BICANER, albo Becaner, *Bargeatis*, Miasto Az: w Kró: Mogol, gł: Prow: *Bacar* nad *Gangesem*. dług: 100. 20. szer: *28. 48.*

BICETRE, zamek na wyspie *France*, w którym zamykaią szalonych, zboycow i dzieci niepoślusznych Rodzicom.

BICHE, *Bidiscum*, Fra: mia: w *Lotaryngii*, gł. Hrab: tegoż nazwiska, opanował go był Ludwik XIV, lecz przez traktat Riswicki oddał Xiążęciu *Lotaryńskiemu* w R. 1698. zburzywszy fortyfikacye, które potym Francuzi poprawili dostawszy wiecznemi czasy *Lotaryngii*. l. pod górą nad rzeką *Schuolb*, niedaleko zamku stoiącego na skale o mil 7 od *Veissemburg*, i *Deux-ponts*. dług: 25. *14.* sz: 49. *5.*

BIDASSOA, *Bidasso*, rzeka Hiszpańska przy granicy Fran: maiąca zdroiewisko w górach Pireneyskich a uście w morze między *Andaia* i *Fuentarabla*: była niegdyś zwada między Fr: i Hisz: o possessyą tey rz: ale Ludwik XII Fran: i Ferdinand Hisz: Kró: ugodzilisię, żeby ta rzeka ani Francuzom była ani Hiszpanom, i żeby Hiszpani gdy powracaią do Hiszpanii przeieżdżaiąc tę rzekę brali paszport od Francuzow i wzaiemnie Fran: powracaiąc do Francyi od Hiszpanow.

BIECZ, *Becia*, Mia: Polskie, w Woiewodztwie Krakowskim sławne że z tąd wychodzi hałun: leży nad rzeką *Wisłą*, o mil *16* od *Krakowa*, 12 *Sandomierza*. dług: 38. *53.* szero: 48. *50.*

BIEL, *Bienna*, Mia: Szwaycarskie, sprzymierzone z kantonem *Bernyi i Friburga*, *i Soleuri*. Biskup Bazyleyski odbiera tu pewną daninę. l. nad brzegiem półn: i wsch: ieziora tegoż nazwiska, o mil 5 od *Soleuri*, 7 *Berna*. dług: 24. *44.* szer: 47. *11.*

BIELA albo Bella, *Gaumellum*, Włoskie mia: w Piemonte gł: okolicy *Bellesle*, nad rz: *Cerna*, o mil 15 od *Jurea*. dług: 25. *33.* szer: 45. *22.*

BIEŁA, *Ebellanum*, Mia: Moskiewskie, głowa Xię: tegoż naz: nad rz: *Opscha*, o mil 50 od Moskwy. dług: 52. *25.* szer: 55.

BIEŁO Ozero, Mia: Moskiewskie, gł: Xię: tegoż naz: leży nad ieziorem tegoż naz: przy uyściu rz: *Konsa*, o mil 135 od *Archangel*. dług: 56. *40.* szer: 58. *55.*

BIELSK, Mia: Polskie w Woiewodztwie Podlaskim, przy zdroiewisku rz: *Narwy*, o mil 12 od *Brześcia*. Dług: 41. *41.* szer: 52. *40.*

BIERFLET, albo Bieruliet, *Birfletum*, Forteca w *Belgium*, w *Flandryi*, Holl: Tu umarł w R. 1497. Guilhelm. *Böckel* wynalazca sposobu solenia śledzi w beczkach. l. o milę od *Tsendix*. dług: 21. *12.* szer: 51. *25.*

BIETIGKHEIM, Mia: Niemieckie, w *Szwabach*, w Xię: Wütemburskim, żyżne w dobre wino i owoce, i ma powietrze zdrowe: leży przy uyściu potoka w rzekę *Ens*, przy zam: *Asperga*.

BIGORVE, *Bigerrensis ager*, Prowin: i Hrab: Fran: dzielisię na trzy części, na dwie góry i płaszczyzny. *Tarbes* iest głogra: od półn: z *Armagnac*, od wsch: *Comminges*, od połud: gó: *Pyreneyskiemi*, od zach: *Beme*.

BILBAO, Mia: Hisz: w *Biscaia*, wielkie i możne, założone w R. 1300 od *Don Diego Lopez de Haro*, żyżne, handlowne, ma zdrowe powietrze: l. na wesołym mieyscu nad morzem, o mil 20 od *Sebastiana*, 75 *Madrid*. dług: 14. *30.* szer: 43. *22.*

BILEDULGERID, al: kray daktylow, kray Afr: na półn: Krò: *Tunis*, żyżny w palmy, z ktòrych daktylami żywi *Barbarię*, *Tonſera* ieſt głową.

BILSEN, Mia: w *Belgium*, nad rzeką *Demer*, o mil 3 od *Maſtricht*. dług: 50. *48*. ſzer: 43. *22*.

BIMIN, *Bimina*, wyſepka w Ameryce półn: iedna z Lukaiow, na mil 5 wſzerz, w laſach, bardzo weſoła, ale trudny dla ſkał w wodźie ma przyſtęp. Mieſzkańcy ſą dźicy: leży przy rowie *Bahama*. długo: *29*. *8*. ſzer: 25.

BINCHE, *Binchium*, Miaſto w *Belgium*, w Hrab: *Hannonii*, wźiął go był Ludwik XIV w R. 1667. ale oddał Domowi Auſtryackiemu, przez traktat *Nimego*: l. o mil 3 od *Mons*, 4 *Charleroy*. dług: 21 *50*. ſzero: 50. *23*.

BINDON, *Bindonium*, Miaſto Ang: i Hrab: w Prow: *Dorſet*, nad rzeką *Froon*, o mil 3 od *Dorceſtet*.

BINGASI Mia: Afr: w Kr: *Tripolis*, z dobrym portem, o mil 56 od *Derna*. Dług: *37*. *40*. ſzer: 32. *20*.

BINGEN, *Bingium*, Miaſto Niemieckie, w Arcybiſkupſtwie *Moguńſkim*, dawne, piękne i mocne, wźięli go Fran: w R. 1644 należy do Arcybiſkupa *Moguńſkiego*: leży przy uściu rz: *Nahe* w *Ren*, o mil 6 od *Moguncyi*. dług: 25. *18*. ſzer: 50. *3*.

BINGLEI Mia: Angielſkie, i Baronia w Xięſt: *Torck*, od zach; o mil 6 od *Torck*.

BINTAN, wyſep Az: w Indyi wſch: od półn: wyſpu *Malaka*. Dług: 121. *20*. ſzer: 1.

BIORNEBURG, *Bjorneburgum*, Miaſto Szwedzkie w *Flandryi* półn: niedaleko uścia rz: *Kume* w morze *Botnia*, o mil 18 od *Chriſtianſtadt*. długo: 39. *50*. ſzer: 52. *45*.

BIPONTIUM, Miaſto Niem: w cyr: *Renu* niż: gło: Xięſt: i Państwa tegoż naz: wźięte przez Fran: w R. 1676 ale oddane Szwedom w Roku 1697 przez przymierze Ryſwickie: l. między dwòma gòrami *Voges*, nad potokiem *Eibach*, o mil 15 od *Vorms*, 14 *Metz*, 21 *Moguncyi*. Dług: 24. *56*. ſzer: 49. *10*.

BIR, *Bertha*, Mia: Az: Tureckie w *Diarbeck*, i zam: gdźie mieſzka Gubernator, żyżne we wſzyſtko, co do życia ludzkiego: l. nad Eufratem, o mil 14 od *Ourfa*, 20 *Alep*. dług: 55. *36*. ſzer: 36. *10*.

BIRKENFELD, *Birchenfeldia*, M. Niem: w Xięſtwie tegoż naz: w cyr: *Renu* wyżſzego nad rz. *Nahe*, o mil 8 od *Trevir*. Dł. 24. *39*. ſz. 49. *35*.

BIRMINGHAN, Mia: Ang: w Prowincyi *Warwick* handlowne: dzieli ſię na wyżſze, gdzie ſą piękne domy; i niżſze pełne wody, o mil 25 od *Londynu*. Dł. 16. ſz. 52. *35*.

BISACCIA, *Biſaccia*, Włoſkie m. piękne, w dalſzym Xięſtwie Neapolitańſkim. Biſkup jeſt Sufr: *Conza*, od ktòrego leży o mil 18. Dł 33. 5. ſz. 41. *3*.

BISAGOS, wyſpy Afr: przy brz: *Guin:e*, żyżne w wino, palmy, oliwę, woſk, ryż, pieprz: każdy wyſep ma ſwego Pana, á wſzyſcy ſłuchają Kròla wyſpu *Fermoſo* naywiękſzego między temi wyſpami. Lud jeſt wyſokiego wzroſtu. *Ferdynand Peus* naypierwſzy z Europeyczykow doſzedł tych wyſpòw, ktòre leżą koło dł. 2. ſz. 11.

BISCAIA, *Cantabria*, Pr. Hiſzpańſka, ma mil 11 wdłuż, i tyleż wſzerz; żyżna gdzieniegdzie w chleb, wſzędzie w miòd, pomarancze, cedry; ma rudę żelazną, i kruſzec ołowiany, i wiele drzewa na okręty; w morzu poławiają wiele ryb: dzieli ſię na *Merindade*, albo Powiaty. Mieſzkańcy ſą rzutcy, przyjemni, bitni, do nauk ſpoſobni, oſobliwſzy mają język. *Bilbao* jeſt głową: graniczy od pòłnocy z *Oceanem*, od wſch: *Guipuſcoa*, od południa *Caſtilią* ſtarą, od zachodu *Aſturias de Santillana*.

BISCAIA nowa, Pr. w Am. pòłn: w *Mexiku*, ma kruſzce ſrebrne; przerzyna ją rzeka *de las Naſſas*. *Paral* jeſt głową. Sz. od 25. do 28.

BISCHOFSCHEIM, Miaſto Niem: w cyr: *Renu* wyżſzego, w Arcybiſkupſtwie *Moguncſkim*, nad rzeką *Tauber*, przy granicy *Frankonii*, o mil 8 od *Wirzburg*. Dł. 27. 7. ſz. 49. *40*.

BISCHOFSVERDA, Miaſto Niem: w cyr: *Saxonii* wyżſzey. Bili go Szwedzi w roku 1639 i 1641 l. o milę od *Drezna*.

BISCHOFSZELL, *Epiſcopicella*, Miaſto Szwaycarſkie piękne, w *Thourgow*: ma zamek w ktòrym rezyduje Poſeł z ramienia Biſkupa *Conſtancyi* Pana tego miaſta, i odbiera pòłowę grzywien: mieſzkańcy wypędzili Religię Proteſtantſką w R. 1529, abſolutnie ſię rządzą przez Panow Radnych ſwoich. l. nad rz. *Thur*, o mil 5 od *S. Galla*, 5 *Conſtancyi*. Dł. 26. *53*. ſz. 47. *33*.

BISCHOPS, M. Angielſkie w Pr. *Shropſhire*, tak nazwane, ztąd że należy do Biſkupa *Herford*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. leży nad rzeką *Ony*, o mil 2 od *Mongomery*: Dł. 15. ſz. 53. 8.

BISERT, *Utica*, Miaſto Afr: wKròleſtwie *Tunis*: większa część mieſzkańcow rozbojem bawią ſię. leży nad morzem śrzòdziemnym, o mil 15 od *Tunis*. Dług: 28. 9. ſz. 37. 20.

BISIGNANO, *Beſidia*, Miaſto Włoſkie z zamkiem, w *Calabrii* bliżſzey, i Xięſtwo Domu *San-Severino*. Biſkup jeſt Sufraganem *Roſsano*, ale nie należy do jego juryſdykcyi. Sławny tu jeſt Klaſztor Bazyliańſki przy Kościele *S. Adryana*, w ktòrym ſpoczywa Ciało *S. Prokla* tegoż Zakonu i Błogoſławionego *Grzegorza*, Ucznia *S. Nila*. leży nad rzeką *Boccone*, na ktòrey ma piękny moſt, o mil 9 od *Roſsano*, 15 *Conſenza*. Dług: 34. 10. ſzer: 39. 37.

BISNAGAR, *Biſnagaria*, M. Azyatyckie wielkie i ludne, w *Jndyi*, gł. Kròleſtwa *Chandegry* leży o mil 45 od *Golconda*, 75 *Pondycheri*. Dług: 95. 30. ſz: 13. 20.

BISSEAUX, wyſep Francuſki przy brzegu *Nigrycyi*, na mil 40 wkoło. Ma 9 Krolow, lecz jeden jeſt wyżſzy nad innych oſmiu, ma wiele żołnierzy i nałożnic. Mieſzkańcy ſą czarni, poganie, i ludzcy dla prowadzenia handlow.

BIT, *Bitum*, Kr. Afr: w *Nigrycyi*, na połud: rz. *Niger*, ma Kròla, ktòrego poddani ſą Poganie.

BITBURG, Mia: w *Belgium*, w Xięſtwie *Luxemburg*, o mil 7 od *Trevir*, 11 *Luxemburg*. Dług: 24. 13. ſz. 50.

BITHE, obacz *Biche*.

BITONTO, *Budruntum*, Mia: Włoſkie, piękne, Neap: w ziemi *Bar*, Biſkup jeſt Sufr: *Bar*: miał tu bitwę Ceſarz z Hiſz: w roku 1734, ktòrzy wygrawſzy pod kommendą Xiążęcia *de Montemar* opanowali Kròleſtwo Neap: leży na weſołey ròwninie, o mil 9 od morza Weneckiego, 141 *Neapol*. Dł. 34. 22. ſz. 41. 13.

BIZU, Mia: Afr: w *Barbaryi*, w Kròleſtwie *Marokańſkim*. gł. Pr. *Eſcuræ*, żyżne w chleb, wino, oliwę, figi i orzechy. Mieſzkańcy ſą zamożni, i niewiaſty grzeczne. l. na gòrze.

BLAISOIS, *BleſenſisAger*, Pr. i Hrabſtwo Francuſkie: gr. od pòłn: z *Beaulſe*, od wſch: *Orleans*, od południa *Berry*, od zachodu *Touraine*.

Blois jeſt głową.

BLAKEMBERG, Niem: m. w cyr: *Weſtfalii*, w Xięſtwie *Bergen*. o mil 5 od *Bonna*.

BLAKEMBURG, Niem: m. z zamkiem, przednieyſze Hrab: tegoż nazwiſka, hołduje Domowi Brunſwickiemu.

BLANKENHEIM, Powiat Niem: i Hr. w Xięſtwie *Eyffel*, między Arcybiſkupſtwem *Kolońſkim*, i Xięſtwem *Julch*. Miaſto tegoż naz: ma zam: na gòrze.

BLAUBEUREU, *Blabyria*, M. Niem. w *Szwabach*, w Xięſtwie *Wirtemberg*, o mil 4 od *Ulmy*. Dł. 27. 27. ſz. 48. 22.

BLAVET, *Blabia*, Fr. mia: w *Baſſe Bretagne*, albo *Brytanii* niżſzey, w Dyec: *Vannes*, z portem i zam: l. nad uściem rzeki *Blavet*, o mil 11 od *Vannes*. Dł. 14. 15. ſz. 47. 45.

BLAYE, albo *Blaje*, *Blavia*, Mia: Francuſkie mocne z zam: w *Bourdeaux*, w *Guienne*, albo *Aquitanii*, ma port: wziąwſzy go Proteſtanci w R. 1668 okrutnie ſię obeſzli. leży nad rzeką *Garonne*, o mil 7 od *Bourdeaux*. Dł. 16. 53. ſz. 45. 6.

BLECKINGEN, *Blechingia*, Pr. mała południowa Szwedzka, gr. od połud: z *Smaland*, od wſch: i połud: *Balt*: od zach: *Chonen*.

BLOIS, *Bleſæ*, M. Francuſkie dawne i piękne, z zam: w ktòrym zabity jeſt *Henryk* Xiąże *de Guiſa*; gł. *Blaiſois*, handlowne. Biſkup ufundowany w R. 1697 jeſt Sufr: Paryſkim. Mieſzkańcy ſą byſtrego rozumu i ludzcy. Tu rodzili ſię *Morin* i *Viquier* Societatis Jeſu, i ſławny *Jzaak Papin*. leży na mieyſcu weſołym nad rzeką *Loire*, o mil 7 od *Vandome*, 40 *Paryża*. Dł. 18. 59. ſz. 47. 35.

BOBIO, *Bobium*, Miaſto Włoſkie w *Medyolańſkim*, w okolicy *Pavia*. Biſkup jeſt Sufr: *Genueńſkim*. l. o mil 36 od *Genuy*. Dł. 27. ſz. 44. 48.

BOBIUM, al: *Bohium*, rz. naywiękſza w *Chila*, w *Ameryce*; idzie z gòry *Cordillera*, i wpada w morze przy ſzerokości 37.

BOCHARA, *Bochara*, Miaſto Tatarſkie w kraju *Uſbeck*, gł. Kròleſtwa tegoż naz: Domy publiczne ſą wſpaniałe; wziął go był *Gongiſkhan* w R. 1220, á *Tamerlanes* w R. 1370. Usbeckanie teraz trzymają od roku 1498. Miaſto przerzyna pewna rzeczka, z ktòrey gdy cudzoziemcy piją wodę, rodzą ſię na nogach robacy na dwa łokcie długie, ktòre odeymując jeżeli ſię rozpukną, gangrena ſię rzuca,

i na-

i na tym mieyſcu obumiera ciało. leży nad rzeką wpadającą w *Gihum*. o mil 24 od *Arnol*, 60 *Samarcand*.

BODMAN, al: Bodmiu, *Voliba*, M. Ang: w Hrabſtwie *Cornwals*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. leży o mil 67 od *Londynu*. Dług: 13. ſz. 50. 27.

BOGDOIS, *Bogdenſes*, narod w *Azyi*, w *Tatarzech* wſchodnich, na pòłnoc *Chin*, ktòrym hołduje, á jeſt nieprzebłaganym tych że nieprzyjacielem: obſzerny jeſt i ludny, i handluje czarnemi liſami i popielicami.

BOGLIO, *Bovilium*, Hr. w Xięſtwie *Sabaudyi*, nad rzeką *Tinea*, przy brzegu *Prouuence*, ma znaczne miaſto tegoż nazwiſka.

BOH, *Hypanis*, rzeka Polſka w Wojewòdztwie *Podolſkim*, wpada w *Dniepr*, á z nim w czarne morze.

BOJANO, *Bovianum*, Włoſkie mia: Neap: w Hrabſtwie *Molise*, Biſkup jeſt Sufr: *Beneventu*. leży przy gòrze *Appenini*, nad rzeką *Tilema*, o mil 4 od *Beneventu*, 54 *Neapol*. Dług: 32. 8. ſzer: 41. 30.

BOIS-le-DUC, albo Herzogenbuſch, *Silva Ducis*, Miaſto w *Brabant* Hollenderſki, piękne, i wielkie: otoczone zamkami, z ktòrych przednieyſze, *Jzabella*, *S. Antoni*, i *Hekel*: odebrał go Hiſzpanom Xiąże *de Oranges* w roku 1629, lecz Biſkup i Klerycy uſzli do *Hiſzpanii*; wolne jednak zoſtało ſię nabożeńſtwo Katolickie po domach właſnych. Tu rodził ſię *Henryk Agiliens*. leży między bagnami, nad rzeką *Demer* i *Aa*, na ktòrych ma więcey jak 100 moſtow, o mil 4 od *Ravenſtein*, 9 *Breda*, 18 *Amſterdam*. Dług: 22. 46. ſzer: 51. 45.

BOKE, *Meale*, M. gł. Pr. tegoż nazwiſka w *Afryce*, pod linią poròwnania. Mieſzkańcy tuteyſi z *Jages* kupują ſłoniowe zęby od okolicznych, ktòremi handlują z *Guineą*.

BOLESŁAW, albo Boleſau, *Boleslavia*, dwa Miaſta Czeſkie, jedno ſtare nazwane *Jung Bunczel* nad rz. *Gizer*, drugie nowe *Alt Bunczel* przy uściu rzeki *Gizer* w *Elbe*. l. o mil 2 od *Pragi*.

BOLGIAN, ob: *Bolzan*.

BOLKOWITZ, Szląſkie m. w X. *Głogow*, o mil 3 od *Głogowa*. Dł. 33. 50. ſz. 51. 27.

BOLTON, *Boltonia*, Miaſto i Xięſtwo Angielſkie w *Lancashire*, nad rzeką *Trivel*, o mil 50 od *Londynu*. Sz. 54. 25.

BOL-

BOLZAN, *Bocenium*, Miaſto Niem: w Hrabſtwie *Tyrol*, piękne, handlowne, ma 4 iarmarki do roku na ktòre rożne narody zbieraiąſię. leży na rze: *Eiſach*, o mil 7 od *Brixen*, 11 *Trydentu*. Dłu: 28. 46. ſzero: 46. 42.

BOMBON, *Bombona*, Pro: Am: połud: w Staroſtwie *Lima* nieżyżna, tu ma zdroiewiſko rzeka Amazońſka.

BOMMEL, *Bomelia*, Miaſto w *Geldryi*, wźięte przez Fran: w R. 1672. drugiego roku zburzone i porzucone. l. nad rze: *Wahal*, o mil 3 od *Bois-le-Duc*. Dług: 22. 45. ſzer: 51. 52.

BONAIRE, *Bongaer*, wyſep Am: obfity w ſol, i kozy; hoſduie Holl: ktòrzy trzymaią tu Gubernatora, leży przy granicy *Terra-firma*. Dług: 311. 20. ſzer: 16. 12.

BONAVENTURA, Forteca, morze i port Am: w *Popayan*, ma powietrze niezdrowe. Dłu: 303. 20. ſzer: 3. 20.

BONÆ-FORTUNÆ, obacz *Borneo*.

BONIFACIO, Bonifacy (S.) *Bonifacium*, mia: wyſpu *Corsyki*, w kwaterze tey, co od gòr przy wyſpie Sardynii, mocne. Alfons V Kròl Aragońſki muſiał uwolnić go od oblężenia w roku 1420 odpędzony przez Genueńczykow. leży o mil 15 od *Aiazco*. Dług: 26. 47. ſzer. 41. 25.

BONNA, Mia: Afr: w *Barbaryi*, w Krò: *Alger*, w Pro: *Conſtantina*, nazwane także *Baled*, albo *Unied*, co znaczy plac iniub, ktòrych koło Mia: rośnie wiele, zburzył go był Karol V w R. 1535 ale Turcy znowu go zmocnili. l. o mil 30 *Conſtantina*. 37 *Algol*. Dłu: 25. 28. ſzer: 37.

BONNA, Niemieckie mia: bardzo mocne w Elektoracie *Colońſkim*, rez: Elektora, ktòrego pałac ieſt piękny między pięknemi ogrodami, wźięli go Fran: w R. 1689 Xiąże *Malborough*, opanował go w R. 1703 l. nad *Renem*, o mil 4 od *Colonii*, 7 *Giuliers*. Dług: 24. 40. ſzer: 50: 44.

BONONIA, Miaſto Włoſkie bogate, piękne, ſławne z nauk, ma Arcybiſkupa i Akad: założoną od Teodozyuſza II Ceſarza, w R. 447 i domy ozdobne tak z architektury iako z wyśmienitych portretow: poddawſzyſię Mikołaiowi Papieżowi w R. 1278 dotychczas hołduie Papieżowi, ma iednak rządy

na-

nakſztałt Rzeczy-poſpolitey i trzyma Posła ſwego w Rzymie. Mieſzkańcy ſą ludzcy, rzeźwi, gościom radźi, á naybardźiey Francuzom, od ktòrych mody biorą. Tu rodźiliſię *Leander, Alberty* Dominikan, *Ulisses Aldobrandi Franciſzek Acurſi, Franciſzek Albani*, Protektor Krò: Polſkiego, Proſper Lambertini potym *Benedykt* XIV ktòry umarł w R. 1758. leży nad rz: *Reno*, o mil 27 od *Modena*, 210 *Rzymu*. Dług: 29. 29. ſzero: 44. 27. 20.

BOPSINGEN, Niemieckie miaſteczko, w *Szwabach* wolne, nad rzeką *Eger*, o mil 4 od *Awlen*. Dług: 29. 30. ſzer: 48. 51.

BONVICINO, *Bambicynum*, Miaſto w *Kalabryi* niżſzey ſławne z ogrodow pomarańczowych tuſię rodźił, á potym w roku 1037 i umarł S. Cyprian Kalabryſki, Bazylian, Opat Klaſztoru za tymże miaſtem wſpaniale ufundowanego.

BOPART, *Bodobriga*, Niemiec: mia: w cyr: *Renu* niżſzego w Arcybiſkupſtwie Trewirſkim, przyłączone do Elektoratu *Trewirſkiego* w Roku 1494. l. pod gòrą nad *Renem*, o mil 3 od *Coblentz*, 5 *Naſſau*. Dług: 25.

10. ſzer: 50. 19.

BORBON-LANCY, *Borbonium Anſelmium*, Mia: Francuſkie w Xięſtwie *Bourgogne*, al: *Burgundyi*, w okolicy *Authun*, ma zam: i porządne cieplice. leży niedaleko rzeki *Loire*, o mil 20 od *Macon*, 69. *Paryża*. Dług: 21. 26. ſzer: 45. 37.

BORBONSKIE, obacz *Bourbonois*.

BORG, *Borgus*, Mia: Szwabſkie w Prow *Nilandia*. l. nad morzem *Finlandyi*, o mil 8 od *Helſingfora*. Dług: 44. ſzer: 60. 34.

BORGO (S.) DAMIANO, *Fidentia*, Mia: w Xięſt: *Parma*. Biſkup ieſt Sufr: *Bonońſkim*, fundowany od Klemenſa VIII w R. 1601, o mil 15 od *Parma*. Dł: 27. 30. ſzer: 41. 53.

BORGO (S.) SEPULCRO, *Biturgia*, Mia: Wł: w *Floreńtſkim*, Biſkup ufundowany od Leona X. w R. 1515 ieſt Sufr: *Floreńſkim*, leży o mil 12 od *Citta-di-Caſtello*, 47 *Florencyi*.

BORGOFORTE, Wł: mia: w Xięſtwie *Mantuanſkim*, nad rzeką *Po*, o mil 12 od *Mantuy*. Dług: 28. 17. ſzer: 45. 3.

BORIA, *Belſinum*, Hiſz: mia: w Krò: *Arragona*, o mil 5 od *Tarana*. Dł: 16. 15. ſz: 41 50.

BORIQUIEN, *Boriquena*, wyſep Am: połn: niedaleko wyſpu *Port-Rico*, zdrowe ma powietrze, wody wyśmienite, źwierza i ptaſząt niemało; Hiſz. niechcąc mieć ſąſiada mocnego, niedaią nikomu tego tak wygodnego wyſpu oſiadać, iakoż Angielczykow zaczynaiących tu oſiadać, wypędźili.

BORMIO, *Bormium*, Miaſto piękne w kraiu *Grigioni*, albo *Rhætia*, gł: Hrab: tegoż nazwiſka. maią tu Grigionowie, albo *Rhæti*, Gubernatora: leży nad rz: *Adda*, przy złączeniu rz: *Isolaccia*, o mil 21 od *Firano*. Dł: 27. 45. ſzer: 46. 25.

BORNEO, *Bonæ-fortunæ*, wyſep Az: w Indyi, ieden ze trzech wyſpow *Sunda*, na mil 180 od wſch: do zach. 220 od południa do pòłn: á 600 w około, obfity w owoce, ryż naylepſzy w Az: i źwierzęta niewidane w Europie. Ma wiele laſow dla budowania okretow. handluie pieprzem, woſkiem. Mieſzkańcy po brzegach ſą murzyni nazwani *Malais*, ſekty Machometańſkiey. we śrzodku mieſzkaią poganie, nazwani *Beajous*, śilni i bardźi, cudzołożſtwo karzą śmiercią. dobrze z ſobą żyią, ale murzyni *Malais*, nie-

przyiaźni im ſą. leży pod linią poròwnania.

BORNEO, Mia: Az: na pomienionym wyſpie, handlowne ludne i wielkie, wyſtawione na palach bitych w morzu, przy brzegu pòłn. wyſpu, o mil 18 od *Bacaſa*, 35 *Maluna*. Długo: 129. 50. ſzer: 4. 55.

BORNHOLM, *Boriagia*, wyſep na Baltyc. w *Danii*. na wſch: i połud: Prow: *Schönen*, *Sandewich* ieſt głową. Dłu: 32. 30. ſzer: 55. 20.

BORNON, *Bornum*, Kròle: Afr: wielkie, od wſch: *Nigrycyi*, przerznięte rzeką *Niger*, ktòra ſchowawſzyſię pod przeciąg pewnych gór, na drugiey ſtronie pokazuieſię, żyżne w proſo, bawełnę; Kròl ieſt bardzo bogaty. Mieſzkańcy (iako świadczy *Dapper*,) niemaią prawa, ani Religii. *Bornon* ieſt głową, i więcey miaſt niema, tylko wśi, i to niewiele, gdyż naywięcey mieſzkaią w namiotach.

BOROUBRIDG, *Iſurium*, Miaſto Angielſkie, w Prowincyi *Yorck*, poſyła dwòch Deputatow do parlamentu. leży nad rzeką *Your*, o mil 5 od *Yorck*, 60 *Londynu*. Dług: 16. 5. ſzer: 54.

BORUNY, *Borunæ*, Litewſkie mia: ſławne z Obrazu cudownego Matki Boſkiey w Kościele XX. Bazylianow: l. między borami, o mil 12 od *Wilna*. Dł: 44. *58*. ſzer: *54*. 43.

BORUSSIA, obacz *Pruſsy*.

BOSA, Miaſto nad morzem wyſpu *Sardynii*, ma zam: i port. Biſkup ieſt Sufr: *Saſsari*. leży nad rzeką *Boſa*, o mil 21 od *Algari*. Dług: 26. *25*. ſzer: 40. *19*.

BOSCO, *MæſiaSylva*, Wł: mia: w okolicy *Aleſsandria* Tu rodźiłſię *Pius* V Papież: leży nad rzeką *Orbo*, o mil 6 od *Aleſsandria*, albo *Alexandria*.

BOSNIA, Prow: Turecka, Europeyſka, biorąca nazwiſko od rzeki *Boſna*, ktòra przez nią idźie; dźieliſię na wyżſzą, ktòra ieſt od pòłn: i niżſzą. Machomet II wźiął ią od Stefana Kr: tey Prow: ktòrego żywego ze ſkury odarł. *Banialuca* ieſt głową, i Rez: Baſzy. graniczy od pòłn: z *Sclavonią*, od wſch: z *Servią*, od połud: *Albanią*, od zachodu *Kroacyą* i *Dalmacyą*.

BOSPHOR Thracki morze Carogrodzkie nazwane, ktòre łączy morze czarne, z morzem *Marmara*, na 8 mil wdłuż, á na pòłmili gdźie naywążſze, mile, ale wchodząc w niego okręty częſto toną. Stoią na brz: na weyściu, dwa zam: ieden naprzeciw drugiego, od Turkow wyſtawione.

BOST obacz Buſt.

BOSTON, *Boſtonium*, Miaſto Ang: w Prow: *Lincoln*, hand: gdyż ma znaczny port, ieſt tu wieża, ktòrey niema ròwney w pięknośći Anglia. leży przy morzu Boſten, przerznięte rz: *Witham*, o mil 10 od *Lincoln*. 35 *Londynu*. Dług: 17. *22*. ſzer: 52. *53*.

BOSTON, *Boſtonium*, Miaſto piękne w Ameryce pòłn: głowa nowey Ang: pyſzno zabudowane, ma port, z ktòrego wyſyła koło 300 okrętow z towarami do Eur: i Am: l. nad morzem, o mil 3 od nowey *Cambridge*. Dług: 30. *6*. ſzer: 40.

BOSWORL, Mia: Angielſkie, w Prowin: *Leiceſter*. Tu była bitwa w R. 1486 między Henrykiem VII i Rychardem III ktòra zakończyła niepokoy między Hrabią *Lencaſtre*, i *Yorck* leży o mil 30 od *Londynu*. Dł: 16. *20*. ſzer: 52.

BOTNIA, Prow: Szwedzka, znaczna, nad odnogą morſką tegoż nazwiſka, ktòra ią dźieli na wſchodnią i zachodnią.

BOT-

BOTZEMBURG, Miaſto i zam: Niem: w Xięſtwie *Meoklemburg*, nad rzeką *Elbe*: Dług: 28. *23*. ſzer: 53. *34*.

BOUCHAIN, *Buccinium*, M: w Hannonii, głowa Prow: *Oſtervant*, przerznięte rzeką *Scheldaz* zburzył go był Xiąże *de Orleans*, w R. 1676. leży o mil 3 od *Walencyennes* i *Cambray*. Dł: 20. *58*. ſzer: 50. *17*.

B O V A, Miaſto w Kałabryi dalſzey z Biſkupem Sufr: *Regio*. Ma zaſzczyt z wydania dwòch na świat Swiętych Eliaſza Opata i Leona Mnicha, obudwu Bazylianow, z ktòrych oſtatniego ciało tamże w Kościele Katedr: ſpoczywa. Sławne we Włoſzech ſyry tuteyſze.

BOVINO, *Bovinum*, Włoſkie mia: w *Capitanata*. Biſkup ieſt Sufr: *Beneventu*. l. przy *Appeninach*, o mil 6 od *Troia*. Dłu: 33. *4*. ſzer: 41. *17*.

BOULOGNE, Miaſto z zam: Fran: w Pikardyi mocne i piękne w *Boulonnois*, dźieliſię na wyżſze i niżſze. Biſkup ieſt Sufraganem *Rheims*. leży nad morzem z portem nad uściem rzeki *Jane*, o mil 9 od *SantOmer*, 16 *Abbeville*, 20 *Arras*. Dł: 19. *16*. ſzer: 50. *41*.

BOULONNOIS, Powiat Fr: na pòłn: *Picardyi*, na mil 12 wdłuż, á 8 w ſzerz, handluie węglem mineralnym i maſłem. Ludwik XI przyłączył go do Korony. *Boulogne* ieſt głową.

BOURBON, wyſep Afr: na *Oceanie* połud: *Æthiopicus*, na wſch: wyſpu *Madagaſcar*, w zdrowym powietrzu, w rz: obfity i ryby i dźikie ptaſtwo, morze ma nieſpokoyne, w ktòrym łowią korale, konchy piękne i burſztyn, doſzli go Portug: Domu Maſcaregne, á Fran: w R. 1672 obięli. Tu odpoczywaią okręty kompanii Indyiſkiey.

BOURBON Archambault, albo *les Bains*, *Borbonium Arcimbaldi*, Fran: mia: w *Bourbonois*, ſławne z cieplic, ktòre ma. leży o mil 65 od *Paryża*. Dług: 19 *16*. ſzer: 46. *35*.

BOURBONNOIS, Pro: Fr: żyźna w chleb, owoce, paſtwiſka, laſy, wino. Filip *Valois* w R. 1329 uczynił ią Xięſtwem, dla Ludwika Syna Roberta, ktòry był naymłodſzym z Synow S. Ludwika; ten Ludwik Syn Roberta miał dwòch Synow, Piotra i Jakòba, od tego bierze początek Dom Kr: terazniejſzych Francuſkich. *Moulins* ieſt głową, graniczy od pòłn: z *Niver-*

M 2

vernois, i *Berry*, od wschodu z *Bourgogne* i *Forest*, od połud: *Auvergne*, od zachodu *Marchią* wyższą.

BOURBOURG, Fran: mia: w Flandryi, zburzone przez Fr: w R. 1657, przy ktòrych zostało przez traktat Pyreneyski. leży nad rowem mokrym, o pòł mili od *Gravelines*, o mil 5 od *SantOmer*. Długo: 19. 50. sze: 50. 55.

BOURDEAUX, *Burdigala*, Mia: Fran: ludne, wielkie, bogate, dawne i piękne, głowa *Guienne* albo *Aquitanii*, ma trzy zamki, (z ktòrych przednieysży nazywasię *Trompette*,) na obronę portu, do ktòrego pod iarmark odprawuiącysię w Októbrze, przychodźi więcey 400 okrętow, dla naładowania tuteyszym winem, Poeta *Auzoniusz*, tu rodźiłsię. l. nad rze: *Garomne*, o mil 8 od *Medoc*, 14 *Bazas*, 35 *Rochelle*, 130 *Paryża*. Dług: 16. 45. szer: 44. 50.

BOURG-sur-mer, Mia: Fr: w *Aquitanii*, albo *Guienne*, w okolicy *Bourdeaux*, z portem. l. przy uściu rzeki *Dordogne* w *Garomne*, o mil 6 od *Bourdeaux*. Dług: 17. 4. szer: 45.

BOURGANEUF, *Burgus novus*, Mia: Fran: w *Marchyi* nad rzeką *Taurion*, o mil 6 od *Limoges*, 80 *Paryża*.

BOURGES, *Biturix*, Mia: Fran: nieludne, gło: *Berry*. Biskup pretenduie tytułu Patryarszeńskiego, ma wiele Klasztorow i Xięży. Radcy są szlachta z przywileiu Ludwika XI. Tu rodźiłsię *Labbe* i Jozef *de Orleans*: leży nad rzeką *Eure*, o mil 10 od *Nevers*, 32 *Orleans*, 40 *Paryża*. Dług: 20. 3. szerok: 47. 4.

BOURGOGNE, *Burgundia*, Prow: Fran: znaczna, Xięstwo i parlament na mil 47 wdłuż, á 30 w szerz, obfita w chleb, wino i oliwę, ma swoie sławne stany, Xiążęta krwi Krò: często ią trzymali. *Dijon* iest głowa, Insza iest *Burgundia* sama, insza Gubernia *Burgundyi*, ktora zamyka *Labresse*, *Bugey* i *Pex*, *Burgundya*, własna graniczy od pòłnocy z *Champaigne*, od wsch: i połud: *Lion*, od zach: *Bourbonois* i *Nivernois*.

BOURG-en-BRESSE, *Tamnum*, *Burgus*, Miasto Francuskie głò: *Bresse*; Oyczyzna Claudyusza i Kaspra Rochert, Xiędza *de Vaugelas* Jezuity. leży o mil 8 od *Mascon*, 9 *Trevoux*, 98 *Paryża*. Dług: 22. 53. sze: 46. 12.

BOUR-

BOURMONT, *Bournonis mons* Mia: Fran: w *Berry*, o mil 4 od *Neufchateau*, 9 *Chaumont*. Dług: 23 18. szer: 48 10.

BOXTEHUDE, *Boxtehuda*, Niem: mia: w cyr: Saxonii niż: należy do Duńczykow, ktòrzy go odebrali od Szwedow. l. nad rzeką *Esse*, ktòra wpada w *Elbe*, o mil 5 od *Hamburga*. Dług: 27. 16. szer: 53. 40.

BOXTEL, miast: Brabantu Holl: ma piękne lochy. leży nad rzeką *Dyle*, o mil 2 od *Bois le Duc*.

BOZZOLO, *Bozolura*, Mia: i zam. Wł. w Matuańskim, gło. Xięstwa tegoż nazwiska przy Cremoneńskim, o mil 18 od *Mantuy*. Dług. 28. szer. 45. 9.

BRABANT, *Brabantia*, Pro. i Xięstwo w *Niderland*, dźielisię na Austryacką i Hollenderską, *Bruxelles* iest głową, graniczy od pòłn. z Hollandyą i Geldryą, od wsch: z tąż, i Biskupstwem *Liege*, od połud: z *Namur* i *Hannonią*, od zach: *Flandryą* i *Zelandą*.

BRACCIANO, *Braceanum*, Włoskie mia: i Xięstwo piękne Papieskie, l. nad ieziorem tegoż nazwiska, o mil 19 od *Rzymu*. Dług: 29. 45. szer: 42. 4.

BRACKLEY, M. Angielskie

M 3

w Prow: *Northampton*, posyła dwòch Deputatow do parlamentu, o mil 20 od *Londynu*. Dł: 19. 25. szer: 51. 56.

BRACŁAW, *Braclavia*, Mia. Polskie, głowa Woiewodztwa tegoż nazwiska, wźięte przez Turkow w R. 1672 ktòre we trzy lata odebrali Polacy: leży nad rzeką *Boh*, o mil 40 od *Kamieńca*, 45 *Tekin*. Dług: 47. 15. szer: 48. 49.

BRACŁAWSKIE Woiewòdztwo, ma Powiatow trzy, *Bracławski* i *Winnicki*, z Grodami i *Zwinogrodzki*. Woiewodztwo seymikuie podczas pokoiu w *Winnicy*, podczas woyny w *Włodźimierzu*, obiera Deputatow na Trybunał 2. Kommissarza 1.

BRADFORD, ieden z Powiatow Prow: Ang: *Shropen*, ma tytuł Hrabstwa.

BRAGA, albo *Bracara*, M. Portug. wielkie, piękne i dawne, głowa Prow. *Antre Douro e Minho*, ma Arcybiskupa, Tu były niektòre Synody. l. nad rzeką *Cavedo*, o mil 13 od *Compostella*, 36 *Braganca*, 66 *Lisbona*. Dług. 9. 30. szer. 41 30.

BRAGANCA, *Brigantia*, M. znaczne Portug. z zam: głowa Xięstwa tegoż nazwiska w Pr. *Tra-los-montes*. Jan Xiąże tuteyszy

ſzy zoſtał Kr: Portug: w roku 1640 wźiąwſzy Imię Jana IV. leży nad rzeką *Sabor*, przy granicy *Gallicyi*, o mil 13 od *Miranda*, 36 *Braga*. Dług 11. *20*. ſzer. 41. *47*.

BRAID-ALBAIN, *Albania*, Prow. półn. Szkocka, ztąd Synowie Królewſcy Szkoccy wźięli tytuł Xiążąt Albańſkich. Mieſzkańcy ſą trzeźwi i bitni; gra. z *Atholia*, *Sthratern* i *Menteith*.

BRAINE l' Alleu, *Bronium*, mia. w *Belgium* Auſtryackim w *Brabant*, w kwaterze *Bruxelles*, o mil 3 od *Hall*, 5 *Bruxelles*.

BRAINE-le-Comte, *Brainæ Comitis*, mia: w *Belgium* Auſtryackim w Hannonii, o mil 6 od *Bruxelles*. Dług. 26. *43*. ſzer. 51. *46*.

BRAMPOUR, Miaſto Az. Mogolſkie, gł. Kr: *Candiſch*, z zam. w którym rezyduie Król poganin oraz z ſwemi poddanemi. handluie bawełnicami. leży nad rzeką *Tapet*.

BRANDEBURG, *Brandeburgum*, Mia. Niemieckie, wielkie, dawne i handlowne, w cyrkule Saxonii wyżſzey, przedtym było pod rządami Biſk. teraz pod świeckiemi, z przyczyny Proteſtantow, dźieliſię na dwa, ſtare i nowe przedźielone rzeką *Havel*. leży o mil 3 od *Brunſwick*, 10 *Berlina*, 15 *Wûtemberg*. Dł. 30. 45. ſzer. 52. *32*.

BRANDEBURG, Miaſto z zamkiem Krô: Pruſkiego, doſyć wielkie, nad uściem rz. *Friſchhaff*, w Balt: o mil 5 od Krolewca, 23 Gdańſka. Dług. 38 *50*. ſzer: 54. *47*.

BRANDEBURG nowy, M. w cyr: Saxonii niż: w Xięſtwie *Meklemburg*, o mil 3 od *Waren*. Dług. 31. *40*. ſzer. 53. *39*.

BRANDEBURG, Marchia wielka Niemiecka. rozkazowało tu wiele Xiążąt, na koniec w R. 1477 doſtałoſię Fryderykowi Burgrabiemu Norimbergi, z Domu *Hoen Zollern*, którego Sukceſsorowie Królowie Pruſcy do tychczas ią trzymaią, Mieſzkańcy ſą Proteſtańci, ale cierpią Katolikow, dźieliſię na 3 części przednieyſze, Marchią *Ucker*, Marchią nową, i Marchią śrzednią. *Berlin* ieſt gło. gra. od półn. z *Pomeranią* i *Mecklenburſkim*, od wſch. *Polſką*, od połud. *Slaſkiem*, *Luſacią i Saxonią* wyżſzą i *Magburſkim*, od zach. z okolicą *Luneburg*.

BRANDEBURG Elektorſtwo, procz pomienioney Marchyi, zamyka *Pomeranią* dalſzą, Xięſtwo *Magdeburg*, *Clives*, al.

Clivis, *Halberſtad*, *Minden*, Hrab. *Marchyi*, *Ravensperg*, *Lingen*, *Moeurs*, *Tulemburg*, i kawałek *Sląſka*.

BRANSVICK, ob: *Brunſwick*.

BRASILIA, kray wielki w Am. połud. którego doſzedł *Don Petro Alvares Cabral* Portugal. w R. 1500 i dał mu imię S. Krzyża. Ma zdrowe powietrze i wody, różne źwierzęta i pewne drzewka *Copaw* nazwane, z których ciecze drogi balſam, ptaſzęta *Colibri* nazwane, które niebędąc większe od muchy, iak ſłowiki śpiewaią, nadto oſobliwſze rubiny, małpy, papugi, źwierzęta i drzewa w Eur. niewidane, Ooſobliwie zaś rodźi trzciny cukrowe, z których tak robią cukier: trzcinę cukrową, która wdłuż około 8 ſtop, á 2 cale w miąſz bierze, ma zaś drzeń nakſztałt bzu, rzną na kawałki i trą we młynie, potym biorą w praſę i ſok wyciskaią, który dodawſzy trochę wody warzą aż zgęſtwieie, zgęſtwiony pakuią w ſkrzynie do Europy prowadzą, i tu dopiero wyczyściwſzy w formy gliniane na głowy leią. dźieliſię na 15 Gubernii, z których 8 należą do Portug: inne maią oſobliwych Panow, którzy ie oſadźili: ſtarſzy ſyn Króla Portug: ma tytuł Xięcia *Braſilii*. Portug: temu kraiowi roſkazuią; lud właſny kraiu ieſt dźiki, nago chodźi, mocny, mało chorobom podległy, długo żyiący i weſoły: *S. Salvador* ieſt głową. l. między linią porównania i prześileniem Koźiorozca, á graniczy od północy i wſchodu morzem, od południa *Paraguay*, od zachodu kraiem Amazońſkim.

BRASŁAW, *Braslavia* Mia. i Powiat w Xięſtwie Litewſkim w Woiewodztwie Wileńſkim, Grodowe, obiera dwôch Depu. na Trybunał i dwôch Poſłow na Seym. leży nad ieźiorem, o mil 15 od *Połocka*, *26 Wilna*. Dł. 44. *40* ſzer. 55. *45*.

BRASSAW, *Corona*, Miaſto mocne, i Xięſtwo w *Tranſylvanii*, w *Burczlant*, nad rzeką *Burczel*, o mil 20 od *Tergowiſk* i *Hermanſtad*. Dług. 42 *10*. ſzer. 46. *30*.

BRAUNAU, *Braunodunum*, M. Niem. w *Bavaryi* niż: nad rz: *En*, o mil 3 od *Burcauſen*, 10 *Paſsau*. Dług. 30. *38*. ſzer. 48. *10*.

BRAUNSBERG, *Brunonis mons*, Mia. Polſkie, między Pruſami w Warmii, nad rz. *Paſſeria*, dźieliſię na Miaſto ſtare, w którym Radcy ſą Slachta z przywileiu Władyſława IV. i nowe M. l. o milę od *Balt:* 5 *Elbląga*, 20

Gdańſka, 8 Krolewca.

BRECHIN, *Brechinium*, Mia: Szkocyi pòlno: á gło: Prow: *Angus*, ſławne z wygraney nad Duńczykami, handluie łoſoſiami i bydłem: leży nad *Esle*, o mil 3 od *Montroſs*, z S. *Jędrzeia*. Dług: 15. 20. ſzerok: 56. 47.

BRECKNOCK, *Brechenia*, Mia: Ang: dawne i piękne w Prow: tegoż nazwiſka w kraiu *Walles*, handluie ſuknem, dawniey tu mieſzkali Rzymianie: poſyła dwòch Depu: na parlament: l. o mil 7 od *Radner*, 10 *Herford*, 45 *Londynu*. Dług: 14. 12. ſzer: 52. 8.

BREDA, Mia: w *Belgium*, w *Brabant* Holl: piękne i mocne, gło: Baronii tegoż nazwiſka między wodami i bagnami, ktòre go nieprzyſtępnym czynią, więcey ma Katolikow iak Proteſtantow: oddało to Mia: ſwoy garnizon w R. 1577 Stanom generalnym, od ktòrych Klaudyuſz *de Barlaimont*, w R. 1581 odebrał za pomocą Barona *de Freſin*, ktòry ſię w tenczas doſtał w niewolą, á w 1590 X. *Mauryciuſz* wydarł go. Hiſzpan potym *Spinola* przetrzymawſzy iego oblężenie przez 10 mieſięcy w R. 1625 opanował, ale Xiąże *de Oranges* odebrał go dla ſprzymierzonych Prow: w R. 1627. Tu zawarli przymierze Ang: z Hol: w R. 1667. leży nad rze: *Merck*, na ròwninie żyżney i weſołey, o mil 8 od *Bergen-opzoom*, 9 *Bois-le-Duc*. Dług: 22. 20. ſzer: 51. 35.

BREGENZ, *Bregentium*, Mia: Niem: gł: Hrab: tegoż nazwiſka, w *Tyrolu*, Auſtryackie. l. nad ieziorem *Conſtancia*, przy granicy Szwabſkiey, o mil 7 od *Waldburg* i *Appenſel*. Długo: 27. 20. ſzer: 47. 27.

BREMA, Mia: Niem: głowa Xięſtwa tegoż nazwiſka w cyr: Saxonii niżſzey, mocne, ludne i handlowne. Szwedźi byli tu Panami aż do roku 1712, kiedy im go odebrali Dunczycy, ktòrzy potym przedali go Elektorowi *Hannoverſkiemu*: Magiſtrat i większa część mieſzkańcow ſą ſekty Kalwińſkiey, reſzta Luterſkiey. Tu rodźiliſię Adam *de Bremen*, i Jan Henryk *Egglin*. leży nad rzeką *Viſera*, gdźie połáwiaiąſię łoſoſie l. o mil 9 od *Holdenburg*, 28 *Luneburg*, 36 *Brunſwick*. Dług: 26. 20. ſzer: 53. 10.

BRENGARTEN, *Bremorcartum*, Mia: Szwaycarſkie w Powiecie *Feyen Æmpter*, między Kantonami *Berna* i *Zürig*, bogate, piękne, wolne; handluie papierem, maiące ſwego Gubernatora *Avoyer* nazwanego i radę: dźieliſię na wyżſze i niżſze. wprowadzono tu ſektę Proteſtańſką, ale znowu wprowadzona ieſt w R. 1532 Katolicka religia: leży nad rzeką *Ruſs*, o mil 2 od *Bada*, 4 *Zürig* 5 *Zug*. Dłu: 25. 55. ſzer: 47. 20.

BRESCIA, *Brixia*, Mia: Wł: ludne, dawne, mocne, z zam: gł: Prow. tegoż nazwiſka w Pańſtwie Weneckim. Biſkup ieſt Sufr: Medyolańſkim. Franciſzek VII w R. 1517 przymuſił Xiążęcia Medyolańſkiego oddać go Wenetom. Tu rodźiłſię Arnold *de Breſcia i Cupreoli*: leży nad rzeką *Gorza*, o mil 33 od *Bergamo*, 39 *Cremona*. Dług: 27. 40. ſzer: 45. 31.

BRESCIANO, *Brixienſis ager*, Prow: Wł: w Pańſtwie Weneckim, graniczy od pòłn: z *Grigoni* albo *Rhœti*, od wſch: ieziorem *Guarda* i *Weroneńſkim*, i Xię: *Mantuańſkim*, od połud: Xięſt: *Mantuańſkim*, i *Cremoneńſkim*, od zach: tymże, *Bergamańſkim* i *Valtellina*.

BRESELLO, *Bruxellum*, Wł: mia: w *Modeńſkim*, nad rze: *Po*, o mil 12 od *Parma*. Dług: 28. ſzer: 44 55.

BRESŁAW, obacz *Wrocław*.

BRESLE, *Briſella*, rz: znaczna Fr: w Normandyi, w okolicy *Caux*, maiąca zdroiewiſko w *Lanoi*, 2 mile wyżey *Aumall*, á uście w morze pod *Eu*.

BRESSE, *Breſſia*, Prowin: i Hrab: Fran: maiąca właſne ſwoie ſtany, albo Rządy. *Bourg* ieſt głową: graniczy od pòłno: *Burgundyą* i *Franche Comtè*, od wſch: *Sabaudyą* albo *Savoye*, od połud: *Viennois*, od zach: Xięſtwem *Dombes* i rzeką *Saone*.

BREST, *Brivates* Mia: Fran: w *Bretagne*, albo *Brytanii* niż: z portem tak beſpiecznym, że ſię nazywa komorą okrętow, i zamek ma na ſkale nieprzyſtępney od morza, na ktòrym może beſpiecznie ſtanąć 500 okrętow, ale wiazd ma ciaſny i niebeſpieczny. kuſiliſię Ang: opanować ten port w R. 1694 ale nadaremnie: leży wydane na morze o mil 12 *Quimper* i *Morlaix*, 129 *Paryża*. Dług: 13. 9. ſzer: 48. 22.

BRETAGNE, *Britannia*, Fr: Prow: na mil 60 w naywiękſzey długości od zach: do wſch: 45 w naywiękſzey ſzerokości, od *Nantes*, do S. *Malo*. Podźielona na

na wyżſzą i niżſzą albo na 9 Biſkupſtw, ma dobre powietrze ale wiele laſow: portòw ma co niemiara, i przeto wielki handel prowadźi: przyłączona do korony Fran: od Franciſzka I w R. 1532. *Rennes* ieſt głową, gr: od póln: połud: i zach *Oceanem*, dla czego ieſt nakſztalt wyſpu, od wſch: *Normandyą*, *Maine Aniou* i *Pictou*.

BRETON, gòra na morze wydana, i wyſep Am: pòłnoc: na weyściu morza S. Wawrzyńca, ma figurę podkowy końſkiey, na mil 18 wkoło, ma wiele portòw, grunt ma żyżny, tylko że nieſprawiony, w rzeki, ieziora ieſt obfity, przeto handel naywiękſzy ieſt w rybach i ſkurkach bobrowych. *Loviburg* ieſt głową. leży o mil 15 od *Terra nova* oddźielony od *Acadyi* cieśniną morſką, milę wſzerz maiącą. Ang: odebrali go Fran: w R. 1745. ✠

✠ Mocą Artykułow w R. 1762 D. 3 Liſt. w *Fontainebleu* podpiſanych wyſep ten uſtąpiony na zawſze Ang: zewſzyſtkiemi innemi, ktoreſię na morzu i rz: S. Wawrzyńca nayduią.

BREY, Niem: mia: w *Liege* albo *Leodium*, przy granicy *Brabantu*, w Hrab: *Locren*, nad potokiem, o mil 4 od *Maſcick*, 5 *Maſtricht*. Dł: 23. 10. ſz: 51. 6.

BRIANSON, *Brigantia*, Mia: Fran: w *Delfinacie* wyż: głowa okolicy tegoż nazwiſka, z zam: leżącym na ſkale przykrey, tu zbieraią w okolicy *meleſe* albo *mannę* na pewnych ſoſnach: leży o mil 7 od *Embrun*. Długo: 24. 20. ſzer: 44. 46.

BRIARE, *Brivodurum*, Mia: Fran: w *Gaſtinois*, pod ktòrym idźie ròw mokry, łączący rze: *Loyre* z *Seine*, o mil 14 od *Orleans*, 35 *Paryża*. Dług: 20. 24. ſzer: 47. 18.

BRIDGEORTH, Mia: An: w Prow: *Shrops*, poſyła dwòch Depu: na parlament: l. nad rz: *Sabrina*, na ktòrey ma piękny moſt, o mil 40 od *Londynu*. Dł: 15. 5. ſzer: 32. 34.

BRIDGETOWN, Mia: Am: głowa wyſpu *Barbados*, inaczey nazwane Mia. S. Michała, lud: bogate, handlowne, ma wſzyſtkie kunſzty. Dług: 318. 40. ſzer: 13. 42.

BRIDGEWATER, Miaſto i Xięſt: Ang: w Prow: *Somerſet*, ludne, poſyła dwòch Dep: na parlament, l. o mil 40 od *Londynu*.

BRIDLINGTON, obacz *Burlington*.

BRIDPORT, Miaſto Angiel: w Prow: *Dorſet*, ztąd wychodzą liny

liny do okrętow; poſyła dwòch Deputatow na parlament l. o mil 40 od *Londynu*.

BRIE, *Bria*, Powiat Fran: na mil 22 w dłuż, od wſch: do zach: dźieliſię na wyż: ktòrego *Meux* ieſt głową, i niżſzy ktòrego gł: ieſt *Provins*, i na *Povilleuſe*, ktòrego głową *Chateau Thierri*: część *Brie* należy do *Champaigne*, á druga do *France* i zowieſię *Brie* Paryzka, graniczy *Brie* od pòln: z *France*, od wſch: *Champaigne*, od połud: i zacho: *Seine*.

BRIE-COMTE-ROBERT, *Bria Comitis Roberti*, Fran: m: w okolicy Paryzkiey fundowane od Roberta Syna Hrabiego *Dreux*, leży o mil 6 od *Paryża*. Dług: 20. 16. ſzer: 48 41.

BRIEG, *Brega*, Mia: Sląſkie gł: Xięſtwa tegoż naz: mocne, piękne, z Akademią, gdźie młodź cwiczyſię w ſztukach rycerſkich: leży nad rzeką *Oder*, o mil 6 od *Oppeln*, 8 *Wrocławia*. Długości 35. 10. ſzerokości 50. 49.

BRIEL, *Briela*, Mia: Prow: ſprzymierzonych głowa wyſpu *Woorn*, naypierwſze z tych ktòre wybiwſzyſię z pod Hiſz: uformowali Rzecz-poſp: l. przy uściu rzeki *Moſa*, w morze, o mil 5 od *Rotterdamu*. Dług. 21. 31. ſzer: 51. 53.

BRIEU (S.) *Briocum*, Mia: Fran: w *Bretagne* wyżſzey z portem. Biſkup ieſt Sufrag: *Tours*. Tu rodziłſię Franciſzek *Duaren*: l. na mieyſcu żyżnym w chleb i owoce, o pòłmili od morza, 20 *Renes*, 96 *Paryża*. dł. 14. 47. ſzer 48. 33.

BRIGNOLES, *Brinolum*, M. Fran: w *Provence*, ſławne z śliw rodzących ſię w okolicy; wydało na świat Jozefa *Paroſſel* i Xiędza *le Brun* Soc: Jeſu. l. między gòrami na mieyſcu weſołym o mil 180 od *Paryża*. Dłu: 23. 50. ſzer: 43. 24.

BRILLINGEN, Niemieckie mia: mocne Szwab: al: w *Szwabach*.

BRILLE, obacz *Briel*.

BRINDISI, *Brudusium*, Miaſto Włoſkie znaczne w ziemi *Lecce*, w Krò: Nea: ma Arcy-biſkupa. For: i port, ktòry nadpſowali Wenetowie. Tu rodziłſię *Pacuvius* i umarł *Virgilius*; leży nad morzem o mil 39 od *Taranto*. Dług: 35. 40. ſzer: 40. 52.

BRINN, *Brunna*, Mia: moc: Czeſkie w *Moravii*, z zamkiem *Spielberg*, za Mia: na gòrze leżącym, tu rady ſtanow na przemiany z *Olmützem*, odprawuiąſię leży

leży nad rzeką *Swart*, o mil 10 od *Znaym*, 11 *Olmütz*, 20 *Wiednia*. Dług: 34. *43*. ſzer: 49. *8*.

BRIONN, Mia: i Hrab: Fr: w *Normandyi*, nad rzeką *Rille*. Dług: 18. *26*. ſzer: 49. *25*.

BRIOUDE, *Brivas*, Miaſto Fran: dawne, w niż: *Auvergne*, ma kapitułę dependuiącą od Papieża, ktòrey Kanonicy nazywaiąſię Hrabiami *de Brioude*, i powinni wywieśćſię, że ſą ze krwi Szlacheckiey: leży nad rze: *Alker*, albo *Elaver*, na ktòrey ma moſt dźiwną robotą Rzymian, na iedney arkadźie ſtoiący, o mil 6 od *Yſsoire*, 90 *Paryża*. Dł: 21. ſzer: 45. *14*.

BRISAC, Mia: Fran: piękne w *Alſacyi* wyſtawione, przez Ludwika XIV i zmocnione przez Marſzałka *de Vauben*, l. o pòł mili od *Renu* i zamku *Mortier*, nad nim leżącego, 12 *Strasburg*. Dług: 25. 28. ſzer: 48. 5.

BRISAC ſtary *Briſacus mons*, Mia: Niem: dawniey gł: okolicy *Briſgoia*, wźięli go Fr. po długim oblężeniu, w R. 1638. lecz przez przymierze Ryświckie wR. 1697 oddali Domowi Auſtr: znowu w R. 1703 opanowali, lecz przez traktat *Bada* w R. 1714 wrocili Auſtryakom. leży nad *enRem*, o mil 12 od *Strasburg*.

Dług: 25, *28*. ſzer: 48. 8.

BRISGOIA, *Briſgovia*, okolica Szwabſka, nad brz: wſch: *Renu*, ktory ią dźieli od *Alſacyi*, dźiedźiczna Domu Auſtr. niż: *Briſgoia*, ieſt Domu *Baden Dourlach*.

BRISTOL, *Briſtolium*, Mia: i Hrab: Ang: piękne, ludne, handlowne częścią w Prowin: *Somerſer*, częścią w *Gloceſter* ſławne z iarmarkow wielkich, dobrego piwa i piękności Kościoła S. Maryi *de Radgliff*, ktòrego dzwonnica w całey Anglii naywyżſza. poſyła dwòch Deputatow na parlament: leży nad *Avon*, o mil 10 od *Gloceſter*, *14 Salisbury*. Dług: 15: ſzer: 51. *24*.

BRISTOL, Mia: w Ameryce pòłn: na wyſpie *Barbados*, ludne i handlowne. ma dwa mocne zamki, hołduie Ang:

BRITANIA wielka, wyſep wielki na Oceanie, zamykaiący Anglią, i Szkocyą.

BRYTANSKIE wyſpy, oprocz pomienionych Krò: An: iSzkocyi, zamykaią wiele innych wyſpòw, iako to *Orcades*, *Hibernią* i inne koło Szkocyi leżące *Veſterne*, *Hebrides* albo *Hebudes*.

BRITANIA, Fr: ob: *Bretagne*.

BRI-

BRIXON, *Brixonium*, Miaſto Niem: piękne, w Tirolu z Biſkupem podległym Salisburſkiemu, wſpaniale zabudowane: leży na mieyſcu żyżnym w wino i weſołym, przy złączeniu rzek *Rietz* i *Eiſch*, o mil 11 od *Tirol*, 16 *Tridentu*. Dług: 29. *5*. ſzero: 46. *35*.

BROD obacz *Brodt*.

BRODERA albo Brodra, M. Az: w Krò: *Guzurat*, ſławne z pięknych płòcien. Dług: 90. *30*. ſzer: 21. *25*.

BRODT, *Broda*, For: Węgerſka, w Hrab: *Proſega*, ſławne z otrzymanego tu zwycięſtwa w R. 1688 nad Turkami: l. nad rzeką *Sava*, o mil 8 od *Proſega*. Dług: 36. ſzer: 45. *15*.

BRODY, Polſkie miaſteczko w Woiewodztwie Wołyńſkim, na błotach i brodach, zkąd ma nazwiſko, ſławne z iarmarkow, ktòre tu zewſzech ſtron kupcow pociągaią; ma zam: mocny, l. o 4 mile od *Krzemieńca*, 35 *Lublina*.

BRONDRUT, obacz *Porentru*.

BRONN, albo Bronno Wł: mia: w Xięſt: Medydlańſkim, w okolicy *Pavia*, gdźie Ceſarſcy nieco wygrali z Fran: w R. 1703 leży o mil 12 od *Pavia*.

BROWAGE, *Brovagium*, M.

Fran: mocne, i piękne w *Xanſtogne*, z portem, kopią tu ſol ktòra wiele czyni do ſkarbu Kr: leży o mil 6 od *Rochelle*, 108 *Paryża*. Dług: 16. 35. ſzer: 45. *50*.

BRUCHSAL, *Bruchſalium*, Mia: Niem: w Biſkupſtwie *Spira* nad rzeką *Saltz*, o mil 2 od *Filippsburg*, 4 *Dourlac*.

BRUGES, *Brugæ*, Mia: w Belgium, piękne i mocne, gło: okolicy tegoż naz: w *Flan*: Au: na rynku więkſzym ieſt dom założony wR. 1411 *Bogades* nazwany, ktòry żywi 130 dźieci ſierot i nakłada ná wyćwiczenie iednych w naukach, drugich w kunſztach, do iakich kto ma ochotę i poiętność. Bonus Xiąże Burguńſki w R. 1430 tu poſtanowił order *Toſon-De-er*. Biſkup ieſt Sufrag: *Medyolańſkim*, bombardowali go bez ſkutku w R. 1708 Holl: á Fr: opanowali tegoż roku latem, ale źimą wypędzeni znowu aż w R. 1745 odebrali go. wydało na Świat Jana *de Bruges*, wynalazcę pokoſtow i Łukaſza *Fruter* i innych wiele zaſzczyconych Kościelnemi godnościami. leży nad rowem mokrym na piękney ròwuinie, o mil 3 od morza i *Oſtenda*, 8 *Gand*, *Courray*, *Furnes*. Dłu: 20. *47*. ſzer: 51. *11*.

BRU-

BRUGNATO, albo Brugneto, *Bruniatum*, *Brunetum*, w *Genueńſkim*, Biſkup ieſt Sufraganem *Genuy*, leży pod *Appenninami*, l. o mil 45 od *Genua*. Dług: 27. *20*. ſzer: 44. *15*.

BRUNDUSIUM, obacz *Brindeſi*.

BRUNETTA, Forteca mocna w *Piemonte*, niedaleko Mia: *Suſa*.

BRUNSBERG, ob: *Braunsberg*.

BRUNSWICK, *Brunopolis*, Mia: Niem: mocne i wielkie, w cyr: *Saxonii* niz: głowa Xięſtwa tegoż nazwiſka, dawniey wolne, ale Rodolf Xiąże *Brunſwicki Wolfenbutel*, zburzywſzy go w R. 1671 poſtawił tam zamek dła utrzymania Mia: pod ſwoią władzą. ma co rok ſławny iarmark. leży nad rzeką *Ocker*, o mil 20 od *Magdeburg*. Długo: 28. *15*. ſzer: 52. 15.

BRUNSWICK albo Xięſtwo *Brunſwickie*, graniczy od półno: z Xięſtwem *Luneburg*, od wſch: Xięſtwem *Magdeburg*, *Alberſtat* i *Anhalt*, od połud: *Haſſia* i *Turingia*, od zach: *Minden* i Hrab: *Hoye* i *Lippa*.

BRUNSWICK, albo Pańſt: Domu Brunſwickiego oprocz Xięſtwa *Brunſwickiego*, zamyka Xięſtwo *Zel*, Xięſt: *Hannover* i *Lawemburg*, ktòre dźiś trzyma Krol Ang:

BRUXELLA albo Bruxellæ Mia: w *Belgium*, gło: *Brabantu*, w kwaterze *Bruxelles*, bardzo bogate i piękne, wielkie ludne, i iakotako mocne, i handlowne. zepſował go w R. 1695 *Villeroy* Generał Fran: lecz potym pięknie poprawiono. w R. 1706 Fr: ztąd znowu wypędzeni, Xięciu *Bavaryi* w R. 1707 nieudałoſię chwycić go, lecz w roku 1746 Fran: pod kommendą Xiążęcia *de Saxe*, opanowali go. tu rezyduie Gubernator generalny *Belgium* Auſtryackiego, z powagą prawie Królewſką: leży częścią na pagòrku, częścią na rowninie żyżney w chleb i paſtwiſka, nad rzeką *Senne*, ktòra wpada w *Schelda*, o mil 9 od *Anverſa* 10 *Gand*, 59 *Paryża*. 65 *Londynu*. Dług: 21. 56. ſzer: 50 51.

BRZESC Kuiawſki, *Breſtia*, Miaſto Pol: głowa Woiewodztwa tegoż nazwiſka dość mocne. leży między bagniſkami o 4 mile od *Wiſły*, 8 *Torunia*, 10 *Łęczycy*.

BRZESKIE *Kuiawſkie* Woiewodztwo, ma 2 Senatorow, Woiewodę i Kaſztelana, 5 Powiatow i tyleż Grodow, właśny *Brzeſki*, *Radzieiowſki*, *Przedecki*, *Kowal-*

Kowalſki, *Kruſwicki*.

BRZESC Litewſki Mia: niemałe w Woiewodztwie tegoż nazwiſka. tu za Michała *Rahozy* Metropolity dwa odprawiłyſię Synody, ieden w R. 1594, drugi w 1596 na ktòrych iedność S. Ruſi z Kościołem Rzymſkim odnowiona i utwierdzona zoſtała. ma piękne Kościoły i Szkoły pod rządem Xięży Jezuitow, pełne ieſt żydow; leży nad złączeniem rzeki *Bugu* z *Muchawcem*, o mil 5 od *Białey*, 26 *Słonima*, 28 *Lublina*, 50 *Wilna*.

BRZESKIE Woiewodztwo w wielkim Xięſt: Litewſkim ma dwa Grody, *Brzeſki* przy Staroſcie, i *Pińſki*. Woiewòdztwo ſeymikuie w *Brześciu*, Powiat *Pińſki* w *Pińſku*, obieraią po dwòch Poſłow na Seym i po dwòch Deputatow na Trybunał.

BUARCOS, Mia: Portugalſkie w Prowin: *Beira*, nad morzem.

BUCHAU, *Buchovium* Miaſto wolne Szwabſkie. tu ieſt klaſztor Mniſzek, ktòrych Xieni ma głos na Seymach *Imperii*. leży nad *Foderſee*, o mil 9 od *Ulma*, 13 *Tubingen*. Dług: 27. *20*. ſzer: 48. 2.

BUCHAU, Powiat mały Niemiecki w cyr: *Renu* niż: zamyka

dźierzawy Opata *Fuldeńſkiego*, *Fulda* ieſt głową.

BUCHEREST, albo *Buchoreſt*, Mia: Tureckie Eur: w Wołoſzech, rezydencya Hoſpodara Wołoſkiego, wielkie ieſt i mocne; leży nad rz: *Embrowik*, o mil 16 od *Tarwi*. Dług: 44. *10*. ſzer: 44. *30*

BUCHOM, Nie: miaſteczko w cyr: *Szwabſkim*, nad ieżiorem *Conſtancya*, o mil 5 od *Conſtancyi* i *Lindau*. Dług: *27*. *16*. ſzero: *47*. *41*.

BUCKINGHAM, *Neomagus*, Mia: Ang: w Pr: tegoż nazwiſka, poſyła dwòch Deputatow na parlament; leży nad rz: *Ouſe* o mil 15 od *Londynu*. Dł: 16. *33*. ſzer: *51*. *57*.

BUCKINGHAM, Pr: Ang: w Biſkupſtwie *Lincoln*, ktòrey wełny ſą ſzacowne, *Buckingham* ieſt głową.

BUCZACZ Miaſto w Woiewodztwie *Podolſkim*, w ziemi *Halickiey*, ma ſtary zam. na gòrze i piękny w pośrzodku ratuſz, Mikołay *Potocki* Staroſta *Kaniewſki*, w roku 1754 fundował tu Klaſztor i Szkoły za przywileiem Nayiaśnieyſzego Auguſta III pod rzą: XX. Bazylianow Litewſkich; leży między gòrami nad rz: *Strypa*, o mil 12 od *Kamieńca*

mieńca Podolſkiego, 18 *Lwowa*. Dług: 48. *44*. ſzer: 48. *52*.

BUDA albo Offen, *Buda*, M. i zam: głowa Węgier, ſławne, wielkie, mocne; Kościoły i mieſzkania ſą wſpaniałe, wźiął go był Suliman w R. 1526, á *Ferdynand* ArcyXiąże *Auſtryi* odebrał w tymże roku; wźiął znowu *Suliman*, w R. 1529 i darował Janowi *Zapolſkiemu*, Woiewodźie *Tranſylwańſkiemu*, po ktòrego śmierci przyſłał tu Baſzę w R. 1541, ktòry rządźił daiąc odpor Chrześcianom, po kilkakroć odebrać kuſzącymſię, aż w roku 1686 Xiąże *Lotaryngyi* odebrał go, i odtąd zoſtaie pod Auſtryackim Domem; leży na mieyſcu weſołym między winnicami wyśmienite wina wydaiącemi, przy źròdłach wod gorących, w ktòrych acz w kròtkim czaſie można uwarzyć iaie, znayduiąſię iednak żywe ryby. l. nad *Dunaiem*, o mil 41 od *Wiednia*, 48 *Krakowa*. Dł. 36. *45*. ſzer: 47. *20*.

BUDUA, *Butua*, Dalmackie mia: mocne: *Suliman* Baſza *Scodry* obległ go był w R. 1686, ale w kròtce uwolnił od oblężenia, przymuſzony od Generała *Cornar*. Biſkup ieſt Sufr: *Antivar*; leży o mil 6 od *Antivar*, 17 *Raguſa*, Dług. 36. *30*. ſzer: 42.

BUDWEISS, *Bubiomum*, *Budoviſsa*, Mia: Niem: w *Czechach*, nieraz wźięte i opuſzczone podczas woyny w R. 1743 zaczętey á w R. 1748 zakończoney. l. nad rz: *Moldawą*, o mil 29 od *Pragi*, 33 *Wiednia*.

BUDZIAK, *Beſsarabia*, kray niewielki Tatarſki, nikomu niepodległy. Mieſzkańcy ſekty i obyczaiow Tatarow *Krymſkich*, kradzieżąſię bawią. kiedy nieprzyiaciel do nich wkroczy, uchodzą w gòry i zchraniaiąſię. ku morzu czarnym leżące, gdźie trudne ieſt do nich doyście dla bagniſk i ciaſnego przeyścia, M. znacznieyſze ſą *Tekin*, *Tartaro Barlat*, *Alkerman*, *Kelſmiele*; leży między *Moldauią*, *Dunaiem*, Tatarami, i morzem czarnym.

BUERNOS Ayres, albo *Ciudad de-la Trinidad*, *Bonus aer*, M. w Am. połud: w *Paraguay*, maiące nazwiſko od dobrego powietrza, ktòre tam ieſt, założone od Piotra *Mendoza* w R. 1535. á potym opuſzone. *Cabeza di Vacavi* znowu go oſadził w R. 1542 i opuścił. znowu w roku 1572 poprawiono go i oſadzono Hiſzpanami i Jndyanami. Dłu: 323. ſzer: 34. *55*.

BUG rzeka Małopolſka, ma zdroiewiſko za *Buſkiem*, przechodźi *Bełzkie* Woiewodztwo, oblewa granicę Wołyńſką, *Brześć* Litewſki, wpada w *Wiſłę*.

BUGEY, *Beugesia*, Prowin: Fran: na mil 16 wdłuż, á 10 w ſzerż, uſtąpiona Fran: w zamian za *Saluzzo*, przez przymierze *Lion*. *Belley* ieſt głową, graniczy od pòłn: z *Gec* i *Franche Comtè*, od wſch: *Sabaudyą*, od połud. *Delfinatem*, od zach: *Breſſe*.

BUGIA, Mia: Afr: w Kròleſtwa *Alger*, gł: Fr: tegoż nazwiſka; ludne i mocne: Algerani wzięli go Hiſzpanom zbiwſzy Karola V Ceſarza. l. nad cieśniną morſką, o mil 30 od *Alger*. Dł. 22. *15*. ſzer: 36. *34*.

BUILLON al. Bovillon, *Bullonium*, Fr: mia: i zam: mocny w Xięſtwie tegoż naz: w *Luxemburg*; Francuzi wzięli go w roku 1676, á Ludwik XIV darował Xięciu *de Bullon*. Kròl Francuſki trzyma tu garnizon w zam: na nieprzyſtępney ſkale leżącym, l. nad rz. *Semois*, o mil 3 od *Sedan* 6 *Charlevile*, i *Mezieres*. Długo: 22. *55*. ſzer: 49. *45*.

BULACH, Niem: miaſteczko Szwabſkie w Xięſtwie *Wùtemberg* albo *Witemberg*.

BULGARIA większa, *Bulgaria*, Pr. Az. w Tatarach Moſkiewſkich, ma po gòrach rudę żelazną i kryſztał. *Bulgaria* Mia: ieſt gł. ktòre leży nad rzeką *Wolga*, graniczy od pòln: z Kr. *Kazan*, od wſch. *Baſkiria*, od połud Kr. *Aſtrachan*, od zach. *Wolgą*.

BULGARIA mnieyſza, Prowincya Turecka Eur:. ktòrey Kròl dawniey mieſzkiwał w *Nikopolu*. *Sofia* ieſt głową, graniczy od pòłn. z *Wołochami*, od wſch. morzem czarnym, od połu: *Romanią* i *Macedonią*, od zach: *Serbią* albo *Servią*.

BULLINBROOK, *Bullinbrochium*, Mia: i Hrab: Ang: w Pr: *Lincoln*. Tu rodziłſię Henryk IV Kr. Ang: l. o mil 37 od *Londynu*. Dł. 17. *20*. ſz. 53.

BUNG, *Bungum*, Kr. *Japońſkie* znacznieyſze, na wyſpie *Xim*, ktòrego gł. *Lunay*; Franciſzek *Civan* Kròl tuteyſzy przyſtąpiwſzy do wiary Katolickiey wyſłał Poſła w R. 1582, do Grzegorza XIII. Papieża.

BUNZEL, *Boleslavia*, dwa M: w Czechach, ſtare, gdźie Bolesław okrutny w R. 929 zabił Brata ſwego S. Wacława. leży nad rzeką *Elbe*; nowe znacznieyſze, i leży nad rzeką *Gizer*. Dług: 33. *25*. ſzer: 51. *22*.

BURCKHAUSEN al: Burghauſen *Bidaium*, Mia: Niemiec: w *Bawaryi* wyżſzey, nad rzeką

Saltz, o mil 11 *Saltzburg* 19 *Monachium* albo *München*. Dłu: 30. *25*. ſzer: 48. *5*.

BURGFORD M. i Hrabſtwo Ang: w Pr. *Oxford*, nad rzeką *Windruſch*, o mil 20 od *Londynu*.

BURGFAU M: i zam: Niem: w *Szwabach* w Margrabſtwie tegoż nazwiſka, hołduie Domowi Auſtryackiemu o mil 6 od *Auguſta*, 7 *Ulma*. Dł: 28. ſz. 48. *28*.

BURGDORF, *Burgdorfium*, Mia: z zamkiem Szwaycarſkie, w Kantonie *Berna*, w *Argovia*, dość wielkie l. na gòrze, o mil 4 od *Berna*. Dług: 25. *10*. ſzer: 47. *6*.

BURGOS, *Bravum*, M. Hiſz. gł. *Caſtylii* ſtarey, bogate. pałace, place i fontany ſą tu bardzo piękne. l. na gòrze, á część nad rzeką *Atlanzon*, na mieyſcu weſołym, o mil 38 od *Leon*, 47 *Madritu*. Dłu: 14. *20*. ſzer: 42. *20*.

BURGUNDIA, obacz *Bourgogne*.

BURICK, *Burunium*, Niem: mia: w cyr: *Weſtfalii*, w Xięſtwie *Clivii*, pod Kr. Pruſkim, ktòremu zburzywſzy go oddali Francuzi. tu wygrał Ceſarz z Lotaryńczykiem. l. na miłym mieyſcu, nad rzeką *Renem*, o mil 7 od

Cleves. Dług: 14. *20*. ſzer: 25. *6*.

BURR, wyſep znaczny na morzu Indyiſkim w Az. między wyſpami *Amboina* i *Celebes*.

BUSTE albo *Buſt*, Mia: z zam. Az. Perſkie, bardzo mocne, gł: Pr. *Sabletan*. Dłu. 81 *50*. ſzer. 31. *10*.

BUTHE albo *Burhe*, wyſep Szkocki, ieden z *Weſternów*, albo *Eſtwernow*, albo zachodnich; żyżny w chleb, paſtwiſka. morze obfituie w sledzie. Wielu twierdzą że Dom *Stuardow* ma początek z tego wyſpu.

BUTRIN, *Buthrotum*, Miaſto w *Albanii*, ma port dobry. hołduie Wenetom. Biſkup ieſt pod iuryſdykcyą Janinſkiego, leży o mil 12 od *Chimera*.

BUTZAU, albo Botzou, *Ebodurum*, Mia: Niem: w *Saxonii* niż: w Xięſtwie *Mecklenburſkim*, nad rzeką *Warnou*, przy drodze *Roſtock*, do *Schwerin*.

BYCHOW, *Bychowia*, Litewſkie Miaſto, w Woiewodztwie *Mſciſławſkim*, nad rz: *Dnieprem*, o mil 13 od *Mohilewa*, 17 *Rohaczewa*. Dł. 29. *30*. ſzer: 53. *37*.

BYTEN, *Bytenium*, Litewſkie mia: w Woiewodztwie Nowogrodzkim, w Powiecie Słonimſkim. Tu leży ciało wielkiego

ſługi

ſługi Bożego SYMEONA Bazyliana, w Kościele XX. Bazylianow. leży między laſami, nad rzeką *Szczarą*, o mil 2 od *Zyrowic*, 3 *Słonima*, 30 *Brześcia*, 30 *Wilna*. Dług. 44. *13*. ſzer: 52. *46*.

C. C. C.

CAANA, Miaſto *Egypſkie*, na brz: wſch: *Nilu*. Widzieć tu wiele dawnych ſłupow z napiſem nie dościgłym. ztąd dowożą zboża do *Mekki*, l. o mil 18 od *Akremin*, 130 *Kair*. Dł. 49. *58*. ſzer: 52. *30*.

CABECCA-de-Vide, *Segobria* Mia: Portug: w *Alentey* obmurowane, z mocnym zam: o mil 5 od *Portallegre*, 8 *Eſtremons*. Dł. 10. *48*. ſzer. 39.

CABES, Mia: Afr: w Kròleſtwie *Tunis*, nad uściem pewney rzeki w morze tegoż nazwiſka. Długości 28. *30*. ſzer: 33. *40*.

CABOCORS gòra z brzegow złotych *Guineyſkich* na morze wy-

dana, na ktòrey wieś tegoż nazwiſka: l. niedaleko For: Ang: wielkiey i piękney. Dług: 18. *20*. ſzer: *4*. *40*.

CABO de BONA *Speranza*, *Promontorium bonæ ſpei* gòra na morze *Caffaria* wydana przy końcu Afryki na mil 30. żyżna w ięczmień, ryż, groch, owoce rożne, i winnice win wyśmienitych. Doſzli iey Portug: ale Holl. wyſtawili mocny zam: i wzmocnili ſię w R. 1650, i teraz od przeieżdżaiących okrętow Angielſkich, Francuſkich i kompanii Indyiſkich, biorą cło i wielki maią profit od nich za ſkury, ktòre ten kray ma tanno od poſtronnych dźikich ludzi. Przy zamku ieſt piękny ſzpital, do ktòrego przypłynąwſzy okręty poſyłaią ſwoich chorych. niedaleko tego ieſt piękny ogrod, tak dla *dywertymentu* iako i pożytku przeieżdżaiących do *Indyi*. leży o mil 35 od źrzòdła wody ſłodkiey cudnie pomagaiącey na wſzyſtkie choroby. Dług: 37. *45*. ſzer: 34. *40*.

CABO *Verde*, gòra z brzegu zach: Afr: wydana na morze, między *Sembr* i *Senegal*. Mieſzkańcy ſą czarni, roſtropni, zabawiaiąſię iedni robotą koło pola, á drudzy handlem ze wſzy-

ſtkie-

ſtkiemi nacyami. żelazo tu ieſt w wielkim ſzacunku, przeto kowale ktòrzy koło iego robią, ſą wyśmienici. Bałwochwalcy ſą i ofiary czynią mieſiącowi i diabłu; Portug: doſzli tey gòry w R. 1474, dlaczego i oni tu mieſzkaią uſzedſzy z ſwego kraiu, dla boiaźni kary za ſwoie wyſtępki. Dług: 3. 7. ſzer: 10. *26*.

CABRA *Egabra*, Mia: Afr: w *Nigricyi* pod rządem Vicereya, handlowne, gdyż ma port nad *Tombur*. Dług: 18. *25*. ſz. 15. *30*.

CABUL, *Arachotus*, Mia: gł. Pr. *Cabuliſtan*, piękne ma pałace i dwa zamki. l. nad drogą *Zahor* idącą do *Samarcanda*. Dł: 305. ſzer: 33. *30*.

CABULISTAN, *Arachaſia*, Pr. Az. w Pań. *Mogol*, chociaż mało żyżna, iednakże handlowna i bogata ieſt, ma rudy żelazne, drzewka wonne. Mieſzkańcy po więkſzey części ſą poganie, w ſztuce lekarſkiey ćwiczą ſię, graniczy od pòłn: z Tatarami, od wſch. *Cachemir*, od połu: *Multan*, od zach: *Zabuliſtan* i *Candahar*.

CACAU Mia: Az. Indyiſkie, gł. Prowincyi tegoż naz: hołduie Kr: *Tonquin*, Holl: i Ang: tu maią ſwoy bank albo pieniądze, na prowizyi; leży w kraiu obfituiącym w iedwab, między laſami. Dług: 123. *32*. ſzer: 22.

CACERES, *Geraca*, Forteca Hiſz: w *Extremadura*, niedaleko laſu, w ktòrym woyſko odwodowe Xięcia *de Bervick*, było zbite w R. 1706. leży nad rzeką *Sabrot*, o mil 9 od *Alcantara*. Dł. 12. *8*. ſzer: 39. *15*.

CACERES de Camerinha, *Caceræ*, Az. mia: z Biſk Sufraganem *Manilla*, na wyſpie *Luſſon* albo *Manilla* hołduiącym Hiſz. Dł. 142. *25*. ſzer: 14. *15*.

CACHAN. *Caticantum*, Mia: Perſkie, w Irack znaczne, handluie ſztofem, porcellaną, łamami. Mieſzkańcy poczęści ſą Chrześcianie: leży na wielkiey rowninie, o mil 22 od *Hiſpahan*.

CACHEMIR, Pr. Az. w Pań. Mogolſkim, na mil 30 wdłuż, 12 wſzerz, między wyſokiemi gòrami, powiadaią że tu dawniey było wielkie ieżioro, ktòremu rozſiadſzyſię gòra *Baramonlai* otworzyła meat i tak oſuſzyła mieyſce, że teraz rodzi zboże, ryż, iarzynę, paſtwiſka, laſy. Mieſzkańcy ktòrych ieſt wiele, ſą żywi do wierſzow i nauk, tudzież do wyrobienia drobnych ſztuk bardzo ciekawi i ſpoſobni. dawniey (iako mowią) byli żydami, teraz ſą machometani albo poganie. Mogoł Ecbar podbił ią ſobie od Kr. Jakòba Syna *Juſtaf-Can*.

CACHEMIR, Mia. gł. pomienioney Pr. leży nad ieziorem wody dobrey. Dług: 93. ſz. 43. *30*.

CACHEI, Mia: Afr: w *Nigricyi*, z trzema zamkami Portugalſkiemi, ktòrym hołduie, i ktòrzy tu handluią woſkiem i niewolnikami. Dł. 2. *40*. ſz. 12.

CAGONG. Kròleſtwo małe Afr. w *Cong*, nad rz. *Zair*, handlowne; *Malemba* ieſt głową.

CADIX, *Gades*, Mia: Hiſz: w *Andalucyi*, mocne, ſławne, bogate i znacznie handlowne, fundowane od Fenician, bronią go dwie fortecy. Biſkup ieſt Sufr: *Sivilii*. wziąwſzy go zrabowali Ang: w R. 1596, lecz potym oddali Hiſz. ciż Ang. z Holl: opaſali go w R. 1702 ale muſieli uſtąpić. Karol V umieraiąc napominał Filippa II Syna ſwego żeby ſzanował te trzy Fortece, *Goulette* w Afr: *Flexinge* w Belgium, i *Cadix* w Hiſzpanii; leży na wyſepce, o mil 8 od *Medina Sidonia* albo *Aſſidonia*, 18 *Gibraltar*. Dł. 12. ſzer. 36. *25*.

CAEN, *Cadomum*, Mia: Fr. w *Normandyii* niżſzey znaczne z Akademii. Tu rodziłſię Guilhelm ſławny, Franciſzek *Malerba*, *Varignon*, i inni. leży na niżinie, między dwiema łąkami nad rz. *Orne*, o mil 51 od *Paryża*. Dł. 18. ſzer: 49. *11*.

CAFFA, obacz *Kaffa*.

CAFRERIA albo *Cafria*, kray w Afr: połud: wielki, maiący wiele Kròleſtw *Mujac*, *Matoc*, *Jaga*, *Caſaugi*, *Abutua*, *Maſung Akalunga*, *Hottentoci Monomotapa*, *Bu-rores*, i inne leżące na brz. *Zanguebar*. Obywatele ſą poganie, nazywaiąſię *Cafri*, co z Arabſkiego znaczy zdradliwi, graniczy od pòłnocy z Nigrycią i *Abiſſinią*, od wſch. morzem, od południa *Cabo de bona Speranza* albo *promontorium bonæ ſpei*, od zach: *Guinea*, *Cong* i morzem.

CAFUNG, obacz *Caiſung*.

CAGEAN, Pr. Az. na pòłn: wyſpu *Luſſon* albo *Manilla*, obfita w paſieki, tak że ubodzy miaſto świec łoiowych, zażywaią woſkowych: oſadzona ieſt Chrześciany i pogany, leży nad rzeką *Cageam*.

CAGLI, *Callium*, Włoſkie m. Biſkup ieſt Sufraganem *Urbino*. leży pod gòrą *Appeniny* o mil 24 od *Urbino*. Dł. 30. *18*. ſzer: 43. *30*.

CAGLIARI, *Calaris*, Miaſto Wło-

Włoſkie, dawne, na wyſpie *Sardynii*, ktòrey i *Corſiki* ieſt Prymaſem Biſkup tuteyſzy. ma Akademię, zamek i port, l. z ſtrony południowego wyſpu, o mil 54 od *Palermo*. Dł: 27. 7. ſzer: 39. 20.

CAHORS, *Cadurcum*, Miaſto Francuſkie, głowa Pr. *Querci*, w *Aquitanii*, ma Akad. założoną w R. 1332. Biſkup ieſt Sufraganem *Albi*, wziął ią wſtępnym boiem Henryk IV w R. 1580. Tu rodźiłſię Jan XII. leży nad rzeką *Loch*, zewſząd prawie opaſane, o mil 20 od *Albi*, 25 *Toloza*, 126. *Paryża*. Dług: 19 7. ſz. 44. 26.

CAJAZZO, *Calatia*, Neapolitańſkie miaſteczko, w *Terradilavoro*. Biſkup ieſt Sufraganem Capuy. od ktòrey leży o mil 9. 27. Neap.

CAJENNE, *Cayanna*, wyſep w Am: na mil 18 w koło. miaſto i rządy opanowali Francuźi w Roku 1635, a potym Ang. i trzymali do R. 1664, w ktòrym Pan *de Barre* odebrał go dla Fr. od ktòrych Holl: w R. 1676 odebrali, lecz drugiego roku Fr. pod kommendą *de Eſtrees* znowu opanowali.

CAIFUNG, albo Cafung, Miaſto Az. w Chinach głowa Pr. *Honnang*. mieſzkali tu dawniey Xiążęta ze krwi Kròlewſkiey. podczas rokoſzy przeciwko Kr: Chińſkiemu, podługim oblężeniu w R. 1641 zatopione było. Dł. 131. 30. ſzer: 35.

CAIR, obacz *Kair*.

CAIRON, *Caironum*, Miaſto Afrykańſkie, w Kròleſtwie *Turus*, dawniey ſtolica Xięſtw Arabſkich, Oyczyzna wielu Autorow tegoż nazwiſka.

CAITHNESS, *Cathanoſia* Pr: pòłnocna *Szkocyi*, obfita w zboże i paſtwiſka, ale niema drew. *Weick* ieſt głową.

CAKET, Mia: i rządy Azyatyckie, w Perſyi w *Gurgiſtan*, handluie iedwabiem leży niedaleko gòry *Kaukaz*. Dł: 63. 50. ſzer: 43. 32.

CALABRIA, *Calabria*, Pro. i Xięſtwo Włoſkie na połud: Kr. Neap. dzielą ią gòry na bliżſzą, albo wyżſzą, ktòrey *Conſenza* ieſt głową, i dalſzą ktòrey głową ieſt *Cantazaro*.

CALAHORRA, *Calaguris*, M. Hiſzpańſkie, w *Caſtylii* ſtarey. Biſkup ieſt Sufraganem *Taragony*. Tu rodźiłſię *Quinctilianus*. l. na pochodźiſtości pagòrka wyciągaiącegoſię do rzeki *Ebro*, albo *Iberus*, o mil 25 od *Saragoſſa*. Dł. 15. 48. ſzer. 42. 12.

CALA-

CALAIS, *Caletum*, Mia: Francuſkie, w *Pikardyi* niżſzey z zamkiem i portem mocnym. Edvard III Krol Angielſki opaſawſzy go w R. 1347 i niedopuściwſzy do wożić pożywienia, przymuſił głodem, żeſię mu poddało. Xiążę *de Guiza* w R. 1558 nazad odebrał, á ArcyXiążę Albert w R. 1596 opanował go, lecz we dwa roki oddał Francuzom, według przymierzow Virwinſkich. podczas pokoiu, po dwakroć co tydzień, dwa *Paquebots*: (okręty tranſportowe) idą tu z *Douures*, i powracaią. leży nad morzem, niedaleko fortecy *Neula*, o mil 7 od *Dunkerke*, 10 *Douure*. 16 *Paryża*. Długo: 19. 30. ſzerokości 50. 57.

CALAIS (S.) *S. Cantheſi oppidum*, mia: i Baronia Francuſka w *Maine*, ma ſławne Opactwo, reguły S. Benedykta.

CALAMEANES, wyſep Azyatycki w Indyi, między wyſpami Filipińſkiemi albo *Philippinæ* i *Borney*.

CALAMINA, *Claros*, wyſep na Archipelagu przy granicy Azii na połud: wyſpy *Ler*, z miaſtem tegoż naz: hołduie Turkom.

CALARAJU, *Bilbilis nova*, Mia: Hiſz. piękne, w Kròleſtwie *Arragonii* Oyczyzna ſławnego Wawrzyńca *Gratian*. leży przy złączeniu rzeki *Xalon* i *Xiloca* na brzegu niżiny bardzo żyżney, o mil 14 od *Tarracona*. Dłu: 16. 10. ſzer: 41. 20.

CALATRAVA, *Oretum*, M. Hiſzpańſkie w *Caſtylii* nowey, tytuł orderu *de Calatrava*, fundowanego od Sancia Krola *Caſtylii*, R. 1158. leży na rowninie obfitey w wino, zboże, owce, niedaleko rzeki *Guadiana*, o mil 20 od *Toledo*.

CALBARG, rzeka, wieś, i okolica, w Afryce, w Kròleſtwie *Benin*, w *Guinea*, handluie z Hollandyą.

CALCAR, *Calcaria*, Niemieckie miaſteczko, w Xięſtwie *Kliwii*. Jan *de Calcar* ſławny malarz tu rodźiłſię, hołduie Kròlowi Pruſkiemu. l. niedaleko *Renu*, o mil od *Cleves* albo *Klivii*. Dłu: 23. 45. ſz. 51. 45.

CALCINARO Forteca Wł. w *Breſciano*, tu wygrał Xiąże *de Vandon* z Ceſarzem w R. 1706. leży o mil 45 od ieziora *Garda*.

CALETUR, Forteca wyſpu *Ceylon*, w Kròleſtwie *Cotta* albo kraiu cynamonowym, opanowali go byli Holl. w R. 1615. ale potym muſieli uſtąpić. l. na weſołym mieyſcu, przy uściu rzeki

ki tegoż nazwiſka w morze. Dł. 97. *26.* ſzer: 6. *38.*

CALI Mia. Am. ná niżinie tegoż nazwiſka, w Krôleſtwie *Popayan*, rezydencya Gubernatora Pr. Mieſzkańcy ſą rzutni. Dł. 304. *30.* ſzer. 3. *15.*

CALICUT, *Calecutium* Krôleſtwo Az. w Indyi, przy granicy *Malabar*, na 25 mil wdłuż, i tyleż w ſzerz, pełne bagniſk, rz. i laſow, atoli rodzi ryż, ktôrym handl. aloes, pieprz i oſobliwſze drzewo, z ktôrego owoce nakſztałt daktylow rodzącego robią cukier, wino i oley. panuie tu zawſze wioſna, i drzewa zawſze zielenieią, po między ktôremi wiele widźieć małp i papug. Krôl ieſt potężny, zowią go *Samorin*, co znaczy Ceſarza; licznym ſtawiłſię woyſkiem, przeciwko Portug: w R. 1519. i w 1503. ſynowie nie właſni Krôlewſcy, ale z ſioſtry Krôlewſkiey zpłodzeni naſtępuią na Tron. Mieſzkańcy ledwie nie nadzy chodzą. od 7 roku zaczynaią ćwiczyćſię w ſztukach rycerſkich i w zażywaniu ſtrzelb: wierzą że BOG ieſt ieden, ale niewdaieſię wrządy ziemſkie iako podłe, lecz że to Aniołowi złemu zlecił, ktôremu przeto ofiary czynią.

CALICUT, Mia: Az. głowa pomienionego Krôleſtwa, założone od *Ceram Paroamal*, ma koło 7000 domow, z ktôrych każdy ma ſwoy ogrod, ieſt tu między mieſzkańcami wiele Szlachty Chrześcian, ktôremi ſam Biſkup rządzi. l. nad morzem. Dług: 98. *10.* ſzer. 11. *21.*

CALIFORNIA, *California*, wyſep wielki lądu tykaiący w Am. półn. na zach. morza *de Sud.* żyżny w zboże i owoce, w kwietniu, maiu i czerwcu pada z roſą pewna manna i na liſcu trzcinnym twardnieie, ktôra zebrana ma cukrową ſłodycz. powietrze ma zdrowe, morze i rzeki rybne. Mieſzkańcy mieſiącowiſię kłaniaią, ſą żartobliwi, przędzeniem ſię zabawiaią, tak męſczyzny, iako i niewiaſty; latem mieſzkaią pod drzewami, â zimą w iaſkiniach, każda familia właſnemiſię rządzi prawami: przy brzegu poławiaiąſię perły, dlaczego po brz. ſtoſami leżą konchy: Hiſz. w R. 1703 wyſtawili tu fortecę, ktôrą potym nazwali Nayświętſzey Panny Loretańſkiey.

CALLA, *Suſung*, Miaſto Az. głowa wyſpu *Bouron*, ktôrego mieſzkańcy ſą machometani, żyią korzonkami.

CALLAUM, *Callaum*, Miaſto i port

i port w Ameryce południowey w Krôleſtwie *Peru*, handlowne i mocne; roſną tu drzewa niewidane w Eur. maią tu Hiſz. Gubernatora od 5 do 5 lat, i garnizon. leży nad morzem beſpiecznym, o mil 2 od *Lima*.

CALMAR, *Calmaria*, Miaſto, zam: i port Szwedzkie, w Prowincyi *Smaland*, wielkie, ludne; dzieliſię na ſtare ſławne przez akt ziednoczenia trzech Koron, *Szwedzkiey, Duńſkiey,* i *Norvegſkiey*, w R. 1393, teraz więcey niema iak ieden Kościoł i kilka domow; Y nowe o pôł ſtrzelenia z armaty od pierwſzego; ulice ma rôwne i pięknie brukowane. l. niedaleko morza Balt: o mil 50 od *Copenhagen*. Dług: 34. *38.* ſzer: 56. *48.*

CALN, Mia: Ang: w *Wiltshire;* tu był Synod w R. 969 dla dokończenia ſporôw między Xiężą i Zakonnikami o bezżeńſtwo. poſyła dwôch Dep: na parlament. l. o mil 26 od *Londynu.*

CALLOU, Forteca w Belgium, kraiu *Waes*, przy ktôrey Hiſz: w R. 1638 zbili Hollendrow. l. nad rzeką *Schelde*, o mil 2 od *Anverſa*. Dług: 22. ſzer: 51. *15.*

CALVI, *Cales*, Mia: Włoſkie w *Terra di Lavoro*. Biſkup ieſt Sufraganem *Capuy*, od ktôrey leży o mil 9.

CALVI *Littus Cæſiæ* Mia: zam: i port Korſikańſkie, rezydencya Biſkupa *Sagońſkiego*. l. nad morzem tegoż nazwiſka, na przykrey gôrze, o mil 39 od *Baſtia*. Dług: 26. *35.* ſz. 42. *30.*

CALZADA, *Calcida*, Hiſzp: mia: w *Caſtilii* ſtarey, ktôrego Biſkup przyłączony ieſt do Biſkupſtwa *Calahorra*.

CAMARANA, *Cardamina*, wyſep Arabſki, na morzu czerwonym bardzo żyżny: poławiaſię koral biały, perły i wiele ryb. Mieſzkańcy ſą Karzełkowie i Machometani. Szer; 15.

CAMARGRE, *Camaria*, wyſep Fran: w *Provence* i wiele innych wyſepkow podzielonych mokremi rowami. l. przy uściu rz. *Rhone*.

CAMARINES, Okolica Az. na wyſpie *Luſson*. obacz *Luſson*.

CAMBAYA, Mia: Azyatyckie, w Państwie Mogolſkim, w Krôleſtwie *Guzurat*, ma wiele małp bardzo uprzykrzonych, handluie ſztofem i wonnościami. Dług: 28. ſzer: 21. *30.*

CAMBOGE albo Camboja, *Cambodia*, Krôleſtwo Azyatyckie w Indyi, przerznięte rzeką tegoż nazwiſka, gr: od półn: z Kr: *Laos,*

Laos, od wch: *Cochinchina* i *Chiappa*, od połud: i zach: morzem *Siam*.

CAMBOSA Mia: głowa pomienionego Kr: rez: Krolewſka; tu przemieſzkiwaią Portug: Japończycy i Cochinczycy. leży o mil 8 od morza. Dług: 122. 30. ſzer 12. 40.

CAMBRAY, *Cameracum*, M. i zam: Fr: w *Belgium*, głowa Pr. *Cambrayſkiey*, dawniey Ceſarſkie, dziś Francuſkie po odebraniu od Hiſz: w Roku 1417. ma Arcybiſkupa od R. 1559. l. nad rzeką *Schelda*, albo *Scaldis* na dwie części przerznięte, o mil 6 od *Douay* 8 *Arras*, 41 *Paryża*. Dł. 20. 53. ſzer: 50. 10.

CAMBRAY, albo *Cambrayſka* Pr: Fr. w *Belgium*, na mil 10 wdłuż, żyżna i ludna, handluie zbożem, owcami, wełną cienką i płotnami, graniczy od północy i wſch: *Hannonią*, od połud: *Pikardyą*, od zach *Artois*.

CAMBRIDGE *Shire* Pr: Ang: w Dyec: *Ely*, żyżna w paſtwiſka ſzafran, rybę i rożne ptaſtwa.

CAMBRIDGE, *Cantabrigia* Mia: i Xięſtwo gł. pomienioney Pr. założone według niektorych mniemania od *Cantaber* Hiſzpana w lat 315 przed przyściem Chryſtuſa. Akademia tuteyſza iedna z naydawnieyſzych; ma 60 Collegiow. *Lucyuſz* I Krol Chrześciańſki tu był nauczony wiary Katolickiey, ma 14 parafii to Mia: i poſyła dwoch Deputatow na parlament. l. nad rz. *Cam.* od ktorey bierze nazwiſko o mil 3 od *Ely*, 15 *Londynu*. Dług: 18. ſzer: 52. 10.

CAMBRIDGE Mia: Am:

CAMERINO, *Camerinum*, Wł. mia. ludne i mocne. Biſkup do Stolicy Apoſtolſkiey iedynie należący, hołduie Papieżowi. leży na gorze przy *Appeninach*, nad rz: *Ciento*, o mil 48 od *Spoleto* i *Ancona*. Dług: 30. 42. ſz: 43. 5.

CAMIN, *Caminum* Mia: Niem: w *Pomeran* i ktorego Biſkupa zniesiono traktatem Weſtfalſkim, przy ugodzeniu Mia: Pruſakowi. l. niedaleko Balt. Dług: 32. 45. ſzer: 54. 4.

CAMINHA, Mia: mocne i X. Portug: w P. *Antre Minho e Douro*.

CAMPAGNA, *Campania*, M. Wł. Neapolitań: w Xięſtwie dalſzym; Biſkup ieſt Suffraganem *Conza*, przyłączony do Biſkupſtwa *Saluiano*, l. o mil 18 od *Conza*, 21 *Salerno*.

CAMPAGNA di ROMA, *Latium*, Pr: Włoſka, lubo ziemia ieſt żyżna, mało iednak czyni profitu, bo mieſzkańcy niezarabiaią iey dla niezmiernych podatkow. wody ma zdrowe, ale powietrze dla przeieżdżaiących zaraźliwe; Wikary Papiezki rezyduie w *Fraſinon*, gr: od półn: z *Sabina*, od wſch i połud: morzem *Abruzzo* i *Terra di Lavoro*, od zach: rz. *Tibrem* i morzem.

CAMPANIA FELIX, obacz *Terra di Lavoro*.

CAMPECHO al: S. FRANCISZEK, Mia: Am: w nowey Hiſzpanii, na wyſpie lądu tykaiącym *Yucatan* z zam: pełno tu owocow, źwierząt i ptaſtwa niewidanych w Eu: wzięli go byli An: w R. 1659 á Fr: odebrali, lecz znowu Ang: w R. 1678 i w 1685 odebrali: zboycy morſcy zrabowali go i ſpalili z cytadellą, i odtąd nieieſt tak piękne. Dł. 287. ſz: 19. 20.

CAMPAGNE LAND, wyſep na wſch: Az: na połud: ziemi *Jedſo* przy wchodzie w cieśninę *Kantſchatka*, doſzli go Holl: ſzukaiąc przeſcia z *Japonii* do morza *de Nord*. Dł: 178. ſz: od 45 do 52.

CAMPEN, Mia: w *Belgium* ſprzymierzonym, w Pr: *Yſel*, z zam: i portem piaſkiem zaſypanym i przeto płytkim i do przyięcia okrętow nieſpoſobnym. Hol. odebrali go Hiſz: w R. 1578. l. nad rz: *Yſel*, o mil 8 od *Daventer*, 18 *Amſterdam*. Dług: 23. 28. ſzer: 52. 38.

CAMPANIA, *Campania*, okolica, w Belgium ſprzymierzonym część, á część w Biſkupſtwie *Liege* albo *Leodieńſkim*.

CAMPION, Mia: Az: w Tatarzech, głowa Kr: *Tangut*, l. o mil 22 od murow Chińſkich. Dł. 22. 30. ſzer: 40. 25.

CAMPO BASSO, Wł. mia: w *Capitanata*, ma ſławny iarmark.

CAMP MAJOR Portug: m. w *Alentey*, o mil 10 od *Port-Alegr*, 40 *Lisbona*. Dług: 11. 17. ſzer: 38. 50.

CAN albo Alkanem *Canum*, Kr: Afr: w *Nigrycyi*. Mieſzkańcy ziemię ſprawuią, hand: owcami, po laſach i drogach niebeſpiecznie od złodzieiow; *Can* ieſt głową.

CANADA albo nowa Francya. kray w Am: półn: tak wielki iak cała Europa: ziemia ieſt żyżna w zboże, ktore w Maju ſieią, á w ſierpniu zbieraią, groch i drzewa niewidane w Europie, iako to *Erable*, z ktorego ciecze ſok, *Eponette blanche*, z ktorego maią balſam *Terebintina de Canada* nazwany, od bolenia perśi i żołądka, tudzież na goienie ran bardzo dobry; laſy ſą wielkie, pełne winnic leſnych, ptaſtwa i zwie-

zwierząt w Eur: niewidanych, źimna ſą wielkie iak u nas w kraiach odlegleyſzych od linii poròwnania. Mieſzkańcy ſą dźicy, czterma ięzykami mowią, *Stońſkim, Algonquińſkim, Hurońſkim* i *Eſkimaux*; na iednym mieyſcu niemieſzkaią, á połowem w laſach żyią. lubią gorzałkę, ktòrą upiwſzyſię ſtaią iakby ſzalonemi; oczy maią na wierzchu i czarne, nadto ſą ſzypcy i wolności ſwoiey bronią, ofiary czynią ſłońcu i iakiemuś oſobliwemu bogowi ſwemu. procz tych ludźi mieſzka koło 30000 Francuzow, ktòrzy ſą mocni, przemyślni, ale nieſtateczni i maią ſwego Gubernatora i Biſkupa. odebrali Ang: od Fr: cały ten kray w R. 1760 podczas długiey woyny tych dwòch Potencyi. *Quebec* ieſt gł: gr: od pòłn: z źiemią niewiadomą, od wſch: *Miſſiſſip* rz: od połud: oſadami Ang:

CANANOR, Kr: niewielkie Az. przy granicy *Malabar*, w *Canara*, ludne, Kròl wielkie woyſko trzyma, ſą Machometani.

CANANOR, Mia: gł. pomienionego Kr: z portem beſpiecznym fundowanym od *Almeid Vicereia* Portug: w *Indyi.* opanowali go Hollendrzy w R. 1664 ale potym oddali Portug: leży w kraiu żyżnym w pieprz, *Cardimonią, tamaryſzek*, ktòrym mocno handluią. Dług: 120. ſzer: 13. 45.

CANARA, *Canara* Kròleſtwo Az: na brzegu *Malabar*, żyżne w pieprz, palmy, i ryż czarny, lepſzy i drożſzy od białego. Mieſzkańcy ſą poganie czarni, lud ieſt poſpolity i bardzo nędzny.

CANARIA, wyſep na *Oceanie* przy Afryce, na mil 40 wkoło, obfity w chleb, wino, owoce, ptaſtwo, &c. wiadomy był dawniey, ale zarzucony potym. Piotr *de Vera* Hiſzpan w R. 1483 doſzedł go.

CANARIA al: *Cuidad de Palmas*, Mia: gł. pomienionego wyſpu, z zam. Biſkup ieſt Sufraganem *Syvili*, ma Trybunał Inquizicyi przeciwko Heretykom, i radę naywyſzą trzech wyſpow. mieſzkańcow ieſt na 12000. Dł. 2. 45. ſzer: 28. 4.

CANARIÆ *Fortunatæ* wyſpy na *Oceanie*, niedaleko Afryki, nazwane od naywiękſzego między niemi *Canaria*: ſiedm ich rachuią więkſzych, to ieſt *Palma*, *Ferri* albo *Zelazny*, *Gratioſa*. *Forteventura*, *Madera*, *Teneriffa* i wielka *Canaria*: oprὸcz ktὸrych znayduiąſię ieſzcze mnieyſze tu wyſepki wſzyſtkie ſą żyżne w ięczmień, cukier, &c. obfituią w ptaſzęta z melodyinego ſpiewania wielki w Europie ſzacunek maiące kanarki nazwane. Mieſzkańcy ſą mocni, czarniawi na twarzy. odważni, żartobliwi, ale obżarci i ſkąpi, zaniechane dawniey byli, aż Jan *de Betancourt* doſzedſzy opanował *Forteventurę* dla Kr: *Caſtylli*, á potym drugiego znaleźli Hiſz: ktòrzy tam wſzczepili i teraz gorliwie utrzymuią wiarę Katolicką niedopuſzczaiąc ſzerzyćſię innym ſektom: leżą o mil 80 od brzegow *Barbaryi*, na przeciw gòry *Non*. Dług: 8. 2. ſzer: 26. 30.

CANCALE, Mia: Fr: w *Bretaigne* wyżſzey. l. nad brzegiem morſkim, gdźie poławiaią oſtrygi, o mil 3 od *S. Malo*, 27 *Paryża*. Dług: 15. 48. ſzer: 48. 40.

CANCALLE Forteca Az: Fr: wźięta przez Ang: w roku 1760 Kwietnia 25.

CANDAHAR, *Ortoſpana*, M. Az. głowa Pr. tegoż nazwiſka, w *Perſyi*, wielkie, bogate, hand: pełne *Banianow*, obacz *Baniani*. l. na mieyſcu żyżnym. Dł. 85. ſzer: 35.

CANDIA, *Creta*, wyſep znaczny Eur: na ſrzodźiemnym morzu, napołud: Archypelagu, na mil 80 wdłuż, 20 w ſzerz, á 200 wkoło. acz niedobrze ſprawuią źiemię obfituie iednak w chleb, wino wyśmienite, oliwę, wełnę, iedwab, i miod ſmaczny, zapach dźięcielinny maiący, wźięli go Wenetom Turcy: dźieliſię na trzy powiaty, pierwſzy ktòrego ieſt głową Mia: *Candia*, drugi *Canea*, ktory ma ſwego Baſzę, trzeci *Retim*, maiący także ſwego Baſzę. dawniey mieſzkańcow tuteyſzych miano za ſzalbierzow i ladaiakich ludźi, teraz pokazuią poczćiwość, ma wiele męſkich i Panieńſkich Klaſztorow Bazyliańſkich, z nich nayſławnieyſzy S. Katarzyny w mieście *Candia*, gdźie ſam rezyduie Metropolita tego całego wyſpu. l. między Eur: Az: i Afr: o mil 20 od *Melos*, 100 od *Cypru*, 200 *Carogrodu*, 500 *Marſilii*.

CANDIA, *Cyteum*, Mia: gł. pomienionego wyſpu poſtawione na gruźie Miaſta *Heraklea*, podleyſze iak dawniey, kiedy było pod Wenetami, od ktòrych wźięli Turcy po 3letnim oblężeniu pod czas ktòrego zginęło 7 Baſzow, 80 oficyerow, więcey 100000 Janczarow i innych bez liczby. kuſiliſię potym w R. 1692 odebrać Wenetowie, ale muſieli uſtąpić. Biſkup tuteyſzy ieſt całego wyſpu Metropolitą, mieſzkaią tu żydzi

i Ormianie, Fr. maią ſwego Rez: l. na brz. półn: wyſpu na żyżney rowninie, przy porcie miałkim. Dłu: 42. *28*. ſzer: 35. *20*.

CANDISCH Pr. Az: w Páńſtwie *Mogol* znaczna, ludna, bogata i obfita w bawełniane krzaczki, ktòre owoc rodzą nakſztałt włoſkich orzechow, wewnątrz niby na komorki podzielony, w ktòrych znayduieſię puch albo bawełna.

CANDY, Kr: Az. na wyſpie *Ceylon*, między gòrami i ciaſnemi przechodami po nad głębokiemi przepaściami. Mieſzkańcy ſą poganie, żyią ryżem ktòry poliany powinien iaki czas leżeć w wodźie, ſieią tedy mniey albo więcey, wedlug mniey albo więcey wody, ktòra ma być latem, co oni wczeſnie poznaią: maią zaś ſpoſob polewania pagòrki i gòry, na ktòrych robią ſadzaweczki, ktòre gdyſię deſzczem napełnią, przez rowy nato uczynione, ſchodzi woda dla polania pòl co raz niżey zatrzymuiącſię po ſadzawkach na prześciu wody wykopanych. l. weśrzodku wyſpu *Ceylon*, ktòrego większa część zabiera.

CANDY, *Candum*, Mia: gł. pomienionego Kr. maiące domy niſkie i weśrzodku nieozdobne, często go palili Portug: iak byli Panami brzegow *Dyligskich*. Dług: 98. *30*. ſzer: *7*. *35*.

CANETO, *Bebriacum*, Włoſkie mia: wźięte i nazad odebrane od Ceſarza i Fr: podczas woyny w R. 1700. l. o mil 12 od *Cremona* Dł: 27. *55*. ſzero: 45. *10*.

CANNARES, Lud dźiki w *Peru*, w ſtaroſtwie *Quit*, obfituie ten kray w złoto i winnice. ktòreſię tu łatwo przyimuią, w pſzenicę także i ięczmień.

CANNAT (S.) *Caſtrum de Sancto Cannato* M. Fr. w *Provence*, albo *Provanſii* w Dyec: *Marſeille*.

CANNEY, wyſep Szkocki ieden z *Weſterne*, obfituie w zboże i paſtwiſka, a morze w ſtokfiſz.

CANNIBALI albo *Caraibes*, Lud dźiki w *Am:* na wyſpie *Trinitatis* i *Barſorent*, czarniawi ſą, nos i czoło płaſkie maią, żyią do 100 lat, á ſą melancholicy i w zamyśleniach; nadzy chodzą i nieprzyiacioł ſwoich iedzą; każdy goſpodarz ma ſwoię budę, w ktòrey roſkazuie. po kilka żon maią, biorąc z iakieykolwiek kondycyi; niewiaſty łatwo rodzą dźieci, ktòre zaraz w chroſt rzucaią, niepowiiaiąc, á tak naydaley w mieſięcy 4 zaczynaią dźieci raczkiem chodźić, á potym moeni i ſzypcy ſtaią. mowią że po porodzeniu żony mąż połog odprawuie podczas ktòrego ściſły zachowuie poſt. dzieci wſzyſtkie do woyſka oddaią, ktòreſię z mału przyuczaią do łuku: kiedy ktòry umiera tańcuią koło niego, ſmutno śpiewaiąc i rycząc, á ieżeli umarły miał iakiego niewolnika, zabiiaią go, żeby na tamten świat poſzedł ſłużyć Panu, z ktòrym wſzelką ruchomość grzebią. ofiary czynią pierwſzemu człowiekowi. ktòrego nazywaią *Lougus*, ktòrego mienią być niestworzonym i z Nieba ſpuſzczonym i z ktòrego pępka i z iednego ziobra wyiętego wyſzli pierwśi ludźie. kłaniaiąſię także bogom złym i dobrym i wierzą nieśmiertelność duſzy.

CANSTAT Niem: m. w *Szwabach*, w Xięſtwie *Vürtemberſkim*, leży nad rzeką *Neher*, niedaleko *Sturgar*, na mieyſcu żyżnym w wino i paſtwiſka.

CANTABRIA, obacz *Biſkaie*.

CANTAL, gòra wielka i wyſoka Fr. w *Auvergne*, prawie zawſze pod śniegiem: mieyſce nazwane *Le plomb de Cantal*, na 993 ieſt wyżſzy od *Libelli*, al: powierzchności wody morſkiey.

CANTAZARO Mia: Włoſkie w *Calabryi* dalſzey, rez: Gubernatora Pr. á Oyczyzna Franciſzka *Albertina*, Soc: Jeſu. leży niedaleko morza, o mil 21 od *Nicaſtro*. Dług: 34. *35*. ſzer: 48. *49*.

CANTHEU Mia: *Chińſkie* handlowne w Pr. *Kiangs*, ma Vicereia: ieſt tu ſtudnia, ktòra w godzin 24 wyſycha dwakroć, i dwakroć napełniaſię wodą. Dług: 140. *32*. ſzer: 25. *53*.

CANTON, obacz *Quanton*.

CANTORBERY albo Canterbury *Cantuaria*, Mia. Angiel: gł. Hrab: *Kent*, dawne. Arcybiſkup tuteyſzy ieſt Prymaſem i pierwſzym Parem Kròleſtwa Angielſkiego, mieſzka w *Lambet*. pierwſzym tu Biſkupem był S. Auguſtyn Apoſtoł Angielſki, w ſzoſtym wieku; poſyła dwòch Deputatow na parlament: l. nad rz. *Stour*, o mil 8 od *Roceſter*, 18 *Londynu*. Dług: 18. *38*. ſzer: 51. *17*.

CANUBIN, *Cœnobium* Klaſztor Katolicki ſławny na gòrze *Liban*, rezydencya Patryarchy Maronitow. ſami zakonnicy koło ogrodow i pola robią, mile przyimuią gości ze wſzyſtkich nacyi.

CAPACCIO *Caput Aquæum*, Wł. mia: w Kr: Neap: w Xięſtwie dalſzym. Biſkup ieſt Sufr:

Salerno. l. o mil 3 od morza, 27 *Salerno.* Dług: 32. *33.* ſzer: 40. 27.

CAPITANATA, *Capitanata*, Pr. Neapolitańſka, obfita w zboże i paſtwiſka, ale drew niema: graniczy od pòłn: i wſch: morzem *Weneckim*, od połud: Xięſtwem dalſzym, *Barſkim* i *Bazylicata*, od zach: Hrabſtwem *Moliſe*.

CAPO CORSO, *Sacrum Promontorium*, gòra na morze wydana z wyſpu *Corſica*, na pòłn:

CAPO de *Iſtria*, *Caput Iſtriæ*, Mia: Włoſkie w *Iſtryi*, nad morzem *Trieſtu* albo *Tergeſtu* z Biſkupem, zdrowe ma powietrze, handluie ſolą i winem wyśmienitym, wźięli go boiem w R. 932 Wenetowie, a Genueńczycy w R. 1380, lecz Weneci nazad odebrali i panuią od R. 1478. leży o mil 9 od *Trieſte*. Dług: 31. *35.* ſzer: 45. *48.*

CAPOA, obacz *Capua.*

CAPRAJA, *Caprea*, wyſep Włoſki, na morzu *Toſkańſkim*, ludny, ma mia: i zam: dla obrony: Genunczycy w roku 1507 złupili tu Jakòba *de Maro*, Poſſeſsora tego wyſpu. l. na pòłn: wyſpu *Corſiki.*

CAPRI, *Caprea* wyſep na morzu śrzodźiemnym, w Kròleſtwie Neap: na przeciw *Sorento* na mil 6 wdłuż, a 3 w ſzerz, ma źrzodło wody zdrowey: z ciężkością tu okręty dochodzą: przeto zchroniłſię tu *Tiberiuſz* w pewney okoliczności.

CAPRI, Mia: i zam: pomienionego wyſpu. Biſkup ieſt Sufraganem *Amalfi*. l. mil 24 od *Neapolu*, Dł: 31. *41.* ſz: 40. *35.*

CAPUA, Mia: Wł. ſławne, w *Terra di Lavoro*, ſtanęło na gruźie, dawney *Capuy*; ma Arcybiſkupa fundowanego w roku 968 od Jana III Papieża. leży nad rzeką *Vulturno*, o mil 18 od *Nearola*. Dł: 31. *55.* ſzer: 41. *7.*

CAPUL, wyſep Az. ieden z *Philippinæ* na mil 3 wkoło, żyżny i weſoły.

CAPUT *Bonæ ſpei*, obacz *Cabo de bona ſperanza.*

CAPUT BRETON, ob: *Breton.*

CAPUT VIRIDE, obacz *Cabo verde.*

CARACAS, albo S. Jan *de Leon*, Mia: Am: znaczne, w *Terra firma*, w Pr. *Venezuela* w Hr. tegoż nazwiſka. bogate. leży na ròwninie żyżney, w Kakaw z ktòrego robią czokoladę, zrabowane przez Francuzow w R. 1627. Dł. 112. *35.* ſzer. 9. 40.

CARAIBES, obacz *Cannibali.*

CARAMANTA Mia: w Am: południowey głowa Pr. tegoż naz: w Staroſtwie *Santa Fè*, w *Terra firma*. ſą tu potoki z ktòrych dźicy ludźie, ktòrzy mieſzkaią, biorą ſol białą i dobrą. Dł. 305. *35.* ſzer: 5. *28.*

CARANGUES, Lud w Am: południowey, w *Peru*, ktòry dał nazwiſko pałacowi, ktòrego i teraz ſtoią wſpaniałe ruiny o mil 30 od *Quito*, koło linii poròwnania.

CARAVAGGIO, Wł: mia. w *Medyolańſkim*, ſławne z wſpaniałego Kościoła Nayświętſzey Panny, i z bitwy w R. 1446 tu naſtąpioney, i z wydania na świat ſławnego malarza tegoż nazwiſka.

CARDIGAN, *Ceretica*, Mia: i Hrab: Ang: gł. Prowincyi tegoż nazwiſka, poſyła dwòch Deputatow na parlament. leży nad morzem *Hibernii*, o mil 55 od *Londynu*. Dług: 12. *50.* ſzer: 52. *15.*

CARDIGAN, Pr. Angielſka na zach: Xięſtwa *Galles*, obfituie w zboże, rybę, kruſzec ſrebrny, miedźiany, i rudę żelazną.

CARDONA, *Athanagia*, Mia: Xięſtwo i zamek Hiſzpańſki, w *Catalonii*, ma niedaleko gòrę niezmierną moc maiącą ſoli białey, czerwoney, zieloney, &c. ktòrą gdy myią, farby zmywaiąſię. nie ma pięknieyſzego widoku rożnych kolorow nad tę gòrę gdy ią ſłońce oświeci, ſą tu winnice wyśmienite i wyſokie ſoſny. leży na gòrze, pod ktòrą płynie *Cadoner*, o mil 15 od *Tarragona* i *Barcellona.* dług: 19. *10* ſzer: 41. *42.*

CARDUEL, kray wſch: w *Georgii*; hołduie Kròlowi Perſkiemu; *Tefl:s* ieſt głową.

CARELSBROOK, Forteca Angielſka na wyſpie *Wicht*, zkąd przeprowadzono Karola I dla ścięcia go w *Londynie.*

CARELSKROON, Miaſto Szwedzkie mocne, w *Bleckingen*, wyſtawione w R. 1679 od Admirała *Hans Urache-meiſter* ludne, rezydencya Dyrektora generalnego Admiralicyi; ma arſenał do expedicyi morſkiey należący. l. nad morzem *Balt*: na ktòrym ma port. Dług: 33. *35.* ſzer: 56. *15.*

CAREUTAN, *Carentonium*, Francuſkie mia: w *Normandyi* niżſzey i zamek. l. o mil 3 od morza, 8 *Bayeux.*

CARIATI, *Chariatum*, Włoſkie mia: Neap: w *Calabryi.* Biſkup ieſt Sufraganem *Severina*, potym przyłączony do *Cirenza*: Miaſto ma tytuł Xięſtwa nazwany *Cariati vecchia* albo ſtara, dla rożnicy od

nowey, od ktòrey leży o milę nad morzem *de Taranto*, o mil 27 od *Rossano*, 30 *Severina*. Dł: 34. 50. szer: 39. 38.

CARIGNANO, *Carinianum*, Mia: i Xięstwo w *Piemonte*, w okolicy tegoż nazwiska, żyżney i wesołey w łąkach: wźięli go Francuźi w R. 1544 i zburzyli fortyfikacyę zostawiwszy tylko fundamenta zamku: nadto wźięte było i odebrane nazad w roku 1691. leży nad rzeką *Po*, o mil 6 od *Carmagnola*. Dług: 25. 20. szer: 44. 45.

CARINOLA, *Forum Claudii*, Włoskie mia: Neapolitańskie w *Terra di Lavoro*. Biskup iest Suffraganem *Capuy*, powietrze ma niezdrowe. leży niedaleko gòry *Massico*, o mil 18 od *Capuy*, 33 *Neap*: Dług: 31 35. szer: 41. 15.

CARINTIA, *Carinthia*, Prowincya Niem: i Xięstwo w Państwie Austryackim, nierodzi wina, ale obfituie w zboże: większa część iey należy do Austryi: reszta do Bisk: *Bamberga*, do Hra: *Ungad* i do Biskupa Salsburskiego. *Clagenfurt* iest głową; grani- od pòłn: *Austryą*, od wsch: *Stirią*, od połud: *Carnioliq*, od zach: *Tyrolem*, i Arcybiskupstwem *Salsburskim*.

CARLIL, Mia: Ang: i Hrab: głowa Pr: *Cumberland*, ma Bisk: Zamek wystawił Guilhelm II nazwany czarny, à Henryk VIII przystawił *Cytadellę*: posyła 2 Deputatow na parlament, l. nad rzeką *Eden* na ksztatł *Wysepki* o mil 78. od *Londynu*, dł: 14. 17. sz: 55.

CARLINGFORT mia: *Hibernii* z portem, w Hrab: *Lout hand*, posyła dwòch Dep: na parlament. dł: 11: 20. sz: 54. 6.

CARLOSTADT Mia: *Szwedskie* w *Wermeland* nad ieżiorem *Waner*, o mil 53. od *Stockolm* dł: 31. 40. sz: 59. 16.

CARLOSTADT alb: Carlowitz, *Carlostadium*, Mia: *Węgerskie* gł: *Kroacii*, wystawione od Karola Xią: *Austrii*, od ktòrego wzięło nazwisko, rez: Gubernatora pro: l. nad rzek: *Kulb*, o mil 3 od *Mel*, dł: 33. 30. sz: 45. 34.

CARLOWITZ *Węgerskie*, mia: tu stanęło przymierże w R. 1699. między Turkami i Chrżeściany: l. nad *Dunaiem* o mil 2. od *Peterwarasdin*. 13. *Belgrad*, dł: 37. 43. sz: 5. 25.

CARLSTADT Niem: mia: w *Franconii*, nad rz: *Men*, między *Vürtzburg* i zam: *Carizburg*.

CARMAGNOLA, *Carmaniola*, Mia: Wł. Hrab: i zam: w *Piemonte*, handlowne, wzięte od Mar- Marszałka de *Catinat*, w R. 1691, i w tymże roku odebrane przez X. *Eugeniusza*: wydało na świat Franciszka *Carmagnola*: l. na mieyscu żyżnym w pszenicę, iedwab, i len, niedaleko rzeki, *Po*, o mil 15 od *Turinu*. Dł. 25. 20. szer: 44. 43.

CARMATHEID *Maridunum*, Mia: Ang: w *Galles* gł: Prowincyi *Carmarthen* żyżney w zboże, łąki, łososie, drwa, kruszec ołowiany: posyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rzeką *Tow*, o mil 52 od *Londynu*. Dług: 13. 14. szer: 52.

CARMONA, *Carmo*, Miasto Hisz: w *Andalucyi*, dawną pokazuiace wspaniałość w bramie *Sviliskiey*. leży w Okolicy żyżney, o mil 6 od *Svilii*. Dług: 12. 52. szer: 37. 24.

CARNARVAN Pr. Angielska w *Galles* obfita w ryby, lasy i źwierza.

CARNARVAN, *Arvonia*, M. i Hrab: pomienioney Prowincyi. Tu rodziłsię Eduard II, posyła dwòch Deputatow na parlament l. nad *Menaz* o mil 64 od *Londynu*. Dług: 12. 50. szer: 35. 10.

CARNIOLA, *Carniola*, Prowincya Niem: znaczna w Państwie Austryackim: mało rodźi zboża, wina, i oleiu. *Laubach* iest głową. gr. od pòłn: *Carinthiq*, od wschodu *Kroacyą* i *Sklawonią*, od połud: *Morlacchia* i *Istria*, od zachodu *Friuli*.

CAROLINA, Kray Ameryki pòłnocney, bardzo żyżny i łatwy do sprawienia, rodźi zboże, ryż, wino, miod; dzielisię na pòłn: i połud: i zamyka Pr. *Albemarl*, *Clarendon*, *Craven*, *Barklay*, *Carteret* i *Colleton*, doszedł go Ponciusz *de Lion* Hiszpan á Francuźi w Roku 1562 wystawili zamek i *Carolina* nazwali, ktòry Hiszpani w R. 1665 wziąwszy, chcieli nazwać S. Mateuszem, ale Kawaler *de Guorgnes* odebrawszy go zburzył w R. 1668. Anglicy opanowawszy ten kray w 1622 utrzymuiąsię: graniczy od pòłn: *Virginią*, od wsch: morzem *de Nord*, od połud: *Georgią*, od zach: wysokiemi gòrami, nazwanemi *Apalathes*.

CAROGROD, *Bizantium* M. na końcu Europy albo w *Tracii*, głowa Imperium Tureckiego. Konstantyn I. obrawszy go za rezydencyą i założywszy tu Stolicę swoię, przyozdobił go pałacami, i wspaniałemi domami, ktòrych ostatki i teraz widźieć można: Kościoł *S. Sophiæ* iest cud wspaniałości, ktòry na bożnicę swą Turcy obròcii, iako i

inne Kościoły: bogaty ieſt Seral albo pałac Ceſarza Tureckiego, i iego brama przednieyſza, ktòra dała nazwiſko Państwu *Porty Ottomańſkiey*. panuie tu czẽſto powietrze, i trzęśienie źiemi, przeto drewnianych tu naywięcey pałacow, ktòrym nietak ſzkodźi drzenie źiemi. *Bizantium* było częścią tego Miaſta: *Galata* przednieyſze ieſt przedmieście; drugie przedmieście *Pera*, na ktòrym mieſzka Patryarcha, Chrześcianie i Poſł: Europeyſcy. Balduinus Hrabia Flandryi wziął go w R. 1204 i Francuźi trzymali aż do Roku 1259, w ktòrym Michał *Paleolog* wypędźił Balduina. Machomet II wźiął go od Grekow w R. 1453 i dotychczas Turecka tu ieſt ſtolica. l. nad morzem *Bosforem*, albo ſwego nazwiſka, ktòre go dźieli od *Anatolii*, między Europą i Azyą, o mil 250 od Moſkwy, 280 *Wiednia*, 300 *Rzymu*; 399 *Warſzawy*, 410 *Copenhagen*, 415 *Stockolm*, 490 *Paryża*, 530 *Londynu*, 620 *Madritu*. Dług: 46. *35*. ſzer 41. *4*.

CARPENTAS, *Carpentoracte* Miaſto Fr. w *Prouence*, gł. Hrab: *Venaiſsen*. Biſkup ieſt Sufraganem *Avignon*, hołduie Papieżowi. l. nad rzeką *Auſon*, o mil 5 od *Oranges* i *Avignon*, 145 *Paryża*. Dł: 22. *42*. ſzer: 44. *3*.

CARPI, *Carpum*, Wł: Mia: zam: i X. w *Modeńſkim*, Fr: muſieli go porzucić w R. 1703. ale wzięli w R. 1705. ktòrym odebrał Eugeniuſz w R. 1706. l. o mil. 9. od *Modena*, 15. *Reggio*.

CARPI Wł. Mia: w *Weroneńſkim*. tu X. Eugeniuſz w R. 1701. zbił Fr: hołduie Wenetom: l: nad *Adige*.

CARRICK Prow: połud: Szkocka żyzna w zboże i paſtwiſka. *Bargeny* ieſt Gł:

CARS *Carſe* Mia: Aż. w Ormiańſkiey źiemi znaczne i mocne, przy ktòrym Turcy wyſtawili mocny zam: w R. 1479 l. nad rz: tegoż nazwiſka o mil 40. od *Erivan* i *Erzeron* dł: 60. 23. ſz: 40. 20.

CARTAGENA, *Carthago noua* Mia: Hiſz: w Kr: *Murcia*, gł: okolicy tegoż nazwiſka, wyſtawione od *Aſdrubala*: Biſk: ieſt Suff: *Toletu*, ale teraz przenieſiony do *Murcia*. Jędrzey *Doria* mawiał, że 3. tylko porty ſą beſpieczne, czerwiec, i lipiec (gdyż te dwa mięśiące ſą beſpieczne dla żeglarżow iak dwa porty) i trzeci *Cartagena*. wziął go Jan *Leak* Kommendant Karola III. w R. 1706. ale de *Berwick* odebrał. l. nad morżem *Cartagene* o mil 11. od *Murcia* dł. 17. 6. ſz: 37. 36.

CARTAGENA Mia: Am. połud. gł. prow: tegoż nazwiſka mocne i piękne, wyſtawione koło R. 1562. z trzema zam: nazywaiącemi ſię 1. *Bacchacchica*, 2. S. Krzyża 3. S. Łazarza. ma port naywiękſzy w Am: i handluie perłami, przez to Mia: ieſt naybogatſze w Am: tu ieſt ſkład wſzyſtkich ſkarbow, ktore z nowey Granady i z *Terra Firma* ma Krol Hiſz. Biſk: ieſt Sufr: nowey *Granady*. Wzięli go Ang: w R. 1585. a Francuzi w R. 1697. złupili. Admirał *Wernon* mocno go opaſał w R. 1742. ale po utracie całego prawie woyſka muſiał odſtąpić: l. na brz: *Terra Firma* nad morżem na mieyſcu ſpoſobnym do bronienia ſię. dł. 302. 10. ſz: 10. 30.

CARTAGINA, *Carthago*, Mia: Afr: było wielkie, niedaleko od *Tunis*, wſpaniałe, teraz ledwie znaki w gruzie zoſtały.

CARTAGO Mia: Am: pòłn. w *Mexiku*, w prow: *Caſtarica*, znaczne bogate i handl: ma Biſk: i Gubernatora Hiſz: dł: 296. 15. ſz: 19. 5.

CARTAMA, *Cartaminum*, Hiſ: mia: w Kr: *Granata*: l. przy gòr: i rz: *Gaudalamedina* o mil 3. od *Malaga* 10. *Antequera* dł: 13. 32. ſz: 36. 32.

CARTASOURA Mia: Az: gł. Pań: *Java*, na wyſpie *Jova* rez: Kr:

CASALE Mia: Wł: gł: prow: *Monferato* z *Cittadellą*. Biſk: ieſt Suf: *Mediolańſkim*, fundowany od Sixtuſa IV. w R. 1474. X. *Mantuańſki* przedał go Fr: w R. 1681. ale allianci odebrawſzy go i zburzywſzy fortificacye oddali mu. wzięli go znowu Fr: w R. 1706. i zmocnili, lecz X. *Sabaudii* za pomocą Ceſarſką, o panował go. Fr: w R. 1745 odebrali, a po kilku mieśiącach X. *Sabaudii* z nowu wſzedł w poſſeſſyą. X. *Harcourt* wygrał tu bitwę w R. 1640 nad Hiſz. tu rodźił śię Antoni *Brun* Poeta: l. nad rz: *Po*, o mil 42. od *Mediolanu* dł: 26. 4. ſz: 45. 7.

CASAL *Maggiore*, Wł: mia: w X. *Mediolańſkim*, nad rz: *Po*, o mil 18 od *Parma* dł: 27. 50. ſz: 45. 6.

CASBIN *Caſbinum* Mia: Perſkie w *Irac*, wielkie, dawniey rez: Krolow: tu rodził śię ſławny *Locman*: l. nie daleko od g. *Ekvend*, w ktòrey znayduią ſię marmury białe. dł: 15. 5. ſze: 36. 55.

CASCHGAR Kr: Az: w Tatarżech na mil 160 w dłuż, 100 wſzerz. żyzna i ludna, ma gòry złote i ſrebne, drogie kamienie i piaſek

ſek złoty po potokach, ale Kałmucy, ktorzy tu ſą Panami, oto niedbaią kontentuiąc ſię zarobkiem na koniach. *Iarkan* ieſt gł. gr: od pòł. z kałmukami, od wſch *Tibet*, od połu: *Mogol*, od zach: wielką *Beucharią*.

CASCHGAR Mia: pomienionego Kr: ſpadłe z wſpaniałości, dość handlowne.

CASERTA Wł: mia. i X. w *Terra* di *Lavoro*, Biſk: ieſt Sufr: *Capuy*: l. pod gòrą *Caſerta*. o mil 9 od *Capuy*, 15 Neapolu dł: 31. 58. ſz: 41. 5.

CASCHEL *Caſſilia* Mia: w *Hibernyi*, w Hrab: *Tipperary* ma Arcybiſk: poſyła dwoch Dep: na parlament: l. o mil 11. od *Limerick*. dł: 9. 52. ſz: 52. 36.

CASPIUM morże wielkie Aż: graniczy *Roſſiiſkim* od pòł: i zach: Tatarami od wſch: a Perſią od połu: nie ma widomey kommunikacyi z żadnym morżem ale boday czy nie ma popod żiemią z morżem Perſkim: wodę ma ſłoną na śrzodku iak po brzegach dla mnoſtwa rzek, które to morże przyimuie, ma lepſze ryby iak inſze morza, nie ubywa go ani przybywa. ſzerokość iego ieſt, nie od zach: do wſch: iako mniemano dawniey, ale od pòłn: do połud: iako doſzli z roſkazu wielkiego Piotra Imp: *Roſſyſkiego* w R. 1718. dł: od 77 do 83. ſz: od 37. do 47.

CASSANO *Caſanum* Wł: mia: w *Mediolańſkim*, tu była bitwa w R. 1705. między Ceſarſkiemi pod kommendą X. Eugeniuſza i Fr: pod kommendą X. de *Vandom*, z przegraną Ceſarża: l. nad rz: *Adda* al *Abdua*, o mil 18. od *Medolanu*. 30. *Crema*.

CASSANO al: *Coſſa* Wł: mia: w *Calabrii*, Biſk: ieſt Sufr: *Coſenza*, ale nie dependuiący. o mil 6. od morża *Taranto*, 21 *Roſſano*, dł: 34. 5. ſz: 39. 55.

CASSEL *Caſelle* Mia: Niem: Gł. *Landgraſſtwa* tegoż nazwiſka bardzo piękne i mocne; dzieli śię na nowe i ſtare. nowe na pagòrku dobrą architektury ſymetrią ułożone ma domy: ieſt tu rurmus doſkonałą robotą wyſtawiony. l. nie daleko rz: *Fuld* o mil 11 od *Waldeck*, 16 *Paderbom* dł: 27. 10. ſz: 57: 20:

CASSEL *Caſtellum Morinorum* Mia: Fr: w *Flandrii* Gł. Kaſztelanii tegoż naz: piękne i wielkie. ma zamczyſko piękne na gòrze, zkąd widać 32 Miaſta, i duży kawał morża. przez przymierże *Nimega* doſtało ſię Fr: l. na gòrże o mil 4. od *Sanct-Omer*. 6. od morża, 56. *Paryża*. dł: 209 ſz: 50. 44.

CASSOW, *Caſſovia*. Mia: Węgierſkie, gł: Hr: *Albaniſwar* z pięknym arſenałem. Ceſarż podługim oblężeniu w R. 1685. wziął go Turkom: l. nad rz: *Horat* o mil 17. od *Tokay*, 24. *Buda*. dł. 36. 28. ſz: 48. 38.

CASTARICA *Ora dives*, Prow: Am: w nowey Hiſz: acz mało żyżna, obfituie iednak w bydło. *Cartago* ieſt gł.

CASTEL *Amar della Brucca*, zam: al: mia: *Neap*: w X. dalſzym od połud: l. nie daleko morża, o mil 6. od *Sotrento*. Jeſt tegoż nazwiſka Mia: na niżinie *Maſara* w Sicilii.

CASTEL-ARAGONESE *Caſtellum-Aragonenſe* Mia: i port Wł: mocne na wyſpie *Sardinii* Biſk: ieſt Sufr: *Saſſari*, o mil 24 od *Saſſari*, dł: 26. 32. ſz: 40. 56.

CASTEL-BALDO For: Wł: w *Verończńſkim* na rz: *Adige* o mil 12. od *Rovigo* 36. *Verona* dł: 29. ſz: 45. 7.

CASTEL-FRANCO Mia: Portug: gł: okolicy tegoż nazwiſka, w prow: *Beira* wziął go X. de *Aniou* w R. 1704. ale w krotce opuścił: l. nad rz: *Lira* o mil 14. od *Alcantara*. Jeſt tegoż nazwiſka Forteca nazwana także *Forte Urbano*, że wyſtawiona od Urbana VIII. Pap: w *Bonońſkim*.

CASTEL GANDOLFO *Caſtrum Gandulphi* zam: Wł: Pap: nad ieżiorem tegoż nazwiſka o mil 12. od Rzymu.

CASTEL *Delfino*, zam: Wł: w *Piemonte*, w *Marchii Saluzzo* oddane traktatem Utrechtſkim X. *Sabaudii*. wzięło woyſko Fr: i Hiſz: w R. 1744. l. o mil 33. od *Ambrun* dł: 24. 50. ſz: 44. 35.

CASTEL de *Vide*, For: Portug: nie wielka, w *Alentei*, wzięta w R. 1704 od X. de *Aniou*: l. o mil 3. od *Portalegre* dł: 11. 10. ſz: 29. 35.

CASTEL S. *Giovanni*, al: zam: S. Jana, Wł: mia: w *Placentſkim* pod ktòrym w R. 1746 między Fr: i Hiſz: z iedney, a Auſtriakami i Sardinczykami z drugiey ſtrony była batalia z wygraną drugich, ale z utratą Generała *Benklawa* walecznego i bywałego.

CASTELAZZA *Gamundium* Forteca Wł: w X. *Mediolańſkim*. w okolicy *Aleſſandria* pod ktòrą była utarczka w R. 1704. między Hrab: de *Staremberg*, i Fr: o mil 3. od *Aleſſandria*.

CASTEL novo ob: *Caſtrum novum*.

CASTELAHUN, *Caſtellum Hunnorum*, Mia: i zam: Niem: w

cyr: *Renu* wyſzego w *Hunſruck*, wzięte przez Fr: w R 1639. l. nie daleko *Simmern*.

CASTELLANE, *Caſteliana*, Mia: Fr: w *Prouuence*, al: *Provanſii*, w *Diec*: *Senez*, poſyła Dep: do *Stanow*: l. nad rz: *Verdon* w żyżnym mieyſcu dł: 24. 24 ſzer: 43. 55.

CASTELLANETTA, *Caſtania*, Neap: mia: i X. w okolicy *Lecce*. Biſk: ieſt Sufr: *Taranto*. l. nad rz: *Talvo* o mil 6 od *Morula*, 18 *Taranto*. dł. 34. 38. ſz: 40. 50.

CASTELNAUDARY, *Caſtellum Arianorum*, Mia: Fr: w *Languedoc* niz: ſławne z przegraney buntownikow pod kommendą *Gaſtana* de *Orleans* w R. 1632. gdzie X. de *Montmeranci* poſzedł w niewolą: l. na mieyſcu żyżnym w zboża, o mil 6 od *Carcaſſona*, 8 *Toloza*, 157 *Paryża* dł: 19. 36. ſz: 45. 19.

CASTIGLIONE delle Stivere, *Caſtilio Stiverorum*. Wł: *Mantuańſkie* mia: i zam: wzięte przez Niemcow w R. 1701. ktorych w R. 1706. pobili Fr: l. o mil 24. od *Mantuy*. dł: 28. 4. ſz: 45. 23.

CASTILIA ſtara, *Caſtella vetus* Prow: i Kr: Hiſz: na mil 77 w dł: a 46 w ſzerz. na kſztałt pyramidy. zamyka 7. *Merindade* al: o kolic. *Burgos* ieſt gł: gr: od połn: z *Biſcaye*, od wſch: *Arragona*, od połu: *Caſtilią* nową, od zach: Kr: Leon.

CASTILIA nowa zamyka *Algarię Sierra*, i *Manica*. Monarchia *Caſtilii* bywała według okoliczności większa al: mnieyſza, niżeli teraznieyſza, ktora gr: od połn: z *Caſtilią* ſtarą, od wſch: *Arragona* i *Valencia*, od połud: *Murcia*, od zach: *Andalucya*.

CASTILIA złota, kray w Am: połu: wielki i żyżny, w *Terrafirma*, na zach: rzeki *Orenoque* zamyka 8. Gubernii właſne, *Cartagena*, S. Marta, *Riodelahacha*, *Paria*, *Venezuele*, *Popayan* i nowe Kr: *Granada*, hołduie Hiſz.

CASTILION, *Caſtilio*. Mia: Fr: w *Perigort* ſławne z wygraney Fr: w R. 1461. z Ang: l. nad rz: *Dordane* o mil 10. od *Bourdeaux*, dł: 17. 43. ſz: 45. 52.

CASTRES, *Caſtra*, Mia: Fr: w *Languedoc* wyżſzey. Biſk: fundowane dla *Deodata* pierwſzego Biſkupa w R. 1317. ieſt Suf: *Albi*, mieſzkańcy zoſtawſzy kalwiniſtami zmocnili to Mia: i uczynili Rzeczp: ale przekonani od Ludwika XIII. muśieli zburżyć fortifikacyę, i poddać śię; wydało na świat Jędrzeia *Dacier*, Alexandra *Morus*, Abla *Boyer*: l. o mil 8. od *Albi*, 14. *Toloſa*, 148 *Paryża*, dł. 19. 55. ſz: 43. 17.

CA-

CASTRO, *Caſtrimonium*, Mia: Wł: X. tegoż nazwiſka, w Pan: Pap: Innocencyuſz X. Pap: wziął go od X. *Parmy* w R. 1649. i przeniosł tu Biſk: z *Acquapendente*, o co Xiążęta *Parmy* proteſtowali śię, ale nadaremnie: l. nie daleko potoka *Oſpada*, o mił 12. od morża, 30. *Orvietto*, 66. *Rzymu*. dł: 29. 15. ſz: 42. 33.

CASTRO, *Caſtrum Minervæ*, Neapo: m. w *Otranto*, zbili go Turcy w R. 1537. oyczyzna Pawła *de Caſtro*: l. nad morżem o mil 9 od *Otranto* dł: 37. ſz: 40. 18.

CASTRO-MARIN, Portug: mia: w *Algarbii*, mocne nie daleko uścia rz: *Guadiana*, o mil 24. od *Lagos* dł: 10. 27. ſz: 37. 6.

CASTRO *Verteyna*, Mia: połu: w *Peru*, ma powietrze zdrowe, gory ſrebrne, i rodzi tytun, o mil 60. od *Lima*. dł: 305. ſz: połud: 13.

CASTRUM *Novum*, Mia: w *Dalmacyi*, mocne z zam: wyſtawionym w R. 1373 od Tuandea Krola *Boſniy*; wźięte przez Hiſz: w R. 1538, ale odebrane przez *Barbaroſſa* w R. 1539, opanowali go Wenetowie w R. 1687. i dotychczas trzymaią. leży nad morzem *Carat*. Dł. 36. 20. ſzer: 42. 25.

CATALONIA, Pr. Hrab: i Xięſtwo Hiſz: ludna, powietrze ma zdrowe; obfita w wino, zboże, marmury, drogie kamienie, i kruſzce każdego rodzaiu. przy brzegu łowiſię koral; zamyka 13 juryzdykcyi albo *Vigerie*. Mieſzkańcy ſą rzeźwi, ſpoſobni, podniozſzy rokoſz w R. 1641 na Kr. Hiſz: poſzli pod moc Fran: pod ktorą byli przez lat 11, á w roku 1652 wrocili ſię pod poſłuſzeńſtwo właſnego ſwego Pana Kr. Hiſz. *Barcellona* ieſt głową, graniczy od połn: gorami Pyreneyſkiemi ktore ią dźielą od Francyi, od wſch: i połud: morzem śrzodźiemnym, od zachodu Krolestwem *Arragona*.

CATANA, Mia: *Sycyliyſkie*, wyſtawione w 722 lat przed przyiściem Chryſtuſa, zepſowane trzęſieniem źiemi w R. 1693, lecz potym poprawione i ludźmi oſadzone lepiey iak pierwey, przez wzgląd na mieyſce oſobliwſzey żyżności w wyśmienite wina, chleb i owoce. Biſk: ieſt Suf: *Monreale*. l. o mil 24 od *Meſſina*. Dł: 32. 54. ſzer: 37. 30.

CATANZARO, *Catacium*, M. Neap: ludne, gł. *Calabryi* dalſzey, rez: Gubernatora Pr. Biſkup ieſt Sufr: *Reggio*. l. na gorze. o mil 22 od *Belcaſtro*. Dług: 34. 35. ſzer: 38. 58.

R CATH

CATH, Mia: Az: znaczne w Pr. *Khuarezm*, ktòrey dawniey było głową.

CATHARA al: *Cattaro*, Mia: i zam: w *Dalmacyi*, hołduie Wenetom. Biſkup ieſt Sufr: *Baru*. l. nad morzem tegoż naz: o mil 11 od *Raguſa*. Dług: 36. *33*. ſz. 42. *25*.

CATAY, *Serica*, nazwiſko 7 Pr. pòłn: w *Chinach*, obacz *Chiny*.

CATELET, *Caſtelletum*, Fr. m. w *Picardyi*, w *Vermandois*, Hiſzp: w R. 1557 wźięli go, á potym brano i odbierano ròżnemi czaſy.

CATZENELLEBOGEN. *Catti Meliboci*, Kaſztelania i Hrabſtwo Niemieckie, w *Haſſyi*, na mil 10 wdłuż, á 6 w ſzerz. *Darmſtadt* ieſt głową.

CAVA, *Cava*, Mia: Wł: ludne Kr. Neap: w Xięſtwie bliżſzym, handluie płòtnem. Biſkup ieſt Sufraganem *Salerno*. l. pod gòrą *Meteliano*, o mil 6 od *Salerno*, 30 *Neapol*. Dł. 32. *20*. ſz. 40. *41*.

CAVAILLON, *Cabellio*, Fran: mia: w Hrab: *Venaiſſin*. Biſkup ieſt Sufr: *Avinionu*. l. nad rzeką *Durance*, na mieyſcu żyżnym, o mil 5 od *Avinionu*, 9 *Arles*, 10 *Aix*. Dług: *22*. *52*. ſzer: 43. *52*.

CAVAN, *Cavonium* Miaſto w Hiberniy, głowa Hrab: *Cavan*, w Pr. *Ulſter*. Dług: 10. *10*. ſz. 54.

CAUCASUS, przeciąg gòr od morza czarnego, do *Caſpium* między *Say* i *Derbent*. zamykaiąc nakſztałt morza groblę między pomienionemi dwòma morzami, wyſokie i pokryte zawſze śniegiem, żyżne iednak w zboże, miòd gumę, wino, owoce i źwierza, winograd wyſoko rośnie. Mieſzkańcy nazywaiąſię *Suanes*, *Abacaſſes*, *Alani*, *Circaſſi*, *Tagues* i *Charocolis*, między niemi *Suanes* ſą obyczayni i odważni, handluią bez pieniędzy, biiąc towary na towary.

CAUDEBEC, *Calidobecum*, Mia: Fran: w *Normandyi*, głowa Okolicy *Caux*, mocno handlowne. l. pod gòrą niedaleko rzeki *Seune*, o mil 7 *Roven*, 31 *Paryża*. Dłu: 12. *22*. ſzer. 49. *30*.

CAVITAS, Mia: wyſpu *Manilla*, iednego z *Filippinſkich*, z zam: i portem, na ktòrym robią okręty. l. o mil 4 od *Manilla*.

CAUX *Caletenſis ager*, Okolica Fr. w *Normandyi* w Dyec: *Roven*, ma figurę tryangułu, lubo 16 tylko mil ma wdłuż i wſzerz iednak ma 10 Miaſt, 30 miaſteczek i 600 parochyi. żyżna w chleb, len, ko-

konopie, owoce, źwierzynę i rybę. *Caudebec* ieſt gł.

CAXAMALCA, Miaſto Am: połud: w Peru. gł. okolicy tegoż nazwiſka, obfitey w paſtwiſka, owoce, proſo Indyiſkie, kruſzce ròżne. Mieſzkańcy Indyani ſą obyczayni, ſpokoyni, przemyślni. l. o mil 30 od morża ſpokoynego, albo *Pacificum*.

CAXEM, *Canæ*, Mia: Az: w *Arabiy ſzczęśliwey*, z portem dobrym.

CEDONIA, *Lanquedonia*, Neapolitańſkie mia: w Xięſtwie dalſzym zruynowane. Biſkup ieſt Sufr: *Conza*. l. przy gòrze *Appeninie*, o mil 15 od *Malſi*. Dłu. 33. 8. ſzer: 41. 5.

CEFALONIA. *Cephalenia*, wyſep znaczny w Grecyi, na połud: *Albaniy*, żyżny w oliwę, wino czerwone, muſzkatele, winogrady Koryntſkie, dla wielkiego gorąca drzewa zimą kwitną; Ma wiele Klaſztorow Bazyliańſkich. od R. 1449 hołduie Wenetom. *Cefalonia*, Miaſto ieſt głowne, ma dwòch Biſkupow, Greckiego i Łacinſkiego.

CEFALU albo *Cefaledi*, Mia: *Sycyliyſkie*, na niżinie *Demone*; ma zam: port i Biſkupa Sufr: *Meſſiny*. Dług: 31. *45*. ſz: 38. *5*.

CEILAN al: Ceilon ob: *Ceylon*.

CELEBES. *Sindarum*, wyſep Az: na morzu Indyiſkim, pod linią porownania, nayznaczniey-ſzy między *Moluche*, bo na 150 mil wdłuż, a 90 wſzerz, żyżny w ryż, owoce i palmy, ktòre rodzą kok. Mieſzkańcy dawniey byli ludoiedzi i poganie, ale poznawſzy obłudę bałwanow, iednomyślnie wyſłali poſłow do *Malacca*, żeby im przyſłali Kapłanow dla nauczenia ich wiary Chrze: i do Kr. *Achem* Machom: aby im przyſłał Kaſſifow z wykładem alkoranu, ułożywſzy ſobie przyiąć wiarę tych, ktòrzyby pierwiey przybyli: niedościgłe ſądy Boſkie, pierwśi przybyli Machometanie, i przez ten wżgląd Machometańſką wiarę przyięli.

CENEDA, *Acedum*, Miaſto Włoſkie, dawne, w *Marchyi Trevisana*. Biſkup był Sufraganem *Aquileiſkim*, teraz pod Arcybiſkupem *Udine*, hołduie Wenetom. leży o mil 24 od *Trevigi*, 12 *Belluno*. Dług: 29. *50*. ſzer: 46.

CERAM. *Ceramum*, wyſep Az: znaczny w Indyach, ieden z *Moluchow*, na pòłn: wyſpu *Amboine*, ma zam: nowey *Guiney*, na mil 56 wdłuż, 16 wſzerz, część należy do Holl: á część do Kr. *Ternate*.

natè.

CERDONIA, Pr. mała przy Pyreneyſkich gòrach. leży częścią w *Cataloniy*, ktòrey gł. ieſt *Peicerda*; hołduie Hiſz: á częścią w *Ruſſilionie*, ktòrey gł. ieſt *Mont-Lovis*, hołduie Francyi.

CERENSA, *Acherontia*, Neap: mia: w *Calabryi* dalſzey, na ſkale l. o mil 18 od *S. Severina*. Dł. 34. 50. ſzer: 39. *23*.

CERETUM Fr. mia: w *Ruſſilionie*, z pięknym moſtem na iedney arkadźie. Tu ſię ziechali Kommiſs: w R. 1660 Hiſz: i Francuſcy, dla poſtanowienia granic tych Kròleſtw. l. niedaleko rzeki *Tec*, o mil 5 od *Perpignan*. Dł. 20. *21*. ſzer: 42. *23*.

CERIGO, *Cythera*, wyſep na Archypelagu od połud: *Pelòponeſu*, i na nim mia: obfity w zaiące, przepiòrki, ſynogarlicę i iaſtrzębie. Oyczyzna Venery i Heleny piękney.

CERINES, *Ceraunia*, miaſteczko w *Cyprze*, z dobrym zam: i portem. Biſkup ieſt Sufraganem *Nicoſia*. Dł. 57. *10*. ſz: 35. *22*.

CERISOLES, wieś Włoſka, w Piemonte, ſławna z wygraney Fr. w R. 1544, z Hiſzp: l. o mil 6 od *Albi*.

CERNIN [S.] Fr. miaſteczko w *Rowergne*, w Dyec: *Vabres*.

CERTALDO, Wł. mia: w okolicy Florentſkiey, Oyczyzna Jana *Bocaccio*.

CERVIA, Mia: Wł. dawne, w *Romagna*, powietrze ma zdrowe. Biſkup ieſt Sufr: *Ravenny*. l. nad morzem Weneckim, o mil 12 od *Ravenny*. Dług: 30. ſz. 44. 16.

CESENA, *Ceſena*, Mia: Wł. piękne, w *Romagna*. Biſkup ieſt Sufr: *Ravenny*, oyczyzna Kardynała Franciſzka *Albizzi*. l. nad rz. *Savio*, o mil 18 od *Ravenna* i *Rymini*. Dł. 29. *46*. ſz. 44. *8*.

CETRE, Port Fr. przy początkach rowu *Occitaniy* al: *Languedoc*:

CEVA, Forteca w *Piemonte*, gł. Marchyi tegoż nazwiſka, leży nad rz. *Tanaro*, z zam: o mil 9 od *Mondovi*. Dług: 25. *40*. ſz: 44. *20*.

CEUTA, *Septa*, Mia: Afr: na brz: *Barbaryi* w Kròleſtwie *Fez*, z portem i Biſkupem Sufr: *Lisbony*. Jan Kròl Portug: wźiął go Murzynom w roku 1415. zoſtało przy Hiſz: przez traktat Lisbońſki, w R. 1668 po rewolucyach Portug: wytrzymało mocne oblężenie murzynow, w R. 1697. l. nad morzem, naprzeciw *Gibraltaru*.

CEYLON, *Ceylanum*, wyſ: wielki w Indyi wſch: na mil 100 wdłuż, 50 wſzerz, gòrzyſty, w zdrowym powietrzu, w żyżnych nizinach w korzenie do farbowania zgodne, i lekarſkie, i ryż. Laſy ſą cynamonowe, zkąd naywiękſzy handel: w tychże laſach ſą drzewa *Talepot* nazwane, maiące tak wielkie liście, że wyſtarczy ieden do nakrycia piętnaſtu albo dwudźieſtu ludźi od dżdżu, ktòrego podròżni i żołnierze na ſzałaſzyki zażywaią; ma ptaſtwa niewidanego w Europie: bydła dość, owiec, wężow także wiele iadowitych, małp, mròwek, ktòre bardzo pſuią pola. i ſłoniow: brzegi tego wyſpu ſą Holl: śrzodek Kròla *Candi*, za ktòrego wyrokiem niektòrzy obligowani ſą całe życie chodźić żebrząc i miani ſą za infamiſow: lud ieden tylko nazwany *Badas*, niema Kr. Mieſzkańcy nazywaiąſię *Chingulais*, zdrowi ſą i weſeli; kłaniaiąſię iednemu Bogu, ale maią zababony, tudźież planetom; wierzą zmartwychwſtanie. Chrześcian maią za Slachtę: ſzlub unich ieſt takowy, młody bierze koniec paſa oblubienicy, ktòrym opaſuieſię po lędźwiach, á drugi koniec oblubienica trzyma, w tym leią im na głowy wodę, żeby całe ciało zmoczyła, po takowym ſzlubie, niewiaſta zoſtaie żoną nietylko tego z ktòrym ſzlub wźięła, ale i braci i krewnych iego, aż do ſzoſtego ſtopnia, dlaczego cała familia mieć może iedną żonę i dźieci nieſą bardźiey iednego iak drugiego brata. ieżeliby takowa niewiaſta miała zeyście z niżſzey kondycyi człekiē, śmiercią bywa karana. Dł. 97. *2*. ſz. 5. *55*.

CHABLAIS, *Caballicus ager*, Pr. i Xięſtwo Włoſkie w *Sabaudyi*; gr. od pòłn: ieźiorem *Geneva*, od wſch *Valdeńſkim*, od południa *Fauſſigni*, od zach z Rzecząpoſpolitą Geneveńſką.

CHABLIS, *Cabiliacum*, Fr. m. przy granicy *Champaigne* al: *Szampaniy*, obfite w wino dobre, wźięte przez Proteſtantow w R. 1598. l. o mil 4 od *Auxerre*. Dług: 21. *20*. ſzer: 47. *47*.

CHAISE-DIEU, *Caſa Dei*, Fr. mia: w *Auvergne*, z ſławnym Opactwem tegoż nazwiſka. leży o mil 5 od *Brioude*. Dług: 21. *20*. ſz. 45. *15*.

CHALONS, *Catalanum*, M. Fr. w *Champaigne*, rez: Intendenta. Biſkup ieſt Hrabią i Parem á Sufr: *Rheims*; ma miłą przechadzkę, nazwaną *Jard*, handluie atłaſem i ſuknem ordynaryinym. Tu rodźiliſię *Perault*, *Ablancourt*, *Martini*, *Alcacia*, *Eximund*, *Albertinus*

nus, l. między dwiema łąkami, nad trzema rzekami, *Marne*, *Mau*, i *Nau*, o mil 12 od *Rheims*, 16 *Verdun*, 38 *Paryża*. Dł. 22. 2. ſzer: 48 57.

CHALON-SUR-SAONE, *Cabillonum*, Mia: Fr: gł. *Chalonois*, w Bourgogne, pierwſzym Biſk: był [iako twierdzą] S. Donatianus w czwartym wieku. ieſt Sufraganem *Lońſkim*. Tu rodźilisię Jan *Preſter*, i Claudyuſz *Deſpance*. l. nad rz: *Saone*, o mil 14 od *Dijon*, 26 *Lyon*, 76 *Paryża*. Dł. 32. 21. ſzer: 46. 48.

CHALUS, *Caſtra Lucii*, Fr. Miaſto Hrab: i zam: w *Limoſin*, ſławne z iarmarku na konie, ktòry bywa na S. Jerzy. Dług: 19. 2. ſzer: 45. 16.

CHAMAKI, *Samachia*, Mia: Perſkie, głowa Prowincyi *Schirvan*; robią tu ſztofy i bawełnice i iedwabnice. l. na niźinie. Dłu: 54. 40. ſzer: 40. 50.

CHAMB, *Chamum*, Niem: m. w cyrkule *Bava*, w Hrabſtwiei nad rzeką tegoż nazwiſka, leży o mil 15 od *Ratysbona*. Dług: 30. 30. ſzer: 49. 14.

CHAMBERI, *Camberiacum*, Mia: Wł. gł. Sabaudyi, ſtolica Senatu i Kamery Hrabſtwa *Sabaudyi*; ludne, ale niemocne, przez co częſto w cudze ręce wpadało; Oyczyzna Xiędza *de Chales*, Opata *S. Real de Vaugelas*. leży nad potokiem *Laiſe* i *Albans*, o mil 33 od *Grenoble*, 270 *Paryża*. Dł. 23. 30. ſzer: 45 35.

CHAMBORT, *Camborium* zamek Kròla Francuſkiego, piękną Gocką architekturą wyſtawiony l. o mil 4 od *Bloys*. Dł. 19. 8. ſzer: 47. 35.

CHAMOND S. *Oppidum S. Aunemundi*, Fr: mia: w *Lionnois*, niedaleko granicy *Piez*, z zam: l. o mil 6 od *Lion*. Dług: 22. 8. ſzer: 45. 28.

CHAMPAIGNE, *Campania*, Pr. Fr. iedna z 12 Guberniy, na mil 65 wdłuż, a 45 w ſzerz, handluie winem wyśmienitym *Szampańſkie* nazwanym, zbożem płotnem, ſztofem &c. wyżſza ieſt i niżſza, *Troyes* było gł. teraz *Rheims*, zamyka 8 powiatow, *Champaigne* właſną, *Reimois*, *Rhetelois*, *Pertois*, *Brye*, *Baſſigny*, *Senonois*, i *Vallage*, Mieſzkańcy ſą poczciwi, obyczayni, pracowici, mężni, maią ich za nieukow, ale wiele ztąd wyſzło mądrych ludźi. Miała właſnych Panow i Hrab: aż do R. 1374, w ktòrym zoſtawioną po śmierci Henryka III *Gruby* nazwanego, XV Hrabiego *Szampańſkiego* á Kròla *Navarry* iedynaczkę Còrkę, Joannę *de Navarra* Filip nazwany piękny poiąwſzy za żonę przyłączył *Champaigne* do Korony Fr. graniczy od pòłn: z *Heneou* albo *Hannonią* i *Luxemburg*, od wſch: Xięſtwem *Loraine* albo *Lotaringii* i *Franche Comtè*, od połud: *Bourgogne*, od zach: *France*.

CHAMPIGNI, *Campiniacum*, Fr. mia: w *Touraine*; był tu zamek z ktòrego pozoſtał tylko dwòr i wſpaniała kaplica.

CHANCHA, Mia: Afr: w *Egypcie*. leży na ròwninie pełney palm na wchodźie w puſtynią rozciągaiącą się do gòry *Synay*, o mil 2 od *Kair*.

CHANCHEU Mia: *Chińſkie*, w Pr. *Foken*, piękny ma moſt i uſtawiczny iarmark. Dł. 131. 30. ſz: 24. 42.

CHAMPING, gòra Chińſka, w Pr. *Chanton*, na ktòrey było Mia: tegoż nazwiſka, Oyczyzna ſławnego *Konſuciuſza*.

CHANSI, Pr. pòłn: Chińſka, obfita w zboże, proſo, ale niema ryżu, naypierwſza, ieżeli mamy wierzyć hiſtoryi, z oſad *Chinſkich*. X. Martyni ſwiad: że tu ſą ſtudnie ogień miaſto wody maiące, gdźie ieść gotuią; ma mieſzkańcow na 5 milionow grzecznych i obyczaynych, 5 więkſzych miaſt, á mnieyſzych co niemiara.

CHATON, Pr. pòłn: *Chińſka*, opaſana morzem i rzekami, obfita w zboże, ryż, proſo, owoce, rybę, źwierzynę, śliwki, ktòremi poſuſzywſzy handluią; ſą tu pewne motyle, czyli ſzarańcza co po drzewach iedwab robi. Mieſzkańcy ktòrych na 5 milionow rachuią, ſą niepoiętni ale pracowici, wielcy złodźieie, 5 Miaſt ieſt głòwnych, á mnieyſzych co niemiara.

CHANTILLI, mia: w *France*, ma wſpaniały zamek i rozległy las, hołduie Xięciu *de Condè*. l. o mil 8 od *Paryża*.

CHARCAS, Pr. Ameryki południowey, nad morzem *de Sud*, naybogatſza na cały świat, dla mnoſtwa kruſzcow, ktòre się tu znayduią. *Plata* ieſt głową.
Jeſt tegoż nazwiſka Staroſtwo.

CHARENTE, *Carantonus* rz. Fr. maiąca w *Limoſin* zdroiewiſko, idźie przez *Xanctoigne*, wpada w *Ocean*, na przeciw wyſpu *Oleron*.

CHARENTON, mia: w *France*, był tu Kościoł Proteſtańſki, zburzony w R. 1683. l. o mil 2 od *Paryża*.

CHARITE, Fr. mia: w *Nivernois*, nad rzeką *Loire*. o mil 5 od *Nevers*, 11 *Bourges*. Dług: 20. 4. ſzer: 47. 8.

CHAR-

CHARLEMONT, Miasto w Hrab: *Namure*, wystawione przez Karola V w R. 1555, oddane Fr. przez traktat Nimega. *Vauban* dał abrys na fortyfikacye. l. na gòrze, nad rzeką *Mosa*, o mil 8 od *Rocroy*, 10 *Namur*. Dł: 22. 24. sz. 55. 5.

CHARLEROY, *Carolo-regium*, mocne mia: nazwane od Karola II, w Hrab: *Namur* wystawione od Hisz: w R. 1666, ktòrzy go odstąpili, za podstąpieniem Fr: przy ktòrych zostało w R. 1668, znowu oddane Hisz: w R. 1678, attakowane od Fr. w R. 1692, wźięte w R. 1693 i oddane Hisz: w R. 1697, na koniec ustąpione Cesarzowi Karolowi IV przez traktat Utrechtski: ma dwa zam: l. nad rzeką *Sambre* i *Pieton*, o mil 7 od *Mons* 8 *Namur*. Dlug: 22. 4. szer: 50. 20.

CHARLES-TOWN, dwa M. w Am: Ang: iedne w *Carolina*, á drugie w *Barbados*, Dł. 297 55. sz. 32. 50.

CHARLEVILLE, *Carolopolis*, Mia: Fr. w *Champaigne*, w *Retelois*, wystawione w R. 1676 od Karola X. *de Nivers*, piękne ma ulice; ròwne domy pokryte tablicami kamiennemi i plac z fontanną na śrzodku. l. nad rz. *Mosa*, niedaleko *Mesieres*, o mil 6 od *Sedan*, 46 *Paryża*. Dł. 22. 18. sz. 49. 50.

CHARMES, *ad Carpinos*, m. w *Lotharyngyi*, nad rz. *Mosel*, na ktòrey ma piękny most. l. o mil 3 od *Miragurt*, 6 *Nanci*. Dlug: 21. 42. sz. 46. 25.

CHAROLLES, *Carolia*, Fr. mia: w *Bourgogne*, gł. okolicy *Charolois*. l. nad rz. *Recont*, o mil 11 od *Macont*. Dłu. 21. 42. sz. 46. 25.

CHAROLOIS, Okolica Fr: w *Bourgogne*, na mil 12 wdłuż, á 7 w szerz, hołduie domowi *de Condè*.

CHAROST, *Carophium* Fr. mia: w *Berry*, Hrab: i Par, założone dla Ludwika *de Bethune*, w R. 1690. l. nad *Arnon*, o mil 3 od *Issoudun*, 5 *Bourges*.

CHARTRES, *Carnutum*, Mia: Fr. gł. *Chartrain*, dawne i znaczne w *Beauce* albo *Beausse* i X. erigowane w R. 1528. Biskup iest od R. 1622 Sufr: Paryskim, mniemaią że S. Charon był pierwszym Biskupem. Kościoł Katedralny ma bardzo piękny; handluie zbożem. Filip *de Despertes*, *Reguer*; Jędrzey *Felibein* tu się rodźili. l. nad rz. *Eure*, na żyżnym mieyscu, o mil 15 *Orleans*, 19 *Paryża*. Długości 18. 50. szerokości 48. 26.

CHASTEAUDUN, *Castellodunum*, Mia: i zam: Fr. gł. okolicy *Dunois*, w Guberniy *Orleans*. Mieszkańcy są poiętni. Oyczyzna *Lamberta Licors*, *Augustyna Costa*, *Timoleona Chem nars*. leży na gòrze, niedaleko rzeki *Loir*, o mil 10 od *Orleans*, 11 *Blois*, 29 *Paryża*. Dł. 16. 54. szer: 47. 47.

CHASTEAU-GONTIER, *Castrum Gonterii*, Mia: Fr. w *Anjou* wystawione w R. 1037, z zam: leży nad rzeką *Màyenne*, o mil 9 od *Angers*, 37 *Paryża*. Dlug: 16. 54. szer: 47. 47.

CHASTEAU-DU-LOIR, *Castrum ad Lœdum*. Mia: Fr. w *Mayne*, sławne z wytrzymanego oblężenia. przez Herberta *Eveillechien*, Hr: *de Mans*, przez lat 7. Oyczyzna Mikołaia *Coesteau*. l. nad rz. *Loir*, o mil 9 od *Mans*. 39 *Paryża*. Dł. 18. szer: 47. 46.

CHASTEAU-NEUF, wiele tego nazwiska miasteczek w Fr. w *Perche* nad *Charente*, w *Berry* nad *Cher*, gdźie rodźił się Gabryel *de Aubespine* Biskup *Orleański*. tegoż nazwiska mia: i Baronia, nad rzeką *Sarte* i w *Lyonnois*, głowa Hrabstwa *Valromey*.

CHASTEAU-RENARD. *Castrum Vulpinum*, Fr: mia: w *Satinskim*, obfite w szafran, i sukna dostarcza na woysko. leży o mil 3 od *Montargis*. Dlug: 20. 18. sz. 48.

CHASTEAU-REGNAULT, *Castrum Reginaldi*, M. Fr. w *Touraineśi Marchia*. l. o mil 4 od *Ambise*, Dł. 18. 26. sz. 47. 22.

CHASTEAU Roux, *Castrum Rodulphi*, Mia: Fr. w *Berry*, Xięstwo i Par utytułowane dla Henryka *de Bourbone*, Xiążęcia *de Condè*, ma zam: i fabrykę do wyszywania. l. na obszerney i piękney ròwnine, nad rzeką *Indre*, o mil 7 od *Issoudun*, 59 *Paryża*. Dł. 19. 22. sz. 49. 12.

CHASTEAU Tierry, *Castrum Theodorici*, Mia. Fr. w *Szampaniy*, Xięstwo i Par. Oyczyzna Jana *Fentanci*. l. nad rz. *Marne*, o mil 14 od *Rheims*, 19 *Paryża*. Dł. 21. 8. sz. 49. 12.

CHASTEAU *Trompette*, mieysce gdźie siedzą niewolnicy, obacz *Bourdeaux*.

CHASTEAU-Villain, *Castrum Villanum*, Fr. mia: w *Szampanii*, Xięstwo i Par, fundowane tu w R. 1703 dla Ludwika Alexandra *de Bourbone*, Hrab: *de Tolosa* nad *Aujon*. Dł. 22. 34. sz. 48.

CHASTELLERAUT, *Castrum Heraldi*, Mia: Fr. w *Poictou*, wystawione w iedynastym wieku. Mieszkańcy są bardzo sprawni do handlow. l. na mieyscu ży-

żyżnym, nad rz. *Vienne*, o mil 9 od *Poictieres*, 14 *Tours*, 67 *Paryża*. Dł. 19. *13*. fz. 46. *33*.

CHASTILLON, *Caftellio*, nazwifko wielu Miaft Francufkich, znacznieyfze fą *Chaftillon fur Chalaronne*, i *Chaftillon-les-bombes*, w *Brece*, Oyczyzna Samuela *Guchenon*. *Chaftillon fur Indre* w *Touraine*, w pięknym położeniu, o mil 4 od *Loches*, 11 *Argerton* i *Amboife*. Długośc 19. *8*. fzer. 47. *20*.

CHASTILLON fur MARNE, *ad Matronam*, m. w *Champaigne*, gdźie rodźiłfię Urban II. l. o mil 3 od *Epernon*, 7 *Rheims*. Dł: 21, *30*. fzer: 49. *8*.

CHASTILLON fur Loing, *ad Lupiam* w *Gaftinois*, na wefołey niżinie, nad rz. *Loing*, ktòra wpada w *Seyne*. l. o mil 4 od *Montargis*. Dł. 20. *30*. fz. 47. *50*.

CHASTILLON fur Seyne, *ad Sequanam* w *Bourgogne*, przerznięte rz: *Seyne*, z iedney ftrony nazywa fię *Bourg*, á z drugiey *Chaumont*, pofyła Dep: do ftanow. l. o mil 13 od *Langres*. Dług: 22. 8. fz. 46. *45*.

CHASTRE, *Caftra*, Fr. mia: w *Berry*, nad rz. *Indre*, na mieyfcu żyżnym w paftwifka. Dł. 19. *36*. fz. 46. *35*.

CHASTRES, Fr. mia: na wyfpie *France*, w *Hurepoix*, na wefołey niżinie, nad rzeczką *Orge*.

CHATAM, wieś Ang: w Pr. *Kent*, między *Rochefter* i *Cantorbery*, fą tu dwa fzpichlerze dla ftatkow Krolewfkich.

CHATIGNAN, Miafto znaczne Az: Indyifkie, w Krolefłwie *Bengala*.

CHAVES, *Aquæ Flaviæ*, Forteca Portug: w Pr. *Tralosmontes*, nayprzednieyfza: rez: Kommendanta i Podfkarbiego Generalnego Prowincyi: przy gorach. l. o mil 15 od *Braganza* albo *Brigantia*. Dł. 19 *34*. fz. 41. *45*.

CHAUL, *Caman*, Mia: mocne Indyifkie, na brz. *Malabar*, w Kr. *Vifapor*, z zam: i portem; handluie iedwabiem: wźięte przez Holl: w R. 1507, ktorym hołduie. l. o mil 2 od morza, 6 *Bombain*. Dł. 90. *20*. fz: 18. *30*.

CHAUL, Mia: w blifkości pomienionego Miafta; Indyani tu panuią.

CHAUMONT, *Calvus mons*: Mia: Fr: piękne w *Champaigne*, w *Baffigny*. Mieszkańcy fą obyczayni, bywała tu dawniey ceremonia nazwana *la diablerie*, reprezentowano S. Jana Krzciciela, gdźie po diabelfku niektorzy poubierani porywali z duſzą i ciałem Heroda do domu fwego

leży

leży na pagorku niedaleko rzeki *Marne*, o mil 7 od *Joinville*, 21 *Troyes*. Dł. 22. *46*. fz. 48. *6*.

CHAUMONT, Fr: mia: między *Beauvais* i *Mantes*. Tegoż nazwifka Mia: w *Touraine*. Tegoż w *Sabaudyi*. Tegoż w *Luxemburg*.

CHAUNI, *Calniacum*, Fr. m. w *Picardii*, Oyczyzna fławnego *Vitas*. l. nad rzeką *Oyfe*, o mil 8 od *Noyon*, 27 *Paryża*. Dł. 19. *6*. fz: 49 *36*.

CHEC, Mia: Az: gł. Krolefłwa *Tonquin*, znaczne; ma tu Krol wfpaniały palac, w ktorym rezyduie. Dług: 1. *23*. fzero: 22.

CHEKIANG, Pr. *Chińfka*. l. nad morzem, na zach: Pr. *Pekink*, żyżna, miła, bogata, w lafach *Morwowych*, na ktorych wiele ieft robakow co iedwab toczą; tym morwom niedopufzczaią rość, ale iak winograd ścinaią, ponieważ na młodym liściu lepfzy udaiefię iedwab. Mieszkańcow rachuia na 4525000, á Metropoliy 11 i Miaft co niemiara.

CHEŁM, *Chelma*. Mia: Polfkie w *czerwoney Rufi*; ma dwoch Bifkupow Katolikow, ieden obrzadku Rzymfkiego, á drugi Rufkiego. Rufki tu ma Katedrę, Rzymfki w *Krafnymftawie*. Gdy tu raz attakowali Turcy gorę na ktorey Obraz Matki Bofkiey, w Kościele XX. Bazylianow, cudami ſłynie, zdałfię im cały Chełm wyfokością obłoku rownać. leży o mil 7 od *Zamościa*, 9 *Włodźimierza*, 12 *Bełza*, 40 *Warfzawy*. Dł. 41. *42*. fz. 51. *10*.

CHEŁMSKA źiemia, ma Powiatow i Grodow dwa, Chełmfki i Krafnoftawfki. Seymikuie w *Chełmie*, obiera Pofłow dwa, Deputata iednego, Komifarza iednego.

CHER, *Carus*, rzeka Fr. ma zdroiewifko w *Auvergne*, idźie przez *Berry*, wpada w *Loire*.

CHERASCO albo Chierafco, *Clarafcum*, Mia: Włofkie, mocne i znaczne, gł. Hr. tegoż nazwifka, hołduie Xięciu *Sabaudyi*, przez traktat Cambrayfki w roku 1559 zawarty: obleżone było w roku 1640 od Hifz: ale odftąpić mufieli w R. 1641, w ktorym naftąpiło przymierze: gdy w R. 1706 Fr. opalali *Turin*, zchronilfię tu Xiąże *Sabaudii*. leży przy złączeniu rzek *Stura* z *Tanaro*, na pagorku, o mil 21 od *Cuneo*, 27 *Turin*. Dł. 25. *30*. fz. 44. *35*.

CHERBURG, *Cæfaris Burgus*, Mia: i port w *Normandii* w *Contantin*, zrabowane od woyfka Filippa pięknego Krola Fr. w R. 1298: była tu woyna morfka w

R.

R. 1692. leży nad morzem o mil 15 od *Courance*, 77 *Paryża*. Dł. 16. 2. ſz. 49. *38*.

CHERSO, *Crepſa*, wyſep na morzu Weneckim, z pięknym miaſtem tegoż nazwiſka, zdrowe ma powietrze, i lubo kamieniſty, rodzi wino, oley i miod i obfituie w bydło. l. niedaleko *Croacyi*, Dł. 32. 15. ſz. 45. 8.

Tegoż nazwiſka wyſep ieſt na Archip: gdźie mieſzkaią Grecy.

CHESTIERI, Miaſto Wł: dawniey Sardyńſkie, ale traktatem Turyńſkim w R. 1706 doſtałoſię Fr. l. niedaleko rz. *Rhone*.

CHESHIRE, Pr. Ang: nad morzem, obfita w ſol i paſtwiſka. *Cheſter* ieſt gł.

CHESTER, *Ceſtria*. Miaſto i Hr. gł. pomienioney Pr. ma Biſkupa i zam: tu wśiadaią w okręty iachać do Hibernij. tu Krol Saſki Edgard, iechał batem od Kościoła S. Jana do ſwego pałacu, á wiosłami robiło ośmiu Krolow Szkockich i Brytańſkich. poſyła 2 Deputatow na parlament. leży o mil 8 od *Londynu*. Dł. 14. *29*. ſz. 53. *15*.

CHESTERFIELD, *Cheſterfida*. Mia: i Hrabſtwo Angielſkie, w *Derbyſhire*. l. o mil 55 od *Londynu*. Dł. 16. *6*. ſz. 53. *13*.

CHIAMETLAN, Pr. nad morzem Am: połn: w *Mexiku*, z m. tegoż nazwiſka, obfita w kruſzce ſrebrne, miod i woſk. Mieſzkańcy ſą dzicy, ale mocni i mężni: dawniey iedli ludzi, ale Don Franciſzek *de Ybarra* oſadźiwſzy tam Hiſz: w R. 1554. Ewangeliczną nauką odmienił ich obyczaie. *S. Sebaſtyan* ieſt gł.

CHIAPA, Pr. Am: połn: w *Mexiku*, z Miaſtem tegoż nazwiſka. obfita w bydło, ptaſtwo, i miod, gorący ieſt kray: Hiſz: tu hand: z wielkim ſwoim pożytkiem.

CHIAPA *de los Indios*, Miaſto w Pr. *Chiapa*. Gubernator i mieſzkańcy ſą Indyani, lud weſoły, pędzą ſwoie dni na tańcach i dywertymentach. leży o mil 12 od *Chiapa el Real*. Dł. 84. ſz. 16. *6*.

CHIAPA *el Real*, Mia: Am: połud: w *Mexiku*, w Pr. tegoż nazwiſka, ma Gubernatora i Biſk: Sufr: *Mexiku*, handluie cukrem, bawełną i kakao. Dług: 84. *30*. ſz. 16. *20*.

CHIARY, Wł. mia: w *Breſciano*, ſławne z zwycięſtwa Auſtryakow w R. 1701 nad Fr. l. nad rz. *Oglio*, albo *Ollius*.

CHIAROMONTE, *Claromons*, Mia: Włoſkie Sycylijſkie, na niźinie *Noto*, na pagorku. l. o mil 33. od *Syracuſa*. Dług: 32. 25. ſz. 37. 5.

CHIAVARI, *Clavarum*, Wł. mia: Rp. *Genueńſkiey*, na brzegu wſch: handlowne, niedaleko morza *Rapello*.

CHIAVENNA, Wł. miaſteczko *Grigionow*, w Hrabſtwie tegoż nazwiſka, rez: Gubernatora; maiące piękne Kościoły. Mieſzkańcy ſą Katolicy. l. w okolicy żyżney w wino, i owoce wyśmienite, nad ieźiorem *Como*, o mil 24 od *Coira*.

CHICHESTER, *Ciceſtria*, M. i Hrab: Ang: gł. *de Suſſex*. założone od Domu Saxońſkiego: łowią tu dobre raki. Biſkup ieſt Sufr: *Cantorbery*. poſyła dwoch Deputatow na parlament. leży o mil 20 od *Londynu*. Dł. 16. *55*. ſz. 50. *50*.

CHIELISA, Forteca Turecka Europeyſka w *Peloponezie*, w *Zakonia*, wzięta przez Wenetow w R. 1685 lecz z całym *Peloponezem* odebrali Turcy. leży o połmili od morza *de Coron*. Dł. 40. *6*. ſz: 36. *50*.

CHIEMSE, Jezioro Niemieckie w *Bawaryi* nad ktorym Mia: tegoż nazwiſka, gdźie mieſzka Biſkup Sufragan *Saltsburſki*, między *Eno* i *Saltz*.

CHIERI, Mia: Wł. w *Piemoncie*, gł. okolicy tegoż nazwiſka. l. na wzgorku, w mieyſcu weſołym otoczonym pagorkami pokrytemi winogradem, o mil 9 od *Turinu*. Dług: 25. *25*. ſzer: 44. *53*.

CHIETI, *Teatea*, Miaſto Wł: Neap: gł. *Abruzzo* dalſzego, dawne i piękne, z Biſkupem fundowanym od Clemenſa VII. Tu S. Kaietan fundował Zakon ſwoy Teatinſki. l. na gorze niedaleko rz. *Peſcara*, o mil 9 od Miaſta *Peſcara*, 18 *Anzano*. Dłu: 31. *48*. ſz: 42. *22*.

CHIGNOLO wieś Wł. w *Paveſe*, należy do Markiezow Cuſańſkich, ktorzy tu maią zam: architekturą i wielkością naylepſzy w *Longobardyi*; tu zchroniłoſię woyſko Fr: i Hiſz: dla pilnowania ztąd Auſtryackiego woyſka poki im ſię nieudało przeyść przez rz. *Po*, i uyść z *Infantem Don Filippos*. teraznieyſzym Xiążęciem *Parmu* ku *Genuy*.

CHIKICCI Port-de-Cheer, *Sequira*, Mia: w *Arabij ſzczęśliwey*, w Kro: *Hadramut-land*, z portem naylepſzym w Krołeſtwie. Mieſzkańcy ſą Machometani obyczayni, ſzczerzy, poczytaią za honor, kiedy ich Corki łączą ſię z Europeyczykami i chodzą za niemi ofiaruiąc ſię im. l. nad morzem.

CHILA albo Chili, *Cile*, Kr. i kray Am: połud: na mil 300 wdłuż á 15 albo 20 wſzerz, zamyka *Cugo*, Biſkupſtwo *S. Jago*, i Biſkupſtwo *Imperyal*, żyżny i do wyrobienia ſnadny ma grunt, obfituie w drzewa i owoce, proſo Indyiſkie, bydło i kruſzce każdego rodzaiu. Mieſzkańcy ſą Indyani, czarniawość twarzy ich pomieſzana ieſt z czerwienością; odważni, lubią ieździć konno, piiacy, po wiele żon maią, Pana nad ſobą nieznaią, ale ſtarſi familiami rządzą. doſzedł go był w R. 1535 *Don Diego de Almagra*, część należy do Hiſz. *S. Jago* ieſt gł.

CHILOE albo *Chiloa*, wyſep Am: połud: l. niedaleko brzegu *Chili*, na mil 50 wdłuż, á 7 wſzerż, ieſt tu wiele burſztynu, *Caſtro* ieſt głową.

CHIMAY, *Chimæum*, Miaſto i Xięſtwo w *Belgium* w *Heneou* albo *Hannoniy* Francuſkiey, uſtąpili go Hiſz: Francyi w R. 1684. l. nad *Blanche*, o mil 4 od *Mariemburg* i *Rocroy*. Dług: 21. 57. ſz. 50. *30*.

CHIMERA, Forteca Turecka, dawna w *Albanij*, gł. okolicy tegoż nazwiſka zamykaiącey przeciąg gòr, częścią wolney częścią Turkowi hołduiącey. l. na wyſokiey ſkale, przy morzu na pòłn: wyſpu *Corſu*, o mil 15 od *Valona*. Dł. 37. *43*. ſz. 40. *10*.

CHINA, albo Chiny, *Sina*, wielkie Imperium Az: na mil 750 wdłuż, á 500 wſzerz, ma 16 Pr. obfitych w zboża, ryż, owoce, ziela niewidane w Europie; oſobliwy ieſt rodzay drzewek, ktòre rodzą łòy; obfituie w kruſzce cynowe, miedziane, merkuryuſzowe, złote i ſrebrne. Mieſzkańcy ſą pieczołowici koło ſprawowania ziemi ktòrey tu na piędź darmo niepòydzie, i gòry nawet ſą wyrobione, z piękną brozd ſymetryą. dla ſpadkow wody. ſą czarniawi. za pięknych maią ktòrzy ſą wyſocy, brzuchaci, ſzerokiego czoła, oczow małych, noſa płaſkiego i kròtkiego, uſzow wielkich. brody pociągłey włoſa czarnego. na publikach niewiaſty zbyteczną maią pompę, zmyślaią modeſtyę śmieſzną; ktòrych każdy tyle za żony mieć może, wiele wyſuſtentuie. Imperator przy koronacyi bierze na ſiebie ſuknię oracza i ſrebrnym pozłacanym pługiem zaorać powinien grzędę, na ten koniec leżącą w Kościele *Ziemi*, w ktòrym go koronuią, w *Peking*: dawny ten zwyczay obchodzą Kr: Chińſcy, żebyſię przy wſtąpieniu na Państwo, miarkowali iak poddanym z ktòrych pracy rąk maią dochody, łaſkawemi być powinni; ieſt abſolutny, ma prawo obierania ſobie ſukceſſora; ma go lud za Oyca; każdy Mandaryn, albo Pan ma moc napomnieć go przez piſmo. żadne Państwo nietrwało tak iak Chińſkie bez odmiany; wſzyſcy bowiem zgadzaiąſię że Imperium Chińſkie ſtoi cztery tyſiące lat, á według hiſtoryi Chińſkiey więcey, z rożnych Familiy Panowało tu Imperatorow 236, teraz Tatarſka Panuie Familia od R. 1640. Imperator ieſt gł. religiy (ktòra ieſt Pogańſka) i może kanonizować. dawno tu były w uzywaniu drukarnie, prochy, i puſzki żeglarſkie; mowa tuteyſza zawiſła na kilkudzieſiąt literach, z ktòrych każda znaczy wiele ſłow. *Pekin* ieſt głową całych *Chin*: graniczy od pòłn: wielkim murem na mil 400, ktòry ią dzieli od Tatarow, od wſch: morzem, od połud: *Oceanem*, Krôleſtwem *Tonquin*, *Cochinchina*, i innemi. od zach: gòrami wyſokiemi i puſtemi.

CHINCHIAN, Mia: Chińſkie w Pr. *Nankin*, ma wieżę całą żelazną: lekarze tu naylepſi całey *Chiny*. l. w kraiu żyżnym w wiſznie. Dł. 137. ſz: 20. *56*.

CHINCHIAN, Miaſto w Pr: *Junnan*.

CHINEA, dolina ſławna i wielka Am: połud: w *Peru*, w Prowincyi *Lima*, obfita w winogrady, żywe ſrebro i owoce.

CHINGTU, Mia: Chińſkie, gł. Pr. *Suchven*, ieſt tu Kościoł wyſtawiony Kankungowi, Krôlowi *Cho*, wynalazcy ſpoſobu żywienia robaczkow co iedwab toczą, i używania iedwabiu. Dłu: 120. *20*. ſz: 30. *47*.

CHINOM, *Caino*, Mia: Fr. w *Touraine*, w okolicy *Vairon*. Tu umarł Henryk II Kr. Ang: i mieſzkał Karol VII Krôl Fr: i rodziłſię Franciſzek *Rabelais*. i Marcin *de Neure*. l. nad rz. *Vienne*, o mil 4 od *Richelieu*, 9 *Tours*, 55 *Paryża*. Dł. 17. *47*. ſz: *47*. 8.

CHINY, mia: i Hrab: w *Belgium*, w *Luxemburg*, nad rz: *Semou*. Dług: 23. *8*. ſz. 49. *38*.

CHIOGGIA, *Foſſa Claudia*, Mia: Wł. Weneckie, na wyſpie przy *Lagune*. Biſkup ieſt Sufraganem Weneckim, ma port przy zamku. l. o mil 18. od *Weneciy*. Dł. 29. *58*. ſz. 51. *25*.

CHIOURLIC, *Turullus*. Mia: Tureckie, w *Romaniy*. Biſkup ieſt Sufr: *Herakleyſkim*. l. nad rz: tegoż nazwiſka, między *Corogrodem*, i *Adrianopolem*, o mil 18 od pierwſze-

wszego, 20 od drugiego. Dł. 25. 22. sz. 41. 18.

CHIOUITOS, kray Am: południ: w Gubernii *S. Crux*, al: *S. Krzyża*, obfity w miòd; częste tu panuią choroby, ktòre gdy się wszczynaią, zabiiaią niewiastę, iako początek wszystkich naszych chorob, przeto unikaią niewieścich pożądliwości, odmieniaią kiedy chcą żony; sprawni są na woynach, są zabobonni: pierwszy *de Chaves*, doszedł go w R. 1557 i wźiął daninę na Kròla Hisz: z ktòrym tuteyśi krwawą toczyli woynę, aż do R. 1690, po ktòrym wiele mieszkańcow przyięło wiarę Katolicką.

CHITOR, Mia: Az: w Pańztwie *Mogol*, w Pr: tegoż nazwiska, nietak iak dawniey wspaniałe Dł. 84. sz. 23.

CHIUSI, *Clusium*, Wł. mia: w *Seneńskim*, nieludne dla złego powietrza. Dług: 29. *30* szer: 43.

CHIUTAYE, *Cotyeum*, Mia: Az: Tureckie gł. *Anatoliy* własney, rez: Cesarza przed wźięciem Carogrodu. l. nad rz: *Ayala*, o mil 30 od *Bursa*. Dłu: 37. 22. sz. 39. *42*.

CHOCIM, Mia: w *Moldaviy*, Tureckie, sławne z zwycięstw Polakow otrzymanych nad Turczynem w R. 1621, i w 1683. l. nad rz: *Dniestrem*, przy granicy Polskiey, o mil 2 od *Kamieńca Podolskiego*. Dł. 44. *50*. sz: 48. *50*.

CHOLET, Fr. mia: i *Baronia*, w *Anjou*, od ktòrego bierze imie Familia *de Collet*, ma zamek. l. o mil 70 od *Paryża*. Dł: 19. 40. sz: 47. *10*.

CHOLMOGOROD, Miasto Rossyiskie, na wyspie oblanym *Dwiną*: ma Arcybiskupa. leży o mil 12 od *Archangel*, 170 *Moskwy*. Dł. 52. *25*. sz: 64. *10*.

CHONAD, *Cnadium*, Węgerskie mia: i zam: gł: Hrabstwa tegoż nazwiska. Biskup iest Sufraganem *Strigońskim*, hołduie od R. 1686 Domowi Austryackiemu. l. nad rz: *Marosch*.

CHOOG, Mia: Az: wielkie w *Syryi*, tu gości przyimuią i traktuią bez płaty. l. nad rz. *Orontim*, przy drodze z *Sayde* do *Aleppu*, o dźień iazdy od *Edlay*.

CHOQUEAP, Mia: Am: południ: w *Peru*, w starostwie *de los Chartas*, z Biskupem Sufr: *Lima*. l. przy zdroiewisku rz: swego nazwiska, na niżinie obfitey w wino i owoce, ktòre doźrzewaią w styczniu. Dług: 313 *30*. sz. połud: 16. *50*.

CHORASAN, *Parthia*, kray Azyatycki znaczny przy *Irack Agemi*, obfity w zboże, iedwab, bardzo handlowny. Herat albo *Salgatzar* iest głową.

CHORGES, Fr: mia: w *Delfinacie*, w Dyecezyi *Ambrun*, spalone przez Xięcia *Sabaudyi* w R. 1692. l. między *Ambrun* i *Gap*. o mil 4 od drugiego, 8 od pierwszego. Dł. 24. sz. 44. *35*.

CHRIST-CHURCH, Ang: mia: w *Antshyre*, posyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rz: *Avon*, o milę od morza, 29 *Londynu*. Dług: 15. szer: 50. *46*.

CHRISTIAMPOL, Polskie mia: w Woiewodztwie *Bełzkim*, z pięknym pałacem. l. o mil 2 od *Bełza*.

CHRISTIANOPOL, *Christianopolis*, M. Szwedzkie, gł: Pr. *Bleking*, mocne, nazwane od Chrystyana IV Kròla Duńskiego, fundatora swego, ustąpione Szweciy mocą traktatu w R. 1658 *Roschildskiego*. l. o mil 10 od *Calmar*. Dł: 24. *12*. sz: 56. *20*.

CHRISTIANSBURG, For: Duńska, w *Guinea*; opanowali ią Afr: w R. 1693, ale potym wròcili Duńczykom. l. na brz: złotym niedaleko *Akara*. Dłu: 19. *30*. sz: 5. *30*.

CHRISTIANSTAD, *Christianostadium*, Szwedzkie mia: w *Bleking*, wystawione w R. 1600 od Chrystyana IV Kròla Duńskiego, i ustąpione Szwedom przez traktat *Roschild*, w R. 1658, wźiął go Duńczyk w R. 1878, ale odebrał Szwed w R. 1680. l. nad rzeką *Schoven*, o mil 20 od *Copenhagen*. Dł: 32. *5*. sz: 56. *5*.

CHUNKING. Mia: Chińskie, w Pr: *Sukuen* wielkie, przy złączeniu dwòch rz: obfitych w ryby, żòłwie. Sz: 30. *24*.

CHUSISTAN, Pr: Az: Perska. leży między *Jaro* i *Bassora* na ròwninie bardzo piękney. *Souster* iest gł.

CIBOLA, Pr: Am: pòłn: w nowym *Mexicu*, obfita w sòl, proso, niedźwiedźie, tygrysy, lwy, i zbytniey wielkości owce. Mieszkańcy są dźicy. Dł: *266*. sz: *35*.

CICLADES, wyspy na Archypelagu rozsadzone w koło wyspu *Delos*.

CICLUT, Forteca Dalmacka wźięta w R. 1694 przez Wenetow Turkom. l. o mil 2 od *Nirenta*, 16 *Ragusa*. Dł: 35. *58*. szer: 43. 25.

CILLEY *Cilia*, Mia: Niemieckie, i Xięstwo, gł. Hrab: *Cilley*, w cyrkule *Austryi*, sławne i dawne w *Carnioli* niższey. l. nad rz: *Saan*, o mil 6 od *Lembach*.

Dług: 33. *20.* ſzer: 45. *28.*

CINALOA, Pr: Am: pòłn: w zdrowym powietrzu i źiemi żyżney w owoce, bawełnę, proſo Indyiſkie. Mieſzkańcy ſą wyſocy, mocni, mężni. l. na brzegu wſchodnim morza *California.*

CIOTAT, *Civitas*, Mia: Fr: w *Wigerii de aix*, ludne, handluie muſzkatelą. Dł: 23. *15.* ſzer: 43. *5.*

CIR (S.) *S. Crus*, wieś Fr: w Dyec: *Chartres*; maią tu wſpaniałe mieſzkanie Mniſzki założone od Ludwika XIV, ktòre czwartym ślubem obowiązuiąſię edukować 250 panienek, ktòre żeby przyięto, powinne ſię wywieść ze czterech herbow, z Oyca, i mieć nie niżey iak 7. i niewięcey iak 12 lat, gdźie przyięte mogą bydź tylko do làt dwudźieſtu i 3 mieſięcy.

CIRCASSIA, *Cercetia*, kray wielki Az: między *Donem* i *Wolgą.* l. o mil 10 od *Caſpium*; handluie miodem, woſkiem i ſkurami. Mieſzkańcy ſą częśćią Chrześcianie, częścią Machometani i ſą złodźieie zbòycy; wolni ſą; wielką część trzyma *Roſſya*, ktòrey ieſt głową *Terki*, graniczy z *Dageſtan*, Kr: *Catay*, *Mingrelią*, i morzem czarnym.

CIRCESTER, *Corinium*, Mia: Ang: w *Gloceſter-ſchire*; dawne i piękne, za czaſow kwitnącego Imperium Rzymſkiego: teraz wiele dawney wſpaniałości utraciło: poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 4 od *Gloceſter*, *24 Londynu.* Dłu: 15. *40.* ſz: 51. *42.*

CIREN, Mia: Afr: dawne, na ktòrego gruzach ſtoi Miaſto *Cairon.*

CIRENZA, *Acherontia*, Mia: Neap: gł: Pr: *Basilicata.* l. przy Appeninie, nad rz: *Brandano*, o mil 17 od *Neapola.* Dłu: 33. *40.* ſz: 51. *42.*

CIRO, *Crum*, Mia: Wł: w *Kalabryi.* Tu ſię rodźił około R. 900 S. Nikodem Bazylian, z cudow i oſtrości żywota przeſławny, i *Galaton* Miſtrz Duchowny Jego. l. na wzgorku, w okolicy żyżney w wino, oliwę i miody ſławne. o mil 4 od *Strongalo*, i tyleż morza *Jonio.*

CITTA di CASTELLO, *Tifernum* Mia: Wł: w Umbryi gł. Hrabſtwa tegoż nazwiſka, ludne i mocne. Biſkup do ſamego Papieża należy. l. nad *Tibrem*, o mil 33 od *Urbino*, 120 *Rzymu.* Dł. 29. *51.* ſzer: 43. *28.*

CITTA DELLA Pieve, *Civitas Plebis*, w *Umbryi* mia: z Biſk: fundowanym w R. 1601.

CITTADELLA, *Jamna*, Fr: mia: gł: wyſpu *Minorica*, z portem; podbił go pod Karòla III Generał *Stanhope*, w Roku 1708; wźięli go Fr: w R. 1756 ✣ leży o mil 11 od *Port-Mahon.* Dł. 21. *48.* ſz: 39. *58.*

✣ Przywrocona Ang: oſtatnim traktatem pokoiu, ratyfikowanym w roku teraznieyſzym.

CIUDAD di Palmas, obacz *Canar a.*

CIUDAD Real, *Philippopolis*, Mia: Hiſz: w nowey *Caſtylły*; tu wyrabiaią ſkury na rękawiczki. l. o milę od *Guardiana*, 5 od *Calatrava.* Dł. 14. *10.* ſzer: 39. *2.*

CIUDAD Rodrigo, *Mirobriga*, Mia: Hiſz: w Kr: *Leon*, znaczne i mocne, pod ktòre Hiſz: zbieraią woyſko, kiedy maią toczyć woynę z Portug: wźiął go Portugalczyk w R. 1706 i uſtąpił w R. 1707. Biſkup ieſt Sufr: *Compoſtelli.* l. w żyźnym polu, nad rz: *Aguada*, o mil 16 od *Salmantica.* Dług: 11. *54.* ſzer: 44. *38.*

CIVIDAL del Friuli, *Forum Julium*, Mia: Wł: zepſowane w *Friuli*, Weneckie. l. o mil 9 od *Utina*, 24 *Aquilea.* Dł: 31. ſzer: 48. *15.*

CIVITA di Penna, *Pinna*, M. Wł: Neap: w *Abruzzo* dalſzym, dawne l i up ieſt Sufr: *Chieti.* l. niedaleko rzeki *Salino*, o mil 12 od *Chieti.* Dług: 31. *38.* ſz: 42. *25.*

CIVITA Vecchia, *Centum cellæ*, Wł: mia: Papieſkie w *Patrimonium S. Petri*, uſortyfikowane od Urbana VIII, w zdrowym powietrzu; ma piękny port i arſenał, gdźie ſtoią galery papieſkie. l. o mil 24 od *Rzymu.* Dług: 29. *25.* ſz: 42. *5.*

CIVASSO, *Claviſium*, Miaſto Wł. w *Piemonte*, wźiął go Tomaſz Xiąże Sabaudyi w R. 1639 i w tymże odebrali Francuźi, ale oddali Xiążęciu Sabaudyi w R. 1649, i znowu wźięli w R. 1705, ale odebrano im w roku 1706. l. w tak dobrym mieyſcu że ſię może nazwać kluczem do *Turinu*, *Vercelli*, *Monferrato* i *Lombardyi*, albo *Longobardyi*, o mil 10 od *Verrua*, 15. *Turinu.* Dług: 23. *30.* ſzer: 43. *3.*

CLACKMANNAN, Miaſto Szkockie, gł: Pr: tegoż nazwiſka i dawniey rezydencya Roberta *Bruka*, Kròla Szkockiego. l. na gòrze, o mil 2 od *Edemburg*, 120 *Londynu.*

CLAGENFURT, Mia: Niemieckie, gł: *Caryntyi*, mocne: ma piękny rynek; hołduie Domowi Au-

Auſtryackiemu; o mil 3 od *Weit*, 60 *Wiednia*. Dług: 31. *45*. ſz: 46. *50*.

CLAMECY, *Clameciacum*, Fr: mia: w *Nivernois*. l. przy złączeniu rzek *Beawron* i *Tonne*, rezydencya Biſkupa *Betleem*, o mil 45 od *Paryża*. Dług: 21. *11*. ſzer: 47. *27*.

CLARE, *Clara*, Mia: Hiberniy w Pr: *Ulſter*, gł: Hrab: tegoż nazwiſka. l. nad rz: *Schanon* o mil 9 od *Limarick*. Dług: 8. *35*. ſz: 52. *40*.

CLARENDON, źwierzyniec Ang: wielki w Hrab: *Velt*, niedaleko *Salisburi*.

CLARENDON, rzeka Am: w *Carolina*.

CLAUDE (S.) Miaſto Fr: w *Franche-Comtè*. Biſkup ieſt Suffraganem *Lyon*; było tu Opactwo, ktòrego Zakonnicy ſtali Kanonikami, ktòrzy powinni ſię wywieść ze czterech herbow, tak z ſtrony Oyca, iako z ſtrony Matki. l. tu ciało S. *Claude*, (iako mòwią nienaruſzone) do ktòrego pobożni zewſząd ſchodzą ſię l. nad rz: *Liſon*, o mil 5 od *Genevy*, 23 *Beſancon*. Dług: 23. *35*. ſz: 46. *20*.

CLERAC, *Clariacum*, Miaſto Fr: w *Agenois*, ludne, handluie gorzałką, winem i tabaką. l. nad rzeką *Lot*, o mil 4 od *Agens*. Dł. 12. *8*. ſz: 44. *28*.

CLERMONT en Argonne, *Claromontium*, Fr: mia: i Hrabſtwo w Verduńſkim, był tu Synod. leży o mil 15 od *Paryża*. Dług: 22. *44*. ſz: 49. *64*.

CLERMONT, Mia Fr: w *Beauvisis*, gł: Hrab: tegoż nazwiſka. l. o mil 5 od *Beauvais*, 15 *Paryża*.

CLERMONT, *Claromons*, M. gł: *Auvergne*, bogate i ludne, Publiczne placy, ulice, i Katedralny Kościoł, oſobliwey ſą piękności. Biſkup ieſt Sufr: *Bourges*, ma Trybunał. Filip *Auguſt* w R. 1212 przyłączył go do Korony; tu rodźili ſię *Błażey Paſchalis*, *Savaron*, *Jan Bon-fons* i *Domat*. l. o milę od gory *Gergoie*, 22 *Moulins*, 31 *Lyon*, 88 *Paryża*. Dł: 20. *45*. ſz: 45. *48*.

CLEVAL, Miaſto w *Franche Comtè*, hołduie Domowi *de Virtemberg*, Panu Hrabſtwa *de Monbelliard*. l. nad rzeką *Doux*. Dł: 33. *32*. ſz: 46. *35*.

CLEVELANT, Okolica i Hr: Angielſkie, na pòłnocney Pr: *Yorck*.

CLISSA, Forteca Dalmacka, wźięta przez Wenetow Turkom. l. o mil 3 od *Spalatum*. Dłu: 35. ſz: 44.

CLIS-

CLISSON, *Cliſſonium*, Fr: mia: w Okolicy *Nantes*, nad rz: *Seure*. l. o mil 5 od *Nantes*. Dług: 16. *20*. ſz: 47. *6*.

CLITHERA, Mia: Angielſkie w *Lanceshire*; poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 55 od *Londynu*. Dług: 14. *18*. ſz: 53. *50*.

CLIVIA, Xięſtwo Niemieckie, w cyr: *Weſtfaliy*, naypięknieyſze i naylepſze: przerznięte rz: *Renem*; wiele o niego było zwady; na koniec doſtało ſię Krolowi Pruſkiemu w R. 1673, od ktòrego wźiął Francuz na początku oſtatniey woyny ✱

✱ oddane oſtatnim traktatem Krolowi Pruſkiemu.

CLIVIA, Mia: gł: pomienionego Xięſtwa. l. nad potokiem wpadaiącym w *Ren*, o mil 5 od *Nimega*, 28 *Colonia*, i *Amſterdam*. Dł: 23. *45*. ſz: 57. *48*.

CLONMELL, *Clonmellium*, Mia: Hiberniy, gł: Hrab: *Tipperar*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 16 od *Lymerick*. Dł: 9. *58*. ſz: 52. *22*.

CLOUD (S.) *Fanum S. Clodoaldi*, Fr: mia: z zamkiem kupionym przez Krola Fr: od Franciſzka *Gondy*, Arcybiſkupa Paryſkiego. Filip *de Orleans* przyozdobił pięknie ten zamek, gdźie cudny ieſt wody ſpadek. Pan tuteyſzego mieyſca ieſt Xiążęciem i Parem od R. 1674, á należy do Biſkupa Paryſkiego. leży nad rzeką *Seyne*, o mil 2 od *Paryża*. Dług: 19. *52*. ſzer: 48. *50*.

CLUGNI, *Cluniacum*, Miaſto Fr: w *Bourgogne*, ma ſławne Opactwo Zakonu S. Benedykta. l. nad rzeką *Grosne*, o mil 4 od *Maſcon*, 15 *Lyon*. Dług: 22. *8*. ſz: 46. *24*.

CLUSE, *Cluſa*, Włoſkie mia: w *Sabaudyi*, gł: Xięſtwa *Fauſſigny*. l. nad *Arve*, o mil 24 od *Annecy*, 27 *Genevy*. Dł: 24. *12*. ſz: 46.

COBLETZ, *Confluens*, Miaſto Niem: w Elektoracie *Trevirſkim*, piękne i dawne i żyżne. l. między pagòrkami oſadzonemi winogradem, rezydencya Elektora Trevirſkiego, ktòremu teraz hołduie. l. nad uściem rz: *Moſel* w *Ren*, o mil 5 od *Naſſau*, 14 *Moguncyi*, 22 *Trevir*. Dłu: 25 *8*. ſz: 50. *34*.

COBURG, *Melocabus*, Miaſto Niem: w *Franconii*, gł: Pr: tegoż nazwiſka z For: i zam: hołduie z całą Prowincyą Domowi Saſkiemu; bawił tu długo Luter, ktòrego fałſzywey nauki trzyma ſię i teraz ten kray. l. nad rzeką

Itch,

Itch, o mil 10 od *Bamberg*, 2 *Eisfeld*. Dług: 28. *35*. ſzero: 50. *20*.

COCHEIM, Niemieckie mia: w Elektoracie Trevirſkim, do ktòrego należy od R. 1240. leży nad rz: *Moſel*, o mil 10 od *Trevi*ru. Dł: 24. *45*. ſz: 50. *12*.

COCHIN, *Cochinum*, Mia: Az: gł: Kr: tegoż nazwiſka, obfitnie w pieprz. Mieſzkańcy ſą poganie; że niewiaſty tu po męſku chodzą, mogą mieć wiele mężow razem, i mieć ſpołeczność z kim chcą bez nieſławy. Portugalczycy mieli tu Fortecę, z ktòrey wypędzeni ſą przez Holl: l. przy brzegu *Malabar*, o mil 36 od *Calicut*. Dł: 95. *15*. ſz: 10.

COCHINCHINA, *Cocinſina*, Kr: Az: na mil 110 wdłuż, á 25 wſzerz; obfite w ryż, gòry złote, perły dyamenty i kość ſłoniową. dawniey należało do Kr: *Tonquin*, ale ku końcowi wieku ſiedmnaſtego wybiłoſię, i ma ſwego Krola, ktòremu wiele potencyi daninę płacą. Mieſzkańcy od dzieciństwa uczą ſię robić ſzablą i ſtrzelbą, przyuczaiącſię do woyny i ſą potym dobrzy Rycerze. *Hue* ieſt rezydencyą Krolewſką, gr: od pòłn: z Krolestwem *Tonquin*, od wſch: morzem, od połud: Kr: *Chiampa*, od zachodu *Kemoi*.

COCHERMOUTH, *Novantum*, Mia: Ang: w *Cumberland*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 103 od *Londynu*. Dł: 13. *48*. ſz: 54. *44*.

COESFEL, *Cosfeldia*, Miaſto Niem: w *Weſtfaliy*, w Biſkupſtwie *Münſter*, niedaleko *Berkel*, o mil 9 od *Münſter*. Dł: 24. 50. ſz: 51. *58*.

COEVORDEN, *Covordia*, M. mocne Pr: ſprzymierzonych. gł: Okolicy *Drent*. wzięły go ſtany w R. 1579, odebrali Hiſzpani. lecz ſtany znowu wzięły w R. 1592, ktòrym odebrał Biſkup *Münſterſki* w R. 1672, lecz tegoż roku muſiał oddać Rp: l. między bagnami, o mil 12 od *Groninga*, 15 *Deventer*. Dł: 24. *16*. ſz: 52. *40*.

COGNAC, *Cognaiacum*. Mia: Fr: i zam: gdźie rodźiłſię Franciſzek I. wòdki ſię tu udaią. oblężone było bez ſkutku w roku 1651. l. na miłym mieyſcu, nad rz: *Charente*, o mil 7 od *Angouleme*, 130 *Paryża*. Dług: 17. *19*. ſz: 45. *41*.

COGORETO, wieś i zam: Włoſki w Genueńſkim, ſławna z wydania na świat *Columba* w R. 1491, ktòry Am: doſzedł. l. nad morzem.

COIRA, *CuriaRhœtorum*, Mia: Szwaycarſkie, gł: kraiu *Grigioni*, ſame ſię rządźi pod Gubernatorem maiąc 70 Radźcow, z ktòrych obieraią 15 Senatorow: dźieliſię na dwie części, mnieyſzą Katolicką, á większą Proteſtańſką. Biſkup bije monetę, i ieſt Sufr: *Moguńſkim*. l. na rowninie obfitey w wino, opaſaney gòrami, o milę od *Renu*. Dług: 27. *8*. ſz: 46. *50*.

COKENHAUSEN, Miaſto Szwedzkie mocne w *Inſlanciech*, wźięte przez Saſow w R. 1692, ale przez Szwedow odebrane. l. nad rzeką *Dzwiną*, o mil 20 od *Rygi*. Długości 26. ſzerokości 56. *40*.

COL, *Cola*, wyſep na *Oceanie* przy *Szkocyi*, ieden z *Weſternow*, obfity w zboże, paſtwiſka, ſynogarlice, ſtokwiſz, węgorze; hołduie familiy *de Mackleam*. Dł: 11. ſz: 57.

COL *delle Argentiera*, przechod z Francyi do Włoch, między Marchyą *Saluzzo*, i Hrab: *Nizza*.

COL *dell' Agnello*, przechod z Francyi do Włoch, ku *Caſtel-Delfino*. Infant Hiſzpan Filip, potym Xiąże *Parmeńſki*, chcąc to mieyſce przebyć, niedopuſzczony był od Piemończykow, albo Pedemontanow, i z utratą wròcićſię muſiał.

COLDELIMONE, przechod przez *Alpy* do *Cuneo*.

COLDETENDA, przechod przez *Alpy*, między *Piemonte*, i Hrab: *Nizza*, nazwany od gòry *Tenda* leżącey w Hrabſtwie *Nizza*.

COLBERG, *Colberga*, Miaſto Niem: w *Pomeraniy* dalſzey, obfite w ſol; hołduie Krolowi Pruſkiemu. l. nad uściem rz: *Perſand* w *Balt*: o mil 24 od *Szczecina*. Dł: 33. *30*. ſz: 54. *18*.

COLCHESTER, *Colceſtria*, Mia: *Ang*: w Pr: *Eſsex*, założone od *Colnus* Xięcia Brytaniy, w lat 124 po przyiściu Chryſtuſa Pana; ma naylepſze na całe Kroleſtwo oſtrygi; poſyła 2 Deputatow na parlament:. l. nad rzeką *Colne*, o mil 6 od morza, 15 *Londynu*. Dług: 18. *22*. ſz: 51. *52*.

COLDINGA, *Coldania* Mia: Duńſkie, w *Nordjurland*, w Dyecezyi *Ripen*; ma intratny moſt: ſławne z wygraney Duńczykow w R. 1644 z Szwedami. l. na miłym mieyſcu o mil 10 od *Ripen*, 20 *Wilburg*. Długości 27. ſz: 55. *35*.

COLIMA, Mia: Am: pòłn: w *Mexiku*. wielkie gł. niźiny tegoż nazwiſka. Dł: 27. *3*. ſzer:

18 *30*.

COLIOURE, *Caucaliberis*, M. Fr: w *Russylionie*, dawne, z niewielkim portem. l. przy Pyreneyſkich gòrach, o mil 4 od *Perpignan*, 180 *Paryża*. Dł: 20. *45*. ſz: 42. *31*.

COLLE, *Collis*, Włoſkie mia: w *Toſkanie* albo *Hetruryi*, w Okoliey *Florencyi*, ktòrey ieſt Sufraganem tuteyſzy Biſkup. Dł: 28. *45*. ſz: 43. *24*.

COLMAR, *Columbaria*, Mia: w *Alſacyi*, dawniey Ceſar: dźiś rezydencya wielkiey rady Alſackiey. Mieſzkańcy ſą religiy, iakiey chcą, Proteſtańſkiey. leży niedaleko *Ill*, o mil 4 od *Briſac*, 11 *Baſilea*, 95 *Paryża*. Dł: 25. *2*. ſz: 48. *4*.

COLMARS, Fr: mia: w *Provence*, w Dyeceziy *Senes*, poſyła Deputata do ſtanow: l. przy *Alpes*, o mil 5 od *Glandeves*, 139 *Paryża*. Dług: 24. *30*. ſzero: 44. *17*.

COLN, *Colonia Agrippina*, M. Niem: gł: Elektorſtwa *Colońſkiego*, z Arcybiſkupſtwem fundowanym w R. 743, od Stefana III, gdźie *S. Maternus* pierwſzy zaſiadł tę Stolicę, i Akademią założoną w R. 1382, nieludne ale Xięży ma wiele. Biſkup tu nad 3 dni dźień podźień mieſzkać nie może. Rządy ſą przy 6 Burmiſtrzach, z ktòrych dwòch ieſt Prezydentami, iako niegdyś Konſulowie w Rzymie, rada ieſt ich złożona z 49 oſob; wydało na świat *Korneliuſza Agrippa*, *Jana Dak*, i *Henryka Pira*. l. nad rz: *Renem*, o mil 23 od *Münſter*, 104 *Paryża*, 160 *Wiednia*. Dług: 26. *45*. ſz: 50. *50*.

COLOCHINA, Mia: Tureckie Europeyſkie, w *Peloponeſie* nad morzem tegoż nazwiſka. l. o mil 4 od *Cerig*, 20 *Miſitra*. Dł: 40. *55*. ſz: 36. *32*.

COLOMIERS, *Colomeriæ*, M. Fr: w *Brye*, nad rzeką *Moran*, na gruncie tłuſtym i żyżnym. l. o mil 5 od *Meax*, 13 *Paryża*. Dł: 20. *40*. ſz: 48. *48*.

COLONSKI kray, i Elektorat Niemiecki, obfity w chleb, wino, zamyka *Weſtfalię*, Hrab: *Recklinchuſen*, i Dyec: *Colońſką*, tak wyżſzą, iako i niżſzą. Elektor ieſt Arcy-Kanclerzem Imperii w Włoſkich kraiach, ma prawo konſekrować Ces: na przemiany z Biſkupem *Moguńckim*, graniczy od pòłn: *Cliviq* i *Geldrią*, od wſch: Xięſtwem *Berg*, od połud: Arcybiſkupſtwem Trevirſkim, od zach: Xięſtwem *Juliaceńſkim*.

COLORNO, *Colornum*, Wł: mia: w Xięſtwie *Parme*, było *dyvertymentem* Domu *Farneſiow*, maiąc piękne ogrody i gry wody wytryſkaiącey w gòrę: co wſzyſtko woyna w R. 1733 zepſuła.

COLOSWAR, *Claudiopolis*, Mia: *Tranſylvaniy*, gdźie zbiera ſię Senat i łączą ſię ſtany Prowincyi. l. nad rzeką *Samos*, o mil 15 od *Veiſſemburg*, 20 *Hermeſtadt*, 100 *Wiednia*. Dług: 42. *20*. ſz: 46. *53*.

COLUMBUM, Forteca Az: Indyiſka, na brzegu zach: wyſpu *Ceylon* z *Cittadellą* i trzema zam: po uporczywym oblężeniu Hol: wźięli ią od Portug: w roku 1556. Dł: 98. ſz: 7.

COMACCHIO, *Comacula*, Wł: mia: Papieſkie, w Okolicy *Ferrara*: robią tu sòl: nieludne, dla złego powietrza. Biſkup ieſt Sufraganem *Ravenny*; wźiął go Ceſarz w R. 1708; lecz potym Papieżowi oddał. l. między bagnami, o mil 24 od *Ravenny*, 33 *Ferrara*. Dł: 29. *35*. ſz: 44. *45*.

COMANIA, kray Az: Kałmucki, w polach i łąkach. Kałmucy po pod gòrami mieſzkaią, rozboiem ſię bawią i zabobonami, Machometani ſą, zoſtaią pod protekcyą Perſką; gr: od pòłn: z *Moſkwą*, od wſch: z *Caspium*, od połud: *Georgią*, od zachodu *Circaſſią*.

COMECHE, Miaſto Perſkie wielkie, przy drodze z *Ormus* do *Iſpahan* prowadzącey.

COMERCI, *Commercium*, M. Fr: w Xięſtwie Barſkim, z wſpaniałym zam: wyſtawionym przez Kardynała *de Aetz*, ktòry go przedał Xięciu *Lotaryngyi*, dla Xięcia *de Vaudemont*. Uſtąpił tego Mia: w R. 1707 Ludwik XIV Kròl Fr: Leopoldowi, lecz potym z całą *Lotaryngią* przyłączono do Korony Francuſkiey, zoſtawiwſzy dożywocie Xiężney Lotaryńſkiey wdowy, ktòra umarła w R. 1745, l. nad rz: *Moſa*, o mil 5 od *Toul*, 6 *Barle-Duc* i *Paryża*. Dł: 23. *15*. ſz: 48. *40*.

COMINES, wieś i zamek Fr: w *Flandryi*, ktòrego był Panem Filip *de Comines*.

COMMINGES, *Convenæ*, Pr: i Hrab: Fr: na mil 18 wdłuż, á 6 wſzerz, handluie zbożem i bydłem. Biſkup ieſt Sufr: *Auch*, i rezyduie w *S. Betrand*, ktòry ieſt gł: Pr: graniczy od pòłn: z *Gaſcoigne*, od wſch: *Conſerans*; od połud: *Catalonią*, od zachodu *Bigorve*.

COMO, ieżioro między ròwninami, z ktòrych nayſławnieyſza *de Intellovi* ludna, acz niebardzo żyżna, ktòra wydała na świat naylepſzych malarzow, ſztukato-

torow i Archytektow Włoſkich.

COMO, Mia: Włoſkie ludne, w *Medyolańſkim*. Biſkup był Suffraganem *Aquilei*, ale teraz po zniesionym Patryarſzeńſtwie *Aquileyſkim*, od R. 1751 należy do Arcybiſkupa *Goritz*; wydało na świat Pawła *Jovius*, i Innocenciuſza XI Papieża. l. nad pomienionym ieżiorem *Como*, pod wyſokiemi gòrami, o mil 27 od *Medyolanu*. Dł: 26. *22*. ſzer: 45. *45*.

COMORRA, wyſpy na morzu Indyiſkim na kanale *Moſambique*, między wyſpą *Madagacar* i okolicą *Zanguebar*, z ktòrych nayznacznieyſzy ieſt *Comorra*, i *Nangoſie*.

COMPIEGNE, *Compendium*, Mia: w *France*, w Hrab: *Senlis*, z zamkiem, w ktòrym Kròlowie Francuſcy częſto rezyduią, wyſtawione od Karola Łyſego; tu ſławna *Puçelle d' Orleans* była w niewoli w R. 1430. Tu Kardynał *Richelieu* zawarł traktat z Holl: w R. 1624, wydało na świat Piotra *Ailly*, i Hieronyma *Hangeſt*. l. nad rz: *Oyſe*, przy leśie położnym, o mil 5 od *Noyon*, 7 *Senlis*, 18 *Paryża*. Dług: 20. 29. ſz: 29. *24*.

COMPOSTELLA, *Brigantium*, Mia: Hiſz: w *Galliciy* ſławne, wſpaniałe w pałacach, Kościołach, á nayſławnieyſze z ciała S. Jakòba Apoſtoła, ktòre tu leży, i pod ktòrego Imieniem order dawny zaſzczytem ieſt Hiſzpaniy; ma Arcybiſkupa fundowanego w R. 1120, w ktòrego Kapitule ieſt 7 Kardynałow Kapłanow, tak iak w Rzymie; wźięte i ſpalone niegdyś przez Almanzora, Arabſkiego Xiążęcia. leży oblane prawie rzeką *Zambre*, na piękney ròwninie, o mil 35 od *Leon*, 102 *Lisbony*, 110 *Madrid*. Dł: 9. *28*. ſz: 42. *54*.

COMPOSTELLA nova, M. Am: połud: w nowey Hiſz: w Pr: *Xalſte*, założone od Guſmara w R. 1531. l. o mil 33 od *Guadalaxara*. Dł: 270. *15*. ſz: 21.

COMMETAW, Mia: Czeſkie, w cyrkule *Satz*; wźiąwſzy go boiem wſtępnym *Zyſka* w roku 1421 wyciął, nieprzepuściwſzy niewiaſtom ktòre mężnie ſię mu podczas oblężenia ſtawiły; wźięli go także Szwedźi w roku 1648 na dyſkrecyą. l. na ròwninie żyżney, nad potokiem, o mil 17 od *Drezna*, 24 *Praga*. Dł: 31. ſz: 50. *30*.

CONCEPTIO, Mia: Am: połud: w *Chili*, w *Antypodach*, wyſtawione od Piotra *Baldivia*, w R. 1550, kiedy u nas lato, tu źima.

Mie-

Mieſzkańcy ſą piękney prezencyi, przyiemni, mocni, ale leniwi; ma port bardzo wielki, i Biſkupa Sufr: *Lima*, wźięte i zrabowane po kilkakroć przez Indyan. l. nad morzem na ròwninie żyżney w chleb i wyśmienite wino. Dł: 304. *27*. ſzer: 36. *42*.

CONCHES, Fr: mia: i Hr: w *Normandyi* w okolicy *Ouche*, handlowne. l. o mil 3 od *Lions*, 13 *Rouen*, 26 *Paryża*. Dług: 18. *26*. ſz: 48. *57*.

CONCORDIA, Włoſkie mía: i Hr: w Xięſtwie *Mirandola* oblężone w R. 1704 od Fr: Oyczyzna *Rufina* Kapłana Aquileyſkiego. l. nad rz: *Secchią*, o mil 6 od *Mirandola*. Dług: 28. *34*. ſzer: 44. *52*.

CONCRESSANT, *Concordia*, Fr: mia: w *Berry*, nad rzeką *Sandre*. l. o mil 5 od *Gien*, *10 Borges*.

CONDE, *Condate*, Fr: mia: Xięſtwo i zam: w *Belgium* w *Hannoniy*, bardzo mocne ma baſzty, wźięte przez Fr: w R. 1676 ktòrym ſię doſtało przymierzem Nimega w R. 1678. l. przy złączeniu rzek *Haiſne* i *Schelda*, o mil 5 od *Tournay*, *51 Paryża*. Dł: 21. 15. ſz: 50. *26*.

CONDE, *Condæum ad norallum*, Fr: mia: w *Normandyi*, handlowne. l. o mil 50 od *Paryża*. Jeſt wiele tegoż nazwiſka mieyſc w Francyi.

CONDOM, *Condomus*, Mia: Fr: w *Gascoigne*, gł: okolicy tegoż nazwiſka, uczynione z Klaſztoru w świeckie obròconego w R. 1549, ubogie że niema handlu. Biſkup ufundowany od Jana XXII Papieża w R. 1317 ieſt Sufr: *Bourdeaux*; wźiął go był Pryncypał Proteſtańſki Gabryel *Mongomeri* w R. 1569. wydało na świat Scipiona *Dupleix*. leży nad *Geliſe*, o mil 9 od *Auch*, 10 *Agen*, 150 *Paryża*. Dł: 12. *2*. ſz: 33. *59*.

CONDORE, wyſpy na morzu Indyiſkim, od połud: Kròleſtwa *Camboſa*, na drodze okrętom do *Japoni*, *Chin*, *Conchina*, &c. Mieſzkańcy ſą poganie, ale ludzcy.

CONDRIEU, *Condriacum*, wieś Fr: zaczna w *Lyonnois*, ma dobre wino. leży przy pagòrku niedaleko rzeki *Rhone*, o mil 2 od *Vienne*, 7 *Lyon*, *107 Paryża*. Dł: *22*. *28*. ſz: 45. *28*.

CONDRUS, *Condruſi*, Okolica Niem: niewielka, w cyrkule *Weſtfaliy*, w kraiu *Liege*. *Hoey* ieſt głową.

CONG, albo Guinea niżſza,

Con-

Congum, kray wielki w Afr: zamyka Kr: *Loang*, *Cong* właſny, i *Angola*, obfity w kruſzce miedźiane, rudę żelazną, owoce, źwierza każdego rodzaiu, i rzeki. Mieſzkańcy ſą łagodni, hoyni na Europeyczykow, czarni na twarzy, wino i gorzałkę radźi piją, mężobòyſtwo śmiercią karzą: *DonDiego* za roſkazem Kròla Portugalſkiego Jana III obieżdżaiąc Afryki brzegi doſzedł aż do uścia rz: Zair, w R. 1484, potym Portug: nawròcili Kròla i dwor do wiary Katolickiey, potym lud *Sagas* z innemi weſzli, zrabowali i opanowali Kròleſtwo *Congo*, Kròl na wyſep uciekł, ktòremu gdy Sebaſtyan Kròl Portug: poſłał regiment dobrych żołnierzy, pod kommendą Franciſzka *de Gorca* zlękſzyſię naiezdnicy Artyleryi, uciekli w ſwoie laſy, zkąd Alvar Kròl *Congu*, poſadzony na tronie, ofirował ſię być hołdownikiem Sebaſtyana Kr: ale Seb: nieprzyiął tego hołdu, i tak ſobie z łaſkawością zniewolił ſerca tego ludu, że potym Portug: i wiarę świętą wſzczepili, i zoſtali Panami Kr: *Congo*, gr: od połud: rzeką *Zair*, od wſch: Kr: *Marokańſkim* i *Jagas*, od zach: morzem.

CONIMBRICA, Mia: Portug: gł: Pr: *Beira*, wielkie i piękne, obfite w wino, oliwę i owoce. Biſkup ieſt Sufr: *Bragnes*, ſławna tu ieſt Akademia ufundowana od Kròla Dyonizego, Katedra i fontanny piękne. Tu rodźiłſię *Sanctius I*, *Alfons II*, *III*, i *IV*, *Piotr Ferdinand*, *Diego de Pauia*, *Andrada* i *Tomaſz Correa*. l. nad rz: *Mondego*, ktòra go przerzyna, o mil 12 od *Leiria*. Dłu: 9. *48*. ſz: 40. *10*.

CONNAIR, *Connatia*, Okolicą wielka w Hiberniy, iedna ze czterech generalnych Pr: obfita w bydło, miòd, danielki; zamyka 6 Hrab: *Letrin*, *Sleg*, *May*, *Roſocomonn*, *Gallovay*, i *Thomond*; gr: z *Leiſter*, *Ulſter Münſter*, i *Oceanem*.

CONQUEST, *Conqueſtus*, M. Fr: w *Bretaigne*, w Okolicy *Carnovailes*, bogate i żyżne, z portem. l. nad morzem, o mil 5 od *Breſt*.

CONSERANS, *Conſoranni*, Okolica Fr: w *Gaſcoigne*, graniczy Hrabſtwem *Foix*, *Comminges*, i *Catalonia*.

CONSERANS, Mia: głowa pomienioney okolicy, po ktòrego zepſuciu przez Bernarda *de Comminges*, Biſkup rezyduie w *S. Liſiers*.

CONSTANTINA, *Cirta*, M. Afr: w Kròleſtwie *Alger*, gł: Pr: tegoż naz: po zniſzczeniu znowu zbudowane od Juſtyniana: ieſt rez: *Beya* wſchodniego, ma znaki dawney wſpaniałości Rzymſkiey. l. o mil 30 od morza, 70 *Tunis*, 86 *Alger* Dług: 25. *12*. ſz: 36. 4.

CONTESA, Mia: Tureckie Europeyſkie, w *Macedoniy*, z portem nad morzem tegoż nazwiſka. l. na brz: *Archypelagu*, o mil 18 od *Teſſaloniki*. Dług: 41. *35*. ſz. 40. *58*.

CONTY, *Contiacum*, Fr: mia: w *Picardyi* wyżſzey, i Xięſtwo przyłączone do drugiey liniy Domu Bourbońſkiego. l. nad rz: *Soille*, o mil 5 od *Amiens*, 23 *Paryża*. Dł. 19. *34*. ſz, 49. *45*.

CONVERSANO, *Converſanum* Mia: Wł. Neap: w Xięſtwie dalſzym, ma Arcybiſkupa. l. nad rz: *Offante*, o mil 36 od *Beneventu*, 63 *Neapolu*. Długości: 32. *55*. ſz: 40. *50*.

COPIAPO, *Copiapum*, Miaſto i rzeka Am. połud: w *Chili*, handlowne, w kraiu tak żyżnym że rodźi iedno źiarno 300. Dług: 303. ſz. 27.

COQUIMB, Mia: Am: połud: w *Chili* wyſtawione od Piotra *de Valdivia*, w R. 1544, w kraiu obſtym w kruſzce każdego rodzaiu, i owoce wſzelkie, przy uſtawiczney pol źieloności; często go rabowali Ang: l. niedaleko rzeki tegoż nazwiſka. Dł. 360. *24*. ſz. 29. *54*.

CORBACH, *Corbacum*, Mia: Niem: w *Haſſyi*, w Xięſtwie *Valdech*, dawniey wolne, lecz w R. 1365 od *Valrada* Hrabi *de Valdech* wźięte w hołd mu poſzło. l. o mil 4 od *Valdech* 13 *Paderborn*, Dł. 26. *30*. ſz: 51. *15*.

CORBA, Okolica Węgierſka mała w *Croacyi*.

CORBEIL, *Joſedum*, mia: w *France*, oblężone w R. 1418 od Xięcia *de Bourgogne*, i w tymże uwolnione, także oblężone i opuſzczone w R. 1562 od Proteſtantow. leży nad rzeką *Seyne*, o mil 3 od *Melun*, 7 *Paryża*. Dł. 20. *6*. ſz. 48. *38*.

CORBIE, *Corbeja*, Mia: Fr: w *Picardyi*, z ſławnym Opactwem wźięte przez Hiſz: w R. 1637, i w tymże przez Ludwika XIII odebrane. l. nad rz. *Some*, o mil 14 od *Amiens*, 30 *Paryża*. Dłu: 20. *10*. ſz. 49. *54*.

CORCK, *Corcagia*, Miaſto w Hiberniy mocne w Pr. *Münſter*, gł. Hrabſtwa tegoż nazwiſka z portem, i Biſk: Sufr: *Caſſel*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. mil 12 od *Limerich*, 42

Dublin. Dł. 9. *10.* ſz. 51. *48.*

CORDUBAN, wieża Fr: w *Guienne*, nad morzem i uściem rzeki *Gironde*, dźiwną archytekturą wyſtawiona dla przeſtrogi okrętom od miałczyzny przy uściu pomienioney rzeki. leży o mil 15 od *Rochelle*, *22 Bourdeaux.* Dł. 16. *26.* ſz. 45. *36.*

CORDUBA, Mia: Hiſzpańſkie w *Andalucyi*, dawne, w pyſznym zabudowaniu, obfite w pomarańcze, cedry, wino wyśmienite, naylepſze konie. Biſkup ieſt Sufr: *Siwiliy*, wźiął go był Hiſzpanom Abderam Generał Murzyńſki, w R. 1007 i w trzynaſtym wieku, lecz Ferdynand Kròl Hiſz: odebrał niewiernym; wydało na świat Lucyana, dwòch Senekow, Ferdynanda *de Corduba*, i Kardynała Franciſzka *Toleta.* l. nad rzeką *Guadalquivir*, o mil 8 od *Siwiliy*, 70 *Madrytu.* Dł: 18. *48.* ſz. 36: 42.

CORDUBA nova Mia: Am: połud: znaczne w *Tucuman.* leży o mil 30 od *S. Jago.* Dłu. 316. *36.* ſz. 34. 42.

COREA, wyſep lądu tykaiący, między *Chiną* i *Japonią*, na 100 mil wſzerz, zamyka 8 Pr. żyżny w chleb, ryż, źioła lekarſkie, i brzegi w ſtokwiſz. Mieſzkańcy ſą z *Chin*, przeto zachowuią ięzyk, obyczaie i rządy Chińſkie. i do Chiny należą, w naukach i żegludze mocno ſię cwiczą, *Sior* ieſt gł.

CORFF, Ang: mia: i zamek w *Dorſeshyre;* tu zabito S. Edvarda Kròla Ang: poſyła dwòch Dep: na parlament. leży o mil 52 od *Londynu.*

CORFU, *Corcyra*, wyſep na morzu *Jonium*, przy wchodźie w Adryatyckie na mil 40 wkoło, obfity w ſol, oliwę, cedry, i cytryny, zam: *S. Angelo*, albo S. Anioła, bardzo ieſt mocny, dawniey należał do Kròla Neap: á dźiś do Wenetow, ktòrym ſię poddał dobrowolnie, koło R. 1386, może ſię nazwać kluczem morza Weneckiego, przeto kuſiliſię częſto Turcy opanować go, ale bez ſkutku. Sławne tu ſą Klaſztory Bazyliańſkie N. M. P. Rodeſtamo i S. Cyriaka.

CORFU, Mia: pomienionego wyſpu, ze dwòma zamkami, i Arcybiſkupem Łacińſkim; Grecy także maią ſwego Dźiekana z powagą Biſkupią. l. przy brz. wſch: wyſpu naprzeciw *Canina.* Dłu: 37. 48. ſz: 39. 40.

CORGAON, Mia: Az: gł. *Caraſmiy*, rez: Kr. l. nad rz. *Gihun*, albo *Oux.* Dł. 74. 30. ſz. 42. 17.

CORIA, *Cauria*, Hiſzp: mia: w *Extremadura*, Biſkup ieſt Sufraganem *Compoſtelli.* l. nad rz: *Alagon*, o mil 10 od *Alcantara*, 48 *Madritu.* Dług: 12. *2.* ſzer: 39. *36.*

CORIGLIANO, *Coriolanum*, Mia: Włoſkie, w Kalabriy dalſzey, ſławne i dawne w okolicy żyżney w zboże, wino, oliwę, owoce ròżne i bawełnę. Tu ſię rodził S. Lew Łukaſz Bazylian, Opat Muleńſki, ktòry buduiąc Klaſztor w *Wena*, gdy materyału w leſie przygotowanego niemiał czym ſprowadźić, ani ſam razem zabrać mogł, te część tylko ktòrą dźwignąć mògł, na ramiona wźiął, reſzta zaś ſama za nim poſzła i na mieyſcu Fabryki ſtanęła. leży nad rzeką ſwego imienia, o mil 8 od *Roſſano*, 3 od morza.

CORLIN, *Corlinum*, Miaſto Niem: w *Pomeraniy* dalſzey, hołduie Kròlowi Pruſkiemu, było oblężone woyſkiem Ces: w roku 1643, lecz bez ſkutku. l. nad rz. *Perſant*, o mil 3 od *Colberk.* Dł. 40. *15.* ſz. 53. *50.*

CORMENTIN, dwie fortecy w Afr: nad brz: złotym *Guinei*, należały do Angliy, ale Admirał Ruiter w Roku 1665 wſzedł przez gwałt i wźiął one dla ſtanow Holl: i maią tu mocny garnizon. Dług: 17. *20.* ſzer: 5. *30.*

CORNET, Forteca na wyſpie *Garnſey*, niedaleko brz. Fr. iednak hołduie Ang:

CORNETO, *Cornus*, Włoſkie mia: w *Patrimonium* S. Piotra. Biſkup do ſamego Papieża należy. l. o mil 3 od morza, 45 *Rzymu.* Dlug: 29. *28.* ſz: 42. *15.*

CORNOVAILLE, *Cornubia*, okolica Francuſka w *Bretaigne*, tak nazwana że nakſztałt rogu wydałaſię na morze, zamyka Dyec: *Quimper.*

CORNWALS, *Cornubia*, Pr. Ang: na mil 50 wkoło, obfita po niźinach w zboża i paſtwiſka, po gòrach w kruſzce cynowe i miedźiane, i w bekaſy. Egobert I Kròl Ang: wźiął ią w R. 809, á Edward III przyłączył ią do Korony, dla pierworodnych Kròlewicow. *Lanceſton* ieſt głową.

COROMANDEL, kray duży Indyiſki, z tey ſtrony od *Gangeſu* zamyka brz: zach: morza *Bengala*, tu Ang: i Fr. maią ſwe fortecy. Dług: 96. *40.* ſzer: 9. *20.*

CORONE, Mia: Greckie, w *Morea*, w Pr. *Elis*, Leon *Vetera-*

rani Genuenczyk wźiął go w R. 1204, i w tymże dobrowolnie poddałoſię Wenetom, lecz Baiazet II w R. 1498 wźiął go, a potym Doria Genuenczyk w Roku 1533, potym opanowali go Turcy, od ktòrych Franciſzek Moroſini w R. 1635 odebrał, ale potym wźięli i trzymaią Turcy. l. nad morzem tegoż nazwiſka, o mil 6 od *Modon*, 15 *Miſitra*. Dług: 39. *40*. ſz: 36. *55*.

CORREGIO, *Corregium*, Wł: mia: w Medyolańſkim, z zam: poddałoſię Xięciu Eugeniuſzowi w Roku 1706, ztąd rodem Piotr *Corregio*, ſławny Malarz. l. o mil 9 od *Reggio*, 12 *Modena*. Dł. 28. *20*. ſz: 44. *45*.

CORSICA, wyſep Wł: znaczny, na morzu śrzodźiemnym, na mil 105 wdłuż, w zdrowym powietrzu, rodźi oley, ma żelazną rudę. Mieſzkańcy ſą Katolicy, żołnierze dobrzy, mściwi: po odebraniu ich przez Admirała Genueńſkiego Adimura, w R. 1630 hołdowali Rp: Genueńſkiey przez wiek cały, albo przez lat 100, z pod ktòrey chcąc ſię wybić, podnieśli rokoſz, i do tychczas niechcą być posłuſznemi Genuenczykom. w R. 1760 Klemens XIII Papież przyſłał im Nuncyuſza dla pomnożenia kleru, ktòry tu uſtawał, *Baſtia* ieſt głową. Dług: 26. *15*. ſzero: 41. *42*.

CORTE, *Ceneſtum*, Włoſkie mia: w pośrzod pomienionego wyſpu, z zam: l. o mil 30 od *Calvi*, *33 Baſtia*.

CORTONA, Włoſkie mia: w *Toſcanie* albo *Hetruryi* w *Floreńſkim*, z Biſkupem Sufr: *Florencyi* i Akademią ſławną, Oyczyzna Piotra *Berretino*, ſławnego Malarza. l. o mil 39 od *Siena*. Dł. 29. *37*. ſz: 45. *15*.

CORVEI, M. Niem: w *Weſtfaliy*, Opat tuteyſzy ieſt Panem i Xiążęciem S. R. Imp: leży nad rzeką *Weiſer*, o mil 9 od *Paderborn*, *14 Caſſel*. Dług: 27 *1*. ſz. 51. *50*.

CORUMNA, *Coronium*, Mia: Hiſz: mocne i dawne w *Gallicyi*, z zam: portem ſławnym i baſztą dawną mocną, przez Rzymian wyſtawioną. l. wydana w morze, o mil 15 od *Compoſtella*. Dłu: 9. *20*. ſz: 43. *20*.

COSENZA, *Coſentia*, Miaſto Wł: Neap: gł: *Calabryi* niżſzey, z Arcybiſkupem i zam: leży na pięknej rowninie, o mil 12 od morza, 36 *Roſsano*. Dł: 34. *10*. ſz: 39. *23*.

COSNE, *Conium*, Miaſto Fr: w Dyecezyi *Auxerres*. l. nad rz: *Lo-*

Loire, o mil 42 od *Paryża*. Dł: 20. *35*. ſz: 47. *24*.

COSTANTZ, *Conſtantia*, M. Niem: w Cyrkule Szwabſkim, Biſkup ieſt Xiążęciem Państwa Rzymſkiego, Sufr: Moguńſkim, mieſzka w *Morsburg*: Obywatele ſą Proteſtanci, wźięte przez *Attilę* i zrabowane, oblężone bez ſkutku przez Węgrow w R. 938 á w R. 1414 był tu walny Synod, wźiął go Karol V w R. 1633. l. nad ieźiorem tegoż nazwiſka, o mil 12 od *Zurich*, 25 *Baſilea*, i *Ulm*. Długo: 26. *46*. ſz: 41. *35*.

COSTANTZ, *Lacus Acronius*, albo *Podamicus*, ieźioro w Biſkupſtwie *Coſtantz*, na 7257 teaſyi wdłuż od *Buchom* do *Romishon*: dźieli Szwaycarow od Szwabſkiey źiemi.

COSTANTIN, albo *Cotantin*, okolica Fr: w *Normandyi* niżſzey, obfita w paſtwiſka, konie, i inne bydło; lud ieſt roboczy; *Coutances* ieſt głową, graniczy naywięcey cieśniną *Manche*, na ktòrą ſię wydała.

COTARI, Mia: Indyiſkie, na wyſpie lądu tykaiącym ztey ſtrony, *Gangeſa*, w Kr: *Trevanor*; tu S. Franciſzek Xawery Apoſtołował. Dł: 95. *8*. ſz: 8.

COTARIS, For: Az: w *Georgiy*, głowa okolicy *Himerette*. Dł: 61. *20*. ſz: 43. *10*.

COTBUS, *Cotauſium*, Miaſto Niem: w *Luſacyi* niżſzey zrabowane przez Ceſarſkich. w R. 1631 należy od R. 1645 do Kròla Pruſkiego, o mil 24 od *Berlina*. Dł. 23. *4*. ſz: 51. 40.

COTTA, Kr: wyſpu *Ceylon*, obfituie w laſy wyśmienitego cynamonu, tak prętko tu krzewiącego ſię że prawem ieſt obwarowano wycinać i czyścić corocznie drogi, ktòre przez rok, takby cynamonem zaroſły, że dla gęſtwiny przeyść niemożna by było, nadgradzaſię ta Obywatelom praca wielkim zcałego świata zyſkiem na cynamonie. Nadto obfite w rubiny, topaźie, i inne drogie kamienie: zamika wiele Cotlas, albo kantonow, czyli Guberniy, z ktòrych co lepſze należą do Hollandyi, ktòra tu ma wiele portow; pięć tylko tu ieſt brz: Miaſt, i iaka iedna i druga forteca.

COUK, *Coucum*, kray w Afr: *Barbaryſki*, między *Alger* i *Bugia*, mieſzkańcy żyią na gòrze bez Pana; *Bryowie Algerſcy* tu zchraniaiąſię, obawiaiącſię śmierci iaki uczynek.

CONVENTRY, *Conventrya*. M. Ang: w Hrab: *War Wick*: poſyła

W dwòch

dwòch Deputatow na parlament, leży o mil 25. od *Londynu.*

COULAN, Kr: Az: małe: Kròl tuteyſzy i większa część poddanych ſą poganie, należy z zam: i portem nazwiſka, do kompaniy Indyiſkiey Holl: *Coulan* ieſt głową. leży na brzegu *Malabar.*

COULONGES les vineuſes, *Coloniæ vinoſæ*, Fr: mia: obfite w wyśmienite wina. l. o mil 3 od *Auxerre.*

COURTENAY, *Curtiniacum*, mia w *France* w *Gaſtinois*, nad potokiem *Clari.* l. o mil 6 od *Sens,* 24 *Paryża.* Dług: 20. *45.* ſz: 48. *1.*

COURTRAI, *Corteriacum*, M: w Belgium, dawne, głowa Kaſztelanii tegoż nazwiſka. przez traktat Nimeſki Ludwik XIV Kròl Fr: uſtąpił go Auſtryi, ale odebrał w R. 1683 i zrabował, ktòre potym przez traktat Ryſwicki oddano Auſtryi. leży nad rzeką *Lis*, o mil 4 od *Lilla,* 5 *Tournai.* Długości 20. *58.* ſz: 51. *51.*

COUTANCES, albo Coutences, *Conſtantia*, Miaſto Fr: dawne, w *Normandyi* niżſzey, w *Coſtantin.* Biſkup ieſt Sufr: *Roven.* leży niedaleko morza, o mil 17 od *Paryża.* Długo: 16. *12.* ſz: 49. *2.*

COUTRAS, *Cutracum*, Francuſkie mia: w *Perigort*, tu otrzymał zwycięſtwo Henryk IV w R. 1587. l. nad rz: *Dordone*, o mil 116 od *Paryża.* Dług: 17. *32:* ſz: 46. *4.*

COWE, port wyſpu *Wicht*, na połud: Angliy.

COWPER, Mia: Szkockie, parlamentowe, w Hrab: *Fifa.* l. o mil 4 od *S. Jędrzeia*, 7 *Edimburg.* Dł: 15. ſz: 56. *34.*

COZUMEL, wyſep Am: znaczny, przy brz: wſch: *Yucatan*, żyżny w iarzynę. owoce, bydło i ptaſtwo. Mieſzkańcy ſami ſię rządzą.

CRAIL, Szkockie mia: w Pr: *Fif.* l. nad *Mera*, o mil 8 od *Edimburg.*

CRAINBURG, *Carrodunum*, Mia: Niem: w *Carnioliy.* l. nad rz: *Sava*, o mil 10 od *Laubach.* Dł: 31. 55. ſz: 46. *30.*

CRANGANOR, Kròleſtwo niewielkie na wyſpie indyiſkim, lądu tykaiącym, na brz: *Malabar*, ieſt tu forteca wźięta przez Holl: od Portug: w R. 1662. *Cranganor* ieſt gł: i rez: Kr: Dług: 93. *40.* ſz: 10. *25.*

CRAVAN, *Creuenum*, Fran: mia: w *Bourgogne*, w Dyec: *Auxerre*, w kraiu żyżnym w wino. leży o mil 35 od *Paryża.* Dłu: 21.

21. *15.* ſzer: 47. *42.*

CRECY albo Creſſy. *Creſſiacum in Poetico*, pałac Kròlow Francuſkich, w *Poictou*, pod ktòrymi była bitwa przegrana Filippa *de Valois*, z wygraną Kròla Ang: w R. 1346. l: o mil 3 od *Soiſſons*, 22 *Paryża.* Dług: 20. *38* ſzer: 49. *30.*

CREIL, *Croelium*, miaſteczko w *France*, nad rz: *Oyſe.* l. o mil 2 od *Senlis.* Drugie tegoż nazwiſka w *Normandyi.*

CREMA, Miaſto Wł: Weneckie, handlowne, gł: okolicy tegoż nazwiſka, z Biſkupem fundowanym w R. 1579; ma iarmark. l. nad *Serio*, o mil 24 od *Placenciy* 24 od *Cremona.*

CREMONA, Mia: Wł: dawne, w Xięſtwie Medyolańſkim, gł: okolicy tegoż nazwiſka z zam: i dawną ú kſztałtną wieżą, nieludne. Biſkup ieſt Sufr: Medyolańſkim, wźiął go Xiąże Eugeniuſz w R. 1702, i Marszałka *de Valleroy* w niewolą, lecz niemogł tu utrzymać ſię dla walecznego bronienia ſię Hiberńczykow; poddało ſię przez kapitulacyą w R. 1707. l. na ròwninie miłey na lewym brzegu rzeki *Po*, o mil 18 od *Placenty* 25 *Mantuy.* Dł: 27. 30. ſzer: 45. *8.*

CREMPEN, *Crepa*, Niemie-

ckie mia: w Xięſtwie *Holſteyn*, hołduie Dunczykom, o mil 12 od *Hamburg.*

CRESPI, *Crepiacum*, Miaſto w France, gł: Pr: *Valois.* leży o mil 5 od *Compiegne*, *13 Paryża.* Dł: 20. *28.* ſz: 29. *12.*

CRESCENTINO, *Creſcentium*, Wł: mia: w Piemonte, wźięte przez Fr: w R. 1704 i odebrane przez Alliantow w R. 1706. l. o mil 24 od *Turinu.* Dł: 25. *40.* ſz: 45. *50.*

CRESTE, *Criſta Arnaldi* Fr: mia: w Delfinacie. l. o mil 15 od *Oranges*, 16 *Grenoble:* Dł: 22. *44.* ſz: 44. *45.*

CREVECOEUR, w Belgium mia: w *Cumbreſſy*, wygrał tu bitwę Karol *Martellus.* l. nad rzeką *Schelda.* Tegoż nazwiſka ieſt forteca w *Belgium* Hol: nad rzeką *Moſa.*

CREUSE *Croſa*, rz: Fr: wpada w *Loire.*

CREUTZNACK, *Cruciniacum*, Miaſto Niem: w Palatinacie *Renu*, wźiete przez Fr: w R. 1688. l. na pagòrku, nad rz: *Nav*, o mil 8 od *Moguncyi.* Dług: 25. *16.* ſz: 49. *54.*

CROJA, Mia: Tureckie Europeyſkie, w *Dalmacyi.* Biſkup ieſt Sufr: *Durazzo.* l. niedaleko morza Weneckiego, o mil 7 od *Du-*

Durazzo. Dług 37. *18* ſz: 41. *16.*

CROISIC, port w *Bretaigne*, od pòłn: uścia rz: *Seyne* o mil 102 od *Paryża.*

CROMAU, *Cromena*, Miaſto Czeſkie, między *Bedweis* i *Roſſemberg.*

CRONACH, Mia: Niemieckie w cyr: *Franconiy*, z Cyttadellą, pod Biſkupem Bamberga. leży o mil 5 od *Cobourg*, *10* *Bamberg.*

CRONEBURG, *Coronæburgum*, for: Duńſka, klucz do *Daniy*, na wyſpie *Seelanda*, wyſtawiona na palach od Fryderyka II w R. 1577. iego właſnym koſztem, Karol *Guſtaw* wźiął ią w R. 1659, á potym oddał. Dłu: 30. *25.* ſz: 36.

CRONENBURG Mia: Niemieckie, w cyr: *Renu*, należy do Xiążęcia *HaſſenCaſſel.* l. nad rz: *Men*, o mil 4 od *Frankfort.*

CROSSEN, *Croſſa*, Mia: Niemieckie w *Szlaſku*, gł: Pr: tegoż nazwiſka, brane i odbierane podczas woyn Niemieckich. l. przy złączeniu rzek *Bober* i *Oder*; ma obronny moſt, o mil 11 od *Frankfort.*

CROTONE, *Croto*, Mia: Wł: Neap: ma Biſk: i Cittadellę. *Milo Crotoniates* tu rodźiłſię, ktòry tak był śilny że pięścią uderzywſzy czteroletniego wołu, na śmierć go ubił, i wźiąwſzy go potym na ramiona więcey niż milę nioſł, i ſam go tegoż ſamego dnia ziadł. Zwyczaynie zaś 25 funtow mięſa, i tyleż chleba na dźień ziadał, á wina trzydźieście ſiedm garcy wypiiał. l. nad morzem *Taranto.* Dł: 35. *8.* ſz: 39. *15.*

CROTOY, *Coracotinum*, For: Fr: w *Picardyi*, potym zburzona. l. przy uściu rz: *Somme*, o mil 5 od *Abbeville.* Dł: 19. *20.* ſzer: 50. *15.*

CUBA, wyſep Am: pòłn: przy weyściu w morze Mexicańſkie, na mil 250 wdłuż, á 35 wſzerz, obfity w papugi, kòropatwy, ſynogarlice i tytun, bogaty w kruſzce złote: doſzedł go Krzyſztof *Columbus*, w R. 1494 i odtąd ſami mieſzkaią Hiſzpani; *Havana* ieſt gł:

CUENCA, *Concha*, Mia: Hiſzpańſkie, w nowey *Caſtyliy*, gł: Pr: *Sierra.* Biſkup ieſt Sufr: *Toletu*; Alfons IX wźiął go Mawrom, Milord *Peterborough* wźiął go od Hiſz: R. 1706, ale Xiąże *de Berwick* po długiey walce odebrał; tu rodźiłſię Alvar *Carilus*, *Alburnos*, i Ludwik *Molina.* l. nad rz: *Xucar*, o mil 31 od *Madrytu*, 32 *Tolet.* Dł: 15. *50.* ſz: 40 *10.*

CUENCA, Mia: w Peru w ſtaroſtwie *Quito.*

CULEMBACH, Niem: mia: w Franconiy, gł: Margrabſtwa *Culembach*, zrabowane w R. 1430 od Huſsitow, á w R. 1573 od Norymberczykow, hołduie Kròlowi Pruſkiemiu. l. nad rz: *Men*, bliſko zamku *Baſſemburg*, o mil 9 *Cobourg*, 10 *Bamberg.* Dłu: 29. *3.* ſz: 50. *12.*

CULEMBURG, *Culemburgum* mia: i Hrab: w *Belgium*, w *Geldryi* Holl: l. nad rz: *Leck*, o milę od *Buren*, 5 *Utrecht.* Dł: 22. *43.* ſz: 51. *58.*

CULLEN, Szkockie miaſteczko, w Hrab: *Banſe*, na brzegu o mil 35 od *Edimburg.*

CUMANA, Mia: Am: połud: w Pr: tegoż nazwiſka, ktòrey doſzedł w R. 1499 Alfons *Ogeda* i *Amerik Veſpucciuſz.* Dług: 314. ſz: 9. *46.*

CUMBERLAND, *Cumbria*, Pr: Ang: znaczna, na mil 56 wkoło, obfita w paſtwiſka, rybę, kruſzec miedźiany i ołowiany, i węgle źiemne, *Carliſs* ieſt gł:

CUNGECHAN, Mia: Chińſkie, w Pr: *Xens*, ſławne z nagrobku Fohi pierwſzego Ceſarza Chińſkiego. Sz: 36; *51.*

CUNIGHAM; Pr: Szkocka połud: *Irwin* ieſt gł.

CURACAO, wyſep Am: na morzu *de Nord*, na pòłn: Prow: *Terra firma*, na mil 10 wdłuż, á 5 wſzerz, wygodna handlom Holl: w Indyach zach: handluie cukrem wełną i miedźią. Długo: 310. ſz: 12. *40.*

CURACAO, Miaſto pomienionego wyſpu i for: ieſt tu ſzkoła żydowſka.

CURDI, narod Az: częścią w Turczech, częścią w Perſyi, ſami ſię rządzą żyiąc z ſwego dobytku i złupieſtwa: niemaią ſtałego mieſzkania, ale raz tu, drugi raz indźiey.

CURDISTAN, kray pomienionych narodow w Az: od pòłn: i wſch: Kr: *Diarbeck*, i *Irac*, *Betlis* ieſt gł:

CURIA *Muria*, wyſep na *Oceanie*, koło brzegu *Arabiy* ſzczęśliwey naprzeciw uścia rz: *Prim.* Dł: 71. ſz: 77.

CURISTAN. Pr: Az: w Perſyi, między *Beſſora* i *Far*, na miłey ròwninie, *Souſter* ieſt głową.

CURSOLARIÆ, wyſepki Greckie, na morzu *Patras*, dawniey zwane *Echinades*, mało ludne.

CURZOLA, *Corcyra nigra*, wyſep

ſep na morzu Weneckim, koło brz: Dalmackiego na mil 8 wdłuż, Mia: tegoż nazwiſka; ma Biſkupa Sufr: *Ragus*, hołduie Wenetom. Dł: 34. 50. ſz: 43. 9.

CUSE, Mia: Am: południowey w Peru, wielkie, dawniey ſtolica *Incas*, w zdrowym powietrzu i źiemi żyżney. Kościoły ma piękne. l. nad rz: *Yucay* o mil 150 od *Lima*, 290 *Plata*. Dł: 304. ſz: 13.

CUSSET, Fr: mia: w *Bourbonois*, w Dyec: *Clermont* ma ſławne Opactwo, o mil 7 od *Roanne*, 75 *Paryża*.

CUSTRIN, M. i zam: Niem: w cyr: Saxoniy wyż: w nowey Marchyi Brandeburſkiey, ſławne z batalii Pruſakow z Moſkalami w R. 1758, D. 15 Sierpnia z wielką obuſtron klęſką mianey. l. nad rz: *Oder*, o mil 20 od *Berlina*. Dł: 32. 35. ſz: 52. 34.

CYDONIA, Mia: w *Candyi*, rez: Baſzy, port ma niebardzo dobry, ale łatwy do reparacyi, handluie oliwą. rachuią tu na 1500 Turkow, á 2000 Grekow. leży w okolicy bardzo miłey, między laſami oliwnemi, i polami. winnicami, ogrodami i potokami, z pompami. Dł 41. 43. ſz: 36. 28.

CYRKUŁ naz: ktòre ſię daie 9 znacznym częściom, na ktòre ieſt podźielone Jmp: Niem: przez Maxymiliana Ceſ: to ieſt *Auſtrya*, *Ren* wyż: *Ren* niż: *Bavaria*. *Saxonia* wyż: *Saxonia* niż: i *Weſtfalia*; obacz *Niemcy*.

CYPR, *Cyprus*, wyſep wielki obfituie wewſzyſtko, wina Cypryiſkie, maią wſzędźie ſwoie wźięcie. *Rychard*, Kròl Ang: ciągnąc przeciwko Saracenom, podbił go i przedał w R. 1180 Gwidonowi *de Luſignano* Francuzowi, po ktòrym Kròlowie tym wyſpem rządźili, aż ſię Genuenczykom doſtał, potym Weneci tu roſkazowali od roku 1472 do R 1570, w ktòrym Fr: Wenetom odebrali; ſławne tu ſą z liczby Mnichow Klaſztory Bazyliańſkie *Encliſtra*, *Encliſtron*; *Pais*, i *Antifonitis*.

CZACKENTURN, for: Niemiecka w Auſtryi, w Xięſtwie *Stiryi*, przy granicy Węgierſkiey między *Drava* i *Muhir*, l. o mil 16 od *Gratz*, 40 *Wiednia*. Dłu: 34. 54.

CZARNE Morze, *Pontus Euxinus*, albo *mare nigrum*, morze Az: niebeſpieczne, i przeto niewiele ma portow dobrych, ma od pòłn: Tatary i *Circaſſią*, od wſch: *Georgię*, od połud: *Anatolią*, od zach: Turki Eur:

CZASŁAW, *Czaslavia*, Mia: Czeſkie, gł: cyr: tegoż nazwiſka, tu leży Jan *Zyſka*. była tu bitwa w R. 1743. l. nad rz: *Krudemka*, o mil 17 od *Pragi*. Dłu: 33. 18. ſz: 49. 50.

CZECHY, *Bohemia*, Kròleſtwo Europeyſkie, na wzor iaia, na mil 80 wdłuż, 60 wſzerz, ma kruſzce cynowe i ołowiane, dyamenty, i inne kamienie drogie, chleb ſzafran, chmiel, z ktòrym dobre robią piwo, bydło i ptaſtwo. *Moldawa* rzeka dźieli ie na dwie części, wſch: i zach: obie zamykaią 9 cyrkułow, albo małych Pr. Mieſzkańcy ſą pięknego wzroſtu, oſobliwy maią ięzyk z ſłowieńſkiego, po Miaſtach mowią po Niemiecku, tak wybornie, iak w Saxoniy, ſą Katolicy: hołduie Auſtryi. *Praga* ieſt gł: gr: od pòłn: *Miſnią* i *Luſacią*, o wſch: *Szlaſkiem* i *Moravią*, od połud: *Auſtryą*, od zach: *Bavarią*. To Kròleſtwo, ma do ſiebie należące przyłączone *Moravią Szląsk*, i *Luſacią*.

CZENSTOCHOW, Polſkie mia: w Woiewodztwie Krakowſkim, z fortecą w ktòrey chowa ſkarb Matki Bozey, oblężone przez Szwedow w R. 1657, ale bez ſkutku. l. nad rzeką *Warta*, o mil 20 od *Krakowa*, 30 *Wrocławia*. Dł: 36. 50. ſzer: 50. 48.

CZEREJA, Mia: i Hrabſtwo Domu Sapieżyńſkiego na Białey Ruśi, w Powiecie Orſzańſkim, ludne i handlowne. leży nad ieźiorem wielkim, na ktòrego kępie o pòłmili od miaſta Klaſztor dawny Bazyliańſki z Kościołem ſławnym z Obrazu MATKI BOSKIEY Łaſkami ſłynącego, *Białą Cerkwią* nazwanym, że murowany.

CZEREMISSY Narod Roſſyiſki od pòłn: rz: *Wolga*, ſą Tatarzy i prawie wſzyſcy poganie.

CZERNICHOW, *Czernichovia*, Mia: Polſkie, głowa Woiewodztwa tegoż nazwiſka, zawoiowane przez Roſſyą. l. o mil 30 od *Kiowa*, Dług: 50. 38. ſz: 51. 20.

CZERSK, *Czerscum*, Miaſto Polſkie Mazowieckie nad *Wiſłą*, o mil 8 od *Warſzawy*.

CZERWONE Morze, *Mare rubrum*, albo *Sinus Arabicus*, morze czyli raczey odnoga dźieląca Afr: od Arabiy, ſławne z przechodu cudownego Izraelitow uchodzących z *Egyptu* przed Faraonem.

CZERWONE morze al: *Vermeia*, cieśnina morſka w Am: pòł: między wyſpem *California* i *Mexika* nowa.

CZYRKASSY, for: Ukrainſka

ſka w Woiewodz: Kiowſkim, z zam: niedaleko rz: *Dniepr*, o mil 35 od *Kiowa*. Dł: 50. *40*. ſz: 40. *9*.

CZONGRAD, M. Węgierſkie, gł: Hr: tegoż naz: przy złączeniu rz: *Thieſs* i *Keres*. Dłu: 38. *23*. ſz: 46. *30*.

D. D. D.

DABUL, *Danga*, Mia: Az: na brz: *Malabar*, w Kr: *Viſapor*, handluie pieprzem, i ſolą. Almeyd Generał Portugalſki wźiął go i zrabował w roku 1580, hołduie Portugalczykom. l. o mil 2 od morza *Camboja*, 3 od *Cabub*. Dł: 91. ſz: 18.

DACHA, *Paropomiſus*, Mia: Indyiſkie, w Kr: *Bengala*, mocno handlowne, Ang: i Holl: tu mieſzkaią. l. nad rz: *Gangeſem*. Dł: 901 *45*. ſz: 24.

DACHSPERG, Kaſztelania w *Alſacyi* niż: z zam: Biſk: Straſburſkiego, wźięta przez Alliantow w R. 1610 i przez Szwayca-row w R. 1633. Dług: 25. *20*. ſzer: 48. *35*.

DADIVAN, rownina w Az: Perſka, w *Farſiſtan*, na mil 5 wkoło, żyżna w cytryny, pomarańcze, i podobne owoce; tu Holl: i Ang: z *Ormus* przyieżdżaią na dni gorące dla dyvertymentu. l. nad rz: obfitą w rybę, między Mia: *Schiras* i *Lar*.

DAFAR, M.: Az: w *Ara*: ſzczęśliwey, w Kr: *Careſen*, nad morzem tegoż nazwiſka. Dłu: 17. ſz: 16. *30*.

DAGHESTAN, *Dagheſtania*, Pr: Az: mieſzkańcy Tatarzy łupiezcy ſą ſrodzy, ſekty Machometańſkiey, każde mia: ma ſwego *Mirſas* albo Rządzcę obranego od Panow; wſzyſcy ſą pod protekcyą Perſką. *Tarki* ieſt głową.

DAGHO, *Daghoa*, wyſep na Balt: na brz: Inflantſkich, między morzem *Finlandyi* i *Rygi*, na wzor Trianguła. Dług: 40. ſz: 59.

DAGN, *Thermidava*, Mia: Tureckie Europeyſkie, gł: okolicy *Ducagin*, z Biſkupem Sufraganem *Antivar*. l. nad rz: *Drin*, o mil 6 od *Alex*. Dług: 35. *23*. ſz: 42.

DALACA, wyſep na czerwonym morzu, albo na odnodze Arab-

Arabſkiey, przy brzegu *Abex*, na mil 30 wkoło, żyżny, ludny, i maiący połow na perły; Xiąże tuteyſzy ieſt religiy Abiſſinow. Mieſzkańcy ſą zbòycy morſcy, nieprzyiaciele Machometanow.

DALEKARLE, *Dalecarlia*, Pr: Szwedzka, na mil 70 wdłuż á 40 wſzerz, od rz: *Dalecarle* nazwana, ma rudy i kruſzce miedźiane: zamyka 3 części nazwane niźiny. Mieſzkańcy ſą ſrodzy nieſpracowani, prędcy do podnieſienia rokoſzy: tu zchronił ſię Guſtaw *Waza*, uſzedſzy z więźienia Duńſkiego. niema tu miaſt ale ſame wſie i miaſteczka.

DALEM, *Dalemum*, miaſteczko i zamek Pr: ſprzymierzonych, gł: Hrab: tegoż nazwiſka wźięte przez Henryka V. Xiążęcia Brabantſkiego, w R. 1239. l. o mil 2 od *Liege*. Dług: 23. *24*. ſz: 50. *40*.

DALIA, Pr: Szwedzka, od zach: *Gothyi*, na mil 30 wdłuż, 13 wſzerz.

DALKIETH, Szkockie mia: zam: i Xięſtwo w *Lothiana*, albo *Laudonia*, z pałacem i źwierzyńcem. leży nad *Ehſkie*, o mil 2 od *Edemburg*, 112 *Londynu*. Dł: 14. *31*. ſz: 56. *10*.

DALMACYA, *Dalmatia*, Pr: Eur: częścią przedniey ſzą Wenecka, gdźie gł: ieſt *Spalat*, częścią Raguſka gdźie gł: *Raguz*, á częścią Turecka, gdźie gł: ieſt *Herzegowina*; gr: od pòłn: *Boſnią*, od wſch: *Servią*, od połud: morzem Weneckim, od zach: *Morlachią*.

DAM, *Dammum*, M. w *Flandryi*, wźięte przez Xięcia *Malborug*, w R 1706, hołduie Auſtryi. l. niedaleko morza, o milę od *Bruges*. Dł: 20. *50*. ſz: 51. *14*.

DAM, *Dammona*, mia: Pr: ſprzymierzonych, w Pań: *Groninga* nad *Damſter*, o milę od morza, 5 *Groninga*. Dług: 24. *23*. ſz: 53. *36*.

DAM, Niem: mia: w *Pomeraniy*, mocne, hołduie Szwecyi. l. nad rz: *Oder*, o milę od *Szczecina*, Dł: 32. *40*. ſz: 53. 2.

DAMAN, *Camanum*, Mia: Indyiſkie, przy weyściu w morze *Cambaia*, przerznięte rz: *Daman*, z ktòrey iedney ſtrony nazywa ſię *Daman* nowy, piękny, mocny, w zdrowym powietrzu i pięknych ogrodach, ma garnizon Portug: po drugiey ſtronie *Daman* ſtary, przeciwnym ſpoſobem ſmutny ma proſpekt, i domy ſzpetne. Między temi miaſtami ieſt port z dobrym zam: wźięte było przez Marcina Alfonſa *Soſa* w R. 1535, hołduie Portug: od ktò-

ktòrych Mogoł po kilkakroć kuſiłſię odebrać, ale bez ſkutku. ł. o mil 20 od *Surat*, 80 *Goa*, Dł: 90. 10. ſz: 21. 5.

DAMASZEK. *Damaſcus*, Mia: Az: dawne gł: *Syryi*, dawniey gł: Kr: tegoż nazwiſka, ſławne z wychodzących ztąd adamaſzkow, ſzabel cudnie hartownych win przednich, á nayſławnieyſze z wydania na świat wielkiego Doktora Kościoła S. Jana, Damaſcena nazwanego, Bazyliana, ktòremu gdy za wiarę odciętą rękę przyłożono, cudownie przyroſła, i zaraz przyroſłą ręką napiſał ow godny ſwego talentu Hymn. *Tua victrix dextra glorioſe in fortitudine exaltata eſt*, &c. umarł w R. 750; ma piękne ogrody i fontany, wźiął go od Fenixow Omar *Califf*, á Sułtan *Selim* od Mamaluchow w R. 1616, i odtąd hołduie Turkom, i ieſt rezydencyą Baſzy. ma Arcybiſkupa do Antyochyi należącego, wiele Chrześcian i żydow i bożnic Tureckich. l. w źiemi nażyźnieyſzey na całą Syrią, nad rz: *Farfar*, o mil 145 od *Jeruzalem* i *Antyochyi*. Dług: 54. 53. ſzer: 33.

DAMBEA, Pr: Afr: w *Abiſſiniy*, z wielkim tegoż nazwiſka ieźiorem, żyżna, między ròżnemi rzekami, niedaleko rzeki *Nilu*.

DAMGARTEN, Mia: Szwedzkie w *Pomeraniy*, z zam: wźięte przez Szwedow w R. 1630, i odebrane przez Ceſarza w roku 1637, ale potym uſtąpione Szwedom w R. 1638. l. nad rz: *Reckinls*, o mil 7 od *Stralſund*. Dł: 30. 45. ſz: 54. 20.

DAMIATA, *Tamiatis*, Mia: i port Afr: w *Egypcie*, dawne, żyżne, handlowne, i przeto po Kairze naybogatſze. Wźięli go Krzyżacy w R. 1219, lecz oddali Sułtanowi, S. Ludwik Kr: Fr: w R. 1249 opanował go. l. nad iednym z uściow wſch: rz: *Nilu*, o mil 36 od *Alexandryi*, 40 *Kair*. Dł: 49. 56. ſz: 26.

DAMVILLIERS, *Damvillerium*, Fr: mia: w *Luxemburg*, ufortyfikowane od Karola V w roku 1528, wźięte przez Fr: za Krola Henryka II, i Ludwika XIII w R. 1637, przez traktat potym Pyreneyſki uſtąpione Fr: i zrabowane w R. 1673. l. na pagòrku, między bagnami, mil 6 od *Verdun*, 12 *Luxemburg*. Dł: 23. 8. ſz: 49. 22.

DANDA, Mia: Indyiſkie, w Kròleſtwie *Decan*, handlowne, o mil 9 od *Goa*. Dług: 88. 50. ſz: 18. 20.

DANDA, rzeka Afr: obfita w ryby i krokodyle.

DANCALA, albo Dankala, Mia: Afr: gł: *Nubiy*, ktòrey Krol dań płaci iuż Turkom, iuż Abiſſinom. l. nad *Nilem*. Dł 52. 10. ſz: 15. 6.

DANIA, Kr: Eur: ludne, bogate, żyżne, religiy Proteſtańſkiey, zamyka dwa ſtany lądu i morza. iako ieſt dawnieyſze od trzech pòłnocnych Kròleſtw, tak Krol tuteyſzy precedencyą ma nad Szwedzkim. dawniey niebyło tak abſolutne iak teraz. panowanie *Norvegia i Iſlandia*, należą do tego Kr: *Kopenhagen* ieſt gł: gr: od pòłn: *Oceanem*, od wſch: Balt: od połud: Niemcami, od zach: *Oceanem*.

DANNEBERG, *Dannorum mons*, Mia: Niem: gł: Hr: tegoż nazwiſka, w cyr: Saxoniy niż: hołduie Elektorowi Brunſwick-Hannoverſkiemu. l. nad rz: *Tetz*, niedaleko rz: *Elba*, o mil 16 od *Luneburg*, 30 *Brunſwick*. Dł: 29. 20. ſz: 53. 18.

DARBY, *Darbia*, Mia i Hr: Ang: gł: *Darbishire*, ludne i handlowne, poſyła dwòch Dep: na parlament. l. nad rzeką *Derment*, na ktòrey ma kamienny moſt, o mil 34 od *Londynu*. Dług: 16. 10. ſz: 51. 54.

DARDA, For: w Węgrzech niżſzych, wyſtawiona przez Turkow w R. 1686, á wźięte przez Ceſarza w R. 1687. l. nad *Drava*, niedaleko moſtu *Eſseck*, o mil 3 od *Baranvar*. Dług: 37. 15. ſz: 45 45.

DARDANELLI, dwa zamki Tureckie dawne, ieden w *Romanii*, á drugi w *Natolii*, po bokach cieśniny morſkiey, *Helleſpont*, nazw: łączącey *Archypelag* z *Propontis*, albo morzem *Marmara*, wyſtawione od Machometa II, na weyściu iadąc morzem do *Carogrodu*. Machomet IV w R. 1459 wyſtawił drugie 2 zamki, o pòłtory mili od tych tegoż nazwiſka, dla odbicia naiazdow Wenetow. leżą o mil koło 59 od *Carogrodu*.

DAREL-HAMARA, *Ptiſciana*, Mia: Afr: w Kròleſtwie *Fez* wyſtawione przez Rzymian, dawne, handluie zbożem i oliwą. l. na gòrze pełney lwow. Dłu: 9. ſz: 34. 20.

DARHA, Pr: Afr: wielka, w Pańſtwie Marokańſkim żyżna w miòd i daktyle. l. nad rz: tegoż nazwiſka.

DARIEN, albo *Iſtmus de Panama*, grobla przez morze łącząca Amerykę pòłnocną z południową. Tegoż nazwiſka morze i

rz: wbliſkości pomienioney grobli.

DARMOUTH, Ang: mia: i Hrabſtwo w *Devonshire*, ma port z dwòma zamkami; tu wyſiad z okrętu Xiążę *de Oranges* w roku 1688. poſyła dwòch Deputatow na parlament, o mil 9 od *Exeſter*, 55 *Londynu*. Dług: 14. 2. ſz: 50. 16.

DARMSTADT, *Darmſtadium*, Mia: Niem: i zam: w cyr: *Renu* wyż: gł: okolicy Landgrafſtwa *Haſſendarm*, ma udźielnego Pana ktòrego ieſt rez: wźięte przez Ces: w R. 1546. l. nad rz: tegoż nazwiſka, o mil 6 od *Frankfortu*. Dł: 25. 58. ſz: 49. 50.

DASSEN-EYLANDE, iedna z trzech wyſepek od pòłn: gòry *Cabo de bona Speranza*, nazwana od Danielkow ktòrych tu ieſt wiele, ſą tu owce maiące ogony od 19 funtow.

DAWID (S.) Mia: Angielſkie, w *Galles*, w Hrab: *Pembrocke*, nietak piękne iak dawniey. Biſkup ieſt Sufr: *Cantorbery*. leży niedaleko morza, o mil 5 od *Pembrocka*. Dług: 12. 22. ſzer: 52. 5.

DAWID (S.) Forteca w Indyi wſch: na brzegu *Coromandal*, na połud: For: S. Jerzego należy do kompaniy Indyiſkiey Angielſkiey. l. o mil 4 od *Pondichery*. Dł: 97. 30. ſz: 11. 30.

DAVIS, kawał morza między wyſpem S. Jakòba, i brzegiem zach: *Groenlandu*, nazwana od Jana *Davis* Ang: ktòry go doſzedł w R. 1585. powietrze zawſze ieſt pogodne, ale gorące: przez grudźień i ſtyczeń ma noc uſtawiczną, á przez czerwiec i lipiec, dźień ma bez nocy. Mieſzkańcy ſą dźicy, mocni, głaſkliwi, długo żyią, iedzą ryby i ptaſzęta, niemieſzkaią na iednym mieyſcu, ale przenoſzą namioty iak Arabi, znaią ſię na gwiazdach i na żegludze, naylepſzy unich napoy krew bydlęca: maią ſwoich Rządzcow ktòrzy na radach ich prezyduią: niewiaſt piękność zawiſła na oſzpeceniu policzkow czarnym kolorem. ſz: 64. 10.

DAUMA, Kr: Afr: w *Nigrycyi*, i Miaſto; Pan i mieſzkańcy ſą bogaci. Dłu: 34. 10. ſzerokości 8.

DAVOS, albo *Tafuas*, pierwſza rzeſza Grigionow z trzeciey ligi, w kraiu obfitym w kruſzce ſrebrne, miedźiane i ołowiane, także w rybę: rozległy ieſt ten kray, á iedną tylko ma parochię S. Jana *de Davos*, gdźie Liga ſeymikuie.

DAX, *Aquæ Tarbellicæ*, Mia: Fr: w *Gaſcoigne*, gł: *Lande*, ſławne z cieplic, wolne od podatkow Krolewſkich. Biſkup ieſt Sufr: *Auch*, zepſowane przez Turkow w R. 920. wźiął go Karol VII od Angliy w R. 1461 i dotychczas hołduie Fr: l. nad rz: *Adour*, o mil 10 od *Bajona*, 160 *Paryża*. Dług: 16. 36. ſzero: 43. 42.

DEBRECIN, *Debrecinum*, M. Węgierſkie, gł: Hr: tegoż naz: wźięte przez Turkow Malkontentow w R. 1684, ale wtymże odebrane przez Ceſarza. leży o mil 23 od *Tokay*. Dług: 39. 46. ſz: 47. 30.

DECAN, *Decanum*. Kr: Indyiſkie, na wyſpie br..: tykaiącym po tey ſtronie *Gangesa*, od połud: Kr. *Mogola*, ktòremu hołduie, handluie pieprzem, ſztoſem i bawełną, *Hamenadager* ieſt gł.

DECICIA, Egipſkie mia: handlowne. Mieſzkańcy maią za rzecz pewna że Jeremiaſz Prorok tu pogrzebiony. l. nad *Nilem*, niedaleko *Kaira*, o mil 2 od *Piramid*. Dług: 29. 10. ſz: 23. 54.

DECKEMDORF, Niem: m. w *Bavarii* niżſzey między *Stranbing* i *Wilshoffen*, wźięte przez Szwedow w R. 1641. l. niedaleko *Dunaiu*. Dług: 30. 40. ſz. 48. 46.

DEHLI, albo Deli, *Delium*, M. w *Indoſtan*, głowa Kr: ſwego nazwiſka, bogate, znaczne, wyſtawione ſzeſnaſtego wieku na gruźie dawnego *Deli*, przez *Cha-Guen* Oyca *Aurangzeba*, ktòry go uczynił gł. ſwego Państwa; mniemaią że dawna *Delh* była rezydencyą *Pora* Krola Indyiſkiego. Wſzedſzy przez moc w R. 1745 *Thamas Kowlikan* złupił go; ma piękny i bogaty pałac, w ktòrym mieſzkały nałożnice W' Mogola: lecz w R. 1759 wtargnąwſzy Patan, albo Patanczykowie Krola i Mia: pod moc ſwą wźięli, odbierali im po kilkakroć Maratowie, ale ci od tamtych w Roku 1761 na głowę porażeni, zoſtawili zwycięſcom i Kr: i Mia: l. nad rz: *Gemna*, o mil 40 od *Agra*, 100 *Lahor*. Dł: 106: ſz: 28.

DEINSE, *Deinſa*, Niem: mia: w Flandryi Auſtryackiey. l. nad *le Lis*, o mil 3 od *Gand*. Dł: 21. 11. ſz: 50. 59.

DELFINAT, *Delfinatus*, Pr: znaczna Francuſka. tak nazwana od Guigues, Hrabi *de Albon*. na Krzcie Delfinem nazwanego: żyżna iakotako w zbożu, wino, oliwę, iedwab, kryſztał, żelazo, miedź, ale po niektòrych miey-

ſcach całe nieżyżna, przeto mieſzkańcy muſzą indźiey ſzukać pożywienia, ma źrzòdła mineralne: *Delfinat* wyżſzy ieſt i niżſzy, pierwſzy zamyka *Greſivaudan*, *Briancon*, *Embrun*, *Gapencols*, drugi *Viennois Valentinois*, &c. Humbert Delfin, będąc bezdźietnym uſtąpił całego tego Pańſtwa w R. 1343 Kròlowi Francuſkiemu pod tym obowiąſkiem, aby pierworodni ich ſynowie nazywaliſię potym na zawſze Delfinami. *Grenoble* ieſt gł: gr: od pòłn: rzeką *Rhone*, od wſch: gòrami *Alpes*, od połud: *Prowanſią*, od zachodu *Rhone*.

DELF, *Delphi*, Mia: i port Pr: ſprzymierzonych w Hollandyi połud: ma Akad: arſenał, i wſpaniały ratuſz: wyſtawiony tu ieſt od Godfreda Garbatego, X. Lotaryngiy w R. 1071 zamek; zepſowane było przez pożar w R. 1536. l. nad rz: *Scie*, między *Rotterdam* i *Leyden*, o mil dwie od pierwſzego, 3 od drugiego. Dł: 21. *48*. ſz: 52.

DELFZYL, For: Pr: ſprzymierzonych w Pań: *Groninga*, nad *Fifel* o milę od *Dam*, 4 *Emblen*. Dł: 24. *26*. ſz: 54. *18*.

DELOS, wyſep na Archypelagu, ieden z Cikładow z portem małym; był tu Kościoł Apolina, ktòrego ruiny i teraz widać; ieſt niedaleko tego druga wyſepka tegoż nazwiſka. Dł: 43. *30*. ſz: 37. *22*.

DELMENHORST, *Delmenhorſtium*, Mia: Niem: i zam: gł. Hr. tegoż naz. w cyr. *Weſtfaliy* w Hr. *Oldemburg*, wźięte w R. 1547 przez Antoniego Hr. *de Oldenburg*, hołduie od R. 1667 Dunczykowi. l. nad rz. *Delma*; niedaleko *Weiſer*, o mil 3 od *Bremen*. Dł: 26. *12*. ſz. 53. *10*.

DELSPERG albo *Delemont*, Mia. Szwaycarſkie, w Biſk: *Baſilea*, o mil 8 od *Baſilea*. Dł: 28. *58*. ſz: 47. *18*.

DEMER, *Tabuda*, rzeka Brabańtſka znaczna, ma uście w rzekę *Dele*.

DEMNIN, *Deminum*, Miaſto Niem: w Pomeraniy w Xięſtwie Szczecinſkim, wźięte przez Szwedow w R. 1631 á przez Ceſarza odebrane, potym przez ugodę uſtąpione Szwedom w R. 1639. l. nad *Peen*. Dług: 37. ſzero: 54. *3*.

DEMONA, *Vallis Nemorenſis*, dolina w *Sycyliy*, na 120 mil wdłuż, á 75 wſzerz, żyżna: ma Fortecę Meſsana z portem pięknym.

DEMONT, For. Wł. w *Piemonte*, w Marchyi *Saluzzo*, wźięta przez Xięcia *Conti*, w R. 1744. leży nad rz: *Stura*, o mil 12 od *Cuneo*. Długości 25. *1*. ſzeroko- 44. *18*.

DENAIN, *Denonium*, wieś Fr: w Belgium, w Hannoniy, ma piękny klaſztor Mniſzek; tu wygrał Villars w R. 1712. l. między *Valencienes* i *Bauchain*, nad rzeką *Schelda*. Dłu: 20. *3*. ſzer: 50. *20*.

DENBINGH, *Dembiga*, Mia: i zam Ang: gł. okolicy *de Binghischire*, w Xięſtwie *Galles*, w powietrzu niezdrowym, handluie rękawiczkami i ſkurkami: poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 5 od *Cheſter*, 34 *Londynu*. Dług: 13. 55. ſzer: 53. *13*.

DENBINGHISCHIRE, Pr: Ang: w Xięſtwie *Galles*, ma mil 40 wkoło, iakotako żyżna, ma kruſzec ołowiany.

DENDERMONDE, *Teneremunda*, Mia: w Belgium Auſtryackim w Flandryi, z Cyttadellą mocne, gł: Pańſtwa tegoż nazwiſka, wźięte przez Xięcia *Malborough* w R. 1706, i przez Fr: w R: 1745. l. między bagniſkami i łąkami, ktòre można napełnić wodą otworzywſzy groblę przy złączeniu rzek *Dender* z *Scheldą* o mil 5 od *Gand*, *6 Anverſa* i *Bruxelles*. Dług: 21. *38*. ſzer: 51. *3*.

DENIA, *Dianium*, Mia: Hiſz: w Kr: *Valencyi*, z zam: i portem, wźięte przez Alliantow w Roku 1705, ale odebrane przez Xięcia *de Asfeld*, w R. 1708. l. pod gòrą, niedaleko morza, naprzeciw wyſpu *Yvica* o mil 18 od *Valencyi*. Długości 18. *8*. ſzeroko- 30. *9*.

DENIS (S.) *S. Dionyſius in Francia*, Miaſto w France z ſławnym Klaſztorem Benedyktyńſkim, gdźie ſię chowaią Kròlowie Francuſcy. l. nad potokiem *l' Crou*, o mil 2 od *Paryża*. Dług: 20. 1. ſz: 48. *56*.

DEPFORD, Ang: mia: na mieyſcu weſołym, gdźie buduią okręty, Kròl Guilhelm III wyſtawił tu ſzpital dla chorych maytkow. l. nad rz: *Thamiſis*, niedaleko *Londynu*.

DERAS, Miaſto Azyatyckie, w *Perſyi*. Długości 79. *30*. ſz. 31. *32*.

DERBENT, *Derbentium*, M. Az: w *Perſyi* wielkie, na mile wkoło, założone przez Alexandra wielkiego, i pomnożone przez Nauſchirwan Kròla Perſkiego, obmurowane kamieniem robionym z łuſki pewney ryby *Moule* tartey, z maſtykową żywicą: ma dawne nadgrobki, i niedaleko ſtare mury opadłe, ktòre ſzły od czar-

czarnego, aż do *Caspium* morza. Piotr wielki Imperator Rossyiski opanował go podczas niepokoiu Perskiego. l. niedaleko *Caspium*, pod gòrą *Kawkazem*. Dł: 67. *35*. sz. 42. *8*.

DERBISHIRE Pr. Ang: nad morzem, obfita w zboże, pastwiska i drzewa, marmur, alabastr, krysztal, ołow, i żelazo; *Derbi* iest gł.

DERMAN, Klasztor Bazyliański w Woiewodztwie Wołyńskim, starodawny, fundacyi JJ. OO. Xiążąt Ostroskich, w miłym położeniu, i obfitym w dobre owoce. Tu leży ciało Xiędza Melecyusza Smotryckiego, Opata tuteyszego, ktòremu gdy Zakonnicy zaraz po skonaniu, według roskazu dać listu Papieskiego Urbana VIII zapomnieli i dopiero w pięć godźin między palce wyproszczone i ztrupiałe list wcisnąć usiłowali, tedy ręka iuż całe zdrewniała list wszystkiemi palcami tak ścisnęła, że się pargamin pomarszczył, i gdy kto listu wzwyż pociągnął, ręka listu niepuszczaiąc za pociągnieniem szła. Ten list iednak za roskazem Xiędza Jożefa Ruckiego Metropolity, zarazem wźiąć sobie dopuścił, i powròcony sobie znowu iako pierwiey ścisnął, listu zaś Patryarchy Jerozolimskiego Syzmatyka, ktòry mu w tenże czas w drugą rękę dawano i iednym palcem nieprzyiął. leży Klasztor ten o mil 5 od *Dubna*, 2 *Ostroga*.

DERNIS Mia: Dalmackie, i zam: wźięte przez Wenetow w R. 1684.

DEROTA, *Dereta*, Mia: Egypskie na wyspie otoczonym rowem idącym z *Kairu*, ma wspaniały Kościoł. l. na gruncie dawniey żyżnym w cukier. Dłu: 49. *30*. sz. 30. *40*.

DERPY *Torpatum*, Mia: Inflantskie, z Biskupem i Akademią wźięte przez Cara Jwana Wasilewicza w R. 1558, á potym ustąpione Polszcze, potym wźięte przez Szwedow w Roku 1625, nakoniec opanowane przez Piotra wielkiego Imp: Rossyiskiego, z Inflantami. l. nad rz. *Ambek*, o mil 20 od *Pleskowa*. Dłu: 45. *10*. sz. 58. *10*.

DESIRADA, *Desiderata*, wyspka Am: połud: iedna z Antillow, na mil 4 wdłuż, á 2 wszerz, doszedł iey Columbus, hołduie Fr: l. o mil 4 od *Guadaloupe*.

DESSAU, *Dessavia*, M. Niemieckie, w cyr: Saxoniy, w Pr: *Anhalt*, mocne, z zam: tu była bitwa w R. 1625. ma swego Pana. l. nad rz. *Elba* między *Magdeburg* i *Wütemberg*, o mil 15 od *Lipska*.

DETMOLD, Niem: mia: w *Westfalii*, rez: Hr. *de Lippe*, nad *Wehra*, o milę i pòł od *Lungow*, *6 Paderborn*.

DEVA Port Hisz: na morzu *Biskaia*, w Pr: *Guipuscua*, o mil 5 od *Placencyi* Hisz: 12 *Bilbas*. Dł: 15. *8*. sz: 43 *30*.

DEVELT, *Develtus*, Tureckie mia: Eur: w *Bulgaryi*, z Arcybiskupem Greckim. l. nad rzeką *Pansa*, o mil 45 od *Carogrodu*. Dł: 45. *8*. sz: 42. *33*.

DEVENTER, *Deventria*, M. w Belgium Holl: gł: Pr: *Owerissel*; ludne mocne, handlowne. Biskup iest Sufraganem *Utrecht*, ma Akad: wźięte przez Holl: w R. 1591 razem z Biskupstwem. Biskup Munsterski wźiął go w R. 1672 i w tymże oddał. l. nad rz: *Isel*, przy uściu rz: *Schipeck*, o mil 3 od *Zutsen*. Dług: *22. 43*. sz: 52. *18*.

DEVONSHIRE, *Devonia*, Pr: Ang: połud: nad morzem, na mil 65 wkoło, w czystym powietrzu żyżna i obfita w cynę, ołow; ma fabryki sukienne. Mieszkańcy są mocni.

DIARBECK, al: Diarbecker, *Mesopotamia*, Pr: Az: Turecka, między rz: *Tygris i Eufrates*.

DIARBECK albo Diarbeker, *Almida*, M. gł. pomienioney Pr. handluie płòtnem i skòrkami czerwonemi na całą Eur: Basza tuteyszy iest Wezyrem tureckim, i może postawić 20000 koni. Mieszkańcy są Machometani, ale lubią Chrześcian, ktòrych tu iest koło 20000. l. nad rz: *Tygris*, o 52 od *Mosul*, *65 Aleppu*. Dł: 57. *35*. sz: 36. *58*.

DIE, *Dea Vocontiorum*, Mia: Fr: w Delfinacie, gł: Pr: *Diois*, uciemiężone od Protestantow, przed odwołaniem wyroku w *Nantes* uczynionego. Biskup iest Sufr: *Vienne*. l. nad rz: *Drome*, o mil 9 od *Valencyi*, *19 Oranges*, *115 Paryża*. Dług: 22. *58*. sz: 44.

DIEFOLD, *Diepholtia*, Niemieckie mia: gł: Hr: tegoż nazwiska, w cyr: Westfaliy, należy do Xięcia *Brunswick Luneburg*. l. między *Bremen i Osnaburg*, o mil 10 od oboyga. Dług: 26. *10*. sz: 52. *45*.

DIEPPE, *Depa*, Miasto Fr: w *Normandyi*, w okolicy *Caux*, z portem i zam: hand: rybą słoną, i rożną z kości słoniowey manifekturą: ma Kościoł Parochialny S. Jakòba bardzo piękny i tak wysoki, że kiedy czyste powie-

wietrze, widać brzegi Ang: niepowinno płacić podatkow Krolowi; bombardowali go Ang: w R. 1694. leży nad uściem rzeki *Arques*, o mil 6 od *Treport*, 12 *Rouen*, *33 Paryża*. Dł: 18. *44*. ſz: 49: *55*.

DIESSENHOFEN, *Divodurum*, Mia: Szwaycarſkie znaczne w Kantonie *Schafhuſa*, albo *Saſuſa*, przyiąwſzy ſektę Proteſtańſką w R. 1529. zaſzczycaſię radą regencyi, i przywileiami iak drugie Miaſta Kantonu. l. nad rz: *Renem*, niedaleko *Saſuſa*. Dłu: 30: *33*. ſz: 47. *35*.

DIEST, *Dieſta*, Mia: Brabańtſkie, nietak iak dawniey znaczne, wźięte przez Xięcia *de Malborug*, w R. 1705, ale odebrane i zburzone przez Fr: l. nad rzeką *Demer*, o mil 3 od *Tillemont*, *6 Lovanium*. Dł: 22. *35*. ſzer 58. *22*.

DIETA, albo *Dietz*, Miaſto Niem: w *Weteranii*, gł: Hr. tegoż nazwiſka, z zam: należy do Xięcia *Naſsau Dilemburg*. l. nad *Lahne*, o mil 3 od Naſsau, 6 *Coblentz*. Dł: 25. *35*. ſz: 58. 22.

DIEVSE, *Decempagi*, Miaſto Fr: w *Lotaryngiy*, maiące ſtudnie z ktòrych wody robią ſòl. l. nad *Seile*, między *Metz i Saverne*, o mil 2 od *Marſal*, *7 Nanci*. Dłu: 24. *20*. ſz: 48. *50*.

DIEY (S.) *Fanum S. Deodati* M. w Lotaryngiy; ma Kollegiatę, ktòrey Kanonicy ſą tylko Szlachta, á Proboſzcz władzy żadnego Biſkupa podlegać niechce, ale Biſkup *Toul* ma go za Sufr: l. nad *Meurte*, o mil 12. od *Luneville*. Dł: 24. *45*. ſz: 48. *20*.

DIGNANO, wieś Wenecka w *Iſtry*, o mil 3 od morza. Dł: 31. *40*. ſz: 45. *10*.

DIJON, *Divio*, Mia: Fr: dawne, znaczne, gł: Pr: ſwego nazwiſka, i *Bourgogne*, z parlamentem założonym od Ludwika XI w R. 1477 i Biſk: założonym od Klemenſa XII. gdźie Xiądz Bouchier był pierwſzym Biſkupem, z Akad: *Juris civilis*, z zamkiem, ratuſzem i Kościołami pięknemi oyczyzna Xiedza *Boſuet* Biſkupa *Meaux*. przedźiwnie uczonego. l. na miłey rownmie żyżney w wino wyśmienite, między dwiema rzekami, o mil 16 od *Autun*, 19. *Beſancon*. Dług: 22. 42. ſzer: 47. *19*.

DILE, rz: Brabańtſka, wpada w *Schelda*.

DILIGEN, Miaſto na wyſpie *Ceylon*, rez: Krola *Candy*, Dł: 99. *10*. ſz: 7 *40*.

DILLEMBURG, *Dillemburgum*, Niem: mia: z zam: gł: Hr: tegoż nazwiſka w *Weteraviy*, należy do Xią: Domu *Naſſau*, o mil 9 od *Marburg*, *18 Frankfort*. Dł: 25. 59. ſz: 50. 45.

DILLINGA albo *Dilingen*. M. Szwabſkie, z Akad: rez: Biſk: Auguſty, oblężone w R. 1703 od Xiążęcia Bawarſkiego. l. niedaleko *Dunaiu*, o mil 8 od *Neoburg*, 7 *Auguſty*. Dług: 23. *40* ſzer: 48. 38.

DIMITRYOW, Mia: Roſſyiſkie, w Xięſtwie Smoleńſkim, nad rz: *Uhro*. Dług: 54. ſzer: 52. 30.

DIMORUC, Mia: Tureckie, Europeyſkie w *Romaniy* al: *Thracii*, z Arcybiſkupem Greckim. Sułtan *Bajazet* tu rodźiłſię i umarł zrzekſzyſię Pańſtwa ſwemu ſynowi. l. na gorze oblaney rzeką *Mariza*, dawniey *Iberus* nazwaną, o mil 5 od *Adrianopola*. Dł: 44. 8. ſz. 41. 38.

DINANT, *Dinanum*, Mia: Fr: w *Bretaigne* nad *Nance*, o mil 9 od *S. Malos*, *12 Rennes*, *83 Paryża*. Dł: 15. 26. ſz: 48. 27.

DINANT, *Deonanium*, Miaſto w Belgium. w Biſkupſtwie *Liege*, z zam: wźięte przez Fr: w R. 1554 i w 1675, ale przez traktat Riſwicki uſtąpione dla Biſk: *Liege*, zburzone w R. 1703. l. niedaleko *Moſa*, w okolicy żyżney w marmur, o mil 5 od *Namur*, *16 Liege*. Dług: 22. 34. ſzer: 50. *15*.

DINCKELSPIL, *Dinchespila*, Mia: Szwabſkie wolne z dwiema radami, większą i mnieyszą, w pierwſzey ſą Katolicy i Proteſtańci, w drugiey ſami Katolicy. hand: iedwabną materyą i koſami. l. nad *Wermitz*, o mil 16 od *Neoburga*. Dług: 27. 45. ſzer: 48. 58.

DINGELFINGEN, *Dingolvinga*, Miaſto Niem: w Bawariy niżſzey, wźięte przez Henryka Xiążęcia *de Lantshut*, iak było Concilium Baſileyſkie. leży nad rzeką *Iſer*, między *Lantshut* i *Straubing*.

DINGLE, *Dinglia*, Miaſto w Hiberniy w *Momonii*, w Hr: *Kerry*, z portem wygodnym o mil 30. od *Corcke*. Dług: 7. 25. ſz: 52. 6.

DINGWAL, Mia: Szkockie w Hr: Roſs: l. na mieyſcu żyżnym, nad rz: *Connel*. w ktorey czaſem poławiaią ſię perły, o mil 40 od *Edimburg*, 115 *Londynu*. Dł: 13. 40. ſz: 56. 46.

DINIA, Mia: Fr: w *Prouuence*, z zam: i Biſkupem Sufr: *Embrun*. Piotr *Gaſſendus* ſławny Filozof tu rodźiłſię w *Chauterſier*, w mia: Dińſkim. l. nad *Biſanc*, o mil

o mil 7 od *Lifteron*, 115 *Paryża*. Dł: 24. 2. fz. 44. 5.

DIOIS, Pr: Fr: w Delfinacie ktòrey gł: ieft *Die*.

DIRSCHAU, *Dirchovia*, Pruſkie mia: w Chełminſkim, nad *Wiſłą*. Dł: 37. fz. 54. 3.

DISIER (S.) *Fanum S. Deſiderii*, Mia: Fr. w Champaigne, alboSzampaniy, wytrzymało oblężenie woyſka Karola V. w R. 1544. teraz nietak mocne. l. nad rz: *Marne*, gdźie zaczyna noſić ſtatki, o mil drogi naypięknieyſzey w Europie 4 od *Vitry*, 5 *Bar-le-Duc*. D: 22. 35 fz. 48. 35.

DISMA, Mia: japońſkie, z rowem, ktòry go dźieli od *Nauguefac*. Holl. tu maią ſpichlerz, i handluią aż do Pazdźiernika.

DITMARSEN, Pr: Xięſtwa Holſztynſkiego, częścią w *Danii* gdźie ſą Mia: *Meldorp* i *Brunsburel*, á częścią w *Holſteyn Gottorp* gdźie ſą Mia: *Lauden* i *Heide*.

DIUM, Mia: i zam: Indyiſkie, na wyſpie tegoż nazwiſka, w Kr: *Guzurat*, hołduie Portugaliy: Cambaiczy oblegli go w Roku 1538. lecz za przyiściem ſukurſu od Sulimana w R. 1546, muſieli odſtąpić, nietak hand: iak dawniey. Dł: 83. 30. fz: 21. 42.

DIVANDURON, *Divandurae Inſulae*, wyſpy 5 Az: z ktòrych każda ma koło 7 mil wkoło, w zdrowym powietrzu, grunt maią żyżny, i handel kwitnący, hołduią Kr: *Cananor*. leżą przy wyſpach *Maldiviae*.

DIVAR, wyſep na morzu Indyiſkim, na połud: Mia: *Goa*, hołduie Portug.

DIVE, rzeka Fr: w Poitou, wpada w *Vienne*.

DIXMUDEN, albo Difinuda, *Dixmuda*, Mia: w *Belgium* w *Flandry*, mocne, oblężone bez ſkutku w R. 1459 przez Burgeſczykow, i przez Gandczykow w R. 1580, przeciwny miało los wroku 1692, będąc wźięte przez Ang: á potym przez Fr: ale przymierzem Utrechtſkim uſtąpione Auſtryi. l. na bardzo pięknym mieyſcu żyżnym, gdźie wyśmienite robią maſło. o mil 3 od *Nieport* al: *Nieuport*, 4 *Ypres*, 9 *Dunkerki*. Dł: 20. 30. fz: 51. 2.

DNIEPR, *Boryſthenes*, rzeka wielka Europeyſka, poczynaſię w Moſkwie, idźie przez Mſciſławſkie, Rzeczyc: Kiowſkie i wpada w czarne morze pod *Oczakowem*.

DNIESTR, *Tyras*, albo *Nieſter*, rzeka wielka Europeyſka, zaczynaſię z gòr w Woiewodztwie Ruſkim, wpada pod Białogrodem w czarne morze.

DOBRZYN, *Dobrinum*, Polſkie mia: gł: źiemi ſwego nazwiſka, w Mazowſzu. l. na wyſokiey ſkale, niedaleko *Wiſły* o mil 5 od *Pleſkowa*. Dług: 37. 35. fz: 52. 38.

DOCKUM, *Doccum*, Miaſto Pr: ſprzymierzonych w *Friſii*, w *Oſtergow*, w źiemi żyżney przy uściu rzeki *Avers*, o mil 4 od *Levarden*, 9 *Groninga*. Dł: 23. 28. fz: 53. 18.

DOE, albo Dove, *Theſtuadum*, Fr: mia: w *Anjou*, handlowne, ma ſławne iarmarki, fontanny piękne i wſpaniały pałac Xięcia *de Aquitania*, l. o mil 4 od rz: *Loire*. Dł: 17 15. fz: 47. 12.

DOESBURG, *Tentoburgum*, mia: w Belgium ſprzymierzonym, w Hr. *Zuſten* wźięte w R. 1591 przez Hr: Maurycego *de Naſſau*, i przez Fr: w R. 1672. l. nad rz: *Iſel*. o mil 4 od *Zuſten*. Dł. 23. 42. fz: 52. 3.

DOGADO, *Venetus Ducatus*, część Państwa Weneckiego, w ktòrey leży Wenecia głowa tego Państwa.

DOL, *Dola*, Mia: Francuſkie w Brytani wyżſzey. Biſk: ieſt Sufraganem *Tours*. leży w kraiu obfitym w konopie, zboża, i owoce, z ktòrych pewny napoy robią, l. o mil 2 od morza, 7 *S. Malo*, 12 *Rennes*. Dług: 15. 53. fz: 48. 33.

DOLCEAQUA, Wł: mia: w Piemonte, gł: Marchii tegoż nazwiſka, z zam: żyżne w wino, i oliwę wyśmienitą. l. nad rz: *Nervia*, o mil 2 od *Ventimilia*. Dłu: 25. 13. fz: 43. 52.

DOLE, *Dola Sequanorum*, M. Fr: *Franche Comtè*, ma na całą Francyę naypiękniеyſze Collegium Jezuickie. Wźięte przez Fr: w R. 1479, oblężone bez ſkutku w R. 1536 przez Xięcia *de Condè*, wźięte przez Ludwika XIV w R. 1668, á w R. 1674 zburzone. l. w okolicy żyżney i miłey nad rz: *Doux* albo *Doubs*, o mil 10 od *Beſancon*, 28 *Genevy*, 78 *Paryża*. Długości 23. 10. ſzerokości 47. 5.

DOLTABAT, Mia: Mogolſkie, w Pr: *Balagat*, z naylepſzą w całym tym Państwie fortecą. Długości 94. 30. ſzerokości 18. 40.

DOLE, Mia: Czeſkie w cyr: *Pilſen*, z dwiema wieżami, ſławne z bitwy w R. 1466 miedzy woyſkiem Papieſkim i Huſſitami, ktòrzy wiele Katolikow na placu położyli. wźięli go Szwedźi w R. 1541

DOMBES, *Pagus Dombenſis*, Pr: Fr: i Xięſtwo udźielne, żyżna. ma 12 Kaſztelanii: *Trevous* ieſt gł.

DOMFROND, *Donfrentium*, Fr. mia: i Hr. w Normandiy, na górze, o mil 14 od *Alanſon*, 50 *Paryża*. Dług: 16: 58. ſz: 48 34.

DOMINGO (S.) al: *Domingue*, wyſep Am: ieden z Antillow, na mil 160 wdłuż, trzydźieście wſzerz, otoczony przykremi ſkałami w wodźie utaionemi, bogaty w kruſzce złote i kryſztał w połud: i półn. ſtronie nieznośne byłoby gorąco, gdyby niechłodźił wietrzyk wſch: częſto powiewaiący, i częſte dźdże, ale ta wygoda ieſt przyczyną wielkiey niewygody, ſprawuiąc wilgotne i gniłe powietrze, które chleb, mięſo i owoce prętko pſuie. Europeyczykom prędko ſiwiznę ſprawuie, tuteyſi iednak ludźie długo żyią; rzek ma wiele, naywiękſza *Antibonit*, hołduie częścią Hiſz: częścią Fr:

DOMINGO (S.) al: Domingue Mia: gł: pomienionego wyſpu, z portem, ma Arcybiſkupa i wſpaniały Katedralny Kościoł hołduie Hiſz. l. na brz: połud: rzeki *Ozamo*. Dł. 308. 20. ſz: 18. 20.

DOMINIK (S.) ob: *Domingo (S.)*

DOMINICA albo Dominique wyſep Am: połud: ieden z Antillow nazwany od Niedźieli, w który dźień doſzli go Hiſz: wody ma dobre, ale mieſzkańcow, którzy ſą Cannibali albo Caraibes, nieludzkich i ladaiakich. Dł. 315. ſz. 15.

DOMITZ, *Domitium*, Miaſto Niem: w cyr: Saxoniy niżſzey, w Xięſtwie *Meckelburg*, wźięte w R. 1627 przez Ceſarza, a w 1621 przez Szwedow, znowu przez Ceſarza i Saſow w R. 1637 i znowu przez Szwedow w R. 1643. l. przy złączeniu rz: *Elba i Elva*, o mil 5 od *Dannebergh*. Dł: 29. 16. ſz: 53. 25.

DON, *Tanais*, rzeka Europeyſka, iedna z znacznieyſzych, maiąca zdroiewiſko w Rezańſkim w *Iwan oziero*, oblewa wiele miaſt ſławnych i granice Kozackie od *Nordeſt*, dźieli Europę od Azyi, wpada w morze *Palus Mæotidis*.

DONREMY, wieś Fr: w Barrois, oyczyzna Joanny *de Arco*, nazwaney potym *Pucelle de Orleans*, l. nad rz: *Moſa*, o mil 2 od *Neuchateau*, 3 *Vancoieleurs*.

DONAT (S.) For: w Flandryi Holl: naprzeciw *Ecluſe* al: *Sluz*.

DONAWERT, *Danubii Inſula*, Mia: Szwabſkie, przy granicach Bawaryi, dawniey Ceſarſkie, dźiś Bawarſkie, w różnych ręku bywało podczas woyn Niemieckich l. nad *Dunaiem*, o mil 10 od *Auguſta*, 15 *Ulma*. Dług: 28. 22. ſz: 48 42.

DONCHERY, *Doncheriacum*, Mia: Fr: w Szampaniy w Retelois, nad rzeką *Moſa*, o milę od *Sedan*. Dł: 22. 32. ſz: 49. 41.

DONNEC albo *Don* mnieyſzy, rzeka Kozacka, ma zdroiewiſko w Kozakach, których graniczy z Tatarami, wpada w *Don*.

DONZY, *Donziacum*, Fr. m. gł. okolicy ſwego nazwiſka, o mil 9 od *Nevers*. Dług: 20. 35. ſz: 47. 22.

DORA, rz: Wł. w Piemonte.

DORAT, Fr: mia: w Marchyi nad rz: *Seves*, o mil 3 od *Bellac*, 10 *Limoge*. Dług: 18. 46. ſzer: 46. 10.

DORCHESTER, *Durnovarta*, Mia: Ang: gł: Pr: *Dorſet*, handlowne, poſyła dwóch Deputatow na Parlament. l. niedaleko *Foſſawai*, gdźie Rzymianie trzymali ſwóy półk, iako ſię pokazuie z dawnych mentalow, l. nad rz: *From*, o mil 40 od *Londynu*. Dł. 15. 10. ſzer: 51. 41.

DORDONE, rzeka Fr: poczynaſię od góry złotey nazwaney, w *Auvergne*, idźie przez *Guienne*, wpada w *Garomne*, niedaleko *Bourg ſur Mer*.

DOREST obacz *Siliſtria*.

DORNOCK, *Dorodunum*, M. Szkockie połud: gł: Hr: *Sutherland*, z zam: i portem nad morzem tegoż nazwiſka, o mil 42 od *Edimburg*, 150 *Londynu* Dłu: 14. 10. ſz: 57. 58.

DORNSTAT, Niemieckie, m. Szwabſkie, w Xięſtwie *Würtemberg*.

DORSETSHIR, Pr: Angielſka, na mil 50 wkoło, miła i żyżna w zbożu, ma marmur, *Dorcheſter* ieſt głową, leży nad morzem.

DORSTEN, *Dorſta*, Miaſto Niem: w cyr: Weſtfalii, w Państwie Elektora *Coloniy*, mocne, ſławne z Synodu Prowincyalnego, który tu był w R. 1618 przeciwko Proteſtantom. l. nad rz: *Lippe*, o mil 15 od *Münſter*. Dł: 24. 38. ſz: 51. 38.

DORT, *Dordracum*, Mia: w Belgium ſprzymierzonym pierwſze między ſtanami Prowincyi, mieli tu zbor ſwóy albo Synod Proteſtanci w R. 1618. Tu rodźiliſię Paweł *Merula*, Korneli *Adrian*, Guilhelm *Linda*, Jan *Wit*. l. na wyſpie przy uściu rz: *Moſa*, gdźie ſię poławiaią łoſoſie. o mil 3 od *Rotterdam*, 6 *Breda*. Dług: 22. 8. 51. 50.

DORT-

DORTMUND, *Tremonia*, Niemieckie mia: w cyr: Weſtfaliy, Ceſarſkie, ludne i mocne. l. nad *Emſter*, o mil 14 od *Münſter*, 15 *Colonia*. Dług: 15. 6. ſzer: 51. 30.

DOVAI, *Duacum*, Miaſto w *Flandryi*. Fr: z Akad: fundowaną od Filippa II, i z parlamentem; wźięte przez Fr: w R. 1667 i od Allianrow w 1710 ale odebrane przez Fr: w R. 1712 po bataliy *Demnin*. ktòrym doſtałoſię przez przymierze Utrechtſkie. oyczyzna Hieronima *Commerin*, Jana *de Boulogne*. l. nad rz: *Scarpe*, o ſtrzelenie z armaty od Fortecy *Scarpe*, o mil 6 od *Cambray*, 45. *Paryża*. Dł: 20. 44. ſz: 50. 22.

DOURAK, Mia: Perſkie zkąd wychodzą trzciny, ktòremi piſzą. l. przy złączeniu rz: *Eufrates* i *Tygris*. Dług: 74. 32. ſz: 32. 15.

DOURO rzeka Hiſz: maiąca zdroiewiſko w Caſtyliy ſtarey, idźie przez Portug: przeſzedſzy od wſch: do zach: mil 60. wpada w *Ocean*.

DOURDAN, *Durdanum*. mia: w *IsleFrance*, rządźiſię ſwym własnym prawem, hand: pończochami iedwabnemi i wełnianemi. l. nad rz: *Orge* o mil 9 od *Chatres* i *Paryża*. Dł: 19. 34. ſz: 48. 30.

DOURLACH, *Durlacum*, Szwabſkie mia: gł: Margrabſtwa *BadenDurlach*, mieſzkańcy ſą Proteſtańci, ſpalone przez Fr: w R. 1689. l. nad rz: *Geſſen*, o mil 6 od *Filisburg*. Dł: 27. 3. ſz: 48. 58.

DOURLENS, *Durlendum*, Fr: mia: w Pikardiy, o mil 6 od *Amiens*, 7 *Arras*.

DOURES, *Dubris*, Mia: Angielſkie, nad morzem, i ieden z pięciu uprzywileiowanych portow; tuteyſi Deputaci na parlament nazywaiąſię Baronowie pięciu portow. Zamek tuteyſzy powiadaią, że ieſt wyſtawiony przez Rzymian. l. o mil 7 od portu *Calais*, 22 *Londynu*. Dł: 18. 58. ſz: 57. 7.

DOUX, *Dubis*, rz: Fr: w *FrancheComtè*, idźie pod *Beſancon*, i *Rochefort* i wpada w rz: *Soſne*.

DOWNE, *Dunum* mia: w Hiberniy głowa Hr: *Downe* w Pr: *Ulſter*, z Biſkupem złączonym z *Connor* o mil 22 od *Dublin*. Dł: 11. 48. ſz: 54. 23.

DRAGUIGNAN, *Deutum*, M: Fr: w Prouuence, w okolicy żyżney, o mil 4 od *Freius*, 16 *Tolon*. dł: 24. 14. ſz: 43. 34.

DRAS, obacz *Darcha*.

DRAU, *Draus*, rz: znaczna Niem: poczynaſię w Bawaryi, wpada w *Dunay*.

DRENT,

DRENT, Hr: Pr: ſprzymierzonych, gr: od połud: z *Groninga*, od wſch: *Weſtfalią*, od pòłn: *Overiſſel*, od zach *Friſią*, *Coword* ieſt gł:

DREUX, *Docum*, Miaſto Fr: dawne, i Hr: w *Beauce*, wiele ztąd wychodźi ſukna na woyſko: była tu bitwa w R. 1572 za Karola IX z przegraną Proteſtantow gdźie Xiąże *de Condè* poſzedł w niewolą, wźiął Henryk IV w R. 1593. Tu rodźiłſię Rolroux Poeta. l. przy gòrze nad rz: *Blaiſe*, o mil 7 od *Chartres*. Dł: 19. 10. ſz: 48. 44.

DREZNO, *Dreſda*, Mia: Niemieckie, w cyr: Saxoniy wyż: w *Miſnii*, głowa całey Saxoniy, z zam: rez: Elektora, wźięte przez Krola Pruſkiego w roku 1756, á odebrane przez Auſtryakow w roku 1760, lecz znowu Krol Pruſki opanował go wtymże roku. l. nad rz: *Elba*, ktòra go przerzyna, i dźieli na ſtare i nowe o mil 3 od *Meiſſen*, 15 *Lipſka*, 20 *Pragi*. Dł: 31. 26. ſz: 51. 12.

DRIESEN, *Drieſena*, Miaſto Niem: i zamek w *Marchyi* nowey Brandeburſkiey, wźięte przez Szwedow w R. 1639 i oddane w R. 1650. l. nad rz: *Warta*, o mil 2 od *Lantsberg*. Dług: 33. 36.

Z

ſzer: 52. 46.

DROGEDA, Miaſto Ang: w Pr: *Ulſter*, w Hr: *Lout*, znaczne, ludne, i mocne, handlowne z portem. wygrał tu Xiąże *de Oranges* z Jakòbem II Krolem Angielſkim w R. 1690. l. nad rz: *Bon*, o mil 12 od *Dublin*.

DROITWICH, wieś Angiel: w *Worceſtershire*, ma trzy źrzodła, zkąd biorą ſol, poſyła dwòch Deputatow na parlament. leży o mil 2 od *Worceſter*, 31 *Londynu*. Dł: 15. 26. ſz. 52. 20.

DROMORA, *Dromoria*, mia: w Hibernii w Hr: *Downe*, w Pr: *Ulſter*. Biſkup ieſt Sufraganem *Armagh*. Dług: 11. 20. ſzero: 54. 28.

DRONTHEIM, *Nidroſia*, M: w *Norvegiy*, znaczne, gł: Guberniy tegoż nazwiſka, z portem, ma Arcybiſkupa, wźięte przez Szwedow w R. 1658 i wtymże odebrane przez Dunczykow, ktòrym mocą traktatu *Copenhagen* w R. 1660 nawieki doſtałoſię. l. otoczone prawie całe morzem i rz: *Nidder*, o mil 95 od *Bergen*, 108 *Stockolm*, 136 *Copenhagen*. Dł: 28. ſz: 64. 15.

DRUSENHAIM, miaſteczko w *Alſacyi* wźięte przez Ceſarza w R. 1704 i przez Fr: w Roku 1706. leży nad *Moter*, niedaleko

Re-

Renu.

DRUSI, ludźie w Syryi, mieszkaią na gòrze *Liban* i *Antil ban* w Palestynie, niewiadome są ich obyczaie, wieść tylko niesie, że są nieprzyiaciele Turkow. Xiąże tuteyszy szczycisię że iest Domu Lotaryngiy.

DUBLIN, *Dublinum*, Miasto w Hiberniy, w Pr. *Linster*, znaczne, z Biskupem, parlamentem, i Akademią fundowaną od Kròlowey Elżbiety w R. 1591, rez: Vicereja, ma wspaniałe Domy, sądźisię prawem Londyńskim: oyczyzna Jakòba *Userius*. l. nad rz: *Iff*, niedaleko morza na mieyscu żyżnym, o mil 85 od *Londynu*. Dł: 11. *15*. sz. 53. *28*.

DUBNO, Polskie mia: w Woiewodztwie, Wołyńskim, sławne z iarmarkow, na ktòre cudzoźiemscy kupcy zieżdżaiąsię, ma mocny zamek, i wnim młyn na rzece *Ikwie*, dla wygody garnizonu w czasie oblężenia, na teyże *Ikwie* ma staw wielki, na ktòrego kępie Klasztor Bazyliański. l. o mil 6 od *Krzemieńca* 7 od *Łucka*.

DUDERSTADT, *Duderstadium*, M. Niem: w Xięstwie Brunswickim, hołduie Elektorowi Moguńskiemu od R. 1365. l. nad rz: *Viper*, o mil 6 od *Gottingen*, *15 Cassel*. Dł: 28. *21*. sz. 51. *34*.

DUERO, ob: *Douro*.

DUISBURG, *Duisburgum*, M. Niem: w cyr: *Westfaliy*, w Xięstwie *Clivii*, z Akad: fundowaną w R. 1655, dawniey Cesarskie, potym Kròla Pruskiego, ktòry tu zburzył mury. l. nad rz: *Roer*, niedaleko *Renu*, o mil 5 od *Dusseldorf*. Dług: 24. 25. szer: 61. *24*.

DUMBAR, *Bara*, Mia: Szkockie, w Pr: *Lothian*, z portem, gdźie się poławiaią śledźie, i łososie, przy ktòrym w roku 1650 przegrał Karol II. l. o mil 7 od *Berwick*, *10 Edemburg*. Dług: 15. *23*. sz: 56. *12*.

DUMBLAIN, *Dumblanum*, M. Szkockie, w *Montheit*, wygrał tu Xiąże *de Argile* w R. 1715 bitwę, nad sprzyiaiącemi Pretedentowi Angielskiemu. l. nad *Teeth*, o mil 2 od *Sterling*, *12 Edimburg*. Dług: 14. *16*. sz: 56. *34*.

DUMFEMLING, *Fermelinodurum*, Mia: Szkockie, w Pr: *Fiffa*, znaczny ma pałac Kròlow Szkockich, z ktòrych niektòrzy są tu pogrzebieni. Tu rodźiłsię nieszczęśliwy Karol I. *Stuard*. i Xiężna Elżbieta Babka Kròla Jerzego. l. o mil 5 od morza, *21 Edimburg*. Dług: 15. *51*. szer: 55. *54*.

DUM-

DUMBRITON, *Castrum Britonum*, Mia: Szkocyi połud: gł. Hr: *Lenox*, z zam: iednym z naymocnieyszych w Eur: zchroniwszysię tu Brytanczycy utrzymalisię 300 i więcey lat. l. przy złączeniu rzek *Leven* z *Clyde* obsitą w łososie, o mil 5 od *Glascow*, *18 Edimburg*. Dług *13*. *15*. sz: 56. *38*.

DUN-le-ROY; *Regiodunum*, M. Fr. w *Berry*. l. nad rz: *Eure*, o mil 7 od *Bourges*, *10 Nevers*, *55 Paryża*. Dług: 20. *14*. sz: 49. 22. *53*.

DUNA, obacz *Dwina* i *Dzwina*.

DUNA, *Dunum*, Francuskie mia: w Xięstwie *Bar*, fortyfikacye tuteysze są zburzone. l. nad rz: *Mosa*, na połud: miasta *Henay*. Dł. 22. *52*. sz. 49. *22*.

DUNAY, *Danubius*, rz: Eur: wielka, maiąca zdroiewisko niedaleko *Zuneberg*, w lesie czarnym, idźie przez *Szwaby*, *Bavaria*, *Austryą*, *Węgry*, *Servią*, *Moldavią*, wpada w czarne morze, gdźie niedaleko łowisię pewna ryba, ktòrą włożywszy w flaszkę pełną wody z trochem piasku na dnie, rzucaniemsię i odpoczynkiem swoim przepowiada odmiany powietrza daleko lepiey iak *Thermometrum*.

DUNBARTON, ob: *Dumbriton*.

DUNCZYK, obacz *Dania*.

DUNDALK, *Dunkeranum*, M. w Hibernii w Hr: *Louth*, w Pr. *Ulster*, z wygodnym portem, posyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 3 od *Carlingford*. Dług: 11. *6*. szerokości 64. *1*.

DUNDEA, *Dei Donum*, Mia: i port Szkockie, w Pr: *Angus*, mocne i handlowne. Cromuel wźiął go wstępnym boiem. Tu rodźiłsię *Boetiusz* sławny Historyk. l. nad rz: *Tai*, o mil 4 od *S. Jędrzeia*, *5 Parth*. Dł: 15. *5*. sz. 56. *42*.

DUNEBURG, obacz *Dyneburg*.

DUNEMUND, *Dunemunda*, For: Kurlandska, wźięta przez Szwedow w R. 1621, i przez Moskwę na początku tego wieku. l. przy uściu rz: *Dzwina*. Dł: 42. sz: 57.

DUNESBAY, *Dunum*, odnoga morska bardzo mała na brzegu Ang: niedaleko zam: *Whitby*.

DUNFREIS, *Dunfreja*, Mia: Szkockie, połud: w Pr: *Nithsdale*, handlowne. l. nad rz. *Nith*, o mil 22 od *Edimburg*. Dłu: 13. *50*. sz. 55. *8*.

Z 2 DUN

DUNGAL, *Dungalia*, mia: w Hiberniy gł. Hr: tegoż nazwiſka. Dł: 9. *28.* ſz. 54. *36.*

DUNGARVAN, *Dungarvanum*, Mia: w Hibernii w Prowincyi *Munſter*, w Hr: *Waterford*, z zam: nad morzem beſpiecznym od wiatrow gwałtownych. Dłu: 10. *12.* ſz: 52. 2.

DUNKEL, *Duncheldinum*, Szkockie mia: w *Pertshire*, ſławne z iarmarkow, na ktòre z gòr ludźie przyieżdżaią. dawniey było ſtolicą Biſkupa Sufragana Miaſta S. Jędrzeia. Tu otrzymał zwycięſtwo Kròl Angielſki nad Pretendentem. leży nad rzeką *Tay*, o mil 4 od *Perth*, *14 Edimburga*. Długośći 14. 10. ſzerokośći 56. *55.*

DUNKERKE, *Dunquerca*, M. Fr: i port w Hr: *Flandryi*, wźięte przez Fr: od Angliy w roku 1558. i uſtąpione Hiſz: przez traktat *Chaſteau Cambres s*, Xiąże *de Engien* znowu go wźiął Hiſz: w R. 1646, do ktòrych gdy powròciło, Marſzałek *de Turena* znowu go wźiął w R. 1658, ápotym oddano go Anglikom, od ktòrych w R. 1662 Ludwik XIV nabył i ufortyfikował, ktòre fortyfikacye mocą traktatu Utrechtſkiego zburzone ſą, ale znowu poprawione po śmierci Karola VI Ceſarza. Tu rodźiłſię Jan *Bath.* l. nad morzem, o mil 3 od *Gravelines 5 Nieuport*, *9 Oſtenda*, *6 Calais*, *62 Paryża*. Dł: 20. 2. ſz: 52. 2.

DUNOIS, okolica Francuſka i Hrabſtwo w *Beauce*, *Chateaudun* ieſt gł.

DUNS, *Dunſum*, Mia: Szkockie, połud: w Hr: *Mers*, oyczyzna Skota. l. o mil 10 od *Edimburg*. Długośći 15. *15.* ſz: 55. *58.*

DUNSKIE Państwo, obacz *Dania*.

DUQUELA, Prowin: Afr: w Kr: Marokańſkim, obfita w zboże, i owce, *Azamor* ieſt gł.

DURANCE, rzeka Fr: idźie z gòr *Alpes*, bardzo rozlaniem ſzkodźi kraiom przez ktòre przechodźi, wpada w rzekę *Rhone*, o milę od *Avignon*, albo *Avinionu*.

DURANGO, *Durangum*, Mia: Hiſz: w *Biſcaia*, o mil 4 od *Bilbao*.

DURANG, Am: mia: w nowey *Biſkaja*. Biſkup ieſt Sufr: *Mexicu*. l. w okolicy żyżney, i w ſol obfitey. Długo: 271. *15.* ſz: 24. *30.*

DURAZZO, *Durracium*, i *Dyrrachium*, M. Tureckie Eur: w *Albaniy*, dawne, z Arcybiſkupem, i portem nad morzem Weneckim, o mil 7 od *Croja*, *17 Scodra*. Dług: 33. 2. ſz: 41. *25.*

DURBO, *Durbutum*, mia: w Belgium, gł. Hr: tegoż nazwiſka, w *Luxemburg*, uſtąpione Fr: w 1661, ktòrego Fr: uſtąpiła w R. 1698. l. nad rz: *Outre*, o mil 10 od *Liege*, *13 Namur*. Dł: 23. *18.* ſz: 50. *15.*

DURCKEIM, Niem: mia: w Palat. l. o mil 5 od *Neüſtat*, i *Spira*. Długośći 15. *30.* ſzer: 49. *26.*

DUREN, *Duremum*, M: Niem: w cyr: *Weſtfaliy*. w Xięſtwie *Juliy*, dawniey Ceſarſkie, w Roku 1543 wſtępnym boiem wźięte przez Karola V. á przez Generała *Roſa* w R. 1642, i tegoż odebrane przez Ceſarza. l. nad rz: *Roer*, o mil 5 od *Juliacum*. Dłu: 24. *15.* ſz. 50. *46.*

DURETAIL, *Dureſtallum*, Fr: mia: w *Anjou*, z zam: obfite w wino, i w zboże. leży nad rzeką *Loir*.

DURGOUT, Miaſto Azyatyckie Tureckie. leży o mil 15 od *Smyrna*.

DURHAM, *Dunelmum*, Mia: Ang: gł: Pr: tegoż nazwiſka znaczne, w zdrowym powietrzu. Biſkup ieſt Sufr: *Yorck*, chleb ſię tu dobry udaie. w bliſkośći tuteyſzey wygrali Ang: bitwę z Szkotami w R. 1346, ktòrych Kròla Dawida *Brus*, w niewolę wźięli, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rzeką *War*, o mil 70 od *Londynu*.

DUSSELDORP, *Duſſeldorpium*, Mia: w cyr: *Weſtfaliy*, głowa Xięſtwa *Berg*, mocne. leży nad potokiem *Duſſel*, niedaleko *Renu*, o mil 9 od *Juliers* al: *Juliacum i Colonia*. Dług: 24. *28.* ſz: 51. *12.*

DUTLINGEN, *Dutlinga*, Szwabſkie, mia: hołduie Xięciu *de Würtemberg*. l. przy zam: na gòrze ſtoiącym, nad rz: *Dunaiem*, na ktòrey ma piękny moſt o mil 12 od *Schafuſa*, *13 Conſtancia*. Dług: 26. *27.* ſz: 48.

DWINA, *Duna*, rzeka Roſſyſka, maiąca uśćie w białe morze.

DWINA, Pr. Roſſyſka zachodnia, od pomienioney rzeki nazwana. l. przy białym morzu, *Archangel* ieſt gł.

DYNEBURG, *Duneburgum*, Mia: i For: Inflantſka. l. nad rz: *Dzwiną*, obacz *Inflanty*, Dł: 51. ſz. 56. *4.*

DZWINA, Rzeka Europeyſka, maiąca zdroiewiſko w Roſſyi, idźie pod *Witepſkiem i Połockiem*, i nieſie ſtatki do *Rygu*, od ktò-

którey niedaleko wpada w Baltyckie morze,

E. E. E.

EARN, ieżioro w Hibernii Prow: *Ulſter.*

EAST-Meath Hr. w Hibernii w Pr: *Leinſter*, na mil 13 wdłuż, i tyleż wſzerz, ludne, bogate, w miłym położeniu, *Kells* ieſt głową.

EATON, *Etona*, Ang: mia: w *Buckinghamshire*, ma konwikt na 70 ſtudentow, których odźiewa i karmi, i przeſyła do Collegium *Cambridges* albo *Cantarbrigia*. l. nad rz: *Tamis.*

EAUSE, *Eluſa*, Mia: Francuſkie, w Gaſcoigne, gł. okolicy *Eauſan*, o mil 5 od *Condom*. Dł: 17. *41.* ſz: 43. *56*,

EBERFORT, Mia: Niemieckie w ArcyXięſtwie Auſtryi.

EBERSBACH, Mia: Niem: w Palatinacie *Renu*, wźięte przez Generała *Roſa* w R. 1639. opaſał go woyſkiem w R. 1692 Landgraf *de Haſſen Caſſel* bez ſkutku, który dopiero pokazał wźiąwſzy w R. 1697; przez traktat Ryſwicki, zburzone ieſt. l. przy złączeniu rz: *Alſen i Nawe* o milę od *Creuſnac*, *7 Bingen.* Długości 26. *5.* ſz: 49. *53.*

EBREVIL, *Ebrogilum*, Francmia: w *Auvergne*, z Opactwem, o mil 3 od *Riom*, *5 Clermont*. Dł: 20. 40. ſz: 46. 5.

EBRO, *Iber*, rz: Hiſz: wod zdrowych, wielka, maiąca zdroiewiſko przy gr: *Caſtyliy* ſtarey, przechodźi *Arragone i Catalonią*, wpada w śrzodźiemne morze niedaleko M. *Tortoſa.*

ECHELLES, *Scalæ*, Miaſto w Sabaudyi, ma piękny marmurowy nadgrobek. l. o mil 5 od wielkiey *Kartuzyi*. Dłu. 23. *25.* ſz. 45. *10.*

ECHEREN, wieś w Belgium w Marchyi *Anversa*, była tu batalia w Hr: R. 1703 między Francuzami i Alliantami, o mil 2 od *Anverſa*, *8 Bergen-opzoom:* Dłu: 21. 57. ſz: 51. *18.*

ECLUSE, *Sluſæ*, mia: w Belgium Holl: w Flandryi, mocne, z portem dobrym, oblężone było bez ſkutku w R. 1405 przez Ang: á w R. 1436 przez mieſzkańcow *Bruges*, lecz Hollendrom

pod

pod Kommendą Xięcia Maurycego *de Naſſau* udałoſię wźiąć go w R. 1604, ma wkoło zamki. l. niedaleko morza, o mil 3 od *Bruges*. Długości 20. *54.* ſz: 57 *18.*

EDEM, Mia: w *Belgium*, ma bardzo dobre ſyry. l. nad *Zuiderzee*, o mil 2 od *Horn*, *3 Amſterdam.* Długości 22. 28. ſz. 52. 53.

EDEMBURG, al: Edimburg, *Edemburgum*, Mia: gł: Szkocyi, znaczne, dawniey ſtolica Królow Szkockich, z zam: mocnym, z Kościołem, który był dawniey Katedral: z wſpaniałym pałacem Królewſkim, i z ſławną Akad: w którey Kśięgarni ieſt rog na kilka piędźi długi w R. 1661 urznięty iedney kobiecie lat 50 maiącey, która po tym urznięciu 12 lat żyła. Tu rodźiliſię Alexander *Ales*, Robert *Barclay*, Gilbert *Brunet.* l. na mieyſcu miłym, i żyżnym, o mil półtory od morza, 75 *Dublin*, *90 Londynu.* Dł: 14. *34.* ſz. 55. *50.*

EDMONDSBURY (S.) M. Ang: w Pr: *Suffalk*, dawne z ſławnym Klaſztorem, od którego bierze nazwiſko, poſyła dwóch Deputatow na parlament. leży o mil 20 od *Londynu.* Dłud: 18. *30.* ſz: 52. *20.*

EFFENDINGER, Niemieckie, mia: w Auſtryi wyżſzey, ma dwa zamki, ieden w mieście, á drugi zamiaſtem, o mil 3 od *Lintz.* Dł. 31. *48.* ſz: 48. *18.*

EGIPT, *Ægyptus*, kray Afr: na mil 200 wdłuż, á 50 wſzerz, ieſt wyżſzy, niżſzy, i śrzedni, wyżſzy zamyka dawną Tebaidę; ſrzedni od *Beneſowes* ciągnieſię do *Kairu*, niżſzy od *Kairu* reſztę zamyka; żyżny, handlowny, z okoliczności bliſkiego morza czerwonego, i śrzodźiemnego; niema tak pięknych rurmuſow, iak dawniey, niepada tu deſzcz, ale rzeka *Nil* wylewaiąc, obfitość ſprawuie. dawniey miał ten kray Królow ſwoich którzyſię Faraonami zwali, lecz potym pod Perſow, pod Alexandra wielkiego Macedońſkiego, potym za czaſow Kleopatry pod Rzymian poſzli, potym Omar *Kalif* naſtępca Abuckiera opanował go, i tak miewał *Egipt* ſwoich Sułtanow, nawet i Mamalucy panowali tu aż do R. 1517, w którym Selim Turecki odebrał go wſtępnym boiem, i dotychczas Turcy trzymaią; Mieſzkańcy ſą Kofty właſni tego kraiu, Murzyni, Arabowie, Grecy, i Turcy, którzy ſą Panami, *Kair* ieſt gł: gr: od półn: ſrzodźiemnym morzem, od wſch:

mo-

morzem czerwonym i groblą *Suez*, od połud: *Nubią*, od zachodu *Barbarią*.

EGIPCIANIE i Cyganie narod ktòry chodząc po świecie wroży. według wielu zdania pochodzą z żydow wypędzonych około śrzodku czternaſtego wieku, ktòrzy dla uścia prześladowania zchronili ſię w laſy i puſtynie, do ktòrych przybłąkało ſię za czaſem niemało innych hultaiow.

EGLISOW, Mia: Szwaycarſkie, dawne w Kantonie *Zurig*. podległe częſtemu źiemi trzęſieniu.

EGRA Mia: Czeſkie, dawniey Ceſarſkie, dźiś Auſtryackie, rządy ſą przy 4 Burmiſtrzach. brane, i odbierane podczas woien, oyczyna Kaſpra *Bruſchius*. l. nad rz: *Eger*, o mil 15 od *Culembach*, *20 Praga*, *82 Wiednia*. Dłu: 31. ſz: 50.

EHENHEIM, *Enhemium*, M. Alſackie, dawniey wolne Ceſarſkie, dźiś Fr: l. nad *Eger*, o milę od *Strasburg*.

EHINGEN, *Dracuina*, Szwabſkie dwie mia: hołduiące Domowi Auſtryackiemu, iedno nad rz: *Neker*, á drugie nad *Dunaiem*.

EHRMENSTEIN, *Ehrembreſtenium*, For: Niem: w Państwie Elektora Trevirſkiego. Generał *Wert* oblężeniem przymuſił ią dla niedoſtatku żywności poddać ſię w R. 1632. l. naprzeciw *Coblentz*, nad rz: *Renem*. Dłu: 25. *15*. ſz: 50. 19.

EIMBECK, Mia: Niemieckie w cyrkule Saxoniy, gł: Xięſtwa *Grubenhagen*, obfite w kruſzec ſrebrny, rudę żelazną nayprzednieyſzą, handel ma w wyśmienitym piwie; dawniey wolne, teraz hołduie Elektorowi Hannowerſkiemu. l. niedaleko rz: *Ilm*, o mil 5 od *Gottingen*. Dł: 27. *38*. ſz: 51. *46*.

EISENACH, Miaſto Niem: w *Turyngiy*, gł: okolicy tegoż nazwiſka, ztąd miewa ſuſtentacyą Xiąże *de Saxe Eiſenach*. l. nad rz: *Neſs*, o mil 15 od *Erford*. Dł: 28. 6. ſz: 50. *59*.

EISLEBEN, *Eisleba*, Niem: m. w cyr: Saxoniy wyż: w Hrabſtwie *Manſeld*, wydało na świat Marcina Lutra. leży o mil 5 od *Manſfeld*. Dług: 29. *45*. ſzer: 51. 40.

EKELENDORF, *Ekelendorfia*, Mia: Duńſkie, w Xięſtwie *Sleſwick*. l. nad Balt: o mil 14 od *Lubeck*. Dług. 27. *25*. ſzer. 45. 40.

ELAVER, obacz *Allier*.

ELBA, *Albis*, rz: Niemiecka, wielka, maiąca zdroiewiſko w gòrze

rze

rze *Gigantow*, przy granicy Czeſkiey i Szląſkiey, idźie przez *Miſnią* w Saxoniy, i wpada w morze pod *Hamburgem*.

ELBA, *Ilva*, wyſep Włoſki naprzeciw *Piombino*, ma rudy żelazne, marmury, i magnes, hołduie Xięciu *Piombinſkiemu* pod protekcyą Kròla Neapolitańſkiego, ktòry tu ma port *Longone* nazwany.

ELBEUF, *Elbovium*, Fran: Mia: w *Normandyi*, znaczne z tytułem *Par*, i Xięſtwem nadanym od Henryka III dla Karola Lotaryńſkiego, ma fabryki na ſukna od R. 1661. l. nad rzeką *Seyne*, o mil 4 od *Rouen*, *26 Paryża*. Dł: 18. *38*. ſz. 49. 20.

ELBLONG, albo Elbing, *Elbinga*, M: znaczne Polſkie w *Warmiy*, głowa okolicy *Hockerland*, handlowne, dawniey wolne, dźiś hołduie Polſzcze, wźięte przez Szwedow i nazad oddane w R. 1660, także wźięte przez Elektora Brandeburſkiego, i podobnie oddane w R. 1698. leży na mieyſcu żyznym, niedaleko Balt: o mil 5 od *Brunſberga*, *12 Gdańſka*, *40 Warſzawy*. Dług: 43. *18*. ſzer. 54. *12*.

ELBURG, mia: Pr: ſprzymierzonych, w Xięſtwie *Geldrii*, wźięte przez Fr: w R. 1672. leży nad *Zuyderzee*, o mil 4 od *Hatten*. Dł: 23. 20. ſz: 52. 30.

ELCHE, *Illici*, Hiſzp: mia: w Kròleſtwie *Valencya*, żyzne w daktyle i wino. l. nad rzeką *Segra*, o mil 4 od *Alicant*. Dług: 17. *25*. ſz. 38. *10*.

ELCATIF, Mia: i port Az. w *Arabiy* ſzczęśliwey, na brzegu zach: morza Perſkiego, o mil 18 od *Ahſa*. Dług: 70. *40*. ſz: 26.

ELEFANT, wyſep w *Indoſtan*, przy granicy *Malabar* nazwany od wyrytego na ſkale ſłonia, gdźie wyryty także ieſt bardzo żywo kòń i *Pagod*, przed ktòrym ſtoią 40 kamiennych poſągow olbrzymow piękney roboty, ktòrym kłaniaią ſię poganie.

ELEKTORAT, *Electoratus*, kray Niem: ktòrego Pan ma prawo obierania Ceſ: trzech ich ieſt duchownych, á reſzta świeckich.

ELFIN, Mia: w *Hibernii*, w Hr: *Roſcommen*, dawniey Biſkupſkie. Dług: 19. *20*. ſzer: 53. 56.

ELGIN, *Elgia*, Mia: Szkockie, gł: Pr: *Muray*. l. na mieyſcu żyżnym, nad *Loſſia*, o mil 95 od *Edemburg*, *131 Londynu*. Dł. 14. *25*. ſz: 57. 45.

ELHAMMA, M. Afr: w Pr.

Tr-

Tripol, niedaleko *ieźiora trędowatych* nazwanego, że wody iego leczą trąd. Dług: 28. *26*. ſz. 34.

ELIS, Mia: Greckie, w *Peloponeźie*, gł. Pr: żyżney i bogatey nad brzegiem zach: morza położoney tegoż nazwiſka, znaczne, miłe, przeto *Belvedera* nazwane, o mil 3 od *Patras*. Dł. 39. *30*. ſz: 32. *5*.

ELLERENA, *Regina*, Hiſz: mia: w *Extremadura de Leon*, o mil 20 od *Merida*, *21 Sivilia*. Dłu: 12. 45. ſz: 38. *8*.

ELMO (S.) zamek na wyſpie *Malta*, przy końcu *Valletta*, przy wchodźie do 8 pięknych portow. leży na wyſokiey ſkale.

ELMOHASCAR, Mia: Afr: w Kr: *Alger*.

ELNA, *Helena*, Francuſkie m. w *Ruſſilionie*, ktòrego Biſkupſtwo przenieſione w R. 1604 do *Perpignan*. l. nad *Tech* niedaleko *Medit* o mil 2 od *Perpignan*. Dł. 20. *40*. ſz: 42. *30*.

ELPIN, ob: *Elfin*.

ELSTER, *Ulſterium*, Niem: mia: w cyr: *Saxoniy*. l. między *Torgaw* i *Würtemberg*, przy złączeniu rzek *Elſter* i *Elba*. Dłu: 31. *20*. ſz: 51. *28*.

ELTEMAN, Niem: mia: w

Franconiy, w Biſkupſtwie *Würburg*, nad rzeką *Men*. Dł: 28. *22*. ſz: 49. *58*.

ELTOR, Mia: zamek i port Az: w *Arabiy* ſzczęśliwey, na gruźie Mia: *Elan*, według zdania wielu wyſtawione: ieſt tu Klaſztor Bazyliańſki, w ktòrego ogrodźie ſą źrzòdła wody, ktòrą (niektòrzy twierdzą) Moyżeſz obròcił w ſłodką, wrzuciwſzy kawałek drzewa. Długości 52. ſz. 28.

ELVAS, *Elva*, Mia: i zamek Portug: w *Alentei* mocne, Biſk: ieſt Sufr: *Evora*. Hiſz: w R. 1659. opaſali go, á Fr: razem z Hiſz: kuſiliſię w R. 1706 bombardować go. l. na gòrze niedaleko rzeki *Guadiana*, o mil 5 od *Badajos*, *20 Evora*. Dł: 11. *16*. ſz: 38. *44*.

ELWANGEN, *Elvagna*, M. Szwabſkie, z Kollegiatą, ktòrey Proboſzcz ieſt Panem Miaſta, i Xiążęciem *Imperii*. leży nad rz: *Jaxt*, o mil 6 od *Hall*, *10 Anſpach*. Dł. 27. *36*. ſz. 49. *2*.

ELY, *Hela*, Miaſto Angielſkie, w Hrabſtwie *Cambridg*, Biſkupia Katedra. leży nad rzeką *Ouſe*, między bagnami, o mil 5 od *Cambridg*. Dług: 17. *35*. ſz: 52. *20*.

EMBDEN, *Embda*, Miaſto i port

port Niem: w cyr: *Weſtfaliy*, gł. Hr. tegoż albo *Oſtfryſia* nazwiſka, znaczne przed laty. przedały go Prowincye ſprzymierzone w R. 1744. Kròlowi Pruſkiemu. l. nad rz. *Ems*, niedaleko morza o mil 10 od *Groninga*, *18 Oldenburg*. Dług. 23. *38*. ſzer: 53. *20*.

EMBOL, obacz *Amfipol*.

EMMERICH, *Emmerichum*, Mia: Niem: w cyr: *Weſtfaliy*. w Xięſtwie *Cliviy*, wźięte przez Fr: w R. 1672, oddane Kròlowi Pruſkiemu. l. niedaleko *Renu*, o mil 3 od *Cleves*, *8 Nimega*. Dłu: 23. *40*. ſz: 51. *49*.

EMON, Port Chińſki, w Pr. *Fokien*, znaczny i handlowny, opatrzony garnizonem. Dług: 136. *40*. ſz: 24. *30*.

EMPOLI, *Empolia*, Włoſkie mia: w *Toſcanie*: Biſkup ieſt Sufraganem Florencſkim. l. nad rz: *Arno*, o mil 9 od *Florencyi*, 33 *Piſa*.

EMS, *Amasius*, rzeka Niem: ma zdroiewiſko w Hrab: *Lippe*, idźie przez *Oſtfriſia*, i niżey *Embden* wpada w morze.

ENCHUYSE, *Enchuſa*, Mia: Holl: połud: z portem dawniey ſławnym, teraz zarzuconym piaſkiem, oyczyzna Ruarda *Tapper*. l. nad rz: *Zuyderzee*, o mil 3 od

Horn, *5 Stawerent*, *10 Amſterdam*. Dł. 24. ſz: 52. 59.

ENGADINA, dolina Szwaycarſka, w kraiu *Grigioni*, albo *Rhœti*; dźieliſię na wyżſzą i niżſzą.

ENGIA, *Ægina*, wyſep Grecki na *Archypelagu*, na cieśninie ſwego nazwiſka, od Æginy Còrki Kròla *Negropontu* nazwany, na mil 18 wdłuż, i tyleż wſzerz, z Miaſtem tegoż nazwiſka, o mil 10 od *Aten*. Dług: 41. *44*. ſz. *37*. *45*.

ENISHILING, mia: w Hiberniy, w Pr: *Ulſter*, i w Hr: *Fermangh*, mocne, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad ieźiorem *Earn*, o mil 15 od *Armagh*. Dług: 9. *55*. ſzer: 54. *18*.

ENOS, mia: Tureckie Eur: w *Romaniy*, Biſkup Grecki ieſt Sufr: *Carogr*: od ktòrego l. o mil 50 Dł. 43. *50*. ſz. 40. *46*.

ENRE, rz: Fr: ma zdroiewiſko, niedaleko Mia: *Ayſnoy le Chaſteau*, łączyſię z rz: *Theo*, pod *Yſſoudun*, á potym z rz: *Yndre*, wpada w *Loire*.

ENS, *Enſia*, Mia: Niemiec w *Auſtryi* wyżſzey. w okolicy i nad rz: tegoż nazwiſka, o mil 5 od *Lintz*, *36 Wiednia*. Dł: 32. *22*. ſz: 48. *12*.

EN-

ENSISHEIM, *Enſiſhemum*, Mia: Fr: gł: *Alſacyi* wyżſzey, oyczyzna Jakòba *Bald.* l. nad rz: *Jll*, o mil 4 od *Neoburg i Briſac*, *99 Paryża.* Dług: 25. *1.* ſzer: 47. *52.*

ENSKIRKEN, Niem: m: w *Weſtfaliy*, w Xięſtwie *Juliy*, o mil 4 od *Juliers.* Dług: 23. *56.* ſz: 50. *58.*

ENTREVAUX, *Intervallium*, Fr: mia: w *Prouence*, rezydencya Biſkupa *Glandeſve.* l. nad rz: *Var* Dł. 24. *46.* ſz: 44. *1.*

EPERIES, *Eperiæ*, Miaſto w *Węgrzech* wyżſzych gł: Hrab: *Saros*, ma ſol, i piękne iarmarki: wźięte w R. 1682 przez Malkontentow, ktòrych zbił Generał *Schultz*, i miaſto odebrał, ktòre ciż Malkontenci znowu w Roku 1704 wźięli, ale w R. 1707 muſieli opuścić. l. nad rz: *Tarza*, o mil 10 od *Caſſow.* Dług: 39. *36.* ſz: 48. *10.*

EPIR, *Epirus*, Pr: Turecka Europeyſka, przez Amurata zawoiowana, hołduie Turkom, z Fortecą *Chimera* i *Larta*, procz Miaſta *Perga*, ktòre ieſt pod Wenetami.

EPPENGEN, Mia: Niemieckie, i zamek w Palatinacie *Renu*, nad rz: *Elfats*, o mil 6 od *Hailsbron*, 7 *Filisburg.* Dłu: 22. *34.* ſz: 49. *12.*

ERFURT, Mia: gł: *Turingiy* wyżſzey. dawniey Ces: wolne, dźiś pod Elektorem Moguńſkim ma Akad: oyczyzna Jakòba *Ludulf*, wźięte w R. 1758 od Pruſakow, ktòrym w R. 1759 Auſtryacy pod kommendą Generała *de Guaſco* odebrali. l. nad rz: *Gera*, o mil 8 od *Weimar*, *12 Mulchawſen.* Dług: 28. *55.* ſz: 51. *4.*

ERIE, ieźioro w *Canada* wielkie na mil 300 wkoło.

ERISS, ob: *Andariſtus.*

ERIVAN albo *Ervan*, Miaſto Az: w *Perſiy*, gł: *Ormian* Perſkich, wielkie, żyżne w wino, ma Patryarchę Ormiańſkiego, wźiął go Kiaſefi Kròl Perſki Turkom, i dotychczas pod Perſem zoſtaie l. niedaleko ieźiora tegoż nazwiſka nad rz: *Zengui*, o mil 24 od *Aſtabat*, *80 Erzerum.* Dł: 63. *15.* ſz: 40. *20.*

ERKELENS, ob: *Herkelens.*

ERLACH, Szwaycarſkie miaſteczko w Kantonie *Berna.*

ERLANG, Niem: mia: w cyr: *Franconiy*, w Marchyi *Culembach.* l. nad *Regnitz*, o mil 5 od *Noremberg*, *10 Bamberg.* Dług: 28. *42.* ſz: 49. *38.*

ERMENLANDIA, ob: *Warmia.*

ERPACH, *Erpachium*, zamek Niem: w cyr: Szwabſkim, gł: Hr: tegoż nazwiſka. l. o mil 8 od *Ulma*, Dług: 27. *47.* ſz: 48. *23.*

ERTZGENBURG, Cyrkuł ieden w Elektorſtwie Saſkim, gdźie ſą kruſzce ſrebrne.

ERZERUM, Miaſto Az: Tureckie, handluie ſkòrami, naczyniem miedźianym, z iednym Biſkupem Greckim, á drugim Ormiańſkim. l. o mil 3 od czarnego morza. Dług: 57. *50.* ſz: 40.

ESKURE, Pr: Afr: w Kròleſtwie Marokańſkim.

ESKURIAL, *Eſcuriale*, wieś w *Caſtyliy* nowey, i klaſztor znaczny wyſtawiony w Roku 1563 przez Filippa II. na pamiątkę zwycięſtwa nad Fr: otrzymanego w *S. Quintino.* Ten klaſztor ma ze czterech ſtron 1140 okien, 200 Mnichow, i apartament zgodny dla rezydencyi Kròla, ktòry tu zieżdża, i Kśięgarnię od 130000 Kśiąg, i Kośćioł nakſztałt S. Piotra Rzym: z Kaplicą Kròlewſką, ktòrą oſmym cudem świata nazywaią l. nad rz: *Guadara*, o mil 7 od *Madritu.* Dł. 14. ſz: 40. *33.*

ESKUROLLES, Francuſkie miaſteczko w *Bourbonois*, o mil 4 od *Gannar.*

ESKRAIN, Mia: Az: w Pr: *Coratin*, oyczyzna rò żnych autorow, o mil 36 od *Aſtabat.* Dł: 73. *58.* ſz: 36. *48.*

ESLINGEN, *Eslinga*, Miaſto Szwabſkie w Xięſtwie *Wurtemberg*, wolne Ceſarſkie. tu wygrał bitwę Ludwik *Bavarſki* Xiąże nad Fryderykiem Auſtryackim. l. nad *Neker* o mil 3 od *Stugard*, *10 Tubing*, *16 Ulma.* Dług 26. *50.* ſz: 48. *46.*

ESPERNAY, *Aſprenciacum*, M. Fr: w *Champaigne* zburzone; wźięte przez Henryka IV. w R. 1592 po długim bronieniuſię, gdźie z miaſta wyſtrzelona kula zabiła Xięcia *de Biron*, właſnie podtenczas kiedy Kròl na ramieniu iego trzymał rękę. l. w okolicy żyżney w wino wyśmienite, nad rz: *Marne*, o mil 6 od *Rheims*, *30 Paryża.* Dług: 21. 46. ſz: 49. 2.

ESPERNON, Francuſkie mia: w *Beaulſe*, o mil 2 od *Chartres.* Dł. 18. *20.* ſz. 48. *35.*

ESPINAL, *Spinalium*, Miaſto w *Lotaryngii*, niedaleko gòr *Vosges*, ma Opactwo Kanoniczek, gdźie Szlachcianki tylko przyimuią. piękny tu robią papier. Marſzałek *de Crequi*, w R. 1670

wźiął go i zrabował. l. nad rz: *Moſel*, o mil 10 od *Nancy*. Dł: 24. *12*. ſz: 48. *22*.

ESPINOSA, dwie mia: iedno w *Biſkaye*, á drugie w *Caſtyliy* ſtarey. Dł: 13. *46*. ſz. 43. *2*.

ESSECK, *Murſa*, M. w *Węgrzech* niżſzych, w *Sclavoniy*, w Hr: *Valpon*, nad złączeniem rz: *Drave* z *Dunaiem*, gdźie ma moſt na milę długi, ſpalony w R. 1687 przez Chrześcian, dlaczego Turcy opuścili przyległy zamek broniący weścia do *Budy*, o mil 40 od *Belgradu*, *55 Budy*, *100 Wiednia*. Dług: 37. *15*. ſzer: 45. *36*.

ESSEN, Mia: i Hr: Niemieckie, w *Weſtfaliy*, dawniey wolne, dźiś hołduie Xieni *Eſſenſkiey* l. o mil 4 od *Duisburg*, 6 *Dorſten*. Dł: 24. *42*. ſz: 51. *25*.

ESSEGUEB, rzeka Am: połud: znaczna w *Guian*. Mieſzkańcy po brzegach iey ſą dźicy wielcy piacy, chodzą nadzy.

ESSEX, *Icenorum Regio*, Pr: Ang: i Hr: na mil 50 wkoło, w wilgotnym powietrzu, w źiemi obfitey w ſzafran, zboże, bydło; ma wiele rzek. l. nad morzem, *Colcheſter* ieſt gł:

ESTAIN, Fr: mia: dawne, w Xięſtwie *Bar*, o mil 6 od *Verdun*. Dł. 23. *12*. ſz: 49. *15*.

ESTAMPES, *Stampæ*, Mia: i Hr: Fr: w *Beaulſe*, znaczne. bywały tu Synody Prowincyalne. l. na mieyſcu żyznym, nad rz: *Juine*, ktòra wpada w *Seyne*, o mil 12 od *Chartres* i *Paryża*. *14 Orleans*. Dług: 19. *45*. ſzer: 48. *25*.

ESTAP, Mia: Am: w nowey Hiſz: mieſzkaią Hiſz: i Indyani. l. nad uściem rz. *Tlaluc*. Dług: 273. *40*. zeſr: 17. *50*.

ESTAPLES, *Eſtapulæ*, Mia: Fr: w *Picardiy*, w *Boulonnois*, nietak iak dawniey piękne. leży nad rz: *Canches*, niedaleko morza *Britanicum*, o mil 4 od *Boulogne*, *49 Paryża*. Dług: 19. *18*. ſz: 50. *30*.

ESTAVAYE, Miaſto i zam: Szwaycarſkie, w Kantonie *Friburg*, nad ieźiorem *Neuchatel*. Dł. 28. *30*. ſz: 46. *40*.

ESTE, *Ateſte*, Włoſkie mia: Weneckie, w *Padewſkim*, Xiążęta Modeńſcy zwaliſię dawniey Markezami *d' Eſte*. Dłu: 29. *15*. ſz: 45. *15*.

ESTELLA, *Stella*, Hiſz: m. w Kr: *Navarra*, gł: okolicy ſwego nazwiſka. l. nad rzeką *Ega*, o mil 6 od *Pamplona*, *10 Calahorra*. Dług: 15. *50*. ſzer: 42. *35*.

ESTONIA, Pr: Roſſyi traktatem Munſterſkim oddana, zamyka 5 Dyec: *Alentakſką*, *Wirſką*, *Wikſką*, *Gerſſką*, i *Harſką*.

ESTEPA, *Aſtapa*, Hiſz: m. w *Andalucyi*, ma zam: na gòrze, o mil 25 od *Malaga*. Dł: 13. *25*. ſz: 37. *10*.

ESTREMADURA, ob: *Extremadura*.

ESTUK, Pr. Afr: w *Biledulgerid*.

ETANG de Berre, ob: *Martigues*.

ETLINGEN. Miaſto Niem: Szwabſkie, w Margrabſtwie *Baden*, dawne, oyczyzna ſławnego Irenicus. l. między *Fortsheim*, i *Raſtadl*, o mil 4 od obu. Dł. 27. *6*. ſz. 48. *55*.

ETNA, *Ætna*, gòra *Syculiyſka*, wyrzuca ogień i popioł (ktòrym pokryty ieſt wierzch gòry.) z ſtraſzney paſzczy na wierzchu gòry otwartey, *Crater* nazwaney, i ſprawuie częſte pożary, i źiemi trzęśienie: koło tey gòry ſą winnice, i paſtwiſka, roſną iodły, ſoſny, buki, i dęby, ktòre ią okrążaią.

EU, *Euga*, Miaſto i *Par* Fr: w *Normandyi* wyżſzey, handluie fręzlami: ieſt tu wſpaniały grob w Kościele Jezuickim Xiążęcia Henryka *de Guiſa*. i Hrabiney *de Clives*, albo *de Clivia*, małżonki iego. l. na niżinie, nad *Brel*, o mil 5 od *Abeville*, *38 Paryża*. Dł: 19. *5*. ſz: 50. *2*.

EVESHAM, Mia: Angielſkie, w *Worceſtershire*, hand: oyczyzna Nugona czarnego, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rz: *Avon*. Dług: 15. *44*. ſzer: 52. *10*.

EUFRAT, *Euphrates*, rzeka Az: iedna z przednieyſzych, ma zdroieyiſko w gòrze *Ararat*, wody ma zdrowe, łączyſię z *Tigryſem*, z ktòrym wpada w morze Perſkie.

EVIAN, *Aquianum*, Mia: w *Sabaudyi*. w Xięſtwie *Chablais*, nad morzem *Genova*, o mil 12 od *Lauſane*. Dług: 24. *15*. ſzero: 6. *23*.

EVORA, *Ebora*, Mia: Portug: gł. *Alentei*, znaczne, z Biſk: fundowanym od Pawła III. w R. 1540, i z Akad: założoną od Henryka, ktòry potym był Kròlem Portugalſkim. wźięte było w R. 1663 przez Caſtylczykow, ale wkròtce potym Portug: odebrali. l. na rozległey ròwninie, o mil 45 od *Lisbony*. Dł: 10. *25*. ſz: 38. *28*.

EVORA de Monte, *Ebora Alta*, Portug: mia: w *Alentej*, tu wygrali Portug: w R. 1663 nad Caſtylczykami.

EVO-

EVORIA, M. w *Epirze*, dawniey ſławne, teraz wieś. Tu był koło R. 490 S. Donat Bazylian Biſkupem, dla ktòrego przedźiwney świątobliwości i cudow to mieyſce potym *Donacyany* imie wźięło.

EUREAUT, *Ebroicum*, Mia: Fr: w *Normandyi* wyż: znaczne, handluie materiami wyſzywanemi. Biſkup ieſt Sufr: *Rouen*, i ma tu wſpaniałą Katedrę. l. o mil 5 od *Vernon*, 8 *Dreux*, 22 *Paryża*. Dł. 28. *48*. ſz. 49. *1*.

EURON, Fr: mia: w okolicy *Mans*, z Klaſztorem Benedyktyńſkim.

EUROPA, iedna ze czterech części świata, choć naymnieyſza w rozległości, bo tylko ma 1100 mil wdłuż, á 900 wſzerz, znaczna iednak w żyżności, ludu rzutkości i znacznego cwiczeniaſię w naukach i ſztukach; graniczy od połud: *Oceanem*, od wſchodu śrzodziemnym morzem, ktòre ią dźieli od Azyi od pòln: tymże morzem, ktòre ią dźieli od *Afryki*, od zachodu *Oceanem*. Zawiera *Polſkę*, *Niemcy*, *Belgium*, *Szwecyą*, *Danią*, *Norvegią*, *Szwaycarow*, *Pruſy*, *Francia*, *Węgry*, wyſpy *Brytańſkie*, *Włochy*, część *Moſkwy*, część Tureckiego Pań: i *Portugalią*.

EUSTACHI (S.) wyſepka Am. połud: wynoſząca caſię na kſztałt Piramdy, nawierzchu łochowata, i przeto naymocnieyſza z Antyllow; opanowali ią kilka razy Fr: ale teraz trzymaią Holl: l. na połud: i zach: wyſpu S. Krzyſztofa, a na połud: wyſpu *Saba*. Długości 17. *40*. ſz: 16. *40*.

EUSAGAUEN, Miaſto Afr: w Kr: *Marokańſkim*, w Pr: *Hea*; Mieſzkańcy handluią miodem, i woſkiem, w *Barbaryi* naybardźiey nieludzcy.

EUTIN, Niemieckie miaſteczko w *Holſtein*, z zamkiem w ktòrym mieſzka Biſkup *Lubecki*.

EXCESTER, *Exonia*, Miaſto i Hr: Ang: w *Devonshire*, iedno z znaczniey ſzych, mocne i handlowne ma Biſkupa Sufr: *Cantobery*, i zamek, ktòry bywał ſtolicą i rezydencyą Krolow *Saſkich* l. nad rz: *Ex*, o mil 12 od *Plimout*, *16 Dorceſter*. Dł: 14. *10*. ſz: 50. *42*.

EXILA, *Exligis*, Hiſz: mia: w *Andalucyi*, opadłe. l. na mieyſcu żyżnym w paſtwiſka, nad rz: *Xenil, ktòra wpada* w *Guadalquivir*, o mil 12 od *Corduba*. Dł: 13. *23*. ſz: 37. *21*.

EXILLES, *Acelium*, Forteca w *Piemonte*, wźięta przez Xięcia *Sabaudy* w R. 1708, i temuż oddana traktatem Utrechtſkim. l. na przechodźie z *Brianſon*, do *Suſa*, gdźie Piemonczycy i Auſtryacy poraźili Fr: zabiwſzy za pierwſzym ſtrzeleniem Kavalera *de Belle Isle*, Kommendanta Fr: l. nad rz: *Dora*, o mil 9 od *Suſa*. Dł: 24. *35*. ſz: 45. *5*.

EXMOUT, Mia: Ang: w Pr. *Devon*, nad morzem, o mil 5 od *Exceſter*. Dług: 14. *20*. ſzer: 50. *35*.

EXTREMA albo *Extremos*, Portug: mia: i zam: w *Alentejo*, tu wygrał Hrabia *de Schomberg*, nad Hiſz: w R. 1663. l. nad rzeką *Terra*, ktòra wpada w *Tejo*, o mil 15 od *Badajos*. Dł: 10. *46*. ſz: 38. *44*.

EXTREMADURA, Hiſzp: Pr: dźiś w *Caſtyliy* nowey, koło 70 mil wdłuż, á 40 wſzerz, w źiemi żyżney w zboże, wino i owoce, w powietrzu nie bardzo zdrowym dla obcych, dla gorąca wielkiego. Mieſzkańcy ſą proſci, ale ſzczerzy, mocni, i bitni. gr: od połud: Krolestwem *Leon*, i *Caſtilią* ſtarą, od wſch: *Caſtilią* nową, od pòln: *Andalucyą*, od zach: *Portugalią*.

EXTREMADURA, Portug: Pr: obfita w wino, miòd, oliwę

i pomarańcze, ktòre naypierwiey tu ſadzono przywiòzſzy z *Chin*, zkąd potym w Europie rozmnożone; zamyka okolicę *Setuval*, *Alanquer*, *Santaren*, *Leiria*, i *Tomar*. *Lisbona* ieſt gł: graniczy od pòln: z Pr. *Beira*, od wſchodu i południa *Alentejem*, od zachodu Atlańſkim *Oceanem*.

EYND-HOWEN, M. w Belgium w Brabancie Holl: nad *Comel*, o mil 5 od *Bois-le-Duc*. Dł: 23. *5*. ſz: 51. *28*.

EZAGUEN, M: Af: dawne w Kr. *Fez*, w Pr: *Habat*, żyżne w wino, o mil 23 od *Fez*.

EZZAB, Pr. Afr: w Kr: *Tripolſkim*, obfita w ſzafran.

F. F. F.

FABRIANO, *Fabrianum*, M. Wł: Papieſkie, ma dobrą papiernię. Dług: 30. *38*. ſzer: 43. *18*.

FABATA, M. i port na morzu Japońſkim, na wyſpie *Ximo*, gdźie naypierwſzy wyrok przeciw Chrześcianom ogłoſzony ieſt od

od Kròla *Tayeo-Sama*, w Roku 1585.

FAENZA, *Faventia,* M. Wł. dawne Papieſkie w *Romagna*, tu zaczęto robić naczynia gliniane: wźięte przez Ceſarza w R. 1708, ale potym oddane. l. nad rzeką *Amone*, o mil 12 od *Imola, i Forli.* Dł: 29: *28.* ſz: 44. *18.*

FAHLUN, Szwedzkie mia: w *Weſterdal*, ma kruſzce miedźiane. l. o mil 8 od *Hedemora*, *12 Geval.* Dł: 33. *25.* ſz: 60. *30.*

FAJENCE, *Faventia*, Fr: m. w *Prouence*, niedaleko rz: *Biaſon* o mil 4 od *Graſſe, 6 Frejus.* Dł. 24. *22.* ſz: 43. *44.*

FAISAN, wyſepka na rzece *Bidaſſoa*, ſławna z traktatu Pyreneyſkiego, między Hiſz: i Fr: w Roku 1659 zawartego, dźieli Fr: od Hiſz:

FALAISE, *Faleſia*, Mia: Fr: w niż: *Normandii*, z zam: maiącym wieżę naypięknieyſzą w Fr: handluie płòtnami, fręzlami, i ma na przedmieściu *Guinebray* iarmark. l. nad rz: *Orme*, o mil 14 od *Liſieux.* Dł: 17. *25.* ſzer: 48. *45.*

FALCKENBERG, Szwedzkie mia: w *Haland*, nad Balt: Dł: 29. *55.* ſz: 56. *56.*

FALCKEWBERG, Niemieckie mia: w *Szląsku* wyż: bliſko

Oppelen, nad rzeką *Steine.*

FALCKENBURG, *Coriovallum*, Mia: Niem: w cyr: *Saxoniy* wyż: w nowey *Marchyi* Brandeburſkiey, z zam: Kr: Pruſkiego. l. nad rz: *Trage* o mil 28 od *Szczecina.* Dł: 33. *30.* ſz: 53. *20.*

FALKAND, Szkockie mia: w Hr: *Fiffa*, ma pałac, gdźie mieſzkiwał Kròl Szkocki. l. o mil 7 od *Edemburg*, 106 *Londynu.* Sz. 56. *17.*

FALMOUTH, *Voliba*, Mia: Ang: w *Cronval*, z zam: *Maudai*, á drugim, *Pendennis*, wyſtawionym od Henryka VIII, broniącemi port, z ktòrego wychodzą *Paquebtz* do *Lisbony.* l. o mil 75 od *Londynu.* Dł: 12. *36.* ſz: 50. *15.*

FALSTAR, *Falſtra*, wyſep Duńſki, na Balt: *Nuopinga* ieſt gł.

FALTZBURG, Fr: m. i X. między *Alſacyą i Lotaryngią*, z zam: Forteca potrzebna dla obcowania z trzema Biſkupſtwami. l. pod gòrami *Voſges*, niedaleko rz: *Zinzel*, o mil 2 od *Savern.* Dług: 24. *26.* ſzer: 48. *46.*

FAMAGOSTA, *Fama Auguſta*, Mia: Cypryiſkie, z dwòma zamkami, i Biſk: Sufr: *Nicoſia* al: *Leucoteon*, wźięli go Turcy Wene-

tom w R. 1571 po 10 mieſięcznym oblężeniu. l. o mil 25 od *Nicoſia.* Dł: 52. *40.* ſz: 38. *31.*

FANO, *Fanumfortunæ*, Miaſto Wł. Papie: w Xięſtwie *Urbino.* Biſkup ieſt pod juryzdykcyą ſamego Papieża. ma bramę tryumfalną dawną. oyczyzna Clemenſa VIII. leży nad morzem Weneckim, o mil 9 od *Peſcara*, *24 Urbino.* Dług: 30. *40.* ſz: 43. *53.*

FANTIN, *Fantinum*, Kr: Afr: małe na brzegu złotym *Gunei*, ludne, obfite w złoto, chleb, i niewolniki; rządy ſą przy iednym *Braſſ* nazwanym, i radźie ſtarych maiącey wielką powagę. Holl: i Ang: maią tu ſwoie zam: *Fantin* ieſt głową i rezydencyą *Braſſa.*

FARELLONS, wyſep Afr: w *Nigricyi*, na mil 6 wdłuż, obfity w ſłonie i owoce. Dług: 5. ſz: 6. *48.*

FARGEA.(S.) *S.Fereoli oppidum*, Mia: Fr: w *Gaſtinois*, przednieyſze w okolicy *Luiſaye*, i X. mianowane dla Madam *de Monpenſier*, o mil 4 od *Briare, 10 Auxerre, 38 Paryża,* Dłu: 20. *38.* ſz: 47. *40.*

FARO, *Farus*, Mia: Portug: w Kr. *Algarvia*, z portem. Biſkup ieſt Sufr: *Evora*, al: *Ebora*

Alfons Kròl Portu: wźiął go Murzynom w R. 1249. leży nad morzem *Cadix*, o mil 6 od *Tavira*, *14 Lagos.* *Dł.* 9. *48.* ſzer: 36. *54.*

FARO-di-Meſſina, *Fretum ſiculum*, Wł: część morza śrzodźiemnego, między *Sicilią i Calabrią* dalſzą, przybywa nawalnie byſtro przez 6, i przez drugie 6 ubywa godźin; wygrała tu flotta Fr: w R. 1675 z Hiſz:

FARRE, *Gloſſariæ* wyſpy na *Oceanie Deucaledonius*, na pòłn: Hibernii i wyſpow *Weſterne*, á od połud: *Islandiy* rachuią ich 24, z ktòrych 12 mnieyſze, á 12 więkſze, w zdrowym powietzu. Mieſzkańcy długo żyią: hołduią Dunczykowi.

FARISTAN, albo *Fars*, Pr: Perſka, gr: od pòłn: z *Khoraſana*, albo *Koraſana*, od wſch: *Kerman*, od połud: morzem Perſkim, od zach: *Kuſiſtan.*

FARTACH *Syagros*, Miaſto i gòra na morze wydana Az: w *Arabiy* ſzczęśliwey, w Kr: tegoż nazwiſka.

FAVAGNANA, *Æguſa*, wyſepka Wł: od brz: zach: *Siciliy* na mil 6 wkoło, z zam: S. Katarzyny. Dł. 30. *20.* ſz: 38.

FAUQUEMONT, *Coriovallum*, mia: w Belgium Holl: w X. *Lim-*

Limburg, wźięte przez Fr: w R. 1672. l. nad rz: *Gueul*, o mil 2 od *Maſtrich*, 9 *Juliers* al. *Juliaeum*. Dł. 23. *38*. ſz. 50. *52*.

FAYAL, *Fajalis*, wyſep ieden z *Azores*, na morzu Atlańtſkim, na mil 6 wkoło, obfity w bydło, rybę, i chleb; hołduie Portugalczykom. Długo: *350*. ſzer: 30.

FAZ, *Phaſis*, rz: wielka idźie, przez *Mingrelią*, wpada w czarne morze.

FE (S.) *Sanctae Fidei Fanum*, Mia: Am: półn: gł. nowey *Mexico*, między gòrami przy *Rio de Norte*, o mil 300 od *Mexico*. Dł: 271. ſz: 35. *32*.

FE (S.) *de Bogota*, Miaſto Am: połud: gł. nowey *Granada*, z Arcybiſkupem, naywyżſzym Trybunałem, i Akademią fundowaną w R. 1610. l. nad potokiem *Pati*, przy gòrach *Bogota*. Dł. 307. *30*. ſz: 3. *58*.

FELDKIRK, *Velcurium*, M. Niem: w *Tirol*, gł. Hr. tegoż nazwiſka, piękne, hand: dawniey Ceſarſkie, ma wolności. l. nad rz: *Jll*, niedaleko *Renu*, i zamku *Schetenburg*, leżącego na ſkale, o mil 6 od *Appenſel*, 12 *Coira*. Dł. Dł. 27. *24*. ſz: 47. *14*.

FELIN, *Felinum*, Inflańtſkie m. w *Eſtonii*, w Kr. Szwedzkim. l. nad rz: *Felin*, o mil 18 od *Pernau*, 25 *Revel*. Dł. 43. *40*. ſz. 58. *52*.

FELTRI, *Feltria*, Mia: Wł. w *Trevigiana*, gł. okolicy tegoż naz: dawne. Biſkup był Sufr. *Aquilei*, teraz *Udine*, o mil 21 od *Belluno*, 35 *Padwy*. Dług: 29. *26*. ſz: 46. *3*.

FEMEREN, *Fimeria*, wyſepka Duńſka, na Balt: obfita w chleb i paſtwiſka. leży o milę od *Holſteyn*, Dł. 28. ſz. 54.

FENSTRANG, *Vinſtringa*, mia: w *Lotaringii*, gł. okolicy tegoż nazwiſka, nad rz. *Sart*, o mil 7 od *Bipontium*, i *Marſal*. Dł. 46. ſz. 48. *52*.

FENESTRELLE, Forteca w *Piemonte*, na niźinie *Valdenſium*, wźięta w R. 1708 przez Xięcia *Sabaudiy* od Fr: i temuż potwierdzona traktatem Utrechtſkim. l. nad *Cluſe*, między *Suſa*, i *Pinaroll*, Dł. 24. *45*. ſz: 44. *58*.

FERABATH, Mia: Perſkie, *Chah-Abas* mieſzkiwał tu źimą l. między gòrami kończącemi *Caſpium* od połud: o mil 5 od morza. Dł. 70. *2*. ſz. 36. *54*.

FERDEN, *Verda*, M. Niem: w *Weſtfaliy*, gł. Pr. tegoż naz: dawniey Ces: ale Kròl Duńſki oddał go Elektorowi Hannoverſkiemu. leży nad *Aller*, niedaleko *Veſer*, o mil 10 od *Breme*, 20 *Hannower*. Dł. 26. *58*. ſz: 53. *3*.

FERE, *Fara*, Fr: mia. w *Pikardiy*, dawniey zburzone, ma młyn do robienia prochu. l. nad rz: *Serre*, niedaleko *Oyſa*, o mil 8 od *Soiſsons*, *19 Amiens*, *28 Paryża*. Dł. 21. *2*. ſz. 49. *40*.

FERE, dwie mia: w *Szampanii*

FERENTINO, Włoſkie mia: Papieſkie, w *Campagna di Roma*. Biſkup ſamego Papieża ſłucha. leży na gòrce, o mil 9 od *Anagni*, *45 Rzymu*.

FERMAGH, Hr: Hiberńſkie, w Pr. *Ulſter*, na mil 10 wdłuż, 8 wſzerz.

FERMO, *Firmium*, Mia: Wł. Pap. dawne, w Marchiy *Ancona*, z Arcybiſkuſtwem fundowanym od Syxtuſa V w roku 1589. oyczyzna *Laktanciuſza* i Xięcia *Annibala Adami*. l. niedaleko morza Weneckiego, o mil 7 od *Macerata*, *9 Aſcoli*, *40 Rzymu*. Dł. 31, *28*. ſz. 43. *8*.

FERNANDEZ, wyſep na morzu *de Sud*, na mil 12 wkoło, niedaleko *Chili*, zawſze tu źiemia źielona, żyżna by była żeby ſprawiona, doſzedł go Jan *Fernand*, i zaprowadźił 4 albo 5 koz ktòre ſię rozmnożyły bez liczby; acz zgodny do bronieniaſię, gdyż 5 tylko Anglikow zoſtawionych od Kapitana Dawida, broniliſię i niedopuścili tu woyſka Hiſzp: iednak ieſt puſty; pełno ieſt koło morza cielcow morſkich.

FERANDINA, Wł. mia: i Xięſtwo Neap: w *Baſilicata*, niedaleko rzeki *Baſiento*, o mil 6 od *Matora*. Dług: 43. *10*. ſzer: 41. *40*.

FERRARA, *Ferraria*, Miaſto Wł. Pap: gł. Xięſtwa tegoż nazwiſka, ſławne, i piękne, z Citadelą od Clemenſa VIII wyſtawioną. Biſkup iednego Papieża ſłucha, ma piękne Kościoły pałac i wielkie rynki. l. nad rzeką *Po*, o mil 30 *Bononiy*, 45 *Ravenna*, *228 Rzymu*. Dł. 29. *30*. ſz. 44. 54.

FERRARIYSKA Pr: nieieſt tak obſzerna iak za ſwoich właſnych Xiążąt, ktòrzy trwali do R. 1597, w ktòrym Clemens VIII przyłączył ią do Pap: Pańſtwa, po ktòrym przyłączeniu ſpuſtoſzała choc ma dobrą źiemię. a to przeto, że mało ma mieſzkańcow dla niezdrowego powietrza z okoliczności wielu bagniſk; gr: od pòłn: *Poleſino-di-Rovigo*, od wſch: morzem Weneckim, od połud: Bonońſką Pr. od zachodu Xieſtwem Mantuańſkim.

FERRETE, *Fereta*, Fr: mia:

gł: Hr: tegoż nazwiſka, z zam: hołduie Fr. od R. 1648 pod rządami rady *Colmar.* l. na mieyſcu żyżnym o mil 6 od *Baſilea*, 10 *Montbelliard.* Dług: 25. *10.* ſz: 47. *40.*

FERRIERES, Fr. miaſteczko w *IsleFrance*, w *Gaſtinois*, z Klaſztorem Benedyktyńſkim, nad rzeką *Clain*, o mil 2 od *Montargis*, 23 *Paryża.*

FERRIERES, Fran: mia: w *Provence*, o mil 7 od *Arles.*

FERRO, *Inſula Ferri*, wyſep Canaryiſki zach: na mil 7 wdłuż á 6 wſzerz, i na nim mia: tegoż nazwiſka, Ludwik XII przykazał Geografſom Fr. ztąd długość geograficzną poczynać, hołduie Hiſz. l. o mil 18 od *Tenariſſa.*

FERTE-Alais, Fr. mia: w *Gaſtinois*, o mil 3 *Eſtampes*, 7 *Paryża.* Dł. 20. *2.* ſz. 48. *30.*

FERTE-Ancoul, M. Fr. w *Szampaniy* w *Brye.*

FERTE Bernard, *Firmitas Bernardi*, Mia: Fr. w *Maine*, oyczyzna Poety *Garnier.* l. nad rzeką *Hulgne* al: *Haine.* Dług: 18. *14.* ſz. 48. *10.*

FERTE MILON, Miaſto w *IsleFrance*, oyczyzna Poety *Racyne.*

FERTE-ſur-AUBE, Fr: mia: w *Champaigne.*

FESCAMP, *Fiſci campus*, M: i zam: Fr. w *Normandiy*, w *Caux*, ma klaſztor znaczny i port z baſztą, hand: l. niedaleko morza, o mil 6 od *Haure de Grace*, 12 *Dieppe*, 45 *Paryża.* Dł: 18. *1.* ſz. 49. *46.*

FETU, *Fetum*, Kr. Afr: małe, na brzegu złotym *Guinei*, na 4 mile wſzerz i wdłuż, obfite w palmy, oliwę, owoce, i bydło, Holl: maią tu zam.

FEVERSHAM, Ang: mia: i Xięſtwo w Pr. *Kent*, między *Cantobery i Rocheſter*, od tego o mil 6, od *Londynu* 13. Dług: 18. *25.* ſz. 57. *19.*

FEURS, *Forum Seguſianorum*, Mia: Fr. w *Foreſt*, l. nad *Loire*, o mil 10 *Roven i Lion*, *90 Paryża.*

FEZ, *Fezzanum*, Krò. Afr: znaczne, przy granicach *Barbariy*, ma 7 Pr. ludnych, żyżnych w chleb, wosk, owoce, i bydło; byłyby żyżnieyſze gdyby lepiey ſprawowano pole. Ma wiele gòr, náktòrych mieſzkaią Arabi bitni i bardzo wolność broniący; miało dawniey właſnych Kròlow, teraz hołduie Marokańſkiemu. Pr. *Fez* część ieſt tego Kròleſtwa nayżyżnieyſza, rachuie na 80000 żydow. Mieſzkańcy tego Kr: ſą Machometani, ktòrych Doktorami ſą Mufty. Damy dyſtyngowane noſzą manele, i podwiąſki u nog złote, dla ròżnicy od proſtych niewiaſt: gr: od wſch: z Kr. *Alger*, od pòłn: z Marokańſkim, reſzta morzem.

FEZ, *Fezza*, Mia: w *Barbariy*, gł. pomienionego Kròleſtwa, w Pr. ſwego naz: ma trzy kwatery, *Beleyde*, *Fez*, i ſtara *Fez*, ktòra ieſt nayznacznieyſza, ma piękne pałace, i bożnice, iedna bożnica ma 10500 ſłupow z białego i czyſtego marmuru, ma wiele ſzkoł, gdźie ſię cwiczą w naukach ięzykiem Arabſkim, i mieſzkańcow na 80000. l. nad rz: ſwego nazwiſka, o mil 100 od *Marok.* Dł. 13. *50.* ſz. 33. *40.*

FIANO, *Fianum*, Włoſkie mia: Pap: nad rz: *Tyber*, o mil 18 od *Rzymu.*

FIASCONE, al: Monte Fiaſcone, *Faliſcorum mons*, Włoſkie mia: Pap: Biſkup do ſamego Papieża należy, ſławne z dobrych win. l. na pagòrku, niedaleko ieziora *Bolſena*, o mil 15 od *Viterbo.* Dł. 29. *40.* ſz: 42. *34.*

FIESOLE, *Feſulæ*, Wł. mia: w *Toſcanie*, teraz wieś, Biſkup ieſt Sufr: *Florenciy*, gdźie rezyduie, oyczyzna Angelika *de Fieſole.* l. o mil 6 od *Florenciy.* Dł. 28. *59.* ſz. 47. *43.*

FIFA, *Otholinia*, Pr. Szkocka pòłn: w zdrowym powietrzu, i źiemi żyżney w zboże, i paſtwiſka, dźieliſię na wſch: i zachodnią, ma wiele dawnych familiy Szlacheckich, *S. Andre* al: Jędrzey ieſt głową. gr: z morzem *Tay*, *i Forth*, i gòrami *Ochel.*

FIGEAC, *Figiacum*, Fr. mia: w *Quercy*, z klaſztorem, obleżone bez ſkutku przez Kalwiniſtow, ktòrzy potym zrabowali go w R. 1576, lecz odebrawſzy im w R. 1622 Xiąże *Sally* zburzył fortyfikacyę. l. nad *Selle*, o mil 9 od *Cahors*, *108 Paryża.* Dług: 19. *40.* ſz. 44. *40.*

FIGEN, Pr: Japońſka, na wyſpie *Ximo*, tu piękne robią porcellany.

FILADELFIA, Mia: Az: w *Anatoliy*, dawne i ſławne, opadłe, ma Biſkupa Greckiego, ktòry teraz rezyduie w Weneciy. Dłu. 47. ſz. 38. *8.*

FILADELFIA, Miaſto Am: pòłn: gł. Pr: *Penſilvan*, naybogatſze między Angielſkiemi tu miaſtami. l. między rzekami *Lavat i Schuishil.* Dł. 301. *40.* ſz. 39. *50.*

FILIPPEVILLE, *Philippopolis*, Fr: mia: mocne w *Hencou* al: *Hannoniy*, wyſtawione z abryſu Pana *de Vauban.* l. na gòrze nieda-

daleko potoka *Bridon*, o mil 10 od *Mons*, 50 *Paryża*. Dł: 25. 5. ſz. 50. *8*.

FILIPPINA, For: w *Belgium* Holl: dwakroć muſieli bez ſkutku odſtąpić oblężenia Hiſz: wźiął ią Hrabia *de Naſſau*, w R. 1633. l. na odnodze zach: rz: *Schelda*, o milę od *Sax de Gand*.

FILIPINE, albo Filipinſkie, *Maniolæ*, wyſpy Az: na morzu Indyiſkim, albo Archypelagu S. Łazarza, w powietrzu gorącym i wilgotnym, przeto niezdrowym w źiemi żyżney w bawełnę, i wſzyſtko co do życia ludzkiego ieſt potrzebne: z drzewa liście nie opada, i owoce na niektòrych drzewach zawſze dośrzewaią, maią bawoły, małpy nad zwyczay wielkie, tudźież perły, burſztyn, drzewka wonne, á nay więcey złota, niektòrzy twierdzą, że tych wyſepkow ieſt więcey 1000, znacznieyſze ſą *Manilla*, gdźie rezyduie Vicerey, *Mindanoa*, *Leite*, *Ibabao*, *Paragoa*, *Mindor*, *Cebu*, *Panay*, *Bool*, i wyſep *Nigrow*, al: czarnych ludźi, mieſzkańcy byli ſami Indyanie, ale po dòyściu tu w R. 1510 Pana *de Magellano*, oſadzeni i pomieſzani tu ſą Hiſzp: do ktòrych większa część tych wyſpow należała, ale wybiła ſię z pod mocy Hiſzpańſkiey *Mindanoa* z innemi niektòremi wyſpami. *Manilla* iednak zawſze przy Hiſz: zoſtała. leżą z tamtey ſtrony *Gangeſa*, nie niedaleko liniy poròwnania. Dł. 132. ſz. od 1 do 23.

FILIPPINY, al: Filippińſkie, nowe wyſpy albo *de Pataos*, wyſpy Az: na morzu Indyiſkim, między *Molucce*, dawnemi Filippin: i wyſpami *Mariane*, liczą ich na 87 między linią poròwnania, i prześileniem raka.

FILIPPOPOL, *Philippopolis*, Mia: Eur: Tureckie w *Romaniy*, dawne. l. nad *Marizza*, o mil 25 od *Adrianopola*, 75 *Carogrodu*. Dł. 42. *30*. ſz. 42. *15*.

FILIPSTADT, M. Szwedzkie, w *Wermenland*, między ieźiorami i bagnami o mil 7 od *Carloſtadt*, 42 *Stockolm*. Dłu. 32 *5*. ſz. 59. *30*.

FILISBURG, *Philippoburgum*, Mia: Niem: w cyrkule *Renu* niż: bardzo mocne, zaſłona *Imperii*, podczas woyny miewa ſwòy garnizon: wźięte od Biſkupa *Spira* przez Ceſarza w Roku 1633, i w tymże przez Szwedow, ktòrzy potym darowali go Ludwikowi XIII. lecz odebrali go Ceſarſcy w R. 1635, znowu wźięli Fr. w R. 1644, ale Niemcy znowu wźięli w R. 1676, Delfin po-

potym wźiął go w R. 1688, ale oddał w R. 1697. Opanowali znowu ie Fr: w R. 1734, ale przy uſpokoieniu oddali. l. nad *Renem*, przy uściu rzeki *Saltz*, o mil 2 od *Spira*, 5 *Landau*, 9 *Vorms*. Dł. 26. *8*. ſz. 49. *13*.

FILLAK, *Fillecum*, M. Węgierſkie, w Hr: *Nowygrad*, zburzone, wźięli go turcy w roku 1554, ale wkròtce odebrali Chrześcianie. Malkontenci Węgierſcy wźięli go w R. 1682. l. nad *Ipol*, o mil 11 od *Agria*.

FINALE, *Finarium*, Miaſto i zam: Wł. mocne przy gr: zach: *Genewy* muſieli z pod niego uſtąpić Fr: w R. 1707. Karol VI Ceſ: uſtąpił go Genuenczykom w roku 1713, á w R. 1747 Piemon: wźięli go. l. nad morzem śrzodziemnym o mil 36 od *Cuneo*, 39 *Geneva*.

FINALE, Wł. mia: w Xięſtwie Modeńſkim, na wyſepce ſiedzącey na *Panaro*.

FINLANDIA, Pr: i Hrabſt: Szwedzka, obfita w paſtwiſka, bydło, i ryby, zamyka 7 Prowincyi *Finlandią* właſną dźielącą ſię na pòłn: i połud: *Cajania*, *Savòlaxia*, *Thavaſtia*, *Nylandia*, *Carelia*, i *Kexholm*. mieſzkańcy maią oſobliwy ięzyk, graniczy od pòłn: z *Bothnią i Laponią*, od wſch: *Roſsyą*, od połud: morzem *Bothnia i Ingria*, od zachodu *Bothnią*.

FINLANDSKIE morze pod *Finlandią*, rozlewa na mil 90.

FINMARCHIA, *Chadenia*, Pr. *Lapponiy* Duńſkiey, bardzo ludna, ieſt częścią Gubernii *Vardhu*.

FIONDA, *Phaſalis*, Mia: Az: w *Anatoliy*, nad morzem Sataliyſkim, opadłe, o mil 10 od *Satalia*. Dł. *48*. *32*. ſz. 36. *45*.

FIONIA, wyſep Duńſki, na Balt: ma podobieńſtwo koła: obfity w zboże, bydło, rybę, *Odenſee* ieſt gł. Dług: 27. *26*. ſz: 55. *6*.

FIORENZO (S.) Wł. mia: na pòłn: wyſpu *Corſica*, z portem nad morzem tegoż nazwiſka, Dł. 27. *5*. ſz. 42. *35*.

FIORENZOLA, Włoſkie m: w *Lombardiy*, w Xięſtwie *Parma*, o mil 24 od *Parma*. Dł. 27. *25*. ſz. 44. *53*.

FIRAND, *Firandum*, Kr: Japońſkie małe, na wyſpie, przy *Ximo*, handluią tu Ang: Portug: i Holl:

FISMES, *Fimæ*, Mia: Fr: w *Szampaniiy*, bywały tu Synody. l. nad *Vesle*, o mil 5 od *Rheims*, *22* *Paryża*. Dł: 21. *22*. ſz: 49. 20

FISSIMA, Mia: Japońſkie, o mil 7 od *Meac*, Dług: 125. *45*. ſz.

ſzer: 35. *35.*

FIVELG, okolica w *Belgium* Holl: w Pr: *Groninga*, z obuch ſtron rzeki *Fivel*, ktòra w roku 1686 rozlawſzy zatopiła 400 ludźi, podobnie wylała w R. 1717 w nocy Bożego narodzenia.

FIUM, *Flumium*, Miaſto Az: w *Egypcie*, gł. pr: ſwego nazwiſka. handluie lnem, płotnami, ſigami, i iagodami, rez: Biſk: *Koſtow*. l. nad rowem idącym z *Nila*, o mil 22 od *Kair*. Dł: 49. *4.* ſz: 29.

FIUM, Pr: Egypſka, ma wiele rurmuſow, i moſtow dawnych pozoſtałych po dawnych Egypcianach.

FLADA, wyſepka iedna z *Weſterne*, na milę wkoło, gdźie łowią wieloryby.

FLANDRIA, Pr. w *Belgium* wielka, acz w marſowym ogniu często zoſtaie, iednak nayludnieyſza, naybogatſza, i nayżyżnieyſza ieſt w całey Eur: lud ieſt flegmatyczny, miły, handlowny, wolność utrzymuiący, piiańſtwem i diwertymentami bawiſię: niewiaſty ſą mądre i układne: część iey ieſt Auſtryacka, á część Holl: w *Flandrii* Auſtryackiey Katolicka religia, w *Flandrii* Holl: Proteſtańſka panuie ſekta, graniczy od pòłn: z *Zelandią*, od wſch: *Brabantem*, od połud: *Arteſią*, od zach: morzem: Niem:

FLAVIGNI, *Flaviniacum*, Fr: mia: w *Bourgogne*, z klaſztorem Benedyktyńſkim: l. na gòrze, o mil 5 od *Semur*, 36 *Paryża*. Dł: 22. *12.* ſz. 47. *30.*

FLECHE, *Flechia*, Mia: Fr: przy granicy *Anjou*, piękne tu Collegium Xięży Jezuitow fundowane przez Henryka IV, w R. 1603. l. nad rz: *Loir*, o mil 12 od *Angers i Mans*, 26 *Paryża*. Dłu: 17. *32.* ſz: 47. *42.*

FLECKENSTEIN, Baronia, i zam: Fr: w *Alſacyi* niżſzey, ma właſnego Pana. leży o mil 14 od *Laudau*, *20 Haugenau*. Dłu: 25. *36.* ſz: 49. *40.*

FLENSBURG, *Flensburgum*, Mia: Duńſkie, w *Sleſwick*, i zam: gł: ſtaroſtwa. l. nad morzem tegoż naz: o mil 5 od *Sleſwick*. Dł: 27. *12.* ſz: 54. *50.*

FLESSINGA, albo *Fliſſinga*, Mia: w *Zelandii*, na wyſpie *Walcherend*, znaczne, i mocne, z portem, przeto handlowne i bogate, Karol V umieraiąc zalecił Filippowi II. ſynowi ſwemu chowanie Fortec tych, *Goletta* w Afr: *Cadix* w Hiſz: *Fleſſinge* w Belgium. Tu rodźił ſię Admirał *Ruiter*. l. przy uściu rz: *Schelda*, o mil 3 od *Ecluſe*, *10 Gand*. Dł: 21. 7. ſz.

7. ſzerokości 51. *26.*

FLEURUS, wieś w Belgium, w Hr: *Narmur*, z Opactwem, ſławna z dwòch bataliy, iedney w R. 1622, gdźie przegrali Hiſz: z drugiey w R. 1690, gdźie Marſzałek *de Luxemburg* zbił Alliantow. l. między *Charleroy i Pemblours*.

FLINT, *Flintum*, Ang: mia: i zam: w Xięſtwie *Galles*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. leży o mil 50 od *Londynu*. Dł. 40. *20.* ſz: 53. *15.*

FLIX, *Flixa*, zamek Hiſzp: w *Cataloniy* zburzony. l. nad rz: *Ebro*, o mil 8 *Lerida*, *10 Tortoſa*. Dł. 18. *8.* ſz: 41. *12.*

FLORENCYA, *Florentia*, M. Wł. w *Toſkanie*, w okolicy tegoż nazwiſka, wielkie i dawne z Arcybiſkupem fundowanym od Marcina V. Papieża, z ſławną Akademią i Cittadellą. Księgarnia S. Wawrzyńca między innemi pięknemi prym bierze. ma 152 Kościołow, wiele pięknych pałacow; 160 ſtatui publicznych i 17 placow zdobią to Miaſto; nadto pałac *Pitti*, mieſzkanie Xięcia, gdźie dźiwny ſprawuie widok ſławna *Venera* domu *Medici* tu niegdyś panuiącego, ſłowem zbior piękności ma te miaſto, tak, że X. Albert Saſki mawiał iż cudzoźiemcom Florencyi pokazywać nietrzeba, tylko w święta. Mieſzkańcy ſą byſtrego umyſłu, i do ſprawowania wielkich rzeczy zgodni, ięzyk włoſki maią nayczyſtſzy, ile przydawſzy mu akcent Rzymſki. Tu ſię urodźili Papieże, Leon X. Clemens VII, Urban VIII, nadto *Dante* ſławny Poeta Wł. ſławny *Galileuſz* Filozof, *Lew Alberty*, *Juliuſz Machiawel*, i innych wiele znacznych ludźi. l. nad rz: *Amo*, ktòra go przerzyna, o mil 57 od *Bononii*, 150 *Rzymu*. Dług: 28. *59.* 30. ſzer: 43. 46. *30.*

FLORENNES, *Florina*, Hannońſkie mia: w *Belgium*, w Biſk: *Liege*, o mil 2 od *Filippeville*, 5 *Namur*.

FLORENSAC, Fr: mia: w *Languedoc*, między *Pezenas i Agde*.

FLORENTIN (S.) *Florentini Caſtrum*, Mia: Fr: w Szampanii, nad złączeniem rz: *Armanzon*, o mil 6 od *Auxerre*, 10 *Sens*, 32 *Paryża*. Dług: 21. *20.* ſz: 47. *56.*

FLORES, *Florum*, wyſep na *Oceanie*, ieden z Azores na mil 7 wkoło, żyżny w potrzeby do życia ludzkiego. Dł: 327. ſz: 39.

FLORIDA, kray Am: pòłn: za-

zamyka *Lovigianę*, *Floridę* Hiszpańską, nową *Georgię*, i część *Carolina*. doszedł go Jan *Ponciusz Leon* w kwietną niedźielę. zkąd go nazwał *Florida*, ten Jan z wielkim krwi Hisz: wylaniem dostał go, ponieważ dźicy ludźie tuteyśi mieszkańcy mocno się bronili. Mieszkańcy są z czerwona czarniawi na twarzy, co niepochodźi z natury kraiu, ale z zwyczaiu, ktòry maią namaszczać sobie ciała pewnym oleykiem, są mężni, przyiemni, i prawie nadzy chodzą: mocno szanuią Panow *Paracustis* nazwanych, i Kapłanow albo lekarzow, ktòrych *Janas* zowią, uczą się z mału biegać i pływać, iakoż niewiasty tak tu są sprawne, że z wielką szybkością iako małpy albo koty na drzewa łażą, i pływaią po bystrych wodach z dźiećmi na ręku; innych bogow nieznaią oprócz słońca, przed ktòrym okrutnie zabijają niewolniki wźięte na woynie bądź niewiasty, bądź dźieci: w Hiszpańskiey possesyi iest *Mathieu*, albo Mateusz S. i S. Augustyn: część zaś ku *Virginii* na mappach *Carolina* nazwana, (obacz *Carolina*,) hołduie Anglikom od R. 1660, ktòrzy ią wźięli od Fr: rozległość tego kraiu iest od rzeki *Panuc*, wdłuż ponad cieśniną Mexikańską, i morzem *de Nord*, aż do sz: 38.

FLOUR (S.) *S. Flori Fanum*, Mia: Fr: w *Auvergne* wyż: handzbożem i mułami. Biskup fundowany od Jana II. iest Sufr: *Bourges*. l. między gòrami o mil 12 od *Aurillac*, 18 *Clermont*, 109 *Paryża*. Dł. 20 32. sz: 45.

FOA, Mia: *Egyptu niższego*, w okolicy żyżney i wesołey nad rz: *Nilem*, o mil 7 od *Rosset*, 16 *Alexandria*. Dług: 49. sz: 30. 40.

FOCHEU albo Focheou, *Focheum*, Mia: Chińskie w Pr: *Fokien*, piękne z wspaniałych domow i mostow, hand: l. w kraiu żyżnym w owoce osobliwsze nad rz: *Min*.

FOCIDA, *Phocis*, okolica w *Livadia*, albo *Achaja*, niedaleko od *Delfu* sławnego z wyrokow Apollina, ktòre szanowali poganie.

FODWAR, *Fodvarium*, Mia: Węgierskie, nad Dunaiem. Dł: 22. 55. sz: 46. 45.

FOEHR, wyspka Niem: przy brzegu zach: *Sleswick*. obfita w chleb i bydło, mieszkańcy zachowuią ięzyk obyczaie, i stròy dawney *Frisii*. Dł: 26. 18. sz: 54. 46.

FO-

FOGARAS, zamek Transilvański o mil 13 od *Cronstat*. Dł: 48. 18. sz. 47.

FOIX, *Fuxium*, Fr: miasteczko w *Languedoc*: wyż: gł: Hr: tegoż nazwiska. l. przy Pireneyskiey gòrze, nad rzeką *Ariege*, o mil 12 od *Tolosa*, 162 *Paryża*. Dłu: 18. 15. sz: 43. 2.

FOKIEN, Pr: iedenasta Chińska, mocno handlowna, obfita po gòrach w drzewa na okręty zgodne, mieszkańcy acz są lubieżni, są iednak pracowici, i rzutni: *Focheu* iest gł. Dłu: od 134. do 139. sz: od 23. 30. do 28.

FOLIGNO, *Fulginium*, Mia: Wł. w *Umbrii*, ma wspaniałe Kościoły, wiele papierni, i roboty z iedwabiu. Biskup samemu Papieżowi posłuszny: oyczyzna wielu medykow, i innych sławnych. l. na wzgorku przy ròwninie żyżney, nad rzeką *Tine*, o mil 15 od *Spoleto*, 81 *Rzymu*. Dł. 30. 18. sz: 42. 55.

FONDI, *Fundi*. Neap: mia: w *Terra di Lavoro*, Biskup iest Suffraganem *Capua*. leży na piękney ròwninie, w niezdrowym iednak powietrzu, niedaleko ieźiora tegoż nazwiska. o mil 5 od *Capua*, 60 *Neapola*, 66 *Rzymu*. Dł: 31. 3. sz: 41. 2.

FONTAINEBLEAU, *Fons Bellaqueus*, m: w *Isle France*, w *Gastinois*, z miłym pała: dla rez: Kròla podczas polowania, w ktòrym Ludwik XV. wesele odprawił z M. *Karoliną* Stanisława Kr: Pol: Còrką. l. o mil 14 od *Paryża*. Dł: 20. 18. sz: 48. 22.

FONTARABIA, albo Fontarable, *Fons Rapidus*. Hisz: mia: w *Biscaye*, w Pr: *Guipiscoa*, mocne, że go maią za klucz do tego kraiu. l. nad morzem przy uściu rz: *Bidasso*, o mil 9 od *Bajona*, 25 *Bilbas*. Dlug: 15. 51. sz: 43. 23.

FONTENAY-le-COMTE, *Fonteneum*, Fr: mia: w *Poictou* niż: hand: oyczyzna Piotra *Bissot*, Jędrzeia *Teraquel*, i Franciszka *Viet*. l. nad rz: *Vordea*, niedaleko morza, o mil 14 od *Rochelle*, 118 *Paryża*. Dł: 15. 42. sz: 46. 30.

FONTENOY, wieś w *Flandryi*, sławna z wygraney Fr: w R. 1745. l. nad rz: *Schelda*, o milę od *Tournai*.

FONTEURAULT, *Fons Ebraldi*, Fr: mia: w *Anjou*, z funduszem Roberta *de Arbrissello*, na edukacyę panienek, o milę od rz: *Loire*, 64 *Paryża*. Dług: 14. 4. sz: 47. 10.

FOLCARQUIER, *Forum Calcarium*, Mia: Fr: w *Provence*, gł:

Hr:

Hr: tegoż nazwiſka. l. na gòrze o mil 8 od *Siſteron*, 12 *Aix*. Dł: 23. 32. ſz: 43. *58*.

FORCHEIM, *Forchena*, M. Niemieckie w *Franconii*, w Biſkupſtwie *Bamberga*, z arſenałem. leży o mil 6 od *Bamberg*, 10 *Noremberg*. Dług: 28. 40. ſzer: 49. *44*.

☆ Tu w roku teraznieſzym 1763, dnia 24 Stycznia, mularka pewna przezwiſkiem *Dozer* powiła ſyna, i cztery còrki, dość zdrowe i ogromne, i które długie obiecywały życie.

FOREST, albo Forez, *Foreſium*, Pr: Fr: na ròwninie żyżney przerzniętey rz: *Loire*, dźieliſię na wyżſzą, i niżſzą, *S. Eſtienne de Furans* ieſt gł: graniczy z *Lionnois i Auvergne*, *Vellay* i *Beaujolois*.

FORFAT, Mia: Szkockie, głowa Pr: tegoż nazwiſka. leży nad ieźiorem, z ktòrego wychodźi rzeka, ktòra wpada w *Fay*, o mil 6 od *Montroſa*, 14 *Edemburg*, 140 *Londynu*. Dł: 15. *5*. ſz: 56. *50*.

FORGES, *Forgiæ*, Fr: mia: w *Normandii* wyżſzey, ſławne z wod mineralnych. l. w okolicy *Bray*, o mil 2 od *Paryża*, 3 *Neufchatelu*, 4 *Gournay*, 9 *Roven*. Dł: 19. *15*. ſz: 49. *38*.

FORLI, *Livia*, Mia: Włoſkie w *Romagna*, mocne, gł. okolicy tegoż nazwiſka, z dwòma zam: pięknie zabudowane, Biſkup ieſt Sufraganem *Roven*. za Papieża Juliuſza II, poddałoſię dobrowolnie Papieżom. l. w okolicy żyżney i weſołey, w zdrowym powietrzu, o mil 12 od *Faenza*, 24 *Ravenna* i *Florencya*. Dł: 29. *36*. ſz: 44. *28*.

FORMOSA wyſep na morzu Chińſkim, przerznięty przeciągiem gòr na wſch: i zach: żyżny we wſzyſtko. Mieſzkańcy ſą Chinczycy, grzeczni, ſzczerzy, nieprzyiaciele nieſnaſek i kradźieſtwa, ſzypcy, i do łuku ſpoſobni, maią w zwyczaiu wybiiać ſobie na ciałach podobieńſtwa drzew, źwierząt, i kwiatkow. z części zach: wypędźili w R. 1661 Hollendrow ktòrzy byli opanowali *Tay-Ovan*. *Fou* ieſt głową wyſpu. Dł: od 139, *10*. do 141. ſz: od 21. *30*. do 25. *10*.

FORSTECK, zam: Szwaycarſki w kantonie *Zurig*, w Baronii *Altſax*.

FORT *de Catarocuy*, Forteca Am: pòłn: w nowey Fr: nad rz: S, Wawrzyńca albo *Laurent* i ieźiorem *Ontár*, założona od Hrabiego *de Frontenac*, dla zabieżenia naiazdom *Jroquiow*, w pięknym położeniu. Dłu: 302 *20*. ſz:

ſzerokości 44. *20*.

FORT *de Chambly*, For: Am: pòłn: w nowey Francii dlą bronieniaſię od Ang: i Jroquiow od *MontReal*. l. naprzeciw ieźiorka na rzece *Sorel* ſtoiącego. Dł: 305. ſz: 45. *25*.

FORT DELFIN, port Am: piękny i beſpieczny na wyſpie *S. Domingo*.

FORT de LINCE, *Linchia*, Forteca Fr: w *Flandryi*, wźięta przez Fr: w R. 1686. l. nad *Colme*, o milę od *Bourbourg*, 2 *S. Omer*.

FORT LOVIS, *Arx Ludovica*, For: Fr: w *Alſacyi* wyſtawiona od Ludwika XIV na wyſepce ſiedzącey na *Renie*, o mil 8 od *Landau i Arasburg*, 12 *Filisburg*, 107 *Paryża*. Dług: 25. *44*. ſz: 48. *48*.

FORT LOVIS, For: Am. pòł: na wyſpie *Cajenne*, założona przez Fr: w R. 1643, á wźięta przez Holl: w R. 1679, ale w rok potym odebrana przez Hrabiego *de Stree*.

FORT-VENTURA, wyſep na *Oceanie* Atlańſkim, ieden z *Canaryiſkich*, znaczny, doſzedł go Jan *de Berancourt* Francuz w R. 1417. hołduie Hiſz: Dług: 4. ſz: od 28. *30*. do 29. *15*.

FORTE de Fuentes, *Arx Fontanenſis*, Forteca Wł. nazwana od Markieza *de Fuentes* Gubernatora Mediolańſkiego. l. nad ieźiorem *Como*, przy uściu rz: *Adda*, albo *Abdua*, przy granicy *Valtellin*.

FORTE URBANO, Forteca Pap: przy brz: Xięſtwa Modeńſkiego wyſtawiona przez Niemcow w R. 1708, ktòrzy ią potym opuścili.

FORTH, *Forthea*, rz: Szkocka, od ktòrey bierze nazwiſko kawał morza *Fort*, w ktòre wpada.

FOSSANO, *Foſſanum*, M. Wł. i zam: w *Piemonte*; Biſkup ieſt Sufraganem *Turinu*. leży nad rzeką *Stura*, o mil 12 od *Cuneo*, *30 Turinu*. Długości 25. *23*. ſz: 44. *25*.

FOSSIGNY, *Tractus Foſſigniacus*, Pr: i Baronia Wł. w *Sabaudii*, przy *Vaſii*: *Bonneville* al: *Cluſe* ieſt głową.

FOSSOMBRONE, *Forum Sempronii*, Mia: Włoſkie Papieſkie, w Xięſtwie *Urbino*; Biſkup ieſt Sufr: *Urbino*. leży niedaleko rz: *Metro*, o mil 15 od *Urbino*, 21 *Peſero*. Dług: 30. *28*. ſzer: 43. *44*.

FOWE, obacz *Foa*.

FOUGERES, *Fugeriæ*, Mia: i zam: Fr: w *Bretaigne*, handluie ſkò-

ſkurami. leży o mil 60 od *Paryża*.

FOVET, Ang: mia: w Prowincyi *Cornval*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. leży o mil 75 od *Londynu*. Dł: 12 *30*. ſz: 50. *12*.

FRAGA, Mia: Hiſz: w *Aragona*, ſławne z bitwy w R. 1134. l. o mil 12 od *Balbaſtro*. Dłu: 17. *58*. ſz: 41. *28*.

FRANCE, obacz *Isle de France*.

FRANCHE CONTE, albo Hrabſtwo Burgundii, *Burgundiæ Comitatus*, Pr: Fr: znaczna, na mil 50 wdłuż, 32 wſzerz, obfita w chleb, wino, bydło, rudę żelazną, miedź, i ołow, nabyta w R. 1674 przez Ludwika XIV, i doſtałaſię Fr: traktatem Nimega w R. 1678. *Beſancon* ieſt gł: gr: od pòłn: z *Lotaringią*, od wſch: *Monbelliard*, i *Szwaycarami*, od połud: *Breſſe* albo *Brece*, od zach: tymże, i *Baſſigny*.

FRANCHENDAL, Miaſto Niem: w Państwie Elektora *Palatina*, wźięte przez Hiſz: w R. 1623, i przez Szwedow w roku 1632, á potym przez Ceſarza, á w R. 1688. przez Francuzow pod kommendą Delfina, przez ktòrych w R. 1689 i zburzone ieſt á potym traktatem Weſtfalſkim oddane Elektorowi. l. niedaleko *Renu*, o mil 2 od *Woms*, 5 *Heidelburg* i *Spira*. Dł: 27. *4*. ſz: 49. *28*.

FRAMCHESTEIN, okolica Szkocka, w Hr: *Heneberg*, hołduie Landgrafowi *HaſſenCaſſel*.

FRANCHESTEIN, Niem: mia: w Xięſtwie *Bipontium*, opatrzone dobrym zamkiem. leży między *Newſtad* i *Keiſerſlauten*.

FRANCHESTEIN, Miaſto w *Szląsku*.

FRANCIA, *Gallia*, Krôleſtwo Europeyſkie, na mil 240 od wſch: do zach: wdłuż, á 225 wſzerz od *Dunkierki* do *Ruſſilionu*, w zdrowym i czyſtym powietrzu, lubo po części gòrzyſte, ma iednak rozległe ròwniny obfite w zboża, wina delikatne, owoce wyśmienite, i bydło, tudźież w kruſzce ołowiane, miedźiane, ſrebrne, i rudy żelazne; handlowne, gdyż ma wiele rzek także, *Ocean*, i śrzodźiemne morze, handluie zaś winem, ſzafranem, oliwą, ktòrą naylepſzą ma w *Provanſii*, ſolą, zbożem, bydłem, materyami, kamlotem naylepſzym, na ſamych tu tylko koniach zbywa: ma Pr. Przednieyſze oprócz *Bretaigne*; *Alſacyą Anjou*, *Armaigne*, *Auvergne*, *Beauce*, al: *Beaulſe*, *Beaujolois*, *Berry*, *Bigorve*, *Breſſe*, *Bretagne*, *Brye*, *Bourbonois*, *Bourgogne*, *Bugey*, *Cambreſis*, *Champagne* albo *Szampania*, *Dauphine* al: *Delfinat*, *Dioys*, *Flandrią*, albo *la Flandre*, *Foreſt*, *Franche Comtè*, *Gaſcoigne*, *Gaſtinois*, *Guienne*, *Hannonią* albo *Henneou*, *l'Isle de France*, *Languedoc*, *Limoſin*, *Lyonnois Maine*, *Navarre*, *Nivernois*, *Normandie*, *Orleanois*, *Perche*, *Perigort*, *Picardie*, *Prouence*, *Quercy*, *Rotelois*, *Rovergue*, *Rouſſillon*, *Touraine*, *Vivarais*, *Xantoigne*, i niedawną *Lorraine*, albo *Lotaringią*. Krôl ma tytuł, *Christianiſſimus*, i *Pierworodny Kościoła*, przeto ma przodkowanie między Krôlami Europeyſkiemi; abſolutnie rządźi, ma wiele dochodow, trzyma liczne woyſka. Mieſzkańcy ktòrych tu ieſt bardzo wiele, ſą biali, i płci delikatney, manierni, ludzcy, i przeto wiele z cudzych kraiow Kawalerow do ſiebie pociągaią, ktòrzy ſię tu cwiczą w manierze, i w naukach ſzlachetney młodźi przyzwoitych: przednieyſzych maią 25 Akademii, między ktòremi prym trzyma Sorbońſka, żwawie Katolicką utrzymuią wiarę po ſkaſowaniu wyroku *Nantes*, ktòry dopuſzczał używania ſekty Kalwinſkiey: maią 18 Arcybiſkupow, 110 Biſkupow, 13 Parlamentow, 34 Gubernii. *Paryż* ieſt głową całego Krôleſtwa: graniczy od pòłn: z *Belgium*, od wſch: *Alſacyą*, *Swaycarami*, i *Sabaudią*, od połud: śrzodźiemnym morzem, i gòrami Pyreneyſkiemi, od zach: *Oceanem*.

FRANCISZEK (S.) wyſpy Am: pòłn: w *Cana*, w kraiu *Iroquois* przy końcu, od ieźiora *S. Petro*, albo S. Piotra: ieſt tych wyſpow 5 albo 6, lubo pełne laſow, maią iednak choć niewiele zboża.

FRANCISZEK (S.) rzeka Am: wyżey *Montreal*, na 7 mil długa.

FRANCONIA, Pr: Niemiecka, obfita w zboże, wino, owoce, &c. ma przy granicach gòry puſte, i laſy; zamyka Biſkupſtwo *Bamberg*, *Wurtzburg* i *Aichſtat*, i Państwo Miſtrza *Ordinis Theutonici*. Proteſtańſka ſekta tu panuie, ſą iednak na wielu mieyſcach Katolicy, i żydźi także maią ſwoie bożnice: gr: od pòłn: *Turyngią*, od wſch: *Palatinatem* wyżſzym, od połud: Szwabſką źiemią, od zachodu *Palatynatem* niżſzym.

FRANEKER *Franequera*, M. i zam: w *Belgium* Holl: gł: *Friſii*, mocne, z Akademią. l. między *Levarden* i *Hartingen*, o mil 2 od *Zvy-*

Zwyderzee, *6 Slooten*. Dług: 23. *8*. ſz: 53. *12*.

FRANKFORT, nad rz: *Meyn*, *Francofurtum ad Mœnum*, Miaſto Niem: w *Franconii*, dawne, i wolne, przerznięte rz: *Meyn* na dwie części, po iedney ſtronie zowieſię *Frankfort*, po drugiey *SaxeHauſen*, ma targi przez cały rok znaczne, i dwa iarmarki, bywa tu Seym Elekcyiny dla obrania Ceſarza albo Krola Rzymſkiego. Tu rodźiłſię Karol łyſy nazwany Krol Francuſki. leży o mil 6 od *Moguncyi*, 13 *Worms*, 30 *Colonia*, 110 *Paryża*, 140 *Wiednia*. Dług: 26. *15*. ſz: 49. *55*.

FRANKFORT nad *Odrą*, *Francofurtum ad Oderam*, Miaſto Niem: w Marchyi Brandeburſkiey, piękne i bogate, dawniey wolne, dźiś hołduie Krolowi Pruſkiemu, ma Akad: i ſławne iarmarki. l. o mil 20 od *Berlina*, 30 *Würtemberg*, 32 *Szczecina*. Dł. 32. *35*. ſz: 52. *20*.

FRANKONIA, obacz *Franconia*.

FRASCATI, *Tuſculum novum*, Mia: Wł: piękne, wyſtawione na gruźie dawnego *Tuſculum* Rzymian, ma piękne pałace i winnice, i ieſt mieyſcem *dywertymentu* Panom Rzymſkim. Kardynał tu zawſze ieſt Biſkupem. l. pod gorą, o mil 12 od *Paleſtrina*, 15 *Rzymu*. Dług: 30, *18*. ſzer: 41. *48*.

FRAWENBURG, *Frawenburgum*, Mia: w *Pruſiech Polſkich*, w *Hockerland* wyżſzym, hołduie Biſkupowi Warminſkiemu. Mikołay *Kopernik* był Kanonikiem tego mieyſca.

FRAUSTADT, Polſkie mia: przy granicy *Szląſkiey*, tu Szwedźi zbili Saſow w R. 1706. leży o mil 8 od *Głogowa*, 28 *Wrocławia*. Dł. 33. *25*. ſz: 51. *45*.

FRAVENFELD, Szwaycarſkie mia: gł. *Turgovii*, ma Kościoł ieden dla Katolikow, á drugi dla Proteſtantow. l. na pagorku, niedaleko rzeki *Mutg*. Dł. 30. *42*. ſz: 47. *28*.

FREJUS, *Forum Julii*. Mia: Fr: w *Provence*, dawne. Biſkup ieſt Sufr: *Aix*, miało dawniey port, wźięte przez Xięcia *Sabaudiy* w R. 1747. l. nad morzem, i rzeką *Argent*, między bagnami przez co ma złe powietrze. o mil 12 od *Niza*, 18 *Tolon*. Dłu: 28. *28*. ſz. 44. *25*.

FRENDENBERG, Niemieckie mia: w *Franconiy*, nad rz: *Men*.

FRENDENBERG, M. w *Weteraviy*, w Hrabſtwie *Naſſau*, handluie ſolą i żelazem.

FRENDESTAT, Mia Niem: w *Sylva nigra*, założone od Fryderyka X. *de Würtemberg*, w R. 1660, dla ſtraży wchodu w *Sylva nigra*. l. o mil 9 od *Strasburg*, 15 *Tubing*.

FREYDBERG, Niem: mia: w *Miſnia*, ma gory kruſzcowe. Tu ſię chowa dom *Saſki*, wźięte przez Ces: w R. 1632. l. na weſołym mieyſcu, o mil 6 od *Drezna*, 15 *Lipſka*. Dług: 32. *15*. ſzerokości 51. *2*.

FREYSTAT, Mia: Węgierſkie, w Hrabſtwie *Neitria* albo *Nitria*, i zamek ſpalony przez Turkow. l. nad rz: *Wag*, naprzeciw *Leopolſtadt*. Dług: 41. ſz: 48. *50*.

FRIAS, Mia: Hiſz: w *Caſtilii* ſtarey znaczne, na gorze, niedaleko rz: *Ebro*, o mil 14 od *Burgos*. Dł. 14. 8. ſz: 42. *50*.

FRIBURG, *Friburgum*, Mia: Niem: gł. okolicy *Briſgovia*, założone w R. 1120, handlowne, piękne, z Akademią, i z wſpaniałą wieżą, mocne; pięknie tu poleruią kryſztał, i drogie kamienie, wźięte przez Marſzałka *de Crequi* w R. 1677, lecz oddane Ceſarzowi traktatem Riſwickim, wźięte znowu przez Marſzałka *de Villars* po uporczywym oblężeniu w roku 1713, i oddane w R. 1714, nakoniec Ludwik XV w R. 1744 wźiął go, i zburzył tu dwie Cittadelle i zamki. l. nad rz: *Friſen*, o mil 4 od *Briſac*, 9 *Baſilea*, 100 *Paryża*. Dł. 25. *32*. ſz: 48. *4*.

FRIBURG, Mia: Szwaycarſkie, gł. Kantonu ſwego nazwiſka, piękne i wielkie, założone od Bertolda IV Xięcia *Zeringen* w R. 1176, przyłączone do liczby kantonow w R. 1481, rządy ſą przy radźie. Kwitnie tu wiara Katolicka, i rezyduie Biſkup Loſańſki, ktory ma wſpaniałą Katedrę. l. nad rz: *Sava*, o mil 7 od *Berna*, 12 *Loſana*. Dług: 25. ſz: 46. *5*.

FRICENTO, Wł. mia: Neap: w Xięſt: dalſzym z Biſkupſtwem przyłączonym do Biſkupa *Avellino*, Sufr: *Beneventu*. l. nad rz: *Tripalta*, o mil 24 od *Benevento*. Dł: 32. *48*. ſz: 40. *59*.

FRIDBERG, *Fridberga*, Mia: Niem: w *Weterawii* wolne, dawniey znacznieyſze iak teraz. l. na gorze, o mil 4 od *Frankfort*, 5 *Geſſen*. Dł. 26 *25*. ſz: 50 *14*.

FRIDBERG, dwie miaſteczka Szląſkie, iedno należy do Xięcia *Javar*, á drugie do Xięcia *Schweidnitz*, albo *Swidnicy*: ſławne z wygraney Krola Pruſkiego

go nad Auſtryakami w R. 1745.

FRIDBERG, mia: w *Bavarii* wyż: z zam: wźiętym i zrabowanym przez Szwedow w roku 1632. l. o mil 3 od *Auguſty*, 14 *Monachium.* Dług: 2. *8.* 40 ſz: 48. 52. *5.*

FRIDERICHSBURG, *Fridericoburgum*, mia: mocne, i pałac Kròla Duńſkiego, w *Zelandii*, wźięte i zburzone przez Szwedow w R. 1639. leży o mil 6 od *Kopenhagen.* Dług: 30. *8.* ſz: 55. *50.*

FRIDERISBURG, Cittadella w *Manheim*, od Henryka IV Elektora *Palatina* w roku 1610 wyſtawiona, á w R. 1689 przez Fr: wźięta i zrabowana.

FRIDERISBURG, For: znaczna i oſada Brandeburſka w Afryce, na brzegu złotym *Guinei*, koło mil 30 od *Cabocors.* Dług: 16. *20.* ſz: *4. 30.*

FRIDERICHSOD, *Fridericiodæ*, Forteca Duńſka, w *Jutland* wyſtawiona od Fryderyka II, á przez Szwedow pod kommendą Generała *Urangel*, w R. 1657 wźięta. leży niedaleko morza, o mil 5 od *Colding*, 12 *Arhus.* Dł: 27. *35.* ſz: 55. *42.*

FRIDERICHS-Henryk, For: w Brabancie Holl: przy uściu rz: *Schelda*, o mil 4 od *Anvers*,

Dł: 21. *46.* ſz: 51. *20.*

FRIDERICHSTADT, Duńſkie mia: w *Jutland* połud: założone w R. 1621. l. nad rz: *Aider*, o mil 3 od *Tonningen*, 7 *Sleſwick.* Dł. 28. *58.* ſz: 54. *32.*

FRIDERICHSTADT, Mia: w *Norvegii* w ſtaroſtwie *Agerhus* mocne, pod ktòrym Karol XII Kròl Szwedzki podczas oblężenia zoſtał zabity. l. przy brzegu *Catiegat*, o mil 26 od *Bahus.* Dług: 20 ſz: 59. *2.*

FRIDINGEN, Forteca Niemiecka w Szwabſkiey źiemi, hołduie Auſtryi. l. nad *Dunaiem*, o mil 8 od *Tubinga*, 12 *Conſtancia.* Dł. 32. *42.* ſz. 47. *50.*

FRIDLAND, Polſkie mia: w *Zuławach.*

FRIDLAND, Czeſkie mia: przy gr: Szląſkiey.

FRIDLAND, trzy m: dwie w Szląſku, iedno w Xięſtwie *Oppelen*, á drugie w *Swidnicy*, á trzecie w *Pruſiech*, w okolicy *Nitangen.*

FRIDLINGEN, For: Niem: w Szwabſkiey źiemi; tu była bitwa w R. 1702 między Ceſarzem i Francuzem z tego wygraną, zaco Panu *de Vilars* kommendantowi Fr: laſka Marſzałkowſka doſtałaſię. l. niedaleko *Renu*, o pòłmili od *Huningen*, i *Baſilea.* Dł. 25.

25. *15.* ſzerokośći 49. *43.*

FRIEDWAL, zamek Niem: w *Haſſyi* niż: wźięty przez Ceſarza w R. 1640. l. w wielkiey puſzczy, o mil 6 od *Herſsfeld.*

FRIESACH, Miaſto Niem: w *Carintia*, w Biſkupſtwie *Saltzburg*, z zam: na gòrze. l. na weſołym mieyſcu, i żyżnym, przy gr: *Stirii*, o mil 16 od *Saltzburg.* Dł. 36. ſz: 38. *40.*

FRISE, *Friſia*, iedna z Pro: ſprzymierzonych, ma 3 częśći, *Ooſtergoe*, *Weſtergoe*, *Sevevolden.* po śmierci Xiążęcia *de Anjou*, Brata Henryka III, przyłączyłaſię do Pr: ſprzymierzonych obrawſzy Xięcia *de Oranges* za *Stadhouder*, ktòry zaſzczyt dźiedźicznym zoſtał domu *de Oranges*, za zezwoleniem ſtanow: gr. od pòłn: i zach: morzem, od połud: *Overiſſel*, od wſch: Pr: *Groninga.*

FRISINGA, Mia: Niem: w cyr: *Bavarii*, gł. Biſkupſtwa tegoż nazwiſka, ktòrego Biſkup ieſt Panem, á Sufr: Saltzburſkim l. na pagòrku, niedaleko rzeki *Iser*, o mil 8 od *Monachium*, 12 *Neoburg.* Dług: 19. *25.* ſzer: 48. *20.*

FRITZLAR, *Fritslaria*, Mia: Niem: w *Haſſyi* niżſzey piękne, wźięte w R. 1631 wſtępnym bo-

iem od Guilhelma Landgrafa *de Iaſſen.* l. na pagòrku, niedaleko rzeki *Eder*, o mil 4 od *Valdech*, 7 *Caſſel.* Dług: 26. *55.* ſz: 51. *6.*

FRIULI, *Forum Julii* Pr: Wł: znaczną, obfita w wino i owoce, częśćią hołduie Auſtryi, częśćią Wenetom, *Udine* ieſt gł. gr: od pòłn: z *Carintią*, od wſch: Hrab: *Goritz*, i cieśniną *Trieſte*, od połud: morzem Weneckim, od zach: Hrabſtwem *Trevigi*, al: *Tarviſium*

FRIZIA wſchodnia, al: *Oſt-Friſe*, okolica Niem: przy gr: *Belgium* ſprzymierzonego, nazwana także Hr: *Embden*, miała oſobliwego Pana pod protekcyą Pr. ſprzymierzonych od R. 1654. aż do Roku 1744 w ktòrym przedana ieſt Kròlowi Pruſkiemu, dźieliſię na ròżne kwatery, *Embden* gł: graniczy od pòłnocy morzem *Niemieckim*, od wſchodu Hr. *Oldemburg*, od połud: Biſk: *Münſter*, od zach: Pr: *Groninga.*

FROMA, *Froma*, Ang: mia: w Hr: *Somerſet*, bardzo handlowne. leży o mil 6 od *Briſtol* 31 *Londynu.* Dł: 15. *15.* ſz: 57. *18.*

FRONTENAC, wielkie ieżioro w *Canada*, nazwane także *lacus Ontarius*, ma 80 mil wdłuż, á 30 wſzerz, z zam: tegoż naz:

na brzegu.

FRONTEIRA, Portug: mia: w *Alenteju*, tu wygrali Portugalczycy w R. 1663 bitwę przeciwko Hiſzpanom. leży o mil 4 od *Extremos*, 8 *Portalegre*. Dłu: 10. 52. ſz: 58. 56.

FRONTIGNAN, *Frotiniacum* Fr: mia: w *Languedoc*, ma zgodne do długiego chowania iagody winne, i wino wyśmienite. ratuſz tu ieſt piękny. leży nad ieźiorkiem *Magnelone*, o mil 6 od *Agde*, 7 *Montpellier*. Dł: 15. 24. ſz: 43. 28.

FRUTINGEN, zam: wieś, i okolica Szwaycarſka, w Kantonie *Bern*.

FUENCHEU, Mia: Chińſkie w Pr: *Xanſe*, piąte z przednieyſzych, handlowne, ma wiele bożnic pogańſkich, i wiele pałacow, robią tu z ryżu piwo rownaiącesię z wyśmienitym Europeyſkim winem. Dł. 128. 27. ſz. 36.

FUESSEN, *Abudiacum*, Mia: i zamek Szwabſki, należy do Biſkupſtwa *Auguſty*. l. nad *Lech* o mil 20 od *Auguſty*. Dług: 34. 10. ſz: 47. 15.

FULDA, Mia: Niem: w cyr: wyż: *Renu*, w *Buchonii*, znaczne z ſławnym Opact: ktoregoOpat ieſt zawſze Kancl: Ceſarzowy i Prymaſem wſzyſtkich *Imperii* Opatow, i Panem niewielkiego kraiu między *Haſſyą*, *Frankonią*, i *Turingią* położonego. Tu rodźił się Atanazy *Kircher* Soc: Jeſu ſławny Matematyk. l. nad rz: *Fulda*, o mil 14 od *Würtzburg*, 15 *Marpurg*, 23 *Frankfort*. Dł: 27. 28. ſz: 50. 40.

FUNCHAL, *Funchalda*, Mia: gł: wyſpu *Madera*, handluie winem. Biſkup ieſt Sufr: *Lisbony*. ma port i kilka zam: hoł: Portug: Dł. 34. ſz: 33.

FUNGYANG, *Fungia*, Mia: Chińſkie drugie gł: Pr: *Nanking*. Tu rodźiłſię ſławny *Chu*, ktory z proſtego Kapłana zoſtał Ceſarzem Chinſkim. Dłu. 134. 10. ſz: 33. 48.

FUOGO, wyſep Az: między *Japonią*, *Chiną* i wyſpem *Formoſa*. Dłu: 148. 25. ſzer: 28. 5.

FUOGO, wyſep na Atlańſkim morzu, ieden z *Caba-verde*, wyrzuca wapory śiarczyſte, i kamienie z piany morſkiey: ludźie pod gorą mieſzkaią, i maią obyczaie podobne obyczaiom publicznych wyſpow.

FUOGO, albo *Terra de Fuogo* wyſpy na morzu Magellańſkim, przy oſtatku Am: połud: rozciągaiąſię na 130 mil, maią piękne rowniny i łąki oblane pięknemi potokami, gdźie mieſzkaią dźicy ludźie, niektorzy z nich ſą ludoiedźi.

FURNES, *Furnæ*, M. w *Belgium*, gł. Kaſztelaniy w *Flandriy* mocne, wźięte przez Roberta *de Arteſia* w R. 1287, przez Fr. w R. 1488, przez Hiſz: w R. 1583, przez Fr. w R. 1692, ale oddane Domowi Auſtryackiemu mocą traktatow *Raſtadt* i *Baden*, mieli tu ſwoie præſidium Holl: nim go znowu wźięli Fr. w R. 1744. l. niedaleko morza, o mil 2 od *Nieuport*, 3 *Diſmuda*, 5 *Dunkerke*. Dł. 20. 19. ſz: 51. 4.

FURSTENAURG, *Furſtenbergenſis Comitatus*, Pań: udźielne Alſackie, w Szwabſkiey źiemi, z zam: tegoż nazw: leżącym na gorze, niedaleko *Dunaiu*.

FURSTENFELD, *Aquæ*, M. i zam: Niem: w *Stiriy* niżſzey. l. o mil 12 od *Kaniſca* i *Gratz*, 20 *Wiednia*. Dług: 39. 10. ſzer: 47. 45.

FURSTENVALD, M. Niemieckie w Marchii Brandeburſkiey, wźięte przez Szwedow w R. 1631. l. nad rzeką *Spree*, o mil 28 od *Frankfurtu* nad *Odrą*. Dł. 32. 5. ſz: 52. 23.

FURTH, *Furtum*, M. Niem: w *Bavarii* niż: w okolicy *Straubingen*, mocne, wźięte przez Szwedow w R. 1641. l. przy gr. Czeſkiey, nad rzeką *Cham*.

G. G. G.

GABARET, *Gabaretum*, Fr: mia: w *Gaſcogne*, gł: Hr: *Gabardan*. l. nad rz: *Geliſſe*, o mil 9 od *Condom*, 135 *Paryża*. Dł. 17. 36. ſzer: 43. 44.

GABIN, *Gabinum*, Polſkie m. w Woiewodztwie Rawſkim. l. o mil 6 od *Płocka*, 16 *Warſzawy*. Dł. 38. 10. ſz: 52. 18.

GAG, *Gagum*, Kr: Afr: i w nim M. tegoż naz: w *Nigricyi*, obfite w ryż, i kruſzce złote. Mieſzkańcy ſą dźicy. Dłu: 19. 40. ſz: 10.

GAETA, *Cajeta*, M. Neap: w *Terra-di-lavoro*, dawne, z Cittadellą, zam: i portem, i Biſkupem Sufraganem *Capuy*, oyczyzna

dna Kardynała *Kajetana:* wźięte przez Ces: w R. 1707, przez Karola Krola Hiſz: w R. 1734. leży pod gorą niedaleko morza, o mil 26 od *Capua*, 45 *Neapol.* Dł: 31. 12. ſz: 41. *30.*

GAILLAC, *Galliacum*, Mia: Fr: w *Languedoc* wyż: handluie winem, ma Opactwo. l. nad rz: *Tarn*, o mil 5 od *Albi*, 6 *Laveur.* Dł. 19. *30.* ſz: 43. *50.*

GAILLON, *Gallio*, Fr: m: w *Normandii*, w Dyec: *Eureux*, ma wſpaniały pałac Arcybiſk: *Roven*, i Monaſter Kartuzow o ćwierćmili; l. na weſołym mieyſcu, niedaleko rz: *Seyne*, o mil 9 od *Roven.*

GALLACZ, albo Gallas, *Axiopolis*, Mia: Eur: Tureckie w *Bulgarii* nad *Dunaiem.*

GALLE, For: znaczna wyſpu *Ceylon*, z ktorey wypędźili Holl: w R. 1640 Portugalczykow. l. na ſkale, gdźie ieſt bardzo wiele mrowek białych. Dł. 97. ſz: 6. *30.*

GALLES, *Cambria*, Pr: An: i Xięſtwo przyłączone do pierworodztwa Krolewicow Ang: zabiera piątą część Krolestwa, gdyż zamyka 12. Pr. 6 połn: *Anglesey, Caernarvanshir, Dahbighshir, Flintshir, Merionetshir, Mongomeryshir*, 6 południo: *Brechnochishir, Cardighanshir, Cremardhenshir, Glamorganshir, Pembrokshir*, i *Radnershir.* Mieſzkańcy żyią długo, dla influencyi dobrego powietrza, ſą ſzalonowaci i uporczywi w pierwſzych zdaniach, ieſt wiele Katolikow.

GALLES, narod Afr: przy *Abiſſyniy*, nieprzyiaciele Abiſſinczykow, ktorym wiele Pr: odebrali, nieſtoią o handle, ale żyią owocami i mięſem z ſwych trzod, ſą obrzezani i maią po kilka żon, mieſzkania ſtałego niemaią ale po polach rozbiiaią namioty.

GALLI (S.) albo *Fanum S. Galli*, Mia: Szwaycarſkie, w *Turgovii*, tu była Rzeczpoſpolita złączona tylko z Kantonami Szwaycarſkiemi, ma Księgarnię dla wygody wſzyſtkich. l. na niźinie iałowey, między dwiema gorami, i dwiema rzekami o mil 2 od *Conſtancia*, 15 *Zurig.* Dług: 27. *10.* ſz. 47. *38.*

GALLICIA, Pr. Hiſz: żyzna w wino, len, cedry, paſtwiſka wielkie laſy dla budowania okrętow, powietrze ma zdrowe po brzegach, ale weśrzodku źimne i wilgotne; przeto ieſt nieludna, S. Jakob *de Compoſtella* ieſt głową, graniczy z *Oceanem*, *Portugalią*, od ktorey ią dźieli rz: *Minho*, z Auſtryą i Kr: *Leon.*

GAL-

GALLICYA nowa, al: kray Am: połn: przy nowey Hiſzp: ma kruſzce ſrebrne i miedźiane. Mieſzkańcy tuteyſi farbuią ſobie ciało, i piora na głowie noſzą, iak Japonczycy, w tancach i weſołośći życie pędzą.

GALLIPOL, *Gallipolis*, Mia: Eur: Tureckie, w *Romanii*, wielkie i bogate, z portem. Biſkup ieſt Sufr: Herakleyſkim, wźiął go Suliman w R. 1357. mieſzkaią tu Turcy, Grecy, i żydźi, i maią Baſzę. l. nad morzem tegoż, al: *Dardania*, nazwiſka. przy wchodźie w morze *Marmara*, o mil 40 od *Carogrodu.* Dług: *44. 34.* ſzer: 40. *30.*

GALLIPOLI, *Gallipolis*, Wł. mia: w źiemi *Otranto*, mocne, ma zam: port i Biſk: Sufr: *Otranto.* leży na pagorku otoczonym morzem, o mil 23 od *Otranto*, 54 *Taranto.* Dług: 23. *45.* ſz: 40. *20.*

GALLITA, *Ægimurus*, wyſep Afr: przy brzegu *Barbarii*, w Kr: *Tunis*, o mil 5 od wyſpu *Tabarca.*

GALLOWAY, Powiat i Hr: w *Hibernii*, w Pr: *Cannaught*, na mil 30 wdłuż, 16 wſzerz, obfita w zboże i paſtwiſka.

GALLOWAY, *Galliva*, M. gł. pomienionego powiatu, i Pr: *Cannaught*, bogate i piękne, z portem, przez co ieſt bardzo hand: Biſkup ieſt Sufr: *Toam.* l. niedaleko morza tegoż nazwiſka, o mil 6 *Toam*, 15 *Limerick.* Dł: 8. *32.* ſzer: 53. *12.*

GAMBIA, *Gambia*, Kr: Afr: w *Nigricyi* niewielkie, z wielką tegoż nazwiſka rz: obfite w chleb, bydło, i ſłonie, hand: tu Francuźi i Holl:

GAMMALAMNE, Mia: Indyiſkie, na wyſpie, *Ternat*, iednym z *Molucce.* hołduie Holl:

GAND, *Gandavum*, Mia: gł: *Flandryi* Auſtryackiey, i kwatery tegoż nazw: wielkie, z zam: wyſtawionym od Karola V. dla utrzymania mieſzkańcow w poſłuſzeńſtwie. Rachuią tu 30000 domow, z ktorych wiele ieſt bardzo pięknych, ale mało ludne, ſtanął tu traktat, *pacificatio de Gand*, nazwany w R. 1576. wźięte przez Ludwika XIV w roku 1678, ale przez traktat *Nimega* Hiſz: oddane; wźięte przez X. *Marlbourough* w R. 1706, przez Francuzow w R. 1708, znowu w tymże R. przez X: *de Marlbourough*, znowu przez Fr: wźięte z całą *Flandrią* Auſtryakom w R. 1746. Tu rodźił ſię Karol V Ces: l. przy złączeniu rz: *Schelda*, *Lis*, *Lieve*, i *Moer*, ktore dźielą ſię dźielą go na 26 wyſpow, o mil 9

Ee od

od *Anvers*, 10 *Bruxelle*. Dł: 21. 25. ſz: 51, 24.

GANDERSHEIM, *Gandersum*, Mia: Niem: w cyr: *Saxonii* niżſzey, w Xięſtwie *Brunſwick*, w *Wonfebutel*, ma funduſz dla panienek. l. o mil 7 od *Goslar*. Dł: 27. 46. ſz: 31. 48.

GANDIA, Hiſz: mia: w Kr: *Valencya*, i X. Domu *Borgias*, ma Akademią: poddałoſię w R. 1706 Karolowi III, ale po bitwie naſtąpioney pod *Almanca*, powròciło pod poſłuſzeńſtwo Filippa V. l. niedaleko morza, o mil 13 od *Valencya*, 22 *Alicant*. Dł: 17. 55. ſz: 39. 6.

GANDICOR, Mia: Az: na wyſpie rzeki *Indus*, w Kr: *Carnat*, z wſpaniałą bożnicą, w ktòrey wiele ieſt bożkow złotych i ſrebrnych.

GANGEA, Mia: Perſkie, w *Georgii*, gł. Pr: tegoż nazwiſka, między ogrodami i gaiami, ma częſte iarmarki i targi: leży na mieyſcu żyżnym, o mil 24 od *Teflis*, 66. *Erivan*. Dł: 65. 10. ſz: 41. 32.

GANGES, rzeka Az: wielka w *Indiach*, poczynaſię z gòr dżielących to Kr: od *Tibet*, idżie przez wiele Kròleſtw, wylewa iak *Nil*, ma czyſtą wodę obfitą w złoto i kamienie drogie: tę rzekę maią Indiani za świętą, i przeto za naywiękſze poczytaią ſzczęście umierać na tey wodzie, ktòra ma dwie uścia w morze *Bengala*.

GAP, *Vapingum*, Miaſto Fr: w *Delfinacie*, dawne, z Biſkupem Sufr: *Aix*, wżięte i po więkſzey części ſpalone w R. 1692 przez X. *Sabaudii* przeto dżiś nietak ſławne. l. przy gòrze, o mil 8 od *Ambrun*, 11 *Siſteron*, 41 *Paryża*. Dł. 23. 44. ſz: 44. 35.

GARACK, wyſep Az: na cieśninie morza Perſkiego, gdżie łowią ſię perły. Dług: 67. 15. ſz: 28. 45.

GARDA, Wł. mia: w Veroneńſkim, Weneckie, nad ieżiorem tegoż nazwiſka, o mil 21 od *Verona*. Długo: 28. 16. ſzero: 45. 35.

GARDELEBEN, *Gardeleba*, Niemieckie m. w ſtarey *Marchii* Brandeburſkiey, handluie chmielem, hołduie Kròlowi Pruſkiemu. l. nad rz: *Biſa*, o mil 15 od *Magdeburg*, 22 *Brunſwick*. Dług: 29. 30. ſz: 52. 44.

GARED, Mia: Afr: w *Barbarii*, w Kr: *Maroc*, á Pr: *Sus*, ma młyny do tarcia cukru.

GARET, okolica Afr: w *Barbarii*, w Kr: *Fez*, lubo przykra i iałowa, iednakże ludna, ma M. przednieyſze, *Melila*, *Tezot*, i *Meguet*.

GAR-

GARFAGNANA, *Carferoniana*, okolica Wł: w Modenſkim, część należy do *Modena*, á część do *Toſcana* i Rp: *Luca*, *Caſtel-Nuova* ieſt głową, leży między Appeninami.

GARNSEY, wyſep na morzu *Manche*, przy brz: Fr: na mil 10 wdłuż, á 3 wſzerz, handlowny: ma kamień *Smerilio* nażwany, zgodny jubilerom do chędożenia drogich kamieni, i ſzklarzom dla rznięcia ſzkła: niemnożaſię tu iadowite źwierzęta. *S. Piotr* ieſt gł. l. o mil 6 od wyſpu *Jerſey*, 15 *S. Malò*. Dług: 14. 48. ſz: 49. 28.

GAROMNE, *Garumna*, rzeka Fr: wielka, ma zdroiewiſko w *Catalonii* idżie przez *Languedoc* i *Guienne*, przyimuie wiele rzek, á mianowicie *Dordone*, i wpada w morze niedaleko od *Bourdeaux*.

GARTZ, *Gartia*, mia: Niem: w *Pomeranii*, przy gr: *Marchii* Brandeburſkiey Kròla Pruſkiego. Dł. 36. 45. ſz: 53. 13,

GASCOGNE, al: Gaſcoigne, *Vaſconia*, Pr: Fr: wielka. Mieſzkańcy tuteyſi pochodzą z Hiſzpanow, ſą żywi, i byſtrego rozumu, á ponieważ kray ten nieieſt bogaty, áni żyżny, rozchodząſię w inſze Pr: Fr: z exageracyą zawſze mòwią, zwłaſzcza o męſtwie: przeto *Gaſconata* nazywaią Francużi każdą mowę, ktòra ieſt z powiękſzeniem rzeczy. Zamyka *Landes*, *Bearn*, *Albret*, ktòre czynią *Gaſcogne* właſną, tudżież zamyka *Armagnac*, albo *Armagne*, *Bazadois*, &c. do niey niektòrzy *Languedoc* i *Guienne*, to ieſt wſzyſtko to, co po tey rz: *Loire* położone ieſt, przyłączaią dla podobieńſtwa mowy z mową Gaſconczykow: gr: od pòłn: i wſch: rzeką *Garomne*, od połud: gòrami Pireneyſkiemi, od zach: Hiſz: i morzem.

GASPESIES, Pr: Am: pòłn: mieſzkańcy ſą dżicy, śilni, rzutni, mieſzkania ſtałego niemaią, żyią z połowu leſnego, i wodnego, ſą pijacy i bałwochwalcy, ale bardzo ludzcy: farbuią ſobie ciała czarno i czerwono, á niektòrzy dżiurawią chrząſtek w noſie, i wieſzaią pewne żiarka. graniczy od pòłn: gòrą *Notre-dam*, od wſch: morzem S. Wawrzyńca, od południa *Acadią*, od zachodu *Canadą*.

GASTINOIS, *Vaſtinium* Pr. Fr: na mil 18 wdłuż, 12 wſzerz, częścią w *Isle de France*, á częścią w okolicy *Orleanſ*, obfita w dobry ſzafran, paſtwiſka, i laſy.

GAUDENS, al: Gaudenciuſz (S.)

(S.) *Fanum S. Gaudentii*, Mia: Fr: w *Neboufan*, ludne; oyczyzna S. Raymunda, fundatora Zakonu *de Calatrava*, l. nad rz: *Garomne*, o mil 2 od *S. Bertrand*. Dł: 18. *36*. fz: 43. *8*.

GAZA, Mia: Az: w *Paleftynie*, ktòrego wfpaniałość fam gruz pokazuie, ma port *Nova Gaza*, *Majama* i *Conftancia*, nazwany. Tu S. Porfiry Bazylian. koło R. 470, był Bifkupem, fławny z cudownego nawròcenia Pogańfkiego tego miafta do wiary Swiętey Chrześciańfkiey. leży niedaleko zam: w ktòrym rezyduie Bafza, o milę od morza, 20 *Jeruzalem*. Dł: 32. *10*. fz: 31. *28*.

GDANSK, *Gedanum*, al: *Dantifcum*, Mia: Polfkie wolne, gł. Woiewòdztwa Pomorfkiego, wielkie, mocne, i bogate: rządy fą przy Magiftracie, ma fwoie ofobliwfze prawo, także piękne fabryki, i handluie zewfzyftkiemi narodami pòłnocnemi, przedaiąc corocznie na 700000 korcy zboża w ròżne kraie, ma fwoię ofobliwą Akademią: ufzedł tu Kròl Stanifław podczas oftatniey o koronę Polfką konkurencyi: wźięte przez Mofkalow w R. 1734. l. niedaleko rz: *Wifły*, o milę od morza Balt: 74 *Warfzawy*, 300 *Paryża*. Dł: 36. *11*. fz: 54. *22*.

GEISLENGEN, Mia: Ces: Szwabfkie, o mil 7 od *Ulma*. Dł: 27. *37*. fz: 48. *38*.

GEC, *Gefium*, Fr: mia: gł: Pań: małego tegoż naz: pod gòrą S. *Klaudufza*, niedaleko rzeki *Rhone*, i ieźiora *Genewy*, o mil 4 od *Genewy*, 90 *Paryża*. Dług: 23. *44*. fz: 46. *20*.

GELDRIA, al: Gueldria kray i Xięftwo w *Nderland*, pierwfza z fiedmiu Pr: fprzymierzonych: zamyka prowincyą i wyż: kwaterę, Hr: *Nimega*. *Arneim* i *Zutfen*, kwatera wyż: *Geldryi* zamyka kwaterę *Ruremunda*, ktòra należy do trzech Panow; do Auftryi *Ruremunda* z Attinenciami; do ftanow generalnych *Wenlo*, i *Stevenfwert*; i do Kròla Prufkiego Mia: *Geldria*, mocą traktatu Utrechtfkiego.

GELDRIA, Miafto w pomienionym Xięftwie, w bagniftym mieyfcu, hołduie Kròlowi Prufkiemu. l. nad rz: *Niers*, o mil 2 od *Wenlo*, 4 *Renu*. Dług: 23. *56*. fz: 51. *30*.

GELEYN, obacz *Ghillain*.

GELNHAUSEN, *Gelnufa*, Mia: w *Weterawii* Ces: pod protekcyą Elektora *Palatina*, z zam: wyftawionym przez Fryderyka I. leży nad rzeką *Kintzig*, o mil

10 od *Hanau* i *Afchafemburg*.

GEMAAJEDID, For: Afr: na wyfokiey gòrze niedaleko Pr: *Maroc*.

GEMBLOURS, *Gemblacum*, Mia: i Xięftwo w *Belgium* w Brabancie z fławnym Opactwem. Jan *de Auftria* niedaleko wygrał bitwę z ftanami generalnemi. leży nad rz: *Orn*, o mil 9 od *Bruxelle*. Dł: 22. *20*. fz: 50. *32*.

GEMINGEN, Niem: m. w Palatinacie *Renu*, ma fwego Pana. leży między *Hailbron* i *Filisburg*.

GEMUND, Mia: Niemieckie, w *Auftryi* wyż: piękne: robią tu fol. l. nad rz: *Drahun*, na pòłn: ieźiora fwego nazwifka. Dł: 31. *40*. fz: 74. *45*.

GEMUNDA, Niemieckie m. Szwabfkie, handluie koronkami albo paciorkami, i medalami. l. nad *Reims*, o mil 11 od *Stugardt*, 12 *Ulma*. Dług: 27. *20*. fzer: 48. *40*.

GEMUNDA. Mia: w cyrkule *Franconii*, w Bifkupftwie *Würtzburg*.

GENAP, *Gennapium*, Mia: w Brabancie Auftryackim i zam: l. nad rz: *Dyle*, o milę od *Nivelle*, *6 Bruxelle*. Dług: 22. *4*. fz: 50. *36*.

GENEHOA, kray Afrykańfki w *Nigricyi*, obfity w ryż, zboże, owoce, rybę, i bawełnę.

GENEP, *Genepum*, Miafto, Hrabftwo, i zam: Niem: w cyr: *Weftfalii*, wźięte przez Holl: w R. 1641, i przez Fr: w R. 1672, hołduie Kròlowi Prufkiemu. leży nad rz: *Niers*, niedaleko rzeki *Mofa*, o mil 2 od *Clivii*, 5 *Nimega* Dł: 23. *25*. fz: 51. *42*.

GENEWA, Miafto Wł. gł: Rp: tegoż naz: złączone z Kantonami *Bern*, *Zurig*, *i Soleure*, ludne, dawne, piękne, i handlowne, ma Akad: w ktòrey pierwfzemi Profefsorami byli Kalwin, i Teodor *Beza* kacerze: dawniey tu mieſzkał Bifkup, ale gdy mieſzkańcy odmienili wiarę z Katolickiey na Kalwinfką. przenioſłfię do *Annecy*, do *Sabaudyi*. l. nad rzeką *Rhone*, ktòra go dźieli na dwie części nieròwne, niedaleko ieźiora tegoż, albo *lacus Lemanus*, nazwifka, o mil 45 od *Cambery*, 60 *Lyon*, 78 *Befancon*. Dł: 23. *50*. fz: 46. *13*.

GENEWENSKA Rp: żyżna, ludna; rządy fą przy Senacie złożonym z 200 ofob, nad ktòrym źwierzchność ma feym walny: z tych Senatorow wyimuią 27 ofob, z ktòrych 16 fą Syndykami, i przednieyfzemi w Rp: X. *Sabaudii* pretenduie tego Pań: i pokilkakroć kufiłfię opanować

go, ale był odparty od tuteyſzego ludu niechcącego znać Pana.

GENEWENSKIE ieźioro, *Lemanus lacus*, ieźioro Szwaycarſkie Sabaudiyſkie, bardzo wielkie, głębokie, nigdy niezamarza, obfite w ryby: ubywa źimą woda, lecz latem przybywa czaſem na 10 ſtop geometrycznych nad zwykłą ſwą pełność.

GENUA, Rp: Wł. dawniey znacznieyſza, zamyka brz: Genueńſkie, wyſpę *Capraja* nad brzegiem morza Toſcańſkiego, albo *Liguſticum*, i wyſep niepoſluſzny *Corſica*: rządy ſą przy Senacie, maiącym za gł. *Doge*, ktory panuie do dwoch lat, wyſpy pomienione maią ſwoie gr: na ſwoich mieyſcach opiſane: brzeg *Genuy* rozlega ſię wdłuż śrzodźiemnego morza, i graniczy od połn: z Xięſtwem Mediolańſkim, Parmeńſkim, i z *Monferato*, od wſch: *Toſcana*, od zach: gorami *Alpes*.

GENUA, Mia: pomienioney Rzeczypoſpolitey, bogate, naydawnieyſze na świecie, będąc (iako twierdzą) założone od Januſa albo Jafeta ſyna Noego, 803 lata przed założeniem Rzymu, á 1555 przed przyiściem Chryſtuſa. Ma wiele pięknych pałacow, w ktorych tuteyśi Xiążęta mieſzkaią, naywſpanialſzy ieſt pałac Doży. Szpital, arſenał i kościoły wſzyſtkie ſą piękne; wźięli go Auſtryacy w R. 1746, ale muſieli uchodźić, opaſali go potym źiemią i morzem złączywſzyſię z Piemontczykami i Ang: w R. 1747, ale odſiąpić muſieli dla dania odporu Francuzom. wydało na świat czterech Pap: Jnnocencyuſza IV, i VII. Adryana V, i Urbana V. nadto trzech Ceſarzow, i innych ſławnych w naukach, i ſztuce woienney ludźi. l. nad morzem *Liguſticum*, o mil 75 od *Turinu*, 78 *Parma*, 270 *Rzymu*. Dług: 26. *32*. ſz: 44. *25*.

GEORGE (S.) wyſep ieden z *Aſores*, od wſch: i połud wyſpu *Pico*. Dł: 353. ſz: 39.

GEORGE *de Mina* (*S.*) Miaſto w *Guinea*, z zam: bardzo mocnym niedaleko morza, i z portem, nazwane od kruſzcow złotych, ktorych tu ma wiele, wźięte przez Holl: od Portug: Dłu: 17. ſz: 5. *20*.

GEORGIA, Pr: Az: w *Perſyi*, mało maiąca miaſt, obfita w chleb, wino, bydło, i wewſzyſtko potrzebne, rz: przerzynaiąca tę Pr: nośi ſtatki, co ieſt rzecz rzadka w *Perſyi*. Mieſzkańcy tak męſzczyzny iako i nie-

niewiaſty ſą naypięknieyſze w Az: ale niewſtrzemięźliwi, lubią ſtroie, przez wiekſzą część ſą Chrześcianie, i maią wiele Biſkupow Greckich, i iednego Patryarchę. rezyduie tu Machometańſkiey zawſze ſekty Vicerey, imieniem Krola Perſkiego. *Teflis* ieſt gł: gr: *Kaukazem*, czarnym morzem, i *Caſpium*.

GEPPING, Mia: Szwabſkie Ces: w Xięſtwie *Würtemberg*, nad rz: *Wils*, o mil 9 od *Ulma*, 12 *Stugard*. Dług: 33. *20*. ſz: 48. *24*.

GERA, Niem: mia: w cyr: *Saxonii* wyż: w *Miſnii* zrabowane przez Czechow w R. 1449. l. nad *Elſter*. Dług: 29. *55*. ſz. 50. *51*.

GERA, For: Wł: w Mediolańſkim. leży nad rz: *Abda* albo *Abdua*.

GERAW, *Gerauia*, okolica Niem: w cyrkule wyż: *Renu* nazwana od mia: *Geraw*.

GERBEROY, *Gerbaredum*, Fr: m. w *Beauvoiſis* ma Kollegiatę. Tu podpiſany traktat w R. 948 między Rychardem X. *Normandy*, i Ludwikiem IV Krolem Fr: *Tranſmarinus* nazwanym: wźięli go Ang: w R. 1437, ale Francuźi w R. 1449 odebrali, ktorym zawſze było wierne, i nato zaſłużyło, że Henryk IV gdy mu przeieżdżaiącemu tuteyſi mieſzczanie podali wina, pił go niedawſzy według zwyczaiu pierwiey ſkoſztować ſwemu podczaſzemu, mowiąc: *tu ieſteśmy beſpieczni*, l. o mil 4 od *Beauvois*, 10 *Paryża*. Długo: 19. *22*. ſzer: 49. *35*.

GERBES, *Gerba*, wyſep Afr: na morzu śrzodźiemnym, przy brzegu *Bavarii*, w Krolestwie *Tunis*, żyżny w figi, wino, oliwę, ięczmień, i pewne drzewo *Lothus* nazwane rodzące owoc iako bob wielki ſzafranowego koloru, tak ſmaczny że Grecy mawiali, kto tego owocu raz ſkoſztuie zapomnieć muśi ſwoiey Oyczyzny: Baſza Tripolſki po wypędzeniu Xięcia *de Alba* tu ma rządy. Dług: 29. *5*. ſz: 44. *10*.

GERBEVILLERS, Lotaryńſkie mia: Margrabſtwo i zam: Margrabiowie *de Gerbevillers* maią depoſyt w tuteyſzym Kościele Karmelitańſkim. l. nad rzeką *Mortana*, o mil 2 od *Luneville*.

GERGEN, *Agrigentum*, Mia: Wł. i zam: w *Sicilyi*, z Biſkupem Sufr: *Palermo*. l. na niźinie *Maſura*, niedaleko rzeki S. Błażeia, o mil 60 od *Palermo*, al: *Panormus*. Dł: 31. *21*. ſz: 47. *23*.

GER-

GERMANO (S.) Mia: Wł. przy gòrze *Kaſſin*, należy do Klaſztoru Benedykt: Kaſſinſkiego. Dł. 31. *28*. ſz: 41. *33*.

GERMAIN Laval. (S.) M. Francuſkie w *Foreſt*, z zamkiem Kr. l. na mieyſcu żyżnym w wino. Dł: 21. *31*. ſz: 45. *49*.

GERMAIN en Laye (S.) *S Germanus in Laya*, Fr: miaſteczko piękne, w *Isle de France*, z pałacem Kr: ozdobionym przez Krolow Fr: (á mianowicie przez Ludwika XIV ktòry tu ſię rodźił września 5 w R. 1638,) opaſanym knieią, i pięknemi ogrodami. l. nad rz: *Seyne*, o mil 4 od *Paryża*. Dług: 19. *40*. ſzero: 48. *52*.

GERMERSHEIN, *Vicus Julius*, Niem: m. w Palatinacie, gł. Pr: ſwego naz: hołduie Elektorowi Palatinowi. l. niedaleko rz: *Rhen*, o mil 2 od *Filisburg*. Dłu: 27. *2*. ſz: 49. *10*.

GERNSHEIN, Niem: mia: i zam: w *Alſacyi*, w Landgrafſtwie *Darmſtadt*, o mil 3 od *Darmſtadt*, i *Vorms*. Dług: 26. *6*. ſzero: 49. *44*.

GERSAW, Szwaycarſkie m. z dawna wolne, i Rp. l. niedaleko ieźiora *Lucerinus*.

GERTRUDEMBERG, *Gertrudemberga*, M: Brabańſkie Holl: iedno z przednieyſzych fortec Holl: wźięły ie Pr: ſprzymierzone w R. 1573 od Hiſz: ale Xiążę Parmeńſki w R. 1589 odebrał im, znowu Xiążę Mauricy w roku 1593 po 3 mieſiącach oblężenia wźiął, i odtąd przy ſtanach Holl: zoſtało. l. nad rz *Dungen*, wpadaiącą w *Bies-Bos*, o mil 4 od *Breda*, 5 *Dordrecht*. Dł: 22. *24*. ſz: 51. *44*.

G E

GESTRICIA, Pr: Szwedzka pòłn: rodźi zboża dość dla mieſzkańcow, i ma rudy żelazne, *Gaffla* ieſt gł.

GESULA, Pr: w Kròleſtwie Marokańſkim, obfita w ięczmień, bydło, kruſzce miedźiane i żelazne. Mieſzkańcy naywięcey bawią ſię kowalſtwem, i karmią mnoſtwo cudzoźiemſkich kupcow przez dwò-mieſięczny iarmark, na ktòry ſię zieżdżaią.

GEVAL, *Gevalia*, M. Szwedzkie, w *Geſtricii*, niedaleko morza *Botnia*: o mil 18 od *Upſal*, 26 *Stockolm*. Dł: 34. *50*. ſz: 60. *32*.

GEVOUDAN, albo Gevudan, Pr: w *Languedoc*, w gòrach, grunt ma oſtry i iałowy, *Monde* ieſt głową, gr: od pòłn: z *Auvergne*, od połud: z *Vivaretz*. *Valois*, i *Languedoc* niż: od zach: *Rovergue*.

GEX, obacz *Gec*.

GE-

G H *G I*

GEZIR, Mia: Az: w *Diarbeck*, na wyſepku uformowanym od rz: *Tigris*. o mil 18 od *Amada*, 28 *Moſul*. Dług: 28. *45*. ſz: 36. *30*.

GHILLAIM, *Gislenopolis*, M. w Belgium Auſtryackim, w *Hannony*, wźięte przez Fr. w roku 1678, ale przez traktat Nimeſki, Ludwik XIV oddał Hiſz: Allianci wźięli go w R. 1708 i 1709, á Fr: znowu opanowali. l. między bagnami, nad rzeką *Hayne*, o mil 2 od *Mons*. Dług: 21. *29*. ſzer: 50. *25*.

GIBRALTAR, *Gibraltaria*, Hiſz: mia: w *Andalucyi*, bardzo mocne, z portem obwarowanym wielą zamkami, miane za niedobyte, ale Ang: i Holl: złączywſzy ſię w R. 1704 opanowali go, od ktòrych odebrać Hiſz: kuſili ſię w R. 1705 i 1728, lecz gdy im ſię nigdy nieudała impreza, uſtąpili go Anglikom traktatem Utrechtſkim i Siviliyſkim. l. na brz: pòłn: morza ſwego nazwiſka, między *Oceanem* i śrzodźiemnym morzem, niedaleko gòry *Calpe*, ktòrey wierzchołek wielką część widźi morza, o mil 7 od *Ceuta*, 18 *Cadix*, 34 *Sivilia*.

GIEM, *Giemacum*, Mia: Fr: w *Hurepoix*. l. nad rz: *Loire*, o mil 33 od *Paryża*. Dł. 20. *17*. ſz. 47. *4*.

GIENGEN, Szwabſkie mia: wolne, nad rz: *Breniz*, między *Rondingen* i *Ulma*. Dłu: 28. 2. ſzer 48. *38*.

GIENZORA, Mia: Afr: w *Barbariy*, w Kr. *Tripol*, o mil 4 od *Tripol*.

GIERACE, *Hieracium*, albo *Locrus*. Miaſto Neap: w *Calabrii*. Biſkup ieſt Sufraganem *Reggio*. Wydało na świat dwoch Swiętych Bazylianow *Antoniego* i *Jejuniuſza*, i trzecią Pannę tegoż Zakonu *Venerandę* albo *Paraſcewę*. l. na gòrze, niedaleko morza, o mil 33 od *Nicotra*, 39 *Reggio*. Dług: 34. *18*. ſzer: 38. *15*.

GIESSEN, *Gieſſa*, M. Niem: w *Saxonii* wyż: mocne, z zam: Akad: i arſenałem, hołduie Domowi *Darmſtadt*. leży w okolicy żyżney, nad rz: *Lhon*, o mil 4 od *Marpurg*.

GIGLIO, wyſepka i zamek Wł. przy brz: Toſkańſkim, należy do *Sieny* albo *Seny*. Długości 28. *35*. ſzer: 42. *24*.

GIHUN, rzeka Az: wielka maiąca zdroiewiſko pod gòrą *Imaus*, a uście w *Caſpium*.

GILAN, Pr: Perſka znaczna, na brzegu morza *Caſpium*, żyżna w iedwab, ryż. wino, oley i o-

Ff

wo-

woce wſzelkiego rodzaiu. Mieſzkańcy ſą bitni, ciekawi. *Reſcht* ieſt gł.

GILLES (S.) *S. Ægidii villa*, Fr: mia: w *Languedoc* niż: iedno z dwòch Przeorſtw Maltańſkich w attynecyi *Provence*, o mil 5 od *Arles*, 11 *Montpellier*. Dług: 22. *8*. ſzer: 43.

GILLOLA, wyſep Az: ieden z *Moluce*, na Archypelagu z M. tegoż naz: obfity w ryż. Mieſzkańcy ſą pięknego pozoru, ale okrucieńſtwa pełni. l. pod linią poròwnania. Długości 145. ſzerokości 0.

GINGI, Kròleſtwo, Miaſto i Forteca Az: w *Indiach* na połud: Kr: *Carnat*, o mil 14 od *Pondicheri*. Dług: 97. *30*. ſzer: 11. *58*.

GIORGIO (S.) wyſepka na wſch: *Giudeca*, á na połud: *Wenecyi*, w Kościele Benedyktyńſkim widźieć wiele obrazow Włoſkiego naywyśmienitſzego malowania, hołduie Wenetom.

GIOVANAZZO, *Juvenatium*, Neap: mia: i Xięſtwo w źiemi Barſkiey. Biſkup ieſt Sufraganem Barſkim. l. na gòrze, niedaleko morza, o mil 12 od *Bar*, 15 *Trani*. Dług: 34. *25*. ſzer: 41. *33*.

GIRGE, *Girgium*, Mia: Afr: gł. *Egyptu* wyżſzego, handluie płòtnem, wełną i zbożem. Dłu: 49. *50*. ſzer: 25. *5*.

GIRONA, *Girumna*, albo *Gerunda*, Miaſto Hiſz: w *Catalonii*, wielkie, dawne, mocne. Biſkup ieſt Sufr: *Tarragona*, wźięte przez Fr: w R. 1694, lecz traktatem Ryſwickim oddane. l. nad rzeką *Tet*, o mil 5 od *Palamos*, 7 od morza. Dług: 20. *32*. ſzer: 41. *56*.

GISORS, *Giſortium*, M. Fr: w *Normandii*, w *Veſſin*. leży nad rz: *Epte*, o mil 5 od *Gournay*, 14 *Roven*, 16 *Paryża*. Dług: 19. *18*. ſz: 49. *15*.

GLAMORGAN, *Glamorgania*, Pr: Ang: w Xięſtwie *Galles*, na mil 37 wkoło, od połud: tak żyżna, że ią nazywaią ogrodem kraiu *Galles*. *Gardiff* ieſt głową.

GLANDESVE, *Gladata*, dawniey Mia: Fr: w *Prouence* z Biſkupem Sufr: *Ambrun*, ale przez częſte wylewanie z brz: rzeki *War*, cale ieſt zepſowane, że nic pròcz domu Biſkupiego niezoſtało, á kapituła przenieſiona ieſt do *Entrevaux* mia: o pòłmili leżącego. leży o mil 167 od *Paryża*. Dł. 24. *38*. ſz. 43. *59*.

GLARIS, Kanton Szwaycarſki 8 z 13, lubo gòrzyſty i kamieniſty, prowadźi iednak wielki handel w ſyrach i bydle. wźięli go Szwaycarowie Auſtryakom w R. 1351. i na kanton Rp: ſwoiey obròcili, ma Senat z 62 oſob złożony, nad ktòrym ſtarſzuie Landman ieden i Radźca, ci dwa niemogą bydź iedney religiy: gr: od pòłn rz: *Limat*, od wſchodu z *Grigioni*, od połud: kantonem *Switz*, od zachodu kantonem *Uri*.

GLARIS, *Glarona*, Mia: pomienionego kantonu i mieyſce tegoż ſeymow, na ktòre pokazaćſię niemoże żaden bez ſzpady przy boku. Mieſzkańcy ſą częścią Katolicy, á więkſzą częścią Proteſtanci, ale tak zgodnie żyią, że z niemi w iednym Kościele na przemiany nabożeńſtwo odprawuią. l. nad rz: *Lint*, o mil 9 od *Coira*, 10 *Switz*, 13 *Zurig*. Dł. 26. *48*. ſz: 47. *6*.

GLASCOW, *Glaſcua*, Mia: Szkockie, w Pr: *Clydeſdail*, z ſławną Akad: handlowne, gdyż ma dobry port, raiem Szkockim nazwany: dawniey miało Biſkupa ktòrego Katedra dźiwną archytekturą robiona ieſzcze ſtoi. l. nad rzeką *Clydes*, na ktòrey ma piękny moſt, o mil 4 od *Dumbarton*, 14 *Edemburg*, 114 *Londynu*. Dł. 13 *36*. ſzer: 56. *20*.

GLATZ, *Glatium* M: Czeſkie, gł. Hr: tegoż nazwiſka maiącego 9 M. i więcey iak 100 wśi, piękne i mocne, przy gr: Szląſkiey, niedaleko *Neiſs*, o mil 16 od *Wrocławia*, 36 *Praga*, 52 *Wiednia*. Dł. 34. *32*. ſz. 50. *25*.

GLAUCHEN, Niem: mia: i zamek w *Miſniy*. Tu rodźiłſię Jerzy *Agricola*.

GLETCHESTER, przeciąg gòr Szwaycarſkich, w kantonie *Bern*, zawſze okrytych łodem, ktòre lody kiedy ſię czałem łamią, taki grzmot wydaią że ſię zdaie trząść cała gòra; wody z tych lodow na doł ſpadaiące ſą bardzo zdrowe. podròżni te gòry przebywaiący częſtokroć w ſzkaradnych roſpadlinach lodowych pochłonieni zoſtali.

GLOCESTER, Pr. Ang: nad morzem, na mil 34 wkoło, obfita w zboże, ſyr, wełnę, drwa, żelazo i ſtal.

GLOCESTER, Mia: pomienioney Pr: ładne, piękne i mocne. Biſkup ieſt Sufr: *Cantorbery* maiący piękną Katedrę. l. nad rz: *Saverna*, ktòra całą Pr: przerzyna, o mil 8 od *Worceſter*, 20 *Londynu*. Dług: 15. *26*. ſzero: 51. *56*.

GLOGOW, Xięſtwo znaczne w Szląſku, ma wiele miaſt i wśi, tak

tak żyżne, że go okoliczne pr: gumnem ſwym nazywaią.

GŁOGOW, *Glogavia*, Mia: i zam: gł. pomienionego Xięſtwa, ludne. l. nad rz: *Oder*, o mil 20 od *Gorlitz* i tyleż *Wrocławia*. Dł. 33. *48*. ſzer: 51. *40*.

GŁOGOW mnieyſzy, Miaſto Szląſkie, w X. *Oppelen*, wźięte przez woyſko *Sax-Weimar* w R. 1627. l. o mil 2 od *Głogowa* więkſzego, 18 *Wrocławia*.

GLUIKSBURG, Mia: Duńſkie, i Forteca w Xięſtwie *Sleſvick*.

GLUCHSTADT, M: Niem: w cyr: *Saxoniy* niżſzey, w X. *Holſteyn*, mocne, z For: wyſtawioną od Chryſtyana IV. l. nad rz: *Elba*, o mil 12 od *Hamburg*, 22 *Brema*. Dług: 42. *45*. ſzer: 53. *52*.

GNIEW, *Gnievum*, Miaſto w *Pruſiech Polſkich*, w *Chełminſkim*, z zam: wźięte przez Guſtawa *Adolfa* w R. 1626, także przez Szwedow w R. 1655, ale utrzymaćſię niemogli. leży nad *Wiſłą*.

GNIEZNO, *Gneſna*, Miaſto Wielkopolſkie, w Woiewodztwie Kaliſkim, pierwſze w Polſzcze, założone od Lecha I, ktòrego i niektòrych iego potomkow było Stolicą, á teraz poniekąd ſpuſtoſzało, ma Arcybiſk: ktòry ieſt Prymaſem Polſkim, pierwſzym Xiążęciem, i podczas *interregnum* naywyżſze rządy ſprawuie. wźięte przez Kawalerow Pruſkich i zrabowane w R. 1331. l. o mil 40 od *Wrocławia*, 50 *Warſzawy* 60 *Krakowa*. Dł: 35. *55*. ſzer: 52. *28*.

GOA, Miaſto Az: na wyſpie lądu tykaiącym, iedno z nayſławnieyſzych i naybogatſzych, teraz trochę opadłe: rez: Wicereja Portug: i Inquizytora, ktòrzy w dwòch wielkich pałacach mieſzkaią. Arcybiſkup tuteyſzy fundowany w R. 1552 ieſt Prymaſem Indyiſkim: śmieſzna tu ieſt ślubu ceremonia, nowożeńcow kładą na twarde łoże, ktòrych rodźice i wſzyſcy zaproſzeni na weſele, kiymi biją: wźięte przez Alfonſa *Albaquerque* Potug: w R. 1508. l. o mil 100 od *Cochin*. Dł. 91. *35*. ſzer: 15. *31*.

GOCH, *Herenatium*, Niemieckie mia: w Xięſtwie *Clivii*, wźięte przez Hiſz: w R. 1599 i przez Holl: w R. 1613, hołduie Kròlowi Pruſkiemu. l. nad *Neers*, o mil 2 od Mia: *Clivii*. Dług: 23. *38*. ſzer: 51. *40*.

GOES, Mia: w *Zelandii* mocne, hołduie Pr: ſprzymierzonym. l. o mil 4 od *Middelburg*, 5 *Berg-op-zoom*. Dług: 21. *25*. ſzer: 51. *30*.

GOJAMA, *Gojamum*, Kròleſtwo Afr: w *Abiſſinii*, koło brzegu południowego ieźiora *Dambea*, okrążone prawie rz: *Nilem*, ktòrego zdroiewiſka doſzli Goiani.

GOITO, Wł. mia: w Mantuańſkim, wźięte przez Alliantow w R. 1701 i przez Xięcia dźiedźicznego *Haſſen* w R. 1706.

GOLCONDA, Krò: Az: na wyſpie lądu tykaiącym przed *Gangeſem*, bogate w nayprzednieyſze dyamenty, hołduie Mogolowi. *Golconda* ieſt gł. granicy od pòłn: z Pr: *Berar*, i Krò: *Orixa*, od wſch: morzem *Bengala*, od połud: Kr: *Decan*, od zach: *Viſapor*.

GOLDBERG, Mia: Szląſkie, w Xięſtwie *Lignitz*, nad potokiem *Ratzbach*. Dług: 33. *45*. ſz: 51. *3*.

GOLDINGA, albo *Goldingen*, Mia: z zam: Kurlandſkie, nad rz: *Vela*, Długości 40. *6*. ſzerokości 56. *48*.

GOLNOW, *Golnovia*, mia: w *Pomeranii* dalſzey, hołduie Kr. Pruſkiemu. l. nad *Jlna*, niedaleko rz: *Oder*, o mil 8 od *Szczecina*. Dł: 32. *54*. ſz. 53. *44*.

GOMERA, wyſep na morzu Atlańſkim, między Canaryiſkiemi, na mil 22 wkoło, z Miaſtem i portem tegoż nazwiſka, żyżny, hołduie Hiſz: ktòrzy go wźięli w R. 1445.

GONDAR, Mia: nieznaczne Afr: w *Abiſſinii*, rez Kròla Abiſſinſkiego, i Patryarchy należącego do Alexandriyſkiego: ten kray niema inſzych pieniędzy iak roſzczki złote, i tabliczki z ſoli, ktòrą z gòry *Lafta* biorą.

GONDRECOURT, *Gundulphi Curia*, Fr: mia: w Xięſtwie Barſkim, nad rzeką *Ormain* obfitą w pſtrągi, o mil 8 od *S. Mickel*, 7 *Bar-le-duc*. Dłu: 23. *12*. ſz: 48. *30*.

GONDREVILLE, *Gundulphi villa*, mia: w *Lotaryngii*, dawniey miało pałac Kròlewſki, z ktòrego teraz ieſt zamek, należący do Xięcia *de Elbenſ*, ktòry tu wyſtawił ſzpital wielki, i kaplicę piękną, o milę od *Tour*, 3 *Nancy*. Dł: 23. *20*. ſz: 48. *40*.

GONGA, *Gannum*, Mia: Tureckie, Eur: w *Romanii*, niedaleko morza *Marmara*, o mil 5 od *Rudiſt*, 15 *Gallipol*. Dłu: 45. *6*. ſz: 40. *53*.

GONZAGA, zam: Włoſki, w Mantuańſkim, niedaleko *Guaſtalha*, od ktòrego bierze nazwiſko ſławny Dom *Gonzagow*, z ktòrego wyſzedł wyſokich cnot, i

Anielſkiey czyſtości Młodźieniec S. Aloizy, ozdoba *Societatis Jesu.*

GOR, Krôleſtwo Indyiſkie, w Pańſtwie *Mogol*, przy *Tibet*, *Gor* M. ieſt gł. i l. w dł: 106. ſzer: 31.

GORCUM Mia: Holl: połud: bogate, handluie ſyrem, maſłem i innemi towarami: oyczyzna Guilhelma *Estius* ſławnego Teologa i innych mężow. l. o mil 5 od *Durtrecht*, 7 *Breda*. Dług: 22. *29*. ſz. 51. 49.

GOREA, wyſep na *Oceanie*, przy brz: Afr: otoczonym ſkałami, iedne tylko ma wrota: Briamus Krôl brzegu *Caboverde* uſtąpił go Holl: w R. 1617. ktôrzy wyſtawili z zamki, ale Ang: wźięli go w R. 1663 á na drugi rok Admirał *Ruiter* odebrał, na koniec Hrabia *de Stree* wźiął go w R. 1677, i odtąd trzymaią Fr. ma beſpieczne od wiatrow dla zchronieniaſię okrętom morze, i przeto Fr: trzymaią ten wyſep choć nieżyżny. Dług: 30. ſzer: 14. *30*. Jeſt tegoż nazwiſka wyſep w *Hollandiy* południowey.

GORGONA, wyſepka Włoſka, niedaleko wyſpu *Corsica*, na mil 9 wkoło, hołduie Xiążęciu Toſkańſkiemu. Długo: 27. *35*. ſzer: 43. *22*.

GORICIA, Miaſto Niem: w *Carnioli* gł. Hr: tegoż nazwiſka, małe, ale mocne, o mil 8 od *Aquilea*. Dł: 31. *18*. ſzer: 46. *12*.

GORLITZ, Mia: Niem: gł. *Lusacyi*, hołduie Elektorowi Saſkiemu. l. nad rz: *Neis*, o mil 20 od *Drezna*, *28 Praga*. Dł: 32. *50*. ſzer: 51. *10*.

GOSLAR, Miaſto w *Saxonii* niżſzey, w kraiu Brunſwickim, wolne, oyczy: Bertolda *Schvartz*, Benedyktyna, wynalazcy prochu do ſtrzelania. l. nad rzeką *Gosa*, o mil 10 od *Brunsw.ck*. Dł: 28. *12*. ſzer: 51. *55*.

GOTA, Niem: mia: i zamek w *Turingii*, gł. Xięſtwa tegoż nazwiſka, hołduie Xięciu z Domu Saſkiego, oyczyzna ſław: Hofmana. l. o mil 6 od *Mülhausen*, i tyleż *Erford*. Dług: 28. *35*. ſz: 51. *2*.

GOTARDSBERG, *Adula*, gôra wyſoka Szwaycarſka, na ktôrey wierzchu ieſt ſzpitał Kapucyńſki, z pięknym na wſzyſtkie ſtrony proſpektem, o mil 3 od *Altorf*.

GOTENBURG, Mia: Szwedzkie, w *Westrogothia*, ma port przy uściu rzeki *Gothelba*, o mil 42 od *Kopenhagen*, 75 *Stockolm*. Dł: 29. *25*. ſz: 54. *44*.

GO-

GOTHIA, część Szwecyi w *Scandinavia*, nad Balt: dźieli ſię na trzy części, *Estrogothia* na wſch: *Westrogothia* na zachod, i *Smaland* albo *Gothia* na połud:

GOTLAND, wyſep na Balt: koło brzegu wſch: *Szwecyi*, ktôrey hołduie, iedno tylko ma M. *Wisbyen*. Długości 37. ſzerokości *57*.

GOTTINGEN, *Gottinga*, M: Niem: w Xięſtwie Brunſwickim, znaczne, dawniey wolne, teraz hołduie Xięciu Brunſwickiemu, oyczyzna Jana *Casselius*: leży nad rzeką *Leyna*, o mil 10 od *Cassel*. Dł. 27. *40*. ſz: 51. *34*.

GOTTO, wyſep ieden z Japońſkich, obfity w ryby. *Ocura* ieſt gł.

GOUDA, Mia: w Holl: połud: z pięknemi Kościołami, oyczyzna wielu mądrych ludźi. l. nad *Isel*, przy złączeniu potoka *Gow*, o mil 3 od *Rotterdam*, 5 *Leyden*. Dł. 22. *12*. ſz: 52. 2.

GOVERNOLO, For: Włoſka, w Xięſtwie Mantuańſkim, wźięta przez Ceſarza w R. 1702, i przez Fr: w R. 1703. l. nad rz: *Mincio*, niedaleko rzeki *Po*, o mil 15 od *Mantua*. Dł: 28. *30*. ſz: 45. *2*.

GOULETTE, For: Af: przy gr: *Barbarii*, w Kr: *Tunis* znaczna, wźięta przez żeglarza *Barbarossa* w roku 1535, i odebrana przez Karola V w R. 1536, ale znowu w R. 1574 doſtałaſię w moc Selima II. leży o mil 10 od *Tunis*, *150 Alger*. Dług: 28. *25*. ſz: 37. *10*.

GOURNAY, *Gornacum*, Mia: Fr: w *Normandii* w okolicy *Brayt*, ſławne z targow na maſło. l. nad rzeką *Epte*, o mil 5 od *Gisors*, 10 *Roven*, 12 *Paryża*, Wiele innych miaſteczek ieſt tegoż nazwiſka.

GOVER (S.) *S. Goaris villa*, Mia: Niem: w cyr: wyżſzego *Renu*, w Pańſtwie *HassenRhinfels*, gł. Hr: *Catzenelnbogen*.

GOZES, wyſepki na morzu śrzodźiemnym, o mil 5 od *Fort Selih*

GOZO, *Gaulos*, wyſep Afr: przy brzegu *Barbaryi*, na połnoc i zach: wyſpu *Malta*, niemnożąſię tu źwierzęta iadowite. Karol V darował w R. 1530 Kawalerom Maltańſkim, á Turcy opanowali w R. 1551, od ktôrych gdy ciż Kawalerowie odebrali wzmocnili go.

GRADISCA, *Gratiana*, Mia: Węgierſkie, w *Croacyi*, wźięte przez Ceſarza Turkom w roku 1691. l. nad rz: *Sava*, o mil 8 od *Posega*. Dł. 40. *10*. ſz: 45. *38*.

GRA

GRADISCA, Wł. m. w Hr: *Goricia*, przy gr: *Friuli*, oblegli go bez skutku Weneci w roku 1616, i 1617. hołduie Austryi. l. nad rz: *Lisonzo*, o mil 18 od *Udine*. Dł. 31. *12*. sz: 46. *6*.

GRADO, wysepka Wł. przy *Friuli*, w Pań: Weneckim i na niey M. tegoż naz. o mil 12 od *Aquileja*, 66 *Wenecyi*. Dł 31 *10*. sz: 45. *52*.

GRAN, *Strigonium*, M: w Węgrzech niższych, piękne i mocne z Arcybiskupem, ktòry iest Kanclerzem Kròlestwa, wźięte w R. 1537 przez Sułtana Sulimana, ale w tymże odebrał Xiąże Karol *Mansfeld*, opanowali go znowu Turcy w R. 1604, ktòrych Ces: wypędźił w R. 1683. l. nad *Dunaiem*, o mil 10 od *Buda*, 35 *Wiednia*.

GRANMONT, *Grandi-mons*, Mia: w Flandriy Austryakiey, nad rzeką *Dendre*, o mil 5 od *Oudenard*, albo *Audenard*, 7 *Tournay*. Dł: 21. *31*. sz: 50. *40*.

GRANMONT, *Grandimontium*, Fr: mia: w Marchii Limosinskiey, ma piękne Opactwo, oyczyzna Marka Antoniego *Maura*, o mil 6 *Limoges*. Dług 19. *8*. sz: 45 *56*.

GRANADA, albo *Granata*, pr: czyli Kròlestwo Hisz: na mil 70 wdłuż, á 30 wszerz, nayżyżnieysza w Hiszpanii, smaczne ma owoce.

GRANADA, Mia: gł. pomienionego Kròlestwa, dźielisię na cztery części, hand: iedwabiem nayprzednieyszym w Europie, ma Arcybiskupa i Akad: ratusz, i domy wspaniałe; wźięte przez Ferdynanda V Murzynom w R. 1492. l. niedaleko rz: *Oro*, mil 25 od *Malaga*, 50 *Murcia*. Dług: 14. *46*. sz: 36. *56*.

GRANADA, Mia: w nowey Hisz: piękne, przy ieźierze tegoż nazwiska, zrabowane przez Francuzow w R. 1665 i w 1675. leży o mil 28 od morza *de Sud*.

GRANADA, wysep Ameryki półn: ieden z *Antille*, na mil 10 wdłuż, á 5 wszerz, hołduie Francuzom od 1650. ☩ Dłu: 307 szer: 23. *12*.

☩ Traktatem ostatnim Paryskim przez Fr: Anglii ustąpiony w zupełne dźierzenie.

GRANADA nowa, Pr: Am: pòłnoc: w *Terrafirma*, na mil 30 wdłuż, i tyleż wszerz, obfita w kruszce złote, srebrne, miedźiane i stalowe, w zboże, owoce, pastwiska, muły, konie, hołduie Hisz: *S. Fè de Bagota* iest głową. Szer: *12*

GRANICO, rz: Az: w *Natoliy*, niedaleko Miasta *Lampsak*, przy *Dardanii*, sławne z wygraney Alexandra nad Persami, w tuteyszey bliskości.

GRANSON, Szwaycarskie mia: i okolica w kraiu *Vaud*, z zam: tu Szwaycarowie wygrali bitwę w R. 1475. l. na pagòrku niedaleko ieźiora *Nefchatel*, o milę od *Yverdan*. Dług: 24. *32*. sz: 46. *40*.

GRANVILLE, *Grandis villa*, Mia: Fr: w *Normandii* niż: z portem. l. nad morzem. częścią na gòrze, częścią na ròwninie, o mil 6 od *Coutances*. 74 *Paryża*. Dł: 16. *2*. sz: 48. *56*.

GRATIOSA, wysep na *Oceanie* Atlańskim, ieden z *Azores*, nazwany z okoliczności łaskawey Cerery influencyi przez wielką w polach żyżność. leży o mil 8 od wyspu *Tercera*.

GRASSE, *Grinicum*, Fr: m. w *Provence*. Biskup iest Sufraganem *Ambrun*. l. na pagòrku, o mil 6 od *Nice*, 26 *Aix*, 173 *Paryża*. Dł. 24. *26*. sz. 43. *39*.

GRATZ, *Grœcium*, M. Niem: gł. *Stirii*, mocne i piękne, ma Akad: pałac, i na gòrze zamek. l. nad *Muer*, o mil 18 od *Varadin*, 24 *Wiednia*. Dł: 44. sz: 47. *4*.

GRATZEN, Czeskie m. niedaleko *Budweis*. Dług: 32. *57*. sz: 48. *36*.

GRAU, *Gravia*, Miasto Brabańskie, Hollen: mocne, wźięte przez Holl: przez porozumieniesię z mieszkańcami w R. 1577, ale Alexander *Farneziusz* dla Hiszpanow odebrał w R. 1586, X. Mauricy iednak znowu podbił pod stany pr: sprzymierzonych w R 1602, potym Fr: w R. 1672 opanowali go, lecz Guilhelm III Xiąże *de Oranges* w R. 1675 odebrał. l. nad rz: *Mosa*, naprzeciw zamku z drugiey strony rz: położonego o mil 3 od *Nimega*, 26 *Bruxelles*. Dł: 23. *10*. sz: 51. *46*.

GRAVELINES, *Gravelina*, Mia: w *Flandrii* Fr: wzmocnione przez architekta *Vauban*, i Kawalera *de Ville*, wźięte przez Anglikow w R. 1383, i przez Fr: w R. 1644, lecz ArcyXiąże Leopold w R. 1652 odebrał, á potym Marszałek *de Fertè* w R. 1658, nakoniec traktatem Pireneyskim dostałosię Fr: l. między bagnami, nad rzeką *Aa*, niedaleko morza, o mil 5 od *Caleis* 6 *Dunckerke*, 16 *Gand*. Dług: 19. *47*. sz. 50. *59*.

GRAVESAND, *Gravesinda*, Ang: miasteczko w Pr: *Kent*, piękne, z portem. l. nad rzeką *Tamis*. Dł. 21 *35*. sz. 51. *58*.

GRAVESAND, Holl: miasteczko, gdźie mieszkali Hr: Holl:

GRAVINA, Mia: Neap: w Barſkim, i X. Domu *Urſinow*, Biſkup ieſt Sufr: *Crenza*, o mil 30 od *Crenza*, 39 *Bari*. Dług. 34. 10. ſzer: 41. 54.

GRAY, *Græum*, Miaſto Fr. w *Franche Comtè*, gł: okolicy *Amont*, handlowne: było mocne, ale Ludwik XIV zburzył go. leży nad rzeką *Soſne*. o mil 8 od *Dola*, 12 *Beſancon*, 73 *Paryża*. Dł: 23. 15. ſz. 47. 29.

GRECIA, *Græcia*, Państwo znaczne Europeyſkie. zamyka 6 części, *Romania*, *Macedonia*, *Albania*, *Livadia*, *Peloponeſus* albo *Morea*, wyſep *Candia*, i wyſpy na Archypelagu. dawniey matka nauk, ale za podbiciem iey przez Machometan Turkow. i nauki i dawną ſwą wſpaniałość utraciła; Mieſzkańcy ſą Chrześcianie pomieſzani z Turkami. rządy ſą przy dwòch Baſzach. z ktòrych ieden ieſt Admirałem Archipelagu.

GREENWICH, Mia: Ang: w Pr: *Kent*. l. nad rzeką *Tamis*, o mil 2 od *Londynu*, Dł: 17. 38. ſzer: 51. 30.

GRENOBLE, *Gratianopolis*, Mia: Fr: gł. *Delfinatu*, ludne, dawne, handluie rękawiczkami i ſkòrkami, ma parlament za dozwoleniem Ludwika XI w roku 1453 poſtanowiony. Biſkup ieſt Sufr: *Vienne*. l. nad rzeką *Iſer*, o mil 11 od *Chambery*, 16 *Vienne*, 124 *Paryża*. Dług: 23. 23. ſz: 45. 11.

GREVELINGE, obacz *Gravelinges*.

GRIEFINAGEN, *Viritium*, Mia: Niem: w *Pomeranii* Pruſkiey, w Xięſtwie Szczecinſkim, nad rzeką *Oder*. Dług: 38. 45. ſz: 53. 17.

GRIGIONI, *Rhæti*, narod we Włoſzech, mieſzkaiący na gòrach *Alpes*, ſprzymierzony z Szwaycarami, zamyka 3 części albo Ligi, *Liga Grigia*, al: *Griſia*, *Liga Cadea*, na połud: i *Ligá 10 poſpolitości*, na pòłn: nadto należą tu Hrab: *Bonnino*, *Valtellina*, i Hr: *Chiavenna*, rozlegaſię ten kray na mil 100 wdłuż, i ieſt bardzo ludny: każdy lat 16 maiący ma prawo wchodźić w rady ſeymowe. każda poſpolitość oſobliwe ma prawy rządźiſię á prawa poſpolite na ſeymach (ktòre raz w rok bywaią) ſtanowią. lud ieſt odważny. weſoły, i wolność broniący. iedni ſą Proteſtanci. á drudzy Katolicy poſłuſzni Biſkupowi Miaſta *Coira*, i Opatowi *Diſentis* co do Ducha.

GRIMBERG, *Griburgum*, Niem: mia: w Elektoracie Trewirſkim. o mil 6 od *Trevir*.

GRIMNITZ, zamek i pałac polowy w Marchii ſrzedniey Brandeburſkiey, ſławne z przymierza zawartego w R. 1526 między Domami Brandeburſkim i Pomerańſkim.

GRIPSWALD, *Gripſvalda*, M. i port Niem: w *Pomeranii*, dawniey wolne, teraz pod Szwecyą. ma Akad: założoną od Wracława IX Xięcia *Pomeranii*. l. niedaleko morza. o mil 8 od *Stralſund*, 12 *Szczecina*. Dł: 31. 28. ſz: 54. 12.

GROSONES, obacz *Grigioni*.

GRODEK, 4 Miaſta Polſkie iednegoż nazwiſka, iedne w *czerwoney Ruſi*, o mil 4 od *Lwowa*; drugie w Woiewòdztwie Podolſkim, o mil 9 od *Kamieńca* Podolſkiego; trzecie nad *Dnieſtrem*, czwarte w Woiewòdztwie Kiowſkim.

GRODNO, *Grodna*, M. Litewſkie, w Woiewòdztwie Trockim, ſławne z pałacu Krolewſkiego, i z walnych ſeymow. ktòre ſię tu co trzecia kadencya odprawują. ma mocny zamek. oblężone przez Pruſakow w roku 1306 bez ſkutku. l. nad rz: *Niemnem*, o mil 20 od *Nowogrodka*, 25 *Wilna*, 25 *Trok*, 50 *Warſzawy*. Dł: 42. 45. ſz: 53. 18.

GRODZIEŃSKI Powiat, drugi w Woiewòdztwie Trockim ſeymikuie w Grodnie. obiera dwòch Poſłow, i dwòch Deputatow, roczki ſądzą ſię w *Grodnie*.

GROENING. iedna z ſiedmiu pr: ſprzymierzonych, dźieli ſię na dwa ſtany, na mieyſki i wieśniacki nazwany *Omelandes*. ktòre obadwa poſyłaią Deputatow na ſeym.

GROENINGEN, *Groninga*, M. gł. pomienioney pr: mocne, piękne i bogate, z zam: Akad: i dawniey Biſk: Sufr: Utrechtſkim. l. nad rz: *Aa*, i rzeką *Hunes*, o mil 11 od *Levarden*, 22 *Deventer*, 34 *Amſterdam*. Dłu: 24. ſzer: 53. 13.

GROENLAND, *Gronelandia*, kray dawney źiemi między *Islandią*, i morzem *Davis*. Zyżny, i morze obfite w ryby, wilki, pſy, cielce morſkie, i ſzkaradney wielkości wieloryby: handle z dźikiemi tego kraiu obywatelami zaczęły uſtawać koło ſrzodka wieku czternaſtego i teraz nieſą znaczne: dla wielkości źimna nie ſą ieſzcze zwiedźione iego granice pòłn:

GROLL. *Grolla*, mia: w *Geldrii*, w Hrab: *Zutfen*, wźięli go Fr:

w R. 1671 i zburzywſzy fortifikacye oddali. l. o mil 6 od *Zutfen*. Dł: 24. *5*. ſz: 52. *7*.

GRONEBURG, obacz *Tuvaſnis*.

GRONSFELD, Hr: Niemieckie udźielne, w Xięſtwie *Limburg*.

GROSSA, wyſep Dalmacki, na morzu Weneckim w Hrab: *Zara*, na mil 20 wkoło, hołduie Wenetom. Dług: 32. *32*. ſz: 44. *4*.

GROSSEN, Mia: i Xięſtwo Niem: w *Szląſku*, przy złączeniu rzek *Bober i Oder*, o mil 10 od *Frankfort*, 16 *Głogowa*, Dłu: 32. *28*. ſz: 52. *2*.

GROSSETTO, *Roſetum*. Wł. mia: Toſkańſkie, z zam: i Biſk: Sufr: *Siena*, niedaleko morza, o mil 42 od *Siena* albo *Sena*. Dł: 28. *44*. ſz: 42. *50*.

GROTKAW, *Grotkavia*, Niemieckie mia: w *Szląſku*. gł. pr: tegoż albo Xięſtwa *Neis* nazwiſka, mocne w okolicy o mil 4 od *Brieg*, 10 *Wrocławia*, 12 *Glatz*. Dł. 35. *10*. ſzer: 50. *42*.

GROTTA Ferrata, *Cryptaferrata*, klaſztor Bazyliańſki, we Włoſzech, w Państwie Papieſkim, od S. Nila tegoż Zakonu w R. 1004 z roſkazu N.P. na mieyſcu, gdźie wieś kraſomówcy Rzymſkiego *Cycerona*, *Tuſculum* nazwana dawniey ſtała, ufundowany, z ſławnym Opactwē i Kościołem wſpa: w którym konſerwuieſię Obraz cudowny Matki Boſkiey, ręką S. Łukaſza malowany, i ſpoczywaią ciała pięciu Swiętych tuteyſzych Opatow *Nila*, *Pawła*, *Crylla*, *Bartłomieja* i *Łukaſza*. W tymże Kościele daiąſię widźieć śliczne obrazy, przednim Włoſkim pędzlem ſławnego malarza *Dominichini* malowane; Tu pokutował w Mniſkim żywocie *Benedykt IX* Papież, złożywſzy ſwóy urząd z rady S. Nila, i tu w R. 1462 był Opatem ſławny z cnot i nauki *Beſſarion* Greczyn, Kardynał S. Kościoła Rzymſkiego. l. przy ſławnym źrzódle, *aqua crabra*, nazwanym, o 15 mil Włoſkich od *Rzymu*.

GRUBENHAGEN, zamek Niem: w *Saxonii*, gł. Xięſtwa tegoż nazwiſka, hołduie Domowi Hannowerſkiemu. l. o mil 10 od *Brunſwick*, 17 *Hannover*. Dł: 27. *36*. ſz: 51. *54*.

GRUDZIĄZ, *Grudentum*, Polſkie mia: i zamek w Chełmińſkim nad *Wiſłą*, o mil 4 od *Gdańſka*, *8 Torunia*, *30 Warſzawy*. Dł: 37. *2*. ſz: 53. *20*.

GRUNINGEN, *Groeninga*, M. Niem:

Niem: w cyr: *Saxonii* niżſzey, w Xięſtwie *Halberſtadt*, nad rz: *Felk*.

GRUNSTADT, *Grunestadium* Niem: mia: w Palatinacie *Renu*, piękne, hołduie Hrabiom *Linanges*. l. w okolicy miłey. Dłu: 25. *46*. ſzer: 49. *31*.

GRYERTZ, Szwaycarſkie m. i zam: w Kantonie *Freyburg*, handluie ſyrem, o mil 6 od *Freyburg*. Dł. 24. *58*. ſz: 46. *35*.

GUADALAJARA, *Guadalaxara*, Mia: Hiſz: w nowey *Caſtilii*, w okolicy *Alcala*, o mil 12 od *Madrid*. Dług: 14. *50*. ſz: 40. *36*.

GUADALAJARA, M. Am. półn: w nowey Hiſz: gł. pr: tegoż nazwiſka, bogatey i żyżney, założone od Guſmana w R. 1531. Biſkup ieſt Sufraganem Mexikańſkim, o mil 87 od *Mexico*. Dł. 271, *40*. ſzer: 20. *20*.

GUADALAJARA *de Buga*, M. Am: połud: w *Popajan*, o mil 15 od tegoż.

GUADALOUPE, albo *Guadalupa*, wyſep Am: ieden z *Antillow*, Fr. na mil 60 wſzerz. żyżny, ludny, zaſłoniony zamkami. Mieſzkaią Fr: od R. 1635, lecz Anglicy podczas teraznieyſzey woyny w roku 1759. pod kommendą Generała *Moore*, odebrali Fr. ✡ l. między wyſpami *S. Domingo*, *Marigalante*, *Monſerat*, i *Deſirada*. Dług: 316. ſz: 16. *20*.

✡ Uſtąpiony znowu Fr: w tym ſtanie, w którym ſię przed dobyciem znaydował, mocą oſtatnich traktatow.

GUADALUPE, *Aquæ Lupiæ*, Mia: Hiſz: piękne w Extremadura, nad rz: tegoż naz: Dług: 13. *15*, ſzer: 39. *15*.

GUADALQUIVIR, *Bœtis* rz: Hiſz: wielka, maiąca zdroiewiſko w *Mancha*, niedaleko granicy *Caſtilii* nowey, idźie pod *Sivilia*, *Corduva*, wpada w morze *Cadix*.

GUADARAMA, Hiſz: mia: w *Caſtylii* ſtarey, handluie ſyrem l. nad rzeką tegoż nazwiſka, o mil 10 od *Madrid*. Dług: 13. *53*. ſzer: 40. *43*.

GUADEL, *Guadela*. M. Az. Perſkie, w *Mekran*. Dł: 80. *30*. ſz: 25.

GUADIANA, *Anas*, rzeka Hiſz: zaczynaſię w nowey *Caſtilii*, niedaleko *Canomajez*, idźie przez *Extremadura*, gdźie za *Medellino* albo *Metellinum* kryieſię pod źiemię, i aż niedaleko *Willarta* z pod źiemi wyſzedſzy wiele M. tak Hiſzpańſkich iako i portug: oblawſzy, wpada w *Ocean* między *Aymont* i *Caſtro Marinho*.

GUADIX, *Acci*. Mia: Hiſz: w *Granada*, wielkie i dawne, w oko-

okolicy żyżney. Alfons mądry nazwany wźiął go Murzynom w R. 1251, ale ci wkrótce odebrali, potym Ferdynand Katolik nazwany podbił go w roku 1489. Biskup ieſt Sufr: Sivilſkim. l. o mil 8 od *Granada*, 19 *Almeria*. Dł: 15. *23*. ſzer: *37*. *5*.

GUAHAN, wyſep połud: ieden z wyſpow *Latronum*, albo *Marianne*, na mil 40 wkoło, w żyżnym w owoce gruncie i czyſtym powietrzu, atoli mieſzkańcy podlegli ſą trądowi, którzy ſą ciekawi naybardźiey w budowaniu okrętow; hołduie Hiſzp: którzy tu mocny trzymaią garnizon. Dług: 157. *10*. ſzero: 13. *25*.

GUALAPEGOS, wyſpy na morzu *de ſud*, pod linią porównania, niemieſzkaią tu, tylko ptaſzęta, i mnoſtwo żółwiow: doſzli ich Hiſz: do których należą.

GUALCOR, Mia: Az: w *Indoſtan*, gł: pr: ſwego nazwiſka, o mil 20 od *Agra*. Dług: 87. ſz: 25. *45*.

GUAMANGA, Miaſto Am: połud: gł. pr. tegoż nazwiſka, w *Peru*, w ſtaroſtwie albo Gubernii *Lima*, obfite w złoto i magnes; ma Biſkupa, wychodzą z tąd piękne ręczne dźieła. l. o mil 70 od *Lima*, 80 *Piſco*. Dłu: 306.

40. ſzer: połud: 13.

GUANAKAHI *Guanahania*, wyſep Am: półn: ieden z *Lucaje*, nazwany dawniey *Sancti Salvatoris*, albo Zbawiciela, naypierwiey znaleźiony w pochodźie *Columba*, właśnie w ten dźień, w który go umyślili zabić Hiſz: ſprzykrzywſzy ſobie długą żeglugę bez wynaleźienia żadney źiemi. Dług: 32. *30*. ſzer: 24. *10*.

GUANCABILICA, Am: połud: mia: w *Peru*, w Guberniy *Lima*, bogate, ma dość żywego ſrebra, o mil 60 *Piſco*. Dłu: 305. *30*. ſzer: 12. *40*.

GUANGARO al: *Ganvara*, M. Afr: w *Nigricyi*, gł Kr: tegoż al: *Oungara* naz: zkąd wychodźi złoto i mnoſtwo niewolnikow, mocne i ludne. l. na wyſpie otoczonym rzeką *Niger*. Dłu: 33. *13*. ſz: 12. *20*.

GUANUCO, Mia: Am: połud: gł. okolicy tegoż nazwiſka, w Staroſtwie *Lima*, bogate i miłe, obfite we wſzyſtko, ma 300000 Indyanow hołdownikow, którzy dań daią. l. o mil 5 od *Lima*. Dług: 304. *40* ſzer: 9. *55*.

GUARDA, *Guardia*, Neap: mia: w Hr: *Moliſe*. Biſkup ieſt Sufraganem *Beneventu*. l. przy gr:

granicy *Capitanata*, o mil 7 od *Larina*. Dług: 32. *28*. ſzer: 41. *50*.

GUARDA, *Guardia*, M. Portug: w Pr: *Beira*. Biſkup ieſt Sufraganem Lisbońſkim. l. o mil 16 od *Viſeu*, 24 *Lamego*, 55 *Lisbona*. Dług: 11. *18*. ſzer: 40. 20.

GUARDAFU albo Guardafum, *Aromata*, góra na morze wydana w Afr. na brz: *Abiſſinii*, na wſch: Kr: *Adel* i *Afr*: przy weyśćiu w morze *BabelMandel*. Dł: 87. ſzer: 11. *4*.

GUARGALA, Kr: małe Af: w *Biledulgerid*. Mieſzkańcow poſpolity pokarm ieſt mięſo wielblądze i ſtruſie, i daktyle. Tegoż nazwiſka Mia: gł: leżące na połud: góry *Atlas*, o mil 140 od *Alger*. Dług: 37. *30*. ſzer: 25. *50*.

GASTALLA, *Guardaſtallum*, Wł. m: w Mantuańſkim. Tu wygrali Fr: i Sardinczycy nad Ces: w R. 1734. l. niedaleko rzeki *Po*, o mil 12 od *Reggio*, 24 *Mantua*. Dł. 28. *8*. ſz: 44. *55*.

GUATE, przeciąg gór w Azyi, na wyſpie lądu tykaiącym na zach: *Gangeſa*. Dźiwną rzecz powiadaią, że pod temi górami z ſtrony brz: *Malabar*, oſtra poczynaſię źima ku końcowi

czerwca, kiedy podrugiey ſtronie od *Coromandel* o mil tylko 20 miła ieſt wioſna.

GUATIMALA, pr: Am: półn: w nowey Hiſz: znaczna, na mil 300 wdłuż, 180 wſzerz, maiąca pod ſobą 12 innych małych pr: obfita w kakao, którey miaſto monety zażywa w handlach. Mieſzkańcy ſą Indiani, proſtacy zabobonni, ale Chrześcianie, radźi ſię upijaią, i tańczą. *S. Jago* ieſt gł.

GUATIMALA, Mia: w pomienioney Pr: ma Biſk: i Akad: handluie kakao. Dług: 286. *5*. ſzer: 14.

GUAXACA, Pr: Am: półn: w nowey Hiſz: obfita w zboże, kaſſię, złoto, ſrebro, kryſztał, *Antequera* ieſt gł.

GUAYAQUIL, Mia: i port Am: połud: gł: Pr: nad morzem tegoż nazwiſka, w Staroſtwie *Quito*, obfita w kakao, z dwóma zam: i Inquizycyą *contra Hæreticam pravitatem*, o mil 7 od *Puna*. Dług: 300. *40* ſzer: połud: 2.

GUBEN, *Guba*, Niem: mia: w *Luſacyi*, hołduie Domowi *Saxe-Merſebourg*. l. nad *Neſſe*, o mil 10 od *Frankfort*, 25 *Drezna*. Dług: 32. *34*. ſzer: 51. *55*.

GUBIO, *Eugubium*, Mia: Wł. Pap: w Xięſtwie *Urbino*, z Biſk: oy-

oyczyzna Pawła *Beni*. l. o mil 21 od *Perugia* albo *Perusia*, 42 *Urbino*, 105 *Rzymu*.

GUDA, Mia: gł. wyspu Am: iednego z *Azores*, *S. Michał* al: *Michael* zwanego, z zam: i portem. Dł: 354. sz: 38.

GUERANDE, *Guuranda*, M. Fr: w *Bretagne*, w Hr: *Nantes*, handluie solą białą, którą w swoiey okolicy kopie. o milę od morza, 13 *Nantes*, 100 *Paryża*. Dł. 18. *20*. szer: 46. *54*.

GUERET, *Gueretum*, Fr. m. w Marchii *Limosin*, o mil 12 od *Limoges*, 68 *Paryża*. Dług: 19. *31*. szer: 46. *10*.

GUIANA, kray duży Am: połud: między rz: *Orenoque* i Amazońską na wsch. *Peru*, niema tu źwierza iadowitego i źimna, iakoteż ciepła zbytniego, ale bez przestanku wiosna, źiemia obfita w cukier, wiele brzegow iest Francuskich i zowiąsię *Gallia Æquinoctialis*, część brz: ma Hollandya: środek kraiu który ze wszystkim Europeyczykom nieiest wiadomy, zaięty iest mnostwem ludźi dźikich, z których niektórzy budy swoie maią po drzewach iak ptasze gniazda.

GUIENNE, *Aquitania*, Pr: i Gubernia Fr: na mil 90 wdłuż, 80 wszerz: dźielisię na wyższą i niższą, w wyższey iest *Bigorre*, al: *Bigorve*, *Comminges*. *Quercy*, *Roverque*, w niższey *Agenois*, *Bourdelois*, *Bazadois*, *Lande* i *Perigord*, ma wiele rzek, *Garomna*, *Adour*, *Tarn*, *Lot* i *Aucitan*. *Bourdeaux* iest gł. gr: od półn: z *Pictou* i *Marchia*, od wsch: *Auvergne* i *Languedoc*, od połud: górami Pireneyskiemi, od zachodu *Oceanem*.

GUIMARANES, *Vimaranum*, Mia: Portug: w Pr. *Antre Douro è Minho*, dawniey stolica Kr: Portug: dźielisię na nowe i stare, oyczyzna Pap: Damaza, Alfonsa I. Króla Portug: Augustyna, i Emmanuela Barbosa. leży o mil 11 od *Porto*, 16 *Lamego*, 66 *Lisbona*. Dług: 9. 46. szer: 41. *25*.

GUINEA kray wielki Afr: między *Nigricyą*, *Abissinią*, i *Cafrerią*, dotychczas brzegi iego tylko są wiadome, niezdrowe ma powietrze, przeto mieszkańcy murzyni, niewięcey iak 50 lat żyią, są bałwochwalcy, lubieżni, leniwi, nierzetelni, pijacy, na ręku i nogach noszą frezle złote, korale, i inne drogie rzeczy; miasto włosow wełna im na głowie rośnie, á przeciwnym sposobem owce miasto wełny włosami są okryte, dźielisię *Guinea* na wyższą i niższą, wyższa zamyka brzeg złoty, brzeg *de Dents*, albo *Oram dentium*, brzeg *Malaguette*. Niższa *Guinea* zamyka Królestwo *Congo*, *Loango*, i *Angola*. Fr: pierwśi za Kr: Karola V w roku 1365 doszli tego kraiu, potym przybili się na początkach piętnastego wieku Portug: prowadźili handel, który im odebrali Holl: i Ang: od roku 1604. handlnią tu także Dunczycy i Brandeburczycy.

GUINEA nowa, albo *Terra dos Papous*, kray duży na *Oceanie* wschodnim, na wschod wyspu *Moluce*, żyżny. Mieszkańcy są dźicy, nieiest ieszcze wiadomo czy iest wysep, czy też łączy się z kraiem i źiemią połud:

GUINGAM, Fr. mia: w *Bretagne*, w *Pentieve*, o mil 103 od *Paryża*. Dług: 14. *39*. szero: 48. *33*.

GUIPUSCOA, Pr: północna niewielka Hisz: obfituie we wszystko, prócz pszenicy: graniczy od półn: *Oceanem*, od wschodu *Navarrą* niższą, od połud: *Navarrą*, od zachodu *Biscaia*. *Tolosa* iest gł.

GUISA, Fr: mia: zam: Xięstwo, i Par, w *Pikardii*, oblężone bez skutku przez Hisz: w R. 1650. l. nad rz: *Oise* o mil 6 od *Quintin*, 10 *Cambray*, 38 *Paryża*.

Dług: 21. *17*. szer: 49. *53*.

GUNDELFINGEN, Szwabskie mia: i piękny zamek, hołduie Domowi *Palatina*, o mil 6 od *Ulma*.

GUNTZBURG, *Guntia*, Szwabskie mia: w Margrabstwie *Burgaw*, nad *Dunaiem*, o mil 8 od *Ulma*

GURCK, *Gureum*, M. i zam: Niem: w *Caryntyi* niższey, nad rz: *Sava*.

GURGISTAN, obacz *Georgia*.

GURIEL, *Guria*, Pr: Az: w *Mingrelii*, Król iest hołdownik Turczyna, ale Chrześcianin. Mieszkańcy są proporcyonalni, hardźi, srodzy, zdradliwi, złodźieie, lubieżni, pijacy, myśliwi, i maią za nayszczęśliwszego, kto ma konia, psa, i wyuczonego ptaka do polowania, á chorych bez nadźiei życia, aby się niemęczyli, zabijaią: iako i rodźice niemaiąc czym dźieci żywić, abysię nie poniewierały, zabijaią ie.

GUSTROW, *Gustrovium*, M. Niem: w *Saxonii* wyższey, w X. Meckelburskim, z zam: rez: tuteyszego Xiążęcia, religia iest Protestańska. l. o mil 5 od *Rostock*, 11 *Wismar*. Dług: 30 *18*. szer: 53. *17*.

GUSURAT, *Gedrosia*, Pr: w

Pań: Mogolſkim, w *Indoſtan*, bogata i żyźna, opanowała w R. 1565 Mogol *Ecbar*. *Amadalab* ieſt gł.

GUTKOW, Niem: mia: gł. Hr: tegoż nazwiſka, hoł: Szwecyi, zrabowane przez Duńczykow i Ang: w R. 1357. l. nad rz: *Peen*, o mil 4 od *Volgatz*, 20 *Guſtrow*. Dług: 31. *32*. ſzer: 54. *4*.

GUZURAT, obacz *Guſurat*.

H. H. H.

HABAR, Miaſto Perſkie, w *Irack Agemi*, dawne, przy gościncu z *Kom* do *Sultanii*. Dług: 67. ſzer: 36. *12*.

HABSBURG, *Habsburgum*, Mia: Szwaycarſkie, w Kantonie *Bern*, dawne, dawniey rez: Hr: Habsburſkich, z ktòrych pochodźi Dom Auſtryacki. Dłu: 25.

45. ſzer: 47. *22*.

HACZAG, *Sermiſia Vallis*, Hr: niewielkie w *Tranſylvanii*, przy granicy Wołoſkiey.

HADEMAR, *Hademarium*, M. i zam: Niem: w cyr: wyżſzego *Renu*, w *Weteravii*, rez: iedney Familii Domu *Naſſau*. l. niedaleko rzeki *Els*, o mil 6 od *Coblentz*, 9 *Moguncyi*. Dług: 25. *41*. ſz. 50. *21*.

HADENGTON, *Hadina*, M. Szkockie połud: w *Lothiana*, gł. okolicy ſwego nazwiſka, o mil 5 od *Edemburg*. Dł. 15. *6*. ſzer: 56. *10*.

HADELLAND, *Hadelia*, okolica Niem: na pòłn: Xięſtwa *Bremen*, niedaleko rzeki *Elba*, gdźie ieſt zamek *Ottendorff*.

HADEQUIS, Afr: mia: w Kr: Marokańſkim, w pr: *Hea*, wźięli go wſtępnym boiem Portug: w R. 1514, i zabrali wiele pięknych niewolnic.

HADERSLEBEN, Miaſto i zam: Duńſkie, w Xięſtwie *Sleſwick*, gł. Staroſtwa ſwego naz: niedaleko Balt: o mil 9 od *Ripen*, 14 *Sleſwick*. Dług: 27. *10*. ſzer: 55. *42*.

HADINGTON, obacz *Hadengton*.

HADRAMAUT, *Hadramautum*, Pr: Az: w *Arabii* ſzczęśliwey, i Mia:

i Mia: o mil 46 od *Caraſen*. Dł. 67. *8*. ſzer: *14*. *40*.

HAESBROUK, w *Flandrii* mia: o mil 2 od *Caſſel* i *Aire*. Dł. 20. *12*. ſzer: 50. *43*.

HAGA, *HagaComitis*, Miaſto czyli wieś wſpaniała, pr: ſprzymierzonych w Holl: rez: ſtanow generalnych, Miniſtrow i Poſłow cudzoźiemſkich. Lubo go między miaſtami nie liczą Holl: ròwna ſię iednak pięknym Eur: miaſtom obſzernością, wſpaniałością, i pięknością ſwych pałacow i ulic: oyczyzna Guilhelma III, Kròla Angielſkiego, i innych znacznych ludźi. leży o milę od morza, 3 *Rotterdam*, 12 *Amſterdam*. Dłu: 31. *45*. ſz: 52. *4*.

HAGA, Fr: mia: w *Touraine*, oyczyzna ſławnego Filozofa Karteziuſza. l. nad rz: *Creuſe*, przy granicy *Poictou*, o mil 10 od *Tours*, 54 *Paryża*. Dług: 18. *20*. ſzer: 47. *2*.

HAGIAR, Mia: Az: w *Arabii*, w pr: *Hagias*, o mil 23 od *Medina*. Dług: 37. *50*. ſzer: 25. *40*.

HAGIAS, *Hagionia*, pr: Az: w *Arabii*: gr: od pòłn: z *Arabią Petrea*, od wſch: *Theama*, od zachodu czerwonym morzem.

HAGENAU, *Hagenoa*, Mia: Fr: w *Alſacyi*, gł. okolicy ſwego

nazwiſka, dawniey Ceſarſkie: częſto brane i odbierane przez Fr: i Ceſarza. l. nad rz: *Motter*, ktòra go dźieli na dwie części, o mil 5 od *Strasburg*, 10 *Landau*, 102 *Paryża*. Dług: 25. *27*. ſz: 48. *48*.

HAILBRUN, *Aliſum*, Miaſto Szwabſkie, i For: Niem: wolne, wźięte przez Szwedow w R. 1631, ale odebrane przez Ces: w roku 1634, potym wźięte przez Fr: w R. 1688. l. w okolicy miłey, i maiącey wody mineralne, nad rz: *Necker*, o mil 10 od *Stutgard*, 12 *Heidelberg* i *Filisburg*. Dł: 26. *58*. ſz: 49. *10*.

HAIMBURG, Niem: mia: w *Auſtryi* niż: wźięte przez Macieja *Korvina* Kròla Węgierſkiego w R. 1482. l. nad *Dunaiem*, o mil 8 od *Presburg*, 10 *Wiednia*. Dłu: 35. *10*. ſzer: 48. *20*.

HAIN, *Haina*, Niem: miaſteczko, w *Saxonii* wyż: w cyrkule *Miſnia*, tu robią bogate materye: zrabowane przez Huſſitow w R. 1429. l. nad rzeką *Rhoder*, o mil 4 od *Meiſſen*, 5 *Drezna*. Dł: 31. *18*. ſz: 51. *20*.

HAIN, Mia: Szląſkie, w X. *Lignitz*. Dł: 33. *45*. ſz: 51. *10*.

HAINAN, wyſep Az: obfituie we wſzyſtko, po brzegach łowią perły, i wieloryby, hołduie

Chiń-

Chinczykom, ale śrzodek tego wyſpu wolny ma narod: *Kuncheu* ieſt gł. l. na pòłnoc morza *Cochinchina*, na połud: pr: *Quanton*, o mil 8 od tey. Dł: od 125 *30*. do 128. ſzer: 18. *20*.

HALABAS, Mia: Az: w *Indoſtan*, gł. pr. ſwego nazwiſka, nad *Gangeſem*, hołduie Mogolowi, o mil 50 od *Agra*. Dł: 100. *35*. ſz: 26. *30*.

HALBERSTADT, *Halberſtadium*, Mia: Niem: piękne, w cyr: *Saxonii* niż: gł. Biſkupſtwa niegdyś, teraz, mocą traktatu Weſtfalſkiego, obròconego w Xięſtwo graniczące z Xięſtwem Brunſwickim, Magdeburſkim, i *Anhalt*. l. to Mia. na miłym mieyſcu, nad rzeką *Hotheim*, o mil 11 *Magdeburg*, 12 *Manſſeld*, 13 *Brunſwick*. Dł. 29. *4*. ſz. 52. *6*.

HALDA, Mia: w *Norvegii*, w Gubernii *Aggerhus*.

HALDENTEIN, Baronia Szwaycarſka, udzielna, i wolna z zamkiem przy *Coira* wyſtawionym w R. 1547 od Jana Jakòba *de Chatillon*, Poſła niegdyś Fr: należącym teraz do Domu *Schauenſtein* nayznacznieyſzego między Grigionami.

HALEN, mia: w Brabancie Auſtryackim, o mil 5 od *Lovanium*.

HALICARNAS, Mia: Az: w *Natolii*, dawniey ſławne, dziś w małą wieś obròcone, oyczyzna Herodota Hiſtoryka. l. niedaleko morza.

HALICZ, *Halicia*, Mia: Polſkie, w *Pokuciu*, z zamkiem nad *Dnieſtrem*, o mil 12 od *Lwowa*, 20 *Kamieńca Podol*: Dł. 43. *35*. ſz. 49. *20*.

HALICKA ziemia, nienależąca do żadnego Woiewòdztwa, ma Senatora iednego Kaſztelana mnieyſzego, Powiatow i Grodow 2, Halicki i Trębowelſki, bo *Kołomyia* niema grodu: ſeymikuie ta ziemia w *Haliczu* na tydzień przed Generałem Wiſnieńſkim. Poſłowie obrani iadą z ſwoią inſtrukcyą do *Wiſni* na General Ruſki: obiera Poſłow 6, Deputata iednego, Kommiſarza iednego.

HALLA Flandrſka, miaſteczko w Belgium Auſtryackim, w *Hannonii*, zburzone, ma Kościoł Matki Boſkiey w wielkim uſzanowaniu u Flamingow, z wielkiemi ſkarbami: zrabowane przez Francuzow w R. 1691. l. o mil 3 od *Bruxelle*, *10 Mons*. Dł. 21. *50*. ſzer: 50. *44*.

HALLA Magdeburſka, *Halla Magdeburgica*, M. Niemieckie, w *Saxonii* wyżſzey, w Xięſtwie *Magdeburg*, z Akademią, hołduie Brandeburczykowi. l. nad rz: *Sal*, w miłey okolicy, w ktòrey kopią ſol, o mil 10 od *Lipſka*, *12 Würtemberg*. Dług: 10. *8*. ſz: 51. *36*.

HALLA Szwabſka, m. wolne, między iałowemi gòrami, i przykremi ſkałami, ma ſwoię ſol. l. nad rz: *Kocher*, o mil 9 od *Hailbron*, 15 *Stutgard*. Dłu: 27. *30*. ſzer: 49. *6*.

HALLA Tirolſka, M. w *Tirol*: tu gotuią ſol, i monetę biią: wziął go Bawarczyk w R. 1703, ale wkròtce potym mieſzkańcy odpędzili go. leży niedaleko *Inſpruck*.

HALLA Salsburſka, Miaſto w Xięſtwie Salsburſkim.

HALLANDT, *Hallandia*, okolica Szwedzka, wdłuż po nad morzem Duńſkim.

HALLEIN, *Halliola*, Niem: Mia: w cyr: *Bawaryi*, w Biſkupſtwie *Salsburg*, między gòrami, z ktòrych kopią ſol, zkąd zbogacaſię Mia: i kray. l. nad rzeką *Saltz*, o mil 4 od *Salsburg*. Dłu: 30. *50*. ſzer: 47. *33*.

HALLIFAX, *Olicana*, Mia: Ang: w *Yorckshire*, tu robią ſukna, o mil 50 od *Londynu*.

HALMSTADT, Mia: w *Sudegotland*. gł. Pr: *Hallandt*, nad uściem rzeki *Nis*, przy dobrym porcie.

HALP, *Halapum*, Mia: Am: w nowey Hiſz: w pr: *Tabasco*, o mil 9 od *Eſtap*.

HALTEREN, Mia: w *Weſtfaliy* mocne, w Biſk: *Münſter*, nad rzeką *Lippe*. Dłu: 24. *52*. ſz: 51. *42*.

HALVA, Mia: Afr: w Kròleſtwie *Fez*, o mil 3 od M. *Fez*. Dł. 73. *40*. ſz. 33. *30*.

HAM, *Hamona*, mia: w *Weſtfalii*, mocne, gł: Hr: *Marck*, hołduie Kròlowi Pruſkiemu. l. nad rzeką *Lippe*, o mil 9 od *Münſter*. Dł. 25. *28*. ſz: 51. *42*.

HAM, *Hamus*, Fr: mia: w *Picardii*, wzięte przez Hiſz: po batalii w R. 1557, ale oddane Fr: w R. 1559 przez przymierze w *Chateau-Cambreſis* zawarte, l. nad rzeką *Some*, o mil 29 od *Paryża*.

HAMAMET, *Emiſa*, M. Af: w *Barbarii* nad morzem ſwego nazwiſka, o mil 17 od *Tunis*. Dł: 28. *50*. ſzer: 36. *35*.

HAMBERG, obacz *Amberg*.

HAMBURG, *Hamburgum*, M. Niem: w *Saxonii* niżſzey, w Xięſtwie *Holſteyn*, al: Holſztyńſkim, wolne, wielkie i bogate, założone od Karola wielkiego, dawniey znacznieyſze między Anſeatycznemi, teraz poniekąd opadłe. Mieſzkańcy ſą Proteſtanci, rada ieſt złożona z czterech Bur-

Burmiſtrzow, dwudźieſtu Radźcow, (ktòrych dźieſięć z Szlachty, á dźieſięć z Kupcow,) i z trzech Syndykow, z iednym Sekretarzem: było tu w R. 1713 powietrze, w ktòrym 10000 ludźi umarło, á w R. 1717 nawalne i wielkie rozlanie wody wywracaiące domy &c. na dwa miliony i daley ſzkody uczyniło. l. nad rzeką *Elba*, o mil 8 od *Lubeck*, 14 *Luneburg*, 22 *Brem*, 165 *Paryża*, 170 *Wiednia*. Dł. 27. *28*. ſż: 53. *43*.

HAMELBURG, *Hamelburgum*, Mia: Niem: w *Franconii*, w Pań: Opata *Fuldeńſkiego*. l. nad rz: *Saab*, o mil 10 od *Fulda*. Dł. 27. *36*. ſz: 50. *10*.

HAMELEN, *Hamela*, Mia: Niem: w *Saxoniy* wyż: w Xięſtwie *Callemberg*, mocne. l. przy granicy Xięſtwa Brunſwickiego, i ieſt kluczem do niego, na weſołym mieyſcu, przy złączeniu rzek *Weſer* i *Hamel*, o mil 9 od *Hannover*, 16 *Paderborn*. Dł: 27. *10*. ſzer: 52. *13*.

HAMILTON, Miaſto i Xięſtwo Szkockie połn: w pr: *Clydeſdal*, ma piękny pałac, i źwierzyniec, o mil 3 od *Glaſcow*, 12 *Edemburg*, 120 *Londynu*. Dł: 13. *45*. ſz: 55. *12*.

HAMIN-MELAGARA, M. Afr: w *Barbaryi*, w Kr: *Fez*, ma miłe ogrody.

HAMIRSTEIN For: Niem: hołduie Elektorowi Trewirſkiemu. leży nad *Renem*, naprzeciw *Coblentz*. Dług: 25. *28*. ſzer: 50. *30*.

HAMONT, *Hantium*, Niem: mia: w cyr: *Weſtfalii*, w Biſkupſtwie *Liege*, o mil 12 od *Maſtricht*. Dług: 13 *16*. ſzer: 51. *17*.

HAMPTONCOURT, *Hamptonicuria*, Ang: mia: z wſpaniałym pałacem Krolewſkim ozdobionym przez Guilhelma III. l. nad rzeką *Tamiſa* albo *Tamis*, o mil 4 od *Londynu*. Dłu. 17. *15*. ſz: 51. *26*.

HANAU, *Hanovia*, M. Niem: w cyr: *Renu* wyż: w *Weteravii*, gł. Hr: udźielnego tegoż nazwiſka, piękne i mocne, z zamkiem dźieliſię na ſtare, i nowe. l. na rozległey rowninie, nad rzeką *Kunt*, o mil 4 od *Frankfort*, 6 *Darmſtadt*. Dług: 26. *35*. ſzer: 49. *58*.

HANAULT albo Hannonia, *Hannonia*, Pr: w *Niderland* Katolickim, od rzeki *Haine*, ktòra ią przerzyna, nazwana, źimna ieſt, i wilgotna dla bliſkości wielkiego laſu *Ardenne*; część hołduie Auſtryi, gdźie ieſt gł. *Mons*: á część Francyi, gdźie ieſt gł. *Valenciennes*: gr: z *Flandrią*, *Piccardią*, *Brabantem*, *Namur*, i *Cambreſis*.

HANNOVER, Xięſtwo dawniey ſame tylko Hr: *Lawenrode*, teraz zamyka X. *Zell*, *Brema*, *Luneburg*, *Saxe-Lawnburg*, X. *Ferden*, *Obervalde*, *Grubenhagen*, ktòre Jerzy Ludwik *de Brunſwick* na ſwoię oſobę złączył, i zoſtał potym Krolem Angielſkim.

HANTSHIRE, *Simenia*, Pr. Ang: nad morzem, na 34 mile wkoło, piękna, obfita w zboże, miod, drwa, żelazo, wełnę. *Winchester* ieſt gł.

HAPSAL, *Hapſelia*, Inflantſkie mia: hołduie Moſkwie. leży nad Baltyckim, o mil 16 od *Revel*. Dł. 41. *10*. ſz. 59. *10*.

HARBER, *Salamboria*, Mia: Az: w *Diarberck*, ma dwoch Biſkupow, Syryiſkiego, i Ormiańſkiego, hołduie Turkowi.

HARBURG, *Harburgum*, M. i zam: Niem: w cyr: *Saxonii* niż: w X. *Luneburg*, Elektora Hanowerſkiego. l. nad rz: *Elba*, o mil 5 od *Hamburg*.

HARCOURT, *Harcurium*, Fr mia: w *Normandyi*, w Dyec: *Baioux*, dawniey zwane *Thurg*, utytułowane Xięſtwem od Ludwika XIV dla Henryka *de Harcourt de Beuvron*, potym Marſzałka Fr: Drugie tegoż nazwiſka m. i Hr: ieſt w teyże *Normandii*, w Dyec: *Eureux*.

HARDERWICK, *Hardevicum*, mia: w *Geldriy*, w kwaterze *Arnheim*, pr. ſprzymierzonych, z Akad: nad *Zuyderzee*, o mil 8 od *Arnheim*, 12 *Nimega*, 13 *Amſterdam*. Dł. 13. *12*. ſz. 52. *24*.

HARFLOUT, *Hareflotum*, M. Fr: w *Normandii*, w okolicy *Caux*, mocne, opadło po śmierci Franciſzka I, po ktòrey i fortifikacyą zepſowano, wźięte przez Anglikow w R. 1415. l. niedaleko morza; o milę od *Monvilliers*, 2 *Havre*, 44 *Paryża*. Dłu: 21. *51*. ſz; 49. *30*.

HARLEBECK, Forteca w *Flandryi* Auſtryackiey, nad rzeką *Lis*, o milę od *Courtray*, 7 *Gand*.

HARLECK, Ang: mia w pr. *Galles*, o mil 600 od *Londynu*. Dł. 73. *20*. ſz: 52. *55*.

HARLEM, *Harlemium*, mia: w *Hollandii*, poddałoſię Xiążęciu *de Oranges* w R. 1577. Przyznaie ſobie, że tu wynaleźiono ſpoſob drukowania ale Wawrzyniec *Koſter*, ktòremu to przypiſuią, więcey niewynalazł iak tylko ſpoſob rycia liter na drzewie. l. niedaleko morza, na mieyſcu nietak wilgotnym iak inne Holl:

Mia:

Mia: o mil 4 od *Amsterdam*, *6* *Leyden*. Dłu: *22. 5.* szer: 52. *22.*

HARLINGEN, *Harlinga*, M. pr: sprzymierzonych, w *Frisii*, ludne, wielkie, i handlowne z portem, rządy są przy Senacie, i ośmu Burmistrzach. l. nad morzem, o mil 4 od *Levarden*, 6 *Staveren*. Dł. 23. sz. 53. *12*.

HARO, Mia: Hisz: w *Castilii* starey, gł. Hr: założonego przez Jana II, dla *DonPetro de Valasco*, z Familii Rotmistrzow *Castylii*. Dł: 12. *15*. szer: 42. *45*.

HARRIA, Pr: Inflańska, mała, iedno tylko M. *Revel* maiąca. l. nad morzem *Finlandia*.

HARTFORT, Mia: Am: połud: gł. Hr: tegoż naz: w nowey Angliy. Dług: 304. szer: 41. *40*.

HARTZEROD, *Hartzeroda*, Niem: mia: w *Saxonii* wyższey w Xięstwie *Anhalt*, w Państwie Familiy *de Bernburg*. l. nad rzeką *Selke*.

HARWICH, *Harvicum*, Mia: Ang: w Hr: *Essex*. l. nad uściem rzeki *Stura* w morze, z dobrym portem, z ktòrego wychodzą *Paquebots* do *Brille* Holl: o mil 5 od *Colchester*, 20 *Londynu*. Dłu: 18. *38*. sz: 51. *55*.

HASBAIN, *Haspanga*, okolica Niem: w cyr: *Westfaliy* przednieysza, część Państwa *Liege*, zamyka Pań: *Liege* i *Borchwonne*.

HASBAT, *Hasbata*, Pr: Af: w *Barbarii*, w Kr: Marokańskim, obfituie we wszystko, i prowadźi handle. *Almedina* iest gł.

HASEL, albo *Wal Hasel*, al: *Hassi*, okolica Szwaycarska, w Kantonie *Bern*.

HASELFELD, Niem: mia: w *Saxonii* niż: w Hrab: *Blancheburg*, dawne, hołduie Domowi Brunswickiemu.

HASSELT, Niem: mia: w *Liege*, w Hr: *Loss*, nad rz: *Demer*, o mil 5 od *Mastricht*. Dł. 22., *24*. sz. 50. *55*.

HASSEN, *Hassia*, kray Niemiecki i Landgrafstwo w cyr: *Renu* wyższego: dźielisię na wyż: i niż: Dom panuiący także dźielisię na 4 kolana, z ktòrych każde ma tytuł Landgrafstwa biorący imie od czterech przednieyszych Miast *Cassel*, *Darmstadt*, *Rhinsfels*, i *Homburg*, i tak iedna Familia zowiesię *Hassen-Cassel*, druga *HassenDarmstad*, trzecia *HassenRhinsfels*, czwarta *Hassen Homburg*: graniczy *Hassen* z *Veteravią*, *Turyngią*, *Westfalią*, *Franconią*, i *Brunswick*.

HASSIA, ob: *Hassen*.

HASTINGS, *Othona*, Miasto Ang: w *Sussex*, dawne, iedno z piąciu portowych, ktòrego Posłowie na parlamencie zowiąsię Baronami piąciu portow; była tu krwawa bitwa w R. 1263 między Henrykiem III Kròlem i Baronami. l. nad morzem, o mil 18 od *Londynu*. Dług: 18 *12*. sz: 52. *30*.

HATTEM, *Hattemum*, Mia: pr: sprzymierzonych w *Geldrii*, wźięli go Fr: w R. 1672. i zburzywszy porzucili. l. nad rz: *Isel*, o mil 2 od *Zwo*. Dług: 23. *35*. sz: 52. *30*.

HATTINGEN, *Hattinga*, Niemieckie mia: w cyr: *Westfalii* w Hr: *Marck*; wźięte przez Ces: w R. 1636. l. nad rz: *Roer*. Dł. 24. *42*. sz: 51. *17*.

HATWAN, *Haduanum*, Mia: i For: Węgierska, w Hr: *Nowygrad*, wźięte przez Cesarza w R. 1685. l. o mil 14 od *Agria*, 15 *Buda*. Dług: 32. *12*. szer: 47. *52*.

HATZFELD, Niem: mia: w cyr: *Renu* wyż: w *Veteravii*, gł: Hr: swego naz: Dług: 26. *58*. sz: 50. *45*.

HAVANA, Mia: Am: półn: na wyspie *Cuba*, mocne, i bogate, handel wielki prowadźi, maiąc port na tysiąc okrętow do stania bez boiaźni iakiegokolwiek wiatru. Tu flotty Hiszp: stoią, i maią swoie garnizony w trzech zamkach koło tego Mia: stoiących, naprzeciw wyspu *Florida*. Dł. 200. *16*. sz: 23.

HAVELBURG, *Havelburgum* Niem: mia: w cyr: *Saxonii* niż: w Elektoracie Brandeburskim, miało niegdyś Biskupa Sufr: Magdeburskiego: podczas woien Niem: w ròżnych ręku bywało, nakoniec dostałosię Brandeburczykowi. l. nad rz: *Havel*, o mil 9 od *Stendal*. Dł: 30. *18*. sz: 53. *4*.

HAVER, rz: Duńska, w Xięstwie *Sleswick*, idźie niedaleko M. *de Husum*, gdźie łowią ostrygi, wpada w *Ocean* Niemiecki. Sz: 56 *6*.

HAVERFORD-WEST, An: mia: w pr: *Penbrock*, posyła dwòch Dep: na parlament. l. o mil 65 od *Londynu*.

HAURE-de-GRACE, *PortusGratiæ*, Mia: Fr: w *Normandii* wyższey, w okolicy *Caux*, mocne, i bogate, handlowne z wyśmienitym portem, z zam: wystawionym przez Kardynała Richelieu, dla obrony Mia: od Anglii, bombardowane przez Ang: w R. 1694, także w R. 1759 attakowane bez znaczney iednak Francuzow szkody. oyczyzna Jerzego *Saudar*. l. między bagna-

gnami, przy uściu rzeki *Seyne*, o mil 12 od *Caen*, 18 *Roven*, 45 *Paryża*. Dług: 17. *45*. ſz: 49. *29*.

HEA, Pr: Afr: na brz: *Barbarii*, w zachodniey ſtronie Kr: Marokańſkiego, nierodźi więcey iak ięczmien i miòd. Mieſzkańcy ſłuchaią Alkoranu, ſą mocni, piękni, á naybardźiey niewiaſty. l. w gòrach wyſokich, gdźieſię hoduie wiele oſłow i owiec, *Tenedeſt* ieſt gł.

HEANA, Mia: Az: znaczne, w *Touquin*, rez: Mandaryna, Fr: maią tu bank i pałac dla Biſkupa Miſſyonarza.

HECLA, ob: *Islandia*.

HEDEMORA, Mia: Szwedzkie; o mil 12 od *Gevals*, 22 *Upſal*. Dł. 33. *50*. ſz: 60. *14*.

HEDIN, *Hedenum*, M. w Belgium Fr: w *Artois*, wźiął go Ludwik XIII w R. 1639, i otrzymali Fr: na wieczność przymierzem Pireneyſkim. l. nad rzeką *Canche*, o mil 9 od *S. Omer*, 10 *Arras*, 40 *Paryża*. Dł. 19. *48*. ſz: 50. *22*. Było inne Mia: tegoż nazwiſka, zepſowane w R. 1553 przez Filiberta Generała Karola V.

HEDINGTON, obacz *Hadengton*.

HEGOW, *Hegovia*, okolica

Szwabſka, ludna, ma wiele Panow udźielnych.

HEIDELBERG, *Edelberga*, Mia: Niem: znaczne i ludne, z Akademią, ufundowaną czternaſtego wieku od Roberta Elektora Moguńs: wźięte przez Maxymiliana Xiążęcia Bavarſkiego, ktòry bogatą Księgarnię ztąd wźiąwſzy oddał Papieżowi; zrabowane przez Fr: w R. 1686. l. przy gòrze, nad rz: *Necker*, nie daleko zamku rezydencyi Elektora, o mil 5 od *Spira*, 6 *Filisburg*, *15 Moguncyi*. Dłu: 27 *23*. ſz: 49. *25*.

HEIDENHEYM, *Aræ Flaviæ*, Mia: Szwabſkie, z zam: hołduie Domowi *Würtemberg*. l. nad rz: *Brentz*, o mil 9 od *Ulma*. Dług: 31. *54*. ſz: 48. *37*.

HEILA, *Hela*, Pruſkie mia: w *Kaſzubach*, należy do Polſki. l. przy uściu *Wiſły* w Balt: o mil 15 od *Gdańſka*. Dł: 37. *55*. ſz. 45. *28*.

HEILIGELANDT, *Inſula ſancta*, wyſep na morzu Niem: hołduie Xiążęciu *Holſteyn*, między uściami rzek *Eider* i *Elba*, Krol Duńſki w R. 1713 odebrać go kuſiłſię bez ſkutku. Dłu. 25. *50*. ſz. 54. *28*.

HEILIGENHAVE, Niemieckie m: w *Saxonii* niż: w *Wagria*,

i port nad morzem Balt: naprzeciw wyſpu *Femeren*. Dł: 28. *50*. ſz: 54. *30*.

HEILIGENBEIL, al: *S. Sierka*, Pruſkie m. w pr: *Naraugen*, między Brunsbergem i *Brandeburg*. Dł. 38. *22*. ſz: 54. *47*.

HEILIGENSTADT, Miaſto Niem: gł. okolicy *Eicheſeld*, hołduie Elektorowi Moguńſkiemu. Dł. 27. *42*. ſz: 51. *30*.

HEILISBERG, *Heilisberga*, Mia: w *Pruſiech* Polſkich. z zam: w ktòrym mieſzka Biſkup Warmińſki. l. nad *Alla*. Dł: 39. *11*. ſz: 54. *6*.

HELAVERD, M. Az: Perſkie. Dł: 91. *30*. ſz: 35. *13*.

HELENE (S.) ob: *Elne*,

HELENE (S.) *Inſula S. Helenæ*, wyſep na morzu Atlańſkim na zach: Afryki połn: na 6 mil wkoło, gòrzyſty, przykremi otoczony ſkałami. gòry ma wyſokie, na ktòrych trawa i tak wyſokie roſną drzewa, że ie widać o mil 25; niżiny także ſą żyżne w owoce wyśmienite; drzewa razem maią kwiat i owoce, i tak iedne owoce dochodzą, á drugie zawiązuią ſię. i ſą źielone; laſy ſą pełne owocow, ptaſząt i źwierząt rożnych procz drapieżnych i iadowitych; ſą tu iednak iedne paiąki i muchy tak wielkie iak

ſzarancza. Morze tu oblewaiące obfituie w wyśmienite ryby. Doſzedł tego wyſpu naypierwſzy Jan *de Nova*, Portugalczyk, w dźień S. Heleny, w R. 1502, ale potym porzucił, á Hollendrzy weſzli, lecz i ci porzuciwſzy go, obięli wyſep *Cabo de Buena Speranza*, kompania Indiyſka Ang: potym opanowała go w R. 1672 iakoż i teraz trzymaią An: wzmocniwſzy go ku obronie. Dł: 11. ſz: połud: *16*.

HELENA (S.) wyſep Am: połn: w *Canada*, nad rz: S. Wawrzyńca naprzeciw wyſ: *Montreal*.

HELICON, gòra ſławna Eu: Turecka, w *Livadii*, okryta zawſze śniegami. leży przy gòrze *Parnaſs*, nad morzem Koryńſkim.

HELMONT, *Helmontium*, Brabańſkie mia: pr: ſprzymierzonych, w kwaterze *Peeland*. z zam: nad rz: *Aa*, o mil 7 od *Bolduc*, *28 Bruxelles*. Dłu: 23. *12*. ſz: 51. *31*.

HELMSTAD, Miaſto Szwedzkie, gł. pr: *Halland*, hołduie Szwecyi od R. 1645. l. niedaleko Balt: o mil 22 od *Lunden* i *Kopenhogen*. Dług: 30. *30*. ſzer: 56. *42*.

HELMSTAD, *Helmſtadium*, Mia: Niem: w Xięſtwie *Bran-*

ſwick, założone od Karola IV z Akad: fundowaną w R. 1576. l. o mil 8 od *Brunſwick*, 9 *Wolfembutel*. Dł. 28. *45*. ſz: 52. *20*.

HELSING, *Helſingia*, Prow: Szwedzka, nad morzem *Bothnia*. *Soderahm* ieſt gł.

HELSINGBURG, *Helſingburgum*, Mia: i zam: Szwedzkie, w *Schonen*, wźięte przez Duńczykow w R. 1709. l. nad *Oreſund*, o mil 9 od *Lunden*, 15 *Helmſtad*. Dł: 30. *35*. ſz: 56. *2*.

HELSINGFORD, *Helſingfordia*, w *Finlandii* mia: w *Niland*, z dobrym portem, o mil 8 od *Borg*. Dług: 43. *20*. ſzer: 60. *22*.

HELSINGOR, Mia: Duńſkie, w *Zelandii*, nad *Oreſund*, wſzyſtkie okręty ktòre tu morze przechodzą, płacą Krolowi Duńſkiemu. Tu rodźiłſię Jſaak *Pontanus*. leży o mil 6 od *Kopenhagen*.

HELSTO, wieś Ang: w *Cornval*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 2 od *Falmouth*, 72 *Londynu*. Dług: 12. *17*. ſz: 50. *10*.

HEMARSTEIN, ob: *Hamirſtein*.

HENEOU, obacz *Hannonia*.

HENLEY, *Ancalitia*, Ang: m. w Hr: *Oxford*, handluie ięczmieniem, i ſłodem. l. nad rzeką *Tamis*, o mil 2 od *Londynu*.

HENNEBERG, *Henneberga*, Hrab: Niem: między Landgrafſtwem *Haſſya*, Opactwem *Fulda*, Biſkupſtwem *Würtzburg*, i *Turingia*.

HENNEBON, *Hennebonum*, Fr: mia: w *Bretagne*, w Dyec: *Vannes*; o mil 8 od *Auray*, 110 *Paryża*.

HENRICHEMONT, Xięſtwo Francuſkie, w *Berry*, nad rz: *Sandre*.

HEPPENHEIM, *Apianum*, Niem: mia: w Elektoracie Moguńſkim, między *Heidelberg* i *Darmſtadt*.

HERA, *Aria*, Miaſto Az: Perſkie, w *Choraſſan* al: *Koraſſan*, zrabowane przez Tatarow, i wźięte przez Tamerlana. Dług: 94. *20*. ſz: 34. *30*.

HERACLEA, Mia: Greckie w *Romanii*, dawne, z portem; ſławne z dawnych hiſtoryi, pokazuiące oſtatki dawney wſpaniałości. Ma Arcybiſkupa, pod ktòrego zwierzchnością był Carogrodzki Biſkup, ale gdy ten wywyżſzony zoſtał na godność Patryarſzeńſką, przy Metropolicie Herakleyſkim zoſtało tylko prawo podawania paſtorału, przy Inſtallacyi Patryarchy: wźięte przez Teodora *Laſkarego*, od Dawida *Komnena* Ces: Trapezuńſkiego; potym wźięli go Genunczycy, ale wkròtce odebrał Machomet II, i odtąd hołduie Turkom. l. nad morzem, o mil 20 od *Carogrodu* i *Galipol*, 26 *Traianopol*. Dł: 45. *23*. ſz: 40. *57*.

HERAT, albo Heri, ob: *Hera*.

HERBEMONT, *Herbemontium*, Mia: w Belgium Auſtryackim, w Xięſtwie *Luxemburg*, w Hr: *Chiny*, ma zam: na gòrze. l. niedaleko rzeki *Semoy*, o milę od *Chiny*.

HERBORN, *Herbona*, Mia: Niem: w *Weteravii*, w Xięſtwie *Naſſau-Dillenburg*, handluie ſztoſem i ſuknem, ma Akad: fundowaną od Hrabiego Jana *Stary* nazwanego. l. o mil 3 od *Dillenburg*. Dł: 26. *10*. ſz: 50. *36*.

HEREFORD, Mia: Ang: gł. Pr: ſwego naz: znaczne. Biſkup ieſt Suf: *Canterbury*, poſyła dwòch Deputatow na parlament, oyczyzna Adama *Dorloton*. l. nad *Weye*, o mil 6 od *Worceſter*, 7 *Gloceſter*, 34 *Londynu*. Dłu: 14. *55*. ſz: 52. *6*.

HEREFORDSHIRE, pro: weśrzodku Ang: na mil 33 wkoło, obfita w zboże, drwa, wełnę. Jeſt tu pagòrek przechodzący z mieyſca na mieyſce, *Marsley-Hill* nazwany. Ten w R. 1574, w Lutym, trzęſieniem źiemi ſkołatany, utracił część ſiebie, ktòra przez trzy dni potym coraz odmieniała mieyſce.

HERENTALS, Mia: w Belgium Auſtryackim, w *Brabant*, w kwaterze *Anverſa*, założone w R. 1212 od Henryka Xiążęcia Brabańtſkiego. l. nad *Nethe*, Dł: 22. *26*. ſz: 51. *9*.

HERFORD, obacz *Hereford*.

HERFORDEN, *Heruordia*, Mia: Niem: gł. Hr: *Ravensberg*, w *Weſtfalii*, wolne, Ces: z Opactwem Proteſtańſkim, ktòrego Xieni ieſt Xiężną *Imperii*, i ma głos na ſeymach. l. nad rzeką *Aa*, o mil od *Ravensberg*, 7 *Minden*. Dł: 26. *22*, ſz: 52. *12*.

HERISAW, *Entia*, Szwaycarſkie mia: dawne znaczne, i nayludnieyſze z Miaſt Proteſtańſkich, w kantonie *Appenzel*, nad potokiem *Brulbach*.

HERISTAL, Baronia, część dźiedźictwa *de Oranges*, o ktòrą była ſprzeczka w R. 1715, między Krolem Pruſkim, i Namieśnikiem dźiedźicznym *Friſii*. l. między *Maſtricht* i *Liege*.

HERKELENS, *Herculeum*, Niem: mia: w Xięſtwie Juliaceńſkim, z zam: wźięte i odebrane przez Francuzow w roku 1674. Dł:

Dł: 24. *8*. ſz: 51. *6*.

HERLISHEIM, Niem: mia: w *Alſacyi* wyż: z zam: na połud: M. *Colmar*.

HERMANSTADT, *Cibinium*, Mia: Węgierſkie, gł. *Tranſylvanii*, i rez: gubernatora Tranſylvańſkiego, mocne i ludne. Biſkup ieſt Sufraganem *Colocza*. l. nad rzeką *Ceben*, o mil 12 od *Weiſemburg*, 65 *Belgrad*, 182 *Wiednia*. Dł: 47. ſz: 46. *25*.

HERMANSTEIN, Forteca Niem: Elektora Trevirſkiego, nad *Renem*, naprzeciw *Coblentz*. Dł. 25. *28*. ſz. 50. *30*.

HERMITAGE, pagòrek niewielki w *Delfinacie*, niedaleko *Thairi*, rodźi wino wyśmienite, l. nad rz: *Rhone*.

HERMITAGE, *Eremus*, mia: Szkockie, w pr: *Leideſdail*. Dł: 14. *32*. ſz: 55. *26*.

HERNDAL, okolica w *Scandiy*, w *Norvegiy* w Guberniy *Drontheim*, doſtałaſię Szwecyi w R. 1645 mocą traktatu *Brombroa*.

HERNHAUSEN, zam: i pałac dla rozrywki Elektora Hanowerſkiego, niedaleko *Hannover*.

HERNOSAND, *Hernoſandium*, Mia: Szwedzkie w *Angermaniy*, nad morzem *Bothnia*, Dłu: 35. *15*. ſz: 61. *45*.

HERRINGRUND, mia: w *Węgrzech* wyż: ci ktòrzy tu kopią kruſzec miedźiany i kòperwas, za czaſem zrobili M. podźiemne, ktòre niemało ma mieſzkańcow, i źrzòdła wody kòperwaſowey, w ktòre włożone żelazo w miedź ſię obraca.

HERSTAL, *Herſtallum*, Mia: i Baronia w Belgium dawne, nad rzeka *Moſa*, o milę od *Liege*.

HERSTEL, Mia: Niemieckie Weſtfalſkie, w Biſkupſtwie *Paderborn*, nad rz: *Weſer*.

HERTFELD, okolica Szwabſka, między Pań: *Graveneck*, *Avelen*, i *Bopfingen*.

HERTFORD, M: i Hr: An: w pr. tegoż naz: z zam: poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rz: *Lea*, o mil 7 od *Londynu*. Dł. 17. *35*. ſz: 51. *48*.

HERTSBERG, Mia: Niem: w Elektoracie Saſkim, znaczne, przy granicy *Luſacya*, o mil 14 od *Drezna* Dł: 31. *12*. ſz: 51. 42.

HERWERDEN, ob: *Herforden*.

HERZEGOVINE, *Chulmia*, okolica Eur: Turecka, w *Boſnia*, przy *Dalmacyi*, hołduie Turkom. *Caſtelnovo* ieſt gł. i hołduie Wenetom.

HERZOGENBUSCH, obacz *Bois-le-Duc*.

HESDIN, ob: *Hedin*.

HEVER, ob: *Haver*.

HEVER, Baronia i Forteca Brabańſka Auſtryacka, niedaleko *Lovanium*.

HEVERLE, zam: w *Hever*, dla rozrywki Xiążęcia *de Aerſchot* l. między rz: *Dyle* i *Ture*.

HEUKELUM, Holl: miaſteczko, pr: ſprzymierzonych, o mil 2 od *Gorcum*. Dł. 22. *26*. ſz: 51. *47*.

HEUSDEN, *Heudena*, Miaſto Holl: pr: ſprzymierzonych, mocne, nad rzeką *Moſa*, o mil 3 od *Herzogenbuſch*, Dł. 22. *38*, ſz: 51. *47*.

HEYDEN, *Heida*, Ang. m. w pr. *Torck*, poſyła dwòch Deputatow na parlament.

HIBERNIA, obacz *Jrlandia*.

HIERES, *Olbia* Mia: Francuſkie w *Prouuence*, w Dyec. *Toulon*, żyż: w owoce ale w niezdrowym powietrzu, dawniey miało port, ktòry gdy mułem zalazł zubożało M.l. o mil 5 od *Toulon*, 179 *Paryża*. Dł. 23. *48*. ſz: 43. 7.

HIERES, *Inſulæ Arearum*, 3 wyſpy Fr: ku brzegowi *Prouuence*, *Porquerolles*, *Port-Croz* i *Tiſan* i maią tytuł Marchii: ſą tu wſzelkiego rodzaiu drzewka.

HILDBURGAUSEN, *Hilperthuſia*, Mia. Niem. w *Fraconii*, w Hr. *Henneberg*, należy do liniy Domu *Saxen-Gotte*. l. nad rzeką *Veher*, między *Smalkanden* i *Coburg*, Dł. 28. *15*. ſzer. 50. *35*.

HILDESHEIM, *Hideſia*, M. Niem. w *Saxonii* wyż. mocne. Biſkup po części ieſt Panem i Sufraganem Magdeburſkim, po części wolne, dźieliſię na ſtare i nowe, tak ſtare iak nowe, maią ſwe oſobliwſze rady: w Katedrze ieſt poſąg ſławnego Hermana, albo Hirmin, przodka Niemieckiego narodu. l. nad rzeką *Irneſt*, o mił 8 od *Hannover*, 9 *Wolſembutel*. Dł: 31. *50*. ſz: 52. *28*.

HINDERLAPPEN, okolica Szwaycarſka, w kantonie *Bern*, nazwana od klaſztoru Kartuſkiego, potym na zamek obròconego.

HINDOA, Mia: Az: w Indiach, w Państwie Mogolſkim, handluie przednim indychem. l. nad gościncem z *Agra* do *Amadabat*.

HIO, M. Szwedzkie, w *Weſtrogothia*, nad *Vaater*, o mil 10 od *Falcoping*. Dł. 31. *35*. ſzer: 57. *53*.

HIPOLIT (S.) Fr: mia: w *Lotaringii*, otrzymane przez Fr: tra-

traktatem Westfalskim, á oddane Xiążęciu *Lotaringii*, przez traktat Paryski, w R. 1718. l. przy granicy Alsackiey, pod gòrą *Vosges*. Dług: 25. *6*. szer: 48. *16*.

HIRCANIA, Az: dwie prowincye, w Persii, tak dawniey zwane, dźiś *Kilan* i *Taberslan* nazywaiąsię. leżą nad morzem *Caspium*.

HIRCHORN, Niem: miasteczko, w cyr: *Renu* niż: z zamkiem hołduie Elektorowi Palatinowi. l. na wzgòrku, po prawey rzeki *Necker*. Dług. 26. *35*. sze: 49. *28*.

HIRSCHBERG, Mia. Szląskie, w pr. *Javer*, ma wody mineralne.

HIRSCHFELD, *Herofelda*, Niem: m. w cyr. wyż. *Renu*, gł. pr. tegoż nazwiska, traktatem Westfalskim pod świecką moc Domu *Hassen-Cassel* poddane. l. nad rz. *Fuld*, o mil 8 od Miasta *Fuld*, 14 *Cassel*. Długo: 27. *17*. sz. 57. *46*.

HIRSCHORN, obacz *Hirchorn*.

HISPAHAN, *Aspahanum*, M. Az. gł. Persyi, na mil 7 wkoło, nayhandlownieysze na wsch: ma wiele pięknych pałacow, między ktòremi Kròlewski naywspanialszy, na milę wkoło; 160 Meczetow, 1800 gościnnych domow, 160 łaźien, wiele pięknych rynkow *Bosar* zwanych, ktòre fabryki iedne z fundamentu wystawił, drugie wspaniale przyozdobił Abas wielki, obrawszy sobie to Miasto za stolicę. drogi po bokach maią rurmusy osadzone cyprysami, i iaworami, lubo ulice nie są brukowane, są iednak zawsze czyste. dla suchości, ponieważ tu prawie nigdy deszcz ani śnieg niepada, ma zam: bardzo mocny. Krol bardzo wiele robotnikow każdego kunsztu trzyma swoim groszem, ktòrzy są obowiązani służyć mu w drodze. Mieszkańcow iest na million 100 tysięcy dusz z rożnych narodow i rożney wiary, wźięte przez woysko Tamerlana w R. 1392. l. nad rz. *Zenderouh*, na ktòrey ma trzy piękne mosty, o mil 106 od *Bassora*, 180 *Casbin*. Dł. 70. *30*. sz: 32. *25*.

HISZPANIA, *Hispania*, Kr: Eur: znaczne na mil 240 wdłuż i tyleż wszerz. Strabo przyrownał figurę Hiszpanii razem z Portugalią do rozciągnietey wołowey skory. Ziemię ma dobrą, ale że mało sprawna, mało rodźi, owoce, ktòre się tu rodzą, przodkują w smaku między Europeyskiemi owocami. Zamyka 14 pr. z ktòrych prawie każda ma tytuł Krolestwa; ku pòłn: i morzu *Biscaya*, leży *Asturya*, *Biscaja*, *Gallicya*; ku wsch: przy Pireneyskich gòrach *Aragonia*, *Catalonia*, i *Navarra*; ku polud: przy śrzedźiemnym morzu *Granada*, *Murcia*, *Valencia*: ku zach: przy granicy Portug: iest *Andalucya*, *Extremadura* i *Leon*; á weśrzodku leżą *Castilia* stara i nowa. Dom tu panuiący iest Bourboński, i w niedostatku męszczyzn, dźiedźiczą niewiasty. Monarcha tuteyszy po wypędzeniu przez Ferdynanda V Murzynow i ustanowieniu inquizicyi przeciwko herezyi, ma tytuł *Catholicus*. Są tu ordery kawalerow, do ktòrych nieprzyimuią, tylko osoby godne z dźieł, i urodzenia, między ktòremi naypoważnieyszy iest order złotego runa. są tu Panowie *Grandami* nazwani, ktòrych Krol kreuie mowiąc: *Nakryi głowy dla siebie i swoich*, są ich 3 klassy. Pierwsi głowę kapeluszem nakrywaią pierwiey niż z krolem mowić poczną; drudzy to czynią mowę zaczynaiąc; ostatni od Krola odchodząc. Mieszkańcy są trzeźwi, wierni Monarsze, bitni, cierpni, ale hardźi i złośliwi: iest tu niedostatek ludźi, częścią że wiele ich wyszło dla napełnienia kraiow Amerykańskich, przez Hisz: podbitych częścią dla lubieżności zbyteczney, częścią dla mnostwa Duchownych.

HISZPANIA nowa, *Nova Hispania*, kray Am: pòłn: na mil 400 z gòrą wdłuż, obfity we wszystko, ma kruszce złote, srebrne, rudy żelazne. Zamyka 23 prowincyi, z ktòrych nayprzednieysza iest *Mexico*. Miał dawniey swego Krola ten kray, ale gdy go doszedł Jan *Grijalva* w R. 1518 i wkrotce potym opanował sławny *Cortez* Hiszpan, poszedł pod posłuszeństwo Krola Hisz: i nazwany iest nową Hiszpanią: ma Vicereja co 5 lat inszego, ktory iest *Grandem* Hiszpańskim, mieszka w mieście *Mexico*, ktòre iest gł. gr. od pòłn: z *Mexico* nową, od wsch: cieśniną Mexikańską i morzem *de Nord*, od polud: i zach: morzem *de Sud* i Am: polud:

HOCHBURG, *Hochburgum*, okolica *Marchionatus*, i kasztelania Niem. w cyrkule Szwabskim, w *Brisgovia*, hołduie Xiążęciu *Baden Durlach*, *Emetigen* iest gł. Dł. 25. *32*. sz: 48. *10*.

HOCHSTET, *Hochstetum*, wieś i zam: Niem: w *Bawarii*. tu wygrał bitwę w R. 1704 Xiąże Eu-

Eugeniusz, i XiążeMarlborough, nad Fr. l. nad *Dunaiem*, o mil 3 od *Dilingen*, 5 *Donavert*. Dł: 32. *21*. sz: 48. *36*.

HOCKERLAND, ieden z trzech cyrkułow Pruskich, między Wielkopolską i Prusami Polskiemi. *Marienvender* iest gł.

HOEICHEU, Mia: Az: Chińskie, 14 z przednieyszych gł. pr. Quantung, zkąd wychodźi wyśmienita *herba Thee*. Dług: 137. szero: 34. *10*.

HOEST, Forteca w Prusiech Polskich nad *Wisłą*. Dł: 37. *10*. sz: 54. *28*.

HOEST, Niem: mia: w Elektoracie Moguńskim, z zamkiem zruynowanym nad rzeką *Men*, o milę od *Frankfort*.

HOFALISSE, Pań: w Belgium, w Xięstwie *Luxemburg*, o mil 12 od *Luxemburg*. Dług: 23. *34*. sz: 50. *2*.

HOFF, Mia: Niem: w *Franconii*, piękne, hołduie Margrabiemu *de Barreut*. Dł: 29. *45*. sz: 50. *23*.

HOGRE, M: w *Arabii* szczęśliwey, o mil 28 od *Jemama*. Dł. 66. *30*. szer: 23. *40*.

HOEN-EMS, okolica Niem: przy kantonie *Appensel* ma udźielnego Pana. leży nad rzeką *Ren*.

HOEN-LOE, zamek: Niem: gł. Hr: tegoż naz: w *Franconii*, hołduie Potomkom *Cratona*, ktory żył dźiewiątego wieku.

HOHENBERG, zam: Niem: w *Szwabach* Austryackich, głowa Hrabstwa tegoż nazwiska mil 5 wdłuż maiącego, á 4 wszerz. Dł: 30. *35*. sz: 47. *52*.

HOENSTEIN, Hrab: Niem: w *Turyngii*, przy granicach Xięstwa *Anhalt*. Jest i inszych mieysc wiele tegoż nazwiska.

HOHENTWIL, *Duellium*, For: Szwabska, w Landgrafstwie *Nellenburg*, wźięta przez Fr: i oddana przy traktacie Westfalskim. l. na skale wysokiey. Dłu: 26. *25*. sz: 47. *4*.

HOHENZOLEM, Xięstwo w cyrkule Szwabskim, ktorego Xiąże iest Katolik. leży między *Necker* i *Dunaiem*.

HOLACH, obacz *Hohen-loe*.

HOLDERNESS, oko: i Hr: Ang: w wsch: stronie pr: *Yorckshire*.

HOLLA, wieś wielka, w *Islandii*, dom od domu opodal leżą, żeby ogień podczas pożarow niemogł sie szerzyć, ma swego Biskupa i szkoły.

HOLLAND, Pruskie miasteczko, w *Hockerland*, o mil 5 od *Elbląga*. Dł. 38. *58*. sz: 54. *6*.

HOLLANDIA, (Hr:) *Batavia* albo *Hollandia*, pr: między sprzymierzonemi nayznacznieysza, pełna rzek, rowow, i bagnisk, przeto wilgotna; źiemię ma małożyznę, i ledwie wystarczaiącą zbożem, winem, drwami, potrzebom mieszkańcow: kray iednak obfituie we wszystko, bo czego u siebie niedostaie ma z postronnych kraiow, przez handel, ktory tu naybardźiey w całey Europie kwitnie, i bogatą Holl: w pieniądze, i w piękne Miasta czyni: dźieli ią *Ye*, cieśnina morza *de Zwyderzee*, na połn: i południ: *Suyd Holland*, i *Westfriesland*, albo *Frisia* zachodnia, obydwie iedną czynią pr: i w *Hadze* maią seymy złożone z Szlachty, ktora ma pierwszy głos, także z Deputatow i Radźcow z każdego Miasta. Mieszkańcy są gospodarni, przemyślni, nad zwyczay handlowni. w naukach się ćwiczą, i wolności bronią, niewiasty są układne i dobre gospodynie, Rp: nazwana Holl: procz Holl: zamyka 7 pr: obacz *Niderland*.

HOLLANDIA nowa nazywa się nayprzod od połn: Eur: nad morzem *Heigutz*, powtore okolica Ameryki połn: na brz: wsch: na połud. noweyAnglii, potrzecie kawał kraiu połud: na połud: wyspow *Moluce*.

HOLOMULEC, obacz *Olmutz*.

HOLSTEIN, *Holsatia*, Xięstwo Niem: część pod Duńczykiem, w Gubernii Krolewskiey *Gluckstadt*, á część pod Xiążęciem Holsztyńskim, w Gubernii *Gottorp*, zamyka 4 kantony, Holsztyński własny, *Wagria*, *Stormar* i *Ditmars*: gr: Balt: i morzem *de Nord*.

HOLY-ISLAND, wysep: An: przy brz: *Nothuberland*, nieludna, naywiększe ma dochody z łowienia ryb i polowania; ma dobry port z zam: Dł. 15. *56*. szer: 55. *40*.

HOMBERG, Niem: mia: w *Westfalii*.

HOMBURG, okolica Szwaycarska w *Tockenburg*.

HOMBURG, Mia: Niem: w Hr: *Sarbourg*, w *Lotaringii* Niem: hołduie Fr: l. o mil 2 od *Bipontium*. Dług: 26. *6*. szero: 49. *20*.

HOMBURG, dwa zam: tegoż nazwiska, ieden Szwaycarski, w kantonie *Basilea*, na zeyściu z gory *Jura* na pagorku, á drugi w *Hassen* wyż:

HONAN, *Honania*, prowincya piąta Chińska, bardzo żyzna i przeto nazwana od Chińczykow

kow ogrodem: ma 8 głównych Miaſt, między ktoremi ieſt *Ironan* miaſto, to miaſto, Chińczycy mniemaią, że leży na środku Swiata.

HONDT, kawał morza, ktory ſię wmyka w ląd między *Zelandią* i *Flandrią*, przy uściu zachodniey rz: *Schelde*.

HONDURAS, Pr: Am: półn: w nowey Hiſz: na mil 150 wdłuż á 80 wſzerz, doſzedł icy *Columbus* w R. 1502 *Valladolid* ieſt gł. l. nad morzem *de Hord*.

HONFLEUR, *Honflorum*, M. Fr: w *Normandii*, z portem, naywyżſzym Trybunałem i admiralicyą, handlie [illegible] i ſtęgami. l. nad rz: *Seyne*, o mil 5 od *Quillebeuf*, 7 *Lisieux*, 42 *Paryża*. Dł. 17. 43. ſz: 49. 25.

HONT, obacz *Hondt*.

HOOGSTRAT, mia: w Brabancie ſprzymierzonym, w kwaterze *Anverſę*, gł. Hr. tegoż nazwiſka. l. o mil 3 od *Breda*, 6 *Anverſa*. Dł: 22. 16. ſz: 51. 25.

HOREB, *Meluni*, gora Az: w Arabii *Petrea*, tak bliſko gory *Synay*, że iedną zdaie ſię być gorą z dwoma wierzchołkami, i przeto piſmo święte często iedną za drugę bierze; wyżſza iednak ieſt *Synay*. i ſtoi na wſch: przeto kiedy wſchodzi ſłońce *Synay* rzuca cień na *Horeb*: pod tą gorą ieſt klaſztor *S. Salvatoris*, Bazyliańſki, wyſtawiony od Juſtyniana, Ces: ma 3 źrzodła, i mnoſtwo drzew owocowych.

HORN, *Horna*, Mia: prowincyi ſprzymierzonych, w *Friſii*, handlowne, lubo mu wiele handlow odebrał *Amſterdam*. Tu tuczą woly, ktore idą do *Danii* i *Holſtein*. l. na brz: zach: morza *Zuyderzee*, o mil 2 od *Edam*. 5 *Amſterdam*. Dług: 22. 30. ſzer: 52. 38.

HORN, Hr. w Belgium Auſtryackim, w kraiu *Liege*, *Horn* ieſt głowną, i leży o mile od rz: *Moſa*. Dług: 23. 30. ſzer: 51. 12.

HORN, Niem: mia: w *Auſtr:* niż: przy gr: Morawſkiey, o mil 15 od *Wiednia*. Dł: 32. 20. ſz: 48. 25.

HORNBACH, Niem: mia: w Xięſtwie *Bipontium*, z klaſztorem Benedyktyńſkim, nad rz: *Horn*, o mil 2 od *Bipontium*. Dł. 26. 11. ſzer: 49. 12.

HORNBERG, Mia: i Baronia Niem: w *Sylva Nigra*, albo czarnym leſie, w Xięſtwie *Wirtemberg*, ma zam: na gorze. l. nad rz: *Gutach*, o mil 5 od *Rotweil*. 6 *Friburg*. Dł: 24. 56. ſzer: 48. 10.

HOR-

HORNEBURG, mieyſce dla rozrywki Ces: w Auſtr: niżſzey naprzeciw *Kloſter-Neuburg*, niedaleko *Dunaiu*, o mil 2 od *Wiednia*.

HORSHAM, Ang: mia: w *Suſſex*, poſyła dwoch: Deputatow na parlament. o mil 9 od *Londynu*. Dług: 17. 25. ſzer: 51. 12.

HOTENTOTS, kray Afrykańſki w *Cafrerii*, niedaleko od *Cabo de bona ſperanza*, ma 14 pr: pod oſobliwemi rządami, miaſt niema, ale gdzie niegdzie wioſki. Mieſzkańcy wierzą że duſza ieſt śmiertelna, i przeto o przyſzłym życiu niemaią pieczy: wzroſtu ſą miernego, i czarniawi między Afrykanami zuchwali, zręczni do broni, zdrowi, i żyią długo, ſzybcy do biegu, nadzy chodzą, opaſuią ſię kiſzkami bydlęcemi, mięſo ſuſzą przez 8 albo 10 mieſięcy nim iedzą, polowaniem ſię bawią i paſieniem trzod; ſą leniwi, i o więcey ſię nieſtaraią, tylko o to co potrzebnego do życia, i przeto urągaią ſię z Hollendrow tak wiele pracuiących dla zebrania bogactw, na iednym mieyſcu niemieſzkaią, ale ſię przenoſzą z namiotami. Niewiaſta ile kroć idzie zamąż, tyle członkow u palcow uciąć ſobie powinna.

HOU, gora Afr: w *Guinea* wyż: na morze wydana. Mieſzkańcy zowią ſię *Quabas*.

HOVAT, *Horata*, wyſep Fr: na *Oceanie* zach: dobywali go bez ſkutku Ang: w R. 1697. l. przy brzegu *Bretagne* albo *Bretaigne*, o mil 4 od *Belle-Isle*. Dł. 14. 36. ſz. 47. 20.

HOUDAN, Fr: mia. w *Isle de France*, w Dyec: *Chartres*, ma fabrykę na wełniane ponczochy. l. o mil 4 od *Dreux*, 13 *Paryża*. Dł. 19. 15. ſzer: 48. 47.

HOUGUE, *Oga*, gora na morze Brytańſkie wydana, i port Fr: w *Normandii*, z zamkiem nazwanym *Isle de Madame*. tu w R. 1692 Fr: przegrali bitwę z wygraną Ang. leży niedaleko *Cherbourg*.

HOY, *Dunna*, wyſep na Oceanie, ku brzegom Szkockim, ieden z Orcadow, na mil 4 wdłuż, obfity w owoce i pewne ptaki, wielkości kaczek, nazywaiące ſię *Ter*, w ktorych ſama tylko ieſt tłuſtość. Część wyſpu nazwana *Vas*. ludna ieſt i żyzna; ma port *North-Hope* zwany, ieden z lepſzych Eur: i wygodny do ryb łowienia. l. na półn: Szkocyi.

HRADIST, *Hradiſca*. Miaſto Niem: w *Morawii*, o mil 12 od *Brinn* i *Olmutz*. Długości 35. 28. ſze-

ſzerokości 49. *6.*

HUBERT (S.) *Andainum*, mia: w Belgium, w Hr. *Chiny*, z Opactwem zoſtaiącym pod protekcyą Fr: do którego uciekaią ſię ukąſzeni od iadowitey beſtyi, i bywaią uzdrowieni. l. w *Ardenne*, przy granicy *Liege*, o mil 10 od *Dinant*, 16 *Liege*, 60 *Paryża*. Dł: 23. ſzer: 50. *3*.

HUBET, Mia: Afr: w Króleſtwie *Tremecen*, na górze o pół mili od *Tremecen*. Dłu: 17. *15*. ſz: 34. *32*.

HUCHEU, Miaſto Chińſkie trzecie gł. pr. *Chekgiang*, tu robią pędzliki do piſania Chińſkiego. Dł: 137. *50*. ſzer: 30. *2*.

HUDERWALD, Niem: m. w Hr: *Oldenburg*, na półn: M. *Delmenhoſt*.

HUDSON, morze Am: na półn: ziemi *Labrador* nazwane od *Hudſond* An: który go doſzedł w R. 1602.

HUDWIKWALD, Miaſto Szwedzkie, gł. w *Helſingia*, między wyſpami *Hagan* i *Holſoon*. Dł: 36. *10*. ſz: 60. *40*.

HUE, *Sinoa*, Mia: Az: gł. Kr. *Cochinchina*, wielkie, z mocnym pałacem, rez: Kr: i garnizonem ieſt tu nieco Chrześcian. leży na miłey równinie przerznięetey rz: wielką od wſch: do zach: Dłu: 123. *40*. ſzer: 17. *40*.

HUESCA, Mia: Hiſz: w Kr: *Aragona*, z Akademią; żyżne w wino. Biſkup ieſt Sufr: *Saragoſſa*. Dł. 17. *22*. ſz: 42. *2*.

HUESCA, *Oſca*, M: i za: Hiſz: w *Granata*. l. na żyżney równinie, o mil 14 od *Granata*. Dłu: 15. *20*. ſz: 37. *32*.

HUESNE, wyſepka Balt: w *Sund*. Tu *Tycho de Brahe* miał *obſervatorium* matematyckie. Dł: 30. *40*. ſz: 55. *54*.

HUI, *Hoium*, mia: w Belgium w *Liege*, brane i odbierane podczas niedawney woyny Fr: z Królową Węgierſką. l. na pięknym mieyſcu, nad rzeką *Moſa*, na którey ma piękny moſt, o mil 5 od *Liege*, 6 *Namur*. Dłu: 12. *57*. ſz: 50. *31*.

HULIN, Czeſkie mia: Biſkupſtwa Olmutzkiego w *Moravii*.

HULL, *Hullum*, Mia: Ang: w pr: *Yorck*, handlowne i mocne z arſenałem. Tu zaczęła ſię woyna między parlamentem i Karolem I. przymuſzonym do uwolnienia tego miaſta od oblężenia. l. przy złączeniu rzeki tegoż nazwiſka, z rzeką *Hubert*, z dobrym portem, o mil 12 od *Yorck*. Dł. 17. *4*. ſzer: 53. *40*.

HULST, *Hulſtum*, miaſteczko w Belgium ſprzymierzonym, w Hr.

Hr: *Flandria*, w kwaterze *Gand*, gł. okolicy ſwego nazwiſka; wſpaniały ma ratuſz, ale wſpanialſzy Kommendanta pałac, i w całey *Flandryi* naypięknieyſzy: wzięte przez ſprzymierzonych w roku 1578. przez Xiążęcia Maurycego w R. 1591, przez Alexandra Farneziuſza w R. 1593. przez Arcy Xiążęcia Alberta w R. 1596, przez Fryderyka *de Oranges* w R. 1615 od Hiſzpanow, i od tego czaſu zoſtało przy pr: ſprzymierzonych: opaſali go byli w R. 1702 *Vauban* i *Bedmar*, ale muſieli uchodzić. Tu rodził ſię Janſeniuſz. l. o mil 6 od *Anverſa*, 7 *Gand*. Dł. 21. *35*. ſzer: 51. *16*.

HUNDFELD, Szlaſkie mia: w pr: *Oels*. l. nad rzeką *Weid*, o mil 3 od *Wrocławia*. Dłu: 24. 50. ſz. 51. *8*.

HUNSRUCK, *Hunnorum tractus*, okolica Niem: pod różnemi Panami. l. między Palatinatem niż: rzekami *Ren* i *Moſel*.

HUNGER-BRUN, źrzódła Szwaycarſkie, we wśi *Wanhen*, ſuche podczas lat żyżnych, lubo wielkie dżdże ſpadaią; przeciwnie czym nieurodzayniejſze ſą lata, tym więcey wydaią wody, iako uczy doznanie od roku 1686.

HUNINGT, albo Hunningen *Huninga*, Fr: mia: w *Alſacyi* wyż: w *Sundagaw* wzmocnione z abryſu Pana *de Vauban*. l. nad rzeką *Ren*, o milę od *Baſilea* 7 *Briſac*. Dł: 27. *15*. ſz: 47. *42*.

HUNSING, okolica w *Groning*, pr: ſprzymierzonych.

HUNTINGTON, *Huttingtonia*, pr: Ang: w Dyec: *Lincoln*, żyżna i miła.

HUNTINGTON, Miaſto gł. pomienioney pr: poſyła dwóch Deputatow na parlament. l. nad rzeką *Ouſe*, o mil 17 od *Londynu*. Dł: 17. *15*. ſz: 52. *15*.

HUQUANG, *Huquania*, Pr: Chińſka 7, poczytana z wielkiey żyżności za ſzpichlerz Chińſki, ma 15 głównych, 108 mnieyſzych M. á 5 milionow ludźi.

HUREPOIX, *Pagus Hurepenſis*, okolica Fr: w *Isle de France*, zamyka *Forte-Alais*, *Montier*, *Chartres*. &c.

HURONOWIE, *Hurones*, narod dźiki, i kray wielki Am: półn: w nowey Fr: dla uſtawicznych z narodem *Iroquois* al: Iroqueyczykami woien nieludny, ſą przez większą część Katolicy, nadto ſą rzutni, zdradliwi, i wierutni złodźieie. więcey tu ważą niewiaſty iak męſczyzny, bo za niemi dobra idą i ſukceſſya. na Państwo nawet naſtępuie nie ſyn daw-

niey

nieyſzego Panana ale pierworodny naybliżſzey iego pokrewney, ktòry ieżeli ieſt młody, naznaczaią mu dyrektora, ponieważ tu nikt woyną rządźić niemoże, nieprzeſzedſzy wſzyſtkich urzędow woyſkowych al: niepokazawſzy iakiego chwalebnego dźieła.

J. J. J.

JACI, Miaſto i For: Hiſzpańſ w Kròleſtwie *Arragona*, Biſkup ieſt Sufr: *Saragoſſa*, leży pod gòrą Pireneyſką, nad rz: *Aragon*, o mil 9 od *Hueſca*, 20 *Saragoſſa*. Dług: 17. *16*. ſz. 42. *22*.

JACI, *d' Aquila*, Mia: Sycyliyſkie na brzegu wſch: morza, między *Tavormina* i *Catanea*. Dł: 33. *2*. ſz: 37. *47*.

JACI *d' Aquila*, zamek Sycyliyſki, na niźinie *Demona*.

JAEN, *Giennum*, Mia: Hiſz: w *Andalucyi*, gł: okolicy obfitey w iedwab. z Biſkupem Sufraganem Toletańſkim, i zam: ſłonina ſię tu udaie: wźięte przez Ferdynanda III Murzynom w roku 1243. l. pod niewielką gòrą, o mil 16 od *Granada*, 72 *Madrid*. Dłu: 14. *45*. ſz: 37. *38*.

JAEN, M. w *Peru*.

JAFANAPATAN, *Japhanapatanum* M. w Indyach wſch: na wyſpie *Ceylon*, na brzegu na morze wydanym, bogatym i ludnym. wźięte przez Holl: Portug: w R. 1658. Dług: 98. ſzero: 9. *30*.

JAFFA, Mia: Az. w Paleſtynie, ſławne pod imieniem *Joppe*, w piśmie Bożym; zepſowane przez Saladina, á naprawione przez S. Ludwika, teraz małey wagi. l. z portem ladaiakim, o mil 8 od *Jeruzalem*. Dł. 52. *55*. ſz. 32. *20*.

JAGENDORF, *Cornovia*. M. i zam: Szląſkie, gł. pr: tegoż nazwiſka, nad rz: *Oppe*, o mil 6 od *Opawy*, 26 *Wrocławia*. Dłu: 36. *22*. ſz: 50. *4*.

JAGO (S.) Mia: i port Am: połud: gł. Kr. *Chili* wyſtawione przez Piotra *Valdivia* w R. 1545 znaczne i piękne, rez: Gubernatora *Chili* i Inquizitora, ma Bi-

Biſkupa Sufragana *Lime*: ſą tu rurmuſy, ktòremi woda idźie do ogrodow i po ulicach; ſkołatało go trzęſienie źiemi w roku 1647. Mieſzkaią tu Indyanie i Hiſz: l: przy *Coldillera de los Andes*, przeznięte od wſchodu do zachodu rzeką *Mapoch*, Dł. 308. ſzer: połud: 33. *40*.

JAGO (S.) rz. Am. wielka, ma zdroiewiſko w *Peru*, w ſtaroſtwie *Quito*, i przeſzedſzy kray dźikich ludźi, żyżny w bawełnę wpada w *Ocean Peruvianus*.

JAGO-de-los-CAVALLEROS (S.) Mia: Am: pòłn: na wyſpie *Hiſzpaniola*, w zdrowym powietrzu. i źiemi żyżney. l. na brz: wſch: nad rz: *Jagne*, o mil 10 od *Conception de Vega*. Dłu: 307. *30*. ſz: 20. *30*.

JAGO-de-CUBA (S.) Mia: Am: pòłn: na brz: połud: wyſpu *Cuba*, z portem założonym od Hiſz: w R. 1514. l. nad rz: tegoż nazwiſka. Długo: 301. *50*. ſz: *20*.

JAGO d' ESTER (S.) M. Am: połud: w *Tucuman* znaczne, rez: Gubernatora pr. l. w kraiu ròwnym, obfitym we lwy, tygryſy łaſkawe, i pewne źwierzęta wielkości nazwane *Gaanacos*, l. nad rz: obfitą w ryby, o mil 20 od *Potosi*.. Dł: 315. *35*. ſz:

ſz: połud: 28. *25*.

JAGO-de-los-VALLES (S.) Am: pòłn: mia: w ſtaroſtwie *Mexico*, na ròwninie, nad rz: *Panuco*, o mil 30 od Mia: *Panuco*. Dł: *276. 40*. ſz: *23*.

JAGO de VEGA (S.) M. Am: pòłn: gł. wyſpu *Jamaica*, wyſtawione przez Hiſz: ktòrym odebrali Ang: ludne, miłe, rez: Gubernatora wyſpu, miłą ma przechadzkę *Havana* nazwaną. l. na ròwninie nad rzeką o mil 2 od morza, 5 *Port-Real*. Dług: 300. *50*. ſz: 18. Wiele ieſt innych miaſteczek tegoż nazwiſka.

JAGODNA, *Januaria*, Mia: Tureckie Europeyſkie w *Servii*, niedaleko *Moravii*, o mil 15 od *Niſſa*, *30 Belgrad*. Dłu: 39. *50*. ſz. *44*.

JAGRENAT, Indyiſkie mia: z bożyſzczem pogańſkim, do ktòrego Indyiſcy pielgrzymi przychodzą: rez: *Brama* pogańſkiego. l. przy uściu rz. *Ganges*. Dł. 103. *45*. ſz. 19. *50*.

JAICK, *Jaicus*, rz. Tatarſka wielka wſch: wychodźi z gòry *Kaukazu*; ma wiele ryb, ktòrych iayca ſolą, i wydaią do Europy pod imieniem *Kaviar*; dźieli Tatary od *Turcheſtan*, i wpada w *Caſpium*.

JAKUTSKOY, Mia: Roſsyiſka.

ſka, w *Siberyi*, w kraiu *Jakuty*.

JAKUTY, narod Az: w Tatarzech, koło Mia: *Jakutſkoy* po nad rz. *Amaga*, poganie ſą, i podlegli ſzkorbutowi, na ktòry leczą ſię ſami łatwo, iedząc żywicę, i ſurowe ryby: maią zwyczay z trupem chować pokrewnych bliżſzych umarłego.

JAMA, albo *Jaman*, Miaſto Roſſyiſkie, mocne, w *Ingryi*. leży nad rzeką ſwego nazwiſka, o mil 5 od *Narwa*. Dł. 47. ſz. 59. *15*.

JAMAICA, wyſep Am. pòłn: na wzor iaia, na mil 50 wdłuż, 20 wſzerz, ma przeciąg gòr od iednego końca do drugiego, w zdrowym powietrzu, ròwne prawie cały rok, ma dni i nocy; pola ſą zawſze źielone, i żyżne w bawełnę, cukier, kakao, tytun, i pewne drzewko *Laget* nazwane, z ktòrego kory robią materyę na koſzule i na ſuknie, ktòrą materyę myią mleczem innego pewnego drzewka, ktòrego miaſto mydła zażywaią: obfity w bydło i rzeki w rybę: doſzedł go *Columbus* w R. 1494, i trzymali Hiſz: ale w R. 1655 Admirał *Pen*, z Fr: i Ang: odebrał, i dotychczas hołduie Angliy maiąc 60000 duſz Angielczykow, á 100000 Murzynow, *S. Jago* ieſt gł. l. o mil 15 od wyſpu *Cuba*, *20 Hiſzpaniola*, i *S. Domingo*, 140 lądu Amerykańſkiego. Dł. 306. ſz. 17. *40*.

JAMBA Kr. w *Indoſtan*, i w nim Mia: tegoż naz: przerznięte rz: *Ganges*.

JAMBIS, *Jambum*, Mia: nad morzem, na brz: połud: wyſpu *Sumatra*, gł. Kr. ſwego nazwiſka, handlowne. Dł. 121. *30* ſzer: połud: *3. 20*.

JAMES (S.) Fr: m. w *Normandyi*, w Dyecezyi *Auranches*, o mil 3 od *Pontorſon*, 67 *Paryża*. Dł. 16. *28*. ſz. 48. *29*.

JAMES-TOWN, *Oppidum S. Jacobi*, Mia: Am: pòłn: gł. w kraju *Virginia*, założone od Ang: w R. 1607. l. nad rz: tegoż naz: Dł. 300. *5*. ſz. 37.

JAMETS, *Gemmatium*, Francuſkie mia: w *Barrois*, gł. Pań: tegoż nazwiſka, w Verduńſkim, o mil 2 od *Montmedi*. Dług: 23. *5*. ſz: 49. *25*.

JANCIR, albo Rio de Jancir, *Ganabara*, Pr: i rzeka Am. połud: na brz: *Braſyliy*, doſzedł iey ieden Proteſtant Francuz w R. 1515, ale Portug: w roku 1558 podbili cały kray, obacz *Sebaſtian (S.)*

JANNA, *Epirus*, Pr: Europeyſka, Turecka, w *Macedonii*, dawniey nazwana *Theſſalia*. *Lariſſa* ieſt gł. Tu wiele klaſztorow maią Bazylianie. l. nad Archypelagem i gr. od pòłn: z *Komenolitar*, od wſch: Archipelagem, od połud: *Livadia*, od zach: *Albania*.

JANNA, albo Jannina, *Caſſiope*, Mia: pomienioney prowincyi. Mieſzkaią Grecy, bogaci kupcy. l. o mil 26 od *Lariſſa*. Dł. 39. *21*. ſz: 29. *45*.

JANOWITZ, Czeſkie mia: w cyr. *Kautſchim*. Tu w roku 1645 Szwedźi rozpròſzyli Ceſarſkie woyſko.

JANVILLE, Fr. mia: w *Beauſſe*; tu była bitwa pod Karolem VII, między Anglikami i Francuzami.

JAPARA, Mia: w Indyi wſch: na brz: pòłn: wyſpu *Java*, z portem handlownym, ieſt tu wiele Machometanow: niewiaſty ſą ſproſne w obyczaiach, i na twarzy. Dł. 128 *40*. ſz. połud: *6*. *45*.

JAPONIA, Pań: wielkie na wſch: Azyi, czyli liczba wyſpòw, z ktòrych znacz: ſą *Niphon*, *Ximo* i *Xicoc*. Powietrze ma bardzo nieſtateczne, wielkie latem gorąca, źimą mrozy, źiemia ieſt trzęſieniu podległa, gòrzyſta, kamienista, i nieżyżna by była, gdyby goſpodarze przemyſłem niecyścili iey: ma iednak kruſzce złote, ſrebrne, miedźiane i nayſławnieyſze porcellany; przytym śiarki mnoſtwo, ieźior, i rzek: dźielißię na 7 pr: á te potym na mnieyſze pr. ma dwòch Panow, Duchownego *Dair* nazwanego, wielkiemi dochodami opatrzonego, ale w rządy niewtrącaſię tak, iak dawniey; ten ma 12 żon, i nałożnic co niemiara, i na nim wiara zaſadźaſię, (ktòra tu ieſt pogańſka) przeto ieſt w wielkim poſzanowaniu. A drugiego świeckiego, *Kulta* nazwanego, ktòry ma zupełną moc, w całym Pańſtwie, i wola iego ieſt nayściśleyſzym prawem. Mieſzkańcy ſą wzroſtu małego, proſtacy, czarniawi na twarzy, i ſzpetni, ale trzeźwi, wierni, ciekawi, bitni, i nigdy od poſtronnych niezawoiowani: ięzykiem mòwią oſobliwſzym: doſzli go Portug: w R. 1542 przypadkiem zapędzeni na brzegi iey wiatrem, potym w R. 1549. S. Franciſzek Xavery zapłynąwſzy, wiele do wiary Chrześciańſkiey nawròcił mieſzkańcow, ktòrzy trwali aż do R. 1637, w ktòrym naſtąpiło prześladowanie na Chrześcian, teraz ſami Holl: doieżdżaią tu dla handlu. *Miaco* dawniey było gł.

gł. teraz *Yedo*. Dł od 157 do *175. 30.* ſz. od 31. do 40.

JAROMITZ, *Jaromitia*, Czeſkie mia: nad rz: *Elba*, o mil 11 od *Glatz*, *25 Praga*. Dług 33. 55. ſz. 50. *18*.

JAROSŁAW, *Jaroſlawia*, M. i zamek Polſkie w Woiewòdztwie Ruſkim, ma piękne domy i Kościoły; między ktòremi ieſt na piaſkach Swiątnica Matki Boſkiey łaſkami ſłynącey, pod rządami XX. Jezuitow: wźięli go Szwedźi po krwawey batalii. l. nad rzeką *Sanem*, o mil 4 od *Przemyſla*, *14 Lwowa*, *30 Krakowa*. Dłu. 40. *58*. ſzer: 49. *58*.

JASQUA, Mia: Perſkie, w pr. *Tuberan*, nad morzem *Ormus*. Dł: 76. *50*. ſz: 25. *40*.

JAVA, wyſpy dwa na morzu Indyiſkim, z ktòrych ieden nazywał ſię *Java* wielka, drugi *Java* mała, al: *Bali*; *Java* wielka, żyżna ieſt w ryż, zboże, owoce rozmaite, i korzenie drogie, nad to obfituie w złoto: okrążona ieſt wyſpami *Sumatra*, *Borneo*, *Banca*, *Bali*, *Madur*. Pòłn: brzegi trzymaią Hol: ba prawie cały wyſep, bo i Kròl tuteyſzy zoſtaie pod obroną Hol. Połud: brz: z For: *So-crapat* należą do właſnych Panow, ktòrych ieſzcze żaden niepodbił: śrzodek wyſpu ma Kròla zwanego *Mataram*, ktòry mieſzka w *Cartaſoura*, i rządźi Kròleſtwami *Bantam*, *Jagatra*, albo *Batavia*, *Tagal*, i *Greſſia*: ieſt tu ieſzcze Kròleſtwo *Tsieribon*, *Matarama*, nikogo nieuznaiące za Pana. Mieſzkańcy maią wiarę Alkorana ogłoſzonego przez pewnego Araba, ktòrego grob w wielkim poſzanowaniu. *Cartaſoura* ieſt gł. Dłu: od 123. do 134. ſzer: od 6. do 8. *30*.

JAVER, *Jauria*, Mia: Niem: w *Szląsku* niż: gł. pr. tegóż nazwiſka, z zam: i pięknym rynkiem okrążonym podſieniami, o mil 5 od *Lignitz*. *35*. *Praga*. Dł. 34. *4*. ſz. 50. *66*.

JAYCZA, *Gaitia*, Mia: Eur: Tureckie, w *Boſnii*, mocne, z zam: l. nad *Plena*, o mil 20 od *Banialuca*, *52 Buda*. Dł. 33. *10*. ſz: 45. *5*.

JBERIA, część kraiu *Georgii*, ku morzu *Caſpium*.

IBURG, *Iburgum*, Niem: m. w cyr: *Weſtfalii*, w Biſkupſtwie *Oſnaburg*, wźięte i zrabowane przez Filippa Xiążęcia Brunſwickiego w R. 1553 o mil 4 od *Oſnaburg*, 12 *Münſter*. Dług: 25. *46*. ſz: 52. *20*.

ICARIA, albo Nicaria, wyſep na

na Archipelagu, między wyſpem *Samo* i *Tine*, na mil 20 wkoło, ſławny z bayki o utonieniu tu Ikaruſa. mało ma mieſzkańcow i ci leniwi, ſą obrządku Greckiego, i z Grecka mòwią. Dł: od 53. *35*. do 54. *12*. ſze: od 28. 28. do. 46.

JCONIUM, Miaſto Az: Tureckie, w pr: *Caramania* mocne, i dawne, gdźie rezyduie Beylierbey; ſą tu barany, ktòrych ogony ważą 30 funtow. Był tu około R. 367 Biſkupem S. Amfilochiuſz Uczeń i Mnich S. Bazylego Wielkiego, od Aniołow na te Biſkupſtwo poświęcony. l. w polu pięknym, obfitym w zboża, leguminy, owoce, i bydło. o mil 60 od *Satalii*. Dłu. 51. *30*. ſz: 37. *56*.

JNDANHA-VELHA, *Igedita*, Mia: Portug: w pr: *Beira*, wźięte przez Fr: w R. 1704. l. nad rzeką *Ponſul*, o mil 10 od *Alcantara* i *Caſtel-Branco*. Dług: 11. *38*. ſz. 35. *46*.

IDELFONS (S.) pałac Kròla Hiſzpańſkiego w nowey *Caſtylii*, w okolicy *Segov*, założony na pałac poiowy od Filippa V, ale potym wydoſkonałony fontanami, i ogrodami przyozdobiony, że ieſt Werſalem Hiſzpańſkim, godnym Monarchy, ktòry w nim rezyduie.

JDRA, *Idria*, Mia: Włoſkie, w *Friuli*, w Hr. *Goricia*, kopią w ſamym mieście żywe ſrebro; hołduie Domowi Auſtryackiemu l. między gòrami z zam: o mil 7 od *Goricia*, *10 Trieſt*. Dł: 31. *35*. ſz: 46. *16*.

JDSTEIN, Niemieckie m. w *Weteravii*, rez: linii Domu *Naſſau*, ktòremu hołduie. l. o mil 5 od *Moguncyi*. Dług: 25. *53*. ſz. 50. *9*.

JEAN (S.) *S. Joannis Fanum*, Fr. m. przy gr. *Lotaringia*, nad rz. *Saara*, o mil 5 od *Bipontium*. Dług: 25. *47*. ſzero: 49. *16*.

JEAN (S.) rz. Am. pòłn: w *Acadii*, obfita w pſtrągi.

JEAN, rz. Am. pòłn: w *Luiſiana*.

JEAN de ANGELY (S.) *S. Joannes Angeriacus*, Fr. mia: w *Saintonge*, z Opactwem ſławnym Benedyktyńſkim, założone w R. 942 od *Pipina*, Kròla *Aquitanii*, opaſał go bez ſkutku w R. 1562 *Rochefacault*, ale niedługo potym wźięli Kalwiniści, á potym Henryk III w R. 1569, ale Kalwiniści znowu go odebrali: podnioſło rokoſz w R. 1620, ale Ludwik XII w 1621 podbiwſzy go ſkarał nieposłuſznych, i mu-

mury mieyſkie z źiemią zrȯwnał: tu rodźiłſię Henryk II *de Bourbon-Condè*. l. nad rz: *Bouton*, maiącą dwa młyny na robienie prochu wyśmienite, o mil 6 od *Saintes*, 13. *Rochelle*, 92 *Paryza*. Dł. 17. 5. ſz: 45. 55.

JEAN de LAUNE (S.) *S. Laudona*, Fr. mia: w *Bourgogne*, oblężone bez ſkutku w R. 1635 przez Ces: l. nad rz. *Saone*, o mil 3 od *Belgrad*, 6 *Dijon*, albo *Digion*, 62 *Paryża*. Dłu: 22. 44. ſz: 47. 10.

JEAN de LUZ (S.) *Luiſium*, Mia: Fr. w *Gaſcogne*, z portem. l. niedaleko morza, o mil 4 od *Baionne* i *Fontarabia*, 174 *Paryża*. Dług: 15. 59. ſz. 43. 23.

JEAN de MAURIENNE (S.) *Mauriana*, Mia: w *Sabaudyi*, gł. Hr. *Maurienne*. Biſkup ieſt Sufr: Wiedeńſkim. l. nad rzeką *Arco*, przy granicach Delfinatu, o mil 15 od *Moutiers*. Dł. 24. 1. ſz. 45. 18.

JEAN PIED de PORT (S.) *S. Joannes de Pede Portus*, Mia: Fr. w *Gaſcogne*, dawniey gł. *Navarry* niż: ma zam: na pagȯrku. l. o milę gr. Hiszpańſkiey, 8 *Bajonne*, 176 *Paryża*. Dł. 16. 22. ſz. 43. 8.

JEAN de ULUCE, wyſep Ameryki pȯłn: w nowey Hiſz: na morzu *de Nord*. Dłu: 280. 20. ſz, 19.

JEMPTERLAND, *Jemptia*, okolica pȯłn: Szwedzka, miaſteczko tylko ma i wśie, nieludna: gr. od pȯłn. z *Laponią*, od wſch: *Angermenland*, od połud *Medelpadią* i *Helſingią*, od zach: *Dalecarlią*.

JENA, Mia: Niem: w *Turingii*, w Państwie Domu *Saxe-Eiſenac*, z Akad: l. nad *Sala*, o mil 4 od *Weimar*, 10 *Erford*. Dług: 29. 34. ſz. 51.

JENIAPOUR, Miaſto Az. w *Indoſtan*, w Państwie Mogolſkim, gł. okolicy ſwego nazwiſka. leży nad rzeką *Chaul*, o mil 55 od *Dehli*. Dług: 94. ſz: 30. 30.

JENIZAR, Mia: Greckie, w *Macedonii*, przy morzu Teſſalonickim, oyczyzna Alexandra wielkiego. l. na gruźie M. *Pella*, o mil 5 od *Teſſaloniki*. Dłu: 40. 12. ſzer: 40. 38.

JENIZAR, Mia: w Grecyi, w *Janna*.

JENKOPING, *Jenecopia*, M. i zamek: Szwedzkie w *Smaland*, nad ieźiorem *Water*, o mil 18 od *Falkoping*. Dług: 31. 55. ſzer: 54 22.

JEROSŁAW, Mia: Roſſyiſkie, gł. Xięſtwa tegoż nazwiſka nad rz. *Wolga*. Dług: 58. 30, ſzerokośći 57. 24.

JERSEI, *Cæſarea*, wyſep Ang: na morzu *Bretagne*, na mil 7 wkoło, żyżny, ludny, zdrowe ma powietrze, lubo ieſt tak wiele ropuch, że i do domow ciſnąſię z wielkim ludźi uprzykrzeniem *S. Heliaſz* ieſt gł. l. przy brzegu Francuſkim, o mil 5 od *Normandii*, 10 od brzegu *Anglia*,

JERVERLAND, *Jervia*, okolica Inflancka, w ktȯrey Mia: *Oberbalen*, hołduie Roſſyi.

JERUZALEM, *Hieroſolyma*, Mia: Az. ſławne i dawne, gȯrę *Syon*, i Kalvaryiſką między ſwemi murami miało dawniey. Gł. Krȯleſtwa żydowſkiego, po odebraniu go przez Dawida od Jebuzeyczykow, przez Nabuchodonozora w R. 11 Kr. Sedecyaſza zburzone, i mieſzkań: poſzli w niewolą Babilońſką: zkąd uwolnieni za Artaxerxesa, Mia: i Kośćioł znowu zbudowali, ale znowu odnoſząc karę zabȯyſtwa okrutnego, Chryſtuſa Pana zburzone zoſtało z fundamentow przez *Tytuſa* R. Pańſkiego 70 Adryan Ceſ: przy gruźie dawnego wyſtawił nowe Miaſto *Jeruzalem*, ale i te wźięli Perſowie, i Saraceni w R. 614, i w 636, ktȯrym odebrawſzy Rzymianie, założyli tam nowe Krȯleſtwo w R. 1099,

ktȯre trwało przez lat 80 Potym *Saladin* Sołtan Egypſki wźiął go w ſwoią moc w R. 1187 wygnawſzy *Guida*, ale i Saracenow wypędźili Turcy w R. 1512 i do tychczas w mocy ich ieſt *Jeruzalem*, ktȯre dźiś ledwie wśią możeſię nazwać, rezyduie tu iednak Patryarcha. l. o mil 4 od *Damaſzku*, 18 śrzodźiemnego morza, 100 *Kair*. Dług: 57. ſze: 31. 50.

JESSI, *Æſium*, Wł. m. Pap: dawne, w Marchyi Ankońſkiey. Biſkup ieſt Sufraganem Rzymſkim. l. na gȯrze niedaleko rz: ſwego nazwiſka, o mil 2 od *Ancona*, 140 *Rzymu*. Dług: 30. 55. ſz. 43. 30.

JESSELMENA, Mia: Az. w *Indoſtan*, w Pańſtwie Mogolſkim, gł. pr. tegoż naz: o mil 75 od *Amedabad*. Dłu. 90. 15. ſz: 26. 40.

JESUAL, okolica w *Indoſtan* przy granicach Krȯleſtwa *Bengala*, *Raiapour* ieſt gł.

JEVERN, Niem: mia: i okolica w *Weſtfalii*, maiąca trzy wśie *Oſtringen*, *Ruſtringen*, i *Wangerland*: hoł: Domowi *Anhalt-Zerbst*.

JFF, wyſep Fr. w *Prouuence* wſch: ze trzech wyſpȯw naprzeciw portu *Marſilia* leżących ufortyfikowany,

JGG, albo Igis, *Æmonia*, Wł. mia: Grizońſkie, w *Cadea*, z żam: w ktòrym biblioteka i galerya niepoſpolitego zbioru.

JGLAU, *Jglava*, Mia: Morawſkie, ludne, z fabryką na materye: ma dobre piwo. leży nad *Igla*, o mil 19 od *Briun*. Dł. 33. *40.* ſz. 49. *10.*

JGLESIAS, albo *Villa Ecclesiæ*, wieś Kościelna *Sulci*, Mia: na połud: wyſpu *Sardinia*, z Biſkupem Sufraganem *Cagliari*. Dł. 26. *28.* ſz. 39. *30.*

JHOR, Kròleſtwo Az. na lądźie *Malaga*, i w nim Mia. Dł. 121. *30.* ſz. 1. *58.*

JLA, *Epidium*, wyſep Szkocki, na milę wdłuż, a 5 wſzerz, obfity w bydło, rybę, kruſzec ołowiany, i kamień wapienny.

JLAMBA, pr. Afr: w Krò-leſtwie *Angola*, znaczna, dźeli ſię na wiele okolic maiących właſnych Panow.

JLANTZ, *Jlantium*, M. Grigiońſkie, gł. czwartey poſpolitości w *Lidze Grifia*; wydaie uniwerſały trzem Ligom na ſeym. ł. nad rz. *Ren*, o mil 7 od *Coira*. Dług: 26. *45.* ſz. 46. *38.*

JLCHESTER, Ang: m. w pr. *Somerſet*, handlowne, poſyła 2 Deputatow na parlament. l. nad rz. *Jll*, o mil 34 od *Londynu*.

JLEUSUGUAGEN, Miaſto Afr: w Kròleſtwie *Maroc*, w pr. *Hea*.

JLHEOS, *Jnſula*, M. Am. połud: w *Braſilii*, głowa ſtaroſtwa *Rio-dos-Jlheos*: hołduie Portug: l. nad morzem w okolicy żyżney. Dł. 350. *10.* ſz: południowych 15. *25.*

JLIRIK, albo *Jllyricum*, nazywałaſię tak *Croacya* i *Dalmacya*.

JLL, rz. Fr. przerzyna *Alſacyą*, i wpada w *Ren* niżey *Wantzau*.

JLLE, *Jnſulæ*, Francuſkie m. w *Rouſſillon*, o mil 4 od *Perpignan*.

JLLIFONS-de-los-ZAPOTECAS, Mia: Am: połud: w nowey Hiſz: w Dyec: *Guaxaca*. l. na gòrze o mil 20 od *Antequera*. Dł. 200. *85.* ſz. 17. *24.*

JLLINOIS, *Jllini*, kray Am: pòłn: po nad rz. ſwego nazwiſka, ma owoce i źwierzęta niewidane w Eur: i pſzenicę Indyiſką, ktòra ieſt poſpolitym pokarmem. Mieſzkańcy ſą czarniawi, dźicy, przyiemni, tępi i rozpuſtni. wiara ich, pozwala mieć wiele żon, ieſt tu iednak wiele wśi Chrześciańſkich.

JLLIRIK, *Jllyricum*, obacz *Jlirik*.

JLLOCK, *Jlloca*, Węgierſkie mia:

mia: w Słowieńſkiey źiemi. mocne, nad *Dunaiem*, o mil 10 od *Eſseck*, 40 *Belgrad*. Dł: 31. *45.* ſz. 45. *30.*

JLST, *Jlza*, mia: pr: ſprzymierzonych, w *Friſii*, o mil 4 od *Leuvarden*. Dł. 23. *8.* ſzer: 53. *3.*

JLSTADT, *Jlſtadium*, Mia: Bawarſkie, nad zbiegiem rzek *Dunaiu*, i *Jls*, naprzeciw *Paſſau*. Dł. 31. *15.* ſz. 48. *28.*

JMERETE, *Jmeretia*, Az: Kr. małe. w gòrach i laſach płaci Turczynowi za dań 40 chłopcow, i tyleż dźiewcząt od dźieſięciu do dwudźieſtu lat: gr. z czarnym morzem, gòrą *Kaukazem*, *Georgią*, i *Guriel*.

JMOLA, *Forum Cornelii*, M. Wł. Pap. w *Romagna*, dawne, ludne, i piękne, z Biſkupem Sufraganem Raveńſkim: wźięte przez Ces: w R. 1708. oyczyzna S. Piotra *Chryzologa*. l. na *Santerno*, o mil 9 od *Faenza*, 195 *Rzymu*. Dług: 29. *18.* ſzero: 44. *22.*

JMPERIAL, nazywaiąſię tak niektòre miaſta Niem: pod obroną Ces: maiące głos na ſeymach *Imperii*.

JMPERIAL, *Jmperialis*, M. Am: połud: w *Chili* piękne: założone w R. 1551 od Piotra *Valdivia*, po ktòrego wźięciu przez Indyanow, Biſkup tuteyſzy ſchroniłſię do miaſta *Conception*. l. na przykrey gòrze, okrążoney pięknym polem, nad rzeką *Cauten*, o mil 4 od morza *de Chili*, 39 *Conception*. Dł. 305 ſz. połud: 38. *40.*

JNCASSAN, okolica Afr: w *Gunea*, pod Brandeburczykiem.

JND, *Jndus*, rz: Az. wielka, od ktòrey nazwane ſą *Jndye*: poczynaſię od gòry *Jmaus*, idźie przez Państwo *Mogola*, wpada w morze Perſkie, niżey Mia: *Tatta*.

JNDYA, albo *Jndiæ*, kray wielki, dźieliſię na wſchodnią, i zachodnią, wſchodnia zamyka *Jndoſtan* wyſep lądu tykaiący po tey, i wyſep lądu tykaiący po drugiey ſtronie *Gangeſa*, i wyſpy na morzu Indyiſkim leżące, iako to *Borneo*, *Celebes*, *Ceylon*, *Filippinſkie*, *Java*, *Maldivie*, *Marianne*, *Moluce*, *Sumatra*. &c. tudźież liczą niektòrzy w *Jndyi* wſchodniey *Chiny*, *Japonią*, i *Tonquin*. *Jndya* zach: nazywaſię cała Ameryka: *Jndyi* wſchodniey i zachodniey nazwiſko poczęło ſię od Portugalczykow, ktòrzy iadąc do *Jndyi* Az. na wſchod ſłońca biorą ſię, á iadąc do Ameryki, biorąſię na zachod.

JNDOSTAN, *India citerior*, kray w *Jndyi* wschodniey, albo w Páństwie *Mogola*, między *Jnd.* i *Gang*, albo *Ganges*, zamykaiący wiele Królestw.

JNDRE, *Inger*, rz. Fr. poczynasię w *Berry*, idźie przez *Touraine*, wpada w *Loire*.

JNFANTADO, Xięstwo Hiszpańskie, zamyka *Alcozer*, *Salmeron*, *Valdeolivas*, i wiele innych miasteczek.

JNFLANTY, *Livonia*, Prowincya nad Bałt: i Finlandskim morzem, zamyka *Semigallią*, wyspę *Oessel*, Woiewództwo Derptskie, i Wendeńskie, obfita w zboże, łąki, i lasy, hołduie częścią Polszcze, pod tytułem Woiewództwa Jnflańskiego, odbieraiąc przywileie pod pieczęcią Koronną, i oraz Litewską; posyła 2 Kommisarzow na Trybunał skarbowy Litewski. *Dyneburg* iest gł. gdźie są sądy Woiewództwa, od których apellacya idźie do assessoryi Koronney. Częścią do Moskwy mocą traktatu Neustadskiego. Mieszkańcy są obyczaiow Litewskich. *Ryga* iest gł.

JNGELHEIM, *Ingelhemium*, Niem: mia: w Palatinacie *Renu*, w *Nahegow*, dawniey rez: Cesarzow, i mieysce wiela Synodow: wielu twierdzą że Karol wielki tu się rodźił, ale prawdźiwiey twierdzą, że *Carlsburg* zamek w *Bavaryi* wyższey, był mieyscem narodzenia iego. l. na górze, z którey całę widać okolicę, o mil 2 od *Bingen*, i *Moguncya*. Dł. 25. 40. sz. 49. 59.

JNGOLSTADT, *Ingolstadium*, Mia: Niem: w *Bavaryi*, naymocnieysze, z Akad: założoną w R. 1410, poddałosię Cesarzowi w R. 1704; wźięli go Austryacy w R. 1748, i aż po obraniu na Cesarstwo Francistzka I Lotaryńczyka oddali. l. nad *Dunaiem*, o mil 2 od *Neoburg*, 16 *Ratisbona*. Dł. 28. 45. sz. 48. 42.

JNGRIA, pr. Rossyiska, nad morzem Finlandskim, obfita w bydło, łośie, i ryby, podbita przez Piotra wielkiego Imperatora Rossyiskiego. *S. Peterburg* iest głowa.

JNHAMBAN, *Inhambanum*, Królestwo Afr: na brzegu wsch: *Caffaria*, nad morzem *Soffala*. Mieszkańcy są poganie. *Tong* al: *Tongue* iest gł. l. pod linią porównania.

JNISHCORTY, Mia: w *Irlandii*, w pr. *Leinster*, w Hrab: *Wexfort*, o mil 5 od *Ross*. Dł. 11. 2. sz: 52. 30.

JNN, *Ænus*, rz. Niem: poczyna się w kraiu Grigionow, wpada w *Dunay*, między *Instadt*, i *Passavia*.

JNNIS-OWEN, *Avalonia*, Irlandskie mia: w pr. *Ulster*, w Hr. *Londondery*.

JNN-THAL, niźina i okolica Niem: w *Tirol*, które przechodźi rz: *Jnn*. *Inspruch* iest gł.

JNNER-LOCHY, M. i For: Szkocka, inaczey nazwane *Fort-Villhelm*. l. między dwoma ieziorami, o mil 2 od *Edemburg*, 112 *Londynu*. Dł. 12. 26. sze: 47. 8.

JNNERATA, Mia: Szkockie, gł. pr. *Argil*, rez: Xiążęcia tegoż nazwiska. l. nad *Lochfyn*, o mil 14 od *Edemburg*, 112 *Londynu*. Dł. 12. 15. sz. 56. 32.

JNNERSKEITING, Szkockie mia: w pr. *Fiffa*, z portem nad morzem *Foet*, o mil 3 od *Edemburg*, 112 *Londynu*. Dł: 14. 35. szer: 56. 22.

JNNERNESS, *Innernium*, M. Szkockie półn: gł. Hr. tegoż nazwiska, bogate i handlowne, dawniey rezydencya Królow Szkol. z portem przy uściu rz: *Ness*, o mil 34 od *Edemburg*, 130 *Londynu*. Dług: 13. 58. szer: 57. 36.

JNNSTADT *Ocnistadium*, Niemieckie mia: nad *Dunaiem*, i nad rz: *Jnn*, naprzeciw *Passau*, z drugiey strony rzeki *Jnn* leżącego.

JNOWROCŁAW, *Innivladislavia*, Mia: Polskie, gł. Woiewództwa swego nazwiska, rez: Biskupa Kujawskiego, z Katedrą bogatą. l. o mil 32 od *Warszawy*. Dł. 33. 15. sz. 52. 38.

JNOWROCŁAWSKIE Woiewództwo, ma dwa powiaty Jnowrocławski, i Bydgoski.

JNSPRUCK, *Ocnipons*, Mia: Niem: gł. *Tirolu*, znaczne, ludne, dawniey rezydencya Arcy Xiążęcia Austryackiego, z zamkiem; wźiął go w R. 1703 Xiąże Bawarski, ale wkrótce odebrał Cesarz. l. na niźinie, nad rz: *Jnn*, o mil 11 od *Brixen*, 95 *Wiednia*. Dlu: 29. 2. sz. 47. 3.

INTERLACHEN, ob: *Hinderlappen*.

JOACHIMSTALL, M. Czeskie, w cyr: *Elnbogen*, ma kruszce srebrne, szesnastego wieku odkryte na niźinie.

JOANNA (S) wyspa na morzu Jndyiskim, ieden z *Comorre*, bardzo żyżny, obfity w kozy. Mieszkańcy są Machometani, zabobonni, obawiaiąsię bardzo diabła, którego *Grzegorzem* (podobno z Greckiego *czułym*) nazywaią, przeto obawiaiąc się żeby nieby li od niego porwani, niewychodzą z do-

z domu podczas grzmotow: niewiaſty maią za niewolnice, podłe roboty im daią, i nigdy z mężami razem nieiedzą. Są tu dwa Mia: bardzo piękne, maiące wſpaniałe Meczety: iedno nazywaią *miaſtem Krola*, gdźie rezyduie dwòr Kròlewſki, o mil 8 od portu; drugie *miaſtem Krolowey*, nad morzem. Szeroko: południowey 12. *30*.

JOCELIN, *Joſsellinum*. Fr. mia: w *Bretagne* wyż: w Biſkupſtwie *S. Malò*. Dł: 14. *56*. ſz: 48. 2.

JOINVILLE, *Joinvilla*. Mia: Fr: i X. w *Champagne*, znaczne z wſpaniałym zam: w ktòrym rodźiłſię Kardynał *de Lorena*, i gdźie leży ciało Pana *de Joinville*. l. nad rz. *Marne*, o mil 6 od *S. Diſier*, 10 *Bar-le-duc*, 50 *Paryża*. Dług: 22. *45*. ſzer: 48. *20*.

JONA, wyſepka Szkocka, niedaleko wyſpu *Mull*, na milę wdłuż, á pòł wſzerz; dawniey tu grzebli ſię Kròlowie Szkoccy, i mieſzkali Biſkupi wyſpow.

JONQUERA, *Jonquaria*. M. Hiſz: w *Catalonii* dawne. l. pod Pireneyſkiemi gòrami, o mil 8 od *Geronne*, i *Perpignan*. Dłu. 20. *32*. ſz. 42. *15*.

JONQUIERES, *Juncaria*, Fr. mia: w *Prouence*, o mil 4 od *Marſilii*, 5 *Aix*. Dług: 22. *45*. ſz. 44. *20*.

JORDAN, *Jordanis*, rz. Az. w *Paleſtynie*, ſławna, w ktòrey nayczyſtſzy nad wſzyſtko ſtworzenie Chryſtus okrzczony był przez Jana S. wylewa na brzegi podczas Żniwa, i przeſzedſzy mil 50, wpada w martwe morze.

JOSAFAT, dolina Paleſtyńſka, między *Jeruzalem*, i gòrą oliwną bardzo długa á wąſka. mieyſce przyſzłego oſtatniego Sądu.

JOSAS, okolica w *Jsle de France*. między *Seyne* i *Beauce*.

JOSEPH (S.) wyſep na *Oceanie* wſch: między wyſpami *Marianne*, na mil 125 wkoło, nayludnieyſze między wyſpami na Archypełagu S. Łazarza ſzer: 15. *20*.

JOYEUSE, *Gaudioſa*, Francuſkie mia: Xięſtwo i Par, w *Vivarais*, założone od Anny *de Joyeuſe*, w R. 1581 nad rz. *Beaune*, o mil 9 od *Viviers*, 16 *Nimes*, 134 *Paryża*. Dług: 21. *55*. ſz: 44. *26*.

JOZAFAT, obacz *Joſafat*.

JPSAL, *Cypſella*, Mia: Eur: Tureckie, w *Romanii*, z Arcybi-

ſkupſtwem. l. nad rz: *Lariſſa*, o mil 8 od *Traianpol*, 50 *Carogrodu*. Dług: 43. *55*. ſzerokości 40. *57*.

JPSWICH, *Uſpium*, M. An: w pr. *Soffolc*, bogate i ludne, z portem; oyczyzna Kardynała *Volſey*: poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rzeką *Stour*, o mil 7 od morza, 18 *Londynu*. Dł. 18. *35*. ſzer: 52. *6*.

JPUSCOA, obacz *Guipuſcoa*.

JRACK, *Jraca*, kray wielki Az. dźieliſię na *Jrac Agemi*, i *Jrac Arabi* pierwſzy ieſt Perſki, między *Gilan Tubriſtan*, kraiem *Heri*, *Sableſtan*, *Tarſiſtan*, *Laureſtan*, i *Turcuman*; *Hiſpahan* ieſt gł. drugi także nazwany Babilońſki, biorący imie od *Arabii* puſtey, do ktòrey ſię wyciąga. i przerzynaią go rzeki *Tygris*, i *Eufrates*; *Bagdat* ieſt gł.

JRAN, pr. Perſka, między *Aras* i *Kur*. *Erivan* ieſt gł. daią także to nazwiſko całey Perſyi.

JRKEN, *Jrca*, Mia: Tatarſkie, gł. *Buchirii* małey, ludne, i bogate. Kałmucy tu rządzą, i lubo ſą Machometani, maią iednak za ſzkrupuł przykrzyćſię o wiarę poſtronnym; tu ieſt ſkład towarow Jndyiſkich, i Azyi pòłnocney. l. o mil 32. od *Caſchgar*. Dł. 101. ſz. 38. *40*.

JRLANDIA, Kròleſtwo i wyſep ieden z Brytańſkich, wielkością pòłowie Angli ròwnaſię, gdyż ieſt na 95 mil wdłuż, á 53 wſzerz, ma figurę iaia wyiąwſzy niektòre węgły: w powietrzu zdrowym, ktòre iednak często ieſt wilgotne; beſtye iadowite tu żyć niemogą, gdyż i z inąd przywieźione, tu natychmiaſt zdychaią; żyżny w paſtwiſka i owoce wſzelkiego rodzaiu, przeto z bydła ſą naywiękſze przychody; konie ma wyśmienite, i owiec wiele; obfituie w kruſzce cynowe, ołowiane, rudę żelazną, tudźież w źrzodła, ieźiora, i gòry, ma bardzo wiele, rzek i wygodnych portow; dźieli ſię na cztery prowincye, *Conaght*, Leinſter, *Münſter* i *Ulſter*. Mieſzkańcy ſą mocni, ciekawi, poiętni, ale leniwi, proſci i lubieżni: żołnierze muſztrowni, ale niè w ſwoim kraiu; rządy ſą podobne Angielſkim; wiele tu ieſt Katolikow, lubo wſzelkich ſpoſobow zażywaią żeby ich wykorzenić. To Kròleſtwo przyłączone ieſt do korony Angielſkiey w R. 1172 za panowania Henryka II, i odtąd Kròlowie Angielſcy zwalſię Panami Jrlandſkiemi, aż Henryk IV 33 roku Kròleſtwa ſwego ogłoſiłſię Kròlem Jrlandſkim, za-

czym

czym potym Anglia poczęła posyłać Vicereia ktòrego Lordem Namieśnikiem albo Deputatem Hibereńskim zowią. Ten wielką ma powagę, liczny dwòr, i wielkie intraty; w ròżnych to Pań: zwłaszcza po śmierci Henryka VIII było okolicznościach. *Dublin* iest gł. przecina go od wsch: morze Irlandskie niespokoyne od Anglii, od ktòrey o mil 15 leży, i od *Szkocyi* od ktòrey na mil 5 iest odległ: ; wreszcie oblana iest *Oceanem* zach: albo *Virginius.*

IROQUEYCZYKOWIE, al: Iroquois, *Iroquii*, kray Ameryki pòłn: znaczny, nad ieziorem *Ontar*, zimny; Mieszkańcy Iroqueyczykowie dzicy, odważni, iedność zachowuiący, grami i tańcem bawią się, przyiemni, bitni: idąc na woynę, maluią sobie twarzy, żeby zbledniawszy od boiaźni, niebyła poznana ich bladość i boiaźń; tak w przyiaźni, iako w nieprzyiaźni statecźni, melancholicy, poiętni, ale leniwi; Pana żadnego nieznaią, ale radą starych i młodych rządzasię, i według ròżności interesow raz Angielczykom, drugi raz Fr. poddaiąsię pod protekcyą. Niewiasty w ozdobieniu twarzy i stroiach kochaiąsię: nie sława tu iest gdy dzieci rodzą stękaiąc. Są wszyscy poganie, opròcz tych, ktòrzy w *Montreal*, i *S. Lovis*, między Fracuzami mieszkaią.

IRTICH, *Iris*, rzeka Az. w *Siberii* wielka, wod czystych, i zdrowych: obfita w rybę, a zwłaszcza czeczugi, napoiwszy wiele kraiu wpada w rz. *Oby.*

IRTIS, Miasto w *Mogolistan.*

IRWIN, *Irva*, Mia: Szkockie, gł. pr. *Cuninghan*, handlowne, z portem nad rzeką swego nazwiska, o mil 12 od *Edemburg*, 107 *Londynu.* Dł. 12. *50.* sz 56. *5.*

ISABELLA, Fortece dwie w Belgium, iedna o pòłmili od *Ecluse*, druga niedaleko *Bolduc.*

ISABELLA, Mia: Am: pòłn: na wyspie *Hiszpaniola*, wystawione od Columba w R. 1493. Dł. 307. *5.* sz. 19. *55.*

ISABELLA (S.) wysep na morzu spokoynym naywiększy z Salomońskich, na mil 200 wkoło, część iey wsch: nazywa się *Cap Brilè* z portem nazwanym *Stella*, doszli go Hisz: w Roku 1568.

ISCHIA, *Ænaria*, wysep Kròlestwa Neapolitańskiego na mil 18 wkoło, obfity w złoto, żelazo, magnes: ma wiele iastrzębi; są tu doliny rodzące wyśmienite owoce, miłe Pagòrki, usadzone wi-

nogradem, ogrody, rzeki, i źrzodła. l. o milę od brzegu *Terra-di-Lavoro.*

ISCHIA, *Ischia*, Mia: gł. pomienionego wyspu, z Biskupem Sufraganem Neap: i For: dokąd schroniłsię Ferdynand, gdy mu odebrano koronę Neapolitańską. Dług: 31. *30* szer: 40. *50.*

ISEMBURG, *Isemburgum*, Niem: mia: i zam: nad *Seyn*, hołduie Elektorowi Trevirskiemu, i Xiążęcin *Chimaii*, o mil 3 *Coblentz* Dł. 25. *16.* sz. 50. *54.*

ISER, *Isera*, rzeka Niem: znaczna, zaczynasię przy gra- *Bavarii*, i *Tirolu*, idzie pod *Landshut*, i *Monchen*, wpada w *Dunay*, między *Straubing*, i *Passau.*

ISERE, *Isera*, rzeka wypadaiąca z pod gòry *Isarano*, przy gr. *Sabaudyi i Piemonte*, długim przeciągiem idzie wpadać do rz: *Rhone.*

ISERNIA, *Æsernia*, Miasto Neap: w Hr. *Molise*, z Biskupem Sufraganem *Capoa*, oyczyzna S. Piotra *Celestina.* l. pod gòrą *Appeninus*, o mil 15 od *Molise*, 42 *Capoa.* Dług: 31. *55.* szer: 41. *42.*

ISERNLOHNN, Mia: Westfalskie, nad *Baren*, o mil 7 od *Ham.*

ISIGNI, Fr. mia: *Normandii* niz: znaczne rez: Admirala. obfite w sol, i masło. Dł. 16. *35.* sz. 49. *20.*

ISLANDIA, albo *Thule*, wysep na pòłnoc Europy, na 160 mil wdłuż, á 60 wszerz, niektòrzy mniemaią, że dwa razy większy od *Sycylii*: pełny gòr, przeto przykry, i mało żyzny, ma iednak pastwiska, i wonne zioła. naysławnieysza między gòrami iest *Hekla*, wyrzucaiąca ogień, á czasem wodę palącasię iak wodka, zkąd mieszkańcy wnośili, że część dusz złych cierpią płomień w *Hekli*, á część w wiecznych lodach, ktòre niedaleko wyspu nigdy nietopnieią: nadto znayduiąsię tu źrzòdła wod ciepłych, bardzo zdrowych, rzeki i ieziora rybne. Przez dwa miesiące koło przesilenia dnia z nocą letniego, nigdy niezachodzi słońce, ani wschodzi; przeciwnym zaś sposobem koło przesilenia zimowego przez dwa miesiące ciemna iest noc. Bywa to, gdy się zwierzęta, iako to lisy, wilcy, niedźwiedzie, zapędzą na morze lodowate pòłnocne, że kiedy się w Maju lody kraią, tedy zostawszy na krach, te zwierzęta przybijaiąsię do brzegow *Islandii*, tak-

że i drzewa, ktòre kra nieſie, ktòre tu potym łowią. Mieſzkańcy ſą Proteſtanci, mocni; żyią po ſto z gòrą lat, nieratuiąc lekarſtwy zdrowia; ale ſą opieſzali. Domy maią liche, i daleko ieden od drugiego dla boiaźni ognia, gościncow miaſt i wśi niemaią, opròcz *Hol*, i *Schalhold*. Krolowie *Norvegii* opanowali ią w R. 1269, i trzymaią Vicereja.

ISLE-de-FRANCE, *Inſula Franciæ*, pr. Fr. zamyka *Beauvois*, *Valois*, Hr. *Senlis*, *Veſſin* niecały, *Hurepoix*, *Gaſtinois*, &c. i *Paryż*. Dawniey ta pr. zamknięta była tylko między rzekami *Seyne*, *Marne*, *Oyſe*, *Ayno*, albo *Aiſne*, i *Orque*, przeto wyſpem *Isle de France* nazywa ſię.

ISNE, albo Iſny, *Iſna*. Mia: Szwabſkie, w *Algovii*, wolne. ł. o mil 6 od *Kempten*. Dł. 27. 47. ſz. 47. 33.

ISNICH, *Nicæa*, M: Az: Tureckie, w *Natolii*, ſławne z mianego tu pierwſzego powſzechnego Synodu w R. 325, teraz pròcz rurmuſu mało co zoſtało z dawney wſpaniałości, ma Arcybiſkupa, ale mieſzkańcow przez większą częśc żydow. ł. w kraiu żyżnym w zboże, i wino; godźin 7 żeglugi od *Carogrodu*. Dł. 47. 44. ſz. 40. 15.

ISATA, *Iſula*, Neap: mia: w *Calabryi* dalſzey. Biſkup ieſt Sufraganem *S. Severina*. Dług: 35. 8. ſz. 39. 1.

ISSOUDUN, *Ernodorum*, M. Fr. w Berry, znaczne, handluie bydłem, drzewem, ponczochami i kapeluſzami. dało wiele dowodow ſwoiey wierności ku Krolowi, mianowicie w R. 1651. ł. na piękney rowninie, o mil 7 od *Bourges*, 25 *Paryża*. Dł. 18. 39. ſz. 46. 56.

ISTRIA, wyſep Wł. lądu tykaiący, między morzem *Trieſte*, i *Quamer*, w powietrzu niezdrowym, nieludny: większa część hołduie Wenetom, reſzta Auſtryi. *Capo d'Iſtria* ieſt gł.

ITZEHOA, M. Niem: w X. *Holſtein*, hołduie Duńczykowi. ł. nad rz. *Stoer*, o mil 5 od *Gluckſtat*, 12 *Hamburg*. Dłu: 27. ſz. 54. 8.

JUAN (S.) Mia: Am: w *Chili*, w pr. *Chicuit*, w okolicy żyżney w migdały, obfitey w kruſzce ſrebrne, i owce, oſadzoney więcey iak 20000 Indyanami hołduiącemi Krolowi Hiſzpańſkiemu. ł. pod gòrami *Andes*, niedaleko ieziora *Guanacho*, o mil 24 od *Mendoza*, 35 *S. Jago*. Dłu: 311. ſz: połud: 33. 25.

JUAN *de Paſto* (S.) M. Am. po-

łud: w *Popayan*, na niźinie weſołey, nad rz. bardzo czyſtey wody. Dług: 303. ſz. 1. 30.

JUAN *de Porto Rico* (S.) M. Am: połn: gł. wyſpu *Porto Rico*, albo *Puerto Rico*, ma dobry port i kilka zamkow, i Biſkupa Sufr: *S. Domingo*, obleżone bez ſkutku w R. 1595 przez Franciſzka *Drack*; á Xiąże *de Cumberland*, w R. 1597 wźiął go zewſzyſtkiemi zamkami, i zrabował; przymuſzone było poddać ſię w roku 1615 Henrykowi, Baldwinowi, Generałowi Holl: ktory iednak niemogąc podbić przednieyſzego zamku, zepſowawſzy i zrabowawſzy po części Mia: porzucił. ł. na brzegu połn: wyſpu, o mil 80 od *S. Domingo*. Dł. 312. ſz. 18. 20.

JUCATAN, *Jucatania*, Pr. Am. w nowey Hiſz: naprzeciw wyſpu *Cuba*, obfita w miod, woſk cukier, kaſſią, i drzewo na robienie okrętow. Doſzli iey Hiſz: pod kommendą Ferdynanda *de Corduba* w R. 1517, ktorzy rozpędźili ſrogością ſwoią mieſzkańcow; ktorzy zaś zoſtali, przyięli wiarę Chrześciańſką, i ſą przyiemni; *Merida* ieſt gł.

JUDENBURG, *Judenburgum*, Mia: i zam: Niem: w Auſtryi, gł. *Stirii*. ł. nad rz. *Mura*, na mieyſcu weſołym, o mil 22 od *Gratz* 40 *Wiednia*. Dł. 32. 55. ſzer: 47. 20.

JUDOIGNE, *Judonia*, Brabańſkie mia: w kwaterze *Lovanium*, nad *Gette*, o mil 2 od *Tillemon*, 5 *Lovanium*. Dł. 22. 30. ſz. 50. 42.

IVICA, *Ebuſus*, wyſep na śrzodźiemnym morzu, obfity w ſol, między Krolestwem *Valencya*, i wyſpą *Majorica* albo *Mallorca*, od obu o mil 15.

IVICA, Mia: gł. pomienionego wyſpu, z portem wźiętym przez Anglikow, w R. 1706, ale potym oddanym. Dłu: 19. 20. ſz. 38. 42.

JUILY, *Juliacum*, miaſteczko w *Isle de France*, o mil 3 od *Meaux*.

JULA, *Julia*, Mia: w Węgrzech wyż: przy gr. Tranſilvańſkiey, mocne: wźięte w R. 1566 przez Turkow, lecz w R. 1695 odebrane przez Ces: ktory go trzyma mocą przymierza *Carlovitz*. ł. nad *Kerezblan*, o mil 12 od *Arad* i *Waradin*. Dłu: 29. 36. ſz. 46. 25.

JULCH, albo Juliaceńſkie X. w *Weſtfalii*, należy część do Elektora Palatina, á część do Krola Pruſkiego. *Julich* albo *Juliers* ieſt gł. gr. od połn: z *Geldrią*, od

wich:

wſch: Arcybiſkupſtwem Kolońſkim, od połud: Xięſtwem *Luxemburg*, od zach: kraiem co za rzeką *Moſa*.

JULIEN du SAULT, *S. Julianus de Sault*, Mia: Fr: w *Gaſtinois*, w Dyec: Sens. l. na dolinie, między dwòma pagòrkami niedaleko *Jonne*, o mil 2 od *Jſigny*.

JULIERS, *Juliacum*, M. gł. Xięſtwa Juliaceńſkiego, z zam: wźięte przez Xiążęcia Maurycego w R. 1610, i przez Hiſz: w R. 1622. l. nad rz: *Roer*, o mil 6 od *Aquiſgran*, 7 *Colonia:* Dł. 24. *10.* ſz. 50. *55.*

JUNGCHAUG, Miaſto Az. Chińſkie, gł. pr. *Junnan*. Powiadaią że mieſzkańcy oprawuią ſobie zęby w złoto. l. w kraiu obfitym w złoto, miòd, burſztyn, marmur, iedwab i len. Dł. 120. ſz. 24. *58.*

JUNIEN (S.) Mia: Francuſkie, przy gr. *Limoſin*, nad rzeką *Vienne*, o mil 7 od *Limoges*. Dł. 18. 32. ſz. 45. *40.*

JUNNAN, *Junnania*, pr. zachodnia Chińſka, przy gr. Kròleſtwa *Ava*, bardzo bogata, obfita w rubiny, ſzafiry, i inne drogie kamienie, konie rzutkie, i ſłonie; ma 12 miaſt głòwnych, i innych 88. i więcey iak 14 milio-

now mieſzkań: ktòrzy ſą przyiemnieyſi i odważnieyſi od innych Chińczykow.

JUNNAN, Mia: gł. pomienioney pr. wſpaniałą i bogatą ma fabrykę wyśmienitych kobierzcow Chińſkich. Dług: 121. *15.* ſz. 25.

JUNSALAM, port Azyatycki, w Kr. *Siam*, na wielkim wyſpie tegoż nazwiſka, wygodny dla handlow z Kròleſtwem *Bengala*, *Pegu*, i innemi. Tu zchraniaiąſię ci, ktòrzy iadą ku brzegom *Coromandel* od przeciwnych wiatrow. l. na pòłn: wyſpu. Dł. 115 *35.* ſz. 8. *56.*

JURAYL, wyſep Szkocki ieden z *Weſterne*, na mil 8 wdłuż, á 2 wſzerz, obfity w paſtwiſko i bydło. Dł. 11. *12.* ſz. 56. *15.*

JUREA, *Eporedia*, Mia: Wł. i Hr. z For: i Biſkupem Sufraganem *Turinu:* wźięte po długim oblężeniu przez Fr. w R. 1704, ale po batali Turyńſkiey w R. 1706 Xiążę *Sabaudyi* odebrał. l. nad rzeką *Dora*, o mil 24 od *Turinu*, 40 *Suſa*. Dł. 23. *33.* ſz. 45. *12.*

JURY, *Jberiacum*. Fr. mia: w *Normandyi*, z ſławnym Opactwem Benedyktyńſkim; tu była batalia nazwana *de Jury*, w R. 1590. l. o mil 4 od *Dreux*, *15 Paryża*.

Dług: 19. *10.* ſzer. 48. *48.*

JUSTANDIL, albo Ochrida, *Juſtiniana*, Mia: Eur: Tureckie, w *Macedonii*, z Arcybiſkupſtwem; oyczyzna Juſtyniana Ceſarza. l. niedaleko ieźiora *Ochrida*, o mil 51 od *Lariſſa*. Dł. 38. *25.* ſz. 41. *10.*

JUTHIA-Odia-BANKOK, *Juthia*, Mia: Az. gł. Kr. *Siam*, rez: Kròla, z wſpaniałym Kròlewſkim pałacem: na przedmieściu ſą klaſztory, Dominikańſki, Jezuicki, i Auguſtyańſki. Holl: tu maią bank: bogaty ma port, do ktòrego uczęſzczaią kupcy z całego świata. Dług: 118. *30.* ſz. 14. *15.*

JUTLAND, al: Nort-Jutland, *Jutia*, kray Duńſki, na połud: pr. *Sleſwick*, dźieliſię na 4 Dyec: *Arhus*, *Albourg*, *Ripen*, i *Vibourg*.

IWAN-GOROD, albo *Narva*, Forteca Roſsyiſka, na granicy *Jngria*, i *Jnflant*, z zamkiem i portem. wźięta przez Jana *Wasylewicza* od Dunczykow w R. 1581; ktòrzy w R. 1700 pobili tu moſkalow, ale Car Piotr wielki w R. 1704 znowu podbił to M. l. przy uściu rzeki *Narva*, w ròw, ktòry idźie z ieźiora *Peipus* do Balt: Dług: 52. *40.* ſz. 59. *8.*

IXAR, Hiſz: mia: w Kr. *Aragona*. Dł. 17. *16.* ſz. 41. *12.*

IZQUINTENANGO, Miaſto Am. w nowey Hiſz: w pr. *Chiapa*, piękne i bogate, obfite w bawełnę, i pewne naſienie *Ananas* nazwane Amerykańſkim ięzykiem.

K. K. K.

Co tu nieznaydźieſz, patrz pod literą C albo Q.

KACKERLACKES, narod mieſzkaiący na wyſpach między wſch: i połud: wyſpu *Ternat*, lepiey widzą w nocy niżeli wednie, przeto unikaią światła, i chodzą z oczyma w pòł zamkniętemi.

KAFFA, *Theodosia*, Mia: gł. TatarowKrymskich, dawne, zdobrym portem, handluie słoną rybą: wzięli go Tatarży Ces: wsch: XII wieku: odebrali Genuenczycy w R. 1266, ale w R. 1747 Machomet II Sułtan Turecki odebrał im. 1. nad czarnym morzem, o mil 60 od *Carogrodu*, 170 *Moskwy*. Dł: 52. *30* sz. 44. *58*.

KAFFUNGEN, *Confugia*, Niem: mia: i klasztor w *Hassyi*, niedaleko od *Cassel*. Dł. 27. *5*. sz. 51. *15*.

KAFRE-CHIRI, Perskie m. założone od Krola *Neuchirevon*, ktorego dzieła i słowa są prawidłem obyczaiow Perskich. Dł. 71. *50*. sz. 34. *40*.

KAJEN, *Cajana*, Perskie m. w zdrowym powietrzu, wydało na świat wielu znacznych ludzi. Dł. 83 *20*. sz. 36. *22*.

KAIR, *Cairus*, Mia: Afr: wielkie, wkoło na mil Polskich 8 á trzy wdłuż. gł. *Egyptu*, założone od Kalifa *Kairoan*, koło roku 795, ulice ma wąskie dla zachowania chłodu, przerznięte iest wielkim rowem: liczy mieszkań: Grekow, Murzynow, Kafrow, Turkow na 300000 procz woyska; niewiasty tu maią wielką wolność: Sułtan Selim opanował go w R. 1517. Basza tuteyszy despotycznie rządzi całym Egyptem. Jest tu czterech Mosty dla czterech przednieyszych sekt Machometańskich. l. na brz: wsch: rz. *Nilu*. Dł. 49. *6*. sz: 30. *2*.

KAIRIOVACAU, wyspka Am: iedna z *Antille*, bardzo piękna, na mil 8 wkoło, obsita w drzewo: ma ieżioro wody czerwoney iak krew. Dł. 316. *15*. sz. 12. *20*.

KAIROVAN, albo *Kairvan*, *Cyrene*, Mia: Afr: i Gubernia w Krolestwie *Tunis*, dzisiay liche, hołduie Turkowi. Dł. 28. *30*. sz. 35. *40*.

KALAAR, Mia: Perskie, w pr. *Gilan*, obsitey w iedwab. Dł. 76. *25*. sz. 37. *23*.

KALAMATA, *Theramnæ*, M. i zamek Eur: Turecki, w *Morei*, w pr. *Elys*, wzięte przez Wenetow w R. 1685, ale Turcy go odebrali z zyskiem, bo z całym wyspem *Morea*. l. nad rz: *Spinarza*, o mil 3 od morza, n *Mistra* Dł. 39. *46*. sz. 37. *8*.

KALIMBURG, *Calimburgum*, Mia: Duńskie, na wyspie *Zeeland*. Dł. 28. *56*. szer: 55. *44*.

KALIR, Mia: i zam: Niem: w cyr: Szwabskim, w Xięstwie *Würtemberg*, przerznięte rzeką *Nagoldt*. Dł. 27. 20. sz. 48. *38*.

KA-

KALISZ, M. Wielkopolskie, nad rżeką *Warta*. Dł. 40. *39*. sz. 51. *50*.

KALISKIE Woiewodztwo, ma powiatow 6, Kaliski, Gnieznieński, Nakielski, Pyzdrski, Koniński, Kczyński.

KAŁMUCY, kray Az: w Tatarzech, między *Mongul* i *Wolgą*: dzielisie na wiele Hord, z ktorych każda ma swego Chana; przednieyszy z nich mieszka w *Samarkanda*. niemieszkaią na iednym mieyscu kalmucy, ale przenosząsię z namiotami, z żonkami, dziećmi, trzodami; są mocni, i bitni, hołduią Rossyi.

KALNIK, M. w Woiewodztwie, Bracławskim: podniosło rokosz, ktora trwała przez 27 lat, ale potym poddałosię Krolowi Polskiemu w R. 1674. Dł: 47. 13. sz. 48. 52.

KALO, Forteca Węgierska, o mil 22 od *Tokay*. A druga For: Duńska, w *Nort-Jutland*.

KALWARYA, albo Kalwaryiska gora Az: w *Palestynie*, tak nazwana, że ma podobieństwo trupiey głowy: iest to część gory *Moria*, na ktorey przykazano było Abrahamowi ofiarować Izaaka, ale ta ofiara niespełniła się, aż w Chrystusie Panu, ktory na tey gorze Krzyżową

śmierć poniosł za grzechy nasze.

KAM, albo *Kama*, rz: Rossyiska, wielka, wpada w *Wolgę*, ktorey wody słodzi.

KAMAKURA, wyspka sławna Japońska, od brzegu połud: wyspu *Nisson*, na milę wkoło, przykra i nieprzystępna, że weyść niemożna, chyba windującsię, mieysce wygnania Japonczykow występnych.

KAMIENIEC, *Camenecum*, M. Polskie, gł. Woiewodztwa Podolskiego w skale nieprzystępney wyryte, dobrze opatrzone z dwoma zam: i przeto naylepsza w Polszcze For: wzięte przez Turkow w R. 1672, ale oddane przy traktacie *Carlowitz* w R. 1690. l. nad rzeką *Smotrzyc*, ktora wpada w *Dniestr*, o mil 30 od *Lwowa*, 122 *Krakowa*, 130 *Warszawy*. Dł. 45. *5*. sz: 48. *58*.

KAMTZCATHA, wysep połn: brz: Azyi tykaiący na morzu swego nazwiska, i Japońskim, przy granicy Siebierskiey, na połud: mieszkaią Japonczycy, i na połnocy; lud dziki, ktory spotkawszy człeka Rossyiskiego, natychmiast zabija; śrzodek trzyma inszy narod, i daie Rossyi za daninę bobrowe skorki. Dł. 150. sz. 72. *39*.

KAN-

KANARYISKIE wyſpy, obacz *Canariæ fortunatæ.*

KANIOW, Mia: Ukraińſkie, w WoiewództwieKiowſkim, nad *Dnieprem*, o mil 25 od *Kiowa*, 50 *Bracławia*. Dług: 50. 5. ſzer: 49. 25.

KANISKA, *Caniſca*, Miaſto w Węgrzech niż: gł. Hr. *Salavar*, niedobyte, poddałoſię iednak Ceſarzowi w R. 1690. leży nad rzeką *Drava*, o mil 42 od *Budy*, 55 *Wiednia*. Dł. 35. 12. ſz. 46. 23.

KAOCHEU, Mia: Chińſkie, półn: gł. pr. *Quanton*, w okolicy obfitey w pawy, czaple, i marmur, przy brzegach łowią perły, ryby ze czterma oczyma, i raki, które na wietrze położone w kamień ſię obracaią. Dł. 129. ſz. 22. 23.

KAPOSWAR, For: w Węgrzech niż: od rzeki *Kapos*, nad którą leży, nazwana, o mil 12 od *Tolna*. Dług: 36. 38. ſz: 46. 28.

KARNMANIA, Miaſto Am: połud: w pr. tegoż nazwiſka, w ſtaroſtwie *S. Fè*, ma potoki, z których dźicy mieſzkańcy biorą ſol bardzo dobrą i białą. Dł. 305. ſz 5. 18.

KARELIA, *Carelia*, pr. Finlandſka wſch: dźieliſię na Moſkiewſką; ktorey gł. ieſt *Povencia*, i Szwedzką; znowu dźieliſię na Karelią *Finnicka* nazwaną, ktorey gł. ieſt *Wibourg*, i na *Karelią Kexholm*, teraz prawie cała należy do Roſsyi, przez traktat *Nieſtadt*.

KARGAPOL, *Cargapolis*, M. Roſsyiſkie, gł: pr. tegoż nazwiſka, niedaleko ieźiora, o mil 50 od *Archangel*, 125 *Moſkwy*: Dł. 55. 44. ſz. 52. 4.

KARMEL, *Carmelus*, góra w *Paleſtynie*, albo w Zydowſkiey źiemi, na połud: Mia: *Ptolomaida*, á na półn: Mia: *Dora*, część iey na mil 23 wkoło, nazywaſię polem melonow, że pełna kamieni maiących podobieńſtwo Melonow; ma laſy pełne ptaſząt, i wkoło wśi wiele należących do Arabow. Tu mieſzkał niegdyś Prorok Eliaſz.

KARNIA, pr. Eur: Turecka, w *Albanii* niż: nazywaſię także *Deſpotat*.

KARPACKIE góry, przeciąg gór od wſchodu do zachodu, poczynaiąſię za Kamieńcem, na *Podolu*, dźieląc *Polſkę* od *Węgier*, i *Tranſilvanii*, kończąſię w *Szląsku*, wydaią wiele rzek i potokow: maią nieco kruſzcow miedźianych, i po wyżſzych wierzchach, śniegi.

KAS-

KASSIN, obacz *Monte Caſſino*.

KAZAN, *Caſſania*, Królеſtwo Az: żyżne w zboże, owoce, drzewo do robienia okrętow. Car *Waſylewicz* w R. 1554 podbił go ſobie.

KAZAN, Mia: gł. pomienionego Królеſtwa z zam: mocnym i arſenałem, wźięte przez Jana *Waſylewicza* Cara Moſkiewſkiego w R. 1551. l. nad rz: *Kazanka*, niedaleko rzeki *Wolgi*, w którą wpada. Dł. 69. ſz: 55. 38.

KEHUE, ob: *Hue*.

KEISERBERG, Fr. m. w *Alſacyi*, w okolicy *Haguenau*, o mil 2 od *Colmar*. Dług: 25. ſzer: 48.

KEISERLAUTERN, *Cæſarea ad Lutram*, Mia: Niem: w Palatinacie niż: dawniey wolne, ale od R. 1402 hołduie Elektorowi Palatinowi: wźięte przez Fr. w R. 1688. l. nad rzeką *Lauter*, o mil 10 od *Worms*, 14 *Moguncya*: Dług: 25. 26. ſz: 49. 26.

KEISERSTUL, Mia: i zam: Szwaycarſkie w *Baden*, ma moſt na rzece *Ren*. Dłu: 26. 15. ſz. 47. 40.

KEISWERD, *Cæſaris Inſula*, Mia: Niem: w Dyec: Kolońſkiey, w Xięſtwie *Berg*, hołduie Xiążęciu Neoburgſkiemu: Elektor Kolońſki w R. 1701 uſtąpił go Fr. ktorym Xiąże *de Naſſau* Generał Alliantow w R. 1702 po dwumieſięcznym oblężeniu odebrał i zburzył mury. l. nad rz: *Ren*, o mil 3 od *Duſſeldorp*, 9 *Colonia*. Dł. 24. 24. ſz. 51. 16.

KEITH, wyſep Szkocki połud: na rzece *Forth*, obfity w paſtwiſka. Dług: 14. 46. ſz. 56. 20.

KELL, Forteca Niem: bardzo potrzebna, na prawym brzegu *Renu*, wyſtawiona przez Fr. z abryſu Pana *de Vauban*, dla zaſłonienia Strasburga, uſtąpiona w R. 1697 Ceſ: traktatem Riſwickim którą iednak Fr. w R. 1703 odebrali, ale traktatem Raſtadſkim oddali Ceſarzowi.

KELLES, Mia: i Baronia Jrlandſka, w pr. *Leinſter*, nad rz: *Blackwater*. Dług 10. 44. ſz. 53. 45.

KELLINGTON, Mia: Ang: w *Cornval*, poſyła dwóch Deputatow na parlament. l. o mil 60 od *Londynu*.

KEMAC, *Camachus*, For: Az. przy gr. *Natolia*, powiadaią że na początek wioſny przez trzy dni ſpadaią tu z nieba pewne ptaſzki, bez pierza, wielkości wróbla, ktorym przez te trzy dni wyra-

ſta-

ſtaią ſkrzydła zgodne do latania. l. nad rz. *Eufrates*, o mil 7 od miaſta *Arzendgian*.

KEMPTEN, *Campidona*, M. Szwabſkie, w Państwie Opata Kempteńſkiego, ktòry ieſt Xiążęciem S. P. R. i ma głos na ſeymach. Wolne od R. 1525: luterſkiey ſekty; wźięte przez Szwedow w R. 1632, odebrane przez Ceſarza w R. 1633, poddałoſię Bawarczykom w R. 1703, ale potym przy wolności zoſtało. l. nad rz. *Jller*, o mil 12 od *Londau*. Dł. 28. ſz. 47. 42.

KENDAL, *Concangium*, Mia: w *West-Morland* han: l. na niźinie, nad rz. *Ken*, od ktòrey bierze nazwiſko, o mil 60 od *Londynu*. Dł. 14. 35. ſz: 54. 22.

KENNEMERLAND, prow: znaczna Holl: pòłn: maiąca Miaſta przednieyſze *Alcmar*, i *Beverwick*.

KENOQUE, For: w *Flandrii* Auſtryackiey: wźięta przez Fr. w R. 1744. l. między *Furnes*, i *Ypre*, o mil 2 od *Diſmuda*. Dł. 20. 26. ſz. 50. 58.

KENT, *Cantium*, pr. Ang: na 53 wkoło, piękna, i bogata, obfita w zboże, drwa, paſtwiſka, łoſoſie, pſtrągi wyśmienite: dawniey zwałaſię Kròleſtwem, iakoż i teraz ma wielkie przywileie: dźieliſię na trzy części *Dunes* kray zdrowy ale ubogi: *Bagna*, kray niezdrowy, ale bogaty: i część połud: kray zdrowy i bogaty. *Cantobery* ieſt gł. graniczy od pòłn: rz: *Tamis*, al: *Teems*, od wſch: morzem, od połud: pr. *Suſsex*, od zach: pr. *Surrei*.

KENTZINGEN, Niem: mia: w *Briſgow*, zepſował mu mury Marſzałek *de Villars* w R. 1703. l. nad *Elz*. Dług: 25. 26. ſz: 48. 15.

KERMAN, *Carmania*, prowincya Az: w *Perſyi* połud: ſą tu pewne owce, ktòre popaſſzy ſię na nowey trawie, od ſtycznia do maju, puſzczaią wełnę zoſtaiąc gołe iak wieprz oprawny, ktòrą wełnę zbieraią, i naywiękſzy handel nią prowadzą. l. nad cieśniną Perſką.

KERMEN, *Germia*, M. Europeyſkie, Tureckie, w *Romanii*, niedaleko *Adrianopola*.

KERMENT, Mia: Węgierſkie, pod ktòrym w R. 1664 przegrali Turcy bitwę. l. nad rzeką *Raab*.

KERRI, *Kerrienſis Comitatus*, Hr. w *Jrlandii*, w pr. *Münſter*, nad *Schanon*, na mil 20 wdłuż, 16 wſzerz, w gòrach i laſach; żyżne w zbożę; zamyka 8 Baroni.

KE

KESMARG, *Tyropolis*, Mia: Węgierſkię w Hr. Spiſkim, nad rzeką *Paprad*.

KESROAN, przeciąg gòr Azyatyckich, w powietrzu zdrowym; obfituią w zboże, owoce wyśmienite; mieſzkaią tu Maronici i Melchici, lud przyiemny i pobożny, ale ubogi. leżą te gòry przy gran. *Syrii*, i łącząſię z gòrą *Liban*.

KASSEL, *Caſtellum Menapiorum*, wieś w *Geldryi* wyż: wielka z zam: gł. okolicy ſwego nazwiſka; uſtąpiona Pruſakowi traktatem Utrechtſkim. l. nad rzeką *Moſa*, między *Venlò*, i *Ruremund*. Dł. 23. 48. ſz. 51. 22.

KESTEVEN, okolica Ang: iedna z trzech części pr. *Lincoln*, w zdrowym powietrzu, w źiemi lubo ſuchey, iednak żyżney.

KEXHOLM, *Kexholmia*, M. Roſsyiſkie, w *Karelii*, wźięte Szwedom. l. nad ieźiorem *Ladoga*, niedaleko nowego *Kexholm*, o mil 13 od *Wiborg*. Dług: 48. 40. ſz. 61. 22.

KEYHOOKA, Mia: Am: w nowey Hiſz: od połud: morza *Campecho*, handlowne.

KHESSEL, rz: Az: w Tatarzech, w kraiu *Usbeck*: wielka, niełączyſię iuż z *Caſpium*, ale wpada w ieźioro *Atall*.

KHOTOL, Mia: Az: Tatarſkie, głowa ſwey okolicy przy *Balck*.

KHOVAREZEN, kray Az: od rzeki *Gihun*, żyżny, gdźie można polewać źiemię. mieſzkaią Uſbeckczykowie.

KIAM, *Cœruleus fluvius*, rzeka Az: Chińſka, o ktòrey Chińczycy mòwią: *morze nie ma brzegow, á Kiam nie ma dna.*) między byſtremi ſwemi wodami ma pewne wyſepki, na ktòrych rodźiſię ſit od 10 i 12 ſtop w wyż, ktòrym po miaſtach okolicznych palą; wpada w morze wſch: niżey Miaſta *Nanching*.

KIANGSI, *Kiangsia*, prowincya Chińſka, na pòłn: pr. *Nanghing*, iedna z nayludnieyſzych, i nayżyżnieſzych: ieźiora i rzeki obfituią w rybę: ma naywyśmienitſze porcellany; zamyka 13 gł. 67 mnieyſzych miaſt, i więcey 6 millionow mieſzkańcow zabobonnych, i wierzących że duſze ludzkie wſtępuią czałem w bydlęta. *Nanchang* ieſt głową.

KIBURG, *Kiburgum*, Miaſto z zam: Szwaycarſkie, nad rzeką *Toes*, o mil 5 od *Zurig*, 7 *Schafhauſen*. Dług: 26. 25. ſz: 47. 20.

KIDGE, Mia; Az: gł. Kr: *Meeran*. Dł. 99. ſz. 27. 50.

Oo KI.

KIDWELL, Mia: Ang: w kraiu *Galles*, w pr. *Karmarthen*. Dł. 13. ſz. 51. *42*.

KIELL, *Kilonium*, M. i zam: Niem. w *Saxonii* niż: gł. Xięſtwa *Holſteyn*, i rez: Xiążęcia *Holſteyn-Gottorp*, z Akad: założoną w R. 1665; miewa walny po trzech Krôlach iarmark. l. przy końcu morza *Killerwick*, przy uściu rz. *Schwentin* w Balt: o mil 10 od *Sleſwick*, 15 *Lubeck*, 20 *Hamburg*. Dł. 27. *52*. ſz. 52. *26*.

KIENCHANG, M. Chińſkie oſme z głôwnych w pr. *Kiangſi*, z wſpaniałym pałacem; robią tu z ryżu napôy nazwany *Macu*, lepſzy (iak môwią) od Europeyſkiego wina, i piękny ſztof. Dł. 132. *30*. ſz. 27.

KIERNOW, Miaſto Litewſkie, dawniey rezydencya Xiążąt.

KILDAR, *Cella Quercus*, Jrlandſkie mia: w pr. *Leinſter*, gł. Hrabſtwa tegoż nazwiſka. Biſkup ieſt Sufraganem *Dublin*. Dług: 10. *36*. ſz. 53. *10*.

KILIA nowa, *Callatia*, Eur: Tureckie mia: w *Budźiak*; nazywaſię nowa, dla rôżnicy od dawney *Kilii* wyſepki, na *Dunaiu* ſiedzącey. l. przy uściu rzeki *Dunaiu*, o mil 36 od *Białogrodu*, 120 *Carogrodu*. Dł. 47. *55*. ſz. 45. *35*.

KILISTINOUS, narod i kray Am: pôłn: przy morzu *Hudſon*, niedaleko Fortecy *Bourbon*, lud ieſt mocny, rzutki, wyſokiego wzroſtu, odważny, do źimna i roboty przyzwyczaiony, tańca i śpiewania kochaiący, polowaniem żyie, niema miaſt ani wśi, ale ſię po polu wałęſa.

KILKENNY, *Kilkennia*, Mia: Jrlandſkie, w pr. *Leinſter*, gł. Hr. tegoż nazwiſka, bogate, ludne i handlowne; ma czyſte powietrze i wody, zkąd wyſzło przyſłowie, *że tuteyſze powietrze ieſt bez mgły, ogień bez dymu, woda bez błota.* l. nad *Muer*, o mil 3 od *Goura*, 8 *Dublin*. Dług: 10. *20*. ſze: 5 *56*.

KILLALA, albo Killaloo, *Lo berus*, Jrlandſkie mia: w pr. *Connaught* gł. Hr. *May*. Biſkup ieſt Sufraganem *Armagh*. l. nad morzem, o milę od *May*.

KILLALOW, Jrlandſkie m. w pr. *Connaught*, gł. Hrab: *Clar.* Biſkup ieſt Sufraganem *Caſsel* o mil 3 od *Limerick*, *30 Dublin*.

KILLIN, Mia: Eur: Tur: w *Budźiak*, lud: o mil 38 od *Benderu*.

KILLMALOCK, *Kilmalocum* Mia: Irlańſkie, w pr. *Munſter*, w Hr. *Limerick*, o mil 5 od *Limerick*. Dług: 8. *46*. ſz. 52. *58*.

KILRENIA, Mia: Szkockie w pr. *Fiffa*, przy morzu, o milę od *Crail*.

KIMI, *Kmia*, Mia: Szwedzkie, w *Lapponii*, gł. pr. l. przy uściu rzeki ſwego nazwiſka w morze *Bothnia*.

KIMSK, Miaſto w Tartaryi Roſsyiſkiey, w pr. *Tunguſca*, w tuteyſzey okoliey naypięknieyſze znayduiąſię kuny.

KIMTE-TCHIM, Mia: Chińſkie, w pr. *Kiangſi*, w powiecie *Foulean*, bardzo handlowne, nie obmurowane, ale piękne ma ulice, wielką liczbę mieſzkańcow. tu naylepſze robią porcellany.

KINGORN, *Kinhurnia*, Mia: Szkockie, w pr. *Fifa*, nad rzeką *Forth*, o mil 3 od *Edemburg*, 112 *Londynu*. Dług: *14*. *50*. ſzer: 56. *53*.

KINGS-KONTI, okolica Jrlańſka, w pr. *Leinſter*, na mil 16 wdłuż, á 5 wſzerz. *Philippe-Towne* ieſt gł.

KINGSAL, *Kinſalia*, Miaſto Jrlańſkie, w pr. *Munſter*, ludne i handlowne, z portem o mil 4 od *Cork*. Dług: 9. *10*. ſz: 15. *36*.

KINGSTON, Mia: Ang: w Hrabſtwie *Surrey*, tu bywaią rady. l. nad rzeką *Tamis*, o mil 3 od *Londynu*. Dług: 17. *18*. ſz. 51. *24*.

KINGTUNG, Mia: Chińſkie, 7 gł. w pr. *Junnan*, z moſtem na żelaznych łańcuchach nad głęboką niźiną, o mil 10 od Miaſta *Junnan*. Dług: 119. *40*. ſz. 26. *10*.

KINHOA, *Venerisflos*, Miaſto Chińſkie; 5 gł. w pr. *Chekiang*, robią tu z ryżu piwo bardzo dobre: tuteyſi mieſzkańcy naylepſi na całe Chiny ſą żołnierze. Dł. 136. *55*. ſz. 28. *17*.

KINROS, Mia: Szkockie, gł. Hr. tegoż nazwiſka, o mil 6 od *Edemburg*, 116 *Londynu*. Dł. 14. *22*. ſz. 56. *15*.

KINSTOR, Mia: Szkockie, w Hr. *Aberden*. Dł. 15. *30*. ſz. 57. *58*.

KIOW, *Kiovia*, Mia: gł. Ukrainy, handlowne, ſtolica Metropolity całey Ruſi, z Akademią, dźieliſię na ſtare i nowe; ma bogate klaſztory, piękne i wſpaniałe Kościoły, z ktôrych ieden ma dach pozłacany, pod ktôrym rozległe podźiemne lochy, w ktôrych wiele ciał świętych odpoczywa, hołduie Roſsyi. l. nad rzeką *Dnieprem*, o mil 76 od *Kamieńca*, 165 *Warſzawy*, 190 *Krakowa*. Dług: 49. *28*. ſzer: 50. *12*.

KIOWSKIE Woiewòdztwo, ma powiatow 3, Kiowſki, Zytomirſki, i Owrucki; i ſtaroſtw 8. Woiewòdztwo ſeymikuie w Zytomierzu, lub w Owruczu, obiera Poſłow 6, Deputatow 2, Komiſſarza 1; część tego Woiewòdztwa oddana ieſt Moſkwie w R. 1686, część także tego Woiewodztwa ieſt pod Turkiem; część iednak niemała do Polſki należy.

KIPSCHACH, kray duży Europeyſki, i Az: Kozacki między rzekami *Dnieprem* i *Jaik*, obfity w zboże, i bydło, pod rożnemi Panami, i częścią pod Roſsyą. *Seray* ieſt gł.

KIRCBERG, okolica w Palatynacie niż.

KIRCKBERG, okolica i Hr. Szwabſkie Auſtryackie, niedaleko *Ulma*.

KIRCBERG, okolica Szwaycarſka, w Hrabſtwie *Tockenburg*.

KIRKALD, Mia: Szkockie, w pr. *Fifa*, o mil 3 od *Edemburg*, 113 *Londynu*. Dług: 14. *45*. ſz. 56. *20*.

KIRKUBRIGT, *Kirkembrigia*, Szkockie mia: w pr. *Galloway*, przy uściu rzeki *Dee*, o mil 123 od *Londynu*. Dług: 13. *18*. ſz. 55. *8*.

KIRKEWAL, *Carcoviana*, Szkockie mia: gł. wyſpu *Pomona* przednieyſzego z Orkadow, ma piękny Kościoł i walne iarmarki. l. na mieyſcu weſołym, na śrzodku wyſpu; o mil 87 od *Edemburg*, 200 *Londynu*. Dł. 14. 58. ſz. 58. *56*.

KIRN, Hr. w cyr: Ryńſkim, i mia: tegoż nazwiſka, gł. Hrab: o mil 6 od *Creütznach*.

KISMICH, wyſep na cieśninie Perſkiey, na mil 20 wdłuż, á 2 wſzerz, żyżny, i ludny; na brzegach łowią perły, *Bacharein*, zwane.

KITZINGEN, Mia: Niemieckie, w *Franconii*, w Dyec: *Würtzburg*, nad rzeką *Men*.

KLERGOW, okolica przy gr. Szwaycarſkiey, w ktòrey ieſt *Neühauſen*.

KLETTENBERG, Miaſto Szwaycarſkie, należy do kantonow Panow Hrabſtwa *de Baden*, ale Biſkup Konſtancyeńſki ma źwierzchność. leży nad rzeką *Arr*, o milę od *Walsdhut*. Dług: 25. *56*. ſzer: 47. *35*.

KNAPDAL, okolica Szkocka, w pr. *Argil*.

KNARESBOROUGH, Mia: Ang: w *Torck*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 5 od *Londynu*. Dł. 15. 59. ſz. 53 56.

KNO-

KNOCKFERGUS, *Rupes-Fergusii*, Mia: z zam: Jrlańſkie, w pr. *Ulſter*, gł. Hr. ſwego nazwiſka, z portem, o mil 3 od *Dublin* i *Belſas*. Dł. 11. *42*. ſzer: 54. *45*.

KOCHERSBERG, *Concordia*, Fr. mia: w *Alſacyi* niż: tu Alliantow pobito w R. 1677. l. między *Severina* i *Strasburg*. Dł. 26. *17*. ſz. 48. *41*.

KOCKENHAUSEN, *Kohenſium*, Mia: i zam: Inflantſkie, w pr: *Letten*, hołduie Roſſyi. l. nad rz. *Dzwina*, o mil 17 od *Rygi*. Dłu: 43. *38*. ſz. 56. *40*.

KOENIGSTEIN, Niem: m. w Elektoracie Mòguńſkim, o mil 4 od *Moguncyi*. Dł. 26. *4*. ſz. 50. *5*.

KOL, mia: gł. *Lapponii*, Roſs: z portem, przy uściu rzeki ſwego nazwiſka w morze lodowate.

KOLOMENSK, Mia: Roſs: na gòrze niedaleko Mia: *Moſkwy*. Dł. 57. *28*. ſz. 55. *28*.

KOŁOMNA, Mia: Roſsyiſkie w Xięſtwie Moſkiewſkim, obmurowane. l. nad rz. *Okka*, o mil 18 od *Moſkwy*. Dł: 58. *2*. ſz: 54. *50*.

KOŁOMYJA, *Coloma*, Polſkie mia: powiat i ſtaroſtwo w ziemi Halickiey, ſławne z kopania ſoli. l. nad rzeką *Prut*, o mil 12 od *Halicza*. Dł: 44. ſz: 48. *45*.

KOLNO, obacz *Coln*.

KOLOUR, *Salamis*, wyſep Grecki, i na nim mia: tegoż nazwiſka, na morzu *Engia*, o mil 5 od *Aten*. Dł: 41. *40*. ſz: 38.

KOM, *Comum*, Mia: Perſkie, w *Jrack-Agemi*, wielkie, w przednieyſzym meczecie ſą wſpaniałe nagrobki, i pewne komòrki dla ucieczki dłużnikow nieſpoſobnych do wypłaceniaſię, ktòrzy uciekſzy z funduſzu maią tego meczetu iedzenie. l. na ròwninie obfitey w ryż, i wyśmienite owoce, à zwłaſzcza iabłka granaty. l. o mil 50 od *Casbin*, *60 Hiſpahan*. Dług: 69. ſzer: 34. *20*.

KOMORRA, *Crumenum*, M. Węgierſkie, gł. Hr. tegoż naz: wielkie, piękne, i tak mocne, że go nigdy Turcy wźiąć niemogli. Mieſzkańcy ſą obrządku Greckiego, lud barzo weſoły. leży nad rzeką *Dunaiem*, o mil 6 od *Rahab*, i *Neuhauſel*, 15 *Presburg*, 25 *Wiednia*. Dług: 36. *8*. ſzer: 47. *50*.

✠ To miaſto w R. 1763 przez trzęſienie źiemi razy 90 mocniey i ſłabiey ponowione znacznie zruynowałoſię.

KOMORRA, ob: *Comorra*.

KONGAL, *Congella*, mia: w Noruegii w Guberniy *Bahus*,

traktatem Roschidskim w R 1638 Duńczyk ustąpił go Szwedom. l. nad *Gothelba*. Dług: 29. *10*. sz: 57. *50*.

KONICSWINTER, Miasto w Elektoracie Kolońskim. l. nad rz. *Ren*.

KONIGSBERG, obacz *Krolewiec*.

KONIGSBERG Mia: rożne, iedno w Szląsku; drugie w Czechach z zam: niedaleko *Eger*, o mil 8 od *Folkenau*; trzecie w Lusacyi wyż: czwarte w Hassyi, piąte w Elektoracie Brandeburskim; szoste w Frankoniy hołduie Domowi *Saxe-Weimar*, o milę od *Schwenfurt*. Dług: 28. *12*. sz. 50. *6*.

KONIGSFECK, mia: zam: i Hr. Szwabskie. l. między *Buchau i Uberlingen*. Dł. 27. *5*. sz. 45. *53*.

KONIGSFELD, okolica Szwaycarska, bogata i żyżna, należy do kantonu *Bern*, o milę od *Brouk*.

KONIGSGRATZ, *Reginæ-Gradecium*, Miasto Czeskie. Biskup iest Sufragenem Praskim. leży nad rzeką *Elba*, o mil 14 od *Glatz*, *25 Praga*, *46 Wiednia*. Dł. 33. *50*. sz. 50. *10*

KONIGSHOFFEN, Niem: mia: w *Franconii*, w Biskupstwie *Würtzburg*, mocne. Tu rodził się Jan *Müller*. l. o mil 6 od *Würtzburg*. Dł. 27. *18*. sz. 49. *38*.

KONIGSLUTTER, *Lutera Regia*, Niem: mia: w Państwie *Brunswick Wolfenbutel*, z sławnym Opactwem. Dług: 28. *6*. szer: 52. *2*.

KONIGSOR, zam: w *Westermanland*, dla przeiazdki Krola Szwedzkiego.

KONIGSTEIN, *Konigstennium*, Niem: mia: w Elektoracie Saskim bardzo mocne. tu August III Krol Polski w R. 1757 bronił się Krolowi Pruskiemu, gdy ten zaiachał Saxonią. l. nad rzeką *Elba*, o mil 4 od *Pirn*.

KONITZ, *Conitia*, Miasto w Prusiech Polskich. nad potokiem *Broo*, o mil 4 od *Chełmina*, 20 *Gdańska*. Dł. 86. *15*. sz. 43. *36*.

KONSTANTINOPOL, ob: *Carogrod*.

KONSTANTYNOW, *Constantinovia*, Pol: m: w Woiewodztwie Wołyńskim: tu były bitwy w R. 1648 i w 1651. Dług: 46. *12* sz: 49. *46*.

KOPENHAGEN, *Hafnia*, M. Duńskie wielkie i mocne, z zamkiem, portem bespiecznym, i Akademią założoną od Chrystyana I w R. 1479, zrabowane w roku 1242 przez mieszkańcow Miasta *Lubeck*, wzięte w R. 1262 przez Parimunda Xiążęcia wyspu *Rugen*, także zrabowane w R. 1361 przez Szwedow, i w R. 1369, przez tychże oblężone bez skutku w R. 1427; pożarem zepsowane w R. 1728. l. na brzegu wsch: wyspu *Zelandia*, o mil 40 od *Hamburg*, *80 Stockolm*, 110 *Amsterdam*, 170 *Londynu*, 180 *Paryża*. Dł. 30. 25. sz. 55. *41*.

KOPERSBERG, *Caprimons*, góra Szwedzka, w *Dalecarl*. kopią tu kruszec miedźiany na skarb Krolewski z ktorych iam wychodźi dym bardzo zdrowy dla choruiących na pierśi.

KOPERSBERG, Mia: niedaleko pomienioney gr.

KOPING, Mia: Szwedzkie w *Wertmanland*. Dług: 34. *15*. sz. 59. *38*.

KOPOR, Mia: Ross: w *Jngryi* ustąpione Szwedom przez przymierze w R. 1617, ale przez Piotra wielkiego na początkach wieku tego odebrane. Dł. 47. 25. sz. 59. 36.

KOPYS, Mia: Litewskie. w Woiewodztwie Mścisławskim, nad *Dnieprem*. Dług: 29. *8*. sz. 54. *3*.

KORASAN, obacz *Chorasan*.

KRORELIA, ob: *Karelia*.

KORYNT, *Corinthus*, Miasto w *Morea*, dawniey sławne i oyczyzna wielu znacznych w naukach ludźi; ma Arcybiskupa, ktory mieszka w klasztorze Bazyliańskim S. Jerzego. S Paweł naypierwiey tu opowiadał Ewangelią. W R. 1152, za Ces: Manuela, Rugerius Krol Nepolitański wźiął go, i potym rożnym Panom hołdowało, ktorzy go ustąpili Wenetom; tym potym odebrał Machomet II, ktorzy lubo w R. 1687 znowu odebrali; musieli iednak w R 1715 oddać Turkom, ktorży trzymaią. l. na grobli morskiey, swego nazwiska o mil 6 od *Tebe*, 16 *Aten*. Dłu: 40. *58*. szer: 38. *14*.

KORYNT, *Corinthius Jsthmus*, grobla morska, łącząca *Grecyą* z *Morea*, uczyniona (iako mowią) dla łatwieyszego dośćia wyspu.

KORSOA, *Corsoa*, Duńskie mia: w *Zelandii*, z zam: nad Balt: o mil 14 od *Kopenhagen*. Dł. 28. *55*. sz. 55. *22*.

KORSUN, Mia: Ukraińskie, wystawione od Krola Stefana Batorego w R. 1581. tu kozacy pobili Polakow w R. 1588. hołduie Rossyi. Dług: 49. *55*. sz. 49. *3*.

KOSSEL, Szląskie mia: w Xięstwie *Oppellen*, mocne. leży mię-

między *Beutem*, i małym *Głogowem*, niedaleko rzeki *Oder*. Dł. 35. *58*. ſz. 50. *24*.

KOZACY, narod między Ruſią, Tatarami, i Turecką źiemią ſiedzący: dźielisię na dwie częśći. *Zaporozcy*, część Ukrainy koło progow na Dnieſtrze będących trzymaią: bitni ſą ale wielu łupieztwem ſię bawią, poddalisię Polſzcze w R. 1562, ale w krotce poſzli pod Moſkalow, potym za Mazepy poduſzczeniem przedalisię na ſtronę Karola II. Krola Szwedzkiego, za co Piotr wielki wygrawſzy z Szwedami pod *Pułtawą*, wiele kozakow ſrodze ſkarał. Gł. tego kraiu ieſt *Baturin*. Drudzy kozacy nazywaiąſię *Dońſcy*, że nad *Donem* rzeką ku wſchodowi ſiedzą. nieſą tak weſeli iak Zaporoſcy, łupieztwem ſię bawią, przychylnieyſi ſą Moſkwie.

KRAIBURG, *Carrodunum* Bawarſkie mia: nad *Jnn*, o mil 6 od *Burhauſen*. Dług: 30. *6*. ſz. 48. *5*.

KRAKOW, *Cracovia*, Mia: gł. Polſkie. ma piękne Kościoły między ktoremi przodkuie wſpaniałością Katedr: maiący dzwon *Zygmunta*, nieposſpolitey wielkośći. Biſkup ieſt Sufraganem Gnieznieńſkim, i Kanclerzem Akademii matki nauk w Polſzcze. założoney od Każimierza Krola w R. 1343. á ucaloney przez Jagełłę w R. 1400: wźięte przez Szwedow w R. 1702, i wiele poniosło ſzkod podczas nieſzczęśliwego związku przeciwko Augustowi II. Oyczyzna Staniſława Hoziuſza. l. nad *Wiſłą*, o mil 45 od *Warſzawy*, *62* *Wiednia*, 255 *Carogrodu*, 270 *Moſkwy* i *Paryża*. Dł. 38. ſz: 50. *8*.

KRANOWITZ, Miaſto w Szląſku wyż: w pr. Opawſkiey Dł. 85. *48*. ſzer: 50. *10*.

KRAPITZ, Mia: w Szląſku wyż: hołduie Xiążęciu Oppelen, l. nad *Oder*. Dług: 36. *40*. ſzer: 50. *38*.

KRASNOBROD. Polſkie m. w Woiewodztwie Lubelſkim, ſławne z wygraney Jana *Sobieſkiego* Krola Polſkiego, nad Tatarami.

KRASNYSTAW, *Craſnoſtavia*, Mia: i powiat w źiemi Chełmſkiey, z katedrą Biſkupa Chełmſkiego. l. nad rz. *Wieprz*, o mil 4 od *Chełma*, 5 *Zamośćia*.

KREMPE, *Crempa*, Duńſkie mia: w Xięſtwie *Holſteyn*, mocne z zamkiem, o mil 12 od *Hamburg* 22: *Lubeck*. Dług: 26. *56*. ſzer: 54. *3*.

KREMS, *Cremſium*, Niem: m. w Auſtryi niż: l. nad *Dunaiem*, o mil 15 od *Wiednia*. Dług: 35. *22*. ſzer: 48. *22*.

KRIM, *Crimea*, albo *Cremia*, albo *Cherſoneſus Taurica*, wyſep, na czarnym morzu, lądu Tatarow mnieyſzych tykaiący: ma wiele gor, i wiele wyſtępkow na morze, ktore odciawſzy ledwieby niemiał podobieńſtwa iaia. Dł. od 55. *25* do 59. *30* ſzer: od 46. *27*. do 48. *10*.

KRIM, *Crimea*, M. w Tatarzech mnieyſzych opadłe.

KRINOCK. Szkockie miaſteczko, z portem. l. nad morzem *Krinock*.

KROACYA. *Croacia* al: *Corbovia*, pr. Węgierſka, lud ma bitny, hołduie większą częśćią Auſtryi. *Carleſtadt* ieſt gł. graniczy od połn: z *Carniola*, i Słowieńſką źiemią; od wſch: *Boſnią*, od połud: *Dalmacyą* i morzem Weneckim, od zach: tymże. Mieſzkańcy ſą Obrządku Greckiego po częśći unici, za ſtaraniem Bazylianow. ktorych tu terazniey-ſza Rz: Ceſarzowa Jeymość z Biſkupſtwem Unickim fundowała.

KROLEWIEC, *Regiomontum* Mia: gł. Kr. Pruſkiego, z ratuſzem wſpaniałym. w ktorym ieſt ſala na 274 wdłuż, a 59 wſzerz, bez ſłupow, ktoreby podpierały, z Xięgarnią wyborną, z Akademią założoną w R. 1544; weſzli tu Moſkale w R. 1758. * leży nad rzeką *Pregel*, niedaleko Balt: o mil 25 od *Elbląga*, 30 *Gdanſka*, 65. *Warſzawy* Dł. 39. *10*. ſz. 54. *42*.

* Mocą Traktatu między Moſkwą i Pruſami w R. 1762 dnia 5 Maia, w *Peterburgu* zawartego, wrocili byli Moſkale, na dniu ſiodmym Czerwca, w tymże roku, *Krolewiec* Pruſakom, lecz znowu dnia ſiodmego Lipca przez manifeſt wydany odebrali, i aż dopiero dnia 8 Sierpnia zupełnie oddali nazad, przez nowy manifeſt z roſkazu Jmperatorowey Panuiącey.

KRONSSOT, Forteca Roſsyiſka, w *Jngrii*, na wyſpie *Retuzar* ludna. z portem, w ktorym ſtoią flotty Jmperatorſkie; o mil 5 od *S. Petersburg*.

KRUSZWICA, Mia: i zam: Polſkie, w Kuiawſkim, oyczyzna Piaſta. ktory z oracza zoſtał Krolem: l. nad ieźiorem *Gups*. Dł. 36. *32*. ſzer: 52. *34*.

KRZEMIENIEC, Polſkie m. źiemſtwo, i powiat, w Woiewodztwie Wołyńſkim. l. między gorami (na iedney z nich ſą znaki zam: Krolowey Bony) między potokami, o mil 4 od *Brodow*, 10 *Łucka*, 16 *Włodźimierza*, 18 *Lwowa*. Dług: 49. *49*. ſz: 50. *1*.

KRZESZOW, *Cresovia*, wieś Małopolska, w Woiewództwie Krakowskim, á w kluczu Tęczyńskim, sławna z wody mineralney smak i zapach śiarki maiącey, przeciwko wielu niemocom, żył, krzyżow, stawow boleniu wielce pomocney; taż przez napóy zażyta, krew czyści łaknienie zaostrza &c. l. o mil 3 od *Krakowa*.

KRZYCZEW, Mia: Litewskie, i starostwo nie sądowe w Woiewodztwie Mscisławskim. Wielu twierdzi, że tu rodźiłsię *Eskulapiusz*.. Dług: 50. *50*. sz. 53. *50*.

KRZYSZTOF (S.) wysep Am. ieden z Antille, na mil 25 wkoło, żyżny w cukier, i owoce, ma góry wysokie, z których z iedney kopią sol. Doszedł go Krzysztof *Columbus*, od którego ma i nazwisko, ale w tymże czasie i Ang: tu zaszli; podźielili ten wysep Hisz: i Ang: na dwie kwatery, lecz w R. 1713, mocą traktatu Utrechtskiego, zewszystkim dostałsię Anglikom, którzy opatrzyli go zamkami. Dług: 315. szer: 17. *30*.

KUBANS, *Cubani*, narod Tatarski, mieszkaiący ponad rzeką tegoż nazwiska, obyczaie maią Tatarow Krymskich, i maią własnego swego Hana, który może postawić woyska 40000.

KUDAK, *Kudachum*, Forteca Ukraińska w Woiewództwie Kiowskim, nad rzeką *Dnieprem*. Dł. 53. *20*. szer: 47. *50*.

KUFFSTEIN, For: Tirolska przy granicy Bawarskiey, wźięta przez Xiążęcia Bawarskiego w R. 1703, ale oddana w roku 1704. l. nad rz. *Inn*, o mil 14 od *Inspruck*, 20 *Muchen*. Dług: 29. *46*. szer: 47. *20*.

KUJAWY, *Cujavia*, Woiewództwo Polskie. przy granicy Pruskiey nad *Wisłą*, ma powiaty, *Brzeski Kuiawski*, *Radzieowski*, *Przedecki*, *Kowalski*, *Kruszwicki*.

KUR, *Cyrus*, rzeka Az: poczynasię od góry *Kaukaz*. obfita w iesiotry, wpada w Caspiiskie morze.

KURAB. Perskie mia: w pr. *Kesker*, o półmili od Caspiiskiego morza. Dług: 67. 50. sz: 37. *36*.

KURGAN, rzeka Az: maiąca zdroiewisko w *Chorasan*, obfita w ryby, idźie przez *Astabat*, i wpada w *Caspium*.

KURLANDIA, *Curlandia*, X. w Inflanciech: Xiążęcia gdy raz obierze Rzeczpospolita Polska, panuie poki stanie familii. *Nitawa* iest głową: graniczy od północy cieśniną Inflantską, i rzeką *Dzwiną*, od wschodu tąż, † powiatem Bracławskim, od południa *Żmudźia*, od zachodu Baltyckim.

KUTTENBERG, *Guttemberga*, Czeskie miasteczko w którego okolicy iest góra maiąca kruszec srebrny. l. o mil 15 od *Pragi*. Długości 33. *12*. szerokości 40. *56*.

KUZMA-DEMIANSKOY, M. Rossyiskie. w Tatarzech. o milę od rzeki *Wolga*, 13 *Wasylgorod*. Dł. 65. *5*. sz. 56. *2*.

KYBURG, albo *Kylburg*, M. Niemieckie, w Elektoracie Trevirskim, nad rzeką *Kill*, o mil 8 od *Trevir*. Dług: 24. *12*. szer: 50. *2*.

KYLE, *Coralia*, prowincya Szkocka południowa bardzo żyżna, i pełna szlachty, iedno tylko ma Mia: *Aire*.

KYNETON, Miasto Angielskie, w prowincyi *Warwick*, handlowne. l. o mil 20 od *Londynu*. Dł. 16. *5*. sz. 52. *8*.

L. L. L.

LAA, albo *Laab*, Niem: m. w Austryi niż: tu Cesarz Rudolf *de Hapsburg* zbił Ottokara Króla Czeskiego; zkąd poszło, że dom Austryacki trzyma *Styrią*, *i Austryą*. Tu w R. 1260 Czesi zbili Węgrow, i Króla Bela. l. nad rzeką *Teya*, o mil 11 od *Wiednia*. Dł. 33. *36*. sz. 48. *43*.

LAB, Mia: Eur: Tureckie, w *Servii*, o mil 28 od *Nissa*.

LABOURD, *Capurdensis tractus*, okolica Fr. w *Gascogne*, nad morzem, iest częścią pr. *Biscaye*, obfita w owoce. mieszkańcy tuteysi szczycąsię bydź wynalazcami łowienia wielorybow: *Bajona* iest gł.

LABRADOR, *Estotilandia*, kray Am: półn: przy morzu *Hudson*, z muy, nie zupełnie wiadomy. Mieszkańcy dźicy, nazywaiąsię *Eskimaux*.

LAC *Superieur*, ieźioro Am: półn: w *Canada*, rybne, zdaiesię być morzem, gdyż ma 500 mil wko

wkoło.

LADENBURG, *Ladenburgum* Niem: mia: w Palatinacie *Renu*, hołduie Biſkupowi *Worms*, i Elektorowi *Palatinowi*. l. nad rzeką *Necker*, między *Heidelberg*, i *Manheim*. Dług: 27. *17*. ſzer: 49. *27*.

LADOGA, ieźioro Roſsyiſkie, obfite w łoſoſie, i pſtrągi, długie na mil 36, á na 20 ſzerokie.

LADOGA, M. l. nad tym ieźiorem. Dł. 51. *4*. ſz. 60.

LAGOS de PERA, *Lacobrica*, Mia: Portug: w *Algarvii*, z zam: i portem nad morzem, o mil 48 od *Lisbony*. Dług: 8. *40*. ſze: 37.

LAGUNA, Mia: na wyſpie *Teneriffa*, niedaleko ieźiora tegoż nazwiſka, pięknie zabudowane. Dł. 1. *14*. ſzer: 28. *30*.

LAGUNE, Wenecka odnoga morſka, z 60 wyſepkami, na ktòrych ſtoi Miaſto *Wenecia*.

LAHOLM, *Laholmia*, Miaſto Szwedzkie, w pr. *Halland*, mocne z zamkiem i portem, niedaleko Balt: o mil 4 od *Elmſtadt*, 22 *Kopenhagen*. Dł. 30. *48*. ſz. 56. *32*.

LAHOR, *Lahorium*, Miaſto Az. w *Judoſtan*, gł. pr. ſwego nazwiſka, wielkie i iedne z znacznieyſzych Państwa *Mogol*; ma

fabryki na kobierce, i materye, wiele meczetow, poſągow bogatych, ſzpitalow, i łaźień wſpaniałych; trochę iednak ubyło wſpaniałości, iak Ceſarz tuteyſzy przeniòſł ſwą rez: l. w okolicy obfituiącey we wſzyſtko, á naybardźiey w cukier bardzo dobry, o mil 10 od *Dehli*, 115 *Agra*. Dług: 93. *3*. ſzer: 31. *40*.

LAJAZO, Mia: Az. Tureckie w pr. *Caramania*, niedaleko gòry *Montner*, na brzegu pòłn: morza ſwego nazwiſka, o mil 6 od *Jſsus* dawnego, gdźie Alexander zbił Dariuſza.

LAIG, *Latiniacum*, Miaſto w *Jsle de France*, z ſławnym Opactwem Benedyktyńſkim; oblężone bez ſkutku od Ang: za Karola VII Kròla Ang: wźięte w R. 1590 przez Alexandra *Farneziuſza*. l. nad rzeką *Marne*, o mil 4 od *Meaux*, 6 *Paryża*. Dł: 20. *20*. ſz. 48. *50*.

LALAND, *Lalandia*, wyſepka Duńſka, na Balt: obfita w zboże; miaſta ma *Nacſcow*, *Nyſted*, i *Saxoping*. Dług: 29. *3*. ſz. 54. *45*.

LAMBALLE, *Lamballium*, Fr. mia: w *Bretagne*, przednieyſze w Xięſtwie *Pontieure*. Podczas oblężenia tego miaſta, zabity ieſt Franciſzek *Lanon*, *ręka żelazna* na-

nazwany. l. o mil 7 od *S. Brieux*, 15 *Renes*. Długo: 15. *4*. ſzer: 48. *28*.

LAMBESC, *Lambeſca*, Fr: mia: w *Prouuence*, oyczyzna Antoniego *Pagiuſza* Franciſzkana, ſławnego z mądrych dźieł ſwoich.

LAMEGO, *Lamacum*, M. Portug: w *Beira*, z Biſkupem Sufr: *Braga*, i zam: o mil 12 od *Braga*, 60 *Lisbona*. Dług: 10. *18*. ſz. 41. *1*.

LAMPEDOSA, wyſepka na morzu Afr: przy brzegu *Tunis*, na mil 2 wdłuż, á 5 wkoło, teraz puſta, ale dla dobrego portu, okręty tu zaieżdżaią dla wźięcia wody; flotta Karola V. przy tey wyſepce utonęła w R. 1552. Dł. 30. *35*. ſz. 36.

LANCASHIRE, *Lancaſtria*, pr. Ang: w Dyec: *Cheſter*, po nad morzem Jrlandſkim, na mil 24 wkoło, w zdrowym powietrzu, żyzna po niżinach; woły ma bardzo wielkie, ma ieźior wiele, z ktòrych przednieyſze iedno zowieſię *Winder*, á drugie *Merton*; rzeki przednieyſze ſą *Lon*, *Meresey*, i *Ribble*. Mieſzkańcy ſą zdrowi, i niewiaſty roſtropne.

LANCASTR, *Mediolanum*, M. Ang: gł. pr. ſwego nazwiſka handlowne, ma piękny Kościoł: dało zaſzczyt kiku Xiążętom krwi Ang: ſławnym w hiſtoryach z zwadek mianych z Domem *Yorck*. l. nad rzeką *Lon*, o mil 2 od morza, 62 *Londynu*. Dł. 14. *35*. ſz. 54.

LANCELOT, *Junonia Jnſula*, wyſep Afr: ieden z Kanaryiſkich, między wyſpami *S. Clara*, *Alagranca*, *Roche*, i *Gratioſa*, na mil 7 wdłuż, á 2 wſzerz. wźiął go w R. 1417 Jan *Betancourt*, i uſtąpił Kròlowi *Caſtilii*, przez ktòrego doſtałſię Hiſz: Dł. 5. *25*. ſz: 28. *40*.

LANCIANO, *Lancianum*, M. Neap: w *Abruzzo* dalſzey, ma ſławne iarmarki. Arcybiſkup fundowany w R. 1562. l. nad potokiem, o mil 12 od *Chieti*, 110 *Neapol*. Dł. 32. *40*. ſz. 42. *12*.

LANDAU, *Landavia*, M. Fr. w *Alſacyi*, mocne, dawniey wolne, ale mocą przymierza *Münſter*, oddane Fr. wźięte od Jozefa Auſtr: Kròla Rzymſkiego w R. 1702, odebrane przez Fr. w R. 1703, ktòrym znowu wźiął Ceſarz w R. 1704, ale odebrawſzy go Francuźi na wieki otrzymali traktatem *Baden*. l. w okolicy żyżney i piękney nad *Queich*, o mil 3 od *Neuſtat*, 5 *Flisburg*, 108 *Paryża*. Dł: 28. *47*. ſz. 49. *11*.

LAN-

LANDAEU, dwa mia: iedno w Hr. *Valdeck*, ma na gòrze zamek, drugie w *Bawaryi* niżſzey, nad rz. *Iſer*.

LANDEN, *Landinum*, mia: w Brabancie Auſtryackim, w kwaterze *Lovanium*; tu pod wśią *Nervind* Marſzałek *de Luxemburg* w R. 1693 wygrał bitwę. l. nad rz. *Beck*, o mil 2 od *Filemon*, 7 *Lovanium* i *Huy*. Dł: 22. *40*. ſz. 50. *45*.

LANDERNEAU, *Landernacum*, Fr. mia: w *Bretagne* niż: gł. dawniey Baroniy *Leon*, nad rz: *Elhon*, o mil 8 od *Breſt*. Dł. 13. *22*, ſz. 48. *25*.

LANDES, *Ager Syrticus*, kray Fr. w *Gaſcogne*, piaſzczyſty, i nieżyżny, dźieliſię na wielki między *Bordeaux* i *Bayone*, i mały między gòrą *Marſam*, i *Bazas*.

LANDRECY, *Landrecium*, Fr. mia: w *Hannonii* mocne; wźiął go Franciſzek I. ale muſiał uſtąpić Karolowi V. lecz Ludwik XIV znowu wźiął go w R. 1655 które mu potwierdzono dźierżawę przymierzem Pireneyſkim; po ktòrym wzmocnił go Marſzałek *de Vauban*. Xiąże Eugeniuſz opaſał go był woyſkiem, ale uſtąpić muſiał w R. 1712. l. na piękney ròwninie, nad rzeką *Sambre*, o mil 7 od *Cambray*, 11 *Mons*, 35 *Paryża*. Dł. 21. *18*. ſz. 50. *4*.

LANDSBERG, Mia: i zam: w Xięſtwie *Bipontium*, gł. kantonu tegoż nazwiſka.

LANDSBERG, *Landsberga*, wiele Niemieckich miaſteczek; w *Bawaryi*, nad rzeką *Leck*; w Marchii Brandeburſkiey; w Pruſiech w pr. *Natangen*; w *Miſnii* w pr. *Oſterland*.

LANDSCROON, Forteca Fr. w *Alſacyi* wyż: w *Santgaw*, na gorze, o milę od *Baſilea*. Dł. 25. *7*. ſz. 47. *36*.

LANDSHUT, *Lanshutum*, M. Niem: w *Bawaryi* niż: mocne, ma zamek na bliſkiey gorze. l. nad rzeką *Iſera*, o mil 14 od *München*, i *Ratisbona*. Dług: 29. *50*. ſz. 48. *23*.

LANDSKROON, *Corona*, M. Szwedzkie, w pr. *Schon*, mocne uſtąpił go Duńczyk Szwedom w R. 1676, znowu przez moc odebrał, á w Roku 1679 znowu Szwedom oddał. l. nad cieśniną morſką *de Sund*, o mil 5 od *Kopenhagen*, i *Lunden*. Dł. 30. *45*. ſz. 55. *50*.

LANDSTUL, Niem: mia: w *Waſgovii*, ma zamek na ſkale, między *Bipontium*, i *Keiſer-Lautern*, Dł. 26. *20*. ſz. 49. *25*.

LANERK, Mia: i Hr. Szkockie, w pr. *Clydſdal*, 9 mil 9 od *Edemburg*, 116 *Londynu*. Dł. 14. *4*. ſz. 56. *10*.

LANGEAU, Fr. mia: w *Auvergne* niż: między gòrami, niedaleko od *Allier*, o mil 17 od *Clarmont*. Dług: 21. *10*. ſzer: 45. *5*.

LANGELAND, *Langelandia*, wyſepka Duńſka, na Balt: obfita w zboże, paſtwiſka, i ryby; ma mia: *Rutkoping*, z zamkiem, i iedną wieś. Dług: 28. *45*. ſz. 54.

LANGES, *Langeſium*, Francuſkie mia: w *Touraine*. l. w okolicy obfituiącey w wyśmienite melony, nad rzeką *Loire*, o mil 4 od *Tours*. Dług: 17. *58*. ſz. 47. *20*.

LALNGHE okolica Włoſka niewielka, ale ludna, i żyżna, dźieliſię na wyżſzą, ktòrey gł. ieſt *Albi*; i niżſzą, na połud: Hr. *Aſty*, w *Piemoncie*.

LANGION, Mia: Az: gł. Kr. *Laos*, mocne, i bogate, z wſpaniałym pałacem Kròlewſkim. nie wolno tu nikomu, opròcz *Talaprinſow*, z muru albo z marmuru mieć domow. l. nad rzeką, o mil 54 od *Ava*. Dł: 116. *20*. ſz. 22. *38*.

LANGRES, *Lingone*, M. Fr. gł. pr. *Baſſiny*, znaczne, i dawne, ma tytuł Xięſtwa i Par: z piękną ulicą. Biſkup ieſt Sufraganem *Lyon*, ktòrego Katedra ma przepyſzny chor. l. na gorze, niedaleko rzeki *Marne*, o mil 14 od *Dijon*, 25 *Troyes*, 63 *Paryża*. Dł. 22. *52*. ſz. 47. *52*.

LANGUEDOC, *Occitania*, pr. połud: Fr. nad morzem, na mil 90 wdłuż, á 40 wſzerz, obfita w zboże, owoce, wino wyśmienite, marmur, żelazo, drzewka lekarſkie; ma też pewne dęby ktòre rodzą cenobrę, i wiele źrzòdeł wod mineralnych: Ma trzech Arcybiſkupow, i 20 Biſkupow, ktòrzy od ſtanu duchownego poſyłaią Deputatow na ſeym generalny ſtanow. *Toulouſe* ieſt gł. gr. od pòłn: *Auvergne*, *Quercy*, i *Rovergue*, od wſch: *Delfinatem*, i *Provence*, od połud: śrzodźiemnym morzem, od zachodu *Gaſcogne*.

LANNOY, *Alnetum*, Fr. m. i Hr: w *Flandryi*, uſtąpione Fr. w R. 1667. l. o mil 2 od *Lilla*, 3 *Tournay*. Dług: 20. *55*. ſzer: 50. *40*.

LANZO, Włoſkie miaſteczko w *Piemonte*, nad rzeką *Stura*, o 15 od *Turin*. Dług: 25. *8*. ſz: 45. *2*.

LAON, *Laudunum*, Mia: Fr. gł. okolicy ſwego nazwiſka piękne,

kne, dawniey rez: Kr. han: zbożem. Biſk: ieſt Xiążęciem i Par, á Sufr: *Rheims*. l. na pagòrku, o mil 9 od *Soiſſons*, 12 *Rheims*, 131 *Paryża*. Dług: 21. *17*. ſz: 49. *33*.

LAOS, *Lavum*, Kr: Az: za *Gangeſem*, pełne laſow; obſite w ryż, owoce, ryby, i ſłonie. Kròl tuteyſzy według upodobania ſwego poddanemi rządźi, dwa razy tylko na rok wyieżdża publicznie; ma Vicereia generalnego i mnieyſzych 7 Vicereiow, i wiele Mandarynow, ktòrzy rządy ſprawuią. Mieſzkańcy ſą czarniawi, mocni, ſzczerzy, rozpuſtni, bałwochwalcy, zabobonni, bawiąſię polowaniem, i ryb łowieniem. *Langion* ieſt gł. graniczy od pòłn: *Chiną*, od wſchodu *Cochinchiną* i *Tonquin*, od połud: Kròleſtwem *Camboge*, al: *Camboda*, od zachodu Kròleſtwem *Siam*, i Państwem Kròla *Ava*.

LAPPONIA, kray wielki na pòłn: Eur: i *Scandinavii*, źimny; czyſte ma powietrze, i wyſokie gòry; obfity w paſtwiſka, bydło i iedźwiedźie, dźiki, bobry, ſokole, ielenie brodate, ktòre w ſanie zaprzęgaią. Zimą przez 3 mieſiące w ciąż tu ieſt noc, a latem przez 3 także mieſiące dźień. Mieſzkańcy ſą niſkiego wzroſtu ſzerokich pierſi, ciężkiey nogi; głowy maią duże, nos niſki i krotki, włos czarny, czoło ſzerokie ſą cholerycy, lubieżni, zabobonni, niebawiąſię łupieſtwem, ani kradźieſtwem; żyią długo bez śiwizny; chleb robią z ryb na proch ſtartych; domy maią nie okazałe. Dźieliſię *Lapponia* na pòłnocną albo *Duńſką*; wſchodnią albo *Moſkiewſką*; i południową albo *Szwedzką*. Ta rozlega ſię od długości 32 do 48. ſze: od 65 do 72. *30*. graniczy ten kray od pòłnocy lodowatym morzem, od wſch: białym morzem i *Roſſyą*. od połud: *Szwecyą*, od zach: *Norwegią*.

LAR, *Lara*, Miaſto Az: w Perſyi, gł. pr. tegoż, al: *Germes* nazwiſka, rez: Wezyra. l. w okolicy żyżney w tamaryſzk, i iedwab, ktòrym handluią. Dług: 12. *20*. ſz. 27. *30*.

LARACHE, *Laxa*, Mia: Afr: w Kr. *Fez*, oddał go w Roku 1610 Hiſzpanom tuteyſzy Gubernator *Muleyxek*, ale Murzyni odebrali im. l. przy uściu rzeki ſwego nazwiſka w morze, z dobrym portem. Dł. 11. *40*. ſz. *35*.

LAREDO, Hiſz: mia: w *Biſcaye*, z portem, o mil 12 od *Bilbao*, 20 *Burgos*. Dług: 13. *50*. ſz. 35.

LA-

LARFELD, *Larix*, miaſteczko z zamkiem w *Karniolii*, na granicy Hrabſtwa *Goricia*, nad rzeką *Jdra*.

LARINA, Neap: mia: w *Capitanata*. Biſkup ieſt Sufraganem *Beneventu*. Dł. 41. *48*. ſz: 32. *35*.

LARISSA, Mia: Greckie w pr. *Janna*, albo *Theſsalia*, ma Arcybiſkupa Greckiego, piękny ratuſz, i bogate meczety: rezydencya niegdyś Filippa oyca Alexandra wielkiego, i Ceſarzow Tureckich czaſem; oyczyzna Achilleſa. l. nad rzeką *Peneus*, na mieyſcu ſpoſobnym do handlu, o mil 20 od *Theſsaloniki*, 114 *Carogrodu*. Długości 40. ſzer: 39. *54*.

LATAQUIE, *Laodicea ad Mare*, Mia: Syryiſkie, z portem, wyſtawione przez *Seleuka Nikanora*, i nazwane od iego matki Laodicea, á przez *Koplen Aga*, poprawione; ma Biſkupa. leży w okolicy żyżney, nad morzem o mil 15 od *Tortos*, 30 *Alepp*, 99 *Jeruzalem*. Dług: 54. *25*. ſz. 35. *30*.

LAVAL, Mia: Fr: w *Maine*, z tytułem Xięſtwa i Par, handluie płòtnem. l. nad rzeką *Marne*, o mil 14 od *Rennes*, 16 *Mary* 58 *Paryża*. Dług: 16. *45*. ſz: 48. *4*.

LAVAUR, *Vaurium*, Miaſto Fr. w *Languedoc* wyż: był tu Synod w R. 1212 przeciwko Albigenſom; ma Biſkupſtwo założone od Jana XXII w R. 1316. leży nad rzeką *Tarn*, o mil 8 od *Albi* i *Toulòſe*, 160 *Paryża*. Dł. 19. *32*. ſz. 43. *42*.

LAUBACH, *Laubacum*, Mia: Niem: gł. pr. *Carniolii*. Biſkup był Sufraganem Aquileyſkim, ale do niego nie należał. l. nad rz. ſwego nazwiſka, gdźie łowią raki wielkie, (iak powiadaią.) na 3 czwierci łokcia wdłuż, o mil 12 od *Clugenfurt*, 20 *Aquilea*, 62 *Wiednia*. Dług: 32. *22*. ſzer: 46. *20*.

LAUDA, For: Niem: w *Franconii*, z Biſk: *Würtzburg*, nad *Tauber*. Dług: 27. *18*. ſzero: 49. *40*.

LAUDACH, dolina Francuſka, w *Bigorve*, na mil 12 wdłuż, á 8 wſzerz, z Fortecą *Lourda*. l. między Pireyneyſkiemi gòrami.

LAUDER, rzeka Szkocka, na ktòrey moście powieſzano ſprzyiaiących Jakòbowi III.

LAUDERDAL dolina Szkocka, przez ktòrą idźie pomieniona rzeka *Lauder*.

LAVELLO, Wł. mia: w *Baſili-*

filicata. Biſkup ieſt Sufraganem Barſkim, o mil 21 od *Crenza*, 60 *Bar*, *66* *Neapol*. Dług. 33. *30*. ſz. 41. *3*.

LAUFFEN, *Laviacum*, Szwaycarſkie mia: w Państwie *Zwingen*, w Biſkupſtwie *Baſilea*, l. w polu obſzernym i żyżnym.

LAUFFEN, dwa mia: iedno w *Franconii*, nad rzeką *Pregnitz*, o mil 4 od *Nuremberg*; á drugie Szwabſkie, nad rzeką *Necker*, o mil 2 od *Hailbron*.

LAUFFENBURG, Szwabſkie mia: wźięte przez Xiążęcia *Saxe-Weimar*, w R. 1638, hołduie Auſtryi. l. na ſkale, niedaleko *Renu*, o mil 7 od *Baſilea*, 10 *Schafnauſen*, i *Zurich*. Dług: 25. *45*. ſz. 47. *36*.

LAUGINGEN, albo Lavingen, *Lavinga*. Mia: Szwabſkie, dawniey wolne, dźiś pod Xiążęciem Neoburſkim, wźięte w R. 1702, przez Xiążęcia Bavarſkiego, ktòry będąc od Xiążęcia *de Marlborough* w roku 1704 zbitym, okopałſię tu; oyczyzna Alberta wielkiego. leży niedaleko *Dunaiu*, o mil 4 od *Burgau*, 8 *Ulma*. Dł. 28. *4*. ſz. 48. *32*.

LAUN, albo *Launy*, Mia: Czeſkie. l. w okolicy obfitey w zboże. paſtwiſka, i miòd przedni, na gościncu z *Lipſka* do *Pragi*. Dł. 31. *35*. ſzer: 50. *25*.

LAURA, tym nazwiſkiem w Grecyi zwałyſię, dawniey klaſztory Zakonu S. Bazylego W. nayczęściey w puſzczy, nakſztałt miaſta zabudowane, w ktòrych pod rządem iednego Opata Mniśi, każdy w ſwoiey oſobliwſzey celi, ieden opodal od drugiego, w ściſłym milczeniu i bogomyślności, odludne życie, według oſobliwſzych na to od S. Bazylego reguł przepiſanych, prowadźili. Dla tego do *Laury* nieprzypuſzczano, ieno w leciech podeſzłych, i tych tylko co długo w klaſztornym ſpolnym pożyciu znacznie w doſkonałości poſtąpili, i pewne gruntowney cnoty dowody dali. ſławnieyſze takie *Laury* były, Swiętych Eutymiuſza, Charitona, Serida, ktòre bardzo wiele SS. mężow Niebu dały.

ŁAURYSZOW, wieś w *Litwie* z klaſztorem Bazyliańſkim, teraz zubożałym, dawniey zaś ſławnym, bo na kilkaſet Mnichow fundowanym od Łauraſza Xiążęcia Litewſkiego, ktòry w tymże klaſztorze ſam potym Bazyliańſką przyiął regułę. Tu był pierwſzym Przełożonym Elizeuſz, wielkiey świątobliwości Zakonnik, ktòrego zaſługom przypiſano, że Tatarowie za Alexandra Kr. wſzyſtko koło *Nowogrodka* zpłądrowawſzy, na ten klaſztor żadną miarą uderzyć nieśmieli, przeſtraſzeni będąc widokiem zbroynych żołnierzy, ktòrych w rzeczy ſamey niebyło. l. na piękney rowninie; o mil 3 od *Nowogrodka* niedaleko rz: *Niemna*.

LAUSSANNE, *Lauſonium*, Mia: Szwaycarſkie, gł. okolicy *Vaud*, w kantonie *Bern*, dawne i znaczne, z pięknym ratuſzem, i publicznemi domami, i ſławnym Collegium. Biſkup tuteyſzy podawania X. Sabaudyiſkiego, ieſt Sufraganem *Beſancon*. l. na trzech pagòrkach, o połmili od ieźiora Geneveńſkiego, 12 *Geneva*, 20 *Bern*. Dług: 24. *20*. ſzer: 46. *30*.

LAUTERBURG, Fr. mia: w *Alſacyi* niż: wźięte przez Auſtryakow w R. 1744. l. nad rz: *Lauter*, niedaleko *Renu*, o mil 10 od *Strasburg*. Dług: 26. *47*. ſz. 48. *56*.

LAUTERBURG, Pruſkie m. hołduie Szwedowi, ktòrego tu w bliſkości Polacy zbili w R. 1703.

LAUTERECK, For: Niem: w Palatinacie Ryńſkim. l. przy złączeniu rz: *Lauter* i *Glaun*, przy gr. X. *Bipontium*.

LAWENBURG, *Lesburgum*, Mia: i Pań: w *Pomeranii* dalſzey hołduie Elektorowi Brandeburſkiemu. Dług: 35. *28*. ſz: 52. *45*.

LAWENBURG, Mia: Niemieckie, w cyr: *Saxonii* niżſzey, gł. Xięſtwa tegoż nazwiſka, hołduie Elektorowi Hannoverſkiemu. l. nad rzeką *Elba*, na niźinie, i ma zamek na gòrze o mil 5 od *Luneburg*, 9 *Lubeck*, 16 *Hamburg*. Dług: 28. *16*. ſzer: 53. *36*.

LAXENBURG, Niem: mia: w Auſtryi, z zam: dla rozrywki Xiążąt Auſtryackich. l. nad rz: *Schwecha*, o mil 4 od *Wiednia*.

LEAOTUNG, *Leaotunum*, kray Az: hoł: *Chinie*, żyżny, tylko co role nieſprawowane. Mieſzkańcy nie ſą przemyślni, o handel niedbaią, choć mieyſca ſpoſobne maią; żołnierze ſą dobrzy. *Leaoyang* Mia: bardzo ludne, ieſt gł. gr. od połn: Tatarami Chińſkiemi, od wſch: Krolеſtwem *Corea*, od połud: morzem *Corg*. i *China*. od zach: tąż.

LEAWAVA, Mia: Az: z portem na brzegu wſch: wyſpu *Cylen*, ma ſol przednią. Dłu: 100 *50*. ſz. 6. *40*.

LEBEDA, *Leptis*, Mia: zam: i port Afr: w Krolеſtwie *Tripol*, da-

dawne; oyczyzna według mniemania niektòrych, Sęwera, i S. Fulgenciusza. leży nad morzem śrzodźiemnym, o mil 34 od *Tripol.* Dług: 32. *25.* szero: 32. *10.*

LEBRISSA, Mia: Hisz: w *Andalucyi.* dawne, w okolicy obfitey w zboże, wino, oliwę naylepszą w Hiszpanii, o mil 4 od *S. Lucar.* Dług: 12. *8.* sz. 36. *52.*

LEBUS, *Lebussa*, Niem: mia: w cyrkule *Saxony* wyż: w Marchyi Brandeburskiey. był tu Biskup Sufraganem Gnieznieńskim, ale zniesiony w R. 1558 dla Domu Brandeburskiego. l. nad rz. *Oder*, o mil 4 od *Frankfort.* Dł. 37. *30.* sz. 52. *28.*

LECCE, *Aletium*, Neapolitańskie mia: przednieysze w ziemi *Otranto*, rez: Gubernatora. Biskup iest Sufraganem Otrantskim l. o mil 12 od morza Weneckiego, 24 *Otranto*, 235 *Neapol.* Dł. 36. *55.* sz. 40. *38.*

LECCO, *Leucum*, Włoskie m. w Xięstwie Medyolańskim, nad ieźiorem swego nazwiska, czyli odnoga ieźiora *Como.*

LECTOURE, *Lactoracium*, M. i zam: Fr. w *Gascogne*, dawne, gł. pr. *Armegnac.* Biskup iest Sufraganem *Auch.* l. na gòrze *Po*, pod ktòrą idźie rzeka *Gers*, o mil 5 od *Condom*, 145 *Paryża.* Dł. 18. *16.* sz. 43. *56.*

ŁĘCZYCA, *Lencicia*, Miasto Polskie, gł. Woiewòdztwa swego nazwiska, ma zamek na pagòrku. l. między bagnami, nad rzeka *Bsura*, o mil 20 od *Gniezna*, 32 *Warszawy*, 54 *Krakowa.* Dł. 37. sz. 52. *12.*

ŁĘCZYCKIE Woiewòdztwo, ma powiaty, *Łeczycki*, *Brzezinski*, *Orłowski*, i *Jnowłocki.*

LEDESMA, *Bletisa*, Miasto powiat znaczny Hisz: w Kròlestwie *Leon*, dawne, nad rz: *Tormes*, o mil 8 od *Salmantica.* Dł. 12. *10.* sz. 41. *30.*

LEEDS, Mia: i Xięstwo Angielskie, w pr. *Yorck*, dawniey rez: Kròlow *Northuberland*, ma fabrykę na sukna. l. nad rz. *Ar*, o mil 7 od *Yorck*, 45 *Londynu.* Dł. 15. *58.* sz. 53. *43.*

LEERDAM, *Lauri*, mia: w Belgium Holl: oyczyzna sławnego Janseniusza l. nad rz: *Ling.*

LEICESTER, *Licestria*, Mia: gł. pr. *Leicestershire*, iuż nie ma Biskupa, nad rz: *Stura*, o mil 17 od *Londynu.* Dług: 17. *25.* sz. 52. *32.*

LEICESTERSHIRE, prowincya Ang: w Dyec: *Lincoln*, w zdrowym powietrzu, i ziemi żyżney, *Leicester* iest gł.

LEINSTER, *Lagenia*, pr. Jrlandska, przy brzegu morskim, we trzy węgły, na mil 37 wdłuż 33 wszerz, w zdrowym i mgły nieznaiącym powietrzu, obfita w zboże, pastwiska, bydło, i ryby. *Dublin* iest gł.

LEIRIA, Mia: i zam: Portug: w *Extremadura.* Bisk: założony w R. 1544, iest Sufraganem Lisbońskim, o mil 12 od *Conimbra*, 24 *Lisbona.* Dł: 14. *48.* sz. 39. *42.*

LEITH, *Durolitum*, M. Szkockie, w pr. *Lothiana*, z portem, nad cieśniną morską *Forth*, niedaleko od *Edemburg*, Dłu. 14. *48.* sz. 56. *15.*

LEMBROS, *Jmbros*, wysep na Archypelagu ku brzegowi zachodniemu *Romanii*, na mil 9 wkoło, z mia: swego nazwiska, i portem. Dług: 43. *35.* szer: 40. *25.*

LEMBURG, ob: *Lwow.*

LEMGOW, *Lemgovia*, Niem: mia: w *Westfalii*, w Hr: *Lippa*, dawniey wolne, dźiś hołdnie Hrabiemu *Lippa*, o mil 7 od *Munster.* Dł. 26. *30* sz. 52. *8.*

LEMNOS, obacz *Stalimene.*

LENNOX, pr. Szkocka połud: inaczey nazywa się *Dumbarton* od Mia: swego gł. obfita w pastwiska, i zboże.

LENS, *Lentium*, Fr. mia: w *Artois*, zburzone w R. 1648, ustąpione Fr. traktatem Pireneyskim: wygrał tu bitwę Xiąże *de Condè* nad Hisz: l. nad rzeką *Souchers*, o mil 3 od *Arras*, 4 *Douay*, 46 *Paryża.* Dług: 20. *29.* sz. 50. *27.*

LENTINO, Mia: Sycyliyskie, na niźinie *Noto*, poniosło szkodę w R. 1693 od ziemi trzęsienia. l. nad rz. swego nazwiska, o mil 7 od *Catanea*, 8 *Siracusa.* Dł. 32. *50* sz: 37. *18.*

LEZBURG, Szwaycarskie mia: i zam. gł. okolicy tegoż nazwiska w kantonie *Bern*, l. na ròwninie, o mil 2 od *Arau.*

LEO (S.) *S. Leonis Fanum*, Włoskie mia: Papieskie, w Xięstwie *Urbino*, w okolicy *Monfeltro*, z Biskupem, ktòry rezyduie w *Penna.* l. na pagòrku, o mil 9 od *S. Marino*, *18 Urbino.* Dłu: 30. sz: 43. *57.*

LEOGANA, ròwnina w Ameryce, piękna, w powietrzu niebardzo zdrowym, obfita w trzciny, tytun, i we wszystko co do życia ludzkiego potrzebne. Mieszkańcy są niewstrzemięźliwi, pijacy, i przeto chorobom podlegli. *Leogana* iest gł.

LEON, pr. i Kr. Hisz: na mil

50 wdłuż, á 40 wſzerz, obfita we wſzyſtko, przerznięta rzeką *Douro*, na rowne dwie części. miała dawniey właſnych Krolow lecz w R. 1029 po śmierci Veremunda III przyłączona ieſt do Krolestwa *Caſtylii* gr. od połn: z *Aſturią*, od wſch: i połud: *Caſtylią* ſtarą, od zach: *Gallicyą*, i *Portugalią*.

LEON, *Legio*, Mia: gł. pomienionego Krolestwa, wyſtawione od Rzymian za Galba; rezydencya dawnych Krolow. Biſkup ieſt Sufraganem *Compoſtella*, ktorego Kościoł Katedralny wſzyſtkie Hiſzpańſkie Koscioły przewyżſza wſpaniałością. l. nad dwoma zdroiami rzeki *Eſte*, o mil 20 od *Oviedo*, 77 *Madrid*. Dług: 12. *22*. ſz. 41. *45*.

LEON nowy, Krolestwo Ameryki połn: w nowey Hiſz: bardzo ludne, maiące rożne kruſzce.

LEON *de Nicaragna*, M. Am. w nowey Hiſz: w pr. *Nicaragna*, rez: Gubernatora i Biſk: zrabowane przez wyſzłych Ang: w R. 1685. l. nad ieziorem ubywaiącym, i przybywaiącym, na podobieństwo morza, o mil 12 od morza *de Sud*. Dł. 291. *25*. ſz. 12. *25*.

LEONARD le NOBLES (S) Fr. mia: w *Limoſin*; dawne, ma papiernią, i fabrykę na ſukna, nad rzeką *Vienne*, o mil 5 od *Limoges*, 78 *Paryża*. Dłu: 19. *10*. ſz. 45. *50*.

LEOPOLDSTADT, *Leopoldiſtadium*, mia: w Węgrzech wyż: mocne, założone od Leopolda Ceſarza w R. 1665, opaſali go Malkontenci w R. 1707, ale odpędzeni zoſtali przez Hrabiego *de Staremberg*. l. nad *Wang*, o mil 18 od *Neuhauſel*, 22 *Presburg*, 34 *Wiednia*. Dług: 36. *10*. ſzer: 48. *52*.

LEPANT, *Neupactus*, Miaſto Europeyſkie Tureckie, w *Livadii*, bardzo mocne, z zamkiem, i znaczne, z Arcybiſkupem. uſtąpił go Emmanuel Ceſarz Wenetom, ktorzy go zmocnili tak, że Turcy w R. 1475 po czteromieſięcznym obleżeniu i utracie 30000 ludźi, muſieli uſtąpić bez ſkutku, ktorego iednak dokazał Baiazet przymuſiwſzy to Miaſto do poddaniaſię. odebrali go w prawdźie Wenetowie roku 1687, ale traktatem *Carlowitz* oddane ieſt tymże Turkom, i zburzony zamek *Romelia*. l. nad morzem tegoż nazwiſka, ſławnym z zwycięſtwa Chrześcian w R. 1571, o mil 45 od *Aten*, 142 *Carogrodu*. Dł. 39. *48*. ſz. 38. *34*.

LEPORIA, część *Lapponii*, należąca do Roſsyi.

LEQUIOS, wyſpy na *Oceanie* wſch: obfite we wſzyſto, á mianowicie w kamieńie, ktorych Japonczycy zażywaią miaſto ſzkła; ſześć ich ieſt przednieyſzych, inne mnieyſze; wſzyſtkie hoł: Kr: Saxumſkiemu. Mieſzkańcy rządząſię oſobliwſzemi prawami, i maią *Daira*, iak Japonczycy.

LER, wyſep Az. na Archipelagu, oyczyzna *Patrokle*. Dług: 44. *40*. ſz. 37.

KERICE, *Erix*, Wł. miaſteczko, na brz: wſch: morza *Spezia*, w Genueńſkim. Dług. 27. *30*. ſz. 44. *5*.

LERIDA, *Jlerda*, M. Hiſz: w *Catalonii*, mocne, i dawne, z Biſkupem Sufraganem *Taragona*, zam: i Akad: był tu Synod w R. 528: wźiął go Murzynom w R. 1238 Jakob I Aragonſki; i Catalonczycy w R. 1705 przez kapitulacyą. l. w okolicy żyżney, niedaleko rzeki *Segra*, o mil 18 od *Tarragona*, 80 *Madrid*. Dł. 18. *10*. ſz. 41. *31*.

LERINS, wyſepki dwie na morzu śrzodźiemnym, przy brz: *Prouence*, o mil 2 od *Antibe*; większa zowieſię *S. Margarita*, albo Małgorzata, bliżſza brzegu, ma zam: do ktorego poſyłaią niewolnikow; opaſana w R. 1746 przez Ang: i w krotce opuſzczona; druga nazywaſię *S. Honorat* od klaſztoru, przez S. Honorata tu wyſtawionego, ktory dźiś ma Opactwo Benedyktyńſkie.

LESBOS, wyſep na Archipelagu na połn: wyſpu *Chios*, przy wchodźie w morze *Guester*, żyżny w zboże, wino, i figi wyſmienite; niewiaſty ſą ſkromnieyſze iak dawniey: hołduie Turkom, *Caſtr* ieſt gł. Dł. 43. *52*. ſzer: 39. *15*.

LESCAR, *Laſcurra*, M. Fr. w *Bearn*. Biſkup ieſt Prezydentem rad tuteyſzych, pierwſzym Senatorem parlamentu *Peau*, á Sufraganem *Auch*. l. na pagorku o milę od *Peau*, *5 Oleron*, 180 *Paryża*. Dług: 17. 5. ſzer: 43. *23*.

LESNIOW, Polſkie miaſteczko, w Woiewodztwie Wołyńſkim, ſławne z bitwy w roku 1651, oyczyzna Mikołaia *Arnolda*.

LESQUEMIN, wyſep Am. połn: w *Canada*, z portem. bywaią tu Biſcayczykowie, dla łowienia wielorybow.

LESSINES, *Leſſina*, mia: w *Hannonii*, robi piękne płotna. l. nad rz. *Denre*, o mil 2 od *Ath*, 7 *Mons*, 9 *Bruxelles*. Długości 21. *28*.

28. ſzer: 51. 41.

LESZCZ, plac przy mieście *Pinſku*, z Opactwem Bazyliańſkim, ufundowanym około roku P. 1250 od Mendoga pierwſzego i oſtatniego Kròla Litewſkiego, dla Wołstynika Syna iego, ktòry potym z Bazyliana Xiążęciem Litewſkim obrany, Zakonną ſukinę na purpurze noſił. l. nad rz: *Pina*.

LETRIM, *Letrumum*, Jrlandſkie mia: w pr. *Connaught*, gł. Hr. tegoż nazwiſka podźielonego na 5 Baronii: o mil 5 od *Dublin*.

LETTERE, *Letteranum*, Wł. mia: Neap: w Xięſtwie dalſzym, handlowne. Biſkup ieſt Sufraganem *Amalfi*. l. na pagòrku, o mil 15 od *Salerno*, 24 *Neapol*. Dług: 32. 5. ſz. 40. 52.

LEUBEN, Niem: mia: w Stirii, w Auſtryi, gł Hr. tegoż nazwiſka, zrabowane w R. 1692 przez Xiążęcia Salisburſkiego, i Ottona Bawarſkiego. l. nad rz. *Muer*, niedaleko klaſztoru Panien *Goſz* nazwanego.

LEVEATE, Fr. mia: w *Languedoc* niż: dawne, wytrzymało oblężenie Hiſz: ktòrych pobił Marſzałek *de Schomberg* w R. 1637, potym mu zepſowano mury. l. niedaleko ieźiorka tegoż nazwiſka o mil 6 od *Perpignan*, 168 *Paryża*. Dł: 20. 44. ſz. 43. 40.

LEUCH, Szwaycarſkie m. we ſrzodku kraiu *Valeſia*, mocne; tu bywaią częſte ſeymy ſtanow. l. o mil 2 od źrzòdeł wody tak gorącey, że w niey można oparzyć kurę, i ugotować iaie. Dł: 25. 30. ſz: 46. 12.

LEVIN, ieźioro Szkockie, i na nim wyſep z zam: w ktòrym oſadzona była Marya Szkocka, wychodźi z tego ieźiora rzeka tegoż nazwiſka.

LEUROUX, Mia: Fr. w *Berry*, dawne, o mil 15 od *Bourges*. Dł. 19. 15. ſz. 47.

LEUSE, *Lutoſa*, mia: w Belgium Auſtryackim, w *Hannonii*, pobił tu Marſzałek *de Luxemburg* w R. 1691 Xiążęcia *de Valdeck*. l. o mil 2 od *Ath*, 3 *Condè*. Dł. 21. 18. ſz. 50. 34.

LEUTRICK, Mia: Szwabſkie w *Algovit*, wolne nad rzeką *Elback*, ktòra wpada w *Iſer*, o mil 6 od *Kempten*, 9. *Lindau*: Dług: 27. 45. ſz. 47. 44.

LEUTMERITZ, *Litomarium*, Mia: Czeſkie, gł. cyr: tegoż nazwiſka. Biſk: założony w roku 1655 ieſt Sufraganem Praſkim. l. nad rz. *Elba*, o mil 14 od *Pragi*, 17 *Drezna*, Dł: 31. 50. ſz: 50. 34.

LEWARDEN, *Leovardia*, M.

pr. ſprzymierzonych, gł. *Ooſtergoa*, *Veſtergoa*, i *Seven-volden*, ludne, i piękne, rezydencya Gubernatora tey pr. i naywyżſzey rady pr. *Friſii*, dźielą go rożne rzeki na dwie części, i wygodne czynią handle. l. o mil 11 od *Groninga*, 24 *Deventer*, 26 *Amſterdam*. Dł. 23. 17. ſz. 53. 12.

LEWENTZ, *Leuca*, Mia: w Węgrzech wyż: pod ktòrym w R. 1664 przegrali Turcy; wźięli go w R. 1705 buntownicy. l. nad rzeką *Gran*, o mil 12 od *Nehouſel*, 18 *Gran*. Dług: 36. 58. ſz. 48. 15.

LEWES, *Leſua*, Miaſto Ang: w *Suſſex*, handlowne.

LEWES, Mia: Brabańſkie, między głębokiemi przepaściami, ktòre go czynią bardzo mocnym l. o mil 4 od *Lovanium*.

LEYDEN, *Lugdunum Batavorum*, Mia: gł. pr. *Rheinland*, naywiękſze, naylud: i naybogatſze w Hollandii po *Amſterdam*, z zam: wſpaniałym ratuſzem, Akademią i fabryką ſukien dobrych; broniło ſię mocno w R. 1573 i w 1574 Hiſzpanom, ktòrzy go muſieli uwolnić od oblężenia. l. na rowninie, na 50 wyſepkach, na rożnych małych odnogach morſkich ſiedzących, z 150 moſtami, dla przechodu z iednych wyſpow na drugie. l. nad rzeką *Ren*, o milę od morza, 3 od *Delf*, 6 *Harlem*, 7 *Utrecht*, 8 *Amſterdam*. Dł. 22. ſz. 52. 10.

LIBAN gòra, al: przeciąg gòr Az: przy granicach Paleſtyńſkich i Syryjſkich, zaczynaſię od *Tripol*, á kończy ſię za Damaſzkiem ku *Arabii* puſtey. ſz. 35.

LIBOURNE, *Liburnum*, M. Francuſkie w *Guienne*, ludne i handlowne. l. nad rz. *Dordone*, o mil 5 od *Bordeaux*, 128 *Paryża* Dł. 17. 24. ſz. 44. 55.

LICHTENBURG, zam: Fr. w *Alſacyi* niż: hołduie Hrabiemu *de Hanau* hołdownikowi Francuſkiemu. l. na pagòrku, niedaleko gòr *Voſges*. Dł. 25. 9. ſz. 48. 55.

LICHTENSTEIN, Miaſto Szwaycarſkie, w *Tokenburg*, z radą tey prowincyi. leży nad rz. *Tour*.

LICHTSTAL, Mia: Szwaycarſkie, w Kantonie *Baſilea*, nad *Ergetz*, o mil 2 od *Baſilea*. Dłu: 25. 32. ſz. 47. 40.

LIDA, Mia. grodowe *Litewſkie*, i zamek w Woiewòdztwie Wileńſkim, o mil 15 od *Wilna*, 18 *Trok*. Dług: 44. 4. ſz: 53. 50.

LIDZKI, powiat ſeymikuie w *Lidzie*, obiera poſłow 2, Deputa-

tatow na Trybunał wielkiego X. Litewskiego dwòch, w poniedźiałek po Gromnicach.

LIDIA, ob: *Filadelfia*.

LIDISDAL, pr. Szkocka połud: przy gr: Ang:

LIDKOPING, *Lidæ forum*, Szwedzkie mia: w *West-Gotland* nad ieźiorem *Vaner*, przy uśćiu rzeki *Lida*, o mil 5 od *Skara*. 11 *Falkoping*. Dług: 31. 15. szer: 58. 25.

LIECHTENAU, Niem: mia: w *Alsacyi* niż: należy do Hrabiego *Hanau*.

LIEFSKENSHOEK, For: w Belgium Holl: naprzeciw *Lill*, na lewym brzegu rzeki *Schelda*.

LIEGE, *Leodium*, M. Niem: w cyr: *Westfalii* dawne, ludne, i wolne, gł. Biskupstwa tegoż nazwiska. Biskup tuteyszy Suffragan *Kolońfki* iest Panem, i rządźi Miastem, ale za wolą Burmistrzow i Senatorow. dobywano go w R. 1691, á w R. 1701 poddało się Francuzom. lecz Allianci w R. 1702 odebrali Fr: á potym przymierzem *Baden*, oddane nazad Biskupowi: ma sławną Aka: handluie materyami, i strzelbami; oyczyzna S. Huberta pierwszego Biskupa. l. nad rz: *Mosa*, na żyżney niźinie, o mil 4 od *Mastricht*, 5 *Huy*, 14 *Namur*, 25 *Colonia*. Dług: 23. 15. sz: 50. 36.

LIESINA, wyspa Dalmacki, na morzu Weneckim, na mil 23 wdłuż, á 5 wszerz, obfity w zboże, szafran, oliwę, i wino: hołduie Wenetom.

LIESINA, Mia: i Hr. pomienionego wyspu, ma zamek na nieprzystępney gòrze, i dobry port. Biskup iest Sufr: Spalateńskim. dobywali go Turcy w R. 1500, ale pobici przez Generała *Pesaro* uchodźić musieli; wźiął go *Ulazzal*, zbòyca morski, w R. 1571, ale Wenetowie odebrali, i dotychczas trzymaią. Dł: 34. 58. sz: 43. 30.

LIGA, ob: *Grigioni*.

LIGNITZ, *Lignicium* M. Czeskie, w Szląśku. gł. Xięstwa tegoż nazwiska, mocne, z zam: o mil 14 od *Głogowa*, i *Wrocławia*. Dł. 33. 56. sz. 51. 8.

LIGNY, *Ligniacum*, Miasto i Hr. w Xięstwie *Bar*, z zamkiem i źwierzyńcem, dawniey należało do Hrabiow i Xiążąt *de Luxemburg*. l. nad *Orney* o mil 3 od *Bar-le-Duc*, 8 *Toul*. 52 *Paryża*. Dł. 23. 2. sz. 48. 39.

LIGOR, *Ligoria*, Miasto Az: gł. okolicy swego nazwiska, na brzegu *Malagata*, z portem. i z szpichlerzem, kompanii Indyiskiey Hollenderskiey, hołduie Krolowi *Siam*. Dług: 118. 30. sz. 7. 40.

LILLE, *Insulæ*, Mia: gł. *Flandryi* Francuskiey, i kasztelanii tegoż nazwiska, bogate i mocne, z Cittadellą abrysu Pana *de Vauban*, poczytana za naylepszą w Europie. handluie Sztofem, i innemi bogatemi materyami; wźięte przez Fr. w R. 1667, ktòrym odebrali Allianci w R. 1708, ale traktatem Utrechtskim ustąpili Fr. l. w okolicy żyżney i miley, nad rzeką *Lis*. i *Deule*, o mil 5 od *Tournay*, 7 *Douay*, 52 *Paryża*. Dł. 20. 44. sz. 50. 37.

LILLERS, *Lilereum*, Fr: m. w *Artois*, zrujnowane. l. o mil 7 od *Arras*. Dług: 20. 7. szer: 50. 42.

LILLO, *Lilloa*, For: w Belgium Holl: wystawiona w roku 1584 przez mieszkańcow *Anvers*: Hiszpani w R. 1688 musieli uwolnić go od oblężenia. l. nad rzeką *Schelda*, o mil 3 od *Anvers*.

LIMA, Starostwo, albo wielka pr. Am. połud: w *Peru*, nad morzem *de Sud*, ma rozległą dolinę, i rzekę tegoż nazwiska.

LIMA, Mia: gł. pomienionego starostwa, i całego *Peru*, założone w R. 1535 przez Franciszka *Pizar*, za Karola V Krola Kastylskiego, rezydencya Vicereia z iedynowładną powagą w całey Am: połud: ale rządy iego nietrwaią, iak 7 lat. ma Arcybiskupa fundowanego w 1546 i Akademię; były tu Synody prowincyalne w R. 1551, i w 1567: wiele od trzęsienia źiemi poniosło szkody w R. 1678, i 1682, á naywiększa w R. 1746, kiedy prawie całe z źiemią się zrównało z utratą wielką Krola, i mieszkańcow, ktòrzy obawiaiąc się podobnych przypadkow, niskie teraz domy maią. czwartą część tego znacznego miasta napełniły klasztory. l. przy uściu rzeki *Lima*, w morze *de Sud*, o mil 2 od *Callas*. Dług 300. 50. sz. połud: 12. 15.

LIMAGNE, okolica Francuska, w *Auvergne* niż: ponad rz: *Allier*, na mil 15 wdłuż, żyżna i ludna.

LIMBURG, *Limburgum*, Mia: w *Niderland* Austryackim, głowa Xięstwa swego naz: wźięte przez Ludwika XIV w R. 1675, á w R. 1702 przez Cesarza, ktòremu traktatem *Rasdadt* i *Baden*, po zepsowaniu murow, oddane iest na Dom Austryacki. L na gòrze, niedaleko rzeki *Vese*, o mil 6 od *Liege*, 7 *Mastricht*. Dł. 23. 43. sz. 50. 40.

LIMERICK, *Laberus*, Hr: Jrlandſkie, w pro. *Munſter*, na mił 16 wdłuż, a 9 wſzerz.

LIMERICK, Mia: gł. pomienionego Hr. piękne i mocne, ma zamek i port. Biſkup ieſt Sufr: *Caſsel*, obłężone w R. 1690 i w 1693. ł. nad rzeką *Schaunon*, o mil 14 od *Gallovay*, 17 *Corck*, 32 *Dublin*. Dług: 9. *1*. ſzer: 52. *35*.

LIMOGES, *Lemovicum*, Mia: Fr. gł. pr. *Limoſin*, handlowne, ma piękne konie. l. nad rz. *Vienne*, o mil 28 od *Poitiers*, 100 *Paryża*. Dług: 18. *57*. ſz: 45. *48*.

LIMOSIN, *Lemovices*, pr. Fr. ma kruſzce miedźiane, cynowe, ołowiane, rudę żelazną, i ſtal, handluie naywięcey bydłem, i końmi. dźielisię na wyżſzą ktòra ieſt źimna; i niż: ktora ma pomierne ciepło. *Limoges* ieſt gł. graniczy od pòłn: z *Manche*, od wſch: z *Auvergne*, od południa *Quercy*, od zach: *Pericord*.

LIMOURS, Fr. mia: w *Hurepoix*, w Dyecezyi Paryſkiey.

LIMOUX, Fr. mia: w *Languedoc* niz: z znacznym handlem. l. nad rzeką *Aude*, o mil 15 od *Narbona*, 25 *Toulouſe*. Dłu: 19. *56*. ſz. 43. *5*.

LIMPURG, *Limpurgum*, Niemieckie mia: w *Wetersvii*, dawniey wolne, dźiś pod Elektorem Trewirſkim. l. o mil 4 od *Naſſau*. Dł. 25. *42*. ſz. 50. *18*.

LIMPURG, zamek i okolica w *Franconii*.

LINCE, obacz *Fort de Lince*.

LINCK, Forteca w Belgium: wźięta przez Francuzow w R. 1716. l. niedaleko rz: *Coln*. Dłu: 19. *55*. ſz. 50. *53*.

LINCOLN, *Lindecollinum*, M. i Hr. Ang: gł. pr. *Lincolshire*, obfitey w konie, dźiczyznę, i ryby. Biſkup ieſt Sufraganem *Cantobery*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rzeką *Withan*, o mil 7 od *Nattingam*, 13 *Peterborough*, 17 *Yorck*, 35 *Londynu*. Dł. 16 *56*. ſz 53. *10*.

LINCOPING, *Lincopia*, Szwedzkie mia: w *Gothii*, gł. pr. *Oſtr-gotland*. Biſkup ieſt Sufrag: Upſalſkim l. nad *Motala*, o mil 34 od *Stockolm*. Długości 34. *58*. ſz. 57. *20*.

LINDAU, *Lindavium* Miaſto Szwabſkie, wolne, handlowne z Opactwem, Kanoniczek, ktòrych Xieni ieſt Xiężną S. P. R. i Katoliczka, choć Miaſto ieſt Proteſtantſkie. l. na wyſpie na ieźierze *Coſtantz*, o mil 10 od *Coſtantz*. Dług: 22. *22*. ſzer: 37. *32*.

LI-

LINGEN, *Linga*, M. Niem: w *Weſtfalii*, gł. Hrabſtwa tegoż nazwiſka, wźięte przez Xiążęcia *de Oranges* w R. 1597, ale odebrane przez Generała *Spinola* w R. 1605, wźięte także w roku 1674 przez Biſkupa Műnſterſkiego, dźiś hołduie Kròlowi Pruſkiemu. l. nad rz. *Emos*, o mil 12 od *Oſnabruk*, 15 *Münſter*. Dłu: 25. *5*. ſz. 30. *32*.

LINLITGOW, *Lindum*, Mia: Szkockie, w pr. *Lothian*, dawne z zam: Kròlewſkim, pięknym Kościołem. l. nad ieźiorem rybnym, o mil 4 od *Edemburg*, 130 *Londynu*. Dł. 14. *20*. ſz. 56. *18*.

LIMOSA, wyſep na morzu Śrzodźiemnym, ku brz: Afrykańſkiemu *Barbaria*, na mil 5 wkoło, naprzeciw *Mahomet*, o mil 5 od *Lampedoſa*. Dł. 31. *6*. ſz. 34.

LINTZ, *Lentium*, Mia: Niem: gł. Auſtryi wyżſzey, piękne w zabudowaniu i w fabrykach materyalnych, ma 2 zamki: wźięte przez Francuzow w roku 1741, lecz w R. 1742 odebrane przez W. X. Toſkańſkiego. l. nad *Dunaiem*, o mil 17 od *Paſſau*, 40 *Wiednia*. Dług: 32. *8*. ſz: 48. *16*.

LINTZ, Niem: mia: w Elektoracie Kolońſkim, nad *Renem*, o mil 6 od *Coblentz*, 8 *Colonia*.

LINYAO, Mia: Chińſkie, ſzoſte gł. pr. *Kenſi*, niedaleko ktòrego kończysię mur dźielący *Chiny* od *Tatarow*; w gòrach i potokach okolicznych znayduiesię złoto. Dług: 127. *15*. ſz: 36. *16*.

LIONS, *Lionium*, Fr. mia: w *Normandii*, oyczyzna ſławnego *Banſerade*. o mil 4 od *Gournay*, 7 *Roven*. Dł. 19. *10*. ſzer: 46. *25*.

LIPARI, wyſep na morzu Śrzodźiemnym, od pòłn: wyſpu *Sycylia*, na mił 6 wkoło, w zdrowym i czyſtym powietrzu, obfity w pſzenicę, figi ſiarkę, hałun, cieple wody.

LIPARI, *Lipara*, Miaſto gł. pomienionego wyſpu, mocne, i dawne, zburzone, i mieſzkańcy zabrani w niewolę przez *Barbaroſa*, w R. 1544. á poprawione przez Karola V. Biſkup ieſt Sufraganem *Meſſina*. Dł. 33. ſz: 38. *35*.

LIPAWA, *Liba*. For: Kurlandſka, z portem, nad Balt: hołduie Xiążęciu Kurlandſkiemu l. o mil 14 od *Meml*, 16 *Goldingen*, 34 *Nitawy*. Dług: 39. *2*. ſz. 56. *17*.

LIPPA, Miaſto Węgierſkie, wźięte w R. 1552 przez Turkow, i ode-

i odebrane w R. 1688 przez Cesarza; znowu wźięli Turcy w R. 1691, ale zburzywszy mury w R. 1696 wyszli. l. na gòrze, o mil 12 od *Temesvar*, 38 *Belgrad*. Dł. 40. *35*. sz. 45. *50*.

LIPPE, *Luppia*, Hrabstwo Niem: w *Westfalii*, po nad rz: tegoż nazwiska, udźielne, pod Hrabiami *Detmold*, i *Buckenburg*. l. między Biskupstwami *Münster*, i *Paderborn*.

LIPSK, *Lipsia*, Mia: Saskie, w *Misnii*, bogate, i mocne, z zam: *Pleissenburg*, handlowne, ma na rok trzy iarmarki walne, z sławną Akademią założoną w R. 1409. tu naylepiey mòwią po Niemiecku: hołduie Elektorowi Saskiemu, ale właśnemi rządźi się prawami: widźiało blisko dwie batalie, iedną w roku 1630, á drugą w R. 1642, na ktòrych Szwed zbił Cesarza: wźięte przez Kròla Pruskiego w R. 1756, lecz w roku 1759 przez Xiążęcia *de Zweybruch* odebrane. Oyczyzna Fryderyka *Maier*, *Jugerman*, i innych sławnych. l. przy złączeniu rzek, *Bard*, *Elster*, i *Pleis*, o mil 15 od *Drezna* i *Würtemberg*, 100 *Wiednia*. Dł. 30. sz: 51. *19*.

LIPSTADT, M. gł. Hr. *Lippe*, dawniey wolne, dźiś tylko

anseatyczne, hołduie częścią własnym Hrabiom, częścią Elektorowi Brandeburskiemu: l. między bagnami, nad rzeką *Lippe*, o mil 7 od *Paderborn*, 13 *Münster*. Dł. 26. 2. sz. 51. *43*.

LIRE, *Lira*, Mia: w *Brabancie* Austryackim w kwaterze *Anvers*, nad *Nothe*, o mil 2 od *Malines*, *3 Anvers*. Dł. 22. *11*. sz. 51. *9*.

LIS, *Legia*, rzeka w Belgium Francuskim; ma w *Artois*, niedaleko Mia: *Lisburg* zdroiewisko, z ktòrego, kiedy ma deszcz padać, wychodźi z piasku wody mniey albo więcey, według proporcyi maiącego spaść dżdżu. wpada w rz: *Schelda*, pod miastem *Gand*.

LISBONA, *Ulyssipo*, Mia: gł. Portugàlii, sławne, i dawne, stolica Kròla, i Patryarchy; naylepsze w całey Hisz: ma powietrze; rożne i piękne przez cały rok kwitnące źioła czynią nieustanną wiosnę; ma port niebespieczny, na 5 mil wdłuż, na podobieństwo pòł koła. Wiele tu było wspaniałych pałacow, między ktòremi przednieyszy Kròlewski; ale ostatnim trzęsieniem źiemi w R. 1755 upadły przez większą część; iest Trybunał S. Inquiżycyi, ktòrego głową iest Kròl. *Don Alfons* wźiął go Murzynom albo Maurom, w roku 1145; po batalii *de Alcantara* opanował go Xiążę *de Alba*, ale po zamieszkach w R. 1640 zostało przy Kròlu Portugalskim. oyczyzna S. Antoniego Padewskiego, Antoniego *Veira*, i innych znacznych ludźi. leży na siedmiu pagòrkach, nad rz: *Tajo*, albo *Tejo*, o milę od uścia w *Ocean* zachodni, o mil 36 od *Conimbra*, *60 Sivilia*, 106 *Madrid*, 230 *Paryza*. Dług: 9. *30*. sz: 36. *42*.

LISIEUX, *Lexovium*, Miasto Fr. w *Normandii* wyż: dawne, i znaczne. Biskup iest Sufraganem *Roven*. l przy złączeniu rz: *Arbec i Galsey*, ktòre złączywszy się biorą nazwisko *Tougues*, o mil 5 od morza, 18 *Roven*, 40 *Paryża*. Dług: 17. *55*. sz: 49. *11*.

LISSA, wysepka na morzu Weneckim, ku brzegom Dalmackim, ma dobre wina, i poławia śledźiki: hołduie Wenetom. Dł. 34. *35*. sz. 43. *22*.

LITA, albo *Linh*, Eur: Tureckie mia: w *Macedonii*. Biskup iest Sufr: *Tessaloniki*, nad morzem swego naz:

LITWA, albo Wielkie Xięstwo Litewskie, *Lituania*, Xięstwo z Polską złączone, ostatnim

razem w roku 1569, na mil 150 wdłuż, á 100 wszerz, w zdrowym powietrzu, obfite we wszystko, pròcz wina. polowanie tu iest z zyskiem; ryb ma, á ieszcze niepospolitych, dostatek. Dźieli się na właśną, ktòra ma 2 Woiewòdztwa Wileńskie, i Trockie; na *Ruś*, w ktòrey są Woiewodztwa Mińskie, Mścisławskie, Nowogròdzkie, Połockie, Smoleńskie, i Witepskie; na *Polesie*, w ktòrym iest Woiewòdztwo Brzeskie Litt: i na Xięstwo Zmudźkie, ktòre ma Starostę w Senacie zasiadaiącego. Xięstwo Inflantskie i Kurlandskie, do *Polski*, *i Litwy* razem należą. Trybunał *Litewski* źiemski poczyna się w *Wilnie* w tydźień po przewodney niedźieli, i sądźi się przez niedźiel 20, po ktòrych wyściu według konstytucyi w R. 1726, zaczyna się pod innym Marszałkiem Trybunał Skarbowy, po ktòrym we cztery niedźiele przenosi się cały Trybunał pod temiż Deputatami na Ruską reparticyą, iednego roku do *Mińska*, á drugiego do *Nowogròdka*. Lud iest Katolicki, pobożny, duchownych poważaiący, miłosierny, i sprawiedliwość w Trybunałach kochaiący, a korupcyą nie uwodzący się, bitny, do nauk dobrze sposobny.

Wil-

Wilno ieſt gł. graniczy od północy i wſchodu Państwem Moſkiewſkim, od południa *Małopolſką*, od zachodu *Pruſami* i Balt:

LIVADIA, *Achaia*, prowincya Turecka, w Grecyi, zamyka *Livadię* właſną, *Stramulip*, z Xięſtwem Ateńſkim. Mia: *Ateny* ieſt gł.

LIVADIA *Libadea*, Mia: Tureckie w *Grecyi*, handluie zbożem, ryżem, i wełną. l. o mil 23 od *Aten*. Dług: 41. *4*. ſz: 38. *40*.

LIVORN, *Liburnus*, Miaſto Włoſkie Toſkańſkie, w powiecie *Piſa*, mocne, i piękne, z portem wyśmienitym: brukowane, i bardzo czyſte ma ulice: od niedawnego trzęſienia źiemi wielką poniosło ſzkodę, ale wſpaniale ieſt poprawione: niema tu wywołanego żadnego towaru, ale wſzyſtkie przychodzące przedawać, i kupować wolno; zkąd naywięcey tu kwitnie handel z zazdrością Genuenczykow, ktòrzy to miaſto iako mały im zyſk czyniące w zamian za *Sarazana* dali: pełno tu ieſt Grekow i Ormianow, z wolnym nabożeńſtwa ich używaniem: żydźi maią wielkie wolności, i wſpaniałą bożnicę. l. nad morzem śrzodźiemnym, o mil 12 od *Piſa*, 25 *Lucca*, 55 *Florencya*. Dł. 28. ſz. 43. *33*.

LIZIER (S.) *S. Licerius*, Mia: Francuſkie w *Guienne*, gł. pr. *Conſerans*. Biſkup ieſt Sufraganem *Aux:* ſą tu dwie Katedry, i iedna Kaplica, w ktòrey łaſk doznaią. l. nad rz: *Salat*, o mil 21 od *Aux*, 175 *Paryża*. Dług: 18. *48*. ſz. 43. *1*.

LO (S.) *Fanum S. Laudi*. M. Fr. w *Normandii* niż: z fabrykami ſukien, i ſztofow. l. nad *Vir*, w okolicy żyżney, o mil 5 od *Coutances*, 58 *Paryża*. Dłu: 16. *32*. ſz. 49. *7*.

LOANDA, wyſepka Afr: ku brzegowi Krolestwa *Angola*, w *Guinea* niż: z portem i Fortecą. Biſkup ieſt Sufraganem Lisbońſkim, wiele tu ieſt niewolnikow: hołduie Portug: Dług: 41. ſz. połud: 8. *48*.

LOANG, *Loangum*, Krolestwo Afr: znaczne, w *Guinea* niż. nad Oceanem, na mil 100 wzdłuż, 75 wſzerz, żyżne w rożne owoce wyśmienite, bogactwo iego całe ieſt z miedźi, kości ſłoniowey, niewolnikow i bydła. Mieſzkańcy ſą twarzy czarney, obyczayni, pięknego wzroſtu, maią upodobanie w ſukniach, choć niemaią inſzych, iak z źioł robione. Krol z dworem mieſzka w mieście bardzo wielkim tegoż

naz: kiedy pije, daią znak w dzwòn, za ktòrym znakiem wſzyſcy upadaią twarzą na źiemię, niemogąc pod karą śmierci patrzyć na Krola pijącego; po wypiciu zaś roztruchana, daią drugi znak we dzwònek dla powſtania wſzyſtkich z źiemi. ten obyczay muſi być znieſiony. po przyſtąpieniu do wiary Chrześciańſkiey Krola i poddanych, za ogłoſzeniem Ewangelii (iako mòwią:) w R. 1663. przez Bernardyna Węgrzyna Miſſionarza.

LOBAW, *Lobavia*, For: w *Pruſiech Pol*: z zam: w ktòrym rezyduie Biſkup Chełminſki. l. o mil 6 od *Chełmna*. Dł: 37. *3*. ſzer: 52. *58*.

LOCARN, *Locarnum*, Miaſto Szwaycarſkie, gł. powiatu tegoż nazwiſka, znaczne, w okolicy żyżney w paſtwiſka, wina, owoce, nad ieźiorem więkſzym, o mil 55 od *Mediolanu*, *60 Navarra*. Dł. 26 *16*. ſz. 46. *6*.

LOCHEM, *Lochemum*, Mia: pr. ſprzymierzonych w *Geldrii*, w Hr *Zutphen*, wźięte przez Fr. w R. 1672, á opuſzczone w R. 1674, po zburzeniu murow. leży nad *Berckel*, o mil 3 od *Zutphen*. Dł. 23. *58*. ſz. 52. *13*.

LOCHES, *Lochia*, Francuſkie mia: i zam: w *Touraine*. z Collegiatą, w ktòrey gròb *Agnieſzki Sorel*. l. nad rzeką *Indre*, o mil 8 od *Amboiſe*, 10 *Tours*, *55 Paryża*. Dł. 18. *39*. ſz. 46. *56*.

LOCHGUHABIT, *Leucobibia*, pr. nad morzem Szkocka pòłn. obfita w ryby i paſtwiſka. *Jnverlochi* ieſt gł.

LODEVE, *Luteva*, Mia: Fr. w *Languedoc* niż: dawne i bogate: handluie ſuknem i kapeluſzami. Biſkup ieſt Sufraganem Narbońſkim. l. w kraiu ſuchim i nieżyżnym, pod gòrami *Sevennes*, nad rzeką *Lergue*, o mil 11 od *Montpellier*, 17 *Narbone*, 15 *Paryża*. Dł. 21. ſz. 43. *47*.

LODI, albo *Lodiiſkie* Hrab: Wł. w Xięſtwie Medyolańſkim, ponad rzeką *Adda*, obfite w pſzenicę. paſtwiſka, nabiał i iedwab.

LODI, *Laus Pompeja*, Mia: gł. pomienionego Hrabſtwa, piękne, wyſtawione od Fryderyka *Barbaroſſa*; oyczyzna Franciſzka *Lemene* Poety. l. w kraiu żyżnym nad rzeką *Adda*, o mil 4 od *Lodi ſtarey*, 15 *Placencia*, 20 *Medіolanu*. Dług: 26. *18*. ſzer: 44. *50*.

LODOWATE morze *Glaciale mare*, część *Oceanu* pòln. wielka go część od brzegow zamarza: według map Roſsyiſkich grani-

czy od wſch: z wyſepką *Pluchochotſk*, za ktòrą łączy ſię z morzem Japońſkim; od połud: morzem *de Nord*, *Moſkwą*, *Lapponią*, białym morzem i *Siberią*; od zachodu *Groeland*; ma daleko na morze wydany kawał źiemi i ſkały, *Caput Glaciale*, nazwany.

LOEWEINSTEIN, *Lovenſtenienſe caſtrum*, zam: troywęglaſty, obronny, w *Belgium* pr. ſprzymierzonych, na wyſpie *Bommelliwert*, o 3 mile od *Maſtricht*.

LOGRONNO, *Juliobriga*, M. Hiſz: w *Caſtilii* ſtarey, dawne. l. w okolicy żyżney we wſzyſtko, á mianowicie w wyśmienite wino, owoce; nad rz. *Ebro*, o mil 22 od *Burgos*, 56 *Madrid*. Dług: 15. *32*. ſz. 42. *26*.

LOGUDURI, okolica pòłn: w *Sardynii*, i w niey Miaſto tegoż naz:

LOHARDE, powiat Duńſki w *Sudjutland*, hołduie częścią Kròlowi Duńſkiemu, częścią Xiążęciu Holſztyńſkiemu.

LOHIN, *Lagona*, rz: Niem: maiąca zdroiewiſko w *Haſſyi* wyż: á uście w *Ren* za *Coblentz*.

LOIR, *Ledus*, rzeka Fran: ma zdroiewiſko w *Perche*, idźie przez *Touraine*, wpada w rzekę *Sarthe*, pod *Angers*.

LOIRE, albo Loyre, *Ligeris*, rz. Fr. wielka, maiąca zdroiewiſko w *Vivaretz*, idźie przez *Foreſt*, *Bourbonois*, *Nivernois*, *Anjou*, *Bretagne*; zaczyna noſić ſtatki od *Roanne*, wpada w *Ocean* zach:

LOMAGNE, *Leomania*, okolica Fr. w *Gaſcogne*, część prowincyi *Armagnac* niż: mało han: miaſta ma *Fleaurence* i *Vic*.

LOMBARDIE, *Longobardia*, albo *Włochy* pòłn: ob: *Włochy*.

LOMBEZ, *Lombarium*, Fr. mia: w *Gaſcogne*. Biſkup ieſt Sufraganem *Toulouſe*. l. nad rzeką *Seve*, o mil 10 od *Aux*, 11 *Toulouſe*, 166 *Paryża*. Dłu: 18. *33*. ſz. 43. *33*.

LOMELLINO, Kanton mały Włoſki, w Xięſtwie Medyolańſkim, ponad rzeką *Po*; przednieyſze miaſta ma *Martara*, i *Valenza*.

LOMOND, *Lomundus*, ieźioro Szkockie, w pr. *Lennox*, na mil 8 wdłuż, 3 wſzerż; obfite w ryby, á mianowicie w delikatne węgorze, ma 30 wyſepek ludźmi oſadzonych.

LONDONDERRY, *Roborettum*, M. Jrlandſkie, w pr. *Ulſter*, i Hrabſtwo ſwego nazwiſka, mocne. Biſkup ieſt Sufr: *Armagh*, wytrzymało wiele oblężenia, á mianowicie w R. 1689. l. z portem nad *Lough-Toyle*, o mil 15 od *Armagh*, 36 *Dublin*. Dł. 10. *10*. ſz. 54. *58*.

LONDRA, Mia: Am: połud: w *Tucuman*, wyſtawione od *Tarita* Gubernatora Tucumańſkiego w R. 1555. Dług: 313. *25*. ſz. połud: 29.

LONDYN, *Londinum*, Miaſto Eur: gł. wielkiey *Brytanii*, ſtolica Monarchii Ang: w pr. *Midleſex*, wielkie, i bogate: ma wiele pięknych rynkow, ſzerokich ulic, kollegiow: Kościołow 30 dla Proteſtantow, 80 dla Konformiſtow: Katedralny S. Pawła, i Kollegiata, *de Veſtminſter*, ſą przednieyſze: z ſławnym parlamentem, Akademią założoną w R. 1663 od Karola II. gdźie darmo wſzyſtkich kunſztow uczą; z Kollegium dla poprawy niesfornych ludźi, i dwòma wielkiemi ſzpitalami; nadto z fortecą wſpaniałą *Tour* nazwaną, niedaleko rz. *Tamis*, gdźie ieſt arſenał, ſkarbiec, archivum i minca gdźie biią monetę; w tym zamku oſadzaią Parow i Panow niżſzey kamery, kiedy ſię przewinią. Biſkup ieſt Sufr: *Cantobery*. Tu rodźili ſię Michał *Alford* Jezuita, ſławny *Milton*, Tomaſz *Morus*, Franciſzek *Bakon*, i inni ſławni. l. nad rz: *Tamis*, na ktòrey ma moſt murowany, á na tym domy, i podſienia; o mil 85 od *Dublin*, 100 *Paryża*, 170 *Kopenhagen*, 240 *Wiednia*, 255 *Madrid*, 280 *Krakowa*, 282 *Rzymu*, 295 *Stockolm*, 346 *Lisbona*, 530 *Carogrodu*, i *Moſkwy*. Dług: 17. *34*. ſzer: 51. *31*.

LONGWY, *Longus vicus*, Fr: mia: i zamek przy granicy Xięſtwa *Luxemburg*, dźieli ſię na ſtare i nowe, wyſtawione od Ludwika XIV po przymierzu Nimegſkim z abryſu Pana *de Vauban*. l. na gòrze, o mil 6 od *Luxemburg* i *Montmedi*, 67 *Paryża*. Dł. *23*. *26*. ſz. 49. *31*.

LONS-le-SAUNJER, Fr. mia: w *Franche-Contè*, nad rz. *Solvan*, o mil 8 od *Dole*, 9 *Chalons*. Dług: 23. *15*. ſz. 46. *36*.

LORBUS, Mia: i zam: Afr: w *Barbaryi*, w Kròleſtwie *Tunis*, dawne, z oſtatkami dawney wſpaniałości. l. na piękney ròwninie obfitey w zboże, o mil 60 od *Tunis*. Dług: 28. *35*. ſzer: 35. *35*.

LORCA, *Eliocrata*, M. Hiſz: w Kròleſtwie *Murcia*, dawne, zepſowanè. l. na gòrze, niedaleko *Guadalantin*, o mil 12 *Cartagena*, 14 *Murcia*. Dług: 16. *32*. ſzer: 37. *25*.

LORET, *Lauretum*, Włoſkie mia:

mia: w marchyi Ankońſkiey, bardzo mocne. Biſkup fundowany od Syxta V w R. 1586, ſamego Papieża ſiucha; ieſt tu wſpaniały Kościoł, w ktòrym ſtoi kaplica, czyli domek Matki Boſkiey, rękoma Anielſkiemi przenieſiony z *Paleſtyny* do *Dalmacyi*, á z *Dalmacyi* do *Włoch*, w ktòrym Domku SynBoży ſtał ſię Ciałem. do ucałowania progu tey świątnicy wſzyſtkie narody zbiegaią ſię. l. na pagorku, o mil Włoſkich 3 od morza Weneckiego, 15 *Ancona*, 130 *Rzymu*. Dł. 31. 25. ſz. 43. *24*.

LORGUES, *Leonite*, Francuſkie mia: w *Prouence*, gł. okolicy tegoż nazwiſka, ludne. nad rzeką *Arhent*, o mil 4 od *Aix*, 172 *Paryża*. Dług: 24. *2*. ſzer: 43. *29*.

LOTARYNGIA, *Lotharingia*, Xięſtwo Europeyſkie. na mil 40 wdłuż, 30 wſzerz: zamyka *Nancy*, *Baſſigny*, *Voſges*, *i Lotaryngię* Niemiecką; zdrowe ma powietrze, i obfitość w zboże, len, konopie, wino, ryby, łąki, laſy, kruſzce ſrebrne, rudy żelazne, i ſol: rzeki tuteyſze nienoſzą ſtatkow. przeto handlow tu niema. Mieſzkańcy ſą biegli, wierni Panu. bitni. do nauk ſpoſobni, religii Katolickiey. Xiążęta Lotarynſcy idą od Generała *de Alſacya*, Hrabiego *de Caſtiniach*. ktòry był Wuiem Konrada Ceſarza, ktòremu Caſtiniakowi Henryk, czarny nazwany, Ceſarz oddał to Xięſtwo w R. 1048, ktòre Potomkowie iego trzymali aż do R. 1735, w ktòrym ułożony, á w roku 1736 zawarty ieſt traktat Wiedeńſki, mocą ktòrego traktatu to Xięſtwo doſtałoſię *Leſzczyńſkiemu Staniſławowi* I Kròlowi Polſkiemu, á po śmierci iego Koronie Francuſkiey: graniczy od pòłn: Arcybiſkupſtwem Trewirſkim, i Palatinatem niż: od wſchodu *Alſacyą*, od południa *Franche-Contè* od zach: Xięſtwem Barſkim.

LOTH, rzeka Fr. poczynaſię w *Auvergne*, o mil 2 od *S. Flour*, idźie przez *Quercy*, wpada w rz. *Garomne*. o milę za *Le-Million*.

LOTHIANA, *Laudania*, prowincya Szkocka pòłn: nad morzem *Furt*, nayżyżnieyſza, i nayludnieyſza w Szkocyi: dźieliſię na wſchodnią, zachodnią, i ſrzednią: w tey leży *Edimburg*.

LOVANIUM, Mia: w *Belgium* Auſtryackim, w Xięſtwie Brabańſkim, piękne. i dawne, z zamkiem ſtarym i ſławną Akademią, niebardzo mocne, niebyło iednak od żadnego (lubo rożni kuſiliſię dawniey) wźięte. Hollendrzy w R. 1542 przymuſzeni byli odſtąpić go od oblężenia, Xiąże *de Oranges* w R. 1572, Holl: i Fr. w R. 1635, Francuzi w roku 1706, ktòrzy wźięli go w prawdźie w R. 1710, ale przez mieſzkańcow wypędzeni; opanowali go iednak ciż podczas woyny zakończoney w R. 1748. l. nad rz. *Dile*, o mil 4 od *Malines* i *Bruxelles*, 25 *Paryża*. Dług: 22. *17*. ſz. 50. *53*.

LOUDUN, *Laudunum*, Miaſto Fr. w *Poictou*, dawne: oyczyzna Ceſarza *Scevola*, *Abela de S. Marta*, *Teofraſta Renodot*, i *Euzebiuſza Renodot*. l. na pagòrku, o mil 12 od *Poitiers*, 15 *Tours*, 62 *Paryża*. Dług: 17. *47*. ſzer: 47. *2*.

LOVISBURG, Miaſto Am. pòłn: gł. wyſpu *de Cap Breton*, na klinie źiemi wychodzącym w morze, z portem i zam:

LOVISINA, kray Am: pòłn: przerznięty od połud: rz. *Miſiſipi*, obfity we wſzyſtko, i nayłepſzy z kraiow Am. wiadomych Europie: doſzedł go Fernand *de Soto* Hiſzpan, ale nie mògł ſię otrzymać. potym Pan *Solet*, i Xiądz *Marcheti* Jezuita w lat 10 przypłyneli. Fr. w R. 1718 i w 1720 kuſiliſię oſieść, i wyſtawili Miaſto *Orleans*, ale niemogli zupełnie otrzymać tego kraiu. Dł. od 279, do 289. ſzer: od 31 do 49.

LOURDE, *Lapurdum*, Fr. m. w *Gaſcogne*, gł. pr. *Lavedan*, ma zamek na ſkale, o mil 4 od *Bagineres*. Dług: 17. *30*. ſze: 43. *8*.

LOUTH, Hrabſtwo Jrlandſkie w pr. *Leinſter*, na mil 8 wdłuż, á 4 wſzerz.

LOUTH, *Lutum*, Mia: gł. pomienionego Hrab: handlowne; o mil 2 od *Dundalk*.

LOWENSTEIN, zamek gł. małey okolicy i Hrabſtwa, w cyr: Szwabſkim, w Xięſtwie *Würtemberg*. Dłu: 31. *15*. ſz: 49. *10*.

ŁOWICZ, *Lovicium*, Miaſto i zamek Polſki w Woiewòdztwie Rawſkim, mocne, piękne, i ludne; rez: Prymaſa Polſkiego i Arcybiſkupa Gnieznieńſkiego, nad *Bſura*, o mil 7 od *Płocka*, 12 *Rawy*. Dług: 37. *46*. ſzerokości 52. *18*.

LOUVIERS, *Lupariæ*, Mia: i Hrab: Fr: w *Normandii* wyżſzey ma wkoło głębokie foſy: robią tu ſukna. l. na ròwninie żyżney o mil 4 od *Eureux*, 8 *Rouen*, 22 *Paryża*, Dług: 18. *50*. ſzero: 49.

LOXA, Mia: Hifz: w Królestwie *Granada*, w okolicy żyżney i miłey, nad rz. *Xenil*, o mil 6 od *Granada*. Dł: 14. 5. fz. 37. 5.

LOYTZ, *Lutetia*, Mia: Niem: w cyr: *Saxonii* wyż: w *Pomeranii* dalfzey, nad rzeką *Pen*, o mil 5 od *Gurfkow*, 9 *Stralfund*. Dł. 31. 15. fz. 54. 6.

LUBECK, albo Lubek, *Lubeca*, Miafto i zamek Niemiecki, w cyr: *Saxonii* niż: gł. pr. *Vagria*, bogate, mocne, piękne, i anfeatyczne, wolne; zoftaie pod protekcyą Cefarza: ma domy publiczne piękne, ulice wyfadzone lipami. Bifkup ieft Sufr: Bremeńfkim, i Xiążęciem S.P.R. Oyczyzna Jana *Kirchman*. l. przy złączeniu rz: *Wackenitz*, *Steckenitz*, i *Trave*, niedaleko Bałt: o mil 8 od *Hamburg*, 9 *Lavenburg*, 178 *Wiednia*. Dł. 28. 26. fze: 53. 57.

LUBELSKIE Woiewòdztwo, ma powiaty 3. *Lubelfki* z Grodem; *Łukowfki* z Grodem; *Urzędowfki* bez grodu. Woiewòdztwo feymikuie w *Lublinie*, obiera Pofłow trzech, Deputatow 2, Komifsarza 1.

LUBEN, *Lubena*, Niem: mia: i zam: gł. *Alfacyi* niż: nad rzeką *Spree*, hołduie Xiążęciu *Merfeburg*. Dł. 31. 50 fz: 51. 58.

LUBLIN, *Lublinum*, Mia: Małopolfkie, gł. Woiewòdztwa Lubelfkiego, z zam: fzkołami i pięknym ratufzem, w ktòrym fądźi fię Ziemfki Koronny Trybunał, w tydźień po Przewodney Niedźieli, do S. Tomafza. ma 3 walne iarmarki. leży nad rzeką *Byftrzna*, o mil 18 od *Brześcia Litewfkiego*, 30 *Warfzawy*, 50 *Krakowa*, 68 *Wilna*. Dług: 40. 5. fzer: 51. 14.

LUCA, Rzeczpofp: i mały kray Włofki, na mil 10 wdłuż, á 8 wfzerz, mało żyżny, wolny, ieft pod protekcyą Ces. Rządca tey Rp. zowiefię *Gonfalonier*. to ieft *Chorąży*, ktòry co dwa miefiące odmienia fię, dźiewiąciu zaś Radźcow iemu dodanych nazywaiąfię *Ancyani*, i odmieniaią fię co 6 miefięcy. Tym wfzyftkim, poki fą na tym urzędźie, tytuł daie fię Nayiafnieyfzy.

LUCA, Mia: gł. pomienioney Rp. mocne i wielkie, handluie iedwabiem. Oyczyzna Marcina Polaka, i fławney *Beccary*. l. na ròwninie, między miłemi pagòrkami, niedaleko rzeki *Setchio*. o mil 12 od *Pifa*, 25 *Livarno*. Dł. 28. 10. fzer: 43. 30.

LUCAIE, *Lucajæ*, wyfpy Ameryki pòłn: na morzu *de Nord* ktòre rachuiafię między wyfpami *Antille*, ieft ich 14 więkfzych między ktòremi przednieyfzy *Bahama*; mnieyfzych co niemiara, á prawie wfzyftkie fą pufte; znaleźione naypierwey przez Krzyfztofa *Columba*, w dòyściu Ameryki: fiedzą koło przefilenia raka.

LUCAR *de Barameda*, *Luciferi fanum*, M. Hifz: w *Andalucyi*, z mocnym portem, przy uściu rzeki *Guadalquivir*, o mil 15 od *Sivilla*, 105 *Madrid*. Dług: 11. 30. fz: 36. 50.

LUCAR *de Guadiana* (S.) M. Hifz: w *Andalucyi*, przy granicy *Algarvia*, mocne, z portem nad rzeką *Guadiana*. Dług: 10. 36. fz: 37. 20.

LUCAR *Mayor* (*S.*) Hifz: mia: i Xięftwo w *Andalucyi*, nad rz. *Guadiana*, o mil 3 od *Sivilia*, Dł. 12. 12. fzer: 37. 25.

LUCERA, *Luceria*, M. Neap: w *Capitanata*. Bifkup ieft Sufraganem Beneweńfkim, o mil 36 od *Manfredonia*. Dług: 32. 59. fz. 41. 28.

LUCERN, Kanton trzeci Szwaycarfki, miernie żyżny, obfity w ryby, ktòre fię poławiaią w ieźierze *Kantonow*, tak nazwanym, że przytyka do Kantonow *Lucern*, *Uri*, *Schvitz*, i *Untervalden*; to ieźioro ma podobieńftwo Krzyża Maltańfkiego.

LUCERNE, *Lucerna*, M. gł. pomienionego Kantonu, dawniey Ces: i rezydencya Nuncyufza. ma ofobliwfzą rzecz w ratufzu, to ieft dawnego olbrzyma kości, i w pewnym domie wielki kamień fmoczy. l. nad ieźiorem tegoż nazwifka: z ktòrego wychodźi rzeka *Ruff*, o mil 12 od *Zurig*, 14 *Bern*, 19 *Bafilea*. Dł. 26. 1. fz. 47. 5.

LUCIA (S.) wyfep Am: pòłn: ieden z *Antille*, na mil 25 wkoło, od pòłn: wyfpu *Martinica*: ma dwie gòry, ktòre z daleka widać. byłaby tu żyż: źiemia żeby fprawiona, ale mało ma mieszkańcow po zepfowaniu ofad Francufkich, ktòrzyby źiemię fprawowali. Dług. 316 40. fz. 13. 50.

ŁUCK, *Luceoria*, Mia: z zakiem Polfkie, gł. Woiewòdztwa Wołyńfkiego, ktòre tu feymikuie, i obiera Deputatow na Trybunał trzech, Komifsarza iednego, i Pofłow na feym, fześć. Według dwòch obrządkow ma dwòch Bifkupow; ieden Łacinfki, Sufragan Gnieznieńfki, drugi Exarcha całey Rufi. leży nad rzeką *Styrem*, o mil 26 od *Lwowa*, 50 *Warfzawy*, 80 *Krakowa*. Dł. 47. 10. fz. 50. 50.

LUCON, *Lucionum*, Francufkie

ſkie mia: w *Poičtou*, z Biſkupem fundowanym od Jana XXII Suf: *Bourdeaux*, l. na mieyſcu bagniſtym i niezdrowym, o mil 7 od *Rochelle*, 95 *Paryża*.

LUDLOW, *Ludlovia*, Ang: mia: i zam: w *Shropshire*, poſyła dwòch Deputatow do parlamentu. l. na gòrze, o mil 36 od *Londynu*. Dł. 15. ſz. 52. *25*.

LUGANO, *Lucanum*, Miaſto Szwaycarſkie Włoſkie, gł. okolicy tegoż nazwiſka, o mil 5 od *Como*, 30 *Chiavenna*. Dług: 26. *28*. ſz. 45.

LUGO, *Lucus Auguſti*, Miaſto Hiſz: w *Gallicyi*, dawne, miało wiele Synodow. Biſkup ieſt Sufraganem *Compoſtella*, o mil 23 od *Compoſtella*, 24 *Oviedo*. Dług: 10. *40*. ſz. 43. *1*.

LUMELLO, *Lumellum*, wieś Włoſka, w Xięſtwie Medyolańſkim, od ktòrey ma nazwiſko Kanton *Lomellina*; w okolicy żyżney w zboże, uſtąpiona przez Xiążęcia Sabaudyiſkiego w roku 1707. Dług: 26. *17*. ſzer: 45. *5*.

LUNDEN, *Lundis Scanorum* Mia: Szwedzkie gł. pr. *Shonon*, znaczne, uſtąpione od Duńczykow w R. 1658, z Arcybiſkupem Proteſtantſkim, i Akademią fundowaną od Karola XI w R. 1668. w bliſkości Karol Szwedzki w R. 1676 rozpròſzył i zbił Chryſtiana V Kròla Duńſkiego. l. o mil 7 od *Kopenhagen*, 90 *Stockolm*. Dł. 31. ſz. 55. *40*.

LUNDEN, Niem: m. w Xięſtwie *Holſtein*, w *Ditmars*, niedaleko od *Eider*, o mil 3 od *Tuningen*. Dług: 26. *48*. ſzero: 54. *30*.

LUNEBURG, *Luneburgum*, Mia: Niem: z zam: dawniey Ceſarſkie, dźiś pod Elektorem Hanoverſkim, ale anſeatyczne, wielkie, i mocne: kopią tu ſol. leży nad *Elmenow*, o mil 5 od *Lavenburg*, 14 *Hamburg*, 31 *Brunſwick*. Dług 28. *15*. ſzer: 53. *28*.

LUNEVILL, *Lunæ Villa*, M. Lotaryńſkie, dawne i piękne, z wſpaniałym zamkiem, ktòry ieſt rezydencyą Xiążąt Lotaryńſkich: ma Kośćioł Kanonikow Regularnych piękny; i Collegium dla cwiczenia ſię młodźi ſzlachetney w ſztukach Rycerſkich; i ſzpital wygodny. l. na miłey ròwninie, nad rz. *Meurt* i *Weſous*, o mil 5 od *Nancy*, 25 *Strasburg*, 78 *Paryża*. Dług: 24. *10*. ſz. 48. *35*.

LUSACYA, *Luſatia*, prowincya Niem: w *Saxoniy*, dźieli ſię na wyżſzą i niż: wyżſza od R. 1636, hołduie Elektorowi Saſkiemu. *Bautzen* ieſt gł. niżſza hołduie cześcią temuż Elektorowi; częścią Kròlowi Pruſkiemu; częścią Xiążęciu Merſeburgſkiemu; á częścią Hrabi *de Sol*.

LUSIGNAN, *Luziniacum*, Fr. mia: w *Poičtou*, mieyſce Hrabiow dawney familii. l. nad rz. *Vienne*, o mil 5 od *Poičtiers*, 80 *Paryża*. Dł. 17. *42*. ſz. 46. *28*.

LUSSON, ob: *Lucon*.

LUSSON, *Luſſonia*, wyſep Az: na *Oceanie* wſch: na pòln: *Filippinſkich*, na 160 mil wdłuż, 40 wſzerz, obfity w iedwab, bawełnę, cynamon, ryż, kakao, śiarkę, konie, bawoły, i nadto w złoto: wźiął go w R. 1671 Michał *Lopez*, Hiſzpan, i założył Mia: *Manille* (ob: *Manille*) Częścią mieſzkaią Hiſz: częścią Indyani hołdownicy Hiſzpańſcy. Dłu. od 137, do 141. ſzer: od 13. *10*. do 19.

LUTENBERG, Niem: mia: w *Styrii*, wźięte w R. 1704 przez buntownikow Węgierſkich. leży między rzekami *Drava* i *Muer*, o mil 12 od *Gratz*, 34 *Wiednia*. Dł. 81. *40*. ſz. 52. *2*.

LUTTER, Niem: mia: w X. Brunſwickim: tu wygrał Ceſarz w R. 1626 nad Chriſtyanem IV Kròlem Duńſkim. l. o mil 4 od *Goſſar*.

LUTTERWORD, *Lačtodurum*, Ang: m. w *Leiceſtershire*, ma wſpaniały grob *Jana Wicklefa*, ktòry tu umarł Parochem w R. 1384. l. o mil 24 od *Londynu*.

LUTZELSTEIN, Francuſkie mia: w *Alſacyi* niż: gł. Xięſtwa tegoż nazwiſka hołduiącego Elektorowi Palatinowi, ktòry za to daie dań Francyi. l. na pagòrku z zam: o mil 12 od *Strasburg*.

LUTZEN, Niem: mia: w *Saxonii* wyż: tu podczas batalii w R. 1632 zabity ieſt *Guſtaw Adolſus* Kròl Szwedzki. l. nad rz. *Elſter*, o mil 5 od *Lipſka*. Dłu: 30. *12*. ſz: 51. *20*.

LUXEMBURG, pr. iedna z 17 w *Niederland*: hołduie częścią Domowi Auſtryackiemu, częścią Francyi, mocą przymierza Pireneyſkiego: graniczy od pòłnocy Biſkupſtwem *Liege*, od wſch: Biſkupſtwem Trevirſkim, od południa *Lotaryngią* i *Champagne*, od zach: *Hannonią*.

LUXEMBURG, *Luxemburgum*, Miaſto w *Belgium* Auſtryackim, gł. pomienioney pr. znaczne i mocne; wźiął go Ludwik XIV w R. 1684, i bardzo wzmocnił, ale traktatem Riſwickim oddane ieſt Hiſz: znowu opanowali Fr. w R. 1701, ale traktatem Utrechtſkim doſtało ſię Domowi Au-

Auſtryackiemu: dźieliſię na wyż: i niżſze: wyżſze, albo dawne założone w R. 1000 leży na nieprzyſtępney gòrze; nowe, albo niżſze, leży na ròwninie przedźielone od ſtarego rzeką *Elſa*, o mil 10 od *Trevir*, 40 *Moguncyi*. Dł. 23. *42*. ſz. 40. *40*.

LUXEVIL, *Luxovium*, Francuſkie mia: w *Franche-Contè* ma wody mineralne. leży pod gòrą *Voſges*, niedaleko ſławnego klaſztoru ſwego naz: o mil 6 od *Veſoul*. Dług: 24. *4*. ſz. 47. *50*.

LUZZARA, Włoſkie mia. w Mantuańſkim: tu była batalia między Francuzami przy początku wieku tego i woyſkiem Ceſarſkim, pod kommendą Xiążęcia Eugeniuſza, na ktòrey Xiąże *de Commera* ieſt zabity.

LWOW, *Leopolis*, M. Małopolſkie, gł. Czerwoney Ruśi. han: Kośćioły, ratuſz, rynek, ma piękne, z Arcybiſkupem fundowanym w R. 1631. Biſkupem Ruſkim, Sufraganem Metropolitańſkim; i Arcybiſkupem Ormiańſkim, wſzyſtkiemi trzema Katolikami: nadto z walnemi ſzkołami XX. Jezuitow, pod zaſzczytem niedawnym Akademii. wźięte przez Kazimierza wielkiego w R. 1340. tu bywaią po trzech Kròlach kontrakty, dla nabycia wiecznym lub doczeſnym prawem przez zaſtaw, czyli arendę dobr. l. między gòrami, z ktòrych na iedney Katedra Ruſka, z klaſztorem Bazylian z placem pięknym, na ktòrym za Zygmunta I w R. 1537 ſławny w kronikach Pols: ſeym odprawilſię; o mil 60 od *Krakowa*, 70 *Warſzawy*.

LWOWSKA źiemia, zamyka w ſobie źiemię *Zydaczewſką*, ma dwa grody, *Lwowſki* i *Zydaczewſki*.

LYME, Ang: mia: w *Dorſetshire*, poſyła dwòch Dep: do parłamentu. l. nad potokiem ſwego naz: o mil 40 od *Londynu*.

LYNNE, *Linum Regis*, Miaſto Ang: w *Norfolck*, bogate, wielkie, ludne, obronne, z 2 zamkami i 2 foſami; poſyła dwòch Deputatow do parlamen: l. z portem nad rz. *Ouſe*, o mil 25 od *Londynu*. Dł: 17. *20*. ſz. 52. *43*.

LYON, *Lugdunum*, Mia: Fr. gł. pr. *Lyonnois*, założone od *Lucyuſza Planca*, Radźcy Rzymſkiego, 41 latami przed przyiściem Chryſtuſa Pana; nayznacznieyſze po *Paryżu*, liczące duſz 150000. Arcybiſkup tuteyſzy ieſt Primaſem; ratuſz. i domy oſobliwſzey piękności; między ktòremi nieośledniie Collegium Jezuickie, zamek i plac *Ballecour*, ulice wdłuż

rzeki *Rhone*, ſą pyſzne. Akademia także wſzyſtkich nauk założona w R. 1700, z drugą Akademią wſzyſtkich kunſztow założoną w R. 1736. Ma zaſzczyt z dwòch Synodow odprawionych tu, pierwſzy w R. 1244, na ktòrym znaydowałſię Jnnocencyuſz IV Papież i S. Ludwik Kròl Francuſki; drugi w R. 1274. Oyczyzna Marka *Aureliuſza*, Piotra *Petin*, Jakòba *Spon*, Jòzefa *Viviers*. Sebeſtyana Karmelity, i innych ſławnych. l. nad złączeniem rzek *Rhone*, i *Soſne*, o mil 6 od *Vienne*, 28 *Paryża*. Dłu: 22. *29*. ſz. 45. *45*.

LYON morze, *Sinus Leonis*, część śrzodźiemnego morza między Fr. Hiſz. i Włochami, tak naz: że ieſt zawſze burzliwe, i przeieżdżaiących iak lew pożeraiące.

LYONNOIS, pr. wielka Fr. i Gubernia obfita w zboże, owoce, wino, a naybardźiey w kaſztany: zamyka *Lyonnois* właſną, ktòra ma 12 mil wdłuż, á 7 wſzerz; *Beauiolois*, i *Foreſt*. *Lyon* ieſt głową. gr: od pòłn: z *Bourgogne*, od wſch: *Delfinatem*, od połud: *Vivarois*, od zach: *Auvergne*.

LYXIM, *Luxinum*, m. w X. *Faltzburg*, o mil 4 od *Savern*. Dł. 26. *2*. ſz: 48. *49*.

M. M. M.

MACAO, *Amacaum*, Mia: Chińſkie, w prowincyi *Quanton*, w okolicy *Quancheu*, z trzema zam: wyſtawione przez Portugalczykow na podobieńſtwo ręki ludzkiey: ma port piękny, ale handel z Japończykami zakazany, przeto nieieſt tak bogate, iak pierwey. Dług: 130. *48*. ſz. 22. *12*.

MACASCAR, Dalmackie miaſteczko z portem dobrym. Biſkup ieſt Sufraganem *Spalat*, nad morzem Weneckim, o mil 10 od *Spalat*, 11 *Narenta*. Dł. 35. *32*. ſz. 42. *42*.

MACASAR, *Macaſaria*, Kr. znaczne Jndyiſkie, pod linią poròwnania; zabiera większą część wyſpu *Celebes*: żyżne, i obfite w złoto, miedź, i marmur bardzo w Jndyi ſzacowny. ieſt tu wiele małp, z ktòrych iedne na czterech, drugie na dwòch nogach chodzą, i zawſze walczą z pewnemi wężami, tak wielkiemi, że całkiem małpy połykaią: gorąco tu byłoby nieznośne, gdyby

chłodu nie czyniły powiewaiące pòłnocne wiatry, i rzęśiſte deſzcze, ktòre piącią al: ſześcią dniami przed, i po pełni, przez dwa mieśiące naygorętſze ſpadaią Mieſzkańcy ſą Machometani, wyſokiego wzroſtu, bitni, i mocni: za pięknych maią ktòrzy ſą noſa niſkiego, paznokci długich, twarzy i zębow pſtrych: każdy w ſwoiey ſprawie ſtaie bez patrona; dźieci w pieluchy nieobwiiaią, ale kładną w plecianki z pręcia, á gdy trzech albo czterech lat dochodzą, ſtaraiąſię rodźice upewnić mu oblubienicę.

MACASAR, *Macaſara*, Mia. gł. pomienionego Kròleſtwa, i rez: Kròla; domy tu ſą drewniane, na wyſokich palach, pokryte z drzewa liściem, przez ktòre naywiękſzy deſzcz przeyść niemoże. Mieſzkańcy za naywiękſzą ſzpetność maią, gdyſię pſow dotkną, przeto ſię zaraz myią. leży przy uściu wielkiey rzeki przerzynaiącey całe te Kr. od pòłn: ku połud: na ròwninie bardzo żyżney. Dłu: 135. *30.* ſz. połud: 5.

MACELESFIELD, Angielſkie mia: i Hr. w *Cheshire*, o mil 43 od *Londynu.*

MACEDONIA, pr. Eur: Turecka. *Teſſalonika* ieſt gł. graniczy od pòłn: z *Serwią* i *Bulgarią*, od wſch: *Romanią* i *Archypelagem*, od południa *Liwadią*, od zachodu *Albanią*.

MACERATA, Mia: Włoſkie Papieſkie, w *Marchii* Ankońſkiey ludne, i piękne, z Biſkupem Sufraganem *Fermo*, i Ak: l. na gòrze niedaleko *Chiento*, o mil 15 od *Loret*, 25 *Ankona*. Dł. 31. *12.* ſz. 43. *15.*

MACHECOU, *Machicolium*, M. Fr. w *Bretagne*, gł. X. *Retz*, o mil 8 od *Nantes*. Dług: 15. *48.* ſz. 47. 2.

MACHIAN, *Machianum*, wyſep iedeń z *Molucce*, nayżyżnieyſzy na *Oceanie* wſch: na mil 7 wkoło. Dł. 144. *50.* ſz. 10.

MACHIEROW, wieś Lit: w Woiewòdztwie Połockim, z klaſztorem Bazyliańſkim, ſławnym z Obrazu N. Panny cudami ſłynącey. l. niedaleko *Dźwiny*, o mil 3 od *Połocka.*

MACINESSO, Wł. mia: w *Placentſkim*, na mieyſcu (iako zaczynaią twierdźić) dawnego i trzęſieniem źiemi zapadłego M. *Vellejacium*, o ktòrym wzmiankę czyni *Pliniuſz* i *Phlegon*: w roku 1761 kopiąc tu dobyto wiele ciekawych dawney roboty ſztuk marmurowych, ſzpiżowych &c. l. na gòrze, o mil 13 od *Placencyi.*

MA-

MADAGASCAR, *Madagaſcaria*, wyſep ku brzegowi wſch: Afr. wielki na mil 336 wdłuż, 120 wſzerz, á 80 wkoło; żyżny we wſzyſtko, pròcz wina i iarzyny: obſituie w bydło, w źwierza wſzelkiego, nawet w Eur: niewidanego, w kruſzce, i drogie kamienie: ma cztery rodzaie wyśmienitego miodu, á piąty roboty pſzczoł, nazwanych *Sacondro*, bardzo pomocny na bol pierſi i żołądka. Mieſzkańcy ſą twarzy czarney, ſzypcy, odważni, ſpoſobni do nauk, ale ſrodzy; za pięknych maią ktòrzy ſą zębow czarnych; przez więkſzą część ſą obrzezani, i mieſzaią ſektę Manicheyſką, o dwòch złym i dobrym, Stworzycielach, z częścią nauki Alkoranu. doſzli go Portug: w R. 1492. Fr. mieli wiele oſad, i nawròcili wiele mieſzkańcow do wiary Chrześciańſkiey, ale potym muſieli uſtąpić: dźiś ieſt pod wielą Panami, ktòrzy zawſze z ſobą woynę toczą.

MADAIN, Mia: Az: Perſkie w *Jrack* Babilońſkim, z wſpaniałym pałacem. l. nad rz. *Tygris*, o mil 9 od *Bagdat.*

MADEBURG, zam: Niem: mocny, wźiety przez Generała *Mansfeld* w R. 1622, i odebrany przez Ceſarza w R. 1625, należy do Biſk: *Spira*. l. o milę od *Laudan.*

MADERA, wyſep na *Oceanie* Atlantſkim, we trzy węgły, w powietrzu zdrowym, i czyſtym, przeto bardzo ludny, żyżne w wino, (ktòre przepalone na ſłońcu ſtaie lepſzym) pomarańcze, owoce wſzyſtkiego rodzaiu: ma wiele bydła, á źwierzęta iadowite mnożyćſię tu niemogą. Mieſzkańcy ſą przyiemni, i weſołego humoru: doſzedł go Jan *Gonzales* w R. 1419, i dla ogrzania ſię zapalił las, ktòry pożar trwaiąc przez wiele lat, bardzo ſprawił i żyżną uczynił źiemię. *Funcal* ieſt gł. l. między morzem *Gibraltar*, i wyſpami Canaryiſkiemi, od tych o mil 60, á od *Port Sancto*, o mil 13. Dłu. 1. ſz. 30. *31.*

MADRAST, *Madraſpatanum*, Mia: Az. w Jndyi wſch: na brzegu *Coromandel*, wielkie, piękne, i mocne, z zamkiem nazwanym *Fort S. George*; liczy mieſzkańcow duſz 100000, z ktòrych 20000 ieſt Katolikow, pod rządami Kapucynow, ktòrzy za protekcyą Angielczykow, i ſprawy między Katolikami ſądzą: wielkie ztąd Ang: wyprowadzaią bogactwa przez handel. leży w oko-

w okolicy żyżney we wſzyſtko, o milę od Mia: S. Tomaſza, 25 *Pondichery*. Dług: 98. *8*. ſzer: *13*. *13*.

MADRID, *Madritum* Miaſto głowne Krolеſtwa Hiſzp: w nowey *Caſtylii*; wielkie, piękne, i ludne, w zdrowym powietrzu, z pięknym pałacem Krolewſkim, wielką liczbą Kościołow, Aka: fundowaną od Filippa IV, Xięgarnią publiczną, domami publicznemi, wſpaniałemi placami, między ktoremi przednieyſzy, *Placa Mayo*, nazywaſię: ulice piękne piękną ſymetrią ułożone, poſągami i fontanami ozdobione, ale nieczyſte. l. w okolicy miłey, i żyżney, na gorze, niedaleko potoka *Manzanar*, o mil 6 od *Alcala*, 106 *Lisbona*, 200 *Paryża*. 255 *Londynu*, 300 *Rzymu*. Dłu: 14. *30*. ſz. 40. *26*.

MADRIGAL, *Madrigala*, Hiſzpańſkie mia: w *Caſtylii* ſtarey, oyczyzna *Alfonſa Toſtata*, i *Jana Pineda*, na rowninie obfitey w dobre wino, o mil 4 od *Medina de Campo*. Dług: 13. *36*. ſzer: 41. *25*.

MADROGAN, Mia: Afr. gł. Kr. *Monomotapa*, z wielkim pałacem Krolewſkim: dachy na domach ma wyſokie, na podobieńſtwo dzwonow. Dług: 47. *15*. ſz. połud: 18.

MADURA, wyſep na morzu Jndyiſkim, między *Borneo* i *Java*, bardzo długi, i żyżny w ryż. Mieſzkańcy ſą obyczaiow tych, ktore ſą w *Java*, maią Krola, i Kapłana.

MADURE, *Madura* Kr. Jndyiſkie wſch: po tey ſtronie *Gangeſa*, nad morzem połud: Indyiſkim, rownaſię wielkością Kr. Portugalſkiemu: obfite w ryż, ſłonie, i inne źwierzęta, ktorych niema Europa: kury tuteyſze nioſą czarne iaia, ſmacznieyſze od tych, ktore kury naſze nioſą. Krolewſka Familia ſzczyciſię że pochodźi z oſłow, przeto te ſzpetne źwierzęta ſzanuią iako braci, dla niedoſtatku koni: pod garłem tu zakazano zabiiać krowę, wołu, albo bawoła. Mieſzkańcy ſą złodźieie, żony im ſłużą za niewolnice: poganie, ofiary diabłom czynią z ludźi; ale znayduiąſię między niemi Chrześcianie.

MADURE, Mia: gł. pomienionego Kr. wielkie, z pałacem gdźie dawniey rezydował Krol, ale gdy to Mia: i Kr. opanowali *Mavurienſes*. przenieſiona ieſt Stolica Krolewſka do *Frichirpal*. Dł. 96. *2*. ſz. 10. *20*.

MAELSTRAND, *Maelſtrandia*, Forteca i zam: w *Norvegii*

w Gubernii *Bahus*; wźięli ią Duńczycy Szwedom w R. 1658, ale ci odebrali w R. 1676, lecz oddali w roku 1679 mocą traktatu *Fontainebleau*. l. na ſkale przy uściu rz: *Wener*. Dł: 28. *56*. ſz. 57. *58*.

MAESECK, *Maſacum*, Mia: w Biſkupſtwie *Liege*; nad rzeką *Moſa*, o mil 3 od *Ruremund*, 5 *Maſtricht*, 12 *Liege*.

MAGADOX, *Magadoxa*, Kr. Afr: Mieſzkańcy ſą Machometani, M. gł. tegoż naz: przy uściu rz: *Magadox*. Dług: 62. *50*. ſzer: *3*.

MAGDEBURG, X. Niem: w cyr: *Saxonii* wyż: hołduie Kr. Pruſkiemu; graniczy od połnocy z marchią Brandeburſką. od połud: Xięſtwem *Anhalt* i *Alberſtadt*, od zach: Xięſtwem Brunſwickim.

MAGDEBURG, *Magdeburgum*, Mia: gł. pomienionego X. i *Saxonii* niż: wielkie, dawne, i mocne, dawniey wolne, i anſeatyczne; miało dawniey ſwego Arcybiſkupa Panem, ktory był Prymaſem Niem: ktory zknieſiony ieſt traktatem Weſtfalſkim, á Mia: za odſtąpieniem od wiary Katolickiey, oddane ieſt Pruſakowi: oblężone w R. 1214 przez Ottona IV, á potym w R. 1547

i w 1549, nakoniec wźiął go Ceſarz w R. 1631. Oyczyzna Adama *Strave*. l. nad rz. *Elba*, o mil 15 od *Brandeburg*, *50 Hamburg*. Dł. 33. *50*. ſz. 62. *15*.

MAGELLANSKA Ziemia, *Terra Magellanica*, koniec Am: połud: przez większą część nie zwiedźiany przez Europeyczykow, mieſzkanie dźikich ludźi; gr. od połn: z *Braſilią*, i *Paraguay*; od wſch: i połud: morzem ſwego nazwiſka; od zach: Kr. *Chili*, ktoremu hołduie.

MAGELLANSKIE morze, *Mare Magellanicum*, część morza Am: połud: ktorego doſzedł Magellanus Portugalczyk, od ktorego bierze nazwiſko, ſzerokie ieſt naymniey na milę, długie na mil 100. kuſiliſię Hiſz: i Ang: przeyść go, ale że ieſt pełne ſkał porzucili, wynalazſzy wygodnieyſzy przechod; na dwoch brzegach mieſzkaią dźicy ludźie.

MAGHIAN, Mia: w *Arabii* ſzczęśliwey, ſławne. Dłu. 61. *50*. ſz. 16. *3*.

MAGLIANO, *Manliana*, Wł. mia: Pap: w *Sabina*, na pagorku o mil 12 od *Rzymu*. Dł. 30. *10*. ſz. 41. 20.

MAGLIANO zam: w *Abruzzo*, gdźie wygrał Karol *de Anjou* w R. 1262.

MAGNY, Fr. mia: w *Veſſin*, na gościncu z *Roven* do *Paryża*. Oyczyzna Jana *Santerre*. l. w okolicy żyżney, o mil 14 od *Roven* i *Paryża*.

MAGRA, *Vallis Macræ*, niźina Włoſka, w *Toſcana* na mil 33 wdłuż, 18 wſzerz, hołduie X. Toſkańſkiemu, ale *Minucciano* należy do Rp. *Luca*, áMarchia *Fos di novo* ma oſobliwego Pana.

MAHALEU, Miaſto Az: w *Egypcie*, gł. pr. *Garbia*, znaczne i piękne; handluie ſolą, *Ammoniacum ſal*, naz: maią tu piecyki w ktòrych położone kurze iaia, i ſłonecznemi promieniami zagrzane, bez ſiedzenia kury, wydaią kurczęta. l. nad morzem. Dł. 49. *56*. ſz. 31. *4*.

MAIDSTONE, *Madus*, Mia: Ang: w pr. *Kent*, ludne, handlowne, poſyła dwòch Deputatow do parlamentu, o mil 9 od *Londynu*. Dł: 18. *20*. ſz: 51. *21*.

MAILLET, Fr. mia: w *Touraine*, z zaſzczytem Xięſtwa i Par, założonego przez Ludwika XIV w R. 1619. Dł. 18. *18*. ſz. 47. *28*.

MAILLEZAIS, *Mailiacum*, Mia: Fr. w *Poictou*, ktòrego Biſkup przenieſiony do *Rochelle* w R. 1648. l. na wyſepce, między ieźiorami i błotami, nad rz: *Seure*, o mil 8 od *Rochelle*, 91 *Paryża*. Dł. 16. *55*. ſz. 46. *22*.

MAINA, okolica Grecka, w *Morea*, między gòrami wydanemi na morze, część dawney *Lacedemonii*. Mieſzkańcow ma na 40000, zowiąſię *Mainotes*, i ſzczycą ſię być potomkami dawnych Lacedemończykow; rząd u nich ieſt na wzòr wolney Rp. niemogli ich podbić Turcy, dla gòr nieprzyſtępnych, ktòre ich bronią; i męſtwa mieſzkańcow: á handluią niewolnikami, ktòrych chwytaią tak z Turkow, iako z Chrześcian. *Maina* ieſt gł.

MAINE, *Cenomanenſis Ager*, pr. i Xięſtwo Fr. na mil 35 wdłuż, 20 wſzerz: ma żelazo, marmur, i wody mineralne, ptaſtwo domowe bardzo ſmaczne, ktòre do *Paryża* prowadzą. Mieſzkańcy ſą ciekawi i chciwi. Ludwik XIV przyłączył do Korony to Xięſtwo, ktòre dźieliſię na wyżſze, albo połud: i niż: al: pòłn: *Mans* ieſt gł. gr: od pòłn: z *Normandią*, od wſch: *Perche*, od połud: *Touraine*, od zachodu *Aniou* i *Bretagne*.

MAINLAND, *Minlandia*, wyſep na pòłn: wyſpu *Szkocyi*, między wyſpami *Schetland*, na 20 mil wdłuż, 5 wſzerz, żyżny i ludny Mia: ma *Serwich* i *Scatlovay*.

MAI-

MAINUNGEN, Mia: Niem: w *Franconii*, gł. okolicy hołduiącey Domowi *Saxe-Gothe*. leży nad rz. *Wer*, o mil 3 *Genneberg*. Dł. 28 *10*. ſz. 50. *26*.

MAJORICA, wyſep na ſrzodźiemnym morzu, między *Minorica* od wſchodu, i *Jvica* od zachodu, na mil 36 wkoło: obfity w zboże, dobre wino, i oliwę: niema żadney rzeki, ale za to ma wiele źrzòdeł, i ſtudźień. Mieſzkańcy ſą mocni, rzutcy i dobrzy żeglarze: wźiął go Jakòb I Kròl Aragońſki od Murzynow w R. 1229.

MAJORICA, Miaſto i port gł. pomienionego wyſpu, bogate i mocne, z wſpaniałym pałacem Kròlewſkim, publicznemi ulicami, i Kościołem Katedralnym. Biſk: tuteyſzy Suf: Valencſkim. wźięli to M. Ang: w R. 1706, ale im odebrali w R. 1715, Hiſz: i do tychczas trzymaią. l. o mil 29 od *Jvica*, 57 *Valencya*, 120 *Madrid*. Dług: 20. *10*. ſzer: 39. *40*.

MAIXENT, (*S.*) *Fanum S. Maxentii*, M. Fr. w *Poictou*, gł. okolicy z Opactwem, dawne. han: zbożem. l. nad rz. *Seure*, o mil 12 do *Poictiers*, 86 *Paryża*. Dług: 17. *18*. ſz. 46. *25*.

MALABAR, *Malabaria*, kray Az: zach: po tey ſtronie *Gangeſa*, naypięknieyſzy w *Jndyi*, i ma wiele Miaſt: nie pada tu roſa, śnieg, ani grad, obfituie iednak w ryż, i drzewa ma zawſze źielone. Jednego przed tym ten kray miał Pana, ale *Ceram Peroamal* podźielił go między ſwoich krewnych, i poczynił wiele Kròleſtw, *Canonor*, *Cranganor*, *Travancor*, *Cochin*, *Calecut*, *i Coulan*. Mieſzkańcy dźieląſię na ſzlachtę albo *Nairos*, i wieśniaki al: *Pareas*. Tak męſzczyzny iako i niewiaſty noſzą zauſznice, złote ſrebrne, i inne; za pięknieyſzego ieſt poczytany kto ma długie uſzy: ściany i podłogi gnoiem kròwim (ktòry w wielkim maią poſzanowaniu) namazuią: Boga prawdźiwego znaią tak Kròlowie iako i poddani, ale maią zabobony. Starſza ſioſtra Kròla zowieſie Kròlową, ktòrey ſyn pierworodny wſtępuie na Tron po Wuiu; toż ſamo zachowuieſię między poddanemi: maiąc bowiem tu niewiaſta kilka mężow niemożna poznać ſynow inaczey iak po matce; oſobliwſzy ten kray ma iezyk.

MALACCA, *Malacca*, wyſep na morzu Jndyiſkim, przy uściu rzeki *Sen*, lądu Azyi połud: tykaiący; i Kròleſtwo na 200 mil

wko-

wkoło. Mieszkańcy są niewieściego serca, i nayłagodnieyszy między wschodniemi narodami maią ięzyk.

MALACCA morze iest między tym Kr. i wyspem *Sumatra*, i ma kommunikacyą z morzem *Bengala*.

MALACCA, M. gł. pomienionego Kr. z For: i portem: handluią tu Chinczycy, Japończycy, i cała Azya, wźięli go Jndyanom Portug: á potym Holl: w R. 1640. Dług: 119. *45.* sz. *2, 12.*

MALAGA, *Malaca*, Miasto Hisz: w Kr. *Granada*, mocne, z dwòma zamkami, i portem. Biskup iest Sufr: *Granada:* obfite w wyśmienite owoce, i wino, po ktòre Angielskie i Holl: okręty podieżdżaią. l. blisko morza, przy nieprzystępney gòrze, o mil 25 od *Granada*, 34 *Cordova*, al: *Korduby*, 102 *Madrid*. Dłu. 13. *40.* sz. 36. *45.*

MALAMOCCO, *Medoacus Portus*, wysep na morzu Weneckim, z portem, o mil 8 od *Wenecyi*.

MALATIACH, *Melitene*. M. Az: Tureckie w *Aladulii* to iest w Ormiańskiey ziemi mnieyszey: ma Arcybiskupa. l. nad rzeką *Arzu*.

MALBORG, al: Marienburg, *Mariæburgum*, Mia: w *Prusiech Polskich*, gł. Woiewòdztwa tegoż naz: przedane z attynencyami od Krzyżakow Polakom w R. 1457 za 476,000. złł: l. nad rz. *Nogat*, o mil 12 od *Elbląga* i *Gdańska*. Dł. 37. sz. 54. *6.*

MALBORSKIE Woiewòdztwo, zamyka *Malborg*, *Elbląg*, i Xięstwo Warmińskie.

MALDEN, Mia: Ang: w pr: *Essex*, targowe; posyła dwòch Deputatow na parlament: o mil 11 od *Londynu*. Dł. 18. *10.* sz. 51. *42.*

MALDIVÆ, wyspy liczne w Jndyi wsch: na *Oceanie* Jndyiskim od zach: rz. *Gangesa*, pod linią poròwnania, wyciągaiącesię na 200 mil wdłuż, 35 wszerz: są żyżne w drogie kamienie, i kok: zawsze maią dźień ròwny nocy: przez lato sześć miesięczne kropla deszczu niespadnie, ale przez drugie 6 miesięcy źimy, ustawiczne deszcze panuią: dźielą się te wyspy na 13 pr. *Atollans* zwane, pod iednym samowładcą. Mieszkańcy są odważni, sposobni do nauk, i wszelakich sztuk; tak Krol, iako mieszkańcy są Machometani.

MALE, wysep ieden z pomienionych nayżyżnieyszy, na pòłtorymili wkoło, z pałacem rez: Kr. w niezdrowym powietrzu; mocno tu dokuczaią mròwki. Dł. 92. sz. 4. *30.*

MALEGUETA. brzeg i kray Afr: w *Gunea* po nad morzem: ma wiele Panow, ale znacznieyszy iest Kr. *Sanguin*. Mieszkańcy są pięknego wzrostu, czarni, i sprawni: obfituie w złoto i słonie. handluie niewolnikami.

MALEMBA, Miasto Afr: w *Congo* w Kr. *Loang*, w ktòrego okolicy rodzą się na podźiw wielkie owoce.

MAŁGORZATA, *Margarita*, wysep Am. blisko *Terra-Firma*, i nowey *Andalucy*: na mil 15 wdłuż 6 wszerz; doszedł go Krzysztof *Columbus* w R. 1498. Nie iest tak znaczny po wyiściu ztąd do *Terra-Firma* Hiszpanow, gdyż teraz sami pastusi Amerykańscy mieszkaią; Holl: zburzywszy zam: wystawiony przez Hiszpanow, wźięli i zrabowali wysep w R. 1626.

MALINES. *Machlinia*, Miasto w *Belgium* Austryackim, gł. Pań: stwa tegoż nazwiska, z parlamentem, i Arcybiskupem (ktòry ma tytuł Prymasa *Belgium*.) fundowanym od Pawła IV w roku 1559: handluie zbożem i wstęgami. bywały tu Synody: w R. 1706 po odstąpieniu Francuzow poddałosię Xiążęciu *de Marlborough*, ale Francuźi znowu go w R. 1746 wźięli. l. nad rz. *Dendre*, przy złączeniu rzek *Schelda* i *Dyle*, o mil 5 od *Bruxelle* i *Lovanium*, 6 *Anvers*. Dług: 22. *5.* szero: 51. *2.*

MALMEDY, *Malmundarium*, Niem; mia: przy gr. *Liege* i *Luxemburg*, z Opactwem nad rzeką *Recht*. o mil 21 od *Luxemburg*. Dł. 23. *40.* sz. 50. *88.*

MALMOE, *Malmogia*, Szwedzkie mia: w *Scanii*, ustąpione od Duńczykow w R. 1668. l. nad cieśniną *Sund*, o mil 4 od *Lunden*, 6 *Kopenhagen*. Dł. 30. *54.* sz. 55. *35.*

MALO (S.) *Maclovia*, Mia: Fr. w *Bretagne*, z wielą zamkami, i portem, do ktòrego wiele kupcow przyieżdża, choć ma na przeszkodźie około skały w wodźie. Biskup iest Sufr: *Tours*. po zamknięciu bram spuszczaią ogary dla obrony Mia: bombardowali go Ang: w R. 1693. ale nic niewskurali. l. na wyspie dawniey z lądem złączonym, o mil 7 od *Dol*, 17 *Rennes*, 50 *Paryża*. Dł. 15. *37.* sz. 48. *38.*

MALTA, *Melita*, wysep na srzodźiemnym morzu, między *Sycylią* i *Afryką*, na mil 7 wdłuż 4 wszerz,

4 wſzerz, bardzo wzmocniony, żyżny w miòd, bawełnę, ale mało ma zboża; źwierząt iadowitych, niema: po odebraniu przez Turkow wyſpu *Rhodes*, albo *Rodi*. Karol V w R. 1530 oddał *Maltę* Miſtrzowi Kawalerow S. Jana Jerozolimſkiego *Willierſowi de Inſula Adam*, ktòrzy od tychczas nazywaią ſię Kawalerami Maltańſkiemi; podſtąpili tu byli Turcy za Wielkiego Miſtrza Jana *de Valetta*, ale utraciwſzy 30000 ludźi odſtąpić muſieli. Ten to ieſt wyſep, na ktòrym S. Pawła ukąſiła iaſzczòrka.

MALTA, *Melita*, Mia: dawniey gł. pomienionego wyſpu, i rez: Biſk. obfite w miòd. l. w pośrzod wyſpu.

MALTA, Mia: drugie gł. pomienionego wyſpu, założone od wielkiego Miſtrza *Jana de Valetta*, od ktòrego bierze drugie nazwiſko, z Biſkupem, pałacem W. Miſtrza, i wielą zamkami, między ktòremi przednieyſzy ieſt *S. Elmo*. l. na ſkale nad morzem naprzeciw *Sycylii*, i *Girgent*. Dł. 32. *10* ſz. 35. *54*.

MALVA, Pr. Az: w Pań: Mogolſkim, żyżna. *Ratibor* ieſt gł.

MALVASIA, *Epidaurus*, wyſepka Grecka, od brz: wſch: wyſpu *Morea*, na milę wkoło. ma wyśmienite wina, *Malwazya*, nazwane. wźiął ią Suliman w roku 1540 Wenetom, á ci w R. 1690 odebrali. l. o mil 20 od *Miſitra*, 30 *Aten*. Dług: 41. *18*. ſzer: 36. *59*.

MAMMOLA, Miaſto Neap: Wł. w *Calabryi* dalſzey, ſławne z okolicy doſtatniey w marmur, ołow, złoto i ſrebro; tudźież z wydania na świat, w tym wieku zeſzłego, X. *Jana Chryzoſtoma Scarfò*, Bazyliana WłoſkieyKongregacyi, dla przedźiwney nauki *żywą Biblioteką* i *Szkołą chodzącą*, od ludźi mądrych nazwanego. l. o mil 7 od *Gierace*.

MAN, *Mona*, wyſep na morzu Jrlandſkim. Biſkup ieſt Suf: *Torck*, hołduie Hr. *de Derbi*. *Douglas* ieſt gł. l. o mil *10* od *Cumberland*. Dług: 12. *26*. ſz: 54. *35*.

MANAR, *Manaria*, wyſep Jndyiſki ku brzegowi zach: wyſpu *Ceylon*, ludny. Mieſzkańcy przyięli byli wiarę opowiedźianą przez gorliwego Apoſtoła, Swiętego FranciſzkaXaverego. wźięty przez Portugalczykow w R. 1560, ale potym odebrali im Hol: Dł. 98. *20*. ſz. 9.

MANçANARES, Hiſz: mia: w *Caſtylii* nowey, gł. okolicy ſwego naz: przy zdroiewiſku potoka *Mançanares*.

MANCHA, okolica Hiſz: w *Caſtylii* nowey, po nad rz: *Guadiana*. *Ciudad-Real*, *Calatrawa*, i *Orgas* ſą przednieyſze Miaſta.

MANCHE, *Britanicus Oceanus*, część morza między Anglią, i Francyą.

MANCHESTER, *Manduesſedum*, Mia: i Xięſtwo Ang: piękne, bogate, ludne, z pięknym Collegium, placem, i fabryką bawełnic: l. o mil 46 od *Londynu*. Dł. 15. *12*. ſz. 53. *29*.

MANDE, *Mimatum* Mia: Fr: w *Givaudan*, ludne, z pięknemi fontannami, i wieżami Kościoła Katedr: Biſk: tuteyſzego Sufr: *Albi*. l. nad rz: *Loth*, o mil 15 od *Puy*, 125 *Paryża*. Dług: 21. *9*. ſz. 44. *30*.

MANDINGA, kray Afr: w *Nigrycyi*. Mieſzkańcy ſą przyiemni, pracowici, i gorliwi Machometani, tak, że obrzezuią nietylko męſczyzny, ale i niewiaſty. *Sang* ieſt gł.

MANFREDONIA, Neap m. w *Capitanata*, z Arcybiſk, zam: i portem, wźięte przez Turkow w R. 1620 ſpalone i opuſzczone. l. nad morzem ſwego naz: o mil 60 od *Bar*, 120 *Neapol*. Dł. 33. *35*. ſz. 41. *38*.

MANGALOR, *Mandagara*, Mia: Jndyiſkie, przy brzegu *Malabar*. Dług: 92. *45*. ſzer: 13.

MANGERA, wyſepka na morzu *de Sud*, na mil 2 wkoło, z Miaſtem Indyanow, w ktòrym ieſt piękny kościoł Hiſz:

MANHEIM, *Manhemium*, M. Niem: w *Palatinacie* niż: piękne i mocne, z zam: gdźie przemieſzkiwa Elektor: wźięte przez Fr. w R. 1688, i zepſowane, ale potym poprawione. l. przy uściu rz. *Necker* w rzekę *Ren*, o mil 3 od *Heidemberg*, 4 *Spira*. Dłu: 26. *8*. ſz. 49. *25*.

MANILLA, wyſep, ob: *Luſſon*.

MANILLA, Mia: gł. wyſpu *Luſſon*, w Indyi mocne, z dobrym zam: wielkim portem, i Arcybiſkupem: domy ma drewniane waruiącſię częſtego źiemi trzęſienia. dźień tu prawię zawſze równy ieſt nocy, i gorąca panuią; hołduie Hiſz: Dług: 141. ſze: 14. *30*.

MANOSCA, Mia: Fr: *Prouuence*, w ſtaroſtwie *Folcarquier*, z zam: i Kommendą Maltańſką.

MANRESA, *Minoriſſa*, Hiſz: mia: w *Catalonii*, dawne, przy złączeniu *Cardenero* i *Lobregat*, o mil 9 od *Barcellona*. Dł. 19. *30*. ſz. 41. *36*.

MANS, *Cœnomanum*, Miasto Fr. dawne, ludne i bogate. Biskup iest Sufr: *Tours*; poddałosię Henrykowi IV przez kapitulacyą w R. 1589. l. na pagòrku, blisko rz: *Sarte*, o mil 8 od *Alencon*, 17 *Tours*, 48 *Paryża*. Dł. 17. *45*. sz. 47. *58*.

MANSFELD, *Mansfeldia*, Niem: mia: i Hr. w *Turyngii*, gł. okolicy swego naz: o mil 14 od *Magdeburg*, 19 *Erford*. Dł. 29. *30*. sz. 51. *35*.

MANSOURA, *Mansura*, M. Az: w *Egypcie*, z wielą pięknemi meczetami: rezyden: Rządcy Delikalliskiego. l. nad rzeką *Nil*. Dł. 49. *35*. sz. 27.

MANTE, *Medunta*, Miasto w *Isle de France*, znaczne, gł. okolicy swego nazw: ma sławny grob Filippa Augusta, ktòry tu umarł w R. 1233. l. o mil 11 od *Paryża*. Dług: 19. *20*. sz. 48. *58*.

MANTUA, albo Mantuańskie Xięstwo Wł. ponad rz: *Po*, na mil 20 wdłuż, 11 wszerz, żyżne w zboże, owoce, wino dobre, i pastwiska; zamyka X. *Mantua*, *Guastalla*, *Sabioneta*, *Castiglione*, *Solferino*, *Bozolo*, i Hr. *Novellara*. We wśi Xięstwa *Andes*, á dźiś *Petula* zwaney, niedaleko Mia: *Mantua*, rodźiłsię *Virgilinsz* Poeta sławny: gr: od pòln: Veroneńskim, od wsch: *Ferrarskim*, o połud: *Modeńskim*, od zachodu *Cremońskim*.

MANTUA, Mia: gł. pomienionego Xięstwa, sławne i dawne, z Arcybiskupem, Akademią, i zam: wźięte i zrabowane w R. 1630. Xiąże Mantuański Karol IV przywiązawszysię do Fr. w roku 1701, za buntownika uznany iest przez Cesarza, ktòry iako buntownikowi odebrał Xięstwo, á w R. 1707 pod Kommendą Eugeniusza odebrał i Miasto *Mantua*; i dotychczas Dom Austryacki trzyma, opròcz niektòrych częśći, w ktòrych panuią pochodzący z dawnego Domu Mantuańskiego, ktòrzy podobnemi buntami nie przewinilisię. l. nad rz. *Mincio*, okrążone ieźiorem, i przeto niedobyte, o mil 25 od *Verona*, 40 *Modena*, 266 *Rzymu*. Dł. 28. *22*. szer: 45. *10*.

MAQUEDA, Mia: i Xięstwo Hisz: w *Castilii* nowey, w okolicy pełney oliwnych drzew.

MARACAIB, Mia: Am: połud: gł. pr. *Venezuela*, handluie naylepszym kakao, i tytunem. Dł. 307. *50*. sz. połud: *10*.

MARAGNAN, *Marananía*, pr. Am: połud: w *Brasilii*, na wyspie, mało ludna, ale mocna, z zam: i portem. Biskup iest Suffraganem *Salvador de Baye*, żyżny w drogie korzenie: opanowali ią Fr. w R. 1612 i założyli Mia: *S. Lovis de Maragnan*, ale dźiś należy do Portug: Dług: 323. sz. połud: 2.

MARAMOROSZ, *Marmatia*, Hr. Węgierskie, z M. gł. tegoż nazwiska, obfite w dobre wino, l. przy granicy Polskiey. Mieszkańcy obrządku Greckiego, lecz z Kośćiołem Rzymskim ziednoczeni od R. 1716, za staraniem swego rodaka X. Prokopiusza Hodermarskiego, Bazyliana Litewskiey Prowincyi, i Brata iego Jozefa Biskupa Monkaczewskiego.

MARANT, *Marantum*, Mia: Az: w *Persii*, w *Adirbeizan*. Mieszkańcy są tego zdania, że Noe z żoną tu są pogrzebieni. Dłu: 64. *5*. sz. 38. *30*.

MARCA TREVISANA, pr. Wł. Wenecka, w ktòrey Mia: *Treviso* i *Ceneda*; gr. od pòłn: z *Feltrino*, i *Beluneńskim*, od wsch: *Friuli*, od połud: morzem, i *Padewskim*, *Vicentskim*.

MARCHE, Fr: mia: o mil 13 od *Toul*. Dług: 23. *26*. szer: 48. 2.

MARCHE, *Marchia*, pro. i Hr. Fr. na mil 22 wdłuż, 10 wszerz, przyłączona do Korony Francuskiey przez Franciszka I w R. 1551. *Gueret* iest gł. gr: od pòłn: z *Berry*, od wsch: *Auvergne*, od połud: *Limosin*, od zach: *Poictou*.

MARCHENA, *Marcia*, Mia: i Xięstwo w *Andalucyi*, dawne, z ròwnie wielkim przedmieśćiem. l. na ròwninie obfitey we wszystko, á zwłaszcza w oliwne drzewa, o mil 10 od *Sivilia*.

MARCHES, pr. i Hr. w *Szkocyi* połud: nad morzem Niemieckim przy *Lothiana*.

MARCIN (S.) wysep Am: pòłn: na morzu Mexikańskim, jeden z *Antille*. na mil 18 wkoło, bez portu, i rzeki, ma sol: po wielu zamieszkach został przy Fr. i Hollandii razem. Dł. 315. sz. 18. *15*.

MARCK, *Marchiæ Comitatus*, okolica i Hr. Niem: w *Westfalii*, hołduie Elektorowi Brandeburskiemu, opròcz Miast *Berden*, *Dormund*, i *Essen*. *Ham* iest gł. l. nad rz. *Lippe*.

MARCOU, wyspy Fr. ku brz: *Normandii* puste, ale maią dobre pastwiska.

MAREME *di Siena* (*le*) okolica Wł. w *Toscana* w Pań: *Siena*, niezdrowa, ale korzystna.

MA-

MARENNES, *Marinæ*, Mia: Fr. w *Saintonge*. l. przy morzu, gdźie ſię łowią oſtrygi *de Marennes* zwane, o mil 108 od *Paryża*. Dł. 16. *33*. ſz: 45. *49*.

MARGOZZO, wieś Włoſka w Mediolańſkim, w Hr. *Angera*, nad ieźiorem tegoż naz.

MARIA (S.) Mia: i Hrab: Hiſz: w *Andalucyi* z zam: wźięte przez Ang: i Holl: na Karola III w R. 1702. l. przy brz: morza *Cadix*, gdźie ieſt wieża i przyſtań ſkryta, nazwana *Port S. Maria*, o mil 4 od *Cadix*. Dł: 12. *2*. ſz. 36. *35*.

MARIA (S.) wyſep na *Oceanie*, przy Afr: na mil 11 wdłuż 2 wſzerz, o mil 2 od *Madagaſcar*: ma rzeki i około ſiebie ſkały; żyżny w ryż, ale w niezdrowym i wilgotnym powietrzu, dla uſtawicznych prawie dżdżow; przy brzegach znayduieſię koral i burſztyn. Mieſzkańcy Indyani, ktòrych ieſt na 600 ſzczycąſię że ſą potomkami Abrahama. i nigdy niechcą zgodźićſię z Chrześciany.

MARIA (S.) Mia: Am: połud: w ſtaroſtwie *Panama*, wyſtawili go Hiſz: znalazſzy w bliſkości kruſzce złote, ale potym odebrali go Ang: l. nad morzem S. Michała, przy rz. ſwego naz: noſzącey ſtatki. Dłu: 299. *50*. ſz. 7.

MARIA (S.) *Mater Domini*, Kościoł we Wł. w Pań: Pap: niedaleko M. *Nocera*, wielce ſławny dla niewymòwnego nabożeńſtwa ludźi codźiennie uciekaiących ſię do cudownego Obrazu Matki Boſkiey. Urban VIII Papież, ten Obraz z Kościołem codźiennemi i extraordynaryinemi odpuſtami wzbogaconym, oddał pod ſtraż Mnichom Zakonu S. Bazylego W. ktòrych tu w R. 1630 wſpaniale fundował.

MARIA (S.) *del Patire*, dawne i ſławne Opactwo Bazyliańſkie we Wł. w *Calabrii* bliżſzey, z Kościołem wſpaniałym, konſerwuiącym także cudowny wielce Obraz Nayświętſzey Panny. do ktòrego zewſząd nabożni ludźie ubiegaiąſię. l. niedaleko M. *Roſſano*, w pięknym i bardzo miłym położeniu.

MARIANNÆ, wyſpy na *Oceanie* wſch: na morzu *de Sud*, rozciągaiąſię na mil 150 zacząwſzy od wyſpu *Guahan*, aż do *Urac*, ieſt ich 14 á wſzyſtkie znaczne, i lubo położone ſą pod paſem gorącym, ciepło iednak pomierne maią czyſte powietrze, i zdrowe, przeto ludźie długo żyią: wolny tu ieſt narod bez prawa, bez pod-

dańſtwa; niewiaſty tylko maią źwierzchność nad męſzczyznami. Małżeńſtwo ich trwa pòki chcą ſtrony, bałwochwalcy ſą ale od R. 1665 niektòrzy wiarę świętą przyięli; mowę maią łagodną. Damy za piękne ſą poczytane, ktòre ſą warkoczu białego, á zębow czarnych, albo pſtrych: nim tu doſzli Hiſzpani *Magellanus*, i potym *Michał Lopez* w R. 1565, rozumieli obywatele tuteyſi, że niemaſz na świecie innego, opròcz ich narodu: teraz rozumieią że ſą między narodami nayprzednieyſi.

MARIENBERG. Fr. mia: w *Hannonii* założone w R. 1542 od Maryi Kròlowey Węgierſkiey, á zburzone przez Ludwika XIV. l. o mil 3 od *Rocroy*. Dłu: 22. *5*. ſz. 50. *4*.

MARIENBERG, *Mariæberga*, Mia: Niem: w *Miſnii*, założone od Henryka Xiążęcia Saſkiego w R. 1519. ma kruſzce ſrebrne; wźięli go Szwedźi w R. 1639. l. między gòrami, o mil 10 od *Drezna*. ſz. 53. *20*.

MARIENSTADT, *Marienſtadium*, Mia: Szwedzkie w *Weſtrogothii*, nad ieźiorem *Vaner*, o mil 14 od *Carloſtadt*, 65 *Stockolm*. Dł. 32. ſz. 58. *38*.

MARIENTHAL, *Marientemum*, Niem: mia: w *Franconii*, gł. Pań: i rez: Wielkiego Miſtrza Kawalerow Teutońſkich, ſławne z bitwy w R. 1645. l. nad *Tauber*, o mil 6 od *Wurtzburg*. Dł. 27. *24*. ſz. 49. *53*.

MARIENVERDER, Miaſto Pruſkie, w *Pomeranii*, z Kościołem wſpaniałym. l. nad rz. *Nogat*. Dł. 37. *1*. ſz. 53. *42*.

MARIGALANTA, wyſep Ameryki pòłn: ieden z *Antille*, Fr: w Gubernii *Guadalaupe*, żyżny w cukier, bawełnę, tytun, indych; byłby żyżnieyſzy, żeby częſte przechodźili deſzcze: doſzedł go *Columbus* w R. 1493. Fr. zaczęli oſiadać w roku 1638. Wźięli go Ang: w R. 1692, ale w kròtce wròciliſię Francuźi, i dotychczas trzymaią. Dł. 300. *16*. ſz. 15. *35*.

MARIGNANO, Medyolańſkie mia: tu wygrali Fr. w roku 1515 nad Szwaycarami. leży nad *Lambro*, o mil 10 od *Mediolanu*. Dł. 26. *40*. ſz. 45. *20*.

MARILAND, *Marilandia*, pr. Am: pòłn: na ròwninie, ktòra ròdźi wyśmienity tytun: źiemianie ſą odważni, byſtrzy, na twarzy czarniawi: Pana BOGA wierzą, ale opatrzności Boſkiey w rządach ludzkich nieuznaią. Podźieleni ſą na ròżne pokole-

niа' z których każde ma swego Króla. Część należąca do Anglików; dźieli się na Hrabstw 10. Karol I Król Ang: tę pr. darował wiecznemi czasy *Lordowi Baltimor.* i iego potomkom w R. 1632. *S, Maria* iest gł. i rez: Gubernatora: gr: od półn: z nową Anglią, od wsch: *Oceanem* Atlantskim, od połud: *Virginią*, od zachodu rz. *Patowmech.*

MARINO, *Lanum*, Wł. mia: w Xięstwie *Urbino*, z pięknym zamkiem Domu *Kolumnow*. Dł. 30. *8.* sz. 43. *58.*

MARLE, *Marna*, Fr. mia: i Hr: w *Picardii*, nad rzeką *Serre*, o mil 3 od *Guisa*, 87 *Paryża*. Dł. 21. *26.* sz. 49. *44.*

MALBOROUGH, *Cunetia*, Ang: mia: i Xięstwo w *Wilshire*, hołduie Xiążęciu swego nazwiska, posyła dwóch Deputatow na parlament: o mil 26 od *Londynu.*

MARLOW, *Marlotum*, Niem: mia: w cyr: *Saxonii* niż: w Xięstwie *Meck lburg*, gł. okolicy swego naz: Dług: 30. *58.* sz. 53. *53.*

MARLY, *Marlium*, pałac Króla Fran: wystawione przez Ludwika XIV z abrysu sławnego *Mansard*, między *Versal* i *S. German*, w dolinie, w końcu lasu tegoż nazwiska, między ogrodami, godny Monarchy: w bliskości iest sławna na rzece *Seyne* machina *Marly*, którą z tey rzeki w górę idźie woda do *Versalu*. l. o mil 4 od *Paryża*,

MARMANDE, *Marmanda*, M. Fr. w *Guienne*, znaczne, handluie zbożem, i winem. l. nad rzeką *Garomne*, o mil 6 od *Agen*, 12 *Bourdeaux*, 140 *Paryża*. Dł. 17. *50.* sz. 44. *35.*

MARMARA, cztery wysepki Az: iedna naywiększa zowie się *Marmara*, na mil 12 wkoło, z miastem tegoż nazwiska; druga zowie się *Aventia*, trzecia *Contall*, czwarta *Gadar*, obfite w zboże, wino, owoce, &c. maią wiele klasztorow Bazyliańskich.

MARMARA, *Propontis*, morze przy pomienionych wysepkach od nich nazwane, między *Dardanelli* i czarnym morzem.

MARMOUTIER, *Mauri Monasterium*, Fr. mia: w *Alsacyi* niż: z Opactwem Benedyktyńskim; o milę od *Saverne*.

MARMOUTIER, sławne Opactwo w *Touraine*.

MARNE, *Matrona*, rz. Fr. znaczna, poczyna się w *Bassigny*, pod górą, idźie przez *Challons*, *Soissons*, *Paryż*, nosi statki; wpada w rzekę *Seyne*, niżey *Charenton*.

MA-

MAROC, albo Marokańskie Państwo, *Marocanum*, Państwo, Królestwo i prowincya Afr: w *Barbaryi* zachodniey. Państwo *Marokańskie* na mil 250 wdłuż, 140 wszerz, i zamyka Kr. *Maroc*, Kr. *Fez*, *Tafilet*, *Sus*, i wielką pr. *Dara*: gr. od półn: śrzodźiemnym morzem, od wschodu i zachodu morzem Atlantskim, od połud: *Ara*. Kr. *Marokańskie* rozciąga się nad Oceanem zach: i zamyka *Hea*, *Sus*, *Gesula*, *Duquela*, *Escura*, *Teldo*, to Kr. iest nałoludne, suche, piasczyste, i nieżyżne, ale obfite w wielbłądy, kruszce miedźiane, migdały i wosk; ma 100000 familii podźielonych nad *Adovartz*, albo wśie, które przenoszą wielbłądami z mieysca na mieysce: prócz tych wiele iest innych mieszkańcow; lud nie tak gruby, ale i nie tak cnotliwy; maią wiele niewolnikow z Chrześcian, i żydow. Król ma się za potomka wielkiego Proroka Machometa, którego alkoranu słucha, według wykładow Doktora *Melich*. Pr. *Maroc* rozciąga się ponad morzem od wschodu do zachodu, obfita w pszenicę, proso, i wszelkie owoce.

MAROC, *Marochium*, Miasto Afr: gł. Pań: *Maroc*, założone w R. 1052 od *Abu Techifien*, pierwszego Króla ludu *Almoravides*, nie tak bogate, ludne i handlowne iak dawniey, gdyż teraz liczą tylko na 25000 mieszkańcow; ma piękny zamek, z pięknym i bogatym meczetem *de Abdulmumen*. l. na piękney równinie, o mil 50 od *Sus*, 100 *Fez*. Dłu: 10. *50.* sz. 30. *35.*

MARPURG, *Marpurgum*, M. Niem: w Landgrafstwie *Hassen-Cassel*, z Akademią założoną w R. 1526, l. na miłym mieyscu, nad rzeką *Lohn*, o mil 14 od *Valdeck*, 19 *Cassel*. Dług: 26. *28.* szer: 50. *42.*

MARPURG, Mia: *Styrii* niż: nad rz. *Drave*.

MARR, pr. i Hr. Szkocka, nad morzem. *Aberden* iest głową.

MARSA, *Maxulla*, M. Afr: w Kr. *Tunis*, w okolicy *Golette*, z pięknemi pałacami, mieysce dla przeiaźdki Baszow Tuniskich.

MARSAGLIA, równina w *Piemonte*, sławna z wygranią Marszałka *de Carinat* w R. 1693.

MARSAL, *Marsellum*, Mia: i Kasztelania Fr. w *Lotaryngii*, kopią tu sol. l. między bagnami, niedaleko *Sella*, o mil 7 od *Nancy*. Dł. 24. *18.* sz. 48. *46.*

MARSEILLE, *Massilia*, Mia: Fr.

Fr. w *Prowence*, nayludnieyſze, dawne, mocne, z portem w ktòrym ſtoią galery Krolew: z ſławnym handlem, Akademią, Opactwem S. Wiktora, Biſkupem Sufr: *Arles* i z zam: S. Jana, wyſtawionym w R. 1660 od Ludwika XIV dla utrzymania miaſta: w poſłuſzeńſtwie, dźieliſię na ſtare i nowe, daleko od pierwſzego pięknieyſze: przybywſzy w R. 1720 okręt z *Seide*, przynioſł tu ſrogie powietrze morowe. l. niedaleko morza, o mil 6 od *Aix*, 12 *Toulon*, 16 *Arles*, 35 *Nice*, 169 *Paryża*. Dług. 23. *2*. ſz. 43. *17*.

MARSICO NUOVO, *Marſicum*, Neap: mia: w Xięſtwie dalſzym, z Biſkupem Sufr: *Salerno*. l. pod gòrą Appeninem, o mil 60 od *Salerno*. Dług: 33. *24*. ſz. 40. *22*.

MARTABAN, *Martabanum*, pr. Az: w Kr. *Siam*, nad morzem *Bengala*, handlowna, ma wſzego rodzaiu kruſzce.

MARTABAN, Mia: gł. pomienioney pr. z portem, ludne, i bogate. Dł. 115. *25*. ſz. 15. *35*.

MARTEL, *Martellum*, okolica Fr. w *Ruercy* nad rz. *Dordone*. Dł. 18. *18*. ſz. 45. *4*.

MARTHA, pr. Am: połud: przy brzegu pòłn: w *Terra-Firma*, na mil 70 wdłuż, i prawie tyleż wſzerz, z ſtrony morza *de Nord*. Ma wielkie gorąca, ale we śrzodku, dla wyſokich gòr, ma wielkie źimna: ma kruſzce drogie, kamienie, ſol, i pomarańcze. Dźicy mieſzkańcy ſą ſrodzy, ſprawni do biegu; część tey pr. hołduie Hiſz: *S. Marta* ieſt gł. Dł. 303. *54*. ſz. 11. *19*.

MARTHA (S.) al. *Sierra, Nevada*, gòra w nowey Hiſz: pod paſem gorącym, na mil 30 wkoło, naywyżſza, (iako mòwią) na całym świecie, bo ma mil 2 w wyż. Z *Cap, Tiberin*, i z wyſpu *S. Domingue* o mil 150 widać tę gòrę, ktòrey wierzch okryty ieſt śniegami w naygorętſze czaſy.

MARTIGUES, Mia: i X. Fr. w *Prouuence*, nad morzem i ieźiorem maiącym 5 mil wdłuż, á 2 wſzerz, o mil 8 od *Marſeille*. Dł. 22. *45*. ſz. 43. *48*.

MARTIN, ob: *Marcin* (S.)

MARTINIKA, albo Martinique, *Martinica*, wyſep Am: pòłn: znacznieyſzy z *Antille*, na mil 18 wdłuż, á 40 wkoło, gòry ma pokryte laſem, doliny żyżne we wſzyſtko, pròcz wina, i pſzenicy; przeto tu chleb z owocow ſuchych *Caſava* zwany iedzą, i maią za lepſzy, nad pſzenny. ma zamki; *Fort Real*, *Fort S. Pedro*, *Fort de Trinitad*, *Fort Marigot*, i *Fort du Movillage*. Rezyduie tu Gubernator, oſobliwſzy Jntendent, i dwòch NamieśnikowKr. ludny ieſt, pròcz Francuzow mieſzkaią tu Jndyani, lud bardzo odważny, ktòrzy w R. 1674 odpędźili Admirała Ruiter, i w R. 1695 Angielczykow, ktòrzy iuż byli na ląd wyſiedli.

MARTORANO, *Mamertum*, Neap: mia: w *Calabrii*, z Biſkupem Sufr: *Coſenza*.

MARTWE morze, *Mortuum mare*, morze w *Paleſtynie*, albo żydowſkiey źiemi, martwym nazwane, że z żadnym morzem nie łączy ſię, chiba podźiemnemi lochami: tu ieſt owa niźina, *Salinarum*, dla żyżności i weſołości przez piſmo Boże do raiu Bożego przyròwnana, ktòrą gniew Boſki na *Sodomę* i *Gomorę* wylany, tak odmienił, że tu ani mieſzkać, ani bez iakiego wſtrętu ſpòyrzeć można. Nad tym morzem naywiękſza część doſtałaſię pokoleniu Juda; á po drugiey ſtronie było Kròleſtwo *Madian*, wpada w to morze rz. *Jordan*. Dług: 68. od 5 do 45. ſz. 30. od 5 do 40.

MARVEGE, *Marengium*, M. Fr. w *Languedoc*, w *Gevaudan*, piekne, i handlowne. Xiąże *de Joiruſe*, wźiął go od Kalwiniſtow w R. 1586 i zewſzyſtkim zburzył, ale lepſze potym zmurowałoſię. l. na miłey niźinie, nad rz. *Colange*, o mil 4 od *Mende*, 112 *Paryża*. Dł. 20. *58*. ſzer: 44. *35*.

MAS d' ASIL, *Azilium Manſum*, Fr. mia: w Hr. *Foix*. l. na dolinie, nad potokiem *Riſe* o mil 3 od *Pamiers*.

MASBAL, *Maſbata*, wyſep na morzu Jndyiſkim, ieden z Filippinſkich, na mil 30 wkoło: ma wiele wygodnych portow: wźięli go w R. 1569 Hiſzpani, ktòrym mieſzkańcy Indyani dań płacą.

MASCAREGNE, ob: wyſep *Bourbon*.

MASCON, *Matiſco*, Miaſto Fr. w *Bourgogne*, dawne, ma wyśmienite wina: przyłączone oraz z Hrabſtwem do Korony, przez Ludwika XI w R. 1476. były tu Synody. Biſkup ieſt Sufraganem *Lyon*. l. na pagòrku, niedaleko *Sone*, o mil 4 od *Lyon*. Dł. 22. *23*. ſz. 46. *20*.

MASFELD, *Masfeldia*, zam: Niem: w *Franconii*, w Hr. *Henneberg*, gdźie widźieć ieſzcze oſtatki dawnego zamku *Henneberg*.

MASOX, *Misauca*, niżina w kraiu *Grigioni*, od ktòrey bierze imie osma pospolitość ligi *Grigii*, z Mia: tegoż nazwiska.

MASSA, *Veternensis*, Wł. mia: w *Sienna*, z Bisk: Sufr: *Sienna*, na gòrze, niedaleko morza, o mil 30 od *Sienna*. Dłu. 28. *35*. sz. 45. *5*.

MASSA di CARRARA, *Massa Carrariæ*, Mia: Toskańskie, gł. okolicy tegoż nazwiska, ma tytuł Xięstwa dla Domu *de Cbo*, ktòremu hołduie: obfite w marmur, o mil Wł. 3 od morza. Dł. 27. *45*. sz. 44. *1*.

MASSA *di Soriento*, M. Neapolitańskie, w *Terra di Livoro*, z Biskupem Sufr: *Soriento*, nad morzem pełnym skał, o mil 6 od *Soriento*, 21 *Neapol*. Dług: 31. *58*. sz. 40. *40*.

MASSAFRA, *Masafra*, Neapolitańskie mia: w źiemi *Otranto*, z Biskupem Sufr: *Taranto*. leży pod gòrą *Appeninem*. Dłu: 34. *55*. sz. 40. *50*.

MASSERANO, *Masseranum*, Wł. mia: w *Piemonte*, okolica i Xięstwo tegoż nazwiska, udźielne. l. na gòrze, o mil 25 od *Vercelli*. Dł. 25. *40*. sz. 45. *32*.

MASTRICHT, *Trajectum ad Mosam*, Mia: w *Belgium*, dawne, i bardzo mocne; ustąpił go Hisz: sprzymierzonym pr. przez traktat Munsterski. l. nad: rz. *Mosa*, przerznięte na dwie części, większą *Mastricht*, á mnieyszą *Vich* nazwaną, o mil 5 od *Liege*, 22 *Bruxelle*, 77 *Paryża*. Dł. 23. *20*. sz. 50. *50*.

MASULIPATAN, *Masulipatanum*, Mia: Az: Judyiskie, w Pań: Mogolskim, przy brz: *Coromandel*: w Maiu ma nieznośne gorąca; mięso tu tanne, ponieważ mieszkańcy tuteysi żadnego mięsa nie iedzą: handluią tu wszystkie Europeyskie narody, i maią swoie banki. l. przy uściu rz. *Grisna*, o mil 80 od *Colconda*. Dł. 99. sz. 16. *30*.

MATAN, wysep na *Oceanie* wsch: ieden z Filippinskich. Mieszkańcy wybilisię z pod Hiszp: tu *Magellanus* w R. 1521, Kwietnia 25 zabity iest.

MATANCA, krąg morza, przy brz: pòłn: wyspu *Cuba*, przy ktòrym *Piotr Heyn*, Admirał Hollenderski zbił flottę Hisz: w R. 1627, o mil 14 od *Havan*. Dłu: 296. sz. 25.

MATARAM, Pań: wsch: wyspu *Java*, żyżne naybardźiey w ryż, zamyka 12 pr. 7 nad morzem, á pięć w głębokim lądźie, maiące swoich Vicereiow *Pavgorans* zwanych. Kròl zaś iest ieden, bardzo mocny; i kiedy pokażesię w izbie radney, siadaią wszyscy radni na źiemi, na krzyż nogi założywszy, z skłonioną głową, nieodważaiącesię podnieść oczu. siedzą iak nieme posągi pòki ktòrego oco Kròl nie spyta: ma 4 Kròlowe. pròcz mnostwa wielkiego nałożnic: przy pałacu zaś Kròlewskim zawsze 10000 niewiast dobrze wymusztrowanych według swoiey rangi wartę odprawuią, przeto męszczyzny lubo są odważnego serca nie cwiczą się w sztukach rycerskich, á zatym Pań: to lubo wiele może postawić woyska, nie iest iednak strasżne. *Carcasoura* iest gł.

MATARAM, *Mataramum*, M. Az. dawniey gł. pomienionego Państwa wielkie, bardzo mocne, będąc okrążone wysokiemi gòrami; w okolicy żyżney, miłey i ludney. Dł. 129. sz: połud: 7. *55*.

MATARO, Hisz: mia: w *Catalonii*, ma sławne huty. l. nad śrzodźiemnym morzem, o mil 6 od *Barcellona*. Dług: 20. *10*. sz. 41. *30*.

MATERA, *Mateola*, Miasto Neap: w źiemi *Otranto*, znaczne z Biskupem Sufr: *Crenza*, nad rz. *Canapro*, o mil 11 od *Bar*, 13 *Cirenza*. Dług: 34. *18*. szero: 40. *51*.

MATEUSZ S. albo *Matheo*, Hisz: mia: w *Aragona*, przy gr. Kròlestwa *Catalonii*, na piękney i żyżney ròwninie, między źrzodłami.

MATZUMAY, *Masumaia*, M. i port w źiemi *Tedso*, gł. prow: swego naz: daie dań *Japonii*. Tu Xięża Jezuici w R. 1620 nawròcili wiele niewiernych. Dł. 156. *30*. sz. 50. *40*.

MAUBEUG, *Malladium*, M. w *Flandrii* Fr. z pięknym funduszem Kanoniczek, ktòre powinne wywieśćsię z 32 herbow oyczystych i macierzystych: dostałosię Francuzom w R. 1678 mocą traktatu Nimegskiego, ktòrzy go zmocnili z abrysu Pana *de Vauban*. l. nad rz. *Sambre*, o mil 5 od *Mons*, 16 *Bruxelle*, 46 *Paryża*. Dł. 21. *35*. sz: 50. *15*.

MAUBIL, rzeka Am: pòłn: wielka w *Lovisiana*, maiąca zdroiewisko w pośrzod gòr graniczących kray *Jlinois*, idźie przez mil więcey 200, wpada przy brzegach *Lovisiana* w krąg morza swego nazwiska, przy ktòrym są osady Francuskie, i zamek *Fort-Lovis*.

MAURO (S.) Fr. mia: i Baronia, w *Touraine*, w Dyecezyi

Tours, dawne, z zam: o mil 7 od *Tours*, 59 *Paryża*. Dłu: 18. *16*. ſz. 47. *6*.

MAURIAC, *Mauriacum*, Fr: mia: w *Auvergne* wyż: handlowne, ma bardzo piękne konie. Collegium tuteyſze Jezuickie trzecie we Francyi.

MAURICE, albo Mauricy, *Mauritia*, wyſep Afr: na Oceanie połud· *Æthiopicus*, na pòłnoc wyſpu *Bourbon*, w dobrym powietrzu, i źiemi żyżney, ale nieludney; na mil 15 wkoło: ma gòry zawſze źielone, mnoſtwo ryb, i żòłwiow, tak wielkie maiących ſkorupy, że pod iedną dwunaſtu ludźi wygodnie ukryćſię może: ſą tu cielcy morſkie wielkie; ale na źiemi żadnego niema źwierzęcia czworonogiego, tylko pełno ptaſtwa, ktòre idźie do rąk; nietoperze ſą tu większe iak naſze gołębie, i maią głowy małpom podobne: doſzli go Holl: w R. 1598 pod kommendą Xiążęcia *Maurycego de Oranges*, od ktòrego bierze naz: Dług: 82. *15*. ſz. połud: 21.

MAURIENNE, *Mauriana*, dolina i Hr. w *Sabaudii*, na mil 20 wkoło, rozciągaſię do *Mont Cenis*, ktòry ią dźieli od *Piemonte*. *Jan S*. ieſt gł.

MAURS, Fr. mia: w *Auvergne*. w ſtaroſtwie *Auriſlac*, gł. iednego z czterech Proboſtw, z ktòrych złożone ſą ſtany w wyż: *Auvergne*.

MAWARALNAHAT, kray Az: w *Usbeck*, żyżny i ludny ma kruſzce złote, i ſrebrne, i mnoſtwo miaſt. *Samarcanda* ieſt głową.

MAXIMIN (S.) *S. Maximini Fanum*, Fr. mia: w *Prouuence*, w Dyec: *Aix*, z Kościołem Dominikańſkim, w ktòrym (iako twierdzą) ſpoczywa S. Magdaleny Pokutuiącey ciało, do ktòrego wielki bywa konkurs. leży nad rz. *Argens*, o mil 6 od *Aix*, 170 *Paryża*. Dług: 23. *42*. ſz. 43. *30*.

MAY, wyſep Szkocki i port przy uściu rz: *Forth*, obfity w paſtwiſka, ryby, dźikie źwierzęta: od zach: ieſt nieprzyſtępny, dla wielu w morzu ukrytych ſkał.

MAYAGNANA, wyſep Am: pòłn: ieden z *Lucaie*, na mil 7 wkoło. Dług: 305. ſzer: 22. *25*.

MAYENNE, albo *Maine*, rz: Fr. poczynaſię w *Maine*, łączy ſię z rzeką *Loir*, i *Sarle*, pod miaſtem *Angers*, i wpada w *Loire*.

MAYO, *Maia*, wyſep ieden z *Cabo-Verde*, na mil 7 wkoło, obfity w bydło, kozy, oſły, i o-

fo-

ſobliwie w ſol, ktòrę rożnych narodow ſtatki bez płaty ztąd biorą. Dług: 350. *10*. ſz. 15. *15*.

MAZANDERAN, *Mazanderanum*, Mia: Perſkie, od ktòrego bierze nazwiſko, pr. ponad *Caſpium*, rozległa.

MAZARA, *Maſaris*, M. Sycyliiſkie, gł. niźiny ſwego naz: na zach: wyſpu z portem. Biſkup ieſt Sufr: *Palermo*. l. na brzegu, o mil 30 od *Trapani*. Dług: 30. *14*. ſz. 37. *42*.

MAZOWIECKIE Xięſtwo, *Masovia*, Xięſtwo Polſkie przerznięte rzeką *Wiſłą*, zamyka Woiewòdztwo *Mazowieckie*, w ktòrym źiem 10. *Czerſka*, *Warſzawſka*, *Wiſka*, *Wyſzogrodzka*, *Zakroczymſka*. *Cechanowſka*, *Liwſka* i *Nurſka*. Woiewòdztwo *Płockie*, w ktòrym powiaty *Płocki*, *Bielſki*, *Sierpſki*, *Raciąžki*, i *Płońſki*; Ziemię *Dobrzyńſką*. w ktòrey powiaty *Dobrzyńſki*, *Rypińſki*, i *Słońſki*; i Ziemię *Zawſkrzyńſką*, w ktòrey powiaty, *Srzeńſki*, *Niedzborſki*, *Mławſki*. *Warſzawa* ieſt gł.

MEAK, *Meacum*, Mia: Az: Japońſkie, dawniey gł. wyſpu *Nifon*, rezydencya *Daira*, zgiełk wſzyſtkich handlow Japońſkich; robi piękny ſztoſ: pròcz cudzoźiemcow liczy mieſzkańcow na 600,000. Długości 151. ſzer: *36*.

MEAO, wyſepka na morzu Indyiſkim, iedna z *Molucce*, z portem dobrym, obfita w drogie korzenie. Dług: 144. *40*. ſz. 1. *12*.

MEAUX, *Meldæ*, Mia: Fr. gł. *Brie*, dawne. Biſkup ieſt Sufraganem Paryſkim, w ktòrego Katedrze chòr oſobliwſze archytektury dźieło. l. w okolicy obfitey w zboże, bydło, nad rzeką *Marne*, o mil 10 od *Paryża*. Dł 20. *30*. ſz. 48. *23*.

MECCA, Mia: Az: w *Arabii* ſzczęśliwey w pr. *Heiax*, dawne i ſławne, oyczyzna i niegdyś rezydencya ſławnego ſzalbierza Machometa, ktòry w R. 637 ſproſną wyźionoł duſzę: tego tu ciało (iako za rzecz pewną maią terazniey ſi Alkoraniści) leży w wſpaniałym Meczecie, i pociąga do odwiedzania wſzyſtkie narody alkoranem iego zwiedźione l. na wielkiey ròwninie, otoczoney gòrami ſkaliſtemi i nieżyżnemi, o mil 10 od czerwonego morza, 91 *Medina*. Dł: 98. *30*. ſz. 21. *45*.

MECHOACAN, pr. Am: pòłnocney w nowey Hiſzpanii, trzecia z czterech prowincyi zamy-

ka-

kaiących *Mexico* własne. *Valladolid* iest gł.

MECKELBURG, al: *Mecklenburg*, Xięstwo Niem: w *Saxonii* niż: biorące imie od Mia: *Megalopolis*, ktorego dźiś niema, ale wieś tylko na tym mieyscu. Obfite w zboże, pastwiska, i źwierzynę: zamyka 6 pr. *Meckelburg* własną; Hr. *Schwarin*, *Vandaliq*; *Rostock*, Xięstwo *Schwerin*, należące do pierworodnych Xiążąt; i Państwo *Stutgard*, należące do Domu *Strelitz*. *Gustow* iest głową: gr. od półn: Balt: i Xięstwem *Golstein*, od wsch: *Pomeranią*, od połud: *Marchią Brandeburską*, od zachodu Xięstwem *Lavenburg*.

MEDELLIN, *Metellinum*, M. i Hr. Hisz: w *Extremadura*, dawne: oyczyzna *Ferdynanda Goret*, który podbił *Mexico*. leży nad rzeką *Guadiana*. Dł. 12. 42. sz. 38. 46.

MEDELPADIA, pr. Szwedzka. w *Scandnavii*, nad morzem *Bothnia*, w lasach i iałowych górach. *Sundsvald* iest gł:

MEDEMBLICK, *Medemleca*, Miasto prowincyi sprzymierzonych, w *West-Frisii*, posyła Deputatow na seym stanow prowincyi. l. nad morzem *Zuyd-zee*, z portem, o mil 3 od *Hoorn*, 9 *Amsterdam*. Dł: 22. 28. sz: 52. 47.

MEDINA, *Methymna Talnabia*, Mia: Az: w *Arabii* szczęśliwey. tu rodźiłsię Machomet i fałszywą naukę swoię rozsiewać począł. l. na równinie obfitey w palmy, o mil 91 od *Mecca*.

MEDINA de CAMPO, *Methymna Campestris*, Mia: Hisz: w Kr: *Leon*, dawne, handlowne, ma wiele wolności: w rynku ma wspaniałą fontannę. l. w okolicy żyzney w chleb i wino, nad potokiem *Zapardiel*, o mil 10 od *Valladolid*, 15 *Zamorid*, 30 *Madrid*. Dług: 13. 15. szer: 41. 22.

MEDINA celi, *Methymna Cetia*, Mia: Hisz: w *Castyllii* starey, gł. X. znacznego swego nazwiska. l. nad rz. *Xalon*, o mil 6 od *Signeça*. Dług: 15. 26. szer: 41. 15.

MEDINA Sidonia, *Assidonia*, Mia: Hisz: w *Andalucyi*, badzo dawne, z zamkiem, o mil 6 od *Cadix*, 16 *Gibraltar*. Dłu. 12. 20. sz. 36. 25.

MEDIOLAN, *Mediolanum*, Mia: Wł. wielkie nazwane, gł. Xięstwa swego nazwiska, z Citadellą, Stolicą Arcybiskupa, rez: Gubernatora, z Senatem; Kościoły, pałace, Biblioteka, szpital, Lazaret są piękne. Kościoł w ktorym Relikwie *S. Karola*

Ar-

Arcybiskupa tuteyszego odpoczywaią, iest iedno z przednieyszych w całym świecie architektury dźieło. Szczycisię dwoma przedniemi Kościoła Bożego Doktorami, *Ambrożym* i *Augustynem*; wiele poniosło szkod podczas wewnętrzney woyny *Guelfow*: dawniey ludnieysze, dźiś tylko ma na 250,000 mieszkańcow, między ktoremi wiele dawnych szlachetnych i bogatych familii liczysię: wźiął go Cesarz w R. 1706; odebrali Hisz: złączeni z Francuzami w roku 1733, lecz znowu oddali Cesarzowi w R. 1736, naiachał w roku 1745 *Filip Infant* Hisz: dźiś Xiążę *Parmeński*, ale po trzech miesięcach ustąpić musiał. l. na równinie wesołey, między rzeką *Adda* i *Tesino*, z ktorey wychodzą dwa kanały statki noszące z towarami, zbożem, bydłem, ryżem, iedwabiem, galonami złotemi, i srebrnemi, i innemi, o mil 20 od *Lodi* i *Pavia*, 90 *Turin* i *Genua*. 165 *Wenecyi*, 325 *Rzymu*, 270 *Paryża*. Dług: 26. 36. sz. 45. 35.

MEDIOLANSKIE Xięstwo znaczne Wł. na mil 82 wdłuż, 60 wszerz, obfite we wszystko, dźielisię na 13 części, *Mediolańską* własną, *Paveńską*, *Lodiańską*, *Cremońską*, *Comską*, Hr. *Angiera*, doliny *Sesia*, *Navarską*, *Vigevańską*, *Laumellina*, *Alexandryiską*, *Tortońską*, i okolicę *Bobbio*: hołduie częścią Domowi Austryackiemu, częścią Krolowi Sardyńskiemu.

MEDOC, *Medulanus tractus*, okolica Fr. w *Bourdelois*, ponad rzeką *Garomne*, ma dobre ostrygi i For: swego naz:

MEDUA, Miasto Afr: w Kr. *Alger*, w okolicy bogatey, obfitey w pszenicę, owoce; o mil 70 od *Alger*. Dł: 21. 12. sze: 33. 25.

MEGARA, Miasto Greckie, dawniey sławne, teraz małe, ma iednak znaki dawney wspaniałości. Dług: 51. 27. szer: 38. 10.

MEGESWAR, *Pirum*, Mia: Transylwańskie, gł. Hr. tegoż nazwiska, ma dobre wina. leży nad rz: *Kotel*. Dł: 42. 55. sz: 46. 50.

MEHUN-sur-LOIRE, *Magdanum*, Fr. mia: w *Orleanois*. Dł. 19. 17. sz. 47. 50.

MEHUN-sur-YEURE, *Macidunum*, Mia: Fr. w *Berry*, dawne z zam: wystawionym przez Karola VII, w ktorym się głodem umorzył; dźiś pustoszałym. l. na rowniey żyzney, nad rz: *Yeure*,

Teure, o mil 4 od *Bourges*, 42 *Paryża*, Dług: 19. *52*. ſz: 47. *8*.

MEISSEN, *Miſna*, Miaſto i zam: Niem: w Elektoracie *Saſkim*, gł. Margrabſtwa *Miſnii*: należało dawniey do ſwego Biſkupa Sufr: *Praſkiego*, ale Elektorowie Saſcy przywłaſczyli go ſobie w świeckie obròciwſzy. Tu bliſko w roku 1759. 4 Grudnia, była potyczka Auſtryakow z przegraną Pruſakow, ktòrych Komendant *Dirck* z 3 Pułkownikami i 1659 ludźmi poſzedł w niewolę. l. nad rz. *Meiſſe*, i *Elba*, o mil 4 od *Drezna*, 11 *Lipſka*. Dł. 31. *8*. ſz. 51. *15*.

MELAXO, Mia: Az: Tureckie w *Natolii*, ma znaki dawney wſpaniałości. Dł: 55. *30*. ſz. 37. *23*.

MELCK, *Medelcium*, Niem: mia: w *Auſtryi* niż: dawne, należy do Opactwa Benedyktyńſkiego ufundowanego, na pagòrku, i mocno obmurowanego. l. nad *Dunaiem*, o mil 19 od *Wiednia*. Dł. 33. 25. ſz. 48. *15*.

MELDELA, albo Meldola, *Meldula*, For: Wł. w *Romagna*, hołduie właſnemu Xiążęciu z Domu *Pamfili*, o mil 9 od *Forli* i *Ravenna*. Dług: 29. *45*. ſze: 44. *23*.

MELDORF, albo *Meldorp*, M. Niem: w Xięſtwie *Holſtein*, w *Ditmarſen*, dawniey znaczne, niedaleko rz. *Mild*, i morza, o mil 5 od *Lunden*, 6 *Tunningen*, 18 *Hamburg*. Dług. 26. *45*. ſzer: 54. *18*.

MELEDA, *Melita*, wyſep Dalmacki, na morzu Weneckim w Rp. Raguſkiey, na mil 10 wdłuż, obfity w wino, cedry, pomarancze, i ryby; ma ſławne Opactwo Benedyktynow, 6 wśi, i nieco portow. Tu rodźiłſię ſławny *Nicander*. Dług: 35. *38*. ſz: 42. *46*.

MELFI, *Melphis*, Mia: i X. Neap: w *Baſilicata*, z dawnym zam: na ſkale ſiedzącym. Biſkup ieſt Sufr: *Crenza*, ale do niego nienależącym: nietrzeba mieć za iedno *Melfi* z *Amalfi*. l. o mil 87 od *Neapol*. Dług: 33. *25*. ſz. 41. *2*.

MELIAPOUR, *Meliapora*, M. Indyiſkie, po tey ſtronie *Gangeſa*, na brz: *Coromandel*, w Kr: *Carnat*, ſławne. Mieſzkańcy Jndyani ſą Machometani, hołduie Portug: l. przy mieście *S. Thome*, oſadzonym Chrześciany. Dł. 98. *30*. ſzer: 13. *10*.

MELILLAS, *Melilla*, Miaſto w Kr. *Fez*, w pr. *Garet*, dawne, od mnoſtwa miodu znayduiącego-

ſię w okolicach nazwane; wźięli Hiſz: w R. 1496, i wyſtawili zamek, ale murzyni odebrali. l. niedaleko, morza, o mil 30 od *Tremecen*. Dług: 15. *36*. ſzer: 34. *58*.

MELIND, *Melindum*, Kròleſtwo Afr: na brzegu *Zanguebar*, z zam: Portug: Kròl rezyduie na wyſpie *Mombaza*.

MELL, *Mellum*, Mia: i Baronia Fr. w *Pikardii*, z zamkiem, od ktòrego bierze nazwiſko Dom *Mell*, hołduie Domowi Luxentburſkiemu. Dług: 20. ſz: 49. *10*.

MELNICK, *Melnicum*, Mia: Czeſkie, przy złączeniu rzek *Elba*, z *Moldawą*, o mil 8 od *Pragi*. Dł. 32. *18*. ſz. 50. *22*.

MELOVE, albo *Melave*, Mia: Az: w *Egypcie* wyżſzym, nad rz. *Nilem*, naprzeciw *Anſula*. Dłu: 49. *50*. ſz. 27. *30*.

MELRISCHSAPP, *Melriſtadium*, Mia: Niem: w cyr: *Franconii*, w Biſkupſtwie *Würtzburg*, gł. okolicy ſwego nazwiſka: tu była batalia między Ceſarzem Henrykiem IV i Rudolfem Xiążęciem Szwabſkim. l. nad rzeką *Strat*.

MELUN, *Melodunum*, Miaſto w *Jsle de France*, gł. okolicy *Hurepoix*. l. nad rzeką *Seyne*, o mil 4 od *Fontainebleau*, 10 *Paryża*. Długości 20. *16*. ſzeroko: 55. *50*.

MEMEL, *Memelium*, Miaſto Pruſkie, w *Zmudźi*, mocne, z zam: wźięte przez Moſkalow w roku 1757. l. nad rzeką *Tang*, niedaleko Balt: o mil 48 od *Gdańſka*, 81 *Warſzawy*. Długo: 39. *25*. ſz: 55. *50*.

MEMINGEN, *Druſomagus*, Mia: Niem: w cyr: Szwabſkim, w *Valgovii*, piękne, i mocne; wźięte przez Szwedow w roku 1634, przez Bawarczyka w R. 1703 i w tymże przez Ceſarza. l. na rowninie żyżney, o mil 6 od *Ulma*, 10 *Auguſta*. Dłu: 27. *50*. ſz. 47. *58*.

MEN, albo Mein *Mœnus*, rz: Niem: wielka, poczynaſię w Marchyi *Culembach*, idźie przez Biſkupſtwo *Bamberg*, Elektorat Moguntſki, i wpada w *Ren*, przy gr. Mogunſkiey.

MENAN, *Menanus*, rz: Az: w Kr. *Siam*, okrąża miaſto *Juthia*, albo *Siam*, obfita w ryby oſobliwſze, i krokodyle, wpada w morze Jndyiſkie.

MANANCAB, Mia: Az: Indyiſkie, na wyſpie *Sumatra*, gł. Kr. ſwego naz:

MENDRISIO, Włoſkie mia: Szwaycarſkie, i piąta Gubernia z dwunaſtu kantonow; uſtąpił go Ma-

Maxymilian Sfortia Szwaycarom w R. 1512.

MENEHOULD (S.) *Menechild's Fanum*, Mia: Fr. i Hrabftwo w *Szampanii* z dwiema basztami, znaczne, z zam: fiedzącym na fkale: wytrzymało wielorakie oblężenia w R. 1638, w 1089, 1436, i w 1590. Xiąże *de Condè*, i Xiążęta *de Bulon* i *Nevers* tu fię w R. 1614 zamknęli: wźiął go *Marquis de Pralin* w R. 1616, Hifz: w R. 1652, ktòrym Ludwik Wielki fam kommenderuiąc woyfko odebrał w R. 1653: potym zburzono mury, i wielce pofzkodźił pożar w R. 1719, 7 fierpnia, wfzczęty. l. między bagnami, nad rżeką *Aifne*, o mil 9 od *Verdum*, 10 *Chalons*, 44 *Paryża*. Dług: 22. *34*. fzer: 49. *10*.

MENEN, albo Menin, *Memna*, Mia: w *Belgium*, w *Flandryi*, wźięli go Fr. i bardzo wzmocnili w R. 1667, lecz dobyli Allianci w R. 1706; uftąpiono go Domowi Auftryackiemu traktatem *Utrecht*, *Raftadt* i *Bada*, ale Ludwik XV Fr. opanował go w R. 1744, i zburzył. l. nad rzeką *Lis*, o mil 2 od *Courtrai*, 3 *Jpra*, i *Lille*, 7 *Armentiere*, 57 *Paryża*. Dł. 20. *44*. fz. 50. *49*.

MENSTADT, Mia: w *Auftryi*

niż: mocne, z zam: wfpaniałym arfenałem i źwierzyńcem: wźiął go *Maciey Corvin* w R. 1485, ale odebrali Auftryacy. l. o mil 12 od *Wiednia*, 20 *Krems*. Dł. 24. *35*. fz. 47. *48*.

MENTON, Wł. mia: w X. *Monaco*, z zam: niedaleko morza, o mil 6 od *Monaco*, 9 *Ventimiglia*. Dług: 25. *10* fz. 48. *46*.

MEPPEN, *Meppa*, M. Niemieckie, w cyr: *Weftfallii*, hołduie Bifkupowi *Münfter*, wźięte przez Holendrow w R. 1587, i przez Hrabiego *Mansfeld*, w R. 1622. l. nad rz. *Ems*, o mil 6 od *Lingen*, 12 *Münfter*. Dł: 25. *3*. fz. 52. *45*.

MEQUINENçA, *Octogefa*, Mia: Hifz: w Kr. *Aragona*, dawne i mocne, z dobrym zam: l. przy uściu rzeki *Segre* w rzekę *Ebro*, w okolicy żyżney i miłey, o mil 14 od *Tortofa*, 72 *Madrid*. Dług: 18. *23*. fz. 42. *15*.

MERAN, Mia: Niem: w *Tyrol*, gł. okolicy *Etfchland*, dawniey piękne i handlowne, nad rz. *Adig*, o milę od *Tirol*, 5 *Bolzan*. Dług: 28. *28*. fzer: 46. *35*.

MERCOEUR, *Mercorium*, M. Fr. w *Auvergne*, utytułowane Xięftwem w R. 1569 przez Karo-

rola IX, dla Mikołaia *Lotaryńfkiego*.

MERDIN, Mia: Az: w *Diarbeck*, rez: Bafzy, i mocnego garnizonu, z zam: mocnym, i pięknemi pałacami. Bifkup ieft Sufraganem Antyochyifkim: *Tamerland* mufiał go uwolnić od oblężenia. l. na gòrze *Tour*, o mil 18 od *Diarbecker*. Dług: 57. *5*. fz. 36. *14*.

MERECZ, *Meretium*, M. Litewfkie, z zam: gdźie Władyfław IV Kròl Polfki w R. 1648 umarł. leży w miłym położeniu, przy złączeniu rzek *Merecz* z *Niemnem*, o mil 12 od *Grodna*, 19 *Wilna*. Dł. 43. *2*. fz: 53. *55*.

MERIDA, *Emerita Augufta*, Mia: Hifz: w *Extremadura*, wyftawione od Augufta 28 latami przed Chryftufem, mocne, ma iefzcze oftatki dawney wfpaniałości: wźięli go Chrześcianie od Murzynow w roku 1230: był tu fzefnaftego wieku Synod. leży w polu żyżnym, o mil 15 od *Alcantara*, 19 *Elvas*, 56 *Madrid*. Dł. 12. *15*. fz. 35. *45*.

MERIDA, Mia: Am: pòłn: w nowey Hifz: gł. pr. *Tucant*, rez: Bifkupa i Gubernatora pr. Miefzkaią Hifz: i Indyani o mil 12 od morza. Dł: 299. *50*. fz. 20. *10*.

MERIDA, Mia: Am: pòłn: w nowey *Granada*, w okolicy obfitey we wfzyftkie owoce, o mil 40 od *Pamplona*. Dłu: 309. fz. 8. *30*.

MERIONETH, *Mervinia*, pr. Ang: i Hr. w pòłn: pr. *Galles*, na mil 36 wkoło, gòrzyfta, obfita w owoce, rybę, i dźiczyznę: handluie bawełną: gr: od pòłn: Hr. *Cornvan* i *Denbigh*, od wfch: Hr. *Mongomery*, od połud: *Radnow* i *Cardinan*, od zach: morzem Irlandfkim.

MERSEBURG, *Martinopolis* Mia: Niem: w cyr: *Saxonii* wyż: w *Mifnii*, dawne, z Bifkupem Sufraganem *Magdeburg*. Elektor Safki ofadźił tu Bifkupa Proteftantfkiego. Tu Henryk I w R. 933 zbił Węgrow. l. nad rz. *Sala*, o mil 4 od *Holla*, 8 *Lipfka*, 23 *Drezna*. Dług: 30. *2*. fz. 51. *28*.

MERTULA, *Myrtilis*, Miafto Portug: w *Alentei*, dawne i mocne, wźiął go *Don Sanciufz* Murzynom w 1239. l. nad rz: *Guadiana*, zkąd ta zaczyna ftatki nośić, o mil 24 od *Evora* 40 *Lisbona*. Dług: 10. *20*. fze: 37. *30*.

MERVILLE, *Menariacum*, Fr. mia: w *Flandrrii* hołduie Fr: od roku 1677. leży nad rzeką *Lis*, Dłu-

Długości 20. *18.* szerokości 50. *38.*

MESCHED, Mia: Niem: w cyr: *Westfalii*, hołduie Elektorowi Kolońskiemu. l. nad rzeką *Ruth*.

MESHED, albo Thus, *Antiochia*, Miasto Perskie, w *Chorasan*, ma wiele baszt: tu leży w wspaniałym grobie *JmanRisa*, z familii *Aly*, w wielkim uszanowaniu Persow. l. niedaleko gòry w ktòrey znayduiąsię turkusy naylepsze. Dł. 76. sz. *37*.

MESSA, *Temeste*, Mia: Afr: w Kr. Marokańskim, w pr. *Susa*, dawne, zamyka 3 miasta, o ćwierć mili iedno od drugiego w trygon, albo trzywęgeł stoiące: ma kościoł, w ktòrym bałki z kości wielorybich. leży pod gòrami Atlantskiemi, przy Oceanie, w okolicy obfitey w palmy, o mil 16 od *Susa*. Dłu: 8. *40*: sz. 49. *20*.

MESSEN, albo *Chader*, wyspa Az: między rzekami *Tygrisem*, i *Eufratem*, pod złączeniem ich.

MESSIN, pr. Fr. między X. *Luxemburg*, *Lotaringia*, i *Bar*, obfita w zboże, wino, owoce. Mieszkańcy są obyczayni i łagodni. *Metz* iest gł.

MESSINA, *Messana*, M. Sycyliyskie, w prowincyi *Demona*, dawne, piękne, wielkie, i mocne, z wielą zamkami, obszernym portem, handlowne: ma Arcybiskupa, pałace, i klasztory liczne, i wspaniałe: kiedy tu mieszkali Francuzi, liczyło dusz 80,000, ale po wybiciu Francuzow, (ob: *Sycylia*) umnieyszyłasię liczba mieszkańcow. Rezyduie tu Vicerey Neapolitański, przez 6 miesięcy: musiało się poddać po długim i krwawym z obu stron obleżeniu Karolowi III Neapolitań: dziś Hisz: Kròlowi. oyczyzna *Antonella*, ktòry pierwszy farby oleiem rozprawować nauczył. l. nad morzem, o 63 od *Catanii*, 225 *Neapol*, 342 *Rzymu*. Dł. 33. *30*. sz. 38. *10*.

METLING, Mia: i zam: Niemiecki w *Carniolii*, wzięte przez Turkow w R. 1431 i 1078. leży nad rzeką *Culp*. Dług: 33. *35*. sz. 45. *58*.

METZ, *Metæ*, Mia: Fr: gł. pr. *Messin*, dawne, wielkie, handlowne i bardzo mocne, z zam: pięknym Katedr: Kościołem, pałacem *Coislin*, i pałacem Gubernatora wspaniałym, parlamentem fundowanym od Ludwika XIII w R. 1633 i bogatym Bisk: Suff: Trewirskim: dawniey było wolne i Cesarskie. Karol V w roku 1552 opasał go woyskiem bez skutku, gdyż poddawszysię pod obronę Francuską zostało potym przyłączone do Korony Fran: i za Ludwika XIII Francuzom traktatem Westfalskim iest przyznane. leży przy złączeniu rzek *Mosel* i *Seill*, o mil 10 od *Nancy*, i *Toul*, 12 *Luxemburg*, 19 *Trevir*, 72 *Paryża*. Dług: 23. *51*. sze: 49. *7*.

MEUDUN, *Meudunum*, pałac dla rozrywki Kròla Fr. nabył go Ludwik XIV od *Madame de Luvois*, i darował Delfinowi. l. na miłym mieyscu, bo na pagòrku maiącym na sobie ròwninę, nad rz: *Seyne*, o mil 2 od *Paryża*.

MEURT, rz. w *Lotaryngiy*, wychodźi z gòr *Vosges*, wpada w rz: *Mosel*.

MEWAR, Mia: Az: w *Japonii*, na wyspie *Nifon*, z pałacem w ktòrym czasem mieszka Kròl. l. na pagòrku: w wielkim polu, obfitym w pszenicę, ryż: między ogrodami, w ktòrych sòl kopią.

MEXAT, *Mexatum*, Mia: Az: w Persyi, w *Jrack-Arabi*, nie tak znaczne iak dawniey: z wspaniałym meczetem zwodźiciela *Ali*, do ktòrego ze wszech stron schodząsię na nabożeństwo Persowie. l. o mil 18 od *Bagdat*. Dłu: 62. *32*. sz. 31. *40*.

MEXAT *Ocem*, Mia: Az: w *Persii*, w *Jrack-Arabi*, biorące nazwisko od meczetu wystawionego na honor zwodźiciela *Ocem* syna *Ali*. l. w okolicy żyżney, nad rzeką *Eufratem*. Dług: 62. *40*. sz. 32. *20*.

MEXICO, al: Mexik, ob: *Hiszpania* nowa.

MEXICO, *Mexicum*, Miasto Am: połn: gł. Hisz: nowey, bogate, dawne, i nayznacznieysze w Am: opanowane z całym Pań: od Hisz: pod kommendą Generała *Cortez* w R. 1521. Mą Arcybisk: od R. 1547, i wiele klasztorow, i Kościołow bardzo pięknych: z sławną Akademią i pałacem Vicereia, tudźież starosty Hiszpańskiego. Mieszkaią tu Hisz: i Indyani, przedźieleni iedni od drugich rzeką. Mòwią pospolicie, że 4 rzeczy są w *Mexico* piękne do widzenia: ulice, niewiasty, stroie i cugi. l. pośrzod ieźiora, ktòrego woda po iedney stronie iest słodka i spokoyna, po drugiey słona, ktòra ubywa przez 6, á przez 6 godźin przybywa, iak w morzu śrzodźiemnym, o mil 22 od *Pu bla*, 80 *VeraCruz*. Dłu: 295. sz. 20.

MEXICO nowa, *NovaMexico*, kray wielki Am: połn: pełny dźikiego ludu: doszedł go *Antoni d'Espa-*

ſpajo, z *Korduby* albo z *Cordova*, w R. 1553. gr: od pòłn: morzem pòłnocnym, od wſch: *Lovijianą*, od połud: Hiſz: nową, od zach: cieśniną *Vermeią*.

MEXICO, *Mexicanus Sinus*, część morza w Am: pòłn: przy brz: wſch:

MEYENFELD, *Majæ campus*, Mia: w kraiu *Grigioni*, w Lidze dźieſięciu juryſdykcyi, gł. piątey poſpolitości. l. w polu żyżnym w wyśmienite wino, nad rzeką *Ren*, o mil 6 od *Coira*. Dł. 27. *15*. ſz. 47. *10*.

MEZIERES, *Maderiacum*, M. Fr. w *Champagne*, mocne, z zam: Karol V przymuſzony był uwolnić go od oblężenia w R. 1521. l. nad rzeką *Moſa*, o milę od *Charleville*, 5 *Sedan*, 8 *Retel*, 51 *Paryża*. Dł: 22. *23*. ſz: 49. *45*.

MICHAELSTOWN (S.) Mia: Am: pòłn: na wyſpie *Barbados*, z Cittadellą i portem, hołduie Ang: Dł: 319. *50*. ſz. 18.

MICHAŁ (S.) albo *Michel*, Mia: Maltańſkie, inaczey nazwane, *Isola della Sangle*, od Wielkiego miſtrza, ktòry go wyſtawił w R. 1560 na ſkale, odciąwſzy iako iaki wyſepek rowem od lądu.

MICHAŁ (S.) miaſto Am: pòłn: w Hiſz: nowey w prowincyi *Mechoacan*, ludne, o mil 40 od *Mexico*. Dług: 274. *40*. ſz. 21. *35*.

MIDDELBURG, *Middelburgum*, Mia: w *Belgium*, gł. wyſpu *Walchren*, i całey *Zelandii*, wielkie, bogate, piękne, w pałacach i domach publicznych: mocne, z dwòma portami. l. w pośrzòd wyſpu na ſkale, o mil 8 od *Bruges*, 12 *Gand*, 14 *Anvers*. Dług: 21. *18*. ſz. 51. *30*.

MIDDELBURG, mia: i Hr. w *Flandrii*, zruynowane, w R. 1488 przez mieſzkańcow *Bruges*, ale przez ſtany Generalne w R. 1702 wzmocnione, i w kròtce przez Francuzow wźięte, hołduie Xiążęciu *Issingen*. Dł. 20. *55*. ſz. 51. *12*.

MIDLESEX, *Midlesexia*, pr. Ang: nad morzem, w Dyecezyi Londyńſkiey, na mil 27 wkoło, żyżna: nayprzednieyſza w Kròleſtwie, że w niey leży *Londyn*, przedźielona rzeką *Tamis* od pr. *Surrey*.

MIDHOURST, M. Ang. w pr. *Suſſex*, poſyła dwòch Deputatow na parlament, o mil 14 od *Londynu*. Dług: 17. *45*. ſzer: 51. *11*.

MIECHOWO, Polſkie mia: *Kuiawſkie*, na lewym brz: *Wiſły* o mil 4 od *Torunia*. Dł: 37. *5*. ſz. 52. *20*.

MIEL (S.) *S. Michaelis Fanum*, miaſto Fr. w Dyecezyi Barſkiey, w kraiu między rzekami *Moſa* i *Moſſel*, był tu dawniey naywyżſzy Trybunał. l. nad rz. *Moſa*, o mil 8 od *Bar*, 9 *Verdun*, 72 *Paryża*. Dług: 23. *11*. ſze: 48. *38*.

MIES, miaſto Czeſkie, wyſtawione od Xiążęcia *Sobieſława* w R. 1131, przy granicy *Palatinatu* wyż: Dług: 30. *55*. ſzer: 49. *46*.

MIGUEL, albo *Michał* (*S.*) Mia: Am: w nowey Hiſz: w pr: *Guatimala*, nad potokiem, o mil 6 od *Guatimala*. Dł. 289. *50* ſz. 13.

MIGUEL, Mia: Am: połud: w *Peru*, w Guberniy *Quito*, na niźinie *Piora*: naypierwſza Hiſzpańſka oſada w Ameryce. leży przy uściu rzeki *Catamajo*, o mil 130 od *Quito*. Dług: 297. ſze: połud: 5.

MIKOŁAY (S.) *Insula S. Nicolai*, wyſep Włoſki na morzu Weneckim nayznacznieyſzy, naymocnieyſzy, i nayludnieyſzy z trzech wyſpow *Tremiti*, między wyſpami *Capraria*, i *S. Domingo*, z portem, przy wielu zamkach, i z For: w ktòrey Opactwo maiace wſpaniały Kościoł N. P. Dł. 33. *12*. ſz. 42. *7*.

MIKOŁAY (S.) *Insula S. Nicolai*, wyſep na Oceanie Atlantſkim, nayznacznieyſzy z wyſpow *de Cabo Verde*, między wyſpami *S. Luza*, i *S. Jago*, na mil 30 wdłuż, troywęglaſty, kamieniſty, gòrzyſty, i nieżyżny: obfity w kozy: ma na niźinie miaſto ſwego nazwiſka oſadzone Potugalczykami. Dł. 354. ſz. *17*.

MILATIN, wieś Polſka, ſławna z wielce cudowney Ukrzyżowanego Zbawiciela naſzego Figury w Kościele OO. Karmelitow Boſych. leży o cwierć mili od *Buſka*, 4 od *Zòłkwi*, 5 *Lwowa*.

MILAZZO, *Mylæ*, Mia: Sycyliyſkie, w pr. *Demona*, piękne i mocne, z portem: tu była bitwa Ces: z Hiſz: ktòry muſiał uwolnić go od oblężenia w R. 1719: dźieliſię na wyżſze, i niż: wyż: ieſt bardzo mocne; niż: ma rynek i piękną fontanę: l. na ſkale na brzegu zach: morza ſwego nazwiſka, o mil 7 od *Meſſina*. Dł. 30. *10*. ſz. 38. *32*.

MILETO, *Miletus*, Neap: m. w *Calabrii* dalſzey, z Biſkupem Sufr: *Reggio*, o mil 12 od *Cirenza*, 48 *Reggio*. Dł. 34. *9*. ſz: 38. *36*.

MILHAUD, *Æmilianum*, Fr. mia: w *Rovergne*, zburzone przez Ludwika XIII w R. 1629, nad rz.

Tarn, o mil 7 od *Lodeve*, 120 *Paryża*. Długości 20. *50*. ſz: 44. *10*.

MIHSUNGEN, albo *Melſungen*, Niem: mia: i zamek w *Haſſyi* niż: gł. znaczney okolicy nad rz: *Feld*.

MINDANA, albo Mindanao, *Mindanoa*, wyſep Az: ieden z *Filippinæ* naywiękſzy po *Manilla*, na 300 mil wkoło, troywęglaſty, obfity w owoce, cynamon, perły, i złoto: mieſzkańcow większa część ieſt pogan i Machometan: w pośrzod wyſpu mieſzkaią Murzyni dźicy i nadzy: ma 220 rzek, z ktòrych 20 noſzą ſtatki, *Buhayen*, i *Butuan* ſą przednieyſze.

MINDANAO, M. gł. pomienionego wyſpu, wielkie. l. na brz: zach: Dług: 140. *40*. ſz. 7.

MINDELHEIM, Mia: Niem: w cyr: Szwabſkim w *Algovii*, gł. okolicy między *Iller* i *Lech*, hołduie Domowi Bawarſkiemu z zam: nad rz: *Mindel*, wźięte przez Szwedow w R. 1633, i przez Ceſarza po batalii *Hocſtet*, i od tego utytułowane Xięſtwem dla Xiążęcia *de Malborough*, ale traktatem Raſtadſkim przywròcone Domowi Bawarſkiemu. Dł. 28. *15*. ſz. 48. *5*.

MINDEN, *Minda*, Mia: i port Niem. w cyr: *Weſtfalii*, znaczne i handlowne, gł. pr. ſwego naz: hołduie Elektorowi Brandeburſkiemu, ktòry znioſł tuteyſze Biſkupſtwo wświeckie obròciwſzy. Tu w bliſkości woyſko Hannowerſkie, pod Kommendą Xiążęcia *Ferdinanda d' Brunſwick* zwycięſtwo odnioſło nad woyſkiem Fr. kommendowanym od Marſzałka *de Contades*, w roku 1759. leży nad rzeką *Viſera*, o mil 11 od *Oſnabruck*, 15 *Hannover* i *Paderborn*. Dł. 26. *40*. ſz. 52. *22*.

MINDORA, wyſep na morzu Indyiſkim, ieden z *Filippinæ*, na mil 20 wkoło, z mia: tegoż nazwiſka: pełny gòr rodzących palmy, i wſzelkiego rodzaiu owoce: hołduie Hiſzpanii, ktòrey poganie tuteyſi dań płacą, leży o mil 18 od *Luſſon*. Dług: 135. ſz. 13.

MINGRELA, miaſto Indyiſkie, w Kr. *Viſapour*, pod ktòrym na morzu odpoczywaią okręty w cieśninę Perſką z Indyi idąc. l. w okolicy rodzącey kordymonią: o mil 8 od *Goa*.

MINGRELIA, pr. Az: w *Georgii*, pełna laſow, i mało ma oranego gruntu, ale wino wyśmienite; á drzewa winne tak grube, że ledwie człowiek obeymie: nadto obfituie w paſtwiſka, i konie: częſte miewa deſzcze, przeto nie zdrowe ma latem powietrze, ile dla cudzych ludźi, wſzakże i tuteyſi nie żyią nad lat 60. Po niektòrych mieyſcach huczy pod nogami źiemia, iakby ſpodem była pròżna, zkąd niektòrzy wnoſzą że tu pod źiemią łączyſię czarne morze z *Caſpium*. Mieſzkańcy ſą religii Greckiey, ale wiele mieſzaią zabobonow, obyczaiow ſą podobnych Gurielanom (obacz *Guriel*:) gr. od pòłn: z *Circaſſia*, od wſch: gòrą *Kaukaz* i *Himerette*, od połud: *Georgią*, od zach: czerwonym morzem.

MINHO, *Minius*, rzeka Hiſz: ma zdroiewiſko w *Gallicyi*, przy zam: *de Rey*, idźie przez *Gallicią*, obfituie w ryby, á mianowicie w ieſiotry bardzo wielkie: ma wiele po brzegach minii, zkąd i nazwiſko bierze, wpada w morze Atlantſkie, przy granicy Portug:

MINIA, M. Egypſkie, dawne, i znaczne, nad Nilem. Dług: 29. *56*. ſz. 26. *11*.

MINIATO (S.) miaſto Toſkańſkie, w Florencſkim, z Biſk: Sufr: Florencſkim. l. nad *Arno*, o mil 24 od *Florencyi*. Dłu: 28. *30*. ſz. 43. *40*.

MINORBINO, Mia: Neap: w *Bari*, z Biſkupem podległym Barſkiemu, o mil 24 od *Cirenza*. Dł. 33. *44*. ſz. 41. *8*.

MINORCA, albo *Minorica*, wyſep na śrzodźiemnym morzu, na pòłn: wyſpu *Majorca*, na mil 50 wdłuż, 20 wſzerz, obfita we wſzyſtko, nawet w muły, i dźiczyznę: odebrali go od Anglikow Fr. * w R. 1756 dobywſzy For: S. Filippa. *Port Maon* ieſt gł.

* Traktatem w *Fontanebleau* ułożonym, á ztwierdzonym w teraznieyſzym roku 1763 w Paryżu, Anglikom znowu przywròcona.

MINSK, *Minscum*, miaſto Litewſkie, gł. Woiewòdztwa ſwego nazwiſka, z dwòma zamkami. Słynie tu wielkiemi łaſkami Obraz N.P. w Kośćiele S. Ducha XX. Bazylianow. l. nad rzeką *Swiſlocz*, o mil 31 od *Wilna*. Trybunał Gł. Lit: po kadencyi Wileńſkiey przenoſi ſię raz do *Minſka*, drugi raz do *Nowogròdka*.

MINSKIE Woiewòdztwo, ma Staroſtwo *Mińſkie*: tudźież Powiat Staroſtwo, i Grod *Mozyrſki*; Powiat Staroſtwo i Grod *Rzeczycki*. Woiewòdztwo ſeymikuie w *Mińſku*, powiat Mozyrſki w *Mozyrze*, Rzeczycki w *Rohaczewie*, wſzędy obieraią po dwòch Poſlow, i po dwòch Deputatow.

MIOLANS, For: w *Sabaudyi*, na

na nieprzyſtępney ſkale, przy złączeniu rzek *Arch* i *Iſera*. Dł. 33. *35.* ſz. 45. *35.*

MIQUENIZ, *Miquenza*, Mia: Afr: w Kr. *Fez*, dawne i wielkie z pałacem naywyżſzego Rabina w tym Kròleſtwie, i pięknemi meczetami. l. na ròwninie o mil 17 od *Sale*, 20 *Mamor*.

MIRADOLO, wieś Wł. w *Paveńſkim*, przy ktòrey w R. 1736 wźięli mieyſce Piemontczycy wzmocnione przez Fr. *la Madonna de Monti*. naźwane, popaliwſzy bramy. l. pod pagòrkiem rodzącym ſmakowite wina, o mil 12 od *Pavii*, 15 *Placencyi*, 25 *Medyolanu*.

MIRADOUX, Fr. mia: w *Armagnac* niż: tu była batalia w R. 1661. l. o mil 2 od *Leitour*.

MIRANDA, Fr: mia: w *Gaſcogne*, gł. Hr. *Aſtarac*, wyſtawione w R. 1189 nad rz. *Baiſe*, o mil 6 od *Aux*, 176 *Paryża*. Dł. 17. *56.* ſz. 43. *33.*

MIRANDA de DOURO, *Contia*, Mia: Portug: gł. pr. *Tra-los-Montes*, mocne. z Biſkupem Sufraganem *Braga*. l. na gòrze przy złączeniu rzek *Douro* i *Treſne*, o mil 12 od *Bragança*, 13 *Salmantica*, 83 *Lisbona*. Dł. 11. 55. ſz. 41. *30.*

MIRANDA de EBRO, *Moræca*, miaſto Hiſz: w *Caſtylii* ſtarey, z dobrym zam: l. w okolicy żyżney w wyśmienite wino, przerzniętey rzeką *Ebro*, na ktòrey ma piękny moſt, o mil 14 od *Bilbao*, 64 *Madrid*. Dł: 14. *25.* ſz. 42. *52.*

MIRANDOLA, *Mirandula*, miaſto Wł. gł. X. tegoż nazwiſka, między *Mantuańſkim* i *Modeńſkim* ſiedzącego, bardzo mocne, oſadzone w R. 1701 garnizonem Ceſarſkim: w bliſkości Fr. i Hiſzpani razem zbici ſą w R. 1703, oblężone w R. 1705 przez Fr. muſiało ſię im poddać, ale ich wypędził Ceſarz w R. 1707. Karol VI miaſto to z Xięſtwem przedał Xiążęciu *Modeńſkiemu*, á Kròl *Sardyńſki* wźiął go w R. 1743. l. o mil 22 od *Modena*, 27 *Mantua*. Dł. 28. *40.* ſz. 44. *52.*

MIREBEAU, *Mirabellum*, M. Fr. w *Poictou*, gł. okolicy ſwego nazwiſka, wyſtawione od *Fulc de Hera*: wytrzymało długie w R. 1202 oblężenie. l. o mil 71 od *Paryża*. Dług: 17. *50.* ſzer: 46. *46.*

MIRECOURT, *Mirecurtium*, mia: Fr. w *Lotaryngii*, robią tu dobre ſkrzypce, i fręzle. l. nad rzeką *Maidon*, o mil 7 od *Eſpinal*, 11 *Nancy*, 66 *Paryża*. Dłu: 23. *52.* ſz. 48. *15.*

MI-

MIREMONT, *Miremontium*, Fr. mia: w *Perigord*: ma niedaleko iaſkinię ſławną *Cluſeau* nazwaną. l. o mil 8 od *Perigueux*.

MIREPOIX, *Mirapiſcæ*, Mia: Fr. w *Languedoc* wyż: z Biſkupem Sufr: *Toulouſe*. l. nad rz: *Gers*, o mil 6 od *Foix*, 16 *Toulouſe*, 175 *Paryża*. Dług: 19. *32.* ſz. 43 7.

MISITRA, *Lacedæmon*, albo *Spartha*, Mia: Greckie gł. wyſpu *Morea*, w pr. *Zaconii*, dawne, i ſławne, z Biſkupem Greckim Sufraganem Carogrodzkim, i niedobytym zam: z pięknym meczetem Tureckim, przy ktòrym ſtoi wſpaniały ſzpital dla chorych iakieykolwiek bądź religii, i z czterma ſzkołami żydowſkiemi: ma 4 przedmieścia, z ktòrych iedno *Meſocorion*, á drugie *Enocorion*, nazywaiąſię: dzieli ie rz. na ktòrey piękny moſt: Machomet II poſtanowił tu iednego Bey Woiewodę, i czterech *Geronty*, ktòrzy czterey ſą Chrześcianie: wźięli go byli Wenetowie w R. 1687, ale potym odebrali Turcy, wydało na świat wielu ſławnych ludźi. l. nad rz. *Vaſilpotam*, o mil 40 od *Aten*, 156 *Carogrodu*. Dł. 40. *20.* ſz. 37. *10.*

MISNIA, pr. i marchia Niem: na mil 15 wdłuż, 18 wſzerz, rodźi wſzyſtko, i ma kruſzce: zamyka 8 cyrkułow, *Miſnią* właſną, *Lipſk*, *Edemburg*, *Veiſſenfels* *Meirſeburg*, *Oſterland*, *Voigland*, i *Zeitz*, hołduie przez większą część Elektorowi, reſzta innym Xiążętom Saſkim. *Meiſſen* ieſt gł. gr. od pòłn: X. *Saſkim*, i X. *Anhalt*, od wſch: *Luſacyą*, od połud: *Czechami* i *Franconią*, od zach: *Turingią*.

MISSITIMALUNAC, grobla morſka Am: pòłn: w nowey *Franconii*, na mil 122 wdłuż, 20 wſzerz, pod Francuſką mocą, o pòłmili od ieźiora *Ilines*. Dł. 292. ſz. 45. *35.*

MISSISIPI, *Miſſiſipius Fluvius*, rz: Am: pòłn: nayznacznieyſza, w *Loviſiana*, idźie przez wielki kray dźikich ludźi, wpada w cieśninę Mexikańſką.

MISSOUR, rzeka Am: pòłn: wielka w *Loviſiana*, bardzo byſtra, co ponad nią mieſzkaią dźicy ludźie, nazywaią ſię *Miſſouritæ*, wpada w *Miſſiſipi*.

MODENA, albo Modona, *Mutina*, gł. X. Modeńſkiego, z zam: wſpaniałym pałacem, rez: X. i Bis: Sufr: Bonońſkiego: oyczyzna Kardynała *Jakòba Sadoleta*, *Karola Sigoniuſza*, i *Geminiana Montonari*, wźięli go i opuścili Fr. w R. 1707. opanował Sardyńczyk

w R.

w R. 1743. l. w okolicy żyżney w wino, nad rowem, między rzekami *Panaro*, i *Secchia*, przy gòrze *San Gataldo*, ſpoſobney do dobywania Mia: o mil 40 od *Parma*, 42 *Mantua*. Dług: 28. *52*. ſzer: 44. *34*.

MODENSKIE Państwo, na mil 60 wdłuż, 48 wſzerż, zamyka X. *Modena*, *Mirandola*, i *Reggio*, żyżne w pſzenicę, i wino: gr: od pòłn: z X. *Mantua*, od wſch: *Bonońſkim*, od połud: *Toſkaną* od zach: X. *Parma*. *Modena* ieſt gł.

MODICA, *Motuca*, Sycyliiſkie mia: i Hr. w pr. *Noto*, dawne; nad rz. ſwego nazwiſka. Dług: 33. *34*. ſz. 36. *48*.

MODON, *Methone*, Mia: na wyſpie *Morea*, z dobrym i beſpiecznym portem. Biſkup ieſt Sufraganem *Patrac*, wźięte przez Baiazeta od Wenetow w ròku 1498. *Moroſini* odebrał w R. 1686, ale w R. 1715 doſtałoſię znowu Turkom. l. na gòrze wydaney na *morze mądrości* nazwane, o mil 6 od *Corone*, 38 *Neapol*. Dł. 39. *10*. ſz. 36. *58*.

MOGĄDOR, wyſep i zam: Afr: w Kr. *Maroc*, przy gòrze *Ozem* na morze wydaney, ma kruſzce złote i ſrebrne. Dług: 8. ſz. 31. *35*.

MOGOL, *Mogolis Jmperium*, Państwa Az. wielkie w Indyi, na mil 500 przynaymniey wdłuż: zamyka 23 prowincyi, *Agra*, *Aſmir*, *Bacan*, *Baglana*, *Barat*, *Bengala*, *Brampour*. *Cabul*, *Cachemir*, *Decan*, *Dely*, *Golconda*, *Guzarat*, *Lahor*, *Mallua*, *Mullan*, *Nande*, *Patana*, *Rugemal*, *Tela*, *Ugen*, *Viſapour i Urecha*. *Tamerlanes* to Pań: zebrał podbiciem wielu kraiow, z ktòrych Potomkom iego niedoſtałoſię więcey iak *Jndoſtan*, Kròl tuteyſzy abſolutnie panuie, iák Tur: al: Pers; i ieſt bez wątpienia naywiękſzy wcałym świecie mocarż. Bogactwa iego w złocie, ſrebrze, kamieniach drogich, przewyżſzaią wierzenie ludzkie; tak Kròl iako i poddani, zachowuią alkoran, lubo nietak iak indźiey ściſle: gr: od pòłn: z gòrą *Jmaus*, ktòra go dźieli od *Tatarow*, od wſch: Kr. *Aracan*, od połud: morzem *Bengala*. od zach *Perſią*.

MOGUNCYA, kray Arcybiſkup: Niem: i Elektorſtwo naypierwſze w porządkú, ktòrego Elektor ieſt ArcyKanclerzem *Jmperii*, i ma prawo zbierania ſeymow, i Elektorow. leży nad *Renem*, ludne, i obfite, zwłaſzcza w wino: gr: od pòłn: Biſkupſtwem *Wútzburg*, od wſch: Hr. *Hoenloe*, *Wertheim*, i *Reineck*, od południa

Szwabſką źiemią, i *Palatinatem*, od zach: Arcybiſkupſtwem *Trevirſkim*.

MOGUNCYA, *Moguntia*, M. gł. pomienionego Elektorſtwa, w cyr: niż: *Renu*, z Arcybiſkupem fundowanym w R. 747, ktòrego obieraią 24 Kanonikow, á obrany tym ſamym zoſtaie Elektorem; ktòrego Katedra i pałac ſą naylepſze architektury dźieło: ma Akad: od roku 1477. Szczycißię że tu wynaleźiony ieſt drukowania ſpoſob w R. 1440, ale *Harlem* i *Strasburg* nie uſtępuią tego zaſzczytu: lubo ieſt dość mocne, bronićſię iednak niemoże, dla okolicznyh gòr, z ktòrych go bić można, przeto brane i odbierane od Ceſarza, Fr. i Szwedow. l. przy złączeniu rzek *Ren* i *Men*, o mil 6 od *Frankfort*, 8 *Vorms*, 105 *Paryża*, 150 *Wiednia*.

MOHATZ, *Amantia*, Miaſto w Węgrzech niżſzych, w Hrab: *Barniwar*, ſławne z nięſzczęśliwey bitwy, na ktòrey Ludwik oſtatni Kròl Węgierſki, z wielą tyſiącami Chrześcian na placu poległ w R. 1626; ale odmienił ſię los w R. 1687, bo na tymże placu Chrześcianie ſławne nad Biſurmany otrzymali zwycięſtwo. l. przy złączeniu rzek *Dunay* i *Keras*. Dłu: 36. *8*. ſze: 45. *50*.

MOHILOW, *Mohilovia*, Mia: Litewſkie, w Woiewòdztwie Mſciſławſkim, mocne i handlowne: w bliſkości otrzymali Szwedźi zwycięſtwo nad Moſkalami w R. 1707. l. nad rzeką *Dnieprem*, o mil 14 od *Orſzy*, 21 *Mſciſławia*. Dł. 49. *20*. ſz. *53*. 58.

MOISSAC, *Muſiacum*, Miaſto Fr. w *Quercy*, dawne, i bardzo obfite w chleb, nad rz: *Tarn*, niedaleko rzeki *Garomne*. Dł. 19. *2*. ſz. 44. *8*.

MOKA, *Mocha*, Mia: Az: w *Arabii* ſzczęśliwey, z dwòma zamkami, i portem przy weyściu w czerwone morze: handluie kawą wyśmienitą, i cierpi wielkie gorąca. l. o mil 15 od morza *BabelMandel*. Dług: 65. ſz. 13.

MOLDAU, albo *Moldava*, rz: Czeſka, poczynaſię w laſach, za *Meldaw* Mia: idźie pod Mia: *Praga*: poświęciłaſię woda iey męczeńſtwem oſtatnim S. Jana Nepomucena w niey utopionego pod *Pragą*, wpada w rzekę *Elbę* pod *Melnick*.

MOLDAWA, *Moldavia*, kray Eur: obfity w dobre konie, hołduie Turkowi, między rzekami *Bardalach*, *Mołda i Prut*: graniczy od pòłnocy *Polſką*, od wſchodu *Ukrainą*, od południa

Wołochami, od zachodu *Tranſilvania.*

MOLFETTA, *Meſictum*, Neapolitańſkie mia: i X. w źiemi *Barſkiey*, z Biſkupem Sufraganem *Barſkim*, o mil 9 od *Trani*, 12 *Baru.*

MOLINA, Mia: Hiſz: w nowey *Caſtilii*, mocne, w okolicy obfitey w paſtwiſka, o mil 15 od *Siguença*, 35 *Madrid.* Dług: 15. 55. ſz. 40. 58.

MOLINGAR, *Molingaria*, M. Irlandſkie, gł: Hr. *Weſt-Meath*, mocne, i znaczne: o mil 4 od *Baltimor*, 13 *Dublin.* Dług: 10. 12: ſz. 53. 20.

MOLISE, *Molifinus comitatus*, Hr. Neap: na mil 40 wdłuż, 34 wſzerz, obfite we wſzyſtko. *Moliſe* Mia: ieſt gł. gr. z *Abruzzo*, dalſzą, *Capitanata* i *Terradilavoro.*

MOLLEN, albo *Molna*, Niemieckie mia: w cyr: *Saxonii* niż: mocne, muſiał go Brandeburczyk uwolnić od oblężenia w R. 1506, á w R. 1625 wźiął Generał *Mansfeld*: należy do miaſta *Lubeck.*

MOLSHEIM, *Molshemium*, Mia: Fr. w *Alſacyi*, Jezuici i Kartuźi zaięli niemałą część miaſta: ſpalone przez Ces: w R. 1677, ale po tym ſtanęło pięknieyſze. leży nad rz: *Brush*, o mil 3 od *Strasburg*, 97 *Paryża.* Dług: 25. 10. ſz. 48. 32.

MOLUCE, wyſpy na morzu Indyiſkim; przednieyſze z nich 5 *Bachian*, *Machian*, *Motir*, *Ternate* i *Tidor*, drzewa maią zawſze źielone, i wiele pachnących także drzew podobnych do palmy, *Tuac* nazywaiących ſię: ktòrych kora na chleb, á z młodych gałązek płynący ſok na napòy ſłuży: ieſt tu mnoſtwo wężow, ale beziadu; krokodylow źiemnych niebeſpiecznych, i krokodylow morſkich, ktòre ſię daią rękoma brać: trzy Kròlowie tu rządzą. Mieſzkańcy ſą poczciwi, ale bałwochwalcy, albo Machometani, i ſkąpi; doſzli tych wyſpow naypierwśi w R. 1511 Portug: i opanowawſzy brzegi poſtanowili handel, ale Holl: z mieſzkańcami tuteyſzemi złączywſzy ſię wypędźili Portug: i dźiś ſą iakoby Panami.

MONACO, *Monachium*, Wł. Genueńſkie mia: gł. X. ſwego nazwiſka, hołduiącego Domowi *Grimaldi*, pod protekcyą Fran: z Cittadellą. zam: i portem. leży na ſkale wydaney na morze, o mil 6 od *Ville-Franche*, 9 *Nice.* Dł. 25. 8. ſz. 43. 49.

MONAGHAN, Hr. Irlandſkie,

ſkie, na mil 15 wdłuż, 7 wſzerz, zamyka 5 Baronii.

MONAGAHAN, M. gł. pomienionego Hr. poſyła dwòch Deputatow na parlament, o mil 5 od *Armagh.* Dł. 10. 36. ſz. 45. 12.

MONASTER, albo Moneſter *Monaſterium*, Mia: Afr: w Kròleſtwie *Tunis*, na weſołym mieyſcu, przy morzu, o mil 28 od *Tunis.* Dług: 28. 40. ſz. 36.

MONBAZA, Mia: i zam Afr: na wyſpie ſwego nazwiſka, wźięte i zrabowane przez Francuzow w roku 1505: wyzywali tu Portug: Arabow w roku 1631.

MONCALIERE, *Mons Calerius*, mieyſce dla rozrywki Kròla Sardyńſkiego, niedaleko od *Turinu.*

MONCAON, *Montio*, miaſto Portug: i Hr. w pr. *Antre Minho è Douro*, z zam: l. nad rz: *Avia*, o mil 3 od *Tuy*, 11 *Braga.* Dłu: 9. 33. ſz. 41. 52.

MONCON, *Montio*, miaſto Hiſz: w *Aragona*, mocne, z zam: wźięte przez Fr. w R. 1642, ale w R. 1643 odebrali Hiſz: l. o mil 4 od *Balbaſtro.* Dł. 17. 54. ſz. 41. 43.

MONCONTOUR, *Monconturium*, miaſto Francuſkie, w okolicy *Mirebeau*: wygrał tu bitwę Henryk III nad Admirałem *Coligni* w R. 1569. l. nad rz: *Divè*, o mil 4 od *Loudun*, 64 *Paryża.* Dł. 17. 35. ſz: 46. 50.

MONDONEDO, *Glandomirum*, miaſto Hiſz: w *Gallicyi*, z Biſkupem Sufr: *Compoſtella.* leży w polu żyżnym nad potokiem, o mil 25 od *Compoſtella* i *Oviedo.* Dł. 10. 27. ſz. 43. 30.

MONDOVI, *Mons Vici*, Mia: Wł. w *Piemonte*, z Biſkupem Ak: i zam: bite ròżnemi czaſami od X. Sabaudyiſkiego. l. na gòrze nieprzyſtępney, niedaleko od *Elero*, o mil 10 od *Ceva.* Dł. 25. 30. ſz. 44. 23.

MONE, *Mona*, wyſep Duńſki na Balt: ma For: i kilka wśi. Dł. 30. 40. ſz. 54. 58.

MONFERRATO, Xięſtwo Wł. niewielkie, ale żyżne, zamyka 5 okolic, *Acqui*, *Albi*, al: *Albeſano*, *Caſele*, March ą *Spino*, i *Turin.* X. *Sabaudii* otrzymał to Xięſtwo od Ceſarza w R. 1708, rozciąga ſię ponad rz. *Po*: gr: od wſch: Xięſtwem Medyolańſkim, od połud: Genueńſką Rp. od zach: *Piemonte.*

MONGOMERY, *MonsGomericus*, Mia: Ang: w *Galles*, gł. Hr. ſwego nazwiſka, mil 32 wkoło maiącego, poſyła dwòch Deputa-

tatow na parlament, o mil 35 od *Londynu*. Dług: 14. *22.* ſzer: 52. *36.*

MONHEIM, *Monhemium*, Niemieckie mia: w *Bawarii*, o mil 3 od *Donavert*, 4 *Weiſſemburg*. Dł. 28. *22.* ſz. 48. *53.*

MONMORILLON, *Mons Morilium*, Mia: Fr. w *Poictou*, nad rz. *Gartempe*, z pięknym moſtem o mil 9 od *Poictiers*. Dł. 18. *30.* ſz. 46. *28.*

MONMOUTH, *Monumenthia*, Mia: Ang: w Dyec: *Laodes*, gł. pr. tegoż nazwiſka, oyczyzna Krola Henryka V. l. w polu weſołym, między rzekami *Monnov* i *Vye*, o mil 6 od *Xereford*, 34 *Londynu*. Dłu: 14. *55.* ſz. 51. *55.*

MONOEMUG, Kr. Afr: w *Cafrerii*, bogate w kruſzce złote i ſrebrne. Mieſzkańcy ſą czarni i nieznaiomi Europie: graniczy od połn: z *Abiſſinią*, od wſchodu *Zanguebar*, od połud: *Monomotapa*, od zach: *Macoc*, albo *Anzican*.

MONOMOTAPA, Krolestwo Afr. w *Cafrerii*, Krol ieſt bogaty, i bardzo mocny: ma wielu Krolow hołdownikow, ktorych ſynow chowa na ſwoim dworze: ſłużą mu dworſcy klęcząc z wielkim milczeniem: gr: od połn: z *Abiſſinią*, *Macoc*, i *Monoemug*, od wſch: połud: i zach: morzem *Cafreria*. *Madrogan* ieſt gł.

MONOPOLI, *Monopolis*, M. i zamek mocny Neap: w źiemi Barſkiey. Biſkup ieſt Sufr: *Bari*. l. nad morzem Weneckim, o mil 10 od *Polignano*, 28 *Bari* Dług: 35. *2.* ſz. 41. *10.*

MONS, *Mons Hannoniæ*, Mia: w *Belgium*, gł. *Hannonii* Auſtryackiey, bardzo dawne, piękne w ſwych pałacach, i mocne: wźięte przez Ludwika XIV w roku 1691, i bardźiey wzmocnione; ale odebrane przez Alliantow w R. 1705, potym oddane Domowi Auſtryackiemu mocą traktatu Utrechtſkiego, ale Fr. odebrali w R. 1746. l. część na gorze, á część na rowninie między bagnami, nad rz. *Troville*, o mil 2 od *S. Gillain* i *Tournay*, 50 *Paryża*. Dług: 31. *34.* ſz. 50. *25.*

MONSERATO, *Mons Seratus*, gora Hiſz: w *Catalonnii*, na mil 4 wkoło, á 3 w wyż: widać z iey wierzchu na mil 60 kraiu: ma Kościoł Matki Boſkiey, do ktorego nabożni z całey Europy ſchodzą ſie.

MONSERATO, wyſep Am: ieden z *Antille*, na mil 3 wdłuż, i tyleż wſzerz: na gorach iego rodzą ſię cedry, i inſze owocowe drzewa: łowią tu w morzu krokodyle, oſtropyſk rybę, diabły morſkie, i inne ſtraſzydła; doſzli go Hiſzpani; naywięcey tu mieſzka Irlandczykow. Dług: 315. *15.* ſz. 15. *55.*

MONT-DAUDIN, For: Fr. w *Delfinacie*, wzmocniona przez Ludwika XIV w R. 1693 na gorze nieprzyſtępney, prawie okrążoney rzeką *Durance*, o mil 3 od *Ambrun*. Dł. 24. *20.* ſze: 44. *40.*

MONT-LOVIS, *Mons Ludovici*, Fr. mia: w gorach Pireneyſkich: wyſtawił go z zam: Ludwik XIV w R. 1681, o mil 4 od *Paryża*. Dług: 19. *40.* ſz. 42. *30.*

MONT-MEDI, *Mons Medius*, Fr. mia: w Xięſtwie *Luxemburg*, mocne, przyłączone do Fr. w R. 1657. l. nad rz. *Chier*, o mil 9 od *Sedan*. 11 *Luxemburg*, 54 *Paryża*. Dł. 23. *5.* ſz. 49. *36.*

MONT-MERLE, *Mons Merulæ*, Fr. mia: w Xięſtwie *Dombes* z klaſztorem na gorze, z ktorey widać 6 prowincyi, 6 miaſt i 200 wśi. l. nad rz. *Saone*.

MONT S. *Michel-Sur-mer* M. Fr. i zam: mocny, od ktorego wźiął początek order S. Michała fundowany od Luwika XI. leży na ſkale wydaney na morze przy *Normandii*, o mil 4 od *Auranches*, 74 *Paryża*. Dług: 16. *2.* ſzer: 48. *38.*

MONT-MIRAIL, *Mons Mirabilis*, Fr. mia: w *Perche*, o mil 6 od *Vandom*. Tegoż naz: mia: w *Brye*.

MONT-TRICHARD, *Mons Tricardi*, Mia: i zam: Fr. w *Touraine*, wyſtawione w roku 1010: wźięte po długim oblężeniu przez Filippa Auguſta. l. na gorze niedaleko rz: *Cher*, o mil 9 od *Tours*. 45 *Paryża*. Dłu. 18. *50.* ſz. 47. *20.*

MONT-VALERIEN, *Mons Valeriani*, gora Fr. pełna Xięży i Puſtelnikow, ktorych pobożność wiele pociąga ludźi. l. niedaleko *Paryża*.

MONTALTO, *Monſaltus*, Wł. mia: w Marchii Ancońſkiey, z Biſkupem Sufraganem *Fermo*, nad rz. *Monocio*, o mil 15 od *Fermo*, 25 *Ancona*. Dług: 31. *18.* ſze: 42. *55.*

MONTALBANO, *Mons Albanus*, Mia: Hiſz: w Krolestwie *Aragona*, mocne, z zamkiem nad *Rio-Martin*, o mil 20 od *Saragoſſa*. Dł. 16. *55.* ſz. 40. *52.*

MONTALCINO, *Mons Alcinus*, Toſcańſkie mia: w *Sieneńſkim*, z Bi-

z Biskupem posłusznym samemu Papieżowi. l. na gòrze o mil 22 od *Siena*, 54 *Florencyi*. Dł: 29. *12*. sz. 43. *7*.

MONTARGIS, *Montargium*, Mia: Fr. w *Orleanois*, i zam: dawny: Ang: musieli go uwolnić od oblężenia w R. 1418, nad rzeką *Lyon*, o mil 6 od *Nemours*, 28 *Paryża*. Dług: 20. *24*. szer: 47. *39*.

MONTAUBAN, *Mons Albanus*, Mia: Fr. w *Quercy*, znaczne z Biskupem fundowanym w roku 1317 Suf: *Toulouse*. Mieszkańcy przyiąwszy sektę Kalwińską w R. 1572 wzmocnili miasto ktòrych Ludwik XIII opasał woyskiem bez skutku w R. 1621, ale sami poddalisię Kròlowi Fr. w R. 1629, á Kardynał *Richelieu* Minister Fr. zburzył mury. leży nad rzeką *Tarn*, o mil 11 od *Toulose*, 14 *Cahors*, 150 *Paryża*. Dł. 19. *5*. sz. 44. *2*.

MONTAUBOR, *Mons Tabor*, Trewirskie mia: mocne, między *Coblentz* i *Limburg*. Dł. 25. *25*. sz. 50. *20*.

MONTBAZON, *Mons Basinus*, Fr. mia: Xięstwo i Par, w *Touraine*. l. w okolicy miłey pod pagòrkiem, na ktòrym ma zam: dawny, o mil 3 od *Tours*, 4 *Paryża*. Dł. 18. *22*. sz. 47. *17*.

MONTBELLIARD, *Mons Belligardus*, X. udźielne między *Franche-Contè*, *Alsacya*, *Brondrut*, i *Basilea*, ktòrego Xiążęciu potwierdzone iest dźierżenie traktatami *Riswick* i *Baden*. Ten ma głos między Xiążętami *Imperii* od R. 1653.

MONTBELLIARD, Miasto gł. pomienionego Xięstwa, bardzo mocne, z zamkiem, zburzone przez Ludwika XIV w roku 1674. l. niedaleko rzek *Alaine*, i *Doux*, o mil 15 od *Basilea*, 18 *Besancon*, 85 *Paryża*. Dł. 24. *40*. sz. 47. *38*.

MONTE-CASSINO, *Mons Cassinus*, gòra Wł. w Kr. Neap: na ktòrey fundował sławny klasztor *Kassyński* Benedykt S.

MONTE *Falco*, Mia: Neap: Papieskie, w Xięstwie *Spoleto*. l. na gòrze przy *Clitumno*. Dłu: 30. *15*. sz. 42. *58*.

MONTE Falcone, *Veruca*, Mia: i zam: Wł. w *Friuli*, hołduie Wenetom. l. przy *Ponzano*, o mil 12 od *Aquileja*, 15 *Triest*. Dł. 31. *15*. sz. 45. *58*.

MONTE-FIASCONE, *Faliсa*, Wł. mia: Pap. ktòrego samego słucha Biskup tuteyszy. l. w polu żyżnym w wino, przy ieźierze *Bolsena*, o mil 15 od *Orvieto* i *Viterbo*, 54 *Rzymu*.

MON-

MONTE *Filippo*, Toscańska For: wźięta przez Cesarza w R. 1712. l. na gòrze przy *Porto Hercole*. Dł. 28. *45*. sz. 42. *25*.

MONTE *Marano*, M. Neap: w Xięstwie dalszym, ludne, z Biskupem Sufraganem Beneventskim. l. nad rzeką *Calore*. Dłu: 32. *42*. sz. 40. *53*.

MONTE *Mayor*, M. Portug: na gościncu z *Badajos* do *Lisbony*, oyczyna S. Jana Bożego, fundatora Bonifratrow. Dług: 10. *30*. sz. 38. *32*.

MONTE Mayor, al: *Velho*, M. i zam: Portug: w pr. *Beira* wielkiey: oyczyzna Jerzego *de Monte Mayor*. l. w polu żyżnym, o mil 4 od *Conimbra*, 33 *Lisbona*. Dł. 9. *36*. sz. 40. *4*.

MONTE-PELOSO, *Mons Pilosus*, Neap: mia: w *Basilicata*, ludne, z Biskupem Sufr: *Cirenza*. Dł. 33. *58*. sz. 40. *50*.

MONTE PULCIANO, *Mons Politianus*, Toscańskie mia: z Biskupem postawionym w R. 1561. Oyczyzna Marcella Papieża, Kardynała Bellarmina, Anioła Bassi i S. Agnieszki *de Monte Politiano*, ktòrey głowa tu odpoczywa. l. w okolicy żyżney w dobre wino, o mil 30 od *Siena*, *60 Florencyi*. Dł. 29. *25*. sz. 43. *5*.

MONTE REALE, *Mons Regalis*, Miasto Hisz: w *Aragona*, z zam: nad *Xiloca*, o mil 10 od *Terve*, 16 *Calataiud*. Dług: 16. *21*. sz. 40. *50*.

MONTE S. Angelo ob: *Angelo* (S.)

MONTECCHIO, Mia: Wł. w Xięstwie *Reggio*, o 10 od *Reggio*, 12 *Parma*. Dł. 20. *2*. sz. 44. *44*.

MONTELIMAR, *Mons Linarii*, w Xięstwie *Valentinois*, z dawną Cittadellą, ludne i handlowne, uwolnione od oblężenia przez Admirała *de Coligni* po batalii *Moncontour*: wźięte przez *Lesdiguieres* w R. 1586. l. na ròwninie żyżney, o mil 2 od *Viviers*, 10 *Valence*, 130 *Paryża*. Dług: 22. *25*. sz. 44. *33*.

MONTEREAU-faut-YONNE, *Monasteriolum*, Mia: Francuskie, w *Campagne*, z zam: leży przy złączeniu rzek *Tonne* i *Seyne*, między *Sans* i *Melun*, o mil 15 od *Paryża*. Dł. 20. *32*. sz. 48. *20*.

MONTESA, Mia: Hisz: w Kr. *Valencyi*, bardzo mocne, stolica pewnych Kawalerow postanowionych od Jakòba II Kròla Aragońskiego w R. 1317, o mil 2 od *Xariva*. Dług: 17. *10*. sze: 39. *1*.

MONTFORT, Mia: i zamek w *Bel-*

w *Belgium*, mocne, w pr. *Utrecht*, nad rzeką *Ysel*, o mil 2 od *Utrecht*. Dł. 22. *30*. ſz. 52. 7.

MONTFORT, zam: Niem: w *Tirol*, gł. Hr. ſwego nazwiſka, ktòre doſtałoſię kupnem Domowi Auſtryackiemu. Dług: 27. *26*. ſz. 47. *16*.

MONTFORT, *MonsFortis*, M. i Hr. Fr. w *Bretagne*, nad rzeką *Men*, o mil 5 od *Rennes*. Dług: 15. *39*. ſz. 48. *5*.

MONTFORT l' Amaulri, *Mons fortis Almerici*, mia: z Xięſtwem w *Isle de France*, o mil 10 od *Paryża*. Dł. 10. *25*. ſzer: 48. *45*. Wiele ieſt w Francyi miaſteczek tegoż nazwiſka.

MONTFORT *de Lemos*, Mia: Hiſz: w *Gallicii*, dawne, z wſpaniałym pałacem mieſzkaniem Hrabiow *Comarca de Lemos*, w okolicy żyżney, o mil 10 od *Orens*, 22 *Compoſtella*. Dł. 10. *30*. ſz. 42. *33*.

MONTGASTCH, al: Montgatz, *Mongaſtchum*, albo *Mongatium* Mia: w Węgrzech wyżſzych mocne, ma zamek na wyſokiey ſkale, pod ktòrego obronę uciekł ſię Hrabia *Teckel*: wźięte przez Ceſarza, po dwuletnim oblężeniu w R. 1688, opanowali go znowu buntownicy, ale potym poddałoſię Ceſarzowi w R. 1711.

MONTIERS, *Monaſterium*, m. w *Sabaudii*, nazwane także *Tarantaiſe*, gł. pr. *Tarantaiſe*, z Arcybiſkupem. l. między gòrami nad rz: *Iſera*, o mil 24 od *Montmelian*. Dług: 24. *6*. ſzer: 45. *30*.

MONTIGNY, *Montiniacum*, nazwiſko wielu miaſteczek w Francyi, z ktòrych nayznacznieyſze w *Bourgogne* w *Auxois*. Dł. 21. *30*. ſz. 47. *40*.

MONTIVILLIERS, *Monaſterium vetus*, Mia: Fr: w *Normandii*, z Opactwem Benedyktynow ſławnym, i bogatym, o mil 2 od *Haure de Grace*, 3 *Harfleur*, 38 *Paryża*. Dług: 17. *58*. ſzer: 49. *35*.

MONTMELIAN, *Mommelianum*, Mia: w Xięſtwie *Sabaudii*, dawniey bardzo mocne: wźięte przez Franciſzka I. i Henryka IV. uwolnione od 13mieſięcznego oblężenia Ludwika XIII: wźiął go Ludwik XIV w R. 1691 i oddał Xiążęciu Sabaudyiſkiemu w R. 1696, ale wźiąwſzy znowu Francuźi w R. 1705 minami wyſadźili mury. l. przy zam: nad rzeką *Iſera* ſtoiącym, o mil 3 od *Chamberi*, 11 *Grenoble*. Dłu: 23. *18*. ſz. 45. *32*.

MONTMORENCY, *Monmorenciacum*, Fr. m. z tytułem Xięſtwa,

i Par; chowaliſię tu Xiążęta tego nazwiſka. l. na pagòrku, przy rozległey dolinie, żyżney w owoce, á zwłaſzcza w trzeſnie, o milę od *S. Denis*, 4 *Paryża*. Dł: 19. *58*. ſz: 48. *59*.

MONTOREO, gòra w Rzymie, pod ktòrą ukrzyżowany ieſt Xiąże Apoſtolſki Piotr S. ma piękne Kościoły, i wſpaniałą fontanę na wierzchu.

MONTPELLIER, *MonsPeſſulanus*, Miaſto Fr. w *Languedoc*, bardzo piękne, i znaczne, z Citadellą, rez: Gubernatora prowincyi *Languedoc*, z Biſkupem Sufraganem Narbońſkim, z pięknym iego pałacem, i Akademią założoną w R. 1706 nauk lekarſkich, i innych, przeto ma wiele dobrych lekarzow i cyrulikow. handluie winem, gorzałką, kołdrami, á naybardźiey gryſzpanem: opanowali go Kalwiniści za Henryka III, ale Ludwik XIII po długim i krwawym oblężeniu w R. 1622 podbił go: tu rodźiłſię S. Roch. l. na pagòrku, w powietrzu prawie zawſze pogodnym, w okolicy żyżney (nietak z natury, iak z przemyſłu mieſzkańcow) w wino, oliwę, morwy, ktòrych liściem karmią robaczki iedwabiowe, przy rzece *Les*, i potoku *Merdanſon*, ktòry

rożnemi rurami do miaſta wchodźi dla wygody, o mil 2 od morza śrzodźiemnego, 14 *Arles*, 15 *Narbonne*, 152 *Paryża*. Dł. 21. *22*. ſz. 43. *36*.

MONTPENSIER, *Mons penſerium*, Fr. mia: w *Auvergne* niż: z zaſzczytem Xięſtwa i Par, fundowanym w R. 1538. l. na pagòrku, o cwierć mili od *Aigueperſa*, 5 *Clermont*, 84 *Paryża*. Dł. 21. *55*. ſz. 45. *55*.

MONTREAL, wyſep Am: pòłn: na rzece S. Wawrzyńca, na mil 10 wdłuż, 4 wſzerz, żyżny, w zdrowym powietrzu: *Seminarium* S. Sulpicyuſza Paryſkie ieſt Panem tego wyſpu.

MONTREAL, albo *VillaMariæ*, miaſto gł. pomienionego wyſpu, mocne, handluie ſkurami bobrowemi i niedzwiedzemi. l. na miłym mieyſcu. Dług: 305. *35*. ſz. 43. *36*.

MONTREVIL, *Monsſtrolium* miaſto Fr. w *Picardii* niż: znaczne, z zam: Tu ſię konſerwuie u Mniſzek Cyſterſek Obraz cudowny Twarzy Jezuſowey, Ruſkiego malowania, i z Ruſkim napiſem, darowany od Urbana IV w R. 1249. l. na pagòrku, nad rzeką *Canche*, o mil 4 od *Heſdin*, 8 *Boulogne*, 47 *Paryża*. Dł. 19. *25*. ſz. 43. *36*.

MONTREVIL *Bellay*, Francuſkie mia: w *Aniou*, nad rz: *Touet*, o mil 4 od *Saumur*, 10 *Angers*, 62 *Paryża*. Dł. 17. *26*. ſzer: 47. *10*.

MONTROS, *Mons Roſarum*, Mia: Szkockie, w pr. *Angus*, piękne i handlowne, z portem, l. przy uściu rzeki *Eſk* w *Ocean* Niem: o mil 8 od *Andre*, al: Jędrzeia S. 15 *Edemburg*. Dł. 15. *24*. ſz. 56. *48*.

MONTSAUJEON, Fr. mia: w *Champagne*, gł. okolicy ſwego nazwiſka, o mil 6 od *Langres*, 58 *Paryża*. Dług: 22. *56*. ſz. 47. *38*.

MONZA, *Modoetia*, Mia: Wł. w *Mediolańſkim*, z Kr: gmachem w ktòrym chowaią koronę żelazną dla koronowania Kròlow Wł. ma ſlawny iarmark. l. o mil 10 od *Mediolanu*.

MORAT, *Moratum*, miaſto z zam: Szwaycarſkie, gł. okolicy tegoż nazwiſka, należącey do kantonow *Bern* i *Friburg*, bogate, wielkie i handlowne, rezydencya Baila: wytrzymało oblężenie iedne w roku 1032, drugie w R. 1292, trzecie oblężenie Karola odważnego, Xiążęcia Burguńſkiego w R. 1476, ktòry tu przegrał. l. nad ieżiorem ſwego nazwiſka, na geśćincu z *Avenches* do *Bern* i *Friburg*. Dł. 24. *56*. ſz. 47. *1*.

MORAW, albo *Morawa* rzeka, poczynaſię przy granicach Czeſkich, idźie przez *Morawię*, i wpada w Dunay.

MORAU, albo Morava, *Moraus*, rz: Eur: Turecka; poczyna ſię w *Bulgarii*, wpada w *Dunay*.

MORAWIA, pr. i marchia Czeſka, nazwana od rzeki *Moraw*, ktòra ią przerzyna, żyżna, i ludna, gòrzyſta: ma wiele rzek i potokow: hołduie Domowi Auſtryackiemu. Mieſzkańcy ſą Katolicy. *Brin* ieſt gł. á dawniey *Olmutz*: gr: od połn: *Szlaskiem*, od wſch: *Węgrami*, od południa *Auſtryą*, od zachodu *Czechami*.

MORBEGNO, *Morbonium*, M. Wł. w *Valtellina*, gł. pierwſzey poſpolitośći, w czwartey Gubernii *Valtellina*: rez: Gubernatora i Regencyi. l. nad rz. *Adda*, o mil 15 od *Chiavenna*, 24 *Lecco*. Dł. 26. *58*. ſz. 46. *7*.

MOREA, *Peloponnesus*, wyſep na Archipelagu, ciaſną groblą między morzem *Engia* i *Lepant* rozciągaiącaſię z lądem połud: Grecyi złączony: nazwany od morwy, ktòrey tu ieſt wiele, i ktòrey liścia ma podobieńſtwo: zyżny oprocz gòr weśrzodku leżących: zamyka 3 pr. *Elys*, *Saccania* i *Tzaconia*, al: okolicę *Maina*. Wenetowie podbili go w R. 1686, i w R. 1687, i z rąk Biſurmańſkich wydarli w R. 1715. w ktòre potym znowu wpadł. Gubernator al: *Sangiak* wyſpu mieſzka w *Modone*.

MORELLA, miaſto Hiſz: w Kròleſtwie *Valencyi*, z wygodnym zam: poddałoſię Filippowi V. w R. 1707.

MORET, *Moretum*, miaſto z zaſczytem Hr. w *Iſle de France*, z zam: był tu Synod. l. nad rz: *Loir*, o mil 10 od *Seyne*. Dł. 21. *34*. ſz. 48. *20*.

MORGES, miaſto Szwaycarſkie, w kantonie *Bern*, gł. pewney okolicy, z zam: nad ieźiorem Geneveńſkim, o mil 2 od *Luſanna*. Dług: 24. *15*. ſzer: 46. *30*.

MORHANG, Niem: mia: z zaſczytem Hr. w *Lotaryngii*. Pan iego ma tytuł *Rhingrabiego*, pod protekcyą Ces: l. o mil 3 od *Nancy*. Dł. 24. *17*. ſz. 48. 55.

MORLACHIA, pr. połud: w *Croacyi*, ponad morzem Adriatyckim. Mieſzkańcy ſą zbiegowie z *Albanii*, mocni, odważni, bitni i zdraycy: gr: z *Iſtrią* i *Dalmacyą*.

MORLAIX, *Mons Relaxus*, M. Fr. w *Bretagne* niżſzey znaczne handlowne, z portem i zamkiem nazwanym *Toro*, z Kościołem N. P. pięknym, i ſzpitalem: leży nad nad rz. *Morlaix*, o mil 2 od morza, 12 *Breſt*, 114 *Paryża*. Dł. 14. *42*. ſz. 48 *35*.

MORNSHEIM, Niem: mia: w cyr: *Franconii*, w *Hanenkam*, należy do Biſkupa Airchſtetſkiego. l. nad rz. *Seyt*. Dł. 28. *12*. ſz. 49. *10*.

MORPET, *Corſtopitum*, miaſto Ang: w *Northumberland*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rz. *Wensbeck*, o mil 72 od *Londynu*. Dł. 15. *59*. ſz. 55. *12*.

MORS, albo *Meurs*, miaſto, zamek i Hrabſtwo w *Weſtfalii*, należy do Xięſtwa *Clivii*. l nad rzeką *Ren*, o mil 5 od *Geldrii*, 7 *Duſſeldorf*. Dług: 24. *15*. ſz. 51. *23*.

MORTAGNE, *Moritania*, M. Fr. w *Perche*, wielkie i ludne, o mil 7 od *Seez*, 9 *Alencon*, 34 *Paryża*. Dług: 18. *12*. ſz. 48. *31*.

MORTAGNE, miaſto z zaſzczytem Xięſtwa Fr. w *Poitou*. Dł. 16. *30*. ſz. 47. *2*.

MORTAGNE, Fr. mia: w *Flandryi*, w okolicy Tournayſkiey. l. przy złączeniu rzek *Scarpe*, i *Schel*.

Schelda, o mil 3 od *Tournay*. Dł. 21. *10.* ſz. 50. *30.*

MORTARA, *Mortaria*, miaſto Wł. w Medyolańſkim, w *Lomellina*, hołduie Królowi Sardyńſkiemu: poddałoſię Ceſarzowi w R. 1706, o mil 18 od *Caſal*, 21 *Pavia*. Dług: 26. *19.* ſz: 45. 22.

MORTEMAR, *Mortuum mare*, Fr. mia: w *Poictou*, z zaſzczytem Xięſtwa i Par poſtanowionym w R. 1650. Dług: 18 *40.* ſz: 45. *59.*

MORVAN, albo Morvant, *Morvinus Pagus*, powiat Fr. w *Bourgogne*, ponad rzeką *Yonne*, żyżny w wino, żyto, dobre paſtwiſka, i bydło, z którego ma naywiękſzy handel.

MORVEDRO, albo Morviedro, *Muri veteres*, dawniey *Saguntus*, Mia: Hiſz: w Kr. *Valencyi*, dawne: pokazuie oſtatki dawnego *Amfiteatrum* Rzymian: wźięte ſztuką przez Hrabiego *Peterborough*, w R. 1706. l. nad rzeką ſwego nazwiſka, o mil 4 od *Valencyi*. Dług: 13. *36.* ſz. 39. *44.*

MOSA, *Mosa*, rzeka wielka maiąca zdroiewiſko w *Francyi*, w *Baſſigny*, przy wśi *Meuſe*, idźie przez Biſkupſtwo *Toul*, *Verdun*, przez pr. *Champagne*, X. *Luxemburg*, Hr. *Namur*, i *Belgium*, obfita w ryby; w nocy poſpolicie przybywa wody na piędź; wpada w *Ocean*, między *Brille*, i *Graveſand*. Marſzałek *Vauban* zamyſlał robić rów dla złączenia iey z rzeką *Moſel* przez potok wpadaiący w *Moſel* pod *Toul*, i przez drugi potok wpadaiący w *Moſa* wyżey miaſta *Pagny*.

MOSBACH, *Mosbacum*, M. Niem: w *Palatinacie*, piękne z pięknym zam: nad rz: *Oecker*. Dł. 26. *30.* ſz. 49. *35.*

MOSBURG, Niem: mia: w *Bavarii*, wźięte przez Szwedow w R. 1632. l. przy złączeniu rzek *Ambret* i *Jſer*, o mil 3 od *Landshut*. Dług: 29. *40.* ſzer: 48. *33.*

MOSEL, rzeka Francuſka, idźie z pod góry *Fancilles* w *Vogeſkim*, w *Lotaringii*; idźie granicą Luxemburſką. przyimuie rz: *Sar*, *Saur*, *Kiel*, *Min*: wpada w *Ren* pod *Coblentz*.

MOSKWA, *Moſcovia*. Xięſtwo nayprzednieyſze Roſſyiſkie: gr: od półn: Xięſtwem Roſtowſkim i Trewirſkim, od wſch: *Tatarami Moſkiewſkiemi*, od połud: Xięſtwem *Rezańſkim*, od zach: X. *Smoleńſkim*.

MOSKWA, *Moſchua*, M. gł. pomienionego Xięſtwa, á dawniey

niey całey Roſsyi, z wpaniałym pałacem Jmperatorſkim: wielą bogatemi Kościołami: między którемi przednieyſzy S. Michała, w którym z dawna chowaliſię Carowie Moſkiewſcy. Przy Kościele Zaśnienia, czyli w Niebo wźięcia P. M. ma dzwón, iakiemu świat równego niema, gdyż na 19 ſtop geometrycznych w wyż, 2 w miąſz, á 64 wkoło: ma kilkanaście tyſięcy domow, z których naywięcey ieſt drewnianych: ludne, i han: Piotr wielki przenioſzy ſtolicę do *S. Petersburg*, przekopał rów ſzeroki z *Moſkwy* do *Petersburga*. l. na rozległey równinie, o mil 170 od *Kaffa*, 225 *Petersburg* i *Stockolm*, 250 *Carogrodu*, 270 *Krakowa*, 400 *Wiednia*, 700 *Paryża*. Dłu: 57. 2. ſz. 55. *31.*

MOSTAGAN, *Cartenæ*, M. Afr: w Kr. *Alger*, dawne i mocne, z zam: portem, i pięknym meczetem, o mil 20 od *Oran*. Dł. 18. *20.* ſz. 35. *50.*

MOSTAR, *Mandetrium*, Mia: Dalmackie, w *Arcegovina*, znaczne, z Biſkupem: hołduie Turkom. l. o mil 8 od *Narenca*. Dłu: 36. *12.* ſz. 43. *42.*

MOSUL, albo Moſoul, *Durbeta*, Mia: Az: w *Diarbeck*, mocne, handlowne; ma zbyteczne gorąco. l. na prawym brz: rz: *Tygris*. Dług: 59. *20.* ſz. 35. *30.*

MOTALA, *Motula*, Wł. m. w źiemi *Otranto*, z Biſkupem Suffraganem Tarantſkim, o mil 6 od *Caſtellaneta* i *Maſſafra*. Dłu: 34. *45.* ſz. 40. *51.*

MOTIR, *Motira*, wyſep Indyiſki ieden z *Molucce*, na mil 4 wkoło. l. między *Celebes*, *Gilol*, *Machian* i *Tidot*. Dł. 144. *40.* ſz. 20.

MOTRIL, *Hexi*, miaſto Hiſz: w Kr. *Granada*, dawne, z dobrym portem, o mil 15 od *Granada*. Dług: 14. *57.* ſzer: 36. *22.*

MOTTER, albo *Mottern*, rz. Fr. w *Alſacyi*, idźie z gór *Vosges*, wpada w *Ren*, pod *Drouzenheim*.

MOVAB, albo *Moab*, miaſto nowe w *Arabii* ſzczęśliwey, rez: Króla Yemenſkiego. l. w okolicy żyżney, między *Damar* i *Sanaa*. Dług: 64. *40.* ſzero: 14. *50.*

MOULDON, *Minnodunum*, miaſto Szwaycarſkie, w części Francuſkiey kantonu *Bern*, gł. włości ſwego nazwiſka. l. między *Broye* i potokiem *Merine*. Dłu: 24. *30.* ſz. 46. *30.*

MOULINOS, *Molinum*, miaſto Fr.

Fr. gł. pr. *Bourbonois*, znaczne, i piękne, handluie nożycami, i inszemi instrumentami żelaznemi, i miedźianemi: ma wspaniały Kościoł Nawiedzenia N. P. M. i Kartuski. Oyczyzna *Jana de Lengendes*, i drugiego *Claudiusza* Jezuity. l. na lewym brz: rzeki *Allier*, na żyżney rowninie, o mil 12 od *Nevers*, 22 *Clermont*, 67 *Paryża*. Dług: 20, *59*. sz. 46. *34*.

MOURA, *Aruci novum*, miasto Portug: w *Alentei*, z dawnym zam: przy złączeniu rzeki *Ardita z Guadianą*, o mil 33 od *Lisbona*. Dł. 10. *36*. sz. 38.

MOURET, albo *FortNassau*, For: Afr: w *Guinea*, wystawiona przez Holl: w R. 1622 z dobrym portem nad morzem *Guinea*. Dł. 21. *3*. sz. 6. *6*.

MOUSON, *Mosomum*, Francuskie mia: w *Champagne*, dawniey bardzo mocne, ale Ludwik XIV w R. 1671 zburzył mury. l. nad rz. *Mosa*, między miłemi łąkami, o mil 4 od *Sedan*, 6 *Buillon*, 15 *Luxemburg*, 50 *Paryża*. Dł. 22. *45*. sz. 49. *52*.

MOUTIER *Grandval*, dolina Szwaycarska, w Biskupstwie *Basilea*, rozległa. Mieszkańcy łączą się z kantonem *Bern*. Wiele iest mieysc tego naz: w Francyi.

MOYENVIC. *MedianusVicus*, Fr. mia: w *Messin*, ma słone gory ustąpione Francuzom traktatem Munsterskim; w R. 1648. l. o milę od *Vic*. Dł. 24. *12*. sz. 48. *45*.

MOZA, ob: *Mosa*.

MOZAMBIQUE, albo Mosambique, *Prassum*, wyspeka przy brz: wsch: Afryki, obfita w owoce wszego rodzaiu, i bydło: wiele tu ludu pogańskiego: chodzą nadzy: hołduie Portugalczykom.

MOZAMBIQUE, miasto gł. pomienioney wyspki, z Fortecą, ktora iest kluczem do Indyi: hołduie Portug: Dł. 59. *20*. sz: połud: 15.

MOZAMBIQUE, część morza w Indyi, między lądem Af: i wyspem *Madagascar*, w ktore wpada rzeka *Mozambique*.

MOZYR, *Mozyria*, miasto Litewskie, w Woiewodztwie Mściławskim Grodowe, gł. powiatu Mozyrskiego. l. w okolicy bardzo żyżney, nad rzeką *Prypeć*. Dł. 46. *45*. sz. 52. *5*.

MOZYRSKI Powiat, obacz *Miński* Woiewodztwo.

MSCISŁAW, *Mscislavia*, miasto Litewskie, mocne, gł. Woiewodztwa swego nazwiska. leży nad rzeką *Wiochrą*, o mil 8 od

Smoleńska. Dług: 50. *55*. sze: 54. *30*.

MSCISŁAWSKIE Woiewodztwo, niema innego powiatu, ani grodu, procz Mścisławskiego, obiera Deputatow na Trybunał dwoch, i Posłow na seym dwoch.

MUER, rz: Niem: ma zdroiewisko w Biskupstwie Salisburskim, idźie przez *Carintię*, *Stirię*, i łączysię z rz: *Tra*, niżey miasta *Schaken*.

MUERA, *Murorla*, miasto Niem: w *Styrii*, nad *Muer*, o mil 45 od *Salsburg*. Dł. 23. *35*. sz. 57. *30*.

MUGIA, albo Muglia, *Mingum*, Wł. mia: w *Jstryi*, z zam: hołduie Wenetom od R. 1420. l. niedaleko morza swego nazwiska o mil 6 od *Capo d' Jstria*, i *Trieste*. Dł. 31. *32*. sz. 45. 50.

MUHLBERG, zam: Szwabski w marchii *Baden Dourlach*. Tegoż nazwiska zamek w *Misnii*, nad rzeką *Elba*, i tegoż zamek w *Turingii*.

MUHLDORF, miasto Niem: w Bawarskim, w Arcybiskupstwie Salisburskim, tu była bitwa w R. 1322. l. nad rz: *Enos*, o mil 15 od *Salisburg*. Dł. 30. *14*. sz. 48. *10*.

MULDAU, ob: *Mołdava* i *Moldavia*.

MULHAUSEN, *Mulhusia*, M. Niem: w cyr: *Saxonii* wyższey, w *Turingii*, wolne, piękne, anseatyczne, pod protekcyą Elektora Saskiego: wźięte i spalone przez Henryka *Lwa* w R. 1181. l. nad rz. *Unstrutht*, w polu żyżnym, o mil 6 od *Eisenach*, 12 *Erford*, 18 *Cassel*, Dłu. 28. *14*. sz. 51. *13*.

MULHAUSEN, miasto Niemieckie, w cyr: niż: Ryńskim, gł. małey Rp. złączoney z Szwaycarami: wolne, znaczne, ludne: ma piękne domy. l. w miłym i żyżnym polu, o mil 5 od *Basilea* i *Colmar*, 6 *Befort*. Dł. 25. *2*, sz. 47. *50*.

MULHEIN, Niem: mia: w Kolońskim, nad *Renem*. Dł. 25. *51*. sz. 50. *35*.

MULL, *Evudarum*, wysep na morzu Szkockim, ieden z *Westernes*, na mil 8 wkoło, hołduie Xiążęciu *de Argile*. Dł. 10. *57*. sz. 56. *42*.

MULLINGAR, obacz *Mollingar*.

MULTAN *Multanum*, miasto Indyiskie, gł. pr. swego nazwiska, w Państwie Mogolskim, mocne. Dług: 115. *20*. szer: 29. *40*.

MUNCHEN, *Monachium*, M. Niem: gł. Xięstwa Bawarskiego,

zła-

znaczne, i piękne, rez: Elektorow; w ktòrych ſławnym pałacu wydaieſię rzadka dawności wſpaniałość. Ma na arkadach przez domy i ulice przechody do Kościołow i Konwentow ròżnych: po ktòrych idąc dwòr, może być niewidźiany; nadto ten pałac ma galerię znaczną, i księgarnię; nie małey także wſpaniałości ieſt *Collegium* Jezuickie. To miaſto niebędąc bardzo mocne, brane i odbierane bywało podczas ròżnych woien. l. nad rz: *Jſer*, ktòrey odnoga przerzyna go: o mil 12 od *Auguſta*, 25 *Ratisbona*, 85 *Wiednia*, 155 *Paryża*. Dług: 29. *15*. ſz. 48. *2*.

MUNDA, Hiſz: mia: w Kr: *Granada*: w bliſkości Juliuſz Ceſarz zbił ſynow Pompeiuſza. l. przy zdroiewiſku rzeki *Guadalmedina*, o mil 5 od *Malacaa*. Dł. 13. *22*. ſz. 36. *32*.

MUNDER-KIMGEN, Szwabſkie mia: pod ktòrym zbili Fr. w R. 1703 ſkrzydło woyſka Ceſarſkiego. l. nad Dunaiem, o mil 10 od *Ulma*. Dłu. 27. *18*. ſz. 48. *15*.

MUNIA, ob: *Minia*.

MUNSTER, *Monaſterienſis Epiſcopatus*, Państwo Niem: Biſk: Munſterſkiego, w cyrkule *Weſtfalii*, iedne z znacznieyſzych; Biſkup ieſt Panem X. *Jmperii*, á Sufr: *Kolońſkim*: dźieliſię na wyżſzą i niżſzą, ale go wielką część trzyma Elektor *Kolońſki*.

MUNSTER, dawniey *Mynigrode* zwany, *Monaſterium*, miaſto gł. pomienionego Biſkupſtwa: dawniey wolne, ale od R. 1661 podbite wcale pod Biſkupa; z Citadellą, pałacem Biſk: i mnoſtwem Kościołow: opanował go i wypędźił Biſkupa i Magiſtraty w R. 1533 *Jan de Leiden* Wòdz Anabaptiſtow, ktòrego Franciſzek *de Valdeck* Biſkup odebrawſzy po 14 mieſięcznym oblężeniu miaſta, w R. 1536 rozpalonemi kleſzczami targać kazał. tu zawarty traktat nazwany Oſnabrugſki, poſpolicie Weſtfalſki w R. 1648. l. nad rzeką *Aa*, o mil 23 od *Kolna*, 164 *Wiednia*. Dł. 15. *24*. ſz. 52.

MUNSTER, *Momonia*, prowincya przy morzu Jrlandſka, na mil 45 wdłuż, 40 wſzerz, 200 wkoło, bardzo żyżna, ma wiele miaſt bogatych, rzek i portow. *Vaterford* ieſt gł.

MUNSTERBERG, *Munſterberga*, Mia: w *Szląsku* niż: w prſwego naz: o mil 8 od *Gratz*, 11 *Wrocławia*. Dług 34. *56* ſzer: 50. *33*.

MURADAL, przechod gòry *Morena* z *Caſtylii nowey* do *Andalucy*; tu wygrał Hiſz: w R. 1202 bitwę nad Murżynami.

MURANO, *Murianum*, Mia: i wyſepka Wł. gdźie robią piękne ſzkło, i źwierciadła. l. o milę od *Wenecyi*. Dł. 30. *1*. ſz. 45. *32*.

MURCIA, Kròleſtwo między Hiſzpańſkiemi naymnieyſze, na mil 25 wdłuż, 23 wſzerż; żyżne w pſzenicę, wino, owoce ſmakowite, i jedwab; l. w zdrowym powietrźu: tak miłe, że ſię ogrodem Kròlewſkim nazywa. Wźiął go Ferdynand Kròl *Caſtylſki* od Murżynow w roku 1265. gr. od pòłn: z *Caſtylią nowa*, i *Valencyą*, od wſch: tąż, od połud: śrżodźiemnym morżem, od zachodu *Granadą* i *Andalucyą*.

MURCIA M, gł. pomienionego Kr. dawniey rez: Kròlewſka; handluie jedwabiem, z Biſkupem Sufr: *Toletańſkim*. l. na miłym i żyżnym mieyſcu, nad rż. *Segura*, o mil 11 od *Cartagena*, 15 *Alicant*. 85 *Madrid*. Dług: 16. *59*. ſzer: 37. *48*.

MURET, *Muretum*, Mia: Fr. w *Gaſcogne*, w Hrab: *Comminges*, Przy tym mieśćie w R. 1213 na 15 tyſięcy Albigenſow Heretykow trupem na placu położył, i ſamego ich wodza Piotra Arragońſkiego Kròla zabił *Szymon de Mondford* uczyniwſzy wycieczkę z Mia. Tu rodźił ſię ſławny *Antoni Muret*. l. nad rż. *Garonne*, o mil 4 od *Toulouſe*. Dł. 19. *5*. ſz. 43. *30*.

MURO, *Murus*, Neap: mia: w *Baſilicata*, z Biſk: Sufr: *Conza*. l. pod Appeninami, o mil 27 od *Cirenza*. Dł. 33. *10*. ſz. 40. *45*.

MURRAY, pr. nad morżem Szkocka, żyżna; ma miaſta prżednieyſze *Elgein* i *Nairn*.

MURZYNI, *Mauri*, narod Af: w Kr. *Maroc* i *Algel*, dawniey Panowie Hiſzpanii, z ktòrey wypędźili ich powoli Kròlowie Hiſzpańſcy: dokończył wypędzać Kardynał *Ximenes*, za Kròla Ferdynanda Arragonſkiego.

MUSSELBURG, *Muſſelburgum*, Mia: Szkockie w *Lothiana*. tu Ang: za Kròla Edwarda VI. wygrali bitwę nad Szkotami. l. nad rż. *Forth*, o mil 2 od *Edemburg*, 100 *Londynu*. Dł. 25. ſz. 56. *12*.

MUXACRA, *Murgis*, Miaſto i port Hiſz: w Kr. *Granada* nad morżem śrżodźiemnym, o mil 11 od *Almerii*, 25 *Cartagena*, Dł. 16. *18*. ſz. 36. *34*.

MYBURG, Mia: Duńſkie na brż: wſch: wyſpu *Tuneri*: wyſtawione w R. 1075 z dobrym portem. Tu prżegrali Szwedźi. l. o mil

mil 21 od *Kopenhagen.* Dług: 28. *36.* ſz. 55. *30.*

MYCON, albo Micole, *Myconos*, wyſep na Archipelagu. jeden z Cykladow na mil 20 wkoło, miły i obfity w wyśmienite wino, i owoce, w kuropatwy przepiorki, i bekaſy. Mieſzkańcy ſą żeglarże dobrży: Ang: i Holl: maią tu ſwych ſędźiow dla obrony ſwych okrętow. l. o mil 10 od *Naſcia.* Dłu: 43. *26.* ſz: 37. *28.*

MYLO, *Melos*, wyſep na Archipelagu, na mil 20 wkoło, obfity w wyśmienite wino i owoce, w bydło, rudę żelazną, i ſiarkę: widźieć tu na wioſnę pola ozdobione kwieciem, a zwłaſzcza zawilcem wſzelkiego rodzaiu. Mieſzkańcy ſą Grecy, żeglarże dobrży, ale iubieżni, w jedzeniu i piciu nie pomiarkowani, niewiaſty lubią ſię ſtroić: dwòch u jeſt Biſkupow, Grecki Metropolita, i Łaciński. l. na pòłn: wyſpu *Candii*, z naylepſzym na śrżòd ſźiemnym morżu portem.

MYLO, Miaſto gł. pomienionego wyſpu. leży na ſtronie południowey: piękne ale błotniſte. Długości 42. *43.* ſzerokości 36. *43.*

N. N. N.

NACHEVAN, al: Naſsivan, *Naxuana*, M. Ormiańſkie ſławne, gł. pr. ſwego naz: z Arcybiſkupem. Dł. 77. ſz. 41, *15.*

NADRAVIA, abo Nadrovia, *Nadravia*, pr. Kròla Pruſkiego, w cyr: *Samland*, ma wiele rżek. *Lubiaw* jeſt gł.

NAERDEN, *Nardenum*, M. w Belgium Holl: pòłn: mocne, ſławne z hiſtoryi, założone od Guilhelma Bavarſkiego w roku 1350: wźięte przez Hiſz. w roku 1572, przez Fr. w R. 1672; ktòrym Xiążę *de Oranges* odebrał w R. 1673. l. nad *Zuyderżee*, o mil 4 od *Amſterdam*, *6 Utrecht.* Dł. 22. *38.* ſz: 52. *20.*

NAJERA, *Anagarum*, Miaſto Hiſz: w *Caſtilii* nowey w okolicy *Rioia*, z zaſzczytem Xięſtwa, i zam: ſławne z bitwy w R. 1369, l. na źiemi żyżney, nad potokiem *Najerilla*, o mil 12 od *Calahorra*, 53 *Madrid.* Dług, 15. *15:* ſz: 42. *25.*

NA-

NAGRAUT, *Nagracutum*, M. Indyiſkie, w Państwie Mogolſkim gł. Kr. ſwego naz: z bogatym Meczetem, do ktòrego z nabożeństwa idą zewſząd Indianie. l. nad rż: *Rau*, o mil 125 od *Agra.* Dł. 96. ſz. *32.*

NAJAC, Fr. mia; w *Rovergne* nad *Aveirou*, niedaleko gòry kruſzcow miedźianych.

NAIRN, Szkockie mia: w pr. *Murray*, gł. ſwego powiatu, l. przy uściu rżeki *Narn*, o mil 35 od *Edimburg*, 110 *Londynu.* Dł. 14. 12. ſz. 57. *42.*

NAMUR, *Namurcum*, pr. i Hr. w *Niderland*, żyżna; ma łaty, i rudy żelazne, marmur, i ołowiane kruſzce; zamyka 7 części, *Namur*, *Feix*, *Fleurs*, *Borvigne*, *Sauſons*, *Polvache*, i *Vaſſegne.* l. między rżekami *Moſa* i *Sambre.*

NAMUR, *Namurcum*, Mia: gł. pomienionego Hr. z wielą zam: Biſkup ieſt Sufr: Cambraiſkim: wźięte przez Fr. w R. 1692, i bardzo przez tychże zmocnione. Guilhelm III w R. 1695 przymuſił do poddania ſię, lubo miało na obronę 10000 Francuzow. dobywał go Marſzałek *Aiverkerque* w R. 1704; traktatem Utrechtſkim pozwolono Holl: wzmocnić ſobie. ale w R. 1746 znowu Fr. odebrali. l. między dwiema gòrami, przy złączeniu rżek *Moſa* i *Sambre*, o mil 5 od *Huy*, 6 *Dinant*, 10 *Bruxelle*, 60 *Paryża.* Dł. 22. *32.* ſz. 50. *25.*

NANCHAN, *Nanchangum*, M. Chińſkie, gł. pr. *Kianſi*, ma wiele uczonych ludźi. Dł. 125. *10.* ſz. 29. *13.*

NANCHING, albo *Kiangnan*, pr. Chińſka, wielka, żyżna, i handlowna, dobre tu robią materye: zamyka 14 głòwnych, 110 mnieyſzych miaſt; na 100 millionow liczy mieſzkańcow, ktòrży ſą przyjemni, i byſtrego rozumu.

NANCHING, albo Nanquin, albo Kianging, *Nanquinum*, Mia: gł. pomienioney pr. dawniey rezydencya Krolewſka: przewyżſzaiące (według zdania Chińczykow) wſzyſtkie całego świata miaſta wielkością, wſpaniałością w pałacach i rurmuſach pięknością i bogactwy: ma Akademię lekarżow; więcey milliona mieſzkańcow, oprȯcz 40000 garnizonu. Dług: 137. ſzer: 32. *46.*

NANCY, *Nanceium*, Mia: Fr gł. *Lotaryngii*, dzieli ſię na nowe ktòrego mury ſą obwalone: i ſtare opaſane murami. tu ſą naywyżſze ſądy i Kapituła, ktòrey Rządca jeſt Prymaſem. Kośćioł prze-

przędnieyſzy jeſt bardzo wſpaniały: w Kościele Franciſzkańſkim leżą ciała dawnych Xiążąt; wźiął go Karol oſtatni Xiąże *Burgundii*, w R. 1475, ale Xiąże *Renat* po bitwie pod *Morat* w R. 1476 odebrał: opaſał go znowu woyſkiem Karol w R. 1477, ale ſam poległ na placu, i woyſko jego rozpròſzone. Opanowawſzy go po Ludwiku XIII po kilkakroć Kròlowie Francuſcy zbili mury, na koniec przymierżem Wiedeńſkim w R. 1736 doſtało ſię Kròlowi Staniſławowi, (obacz *Lotaryngia*.) Tu rodźił ſię Jakòb *Callot*, Jan *Holſt*, i Ludwik *Mimbourg* Jezuita. l. nad rż: *Meurt*, o mil 4 od *Tour*, 5 *Pont*, 10 *Metz*, 72 *Paryża*. Dług: 23. *51*. ſz. 48. *41*.

NANFI, *Anaphe*, wyſepka na *Archipelagu*, na morżu *Candii*, na mil 5 wkoło; jeſt tu wiele kuropatw, lubo mieſzkańcy (ktòrży ſą wſzyſcy Grecy) uſiłują wygubić je. Dług: 43. *55*. ſz: 36. *15*.

NANGASAK, *Nangaſacum*, Mia: Japońſkie, ſławne, na wyſpie *Ximo*, w pr. *Fiſen*, jedno z piąciu przędnieyſzych, z portem, handluie z Holl: i Chińczykami. Mieſzkańcy ſą roſpuſtni. Dł. 151. ſz. 32. *36*.

N A

NANTES, albo *Nanto'is*, Hr. Fr. obfite w ſol i bydło, przerżnięte rżeką *Loire*.

NANTES, *Nannetes*, Mia: gł. pomienionego Hr. a drugie z porżądku w *Bretagne*, z Biſkupem Sufr: *Tours*, i Akad: kupcy tuteyſi złączeni ſą z kupcami miaſta *Bilbas*, i ſławny handel prowadzą. l. nad rż: *Loire*, o mil 15 od *Angers*, 23 *Rennes*, 87 *Paryża*. Dł: 16. *6*. ſz. 47. *14*.

NANTUA, *Nantuacum*, Fr. m. w *Bugey*, z wielkim Przeorſtwem Benedyktyńſkim. l. nad jeźiorem ſwego nazwiſka, o mil 9 od *Bourg-en-Breſse*. Dług: 23. *18*. ſz. 46. *8*.

NAOPOURA, Miaſto Az: w *Indoſtan*, w Kr. *Decan*, w okolicy żyżney w wyśmienity, i jak mòwią, pachnący ryż. l. nad rż. *Papt*. Dług: 91. *30*. ſzer: 21. *20*.

NAPLOUS, *Neapolis Siriæ*, Miaſto Paleſtyńſkie, dawne, tak wielkie jak *Jeruzalem*, ſą tu jeſzcze Zydźi Samarytani. l. na dolinie żyżney w oliwę, i wyśmienite owoce, o mil 10 od *Jeruzalem*.

NAPOL, *Anaplia*, albo *Nauplia*, Mia: i port w *Morea*, w pr. *Zaconia*, mieſzkaią Grecy i Zydźi, ma Arcybiſkupa Greckiego. We-

N A

Wenetowie oddali je Turkom w roku 1535, ale nazad odebrali w R. 1686, na koniec jednak doſtało ſię Turkom w R. 1715. l. nad morżem, o mil 18 od *Miſitra*. Dł. 40. *59*. ſz: 37. *45*.

NARA, Mia: Japońſkie, na wyſpie *Nifon*, bogate, i piękne, z wſpaniałym zam: o mil 10 od *Meac*. Dług: 150. *50*. ſzer: 36. *10*.

NARBONE, *Narbo*, M. Fr. w *Languedoc* niż: wielkie, z bogatym Arcybiſkupem, ktòry ma tytuł Prymaſa. l. nad rowem uczynionym od rż. *Aude*, o mil 2 od morża, 12 *Perpignan*, 15 *Montpellier*, 161 *Paryża*. Dł. 20. *41*. ſz. 43. *11*.

NARDO, *Neritum*, Mia: i X. Neap: w źiemi *Otranto*, dość ludne: Biſkup jeſt Sufr: *Brindiſi*. l. o mil 33 od *Brindiſi*, 222 *Neapol*. Dł. 25. *45*. ſz. 40. *36*.

NARENTA, *Narona*, M. Dalmackie, w *Herżegovina* ſławne, i dawne, z Biſkupem Sufraganem Raguſkim, hołduie Turkowi. l. nad morżem ſwego nazwiſka, o mil 21 od *Spalat*, 24 *Raguſa*. Dł. 36. *2*. ſz. 43. *28*.

NAREW, rż: Polſka, poczyna ſię w Powiecie Bielſkim, wyżey miaſteczka ſwego nazwiſka: idźie przez Woiewòdztwo Mazowieckie, wpada w *Bug*, a z nim w *Wisłę*.

NARNI, Miaſto Wł. Pap: w *Sabina*, dawne, piękne i bogate, z Biſkupem i wielką liczbą Szlachty. Oyczyzna Ceſarża *Nerwy*, i ſławnego *Gattamalata*, Generała Weneckiego. l. nad rż. *Nera*, niedaleko źrżòdła *głodu* nazwanego, ztąd, że czym więcey wybucha wody, tym mnieyſzy jeſt urodzay, i rok głodnieyſzy: o mil 18 od *Rżymu* 24 *Spoleto*. Dł: 30. *15*. ſz. 42. *32*.

NARWA Roſsyiſka, obacz *Jwan gorod*.

NASCIA, *Naxus*, wyſep na Archipelagu. na mil 10 wſzerż, 35 wkoło; naywiękſza, nayżyżnieyſza, i nayweſelſza, z *Ciklades*, i ich *Kròlową*, nazwana: obfita w bardzo dobre wino, i we wſzyſtko; miała dawniey ſwoich Xiążąt aż do *Jakòba Criſpus* XXI. z pod ktòrego wybiwſzy ſię Grecy, poddali ſię Turkom z utrżymaniem wolności Rżeczy poſpolitey ſwoiey.

NASCIA, Mia: gł. pomienionego wyſpu, z zam: z dwòma Arcybiſkupami, Greckim bardzo bogatym; i Łacinſkim podawania Papieſkiego, nie bardzo ludne. Dł. 43. *26*. ſz. 37. *8*.

NASSAU, Hr. Niem: udźielne

ne pod ròżnemi Panami, w cyr: wyżſzego *Renu*. ma kruſzce miedźiane, ołowiane, i rudę żelazną.

NASSAU, *Naſſovia*, Mia: gł. pomienionego Hr. ma wiele ulic i zaułkow. l. nad rż. *Lohn*, o mil 5 od *Coblentz*, 8 *Moguncya*. Dł. 25. *30*. ſz. 50. *13*.

NASSAU, For: w Belgium ſprżymierżonym nad rż. *Schelda* między *Berg-op-Zoom* i *Tolen*.

NASSAU, M. Am: pòłn: w pr. *Mariland*. l. nad morżem, na pòłnoc miaſta *Elſinburg*. Dł. 309. ſz. 30. *20*.

NATA, *Nota*, Mia: Am: połud: w *Panama*. l. w okolicy żyżney i weſołey, nad morżem *Parita*, o mil 30 od *Panama*. Dł. 299. *10*. ſz. 8. *20*.

NATAL, pr. Afr: w *Cafrerii*, obfita w ſłonie. Mieſzkańcy ſą dobrego wzroſtu, obyczayni, uczciciele cudzoźiemcow, goſpodarże dobrży. maią tyle żon, wiele kupić i karmić mogą: gdyż przy tuteyſzey obfitości nic nie kupuią ani przedaią oprocz niewiaſt. rodźice còrki; bracia ſioſtry: czaſem za kozę, albo za podobne bydle w zamian daią. ſz. połud: 31. *30*.

NATANGEN, *Natangia*, cyr: w Kr. Pruſkim, po nad rz: *Pregel*, zamyka 4 pr. *Natangen* własną, *Bertenland*, *Galindia*, i *Sudau*. *Brandeburg jeſt gł*.

NATHEZ, narod Am: pòłn: w *Loviſii*. nad rż: *Miſſiſip*, ktòrych Xiąże nazywa ſię ſłońcem, i mieni ſię bydź jego potomkiem. abſolutnie rżądźi. Umnieyſzył ſię ten narod po woynie, ktòrą z nim wiedli Fr. w R. 1630.

NATOLIA, *Anatolia*, wyſep lądu tykaiący, między morżem czarnym i śrżodźiemnym, Archipelagem i *Marmara*, zamyka prowincye *Aladulia*, *Amazia*, *Caramania*, i *Natolią* właſną. *Cutaie* jeſt gł.

NAVARIN, *Abarinus* Miaſto Greckie, na wyſpie *Morea*, w pr. *Elys*, ludne, handlowne z portem i mocne z dwòma zam: wźięli go Turcy od Wenetow w R. 1498; ci zaś acz odebrali w R. 1686, potym jednak muſieli znowu uſtąpić Turkom w R. 1699. l. na pagorku, nad morżem, o mil 3 od *Modon*, 7 *Coron*. Dłu. 39. *26*. ſz. 37. *2*.

NAVARRA, Kr. Eur: między Francyą i Hiſz: na mil 30 wdłuż, 24 wſzerż. l. w zdrowym powietrżu. źiemia choć gurżyſta, jeſt jednak żyżna, i obfita w dźiczyznę, i rudy żelazne; dźieli ſię na *Wyżſzą*, ktòra zamyka 5 *Merindade*, ktòrych gł. ſą *Eſtella*, *Olite*, *Pamplona*, *Sanguesſa* i *Tudelle*. hołduie Hiſz: i *Niżſzą*, ktòra hołduie Francyi od R. 1620 przyłączona do korony przez Ludwika XIII Wnuka Joanny *de Albret*, ma jedne *Merindade*, ktòrey gł. jeſt *San Jean pied de Port*. Ta *Navarra* od Hiſz: jeſt przedźielona gòrami Pireneyſkiemi.

NAVAREINS, albo Navarrinx. *Navareſium*, Mia: Francuſkie w *Bearn*, wyſtawione od Henryka *de Albret* Kròla Nawarſkiego, na ròwninie żyzney. leży nad rż: *Gave*, o mil 5 od *Oleron*. Dług: 16. *50*. ſżero: 43. *20*.

NAUMBURG, *Neoburgum*, Mia: Niem: w cyr: *Saxonii* wyż: w *Miſnii*, dawniey wolne, z Biſkupem Sufraganem Magdeburſkim, potym w świeckie obròconym. l. na rż: *Sale*, o o mil 15 od *Erford*, 22 *Würtemberg*, 24 *Drezna*. Długości 29. *55*. ſzer: 51. *12*.

NAXKOW, albo *Naſkow*, M. Duńſkie. na wyſpie *Laland*, z dobrym portem. w okolicy obfitey w rybę i paſtwiſka. l. o mil 22 od *Kopenhagen*. Dług: 29. *12*. ſz. 54. *50*.

NAZARET, dawniey Miaſto, teraz wieś w *Paleſtynie*, w ktòrey Zbawiciel naſz przez długi czas życia ſwego przebywał. ma Konwent XX. Bernardynow. l. na wzgòrku, między pagòrkami. Dł. 53. *15*. ſz. *32*.

NAZIANZ, Mia: Az: w *Natolii*, w pr. *Amaſii*, oyczyzna W. Doktora Kościelnego Grżegorża, Teologiem poſpolicie zwanego. l. niedaleko *Tokat*.

NEAPOL. *Neapolis*, Kr. Wł. połud: na mil Wł. 300 wdłuż, 81 wſzerż. l. w zdrowym powietrżu i źiemi żyż: we wſzyko, pełney potokow. zamyka *Abruzzo*, źiemię *Barſka*, *Baſilicata*, *Calabria*, *Capitanata*, Hr, *Moliſe*, źiemię *Otranto*, i *Terra di Lavoro*. Było pod ròznemi Panami: pod Francuzami, ktòrych Piotr II Kròl Aragońſki w R 1282 kazał wybić za trżecim daniem znaku na nieſzpory; zkąd ta klęſka Francuzow, zowie ſię *Veſpro Siciliano*, albo nieſzpor Sycyliyſki: znowu Francuźi opanowali go, ale w R. 1504 wypędzeni ſą poſzło potym w R. 1700 pod Panowanie Filippa V. Kròla Hiſzpańſkiego, ale Arcy Xiąże Karol (potym Karol VI Ceſarż) w R. 1706 opanował to Kròleſtwo, ktòre potym przymierżem Wiedeńſkim w R. 1736 przyznane jeſt Jnfanto-

towi Hiſz: *Karolowi*, ktòry w R. 1759 po śmierci bezdźietnego brata ſwego poſtąpiwſzy na Kròleſtwo Hiſz: zoſtawił w dźiedźictwo Kròleſtwo Neapolitańſkie trżeciemu ſynowi ſwemu Ferdynandowi. Kròl tuteyſzy nazywa ſię oboyga *Sycylii.* płaci to Kròleſtwo Papieżowi corocznie 12000 talerow: Mieſzkańcy ſą dowcipni, i weſeli. maią ich wielu za ludźi nieſtatecznych i chytrych: gr. od pòłn: i zach: Pań: Pap: od wſch: i połud: morżem Neapolitańſkim.

NEAPOL, albo *Tyrrhenum*, *Neapolis*, Mia: gł. pomienionego Kr. dawne, bogate, handlowne piękne, ludne i mocne; z czterma zamkami, wſpaniałemi 110 Kościołami, Klaſztorami i pałacami, między ktòremi prym trżyma Kròlewſki pałac, ulice zawſze czyſte. ma fabryki ſukien, i mydła, i Akademią. W Katedralnym Kościele odpoczywa ciało S. *Januaryuſza* M. i jeſt ampułka krwi jego, ktòrą gdy do ciała jego podczas nabożeńſtwa przybliżą, taiać i wrzeć natychmiaſt zaczyna. liczy mieſzkańcow na trżykroć ſto tyſięcy: Tu rodźili ſię *Borelli*, *Bernini*, &c. l. nad morżem z dobrym portem niedaleko dwòch ſadzawek, z ktòrych gdy w jednę żyiącą rżecz wrżucą, natychmiaſt zamiera, tracąc zmyſły; zobumarłą wyiąwſzy gdy w drugą rżucaią, natychmiaſt życie i zmyſły odbiera. l. o mil 129 od *Rżymu*, 160 *Wenecyi.* Dług: 22. *20.* ſzer: 40. *18.*

NECAUS, *Vaga*, Mia: Afr: w Kr. *Alger*, w pr. *Bugia*, z wſpaniałym meczetem. w okolicy obfitey w figi, o mil 20 od *Tetſteſa*, 50 *Conſtantine*. Dł. 21. *45*. ſzer: 35. *20.*

NECKAR, al: Necker, *Neccarus*, rzeka Niem: maiąca zdrojewiſko w leſie czarnym: wpada w *Ren*, niżey miaſta *Manheim*.

NECKES, *Gemund*, Niem: m. w Palatynacie *Renu*, nad rż: *Neckar*. Długośći 27. *30*. ſz: 49. 26.

NECKERS ULM, M. Niem: w *Franconii*, należy do Miſtrża Kawalerow Teutońſkich. l. nad rż. *Neckar*, między *Hailbron*, i *Wimpfen*. Dług: 26. *40*. ſzer: 49. *20.*

NED-ROMA, *Celama*, Miaſto Afr: w Kr: *Tremecen*, dawne, założone od Rżymian. l. w okolicy żyżney, o mil 2 od gòr Atlantſkich, 4 od morża.

NEGAPATAN, *Negapatanum*, M. Indyiſkie, w Kr. *Tanajour* handlowne i mocne, z Fortecą wyſtawioną od Portugalczykow ktòrym odębrali Holl: w R. 1558 i trżymaią mocny garnizon. nazwane jeſt od wężow, ktòrych tu jeſt moc, i co raz mnożą ſię, że ich niewolno zabijać. leży na brż: *Coromandel* o mil 33 od *Pondicheri*.

NEGOAS, wyſep Az. jeden z Filippinſkich, ludny. l. między *Luſson* i *Mindana*. Dł. od 139 *35*, do 141. ſzer: 8. *88*. do 10. *25*.

NEGOMB, For: na wyſpie *Ceylon*. w Kr. *Catta*, wyſtawiona od Portug: ktòrym odięli Hol: w R. 1640. Dług: 98. ſzer: 8. *30*.

NEGROPONT, ſztuka Archipelagu dźieląca wyſep ſwego naz: od *Livadii*.

NEGROPONT, *Eubœa*, wyſep Grecki na Archipelagu po *Candia* naypięknieyſzy: żyżny w zboże, i wino wyśmienite, ale nie tak jak dawniey ludny. odebrali Turcy Wenetom w R. 1469. Sławne ſą na nim 2 klaſztory Bazyliańſkie jeden od Ceſarżowy *Teofanii* ufundowany pod tytułem Swiętych Młodźieniaſzkow, ktòrych tu trży ciała ſpoczywaią; drugi pod zaſzczytem S. Mateuſza, gdźie ſię konſerwuią znaczne reliquie, jako to

3 palce ręczne S. Jana Chrżciciela, ramie S. Maryi Magdaleny i inſze. Dł. od 41, *32*. do 42. *55*. ſz. od 58 do 39. *16*.

NEGROPONT, *Chalcis*, Mia: gł. pomienionego wyſpu, wielkie i mocne, rez: Baſzy: tanność tu wielka: podbił go Machomet II po ſześć mieſięcznym oblężeniu, i utracie 40000 prżeſzło ludźi: teraz dobrże opatrżone murami, i żołnierżami. W mieſcie mieſzkaią Turcy i Zydźi, Chrżeścianie na prżedmieſciach, ktòre ſą większe od miaſta. Opaſali go Wenetowie w R. 1688, ale bez ſkutku. l. nad morżem ſwego naz: o mil 12 od *Aten*, 45 *Lariſſa*, 104 *Carogrodu*. Dłu. 42. *3*. ſz. 38. *30*.

NEISS, *Nyſſa*, M. w *Szląsku* niż: piękne, rez: Biſkupa Wrocławſkiego, z pięknym pałacem jego; w zdrowym powietrżu, i źiemi żyżney. l. nad rż: *Neiſs*, o mil 11 od *Glatz*, 14 *Wrocławia*. Dł. 35. *10*. ſz. 50. *32*.

NELLENBURG, *Nellenburgum*, Niem: mia: gł. Landgrafſtwa ſwego nazwiſka, w Szwabſkiey źiemi Auſtryackiey, między Biſkupſtwem *Coſtantz*, Kantonem *Schafhauſen*, i Xięſtwem *Furſtemberg*. l. o mil 8 od *Schafhauſen*, 9 *Coſtantz*. Dł: 26. *40*. ſz: 47. 52.

NEMOURS, *Nemosium*, Mia: i Hr. w *Isle de France*, z zam: ftarym, tu rodźił fię *Aubinac*. l. nad rż: *Loing*, o mil 4 od *Fontenebleau*, 18 *Paryża*, Dług: 20. *20*. fż. 48. *15*.

NEOBURG, obacz *Myburg*.

NEOBURG, *Neoburgum*, M. Niem: gł. Xięftwa fwego nazwifka, w Pań: Elektora *Palatina*. l. nad *Dunajem*, o mil 2 od *Ingolftadt*, 6 *Donavert*, 18 *München*. Dł. 28. *40*. fz. 48. *40*.

NEOBURG, mia: w *Palatinacie*, między *Retz* i *Schandof*, o mil 3 od *Cham*.

NEOBURG, Niem: mia: w Xięftwie *Würtemberg*, z zam: nad rż: *Entz*. Dług: 27. *11*. fzer: 48. *51*.

NEOBURG, Mia: Auftryackie z klafztorem, od ktòrego miafto bierże nazwifko *Clofter Neoburg*: wźięte pr żez Macieja *Korvina* Kròla Węgierfkiego w R. 1477, ale odebrał *Maximilan* I. w R. 1490. l. nad *Dunajem*, o mil 2 od *Wiednia*. Dług: 34. *22*. fz. 48. *20*.

NEOCASTRO, *Neocaftrum*, For: w *Romanii*, w pośrżod *Bofphor*, albo *Dardanelli*, w ktòrey Turcy mocny trżymaią garnizon, i znacznieyfzych więźniow ofadzaią. l. o mil 5 od *Carogrodu*. Dł. 46. *32*. fz. 41. *18*.

NEPI, *Nepeta*, Wł. mia: w *Patrimonium* S. Piotra, z Bifk: nad rż: *Pozzolo*, o mil 12 od *Magliano*, 24 *Rżymu*. Dł. 30. *2*. fz. 42. *12*.

NERA, albo *Banda*, wyfep Az: w *Indyi*, drugi z wyfpow *Banda*: ma podobieńftwo podkowy końfkiey: na mil 3 wdłuż, á 1 wfzerż. gòry rodzą drżewa mufzkatowe, ma wiele papug, wężow bardzo wielkich, ale bez jadu; i infzych żwierżąt niewidanych; maią tu Holl. For: *Nafsau*. *Nere* M. znaczne jeft gł. w dł. 146. *5*. fzer: połud: 4. *30*.

NERAC, *Neracum*, Miafto i zam: Fr. w *Gafcogne*, przedźielone rż. *Baife*, na mnieyfze i więkfze. l. o mil 2 od *Garomne*, 3 *Condon*, 4 *Agen*, 153 *Paryża*. Dł. 17. *58*. fz. 44. *10*.

NERICIA, pr. Szwedzka, nad jeźiorem *Water*, ma rudy żelazne, fiarkę i hałun. *Orebro* jeft gł.

NERZYNSKOY, Mia: Rofs: w *Siberiy*, miefzkańcy fą poganie. l. nad rż: *Nerza*, w okolicy rodzącey drżewa i kwiaty.

NESLE, *Nigella*, Fr. mia: i Hr. w *Picardii*, wźięte w R. 1472 przez Karola oftatniego Xiążęcia *Burgundii*. l. nad rż: *Lignon*, o mil 3 od *Roye*, 7 *Quintin*, 28 *Paryża*. Długości 20. *34*. fzerokości 49. *45*.

NETTUNO, *Neptunium*, Wł. mia: w *Campagna-di-Roma*, piękne i ludne. Miefzkańcy fą myśliwi. l. w okolicy żyżney, przy uściu rżeki *Loracina*, o mil 18 od *Veletri*, 34 *Rżymu*. Dług: 30. *32*. fzer: 41. *30*.

NEUCHATEL, albo *Neufchatel*, Hr. udźielne Szwaycarfkie, na mil 7 wdłuż. á 2 wfzerż. w pomiarkowanym powietrżu. źiemi żyżney, naybardźiey w wino. ma jeźioro tegoż, albo *Tverdun* nazwifka: Miefzkańcy fą żwawi, przemyślni, ale hardźi; naywięcey Proteftanci. Oftatnia z Hrabiow Joanna *de Hochiberg* darowała dźiedźictwo Ludwikowi *d' Orleans* Xiążęciu *de Longueville* fwemu mężowi w R. 1504. Po śmierci Maryi *de Orleans*, Xiężny *de Nemours*. (ktòra w R. 1664 to Xięftwo otrżymała.) w R. 1077 po rożnych fprżeczkach oddane jeft, i traktatem Utrechtfkim ftwierdzone Kròlowi Prufkiemu. gr: od pòln: z Kantonem *Bafilea*, od wfchodu *Franche Contè*, od południa *Vaud*, od zach: Kantonem *Bern* i *Friburg*.

NEUCHATEL, *Novocomum*, Mia: gł. pomienionego Hrabftwa z zam: wfpaniałym ratufzem, domami, rynkiem, i Kościołem. zoftaie w fciflym towarżyftwie z Kantonem *Bern*, przerżnięte rżeką *Kon*. l. o mil 7 od *Friburg*, 10 *Bern*. Dług: 24. *45*. fz. 46. *59*.

NEVERS. *Nivernum*, M. Fr: i X. w *Nivernois*. z zam: na podobieńftwo koła zbudowane: ma piękne domy, i Bifkupa Sufr: *Sens*: oyczyzna Adama *Billaud*, fławnego ftolarża. l. nad rżeką *Loire*, z pięknym moftem o mil 10 od *Bourges*. 30 *Orleans*, 55 *Paryża*. Długości 20. *49*. fzer: 46. *50*.

NEUF-BRISAC, *obacz Brifac*.

NEUFHATEAU, *Neocaftrum* Mia: Fr. w *Lotaryngii*, gł. Kafztelaniy *Charenoy*, ludne, handlowne, ma niemało klafztorow tak męfkich, jako i Panieńfkich, i kommendę Maltańfką złączoną z kommendą *Robecourt*. l. nad rż: *Moufon*, ktòra wpada w *Mofa*, w okolicy żyżney, o mil 7 od *Toul*, 10 *Nancy*, 60 *Paryża*. Dł. 23. *20*. fzer: 48.

NEUFHATEL, *en-Bray*, Fr. mia: w *Normandie*, w okolicy *Bray* w miłym położeniu, nad rżeką *Arques*. o mil 8 od *Dieppe*, 9 *Rouen*, 30 *Paryża*. Dł. 19. *5*. fzer: 49. *45*.

NEUHAUS, *Mia*: i zam: Czeſkie, w cyr: *Bechin*, mocne, wźięte przez Szwedow w R. 1645. Dł. 32. *56*. ſzer: 49. *8*.

NEUHAUSEL, albo *Owar*, *Neoſolium*, Węgierſkie m. mocne: wźiął go Turczyn w R. 1663, ale po lat 20 trwaiącego przymierża odebrał Ceſarż w R. 1685: Opaſali buntowniey w R. 1704, ktòrym odebrał Generał *Heiſter*. l. na ròwninie bagniſtey, o milę od złączenia rżek *Wag* z *Dunajem*, 16 *Preſburg*. 36 *Wiednia*. Dług: 36. *10*. ſzer 48. *1*.

NEUMARCK, *Neoforum*, Szląſkie mia: w X. Wrocławſkim o mil 6 od *Wrocławia*, 13 *Lignitz*. Dług: 34. *24*. ſz. 51. *5*.

NEUSOL, Mia: i Hr. w *Węgrżech* wyż: z wielkim zam: ma kruſzce przedniey miedźi. l. nad rż: *Gran*, o mil 14 od *Leopolſtadt*, 15 *Gemer*. Dług: 37. *24*. ſzer: 49. *2*.

NEUSTADT, obacz *Menſtadt*.

NEUSTADT, *Neoſtadium*, 5 Miaſt Niemieckich: pierwſze w *Wagria* wźięte przez Szwedow w R. 1664. l. nad Balt: Drugie w Xięſtwie *Brunſwick-Luneburg*, mocne, z zam: o mil 6 od *Hannover*. Trżecie w Xięſtwie *Meckelburg*, z zam: w okolicy wygodney do polowiania, nad *Elba*, 4. w *Franconii*, w Biſk: *Würtzburg*, nad *Sale*. piąte w *Palatinacie* Ryńſkim:

NEWIERSEY, pr. Am: pòłn w nowey Anglii: dźieli ſię na *wſchodnią*, albo *Eſt-jerſey*, ktòra rozciąga ſię nad morżem i rżeką *Hudſon*, w zdrowym powietrżu, i żyżney źiemi, gdźie Anglicy zbudowali 7 miaſt; i *Zachodnią*, albo *Oweſt jerſey*, nad morżem, i rżeką *Var*. żyżną w tytun dobry i ſtokfiſz. *Butlington* jeſt głową.

NEWPLIMOUTH. *Novum Plimutum*, Mia: i oſada Angielſka w Am: pòłn: gł. pr. *Plimouth*. l. na brż: nowey *Anglii*. Dł. 306. *36*. ſz: 41. *30*.

NEWPORT, *Neoportus*, Ang: mia: i Baronia, gł. wyſpu *Wight*, ludne z portem i zam: Dł. 16. *25*. ſz. 50. *36*.

NEWTOWN, M. Irlandſkie, w Hr. *Dour*, o milę od *Bandor*. Dł. 11. *55*. ſz. 54. *40*.

NEYTRACHT. *Nitria*. Mia: w *Węgrżech* wyżſzych, gł. Hr. ſwego naz: z Biſk: l. nad rżeką *Nitra*, o mil 26 od *Preſburg*. Dł. 36. *35* ſz: 48. *28*.

NIAGARA, rżeka Am: pòłn: znaczna. w kraju Iroqueyczykow, wychodźi z jeźiora *Erie*, wpada w *Ontario*, z hukiem więkſzym niż grżmot wyſoko podnoſząc wały wodne

NICARAGUA, pr. Am: pòłn: ponad morżem, w ſtaroſtwie *Guatimala*, w zdrowym powietrżu, źiemi żyżney w cukier, kakao wyśmienite, i farbę ſzarłatną: po brżegach pomiędzy ſkałami łowią rybki ſłużące do farbowania purpur, ſą tu (jak mòwi *Water*) drżewa grubości na 12 ſążni, i jeźioro na mil 80 ktòrego ubywa i przybywa, ma na śrżodku wyſpę, i noſiſtatki. *Leon de Nicaragua* jeſt gł.

NICE, Hr. Wł. na mil 54 wdłuż, 39 wſzerż, żyżne w oliwę.

NICE, *Nicæa*, Miaſto gł. pomienionego Hr. z zam: Biſkupem Sufr: *Ambrun*, i Senatem; podało ſię *Amatowi* VII Hr. Sabaudyiſkiemu w R. 1383, i do tych czas temu domowi hołduie. oblegli go Fr: w R. 1543, kiedy Turcy bili go z ſtrony morża; *Barbaroſſa* II nie mogąc wziąć zam: zrabował miaſto; wźiął go *Catinat* Marſzałek Fr. w R. 1691, i oddał Xiążęciu Sabaudyiſkiemu w R. 1696: wźiął także Xiąże *de Berwick* w R. 1706, ale oddane traktatem Utrechtſkim. wźięli znowu Fr. w roku 1744. l. przy uściu rż: *War*, na miłym mieyſcu, o mil 84 od *Ambrun*, 100 *Aix* i *Turin*. Dług: 24. *57*. ſzer: 43. *41*.

NICHABURG, Mia: Perſkie naybogatſze w *Choraſan*. kopią tu bobowe kamienie na mieyſcu *Skała ſtara* nazwanym, o mil 15 od *Machet*. Dług: 74. *52*. ſz: 36. *20*.

NICLASBURG, albo *Nieklſpurg*, *Nicolai Burgum*, M. Niem: w *Moravii*, z dobrym zamkiem, wźięte przez Fryderyka Barona *de Tieffenbach* w roku 1620; przez Szwedow w R. 1645; przez Ces: w R. 1646. zawarte tu jeſt przymierże między Ceſarżem i *Betlemem Gaber* Xiążęciem Tranſylwańſkim w R. 1621.

NICOLAS (S.) albo *Nicolasburg*, Mia: Fr: w *Lotaringii*, z Kościołem wſpaniałym S. Mikołaja. l. nad rż: *Meurte*, o mil 2 od *Nancy*, *3 Luneville*, 74 *Paryża*. Dł. 24. ſz. 48. *40* Tegoż naz: miaſto jeſt w *Armagnac*, i drugie w *Bourbonois*.

NICOLO (S.) ob: *Mikołay S.* wyſep Wł.

NICOSIA, *Leucoteon*, Mia: gł. wyſpu *Cypr*, rez: Baſzy Tureckiego, z pięknemi Kościołami Greckiemi, i Meczetami; ma Arcy-Biſkupa. Dł 51. *10*. ſz: 35. *1*.

NICOTERA, *Medama*, Neap: mia: w *Calabrii* dalſzey, z Biſkupem Sufr: *Reggio*. l. niedaleko morża, o mil 42 od *Reggio*, 222 *Neapol*. Dług: 33. 59. ſzer: 38. 35.

NICSARA, *Neocæſarea*, Mia: Az: Tureckie, w *Natolii*, z Arcybiſkupem, ktòry jeſt piątym pod Carogrodzkim, o mil 18 od *Tocat*. Dlug: 53. 55. ſzer: 39. 25.

NICUBAR, wyſep *Indyjſki*, przy weyściu w morże *Bengala*, na mil 10 wdłuż, 4 wſzerz, żyżny w kakao, i pełny laſow puſtych: tuteyſze papugi ſą naypojętnieyſze. Mieſzkańcy ſą wyſokiego wzroſtu, miedżiany maią kolor na twarży, i tak w pływaniu ſprawni, że mogą dopędżić okręt dobrże nadętemi żeglami płynący. od tego wyſpu inne okoliczne biorą nazwiſko. ſz. 7. 30.

NIDAU, al: Nidow *Nidavia*, Mia: Szwaycarſkie, w Kantonie Bern: gł. okolicy ſwego nazwiſka, z zam: l. na żiemi żyżney, nad jeziorem *Bienna*, o mil 6 od *Bern*, 21. *Zurig*. Dług: 24. 55. ſz. 47. 12.

NIDECK, *Nidacum*, Niem: mia: w Xięſtwie Juliaceńſkim, nad rz: *Roet*.

NIDECK, zamek gł. okolicy tegoż nazwiſka, w Xięſtwie *Brunſwick Luneburg*.

NIEBLA, *Elepla*, Mia: i Hr. Hiſz: w *Andaluzyi*, nad rż: *Tinto*, o mil 16 od *Siwili*. Dł. 11. 45. ſz. 37. 10.

NIEDERLAND, albo niſki kray, dawniey cyrkuł Burgundſki, *Belgium*, albo *Germania inferior*, kray wielki między Niemcami, Francyą, i morżem *de Nort*, złożony z 17 pr. ktòre ſą *Geldria* albo *Gueldria*, *Zutphen*, *Hollandia*, *Zelandia*, *Utrecht*. *Frizya*, *Overiſſel*, albo *Tranſiſſlana*, *Groninga*, *Brabant*, *Limburg*, *Luxemburg*, *Anvers*, *Hannonie*, *Artois* albo *Arteſia*, *Namur*, nadto Arcybiſkupſtwo *Cambray*, i Biſkupſtwo *Liege*, (obacz każdą z oſobna,) pierwſze z tych 8 prowincyi wybiwſzy ſię z pod Hiſzpanow poſłuſzeńſtwa, ſprżymierżyły ſię w jedną Rżeczpoſpolitę, i ſą ſekty Proteſtantſkiey, inne zaś ſą, i nazywaią ſię Katolickie, hołduią częścią Domowi Auſtryackiemu, częścią Fr.

NIEMCY, *Germania*, kray weśrżodku *Europy*, na mil 240 od morża *Balt*: do gòr *Alpes*, a 200 od *Renu* do *Węgier* rozległy, w zdrowym powietrżu, i żiemi żyżney i obfitey w kruſzce wſzego-

go rodzaju: podżielony prżez Ceſarża Maxymiliana na 9 cyrkułow, (obacz *Cyrkuł*) Wſzyſtko idżie pod imieniem Ceſarża ale powaga jego bardzo jeſt zmnieyſzona; naywyżſze rżądy ſą prży Seymach, ktòre ſkładaią ſię z trżech ſtanow, z Elektorow, Xiążąt *Imperii*, i miaſt wolnych: dwie religie ſeymem Auguſtańſkim ſą obwarowane w R. 1555 Katolicka, i Proteſtantſka, to jeſt Luterſka albo Kalwińſka. Mieſzkańcy ſą włoſu białawego. biegli w naukach, bitni i ſzczerży: gr. od pòłn: *Balt* i *Dunaiem*, od wſch: *Węgrami*, *Czechami* i *Polſka*, od połud: gòrami *Alpes*, al: *Włochami*, od zachodu *Belgium*, *Francyą*, *Szwaycarami*.

NIEMECZ, al: *Niemiec*, For: w *Moldavii*, wżięta prżez Polakow w R. 1691. l. między *Cronſtadt* i *Soczawa*. Dł. 44. 31. ſz. 46. 58.

NIEMEN, *Chronus*, rz: Litewſka wielka, maiąca zdroiewiſko w Woiewòdztwie Minſkim, obfita w ryby: noſi ſtatki, wpada rożnemi uściami w *Curis Haff*:

NIENBURG, *Novoburgum*, M. Niem: w Xięſtwie *Brunſwick Luneburg*, mocne, z zam: handluie zbożem, i wełną, wżięte prżez Duńczyka w R. 1525. Generał *Tilli* muſiał go uwolnić od oblężenia: wżiął go jednak Ceſ: w R. 1627, ale oddał Xiążęciu Brunſwickiemu w R. 1632. l. nad rż: *Viſera*, o mil 12 od *Hannover*, 15 *Brema*. Dlug: 27. 1. ſzer: 52. 44.

NIESWIZ, *Neſuiſium*, Miaſto Litewſkie, w Woiewòdz: Nowogrodzkim, dżiedżiczne XX. Radżiwiłłow pod tytułem ordinacyi: ma pałac na gòrże, a ſamo l. na niżinie nad wielkim ſtawem, o milę od *Niemna*, 12 *Nowogrodka*. Dł. 50. 40. ſz: 53. 12.

NIEVES, *Nivium Inſula*, wyſepka Am: pòłn: jedna z *Antille*, żyżna w cukier, tytun, bawełnę; wżięta prżez Ang: w R. 1682, á prżez Fr. w R. 1706, ale oddana Ang: mocą prżymierża Utrechtſkiego. l. o milę od wyſpu S. Krżyſztofa. Dług: 114. 50. ſz. 17.

NIEUPORT, al: Nieport, *Novus Portus*, Mia: w Belgium Auſtryackim, w *Flandrii*, z portem; wytrżymało prżykre oblężenie od Filippa Xiążęcia *Clvii*, w R. 1488; wżiął go Xiąże Parmeńſki w R. 1583: Xiąże Maurycy *de Naſſau* w R. 1600 zbił tu Alberta ArcyXiążęcia Auſtryackiego: wżięli Fr. i oddali Ceſarżowi mocą traktatu Utrechtſkiego, ale zno-

znowu wźięli w R. 1745. l. prżerżnięte rżeką *Iperleo*, o cwierć mili od morża, mil 2 *Furnes*, 3 *Ostenda*, 6 *Dunekercken*. Dł. 20. 24. szer: 51. 7.

NIFON, *Niponia*, wyspep Az: nayznacznieyszy z Japońskich, (obacz *Japonia*.)

NIGER, rż: Afr: wielka, idźie prżez *Nigricyą*: podobna jest *Nilowi*, w jeden czas z *Nilem* wylewa, od piętnastego lipca, do końca listopada; i podobne ma źwierżęta. prżeto maią ją za odnogę *Nila*. wpada rożnemi uściami w morże, niedaleko od *Cabo verde*.

NIGRICYA, *Nigritia*, kray Afr: wielki ponad rż: *Niger*, zamyka od połn: Kr. *Agades*, *Bornu*, *Can*, *Gago*, *Guber*, *Cangara*, *Zanfara*: od połud: rż: *Niger*, *Cong*, *Courourea*, *Mallous*, *Nouffi*, *Iaourri*, *Zegzec*; nadto *Foules*, *Galam*, *Jaga*, *Oual*, *Tombut*. oba brżegi pomienioney rżeki trżymaią. Nigritami albo czarnym ludem procz tuteyszych mieszkańcow, nazywaią śię narody mieszkaiące w *Guinea*, *Abissinia*, i w innych okolicznych krajach. Europeyczycy z niemi handluią; zaczeli ten handel Francużi.

NIKOPING, *Nicopia*, Miasto Duńskie, na wyspie *Falster*, z dobrym zam: zrabowane prżez Krola *Norvegii* w R. 1288. l. o mil 19 od *Kopenhagen*. Dł. 29. 58. sz. 34. 50.

NICOPOL, *Nicopolis*, M. Tureckie w *Bulgarii*, sławne z klęski 20000 Chrżeścian poniesioney od Turkow w R. 1393. l. o mil 60 od *Adrianopol*. D. 43. 18. sz: 43. 46.

NIL, *Nilus*, rż: Afr: wychodźi z gory leżącey w Kr. *Goja*, w okolicy *Alous*, w *Abissinii*, jako doszedł *Piotr Pais* Jezuita w R. 1618; idźie szerokim łożem prżez *Abissinią*, *Nubią*, *Egypt*; prżez skały prżykre, *progi Nilowe* nazwane, z ktorych spada z szumem, z wysoka czasem na 200 stop: żyżność Egyptu zawisła od wylania *Nilu*, ktory jak mniey niż na 8 łokci wzbierże, rok jest nie żyżny, i Egypcianie niepłacą poboru; kiedy zaś do 18 łokci doyźie woda, rok jest żyżny. Maią zaś Egypcianie pokopane rowy dla łatwieyszego rozlewania śię Nilowey wody, i zalania pol. Poczyna *Nil* wzbierać od 15 Lipca po spadnieniu wielkich dżdżow w *Abissinii*, dostarczaiąc wody aż ku końcowi Listopada. nie obfituie w ryby, choć wodę ma bardzo dobrą i pomagaiącą do pomnożenia nasienia, tak w źwie-

źwierżętach, jako i w ludźiach; podobno dla tego, że ma wiele krokodylow, i innych drapieżnych bestyi, ktore ryby pożeraią. *Nil* wpada w śrżodźiemne morże rożnemi uściami.

NILANDIA, pr. Szwedzka nad morżem Finlandskim, ma miasta *Borg*, *Ekenes*, *Helsingfors*, *Rasebor*.

NIMEGA, Powiat i kwatera w *Geldrii*, ma 6 Starostw. 5 Fortec, dwa procz *Nimega* Mia: i wiele wśi.

NIMEGA, *Noviomagus*, Mia: gł. *Geldrii* sprżymierżoney, z Citadellą, i wielą zamkami, z wspaniałym ratuszem; handlowne; weszło w Ligę Utrechtską w R. 1570; sławne z traktatu tu zamkniętego między Cesarżem i Francyą w R. 1679. *Pax Noviomagensis*, albo traktat *Nimezki* nazwanego. l. nad rż. *Vahal*, między *Renem* i *Mosa*. o mil 5 od *Cleves*, 14 *Utreckt*. Dług: 23. 25. szer: 51. 55.

NIMES, *Nemausus*, Mia: Fr: w *Languedoc* niż: dawne, wielkie i piękne, z Biskupem Sufraganem Narbońskim. Pozostałe ma ślady dawney wspaniałości Rżymskiey: były tu rożne Synody; wpadło było w ręce Anglikom w R. 1617, i prżyięło Kalwinską sektę; ale Ludwik XIV w R. 1685 zburżywszy Kościoł Heretycki wystawił zam: dla utrżymania miasta w grożie: Oyczyzna *Jana Nicot*, ktory zaprowadźił z *Portugalii* do *Francyi* tytun w R. 1559. l. na piękney rowninie obfitey w wyśmienite wina, oliwę, bydło, i dźiczyznę. o mil 5 od *Artes*, 8 *Avignon* i *Montpellier*, 147 *Paryża*. Dłu. 22. 1. sz. 43. 50.

NIO, *Jos*, wyspep na Archipelagu, na mil 14 wkoło, żyżny w zboże, z dobremi i bespiecznemi portami. Mieszkańcy są złodźieie, dobrży żeglarże, i dobrże sprawuią źiemię. Wsławił śię ten wyspep z dawna prżez grob *Homera*, ktory na jednym z tuteyszych portow umarł: hołduie Turkom, ma od połnocy wyspep *Nascia*, od wsch: *Amorg*, od połud: *S. Enni*, od zach: *Namfi*. Dł. 63. 28. sz. 36. 35.

NIORT, *Noverogus*, M. Francuskie w *Poictou*, znaczne i handlowne, nad rż. *Seure*, o mil 14 od *Rochelle* i *Poictiers*, 89 *Paryża*, Dł. 17. 10. sz. 56. 20.

NISARO, *Nisyros*, wyspep na Archipelagu, nie daleko *Rhodis*, obfity w zboże, wino, i bawełnę. Mieszkańcy są Grecy; płacą dań Turkom i Wenetom.

NISIB, *Nisibis*, Mia: Az: w *Diarbeck*, dawniey znaczne, teraz podłe. l. w polu żyżnym w biedrżyniec. Dług: 57. *25*. sz. 36.

NISITA, *Nesis*, wysepek Wł. ku brżegowi Kr. Neapolitańskiedo, żyżny: żyżnieysze byłby, gdyby nie mnostwo krolikow, ktore ryią źiemię; ma port *Porto Pavone* nazwany, i Miasto swego nazwiska, w ktorym narodźił się i umarł *S. Conon Bazylian* sławny z obronionego cudownie wR. 1544 od Turkow tegoż Mia:

NISSAVA, *Naissum*, M. Europeyskie Tureckie, w *Servii* znaczne: spalone przez Cesarża wR. 1689. l. nad rż. *Nissawa*, o mil 8 od *Prekop*, 52 *Belgrad*. Dł. 40. *30*. szer: 43. *22*.

NITAWA, *Mittavia*, Miasto Polskie, gł. *Kurlandii* i *Semigallii*, wźięte przez Szwedow w roku 1701; i przez Moskalow wR. 1706. l. nad rż: *Bolder*, o mil 8 od *Rygi*, 96. *Warszawy*. Dł. 41. *45*. sz. 56. *40*.

NITHESDAL, albo *Nithia*, pr. Szkocka połud: nad morżem nazwana od rż: *Nith*, ktora ią przerżyna od połn: ku połud: obfita w pszenicę, pastwiska i lasy.

NITRIA, pustynia sławna w *Egypcie* niż: na mil 15 wdłuż, od wielkiego jeźiora pełnego saletry, (ktora na wodźie na kształt lodu ścina się) nazwana, dawniey pełna Mnichow i klasztorow Bazyliańskich, z ktorych 4 tylko zostało: gr. od połn: morżem śrżodźiemnym, od wsch: rż. *Nilem*, od połud: pustynią *Scete*, od zach: mieyscem *Cell*, i Monastyrem niegdyś *S. Hilariona*.

NIVELLE, *Nivigella*, Miasto Brabantskie, Austryackie, z klasztorem Kanoniczek: ma wieżę z zegarem, gdźie pośąg człowieka żelazny wybija godźiny. leży o mil 5 od *Bruxelle*.

NIVERNOIS, *Ducatus Nivernensis*, pr. i X. Fr. żyżna: ma rudy żelazne, zamyka 8 powiatow. *Nevers* jest gł. graniczy od połn: z *Champagne*, od połud: *Bourbonois*, od zach: *Berry*.

NIUTHAN, Kr. Tatarskie wschodnie, ktore jest częścią Kr. *Bogdois*.

NIXAPA, Miasto Am: połn: w nowey Hisz: znaczne, i bogate, z bogatym Konwentem Dominikańskim, obfite w cukier, i indych. l. o mil 12 od *Antequera*. Dł. 280. *10*. sz. 15. *20*.

NIZZA della PAGLIA, *Nicæa de Palea*, Wł. m. w *Monferato*, nad rż: *Belbao*. Dł. 25: *59*. sz. 44. *43*.

NOAILLES, X. i Par od R. 1663 Fr. w *Limosin*, zamyka Kasztelanię *Ayen*, *Larche*, *Mozat*, i niektore parochie.

NOCERA, *Nuceria*, Mia: Wł. Pap: w X. Spoletańskim, z Bisk: ma sławną i zdrową wodę: Oyczyzna Franciszka *Acerbo* Jezuity. l. pod gorą *Appeninem*, o mil 21 od *Spoleto*. Dł: 30. *30*. szer: 43. *2*.

NOGENT-le-ROY, *Nonigentium Regium*, dwa miasteczka Fr. jedno w *Orleanois*, o mil 4 od *Dreux*, drugie w *Champagne*.

NOGENT le Rotrou, *Nonigentium Rotrudum*, Fr. m. w *Perche* znaczne, nad rż: *Avine*, o mil 13 od *Mans*, 28 *Paryża*. Dł. 18. *22*. sz. 48. *20*.

NOGENT-sur-SEYNE, *Nonigentium ad Sequanam* Fr. miasteczko w *Champagne*, nad rż: *Seyne*, o mil 9 od *Montreau*, 12 *Troyes*, 22 *Paryża*. Dł. 21. *3*. sz. 48. *25*.

NOIRMOUTIER, *Nigrum Monasterium*, wysepka od brżegu Francyi, przy uściu rż. *Loire*, na mil 4 wdłuż, á 7 wkoło, ma pastwiska, i bagna słone, z miastem głownym tegoż nazwiska. Dł. 15. *42*. sz. 46. *50*.

NOLA, M. Neap: w *Terra di Lavoro*, z Biskupem Sufr: Neapolitańskim, niektorży twierdzą że tu wynaleźiono sposob wylewania dzwonow: Tu umarł Cesarż *August*: Oyczyzna *Jana Danola*, *Jordana Bruno* Filozofa. leży o mil 15 od *Neapol*; Dł. 32. *5*. sz. 40. *52*.

NOLI, *Naulum*, M. Wł. Genueńskie, z Biskupem Sufr: *Genua*, i portem nad brż: *Genua*, o mil 6 od *Finale*, 36 *Genua*. Dł. 25. *39*. sz. 44. *12*.

NOMENY, *Nomenium*, Mia: i Hr. Lotaryńskie, nad rż. *Seile*, o mil 5 od *Nancy*, 6 *Metz*. Dł. 23. *50*. sz. 48. *52*.

NONA, *OEnona*, Dalmackie mia: mocne, z Biskupem Sufraganem *Zara*, hołduie Wenetom. l. nie daleko morża, o mil 9 od *Zara*. Dług: 33. *58*. szer: 44. *28*.

NORBURG, *Nordemburgum*, zamek na wyspie *Alsen*, na Balt: rezydencya Xiążąt *de Holstein-Norburg*.

NORCIA, *Nursia*, Wł. m. w *Umbrii*, w X. *Spoleto*, pod Papieżem, ma rżąd Rp. i czterech Magistratowych, ktorży powinni nie umieć czytać i pisać; Tu rodźił się S. Benedykt w R. 480. l. między gorami, o mil 24 od *Spoleto*. Dług: 30. *26*. sz. 42. *27*.

NORDEN, *Nordenum*, Miasto Niem: w cyr: *Westfalii*, zrabowane przez Baltazara *de Sens* w R. 1531. Dług: 24. *40*. sz. 53 *36*.

NORDLINGEN, *Nerolinga*, M. Niem: Szwab: wolne, handlowne i Protestantskie: sławne z bitwy w R. 1634, i w 1645. wzięte przez Ferdynanda Krola Węgierskiego w R. 1634, ł. nad rż. *Aigre*, o mil 6 od *Oeting*, Dług: 27. *52*. sz. 48. *59*.

NORDSTEND, wyspa Duński, w X. *Slefwick*, przez nawałność morską wysypany, i przez tąż mało nie cały pogrążony w R. 1634 Dług: 26. *40*. sz. 64. *40*.

NOREMBERG, albo Norimberg, *Norimberga*, Mia: Niem: gł. pr. *Franconii* dawne, mocne, piękne, Cesarskie, i handlowne, z Ak: i zam: bardzo mocnym, w ktorym mieszkali Cesarze: z Kościołami, i pałacami wspaniałemi; z księgarnią naysławnieyszą w Niemczech, Magistraty zawsze myślą żeby kwitnęły handle, i nauki. Mieszkańcy są Prostanci. ł. przezrżnięte na dwa porty rżeką *Pignitz* o mil 22 od *Ratisbona*, 100 *Wiednia*. Dł. 28. *43*. sz. 49. *26*.

NORKOPING, *Norcopia*, M. Szwedzkie, w *Ostrogothii*, nad jeziorem obfitym w ryby; o mil 28 od *Stockolm*. Dł. 34. *28*. sz. 58. *28*.

NORMANDIE, *Normania*, pr. Fr. i X. znaczne, na mil 60 wdłuż, 32 wszerz, 240 wkoło; nayżyźnieysza pròcz wina; i nayintratnieysza w Francyi; bardzo ludna, ban: ma wiele miast, wsi i pastwisk, brzegi rybne: dzieli się na wyższą i niż: *Karol Prosty* nazwany ustąpił ją *Rioulowi* Kapitanowi Normandyi kiemu, ktòrego Potomkowie byli bardzo mocni, ale *Filip August* przyłączył ją do Korony Francuskiey w roku 1203. co potwierdzono S. Ludwikowi. *Rouen* jest gł. gr. od pòłn: morżem *Manche*, od wsch: z *Piccardią*, od połud: *Perche* i *Magine*, od zach: *Bretagne*.

NORTFOLCK, *Norfolcia*, pr. i X. Ang: nad morżem, w Dyecezyi *Norvich*, na mil 46 wkoło obfita w zboże, miòd, szafran, á brż: w śledzie. Mieszkańcy są swarliwi, przeto wiele tu jest Patronow: *Norvick* jest gł.

NORGOJA, obacz *Bawaria*.

NORTHAMPTON, pr. z Hr. Angielska. ł. nad morżem, na mil 40 wkoło, obfita we wszystko i ludna.

NORTHAMPTON, *Camudolanum*, Mia: gł. pomienioney pr. spalone w R. 1695. ł. o mil 18 od *Londynu*. Dług: 16. *40*. sz. 52. *12*.

NORTHAUSEN, *Northusia*, Mia: Niem: w cyr: *Saxonii* niż: dawniey wolne, pod protekcyą Elektora Saskiego, protestantskie, z naywyższą radą. ł. w kraju żyznym, o mil 10 od *Drezna*. Dł. 30. *40*. sz. 51. *25*.

NORTHEIM, *Northemium*, Mia: Niem: w X. Brunswickim, bogate, i handlowne. ł. między rżekami *Lena* i *Rhume*. Dł. 27. *45*. sz. 51. *42*.

NORTHUMBERLAND *Northumbria*, pr. Ang. pòłn: nad morżem, na mil 48 wkoło: obfita w dziczyznę, kruszec ołowiany i węgle ziemne, ale nieżyżna. *Nevcastel* jest gł.

NORVEGIA, Krolestwo Europeyskie, w *Scandinavii*, ludne, przy granicach Duńskich, ale czym bliżey bierże się pod biegun pòłn: tym źimnieysze, i jałową ma ziemię: handluie drżewem, ktòre Hollendrowie kupują na okręty; i rybami ktòre się w brżegach morskich, á naybardżiey szczuki poławiaią. Dzieli się na dwie części, na *Norvegię* właśną, ktòra zamyka 4 Gubernii, *Aggerhus*, *Bergen*, *Dronthei[m]*, i *Vordhus*; i na wyspy pobliższe, ktòre są *Islandia*, i wyspa *Fero*. Mieszkańcy są rżeźwi, sprawni żeglarże, ale prostacy. Przyjęli Luterski błąd, w R. 1525, mięli swego Krola aż do R. 1387, w ktòrym przyłączeni są do *Danii*, teraz maią Vicereja, ktòry mieszka w *Bergen*; gr. od pòłn: Oceanem pòłn: od wsch: *Lapponią* i *Szwecyą*, od południa morżem Niemieckim, albo *de Nord*, od zachodu morżem Duńskim, czyli Oceanem *Deucalidonius*, ktòry go dżieli od *Islandii*, Dł. od 26. do 52. sz. od 58. do 72.

NORWICH, *Nordovicum*, M. Ang: gł. pr. *Nortfolck*, bogate, i piękne, z Biskupem Sufraganem *Canterbury*, i pięknemi pałacami, sławne z robienia sztofu. ł. we śrżodku pr. przy złączeniu rżek *Winsder* i *Tare*, o mil 16 od *Cambridg*, 22 *Lincoln*, 30 *Londynu*. Dł. 18. *32*. szer: 52. *35*.

NOTO, dolina al: pr. jedna z *Sycilijskich*, gr. od pòłn: niżiną *Demona*, od wsch: i połud: morżem Sycyliyskim, od zachodu doliną *Mazza*.

NOTO, *Netum*, Miasto gł. pomienioney doliny, piękne, na gòrże, o mil 12 od *Modica*. Dł. 23. *45*. sz. 36. *50*.

NOTTINGHAM, pr. i Hrab: Ang: w Dyec: *Yorck*, na mil 50 wkoło, w zdrowym powietrżu, ma węgle żiemne, i drwa, ale mało żyżna.

NOTTINGHAM, *Rhage*, M. gł. pomienionego Hr. l. nad rżeką *Lean*, o mil 32 od *Londynu*. Dł. 16. *24*. ſz. 52. *55*.

NOTZEROY, *Nuncellum*, Fr. mia: w *Franche-Conte*, z zam: na gòrże, o mil 8 od *Salins*, 15 *Besancon*. Dług: 24. *48*. ſz. 46. *44*.

NOVALE, *Nobiliacum*, Wł. mia: ludne. l. między *Padwą*, i *Trivigi*. Dług: 28. *40*. ſz: 45. *35*.

NOVARA, *Novaria*, M. Wł. w Xięſtwie Medyolańſkim, gł. okolicy ſwego nazwiſka, dawne i mocne, z Biſkupem Sufr: Medyolańſkim, ſławne z bitwy w R. 1512. wżiął go Xiąże *Eugeniuſz* w R. 1706, ale Ceſarz Karol VI uſtąpił Kròlowi Sardyńſkiemu w R. 1737. l. o mil 15 od *Vercelli*, 24 *Caſel*, 30 *Mediolanu*. Dług: 26. *10*. ſz. 45. *25*.

NOVELLARA, Wł. mia: z zaſzczytem Xięſtwa, gł. okolicy ſwego naz: z zam: w ktòrym rezyduie Hrabia *de Novellara*, z Domu *Gonzagow*. l. między *Carpi*, *Guaſtalla* i *Reggio* o mil 21 od *Parma*. Dł. 28. *12*. ſz. 44. *50*.

NOVI, Wł. m. Genueńſkie: wżięte przez Piemontczykow w R. 1746, l. o mil 12 od *Tortona*, 3 *Genua*. Dł. 26. *23*. ſzer: 44. *45*.

NOWOGOROD welyki, *Novogardia*, Mia: Roſsyiſkie, gł. X. ſwego naz: wielkie, i bogate, z zam: w ktòrym mieſzka Arcybiſkup, i Wojewoda: handluje ale nie tak jak dawniey; wżiął go *Jan Grotzdir* w R. 1467. leży nad rż: *Wołchoma*, niedaleko jeżiora *Ilmen*, o mil 48 od *Pleſkow*, 90 *Moſkwy*, Dług: 51. *15*. ſz. 54. *23*.

NOWOGOROD niż: *Novogardia*, Mia: Roſsyiſkie, gł. X. niż: *Nowogrodu*, z Cittadellą, i Biſkupem. l. na gòrże, przy rżece *Occa* i *Wolga*, o mil 98 od *Moſkwy*. Dług: 65, *44*. ſzer: 56. *34*. Tegoż nazwiſka Mia: Roſsyiſkie, w Xięſtwie Serbſkim, gł. pr. ſwego nazwiſka, mocne, nad *Dubicą*, o mil 50 od *Kiowa*, 90 *Moſkwy*. Dług: 51. *45*. ſz: 52. *30*.

NOWOGROD Sewierſki: Mia: Roſsyiſkie, w X. *Severia*, nad rż: *Deſna*, o mil 17. od *Nowogrodu* Serbſkiego. Dług: 52. *15*. ſz. 51. *40*.

NOWOGRODEK, Mia: Litewſkie, gł. Wojewòdztwa Nowogrodzkiego, z Katedrą Metropolitańſką, i Obrazem cudownym Matki Boſkiey u XX. Bazylianow. tu przenoſi ſię Trybunał Litewſki na Ruſką reparticyę na przemiany z Minſkiem. l. na gòrże, w żiemi żyżney we wſzyſtko. Dług: *958*. ſzeroko: 53. 27.

NOWOGRODZKIE Woiewodztwo, ma grodow 3. właſny Nowogrodzki przy Woiewodżie, Słonimſki przy Staroście, i Wołkowyſki przy Staroście: powiatow dwa, Słonimſki i Wołkowyſki, Woiewòdztwo ſeymikuje w Nowogrodku, powiat Słonimſki, w Słonimie, Wołkowyſki, w Wołkowyſku, obieraią wſzędy po dwòch Poſłow na Seym, i po dwòch Deputatow na Trybunał Litewſki.

NOWYGRAD, *Novigradum*, Węgierſkie mia: gł. Hr. ſwego naz: mocne, z zam: na gòrże. l. nad Dunajem, o mil 6 od *Gran*, 14 *Buda*. Dług: 36. *45*. ſzer: 47. *50*.

NOWYGRAD, *Novigradum*, Dalmackie mia: mocne, z zam: l. nad jeźiorem ſwego nazwiſka, przy morżu Weneckim o mil 7 od *Nona*, 8 *Tara*. Dług. 34. *20* ſz. 44. *30*.

NOWYGRAD, For: w *Servii*, pod Turkami, nad *Dunaiem*, o mil 14 od *Niſſava*, 36 *Belgrad*. Dług: 43. *40*. ſzer: 45. *5*.

NOYERS, *Nuceriæ*, Fr. mia: w *Bourgogne*, między gòrami pełnemi winogradow, nad rż: *Serin*, o mil 7 od *Auxerra*. Dł. 21. *30*. ſz. 47. *38*.

NOYON, *Noviodunum*, Miaſto w Gubernii *Isle de France*, w zdrowym i prawie zawſze pogodnym powietrżu, z Biſkupem, ktòry jeſt Hrabią i Par, Sufraganem *Rheims*. zawarł tu przymierże Franciſzek I z Karolem I w R. 1516: brane i odbierane podczas konfederacyi, ale oddane Henrykowi IV w R. 1594. Oyczyzna Kacermiſtrża Kalwina i *Jakòba Sataſin*. l. na wzgòrku, nad rż: *Vorſe*, o mil 9 od *Soiſſon*, 14 *Paryża*. Dług: 20. *40*. ſz. 49. *34*.

NUBIA, Kr. Afr: żyżne w pſzenicę, cukier; *Nil* tu jeſt tak miałki, że go przeieżdżaią, i piechotą przechodzą: Kròl tuteyſzy zawſze woynę toczy z ſąſiadami. Mieſzkańcy role ſprawują. *Dangala* jeſt gł.

NUESTRA SENNORA de los REMEDIOS, M: Am: połud: w Kr. nowey *Granata*, gł. Staroſtwa *Rio dela Nacha* nazwanego, dawniey bogate, gdyż po brże-

brżegach łowiono perły. l. pryż morżu, nad rż: *Nacha*. Dł. 306 ſzer. 11.

NUESTRA *Sennora dela Victoria*, albo *Tabaſco*, M: Am: połn: w *Mexico*, w pr. *Tabaſco*, biorące nazwiſko z wygraney Hiſzpanow nad okolicznemi mieſzkańcami: wżięte i zrabowane w R. 1519 przez Jana *Cortez*, Dług: 285. ſz. *18*.

NUEVA SEGOVIA, *Nova Segovia*, Mia: w Indyi wſch: na wyſpie *Luſſon*, z Biſkupem i zam: rez: Alkady większego prowincyi. l. przy uściu rż: *Cagayen*. Dł. 138. *5*. ſz. 18. *59*.

NUITZ, *Nucium*, Mia: Fr. w *Bourgogne*, dawne, trżecie z Seymowych, ma dobre wina. l. pod gòrą nad potokiem *Muſin*, o mił 3 od *Beaune*, 60 *Paryża*. Dł. 22. *28*. ſz. 47. *10*.

NUMBURG; Niem: mia: w *Haſſyi* niż: Oyczyzna *Jerżego Greviuſza*, hołduie Elektorowi Moguńſkiemu. l. na gòrże pryż zamku.

NUYS, *Noveſium*, Mia: Niem: w Kolońſkim, dawne i mocne, wżięte przez Xiążęcia Parmeńſkiego w R. 1580, hołduie Domowi Auſtr: l. nad rż: *Erff*, o pòł mili od rżeki *Ren*, 2 *Duſſeldorf*, 9 *Kona*. Dług: 24. *22*. ſz. 51. *18*.

NYMBURG, *Novoburgum*, M. Czeſkie, mocne, wżięte przez Saſow w R. 1634. l. nad rż: *Elba*. Dł. 32. *1*. ſz. *50*.

NYON, *Nevidunum*, Miaſto Szwaycarſkie. w Kantonie *Bern*, gł. włości ſwego naz: z mocnym zam: ma wiele napiſow dawnych Rżymian. l. nad jeźiorem Geneveńſkim, w dobrym kraju o mil 4 od *Geneva*.

NYSLOT, For: Roſsyiſka, w *Inflanciech*, nad rż: *Narva*, o mil 8 od Mia: *Narva*. Dłu. 46. *30*. ſz. 58. *46*.

O. O. O.

OACCO, prowincya Afr: w Kr. Angola, ròwna, i bardzo żyżna choć nie ſprawiona. Mieſzkańcy ſą jako tako bitni, prawie wſzyſcy Chrżeścianie, ale zabobonni.

OAKHAM, Mia: Ang: w *Rutland*, w Dyec: *Peterboroug*. Kiedy tu wiedżie do miaſta na koniu jaki Pan, muſi dać al: okupić pod-

podkowę końſką. l. na weſołey dolinie *Cathnoſs*, o mil 24 od *Londynu*. Dług: 16. *45*. ſzer: 52. *38*.

OBDORA, pr. w *Tatarzech* Moſkiewſkich: jeſt częścią *Siberii*. l. prawie pod kołem biegunowym [*Circulus polaris*,] na wſch: rż. *Oby*.

OBERNDORFF, Szwabſkie mia: w czarnym leſie: dżieli ſię na wyżſze i niżſze, hołduie Domowi Auſtryackiemu. l. nad rz: *Neckar*. Dług: 26. *18*. ſz. 48. *10*.

OBERNPERG, Bawarſkie miaſteczko piękne z zamkiem: hołduie Biſkupowi Paſsawſkiemu.

OBERWESEL, *Voſavia*, Niem: mia: w cyr: *Renu* niżſzego, dawniey Ceſarſkie, teraz Elektora Trewirſkiego. l. nad rż. *Ren*.

OBY, *Obius*, rżeka Az: Tatarſka, wielka, wychodżi z jeźiora *Kitay*, w Kr. *Altin*, wpada w morże.

OCANA, Mia: Hiſz: w *Caſtilii*. l. na pięknej ròwninie, o mił 9 od *Madrid*. Dłu: 14. *36*. ſz. 39. *56*.

OCHRIDA, obacz *Juſtandit*.

OCHSENFORD, *Boſphorus*,

Mia: Niem: w *Franconii*, w Biſkupſtwie *Würtzburg*. l. nad rż. *Men*, o mil 2 od *Würtzburg*. Dł. 27. *50*. ſz. 49. *40*.

OCZAKOW, *Axiace*, Miaſto Tureckie, w *Budżiak*, gł. powiatu ſwego nazwiſka, z wielą zam: mocne: i ſławne z bitwy w R. 1644. Tu ſtoią galery Tureckie, dla obrony uścia *Dnipru* od najazdow Kozackich. l. o mil 126 od *Białogrodu*, 164 od *Carogrodu*. Dł. 47. *35*. ſz. 46. *30*.

ODENSEE, *Ottonia*, Miaſto Duńſkie, na wyſpie *Funen*, znaczne, z Biſkupem Sufraganem *Lunden*, o mil 18 od *Sleſwick*, 26 *Kopenhagen*. Dług: 28. *2*. ſz. 55. *28*.

ODER, *Odera*, albo *Viadrus*, rż. Niem: poczyna ſię w *Moravii*, wpada w morże Balt: trżema uściami.

OELAND, albo wyſep ſienny, *Oclandia*, wyſep na Balt: ku brżegowi Szwedzkiemu, pryż *Gothii*, znaczny. *Borecolm jeſt* gł. Dł. od 34. do 3. 45. ſz. 56 od *12*. do 57. *24*.

OESEL, *Oſilia*, wyſep Balt: ku brżegom Inflantſkim, pryż ciesninie *Ruſkiey*, hołduie Roſsyi. Dł. 43. *40*. do 44. *15*. ſze: od 57. *48*. do 58. *48*.

OETINGEN, *Oenipons*, Mia: Niem:

Niem: w *Bavarii* wyższey, w Jurisdykcyi *Burchausen*: dzieli się na stare i nowe. ma sławną Kaplicę, i w niey Posąg cudowny Nayświętszey Panny. l. nad rż. *En.* Dług: 30. 20. szer: 48. *8.*

OETTINGEN Mia: Szwabskie i Hr. z zam: Dł. 28. *20.* sz. 48. *52.*

OFFENBURG, *Offonis Burgum*, Niem: mia: w cyr: Szwabskim, Cesarskie: wzięte przez Francuzow w R. 1689, l. o mil 5 od *Strasburg.* Dł. 25. *37.* sz. 48. *28.*

OGLIO, *Ollius*, rż. Włoska, w *Lombardii*, maiąca zdroiewisko w *Bresciano*, á uście w rżekę *Po.*

OIB, wyspe Afr, jeden z wyspow *Quirimba* ku brżegowi *Zanguebar.*

OIRA, *Uria*, Miasto Wł. w źiemi *Otranto*, z Biskupem Sufraganem *Taranto*, i zam: starym pod Appeninem, o mil 24 od od *Brindisi*, i *Taranto.* Dł. 35. *22.* sz. 40. *48.*

OLDENBURG, *Oldenburgum* Mia: Niem: w *Westfalii*, gł. Hr. swego nazwiska, znaczne, mocne, z wspaniałym zamkiem, hołduie z Hrabstwem Krolowi Duńskiemu, ktory idźie z Domu *Oldenburg.* l. w okolicy żyżney i obsitey w konie, nad rż: *Hunte*, o mil 9 od *Brema*, 18 *Embden*, Dł. 25. *42.* sz. 53. *12.*

OLDENDORP, Niem: mia: w cyr: *Saxonii* niż: w X. *Luneburg*, sławne z bitwy w R. 1633 l. nad rżekami *Esca*, i *Wenaw.* Długości 28. *10.* szerokości 53. *16.*

OLDENSAEL, albo Oldenzel, *Salia vetus*, mia: Pr. sprżymierżonych w *Overyssel*, o mil 3 od *Oetmarsen*, 10 *Deventer.* Dłu: 24. *33.* sz. 52. *22.*

OLDESLOW. *Oldeslovia*, Niem: mia: w *Wagrii*, hołduje Krolowi Duńskiemu, ktory go wzmocnił w R. 1688. l. nad rż. *Traw*, o mil 7 od *Lubeck*, 10 *Hamburg.* Dług: 28. *10.* szer: 53. *58.*

OLERON, *Uliarus*, wyspe Francuski, na Oceanie Aquitańskim, ku brżegowi *Saintonge* i *Aunis*, na mil 5 wdłuż, 2 wszerż, i 2 od lądu, żyżny; z zam: mocnym; wźięty przez buntownikow *Rochelle*, ale przez Ludwika XIV w R. 1626. oraz z wyspem *de Re*, wstępnym bojem odebrany, i podbity. Mieszkańcy, ktorych jest 12,000, są doznani żeglarże.

OLERON, *Olerona*, Miasto gł. pomięnionego wyspu, z Biskupem Sufraganem *Aux.* l. nad rżeka *Gava*, o mil 4 od *Pau*, 185 *Paryża.* Dług: 16. *58.* sz. 45. *28.*

OLIMP, *Olympus*, gora Grecka w *Tessalii*, sławna, ktorey wierżch dotyka się obłokow; zkąd urodźiła się bayka, że *Olimp* podpiera Niebo. l. nie daleko gory *Parnass*,

OLINDA, *Phernabucum*, Mia: Am: połn: w *Brasilii*, w Starostwie *Fernabuc*. wźięte przez Hol: w R. 1630. Dł. 342. *30.* szer: połud: 8. *13.*

OLITE, *Oliba*, Mia: Hisz: w Kr. *Navara*, gł. pr. albo *Merindada* swego nazwiska, dawniey rez: Krolow Nauarskich. l. w okolicy żyżney i miłey, na gościńcu z *Pamplona* do *Saragossa*, o mil 8 od *Calahorra* i *Tudela*. Dł. 16. *12.* sz. 42. *12.*

OLIVENçA, *Evandria*, Mia: Portug: w *Alentei*, mocne: wźięte przez Hisz: w roku 1658, ale oddane Portugalczykom mocą traktatu Lisbońskiego w R. 1668 l. na rozległey rowninie, przy rżece *Guadiana*, o mil 6 od *Elvas*, 16 *Evora.* Dług: *11. 12.* szer: 38. *28.*

OLKUSZ, *Olkussum*, Miasto Małopolskie, w Woiewodztwie Krakowskim: ma kruszce srebrne i ołowiane. l. na pagorku, między gorami jałowemi, o mil 3 od *Częstochowy*, 6 *Krakowa.* Dł. 37. *15.* sz. 50. *26.*

OLMUTZ, albo Ołomuniec, *Olomutium*, Mia: Niem: gł. *Moravii*, mocne, ludne i handlowne, z Biskupem Sufraganem Praskim, z wspaniałemi domami i klasztorem Jezuickim. l. nad rżeą *Morau*, albo *Morava*, o mil 30 gośćińcem murowanym od *Wiednia.* Dług: 35. *10.* szer: 49. *30.*

OLON, *Olona*, wyspe miasto, zamek, i port Fr. w *Poictou* niż: w bliskości jedno z drugim, o mil 9 od *Lucon*, albo *Lusson*, 103 *Paryża.* Dług: 15. *42.* szer: 46. *29.*

OŁONICZ, Miasto Rossyiskie wsławione z wod mineralnych, przez Piotra Wielkiego, ma rudę żelazną. l. między jeziorami, *Ladoga* i *Onega.* Dług: 51. *55.* sz. 61, *26.*

OLSS, *Olssa*, Miasto Szląskie, piękne, i mocne, z zaszczytem Xięstwa Domu *Würtemberg*, ktory ma tu pałac. leży o mil 7 od *Wrocławia*, 9 *Wolau*, albo *Wolauy.* Dług 34. *55.* szerokości 51. *20.*

OLTEN, *Olta*, Mia: Szwaycarskie, w kantonie *Solura*, gł. oko-

okolicy. l. nad rż. *Diunire*, gdźie łowią raki czerwone. Dł. 25. *10*. ſz. 47. *20*.

OMBRONE, *Umbro*, rżeka Wł. *Toſkańſka*, poczyna ſię w *Seneńſkim*, wpada w morże Toſkańſkie.

OMMELAND, *Ommelandia*, pr. przy *Groninga*, jedna z ſiedmiu ſprzymierżonych, zamyka 3 kwatery, *Hunſing*, *Finſing* i *Weſt-quartier*.

OMER (S.) *Audomaropolis*, Mia: Fr. w *Artois*, gł. okolicy znaczney, mocne, z zamkiem, Biſkup jeſt Sufraganem *Cambrayſkim*, z wſpaniałą Katedrą, ratuſzem, i domami: z Opactwem Benedyktyńſkim. l. nad rż. *Aa*, między bagnami, niedaleko wyſepek pływaiących, o mil 3 od *Arien*, 8 *Bethume*, 54 *Paryża*. Dł. 19. *54*. ſz. 50. *44*.

ONEGLIA, X. Włoſkie, al: 3 doliny, *Oneglia*, *Maro*, i *Perla* nad brżegiem zach: Genueńſkim, hołduje Krolowi Sardyńſkiemu.

ONEGLIA, albo *Onelia*, M. gł. pomienionego Xięſtwa, ma port na śrżodźiemnym morżu, handluie oliwą: bombardowane przez Fr. w R. 1692, a jako niemocne, brane było, i odbierane podczas wojen Włoſkich. leży przy uściu rżeki *Imperiale* w morże, o mil 36 od *Cupeo*, 60 *Genua*. Dług: 35. *36*. ſzer: 43. *55*.

OOSTBURG, Mia: w Flandryi ſprżymierżoney, gł. okolicy ſwego nazw: wźięte przez Xiążęcia Maurycego, i zburżone w R. 1664. l. o milę od *Ecluſe*. Dł. 20. *59*. ſz. 51. *20*.

OOSTERGO, część *Friſii* wſch: w ktorey miaſta *Dockum*, i *Leuvarden*.

OPOL, *Opolium*, Mia: Szląſkie, gł. X. Opolſkiego, mocne, z zam: nad rż. *Oder*, na piękney rowninie, o mil 14 od *Wrocławia*, 18 *Oppawy*, Dług: 35. *32*. ſz. 50. *44*.

OPPAWA, *Oppavia*, Miaſto Szląſkie wielkie, i mocne, gł. X. ſwego nazwiſka, wźięte przez Duńczykow w R. 1626, ale odebrał Ceſarż w R. 1627, wźiął go także Szwed w roku 1642, ale wkrotce odebrał Ceſarż: opaſane także w R. 1646. l. nad rżeką *Oppa* i *Mohr*, o mil 10 od *Olmutz*, 20 *Wrocławia*. Dług: 35. *45*. ſz. 50. 4[illegible]

OPPELEN, al: *Oppeln*, obacz *Opol*.

OPPENHEIM, *Oppenhemium*, Mia: w *Palatinacie* niż: gł. okolicy ſwego naz: zrabowane przez Francuzow w R. 1689. l. na gorże, w mieyſcu żyżnym, ku rż: *Ren*, o mil 3 od *Moguncyi*, 4 *Vorms*. Dł. 25. *55*. ſz. 49. *48*.

OPPIDO, *Oppidum*, Neapolitańſkie mia: w *Calabrii* dalſzey, z Biſkupem Sufraganem *Reggio*. l. pod Appeninem, o mil 21. od *Nicotera*, 30 *Reggio*. Dł: 34. *14*. ſzer: 38. *18*.

ORAN, *Icosium*, Mia: Afr: w *Barbarii*, w Kr. *Tremecen*, bardzo mocne, z wielą zamkami, i portem wyſmienitym: wźięte przez Kardynała *Ximenes*, na początku tego wieku; ale odebrane przez Algerczykow w roku 1708, wźięli go znowu Hiſzpani pod Kommendą Generała *de Montemar*, w R. 1732, i do tychczas trzymaią. l. nie daleko morża, częścią na przykrym wzgorku, częścią na rowninie, naprżeciw *Cartagena*, o milę od *Marſal-quivir*, 20 *Tremecen*, 50 *Alger*. Dług: 17. *40*. ſz. 37. *40*.

ORANGEBURG, mia i zam: wſpaniały dla rozrywki Krola Pruſkiego w Elektoracie Brandeburſkim. l. nad rż. *Aarel*, przy *Berlinie*.

ORANGES, Xięſtwo Francuſkie, dawniey udźielne Domu *de Naſſau*, ale doſtawſzy ſię Fryderykowi Krolowi Pruſkiemu po śmierci Xiążęcia *Guilhelma Henryka*, (ktory był zoſtał Krolem Angielſkim w R. 1689) Syn jego *Fryderyk Guilhelm* uſtąpił go *Ludwikowi XIV.* w R. 1714, na wieczność: co potwierdzono traktatem Utrechtſkim; i przyłączone jeſt do *Delfinatu*.

ORANGES, *Arauſio*, Miaſto Fr. gł. pomienionego Xięſtwa znaczne, z Biſk: Sufr: *Arles*, Ak: i znakami dawney wſpaniałości: bywały tu Synody, á nayſławnieyſzy w R. 527. l. na rowninie między rżekami, o mil 5 od *Avignone*, 20 *Aix*, 141 *Paryża*. Dł. 22. *25*. ſz. 44. *9*.

ORBEN, *Urba*, Mia: Szwaycarſkie, w kraju *Vaud*, gł. okolicy znaczney, należącey do Kantonu *Bern*, i Kantonu *Friburg*. l. nad rż. *Orbe*, o mil 11 od *Friburg*, 16 *Bern*. Dłu: 24. *22*. ſz. 46. *42*.

ORBITELLO, *Orbitellum*, M. Toſkańſkie, w *Seneńſkim*, mocne z zam: między rż: *Albegna*, i morżem, na jeźierże ſłonym, o mil 7 od *Siena*, 102 *Florencya*. Dł. 28. *45*. ſz. 42. *28*.

ORCADES, wyſpy o mil 4 od brżegu połn: Szkockiego, jeſt ich 28, znacznieyſze ſą *Eda*, *Hoya*, *Mainlad*, *Raſa*, *Sandia*, *Siapinſa*, *Ranals*, *Stromonza*, *Weſter*, żyżne, ale mieſzkańcy ſą ladaco.

ORCHIES, *Origiacum*, Miaſto Fr. w *Flandrii*, gł. Kaſztelanii ſwego nazwiſka, dawne między *Doway* i *Tournay*, o mil 4 od *Lille*. Dług: 20. *55*. ſzer: 50. *28*.

ORDINGEN, *Caſtra Ordenoji*, Niem: mia: w *Kolońſkim*, gdźie Marſzałek *Guebrian* zbił Haſsyanow w R. 1641, i wźiął miaſto w R. 1642. l. nad rż. *Ren*.

ORDUNNA, *Ordinia*, Miaſto Hiſz: w *Biſcaya*, w kraju gòrżyſtym, ale miłym. Dług. 14. *35*. ſz. 43. *10*.

OREBRO, *Orebroa*, Szwedzkie mia: w *Nericii*, z dawnym zam: nad rż. *Troſa*, o mil 30 od *Stockolm*. Dług: 33. *30*. ſzer: 59. *12*.

ORENOK, albo Orenoque, *Orenocus*, rż. Am. w *Terra Firma*, wielka; ma zdroiewiſko w *Popayan*; po brżegach mieſzkaią dźicy ludźie bitni, *Tinitivas* zwani, ktòrży łatem pod namiotami ſiedzą, a źimą po drżewach, dla uniknienia powodźi: wpada ta rżeka 16 uściami w morże: doſzedł jey *Krżyſztof Columbus* w R. 1498.

ORENSE, *Aquæ Calidæ*, Mia: Hiſz: w *Gallicyi*, ſławne z zdrowych kąpieli: Biſkup jeſt Sufr: *Compoſtella*, l. nad rż: *Minho*, na ktòrey ma piękny moſt na jedney arkadźie o mil 19 od Compoſtella, 26 *Bragança*, 92 *Madrid*. Dł. 10. *8*. ſz. 42. *16*.

ORESKA, Mia: Roſſyiſkie, w *Karelii*, z zam: wyſtawionym od Piotra Wiel: dla zaſłonienia *Petersburga*.

ORFA, *Edeſſa*, M. Az: w *Diarbek*, znacz: i lud: ma oſtatki dawney wſpaniałości. Oyczyzna ſławnego Nauczyciela Kościelnego S. *Efrema* Bazyliana. l. po lewey ſtronie rż: *Eufrates* o mil 33 od *Alepp*. Dł. 55. *20*. ſz. 36. *20*.

ORFORD, *Orfordia*, Ang: mia: Hr. i port w pr. *Suffolk*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 24 od *Londynu*. Dł. 18. *54*. ſz. 52. *10*.

ORIEN, port Fr. w *Bretagne*, przy morżu S. Ludwika. i miaſto założone koło R. 1723 gdźie kompania Indyiſka ma ſwòy ſkład; kuſili ſię Ang: wźiąć go, ale bez ſkutku. Dł. 14. *12*. ſzer: 47. *45*.

ORIGUELA, *Orcelis*, Miaſto Hiſz. w Kr. *Valencyi*, z Biſkupem Sufraganem Valencſkim, Ak. l. w polu żyźnym, nad rż. *Segura*, o mil 14 od *Alicant*, i *Cartagena*, 41 *Valencyi*. Dł. 17. *12*. ſz. 37. *52*.

ORISTAGNI, *Oſellis*, Miaſto na brż: zach: wyſpu *Sardinia*, dawne ale nie lud: bo nie zdrowe ma powietrże: z Arcybiſkupem. leży nad morżem ſwego nazwiſka, o mil 36 od *Boza*, 51 *Cagliari*. Dł. 26. *32*. ſz. 39. *55*.

ORIXA, Kr. w *Jndoſtan*: w mieście tuteyſzym nazwanym *Ramana*, rezyduje Król; w drugim mieſcie tuteyſzym *Ganiam* Anglicy maią ſwoie ſkłady. leży między morżem *Bengala*, i Kr. *Golconda*, na brż: pòłn: *Coromandel*.

ORLEANOIS, wielka Gubernia Fr. zamyka oprócz *Orleanois* właſney, prowincye *Beause*, albo *Beauſſe*, *Berry*, *Blaiſois*, część *Gaſtinois*, *Perche*, *Poictou*, pod rżądami parlamentu Paryſkiego: *Orleanois* właſne dźieli ſię rżeką *Loire*, na wyżſzą albo pòłn: i niżſzą al: połud: kray jeſt we wſzyſtko obfity.

ORLEANS, *Aurelia*, Miaſto gł. pomienioney Gubernii, dawne, piękne, i ſławne, z zaſzczytem Xięſtwa krwi Królewſkiey z Akad: ArcyBiſkupem, i wſpaniałą Katedrą, do ktòrey gdy pierwſzy raz nowy Biſkup wjeżdża, nabywa prawa uwolnienia wſzyſtkich więźniow: Kapituła tego Biſkupſtwa, poczyta *Chryſtuſa* Pana za pierwſzego Kanonika, i prżeto wſzyſtkie podźiały Kanonickie, i wydatki al: jałmużny, we dwoie biorą, i daią imieniem Chryſtuſa Pana: bywały tu Synody; opaſali go byli Anglicy w R. 1428, ale ſpoſobami *Joanny de Arco*, albo *Puzella d' Orleans*, muſieli uchodźić, ktòrey Heroiny poſąg i teraz w tym mieście ſtoi; tu rodźił ſię *Dionyzy Petau* Jezuita ſławny Teolog. Mowa Orleańſka poczytana jeſt za naypięknieyſzą w Francyi: handluie winem, zbożem, wodkami, gdyż leży na mieyſcu ſpoſobnym, nad rż. *Loire*, o mil 3 od *Blois*, 27 *Paryża*. Dł. 19. *34*. ſz. 47. *54*.

ORLEANS nowa, Mia: Am: pòłn: gł. pr. *Luiſiana*, rezyd: Gubernatora. l. na wſch: brżegu rż. *Miſſiſipi*. Szer: 38. *28*.

ORMUS, *Ormuzia*, wyſepka Az. przy weyściu w cieśninę Perſką: takie ma gorąca, że mieſzkańcy albo w laſy pobliżſze uchodzą albo po ſzyię w wodźie ſiedzą; hołdowała dawniey Portugalczykom, i tak była znaczna że mawiano: *Gdyby świat był pierścieniem, Ormus byłby u niego dyamentem*. ale Ang: naprawili Perſow, że ją wźięli w R. 1622, i trżymaią do tychczas; jeſt tu For: opatrżona 300 ludźmi. Dł. 73. ſz. 27.

ORNANS, Fr. mia: w *Franche-Conte*, albo w Hrabſtwie *Burgundii*, gł. ſwoiey okolicy, przy ktòrym jeſt ſtudnia, z ktòrey gdy rzęśiſty deſzcz pada, woda wychodźi na wierzch, zatapia pola, i napełnia je rybami. l. nad rż. *Louve*, o mil 3 od *Beſancon*.

ORNE, *Olina*, rż. Fr. w *Normandii*, poczyna ſię we wśi *Aaunon*, nośi ſtatki, wpada w morże o mil 3 niżey *Caan*.

OROPESA, Mia: i Hr. Hiſz: w *Caſtylii* nowey, przy granicy *Extremadura*, między *Placencyą* i *Talara*; należy do Familii Krolewſkiey Portug: Dług: 13. *6.* ſz. 39. *40.*

ORSOI, *Orſojum*, Mia: Niem: w Xięſtwie *Clivu*, wźięte przez Xiążęcia *de Oranges* w R. 1672, i wzmocnione, ale wźiąwſzy go w tymże roku Filipp Krol Francuſki zburzył mury. l. nad rżeką *Ren*. Dług: 24. *18.* ſz. 51. *28.*

ORSZA, *Orſa*, Mia: Litewſkie, w Woiewodztwie Witepſkim. l. nad rż. *Dniepr*, Dł. 49. *8.* ſz. 54. *38.*

ORSZANSKI Powiat, obacz Woiewòdztwo Witepſkie.

ORTA, *Hortanum*, Mia: Wł. w *Patrimonium* S. Piotra; z Biſkupem. l. nad rż: *Tiber*, o mil 10 od *Caſtelano*, 40 *Rżymu*. Dł. 30. *7.* ſz. 42. *22.*

ORTEZ, *Bencharnum*, Francuſkie mia: i For: przednieyſza w *Bearn*. l. na wzgòrku, nad *Gave de Pau*, Dł. 16. *25.* ſze: 43. *32.*

ORTH, zamek Niem: w *Auſtryi* niż: z tytułem Pańſtwa: dawniey należało do Kawalerow *Templariuſzow*, dźiś przez Hrabinę *de Stratman* Dźiedźiczkę poſzło w Dom *Hrabiow Gonfalonieri*, Medyolanczykow. l. z zwierzyncem, o pòł mili od *Dunaju*. 7 od *Wiednia*.

ORTNAU, Powiat Szwabſki nad *Renem*, ktòry go dźieli od *Alſacyi*, ma trzy miaſt *Gengebach*, *Offenburg*, i *Zell*, hołduie częścią Domowi Auſtryackiemu, częścią Biſkupowi Spirſkiemu, á częścią Hrabiemu *de Hannau*.

ORVIETO, *Urbs vetus*, Mia: Wł. w *Patrimonium* S. Piotra, gł. okolicy ſwego naz: z Biſkupem i wſpaniałym pałacem: ma ſtudnię do ktòrey wſchodami chodzą po wodę, á drugiemi wychodzą. mowią że tu wynaleźiono lekarſtwo na truciznę, nazwane *Orvietan*. l. na mocney ſkale przy złączeniu rżek *Chiana* i *Paglia*, o mil 10 od *Bolſena*, 60 *Rżymu*. Dł.

Długości 29. *45.* ſzerokosci 42. *42.*

OSACA, Mia: Az: w *Japonii* na wyſpie *Niſon*, wielkie. piękne i ſławne, z zam: mocnym, gdźie rezyduią dway Kaſztelanowie: ludne, i handlowne. Japonczycy nazywaią go *młynem wodnym*, ma wiele rurmuſow biorących wodę z rżeki *Jodogawa*, co godźina graią tu inſze coraz, á inſze muzyczne inſtrumenta. Japończycy zaś dźielą dźień na ſześć, i noc na ſześć godźin. l. na miley i żyzney rowninie. Dług. 152. *30.* ſz. 35. *50.*

OSIMO, albo Oſmo, *Auxinum*, Mia: Wł. w Marchii Ankońſkiey, z bogatym Biſkupem i jego pałacem wſpaniałym. l. na gòrze, nad rżeką *Muſone*, o mil 10 od *Loret*, 12 *Ancona*, 132 *Rżymu*. Dł, 31. *12.* ſz. 42. *20.*

OSMA, *Oxama*, Mia: Hiſz: w *Caſtili* ſtarey, dawne z Biſkupm Sufr: Toletańſkim, i Akad: założona w R. 1550, teraz zruynowane; Biſkup na przedmieściu mieſzka. l. na rowninie obfitey we wſzyſtko, nad rż. *Douro*. o mil 32 od *Madrid*, 45 *Toledo*. Dł. 15. *2.* ſz. 41. *34.*

OSNABRUCK, al: *Oſnabryga*, Biſkupſtwo Niem: w cyr: *Weſtfalii*, kray obfity w paſtwiſko. opanowali go Xiążęta Brunſwiccy, dla ktòrych uſpokojenia traktat *Weſtfalſki* poſtanowił, że to Xięſtwo ma trzymać na przemiany, raz Xiąże Proteſtantſki, drugi raz Katolicki: gr. od pòłnocy z *Münſter* niż: od wſch: *Minder*, od połud: wyżſzym *Münſter*. od zach: tymże i Hrabſtwem *Lingen*.

OSNABRUCK, albo Oſnabryga, *Oſnaburgum*, Mia: gł. pomienionego Biſkupſtwa, z Akad: i Biſk: fundowanym od Karola Wiel: i zam: w ktòrym Biſkup rezyduie: ſławne z przymierza tu zawartego w R. 1648 między Ceſarzem i Szwedem. maią tu wolne nabożeńſtwo Katolicy, i Proteſtanci; piwo tuteyſze między Niemieckiemi jeſt naylepſze. l. nad rż. *Haz*, o mil 10 od *Hervorden*, 14 *Münſter*. Dłu: 25. *48.* ſz. 52. *28.*

OSORN, Miaſto Am: połud: w *Chili*, na brż: pòłn: rż: *Rio Bueno*. l. w okoliey maiącey kruſzce złote, o mil 15 od *Baldivii*. Dł. 306. *32.* ſz. połud: 40. *40.*

OSOKO, *Abſonus*, Miaſto Wł. gł. wyſepki ſwego nazwiſka obfitey w drzewo, miod, bydło, tudźież w śledźie na morzu Weneckim: z Biſkupem Sufr: *Zara*; nie ludne dla złego powie-

trża: hołduie Wenetom. Dług: 32. 22. ſz. 44. 54.

OSSUNA, *Urſa* Mia: i Xięſtwo Hiſz: w *Andalucyi*. dawne, z Akad: i ſzpitalem, o mil 5 od *Exija*. Dł: 13. 17. ſz: 37. 8.

OSTABRIE, Hiſz. mia: w *Catalonii*, wźięte i zburżone przez Marſzałka Francuſkiego *Noailles* w R. 1695. l. nad rż: *Tordera*, o mil 5 od *Gerona*, 8 *Barcelona*. Dług: 20. 20. ſzer: 41. 44.

OSTENDA, Mia: w *Flandrii* Auſtryackiey, w kwaterże *Bruges*. znaczne, mocne, z okolicznemi zamkami, pięknym portem, i ratuſzem: opaſane bez ſkutku przez Kiążęcia Parmeńſkiego w R. 1583, i przez Hiſz: w R. 1061. wźiął go *Ambrożij Spinola* w R. 1604 po trżyletnim oblężeniu, podczas którego z ſtrony *Spinola* 80,000. á z drugiey ſtrony 50,000 ludźi zginęło. Chciał ſztuką odebrać go Marſzałek *de Aumont*, ale w R. 1658 ſam w niewolą doſtał ſię. wźięły go Stany Generalne Holl: od Hiſz: w R. 1675, i oddały Ceſarżowi w R. 1715. który go chciał bić z okopow; wźieli także Fr. w R. 1746. l. nad morżem, o mil 3 od *Bruxelle* i *Nieport*, 4 *Bruges*, 70 *Paryża*, Dług: 30. 23. ſz. 51. 27.

OSTERLAND, *Oſterlandia*, Okolica Niem. w ElektoracieSaſkim. *Altenburg* jeſt gł. gr. od połn: X. *Naumburg*, i z *Miſnią*, od wſch: tąż, od połud: *Voigtland*, od zachodu X. *Weimar*.

OSTFRISIA, obacz *Friſia* wſch:

OSTIA, Mia: Wł. w *Campagna d. Roma*, znaczne, dawne; ſławne za czaſu Rżymian, ale teraz zruynowane: z Biſk: naypierwſzym Sufr: Stolicy Apoſtolſkiey, przyłączonym do Biſkupſtwa *Veletri*. l. przy uściu rż: *Tiber*, o mil 15 od *Rżymu*. Dł. 29. 58. ſz. 41. 47.

OSTROG, Miaſto w Woiewództwie Wołyńſkim, i Ordinacya dawnych Xiążąt Oſtrogſkich, z bogatym *Collegium* i ſzkołami Jezuickiemi. l. nad rż. *Horynien*, o mil 4 od *Zaſławia*, 6 *Dubna*, 12 *Łucka*, 20 *Włodźimierża*. Dług: 50. 36. ſz. 50. 20.

OSTROGOTHIA, obacz *Gothia*.

OSTUNI, *Oſtunium*, Mia: Wł. w źiemi *Otranto*, z Biſkupē Sufr: *Brindiſi*. na górże przy *Adriatyckim*, o mil 15 od *Brindiſi*, 21 *Tarant*. Dług: 35. 24. ſzer: 40. 58.

OSWIECIMSKIE X. kray Polſki, przy *Szląſku*; przyłączone do Polſki w R. 1454, za Każimierża III. *Oświecim* jeſt gł.

OSZMIANA, Litewſkie mia: w Woiewództwie Wileńſkim; dźieli ſię na nowe, i ſtare. l. nad rż. *Oſzmianką* obfitą w pſtrągi, która wpada w *Wilię*, o mil 3 od *Borun*, 8 od *Wilna*. Dł. 49. 58. ſz. 54. 30.

OSZMIAŃSKI Powiat obſzerny, na mil przeſzło 30 wdłuż, 20 z górą wſzerż przeto ſądy Grodowe na 2 mieyſcach na przemiany odprawuie, raz w *Oſzmianie* drugi raz w *Miadźiole*. Seymikuje w *Oſzmianie*, obiera Deputatow na Trybunał dwóch, i Poſłow na Seym dwóch.

OTRANTO, źiemia albo Pr. Neap: ſiodma w porządku. górżyſta, obfita w oliwę figi, i wino. Chciał *Pyrhus* od góry *Otranto* na morże wydaney przez moſt na mil 40 złączyć *Włochy* z *Grecyą*: gr: od północy źiemią *Barſką*, i *Adryatyckim*, od wſchodu tymże morżem, od połud: i zach: cieśniną morſką, która ją dźieli od *Baſilicata*.

OTRANTO, *Hydruntum*, M. Wł. gł. źiemi pomienioney, z Arcybiſk: i dobrym portem; wźięte przez *Machometa II*, i odebrane przez *Ferdynanda* Króla Neapolitańſkiego. l. przy wchodźie w cieśninę Wenecką, ale dla Turkow krążących po morżu śrżódźiemnym, nie prowadźi handlu, o mil 48 od *Brindiſi*; 72 *Taranto*.

OTTEVALD, *Ottonia Sylva*, Mia: Niem: w *Palatynacie* Ryńſkim, hołduie Elektorowi *Palatinowi* przy gr: *Frankońſkiey*, i *Moguncſkiey*, między rżekami *Men*, i *Neckar*.

OVERYSSEL, pr. ſprżymierżona, w *Niederland*, przerżnięta rż. *Vecht*: dźieli ſię na trży częśći, *Yſſel*, albo *Salland*, czyli *Zalland*, *Twerte* i *Drente*; w laſach: gr. od półn: *Friſią* zachodnią, i *Groening*, od wſch: tąż, i Hrab: *Betheim*, od połud: Hr. *Zutſen*, od zach: *Friſią*, rżeką *Yſſel* i *Zuydezee*.

OVESSANT, *Uxantus*, wyſep Fr. na Oceanie, ku brżegowi, na mil 3 wkoło, z zamkiem i wioſkami; ma wkoło wiele wyſepek nazwanych *de Oveſſant*. Dł. 12. 18. ſz. 48. 30.

OUGELI, albo *Ougly*, Miaſto Az. w *Jndoſtan* wielce handlowne, na brż: zach: rż: *Ganges*, o mil 18 od jey uścia. Dł. 108. 30. ſz. 22.

OVIEDO, *Ovetum*, Mia: Hiſz: gł. pr. *Aſturii Ouiedzkiey*, z Biſkupem i Akademią: był tu Synod w R. 901. l. nad rż. *Deva*, i

i *Ove*, o mil 20 od *Leon*, 83 *Madrid*. Dług: 11. *48*. ſzer. 43. *23*.

OUREM. Mia: Portug: w *Extremadura*, ma zamek na gòrże między miaſtami *Leiria* i *Tomar*. Dł. 9. *55*. ſz. 39. *34*.

OVEIQUE, *Ourica*, M. Portug: w *Alentei*, ſławne z wygraney *Alfonſa I* Kròla Portug: nad 5 Kròlami Murżyńſkiemi, ktòrych pięć głowy ſłużą za herb Portugalſki. l. o mil 31 od *Lisbona*. Dł. 9. *55*. ſz. 37. *59*.

OUSE, *Urus*, rż. Ang. wychodźi z Hrabſtwa *Oxford*, wpada w morże dwòma uśćiami, jednym pod *Lin*, drugim, o mil 3 niżey.

OUSTIOUGA, albo Uſtiuga, *Uſtiuga*, pr. Roſsyiſka: gr. od pòłn: pr. *Dwina*, od wſch: laſem *Zirianie*, od połud: pr. *Wołogda*, od zach: pr. *Kargapol*.

OUSTIOUGA, *Uſtiuga*. Mia: gł. pomienioney pr. nad rż. *Suchana*. Dług: 60. *50*. ſze: 61. *48*.

OWRUCZ, Powiat ob Kiowſkie Woiewodztwo.

OWRUCZ, Polſkie m. w Woiewodztwie Kiowſkim, z Opaćtwem Bazyliańſkim, i *Collegium* Jezuickim. l. o mil 10 od *Kiowa*, 15 *Zytomierża*. Dł. 41. *25*. ſż. 51. *25*.

OXFORD, prowincya i Hr. Ang: na mil 34. wkoło, w zdrowym powietrżu, i źiemi żyżney w chleb, paſtwiſka, i owoce.

OXFORD, *Oxonium*, Mia: gł. pomienioney pr. z ſławną Akad: Biſkupem pod władzą Arcybiſkupa *Canterburi*, z *Teatrum*, *Muſæum*, i pięknym ogrodem. Poſyła czterech Deputatow na parlament, dwòch od miaſta, dwòch od Akademii. l. prży złączeniu rżek *Cherwel*, i *Iſſis*. o mil 6 od *Buckingham*, 16 *Londynu*. Dł. 16. 23. ſz. 51. *35*.

OXUS, ob: *Gihun*.

OYE, *Anſeria*, Francuſkie miaſteczko w *Boulogne*, gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka, o milę od *Gravelines*, 2 *Calais*, 61 *Paryża*. Długości 19. *35*. ſzerokości 51.

OYSE, *Oſia*, rżeka Francuſka, wychodźi z *Ardenne*, ma ſmaczne ryby, wpada w *Seyne*.

OZACA ob: *Oſaca*.

§†§

* * * * * *

P. P. P.

P. P. P.

PACAMORES GUALSONG, albo *los Satinas*, Gubernia Ameryki południowey w *Peru*, w prowincyi *Quito* w zdrowym powietrżu, źiemi obfitey w złoto, chleb, i bydło.

PACEM, al: *Pacen*, M. wyſpu *Sumatra*, w Kròleſtwie *Achem*, dawniey gł. Kr. ktòre zawoiował Kròl *Achem*. Dł. 115. ſz. 5. *2*.

PACY, *Pacium*, Mia: Francuſkie w *Normandii*, handlowne l. nad rż. *Eure*, o mil 3 od *Vernon*. Dług: 19. *3*. ſzer: 49. *1*.

PADERBORN, *Paderborna*, Mia: Niem: w *Weſtfalii*, dawne, wielkie, ludne, gł. kraiu udźielnego ſwego. Biſkup, ktòry jeſt Sufraganem Moguncſkim, Xiążęciem *Imperii*, á mieſzka w *Neuhais*, ma tu Katedrę piękną, do ktòrego Kapituły nie wchodzą, tylko ci, ktòrży uczyli ſię w jakiey Akademii Fr. al. Włoſkiey. mieſzkali tu Ceſarże po Karolu

Wielkim: Biſkupſtwo Padernbornſkie, teraz trżyma Elektor Kolońſki. l. nad potokiem *Padus*, o mil 15 od *Minden*, 16 *Caſſel*, 17 *Münſter*. Dług: 26. *28*. ſzer: 51. *46*.

PADWA, *Patavium*, Mia: Wł. gł. okolicy ſwego naz: prżed prżyiściem Chryſtuſa wyſtawione, nieludne: ma piękne pałace, i Kościoły, z ktòrych nayprżednieyſzy ieſt Franciſzkańſki, gdźie w bogatey trunie leży ciało S. Antoniego Cudotworcy: ma ſławną Akad: i Biſkupa Sufr: *Udine*. Oyczyzna *Rolandina*, *Juliuſza* Ceſarża, *Jakòba Dondo*, *Liviuſza*, *Jakòba Alvarotti*. l. w okolicy żyżney, nad rż. *Brenta* i *Bochiglione*, o mil 24 od *Vicencya*, 27 *Wenecya*. Dł. 29. *30*. ſz. 45. *24*.

PAFFENHOFFEN, Fr. m. w *Alſacyi* niż: na wzgòrku prży rżece *Motler*, o mil 3 od *Haguenau*. Dług: 26. *20*. ſzer: 48. *48*.

PAG, albo Pagn, *Paganorum Inſula*, wyſep na morżu *Iſtrii*, na mil 70 wkoło, z zam: lubo w źimnym powietrżu, i źiemi jałowey, jednak ludny, hołduie Wenetom, rezyduie tu dwòch Szlachty Weneckiey, jeden dla rżądow, drugi dla odbierania dochodow.

dowx. l. o mil 5 od brżegn *Croacya*. Dł. od 32. *40*. do 33. ſz: od 44. *35*. do 52.

PAHAN, Miaſto Indyiſkie, na wyſpie lądu tykaiącym *Malacca*, gł. małego Krôleſtwa ſwego nazwiſka, obſitego w pieprż i ſłonie. Dł. 122. ſz. 3. *30*.

PAITA, Miaſto Ameryki południowey w *Peru*, w *Quito*, z ſławnym portem. Dług: 296. *56*. ſzer: 5. *15*.

PALACIOS, *Palacia*, Mia: Hiſz: w *Andajucyi*, na gościncu z *Cadix* do *Sivilii*. Dł. 12. *24*. ſz. 37. *4*.

PALAIS, *Palatium*, Mia: Fr. w *Bretagne*, gł. wyſpu *Belle Isle*, mocne. Dług: 14. *20*. ſz. 47. *20*.

PALAIS (S.) *Fanum S. Pelagii*, Mia: Fr. gł. *Navara* niż: w Dyec: *Bayonne*, nad rż: *Bidouſe*, o mil 170 od *Paryża*. Dł. 34. ſz. 43. *21*.

PALAMOS, *Palamus*, Mia: Hiſz: w *Catalonii*, mocne, z dobrym portem, wżięte przez Fr. w R. 1694 i oddane traktatem w R. 1697. l. nad śrżodźiemnym morżem, o mil 5 od *Girona*, 19 *Barcellona*. Dług: 20. *46*. ſz: 41. *45*.

PALANKA, Miaſto w *Węgrżech* wyżſzych, w Hr. *Noſtigrad*, nad rżeką *Ibol*, o mil 7 od *Nowygrad*, 18 *Buda*. Dług. 36. *58*. ſz. *48*. *3*.

PALAPOL, *Palapolis*, Miaſto w *Natolii*, w *Caramanii*, nad brż: pôłn: wyſpu *Cypr*, przy uściu pewnego potoka. Dłu: 51. *1*. ſz. 36. *52*.

PALATINAT, *Palatinatus* Pr. Niem: znaczna: dźieli ſię na wyżſzy, albo *Palatinat Bavarſki*, ktôry zamyka regencyę *Amberg*, Xięſtwo *Sultzbach*, i Opactwo *Valdſahſen*; *Amberg* jeſt gł. *Niżſzy* Palatinat albo *Ryńſki* zamyka Elektorſtwo *Palatina Renu*, w ktôrym jeſt *Chraichgow*, Staroſtwa *Alzey*, *Boxberg*, *Creutzenach*, *Germersheim*, *Kirchberg*, *Lautern*, *Lutzberg*, *Neuſtadt*, *Oppenheim*, *Simmern*; nadto zamyka X. *Bergen*, *Juliaceńſkie*, *Neyburg*, i Państwo *Rauenſtein*; Cały *Palatinat* graniczy od pôłn: Biſkupſtwem *Trevirſkim*, i *Moguńſkim*, od wſchodu tymże; X. *Wirtemberg*, *Franconią*, od połud: Marchią *Baden*, od zach: X. *Lichtemberg*, i Biſk: *Trewirſkim*.

PALAZZUOLO, *Herbeſſus*, Sycyliyſkie m. l. na niżinie *Noto*, á drugie w *Breſciano*, nad *Oglio*. Dł. 32. *40*. ſz. 37. *3*.

PALENCIA, *Palantia*, Mia: Hiſz: w Krôleſtwie *Leon*, dawne

za-

założone od Krôla *Sanctiuſza* W. z Biſkupem bogatym, Sufr: *Burgos*, przenieſſona ztąd Akad: do *Salmantica* w trżynaſtym wieku. l. w okolicy żyżney, przy granicy Caſtylſkiey, nad rżeką *Corrio*, o mil 17 od *Burgos*, 25 *Leon*, 46 *Madrid*. Diug. 13. *28*. ſz. 42. *10*.

PALERMO, *Panormus*, Mia: Wł. w *Sycylii*, na dolinie *Mazara*, dawne, wielkie, bogate, ludne, z Vicerejem, ktôry ma pałac wſpaniałości Krôlewſkiey; z Arcybiſkupem, portem, ratuſzem, Kościołami, rynkami, fontanami wſpaniałemi. przodknie we Włoſzech fontana tuteyſza na placu większym zamkowym wytryſkaiąca. Zruynowane przez trżęſienie źiemi w R. 1693: tu rodźiła ſię *S. Agata*, *S. Rozalia*, i dwôch świętych *Filaretow* Bazylianow. l. na brż. pôłn: na miłey rôwninie, o mil 132 od *Meſſina*. Dług: 34. *55*. ſzero: 37. *15*.

PALESTINA, albo *Ziemia obiecana*, albo *Ziemia Swięta*, albo *Zydowſka*, albo *Jzraelſka*, dawniey źiemia *Canaan*: Pr. Az. ktôrą Piſmo święte poczyta za źiemię mlekiem i miodem płynącą, i rôżni Autorowie świeccy za obſitą w zboże, oliwę, wino, daktyle, bydło, balſam, miôd, owoce wyśmienite. oprôcz okolic Jerôzolimſkich zamyka kray *Ebron*, *Elkahil*, *Gaza*, *Hareta*, *Jeruzalem*, *Jouret Caſrekanna* albo *Nazaret*, *Naplos*, i kray wyżey *Jordanu*, dźiś nie beſpieczny dla wycieczek Arabow zbôycow; *Jeruzalem* jeſt gł. gr. od pôłn: z *Syryą*, od wſch: gôrami leżącemi za Jordanem, od połud: *Arabią*, od zachodu śrżodźiemnym morżem.

PALESTRINA, *Præneſte*, M. Wł. w *Campagne di Roma*, z Biſkupem jednym z ſiedmiu Biſkupow Kardynałow: hołduie Domowi *Barberini*. l. na wzgôrku, o mil 24 od *Rżymu*. Dług: 30. *30*. ſz. 41. 51.

PALICE, *Palicia*, Fr. mia: w *Bourbonois*, znaczne z jarmarkow. l. nad rż. *Besbre*.

PALIMBUAN, *Palimbuanum*, Mia: Az. na brż: wſch: wyſpu *Sumatra*, gł. Krôleſtwa ſwego nazwiſka. Dł. 132. *45*. ſzer: połud: 3. *8*.

PALIANO, Włoſkie mia: w *Campagne di Roma*, na gôrże, o mil 30 od *Rżymu*.

PALMA, Miaſto Weneckie w *Friuli*, z Prowizorem Generalnym, mocne, zaſłania Wenetow od Turkow, i Auſtryakow panu-

ią-

iących w części *Friuli*. l. z portem nad morżem, o mil 12 od *Aquilea*, 66 *Wenecyi*. Dł. 31. ſz: 46. *2*.

PALMA, wyſep Afr: jeden z *Canaryſkich*, żyżny w paſtwiſka cukier, wino, i inne owoce, w bydło także obfity. Mieſzkańcy ſą Chrżeścianie; wźięty przez Hiſzpanow w R. 1460: poniòſł ſzkodę od trżęſienia źiemi w R. 1517. Sz 27. *26*.

PALMELA, Portug: mia: w *Extremadura*, ma zam: na ſkale. l. nad rż: *Gadaon*, o mil 2 od *Satuat*, 7 *Lisbona*. Dł. 9. 27. ſz. 38. *3*.

PALODA, Mia: w *Węgrżech* niż: w Hr. *Stulveiſſemburg*, wźięte przez Ceſarża w R. 1687 od Turkow.

PALOS, *Palus*, Hiſz: miaſteczko w *Andalucyi* z portem, z ktòrego wyſzedł *Krżyſztof Columbus* w R. 1472 dla dòyścia nowego świata, al: *Ameryki*. l. nad uściem rż. *Rio Tinto*, o mil 30 od *Sivilii*, Dł. 51. *32*. ſz. 37. *8*.

PALSCY, *Palſejum*, M. z Baronią Szwedzkie, w prowincyi *Glideſdal*.

PALUAU, *Paludellum*, Fr. m. i Hr. w *Berry*, odebrał go *Filip Auguſt* w R. 1188 od Angelczykow. l. nad rż. *Jndre*.

PALUS, Mia: Az. i X. udźielne, w Gubernii *Erżerum*, tu wynaleźiono litery Ormiańſkie. Mieſzkaią Chrżeścianie i Machometani, ludźie zdrowi. Dł. 57. ſz. 38. *35*.

PAMIERS, *Apamia*, M. Fr. w *Languedoc* wyż: w *Foix*, nie ludne, i nie jak dawniey znaczne, z Biſkupem fundowanym w R. 1296, Sufr: *Toulouſe*. pierwſzy Biſkup był *Bernard Saiſſet*, oſtatni Opat Klaſztoru S. Antoniego. l. nad rż. *Ariege*, nie daleko wod mineralnych, prżeciw twardości i chiragrże, i podagrże pomocnych: o mil 10 od *Toulouſe*, 175 *Paryża*, Dług: 19. *15*. ſz, 43. *8*.

PAMPELONA, Mia: Francuſkie w *Languedoc*, o mil 5 od *Albi*. Dług: 19. *16*. ſzer: 44. 7.

PAMPLONA, *Pampelo*, Mia: Hiſz: w Królestwie *Navara* wyſtawione (jako mòwią) od *Pompejuſza* z mocną Cittadellą, w ktòrey jeſt ręczny młyn, mogący wyſtarczyć na liczry garnizon pod czas oblężenia; i bogatym Biſkupem Sufr: *Bourgos*. tu rażony będąc podczas oblężenia w R. 1521 S. Jgnacy *de Loyola*, poruſzony Duchem świętym, oddał ſię Bogu, i wielu do towa-

r ży-

rżyſtwa ſwego pociągnąwſzy fundował Zakon *Societatis Jeſu*. l. na ròwninie żyżney, nad rżeką *Arga*, o mil 17 od *Bayonna*, 67 *Madrit*. Dług: 16. *10*. ſz: 42. *42*.

PAMPLONA, *Pampelo*, Mia: Am: pòłn: w nowym Kròleſtwie *Granada*, obfite w kruſzce złote i owoce, o mil 60 od *S. Fe*. Dł. 268. 55. ſz. 30. *6*.

PANAMA, Mia: Am: połud: gł. Staroſtwa ſwego nazwiſka, piękne, z wſpaniałemi pałacami, bogate: handluie z *Chili* i *Peru*, morże ma zawſze okryte okrętami; obfituie źiemia w paſtwiſka, á w reſzcie jeſt jałowa. Biſkup jeſt Sufr: *Lima*, nazywaią go *Prymaſem* kraju *Terra Firma*. l. nad morżem beſpiecznym ſwego nazwiſka, o mil 4 od ſtarey *Panama* w R. 1670 zburżoney Dł. 297. *20*. ſz. 8. *40*.

PANARUCAN, *Panarucanum*, Mia: Jndyiſkie, na wyſpie *Java*, gł. małego Kr. ſwego naz: handluie niewolnikami, o mil 10 od *Palambuan*.

PANAY, *Panaja*, wyſep Az: troyweglaſty, na mil 100 wkoło, nayżyźnieyſzy w ryż, i nayludnieyſzy z *Filippinſkich*: ma wiele rżek i potokow: kiedy tu grżmi, padaią kamienne krżyżyki bar-

dzo pomocne na choroby: hołduie Hiſzpanom. *Jloil* jeſt głową. Dł. od 137. *40*. do 139. ſz. od 10. do. 11. *30*.

PANCAL, Wł. mia: w *Piemonte*, w *Savigliano*, nad rżeką *Po*.

PANG, Mia: i Xięſtwo Afr: w Kr. *Congo*, gł. Pr. *Bamba*, wielkie. Xiąże tuteyſzy jeſt naymocnieyſzy między hołdownikami Kròla *Congo*, i Generałem woyſk jego. l. o mil 36 od brżegu *Cong*. Dług: 32. ſzer: południowa 6. *30*.

PANTALARIA, *Pantalarea*, wyſep na morżu śrżòdźiemnym między *Sycylią*, i *Afryką*, ku brżegowi *Tunis*, na mil ſiedm wkoło: pſzenicę ma z *Sycylii*, ale obfituie w wino, bawełnę, i owoce; hołduie Kròlowi Sycyliyſkiemu. Dł. 30. ſz: 36. *55*.

PANUC, *Panuca*, Pr. i Mia: Am: pòłn: w nowey Hiſz: z Biſkupem Sufr: Mexikańſkim: nazywa ſię inaczey miaſto *S. Stilvan de Puerto*. l. niedaleko cieśniny *Mexico*. Dł. 277. *30*. ſzer: 34.

PAOLA, *Paula*, Mia: Neap: w *Calabryi* bliżſzey, oyczyzna S. *Franciſzka de Paula*, Fundatora oſtrego Zakonu *Paulanow*, hołduie Xiążęciu *Franca Villa*. leży

w źie-

w źiemi żyżney i obfitey w źioła lekarſkie.

PAOTING, *Paotinga*, Miaſto Chińſkie druga gł. Pr. *Pecing*, w okolicy żyżney we wſzyſtko. Dług: 132. *20*. ſz. 59. *20*.

PAPA, mia: w *Węgrżech* niżſzych, w Hrabſtwie *Veſprim*, mocne, wźięte przez ArcyXiążęcia *Macieja* od *Machometa III* w R. 1597: podniosło rokoſz w R. 1683 ktòra uśmierżył Ceſarż odbywſzy obleżenie *Wednia*. l. na gòrże prży rżece, *Marchatz*, o mil 11 od *Stulweiſſemburg*. Dłu: 35. *45*. ſz. 47. *20*.

PAPIESKIE PANSTWO, *Patrimonium S. Petri*, kray Włoſki, na mil 207 wdłuż, 130 wſzerż, żyżny po więkſzey części w zboże, oliwę, wino, ale w niezdrowym powietrżu: zamyka 12 Pr. oprócz ktòrych należy do Papieża Xięſtwo *Beneventańſkie*, *Avignon*, Hrabſtwo *Venaiſſin*: graniczy Pap: od pòłu: z Rzecząpoſpolitą Wenecką, od wſch: Kr. Neapolitańſkim, od połud: *Toſkańſkim*, od zach: *Toſkana*.

PAPOUL (S.) *Papullum*, M. Fr. w *Languedoc* niż: z Biſkupem fundowanym w R. 1317. Sufr: *Toulonſe*. leży nad rzeka *Lembe*, o mil 168 od *Paryża*. Dług: 19. *46*. ſz 43. *20*.

P A

PAPPENHEIM, *Pappenhemium*; Niem: mia: gł. Hr. ſwego nazwiſka, z zam: rez. Hrabiego, ktòry jeſt dźiedźicznym Marſzałkiem. S. P. R. ſprawuiącym ten urżąd podczas obrania Ceſarża. l. nad rż. *Altamal* o mil 7 od *Neoburg*, 13 *Noremberg*. Dł. 28. *30*. ſz. 48. *53*.

PAR, wyſep na *Archipelagu*, jeden z *Cyclades*, prży *Naxia*, na mil 4 wdłuż, 3 wſzerż, źiemię ma dobrże ſprawioną: obfita w drobne bydło i marmur: rżadko tu deſzcz pada; wźiął go Barbaroſſa Wenetom, i dotychczas hołduie Turkom.

PAR, *Parium* Mia: gł. pomienionego wyſpu, dawniey nay większe, i naypotężnieyſze z Miaſt *Cycladow*. Biſkup jeſt Sufraganem *Rhodyſkim*: maią tu Ang: Fr. i Hollendrży ſwych Sędźiow. l. na brżegu zach: wyſpu na przeciw miaſta *Antipar*. Dł. 43. *11*. ſz. 37 *3*.

PARAGOA, *Paragoja*, wyſep na morżu Indyiſkim, między Filippińſkiem, i morżem *Borneo* znaczny: ma Krola hołdownika Krolowi *Borneo*, i zamek Hiſz: Dł. od 131. *40*. do 135. ſz. od 10. do 11.

PARAGUAY, albo Paragay, *Paraguaia*, albo *Paraguaria*, kray Am: połud: nazwany od rżeki *Paraguay*, ktòrey zdroiewiſko nie ieſt wiadome; obfity w liſy, lwy, lamparty; ma źiele *Paraguayskie* nazwane, ktòremu wiele prżymiotow prżyznaią Peruviani: zamyka *Paraguay* właſną w ktòrey *Rio de Plata*, nadto Guebernię *S. Crux*, i *Tucuman*: ma rżeki pełne drapieżnych zwierżąt.

PARAIBA, *Parabia*, M. Am: połud: w *Braſilii*, w Staroſtwie i prży uściu rżeki ſwego nazwiſka; żyżne w cukier, i drżewka Braſylſkie: wźięli go Holl: w R. 1635 i wzmocnili, ale wkròtce odebrali Portugalczycy. Dług: 342. ſz. połud: 6. *50*.

PARAY le MONIAU, *Parcjum Monachium*, Fr. m. w *Bourgogne*, drugie Stanow *Charolois*, nad rż. *Brebinche*, o mil 76 od *Paryża*. Dług: 21. *47*. ſz. 46. *27*.

PARCKIM Mia: Niemieckie, w cyr: Saſkim niżſzym, w Xięſtwie *Mecklenburg*. gł. pewney okolicy, nad rżeką *Elba*, o mil 5 od *Niſtad*, 8 *Schwerin*. Dług: 29. *50*. ſz. 53. *36*.

PARDO, mieyſce dla rozrywki Krolow Hiſz: w nowey *Caſtilii*, w miłych ogrodach, z obſzernym źwierżyńcem, na gościncu Eſkurialſkim, o mil 2 od *Madrid*.

PARENZO, *Parentium*, Wł. mia: w *Iſtrii*, z portem i Biſkupem Sufr: *Udine*, poddało ſię w R. 1277 Wenetom. l. o mil 72 od *Wenecyi*. Dług: 32. *21*. ſzer: 45. *23*.

PARGA, *Elææ Portus*, Mia: Weneckie, mocne, ku brżegom Albańſkim. Mieſzkaią Grecy, i Albańczycy. l. na ſkale naprżeciw wyſpu *Corſu*. Dł. 38. *22*. ſz. 45. *23*.

PARILLA (S.) Mia: Am: połud: w *Peru*, w Staroſtwie *Lima*. l. na brżegu morſkim, na niżinie, nad rżeką *Sancta*, ktòrą prżeieżdżaią na pewnych owocach wydrążonych podobieństwo dyń maiących, o mil 20 od *Truxillo*, 60 *Lima*. Dł. 300. ſz. połud: *9*.

PARMA, Pr. i X. Wł. żyżna, miła, m a udźielnego Xiążecia *Infanta* Hiſz: gr. od pòłn: rż. *Po*, od wſch: rąż. Xięſtwem Mantuańſkim i Modeńſkim, od połud: X. Toſkańſkim, od zach: X. Placeńſkim.

PARMA, Mia: gł. pomienionego Xięſtwa, w zdrowym powietrżu, przez co mieſzkańcy długo żyią; z pałacem Xiążęcym wſpaniałym, Biſkup jeſt Sufraganem Bonońſkim, z Kościołem Katedralnym wſpaniałym, z Aka-

z Akademią, Konwiktem pięknym dla Szlachty, i z naypięknieyſzym w *Europie* Theatrum, w ktòrym od końca do końca ſłychać, choćby z cicha komedianci mòwili; á kiedy głośno mòwią, nic nie wzmaga ſię odgłos, i nietłumi zgoła głoſow; była tu ſławna wygrana Francuzow nad Auſtryakami w R. 1734 *Parmeńſka* nazwana. l. nad rż. *Parma*, o mil 36 od *Cremona*, 45 *Medyolanu*. Dług: 28. *27*. ſzer: 44. *50*.

PARNASS, *Parnaſſus*, gòra Eur: Turecka, w *Liwadii*, ſławna z bajek Poetyckich, niedaleko gòry *Licaoura*, dawniey *Helicon* zwaney.

PARTENAY *Parthenæum* M. Fr. w *Poictou*. gł okolicy *Gatine*, handluie zbożem i bydłem. leży nad rżeka *Tove*, o mil 71 od *Paryża*. Dług: 17. *16*. ſzer. 46. *40*.

PARYZ, *Lutetia Pariſiorum*, Mia: głowa Kr. Francuſkiego, jedno z naywiękſzych, z naybogatſzych, naypięknieyſzych, i nayludnieyſzych w Europie: ma wiele wſpaniałych pałacow, między ktòremi nayprżednieyſzy Kròlewſki: Akademię na cały cały świat ſławną, założoną od Karola Wielkiego w R. 790, i żądy madre, *Obſervatorium* Aſtronomiczne, wiele Bibliotek publicznych, z ktòrych prżednieyſze Kròlewſka, Mazariniego, i S. Wiktora; Kośćioł Katedralny dla wielkości ozdob, bogactw i wſpaniałości, cudem Francyi nazwany; Citradellę *Baſtille*, gdźie znacznieyſze oſoby do więźienia daia. Plac *Victoriæ*, na ktòrym widźieć prżedniey roboty ſtatuę miedźianą *Ludwika XIV* Wielkim nazwanego, z Poſągagami Heroiczne dźieła jego wyrażaiącemi. Dźieli ſię ſame Miaſto na 16 cześci, albo *Quartiers*, liczy zaś Prżedmieść *13*, z ktòrych nayprżednieyſze *S. Germana*, naywiękſzym mogące ſię ròwnać Miaſtom, z Opactwem bogatym Benedyktyńſkim, gdźie naſz Kròl *Jan Kaźimerż* zdawſzy Koronę był Opatem, i umarł. Pałacow liczy więcey tyſiąca, między ktòremi trży Kròlewſkie, między temi *le Louvre*, po Łacinie *Lupara*, od Ludwika XIV dokończony, prżodkuie; daią ſię o nim czytać wierſze:

Par urbi Domus hæc, urbs orbi, neutra triumphis
Et belli & pacis, Rex Ludovice tuis.

za ktòre Rymopis tyſiącem dukatow udarowany. liczy rynkow 27, bram 20, moſtow 9 murowanych, 2 drewnianych, nayprżednieyſzy moſt *le Pont Neuf*, ktòremu ròwnego w Europie niemaſz. Liczy kamienic 50,000; KośćiołowKollegiackich 10, Parochialnych 43; Opactw 4. Klaſztorow okazałſzych około 100, Kollegiow Akademickich 64, między ktòremi Sorbońſkie nayſławnieyſze; siedmkroć ſto tyſięcy mieſzkańcòw, ulic na 800 ktòre acz prżeſtronne i brukowane, ròwne z tym wſzyſtkim ſą i czyſte; w reſzcie wſzyſtko zliczyć trudno, bo to miaſto nie miaſtem, ale małym światem nazwać można. l. na rozległey ròwninie, prżerżnięte rż. *Seyne*, o mil 28 od *Roven*, 100 od *Londynu*, 200 *Madrid*, 230 *Lisbona*, 250 *Wiednia*, 270 *Krakowa*, 275 od *Rżymu*, 305 *Stockolm*. 400 *Carogrodu*, 700 *Moſkwy*. Dług: 20. ſz. 48. *58*.

PASLAY, Mia: Szkockie, w pr. *Cuninghamd*, dawniey ſławne z Opactwa, ktòrego Zakonnicy piſali hiſtoryą Szkocką. l. nad rżeką *Cort*, o mil 15 od *Edemburg*, *138* *Londynu*. Dł. 12. 40. ſz. 56. *30*.

PASSAGE. Hiſz: miaſteczko w *Guipuſcoa*; tu żołnierże Kròlewſcy ſtoią; o cwierć mili od S. *Sebaſtiana*. Dlu. 15. *42*; ſzer: 43. *25*.

PASSAROWITZ, M. Eur: Tureckie, w *Servii*, gdźie pod namiorami w R. 1718 ułożono prżymierże między Ceſarżem, *Wenecyą* i Turczynem.

PASSARVAN, Mia: Indyiſkie, na wyſpie *Java*. Dł. 124. *30*. ſz. połud: 7. *30*

PASSAU, *Paſſavia*, Mia: Niemieckie w *Bawarii* niż: dawne, i piękne, z For. wolne, pod protekcyą ſwego Biſkupa Sufr: Salisburſkiego, i Xiążęcia S. P. R. ſławne z tranzakcyi *Paſſawſkiey* nazwaney, wźięte prżez Bawarczykow w R. 1704. l. nad *Dunajem* dźieląc ſię na trży miaſta, prży złączeniu rżek *Eno* i *Jlz*, o mil 25 od *Ratisbona*, 32 *München*, 54 *Wiednia*. Dług: 31. *9*. ſze: 48. *26*.

PASSEWALCK, *Paſualcum*, Niem: mia: w cyr: *Saxonii* wyż: w dźierżeniu Elektora Brandeburſkiego, ma wyśmienite piwa. l. nad rż. *Ucker*, o mil 6 od *Torgelow*. Dług: 50. *31*. ſz. 53. *36*.

PASSI, wieś w *Jsle de France*, ma wody mineralne. l. nad rżeka *Seune*, o milę od *Paryża*.

PASTRANA, *Paterniana*, M: i X. Hiſz: w *Caſtylii* nowey, nad rż. *Tejo*, prży *Fuentes Duegna*. Dł. 15. *4*. ſz. 40. *26*.

PATAGONOWIE, *Patagones*, Narod Am: połud: w źiemi Magellańſkiey: niektòrży z nich (jako mòwią,) ſą wzroſtu Olbrżymiego, na 11 ſtop w wyż; żyią dźiczyzną, i rybą: kray jeſt źimny, i ma od wſchodu morże *de Nort*, od połud: cieśninę Magellańſką.

PATAN, albo Patani, *Perimula*, Kròleſtwo Indyiſkie, na brż: wſch: wyſpu *Malacca*, między Kròleſtwem *Paha*, i *Siam*: acz gorące, ma jednak zdrowe powietrże: źima trwa przez Liſtopad, Grudźień, i Styczeń, z uſtawicznemi dżdżami; od Stycznia zaś do Liſtopada jeſt lato: laſy ſą pełne ſłoniow, małp, i wieprżòw dźikich: panuie tu pewna Kròlowa hołdownica Kròla *Siam*, bez mężna, ale rżądzą Imieniem jey Miniſtrowie. Mieſzkańcy ſą lubieżni, częścią Poganie, częścią Machometani.

PATANE, albo *Patani*, Mia: gł. pomienionego Kròleſtwa bardzo piękne, i mocne, z mocnym portem. Mieſzkańcy ſą dobrży żeglarże. Dług: 119. ſzer: 7. *33*.

PATAY, *Patajum*. Francuſkie mia: w *Dunois*, gdźie prżegrali Anglicy w R. 1429. *Talbor* poſzedł w niewolą, á *Puçelle de Orleans* nieśmiertelney nabyła ſławy. Dług: 19. *18*. ſzer: 48. *5*.

PATER NOSTER, wyſpy na morżu Jndyiſkim, na połud: wyſpow *Celebes*; obfite w zboże, owoce, i ludne; nazwane *Pater noſter* od mnoſtwa ſkał okolicznie leżących gdźie niegdźie więkſzych. pomiędzy mieyſzemi, jak w koronce więkſze paciorki, na ktòrych *Oycze naſz*, pomiędzy mnieyſzemi, na ktòrych *Zdrowaś Marya* mòwią.

PATI, *Pactæ*, Mia: Sycyliyſkie, z Biſkupem Sufr: Meſsinſkim, ktòrego Katedra bardzo piękna: z For: i portem; założone od Hrabiego *Ruggeri* po wygraney nad Saracenami. l. nad morżem ſwego naz. Dług: 32. *50*. ſz. 38. *12*.

PATMOS, *Pathmos*, wyſep na Archipelagu, między wyſpami *Jcaria* i *Sam*, na mil 10 wkoło, obfity w kuropatwy, prżepiòrki, ſynogarlice, ale troche niedoſtatni w pſzenicę i jęczmień. Jeſt tu ſławny Kościoł i Klaſztor *Bazyliańſki* S. Janowi Ewangeliśćie poświęcony, i w nim jaſkinia w ktòrey tenże Ewangeliſta napiſał *Apocalipſim*, albo objawienie. Opoka tey jaſkini acz S. Apoſtołowi piſzącemu tę wyſokich pełną tajemnic Kſięge, dla dania światła otworżyła ſię w gòrże na krżyż. prżez tę jednak rozpadlinę naymnieyſza dżdżu kropla do śrżodka nie zapada. choćby deſzcz lał naygwałtownieyſzy. Klaſztor ten jak Forteca mocny, i dla tego bliſko niego mieſzkaią Grecy dla beſpieczeńſtwa. gdyż Turcy częſto napaſtuią brżegi, i porty. Dł. 44. *15*. ſz. 37. *20*.

PATNA, Mia: Jndyiſkie, na brżegu wſch: rżeki *Ganges*, w Państwie Mogolſkim, gł. Pr. ſwego nazwiſka, wielkie i wielce handlowne. Dług: 103. *15*. ſz. 25. *55*.

PATRAS, *Patræ*, Mia: w *Morea*, gł. Xięſtwa *Clarencya*, z Arcybiſkupem, z Kościołami Meczetami, i ſzkołami Zydòw, ktòrży handluią jedwabiem, miodem, woſkiem, ſkurami, i ſyrem; wźięte prżez Wenetow w roku 1587, ale odebrali Turcy w roku 1716. l. między gòrami, na ktòrych ſą drżewa rodzące manne; także cypryſy bardzo wielkie: w okolicy rodzącey pomarancze, cedry, granaty bardzo ſmaczne; nad morżem, o mil 8 od *Lepant*. 34 *Miſtra*. Dług: 39. *32*. ſz. 38. *40*.

PAU, *Palum*, Fr. mia: w *Bearn*, rez: parlamentu: ma zam: w ktòrym rodźił ſię Henryk IV 13 Grudnia, w R. 1553. l. na gòrże, pod ktòrą idźie *Gave*. o mil 10 od *Tarbe*, 167 *Paryża*. Dł. 17. *6*. ſz. 43. *15*.

PAVIA, *Pavia*, Mia: Włoſkie, w Xięſtwie Medyolańſkim, gł. Powiatu ſwego nazwiſka, ſławne, mocne i dawne, mieſzkiwali tu Kròlowie Lombardiyſcy, á dawniey w zamku Xiążęta Medyolańſcy; z Biſkupem, i Akad: założoną w roku 1361, zrabowane prżez Generała *Lautrec* w roku 1527 za wzgardę i krżywdę uczynioną Franciſzkowi I Kròlowi Francuſkiemu, ktòry tu prżegrał, i w niewolą poſzedł w roku 1525, i odtąd to miaſto do pierwſzey wſpaniałości prżyść niemoże; wźięte prżez Xiążęcia *Sabaudyi*, i Eugeniuſza w R. 1706, prżez Francuzow w roku 1733, prżez tychże złączonych z Hiſzpanami w R. 1745: Tu rodźili ſię *Jan Menocchius*, ſławny *Borcyuſz*. *Jan XVIII* Papież, i *Heronim Cardanus*. l. nad rż. *Teſino*, na ktòrey jeſt moſt kamienny y bardzo piękny. o mil 20 od *Mediolanu*, 30 *Placencya*, 60 *Genui*, 75 *Turinu*. Dług: 26. *40*. ſzer: 45. *10*.

PAUL (S.) M. Fr: i Hr. w *Ar-*

Artois, o mil 6 od *Arras*, Drugie w *Prouence*, przy Hrabstwie *Nice*, á uściu rż. *Var*, o mil 2 od *Nice*, 3 *Antibo*. Dł. 24. *48*. ſz. 43. *40*.

PAUL de Leon (S.) *Legio*, Miaſto Francuſkie, w *Bretagne* niż: z Biſk: Sufr: *Tours*. l. przy morżu, o mil 12 od *Breſt*, 119 *Paryża*. Dł: 13. *39*. ſz: 48. *40*.

PAUL TROYS CHATEAUX (S.) *Auguſta Tri-Caſtinorum*, Mia: Fr. w Delfinacie niż: w X. *Valentinois*, gł. okolicy ſwego nazwiſka, z Biſkupem Sufr: *Arles*, ktòrego pierwſzym Biſkupem był S. Sulpiciuſz. l. na wzgorku przy granicy Provańſkiey, o milę od rżeki *Rhone*, 5 *Viviers*, 135 *Paryża*. Dł: 32. *32*. ſz. 44. *21*.

PAVOASAN, *Pavoaſanum*, Mia: Afr: na wyſpie *S. Thoma*, albo Tomaſza, z Biſkupem Sufraganem Lisbońſkim, z Fortecą i portem. Mieſzkańcy ſą Włoſi, Francużi, Hiſzpani i Potugalczycy. Dł. 29. *1*. ſz. 0.

PAYERNE, *Paterniacus*, Szwaycarſkie mia; w Kantonie *Bern*, gł. Gubernii ſwego naz: wźięli go Bernczycy w R. 1536 od Sabaudiyczykow. Mieſzkań: umieią uczyć pſy do polowania. l. nad rżeką *Broye*, w pięknym polu.

PAYS, wyſpy 32 na morżu Indyiſkim, na połud, wyſpow *Marianne*, ktòrych doſzli Europeyczycy. Wyſep *Murec* jeſt nayznacznieyſzy, i rezydencya Kròla, ktòremu poſłuſzne ſą te wſzyſtkie wyſpy, á ſą opròcz trżech bardzo ludne; mòwią że tu niema czworonogich źwierżąt. Mieſzkańcy żadney wiary niemaią, ale ſą poczciwi.

PEAN,, *Peanum*, Miaſto na wyſpie *Corea*, gł. pr. *Peand*. ludne, i wielkie, wźięli go Japończycy w R. 1592. l. nad morżem Chińſkim.

PECKING, albo Peking, *Pechinum*, Mia: gł. całego Państwa Chińſkiego, rezydencya Kròla, wielkie: ulice ma proſte, długie jak okiem dòyrżeć można, ale nie czyſte, i domy ſzpetne: pałac jednak Kròlewſki wſpaniały, na mil *2* wkoło, Kościoł źiemi oſobliwey jeſt piękności, gdźie Kròlow koronuią obrżądkiem, (o ktòrym ob: *China*) kramarże piſaną towarow Cenę na kramach przylepiaią. Dźieli ſię to miaſto na *ſtare*, albo Tatarſkie, i *nowe*, albo Chińſkie, oba bardzo ludne. Dług; 134. *16*. ſz. 39. *54*.

PEDENA, Wł. mia: w *Iſtrii*, z Biſk: Sufr: *Goritz*, hołduie Domowi Auſtryackiemu.

PEDIR, *Pedra*, Mia: Indyiſkie, na wyſpie *Sumatra*, gł. Kr. ſwego nazwiſka, hołduie Krolowi *Achem*. Dług: 114. *15*. ſz. 5. *30*.

PEDRACA de la Sierra *Metercoza* Mia: Hiſz: w *Caſtylii* ſtarey, znacz: z wydania na świat Cesarża *Trajana* i z zamku, w ktòrym ſynonowie Franciſzka I. śiedźieli przez lat 4 w niewoli.

PEDRO, obacz *Piotr* i *Paweł* (S.)

PEEBLES, Mia: Szkockie, gł. Pr. ſwego, dawniey *Twedal* nazwiſka: ma 3 Kościoły, 3 ulice, 3 moſty, i 3 bramy. l. na brż: pòłn: *Twed*, o mil 7 od *Edemburg*, 102 *Londynu*. Dług: 14. *25*. ſz. 55. *54*.

PEGU, *Peguum*, Kr. Az. na brż. zach: Kròleſtwa *Bengala*, dawniey wielkie, ale potym pocięte na części od pobliżſzych Potencyi; wydało na świat tak wiele złota, że niektòrży mniemaią to Kroleſtwo być dawnym *Ophir* Salomona. *Pegu* jeſt gł. Dł. 124. *30*. ſz. 17.

PEKING, *Pechinenſis Provincia*, Pr. Chińſka, troywęglaſta, z jednym proſtym, albo od 90 gradułow węglem, w zdrowym powietrżu, ale nieżyżna. Mieſzkańcy, ktòrych jeſt na 3 milliony, ſą bitni, ale tępi do nauk. *Pecking* jeſt gł. pròcz ktòrey ma 8 głòwnych, 26 mnieyſzych miaſt.

PELYSS, albo Peliſz, *Peliſſa*, Węgierſkie mia: gł. Hr. ſwego naz: l. nad *Dunajem*, o mil 8 od *Budy*. Dług: 26. *25*. ſzer: 47. *26*.

PEMB, albo *Pemba*, pr. Afr: w Kr. *Congo*, mieyſce dawniey narodzenia panowania, i pogrżebow Kròlow *Congo*. *Pemba* jeſt gł. Dlug: 36. ſzer: połud: *7*. *30*.

PEMBROCK, Pr. i Hr. zach: nad morżem Ang: w kraiu *Galles*, na mil 31 wkoło, żyżna.

PEMBROCK, *Pembrochium*, Mia: Ang. gł. pomienionego Hr. z zam. w ktòrym rodźił ſię *Henryk VII*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 66 od *Londynu*. Dług: 12. *45*. ſzer: 51. *48*.

PENA GARCIA, Portug: mia: w pr. *Beira*, z zam: wźięte przez Xiążęcia *de Anjou* w R. 1704, i opuſzczone. l. przy granicy *Extremadura* Hiſz: o mil 6 od *Jdanha-Veiha*. Dł. 11. *43*. ſz. 39. *30*.

PENDERACH, ob: *Heraklea*.

PENERANDA, Mia: Hiſz: w *Caſtilii*, ſtarey, gł. X. ſwego nazwiſka, o mil 14 od *Olmedo*. Dł. 12. *57*. ſz. 40. *52*.

PENICH, Mia: Portug: w *Extremadura*, mocne, z mocnym zam: i dobrym portem, o mil 14 od *Lisbona*. Dług: 9. *2*. ſzer: 39. *30*.

PENIGK, *Penica*, Mia: Niemieckie, w cyr: *Saxonii* wyż: w *Miſnii*, hołduie Elektorowi Saſkiemu. l. nad rż. *Mult*, o mil 2 od *Altenburg*. Dług: 30. *42*, ſz. 50. *56*.

PENISCOLA, *Peninſula*, M. Hiſz: w Kr. *Valencya*, mocne, na gòrże, nad morżem.

PENNAFIEL, *Pintia*, Mia: Hiſz: w *Caſtilii* ſtarey, ſławne z pałacu, zamku, i naylepſzych w Hiſz: ſyrow. l. nad rż. *Douro*, o mil 7 od *Valladolid*. Dł. 13. *53*. ſz. 41. *32*.

PENNON, *Pennonia*, For: Afr: na wyſepce, naprżeciw portu Algerſkiego.

PENNON *de Velez*, For: Afr: wyſtawiona od *Don Pedro de Navare* w roku 1508. l. na ſkale na morżu śrżodźiemnym, prży mieście *Velez*, wźięta prżez Murżynow w R. *1522*, ale wſtępnym boiem odebrali w R. 1664 Hiſz: ktòrym dotychczas hołduie. Dług: 13. *20*. ſzer: 35. *25*.

PENRYN, *Bolerium*, M. Ang: w Pr. *Cornovailles*, poſyła dwòch Deputatow na parlament. leży prży porcie *Falmouth*, o mil 72 od *Londynu*. Dług: 12. *30*. ſz. 50. *10*.

PENSILVANIA, Pr. Am: pòłn: prży kraiu Jroqueyczykow albo *Jroquois*, w zdrowym powietrżu, obſita w zboże, i owoce. Mieſzkaią Anglicy i Jndiani ludzcy, prżyiemni, wierżący jednego Boga, i nieśmiertelność duſzy; pod mocą Ang: ſą Powiaty *Buckingham*, *Cheſter*, *Filadelfia*, *Kent*, *Newcaſtr*, i *Suſſex*, te Pr. *Karol II* darował *Guilhelmowi Pen* Wodzowi Quakròw.

PENTHIEVE, Hrab: Fr. w *Bretagne*, zaſzczycone Xięſtwē i Par, od *Karola IX* w R. 1569, dla *Sebeſtyana de Luxemburg*; zamyka źiemię *Guingamp*, *Jugon*, *Moncontour*, i *Roche-Eſnard*.

PEQUIGNI, *Penciniacum*, M. Fr. w *Pikardii*: tu witał Ludwik XI Kròl Francuſki *Edwarda* Angielſkiego Kròla na moście umyślnie zrobionym. Tu okrutnie zabity *Guilhelm Longa Spada*. leży nad rż. *Some*, o mil 3 od *Amiens*. Dł. 19. *37*. ſz. 49. *58*.

PERA, Prżedmieście Carogrodzkie, rezyd: Poſłow Europeyſkich.

PERCHE, *Perticus*, Pr. Fr. na mil 15 wdłuż, 12 wſzerż, biorąca nazwiſko od laſu *Perticus Saltus*, dość żyżna i handlowna, prżyłączona prżez *Ludwika* do Korony Francuſkiey. *Beleſme* jeſt gł. gr. od pòłn: z *Normandią*, od wſch: *Beauce*, albo *Beaulſe*, od połud: *Maine*. od zachodu rżeką *Sarte*.

PERECZAS, *Peregia*, mia: w *Węgrżech* wyż: gł. Hr. ſwego nazwiſka, o mil 27 od *Tokay*. Dł. 41. *2*. ſz. 48. *32*.

PERESŁAW, *Pereslavia*. M. Polſkie, ludne i mocne, w Wojewodztwie Kiowſkim, hołduje Roſsyi. l. nad rżeką *Tribecz*, o mil 20 od *Kiowa*. Dłu. 50. *16*. ſz. 49. *46*.

PERESŁAW Rezańſki, Mia: Roſsyiſkie, gł. X. Rezańſkiego. Dł. 59. *30*. ſz. 54. *38*.

PERESŁAW Solſkoy, Mia: Roſsyiſkie, w X. *Roſtow*. Dłu: 57. *32*. ſz. 56. *28*.

PERGAM, *Pergamum*. Mia: w *Natoli* dawne, ſławne z wynaleźionego tu pargaminu. Biſkup jeſt Sufr: Smirneńſkim. Tu rodźił ſię ſławny *Galenus*, a teraz mieſzkaią Turcy pomieſzani z Grekami. leży nad rżeką *Kaik*.

PERIGORD, albo Perigort, *Ager Petrocorenſis*, Pr. Fr. na mil 33 wdłuż, 24 wſzerż, w zdrowym powietrżu: dźieli ſię na *wyżſzą*, albo *białą*, i *niż*: albo *czarną*: gr. od pòłn: z *Saintonge*, i *Angoumois*, od wſch: *Quercy* i *Limoſin*, od połud: i zach: *Agenois*.

PERIGUEUX, *Petrocorii*, M. gł. pomienioney pr. z Biſkupem Sufr: *Bourdeaux*. l. w dobrym kraju, nad rz. *Jsle*, o mil 12 od *Limoges*, 110 *Paryża*. Dłu: 18. *18*. ſz. 45. *18*.

PERLBERG, *Perlberga*, Niemieckie mia: w *Marchii* Brandeburſkiey, o mil 12 od *Wittemberg*.

PERMACOIL, For: Az. dawniey Francuſka, ale ją wźięli Anglicy podczas woyny z Francuzami w R. 1760.

PERMIA, al: *Permſk*, M. Roſs: gł. Pr. ſwego nazwiſka. l. nad rż. *Kama*, między rżekami *Dwina*, i *Oby*. Dług. 73. *55*. ſze: 60. *26*.

PERMIA ſtara. Mia: w teyże Prowincyi. Dług: 74. *55*. ſz. 56. *2*.

PERNAU, *Pernavia*, Miaſto i zam: Roſs: w *Jnflanciech*, mocne brane i odbierane w rożnych okolicznościach: dźieli ſię prżerżnięte rżeką *Pernau*, na ſtare i nowe: l. o mil 32 od *Rygi*. Dł. 42. 2. ſz. 58. *24*.

PERNES, *Pernæ*, Mia: Fr. w *Artois*, nad rż. *Clarens*, o mil 3 od

3 od *Bethune*, 7 *Arras*. Dł. 20. 6. ſz. 50. 29.

PERONNA, Mia: Fr. w *Piccardii*, mocne, nazwane *nienaruſzone*, bo ni od kogo do tychczas nie wźięte. Opaſawſzy go woyſkiem Hrabia *Henryk de Naſſau* w R. 1636 muſiał odſtąpić, ma zam: w ktorym Karol, *Proſty* nazwany, więżony nędznie zakończył życie. l. nad rż. *Some*, o mil 10 od *Amiers*, 11 *Cambray*, 32 *Paryża*. Dług: 20. 35. ſzer: 49. 55.

PEROUSE, Fr. mia: w Delfinacie wyż: uſtąpione Xiążęciu Sabaudyiſkiemu w R. 1698.

PERPIGNAN, *Elna*, M. Fr. gł. Pr. *Rouſſillon*, z zam: mocnym, Akad: założoną w R. 1349 od Piotra Krola Aragońſkiego, i Biſkupem Sufr: Narbońſkim. l. nad rzeką *Tet*, z pięknym moſtem, i nad rż. *Baſſe*, w okolicy żyżney w wino, częścią na pagorku, częścią na rowninie, o mil 12 od *Narbone*, 175 *Paryża*. Dłu: 20. 34. ſz. 42. 41.

PERSIA, *Perſia*, Kr. Az: przeżerżnięte gorą *Taurus*: Prowincye na połn: tey gory ſą gorące, południowe maią pomierne ciepło: w reſzcie kray jeſt rowny, ale piaſzczyſty, i nieurodzayny, przemyſłem tylko mieſzkańcow żyżny w owoce, wino wyśmienite, i morwowe drżewa, karmiące robaczki mnoſtwo jedwabiu toczące; ſą tu drogie kamienie, rożne kruſzce, i oſobliwſze źwierżęta. Zamyka Prowincye *Adirbeidzan*, *Choraſſan*, *Chuſiſtan*, *Eracaten*, al: *Jrack Agemi*, *Eſtarabad*, *Farſiſtan*, *Frak-Atzem*, *Kirman*, *Makeran*, *Manſanderan*, albo *Tabriſtan*, *Sabluſtan*, *Szirvan*, al: *Servan*, *Send*, *Sitziſtan*. Mieſzkań: ſą miernego wzroſtu, mocni, byſtrego rozumu, do nauk ſpoſobni, i przyjazni, ale nie wſtrzemięzliwi. Alkoranu trzymaiąſię, ale poniekąd nauce jego przeciwni, przeto przeciwni ſą i Tureckiey ſekcie, bardźiey jak Chrześcianie Zydom. l. nad *Caſpium*, jednak ſą tu i narody Pogańſkie, kłaniaiące ſię ſłońcu według dawnego odbrządku Perſkiego. Krol tuteyſzy rządźi jedynowładnie. nazywa ſię *Szah*. *Hiſpahan* jeſt gł. gr. od połnocy z *Cirkaſſią*, i *Caſpium*, od wſchodu Państwem *Mogolſkim*, od połud: cieśniną Perſką, *Ormus*, i częścią morża Indyiſkiego, od zachodu *Turcya* Az:

PERTH, albo *S. Johtſtoun*, Mia: Szkockie, gł. Hr. ſwego naz: tu dawniey koronowali ſię Krolowie Szkoccy. l. nad rzeką *Tay*,

Tay, o mil 10 od *Edemburg*, 119 *Londynu*. Dług. 14. 35. ſzer: 56. 30.

PERTOIS, *Pagus Pertiſus*, Okolica Francuſka, w *Champagne*, między *Champagne* właſną i X. Barſkim.

PERTUIS, *Pertuſium*, M. Fr. w *Provence*, w okolicy *Aix* żyżney, o mil 4 od *Aix*, 160 *Paryża*. Dł. 23. 15. ſz. 43. 44.

PERU, *Peruvia*, kray Am: połud: na mil 600 od połud: do połn: wdłuż, 50 wſzerż; bogaty, gdyż ma kruſzcze złote, ſrebrne, &c. ma laſy, i dość rożnego źwierża; rowniny, ktore polewać można ſą żyżne, wyżſze zaś mieyſca jałowe, poniewaź tu deſzcz nigdy niepada: a lubo jeſt pod paſem gorącym, nieznośne jednak w nocy jeſt źimno. doſzedł go *Franciſzek Pizar* Hiſzpan w R. 1529. Miało dawniey właſnych Panow *Incas* zwanych, ale go podbił w R. 1557 *Don Diego de Almagro*, Hiſzpan, i od tad mieſzkaią tu Hiſzpani i Jndyani, ktorych część przyięła wiarę Chrześciańſką: dźielą go Hiſz: na trży Staroſtwa nazwane *Audience*, *Quito*, *Lima*, al: *los Reyes*; i *Charcas*, al: *Plata*; pod rządami Vicereja potężnego. *Lima* jeſt gł. gr. od połn: z *Popayan*, od wſch: krajem Amazońſkim od połud: *Chili*; od zach: morżem *de Sud*.

PERUGIA, *Peruſia*, Mia: Wł. gł. w okolicy *Perugino*; ludne, z Biſkupem, i Akad: l. nad rż. *Tiber* i *Genna*, na pagorku, o mil 10 od *Aſſiſi*, albo *Aſſiżu*, 90 *Rzymu*. Dł. 30. 1. ſz. 43. 6.

PERUGINO, okolica Papieſka, na mil 30 wdłuż, i tyleż wſzerż; gr. od połn: z *Urbino*, od wſch: *Umbria*, od połud: *Orvietano*, od zach: *Toſcana*.

PESARO, *Piſaurum*, Miaſto Wł. w Xięſtwie *Urbino* gł. Pań: ſwego naz: z Biſk: Sufr: *Urbino*, i jego wſpaniałą Katedrą, obfite we wſzyſtko. l. na miłym pagorku, przy uściu rżeki *Foglia* w Adryatyckie morże, przy pagorkach, o mil 31 od *Urbino*, 156 *Rzymu*. Dług: 30. 35. ſzer: 43. 56.

PESCARA, *Aternum*, Miaſto i Marchia Neap: w *Abruzzo* dalſzey, z zam: przy uściu rż. ſwego naz: ktora poczyna ſię z Appeninow, i wpada w Adriatyckie morże, o mil 9 od *Citta di Penna*, 120 *Neapol*. Dł. 31. 55. ſzer: 42. 22.

PESHIERA, *Peſciera*, albo *Piſcaria*, Wł. mia: w *Veroneńſkim* z zam: i For: w powietrżu niezdro-

zdrowym; rezyd: Kaſztelana: wźieli go Wenetowie Xiążętom Mantuańſkim w R. 1441. l. nad jeźiorem *Garda*, o mil 15 od *Verona*. Dług: 28. 12. ſzer. 45. 23.

PESENAS, *Peſenacum*; Mia: i Hrabſtwo Francuſkie w *Languedoc* niż: dawne. l. nad rżeką *Pein*, o mil 8 od *Montpellier*, 162 od *Paryża*. Dług: 21. 6. ſze: 43. 28.

PEST, *Peſtum*, Mia: w *Węgrżech* wyż: gł. Hr. ſwego naz: opanowane przez Auſtryakow w R. 1686. l. naprżeciw *Buda*, nad *Dunajem*. Dł: 37. 10. ſzer: 47. 24.

PETAU, *Petavia*, Mia: Niem: w cyr: Auſtryackim, w *Stirii*, dawne. l. nad rż. *Drave*, o mil 14 od *Cillei*, 43 *Wiednia*. Dł. 34. 4. ſz. 46. 40.

PETER-VARADIN, albo *Peter Vardein*, Mia: w *Węgrżech* niż: w Xięſtwie *Sirmian*: w bliſkości wygrał krwawą bitwę Ceſarż nad Turkiem w R. 1716. l. nad *Dunajem*, o mil 18 od *Belgrad*. Dług: 38. 10. ſzer: 45. 20.

PETERBOROUG, *Petuaria*, Mia: i Hr: Ang: w Pr. *Northampton*, poſyła dwòch Dep: na parlament. l. nad rż. *Nen*.

PETERSBURG (S.) *Petropolis*, Mia: Eur: Roſsyiſkie. w *Jngrii*, założone od Piotra W. w R. 1703, wielkie, piękne, ſławne, i teraz gł. *Jmperium* Roſs: z Cittadellą, Akademią ſławną, wſpaniałemi domami; á jako Piotr W. miał do tego mieyſca przywiązanie, tak nic nie opuścił co by mogło to miaſto uczynić wſpaniałym, mocnym, bogatym i na podźiw handlownym. Wiele kupcow z *Wibor* i *Archangeł* oſiedli tu dla lepſzey wygody handlow z *Perſią*. l. na rożnych wyſepkach na rżece *Narwa*, i przeto podległe jeſt powodźiom: o ćwierć mili od uścia jey w morże Findlandſkie, albo *Sinus Finicus*, o mil 120 od *Stockolm*, 220 *Warſzawy*, 225 *Moſkwy*, 500 *Paryża*. Dług: 47. 58. ſzer: 54. 56.

PETIGLIANO, *Petiglianum*, Mia: Wł. w *Seneńſkim*, miało dawniey właſnych Hrabiow. leży przy gr: X. *Caſtro*, nad rż. *Lente*, o mil 10 od *Caſtro*, 54 *Sienna*. Dł. 29. 20. ſz. 42. 33.

PETRA, Mia: Az: dawniey gł. Pr. *Arabia Petrea*, teraz w gruźie leży.

PETRINA, al: Petrinia, *Petrina*, Croackie mia: hołduje Domowi Auſtr: l. nad rż. *Petrina*, ktò-

ktòra wpada w rżekę *Kulp*, o mil 7 od *Coloſtadt*. Dł. 34. 15. ſz. 45. 46.

PETZORA, Pr. Moſkiewſka pòłn: ponad morżem lodowatym, gòrżyſta, i tak źimna, że rżeki od Maju tylko do Auguſta płyną. W tey Pr. jeſt 1 rżeka, i nad nią miaſto tegoż naz: *Petzora*. Dł. 77. 15. ſz. 67. 40.

PEYRUSSE, Mia: Fr. w *Rovergue*, gł. okolicy z zam: l. na gòrże, pod ktòrą idźie rżeka *Diege*, o mil 4 od *Cadena*, 109 *Paryża*. Dług 18. 40. ſzer: 44. 36.

PFEIMB, Niem: mia: i zam: w cyr: *Bavarſkim*, nad potokiem ſwego naz: Dł. 29. 58. ſzer: 49. 30.

PFORTZEIM, Mia: Szwabſkie, w Marchii *Baden-Durlach*, z dawnym zam: nad rż: *Entz*, o mil 8 od *Spira*. Dł. 27. 17. ſz. 47. 55.

PFULLENDORFF, *Bragadurum*, M. Niem: w cyr: Szwabſkim, wolne, nad rż. *Andeſpach*, o mil 11 od *Coſtantz*, 15 *Ulma*. Dł. 26. 58. ſz. 48.

PHALBURG, obacz *Faltzburg*.

PIANEZZA, Mia: i zam: Wł. w *Piemonte*, nad rżeką *Dora*, o milę od *Wenecyi*, 3 *Turin*.

PIANOSA, *Planaſia*, wyſep na morżu Toſkańſkim, na mil 5 wdłuż, 2 wſzerż, między wyſpami *Corſica* i *Elba*. Dłu: 28. 2. ſz. 42. 46.

PICA, albo *Pico*, wyſep na *Oceanie*, jeden z *Azores*, nazwany od gòry *Pik*, na mil 15 wkoło, żyżny, i obfity w bydło, o mil 18 od *Terca*. Dł. 349. 30. ſz. 38. 35.

PICCARDIE, Pr. znaczna Fr. żyżna w zboże, i owoce, handlowna, gdyż ma rżeki i morże, ktòre jeſt obfite w ryby; dźieli ſię na *Wyżſzą*, w ktòrey jeſt *Vermandois*, i *Tierrarche*; *Srżednią*, w ktòrey ieſt Hr. *Amiens*, i *Santerre*; i *Niżſzą* w ktòrey jeſt *Boulognois*, *Pontieu*, &c. Mieſzkańcy ſą odważni, ſzczerży, bez ceremonii, uporni w zdaniu, do nauk ſpoſobni; *Amiens* jeſt gł. gr. od pòłn: z *Hannonią*, *Artois*, i morżem, od wſch: *Champagne*, od połud: z *Jsle France*, od zach: z *Normandią* i *Manche*.

PIĘC KOSCIOŁOW, *Quinque Eccleſiæ*, Mia: w *Węgrżech* niż: z Biſkupem Sufr: *Strigońſkim*, z żam: dawnym, w ktòrym wyźionął duſzę Suliman Turecki w R. 1566, wźięte przez Ceſarża w R. 1686, ktòremu hołduie. leży o mil 10 od *Dunaju*, 44. *Budy*.

dy. Długości 36. *35.* ſzerokości 46.

PIEMONTE, *Pedemontium*, X. Wł. ludne, żyżne w tartuſle białe i ſmaczne; w gòrach, ktòremi okrażone jeſt, ma kruſzcze złote, ſrebrne, miedźiane, i rudy żelazne: w rżekach ryby, w laſach dźiczyznę: miaſta i wſie ſą tak gęſte, że ſię prawie jedne drugich tykaią. Mieſzkańcy ſą przyjemni, wierni Panu, gorliwi Katolicy, hołduią Kròlowi Sardyńſkiemu. *Turin* jeſt gł. gr. od pòłn: z *Valeſią*, od wſchodu *Mediolańſkim*, od połud: Hrab. *Nice*, albo *Nzza*, od zach: *Daulfine*, albo *Delfinatem*.

PIENZA, *Pientia*, Wł. mia: Toſkańſkie, w *Seneńſkim*, z Biſk: Sufr: *Siena*, o mil 30 od *Siena*, 60 *Florencyi*. Dłu: 29. *20.* ſz. 43. *4.*

PIERRE-le-MONTIER (S.) *S. Petri Monaſterium*, Fr. mia: w *Niwernois*, z okolicą. l. między gòrami, przy bagnach, o mil 5 od *Nevers*, 60 *Paryża*. Dług: 21. *45.* ſz. 46. *47.*

PIGNEROLO, *Pinarolium*, Wł. mia: w *Piemonte*, przy weyściu w dolinę *Perouſe*; było pod Hiſzpanami od R. 1630. do 1696; ktòrży go wzmocnili. ale traktatem w R. 1696 zburżone, i oddane X. *Sabaudii*. l. przy granicy Franeuſkiey, nad rż. *Chiuſon*, o mil 22 od *Turin*, 45 *Caſal*. Dł. 24. *59.* ſz. 44. *32.*

PILSEN, *Pelſina*, M. Czeſkie, gł. cyrkułu ſwego naz: piękne i mocne, brane i odbierane podczas woyen Czeſkich. Tu leżało w R. 1733 woyſko Auſtryackie, ktòrego część weſzła w *Polſkę*, á część do *Włoch*. l. nad złączeniem rżek *Miſa* i *Watt*, ku granicy *Palatinatu* niżſzego Bawarſkiego, o mil 18 od *Praga*, 21 *Egra*. Dług: 31. *30.* ſzer 49. *46.*

PILTYN, M. Kurlandſkie. gł. okolicy ſwego naz: między *Goldingą* i *Windawą*, nad rż. *Windawa*. Długo: 39. *45* ſzer: 57. *15.*

PILZNO, *Pilſna*, Mia: Polſkie w Woiewòdztwie Sandomirſkim, nad rz. ſwego nazwiſka, o mil 25 od *Krakowa*.

PINGLEANG, *Pingleanum*, Mia: Chińſkie, gł. Pr. *Chenſi*, z wſpaniałym pałacem i kościołami, ma pod ſobą 10 miaſt w okolicy miłey i żyżney. Dł. 124. *18.* ſz. 37. *12.*

PINGL, *Pinglum*, M. Chińſkie, 4 gł. Pr. *Quanſi*, ma pod ſobą 8 miaſt. l. nad rż. *Ly*. Dł. 126. *44.* ſz. 26. *25.*

PINGYANG, *Pingianum*, M. Chińſkie, gł. Pr. *Xanſi*, piękne, ludne, ma pod ſobą 34 miaſt, w okolicy miłey i żyżney, nad rż. *Fuen*. Dł. 128. *14.* ſz. 31. *19.*

PINHEL, *Pinellum*, Portug: mia: w Pr. *Tra los Montes*, gł. Powiatu ſwego nazwiſka, mocne przy złączeniu rżek *Coa* i *Pinhel*, o mil 10 od *Guarda*. Dł. 11. *18.* ſz. 40. *42.*

PINNENBERG, al: *Pinneberg* Hrab: Holſztyńſkie, w *Stormarii*. *Pinnenberg*, *Pinnenberga*, Miaſto mocne jeſt: gł. graniczy od połn: Staroſtwem *Stemberg*, od wſch: *Segeberg* i *Frittou*, od połud: rż. *Elba*, od zach: *Crempen*.

PINOS, wyſep Am: pòłn: na mil 10 wdłuż, 6 wſzerż, obfity w paſtwiſka, ale nie w ludźie. l. na pòłn: wyſpu *Cuba*, od ktòrego dźieli go głęboka cieśnina morſka.

PINSK, *Pinſcum*, Mia: Litewſkie grodowe, z Biſkupem obrżądku Greckiego, dawniey znaczne, ale przez Kozakow zruynowane. l. nad rż. *Pina*. Dł. 44. *25.* ſz. 51. *58.*

PINSKI Powiat Seymikuie w *Pińſku*, obiera dwòch Deputatow na Trybunał, i dwòch Poſłow na Seym.

PIOMBINO, *Plumbinum*, M. Wł. gł. X. udżielnego ſwego nazwiſka, między *Seneńſkim* i *Piſańſkim*, z For: w ktòrey Kròl Neapolitańſki ma prawo trżymać garnizon: leży nad morżem Toſkańſkim, o mil 13 od *Livorno*, 51. *Siena*. Dł. 28. *18.* ſz. 42, *57.*

PIOTR i PAWEŁ (S.) *S. Petrus & Paulus*, rż. Am. wychodźi z gòr *Chiava*, wpada w morże między wyſpą *Boun* i *Tarbajco*.

PIOTRKOW, *Petricovia*, M. Wielkopolſkie, w Woiewodztwie Sieradzkim, ludne: dawniey tu obierano Kròlow, á teraz co pòłroku bywa Trybunał Wielkopolſki. l. nad rż. *Pilica*, o mil 15 od *Sieradzia*, 25 *Krakowa*. Dł. 37. *30.* ſz. 51. *18.*

PIPELY, M. Jndyiſkie, w Kr. *Bengala*. l. na piękney ròwninie nad rżeką *Pipely*, o mil 4 od uścia jey. Dł. 106. *20.* ſz. 21. *40.*

PIQUEBUSE, Konwent przy *Paryżu*, z ktòrego Poſłowie Mocarſtw Katolickich wiazd czynią do *Paryża*.

PIRENEYSKIE gòry, przeciąg gòr, na mil 80 od Oceanu do Śrżòdźiemnego morża, dźielą Hiſz: od Francyi, i maią ròżne nazwiſka od mieyſc przyległych.

PIRI, Pr. Afr: w Kr. *Loang*,

żyżna. Mielzkaúcy ſą ſpokoyni i łagodni.

PISA, *Piſæ*, Mia: Toſkańſkie, głowa *Piſano*, piękne; przed 500 lat mocna Rp. zawoiowana w R. 1406 przez Florentczykow i więcey dźiś nad 38000 duſz nie liczy, z trzema zamkami, Akad: Arcybiſkupem, i jego Katedrą wſpaniałą, przy ktòrey ſławna ſtoi krzywa wieża: robią tu galery X. Toſkańſkiego. Tu ſię pogodźił w R. 1663 z Kròlem Fr. Papież urażony od Posła Francuſkiego. l. przerżnięte rzeką *Arno*, na ktòrey trzy moſty, jeden z białego marmuru, o mil 6 od morza, 12 *Livorno*, 52 od *Florencyi*. Dł. 27. *59*. ſz. 43. *42*.

PISANO, okolica Toſkańſka, na mil 52 wdłuż, 30 wſzerż, obfita: gr. od pòłn: *Florenςſkim*, i Rzecząpoſpolitą Luceńſką, od wſch: *Seneńſkim*, od zach: morzem.

PISCADORES, wyſpy Az: między *Formoſa* i *Chiną*, obfite w kozy, ale nieludne.

PISCO, Mia: Ameryki południowey w *Peru*, w Audiencyi *Lima*, w okolicy żyżney w wino i wyśmienite owoce, o ćwierć mili od morza. Dł. 304. ſz. połud: 14.

PISTOJA, *Piſtoria*, Mia: Toſkańſkie, wielkie, gł. okolicy ſwego nazwiſka, dawniey Rp. ale zginęła razem z Piſańſką: dźiś nieludne, z Biſk, Sufr: Florencſkim. l. na żyżney rowninie, pod Appeninami, nad rzeką *Hella*, o mil 24 od *Florencyi*, 26 *Piſa*. Dł. 28. *30*. ſz. 43. *55*.

PITAN, Pr. Az. Mogolſka, na wſch: *Gangeſu*.

PITHA, albo *Pithea*, al: *Lappia de Pitha*, Pr. w *Lappii* Szwedzkiey przerżnięta rzeką *Pitha*.

PITSCEN, Szląſkie m. w X. *Briegłu*. Maxymilian Xiąże Auſtryacki obrany Krolem Polſkim w R. 1588 tu w niewolą poſzedł, i przymuſzony zrzekł ſię Krolestwa. Dł, 35. 57. ſz. 51. *10*.

PISIGHETONE, *Piſelia*, Wł. mia: w *Cremońſkim*, z Cittadellą. Tu *Francíſzek* I Krol Francuſki ſiedźiał w niewoli pòki nie był przeprowadzony przez Karola V. do Hiſzpaniy: wźięte w R. 1733. l. nad rż. *Serio*, niedaleko złączenia jey z *Adda*, o mil 12 od *Cremona*. Dł. 27. *18*. ſz. 45. *12*.

PLACENCYA, albo *Piacenza*, Placencſkie X. część X. Parmeńſkiego: gr: od wſch: z Xięſtwem Parmeńſkim. od połud: Genueńſkiu, od zach, i pòłn: X. Medyolańſkim.

PLACENCYA, al: Piacenza, *Pla-*

Placentia, Mia: gł. pomienionego Xięſtwa, piękne, i ludne, z Biſkupem Sufraganem Bonońſkim, z zam: wſpaniałym pałacem Xiążęcia, i pięknemi domami; widźieć tu jeſzcze przepaść, w ktòrą buntownicy zabiwſzy *Ludwika Farneziuſza* wrzucili: pod tym miaſtem w R. 1746 naſtąpiła bitwa nazwana *Placencſka*: z przegraną Francuzow, i Hiſz: pp ktòrey Auſtryakom doſtało ſie miaſto, i nieprzyiacielſka zbroiowania. Tu rodźił ſie *Grzegorz X.* Papież, i *Rafał Fulgoſo*. l. po prawey ſtronie rzeki *Po*, w okolicy miłey, i żyżney, o mil 40 od *Parma*, 100 *Turin*. Dług: 27. *18*. ſz. 45. *5*.

PLACENCYA, *Placentia*, M. Hiſz: w Pr. *Guipuſcoa*, na niźinie *Marquena*, poddało ſię Aliantom w R. 1706, ale potym wròciło ſie pod poſłuſzeńſtwo Krola Hiſzpańſkiego. l. nad rzeką *Deva*, o mil 10 od *Bilbao*, 25 *Pamplona*. Dł. 15. *2*. ſz. 43. *16*.

PLACENCYA, *Placentia*, M. i port Am: na brzegu *Terra nova*, uſtąpione Anglii traktatem Utrechtſkim. Dł. 325. *40*, ſz. 47. *40*.

PLANIEZ, wyſep nad śrzòdźiemnym morzu, ku brzegowi Fr. *Marſilſkiemu*.

PLASENCIA, *Placentia*, M. i X. Hiſz: w *Extremadura*, piękne z Biſk: Sufr: *Toletańſkim*; i zam: l. między gòrami, na ròwninie miłey i żyżney, nad rż. *Xero*, o mil 27 od *Madrid*, 33 *Toledo*. Dł. 12. *30*. ſz. 39. *50*.

PLATA, *Argentea*, Miaſto Am: połud: w *Peru*, gł. Pr. *Los Charcas*. z Arcybiſk: fundowanym w R. 1603. l. nad potokiem *Chachimao*, o mil 200 od *Cuſco*. Dł. 314. *8*. ſz. połud: 20. *10*.

PLATA, Pr. Paraguayſka, maiąca miaſta *Bueves*, *Corrientes*, *S. Fè*, i *S. Lucya*.

PLATA, rż. Am: połud: od pomienioney Pr. biorąca naz: poczyna ſię w Staroſtwie *los-Charcas*, idźie przez *Paraguay*, ſzeroka na mil 20 albo 30, wpada w morze *de Nort*. będąc przy uściu ſzeroka na mil 60.

PLATA, wyſep przy *Peru*, ku brzegom *Quito*, na mil 2 wkoło, á pòłtory wſzerż, okrążony przykremi ſkałami.

PLAVEN, *Plava*, Mia: Niemieckie w cyr: *Saſkim*, w kraju *Woigtland*, ma 4 jarmarki na rok, l. nad rż. *Eſter*, o mil 20 od *Erford*, 27 *Drezna* Dł. 29. 57. ſz. 50. *30*.

PLAVEN, *Plava*, Mia: Niemieckie, w cyr: *Saſkim* wyż: w

Xięſtwie *Meckelburg*, przy granicy Marchii *Brandeburſkiey*, nad jeziorem ſwego nazwiſka, i potokiem wpadaiącym w *Elbę*, o o mil 21 od *Guſtrow*. Dług: 30. *20*. ſz. 53. *40*.

PLESKOW, *Pleſcovia*, Mia: Roſsyiſkie, gł. X. ſwego naz: z Arcybiſk: i zam; dźieli ſię na 4 części, przy uściu rżeki *Muldow* w jezioro *Pleſkow*, o mil 31 od *Narwa*, 60 *S. Petersburg*. Dł. 46. *20*. ſz. 57. *34*.

PLESSIS les TOURS, pałac Krola Francuſkiego, przy *Tours*, założony w miłym mieyſcu od *Ludwika XIII*, ktory tu umarł w R. 1643.

PLIMOUTH, *Plimutum*, Mia: i Hr. Ang: w Pr. *Dewonia*, z naylepſzym w tym Krolеſtwie portem przy *Cittadelli*, i 3. zam: leży nad uściem rż. *Plim*, o mil 93 od *Londynu*. Dług: 13. *30*. ſz. 50. *22*.

PŁOCK, *Plocia*, Mia: Wielkopolſkie, w Woiewodztwie *Płockim*, z zam: i Biſk: Sufr: *Gnieźnieńſkim*, ma wſpaniałe Kościoły. l. na gorże, nad *Wiſłą* o mil 8 od *Jnowrocławia*, 22 *Warſzawy*. Dł. 37. *44*. ſz, 52. *32*.

PŁOCKIE Woiewodztwo, ma Powiaty *Płocki*, *Bielſki*, *Sierpſki*, *Raciążki* i *Płońſki*: gr. od połn: ż *Pruſami*, od wſch: Woiewodztwem Mazowieckim, od połud: *Wiſłą*, od zach: *Jnowrocławſkim*.

PLOEN, *Plona*, Mia: w Xięſtwie Holſztyńſkim, gł. X. ſwego naz: w *Wagrii*, z zam: otoczone jeziorem *Ploen*, o mil 4 od *Kiel*, 8 *Lubeck*. Dł: 28. *3*. ſz. 54 *15*.

PLOMBIERES, mia: w *Lotaryngii*, w *Voſgeſkim*, z cieplicami zdrowemi między gorami *Voſges*, o mil 2 od *Remirmont*. Dł. 27. *12*. ſz. 47. *59*.

PLUVIERS, *Pithuerium*, Fr. mia: w *Blaiſois*, z potokiem, o mil 7 od *Eſtampen*, 9 *Orleans*, 18 *Paryża*. Dł. 19. *55*. ſz. 48. *10*.

PLYMBTON, Mia: Angielſkie; w Pr. *Devonia*, poſyła dwoch Deputatow na parlament, o mil 96 od *Londynu*. Dł. 14. *40*. ſz. 50. *20*.

PO, *Padus*, rżeka Wł. naycznaczniey ſza. zaczyna ſię w *Piemonte*, pod gorą *Viſo*, w Marchii *Saluzzo*, idźie przez wielką część *Włoch*, przyimuie wiele rżek, wpada wielą uściami w morże Weneckie.

POCZAJOW, ſławna Matki Boſkiey cudownego Obrazu świątnica, z Klaſztorem Bazyliańſkim: rezydencya tegoż Zakonu Generała. Tu w roku 1673 Turkom, ktorym *Polſkę* puſtoſzącym żadna For: oprżeć ſię niemogła, oparła ſię gora *Poczajowſka* nie murami, gdyż paliſadą tylko ogrodzona była, nie woyſkiem, ale Matki Boſkiey mocą, ktora Niebieſkie przeciwko nieprzyiaciołom Krzyża S. uſzykowawſzy woyſko, niezmiernym Biſurmanow napełniła ſtrachem, że ci wielkim nieporządkiem uchodźić jeden drugiego rażąc muſieli. l. o mil 2 od *Krzemieńca*. Dł. 48. *48*. ſz. 50. *58*.

PODLASIE, *Podlachia*, Wojewodztwo *Małopolſkie*, zamyka źiemię *Mielnicką*, *Drohicką*, i *Bielſką*. Ziemia *Bielſka* ſeymikuje w *Brańſku*, *Drohicka* w *Drohiczynie*, *Mielnicka* w *Mielniku*: *Bielſka* z *Mielnicką* obiera na przemiany po jednym Deputacie, raz z *Mielnickiey* w *Mielniku*, drugi raz z *Bielſkiey* w *Brańſku*. Także od tych 2. źiem Kommiſsarż 1. *Drohicka* co rok obiera Dep: każda zaś po dwoch Poſłow na Seym: gr. od połn: *Pruſami* i *Litwą*, od wſch: tąż, od połud: Woiewodztwem *Lubelſkim*, od zach: Woiewodztwem Mazowieckim.

PODOLE, *Podolia*, Woiewodztwo Małopolſkie, obfite w zboże, paſtwiſka, laſy, dźiczyznę, podległe zapędom Haydamackim: graniczy od połn: Woiewodztwem *Wołyńſkim*, od wſch: Bracławſkim, od połud: *Mołdavią*, od zach: Woiewodztwem *Ruſkim*.

POGGIO, mieyſce dla rozrywki Wiel: Xiążęcia *Toſkańſkiego*, z pięknym pałacem przy *Florencyi*. Dł. 29. *10*. ſz. 43. *42*.

POICTIERS, albo Poitiers, *Pictavium*, Mia: Fr. naywiękſze w Kr. Francuſkim, gł. *Poictou*, nieludne, z Biſkupem Sufraganem *Bourdeaux*, fundowanym w R. 560, i Akademią ſławną fundowaną w R. 1431. Tu była bitwa w R. 1356, gdźie w niewolą poſzedł Krol *Jan*. l. nad morżem, nad rżeką *Clain*, o mil 21 od *Tours*, 74 *Paryża*. Dł. 18. ſz. 46. *35*.

POICTOU, albo Poitou, *Pictavia*, Pr. Fr. na mil 75 wdłuż, 25 wſzerż, żyżna, dźieli ſię na wyżſzą i niżſzą. *Poictiers* jeſt gł. gr. od połn: z *Bretagne* i *Anjou*, od wſch: *Touraine* i *Berry*, od połud: *Saintonge* i *Angoumois*, od zachodu morżem *Aquitańſkim*.

POISSY, *Piſſiacum*, mia: w *Isle de France*, dawne, przy leſie *S. Germana*, dawniey rez: Krolow Francuſkich, ſławne z wydania na świat *S. Ludwika*, i z Seymu, ktory tu był w R. 1561, nazwa-

zwanego *Rozmowa Poiſſy*, o mil 6 od *Paryża*. Dług: 19. 42. ſz. 48. 55.

POKUCIE, *Pocutia*, kray Polſki, przy gr. *Tranſilvańſkiey*, i *Węgierſkiey*, obfity w pſzenicę, żywe ſrebro, jelenie, ſòl, pſtrągi: ma na pòłn: *Polſkę*.

POLA, Wł. mia: na połud: *Iſtria*, z dobrym portem, Biſkupem Sufr: *Udine*, nad morżem, o mil 54 od *Capo d' Iſtria*, 96 *Wenecyi*. Dł. 31. 42. ſz. 45. 6.

POLANA. Mia: Wł. w *Sycyliy*, w Pr. *Demona*, przy morżu.

PALESINE di ROVIGO, Pr. Wł. *Wenecka*, na mil 56 wdłuż, 21 wſzerż, żyżna. *Rovigo* jeſt gł. gr. od pòłn: *Padewſkim*, od wſch: *Dogado*, od połud: *Ferrarſkim*, od zach: *Verońſkim*.

POLICANDRO, *Philocandros*, wyſep na *Archipelagu*, jeden z *Ciclades*, pełny ſkał, i laſow: ma miaſteczko tegoż naz: i klaſztor Bazyliańſki *S. Saby*. Dług: 43. ſz. 56. 36.

POLICASTRO, *Policaſtrum*, Mia: Wł. w Kr. Neap: dawſzym prawie zepſowane, Biſkup tuteyſzy Sufr: *Salerneńſki* rezyduje w bliſkim miaſteczku. l. nad rż. ſwego naz: o mil 60 od *Salerno*, 100 *Neapol*. Dł. 33. 15. ſz. 40. 7.

POLIGNANO, *Polinianum*, Mia: Neap: w źiemi Barſkiey, z BiſkupemSufraganem *Barſkim*, l. niedaleko morża. o mil 24 od *Bar*. Dł. 24. 58. ſz. 41. 13.

POLIGNY, *Poliniacum*, Fr. mia: w *Franche Conte*, gł. okolicy w Dyec: *Beſancon*. l. nad pokiem, od mil 5 od *Salins*, 13 *Beſancon*. Dł. 23. 22. ſz. 46. 50.

POLITIO, albo Polizzi, *Politium*, Mia: Sycyliyſkie, na niżinie *Demona*, pod gòrą *Madonia*, o mil 42 od *Palermo*. Dłu: 31. 45. ſz. 37. 50.

POLLINA, *Apollonia*, Eur: Tureckie, mia: w *Albanii*, dawne, z Arcybiſkupem, o mil 6 od *Duracium*.

POŁOCK, Mia: Litewſkie, z zam: w ktòrym Katedra wſpaniała Arcybiſkupa Ruſkiego, i klaſztor przy niey Bazyliańſki, od Rp. za Krola *Michała* ku czci Bł. M. *Jozafata* Arcybiſkupa tuteyſzego ufundowany. Wźięte było to Miaſto przez Moſkalow w R. 1563, i w tymże odebrane przez Krola Batorego. Ma *Collegium* ſławne Jezuickie l. przy uściu *Połoty* w *Dzwinę*, o mil 20 od *Witepſka*, 30 *Braſławia* Litewſkiego. Dług: 47. 30. ſz. 55. 33.

POŁOCKIE Woiewodztwo,

wol-

wolnemi głoſami obiera Woiewodę, przy ktòrym jeſt Grod *Połocki*: ſeymikuie w *Połocku*, obiera dwòch Deputatow na Trybunał Litt: i dwòch Poſłow na Seym: gr. od pòłn: *Moſkwą*, od połud: z *Oſzmiańſkim*, i rż. *Dzwiną*, od zach: Woiewodztwem *Witepſkim* i *Inflantami*.

POLSKA, *Polonia*, wielkie Kr. Eur: obfite w zboże, rożne kruſzce, źioła, miod, rożne drzewa na okręty, i jeźiora obfite w ryby. Dźieli ſię na Małą i wielką Polſkę, i Wiel: X. Litewſkie á potym na rożne Woiewodztwa. Rżądy ſą przy Krolu i Rp. lud jeſt do nauk ſpoſobny, odważny, ſzczery, ale ſprawiedliwości mało pilnuiący, wiarę Katolicką utrżymuiący, pomieſzany jednak gdźie niegdźie z Dyſſydentami: ma w rożnych mieyſcach po dwòch Biſkupow według Ruſkiego i Rżymſkiego obrządku, obudwuch z juryzdykcyą. Szlachta Wieśniakow ma za niewolnikow, á Zydźi wielkie maią wolności. *Krakow* jeſt gł. á *Warſzawa* rezyd: Krolewſka: gr: od pòłn: i wſch: z *Roſſyiſkim* Państwem. od połud: *Węgrami*, *Tranſylwanią*, *Moldawią*, od zachodu *Szląſkiem*, *Brandeburią*, i *Baltyckim*.

POMEGA, *Pompaniana*, jedna ze trzech wyſpow *Marſylſkich*, przy wyſpie *Iff*.

POMERANIA, Pr. i X. Niemieckie, w cyr: *Saxonii* wyżſzey przedźielone na dwie części rż. *Viadro*, toieſt na dalſzą i bliżſzą: hołduie częścią Kr. Pruſkiemu, częścią Szwedzkiemu. *Szczecin* jeſt gł. i jeſt Pruſki: gr: od pòłn: Balt: od wſch: *Pruſami* i *Polſką*, od połud: Marchią *Brandeburſką*, od zachodu Xięſtwem *Meckelburg*.

POMORSKIE Woiewodztwo, zaamyka część *Pomeranii*, *Pomezanii*, *Kaſzuby* i *Zuławy*. *Gdańſk* jeſt gł. gr. od pòłn: Balt: od wſch: *Pruſami*, od połud: *Polſką*, od zachodu *Pomeranią* dalſzą.

PONDICHERI, albo Ponticheri, *Pontierium*, Mia: w *Indy* wſch: na brż: *Coromandel*, wielkie, piękne, z zam: ma tu handel kompania Indyiſka Francuſka, wźięte przez Holl: w R. 1693 ale traktatem Ryſwickim oddane. Mieſzkaią Indyiani i Europeyczycy. Dł. 98. 7. ſz. 11. 56.

PONS, *Pontium*, Fr. miaſteczko w *Saintogne*, ſławne za czaſow Hugonottow. l. na pagòrku przy rżece *Suigne*, o mil 4 o *Saintes*. Dł. 17. 3. ſz. 45. 34.

PONS

PONT de TOMIERS (S.) *Pontiopolis*, Fr. mia: w *Languedoc* niż: z Biſk: Sufr: Narbońſkim poſtanowionym w R. 1318. leży między gòrami, w ktòrych znayduie ſię marmur, o mil 9 od *Narbone*, 155 *Paryża*. Dł. 20. *28*. ſz. 43. *50*

PONS de ARCHE, *Pons Arcus*, Fr. mia: w *Normandyi* wyż: w Dyec: *Eureux*, z dobrym zam: po koronacyi *Henryka IV* Kròla Francuſkiego naypierwſze poddało mu ſię. l. nad rż. *Seyne*, o mil 3 od *Roven*, 22 *Paryża*. Dł. 18. *48*. ſz. 49. *18*.

PONT-ARLIER, Mia: Fr. w *Franche-Conte* z zam: jeſt kluczem do *Szwaycaryi*. l. nad rżeką *Droux*, przy gòrże *Jura*.

PONTEAU-de-MER, *Pons Audomari*, Mia: Fr. w *Normandii* w Dyec: *Liſieux*, opaſane murem l. nad rż. *Rille*, o mil 7 od *Liſieux*, 31 *Paryża*. Dł. 18. *16*. ſz. 49. *22*.

PONT-BEAUVOISIN. *Pons Bellovicinus*, Mia: przy granicy *Sabaudyſkiey*, nad rż. *Guier*, niedaleko *Rhone*.

PONT-de-CE, *Pons Gaji*, M. Fr. w *Anjou*, z zam: i moſtem ſławnym z przegraney woyſka *Maryi de Medicis*. l. nad rż. *Loire*, o milę od *Angers*, 71 *Paryża*. Dł. 17. *4*. ſz. 47. *23*.

PONT du CASTEL, *Pons Caſtelli*, Fr. mia: w *Auvergne*. l. nad rż. *Allier*.

PONT S. ESPRIT, *Pons S. Spiritus*, M. Fr. w *Languedoc* niż: w dyec: *Uſez*, z zam: nad rżeką *Rhone*, na ktòrey ma piękny moſt o mil 7 od *Viviers*, 8 *Uſez*, 140 *Paryża*. Dł. 22. *21*. ſz. 44. *17*.

PONT l'EVESQUE. *Pons Episcopi*, Mia: Fr. w *Normandii*, nad rżeką *Touque*, o mil 3 od morża i *Honfleur*, 4 *Liſieux*, 36 *Paryża*. Dł. 17. *48*. ſz. 49. *17*.

PONT FRAET, albo *Pons freti*, Mia: Ang: w Hr. *Yorck*, mocne z zam: poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rż. *Arck*, o mil 66 od *Londynu*. Dł. 13. *12*. ſz. 53. *37*.

PONT du GARD. *Pons Gardonis*, moſt Fr. w *Languedoc* niż: na rżece *Gardo*, i na nim rura dźiwney Rżymian roboty, ktòrą idźie woda do *Nimes*.

PONT S. MAIXENCE, m. w *Jsle de France*, nad rż. *Oiſe*, o mil 3 od *Paryża*. Dł. 20. *15*. ſz. 49 *18*.

PONT a MOUSSON, *Muſſipontum*, Mia: i Hr. w *Lotaryngii*. z Akad: fundowana od *Karola III* Xiążęcia Lotaryńſkiego. w roku 1572. Oyczyzna *Jana Barclajuſza*. l. przerżnięte rżeką *Moſel*

na dwie części, z ktòrych jedna należy do Dyec: *Toul*, druga do Dyec: *Metz*, o mil 5 od *Metz* i *Nancy*, 70 *Paryża*. Dł. 23. *41*. ſz. 48. *58*.

PONTOURSON, *Pons Urſonis*, Mia: Fr. w *Normandii* niż: dawniey For: przeciwko najazdom Bretanow, ale potym zburżona. l. nad rż. *Cooſnon*, przy gr. *Bretagne*, o mil 3 od *Auranches*, 13 *Paryża*. Dł. 16. *8*. ſz. 48. *33*.

PONTE de LIMA. *Forum Limicorum*, albo *Lamia*, Mia: Portug: w Pr. *Entre Douro e Minho*, z pięknym pałacem i moſtem na na rżece *Lima*, o mil 5 od *Braga*, 72 *Liſbona*. Dł. 9. *26*. ſz. 41. *38*.

PONTE STURA, Wł. mia: w *Monferrato*, przy złączeniu rż. *Stura* z rżeką *Po*, o mil 6 od *Caſal*, 12 *Vercelli*. Dł. 25. *56*. ſz. 45. *7*.

PONTE-VEDRA, *Pons vetus*, Mia: Hiſz: w *Gallicii*, niedaleko uścia rż: *Leriz*, gdźie ſię poławiaią ſardele, ktòremi handluią. Dł. 9. *28*. ſz. 42. *18*.

PONTEBA, al: Ponte a Fella Mia: na gr. Włoſkiey i *Carintii*. l. nad rżeką *Fella* dźielącą Pań: Auſtr: od Weneckiego, na ktòrey jeſt moſt nayczęſtſzy przeiazd do przebycia gòr *Alpes*.

PONTIEU, *Pagus Ponticus*, Powiat i Hr. Fr. w *Piccardii*, obfity w zboże, i owoce. l. między rżekami *Canche* i *Some*, z Miaſtem gł. tegoż nazwiſka.

PONTREMOLE, *Apua*, M. Toſkańſkie przy gr. Parmeńſkiey i Rp. Genueńſkiey z zam: przedane przez Hiſzpanow Xiążęciu Toſkańſkiemu w R. 1650. l. pod Appeninem, o mil 48 od *Genui*, 90 *Florencyi*. Dł. 27. *30*. ſz. 44. *25*.

PONTOYSE, *Pontiſara*, M. Fr. gł. *Veſſin*, z zamkiem; wźięte przez *Karola VII* Anglikom w R. 1442. l. na gòrże między *Oyſe*, na ktòrey moſt daiący miaſtu nazwiſko; i rżeką *Vione*: o mil 7 od *Paryża*. Dł. 19. *45*. ſzer: 49. *3*.

PONZA, albo Ponzia, *Pontia*, wyſep Wł. na śrżòdźiemnym morżu; przy brżegu Włoſkim na wchodźie w cieśninę *Gaeta*, na mil 15 wkoło. Dł. 30. *40*. ſz. 40. *58*.

POOL, Ang: mia: w Prow: *Dorcheſter*, z bogatym portem: poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 44 od *Londynu*. Dł. 15. *50*. ſz. 50. *44*.

POPAYAN, *Popaiana*, Prowincya Am: pòłn: w nowym Kr. *Granada*; między *Panama*, *Quito* i morżem *de Sud*: obfita w złoto;

to i kamienie drogie: doſzedł jey w roku 1536 *Sebeſtian Belalcazar* Hiſzpan, hołduie częścią Hiſz: á część wolna z dźikiemi ludźmi, ktòrży zawſze woiują z Hiſzpanani.

POPAYAN, Mia: gł. pomienioney Pr. z Biſk: Sufr: *S. Fè* i Gubernatorem Hiſzpańſkim. l. nad rżeką *Cauce*. Dł. 304. *30*. ſz. 2. *25*.

PORCA, Kr. Indyiſkie, na brżegu *Malabar*, między *Cochin* i *Calicoulan*. Mieſzkańcy ſą poganie pomieſzani z Chrżeściany nawròconemi przez XX. Jezuitow.

PORCA, Mia: gł. pomienionego Kròleſtwa, hołduie Holl: Dł. 94. ſz. 9. *15*.

PORENTRU, *Bruudufia*, Miaſto Szwaycarſkie, gł. Państwa Biſkupa Baſileyſkiego, z zam: mieſzkaniem pomienionego Biſkupa. l. przy granicach *Alſackiey*, *Franche-Conte*, i Xięſtwa *Montbelliard*, przy gòrże *Jura*, nad rż. *Xalla*, o mil 9 od *Baſilea*. Dł. 25. *2*. ſz. 47. *24*.

PORT-ALEGRE, *Portus Alacris*. Mia: Portug: w *Alentei*, gł. okolicy ſwego naz: piękne i mocne: z Biſk: Sufr: *Lisbońſkim*. podbił go oſobiście *Filip V* w R. 1704. l. na mieyſcu weſołym, pod gòrą o mil 10 od *Elvas*, 36 *Lisbona*. Dł. 11. *4*. ſz. 9. *9*.

PORT-DELFIN, ob: *Fort-Delfin*.

PORT-LOVIS, ob: *Blavet*.

PORT MAHON, *Mago*, Mia: nad morżęm, na wyſpie *Minorica* założone od Magon Kartagenczyka, bogate, i handlowne z Cittadellą i portem, o ktòrym mòwią: że na morżu śrżòdźiemnym beſpieczne ſą dla okrętow Czerwiec, Lipiec, Sierpień, i *Port Mahon*; opanowali go Allianci w R. 1708 i potym oddali Anglikom od ktòrych w R. 1756 z całym wyſpem wźięli Francuźi. ✠ leży o mil 20 od wyſpu *Majorica*. Dł. 20. ſz. 39. *13*.

✠ Ale mocą oſtatniego traktatu z tymże całym wyſpem oddali Anglii.

PORT-ROYAL, obacz *Anapol*.

PORT-ROYAL, Mia: Am: pòłn: w *Jamaica*, z wyśmienitym portem przy zamku: poniosło ſzkodę wielką od trżęſienia ziem: w R. 1692, á w roku 1702 prawie z źiemią zròwnane. Dł: 301. ſz. 18.

PORTO, M. Wł. Weneckie, w *Veroneńſkim*, mocne, nad rż. *Adige*.

PORTO, *Portus*, M. Portug: drugie w Pr. *Entre Douro e Minho*, piękne, bogate, i z położenia prawie niedobyte, z Biſkupem Sufr: *Braga*. l. pod gòrą, nad rżeką *Douro*, z dobrym portem, o mil 12 od *Braga*, 57 *Lisbona*. Dł. 9. *34*. ſz. 41.

PORTO BELO, *Portus Belus* Mia: Am: połud: na brżegu pòłnocnym grobli morſkiey *Panama*, a na połud: źiemie *Terra Firma*, z dwòma zam: i portem znaleźionym przez *Columba* w R. 1504 hołduie Hiſz: *Guilhelm Parker* Angielczyk zrabował to miaſto w R. 1590. Dł. 297. *30*. ſz. 9. *33*.

PORTO-ERCOLE, *Portus Herculis*. Wł. mia: Toſkańſkie, z zam: i portem zanieſionym piaſkiem, przy dwòch: zam: Dł. 28. *50*. ſz. 42. *35*.

PORTO-ESCONDEDO, Port Am: pòłn: na morżu *Campech*, na brżegu *Jucatan*, w Pr. *Tabaſco*.

PORTO-FERRAJO, Miaſto Wł. na wyſpie *Elva*, piękne mocne, z zam: na gòrże przykrey nad morżem ſwego naz: hołduje Xiążęciu Toſkańſkiemu, ktòry tu zawſze ma garnizon. Dł. 28. *12*. ſz. 42. *55*.

PORTO-LONGONE, *Portus Longus*. Wł. mia: na wyſpie *Elva*, z mocną na ſkale prawie nieprzyſtępną For: w ktòrey może trzymać Kròl Neap: garnizon, choć miaſteczko należy do Xiążęcia *de Piombino*: wźięte przez Fr. w R. 1646, á odebrane przez Hiſzpanow w R. 1650. Miaſto leży na brżegu wſch: wyſpu, o mil 10 od *Piombino*. Dł. 28. *15*. ſz. 42. *52*.

PORTO-PEDRO, albo *Puerto de S. Petro*, port Hiſz: na brż: wyſpu *Majorica*. Dł. 20. *46*. ſz. 39. *27*. Tegoż nazwiſka jeſt port w Am: w *Paraguay*, przy uściu rżeki *Riogrand* na wſchod Pr. *Rio Plata*.

PORTO-RICO, *Portus dives*, wyſep Am: pòłn: jeden z *Antille*, na mil 40 wdłuż, 20 wſzerż, pełny gòr i rżek: niźiny obfituią w cukier, i oſobliwe drźewa. Ma nieco kruſzcu złotego: powietrże przez jaki mieſiąc jeſt gorące, w reſzcie mierne ciepło. Tak wiele tu jeſt krow i wołow, że je tylko dla ſkur biją wyrżucaiąc mięſo: hołduie Hiſz: *Juan de Puerto Rico* jeſt gł.

PORTO-SANCTO, *Portus Sanctus*, wyſep na *Oceanie* Atlantſkim, ku brżegowi Afr: przy *Canaryiſkich*, żyżny i obfity w bydło i dźiczyznę, hołduie Portug: Dł. 2. *30*. ſz. *32*. *30*.

PORTO-SEGURO, *Portus ſecurus*, Gubernia Am: połud: na

brżegu wſch: *Braſilii*, żyżna: doſzedł jey w R. 1500 *Alvar Cabral* Portugalczyk: gr. od półn: z Gubernią *Rio-dos-Ilheos*, od wſchodu morżem *de Nort*, od południa Gubernią *Spirito Santo*, od zach: *Tupiques*.

PORTO-SEGURO, Miaſto gł. pomienioney Gubernii, oſadzone Portugalczykami. l. na wierżchu ſkały, przy uściu rżeki w morże *de Nort*. Dłu. 341. 45. ſz. połud: 17.

PORTSLAND, wyſepek i Hr. Ang: na *Manche*, ku brżegowi połud: Prowincyi *Dorcheſter*, z dwoma zam. żyżny, ma piękny marmur. Dł. 15. 12. ſz. 50. 32.

PORTSMOUTH, *Portus magnus*, M. i Hr. Ang: w Pr. *Southampton*, mocne, z ſławnym portem; poſyła dwòch Deputatow na parl: l. na wyſpie *Potſey* żyżnym. Dł. 16. 32. ſz. 50. 50.

PORTUGALIA, *Luſitania*, Kr. Eur: zach: na mil 125 wdłuż 60 wſzerż, bogate w kruſzce rożne, i drogie kamienie; i żyżne w wino, oliwę, ſol ktòrą pobliżſze kraie napełnia: w rożne wyśmienite owoce: mało jednak ma zboża, bo jeſt gòrżyſte, ale niezdrowe ma powietrże; zamyka Kr. *Algarvia*, (obacz *Algarvia*) i Pr. *Alentejo*, *Entre Douro e Minho*, *Beira*, *Extremadura* i *Tra-los-Montes*; dawniey hołdowało Hiſzpanii, teraz ma ſwego Monarchę. Mieſzkańcy ſą Katolicy, dałni, mądrży, i bardzo handlowni. *Lisbona* jeſt gł. gr. od półn: i wſchodu *Hiſzpanią*, od połud: i zach: *Oceanem*. Dł. od 9. do 12. ſz. 37. do 42.

POSEGA, *Baſiana*, M. Węgierſkie, w Słowieńſkiey ziemi, gł. Hr. ſwego naz: znaczne i mocne: wźiął go Ceſarż od Turkow w R. 1687. l. na mieyſcu żyżnym, nad rż. *Oriana*, o mil 54 od *Buda*, 76 *Wiednia*. Dł. 35. 45. ſz. 45. 35.

POSTDAM, albo Porſdam, *Poſtampium*, Mia: i ogrod dla rozrywki Krola Pruſkiego, w *Marchii* Brandeburſkiey: na wyſepce (ktorey jeſt 4 mile wkoło) oblaney rżekami *Havel* i *Spree*: piękne tak z położenia, jako i z pałacu Krolewſkiego, o mil 2 od *Berlina*. Dł. 31. 17. ſz. 52. 34.

POTENZA, *Potentia*, Neap: mia: w *Baſilicata*, z Biſk: Sufr: *Cirenza*, prawie zruynowane trżęſieniem ziemi w R. 1694. l. niedaleko zdroiewiſka rżeki *Baſiento*, o mil 15 od *Cirenza*. Dł. 32. 30. ſz. 40. 40.

POTOSY, *Potoſium*, Mia: Am: w *Peru*, w Pr. *Los Charcas*, bardzo znaczne, ludne i bogate; ma kruſzce ſrebrne w bliſkiey gòrże, ktòre tak tu jeſt poſpolite, jak u nas żelazo: i lubo go w gòrże ubyło, jednak i teraz niezmierne do *Hiſzpanii*, ktòrey hołduje, wychodzą ſkarby. Dł. 313. 10. ſz. 20. 40.

POULET, albo *Paulet*, Mia: i Hr. Ang: w Pr. *Somerſet*, od ktòrego bierże nazwiſko, jedna Familia Szlachetna.

POZNAN, *Poſna*, albo *Poſnania*, Mia: Wielkopolſkie, w Województwie Poznańſkim, piekne znaczne i handlowne, z Biſkupem Sufr: Gnieznieńſkim, i jego Katedrą wſpaniałą. l. na niżinie, między pagòrkami, nad rżeką *Warta*, o mil 11 od *Gniezna*, 61 *Warſzawy*. Dł. 35. 6. ſz. 52. 26.

POZNANSKIE Woiewòdztwo, ma Powiaty *Poznańſki*, *Wſchowſki*, *Koscianſki* i *Wałęcki*, gr. od półn: z *Pomeranią*, od wſch: Wojewòdztwem Pomorſkim, i *Kaliſkim*, od połud: tymże, i *Szląſkiem* od zach *Marchią* Brandeburſką.

POZZUOLO, *Puteoli*, Miaſto Neap: w *Terra di Lavoro*, z Biſkupem Sufr: Neap: dawniey u Rżymian ſławne, dźiś nie tak: ma w okolicy nieco znakow dawney wſpaniałości. l. na pagòrku przy morżu, o mil 12 od *Neapol*. Dł. 31. 31. ſz. 40. 50.

PRAGA, Mia: Niem: jedno z przednieyſzych, gł. cyr: ſwego naz: i Kròleſtwa Czeſkiego, z dwòma zam: jeden *Ratshin*, drugi *Wiſerat*: pałacem Kròlewſkim, ratuſzem, i innemi gmachami wſpaniałemi, z Arcybiſk: i ſławną Akad: założoną w R. 1347: częſto brane, ale powracało pod Dom Auſtr: tu była bitwa w R. 1620. Tu w R. 1742 Francuźi oblężeni byli długo przez Auſtryakow: opaſał go i mocno bił, ale wźiąć niemogł Krol Pruſki w R. 1757: dźieli ſię to miaſto na trży: *nowe* i *ſtare*, ktòre ſą złączone pięknym moſtem na rżece *Moldawa*, i trżecie *małe*, ktòre z nowym ſiedzą na niżinie, a *ſtare* na gòrże, o mil 10 od *Drezna*, 63 *Berlina*, 54 *Wiednia*, Długości 34. 48. ſzer: 49. 56.

PRAGA wieś Wielkopolſka, w *Mazowieckim*: tu zbił Szwed Polakow w R. 1656. l. na prawym brż. *Wiſly*, naprżeciw *Warſzawy*, Dł. 38. 45. ſz. 52. 14.

PRAGILAS, Mia: w *Delfinacie* uſtąpione traktatem Utrechtſkim Krolowi Sardyńſkiemu. l.

przy granicy Piemońſkiey, o mil 3 od *Suſa.*

PRATO, *Pratum,* M. Toſkańſkie, w *Florencſkim,* piękne. l. nad rż. *Biſentio*, o mil 15 od *Florencyi.* Dł. 29. *10.* ſz. 43. *34.*

PRATOLINO zam: Wł. dla rozrywki X. Toſkańſkiego wyſtawiony od Xiążęcia *Franciſzka I.* w R. 1575. niedaleko *Florencyi.*

PRATS de MOLO, *Fortia de Pratis,* For: Fr. w *Rouſſillon,* z zam: *Fort de Guardie* zwanym, wzmocnionym przez Pana *de Vauban:* miaſto jeſt okrągłe, nád rż. *Tec,* o mil 9 od *Mont-Lovis.* Dł. 20. *10.* ſz. 42. *26.*

PRAYA, Mia: wyſpu *S. Jago* jednego z wyſpow *de Caboverde,* l. na brż. wſch: na gòrże między dwiema rżekami. Dł. 355. *40.* ſz. 15.

PREKOP, *Precopia*, Forteca Tatarſka *Krymſka,* na grobli morſkiey, o mil 30 od *Kaffa.* Dług: 33. *15.* ſz. 46. *18.*

PREKOPIA, *Precopia*, Mia: Tureckie w *Servii*, nad rż. *Morava*, o mil 8 od *Niſſa.* Dł. 40. *6.* ſz. 43. *20.*

PRESBURG, *Poſonium*, M. gł. *Węgier* wyż: i Hr. ſwego nazwiſka, mocne z Cittadellą, ma zamek na gòrże, w ktòrym *Józef* Ceſarż w R. 1687, á *Karol VI.* w R. 1712 koronowani byli na Kròl: z Biſk: Sufr: *Strigońſkim*, i pałacem: były tu bitwy w R. 1703 i w R. 1704 między Ceſarżem, á rokoſzanami Węgierſkiemi. l. w okolicy żyżney w wino i bydło, nad rż. *Dunajem*, przy gr. Auſtryackiey o mil 17 od *Wiednia.* Dł. 35. *14.* ſz. 48. *12.*

PRESTON, *Preſtonium,* Mia: Ang: w Pr. *Lancaſhire,* wielkie i piękne, ale nieludne: tu zbito wòyſko Pretendenta w R. 1715, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rżeką *Ribbel,* o mil 70 od *Londynu.* Dł. 14 *45.* ſz. 53. *44.*

PRESEVA, *Nicopolis*, Mia: Albańſkie, z Biſkupem Sufr: *Lepantſkim,* wżięte przez Wenetow w R. 1684, i zburżone traktatem *Carlowitz* w R. 1699. hołduie Wenetom. l. na gòrże na brż, pòłn: morża *Larta,* o mil 41 od *Lariſſa.* Dł. 38. *42.* ſz. 39. *16.*

PRISDEN, albo Priſten, *Ulpianum,* Mia: Eur: Tureckie wielkie przy granicy Albańſkiey, Macedońſkiey, i Serbſkiey. nad rżeką *Drin*, o mil 15 od *Albanopol,* 78 *Belgrad.* Dł. 38. *38.* ſz. 42. *6.*

PRISTINA. Mia: Eur: Tur. w *Herzegovine* wielkie, zrabowane przez Ceſarża w R. 1689. l. nad

nad rż. *Ruſka*, o mil 23 od *Niſſa,* 60 *Belgrad.* Dł. 39. *40.* ſz. 42. *43.*

PRIVAS, *Privatum,* Fr. mia: w *Vivarais*, wytrżymało oblężenie *Ludwika XIII* oſobiście kommenderuiącego, l. przy prżeściu z *Aleru* i złączeniu trżech potokow. Dł. 22. *16.* ſz. 44. *45.*

PROCIDA, *Prochyta*, wyſep Wł. na morżu Neap: przy wyſpie *Iſchia*, na mil 9 wkoło, bardzo żyżny i ludny: z miaſtem tegoż nazwiſka na przykrym brżegu ſiedzącym. Dł. 31. *33.* ſz. 40. *50.*

PROUUENCE, *Provincia,* Pr. Fr. połud: na mil 55 wdłuż, 40 wſzerż, obfita w żioła lekarſkie, wody mineralne, i ròżne kruſzce. *Prouuence* wyż: ma mierne ciepło, żyżność, i dobre paſtwiſka: niżſza w zbytnym cieple, w żiemi ſuchey i piaſzczyſtey: ma malogranaty, cedry, i pomarancze: miała dawniey ſwoich Hrabiow, ale w R. 1487 przyłączona do *Francyi.* Lud jeſt handlowny, gdyż ma wiele portow i rżek, między ktòremi *Durance,* naywiękſza. *Aix* jeſt gł. gr. od pòłn z *Daulfine*, albo *Delfinatem,* od wſch: gòrami *Alpes*, i rżeką *Var*, (obacz *Var.*) od południa śrżòdżiemnym morżem, od zachodu rżeką *Rhone,* i Prowincyą *Languedoc.*

PROVIDENTIA, wyſep Am: jeden z *Lucaje*, na kanale *Bahama;* hołduie Anglikom.

PROWINCYE ſprzymierżone, *Belgium, Fœderatum*, (obacz *Niederland.*)

PROVINS, *Provinum,* M. Fr. w *Brye de Champagne,* nad: rżeką *Morin* i *Vauſie,* o mil 19 od *Paryża.* Dł. 20. *57.* ſz. 48. *33.*

PRUCK, *Motenum,* M. Niem: w *Auſtrii*, mocne, w piękney okolicy przy granicy Węgierſkiey, o mil 9 od *Presburg* i *Wiednia.* Dł. 34. *40.* ſz. 48. *3.* Drugie w *Styrii*, nad rż. *Muer.* Dł. 33. *30.* ſz. 47. *28,* Trżecie w *Bavarii* nad rż. *Amber.*

PRUM, *Prumia*, zam: Niem: i Opactwo Benedyktyńſkie w *Trevirſkim*, nad rż: ſwego nazwiſka, o mil 12 od *Trevir.*

PRUSA, albo Purſia, al: Burſia, *Pruſa*, Mia: Az: Tureckie, w *Natolii*, wielkie, i piękne, z pięknemi Meczetami, Kościołami Greckiemi, i ſzkołami Zydowſkiemi. handluie jedwabiem wyśmienitym. l. pod *Olympem*, na wielkiey i piękney ròwninie oſadzoney morwami, o mil 30 od *Carogrodu*, 26 od czarnego morża. Dł. 46. ſz. 39. *53.*

PRUSSIA, kray Eur: dżieli ſię na *Polſką,* ktòra zamyka *Malbor-*

borſkie, *Chełminſkie*, *Warmię i Żuławy*; i *Brandeburſką*. ta zaſzczycona jeſt Koroną Krolewſką od *Leopolda* Ceſarża w R. 1706 dla *Fryderyka III* Margrabiego Brandeburſkiego, i potomkow jego: ta zamyka *Hockerland*, *Królewiec*, i *Natagen*. Religia jeſt Katolicka i Proteſtantſka.

PTOLOMAIDA, *Ptolomais*, Mia: Az: Tur: z Biſk: Sufr: *Sur*, ſławne za *Kruciaty*, z wytrżymanych oblężeń, będąc brane już od Chrżeścian, już od Saracenow; dźiś nieznaczne, ale ma znaczny port. l. między rożnemi rżekami wychodzącemi z gor okolicznych, o mil 5 od *Sur*, 15 *Jeruzalem*. Dł. 66. *30*. ſz. 32. *40*.

PUEBLA, Hiſz: mia: jedno w Krolestwie *Aragona*, z zam: na gorże, nad rż: *Ebro*. Drugie w *Extremadura*, nad rż. *Guadiana*. Dł. 13. *12*. ſz. 38. *47*.

PUENTE de ARCOBISPO, *Pons Archiepiſcopi*, Miaſto Hiſz: w *Extremadura*, hołduie Arcybiſkupowi Toletańſkiemu. l. nad rżeką *Tejo*, na ktorey ma piękny moſt, o mil *21* od *Toledo*. Dł. 13. *10*. ſz. 39. *36*.

PUERTO Belo, ob: *Porto Belo*.

PUERTO-ESCANDEDO, ob: *Porto-Eſcandedo*.

PUERTO-SEGURO, obacz *Porto-Seguro*.

P U

PUERTO-PEDRO, ob: *Porto-Pedro*.

PUERTO-RICO, ob: *Porto Rico*.

PUGLIA, ob: *Apulia*.

PUIGCERDA, *Jugum Ceretanorum*, M. Hiſz: w *Catalonii*, gł. Pr. *Cerdania*, znaczne i mocne. l. między rżekami *Carol* i *Segr*, na rowninie, pod gorami, o mil 21 od *Perpignan*, 30 *Barcelona*. Dł. 19. *26*. ſz. 42. *35*.

PULAON, wyſep na morżu Jndyiſkim, na połn: *Filippinſkich*, żyżny, ma ſwego Krola hołdownika Krolowi *Borneo* ſz. 9. *30*.

PUŁAWY, Pałac w Woiewodztwie *Lubelſkim*, XX. Czartoryſkich, w ozdobach bogactwie wſpaniałości nic cudzoźiemſkim nie uſtępuiący, z ogrodem prżeślicznym Włoſkim. l. na trakcie z *Warſzawy* do *Lublina*, nad *Wiſłą* na miłym wzgorku, o mil 7 od *Lublina*.

PULO-CANDOR, wyſpy na morżu Jndyiſkim, na połud: o mil 15 od Krolestwa *Camboſa*, jeſt ich 8 czyli 10, naywiękſzy ma 4 mile wdłuż, i ten jeden ma mieſzkańcow z miaſteczkiem. ſą tu jaſzczorki, i wiewiorki ſkrżydlaſte: hołduią Krolowi *Camboſa*.

PULO-DINDING, wyſepka na morżu Jndyiſkim, niedaleko ląddu *Malaga*, z For: hołduie Holendrom.

PULO-LOUT, al: *Landa* wyſep na morżu Jndyiſkim, między *Borneo* i *Celebes*, na podobieńſtwo podkowy końſkiey, prży wchodźie w cieśninę *Macaſſar*.

PULO-TIMON, wyſep na morżu Indyiſkim, ku brżegowi wſch: *Malaga*, dość wielki: gory rodzą drżewa, á niźiny miłe owoce *botel* nazwane.

PULO-WAY, wyſep na morżu Indyiſkim, prży *Sumatra*, naywiękſzy z wyſpow leżących prży weyściu w cieśninę morſką *Achem*.

PUŁTAWA, For: Ukrainſka, ſławna z wygraney Moſkalow nad Szwedem w roku 1709 Lipca 11, po ktorey Krol Szwedzki za odmianą ſzczęścia muſiał uchodźić wpław prżez *Dniepr* w Tureckie kraie utraciwſzy woyſko. Dł. 53. *10*. ſz. 49. *2*.

PUŁTUSK, Mia: Wielkopolſkie, w Woiewodztwie Mazowieckim. l. nad rż. *Narwą* o mil 3 od złączenia jey z *Bugiem*, 8 od *Warſzawy*. Dł. 39. *22*. ſz. 52. *35*.

PUNA, wyſep zach: na morżu *de Sud*, o mil 7 od wyſtu *S. Clara*, na mil 14 wdłuż, 5 w ſzerż z miaſtem ſwego nazwiſka w ktorym mieſzkaią Indyani, prawie wſzyſcy żeglarże.

PUSTYNKI, dwa klaſztory Bazyliańſkie Litt: jeden w Wojewodz: Mściſławſkim, o milę od *Mściſławia*, fundowany jeſzcze za XX. *Lingwienow* udźielnych Panow *Mściſławſkich* ſławny z Cudownego Obrazu Matki Boſkiey. Drugi w Wojewodz: Witebſkim, o mil 9 od *Witebſka*, gdźie ſławny jarmark bywa. Obadwa w miłym położeniu.

PUY, *Podium*, Mia: Francuſkie w *Languedoc*, gł. okolicy *Velay*, znaczne i ludne, z Biſk: ma w okolicy Hugonottow, ktorży na początku tego wieku miecze prżeciwko woyſku Krolewſkiemu bronili ſwe Kacerſtwo, ale z nieſzczęśliwym dla ſiebie końcem. l. na gorże *Anis*, nad rżeką *Borne* i *Loire*, o mil 75 od *Mandes*, 18 *Viviers*, 112 *Paryża*.

PUY-LAORENS, Fr. m. i X. w *Languedoc* wyż: w Powiecie *Lauregais*, prży gr. Rouſſillońſkiey, o mil 163 od *Paryża*.

PYRN, albo *Pirn*. M. Niem: w *Miſnii*, z dobrym zam. l. nad rż. *Elba*, o mil 2 od *Drezna*. Dł. 31. *3*. ſz. 51. *5*.

PYSECK, al: *Piſeck*. Miaſto Czeſkie, w cyr: *Prachin*, nad rż. *Moldawa*, wźięte wſtępnym boiem

jem przez Ces: w R. 1619. l. o 22 od *Pragi*. Dł. 32. *18*. ſz. 49. *14*.

Q. Q. Q.

QUAMKENBURG, *Quakenburgum*, Mia: Niem: w cyr: *Weſtfalii*, w Biſkupſtwie *Oſnabrug*, hołduie Domowi Brunſwickiemu. l. nad rż. *Has*, o mi 8 od *Oſnabrug*, 14 *Brema*. Dł. 25. *45*. ſz. 52. *45*.

QUANCHEU, *Quancheum*, M. Chińſkie, gł. Pr. *Quanton*, wielkie z ſławnym portem. mòwią że ma milion Mieſzkańcow pod ſobą i 15 miaſt. leży w kraiu weſołym i żyżnym, nad rż. *Ta*. Dł. 130. *43*. ſz. 13. *8*.

QUANGNAN, *Quangnanum*, Miaſto Chińſkie, 8. gł. Pr. *Junnan*, wżięte przez Kròla *Tunquin* od Chińczykow. l. w okolicy żyżney oddżieloney gòrami od innych Pr. Chińſkich. Dł. 119. ſz. 24.

QUANGPING, Mia: Chińſkie 8 gł. Pr. *Pecking*, ma pod ſobą 9 miaſt. Dł. 131. *24*. ſz. 37. *25*.

QUANGSI, *Quangſia*, Prowincya Chińſka, połud: żyżna ma wiele rżek; 11 miaſt, i 186,719 Familii. *Quelin* jeſt gł. gr. od pòłn: z Pr. *Queicheu* i *Huquang*, od wſch: tąż i *Quanton*, od zach: Pr. *Junnan*.

QUANGSI, M. Chińſkie 2 gł. w Pr. *Junnan*. Dł. 122. ſz. 24. *14*.

QUANSING, Mia: Chińſkie, 3. gł. Pr. *Kiangſi*. Dł. 120. *25*. ſz. 28. *36*.

QUANGTE, Mia: Chińſkie, z zaſzczytem *Gran Citè*, w Prowincyi *Nanking*. bogate w jedwab Dł. 135. *50*. ſz. 31 *32*.

QUANTO, *Quantoa*, Powiat Japońſki na wyſpie *Niſon*, choć gòrżyſty, ale żyżny.

QUANTON, Pr. Chińſka dwanaſta z przednieyſzych i bogatſzych, obfita w potrżeby do życia ludzkiego: uſtawiczną ma wioſnę, drżewa zawſze żielone, pewną ròżę, ktòra dwakroć na dżień odmienia farbę, będąc z rana czerwona, á w wieczor biała. Ma *Vicereja* naypierwſzego między Vicerejami Chińſkiemi. 10 *Cites* al: miaſt głòwnych. 73 miaſt znacznych. Mieſzkańcy ſą przemyślni, wielki i bogaty prowadzą handel, liczą ſię na 483.360 Familii. *Quancheu* jeſt gł. gr. od pòłn: *Quangsi* i *Huquang*, od wſch: *Kiangsi* i *Foken*, od połud: *Oceanem*

nem

nem, od zachodu Kr. *Tunquin*.

QUEBEC, *Quebecum*, Miaſto Am: pòłn: gł. Pr. *Canada*, wiel: i piękne; rez: Gubernatora generalnego, naywyżſzey rady i Trybunału, z dobrym portem, mocnym zam: i z Biſk: oblężone w R. 1690 przez Generała *Phips*, ktòry wiele utraciwſzy woyſka uchodżić muſiał: wżięte przez Anglikow od Fr. w roku 1760. Dżieli ſię na *wyżſze* i *niżſze* l. wyżſze na gòrże, niżſze pod gòrą, nad rż. *S. Wawrżyńca* albo *Laurent*, na mieyſcu wygodnym do handlu. Dł. 307. *47*. ſz. 46. *55*.

QUEDA, Kr. Az. za *Gangeſem*, przy cieśninie *Malaga*: ma ſłonie, daje dań Kròlowi *Siam*.

QUEDA, Mia: gł. pomienionego Kròleſtwa, z dobrym portem i 8000 mieſzkańcow. Dł. 117. *50*. ſz. 6. *25*.

QUEDLINBURG, *Quedlinburgum*, Mia: Niem: w cyr: *Saxonii* wyż: z Opactwem, ktòrego Xieni jeſt Proteſtantka, i Xiężna S. P. R. było pod protekcyą Elektora Saſkiego, dżiś pod *Brandeburſkiego*: oyczyzna *Jana Gerard*. ł. przy gr. Xięſtwa *Brunſwickiego*, nad rż. *Bod*, o mil 3 od *Harlſtat*, 13 *Bernburg*. Dł. 29. *6*. ſz. 51. *58*.

QUEENBOROUG, M. Ang: w Pr. *Kent*, poſyła dwòch Dep: na parl: o mil 15 od *Londynu*. Dł. 18. *20*. ſz. 51. *12*.

QUEENSSERRI, M. Szkockie, w *Lothiana*, nad rż. *Forth*, o mil 5 od *Edemburg*. Dł. 13. *35*. ſz. 56. *20*.

QUEICHEU, Pr. Chińſka 14, nieżyżna, pełna gòr nieprzyſtępnych; ma żywe ſrebro, i część mieſzkań: nie podległych Kròlowi Chińſkiemu. *Queiyang* jeſt gł. gr. od pòłn: Pr. *Suchuen*, od wſch: *Huquang*, od połud: Pr: *Quangsi* i *Junnan*, od zach: *Suchuen*.

QUEICHEU, Mia: Chińſkie 6 gł. Pr. *Suchuen*, bogate. l. nad rż. *Kiang*, albo *Chiang* noſzącą ſtatki. 126. *3*. ſz. 31. *3*.

QUEILIN, *Queilinum*, Miaſto Chińſkie, gł. Pr. *Quangſi*, wielkie rez: Vicereja. l. nad rż. *Quei*. Dł. 127. *16*. ſz. 85. *54*.

QUEIT, *Queitum*, Mia: Chińſkie 3 gł. Pr. *Honan*, w okolicy miłey i żyżney. l. nad rż. *Kiang*. Dł. 133. ſz. 35. *50*.

QUEIYANG, *Queiyanga*, M. Chińſkie, gł. *Queicheu*, ludne, na ròwninie dość żyżney. Dł. 122. *57*. ſz. 26.

QUINTIN (S.) *Quintinopolis*, Miaſto Fr. w *Piccardii*, gł. *Vermandois* dawne, znaczne, i

mo-

mocne, z Kościołem bardzo pięknym; pamiętne z bitwy w roku 1557, po ktòrey wźięte przez Hiſzpanow, Oyczyzna *Don Łukaſza d' Acheri*, uczonego Benedyktyna. l. na gòrże, nad rż. *Some*, o mil 9. od *Cambray*, 14 *Arras*, 33 *Paryża*. Dł. 20. 57. ſz. 49. 50.

QUERCY, *Cardu um*, Pr. Fr. w *Guienne*, przyłączona do *Francyi* za Karola V. *Cahors* jeſt głową. gr. od pòłn: z *Limoſin*, od wſch: *Rovergue*, od połud: *Languedoc* wyż: od zach: *Agenois* i *Perigord*.

QUERNFURT, Niem: mia: w *Saxonii* wyż: gł. Hr. ſwego nazwiſka podległego Xiążęciu *Saxſe-Veiſſenfels*. l. przy gr. *Turyngii*, o mil 5 od *Mansfeld*, 6 *Naumburg*. Dł. 29. 52. ſz. 51. 28.

QUERQUENE, *Cercina*, wyſep na śrżodźiemnym morżu ku brżegowi *Tripol* z Fortecą, mieſzkaia Berberczykowie.

QUESNOY, *Quercen um*, Fr. mia: w *Hannonii*, w *Valencienes*, mocne, z ſtarym zam: podbite przez Alliantow w R. 1711, á odbite przez Francuzow w roku 1713. l. na ròwninie, o mil 3 od *Valencyenes*, 6 *Cambray*, 46 *Paryża*. Dł. 21. 18. ſz. 50. 14.

QUIANSI, ob: *Kanſi*.

QUIB, wyſep Am: na morżu *de Sud*, ku brżegowi Pr. *Veragua*, w nowey Hiſz: ma małpy i inną dźiczyznę.

QUIBRON, wyſep Fr. lądu *Bretagne* tykaiący na pòłn: wyſpu *Belle-Iſle*, maiący na połud: wyſepkę *Punta de Quibron* nazwaną, oddźieloną przez cieśninę *Paſſo de Quibron* zwaną.

QUILLEBEUF, *Quillebovium*, Fr. mia: w *Normandii* wyż: w Dyecezyi *Roven*, znaczne za Kròla *Ludwika XIII*, ale potym zburżone. l. nad rż. *Seyne*, o mil 9 od *Roven*.

QUILMANCY, Mia: Afr: na brżegu *Zanguebar*, w Kr. *Melind* l. nad nad rż. ſwego naz. Dł. 59. 55. ſz. połud: 2.

QUILOA, Kr. Afr: na brżegu *Zanguebar*, między *Melind* i *Mozambique*, na wyſpie *Quiloa*, żyżne we wſzyſtko, z miaſtem i For. ſwego nazwiſka: doſzli go Portug: w R. 1498, i przymuſili tuteyſzego Kròla dawać dań *Portugalii*. Dł. 58. 43, ſz. połud: 20.

QUIMBAJA, Pr. Am: pòłn: w *Popayan*, na mil 15 wdłuż, 10 wſzerż od *Andes*, do rż. *Cauca*, ma gòrę ſwego naz:

QUIMPER CORENTIN, M. Fr. w *Bretagne*, z Biſkupem Sufr: *Tours*, oyczyzna Xiędza Je-

Jezuity *Harduin*. l. nad rż. *Oder*, o mil 12 od *Breſt*, 124 *Paryża* Dł. 13. 32. ſz. 47. 58.

QUIMPERLAY, *Quimperleum* Fr. mia: w *Bretagne* niż: w Dyecezyi *Quimper*, z Opactwem Benedyktyńſkim, nad potokiem *Iſorte*, o mil 2 od morża, 8 *Quimper-Corentin*, 115 *Paryża*. Dł. 15. 11. ſz. 47. 51.

QUINGE, al: Quingey *Quingium*, Fr. mia: w *Franche-Conte*, l. nad rż. *Louve*, ktòra wpada w *Doux*, niedaleko ſklepu cudownego. Dł. 23. 14. ſz. 47. 5.

QUINTIN, *Quintinum* M. Fr. w *Bretagne*, zaſzczycone Xięſtwem fundowanym dla *Lorges* Marſzałka Fr. w R. 1691, z zam: l. na dolinie nad rżeką *Goy*, przy puſzczy ſwego naz: o mil 3 od *S. Brieu*, 60 *Paryża*. Dłu. 14. 44. ſz. 48. 46.

QUIRIEU, Fr. mia: w *Delfinacie*, w *Viennois*, na gòrże przy *Rhone*, o mil 7 od *Lion*. Dł. 23. ſz. 45. 45.

QUIRIMBA, *Querimba*, wyſpy Afr: ku brżegowi *Zanguebar* biorące naz: od naywiękſzego z między ſiebie, maiącego For: i wiele mieſzkania polowego: wſzyſtkie te wyſpy ſą obfite w rożne paſtwiſka i bydło. Sz. od 10, do 12.

QUIROS, część źiemi południowey, ktòrey doſzedł *Ferdynand Quiros* Hiſzpan w R. 1606.

QUISAMA, Pr. Afr: w Kr. *Angola*, ſkaliſta, gòrżyſta, ale ma ſòl, ktòrą biorą Portug: Mieſzkańcy ſą bitni. l. ponad rżeką *Coanza*. Sz. od 9. 25. do 10. 50.

QUINTEOA, Mia: Afr: Marokańſkie, w Pr. *Dras*, wielkie, z zam: mieſzkaią Bereberczykowie. Dł. 12. 20. ſz. 28. 6.

QUITO, *Quitoa*, Gubernia Ameryki połud: w *Peru*, na mil 70 wdłuż, 30 wſzerż; zamyka *Quito* właſną, *los Quixos*, *los Pacamores*; obfita w złoto, bydło, i wſzelkie owoce: gr. od pòłnocy z *Popayan*, od wſch: krajem Amazońſkim, od połud: *Lima*, od zach: morżem *de Sud*.

QUITO, M. gł. pomienioney Gubernii, wielkie, mocne, z Biſkupem Sufr: *Lima*, rez: Podſkarbiego i innych Miniſtrow Kròlewſkich Gubernii *Quito*. l. na gruncie piaſzczyſtym, między gòrami przykremi od pòłn: i zachodu. Dł. 302. 15. ſz. połud: 35.

QUIXOS, Pr. Am: połud: w *Peru*, w Staroſtwie *Quito*.

QUOJA, Kr. Afr: na brżegu zach: *Guinea*, od *Sierra Leona*, aż do brż: *Grani*, zamyka *Quoia* właſną, Kr. *Bolm*, *Cilm*, *Carrobo-*

 bu,

bu, *Quilliga*, mało wiadome Europie·

QUON, M. Chińſkie pierwſza gł. Pr. *Suchuen.* na końcu wielkiey gòry *Cingching*. Dł. 120. ſz: 31. *34*.

R. R. R.

RAAB, albo Rab, *Jaurinum*, mia: w *Węgrzech* niż: gł. Hr. ſwego naz: z zamkiem: wźięte przez Amurata III, ktòry utracił 20,000 ludźi, ale w kròtce potym odebrawſzy Hrabia *Palfi* w nocy w mieście wyrżnął Turkow. l. przy złączeniu rżek *Rab* i *Rabnitz* (ktòre wpadaią w *Dunay*) o mil 18 od *Gran* 35 *Wiednia*. Dł. 35. *40*. ſz. 47. *45*.

RAARSA, al: *Rarſa*, wyſep na morżu Szkockim, jeden z *Weſterne*, na mil 3 wdłuż, á milę wſzerż. laſy ſą pełne jeleniòw.

RABASTENS, *Caſtrum Rabaſtenſe*. Mia: Fr. w *Languedoc* wyż: w Dyec: *Alby*, dawne upadłe, z zam: l. nad rż. *Tarn*, o mil 6 od *Alby*. Dł. 12. *22*. ſz. 43. *50*.

RABAT, *Rabacha*, Mia: Afr: w Kr: *Fez*, w Pr. *Tremecen*, wielkie i piękne, z zamkiem, portem pięknemi Meczetami, i pałacami: założone od *Jakòba Almanzor*. l. przy uściu rżeki *Burregreg*. Dł. 11. *30*. ſz. 33. *40*.

RACHELSBURG, *Raclinacum*, Mia: Niem: w *Styrii*, dawne i mocne, ma zam: na gòrże, i arſenał: przegrali tu Turcy w R. 1418. l. nad rż. *Muer*, o mil 9 od *Gratz*, 35 *Wiednia*. Dł. 24. *28*. ſz. 46. *54*.

RACIBORZ, *Ratibora*, Szląſkie mia: i zam: gł. X. ſwego naz: opaſali go w R. 1627 Duńczycy, ale muſieli uchodźić, wźięli go Szwedźi w R. 1633. i w 1642. l. nad rż: *Odr*, albo *Vjedro*, w okolicy żyżney w owoce, o mil 34 od *Opol*, 57 *Praga*. Dł. 35 *59*. ſz. 50. *14*.

RACONI, Wł. mia: znaczne w *Piemonte* w *Savigliano*, hołduie Xiązęciu *de Carignano*, ktòry tu ma zamek. l. na ròwninie żyżney i miłey, na gośćińcu z *Savigliano* do *Turin*. Dł. 25. *15*. ſz. 44. *36*.

RADICOFANI. Mia: Wł. w *Seneńſkim*, z zamkiem na wyſokiey gòrże ſwego naz:

RADMANSDORF, *Quadratum*, Niem: mia: w *Carniolii* wyż: nad rż: *Sava*.

RA-

RADNOR, *Radnoria*, Miaſto Ang: w *Galles*, gł. Hr. ſwego nazwiſka nieżyżnego, poſyła 2 Deputatow na parlament. l. o mil 90 od *Londynu*. Dł. 14. *28*. ſzer: 52. *23*.

RADOM, Małopolſkie Mia: Grodowe, w Woiewòdztwie *Sandomirſkim*, tu ſię ſądźi Trybunał Skarbowy: zrabowane przez Szwedow w R. 1656. l. nad potokiem, ktòry wpada w *Wiſłę*, o mil 20 od *Warſzawy*. Dł. 39. *10*. ſz. 51. *15*.

RADSTADT, *Radiſtadium*, Mia: Niem: w Arcybiſkupſtwie Salisburſkim, nad rż. *Ens*.

RAGEMAHAL, Mia. Indyiſkie, w Kr. *Bengala*, nad rż. *Ganges*. Dł. 104. *15*. ſz. 23. *20*.

RAGUSA, Mia: Dalmackie, gł. Rp. ſwego naz: z Arcybiſkupem, Senatem: wielką ponioſło ſzkodę przez trzęśienie źiemi w R. 1677. ale poprawiło ſię jak dawniey było. l. nad morżem z portem, o mil 24 od *Skutar*, 84 *Belgrad*. Dł. 36. ſz. 42. *20*.

RAGUSANSKA Rżeczpoſpolita, pod protekcyą Turecką i Wenetow, ktòrym daje dań.

RAJAPORA, albo Rajapour, Mia: Indyiſkie, w Kr. *Viſapor*, przy brżegu *Malabar*, oſadzone Francuzami, han: ſaletrą, pieprzem i płòtnem. l. nad rż. ſwego naz: o mil 20 od *Goa*. Dł. 91 *15*. ſz. 17.

RAIN, *Raina*, Niem: m. w *Bavarii* wyż: piękne. l. nad rżeką *Acha*, niedaleko rżeki *Loch*, o mil 2 od *Donavert*, Dł. 28. *15*. ſz. 48. *44*.

RAIN, Mia: w *Stirii*, z pięknym zam: przy gr. *Carniolſkiey*, l. nad rż. *Sava*. Dł. 33. *55*. ſzer: 46. *14*.

RAKONICK, *Raconicum*, M. Czeſkie, gł. cyr. ſwego nazwiſka. l. nad potokiem ktory wpada w *Mza*, o mil 12 od *Praga*. Dł. 31. *32*. ſz. 50. *6*.

RAKOW, *Racovia*, Mia: *Małopolſkie*, w Woiewòdztwie Sandomirſkim. Tu dawniey mieli ſławną bożnicę i drukarnię Socynianie heretycy, ale ſą wypędzeni w R. 1645.

RAKOW, Litewſkie miaſteczko, w Wojewòdztwie Mińſkim: ma wiele Zydow. l. nad potokiem. Dł. 51. *2*. ſz. 54. *1*.

RAMA, *Rama*, Miaſto Az: w *Paleſtynie*, dawne i nieco handlowne. l. na ròwninie piaſczyſtey, o mil 8 od *Jeruzalem* i *Jaffa*. Dł. 52. *30*. ſz. 32.

RAMADA, Mia: Am: połud: w Królestwie nowey *Granada*, w Gubernii *S. Marta*, o mil 40 od *S. Marta*. Dł. 308. *55*. ſz. 11. *10*.

RAM-

RAMBERT, Mia: Fr. w *Forest*, nad rż. *Loire*, o mil 4 od *Montbrisson*.

RAMBERT-de-JOUX (S.) *Fanum S. Roberti*. Mia: Francuskie w *Bugey*, z Opactwem Benedyktyńskim. Dł. 23. *3*. ſz. 45. *53*.

RAMBERVILLERS, *Rambervilleriæ*, Lotaryńskie mia: gł. Kasztelanii Biskupa *Metz*, o mil 92 od *Paryża*. Dł. 24. *18*. ſz. 48. *20*.

RAMBOVILLET, *Rambolietum*, mia: w *Isle de France*, w *Hurepoix*, z zam: w którym umarł *Franciszek I.* w R. 1547, hołduje Potomkom Hrabiego *de Toulouse* l. o mil 10 od *Paryża*.

RAMELIES, albo Ramillies, *Ramiliæ*, wieś Brabantska, w kwaterże *Lovanium*, sławna z wygraney Xiążęcia Eugeniusza i Xiążęcia *Malborough* w R. 1706 nad Francuzami, pod Kommendą Xiążęcia Bawarskiego, i *Villeroy* Marszałka Francuskiego. l. nad rż. *Gaete*, o mil 4 od *Namur*.

RAMPAN, Mia: i port Grecki, w *Morea*, w *Maina*. Dł. 40. *52*. ſz. 46. *54*.

RANDANS, *Randanum*. Mia: Fr. w *Auvergne* niż: między *Marigues* i *Vicky*, nad rż. *Allier*.

RANDERS, albo Randerson *Randersium*, Mia: Duńskie w *Jutland* półn: dawne i piękne, nad uściem rż. *Gud* w Bałt: gdzie łowią się łososie.

RANGERAID, Niem: mia: w Xięstwie Juliaceńskim, nad rż. *Worm*.

RANGNITZ, al: Ragneta, *Ragnitia*, Miasto Pruskie w *Smaland*, ku gr. *Żmudzkiey*, nad *Niemnem*. Dł. 40. *45*. ſz. 54. *59*.

RAON l'ETAPE, *Rado*, Lotaryńskie mia: w Hr: *Salm*, pod górą *Vosges*, przy złączeniu rż. *Etape* i *Mourte*. Dł 24. *32*. ſz. 48. *26*.

RAPALLO, *Rapallum*, Wł. mia: w *Genueńskim*, nad morżem swego nazwiska: oyczyzna Lekarża *Liceti*, o mil 22 od *Genua*. Dł. 26. *55*. ſz. 44. *22*.

RAPPERSWIL, al: Raperswill, *Raperſwila*, Miasto Szwaycarskie, przy gr. Kantonu *Zurich* i okolicy *Gaster*, z starym zam: miało dawniey udzielnego Hrabiego, dziś należy do Kantonu *Bern* i *Zurich*. l. na górże wy daney w jezioro *Zurich*, o mil 6 od *Zurich*, 25 *Bern*. Dł. 26. *32*, ſz. 47. *20*.

RAPOLSTEIN, albo Ribaupierre, *Rupes Repoldi*. Fr. mia: i Baronia w *Alsacy*, wyż: z trżema zam: skrzypcisci *Alsacy* płacą czynsz Baronowi *de Ribaupierre*: leży blisko rżeki *Steubach*, o mil 2 od *Schelestat*. Dł. 32. *3*. ſz. 48. *15*.

RASEBORG, *Raseburgum*, Szwedzkie mia: gł. Powiatu w *Flandrii*, w Pr. *Niland:a*, nad morżem Finlandskim, z portem, o mil 15 od *Abo*: Dł. 42. *3*. ſz. *60*. *20*.

RASTADT, *Rastadium*, Szwabskie mia: w Marchii *Baden*, z zam: sławne z zawartego tu w R 1714 traktatu między Ces: i Francyą. Dł. 26. *49*. ſz. 48. *52*.

RATENAU. *Ratenavia*, Mia: Niem: w Marchii Brandeburskiey śrżedniey, założone w R. 430, poniosło wielką szkodę podczas różnych woyen Niem: l. nad rz: *Hawel*, o mil 6 od *Brandeburg*. Dł. 30. *29*. ſz. 52. *40*.

RATENBURG, *Ratenburgum*, Mia: Niem: w *Tirol*. z zam: nad rż. *En*. Dł. 29. *30*. ſz. 47. *10*.

RATIBOR, ob *Raciborz*.

RATISBONA, Mia: Niemieckie w *Bawarii*, dawne, mocne, wolne, i handlowne, z wspaniałym ratuszem i izbą seymową *Imperii*, z Bisk: Sufr: Salisburskim, Opactwami i wielą znacznemi Familiami, obleżone bez skutku przez Elektora Bawarskiego w R. 1703. l. nad *Dunajem*, na którym ma kamienny most, niedaleko złączenia tey rz: z *Nib* i *Regem*, o mil 22 od *Noremberg*, 25 *München*, 78 *Wiednia*. Dł. 29. *46*. ſz. 48. *56*.

RATTOLSFSZEL, Miasto Szwabskie, mocne, odięte Xiążęciu *Würtemberskiemu*, po bitwie w *Nordlingen*, przez Dom Austryacki, któremu i dziś hołduje.

RATZENBURG, *Ratzenburgum*, Mia: Niem: w cyr: *Saxonii* wyż: w Xięstwie *Lavenburg*, dawne, z Bisk: Sufr: *Brem*, hołduje Xiążęciu *Meckelburg*: ma zam: należący do Xiążęcia *Lavenburg*, opasali go bez skutku Duńczycy w R. 1693. l. na wysokiey kępie na jezierże, o mil 5 od *Lavenburg*, Dł. 28. *33*. ſz. 53. *47*.

RAVELLO, *Rebellum*, Neap: mia: w Xięstwie bliższym założone w R: 1086. ma piękne pałace i domy, należy do Biskupa *Scala*. l. przy morżu, o mil 3 od *Scala*, 24 *Neapol*. Dł. 32. *12*. ſz. 40. *38*.

RAVENNA, Mia: Wł. Papieskie, gł. Pr. *Romagna*, z Arcybiskupem, czterma Opactwy, dwiema Akademiami, i wielą klasztorami; dawniey sławne, zwłaszcza w siódmym i w ósmym wieku, kiedy w nim mieszkali *Exarchowie* czyli Gubernatorowie wschodnich Cesarżów, dziś nawet nieludne, obleżone za czasu niezgody między Papieżem i Cesarżem w R.

w R. 1708 przez Niemcow ktòrzy go potym opuścili. sławna jest inna bitwa *Raweńska* z zwycięstwem Francuzow w R. 1512 l. w kraiu żyżnym, i nieco bagnistym, nad rżeką *Montone*, ktòra wpada w Adriatyckie morże, o mil 22 od morża, 45 *Bononia* i *Ferrara*, 195 *Rżymu*. Dł. 29. *50*. sz. 44. *22*.

RAVENSBERG, *Ravensbergensis Comitatus*, Hr. Niem: w *Westfalii*, biorąca nazwisko od zam: *Ravensberg*, hołduje Kròlowi Pruskiemu. *Nerforden* jest gł. gr. od pòłn:: z Biskupstwem *Minden* i *Osnabrug*, od wsch: *Lemgow*, od połud: Biskupstwem *Paderborn*, od zach: Biskupstwem *Munster*.

RAVENSBURG, al: Ravenspurg, *Ravensburgum*, M. Szwabskie w *Argovii*, wolne Cesarskie, ma zamek na pagòrku należący do Domu Austryackiego. l. nad rż. *Cheus*, o mil 4 od *Buchorn*, 6 *Lindau*. Dł. 27. *21*. sz. 47. *44*.

RAVENSTEIN, albo Ravesteyn, *Ravesteinum*, Brabantskie mia: głowa Hrabstwa swego nazwiska, z For: i zam: należącym do Elektora *Palatina*, w ktòrym Hollendrży mogą trżymać garnizon. l. nad rż. *Mosa*, przy gr. *Geldria*, o mil 4 od *Nimega* 6 *Bois-le-Duc*. Dł. 23. *10*. sz. 51. *50*.

RAVIERES, *Rabariæ*. Fr. m. w *Champagne*, w Dyec. *Langres*, l. częścią na wzgorku, częścią na ròwninie, nad rż. *Armanson*, o mil 42 od *Paryża*. Dł. 21 *42*. sz. 47. *38*.

RAUSCHENBERG, *Rauschenbergum*, Mia: Niem: w Landgraffstwie *Hassen-Cassel*, i Hr. *Zigenheim* przy zamku.

RAWA, Mia: Wielkopolskie, z mocnym zam: i *Collegium* Jezuickim, w mocnym położeniu, otoczone rż. *Rawa* i bagnami, o mil 18 od *Płocka*, 23 *Warszawy*. Dł. 37. *54*. sz. 51. *50*.

RAWSKIE Woiewodztwo Wielkopolskie między Woiewodztwy *Łęczyckim* i *Sieradzkim*, zamyka źiemię *Rawską*, *Sohaczewską* i *Gostyńską*.

RE, albo Jsle de Rè, *Reas*, wysep na *Oceanie* ku brż: zachodniemu *Francyi*, w kraju *Auuis*, na mil 4 wdłuż, 2 wszerż, z Cittadellą i trżema zamkami, ludny, handlowny, obfity w wino, i sòl. l. o mil 3 od *Rochelle*. Dłu: 16. *8*. sz. 46. *15*.

READING, *Pontes*, Mia: Angielskie, gł. Hr. *Barck*, posyła 2. Deputatow na parlament. l. przy złączeniu rżek *Tamis* i *Kennet*, o mil 15 od *Londynu*. Dł. 16. *44*. sz. 51. *26*.

RE-

REALMONT, Mia: Francuskie, w *Languedoc* wyż: w Dyec: *Alby*, gł. Starostwa *Prevote*.

REALVILLE, *Regalis villa*, Fr. mia: w *Quercy*, w Dyec: *Montauban*, nad rż. *Aveirou*, o mil 2 od *Montauban*.

REAM, *Riphearma*, Mia: Az: w *Arabii* szczęśliwey, w Kròlestwie *Hadramut*, w zdrowym powietrżu, z zam: bardzo mocnym w okolicy maiącey owce, ktòrych ogony ważą 40 funtow o milę od *Almacharama*.

REBEL, *Rebellio*, Niem: mia: w cyr: *Saxonii* wyż: w Dyecezyi *Meckelburg*, nad rż. *Muritz*.

RECANATI, *Recinetum*, Wł. mia: w Marchii *Ancońskiey*, z Biskupem postanowionym w roku 1240, ma raz w rok jarmark. leżna gòrże nad rż. *Musone*, o mil 6 od *Loret*, 15 *Ancona*, 132 *Rzymu*.

RECHLINGHAUSEN, Mia: Niem: w *Kolońskim*, gł. Gubernii swego nazwiska, z dobrym zam: i konwiktem Dam. l. nad rżeką *Lippe*, o mil 8 od *Ham*. Dł. 24. *55*. sz. 51. *35*.

REDOM, *Roto*, Mia: Francuskie w *Bretagne* niż: trżecie w Dyecezyi *Vannes*, z Opactwem Benedyktyńskim. l. nad rżeką *Vilaine*, o mil 11 od *Vannes*, 90 *Paryża*. Dł. 15. *54*. sz. 47.

REDONDELA, Mia: Hisz: w *Gallicyi* z zamkiem zrabowane przez Angelczykow w R. 1702. l. nad morżem, gdźie poławiaią się mrżewki, o mil 6 od *Pontevedra*. Dł. 9. *20*. sz. 42. *6*.

REDONDO, *Retena*, M. i Hr. Portug: w Pr. *Beira*, z fabryką sukien, i z zam: założone w roku 1312 przy weyściu rżeki *Mondego*, o mil 7 od *Conimbra*. Dł. 9. *35*. sz. 39. *57*.

REES, *Reesium*, Mia: Niem: w cyr: *Westfalii*, w X. *Clivii*, mocne, hołduje Kròlowi Pruskiemu, wźięte przez Hiszpanow w roku 1598, przez Pr. sprżymierżone w R. 1614, przez Hrabiego *de Turenne* w R. 1672. l. na prawym brż. rżeki *Ren*, ktòra go broni, o mil 5 od *Clevee*, 6 *Wesel*. Dł. 24. *2*. sz. 51. *45*.

REGENSBERG, al: Regensperg, Mia: Szwaycarskie w Kantonie *Zurich*, gł. okolicy swego naz: piękne, z zam:: l. na gòrże *Jura*.

REGENSBURG, ob: *Ratisbona*.

REGGIO, X. Wł. na zachod *Modena*, hołduje Xiążęciu Modeńskiemu, precz Marchii *S. Marine d' Este*, ktòra hołduje Xiążęciu *d' Este*.

REGGIO, *Regium Lepidi*, Mia:

Mo-

Modeńſkie, gł. pomienionego X. z Cittadellą i Biſkupem fundowanym w R. 450 Sufr: *Bonońſkim*, w ktòrego Katedrże ſą obrazy ręki przednich Malarżow, á na rynku jeſt Poſąg *Brenna*: wżięte w R. 1702 przez Francuzow, poddało ſię Eugeniuſzowi w R. 1706: hołduje Krolowi Sardyńſkiemu. l. w polu żyżnym na połud: gòry *Appenin*, o mil 8 od *Modena*, 18 *Parma*. Dł. 28. *12*. ſzer: 44. *43*.

REGGIO, *Rhegium*, Mia: Neapolitańſkie, w *Calabrii* dalſzey, dawne, ſławne, z fabryką wełny *Lana Succida* zwaney, ktòrą z pewnych ryb, czyli oſtryg biorą: ma Arcybiſkupa. częſto rabowane przez Tur: Oyczyzna wielu dawnych ſław: Filozofow i Poetow i wielu SS. Bazylianow, między ktòremi *Vitalis* i *Coſmas* Cudotwòrcy. l. przy końcu Appeninow, nad morżem *Faro de Meſſina*, o mil 15 od *Meſſina*, 240 *Neapol*. Dł. 32. *38*. ſz. 38. *6*.

REICHENBACH, M. Niem: w *Voigtland*, ſławne z handlu: hołduie Elektorowi Saſkiemu.

REICHENBACH, M. Szląſkie, w Xięſtwie *Swidnickim*, wżięło go woyſko Ceſarſkie i wycięło mieſzkańcow w roku 1633. l. nad rż. ſwego nazwiſka.

REICHENBERG, *Reichenberga*, zam: Niem: w cyr: *Renu* wyż: w Hr. *Catzenelembogen*, hołduje Xiążęciu *Haſſen-Rheinfels*. l. na gòrże nad rżeką *Ren*. Dł. 25. *22*. ſz. 50. *4*.

REICHENSTEIN, Szląſkie mia: w okolicy mającey złote i inne kruſzce. l. o mil 2 od *Platz*. Dł. 24. *30*. ſz. 50. *25*.

REICHENWEIER, Mia: Fr. w *Alſacyi*. przy *Keyſſersberg*.

REICHSOFEN, Fr. m: w *Alſacyi* niż: z zam: wżięte w R. 1633 od Hrabiego *Palatina*. l. niedaleko *Haguenau*.

REILLANE, Fr. mia: w *Prouuence*, z zaſzczytem *Vicehrabſtwa*, należy do *Aix*.

REIMS, *Remi*, M. Fr. gł. Pr. *Champagne*, i okolicy ſwoiey dawne, wielkie i piękne, z Arcybiſk: ktòry jeſt pierwſzym Xiążęciem i Parē Francuſkim, Poſłem Papieſkim i Prymaſem *Belgium Fran*: z Akademią; 5 Opactwami. z ktòrych przednieyſze jeſt *S. Remigiuſza*; z wſpaniałemi gmachami, z ktòrych przednieyſzy pałac Arcybiſkupa, i Katedra. Tu koronują Krola Francuſkiego, á Arcybiſk: tuteyſzy namaſzcza Krola olejem przynieſionym przez gołębicę z Nieba, ktòrym był namaſzczony Krol *Clodoveuſz*, i do tychczas ten oley chowają w Kaplicy przy grobie *S. Remigiuſza*, niegdyś Arcybiſkupa tuteyſzego. l. między pagòrkami rodzącemi wyśmienite wino, nad rż. *Vesle*, o mil 25 od *Troyes*, 34 *Paryża*. Dł. 21. *42*. ſz. 49. *14*.

REINECK, Niem: m. w *Franconii*, hołduje Hrabiemu *de Hanau* z zam: należącym do Elektora Moguncſkiego. l. nad rż. *Sal*.

REINFREW, *Renfrona*, Mia: Szkockie, gł. Baronii ſwego nazwiſka. l. nad rż. *Clyd*, al: *Glotta*, o mil 3 od *Glaſcow*. Dł. 13. *25*. ſz. 56. *20*.

REMY, *Fanum S. Remigii*, Fr. mia: w *Prouuence*, w Dyec: *Avignońſkiey*, oyczyzna *Michała* i *Jana Noſtradamus*.

REMIREMONT, *Romaricus Mons*, Mia: Lotaryńſkie, w Dyecezyi *Toul*, w *Woſges*, ma Kanoniczki Szlacheckiego urodzenia, ktòrych Xieni jeſt Xiężną S.P.R. l. przy gòrach *Voſges*, nad rż. *Moſel*, o mil 11 od *Montbelliard*, 17 *Nancy*, 78 *Paryża*. Dł. 24. *22*. ſz. 48.

REN, *Rhenus*, rż. Eur: wychodżi z pod *Alpes*, w *Lidze* wyżſzey Grigiońſkiey, idżie przez *Belgium* i *Niemcy*, gdżie daje imie dwòm cyrkułom wyżſzego i niżſzego *Renu*, wpada w odnogę morſką pod *Leyden*.

REN wyżſzy, albo cyrkuł Renu wyżſzego, *Circulus Rhenanus Superior*, zamyka Biſkupſtwo *Baſilea*, Landgrafſtwo *Haſkie*, *Spira*, *Vorms*, wiele miaſt Ceſarſkich i Hrabſtw, tudżież Pańſtwa nie pierworodnych Domu *Palatina*.

REN niżſzy, albo cyrkuł Renu niżſzego, *Circulus Rhenanus Inferior*, cyrkuł Elektorſki, zamyka Biſkupſtwo *Moguńſkie*, *Trevirſkie*, *Kolońſkie*, i część Palatinatu *Ryńſkiego*,

RENDSBURG, *Rentsburgum*, Mia: Niem: w X. Holſztyńſkim, z zam: podbite przez Ceſ: w R. 1627, i przez Szwedow w roku 1643, hołduje Krolowi Duńſkiemu. l. przy granicy Xięſtwa *Sleſwick*, otoczone rżeką *Eider*. Dł. 27. *28*. ſz. 54. *30*.

RENNES, albo Renes *Rhedones*, Mia: Fr. gł. całey *Bretagne*, dawne i znaczne, z parlamentem, Biſkupem Sufr: *Tours*, z Opactwy i wielą pięknemi pałacami: poniosło ſzkodę przez pożar w R. 1720: oyczyzna ſławnego *Tournemini Jezuity*, l. w *Bretagne* niż: przerżnięte na dwoie rżeką *Vlaine*, o mil 17 od *S. Malò* 8 *Paryża*. Dł. 17. *58*. ſz. 48. *6*.

RENTY, *Rentica*, Fr. m. z zaſzczytem Marchii w *Artois*, ſławne z bitwy w R. 1554. l. nad rż. *Aa*,

Aa, przy granicy *Piccardii*, o mil 4 od *S. Omer*, 12 *Arras*, 45 *Paryża*. Dł. 19. *45*. ſz. 50. *36*.

REOLE, *Regula*, Fr. m. w *Bazados*, do ktòrego *Ludwik XIV* na czas przenioſł był parlament z *Bourdeaux*. l. nad rż. *Garonne*, o mil 8 od *Bourdeaux*. Dł. 17. *35*. ſz. 44. *35*.

REQUENA, Mia: Hiſz: w *Caſtilii* nowey, mocne z zam: wźięte przez *Milorda Peterborough* w R. 1706, i odebrane przez X. *de Orleans* w R. 1707. l. przy gr: Krolestwa *Valencyi*, nad potokiem *Oliana*, wpadaiącym w rzekę *Xaca*, o mil 17 od *Valencyi*, 52 *Madrit*. Dł. 16. *40*. ſz. 39. *30*.

RESCHT, *Reſcha*, Mia: Perſkie, gł. Pr. *Kilan*, i okolicy ſwego naz. ma tanność. l. na podobieńſtwo łuku, na rowninie żyżney, między drzewami, o mil 2 od morza *Caſpium*. Dł. 68. *25*. ſz. 37. *28*.

RESSEL, albo *Reſzel* M. Polſkie, w X. *Warmińſkim*, przy ktorym przegrali Tatarzy w R. 1120. l. nad jeziorem *Zain*.

RETEL, *Rethelium*, Mia: Fr. w *Retelois*, gł. Pr. *Retelois*, z zaſzczytem Xięſtwa fundowanego w R. 1581, brane i odbierane; mianowicie wźięte przez Hiſzpanow w R. 1650, i opuſzczone po przegraney z *Pleſſis Pralin* Marſzałkie Francuſkim: w tymże roku wźięli go znowu Hiſzpani w R. 1653, ale przymuſzeni przez Generałow Francuſkich *de Turene* i *Ferte* wrocić go. l. na gorze, przy rzece *Aiſne*, o mil 2 od *Reims*, 40 *Paryża*. Dł. 22. *5*. ſz. 49. *35*.

RETELOIS, Powiat Fran: w *Champagne*, obfity w paſtwiſka i laſy: gr. od poln: z *Belgium*, od wſch: z *Argonne* i *Clermont*, od południa okolicą *Reims*, od zach: *Laonnois*.

RETFORD, *Retfordium*. Mia: Ang: w Pr. *Nortingem*, poſyła 2 Deputatow na parl: l. o mil 55. od *Londynu*. Dł. 16. *55*. ſz. 53. *16*.

RETIN, *Rethymna*, Miaſto na wyſpie *Candia*, gł. okolicy zabieraiącey trzecią część wyſpu, rezydencya Baſzy, z portem przy Cyttadelli: utracili go Wenetowie w R. 1646. l. na brz. połnocnym w pięknym polu, o mil 18 od *Candia*. Dł. 42. *20*. ſz. 35. *22*.

RETZ, albo Rez, *Retza*, Niem: mia: w *Auſtryi*, wźięte i zrabowane przez Czechow w R. 1424, á przez *Macieja Corvina* wźięte w R. 1485.

RETZ, *Radeſia*, Powiat Francuſki w *Bretagne*, w Dyec: *Nantes*, zaſzczycony godnością Xięſtwa i Par w R. 1581 dla *Wawrzynca Gondi*. *Machecou* jeſt gł.

RE-

REVEL, *Revellum*, Fr. mia: w *Languedoc* wyż: w Dyec: *Lavaur*, przy gorze *Nero*, wźięte i wzmocnione przez Dyſsidentow, ale potym obwalono mury. Dł. 19. *41*. ſz. 43. *30*.

REVERO, Mia: Mantuańſkie, naprzeciw *Oſtigli*, nad rzeką *Po*, o mil 12 od *Mirandola*. Dł. 28: *44*. ſz. 44. *58*.

REVILLY, Fr. mia: w *Berry*, w Dyec: *Bourges*. l. nad rż. *Avenou*, o mil 6 od *Bourges*.

REVIN, *Revinum*, Fr. m. przyłączone do *Francyi* w R. 1679. l. nad rż. *Moſa*, przy granicy *Champagne* i *Hannonii*.

REUTLINGEN, *Reutlinga*, M. w cyr: Szwabſkim, w X. *Würtemberg*, wolne Ceſarſkie: muſiał uwolnić go od oblężenia Landgraff *de Turingia* w R. 1247. l. na rowninie nad rz: *Eſches*, niedaleko od *Necker*, o mil 4 od *Tubingen*. Dłu: 26. *45*. ſz. 48. *31*.

REWEL, *Revalia*, M. Roſſyiſkie, w *Inſlanciech* wyż: gł. Pr. *Eſten*, albo *Eſtonia*, wielkie, bogate, dawniey Anſeatyczne, z Biſk: Sufr: *Raſkim*, i dobrym portem; handl: wytrzymało długie oblężenie w R. 1577. l. na brz. morza Finlandſkiego, częścią na rowninie, częścią na gorze, na ktorey ma zam: o mil 40 od *Ab*, 53 *S. Petersbourg*. Dł. 42. *42*. ſz. 59. *23*.

REYNA, *Regina*, Mia: Hiſz: w *Andaluzyi*, dawne, ma zam: na gorze, wźięte przez *Alfonſa IX* Murzynom w roku 1185. l. na rownie.

REZ, ob. *Retz*.

REZAN, *Rezana*, Mia: Roſs: gł. X. Rezańſkiego, z Arcybiſkupem: zburzone było prawie ze wſzyſtkim przez Tatarow Krymſkich w R. 1568. l. nad rż. *Okka*, o mil 60 od *Moſkwy*. Dł. 60. *12*. ſz. 54. *54*.

RHEIN, al. Rhyn, ob: *Ren* rż.

RHEINBERG, albo Rheinbergen, *Rheinberga*, Mia: Niem: w cyrkule *Renu* wyż: w *Kolońſkim*, mocne: wźięte przez Fr. w roku 1689, i od tychczas opatrzone garnizonem: w R. 1703 poddało ſię po oblężeniu przez jaki czas trwałym Krolowi Pruſkiemu, ale w R. 1715. traktatem Utrechtſkim oddane Arcybiſkupowi Kolońſkiemu. l. nad *Renem*, o mil 16 od *Coln*. Dł. 24. *14*. ſz. 51. *30*.

RHEINECK, albo *Rhineck*, M. Niem: w *Kolońſkim*. l. nad *Renem*. Dł. 25. ſz. 50. 27.

RHEINECK, M. Szwaycarſkie, gł. Pr. *Rheintal*, z zam: l. nad *Renem*, przy jeziorze *Coſtanc*. Dł. 27. *28*. ſz. 47. *38*.

RHEINFELD, al: Rheinfelden, *Rhenofelda*, Szwabſkie mia:

mo-

mocne, brane i odbierane podczas woyen Niem: ſławne z bitwy w R. 1638. l. na lewym brż. rżeki *Ren*, na ktòrey ma moſt o mil 3 od *Baſilea*, 8 *Friburg*. Dł. 23. *28.* ſz. 47. *40.*

RHEINFELS, *Rhenofelda*, zamek w cyr: *Renu* wyż: w Hrab: ſwego naz: bardzo mocny, tak z ſiebie, jako z położenia prży *S. Goar*, o mil 6 od *Coblentz*. Dł. 25. *18.* ſz. 50. *3.*

RHEINLAND, część *Hollandyi* połud: z obu ſtron rż. *Ren* od *Konnemerland* i *Teſin*, do *Deſtland* i *Schenland*: od *Ameſteland* do morża Niemieckiego. *Leyden* jeſt gł.

RHEINTA, dolina Szwaycarſka, na mil 6 wdłuż, żyżna w wino, hołduje wſzyſtkim Kantonom. l. nad *Renem* od Baronii *Sachſe*, do jeziora *Coſtanz*.

RHEINWALD, *Rhenana vallis*, dolina w kraju *Grigioni*, w Lidze wyż. prży zdrojewiſku rżeki *Ren*.

RHENEN, *Rhena*, Mia: Pr. ſprżymierżonych, w Pr. *Utrecht* nad *Renem*.

RHODIS, *Rhodus*, wyſep Az: ku brżegowi połud: *Natolii*, na mil 16 wdłuż, 6 wſzerż, 44 wkoło, w dobrym powietrżu, dość żyżny: ma jedno tylko miaſto z portem wyśmienitym, i 6 miaſteczek rez: niegdyś Kawalerow Jerozolimſkich, dziś Maltańſkich do R. 1525, w ktòrym *Suliman* podbił ten wyſep, i dotychczas trżymają Turcy, a Kawalerowie prżenieśli ſię do *Malta*. Dł. 46. ſz. 36. *24.*

RHONE, albo Rhoſne, *Rhodanus*, rż. Fr. wielka, poczyna ſię z gòry *S. Gothard*, prży gr. wſch: *Valeſii*, prżechodżi jezioro *Lemanus*, al. *Genewſkie*, niżey *Genevy* kryje ſię pod żiemię, i znowu za Miaſtē *Michaille* z żiemi wypada, idżie od pòln: ku połud: prżez *Lionnois, Viennois, Valentinois, Provence*, prżyimuje rżeki *Saone* al: *Soſne*, *Iſer*, *Durance*, wpada w morże *Lyon*, na połud: o 8 albo o 9 mil od *Arles*: nurtem tey rżeki wychodzącym z Pańſtwa *Geneweńſkiego* prowadżiła granicę *Francya* z *Sabaudią* w R. 1760, obacz *Turin*.

RIALEY, al: *Rialexa*, M. Am: pòln: w nowey *Hiſzpanii*, w Pr. *Nicaragua*, w niezdrowym powietrżu, bo między bagnami: nad potokiem, o mil 2 od morża *de Sud*, prży ktòrym ma port. Dł. 290. *25.* ſz. 12. *25.*

RIBADAVIA, M. i Hrabſtwo Hiſz: w *Gallicyi*. l. w okolicy rodzącey naylepſze w Hiſzpanii wino, prży złączeniu rż. *Avia* z *Minho*, o mil 6 od *Orenſe*.

RIBADEO, *Dictonium*, Mia: i Hr. Hiſz: w *Gallicyi*, z portem prży uściu rż. *Ribadeo*, na wzgòrku ſkaliſtym, o mil 10 od *Lucara*. Dł. 10. *48.* ſz. 43. *44.*

RIBAS, *Riba*, M. i Marchia Hiſz: w *Caſtylii* nowey, założone od *Riba de Segovia* w R. 1100 nad rżeką *Xarama*, o mil 3 od *Madrid*.

RIBAUDAN, *Sturium*, jeden z wyſpow *Hieres*, (ob: *Hieres*.)

RIBEMONT, *Ribuarius*, Mia: Fr. w *Piccardii*, na gòrże nad rż. *Oiſe*, o mil 7 od *S. Quintin*. Dł. 21. *6.* ſz. 49. *48.*

RIBERA-GRAND, Mia: na wyſpie *S. Jago*, jednym z wyſpow *Caboverde*, z Biſkupem Sufraganem Lisbońſkim, i portem. l. między dwiema wyſokiemi gòrami nad potokiem. Dł. 355. *50.* ſz. *15.*

RICHELIEU, *Ricolocus*, Fr. mia: X. i Par w *Poictou* wyż: w Dyec: *Poictiers*, z zam: wyſtawione prżez Kardynała *Richelieu* w R. 1637. ma proſte ulice, i wiele pięknych rynkow. l. nad rż. *Amable* i *Vide*, o mil 9 od *Poictiers* 10 *Tours*, 61 *Paryża*. Dł. 17. *55.* ſz. *47.*

RICHELIEU, wiele wyſepek w Am: pòln: w *Canada*, prży uściu rż. *S. Wawrżyńca*, al: *Laurent*, i na jeżierże *S. Piotra*.

RICHMOND, *Rigodunum*, M. i Hr. Ang: w Hrabſtwie *Yorck*, hołduje Potomkom Karola *de Lenox* ſyna naturalnego *Karola II* Krola. l. nad rż. *Swale*, o mil 9 od *Londynu*. Dł. 15. *45.* ſz. 54. *22.*

RICHMOND, Mia. Ang: z ogrodem Krolewſkim bardzo miłym. Tu umarli *Edward III, Henryk VII*, i Krolowa *Elżbieta*. l. o mil 3 od *Londynu*.

RIEDENBURG, *Ridenburgum*, Niem: m. Hr. i zam: w *Bawarii* wyż: w Regencyi *München*.

RIEDLINGEN, Szwabſkie mia: Domu Auſtryackiego nad *Dunajem*.

RIEDBERG, *Riedberga*, Nie: mia: w cyr: *Weſtfalii*, gł: Hr. ſwego naz: na mil 6 długiego, na dwie ſzerokiego; hołduje Krolowi Pruſkiemu. l. prży *Paderborn*.

RIETI, *Reate*, Mia: Wł. Pap: w Xięſtwie Spoletańſkim, z Biſkupem, prży gr. *Abruzzo* i jeżierże *Rieti*, nad rż. *Velino*, o mil 33 od *Spoleto*, 45 *Rżymu*. Dł. 30. *40.* ſz. 32. *23.*

RIEUX, *Rivi*, Fr. m. w *Languedoc* wyż: z Biſk: fundowanym w R. 1317 Sufr: *Touloſe*, nad rż: *Rive*, ktòra wpada w *Garomne*, o mil 10 od *Touloſe*, 170 *Paryża*. Dł. 18. *52.* ſz. 43. *16.*

RIEZ, *Regii Apolinarii*, Fr. m. w *Pro-*

w *Prouuence*, ludne, z Biſkupem Sufr: *Aix*, był tu Synod w roku 439. l. nad rż. *Auveſtre*, w okolicy żyżney w wino i owoce wyśmienite, o mil 9 od *Siſteron*, 11 *Aix*, 156 *Paryża*. Dł. 23. *57*. ſz. 43. *52*.

RIMINI, *Ariminum*, M. Wł. w *Romagna*, dawne i ludne, z Biſkupem Sufraganem Raweńſkim z zam: i znakami dawnych wſpaniałych gmachow, był tu Synod w R. 359. l. nad rżeką *Marecchia*, ktòra wpada w Adriatyckie, na niżinie żyżney, o mil 24 od *Ravenna*, 174 *Rżymu*. Dług: 30. *14*. ſz. 44. *6*.

RIMMAGEN, *Rigomagum*, Niem: mia: w X. Juliackim: ſpalone przez Szwedow w R. 1633 l. nad rż. *Ren*, przy znakach dawney wſpaniałości Rżymſkiey.

RINGSTED, *Ringſtadium*, M. Duńſkie, na wyſpie *Zelandii*, gł. włości ſwego naz: Dł. 29. *45*. ſz. 55. *28*.

RINTIEN, Mia: Niem: w cyr: *Weſtfalii*, w Hrabſtwie *Schawenburg*, z Akad: założoną w roku 1612 od *Herneſta* Xiążęcia Holſztyńſkiego: podbili go Szwedźi w R. 1633. l. nad rż. *Viſera*, o mil 6 od *Minden*. Dł. 26. *46*. ſzer: 52. *18*.

RIO-GRAND, *Fluvius magnus*, rżeka Am: połud: poczyna ſię w *Popayan*, idźie przez Krolestwo nowey *Granada*, wpada trżema uściami w morże *de Nort*.

RIO-GRAND, rż. i ſtaroſtwo Am: połud: w *Braſilii*.

RIO *Real*, rż. Am: południowey w *Braſilii*, ktòrey nie jeſt wiadome zdrojewiſko, mowią że ma odnogi na 150. 200 i 240 mil idące rożnemi krajami, i że ta rżeka łączy ſię z rżeką *S. Franciſzka*.

RIO da VOLTA, rżeka Afr: w *Guinea*, w *Coſta d' Oro*, al: brż: złotym, bardzo byſtra, wpada w morże o mil 10 od *Acara*.

RIOJA, ob: *Rioxa*.

RIOM, *Rigordunum*, Mia: Fr. drugie w *Auvergne*, w okolicy *Limagne*, znaczne i bogate z zaſzczytem *Czesnikoſtwa*, podbite przez Krola *Filippa Auguſta* po kilku ſzturmach: oyczyzna Genebrarda Arcybiſkupa *Aix*, ſławnego *Sirmonda* Jezuity. l. na pagorku, o mil 2 od *Clermont*, 86 *Paryża*. Dł. 20. *46*. ſz. 45. *51*.

RIOXA, *Rivogia*, Pr. Hiſz: w *Caſtilii* ſtarey, mała, ale obfita w chleb, wino i miòd, przerżnięta rż. *Rio Oxa*, od ktòrey bierże nazwiſko.

RIPA TRANSONA, *Cupra montana*, Miá: Wł. Pap: w Mar-

chii Ankońſkiey, mocne, z Biſk Sufr: *Fermo*, o mil 6 od Weneckiego morża i *Montal.o*. Dł. 31. *38*. ſz. 42. *57*.

RIPEN, Dyecezya Duńſka, w *Jutland* pòłn: gr. od pòłn: Biſk: *Arhus* i *Wiburg*, od wſch: i zach: morżem, od połud: Xięſtwem *Sleſwick*.

RIPEN, *Ripa*, M. gł. pomienionego Biſkupſtwa, z Biſk: Sufraganem *Lundeńſkim*, w ktòrego Katedrże ſą wſpaniałe groby Kròlow Duńſkich; z zam: dwoma *Kollegiami*, z ktòrych w jednym jeſt Biblioteka publiczna; wielce handluje mając port morſki przy uściu rż. *Nipſaa*. l. w okolicy żyżney w paſtwiſka, i roſkoſzne woły, o mil 18 od *Sleſwick*, 22 *Wiburg*. Dł. 26. *25*. ſz. 55. *25*.

RIPPON, *Rhidogunum*, Miaſto Ang: w Pr. *Yorck*, robią tu ſukna, i oſtrogi; poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rż. *Toure*, o mil 73 od *Londynu*. Dł. 15. *58*. ſz. 54. *3*.

RIQUIER (S.) *Centula*, Fr. mia: w *Piccardii*, w Hr. *Pontieu*, dawne, z ſławnym Opaſtwem. l. w okolicy żyżney, nad rż. *Cardon*, o mił 2 od *Abbeville*, 6 *Amiens*, 38 *Paryża*. Dł. 19. *26*. ſzer: 50. *10*.

RISWICK, *Riſvicum*, M. Holl: z zam: ſław: z poſpolitego przymierża tu zawartego w R. 1697 miedzy Ceſarżem, Francuzem, i inſzemi Mocarſtwy.

RIVA, Wł. m. w Biſkupſtwie Trydentſkim, wźięte przez Fr. w R. 1703 i potym opuſzczone. l. nad uściem potoka w jeźioro *Garda*, o mil 20 od *Trident*. Dł. 28. *21*. ſz. 45. *45*.

RIVALLO, Neap: M. w *Terra di Lavoro*, na gorże, o mil 24 od *Neapol*.

RIVOLI, *Rivolium*, Wł. mia: w *Piemonte*, ludne z pięknym zam: na miłym i żyżnym pagorku, o mil 6 od *Turin*. Dł. 24. *6*. ſz. 44. *53*.

ROA, *Secontia*, Mia: Hiſzpańſkie, w *Caſtilii* ſtarey, mocne, z zam: i pałacem, w wielkim polu żyżnym, w chleb i wino, nad rżeką *Douro*, o mil 4 od *Aranda*, 30 *Madrid*. Dł. 14. *20*. ſz. 41. *48*.

ROANE, *Rhodumna*, Miaſto, Xieſtwo i Par Fr. w *Foreſt* niż: al: w *Roannois*, nad rż. *Loire*, ktòra ztąd zaczyna nośić ſtatki, o mil 17 od *Clermont*, 86 *Paryża*. Dł. 21. *44*. ſz. 46. *2*.

ROBIL, ob: *Rebil*.

ROCCA d' ANFO, Weneckie mia: w *Bresciano*, gdźie rezyduje Prowizor. l. nad jeźiorem *Jdro*. Dł. 28. *2*. ſz. 45. *50*.

ROCCA d' ANNONA, For: Wł. w *Monferrato*, na gòrże, na gośćińcu z *Alessandrii* do *Asti*.

ROCCA d' ARAZZO, Forteca w *Monferrato* na gòrże na gośćińcu z *Alessandrii* do *Asti*.

ROCHE, *Rupes Ardennæ*, Mia: Luxemburſkie, z mocnym zam: l. na ſkale w leſie *Ardenne*, o mil 31 od *Luxemburg*. Dł. 23. *26*. ſz. 50. *5*.

ROCHE-CHOVART, *Rupes Cavardi* Mia: Fr. prży gr. *Limoſin* i *Poictou*, od ktòrego bierże naz: zacny we Francyi Dom *Roche Chovart*. l. na wzgòrku, i ma zam: na gòrże, o mil 25 od *Poictiers*, 82 *Paryża*. Dł. 18. *30*. ſz. 45. *43*.

ROCHE-FOUCAUT, *Rupefucaldum*, Mia: Fr. X. i Par. w *Angoumois*, z zam: nad rż. *Tardovere*, o mil 5 od *Angouleſme*, 95 *Paryża*. Dł. 18. *3*. ſz. 45. *44*.

ROCHE-MACHOREN, M. Luxemburſkie, z zam: mocnym wźięte i żrabowane prżez Francuzow w R. 1639. o mil 6 od *Luxemburg*. Dł. 24. ſz. 46. *36*.

ROCHE Poſay, *Rupes Poſei*, Mia: Fr. w *Touraine*, ma wody mineralne. l. nad rż. *Creuſe*. Dł. 18. *32*. ſz. 46. *45*.

ROCHE-ſur-YON, *Rupes ad Yonem*, Fr. mia: i X. w *Poictou*, należy do Domu *Borbon* Hrabiow. l. nad rż: *Yon*, o mil 85 od *Paryża*. Dł. 16. *12*. ſz. 46. *38*.

ROCHEFORT, *Rupifortium*, Mia: i X. w *Belgium*, w *Condros*, z zam: hołduje domowi Auſtryackiemu. l. między wyſokiemi ſkałami, prży gr. Xięſtwa *Buillon*, i Biſkupſtwa *Liege*, o mil 2 od *S. Hubert*, 6 *Dinant*. Dł. 22. *50*. ſz. 50. *9*.

ROCHEFORT, *Rupifortium*, M. Fr. w *Aunis*, znaczne i piękne, wyſtawione prżez *Ludwika XIV*: ma arſenał, ſzpital wſpaniały, piękne ſzpichlerże, i wygodny port, nad rż. *Charente*, o milę od uścia prży ktòrym ſą zamki. l. o mil 102 *Paryża*. Dług: 16. *41*. ſz. 46. 2. Tegoż naz: Hr. w *Beaulſe*, w Dyec: *Chartres*, *nad* potokiem. Mia: w *Foreſt*, nad potokiem *Lignon*, o mil 4 od *Feurs*. I mia: w *Auvergne*, w Dyec: *Clermont*.

ROCHELLE *Rupella*, Mia: Fr. gł. okolicy *Aunis*, wielkie, piękne, mocne, bogate, z wygodnym portem; domy ma piękne z podſieniami: plac zamkowy piękny; z Biſk: fundowanym w R. 1649 Sufr: *Bourdeaux*, Akademią *anatomiczną*, i *botaniczną*: handluje winem, ſuknem, płòtnē, ſolą, wòdką, papierem do Ameryki. wźięli to Mia: Kalwiniści w R. 1557, i długo trżymali ſię, ale oblężeni woyſkiem Ludwika XIII muſieli dla niedoſtatku żywności poddać ſię w R. 1622. l. nad *Oceanem*, o mil 27 od *Nantes*, 35 *Bourdeaux*, 103 *Paryża*. Dł. *16*. *22*. ſz. 46. *9*.

ROCHESTER, *Roffa*, Mia: i Hr. Ang: w Pr. *Kent*, dawne, z Biſk: poſyła dwòch Dep: na parlament. l. nad rż. *Medway*, na ktòrey ma piękny moſt wyſtawiony od *Roberta Knols* za Kròla *Henryka IV* o mil 13 od *Londynu*. Dł. 18. *4* ſz. 51. *22*.

ROCHILZ, Mia: Niem: w *Saxonii*, w cyr: Lipſkim, dawne, z zam: ma kruſzce miedźiane: wźięte prżez *Jana Fryderyka* Elektora Saſkiego w R. 1547, ale Xiążę Maurycy wkròtce odebrał. l. nad rż. *Mołdawa*, z pięknym moſtem.

ROCKIZAU, Mia: Czeſkie, w cyr: *Pilſen*, wźięte i ſpalone prżez *Ziſka* w R. 1421.

ROCOUX, wieś w *Belgium*, prży *Liege*. Tu wygrali Francuźi w R. 1746.

ROCROY, *Rupes Regia*, M. Fr. w *Champagne*, w *Retolois* mocne; wygrał tu bitwę Xiążę *de Enguien*, potym *de Conde* nad Hiſz: w R. 1643. l. na ròwninie między gajami prży gr. Hannońſkiey, o mil 2 od rż. *Moſa*, 5 *Marienburg*, 51 *Paryża*. Dł. 22. *11*. ſz. 49. *55*.

RODAN, ob: *Rhone*.

RODAS, Forteca Indyiſka, w Pańſtwie Mogolſkim, w Kròleſtwie *Bengala*, naymocnieyſza w Azyi. l. na gòrże, o mil *82* od *Agra*. Dł. 102. *20*. ſz. 25. *22*.

RODES, *Segodunum*, M. Fr. gł. Pr. *Rovergue*, z Biſkupem poſtanowionym w R. 450 Sufraganem *Alby*, (prży ktòrego Katedrże jeſt zbytniey wyſokości wieża) i pięknym *Collegium* Jezuickim. l. nad rż. *Aveiron*, o mil 17 od *Mande*, 128 *Paryża*. Dł. 20. *14*. ſz. 44. *21*.

RODEST, *Rodeſtum*, M. Europeyſkie Tureckie, w *Romanii*, z portem. l. na wżgorku prży brżegu morża *Marmara*, o mil 5 od *Heraclea*, 25 *Carogrodu*. Dłu: 45. *12*. ſz. 40. *56*.

RODIS, ob: *Rhodis*.

ROEM, *Roma*, wyſep Duńſki w *Jutland* połud: ku brżegowi jey wſch: między wyſpami *Manoe* i *Seit*, al: *Sylt*, na mil 2 wdłuż 1 wſzerż, prży dwòch wśiach: ma dwa małe porty.

ROHACZEW, Miaſto Litewſkie grodowe, głowa powiatu Rżeczyckiego z klaſztorem dawnym Bazyliańſkim. Powiat Rże-

Rżecycki tam feymikuie, obiera Posłow dwòch, Deputatow 2. l. nad złączeniem rż. *Ordwa* z *Dnieprem*, o mil 15 od *Rżeczycy*, 55 *Kiowa*. Dł. 49. 15. fz. 53. *12*.

ROHAN, Fr. mia: X. i Par, w *Bretagne*, w Dyec: *Vannes*, nad rż. *Aoufte*, o mil 10 od *Vannes*. Dł. 14. *43*. fz 48. *2*.

ROLDUC, okolica w *Belgium* w Hr. *Limburg*, hołduje Domowi Auftryackiemu prócz czterech wśi należących do Holl:

ROLDUC, *Rodia Ducis*, mia: gł. pomienioney okolicy: o mil 3 od *Aquifgran*. Dł. 23. *55*. fz. 50. *52*.

ROMAGNA, *Romandiola*, Pr. Włofka Papiefka obfita w pszenicę, wino, oliwę, owoce, pastwifka i krufzce, dźiczyznę, wody mineralne, a naybardźiey w fòl, z ktòrey naywiękfzy zyfk. *Ravenna* jeft gł. gr. od pòłn: *Ferrarfkim*, od wfch: Marchią *Ankońfką*, i Xięftwem *Urbino*, od południ: *Tofcaną*, od zach: *Bonońfkim*.

ROMAIN-MOTIER, *Romani Monafterium*, Mia: Szwaycarfkie, w *Romand*, gł. fwey okolicy, piękne, z zam: pod gòrą na niźinie.

ROMAND, Pr. Szwaycarfka troywęglafta, na mil 24 wdłuż, zamyka Kantony *Bern*, *Zurig*, i 13 okolic. l. między *Gex* i *Franche Conte*, na zachod *Valois*, i *Sabaudia*, na połud:

ROMANIA, albo *Thracia*, Pr. Eur: Turecka, żyżna w chleb i paftwifka ma krufzce frebrne ołowiane, i hałun. Bafza rezyduje w *S. Sophia*, i jeft znacznieyfzy między Europeyfkiemi: gr. od pòłn: z *Bulgarią*, od wfch: czarnym morżem, od połud: morżem *Marmara* i *Archipelagiem*, od zach: *Macedonią* i *Bulgarią*.

ROMANO, *Romanum*, Miafto Wł. w *Bergamafco*, handlowne. l. przy złączeniu rżek *Oglio* i *Serio*.

ROMANS, *Romanum*, M. Fr. w *Delfinacie*, drugie w *Viennois* na ròwninie, nad rż. *Ifere* o mil 3 od rż. *Rhone*, 10 *Grenoble*, 12 *Viene*, 118 *Paryża*. Dł. 22. *41*. fz. 45. *6*.

ROMENCY, Ang: m. i Hr. w Pr. *Kent*, pofyła dwòch Deputatow na parlament; ktòrży fię nazywaią Deputaci *pięciu portow*. Dł. 18. *40*. fz. 50. *58*.

ROMHILD, al: Rombilden, Mia: Niem: w *Fraconii*, z zam: należącym do X. *Sachfen Altenburg*.

ROMOIS, *Rothomagenfis ager*, okolica Fr. w *Normadii* wyż: w Dyec: *Roven*, między rżekami *Sienne* i *Rille*.

RO-

ROMONT, *Rotundus mons*. M. i Hr. Szwaycarfkie, jedne z przednieyfzych w Kantonie *Friburg*, piękne i mocne. l. na okrągłey gòrże, o mil 4 od *Friburg*, 5 *Bern*. Dł. 25. fz. 46. *50*.

ROMORANTIN, *Remorentinum*, Mia: w *Blaifois*, z zamkiem w ktòrym rodźiła fię Królowa *Klaudia*, żona Francifzka I. leży nad rż. *Lorantin*, ktòra wpada w *Saudre*, o mil 18 od *Tours*, 40 *Paryża*. Dł. 19. 22. fz. 47. *20*.

RONCIGLIONE, *Roncilia*, Wł. m. w *Patrimonium* S. Piotra, gł. okolicy fwego naz. bogate i ludne. l. nad rż. *Tereja*, o mil 15 od *Viterbo*, 33 *Rżymu*. Dł. 29. *50*. fz. 42. *15*.

RONDA, *Arunda*, Mia: Hifz: w Kròleftwie *Granada*, z zafzczytem *Citè*, piękne i mocne odebrane przez Ferdynanda nazwanego *Katolik* Murżynom w roku 1485. l. na przykrey fkale przy *Rio-Verde*, o mil 8 od *Gibraltar*. Dł. 12. *43*. fz. 36. *32*.

RONDMONT, ob: *Romond*.

RONEBY, Mia: Szwedzkie, w *Bleckingen*, między fkałami o milę od morża.

ROQUE, Fr. mia: w *Languedoc*, w Dyec: *Nimes*. Kufił fię Xiąże *de Rohan* Proteftant podczas Woyny o wiarę opanować go, ale bez fkutku. l. na przykrym ale miłym mieyfcu.

ROQUE-VAIRE, *Rupes-varia*, Fr. mia: w *Prouence*, nad rż. *Vienne*, o mil 3 od *Marfeille*,.

ROQUELAURE, Fr. m. X. i Par w *Armagnac*.

ROQUEMAURE, *Rupes Maura*, Mia: i Baronia, Fr. w *Languedoc* niż: na przykrey fkale, nad rż. *Rhone*, o mil 2 od *Avignon*. Dł. 22. *28*. fz. 44. *3*.

ROQUEMADOUR, *Rocomagus*, Mia: Fr. w *Quercy*, w Dyec: *Cahors*.

ROQUEVAIRE, ob: *Roque-Vaire*.

ROSAY, *Rofetum*, Fr. mia: w *Brye*, niedaleko wfpaniałego zam: *Fortella* o mil 6 od *Meaux*, 12 *Paryża*. Dł. 20. *32*. fz. 48. *40*.

ROSCHILD, *Rofchildia*, Mia: Duńfkie, na wyfpie *Zelandia*, dawne, z Bifkupem Sufr: *Lunden*, i Akad: w przednim Kośćiele chowają fię Kròlowie Duńfcy. Tu zawarty traktat w R. 1568. l. nad morżem, o mil 6 od *Kopenhagen*. 26 *Arhus*. Dł. 29. *25*. fz 55. *40*.

ROSCOMEN, albo Rofcomnon, *Cmitatus Rofcomenfis* Hr. Irlandfkie, w Pr. *Connacia*, na mil 18 wdłuż, 9 wfzerż, w ròwninie żyżney: gr. od pòłn: Hrabftwem

ſtwem *Letrim*, od wſch: *Longford*, *Eſt Neach*, *Kinges* i *Letrim*, od połud: *Galloway*. i *Kinges*, od zach: *May* i *Gallovay*. *Roſcomen* jeſt gł.

ROSEMBERG, dwa m. Niemieckie, jedno Czeſkie z zam: drugie Szląſkie. w X. *Opolſkim*.

ROSENFELD, *Rhiuſia-via*, Mia: Szwabſkie, w X. *Würtemberg*, nad rż. *Tayach*, o mil 5 od *Sultz*. Dł. 26. *24*. ſz. 48. *10*.

ROSES, *Rhoda*, Hiſz. mia: w *Catalonii*, w *Ampurdan*, mocne, z zam: i portem, wźięte przez Francuzow w R 1693, ale oddane traktatem Riſwickim. l. nad Śrżodźiemnym, prży morżu ſwego naz: o mil 7 od *Girona*, 25 *Barcellona*. Dł. 20. *48*. ſz. 42. *6*.

ROSET, *Metelis*, Mia: Egypſkie, w pięknym położeniu, obfite we wſzyſtko, handlowne, bo prży kanale idącym od *Kair* do tego miaſta niedaleko uścia rż. *Nil*, o mil 60 od *Alexandrii*, 30 *Kair*. Dł. 59. *10*. ſz. 31. *10*.

ROSHEIM, Fr. m. w *Alſacyi* dawniey Ces: i wolne, o mil 4 od *Straſburg*.

ROSIENIE, *Roſiena*, Litewſkie m. gł. X. Zmudźkiego, (obacz *Zmudź*,) nad rż. *Dubiſa*, o mil 22 od *Wilna*, 75 *Warſzawy*.

ROSIERES aux SALINES, *Roſeriæ*, Mia: Lotaryńſkie w okolicy *Nancy*, obfite w ſòl, z ktòrey wielki prżychod. l. nad *Neurte*., o mil 2 od *Nancy*, 3 *Luneville*,, 72 *Paryża*. Dł. 24. *2*. ſz. 48. *32*.

ROSSANO, *Roſſanum*, Mia: Neap: w *Calabrii* dalſzey, z Arcybiſkupem dawniey Greckim teraz Łacińſkim. Tu rodźił ſię S. *Nil* Opat *Grotta Ferrata*, ſławny we Włoſzech Zakonu Bazyliańſkiego Rozſzerżyciel. To miaſto dawniey należało do Xiążąt *Burgheſiow*, ale im odjęte w R. 1747 przez *Karola III* że mu niechcieli prżyſiądz wierności. l. nad potokiem wpadającym w *Celano* o mil 3 od Adryatyckiego, 168 *Neapol*. Dł. 34. *27*. ſz. 39. *45*.

ROSSEN, *Roſſia*, Pr. Szkocka naywiękſza na pòłnocy gòrżyſta: obfita w bydło i laſy, między morżem Niemieckim i zachodnim.

ROSSYA, a: Roſsyiſkie Pań: wielkie Państwo, częścią w *Europie*, częścią w *Azyi*: dźieli ſię na *Ruś* al: *Moſkwę* zach: *Moſkwę* wſch: *Tatary* Moſkiewſkie, *Lappią* albo *Lapponią* Moſkiewſką i na podbite kraje Az: każda z tych części dźieli ſię na wiele Xięſtw i P. nadto do Roſsyi należą *Jngria*, część *Jnflant*, i *Finlandii*: nie jeſt tak żyżne ku *Azyi*

dla gęſtych i wielkich bagniſk, ale ku południu obfituie w chleb: niewolne tu było dawniey weyście do, ani wyiście z Pańſtwa bez oſobliwego na to pozwolenia Carſkiego na piśmie, co zniesiono potym, i Pańſtwo tak jeſt dźiś polerowne, że między prżedniemi Europeyſkiemi policzyć ſię może. Rżądy ſą ſamowładne prży *Jmperatorże*, gdźie w niedoſiatku Męſkiey, Niewieścia płeć Panować może. Mieſzkańcy obrżądek Grecki trżymaią, ſą wierni, bitni, do nauk ſpoſobni ale uparci: gr. od pòłn: Łodowatym morżem, od wſch: morżem Japońſkim, *Tatarami*, *Caſpiſkim* i *Perſyą*, od zach: *Szwecyą* Tatarſką, *Migrelią* mnieyſzą i *Georgią*.

ROSTOCK, *Roſtochium*, M. Niem: w cyr: *Saxonii* niż: w X. *Mecklenburg*, wolne pod protekcyą Xięſtwa *Mecklenburg*, z Akademią naydawnieyſzą w *Niemczech* i pięknemi Kościołami, dźieli ſię na trży części *ſtare*, *ſrżednie* i *nowe*. l. z portem nad rż. *Warm*, o milę od *Baltyck*: 15 *Wiſmar*. Dł. 30. *30*. ſz. 54. *8*.

ROSTOW, Xięſtwo Roſsyiſkie, dawniey poſseſsya ſynow Carſkich niepierworodnych: graniczy od pòłn: z Xięſtwem *Jeroſławſkim*, od wſch: *Suzdal*, od połud: Xięſtwem *Moſkiewſkim*, od zachodu *Twerſkim*.

ROSTOW, *Roſtovia*, Mia: gł. pomienionego Xięſtwa, z Arcybiſkupem. l. nad jeźiorem *Kotoroy*, o mil 32 od *Moſkwy*. Dł. 58. ſz. 57. *5*.

ROSWANGEN, *Ruſvinum*, Mia: Saſkie, nad rż. *Moldau* między *Doblen* i *Noſſen*.

ROTELEN, Szwabſkie mia: w Marchii *Baden-Dourlach*, z zam: o milę od *Baſilea*.

ROTENBURG, *Rotenburgum*, Mia: Frankońſkie wolne Ceſarſkie z wſpaniałym ratuſzem, wźięte przez Szwedow w R. 1631 ale w tymże odebrał Xiąże Lotaryńſki. l. prży gr. Szwabſkiey, nad rż. *Tauber*, o mil 6 od *Anſpach*, 15 *Noremberg*. Dł. 27. *48*. ſz. 49. *22*.

ROTENBURG, *Rotenburgum*, M. Szwabſkie, w cyr: *Hohenberg*, z zam: i Kaſztelanią, hołduje Domowi Auſtryackiemu. l. prży źrżòdle mineralnym, nad rżeką *Necker*, o mil 3 od *Tubingen*. Dł. 36. *30*. ſz. 48. *25*.

ROTENBURG, M. w *Saxonii* wyż: w Hrabſtwie *Menſfeto*, Drugie w *Haſſyi* z zam: nad rż. *Fuld*. Trżecie w Biſkupſtwie *Spira*.

ROTENMAN, M. Niemieckie w *Stirii* wyż: na niżinie *Palten*, nad rż: tegoż nazwiſka.

ROTERDAM, *Roterodamum*, Mia: Hollenderſkie z portem wygodnym do handlu, ma *Collegium* Admiralſtwa, wſpaniałe gmachy, ratuſz i bank, arſenały, i dom Kompanii Jndyiſkiey cudne; rżądy ſą przy Regencyi złożoney z 24 Radźcow, i 4 Burmiſtrżow; handel wielki prowadźi, oyczyzna ſławne: *Erazma* i *Wander Werf* ſławnego Malarża. leży nad rż. *Moſa*, przerżnięte 7 rowami, o mil 3 od *Haga*, 12 *Amſterdam*. Dł. 22. ſz. 51. 57.

ROTWEIL, *Rubea villa*, M. Szwabſkie w *Hegovii* Ceſarſkie, przyłączyło ſię do Szwaycarow w R. 1519. l. przy złączeniu rżek *Necker* i *Dunaju*, o mil 7 od *Tubingen*, 9 *Schafhauſen*. Dł. 26. 29. ſz. 48. 50.

ROUCY, *Rouciacum*. M. i Par Fr. w *Champagne*, dawne nad rż. *Aiſne*.

ROVEN, *Rothomagus*, Mia: Fr. gł. *Normandii*, wielkie ludne, bogate, handlowne, z Arcybiſk: Prymaſem Normandyiſkim i jego Katedrą wſpaniałą, przy ktòrey wieża, á na niey ſławny i bardzo wielki dzwòn *Jerży de Amboiſe* zwany, ma fabrykę ſukien i płòcien, parlament poſtanowiony w R. 1515, zamek Akademią, i dwie Opactwa, i wiele Kośćiołow: oyczyzna *Piotra* i *Tomaſza Corneliuſzow*, ſławnych z pięknych wierſzow, *Natalíſa Alexandra* Dominikana męża wielce uczonego. l. nad rż. *Seyne*, o mil 20 od *Amiens*, 28 *Paryża*. Dł. 18. 45. ſz. 49. 26.

ROVERDO, *Roboretum*, Tyrolſkie mia: mocne, przy granicy Weneckiey pod gòrą nad potokiem, na ktòrym moſt z zam: i dwiema wieżami, o mil 12 od *Trident*. Dł. 28. 36. ſz. 46. 12.

ROVERGUE, *Rutheni*, Prowincya Fr. w *Guienne*, na mil 30 wdłuż, 20 wſzerż, przyłączona do Francyi za *S. Ludwika* w roku 1258, zamyka Hr. wyżſzą i niżſzą *Marchię*. *Rodez* jeſt gł. gr. od pòłn: z *Qercy* i *Auvergne* od wſch: *Gevaudan*, od połud: z okolicą *Albi*, od zach: *Quercy*.

ROVIGNO, *Arupinum* Włoſkie mia: w *Jſtrii*, ma marmur, z dwòma portami na brż. zach: morża Weneckiego, o mil 42 od *Capo d' Jſtria*. Dł. 31, 28. ſz. 45. 50.

ROVIGO, *Rhodigium*, Wł. m. gł. Pr. *Poleſine di Rovigo*. należąccy do Wenetow, rezyd: Biſkupa *Adriiſkiego*. l. nad *Adigeſto*, o mil

o mil 27 od *Padwy*, 45 *Wenecyi*. Dł. 29. 21. ſz. 45. 4.

ROUSSELART, Fr. mia: w *Flandrii*, o mil 4 od *Jmpra*.

ROUSSILLON, *Ruſſilio*, albo *Ruſcinenſis Comitatus*, Pr. i Hr. Fr. w *Pyreneyſkich* na mil 20 wdłuż, bardzo żyżna, pełna drżew oliwnych; należała dawniey do Hiſzpanii, ale ją podbił *Ludwik XIII* w R. 1642, ktòremu potym przyznano traktatem Pyreneyſkim w R. 1659. *Perpignan* jeſt gł. może ſię nazwać kluczem z Hiſzpanii do Francyi: gr. od pòłnocy *Languedoc* niż: od wſch: śrżòdźiemnym morżem, od połud: *Catalonią*, od ktòrey ją dźielą Pireneyſkie gòry, od zach: *Cerdanią*.

ROYAN, *Royanum*, M. w *Saintonge*, dawniey znaczne i pamiętne z wytrżymanego oblężenia w R. 1622 prżez Hugonottow wojujacych prżeciwko *Ludwikowi XIII*. dźiś prawie zburżone l. o mil 112 od *Paryża*. Dł. 16. 37. ſz. 45. 37.

ROYE, *Rauga*, M. Fr. w *Piccardii* wyż: w okolicy *Santerre*, gł. włości ſwego naz: mocne, o mil 26 od Paryża. Dł. 20. 27. ſz. 49. 41.

ROZANA, M. Litt. w Wojewòdztwie Nowogròdzkim, z pięknym pałacem; dźiedźiczne

Domu *Sapiehow*. leży nad rżeką *Zelwa*.

RUBIERA, *Herbaria*, Wł. m. mocne, jedno z kluczow na wchodźie w *Modeńſkie*: oyczyzna Antoniego *Cadro*. l. nad rż: *Secchia*, o mil 10 od *Modena*. Dł. 28. 30. ſz. 44. 43.

RUDEN, *Ruda*, Niem: mia: w cyr: *Weſtfalii*, hołduje Elektorowi Kolońſkiemu. l. nad rżeką *Moen*, przy gr. Biſkupſtwa *Paderborn*.

RUDESHEIM, Mia: Niem: w *Moguncſkim*, nad rż. *Ren* o milę od *Bingen*. Dł. 25. 30. ſz. 49. 55.

RUDOLFSWORTH, *Rudolphiverdia*, Mia: Niem: w *Carniolii*, mocne, Domu Auſtryackiego. l. nad rż. *Gurck*, w okolicy żyżney w wino. Dł. 33. 25. ſz. 46. 3.

RUE, *Rua*, Fr. mia: w *Piccardii*, w Hr. *Pontieu*, nad rżeką *Maye*. Dł. 19. 16. ſz. 50. 16.

RUE, Szwaycarſkie miaſteczko w Kantonie *Friburg*, ſławne z jarmarkow i targow.

RUFFAC, *Rubeacum*, Fr. m. w *Alſacyi*, gł. okolicy *Mundat*, dawniey Ceſarſkie, ale w R. 1675 podbite przez Francuzow. leży nad rżeką *Rotbach*, o mil 2 od *Colmar*, 5 *Baſilea*, 97 *Paryża*. Dłu: 24. 58. ſz. 47. 57.

RUFFECQ, Fr. mia: i Marchia w *Angoumois*, w Dyec: *Angoulesme*, nad potokiem *Lieu*.

RUGIEN, *Rugia*, wyſep Balt: ku brżegowi *Pomeranii*, naprżeciw Miaſta *Stralſund*, na mil 5 wdłuż, 4 wſzerż, żyżny: obfity w bydło, i bardzo mocny z położenia i z ludzkiego opatrżenia, hołduje Szwecyi.

RUGENVALD, *Rugium*, M. w *Inflanciech*, czyli *Pomeranii* dalſzey, gł. Xięſtwa Wenenſkiego, hołduje Królowi Pruſkiemu. leży nad rż. *Wiper*, o mil 3 od Balt: 14 *Kolberg*. Dł. 34. *20*. ſz. 54 *35*.

RUMILLY. *Rumiliacum*, M. w *Sabaudii*, któremu *Ludwik XIV* zburżył mury w R. 1630. l. prży złączeniu rżek *Nefa* i *Saran*, na równinie, o mil 2 od *Annecy*. Dł. 23. *40*. ſz. 45. *50*.

RUPELMUND, *Rupelmunda*, Mia: i Hr. w *Flandrii*, w okolicy *Maesland* Domu Auſtryackiego. oyczyzna *Gerarda Mercator*. leży nad rż. *Schelda*, naprżeciw uścia rż. *Rupel*, o mil 3 od *Anvers*, 9 *Gand*, Dł. 21. *51*. ſz. 51. *8*.

RUPIN. *Rupinum* Mia: w Elektoracie Brandeburſkim, gł. ſwego naz: z zamkiem. l. z obu ſtron pewnego jeżiora obfitego w ryby, o mil 11 od *Brandeburg*, 14 *Berlin*. Dł. 30. *58*. ſz. 53.

RUREMUND, *Ruremunda*, M. w *Geldrij*, w kwaterże ſwego nazwiſka, ludne, piękne, mocne, z Biſkupem fundowanym w roku 1559 Sufr: Meklinſkim, zniſzczone pożarem w R. 1665: chodżiło po ręku Hiſzpańſkich i Hollenderſkich, á potym doſtało ſię Domowi Auſtryackiemu w R. 1719. l. prży złączeniu rż. *Moſa* i *Roer*, prży granicy Biſkupſtwa *Liege*, o mil 8 od *Geldrii*. Dł. 23. *35*. ſz. 51. *12*.

RUS, (ob: *Roſſya*.)

RUS, prócz Ruśi Moſkiewſkiey, zamyka *Litewſką Ruś*, która dżieli ſię na *Białą* i *Czarną*, *Biała Ruś* ma Wojewodztwa *Mściſławſkie*, *Połockie*, *Witepſkie* i *Smoleńſkie*; *Czarna* ma Województwa *Nowogródzkie* i *Mińſkie*; i *Ruś Polſką* albo *Czerwoną*, albo *Małą*, która ma Województwo *Ruſkie*, *Bełzkie*, *Podolſkie*, *Kiowſkie*, *Wołuńſkie*, *Bracławſkie*, *Czernihowſkie*, i żiemię *Chełmſką* i *Halicką*.

RUSPEN, ob: *Roſwangen*.

RUTIGLIANO, Mia: Neap: w żiemi Barſkiey, o mil 6 od *Bar*.

RUTLAND, *Rutlandia*, Pr. i X. Ang: połud: na mil 20 wkoło żyżna, obfita w laſy i bydło.

RUTHERGLEN, Mia: Szkockie,

cyie, w Pr. *Larnerk*, o milę od *Glaſkow*. Dł. 13. *50*. ſz. 56. *25*.

RUVO, albo Rubi, Wł. mia: w żiemi Barſkiey, z Biſkupem Sufraganem Barſkim, o mil 14 od *Bari*, Dł. 32. *10*. ſz. 41. *13*.

RYE, *Ripa*, Mia: Ang: w Pr. *Suſex*, jedne z pięciu portow, poſyła dwóch Deputatow na parlament. Dł. 18. *28*. ſz. 50. *55*.

RYEGAT, Mia: Ang: w Pr. *Surrey* na niżinie *Homeſdal*. z dawnym zamczyſkiem, poſyła 2. Deputatow na parlament. l. o mil 10 od *Londynu*. Dł. 17. *12*. ſzer: 51. *25*.

RYGA, *Riga*, Mia: Roſſyſkie gł. *Inflant*, wielkie, ludne, mocne, i dawniey anſeatyczne: z wielą zamkami, i ſławnym portem: handluje ſkorkami, ſmołą, papierem, ſolą &c. nim zheretyczało miało Arcybiſkupa, którego znieſiono w R. 1566, wżięte prżez *Guſtawa Adolfa* w roku 1621 Polakom, którży kuſili ſię odebrać w R. 1622, ale bez ſkutku: opaſał go woyſkiem Car Moſkiewſki w R. 1656 bez ſkutku, ale w R. 1710 podbiła go Roſſya, i dotychczas trżyma. l. na wielkiey równinie, nad rż. *Dźwiną*, o mil 2 od uścia jey w Balt: 86 *S. Petersburg*. Dł. 42. ſz. 56. *53*.

RYNSKI cyr: ob: *Ren*.

RZECZYCA, *Recicia*, Mia: Litewſkie, w *Czarney Ruſi*, w Województwie Mińſkim, w Powiecie Rżeczyckim. l. prży uściu *Wiedrżycy* w *Dniepr*, o mil 42 od *Kiowa*, 70 *Wilna*. Dł. 29. *30*. ſz. 50. *22*.

RZEWA, Pr. Roſsyiſka: gr. od półn: Xięſtwem *Twerſkim* i *Moſkiewſkim*, odwſch: Województwem Witepſkim: od południa X. *Biała*, od zach: Państwem Pleſkowſkim.

RZEWA, Mia: gł. pomienioney Pr. l. nad rż. *Wolga*, niedaleko jey zdrojewiſka. Dł. 54, *45*. ſz. 55. *56*.

RZEWA puſta, Mia: Roſs: w teyże Pr. *Rzewa*. Dł. 48. *10*. ſz. 56. *22*.

RZYM, *Roma*, M. gł. Włoch i całego świata Chrżeściańſkiego; założone prżez *Romula*, rezydencya dawniey Ceſarżow Rżymſkich, teraz naywyżſzego Papieża; nayznaczniey ſze w całym świecie, z wſpaniałemi Kościołami, z których cudny S. Piotra; licznemi pałacami, wſpaniałym ratuſzem, albo *Capitolium*, prży którym Poſąg *Trajana* Ceſarża na koniu, jedną tylko nogą fundamentu tykającym ſię; pięknemi i wielkiemi rynkami, albo placami, na których wſpania-

niałe fontany, ſłupy, bramy tryumfalne, i inny wſpaniałośći Rżymſkiey zbior pokazuje ſię: ma przytym zamek (ob: *Angelo S.*) Akademię ſławną, wiele *Collegiow* wſzyſtko wſpaniałe. l. w Pr. *Campagne di Roma* na ſiedmiu pagòrkach, przerżnięte rż. *Tiber*, o mil 600 od *Wiednia*, 786 *Krakowa*, 825 *Paryża*, 900 *Madrid*, 900 *Carogrodu*. Dł. 30. *20.* ſz. 41. *54.*

S. S. S.

SAADACH, *Saada*, Mia: Az: w *Arabii* ſzczęśliwey, mocne i ludne, pięknie zabudowane, o mil 120 od *Sanaa*. Dł. 62. *30.* ſz. 17. *15.*

SAARA, *Sahara*, puſtynia w *Barbarii* rożległa od połn: na połud: od *Nigricii* i rż. *Albach* do uścia rż. *Niger.* od wſch: na zach: od *Egyptu* i *Nubii*, do rż. *Albach* naprzeciw *Canaryiſkiey*; żiemię ma żyżnę, á przez większą część piaſzczyſtę, czaſem o mil 100 al: 200 nie znayduje ſię woda, przeto nie mieſzka tu tylko lud dziki, i bardziey leſnemi zwierzętami jak ludźmi nazwać ſię mogący.

SABA, Mia: Perſkie w *Irack Agemi*, na gościncu z *Kom* do *Sultanii*, na wielkiey rowninie. Dł. 85. ſz. 34. *56.*

SABA, wyſepka Am: jedna z *Antille*, na 5 mil wkoło: mieſzkaią Hollendrży ſzewcy. Dł. 314. ſz. 17. *35.*

SABAUDIA, Xięſtwo udzielne Eur. między *Francyą* i *Włochami*, na mil 33 wdłuż, 27 wſzerż, gòry ma żyżne, i grunt oſtry, wzięte było i długo trzymane przez Hiſzpanow podczas obwarowania *Infanta Filippa.* (dziſieyſzego Krola Hiſzpańſkiego) na Kr. Neapolitańſkim. Mieſzkań: ſą bitni, przyjemni, język mają Francuſki. *Chambery* jeſt gł. gr. od połn: jeziorem *Lemanus* albo Geneveńſkim, ktòre go dzieli od Szwaycarow, od wſch: gòrami *Alpes*, ktòre go dzielą od *Valeſii*, i z *Piemonte:* od połud: ztymże i *Delfinatem*, od zach: rżeką *Rhone*.

SABINA, Pr. Wł. Pap: na mil 27 wdłuż, i prawie tyleż wſzerż, obfita w wino, oliwę. *Magliano* jeſt gł. gr. od pòłn: z *Umbrią*, od wſch: z *Abruzzo* dalſzym, od połud: *Campagna di Roma*, od za-

zachodu *Patrimonium* S. Piotra.

SABIONCELLO, *Onæum* al: *Hyllis*, wyſep lądu Dalmackiego tykający, w Rżeczypoſpolitey Raguſkiey, na mil 30 wkoło, na pòłnoc cieśniny dzielącey go od *Meleda*, á na połud: morża *Marenta*.

SABIONETTA, *Sabulonetta*, Mia: Wł. gł. Xięſtwa ſwego nazwiſka, mocne z zam: miało dawniey udzielnych Xiążąt, dziś jeſt Domu Auſtryackiego. leży przy gr. *Cremonſkiey* i *Mantuańſkiey*, o mil 15 od *Parma*, 24 *Cremona* i *Mantua*. Dł. 28. ſz. 45. *2.*

SABLE, *Sabolium*, Fr. mia: w *Msine* niż: dawne. l. przy gr. *Anjou*, nad rżeką *Sarte*, o mil 11 od *Mans*, 59 *Paryża*. Dł. 17. *15.* ſz. 47. *50.*

SABLESTAN, al: Sabluſtan, *Sableſtania*, Pr. Az. Perſka, przy gr. *Indoſtan*, w gòrach, jeziorach, rżekach i źrżodłach: gr. od pòłn: z *Choraſſon*, od wſch: gòrami *Balk* i *Candahar*, od połud: *Sageſtan*, od zach: *Her*.

SABUE, Kr. Afr: małe, na brż. złotym *Guinea*, żyż: w chleb i owoce, ma wśie. *Sabu* jeſt gł. *Fort Naſſau* jeſt Holl: gr. od pòłnocy z Krolestwem *Acanis*, od wſch: *Fetu*, od połud: morżem. Dł. 18. *30.* ſz. 5. *6.*

SABUGAL, Portug: mia: i Hr. w Pr. *Beira*, nad rż. *Coa*, *o mil* 5 od *Guarda*.

SACANIA, *Laconica*, część wyſpu *Morea*, między morżem *Engia*, *Lepant*, *Napol*, i groblą morſką *Koryntſką*.

SACCAI, *Saccaja*, Mia: Japońſkie znaczne i mocne, z zam: Kościołami pałacami pięknemi, i portem. l. nad morżem przy mocney gòrże, o mil 5 od *Oſacca*. Dł. 153. ſz. 34.

SACITE, Wł. mia: Weneckie, w Marchii *Trevigiana*, nazywa ſię *Ogrodem Weneckim*.

SAFFUSA, ob: *Schafhauſen*.

SAGAN, *Saganum*, M. Szląſkie, gł. Xięſtwa ſwego nazwiſka z zam: hołduje Xiążęciu *Lobkowiczowi*. leży nad rżekami *Bober* i *Queis*, o mil 27 od *Wrocławia*. Dł. 33. *12.* ſz. 51. *32.*

SAGRES, *Sacrum Promontorium*, Mia: *Portug*: w *Algarvii*, mocne, z For: w ktòrey garnizon, i z dobrym portem, założone od *Infanta Henryka*, ſyna *Jana I* na poczatku piętnaſtego wieku nad śrżodziemnym morżem, o milę od *Cabo S. Vincente*, 50 *Lisbona*. Dł. 6. *2.* ſz. 36. *50.*

SANGUENAY, *Saguenca*, Pr. Am: pòłn: nad rż. *S. Wawrżyńca*. *Que-*

Quebec jest głową.

SAHAGUN. *S. Facundus*, M. Hisz: w Królestwie *Leon*, z Opactwem Królewskim *Z. S. Benedykta*. dawniey znacznieysze. l. na równinie żyżney w chleb, nad rzeką *Sea*, o mil 7 od *Palencii*. Dł. 13. *14*. sz. 42. *31*.

SAID, *Sidon*, Mia: Az: Tureckie w *Sirii*, teraz bardzo liche. l. z portem nad śrzódziemnym morzem, w okolicy żyżney, przy pewney wyspe maiącey zam: z którego jest przechod do miasta. Dł. 53. *30*. sz. 33. *10*.

SAINTES, Mia: Fr. gł. okolicy *Saintonge*, z Bisk: Sufraganem *Bourdeaux*, ma *amphitheatrum*, rurmusy, także bramę tryumfalną na moście, i inne dawney wspaniałości znaki; były tu Synody w R. 563. w 1075. w 1080. i w 1096. l. na pagórku nad rz. *Charente*, o mil 15 od *Angoulesme* i *Rochelle*, 105 *Paryża*. Dłu: 17. *16*. sz. 50. *36*.

SAINTONGE, *Santonia*, Pr. Fr. w *Guienne*, na mil 23 wzdłuż, 12 wszerz, obsita w chleb, wino sól wyśmienitą i konie, przedzielona rz. *Charente* na półn: i połud: gr. od półn: z *Poictou*, od wsch: *Angoumois* i *Perigord*, od połud: *Bourdelois*, od zach: *Oceanem*.

SAIPAN, ob: *Józef* (*S.*)

SALA, Szwedzkie miasteczko w *Westermanland*, przy gr. *Nericii* i *Upland*, o mil 12 od *Upsal*, 20 *Stockolm*. Dł. 34. *50*. sz. 59. *58*.

SALANCHES, Mia: w *Sabaudii*, w *Fossigny*, wyż: nad potokiem wpadaiącym w *Arve*, o mil 5 od *Cluses*.

SALENKERMEN, *Salancemа*, Mia: Węgierskie w Słowieńskiey ziemi, w okolicy *Sirmium*, pod którym z wielką swą sławą wygrał Xiąże *Ludwik de Baden* bitwę nad Turkami w R. 1691; oblężone przez buntowników w R. 1707, i przez tychże po przegraney opuszczone. l. nad *Dunajem*, o mil 14 od *Belgrad*. Dł. 38. *28*. sz. 45. *14*.

SALBERG, *Salberga*, Miasto Szwedzkie w *Westmanii*. l. nad rz. *Salha*, przy górze, w którey znayduje się kruszec srebrny.

SALE, *Sala*, Mia: Afr Marokańskie w Królestwie *Fez*. dawne znaczne, mocne, z zamkami i portem. Mieszkają zboycy morscy. l. przerżnięte rz. *Peru*, przy morzu, o mil 40 od *Fez*. Dł. 11. *5*. sz. 34.

SALE, wyspa Afr: ku brzegowi *Nigricii* wsch: między wyspami *Caboverde*, na mil 9 wzdłuż, 2 wszerz,

2 wszerz, biorący nazwisko od od bagnisk słonych. Dł. 355. *40*. sz. *20*.

SALERNO, *Salernum*, Mia: Neap: gł. Xięstwa dalszego, dawne, znaczne. z Arcybiskupem fundowanym w R. 974 z zam: portem, Akad: ma sławne jarmarki o mil 33 od *Neapol*. Dł. 32. *19*. sz. 40. *45*.

SALIES, Fr. mia: w *Gascogne*, w *Bearn*, ma słone źrzódła, z których białą sól robią.

SALIGNAC, *Saliniacum*, Mia. Fr. w *Perigord* wyż: zkąd bierże nazwisko sławny Dom *Salignac Fenelon*. Dł. 18. *28*. sz. 45. *40*.

SALINS, *Salinæ*, Miasto Fr. w *Franche Conte*, z zam: *S. Jędrzeja*, znaczne z słonych gór, z których jedna w mieście mocna i może się fortecą nazwać. leży na niżinie żyżney, i ma zdrojewisko rz. *Furieux*, o mil 6 od *Besancon*, i *Dole*, 78 *Paryza*. Dł. 23. *36*. sz. 46. *58*.

SALISBURG, X. Niem: udzielne w cyr: *Bavarii*, gr. od półn: z *Bavarią*, od wsch: *Austryą*, od połud: *Carintią* i *Tirol*, od zach: tąż i *Bavarią*.

SALISBURG, *Salisburgum*, Mia: gł. pomienionego X. z Akademią Benedyktyńską, zam: mocnym, Katedrą, i pałacem Biskupa wspaniałemi. l. przerżnięte rzeką *Satz*, między słonemi górami, o mil 11 od *Passau*, 62 *Wiednia*. Dł. 30. *50*. sz. 47. *42*.

SALISBURY, *Sorviodunum*, Mia: Ang: gł. Hr. *Viltshire*, piękne, z Bisk: Sufr: *Canterbury*, którego Katedra ma wieżę z Angielskich naywiększą, i drzwi ile miesięcy, okien ile dni, kolumn ile godzin w roku; posyła dwóch Deputatów na parlament. l. nad rzeką *Avon*, i potokami, o mil 11 od *Bath*, 22 *Londynu*. Dł. 15. *55*. sz. 51. *2*.

SALLE, wieś Fr. w *Artois*, wsławiona rodem niezbożnego złoczyńcy *Damiena*. który w R. 1757 targnął się był na życie *Ludwika XV*.

SALM, albo Salmes, *Salmona*, Lotaryńskie mia: i Xięstwo. przy gr. *Alsackiey*. pod górą *Vosges*, nad rz. *Brusch*, ku zdrojewisku rzeki *Sarte*, o mil 8 od *Strasburg*. Dł. 24. *57*. sz. 48. *32*.

SALM, al: *Salmes*, Mia: i Hr. w Xięstwie *Luxemburg*, nad rzeką *Albe*.

SALMANTICA, Miasto Hiszpańskie, w Królestwie *Leon*, dawne, wielkie, sławne, Matką nauk od Hiszpanów nazwane, z Akademią i 27 *Kollegiami*, z Biskupem Sufraganem *Compostel-*

ſtella, Kościołami i domami wſpaniałemi. l. częścią na pagòrkach częścią na ròwninie nad rżeką *Tormes*, z wſpaniałym kamiennym moſtem.

SALO, *Salodium*, Mia: klucz Rżeczypoſpolitey Weneckiey w *Breſciano*, woyſko Ceſarſkie muſiało opuścić go po bitwie *de Calconato* w R. 1706. l. nad jeziorem *Garda*, o mil 12 od miaſta *Garda*, 21 *Breſcia*. Dług: 28. 6. ſz. 45. *38*.

SALOBRENA, Miaſto Hiſz: w Kròleſtwie *Granada*, z mocnym zam: i portem, handluje cukrem i rybą. l. na ſkale przy uściu rżeki *Salobrena*, o mil 5 od *Almunecar*.

SALOMONSKIE wyſpy, *Inſulæ Salomonis*, wyſpy na morżu *de Sud*, jeſt ich *18*, i niektòre mają po 200 mil wkoło, ale nie ze wſzyſtkim zwiedziane: doſzedł ich pierwſzy *Alvar Mendoza* w R. 1567. Dł. od 134. do 145. ſz. połud: od 7. do 10. 7.

SALON, *Salus*, Mia: Fr. w *Prouence*, z grobem ſławnego *Noſtradamus* w Kościele Franciſzkańſkim. l. nad rż. *Durance*, o mil 8 od *Aix*. Dł. 22. *50*. ſz. 43. *40*.

SALON, *Amphiſa*, Mia: Greckie w *Livadii*, z Biſk: Sufr: Ateńſkim. mieſzkają Grecy i Turcy. l. nad potokiem przy morżu ſwego nazwiſka, o mil 17 od *Lepant*. Dł. 40. *36*. ſz. 36. *50*.

SALONICHI, ob: *Teſſalonica*.

SALSES, zam: Fr. w *Rouſſillon*, przy gr. *Languedoc* mocny, wzięte przez Xiążęcia *de Condè* w R. 1639. odebrany przez Hiſz: w R. 1640. i przez Fr. w R. 1642. l. nad jeziorem ſwego naz: między gòrami o mil 4 od *Perpignan*. Dł. 30. *30*. ſz. 43. *35*.

SALSETA, wyſep na morżu Jndyiſkim, na zach: rż. *Ganges*, przy brż. Kròleſtwa *Decan*, na mil 42 wdłuż, 5 wſzerż, obfity w cukier, ryż, i owoce: hołduję Portug: á naylepſza część Jezuitom.

SALTA, Mia: Am: połud: w *Tucuman*, handluie zbożem, winem i bydłem, hołduje Hiſz: l. nad potokiem, o mil 15 od *Eſtrec*. Dł. 314 *15*. ſz. połud: 25. *50*.

SALTASCH, Ang: m. w kraju *Carnoailles*, poſyła dwòch Deputatow na parlament, przy gr. *Devonia*, o mil 60 od *Londynu*. Dł. 13. *30*. ſz. 50. *40*.

SALTZ, *Salza*, Mia: Niem: w *Saxonii* wyż: w *Magdeburſkim*, z źròdłami ſłonemi na rż. *Elba*, o mil 6 od *Magdeburg*, Dłu: 29. *36*. ſz. 52. *25*.

SAL-

SALTZBURG, ob: *Saliſburg*.

SALVATERRA, *Salvaterra*, Portug: mia: w *Extremadura* nad rż. *Teis*. Dł. 9. *44*. ſz. 38. *59*.

SALVATIERRA, M. Hiſz: w *Biſcaye*, jedne z przednieyſzych fortec, pod gòrą *S. Adriana*, o mil 13 od *Vitorii*. Dł. 15. *28*. ſz. 41. *50*.

SALVATIERRA, Hiſz: m. w *Gallicyi*, przy gr. Portug: w Pr. *Beira*, przy *Braga*. Dł. 9. *30*. ſz. 41 *48*.

SALVATIERRA. Mia. Portug: w Pr. *Beira*. przy gr. *Extremadura* Hiſz: wzięta przez Fr. w R. 1704. l. nad rż. *Elia*, o mil 5 od *Alcantara*, 15 *Plaſencii*. Dł. 11. *48*. ſz. 39. *33*.

SALVATOR (S.) *Soteropolis*. Mia: Am: połud: gł. *Braſilii*, wielkie, piękne, ludne, rezyd: Vicereja i Miniſtrow Portug: Braſilſkich, z Arcybiſkupem, i wſpaniałemi klaſztorami. Mieſzkańcy ſą niepojętni, hardzi, lubieżni, zdradliwi, handel prowadzą. leży na gòrże nad morżem *Wſzyſtkich Swiętych*, mając port pod gòrą. Dł. 339. *35*. ſz. połud: 13.

SALVATOR S. de CONGO ob, *Banza*.

SALVATOR (S.) *di Meſſina*, Forteca Wł. Sycyliyſka, w *Meſſina*, przy ſamym porcie, załozona od *Karola V* Ces: w roku 1535 na mieyſcu gdźie ſławne Opactwo *Bazyliańſkie* pod tym tytułem od *Rogeryuſza* ufundowane było. za ktòre *Karol* Bazylianom dał drugie mieyſce, o milę od *Meſſina* wyſtawiwſzy im klaſztor i Kościoł wſpaniałością i ozdobami nayprzednieyſzym w tym Kròleſtwie ròwnający ſię.

SALVATOR (S.) *di Philantropos*, dwa klaſztory Panieńſkie Bazyliańſkie w *Sycylii*, ſławne i dawne, jeden w *Meſſina*, od *Rogeryuſza* Krola około roku 1090 fundowany, gdźie Mniſzki Greckie obrżądek zachowuią: Drugi z Kościołem przednie wſpaniałym, w *Palermo*, od Xiążęcia *Guiſcarda* w R. 1073 bogato nadany, gdźie za dyſpenſą *Alexandra VI*, Rżymſkiego trżymają ſię Brewiarża, ale Regułę, co do życia, Bazyliańſką ſciſle zachowują: nie przyimują nad 120 Mniſzek. Wſzyſtkie noſzą jako ſama Xięni ſrebrne małe krżyżyki, co im Benedykt XIII przyſądźił gdy ich o to turbowano. Tu *S. Rozalia* pierwey niż na puſzczę poſzła, początki Swiętey bogomyślnośći wźięła około R. 1150.

SALUZZO, Pr. w *Piemonte*, u-

uſtąpione Xiążęciu Sabaudyiſkiemu traktatem Liońſkim w roku 1601: gr. od półn: z *Delfinatem* i czterma niżinami, od wſch: *Savigliano* i *Foſſano*, od połud: Prowincyą *Cuneo*, i Hrabſtwem *Nice*, od zachodu niżiną *Barcelonetta*.

SALUZZO, *Salutiæ*, Miaſto i zamek w *Piemonte*, gł. Marchii ſwego nazwiſka, z Biſkupem Suffraganem Turyńſkim, ktòry niechce podlegać tylko Papieżowi. l. na pagòrku pod *Alpes*, nad rż. *Po*, o mil 27 od *Turin*. Dł. 25. *8*. ſż. 44. *35*.

SAMAR, wyſep Jndyiſki jeden z *Filippinſkich*, na mil 130 wkoło, pełny przykrych gòr, ròwniny ma żyżne. l. na połud: wyſpu *Luſſon*, od ktòrego przedźielony jeſt cieśniną morſką *S. Bernardyna*.

SAMARCANT, Mia: Az: na wſchod wyſpu *Java*, lud: w kraju *Usbeck*. gł. Kròleſtwa ſwego nazwiſka, wielkie, ludne, piękne i mocne, z ſławną Akademią i zam: w ktòrym mieſzkał *Tamerlanes*, handluje wyśmienitemi owocami, ktòre ſię tu rodzą. l. nad rż. *Sogd*. niedaleko granicy Perſkiey o mil 40 od *Bocara*. Dł. 86. *30*. ſz. 39. *20*.

SAMBRE, *Sabis*, rż. Francuſka w *Belgium*, poczyna ſię w *Picardii*, wpada w rżekę *Moſa* przy *Namur*.

SAMMATAN, *Sammatanum*, Mia: Fr, w Hrabſtwie *Comminges*, dawniey mocne. l. w dolinie nad rżeką *Save*: Dług: 18. *37*. ſzer: 43. *34*.

SAMOJEDZ, *Samojedia*, narod i kray półn: Roſsyiſki, ponad morżem w *Siberii*, od *Archangel* do *Tatarow* Az. dźiki, pogańſki: z polowania i połowu ryb żyią, mieſzkają w jaſkiniach: przyjęli Chrześciańſką wiarę za Piotra Wielkiego.

SAMOS, *Samus*, wyſep na *Archipelagu*, ku brż. *Natolii*, na mil 13 wdłuż, 9 wſzerz, bardzo żyżny, obfity w muſzkatel i inne owoce wyśmienite, ptaſtwo domowe i dźiczyznę, niejeſt tak ſprawowany jak za Grekow: ma nad 12000 mieſzkańcow, i wiele klaſztorow, Biſkup rezyduje w *Kora*. l. od połn: morża ſwego nazwiſka, od wſch: wyſpu *Jcaria*, na połud: morża *Efeſkiego*. Dł. od 44. *20*. do 45. ſz. od 37. *45*. do *57*.

SAMOTRACIA, *Samothracia*, wyſep na *Archipelagu*, prawie okrągły na mil 3 wdłuż. l. o mil 4 od brżegu południowego *Romanii*, na zachod wyſpu *Lembros*. Długości *44*. *42*. ſzer: 40. *34*.

SAMSOE, *Samus Danica*, wyſep Duńſki na Balt: na mil 3 wdłuż á milę wſzerż, na półn: wyſpu *Fionia*, na wſch: *Jutland*. Dł. 28. 2. ſz. 55.

SANAA, Miæ: Az: gł. *Arabii* ſzczęśliwey w *Yemen* właſney, piękne, wielkie, ludne, w dobrym powietrżu, dni ma prawie ròwne zawſze. l. między gòrami, o mil 34 od *Aden*. Dł. 64. ſz. 14. *58*.

SANCERRE, *Sacrum Cereris*, Mia: i Hr. Fr. w *Berry*, Domu *Bourbon Condè*. l. przy gr. *Nivernois*. przy rżece *Loire*, na gòrże o mil 9 od *Nevers*, 44 *Paryża*. Dł. 20. *30*. ſz. 47. *16*.

SANCIAN, *Sancianum*, wyſepka Az. na *Oceanie*, ku brżegowi Pr. Chińſkiey *Quanton*, na mil 15 wkoło, ſławna z grobu S. *Xawerego*.

SAND, *Sandum*, wyſep Japonſki, ku brż. półn: wyſpu *Nifon*, na mil 35 wkoło, z miaſtem ſwego naz. Dł. 156. ſz. 37. *15*.

SANDECZ, *Sandecium*, Mia: Małopolſkie, w Wojewòdztwie Krakowſkim. mocne, przy Karpackich gòrach. o mil 13 od *Krakowa*. Dł. 38. *56*. ſz. 49. *50*.

SANDOMIRSKIE Wojewòdztwo Małopolſkie, ma piękną i białą pſzenicę, ſmaczne owoce, kruſzce złote, i miedźiane, ma 6 Staroſtw Grodowych *Sandomirſkie*, *Radomſkie*, *Chęcinſkie*, *Opoczynſkie*, *Korczynſkie*, i *Stężyckie*, ſeymikuje w *Opatowie*, obiera Poſłow 7 na ſeym. Deputatow dwòch na Trybunał, Kommiſarża jednego na ſkarbowy. gr. od półn: Wojewòdztwem *Łęczyckim* i *Rawſkim*, od wſchodu *Lubelſkim* i *Ruſkim*, od południa i zach: *Krakowſkim*.

SANDOMIRZ, *Sandomiria*, M. gł. pomienionego Wojewòdźtwa z zam: wźięte przez Szwedow w R. 1355, ale odebrali Polacy w R. 1656. l. na gòrże przy złączeniu rżek *San* z *Wiſłą*, o mil 30 od *Krakowa*, 45 *Warſzawy*. Dł. 39. *52*. ſz. 50. *23*.

SANDWICH, *Sandivicus*, M. i Hr. Ang: w Pr. *Kent*, jedno z pięciu portow, poſyła dwòch Deputatow na parlament, ktòrży nazywają ſię Baronami *pięciu portow*, l. o mil 17 od *Londynu*. Dł. 18. *45*. ſz. 51. *10*.

SANGUEHAR, Mia: i Hr. Szkockie, przy zdrojewiſku rż. *Nith*, o mil 17 od *Edemburg*. Dł. 13. *30*. ſz. 55. *43*.

SANGUESA, *Jturiſſa*, Hiſz: mia: w Kròleſtwie *Navara*, gł. jedney *Merindada*, przy granicy

Pr. nad rż. *Aragona*, o mil 8 od *Pamplona*. Dł. 16. *32*. ſz. 42. *28*.

SANGUIN, *Sanguinum*, Kr. Az: na wyſpie *Celebes*.

SANS, *Senones*, Miaſto Fr. w *Champagne*, gł. okolicy *Senonois*, dawne i znaczne, z Arcybiſkupem Prymaſem Francuſkim i Niemieckim, nieludne; tu były Synody, między ktòremi nayſławnieyſzy ktòry był przeciwko *Abeillardowi* w R. 1140. l. wygodnie dla handlu w polu żyż: we wſzyſtko, przy złączeniu rż. *Vanne* i *Jonne*, o mil 10 od *Auxerrs*, 24 *Paryża*. Dł. 20. *56*. ſz. 48. *11*.

SANTAREN, *Scalabis* Mia: Portug: w *Extremadura*, dawne i piękne, tu we dwa mieſiące po ſieybie zbieraają: wźiął go *Alfons Henſguez* od Murżynow w R. 1141. l. nad rż. *Tejo*, w okolicy żyżney w pſzenicę, wino i oliwę, o mil 8 od *Loira*, 14 *Lisbona*. Dł. 9. *50*. ſz. 39. *12*.

SANTEN, *Santena*, Niem: m. w cyr: *Weſtfalii*, w Xięſtwie *Clivii*, gdźie zakończono traktat podźiału ſtanow ſukceſsyi Xiążęcia Juliackiego, gdźie *Santen*, przypadł Krolowi Pruſkiemu. l. między gòrami, nad rż. *Ren*. Dł. 24. *8*. ſz. 51. *38*.

SANTERRE, *Sangueterſa*, okolica Fr. w *Piccardii* gr. od połn: z okolicą *Cambreſis*, od wſchodu *Vermandois*, od połud: rż. *Some*, od zach: okolicą *Amiens*.

SANTILLANA, *S. Julianæ Fanum*, Mia: i Marchia Hiſzpańſka w *Auſtryi*, nad morżem, o mil 5 od *S. Jędrżeja*, 80 *Madrid*.

SANTORINI, albo Erinni, *Teraſia*, wyſep na *Archipelagu* od Miaſta *Sanctorinum* nazwany, nie żyżny, przemyſłem iednak mieſzkańcow (ktòrych jeſt na 10000 z mało pomieſzanemi Turkami) ſprawiony, rodźi jęczmień wino i bawełnę, nie ma źrżòdeł, przeto z deſzczu wodę zbierają w ſtudnie, brżegi ma oſtre i przyſtępne dla ſtatkow, ma miaſteczka i wśie. Dług: 43. *33*. ſz. 36. *10*.

SANTULIET, For: Brabantſka, na brż. wſch: rżeki *Schelda*, między *Bergen-op-zoom*, *Bilbao*, i *Lilla*. Dł. 21. *48*. ſz. 51. *21*.

SAONE, *Araris*, rż. Fr. znaczna wychodźi z *Voſges* przy *Darney*, idźie przez *Franche-Conte*, *Bourgogne*, *Beaujolois*, wpada w rż. *Rhone*, pod miaſtem *Lion*.

SARA, *Saravus*, rż. ma zdrojewiſko w *Lotaryngii* Niem: niżey *Salm*, wpada w *Moſel*, niżey Miaſta *Trier* albo *Trevir*.

SARAGOSSA, *Cæſarea Augusta*, Mia: Hiſz. w Krolestwie *Aragona*, w okolicy ſwego naz: wielkie, dawne, piękne, ludne, handlowne, z Arcybiſkupem, Akademią, Trybunałem na Heretykow: rezydencya *Vicereja* i innych Miniſtrow Pr. między wſpaniałemi domami przednieyſze ſą Katedra, pałac pomienionego Trybunału, ktory uydźie za Citadellę, ratuſz, ſzpital większy. pod tym miaſtem była krwawa bitwa w R. 1706, z wygraną woyſka *Karola III*. l. nad rż. *Ebro*, z dwòma pięknemi moſtami, w okolicy żyżney we wſzyſtko, o mil 16 od *Lerida*, 60 *Madrid*. Dł. 16. *57*. ſz. 41. *47*.

SARAY, al: Boſna Sarai, *Serajum*, Mia: Tureckie w *Boſnii*, wielkie i mocne, nad rż. *Maliataſka*, o mil 48 od *Belgrad*, Dł. 36. *28*. ſz. 44. *40*.

SARATOW, *Saratovia*, Mia: Roſsyiſkie, w Krolestwie *Aſtrachańſkim*. Mieſzkańcy ſą prawie wſzyſcy żołnierże. l. na wzgòrku przy rż. *Wolga*. Dł. 67. ſz. 52. *4*.

SARAU, Pr. Afr: w *Abiſſinii*, ma piękne i rżeźwe konie.

SARBRUCK, Mia: Lotaryńſkie, gł. Hr. ſwego nazwiſka, dawniey Ceſarſkie; często podczas Woyen rabowane. l. nad rż. *Sare*, o mil 3 od *Sarguemin*, 6 *SarLouis*. Dł. 24. *44*. ſz. 49. *18*.

SARBRUCK, albo Sarbrug, *Pons Saravi*, Mia: Lotaryńſkie, przy gr. Alſackiey, pod gòrami nad rż. *Sare* z moſtem, o mil 89 od *Paryża*. Dł. 24. *44*. ſz. 48. *43*.

SARBURG, *Saraviburgum*, Mia: Niem: w *Trevirſkim*, nad rż. *Sara*, z moſtem, o mil 3 od *Trevir*. Dł. 24. *15*. ſz. 49. *35*.

SARDINIA, wyſep Włoſki, i Kr. na śrżodźiemnym morżu, na południe wyſpu *Corſica*, na mil 174 wdłuż, 90 wſzerż, żyżny w zboże, cedry, pomarancze, ma kruſzce złote, ſrebrne, ołowiane, obfity w bydło wielkie i drobne, dźiczyznę, koral, ryby, ale nie ludny, bo niezdrowe ma powietrże: uſtąpiony w zamian za *Sycylię* przez Ceſarża *Wiktoryuſzowi Amedeo*. *Cagliari* i *Saſſari* ſą gł. Dł. od 25. *40*. do 27. *20*. ſz. od 38. *42*. do 41. *11*.

SARGANS, *Sarumentes*, Mia: Szwaycarſkie, w Kantonie *Zurich*, gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka, ma zamek na ſkale, gdźie mieſzka Poseł. l. pod gòrą. Dł. 27. *10*. ſz. 47. *11*.

SARGET, *Conuccis*, M. Afr: w Krolestwie *Maroc*, w Pr. *Tremecen*, wielkie, dawne, z zam: podczas wyprawy woyſka Ces: *Ka-*

Karola V do Afryki, *Jędrżey Doria* Ceſarſki Admirał w tuteyſzym porcie zbił flottę Admirała *Barbaroſſa*, ktòrey część uſzła do zam: ale gdy żołnierże Ceſarſcy zaczęli rabować miaſto, Turcy wyſypawſzy ſię z zam: wiele ich pobili, i ledwie ktòry uciecżką od miecza Biſurmańſkiego zachował ſię.

SARGUEMIN, mia: w *Lotaryngii* Niemieckiey, nad rż. *Sare*, o mil 3 od *Sarburg*. Dł. 24. 47. ſz. 49. 4.

SARLAT, *Sarlatum*, Mia: Fr. w *Perigord*, nikczemne, z Biſk: Sufr: *Bourdeaux*. l. między gòrami nad rż. ſwego naz: o mil 14 od *Cahors*, 120 *Paryża*. Dł. 18. 54. ſz. 45. 3.

SARLOVIS, *Sarus Ludovici*, Mia: Fr. w *Lotaryngii*, wzmocnione z rozkazu *Ludwika IV* przez Pana *de Vauban*, w R. 1680. l. na końcu wyſpy oblaney rżeką *Sare*, o mil 12 od *Tionville*, 80 *Paryża*. Dł. 24. 28.

SARMACYA, *Sarmatia*, kray i lud Polſki i Moſkiewſki, dawniey tak zwany, dźieli ſię na *Wenecki*, ktòry mieſzkał ponad *Wiſłą*, *Boruſki*, w *Pruſiech*; *Alanow* albo *Litwę*; *Wandalow* w Polſzcze graniczącey z *Jnflantami*,

SARMAN, Mia: Aſt: w Kr. *Tripol*, ludne.

SARNO, *Sarnus*, Mia: Neap: w Xięſtwie dalſzym, z zaſzczytem Xięſtwa Donu *Barberini*, i Biſkupem Sufr: *Salerno*. l. nad rż. *Sarno*, niedaleko jey zdrojewiſka, o mil 15 od *Salerno*, 25 *Neapol*. Dł. 32. *10*. ſz. 40. *48*.

SAROS, zamek w *Węgrżech* wyż: mocny, w Hrabſtwie ſwego naz: l. nad rż. *Tariza*, przy gr. Polſkiey. o mil 2 od *Eperies*.

SARREAL, Hiſz: m. w *Catalonii*, ma alabaſtr, ktòry można przezroczyſtym uczynić.

SARSENA, Mia: Wł. Pap: w *Romagna*, z Biſkupem Sufr: Raveńſkim. l. przy gr. Toſkańſkiey, pod *Appeninami*, 170 *Rżymu*. Dł. 29. *46*. ſz. 43. *58*.

SARVITZ, *Servitia*, M Eur: Tureckie w *Macedonii*, częścią na gòrże, częścią na rownìnie, nad potokiem.

SAWAR, Mia: Węgierſkie, gł. Hr. ſwego nazwiſka, przy uściu potoka w rż. *Rab*. Dł. 25. *33*. ſz. 47. *10*.

SARZANA, *Serezana*, Mia: Wł. w Rp. Genueńſkiey, dawne i mocne, z Biſkupem, oddane tey Rżeczypoſpolitey przez Xiążęcia Toſkańſkiego w zamianę za *Livorno*, ktòre na tenczas wſią było, dźiś wielkimi handlownym

miaſtem. l. przy uściu rż. *Magra*, przy gr. Toſkańſkiey, o mil 12 od *Maſſa*, 66 *Genuy*. Dł. 27. *37*. ſz. 44. *8*.

SAS de GAND, *Gandavenſis agger*, Flanderſkie m. ſprzymierżone, w R. 1746. l. nad rowem, ktòry o 3 mile wyżey zacząwſzy ſię idźie przez miaſto *Gand*, z portem przy zamku mającym 4 baſzty, o ćwierć mili od fortecy *S. Antoniego*. Dł. 21. *20*. ſz. 51. *15*.

SASERON, Mia: Jndyiſkie, w Krolestwie *Bengala*, wielkie przy jeźierże, na śrżodku ktòrego jeſt wyſepek z pięknym Meczetem, do ktòrego z tego miaſta jeſt piękny moſt. Dł. 102. *20*. ſz. 26. *10*.

SASQUESAHANOXES, narod dźiki w Am: połn: w *Virginii*, ponad rż. wpadająca w morże *Bolus*, wzroſtu bardzo wielkiego, chodżą w niedźwiedźich ſkòrach, do ktòrych dla ozdoby przyczepiają wilcze nogi, mają w używaniu łuki i ſtrżały.

SASSARI, *Saſſaris* Mia: Sardyńſkie połn: z Arcybiſkupem i zamkiem, wźięte i zrabowane przez Francuzow w R. 1527. l. nad rż. *Torres*, na rownìnie, o mil 19 od *Alghieri*. Dł. 26. *14*. ſz. 40. *46*.

SASSUOLO, *Saxulum*, Modeńſkie mia: w Pr. *Carpi*, z zam: hołduje Hrabi *d' Eſte*. l. nad rż. *Secchia*, o mil 12 od *Modena*. Dł. 23. *24*. ſz. 44. *32*.

SASY, Saſkie Pań: ob: *Saxonia*.

SATALIA, Mia: Az: Tureckie, przy brż: *Caramanii* mnieyſzey, wielkie i mocne, z portem: dźieli ſię na trzy miaſta, z ktòrych jedno ma wſpaniały Meczet z Kościoła dawniey Matki Boſkiey. l. nad morżem niebeſpiecznym ſwego nazwiſka, w okolicy obfitey we wſzyſtko, á naybardźiey w pomarancze bardzo piękne, o mil 60 od *Jconium*, 110 *Carogrodu*. Dł. 48 *46*. ſz. 37. *8*.

SAVA, *Savus*, rż. Niem: poczyna ſię w *Carniolii*, przy granicy *Carniolii*, wpada w *Dunay*, niedaleko miaſta *Belgrad*.

SAVERDUN, Fr. mia: w Hr. *Foix*, dawniey mocne, dźieli ſię na wyżſze i niżſze, a te ma miaſto i przedmieście, l. nad rżeką *Ariege*, o mil 6 od *Foix*, 10 *Touloſe*. Dł. 19. *19*. ſz. 43. *10*.

SAVERNA, *Taberna*, Francuſkie miaſteczko w *Alſacyi*, z pałacem wſpaniałym, rezyd: Biſkupa Strasburſkiego. l. przy gr. Lotaryńſkiey, pod *Voſges*, nad rż. *Sort*, w polu obfitym w wino

o mil 5 od *Strasburg*, 94 *Paryża*. Dł. 25 2. ſz. 48. *44*.

SAVERNA, *Sabrina*, rżeka Ang: poczyna ſię w kraju *Galles*, w Hrabſtwie *Cardigan*, z gòry *Plimouth*, wpada w ròw S. *Jerżego*.

SAVIGLIANO, Pr. Włoſka w *Piemonte*, gr. od pòłn: z *Carmagnola*, od wſch: *Chieraſco* i *Foſſano*, od połud: Pr. *Cuneo*, od zachodu Marchią *Saluzzo*.

SAVIGLIANO, *Savilianum*, Mia: gł. pomienioney Pr. mocne, z Opactwem Benedyktyńſkim. l. nad rż. *Maira*, o mil 6 od *Foſſano*, 28 *Turin*. Dł. 24. *18*. ſz. 44. *30*.

SAULGEN, Mia: Szwabſkie gł. Hrabſtwa ſwego naz: należy do Baronow *de Waldburg*.

SAULIEUX, *Sidolecum*, Mia: Fr. w *Bourgogne*, gł. włości *Auxois*, na gòrże, w okolicy obſitey w chleb i bydło.

SAUMUR, *Salmurium*, Miaſto Fr. w *Anjou*, gł. okolicy ſwego naz: z zam: pewnym i *Collegium* Kròlewſkim: były tu Synody w R. 1253, w 1276, w 1294. i w 1315. Przed znieſieniem wyroku *Nantes*, była tu Heretycka Akademia, ktòrą gdy zburżono popadło miaſto. l. nad rż. *Loire*, z ſławnym moſtem, o mil 9 od *Angers*, 64 *Paryża*. Dł. 17. *35*. ſz. 47. *15*.

SAVONA, Mia: Genueńſkie piękne, z Biſkupem Suff: Medyołańſkim, i pięknemi domami oyczyzna ſławnego *Chiabrera*; wżięte przez Kròla Sardyńſkiego koło R. 1745. l. nad morżem, z portem zanieſionym piaſkiem, w okolicy obficey w jedwab, cytryny, &c. o mil 15 od *Finale*, 30 *Genuy*. Dł. 26. 2. ſz. 44. *20*.

SAVOYA, ob: *Sabaudia*.

SAXONIA, kray Niem: dżieli ſię na Xięſtwo *Saſkie*, cyrkuł wyżſzy, i cyrkuł niżſzy. Xięſtwo *Saſkie* przerżnięte jeſt rżeką *Elba*, ktòra wielce wygodny handel czyni, hołduje Elektorowi Saſkiemu, ktòry jeſt Marſzałkiem *Jmperii*. Tu *Marcin Luter* zaczął herezyę ſwą ſzczepić. Wſzedł tu po nieprżyjacielſku i opanował Kròl Pruſki w roku 1756. *Drezno* jeſt gł. gr. od pòłn: Margrabſtwem *Brandeburſkim*, od wſch: *Luſacyą* niżſzą, od połud: *Miſnią*, od zach: Xięſtwem *Anhalt*, Cyr: Saſki wyżſzy zamyka wiele udżielnych Państw. Dyrektorem jego jeſt Elektor Saſki: gr. od pòłn: Balt: i częścią Xięſtwa *Saxonii*, od wſch: *Pruſami*, *Polſką* i *Szląskiem*, od połud: *Bavarią*, *Czechami* i *Franconią*, od zach: cyrkułem wyż: *Renu*, i cyrkułem *Saſkim* niżſzym. Cyrkuł Saſki niżſzy zamyka także udżielne Państwa: Dyrektorami ſą X. *Magdeburſki*, *Bremſki* i *Brunſvick-Lunburg*: gr. od pòłn: Balt: i Xięſtwem *Sleſvick*, od wſch: cyrkułem *Saſkim* wyżſzym, od połud: tymże, i cyrkułem wyż: *Renu*, od zach: morżem Niem: i cyrkułem *Weſtfalſkim*.

SAYD, *Sydon*, Mia: Az: Tureckie w *Sirii*, dawne. z portem dawniey znaczne. l. nad morżē śrżòdżiemnym, w okolicy żyżney, niedaleko wyſepki, do ktòrey ma moſt wſpaniały Dł. 53. *30*. ſz 33. *10*.

SCALA, Neap: mia: w Xięſtwie dalſzym, w Biſkupſtwie *Ravello*, o mil 6 od *Amalfi*. Dłu: 32. 7. ſz. 40. *38*.

SCALA nova. Miaſto Azyatyckie Tur: w *Natolii*, z zam: i portem nad morżem, w okolicy żyżney w dobre wino, o mil 3 o *Efezu*. Dł. 45. *6*. ſz. 37. *54*.

SCALITZ, Mia: w *Węgrżech* wyż: w Hrabſtwie *Poſon*, mocne, przy gr. Morawſkiey, i klucz z *Moravii* do *Węgier*. l. nad rż. *Marck* o mil 12 od *Leopolſtadt*. Dł. 35. 22. ſz. 48. *43*.

SCAMACHI, ob: *Chamaki*.

SCANDERON, ob. *Alexandria Syryjſka*.

SCANDINAVIA, *Scandia*, nazywa ſię część Europy zamykająca *Danią*, *Szwecyą* i *Norvegią*.

SCANIA, Pr. Szwedzka, na mil 23 wdłuż, 16 wſzerż, uſtąpiona przez Duńczykow Szwedom w roku 1330. *Luden* jeſt gł. gr. od pòłn: Xięſtwem *Halandi* i *Smaland*, od wſch: *Bleckingen*, i *Balt*: od zach: morżem *Sund*, ktòrą ſię dżieli od *Zelandii*.

SCARBOROUGH, *Scarburgum*, Mia: i Hrab: Ang: w Pr. *Yorck*, w *North Riding*, z portem przy zamku, poſyła dwòch Deputatow na parlament, w obronnym położeniu, na wierżchu przykrey i nieprżyſtępney ſkały wydaney na morże, o mil 60 od *Londynu*. Dł. 17. *12*. ſz. 54. *14*.

SCARDONA, Mia: Dalmackie, pod rżądami Baſzy *Herzegovińſkiego*.

SCAROS, Miaſto na wyſpie *Satorini*. Mieſzkają Łacinnicy, i mają Biſkupa. Dł. 43. *33*. ſzer: 36. *10*.

SCARPE, rż. Fr. ma zdrojewiſko w *Artois*, wpada w *Schelde*.

SCAFAND, albo Scarpant, *Carpatus*, wyſep na *Archipelagu*, na mil 9 wdłuż, 3 wſzerż, ma gò-

góry obfite w dźiczyznę, marmur, i rudy żalazne, hołduje Turkowi. l. między wfchodem i północną wyfpu *Candia*, między połud. i zach: wyfpu *Rhodis*. Dł. 44. *55*. fz. 35. *24*.

SCELLA, Pr. Afr: w *Abiffinii*, ma wyfokie góry, ale żyżne: obfita w paftwifka i bydło. l. między Prowincyą *Tamba* od wfchodu, i *Bamba* od zach:

SCHAFHAUSEN, al: Schafufa, Kanton Szwaycarfki dwanafty w porżądku, wefoły i żyżny w chleb, wino i owoce: gr: od półn: z Szwabfką źiemią, od wfch: Kantonem *Zurich*, od połud: tymże i *Turgau*, od zachodu Szwabfką źiemią.

SCHAFFHAUSEN al: Schaffufa, *Scaphufia*, Mia: gł. pomienionego Kantonu z zam: dwòma Kościołami, i ofobliwym zegarem na wieży *Fronwag* Mieszkańcy fą Proteftanci. l. nad *Renem*, z pięknym moftem, o mil 10 od *Coftantz* i *Zurich*. Dł. 26. *26*. fz. 47. *39*.

SCHELDE, *Scaldis*. rż. w *Belgium*, znaczna, poczyna fię w *Vermandois*, idźie przez *Flandryę*, i rozdźieliwfzy fię jedną częścią, która zowie fię *wfchodnia*, idźie niedaleko *Bergen-op-Zoom*. druga zach: idźie pod *Fleffingen*, biorąc imie *Honto*, á potym wpada w morże Niemieckie.

SCHELESTAT, *Scleftadium*, Miafto Fr. w *Alfacyi* wyżfzey, dawniey znaczniey/ze. nad rżeką *Jll*, o mil 4 od *Colmar*. Dł. 25. *11*. fz. 48. *17*.

SCHEMNITZ, *Schemnium*. M. w *Węgrżech* wyżfzych, jedno z fiedmiu górnych z trżema zam: ma krufzce złote i inne, niedaleko wyfokiey fkały. której jedna ftrona jeft koloru turkufowego z żyłami żółtemi: między górami, nad potokiem o mil 2 od *Presburg*.

SCHECK, For: Niem: w X. *Clvii*, hołduje Królowi Prufkie- prży rozłączeniu fię na dwoje rżeki *Ren*. z których jedna część nazywa fię *Wahal*.

SCHEKENDORF, zamek i Hrabftwo Niem: w *Lufacyi* niż: ma na półn: *Guben*.

SCHENING, *Scheningia*, Szwedzkie mia: w *Oftrogothii*, dawniey znaczne, i miało Synod w R. 1248. l. w zdrowym powietrżu na źiemi żyżney, o mil 3 od *Waftena*. Dł. 23. 22. fz. 58. *12*.

SCHETLAND, *Æmodæ*, wyfpy na morżu Szkockim, na półn: wyfpow *Orcades*; jeft ich 26 większych zgodnych do mie- fzkania, między którémi prżednieyfzy jeft *Maindland*, 40 frzednich, á 30 bardzo małych: jeft tu dwa miefiące dnia, i dwa nocy: ziemia jeft jak w *Orcades*. Mieszkańcy mają obyczaje podobne Norvegczykom: fą fpokoyni. żyją długo, i prawie nigdy niechorują. á dla burzy częftey morza prżez jaki czas wyjachać z wyfpu niemogą.

SCHIDAM, mia: Holl: dźiewiąte z pofyłających Deputatow do ftanow. l. nad rż. *Schia*, i ma row do rż. *Mofa*, o milę od *Rotterdam*. Dł. 21. *55*. fz. 51. *54*.

SCHIRAS, *Schirafium*, Mia: Perfkie, gł. Pr. *Farfiftan*, prżednie; dawniey ftolica Królewfka dźiś rez: naywiękfzego *Chama*, z pałacem Królewfkim, i pięknemi ogrodami. l. między wyfokiemi górami, na których prżednie rodźi fię wino; na równinie prżerżniętey rowami wody pełnemi, co ją żyżną czynią nad rż. *Bendamir*, o mil 90 od *Hifpahan*. Dł. 73. *35*. fz. 29. *36*.

SCHIRVAN albo Szyrwan, *Servania*, Pr. Perfka; *Backu* jeft gł. wźięte prżez Mofkalow w R. 1723. gr. od półn: z Gubernią *Dement*, od wfch: *Cafpium*, od połud: tymże i *Mogan*, od zachodu *Kour*.

SCHMIDBERG, Mia: Szląfkie w Xięftwie *Javer*. Mieszkańcy fą kowale, od których miafto bierże naz: l. blifko zdrojewifka rż. *Bober*,

SCHOINECK, *Nofonacum*, Niem: mia: w Elektorftwie Trevirfkim, gł. okolicy fwego naz: z zam: nad rż. *Nims*, o mil 8 od *Trevir*.

SCHOMBERG, M. i X. Nie: w Elektorftwie Trevirfkim, na równinie o mil 6 od *Limburg*.

SCHONEN, ob: *Scania*.

SCHONTEIN, Mia: Niem: w *Franconii*, gł. pewney okolicy hołduje Bifkupowi *Würtzburg*. l. nad rż. *Men* prży granicy *Würtzburg*.

SCHONHOVEN, *Schonhouia*, Mia: Pr. fprżymierżonych dźiefiąte z pofyłających Deputatow do ftanow: wźięte prżez Hrabiego Hollenderfkiego w R. 1424. l. z portem nad rż. *Leck* obfitą w pftrągi, o mil 3 od *Gorcum*, 6 *Rotterdam*. Dł. 22. *20*. fz. 51. *58*.

SDHONDORF, *Schondorfium* Mia: Niem: w cyr: *Franconii*, w Xieftwie *Würtemberg*, z dobrym zam: wźięte prżez Francuzow w R. 1647, ale potym oddane X. *Würtemberfkiemu* traktatem Weftfalfkim. l. nad rż. *Rems*, o mil 4 od *Stutgart*, 7 *Gemund*. Dł. 26. *57*.

57. ſz. 48. *53.*

SCHOUTEN, wyſpy 15 na morżu *de Sud* w nowey *Guinei*, wzięli nazwiſko od *Schouten* Hollendra, ktòry ich dozszedł w R. 1616. Dł. 174. ſz. połud: 5.

SCHOWEN, *Scaldia*, wyſep w *Zelandii* na mil 7 wkoło, przedźielony od *Overſluck* przez *Grevelingen Cramer*, ma od wſchodu wyſep *Duverland*, od połud: *Valcheren*, od zach: morże.

SCHWEIDNITZ, ob: *Swidnica.*

SCHWARTZ, *Sebatum*, M. Niem: w *Tirol*, ma rożne kruſzce. l. nad rż. *Jnn*, o mil 3 od *Rottenburg*, 4 *Jnſpruck*. Dł. 29. *21.* ſz. 47. *6.*

SCHWARTZBURG, zam: Niem: w cyr: *Saxonii* wyżſzey, w Landgrafſtwie *Turingia*, w Hr. ſwego naz: hołdującego Domowi Saſkiemu. l. nad rz. *Schwartz* o mil 8 od *Erford*. Dł. 29. *2.* ſz. 50. *45.*

SCHWARTZENBERG, zamek Niem: w *Franconii*, gł. Xięſtwa udzielnego ſwego nazwiſka położonego między Biſkupſtwē *Bamberg* i Marchią *Anſpach*. leży nad rżeką *Lee*, o mil 2 od *Noremberg*, Dł. 28. *2.* ſz. 49. *43.*

SCHWEINFURT, *Schuvinfurtum*, Mia: Niem: w *Franconii*, Ceſarſkie, mocne, z ratuſzem do ktòrego zbierają ſię 12 Senatorow rżądzących miaſtem wraz z ſześcią dźieſiątnikami, i ſześcią ſtarſzemi; ci oſtatni do ſekretnych tylko intereſsow wchodzą. nad rż. *Men*, w okolicy żyżney w wino i jarżynę. o mil 9 od *Bamberg*. Dł. 28. ſz. 50. *4.*

SCHWERIN, *Suerinum*, Xięſtwo Niemieckie w Xięſtwie *Meckelburg*, dawniey było Biſkupſtwem, ale to znieſione jeſt traktatem Munſterſkim. l. po prawey ſtronie jeźiora ſwego naz: między tym i rżeką *Elba*. *Buzou* gł. Tegoż naz: jeſt Hrabſtwo i *Schwerin* miaſto w pomienionym Xięſtwie. pierwſzym był Biſkupem *Jan Scolus* umęczony w R. 1066. l. nad jeźiorem ſwego naz: o mil 5 od *Wiſmar*. Dł. 49. *26.* ſz. 53. *46.*

SCHWINBURG, Mia: Duńſkie na brż. wſchodnim wyſpu *Fionia*: ztąd *Guſtaw* Krol Szwedzki w R. 1638 lodem puścił ſię z woyſkiem do wyſpow *Flaſter*, *Lageland* i *Zelandia*. Dł. 28. *30.* 55. *8.*

SCHWITZ, *Rutium*, Kanton Szwaycarſki, od ktòrego Szwaycarowie biorą nazwiſko, handluje bydłem: gr. od pòłn: Kantonem *Zurich* i *Zug*, od połud: *Uri*, od

od zach: jeźiorem czterech Kantonow.

SCHWITZ, Mia: gł. pomienionego Kantonu piękne w polu żyżnym, i miłym, między gòrami niedaleko jeziora czterech Kantonow, o mil 4 od *Lucern*, 5 *Zug*. Dł. 26. *16.* ſz. 46. *43.*

SCIAT, *Sciathus*, wyſep na *Archipelagu*, ku brżegowi *Janna* i a zach: wyſpu *Negropont*, przy weyściu w cieśninę Teſsalonicką na mil 9 wdłuż, 3 wſzerż. ſławne ma Opactwo *Bazyliańſkie* pod imieniem *S. Arſeniuſza*. Dł. 41. *50.* ſz. 39. *29.*

SCIR, *Sciros*, wyſep na *Archipelagu*, na zach: wyſpu *Metelin*, á ku połud: wyſpu *Sciat*, na mil 6 wdłuż, 3 wſzerż, żyżny w wino, na nim miaſto tegoż nazwiſka z portem. Dł. 22. *40.* ſz. 39. *4.*

SEIRVAN, ob: *Schirvan.*

SCOPEL, *Scopelus*, wyſep na *Archipelagu*, o mil 2 od *Sciat*, 7 od *Negropont* przy weyściu w cieśninę Teſsalonicką, na mil 4 wdłuż żyżny w wyśmienite wino, ma na 12000 mieſzkańcow; wſzyſcy Grecy. Ma jedē klaſztor Bazyliańſki, ale liczbę znaczną Mnichow. Dł. 42. *12.* ſz. 39. *34.*

SCUTAR, *Scodræ*, Mia: Europeyſkie Tureckie, gł, wyż: *Albanii* wielkie i ludne. l. nad jeźiorem *Zeta*, przy uściu rżeki *Bocan*, o mil 8 od *Antivar*. Dłu: 37. *10.* ſz. 42 *5.*

SCUTAR, *Chryſolopolis*, Mia: Az. Tur: w *Natolii*, wielkie i piękne. z pałacem Ceſarſkim, Meczetem wſpaniałym i portem dobrym. l. naprżeciw por: Carogrodzkiego, na wzgòrku, o mil 8 od *Carogrodu*. Dł. 46. *40.* ſz. 41. *45.*

SAUX, mia: w *Jsle de France*, z wſpaniałym zam: dla rozrywki Xiążęcia *Maine*, na gościncu do *Orleanois* o mil 2 od *Paryża.*

SEBASTIAN (S.) *Fanum S. Sebaſtiani*, Mia: Hiſz: w *Biſcaye*, w Pr. *Guipuſcoa*, z portem handlowne: z tuteyſzemi obywatelemi Krol Hiſz: intereſsu traktować niemoże tylko bez czapki. l. przy uściu rż. *Gurumea* w *Ocean* pod gòrą, na ktòrey ma zamek, o mil 20 od *Pamplona*. Dł. 15. *36.* ſz. 43. *23.*

SEBASTIAN (S.) Mia: Am: połud: w *Braſilli*, w Staroſtwie *Rio-Janeiro*, z pięknym klaſztorem Benedyktyńſkim, rez: Gubernatora Pr. z Biſkupem Sufr: *S. Salvator* z zam: i portem. leży na brz. zach: morza nad rż. ſwego nazwiſka. Dł. 337, ſz. połud: 23. *45.*

SEBENIC, *Sebenicum*, Miaſto Dal-

Dalmackie, gł. Hr. ſwego naz: bardzo mocne z zam: portem i Biſkupem Sufraganem Spalateńſkim, hołduje Wenetom. l. nad uściem rz. *Cherca* albo *Serra* w morże Weneckie o mil 10 od *Zara*. Dł. 34. *18*. ſz. 44. *10*.

SECKAW, *Secovia*, Niem: m. w cyr: Auſtryackim, w wyżſzey *Styrii*, z Biſkupem Sufr: Salisburſkim, hołduje Domowi, Auſtryackiemu. l. nad potokiem *Gayl*, o mil 26 od *Wiednia*. Dł. 32. *52*. ſz. 47. *24*.

SECKINGEN, *Sanctio*, Mia: Szwabſkie z wielkim rynkiem, poniosło od pożaru ſzkodę w R. 1678; wźięte przez Xiążęcia *de Saxe Weimar* w R. 1683, hołduje Domowi Auſtryackiemu, i leży na wyſepce nad rż. *Ren*, o mil 2 od *Rheinfeld*, 5 *Baſilea*. Dł. 25. *39*. ſz. 47. *38*.

SEDAN, *Sedanum*, Mia: Fr. w *Champagne*, gł. Xięſtwa ſwego nazwiſka bardzo mocne z zam: w ktòrym natenczas kiedy do Xiążęcia *de la Tour d' Auvergne* należało to Xięſtwo, rodźił ſię Xiąże *de Turenna*; ma arſenał i fabryki na ſztof i ſukna, ktòremi handluje. l. nad *Moſą* o mil 10 od *Rhetel*, 13 *Charlemont*, 54 *Paryża*. Dł. 22. *37*. ſz. 49. *42*.

SEELAND, al: Seland, ob: *Zelandia*.

SEEZ, *Sagium*, Mia: Francuſkie w *Normandyi* niż: dawniey znacznieyſze, dźiś nad 3000 mieſzkańcow niema. z Biſkupem Sufraganem *Rouen* i bogatym Opactwem Benedyktyńſkim. l. w okolicy żyżney przy leſie *Eſcouvre*, o mil 5 od *Alençon*, 41 *Paryża*. Dł. 17. *49*. ſz. 46. *36*.

SEGEBART, Mia: Niemieckie w Xięſtwie *Holſtein*, gł. Staroſtwa ſwego nazwiſka w *Wagrii* z zam: hołduje Krolowi Duńſkiemu. leży na gòrże niedaleko od *Trava* o mil 10 od *Kiel*, 11 *Hamburg*. Dł. 27. *58*. ſz. 54. *5*.

SEGEDIN, *Segedunum*, Mia: w *Węgrżech* niż: w Hrab: *Czongrad*, mocne, z zam: wźięte przez Ceſarża od Turkow po długim oblężeniu w R. 1686. l. przy złączeniu rżek *Teiſs* i *Maroſch*, o mil 2 od *Kolocza*, 35 *Waradin*. Dług: 38. *23*. ſz. 46. *15*.

SEGESTAN, *Sagiſtania*, Pr. Perſka okrążona gòrami: gr. od pòłn: z *Candahar*, od wſch: Pańſtwem Mogolſkim, od południa *Kerman*, od zachodu tąż i *Tarſiſtan*.

SEGESWAR, al: Chasburg, *Segethuſa*, Mia: Tranſilwańſkie, gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka. l. na podobieńſtwo koła, na wzgorku przy rżece *Kokel*, o mil 20 od *Her-*

Hermenſtadt. Dł. 43. *12*. ſz. 47. *10*.

SEGEVOLD, *Segevoldia*, M. Roſsyiſkie w *Inflanciech* nad rż. *Treiden*, o mil 11 od *Rygi*.

SEGNI, *Segnia*, Wł. m. i X. w *Campagne di Roma*, z Biſkupem mniemają że tu naleźiono organy. l. na pagòrku o mil 11 od *Paleſtrina*, 40 *Rzymu*. Dł. 30. *40*. ſz. 41. *40*.

SEGORBA, *Segobriga*, Mia: i X. Hiſz: w Krolestwie *Valencyi* dawne i piękne, z Biſkupem Sufraganem Valencſkim. leży na wzgòrku między gòrami, w okolicy żyżney w zboże i wino, niedaleko rżeki *Morvedro*, gdźie kopią marmur biały, o mil 11 od *Valencyi*, 60 *Madrid*. Dł. 17. *13*. ſz. 39. *54*.

SEGOVIA, Mia: Hiſz: w *Caſtilii* ſtarey dawne, bogate, mocne, z dawnym Biſkupem Sufr: Toletańſkim, z zam: Krola *Alcapar* nazwanym pięknemi domami, wſpaniałym rurmuſem, ktòrym idźie woda do miaſta; z ſztuczną mincą, gdźie biją monetę, handluje pięknym ſuknem, papierem, wełną, gdyż ma wiele owiec. Tu rodźił ſię *Dominik Sotus* ſławny *Teolog*. leży na gòrże między dwòma pagòrkami, niedaleko rż. *Atayada*, o mil 14 od *Madrid*. Dł. 13. *56*. ſz. 40. *36*.

SEGOVIA nova, Miaſto Ampòłn: w nowey Hiſz: w Staroſtwie *Guatimala* nad rżeką *Jara* przy gr. Prowincyi *Aonduras*, o mil 400 od *Mexico*. Dług: 293. ſz. 13. *25*.

SEGOVIA nova, Mia: Am: połud. w *TerraFirma*, w Pr. *Venezuel*, założone od Hiſzpanow w R. 1532. nad rżeką *Bariquicemit*, niedaleko wyſokiey gòry mającey kruſzce złote, o mil 6 od *Tucuy*. Dł. 311. *50*. ſz. 7. *55*.

SEGURA, *Secura*, Portug: mia: w Pr. *Beira*, w okolicy *Caſtel Branco*, przy gr. *Extremadura* Hiſz: wźięte przez *Filippa V* w R. 1704. á odebrane przez Alleantow w R. 1705. l. na gòrże niedaleko rż. *Tejo*, o mil 3 od *Caſtel Branco*. Dł. 11. *6*. ſz. 39. *40*.

SEGURA de FRONTERA, *Securitas Confinium*, Mia: Ameryki pòłn: w nowey Hiſz: założone od *Ferdynanda Cortes* w roku 1520 na wyſepkach.

SEID, ob: *Sayd*.

SEINE, obacz *Seyne*.

SELESTAT, ob: *Scheleſtat*.

SELEUCIA, obacz *Bagdat*.

SELECICIA, ob: *Gerack*.

SELEWCIA, m. w *Sirii* pod Baſzą Aileppſkim.

SELINGESTAT, al: *Salinguſtadium*, Mia: Niem: w Elektoracie

cie Moguncfkim, dawniey Ces: dźiś hołduje Elektorowi. l. przy złączeniu rżek *Gernsprentz* i *Men*, o mil 2 od *Frankfort*, 4 *Moguncyi*. Dł. 26. 7. fz. 50.

SELINGISK, Mia: Rofs: Tatarfkie i For: od *Chiny*, nad rżeką fwego nazwifka.

SELIVREA, *Selimbria*, Mia: Eur: Tureckie, w *Romanii*, zniszczone. l. nad morżem *Marmara* o mil 40 od *Carogrodu*. Dł. 45. 42. fz. 41. 3.

SELKIRK, Szkockie mia: w Pr. *Twedal*, gł. Hr. fwego nazwifka parlamentowe. flawne z wygraney woyfka parlamentowego za Krola *Karola I* nad *Marquisem de Montros*. l. nad rż. *Effrick* o mil 9 od *Edemburg*. Dł. 14. 45. fz. 55. 44.

SELTZ, *Saletia*, Fr. mia: w *Alsacyi* niż: w Dyec: *Spirskiey*, nad rż. *Ren*, o mil 108 od *Paryża*. Dł. 25. 47. fz. 48. 53.

SEMENDRIACH, *Semendria*, Miafto Eur: Tur: w *Servii*, wźięte przez Turkow w roku 1690. l. nad Dunajem o mil 14 od *Belgrad*, 20 *Temeswar*. Dł. 39. 42. fz. 44. 50.

SEMPACH, *Sembachium*, M. Szwaycarfkie w Kantonie *Lucern* flawne z bitwy w R. 1502, na ktorey ArcyXiąże *Leopold* zwyciężony i zabity jeft od Szwaycarow. Dł. 25. 50. fz. 47. 12.

SEMUR, *Semurium*, Mia: Fr. w *Bourgogne*, gł. okolicy *Auxois* z fabryką na fukna. Za czafu Ligi to jedno miafto dotrżymało wierność Krolowi, za co w nadgrodę *Henryk VIII* przeniofł tam parlament z *Dijon*, ktory tu trwał do ufpokojenia. l. nad rż. *Armanfon*, o mil 13 od *Dijon*, 48 *Paryża*. Dł. 21. 45. fz. 42. 28.

SEMUR de BRYE, M. i Baronia Fr. w *Bourgogne*, gł. Prow: *Brye*, o milę od rż. *Loire*, 12 *Rovane*, 70 *Paryża*. Dł. 21. 40. fz. 46. 14.

SENEF, *Senefum*, wieś Brabantfka flawna z wygraney Xiążęcia *de Condè* w R. 1674 o mil 2 od *Nivel*.

SENEGA, Kr. Afr: w *Nigricyi* na mil 40 wdłuż, 12 wfzerż, koło uścia rż. *Niger*, Krol tuteyfzy ubogi jeft, i poddani z ktoremi żyje z łupieftwa pobliżfzych krajow.

SENENSKIE, Pr. i X. Wł. na mil 60 wdłuż, 50 wfzerż. należało do Hifzpanii, ktorży ustąpili Xiążęciu Tofkańfkiemu, zachowawfzy fobie niektore for: ale te podczas woyny w R. 1746 dostały fię Domowi Auftryackiemu: gr. od połn: *Florentskim*, od wfchodu *Peruino* i *Orvietano*, od połud: śrzodźiemnym morżem, od zach: morżem Tofkańfkim.

SENEZ, *Sanicium*, Fr. mia: w *Prouuence*, z Bifkupem Sufr: *Ambrun*. leży na gruncie oftrym między gorami, o mil 4 od *Castellane*, 14 *Ambrun*, 160 *Paryża*.

SENIA, M. Kroackie w *Morlachii*, mocne z wyśmienitym zam: portem, i Bifkupem fundowanym w R. 1180 Sufr: Spalatfkim, hołduje Domowi Auftryackiemu. l. na gorże na brż. morża Weneckiego, o mil 45 od *Spalat*. D. 32. 37. fz. 45. 4.

SENLIS, *Silvanectum*, M. Fr. gł. Hrabftwa fwego naz: z zam: i Bifk: Sufr: *Reims*, pierwfzym Bifkupem był *Rieul* albo *Regulus*, ktory do Francyi zafzedł z S. *Dionyzym* koło R. 150. leży na wzgorku nad potokiem *Nonnet* przy wielkim lefie, o mil 2 od *Chantelly* 11 *Paryża*. Dł. 20. 15. fz. 49. 12.

SENNAR, Mia: Afr: w *Nubii*, gł. Krolestwa fwego nazwifka ludne, wielkie, rezyd: Krola, ktorego poddani fzanują uklęknąwfzy bofemi nogami, i pocałowawfzy trży razy źiemię: poftronni mogą mu prezentowaćfię w pączochach. l. na gorże niedaleko rż. *Nil*, ktorym ftatki prowadzą. Dł. 13. 4. fz. 50. 25.

SENONOIS, *Senonensis ager*, okolica Fr. ponad rżeką *Tonne*, w Gubernii *Champagne*.

SENS, *Senones*, Mia: gł. pomienioney okolicy, nie według wielkości ludne, ale handlowne, z Arcybifkupem, ktory ma tytuł Prymafa Francufkiego, i Niemieckiego; były tu Synody, nayflawnieyfzy w R. 1140, na ktorym potępiony jeft *Abeillard*. l. na pagorku na mieyfcu żyżnym przy złączeniu rżek *Vanne* i *Tonne*, o mil 14 od *Paryża*, Dł. 20. 57. fz. 48. 11.

SEPT-FONS, *Septifontium*, Opactwo Cyfterfkie oftrego zachowania, w Dyec: *Autum*.

SERAVILLE, M. Wł. w okolicy *Tortona*, i For: Rzeczypofpolitey Genueńfkiey, od *Mediolanu* zaflaniająca.

SERCHIO, rż. Wł. poczyna fię w *Mediolańskim* połud: z gor *Appeninow*, wpada w morże Tofkańfkie.

SEREGIPPE de REY, *Seregippa*, Mia: Am: połud: w *Brasilii*, gł. Gubernii fwego naz: leży nad rż. *Vazabaris*. Dł. 340. 5. fz. połud: 11.

SERENA, ob: *Coquimbo*.

SERF albo Serif, al: Serfant. *Seryphus*, wyfep na *Archipelagu*, na mil 3 wdłuż, 2 wfzerż, gorżyfty,

ſty, nie ſkrzeczą tu żaby ale ztąd wywieźione zwyczayne wydają ſkrżeczenie. l. o mil 20 od *Naſcii*, 30 od brżegu wſchodniego wyſpu *Morea*, na połud: cieśniny *Engia*. Dł. 42. *36*. ſz. 37. *10*.

SERIGNAN, Fr. mia: w *Languedoc* niż: w Dyec: *Beziers*, rezyd: jednego Admirała.

SERONGA, Mia: Az: Mogolſkie wielkie, handluje farbowanym płòtnem. l. na goſcincu z *Agra* do *Surat*. Dł. 95. *40*. ſz. 24. *15*.

SERPA, Mia: Portug: w *Alentei*, mocne z zam: przy granicy Andaluckiey na przykrey ſkale o milę od *Guadiana* 15 *Evora*, 33 *Liſbona*. Dł. 10. *28*. ſz. 37. *52*.

SERRA-LION, *Mons Leonum* rż. Afr: w *Guinea*, na brż. *Malagetta* wielka, bierże początek z gòry *Leonum*, albo *Lwiey*, i przeſzedſzy wiele krajow żyżnieyſzych w Afryce, wpada w morże uściem na mil 4 ſzerokim, po między dwiema gòrami *Tangrin* i *Vega* nazwanemi.

SERRES, *Serræ*, Mia: Europeyſkie Tur: w *Macedonii*, w okolicy *Jambo*, nad rżeką *Calicot*. Dł. 40. *20*. ſz. 40. *54*.

SERVIA, Pr. Eur: Tur: podbił jey większą część Xiąże *Eugeniuſz* w R. 1717, ale Turcy po bitwie *Banialuca* odebrali. *Belgrad* jeſt gł. gr. od pòłn: rżekami *Dunajem* i *Sava*, od wſchodu *Bulgarią*, od połud: *Albanią* i *Macedonią*, od zach: *Boſnią*.

SESSA, *Sueſſa*, Neap: mia: i X. w *Terra di Lavoro*, dawne z Biſkupem Sufr: *Capuanſkim*, dawniey znacznieyſze, o mil 24 od *Capua* albo *Capoa*, 30 *Neapol*. Dł. 31. *34*. ſz. 41. *20*.

SESTRI di LEVANTE, albo wſchodni, *Figulia*, Wł. m. Genueńſkie dawne, rezydencya Biſkupa *Brugnanſkiego*, o mil 30 od *Genui*. Dł. 27. *4*. ſz. 44. *32*.

SESTRI di PONENTE, albo zachodni, *Sextum*, okolica zach: Genueńſka, o mil 6 od *Genua*.

SETUBAL, Mia: Portug: w *Extremadura* mocne z portem przy zam: *S. Jago* handluje ſolą, ktòrą tu kopią. l. w okolicy żyżney w zboże, wino i owoce o mil 7 od rżeki *Tejo*, 9 *Liſbona*. Dł. 9. *24*. ſz. 38. *26*.

SEVENNES, *Cebennæ*, gòry Fr. w *Languedoc* niż: ucieczką były Heretykow, ktòrży ſzkaradne zbrodnie poczynili, też ſame zbrodnie w R. 1703 ſzkaradniey odnowili, ale Marſzałek *de Villars* w R. 1704 częścią mocą, częścią w dobry ſpoſob zniewolił ich do poddania ſię.

SEVER (S.) *Severopolis*, M. Fr. w *Gaſcogne*, w Dyec: *Aire*, z ſławnym Opactwem Benedykryńſkim nad rż. *Adour*, o mil 15 od *Aire*, 175 *Paryża*. Dł. 17. *52*. ſz. 43. *21*.

SEVERIA, Pr. i X. Roſsyiſkie nieżyżne, ma las w połud: ſtronie na mil 25 wdłuż: gr. od pòłn: Xięſtwem Smoleńſkim i *Moſkiewſkim*, od wſch: Xięſtwem *Woroteńſkim* i *Kozakami*, od południa tenże, od zach: X. *Czernichowſkim*. Hołdowało przedtym udźielnym Xiążętom *Pſtruhom*, z ktòrych *Manuel* Ruſki Metropolita około R. 1476 ſławny z Poſelſtwa do *Syxtuſa IV* wyprawionego.

SEVERINA (S.) Neap: m. w *Calabrii* niż: na przykrey ſkale, o mil 9 od morża. Dł. 34. *55*. ſz. 439. *15*.

SEVERINO (S.) Wł. mia: Pap: w Marchii Ancońſkiey, z Biſkupem Sufr: *Fermo*, między dwòma pagòrkami nad rż. *Potenza*, o mil 9 od *Tolentino*, 10 *Fermo*. Dł. 30. *55*. ſz. 43. *10*.

SEYNE, *Sequena*, rżeka Fr. poczyna ſię w *Bourgogne* o mil 6 od *Dijon* idźie pod *Troye* Szampańſką, *Melun*, *Paryż*, *Roven* &c. wpada w *Ocean* po lewey ſtronie miaſta *Haure de Grace*, kiedy kolwiek podnoſzą ſię wody morſkie, podnoſi ſię woda i w tey rżece aż pod *Roven* i daley.

SEYSSEL, Fr. m. w *Bugiey* przerżnięte rżeką *Rhone*, ktòra ztąd zaczyna noſić ſtatki. Dł. 23. *30*. ſz. 45 *56*.

SAZANNE, *Sezzana*, mia: Fr. w *Brye*, w Dyec: *Troye*, na niźinie nad potokiem ku gr. Szampańſkiey, o mil 11 od *Troye*, 26 *Paryża*. Dł. 21. *33*. ſz. 48. *43*.

SFETIGRAD, *Sphetia*, Albańſkie mia: przy gr. *Macedonſkiey*.

SHASTBYRY, *Septonia*, M. i Hr. Ang: w *Dorſetſhire* handlowne, dawniey znacznieyſze, o mil 32 od *Londynu*.

SHANON, rż. Irlandſka znaczna wychodźi z jeźiora *Allen* w Hrabſtwo *Letrim*, wpada w *Ocean*.

SHEPEY, *Convennos*, wyſep Ang: na rżece *Medway*, gdźie ta dźieli ſię na dwie odnogi: na mil 7 w koło żyżny.

SHREUSBURY, *Salopia*, M. i Hr. Ang: gł. Pr. *Shropſhire*, bogate, ludne, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. na pagòrku wydanym w rż. *Sawerna*, między *Anglią* i krajem *Galles*, o mil 40 od *Londynu*. Dł. 14. *50*. ſz. 51. *45*.

SIAM, *Siamum*, Kr. Az. Jndyiſkie, na mil 220 wdłuż. á wſzerż, gdźie 100. gdźie 20. dźieli ſię na wyżſze i niżſze oba rowno żyżne w ryż, bawełnę, owoce inakſze od Europeyſkich, także i źwierzęta; obfite w złoto i ſrebro. mniemają że ten jeſt dawny ow *Cherſones* złoty, Krol jeſt jednowładny, trżyma w pałacu mnoſtwo wielbłądow; ten ktory pod Krolem chodzi, jeſt cały biały, i dają mu pić z naczynia złotego. Mieſzkańcy bardzo dźieci ſwoje kochają, ſą leniwi, co podobno pochodźi z położenia kraju pod paſem gorącym: chronią ſię nieczyſtości, i gorących trunkow. *Juthia* jeſt gł. od wſchodu do zachodu, 300 wſzerż od połnocy do południa, mieyſce wygnania dla tych ktorży przewiniają ſię Majeſtatowi, od połn: nieludna dla wielkiego źimna, od połud: żyżna i ludna w Machometany, M ſkale i Pogany. Rodacy tuteyſi latem mieſzkają ponad rżekami, á źimą w lu ſach; nieſtarają ſię tylko o łuk do polowania, o garnek dla gotowania jeść, i o ſkurę z dźikow do przyodźienia ſię: depczą ſwoje bałwany, włoczą po błocie, á na koniec w ogień miotają kiedy od nich w proźbach ſwoich nie ſą wyſłuchani; za przednieyſzych bogow mają ſłońce i mieśiąc. *Tobol* jeſt gł. gr. od połn: morzem Lodowatym, od wſchodu morżem Japońſkim, od połud: *Tatarami* większemi, od zachodu *Roſſyą*.

SIANGYANG, *Siangyanum*, Mia: Chińſkie trzecie, gł. Pr. *Huquan*, niedaleko rż. *Hoam*. Dług: 129. *16*. ſz. 32. *28*.

SIARA. M. Am: połud w *Braſilii*, gł. Staroſtwa ſwego nazwiſka, między Staroſtwem *Maragnan* i *Riogrand*. l. na brż. Braſilſkim połn: Dł. 338. ſz. połud: 3. *15*.

SIBA, Pr. Az. Mogolſka, ma jeźioro z ktorego poczyna ſię *Ganges*.

SIBIER, albo *Siberia*, Prow: Roſsyi: połn: częścią w Europie częścią w Azyi, na mil 800 wdłuż,

SICILIA, ob: *Sycylia*.

SIDAYE, Mia: Az: na wyſpie *Java*, mocne z portem. Dł. 130. *50*. ſz. poł: 6. *40*.

SIEGEN, *Siega*, Miaſto i X. Niem: w *Weteravii*, z zamkiem hołduje jedney Liniy Domu *Naſſau*. l. nad rż. ſwego nazwiſka, o mil 7 od *Dillenburg*, 15 *Coln*. Dł. 25. *40*. ſz. 50. *43*.

SIENA, *Senæ*, Mia: Toſkańſkie, gł. okolicy ſwego nazwiſka z Arcybiſkupem, ktorego Katedra piękney jeſt architektury Gockiey; z Cittadellą, Akademią i wſpaniałą na jednym z rynkow fontaną: Oyczyzna *S. Bernardina*, *Katarzyny* Seneńſkiey, *Alexandra III* i *VII*. *Piuſa II* i *III*, Papieżow, i innych ſławnych. l. na pagorku przy gr. Florenckiey o mil 38 od *Florencyi*, 130 *Rżymu*. Dł. 26. *1*. ſz. 43. *20*.

SIERADZ, *Siradia*, M. Wielkopolſkie, gł. Województwa Sirackiego. l. na rowninie nad rż. *Werta*, o mil 42 od *Krakowa*.

SIERADZKIE Województwo ma Powiaty *Siradzki*, *Piotrkowſki* i *Szadecki* i *Radomſki*. gr. od połn: Województwem *Łęczyckim*, od wſch: *Sandomirſkim* od połud: *Szląskiem*, od zach Województwem *Kaliſkim*.

SIERCCIN, mia: Litewſkie na *Białey Ruſi*, dźiedźiczne Domu *Hreinickich*, ſławne z Obrazu Nayświętſzey Panny w Kościele XX. Bazylianow cudami ſłynącego. l. w miłym położeniu o mil 10 od *Połocka*, 8 *Witepſka*.

SIERRA powiat Hiſz: w nowey *Caſtilii*, zamyka miaſta *Alacron Cuença* z Państwem *Molina* i *Almança*, gdźie wygrał bitwę *Filip V* w R. 1707.

SIERRA de LION, ob: *Serra de Lion*.

SIERRA NEVADA, obacz *Martha* (S.)

SIFANT, *Siphnos*, wyſep na *Archipelagu*, na zach: wyſpu *Paros*, na mil 5 wdłuż, á 2 wſzerż, obfity w owoce, ma wiele portow i klaſztorow Bazyliańſkich. Dł. 42. *50*. ſz. 38.

SIGAN, *Siganum*, M. Chińſkie gł. Prowincyi *Kenſi*, wielkie i piękne, wyſtawione na podobieńſtwo koła nad nad rz. *Quei*. Dł. 126. ſz. 35. *50*.

SIGTUNA, Mia: Szwedzkie w *Upland* dawne nad jeźiorem *Maler*, między *Stockolm* i *Upſal*.

SIGUENçA, *Segontia*, Miaſto Hiſz: w *Caſtylii* nowey, mocne, z zam: w ktorym jeſt arſenał, ma Biſkupa Sufr: Toletańſkiego i Akademię. l. na pagorku niedaleko zdrojewiſka rż. *Henares*, o mil 25 od *Madrid*. Dł. 15. *12*. ſz. 41. *6*.

SILISTRIA, Mia: Eur: Tur: w *Bulgarii* znaczne i mocne z Cittadellą przy złączeniu rzeki *Miſſow* z *Dunajem* o mil 22 od *Buchoreſt*, 39 *Nicopoli*. Dł. 45. *16*. ſz. 44 *10*.

SILVES, *Silva*, Portug: mia: w *Algarvii*, ktorego Biſkupſtwo przeniesiono do *Faro*.

SIMMERN, *Simmera*, Mia: Niem. w Palatynacie *Ryńſkim*, gł. Xię-

Xięſtwa ſwego naz: z mocnym zam: hołduje Palatinowi. l. nad rż. *Simmeren*, o mil 7 od *Bacarah*, 5 *Coblentz*. Dł. 25. 6. ſz. 49. 55.

SIMONTHERNA, M. w *Węgrzech* niż: w Hrab: *Tolna*, mocne, odebrane od Xiążęcia *de Baden* Turkom w R. 1686. l. między bagnami, nad rż. *Sarviza*, o mil 2 od *Capoſwar*. Dł. 36. 46. ſz. 46. 40.

SINAY, *Sina*, gòra w *Arabii Petrea* wydana na czerwone morże, ſławne z danego od Pana Boga na niey przykazania *Moyżeſzowi*, ktòrą przeto i Biſurmani ſami mają w poſzanowaniu. Tam ſpoczywa Ciało *S. Katarżyny* Męczenniczki pod ſtrażą Mnichow *Bazylianow*, ktòrych *Juſtynian* Ceſarż wſpaniale i bogato ufundował. Opat klaſztoru jeſt oraz Arcybiſkupem, i ma pod ſobą 200 Mnichow. Ma na połud: puſtynie *Sinay*, na zachod gòrę *Horeb*.

SIND, ob: *Jndus*.

SIND, al: *Tatta*. Pr. Mogolſka wielka, żyzna i bogata, przerżnięta od pòłn: do połud: rżeką *Jndus*. *Tatta* jeſt gł.

SING, Mia: Eur: Tur: w *Macedonii* mocne nad morżem gòry *Athos*. Dł. 41. 51. ſz. 40. 13.

SINGOR, Mia: Jndyiſkie na brżegu *Malacca* w Kròleſtwie *Siam*, przy uściu potoka w morże *Patan*. Dł. 119. ſz. 6. 40.

SINIGAGLIA, *Senogalia*, Wł. mia: w Marchii Ancońſkiey piękne i mocne, z zam: i portem nad morżem Weneckim o mil 21 od *Ancona*. Dł. 30. 54. ſz. 43. 42.

SINOP, *Sinopæ*, Mia: Azyatyckie Tureckie w *Natolii*, oyczyzna *Diogeneſa Cynicus*, teraz w gruźie zagrżebione: na mieyſcu wydanym na czarne morże, gdźie ma port nie zły. Dł. 52. 58. ſz. 41. 25.

SINTSHEIM, Mia: Szwabſkie, przy ktòrym Marſzałek *Turenna* zbił woyſko Ceſarſkie w R. 1674, hołduje Elektorowi Palatinowi. l. między bagnami, o mil 3 od *Hailbron*, 4 *Heidelberg*. Dł. 27. 23. ſz. 49. 15.

SION, *Sedunum*, Mia: Szwaycarſkie gł. Pr. *Valleſii* i okolicy ſwego nazwiſka. Biſkup tuteyſzy ma zaſzczyt Xięſtwa S. P. R. l. pod dwoma pagòrkami, na ktòrych ſą dwa zam: niedaleko rż. *Rhone* o mil 13 od *Aoſta*, 23 *Geneva*. Dł. 25. 12. ſz. 46. 10.

SION, gòra Az: w *Paleſtynie*, kończy ſię w *Jeruzalem*, z połud: ma około gruz z dawnych domow ludu Jzraelſkiego.

SIOR, *Sorium*, Mia: Az: gł. Kròlewſtwa *Corea*, w Pr. *Sengad*, rezyd: Kròlewſka. Dł. 40. 143. ſz. 37. 30.

SIRACUSA, *Siracuſæ*, Mia: Sycyliyſkie, na niżinie *Noto*, dawne, znaczne, z Biſkupem Sufraganem *Monreale*, z portem i zamkiem, w ktòrym fontana *de Aretuſa*: acz liczy ſię między przednieyſzemi, niejeſt jednak tak znaczne jak było za Rzymian, natenczas było bowiem gł. wyſpu, i mocnę miało Rzeczpoſpolitę: oyczyzna ſławnego Matematyka *Archimedeſa*. l. nad morzem o mil 90 od *Meſſina*. Dł. 33. ſz. 37. 4.

SIRMICH, *Sirmium*. M. Słowieńſkie, gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka, bardzo zniſzczone, z Biſkupem Sufraganem *Kołocza*: bywały tu Synody: oyczyzna *Valeriuſza Maxima*, *Proba* Ceſarza, ktòry tu i zabity jeſt. l. nad rż. *Boſweth*, niedaleko rż. *Sava*, o mil 17 od *Belgrad*. Dł. 38. 4. ſz. 45. 3.

SIRVAN, ob: *Schirvan*.

SISSECK, Forteca Croacka, wytrzymała oblężenie Tureckie w R. 1590. l. przy gr. Słowieńſkiey nad rz. *Sava*. Dł. 34. 32. ſz. 45. 40.

SISSOPOL, *Apollonia*, Mia: Eur: Tureckie w *Romanii*, ludne, wydane na morze *Czarne* o mil 39 od *Carogrodu*. Dł. 45. 35. ſz. 43. 32.

SISTERON, *Siſtarica*, Mia: Fr. w *Prouuence*, gł. okolicy ſwego nazwiſka ludne, z Biſkupem Sufraganem *Aix*, i mocne z Cittadellą. l. nad rz. *Durance*, o mil 14 od *Ambrun*, 150 *Paryża*. Dł. 23. 36. ſz. 44. 11.

SIVERSHAUSEN, Niemieckie mia. w cyr: *Saſkim* niżſzym w Biſkupſtwie *Heldeſheim*, ſławne z bitwy między *Albertem* Margrabią Brandeburſkim, i *Maurycym* Elektorem Saſkim w roku 1553.

SIVILIA, *Hiſpalis*, Mia: Hiſz: gł. Pr. *Andalucyi*, dawne, wielkie, znaczne, i na podźiw bogate, ludne i handlowne, z zaſzczytem Miaſta Krolewſkiego, pałacem Kròlewſkim *Alcacar* nazwanym, wſpaniałym ratuſzem i rurmuſem, 100 ſzpitalami niemałe dochody mającemi: z Arcybiſkupem i jego wſpaniałym Kośćiołem Metropolitańſkim: z ſławną Akademią i portem. l. na wielkiey i obfitey ròwninie nad rż. *Guadalquivir*, o mil 18 od morża, 73 *Liſbona*, 85 *Madrid*. Dł. 12. 30. ſz. 37. 20.

SIVILIA, Mia: Am: w ſtronie

pòłn: wyſpu *Jamaica*, z portem. Dł. 299. *40.* ſz. 18. *40.*

SIUT, *Lycopolis*, Mia: w *Egypcie* wyż: znaczne, rez: Gubernatora z fabryką wyśmienitych płòcien Egypſkich. l. pod gòrą mającą z natury piękne jaſkinie, w ktòrych ſiedzą *Koſci*. l. o pòł mili od rż. *Nil*, 70 *Kair*. Dł. 49. *30.* ſz. 26. *50.*

SIWAS, *Sebaſtianopolis*, Mia: Az: w *Natolii*, w Pr. *Amaſia*, znaczne, nad Czarnym morżem, prży gr. *Georgia*.

SKAR, *Scara*, Miaſto Szwedzkie w *Weſtrogothii*, dawne, z rozwalinami pałacu, w ktòrym dawniey mieſzkali Kròlowie *Gotcy*. l. między bagnami, o mil 2 od *Waner*, 7 *Falcoping*. Dł. 31. *32.* ſz. 58. *16.*

SKIE, *Soia*, wyſep Szkocki jeden z *Weſterne* na mil 14 wdłuż, 4 wſzerż, acz w śrżodek jego zachodźi ròżnemi ſtronami morze, żyżny jednak jeſt w paſtwiſka, i gòry pełne laſow i dźiczyzny, okoliczne morze obfite w ryby.

SLAGEL, al. Schlogel, Duńſkie mia: gł. Staroſtwa ſwego nazwiſka, na wyſpie *Zelandii*.

SŁAWKA. Polſkie m. w Wojewòdz: *Krakowſkim*, ma ołow pomieſzany z ſrebrem.

SLEG, Jrlandſkie mia: w Pr. *Connaught*, gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka z portem prży zamku: poſyła dwòch Deputatow na parlament.

SLEIDEN, *Sleida*, Niem: m. w Xięſtwie Juliackim, gł. Hrab: ſwego nazwiſka, z zam:

SLESWICK, al: *Sud Jutland*, X. Duńſkie na mil 8 wdłuż, 5 wſzerż, żyżne w zbożе i paſtwiſka: gr. od pòłn: z *Nort-Jutland*, od wſch: *Balt*: od południa Xięſtwem Holſztyńſkim, od zach: *Oceanem*.

SLESWICK, *Sleſvicum*, Mia: gł. pomienionego Xięſtwa w Pr. *Gottorp*, z Biſkupem Sufraganem *Lundeńſkim*, dawniey Ceſarſkie anſeatyczne i znaczniey ſze. l. z dobrym portem nad morzem *Slie*, o mil 24 od *Hamburg*, 50 *Kopenhagen*. Dł. 27. *30.* ſz. 54. *40.*

SŁONIM, *Słonimum*, Litewſkie M. Grodowe w Wojewòdz: Nowogròdzkim, nad rż. *Szczara*, o mil 2 od *Zyrowic*, 12 *Nowogròdka*. Dł. 44. *12.* ſz. 52. *52.*

SŁONIMSKI Powiat, ob: Nowogròdzkie Wojewòdztwo.

SLOOTEN, Mia: ſprżymierzone w *Friſii*, gł. *Weſtergoo*, handlowne, nad jeźiorem *Slootermer* złączonym przez ròw na milę długi z *Zuyderzee*, o mil 3 od

Jtaveren. Dł. 23. *10.* ſz. 52. *5.*

SŁOWACY al: Słowieńſka źiemia, *Sclavonia*, kray Europeyſki zamyka 6 Hrabſtw *Agran*, *S. Crux*, *Poſega*, *Szerem*, *Valpon* i *Varadin*, hołduje Domowi Auſtryackiemu. l. między rżekami *Drava*, *Dunay* i *Sava*.

SŁUCK, *Slucum*, Mia. Litewſkie, gł. Xięſtwa ſwego nazwiſka z zam: dźiedźiczne XX. *Radźiwiłłow*, przy ktòrym za *Zygmunta* Kròla przegrali Tatarowie 3 bitwy. l. nad rz. *Słucz*, o mil 29 od *Minſka*. Dł. 45. *59.* ſz. 52. *36.*

SMALAND al: *Gothia* połud: *Smalandia*, Pr. Szwedzka w *Gothii* na mil 45 wdłuż, 25 wſzerz. *Calmar* jeſt gł. gr. od pòłn: *Oſtrogothią*, od wſch: *Balt*: od połud: *Scandią* i *Beckingen*, od zachodu *Weſtrogothią*.

SMALKANDEN, *Smalcanda* Mia: Niem: w cyr: *Franconii*, gł. Xięſtwa *Henneberg*, należy do X. *Haſſen-Caſſel*, ſławne z związku Proteſtantow w R. 1530, w 1537 i w 1540: oyczyzna *Krzyſztofa Cellariuſza*. l. niedaleko rż. *Wetra*, prży gr. *Turingia*, o mil 14 od *Erford*, 15 *Fulda*. Dł. 28. *12.* ſz 50. *43.*

SMIRNA, *Smyrna*, M. w *Natolii*, w okolicy *Scarchan*, nayznaczniey ſze i naybogatſze z miaſt wſchodnich, z Cittadellą i dwòma zamkami na gòrze, podległe trżęſieniu źiemi: mieſzkają Grecy Turcy, Zydźi i Ormianie; wſzyſcy wielki handel prowadzą mając wyśmienity port nad morżem na podobieńſtwo łuka, do ktòrego kupcy z całego świata zbierają ſię. l. o mil 73 od *Carogrodu*. Dł. 44. *59.* ſz. 38. *28.*

SMOLENSK, *Smolenſcum*, M. Roſsyiſkie, gł. wielkiego Xięſtwa i Wojewòdztwa ſwego nazwiſka, znaczne i mocne, ma zamek na gòrze z Arcybiſkupem Ruſkim, i Biſkupem Rzymſkim Sufraganem Gnieznieńſkim: wźiął go *Witold* W. Xiąże Litewſki od Moſkalow w R. 1403, ale ci odebrali w R. 1514, opanował go znowu *Zygmunt III* Kròl Polſki, á Moſkale po wiele kroć kuſząc ſię odebrać niemogli, ale Polacy uſtąpili Moſkwie w R. 1687 przez traktaty. l. nad *Dnieprem* przy gr. Litewſkiey, o mil 73 od *Wilna*, 75 *Moſkwy*, 79 *Nowogrodu*, 92 *Kijowa*.

SMOLENSKIE Wojewòdztwo, ma powiat *Smoleńſki* i *Starodubowſki*, wſzyſtko pod Moſkwą; odprawuje Seymiki pod tytułem Exulantow w *Wilnie* u XX. Bernardynow; obierają po 2. Deputatow na Trybunał Litewſki,

i po dwòch Posłow na Seym: gr. to Xięstwo od pòłn: z *Bielą*, od wsch: Kięstwem Moskiewskim i Wojewòdztwem *Mscisławskim*, od zach: *Witebskim* i Xięstwem *Biela*.

SNECK, Mia: Pr. sprzymierzonych w *Frisii* piękne, ludne i mocne, z sławnemi szkołami. l. między bagnami, o mil 3 od *Levarden*. Dł. 23. *12*. sz. 53. *4*.

SNIATYN, Mia: Małopolskie gł. *Pokucia* nad rz. *Prut*, o mil 3 od *Kołomyi*. Dł. 44. *12*. sz. 48. *44*.

SNITZ ob: *Sneck*.

SOCHEU, Mia: Chińskie gł. Pr. *Xansi*, z zam: bożnicą w ktòrey czczą pewnego ślepego wielkiego niegdyś stacystę tego Państwa. Dł. 129. *55*. sz. 38. *48*.

SOCONUSK, *Soconusca*, Pr. Am: półn: w nowey Hiszpaniy na mil 25 wdłuż, i tyleż wszerz, w ktòrey Hisz, niemają jak jednę Fortecę *Soconusk* nazwaną, ponieważ tuteysi ludzie dzicy niedopuszczają ich: gr. od pòłn: Pr. *Chiappa*, od połud: morzem *de Sud*, od zach: *Guaxaca*.

SOCOTERA, *Diouscuria*, wyspę między *Arabią* szczęśliwą i *Afryką* na mil 20 wdłuż, 9 wszerz ma swego Kròla hołdującego Arabskiemu *Cherif*. l. o mil 20 od *Guadafui*. Dł. 69. *45*. sz. 12. *25*.

SOCZAWA, Mia: Eur: Tur: w *Moldavii* nad rz. *Seret*, o mil 13 od *Jassow*, 25 *Kamienca*, Dł. 44. *45*. sz. 47. *20*.

SOEST, *Susatum*, Mia: Niem: w cyr: *Westfaliy* w Hr. *Marock*. znaczne, dawniey Cesarskie, dziś Kròla Pruskiego: ma w okolicy głębokie jezioro. l. o mil 4 od *Lippestadt*, 12 *Münster*. Dł. 25 *50*. sz. 51. *43*.

SOFALA, ob: *Zefala*.

SOFIA, *Sophia*, M. Eur: Tureckie w *Bulgarii* niezdrowe ma powietrze. l. na ròwninie nad rz. *Bojana*, o mil 81 od *Belgrad*, 100 *Carogrodu*. Dł. *30*. sz. 42. *30*.

SOFIANA, *Sophia*, M. Perskie w *Azerbeitzan*, na nizinie, o mil 12 od *Tauris*. Dł. 64. sz. 38. *15*.

SOFROA, Afr: mia: Marokańskie w Krolestwie *Fez*. l. na pagòrku pod gòrą swego nazwiska w końcu *Atlantskich*, niedaleko dwòch rzek, o mil 5 od *Fez*.

SOIGNIES, *Sonegiæ*, M. Hanońskie w Hr. *Mons* nad potokiem *Senne*, niedaleko lasu, o mil 3 od *Mons*, 7 *Bruxelle*. Dł. 21. *44*. sz. 50. *32*.

SOISSONS, *Suessiones*, Mia: i Hr. w Gubernii *Isle de France*, w okolicy swego naz: dawne, znaczne i ludne z Biskupem, (ktòry ma prawo namaszczenia Krola gdyby niebyło Arcybiskupa *Reims*) Sufraganem *Reims*, zamkiē, Akademią fundowaną w R. 1694: tu *Klodoweusz* w R. 486 wygrał bitwę; *Karol Prosty* nazwany, lubo podczas zamieszania zabił własną ręką *Roberta Paryzkiego* swego przeciwnika, jednak przegrał bitwę w R. 922. l. na żyżney niżinie nad rz. *Aisne*, o mil 12 od *Reims*, 24 *Paryża*. Dł. 20. *59*. sz. 49. *22*.

SOLEURE, Kanton Szwaycarski Katolicki w porządku 11. ponad rz. *Aar*: gr. od pòłn: Kantonem *Basilea*, od wsch: i połud: *Bern*, od zachodu tymże i *Basilea*.

SOLEURE, *Solodurum*, Mia: gł. pomienionego Kantonu, mocne, piękne, i ma gmachy. l. na pagòrku nad rz. *Aar*, o mil 8 od *Bern*, 11 *Basilea*, Dł. 25. *20*. sz. 47. *18*.

SOLFERINO, Xięstwo Wł. przy *Mantuańskim*, pod protekcyą Cesarza, należy do Xiążęcia *Gonzaga*, ktòry ma pod sobą *Bozzolo*, *Castiglio delle Stiviere*, *Ostiano* i *Rodolesco*.

SOLMS, *Solma*, Niem: mia: w cyr: wyż: *Renu* w *Weteravii*, gł. Hr. swego naz: z zam: mocnym, hołduje jedney Linii Domu *Nassau*, o mil 2 od *Giessen* i *Herborn*. Dł. 26. *19*. sz. 50. *36*.

SOLOGNE, *Secalaunia*, Pr. w Guberniy *Orleanois*, na mil 25. wdłuż, 12 wszerz, obfita w pastwiska, lasy i dziczyznę. *Remorentin* jest gł.

SOŁOKAMSKO, Mia: Ross: obfite w sòl i dobre konie. l. nad rz. *Usolsk*. Dł. 75. *1*. sz. 69. *16*.

SOLOR, wyspę na morzu Indyiskim, ma własnego Krola. l. na połud: wyspu *Celebes*. Dł. *140*. sz. połud: 8.

SOLSONO, *Celsona*, Hisz: m. w *Catalonii* mocne z Bisk: Sufr: Tarragońskim. l. na gòrze niedaleko rz. *Cardonero*, o mil 16 od *Barcellona*, 18 *Tarragona*. Dł. 19. *12*. sz. 41. *50*.

SOLTWELD, *Heliopolis*, M. w Marchii Brandeburskiey starey, nad rz. *Jetze*. Dł. 29. *23*. sz. 53. *4*.

SOLWAI FYRTH, *Æstuarium Jtunæ*, wylewki rz. *Eden* na gr. Ang: i Szkockiey, przy uściu w morze Jrlandskie.

SOME, *Somona*, rzeka Franw *Piccardii*, wpada w *Manche* między *Crotoi* i *S. Valeri*.

SOMERSET, *Somersetia*. Pr. i X. Ang: nad morzem na mil 17 wdłuż, 14 wszerz, obfita w zbo-

że, pastwiska, bydło, owoce, ma kruszce i źrzòdła mineralne. *Bristol* jest gł. gr. od pòłn: X. *Glocester*, od wsch: Hrabstwem *Vilt*, od połud: *Dorset Devonshire*, od zach: morzem.

SOMERTON, mia: dawne gł. pomienioney Pr. ktòrey dało nazwisko, handlowne, o mil 36 od *Londynu*. Dł. 14. *30*. sz. 51.

SOMMERES, *Sommeræ*, Fr. mia: w *Languedoc* niż: w okolicy *Nimes*, do ktòrego schraniali się Kalwiniści buntownicy.

SONCINO, *Soncinum*, zamek Włoski w Xięstwie Mediolańskī w *Cremońskim*, dawniey mocnieysza, i wieś ludnieysza. l. po prawey stronie rz. *Oglio*, przy granicy Brescianskiey o mil 25 od *Brescia*. Dł. 27. *22*. sz. 45. *24*.

SONDRIO, Miasto Wł. Grizońskie w *Valtellina*, z garnizonem, wytrzymało woynę na początku szesnastego wieku

SONHO, Prowincya i Hrab: Afr: druga w Krolestwie *Cong*, piaszczysta i sucha, ponad morzē obfita tylko w sòl. Mieszkańcy jednak sposobami sprawują ziemię że im wystarcza do życia. Hrabia tuteyszy jest bardzo mocny i niedawno został Chrześcianinem z poddanemi. *Banza-Sonho* jest gł. ludne, z Konwiktē Kapucyńskim. l. w dług: 39. *40*. sz. połud: 6: gr. ta Pr, od pòłn: rz. *Zaire*, od wsch: Państwem *Pang* i *Sunde*, od połud: *Arabrisia* i *Bamba*, od zach: morzem.

SOPRON, Hr. w *Węgrzech* niż: ob: *Odenburg*,

SORA, Mia: i Xięstwo Neap: w *Terra di Lavoro*, z zam: i Bisk: oyczyzna Kardynała *Baroniusza*. l. przy gr. *Campagna di Roma*, nad rz. *Gargliano*, o mil 66 od *Rzymu*, 80 *Neapol*. Dł. 31. *14*. sz. 41. 47.

SORA, Duńskie m. na wyspie *Seland*, al *Zeland*, z konwiktem dla Szlachty. l. niedaleko jeziora. Dł. 29. *28*. sz. 55. *26*.

SORAU, Niem: m. w cyrkule *Saxonii* wyż: w *Lusacyi* przy gr. niedaleko rz. *Neiss*, o mil 10 od *Crossen*, 13 *Gorlitz*. Dł. 32. *58*. sz. 51. *38*.

SORRETO, *Surrentum*, Neap: mia: w *Terrra di Lavoro*, z Arcybiskupem i mnostwem Szlachty; oyczyzna *Torquata Taxus*. l. wydane z brz: pòłn: na morze Neapolitańskie. Dł. 31. *52*. sz. 40. *40*.

SORIA, Mia: Hisz: w *Castilii* starey, wystawione na gruzie dawnego *Numantum*, niedaleko zdrojewiska rz. *Duero*. Dł. 15. *33*. sz. 41. *48*.

SORIA, ob: *Siria*.

SOSNE, ob: *Saone*.

SOU-

SOUDRICK, Ang: mia: w Prowincyi *Surrey*, wielkie i piękne, rezyd: Arcybiskupa *Cantobery*, łączy się z *Londynem*, mostem na rzece *Tamiza*.

SOUMELPOUR, Mia: Az: w Państwie Mogolskim w Krolestwie *Bengala*. Dł. 102. *20*. sz. 24. *35*.

SOUPROSE, *Saprosa*, Fr. m. w *Gascogne* w Dyecezyi *Dax*, między bagnami, niedaleko od *Adour*.

SOUQUAS, narod Afr: południowey w *Cafrerii*, mieszka po gòrach, żyjąc korzonkami i z polowania, w ktòrym niewiasty tak są cwiczone jako i męszczyzny, domy mają z gałęzi plecione, pokryte sitowiem.

SOUR, *Tyrus*, Mia: Az: Tureckie w *Sirii*, dawniey sławne z robienia szarłatow i z wytrzymanego oblężenia *Alexandrowego* przez siedm miesięcy, dziś w gruzie pogrzebione. l. nad morzem z portem: Dł. 54. *30*. sz. 33.

SOUSZA, ob: *Susa*.

SOUSTER, Mia: *Perskie*. gł. Pr. *Chusistan*, dawniey wspanialsze nad rż. *Caron*, o mil 30 od *Hispahan*. Dł. 68. *35*. sz. 31. *25*.

SOUTHAMPTON, *Clausentum* Mia: i X. Ang: a Pr. swego albo *Hantshire* nazwiska, znaczne, z portem, posyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad morzem między rzekami *Jthing* i *Test*, o mil 23 od *Londynu*. Dł. 16. *23*. sz. 50. *51*.

SOUTHWARCK, ob: *Soudrick*.

SOUVIGNY, Fr. mia: dawniey gł. Pr. *Bourbonois*, ma groby przodkow Krolewskiey familii Borbońskiey, o mil 2 od *Bourbon de Archambaud*; 68 *Paryża*. Dł. 20. *51*. sz. 46. *32*.

SPA, wieś w *Liege*, ma wody mineralne. l. przy gr. Xięstwa *Limburg*.

SPALAT, *Spalatum*, Mia: gł. *Dalmacyi Weneckiey*, z Arcybiskupem Primasem Dalmackim, z portem nad morzem Adryatyckim, w okolicy obfitey w bydło, rybę, dźiczyznę, o mil 15 od *Sebenik*, 36 *Zara*. Dł. 35. *6*. sz. 43. *53*.

SPANDAP, *Spandovia*, Mia: Niem: w cyr: *Saxonii* wyższey, w Marchii śrzedniey Brandeburskiey, mocne, ma na błotach Cittadellę bardzo mocną. l. nad rz. *Haxel*, o mil 3 od *Berlina*, 7 *Brandeburg*: Dług: 31. *18*. sz. 52. *35*.

SPEY, rż. Szkocka wielka poczyna się z gòry przy gr. Prowin-

wincyi *Bedanoch* i *Lochabir*, idźie byſtro i wpada w morze pod *Collayne*.

SPEZZA, albo *Spezzia*, *Spedia* Mia: Genueńſkie z portem nad morzem przy gr. Toſkańſkiey, o mil 58 od *Genuy*. Dł. 27. *32*. ſz. 44. *4*.

SPIRA, Mia: Niem: w *Palatinacie* niż: gł. Biſkupſtwa ſwego nazwiſka, wolne Ceſarſkie, z Biſkupem Sufraganem *Moguncſkim*, dawniey ſławne i ludne, ale po ſpaleniu przez Francuzow w R. 1689 zniſzczało, á *Camera* Ceſarſka przenieſiona jeſt do *Wetzlar*. l. nad rz. *Ren*, o mil 5 od *Filiſburg* 16 *Moguncyi*. Dł. 26. *7*. ſz. 49. *18*.

SPIRBACK, mia: w Biſkupſtwie *Spira*, gdzie wygrał bitwę Marſzałek *de Tallard* nad Alliantami w R. 1703. Dł. 27. *7*. ſzer: 49 *15*.

SPIRITU Sancto, Am: połud: mia: w *Braſilii*, gł. Guberniy ſwego naz: z zam: i portem, hołduje Portug: l. nad morzem w okolicy żyżney. Dł. 339. *40*. ſz. połud: 20. *30*.

SPISZ, *Scepuſium*, H. wielkie, ktorego część jedna do Węgier, á druga większa do Polſki należy od roku 1412, w ktòrym *Zygmunt* Kròl *Węgierſki* dał w zaſtaw tę część za 80,000 kop Praſkich co wynoſi (rachując każdą kopę złt: 60) na 4,800,000, z obowiązkiem, iż jeśliby na terminie nie oddał, tyle drugie ſummy za każdym chybieniem terminu przyraſtać miało. ztąd piſze *Przyłuſki* iż za jego czaſu to jeſt około R. 1553 na oddanie Polakom ſummy całe Węgierſkie Kròleſtwo nie wyſtarczało. Część do Polſki należąca ma tytuł Staroſtwa, zamyka 13 Miaſt, miele wśi. leży w Wojewòdztwie Krakowſkim przy granicy Węgierſkiey obfita w dobre wino i paſtwiſka.

SPITHEAL, port Ang: w Pr. *Weſtſex*. niedaleko *Portſmouth*.

SPITZBERG, *Spitzberga*, kray pòłn: na *Oceanie*, nazwany od gòr ſpiczaſtych: niebywają tu ludzie chiba dla łowienia wielorybow, ma na wſch: *Nową ziemię*, albo *nowa zemla*, na połud: *Norvegią*, na zach: *Groeſtland*.

SPOLETANSKIE, Xięſtwo Włoſkie inaczey *Umbria* nazwane, na mil 70 wdłuż od wſchodu do zachodu, 50 od pòłn: do połud: wſzerz, hołduje Papieżowi: gr. od pòłn: z Marchią Ankońſką, od wſch: z *Abruzzo* dalſzą, od połud: *Sabina* i *Patrimonium S. Piotra*, od zach: *Orvietto*.

SPOLETO, *Spoletum*, Mia: gł. pomienionego Xięſtwa piękne,

da-

dawne, ludne z Biſkupem i zam: poniosło ſzkodę prez trzęſienie ziemi w R. 1703. l, w okolicy żyżney, częścią na pagòrku częście na ròwninie, nad potokiem *Teſſino* o mil 33 od *Perugia*, 68 *Rzymu*. Dł. 20. *26*. ſz. 42. *45*.

SPORADES, wyſpy na *Archipelagu* ku brzegom *Azii* tak nazwane, że ſą po morżu rozſiane dla ròżnicy od innych wyſpow koło wyſpu *Candia* leżących, ktòre *Ciclades* nazywają ſię.

SPROTAW, *Sprotavia*, Mia: Szląſkie w Xięſtwie Głogowſkim. leży przy złączeniu rzek *Bober* i *Sprota*, o mil 3 od *Sagan*. 8 *Głogowa*. Dł. 33. *23*. ſz. 51. *33*.

SQUILLACE, *Scylaceum*. M. Neap: w *Calabrii* dalſzey z Biſkupem Sufraganem *Reggio*, oyczyzna *Kaſſiodora*. l. nad potokiem *Favellone* o mil 3 od morza ſwego nazwiſka. Dł. 34. *30*. ſz. 38. *53*.

SRZODZIEMNE morze ma *Europę* od pòłn: i wſch: *Azię* od zachodu, łączy ſię z *Oceanem* cieśniną *Gibraltarſką*, á cieśniną *Dardanelli* z morzem *Marmara*, dzieli ſię od czerwonego morza groblą *Suez*.

STADEN, *Stada*, Mia: Niem: w *Saxonii* wyżſzey w Xięſtwie *Brem* dawniey anſeatyczne, dźiś Szwedzkie. l. nad rz. *Schwing*, przy złączeniu jey z rzeką *Elba* o mil 9 od *Hamburg*, 17 *Brem*. Dł. 26. *56*. ſz. 53. *44*.

STADTBERG, *Stadtberga* M. Weſtfalſkie przy gr. Hrabſtwa *Valdeck*, nad *Dimel*.

STAFFARDA, wieś w *Piemonte* w Marchii *Saluzzo*, z Opactwem, ſławne z wygraney Marſzałka *de Catinar* nad Xiążęciem Sabaudiyſkim i Niemcami w R. 1690. l. nad rz. *Po*. Dł. 25. *2*. ſz. 44. *34*.

STAFFORD, *Staffordia*, Mia: i X. Ang: gł. Prowincyi ſwego nazwiſka dawne i piękne, z dwòma zamkami, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. w miłym polu nad rz. *Sau*, o mil 38 od *Londynu*. Dług: 15. *26*. ſzer: 52. *50*.

STAGNUM, Dalmackie mia: w Rzeczypoſpolitey Raguſkiey, z Biſkupem Sufraganem Raguſkim i portem. l. wydane na morze Weneckie o mil 36 od *Raguſa*. Dł. 35. *40*. ſz. 42. *54*.

STALIMENE, *Lemnos*, wyſep na *Archipelagu*, na mil 10 wdłuż, 5 wſzerz, obfity w wino. niema dobrych portow: znayduje ſię tu *Terra Sigillata*, przez lekarzow wſławiona, od płynienia krwi pomocna, ktòrą w dźień Przemienienia Pańſkiego przy

ſław-

ſławnym Bazyliańſkim klaſztorze *Analypſis* nazwanym Turcy ludziom przedają. Miaſto tegoż nazwiſka jeſt gł. piękne i mocne hołduje z wyſpem Turkom. Dł. 43. *3*. ſz. 40. *3*.

STAMBUŁ, obacz *Carogrod*,

STAMPALIA, *Aſtyphalæa*, wyſep na *Archipelagu*. o mil 15 od *Natolii*, 24 *Rhodis*.

STANFORD, *Durobriva*, M. i Hr. Ang: w *Lincolns*, ludne, ma dwa ſzpitale, poſyła na parlament Deputata. l. o mil 24 od *Londynu*. Dł. 15. *45*. ſz. 52. *47*.

STARGARD, *Stargardia*, Niemieckie mia: w *Pomeranii* dalſzey, rezydencya Sędźiego Pr. dawniey anſeatyczne, dziś Pruſkie o mil 9 od *Szczecina*. Dł. 33. *2*. ſz. 53. *30*.

STANZ, Szwaycarſkie mia: w Kantonie *Undervalg*, wielkie: tu bywają Seymy nadzwyczayne czterech Kantonow.

STAVANGEN, Mia: w *Norvegii*, w Gubernii *Bergen*, gł. okolicy ſwego nazwiſka z Biſkupem Sufraganem *Drontheim*. l. nad rz. *Buckenford*, o mil 37 od *Bergen*. Dł. 22. *50*. ſz. 58. *45*.

STAVEL, *Stabulaus*, Niem: mia: między Xięſtwem *Limburg* i *Luxemburg*, i Biſkupſtwem *Liege*, Opat tuteyſzy Benedyktyńſki jeſt Panem miaſta i Xiążęciem S. P. R. l. nad rz. *Ambleva*, o milę od *Malmedi*, 4 *Limburg*.

STAVEREN, *Stavera*, Mia: w *Belgium* ſprzymierzonym w *Friſii* z portem, dawniey znacznieyſze. l. przy uściu potoka w *Zuyderzee*, o mil 3 od *Slooten*. Dł. 22. *56*. ſz. 52. *57*.

STEENBERG, *Stenoberga*, Brabantſkie mia: Pr. ſprzymierzonych w Marchii *Berg-op-Zoom*, ma rów do *Volcke-Rack*, o mil 2 od *Berg-op-Zoom*, 7 *Breda*. Dł. 21. *50*. ſz. 51. *34*.

STEENWICK, *Stenovicum*, Mia: Pr. ſprzymierzonych w *Overyſſel*, wzięte ſztuką przez *Alexandra Farneziuſza* w roku 1582, ale odebrał Xiąże *Maurycy* w R. 1592. l. przy gr. *Friſii* nad rzeką *Aa*, o mil 2 od *Slooten*, 13 *Deventer*. Dł. 23. *40*. ſz. 52. *50*.

STEGENBORG, Szwedzkie mia: w *Oſtrogothii* z portem nad Bałt:

STEIN, Niem: mia: w *Auſtryi* niż: z dawnym zam: nad *Dunajem*.

STEIN, Mia: Szwaycarſkie w Kantonie *Zurich* nad *Renem*, niedaleko jeźiora *Coſtanc*, o mil 7 od Miaſta *Coſtanc*, 11 *Zurich*. Dł. 26. *42*. ſz. 47. *52*.

STEINHEIM, Niem: miaſteczko, w Arcybiſkupſtwie Moguncſkim, z zam: l. na górze niedaleko rz. *Men*, o mil 3 od *Frankfort*, Dł. 26. *31*. ſz. 50. *4*.

STEINKERQUE, Hannońſkie mia: ſławne z wygraney Marſzałka *de Luxemburg* w R. 1592.

STEIR, Niem: M. w *Auſtryi* wyż: w kwaterze *Traun*, przy złączeniu rzek *Ens* i *Steir*, o mil 8 od *Lintz*. Dł. 32. *18*. ſz. 48.

STEK, Mia: Duńſkie na brz. półn: wyſpu *Mona*, z zamkiem na wyſpie w pośrzod jeźiora.

STELLA, ob: *Eſtella*.

STENAY, *Stenacum*, Miaſto Francuſkie w Xięſtwie Barſkim, którego wziąwſzy *Ludwik* od X. *de Condè* zburzył mury na ukaranie miaſta że trzymało z Hiſzpanami, ale te potym poprawione ſą. l. nad rz. *Moſa*, o mil 3 od *Monmedy*, 10 *Verdun*, 52 *Paryża*, Dł. 22. *54*. ſz. 49. *31*.

STENFORD, *Stenfordium*, M. Weſtfalſkie, gł. Hr. należącego do Domu *Bentheim* z Akademią. l. nad rz. *Vecht*, o mil 6 od *Münſter*. Dł. 25. ſz. 52. *15*.

STERLING, Pr. Szkocka bardzo wielka i żyzna: gr. od półn: z Prowincyą *Münſter*, od od wſchodu *Fifa* i *Lothiana*, od południa *Clydeſdal*, od zach: *Lenox*.

STERLING, *Sterlinga*, Mia: gł. pomienioney Pr. dawniey rezydencya Królow Szkockich, ma zamek na ſkale, na którey wzgórku ſamo leży. nad rzeką *Forth* z moſtem zamykającym ſię żelaznemi wrotami, o mil 10 od *Edimburg*, 110 *Londynu*. Dł. 14. *10*. ſz. 56. *30*,

STERTZINGEN, Niem: m. w *Tirol* pod górą nad rz. *Eiſak*, o mil 5 od *Brixen*.

STETIN, ob: *Szczecin*.

STIGLIANO, Wł. mia: i X. w *Baſilicata*, ma ſławne cieplice.

STILVARN de Puerto S. ob: *Paruc*.

STIRIA, Pr. i X. Niemieckie w cyr: Auſtr: górzyſta na mil 32 wdłuż, 20 wſzerz, dzieli ſię na wyżſzą i niżſzą, hołduje Domowi Auſtryackiemu. *Gratz* jeſt gł. gr. od półn: z ArcyXięſtwem Auſtryackim, od wſchodu *Węgrami*, od południa *Carniolią*, od zachodu *Carniolią* i Arcybiſkupſtwie Salisburſkim.

STOCHEM, Niem: m. w Biſkupſtwie *Liege*. l. nad rz. *Moſa* o mil 5 od *Maſtricht*. Dł. 23. *30*. ſz. 51.

STOCKAK, Szwabſkie mia: w Landgrafſtwie *Nellenburg* nad potokiem, o mil 2 od jeziora *Coſtanc*, Dł. 26. *45*. ſz. 47. *50*.

STOCKOLM, *Holmia*, Miaſto gł. Króleſtwa Szwedzkiego w *Upland* ſławne, bogate, ludne, w kraiu półn: z Cittadellą, i zam: w którym mieſzka Król. domy ſą pięknie ułożone, ale że drewniane, podległe częſtym pożarom: port ma wielki i beſpieczny na jeziorze *Meler*, które krzywo rozlewając ſię, łączy ſię z Balt: l. na ſześciu wyſpach albo kwaterach, ſtawione na palach z dwóma przedmieściami, o mil 12 od od Balt: 80 *Kopenhagen*, 129 *Warſzawy*, 250 *Moſkwy* i *Wiednia*, 275 *Londynu*., 350 *Paryża*, 415 *Carogrodu*. Dł. 37. 5. ſz. 59. 20.

STOLBERG, Hr. w *Turingii* udzielne przy Hrabſtwie *Manſfeld*.

STOLHOFFEN, *Stolhoffa*, Mia: w cyrkule Szwabſkim, w Marchii *Baden*, ſławne z wygraney *Marquiſa de Villars* nad woyſkiem Ceſarſkim w R. 1707. l. na mieyſcu mocnym między bagnami nad rz. *Ren*, o mil 3 od *Baden*, 5 *Straſburg*. Dł. 26. 41. ſz. 48. 45.

STOLPEN, *Stolpia*, Niemieckie mia: w cyr: Saſkim w *Pomeranii* dalſzey z dawnym zam: hołduje Królowi Pruſkiemu. l. na dolinie nad rz. *Stolpen*, o mil 21 od *Colberg*, 28 *Gdańſka*. Dług: 34. 50. ſz. 54. 40.

STOUR, *Jumania*, rz. Ang: wſchodzi z Hrabſtwa *Soffolck*, wpada w *Ocean* niedaleko od *Starwick*.

STORMAR, *Stormaria*, okolica i X. Niem: w Xięſtwie Holſztyńſkim na mil 5 wzdłuż, 3 wſzerz. *Hamburg* jeſt gł. gr. od półn: *Holſtein* właſną, od wſchodu *Wagrią* i Xięſtwem *Lavenburg*, od połud: i zach: X. *Luneburg*, *Brem*, i rzeką *Elba*.

STRADELLA, Wł. miaſteczko w *Pawiiſkim*, przedaią ſól i tabakę, hołduje Biſkupowi Pawiiſkiemu, mocne nad rz. *Po*, o mil 12 od *Pavii*. Dł. 26. 47. ſz. 45. 5

STRALEM, *Stralenum*, Mia: w Belgium w wyſzey kwaterze *Geldria*, o mil 2 od *Geldrii* i *Venl*.

STRALSUND, *Starlſunda*, M. Pomerańſkie bogate i mocne dawniey anſeatyczne i Ceſarſkie, dziś Szwedzkie z niemałemi wolnościami, l. nad Balt: z portem naprzeciw wyſpu *Rugen*, o mil 13 od *Guſtrow*, 28 *Szczecina*. Dł. 31. 12. ſz. 54. 14.

STRANTAWER, M. Szkockie parlamentowe, w Hrabſtwie *Galloway*, o mil 44 od *Edemburg*. Dł. 12. 20. ſz. 55. 20.

STRASBURG, *Straſburgum*, albo *Argentoratum*, Mia: Fr. gł. Pr. *Alſacyi* niż: dawne, ludne i bar-

bardzo mocne, z Biſkupem który jeſt Xiążęciem S. P. R. z Akademią i Cittadellą: Kościoł Katedralny z wieżą, na którey zegar doſkonale według aſtronomii narządzony, pałac radny, Szpital Francuſki, teatrum i arſenał oſobliwſzey ſą wſpaniałości; dawniey było Ceſarſkie, ale w R. 1681 poddało ſię dobrowolnie Francyi. l. nad rz. *Jll*, niedaleko *Renu*, o mil 102 od *Paryża*. Dł. 25. 26. ſz. 48. 34.

STRAUBING, *Straubinga*, M. Bawarſkie, gł. okolicy ſwego nazwiſka, brane i odbierane podczas oſtatnich woyen. l. nad rz. *Dunay*, o mil 9 od *Ratiſbona*, 16 *Paſſau*. Dł. 30. 20. ſz. 48. 48.

STRELITZ, Szląſkie m. w X. Opolſkim z zam: o mil 4 od *Opola*.

STRENGUES, *Strenguesia*, Mia: Szwedzkie w *Suderman*, z Biſkupem Sufr: *Upſal*, w którego Katedrze jeſt grob *Karola IX.* ma ſławny jarmark, kiedykolwiek zamarznie jezioro *Meler* nad którym leży, o mil 12 od *Stockolm* 14 *Upſal*. Dł. 35. 15. ſz. 59. 20.

STRIGONIA, ob: *Gran*.

STROMBERG, *Stromberga*, Münſterſkie mia: gł. okolicy czyli Burgrabſtwa, o mil 8 od *Paderborn*, 9 *Münſter*. Dł. 25. 55. ſz. 51. 48.

STRANGOLI, mia: w *Calabrii* dalſzey z Biſkupem Sufraganem *Severina*. l. na górze okrążoney ſkałami o mil 3 od morza, 9 *Severina*. Dł. 45. 1. ſz. 39. 20.

STUBN, Miaſto w *Węgrzech* wyżſzych, ma źrzódła wod ciepłych, i w okolicy kruſzce ſrebrne i miedziane.

STUTGARD, *Stutgardia*, M. Szwabſkie gł. Xięſtwa *Würtemberg*, ludne, i piękne z zamkiem w którym rezyduje Xiążę. l. na żyżney i weſołey równinie między dwiema górami niedaleko rz. *Neker*, o mil 12 od *Baden*, 17 *Heidelberg*. Dł. 26. 45. ſz. 48. 50

STYR, rzeka Wołyńſka.

SUAQUEN, port Afr: w *Abiſſinii* na czerwonym morzu ſławny, z miaſtem dawniey bardzo handlownym, które doſtawſzy ſię Turkom zniſzczało. l. na wyſpie. Dł. 55. 6. ſz. 19. 30.

SUCCUIR, Mia: Az. Tatarſkie w Króleſtwie *Tangut*, gł. ſwey okolicy, handluje drzewem *Rhabarum*.

SUCHEU, Mia: Chińſkie 2 gł. Pr. *Queicheu*, między dwiema górami. Dł. 125. 2. ſz. 27. 53.

SUCHEU, *Sucheum*, Miaſto Chińſkie trzecie, gł. Pr. *Kiangnan* wielkie i bogate, wyſtawione na palach, niedaleko morza. Dług: 131. 16. ſz. 31. 22. SU-

SUCHUEN, Pr. Chińska ſzoſta przerzyna ją i żyżną czyni rz. *Kiam*, ma 8 gł. 124 mnieyſzych miaſt: Mieſzkańcow Familii 464,129 oprocz woyſka ktòre tu na kwaterch ſtoi. *Chingtu* jeſt gł. gr. od pòłn: z Prowincyą *Kenſi*, od wſchodu *Huquang*, od połud: *Junnan*, od zach: *Tibet.*

SUD Beverland, wyſep Pr. *Zelandii*, hołduje Hollendrom. *Goes* jeſt gł.

SUDBURY, *Colonia*, M. Ang: w Pr. *Soffolk*, handlowne. l. nad rz. *Stura*, o mil 12 od *Londynu.*

SUDERMAN, albo Sudermanland, *Sudermania*, Pr. i Xięſtwo Szwedzkie na mil 33 wdłuż, 15 wſzerz: nayludnieyſza w Krolestwie, ma rożne kruſzce. *Nikoping* jeſt gł. gr. od pòłn: z *Upland* i *Weſtman*, od wſchodu *Toren*, od połud: *Balt:* od zachodu *Nericią.*

SUEZ, *Sueſium*, Egipſkie mia: z zam: i portem. leży na pòłnoc czerwonego morza i nad morzē *Suez*, ktòre dzieli ſię od śrzodziemnego groblą na mil 50. tegoż nazwiſka łączącą *Azię* z *Afryką*. Dł. 61. ſz. 29. 42.

SUFFOLCK, *Suffolcia*, Pr. i X. Ang: nad morzem w Dyecezyi *Norvich* na mil 15 wdłuż, 8 wſzerz, obfita we wſzyſtko, á mianowicie w maſło i ſyr. *Jpſwich* jeſt gł. gr. od pòłn: i wſch: Prowincyą *Nerfolk*, od południa Hrabſtwem *Eſſex*, od zachodu *Cambridge.*

SVITZ ob: *Schwitz.*

SULLI, *Sullecum*, Mia: Francuſkie w *Orleanois* Xięſtwo i Par ſundowane w R. 1606 dla *Maxymiliana de Bethune*. l. nad rzeką *Loire*, o mil 8 od *Orleans*, 30 *Paryża*. Dł. 20. 1. ſz. 47. 45.

SULMONA, *Sulmo*, Miaſto i Xięſtwo w *Abruzzo* dalſzey, dawne i piękne z Biſkupem przyłączonym do *Valva*: oyczyzna (jako twierdzą) *Owidiuſza Naſona* l. nad rzeką *Sora*, o mil 28 od *Chieri*. Dł. 31. 38. ſz. 42. 3.

SULPICE (S.) Miaſto Fr. w *Languedoc* wyż: w Dyec: *Rieux*, ſtawiło ſię mocno przeciwko Kalwinom w R. 1522. l. nad rz. *Tarn*, o milę od *Montauban*, 4 *Touluſe*. Dł. 19. 40. ſz. 43. 45.

SULTZBACH, Niem: m. gł. Pr. ſwego nazwiſka między *Palatinatem* i *Franconią* piękne z zam: ma ſwego Xiążęcia. l. o mil 14 od *Noremberg*, 15 *Ratiſbona*. Dł. 29. 23. ſz. 49. 30.

SULTZBURG, Niem: mia: w *Briſgowii* z pałacem wſpaniałym *Marquiſa de Baden Durlach*, ktòremu hołduje. l. w okolicy żyżney w wino, o mil 3 od *Friburg.* Dług: 25. ſzer: 47. 54.

SUMATRA wyſep na morzu Indyiſkim jeden ze trzech większych *Sunde*, na mil 300 wdłuż, 70 wſzerz, obfity w zboże, ryż, owoce, paſtwiſka, i pachnące drzewka; nadto w kruſzce złote i ſrebrne, ale ma złe powietrze dla częſtych i rzęſiſtych deſzczow i z położenia pod linią porownania. Dzieli ſię na trzy Krolestwa, z ktòrych potężnieyſze jeſt Krolestw: *Achem*. Mieſzkańcy ſą przewrotni, hardzi, okrutni, ſiebie tylko ſzanują, i ſą Machometani; ma ten wyſep na południe wyſpę *Malaca*, na wſch: *Borneo*, á od wyſpu Java dzieli go cieśnina *Sunda.*

SUND, cieśnina morſka w Europie, Duńſka, między wyſpami *Schonen* i *Zelanda* albo *Zelandia*, na mil 2 wſzerz, łączy ſię z Balt:

SUNDA, cieśnina morſka Indyiſka między wyſpami *Sumatra* i *Java*. Sz. połud: od 5 do 6.

SUNDE, wyſpy Indyiſkie na zachod wyſpow *Moluce*, przednieyſze ſą *Borneo*, *Java* i *Sumatra*, i przy nich *Baly*, *Banca* i *Madura*, i inne mnieyſze przy linii porownania między ſzerokością pòłnocną 8, i ſzerokością południową 9.

SUNDEBURG, *Sundeburgum*, Mia: i X. Duńſkie na wyſpie *Alſen* z zam: nad cieśniną *Sundeburger-Sund*, o mil 7 od *Apenrad*. Dł. 27. 45. ſz. 54. 58.

SUNEBERG, *Suneberga*, Niemieckie miaſteczko w nowey Marchii Brandeburſkiey nad rz. *Warta.*

SUNKIANG, *Sungnianum*, M. Az: Chińſkie czwarta gł. Prow: *Kiangnan* z zam: nad morzem. Dł. 129. 30. ſz. 31. 10.

SUNTGAU, *Suntgovia*, kray Niem: zamyka *Althirk*, *Berford-Ferret Landſer* i *Tham*, hoł: Francyi: gr. od pòłn: z Niem: wyżſzemi, od wſch: rz. *Ren* i Kantonem *Baſilea*, od połud: *Franche-Contè*, od zach: *Porentru.*

SUPRASL, *Suprasłium*, ſławne Opactwo *Bazyliańſkie* Lit: w Powiecie *Grodzieńſkim*, ufundowane w R. 1500 od *Alexandra Chodkiewicza*. l. nad rz. ſwego naz: o mil 30 od *Warſzawy*, 2 *Białego ſtoku.*

SURATTE Miaſto Mogolſkie w Krolestwie *Guſurat*, bogate i nayznacznieyſze w Indyi wſch: z zam: i portem. do ktòrego zaieżdzają Hollendrzy i Anglicy i mają ſwoje banki. l. o mil 2 od ſwego portu, 3 *Camboja*. Dł. 90. ſz. 21. 10.

SURIA, albo *Suriſtan* obacz *Syria*.

SORINAM, *Surina*, kray Am: w *TerraFirma*, w *Guiana*, na mil 30 wdłuż, ponad rz. *Surinam*, obfity w cukier, tytun, żywicę, bawełnę, drzewo farbierſkie, owoce, ryby, dziczyznę i oſobliwſze zwierzęta, jako to węże na 30 ſtop wdłuż, i małpy; kray oſadzony Hollendrami· *Zelandia* i *Somelſdye* ſą przednie fortece.

SURREY, *Surria*, Prowincya i Hrabſtwo Ang: na mil 14 wdłuż, 8 wſzerz. *Guilford* jeſt gł. gr. od pòłn: rzeką *Tamis*, od wſchodu Prowincyą *Kent* i *Suſſex*, od południa *Suſſex*, od zach: Hrabſtwem *Northampton*.

SURSEE, Szwaycarſkie mia: w Kantonie *Lucern*, piękne, na jeźiorku, przez ktòre idzie rzeka *Sur*.

SURUNG, Mia: Japońſkie na wyſpie *Nifon*, gł. Prowincyi ſwego nazwiſka wielkie, handlowne z zamkiem, dawniey rez: Królow. Dł. 156. *40*. ſz. 34. *30*.

SUS, Kr. al. Pr. Afr: w Kr. Marokańſkim płaſka, obfita w zboże, cukier, daktyle i owce. Mieſzkańcy prawie wſzyſcy ſą *Berberi*, zdrowi, acz Machometani, mają jednak w poſzanowaniu *S. Auguſtyna*, mając za pewne że jego S. ciało tu leży niedaleko miaſta *Tagoaſt*. *Suſt* albo *Tarudant* jeſt gł. gr. od pòłn: gòrą Atlantſką, od wſch: rzeką *Sus*, od połud: piaſkami *Numidii*, od zach: *Oceanem*.

SUS, ob: *Chuſiſtan*.

SUSA, Marchia w *Piemonte*, zamyka X. *Aoſta*, niziny pod gòrami *Alpes* aż do *Demont Carmagnola*, *Chierasco*, *Chieri*, *Cuneo*, *Foſſano*, *Pinarolo*, *Savigliano* i *Tubin*, co wſzyſtko oſtatnia *Markiezanka Suſſańſka* doſtawſzy ſię w małżeńſtwo *Odonowi* Sabaudiiſkiemu wnioſła w Dom jego.

SUSA, *Seguſium*, Mia: gł. pomienioney Marchii z Fortecą, ma wiele pozoſtałych znakow dawney wſpaniałości: wzięte przez Francuzow w R. 1690 i oddane w R. 1696. wzięli go znowu Fr. w R. 1704 ale *Viktoriuſz Amedeo* w R. 1707 odebrał. l. przy granicy Francuſkiey, przeto nazywa ſię kluczem do *Włoch*, nad rzeką, *Dora*, między gòrami i pagòrkami zieleniejącemi, o mil 25 od *Turin*.

SUSA, albo *Souſa*, Mia: Afr: w Kròleſtwie *Tunis*, gł. Prow: ſwego nazwiſka mocne i handlowne z portem, rezyd: Gubernatora Prowincyi. l. na ſkale niedaleko morza, o mil 26 od *Tunis*.

SU-

SUSA, ob: *Souſter*.

SUSSEX, *Suſſexia*, Pr. i X. Ang: połud: na mil 22 wdłuż, 7 wſzerz, obfita we wſzyſtko. *Chicheſter* jeſt gł. gr. od pòłn: Hrab: *Kent* i *Surrey*, od wſch: *Southampton*, od połud: i zach: *Oceanem*.

SUTHAMPTON, obacz *Southampton*.

SUTHERLAND, *Sutherlandia*, Pr. i Hr. Szkockie nad morzem, na mil 14 wdłuż, 7 wſzerz pełna gòr; gr. od pòłn: z Prow: *Stras Navern* i *Catneſs*, od wſch: morzem Niem: od połud: Prow: Roſsyiſką od zachodu *Aſſint*, od ktòrey dzielą ją trzy jeźiorka.

SUTRI, *Sutrium*, Wł. mia: w *Patrimonium S. Piotra*, miało dawniey Biſkupſtwo ale teraz przyłączone do Biſkupſtwa *Nepi*. l. nad jeziorem *Pozzuolo*, o mil 27 od *Rzymu*.

SUWAS, ob: *Siwas*.

SWERIN, ob: *Schwerin*.

SWIDNICA, *Suvidnia*, Mia: Szląſkie, gł. Pr. ſwego nazwiſka z zamkiem pięknym, rynkiem i i Kościołem Jezuickim: wzięte przez Graffa *Nadaſty* w R. 1757, odebrane przez Pruſakow w R. 1758. Znowu przez Auſtryakow wzięte w R. 1761 z ſławą wielką Generała *Laudhona*. d. 1. 8bra. ☆ l. na gòrze o mil 9 od *Wrocławia*. Dług: 34. *22*. ſz. 50. *46*.

☆ Po wytrzymanym dwomieſięcznym oblężeniu poddało ſię na koniec przez kapitulacią Pruſakom w R. 1762. 9 Pazdzier:

SWIĘTA ziemia ob: *Paleſtina*.

SYCYLIA, wyſep i Kròleſtwo Włoſkie nayznacznieyſze, na morzu śrzodziemnym oddzielony od lądu cieśniną *Faro di Meſſina*, od tego na mil 200 wdłuż do *Capo Borgo*, 140 wſzerz od *Melazzo* do *Capo Paſſero*, w zdrowym powietrzu, obfity w kruſzce ròżne, wyśmienite owoce, zboże, przeto nazwany dawniey gumnem ludu Rzymſkiego: podległy częſtemu ziemi trzęſieniu; nayſzkodliwſze było w R. 1693. dzieli ſię na trzy Prowincye albo niżiny *Demona*, *Mazara* i *Noto*; miała dawniey udzielnego Kròla, nakoniec wybywſzy pod rònemi Panami, doſtała ſię traktatem Wiedeńſkim w R. 1736 *Infantowi* Hiſzpańſkiemu *Karolowi* razem z Kròlewſtwem Neapolitańſkim, (obacz *Neapolitańſkie* Kr.) *Sycylia* ma *Vicereja*, *Meſſina* i *Palermo* ſą gł.

SYRIA, *Syria*, Pr. Az. Turecka obfita w zboże, oley i inne owoce, łąki i weſołe rowniny: według piſma zamykała *Syrią Alepſką*, *Finicią Tripolſką*, i *Pa-*

le-

leftynę albo *Chanaan Jerozolimską*, według ktòrey dziś dzieli się na trzy Gubernie, *Aleppską, Tripolską*, i *Damascenską*, pod ktòrą zostaje *Jeruzalem. Damaszek* jest gł.

SZCZECIN, *Stetinum*, Miasto i X. Niem: w cyr: *Saxonii* wyż: gł. *Pomeranii* dalszey, z zam: ma wiele wolności: musieli Cesarscy uwolnić go od oblężenia w roku 1659, wzięte po długim oblężeniu przez Elektora Brandeburskiego w R. 1677. i oddane Szwedom w R. 1679, ale powròciło znowu pod moc Brandeburską w R. 1715. l. nad rz. *Oder*, o mil 30 od *Berlina*. Dł. 32. 33. sz. 53. 27.

SZKOCYA, *Scotia*, Kr. Eur: dawniey *Caledonia*, na pòłn: Kr. Ang: na mił 55 wdłuż, 20 wszerz w zdrowszym jak *Anglia* powietrzu; ma jeziora, ktòre nie zamarzają, gòry, lasy, rzeki, niżiny bardzo żyżne, ale nie tak jak w *Anglii*, obfituje jednak w pastwiska, bydło, dziczyznę i wilki bardzo drapieżne. ma 35 Pr. przedzielona rzeką *Tay* na jedne pòłn: á drugie południowe. Mieszkańcy gòrni dawniey nazywali się *Pitti*: są Protestanci, mają język Jrlandski, Angielskim mòwią ktòrzy po dolinach mieszkają handlują skurami, łojem, konopiami. miało dawniey własnych Kròlow aż do roku 1603, w ktòrym *Jakub IV Stuard* Dziedzic zostawszy Kròlem Angielskim i Jrlandskim przyłączył go do Anglii nazwawszy się *Jakobem* pierwszym. *Edemburg* jest gł. gr. od południa *Anglią* i rzeką *Solvay*, od pòłn: wsch: i zachodu oblane jest morzem.

SZKOCYA nowa ob: *Acadia*.

SZLĄSK, *Silesia*, X. Niem: na mil 30 wdłuż, 10 wszerz, dzieli się na wyższe i niższe, obfite w zboza, pastwiska i ròzne kruszcze, ustąpił go Dom Austryacki Pruskiemu mocą traktatu Wrocławskiego w R. 1741 Czerwca jedynastego. *Wrocław* jest gł. gr. od pòłn: Marchią *Brandeburską* i *Polską*, od wsch: tąż, od połud: *Moravią* i *Węgrami*, od zachodu *Czechami* i *Lusacyą*.

SZTOCKOLM, obacz *Stockolm*.

SZWABY, al: Szwabska ziemia, *Svevia*, cyrkuł Niem: zamyka Xięstwo *Würtemberg*, Margrabstwo *Baden*, Xięstwo *Holstein*, *Zollern*, *Oetingen*, *Mindelheim*, Biskupstwo *Costanc* i *Coira*, z wielą innemi wolnemi miastami: gr. od pòłn: cyrkułem *Frankońskim* i *Ryńskim* niż: od wsch: *Bavarskim*, od połud: *Szwaycarami*, od zachodu cyr: *Renu* niż: i *Alsacyą*.

SZWAYCAROWIE, *Helvetia* kray Eur: na mil 90 wdłuż, 33 wszerz, między wysokiemi gòrami prawie zawsze śniegiem okrytemi, z pod ktòrych wychodzą wielkie rz. w Niemcy, Francyę i Wł. obfity w pastwiska i bydło, nie ma pszenicy i wina, dzieli się na 13 Kantonow, z ktòrych Katolickie są *Friburg*, *Lucern*, *Schwitz*, *Soleure*, *Undervald*, *Urania* i *Zug*, Protestantskie *Basilea*, *Bern*, *Schafhausen* albo *Schaffusa*, *Zurich*, do ktòrych potym przyłączono *Appensel*, *Clarona* i inne: gr. od pòłn: *Alsacyą*, od wsch: *Tirol*, od połud: *Sabaudią*, *Medyolańskim* i *Bresciano*, od zach: *France Conte*.

SZWECIA, *Suecia*, Kr. pòłn: Europeyskie, na mil 380 od pòłn: na połud: wdłuz, 140 od wschodu na zach: wszerz, gòrzyste, ma lasy, jeziora i rzeki; nie bardzo żyżne, ma jednak wiele pastwisk, i ròżne kruszce, a naybardziey miedziane, zamyka *Szwecyą* własną, *Finlandią*, *Gotland* i *Nortland*; *Szwecya* własna ma Prowincye *Dalecarlia*, *Nericia*, *Suderman*, *Upland* i *Westman*. Mieszkańcy Protestanci, mocni, odważni, pracowici, polowaniem się bawią, mają swego Kròla. *Stockolm* jest gł. i rezyd: Kròlewską: gr. od pòłn: z *Lapponią Duńską* i *Oceanem* pòłn: od wsch: *Rossyą*, od południa *Baltyckim* i *Finlandskim* morzem, od zach: *Norwegią*.

T. T. T.

TA, rz. Chińska w Pr. *Quanton*, idzie pod *Quancheu*, i wpa daw morze.

TAATA, M. Egypskie, rez: Gubernatora z wielą dawney wspaniałości znakami, o pòł mili od rz. *Nil*, 100 od *Kair*.

TABAGO, wysep Am: pòłn: nie żyżny, bo skalisty, między *Antile* na morzu *de Nord*, ✠ ma na połud: wysep *Trinitatis*. Dł. 317. sz. 11. 10.

✠ Mocą traktatu ostatniego należy zupełnie teraz do Anglii.

TABASCO, *Tabasca*, wysep Am: pòłn: w nowey Hisz: w Gubernii *Tabasco* na rz. swego naz: i *S. Piotra* i *Pawła*, na mil 12 wdłuż, 4 wszerz, o mil 4 od morza.

TABASCO, Pr. Am: pòłn: w nowey Hisz: na mił 40 wdłuż i wszerz, żyżna w Kakao: wilgotne ma powietrze dla deszczow, ktòre 9 prawie miesięcy w rok idą

idą, *Tabaſco* albo *Nueſtra Sennora de la Vittoria* jeſt gł.

TABOGA, wyſepka Am: na morzu *Panama* na milę wdłuż, á pòł wſzerz, acz gòrzyſta, żyźna jednak w owoce, drzewa: hołduje Hiſzpanom. Dł. 891. ſz. pòł: 1.

TABOR, gòra Az: w *Paleſtynie* w polu, na podobieńſtwo piramidy, na wierzchu ma wielką ròwninę, na ktorey roſną pachnące zioła. Na tey gòrze ſtanął PAN całego świata dla pokazania chwały ſwojey pod czas Przemienienia.

TABRESTAN, Pr. Perſka, ma miaſta *Ferbabet* nad *Caſpium*, i *Eſcref* ob: *Mazanderan.*

TACATALP, Mia: Am: pòłnocney w nowey Hiſz: w Prow: *Tabaſco*, w okolicy rodzącey kakao białe, jakiego więcey nigdzie niema.

TACHA, Mia: Czeſkie, muſiał go uwolnić od oblężenia *Ziſka* w R. 1421, ale wziąwſzy go w R. 1427 zrabował. Dł. 30. 45. ſz. 49. *56.*

TACHU, *Tachuum*, M. Chińſkie trzecia gł. Prowincyi *Pecking* w Powiecie *Hokien*, piękne i mocne nad rz. *Guey*. Dł. 134. ſzer: *33.*

TADOUSSAC, *Tadouſſacum*, port Am: pòłn: w nowey *Francyi* nad rz. *S. Wawrzyńca*, wzięty przez Anglikow w R. 1629 odebrany przez Francużow w R. 1633, ale znowu wzięty w roku 1760. Dł. 309. ſz. 48. *26.*

TAFILET, *Tafiletanum*, Kr. Afr: w *Barbaria*, w Kròlewſtwie *Maroc* piaſzczyſte i nie żyżne, ma daktyle, bydło, wielbłądy i ſtruſie, zamyka 3 Prowincye *Dras*, *Sara* i *Tuet*: gr. od pòłn: z Kròleſtwem *Fez* i *Tremecen*, od wſch: *Biribiri*, od połud: puſtynią Barbaryſką, od zach: Kròlewſtwem *Fez*, *Maroc* i *Suſa.*

TAFILET, *Tafiletum*, M. gł. pomienionego Kròleſtwa z zam: mieſzkają Arabowie i Biribirowie, lud bogaty. l. nad rz: ſwego naz: o mil 110 od *Maroco*, 130 *Fez*. Dł. 16. *6.* ſz. 28. *32.*

TAGASTE, *Tagaſta*, dawniey miaſto w Afryce w Kròleſtwie *Alger*, w Prowincyi *Coſtantina*, dziś licha wieś, ſławna z wydania na świat *S. Auguſtyna.*

TAGAVOSTA, *Tavoſtium*, M. Afr: w Kròleſtwie *Sus*, mieſzkają tu Zydzi i handel wielki prowadzą. l. na żyżney ròwninie, o mil 20 od morza. Dł. 10. ſzer: 28. *32.*

TAGLIACOZZO, M. w *Abruzzo* dalſzey z zaſzczytem Xięſtwa

ſtwa Domu *Colonna.*

TAGO, ob: *Tejo.*

TAGO, Miaſto Az. w *Arabii* ſzczęśliwey, ma zam: na gòrze, z ktòrego bić można miaſto. l. na gościncu z pałacu Kròlewſkiego do *Meca*. Dług: 60. ſzer: 21. *50.*

TAGUMARDET, Mia: Afr: Marokańſkie w Kròleſtwie *Tafilet*, zkąd biorą początek *Cherifs* Dł. 11. 20. ſz. 26. *40.*

TAICHEU, *Taicheum* Miaſto Chińſkie, 10 gł. Prowincyi *Chekiang*, na gòrze. Dł. 130. ſz. 28. *30.*

TAIGAN, Mia: Chińſkie 1. gł. powiatu *Cinan* w Pr. *Xantung* z zamkiem. Dług: 133. *16.* ſzer: 36. *36.*

TAIHO, Mia: Chińſkie 9. gł. Pr. *Kiangsi* z wſpaniałemi bożnicami, i dwiema wyſokiemi wieżami. Dł. 132. *26.* ſz. 27. *28.*

TAIN, *Taina*, Mia: Szkockie pòłn: parlamentowe, w Hrabſtwie *Cromarty*, niedaleko morza *Dornack*, o mil 40 od *Edimburg*. Dł. 14. *5.* ſz. 57. *50.*

TAINFU, Mia: Az: Tatarſkie gł. Kròleſtwa ſwego naz: nie daleko od kraju *Kathay.*

TAIPIN, *Taipinga*, Mia: Chińſkie 8. gł. Pr. *Quanſi* na część hołdującey Kròlowi *Tunquin*, ma pod ſobą 23 miaſt. Dł. 121. ſzer: 23. *10.*

TAIPIN drugie mia: Chińſkie, w Prowincyi *Nanquin* al: *Nankin.*

TAITUNG, Mia: Chińſkie 3. gł. Prowincyi *Xanſi*, między dwiema gòrami. Dł. 130. *6.* ſz. 40. *20.*

TAIVEN albo Talyven, *Tayvenum*, Mia: Chińſkie, 1. gł. Pro- *Xanſi*, znaczne i mocne, dawniey rezyd. Kròlewſka. l. między miłemi pagòrkami. Dług: 129. *20.* ſz. 38. *33.*

TALAVERA, *Elbora*, Miaſto Hiſz: w *Caſtilii* nowey Arcybiſkupa Toletańſkiego; był tu Synod w R. 1498. l. na nizinie obfitey w zboże, owoce i dobre wino. l. nad rz. *Tejo*, o mil 23 od *Madrid*. Dł. 13. *28.* ſz. 49. *44.*

TALI, *Talium*, Mia: Chińſkie 2. gł. Pr. *Junnan*, wielkie i ludne na wſchod brzegu jeziora *Siul*. Dł. 118. *20.* ſz. 25. *27.*

TALMONT, *Tallemundum*, Fr. mia: i X. w *Saintonge*, z portem na wyſpie na rzece *Garomne*, o mil 8 od *Saintes*, 114 *Paryża*. Dł. 16. *40.* ſz. 45. *32.*

TAMALAMEQUE, Miaſto Am: w *Terra Firma*, w Staroſtwie *S. Marta* nad rz. *Magdalena*, hołduje Hiſzpanom. Dł. 305. *50.* ſz. 9. *6.*

TAMARA albo wyſpy Bałwanow, wyſpy Afr: na brz. *Guinea* wyz: przy Prowincyi *Serra de Lion*, maią złoto, ſłonie i cytryny.

TAMARAJA, StaroſtwoAm: połud: w *Braſilii*, gr. od pòłnocy z *Paraiba*, od wſch: morzem *de Nord*, od połud: Staroſtwem *Fernambur*, od zach: *Tapayes*.

TAMARA, wyſep przy pomienionym Staroſtwie z portem przy zamku. Dług: 343. ſz. połud: 8.

TAMING, *Taminga*, M. Chińſkie ſiodmePr: *Pecking*, w okolicy maiącey rzeki, jeziora i miaſt 11. Dł. 132. *10*, ſz. 36. *56*.

TAMIS, albo Tamiza, *Thamiſis*, rz. Ang: ſławna. uformowana z wielu rzek, idzie pod *Londyn*, gdzie ma piękny moſt kamienny, wpada w morze Niemieckie.

TAMESBRUCK. *Aggeripontum*, Niem: mia: w *Turingii* wyſtawione przez *Pipina* Oyca Karola Wielkiego, hołduje Elektorowi Saſkiemu. l. niedaleko *Unſtrutt*.

TAMVORTH, Ang: mia: w Hrabſtwie *Stafford* z zaſzczytem *Vicehrabſtwa*, handlowne, poſyła dwòch Deputatow na parlament o mil 30 od *Londynu*.

TANARO, *Tanarus* rz. Wł. poczyna ſię przy *Col di Tenda*, idzie pod *Albi*, *Aſti*, i wpada w rz. *Po*, niżey miaſta *Valenza* al: *Valencya*.

TANGER rz. Niem: w *Marchii* Brandeburſkiey ſtarey, poczyna ſię wyżey miaſta *Burgſtall*, wpada w *Elbę* pod *Tangermund*.

TANGER, *Tangris*, Mia: Afr: w *Barbarii*, w Krolewſtwie *Fez*, dawne i mocne z portē, uſtąpione w R. 1662 *Karolowi II* Krolowi Ang: ale w R. 1684 gdy go opuścili Anglicy, powròciło pod władzę Murzynow. l. na brż. południowym cieśniny Gibraltarſkiey o mil 50 od *Fez*. Dł. 12. ſz. 36.

TANGERMUND, *Tangermunda*, Mia Niem w *Saxonii* wyż: w *Marchii* Brandeburſkiey ſtarey przy złączeniu rzek *Tanger* z *Elbą*, o mil 9 od *Brandeburg*. Dł. 29 *45*. ſz. 52. *30*.

TANGUT, *Tangutum*, Krolestwo Az. w *Tatarzech* Chińſkich zamyka *Tangut* właſną i *Tibet*, hołduje naywyżſzemu Kapłanowi Tatarſkiemu *Dalai-Lama* nazwanemu, ktòrego Tatarzy ſzanują jako Boga poznawcę ſkrytości ſerc, przeto z całych Jndyi przychodzą hurmem, nawet i wyſocy Xiążeta dla oddania mu pokłonu, á òn ſiedząc na Ołtarzu wyſoko w bożnicy, na gòrze *Potala*, na to bogato wyſtawionym odbiera pokłon, ni do kogo ſłowa nie mòwiąc, Xiążętom tylko z oſobliwſzey łaſki kładnie czaſem rękę na głowy, co za ſzczęście i za poświęcenie mają: gr. od pòłn: Kałmukami, od wſch: *Chiną*, od połud: Krolewſtwem *Ava*, od zach: Pań: *Mogolſkim*.

TANJAOR, *Tajorium*. Miaſto Jndyiſkie gł. Krolewſtwa ſwego nazwiſka, na brzegu *Coromandel*, rezyd: Krolewſka. leży w kraju bardzo dobrym, przeto Anglicy Hollendrzy i Francuzi maią tu handel, nad odnogą rz. *Caver*. Dł. 97. *42*. ſz. 11. *17*.

TANOR, Kr. Az. na brzegu *Malabar*, na mil 8 albo 10 wdłuż i wſzerz, w zdrowym powietrzu żyzne, z rzekami rybnemi, i laſami zwierzynnemi, *Tanor* jeſt gł. i rezyd: Krola ktòry ſprzymierzony z *Portugalią*. l. między Pańſtwem *Samorin* i morzem. Dł. 93. ſz. 11. *4*.

TANRODA, Niem: m. w *Turingii* hołduje Xiążęciu *de Saxe Weimar*. l. nad rz. *Jlm* o milę od *Erford*.

TAPAKR, Pr. Am: połud: w *Peru* w Dyec: *Plata*, na mil 20 wdłuż, 12 wſzerz.

TARACONA, Mia: Hiſz: w Krolestwie *Aragonia*, dawne i mocne z Biſkupem Sufraganem Toledańſkim. l. przy gr. *Caſtilii* ſtarey, o mil 51 od *Madrid*, 64 *Toledo*.

TARAGAL, Mia: Afr: w Kr. *Tafilet*, w Pr. *Dras* przednie; w okolicy obfitey w daktyle, o mil 100 od *Tafilet*. Dł. 11. *50*. ſz. 27.

TARAGONA, *Teraco*, Mia: Hiſz: w *Catalonii* mocne, dawniey ſławnieyſze, z Arcybiſkupem i Akademią, ma z 500 domow, i port handlowny. muſieli Francuzi uwolnić go od oblężenia w roku 1641. l. nad śrzòdziemnym morzem na pagòrku w okolicy żyzney w wino, pſzenicę, i oliwę o mil 18 od *Barcellona* i *Tortoſa*, 90 *Madrid*. Dł. 18. *58*. ſzer. 41. *12*.

TARANTAISE, *Tarantaſia*, Pr. i X. w *Sabaudii*, pełna gòr jałowych, *Montiers* jeſt gł. gr. od pòłn: *Sabaudią* właſną, od wſchodu Xięſtwem *Aoſta* i Hrabſtwem *Mauriene*, od połud: tymże, od zach: *Sabaudią* właſną.

TARANTO, *Tarentum*, Neapolitańſkie mia: i X. w ziemi *Otranto*, ſławnieyſze za Rzymian, ma na gòrze zam: ſławny port, z Arcybiſkupem, mieſzkańcy łowieniem ryb bawią ſię. l. wydane na morze ſwego naz: o mil

48 od *Bari*, 65 *Otranto*, 180 *Neapol.* Dł. 35. ſz. 40. 45.

TARASCON, *Taraſco*. Mia: Fr. w *Prouuence*, gł. okolicy ſwego nazwiſka, z mocnym zam: l. nad nad rzeką *Rhone*, w okolicy żyżney naprzeciw *Beancaire*, do ktòrego ma moſt na łodziach, o mil 5 od *Avignon*, 150 *Paryża*. Dł. 22. 19. ſz. 43. 48.

TARASCON, Mia: Francuſkie w *Foix* nad *Ariege*.

TARBES, *Tarba*, Mia: Fr. w *Gaſcogne*, gł. Hrbaſtwa *Bigorre*, z Biſkupem Sufraganem *Aux*, ktòry jeſt Prezydentem ſtąnow Prowincyi. l. na piękney ròwninie nad rz. *Adour*, o mil 10 od *Pau*, 17 *Aux*, 170 *Paryża*. Dług: 17. 38. ſz. 43. 12.

TARDON, gòra Hiſz: w *Andaluzii*, i na niey ſławny klaſztor Bazyliańſki, gł. wſzyſtkich reformowanych w Hiſz. w R. 1572 przez Wielebnego O. *Mateuſza della Fonte* Bazyliańſkich klaſztorow. Mniſi tey reformy dòbr żadnych nie trzymają, żebrzeć i jałmużny proſić nie mogą, ale własnych rąk pracą wyżywienie dla ſiebie zarabiają, i dla ubogich dla ktòrych wygodne mają wſzędzie ſzpitale i apteki. l. w Dyecezyi *Cordova*.

TARENTAISE, ob: *Tarantaiſe*.

TARGA, Afr: mia: w Kròlewſtwie *Fez*, ma zamek na ſkale. l. między laſami płodzącemi małpy, na brzegu południowym ſrzodziemnego morza. Dł. 13. 12. ſz. 35. 2.

TARGOWISKO, *Tarviſcum*, Mia: Europeyſkie Tureckie, gł. *Wołoſzy*, wielkie i znaczne nad rzeką *Łanica*, o mil 36 od *Hermenſtadt*, 117 *Carogrodu*. Dł. 43. 36. ſz. 45. 10.

TARIFFA, *Cartheia*, Miaſto Hiſz: w *Andalucyi* nikczemne i nieludne, choć wielkie. l. na gòrze nad cieśniną *Gibraltar*, o mil 7 od *Gibraltar*, 11 *Tunget*. Dł. 12. 24. ſz. 35. 56.

TARKU, Mia: Az: gł. w *Dageſtan*, nad *Caſpium*, między przykremi ſkałami o mil 15 od *Derbent*, 25 *Terki*. Dł. 66. 40. ſzer: 44. 20.

TARO, potok Włoſki, ktòry idąc przez Xięſtwo Parmeńſkie, daje nazwiſko miaſteczku głowie niziny *Taro*.

TARS, *Tarſus*, Mia: Az: Tureckie w *Caramanii*, opadłe z Arbiſkupem: oyczyzna *S. Pawła*. l. nad rz. *Cedno*. niedaleko uścia jey w ſrzodziemne morze. Dł. 53. 30. ſz. 37. 10.

TARTARIA, obacz *Tatarowie*.

TAR-

TARTAS, *Harteſium*, Fr. m. w *Gaſcogne*, w *Albret*. wzmocnili go Hugonotowie Heretycy dla ucieczki, ale potym zburzone zoſtało. l. na podobieńſtwo krągu na pagòrku, nad rz. *Midouſe*, ktòra wpada w *Adour*, o mil 5 od *Dax*. Dl. 16. 47. ſzer. 43. 52.

TARUDANT albo *Sus*, Mia. Afr. Marokańſkie w Prowincyi *Sus*, dawne i mocne, z zam. o mil 2 od Atlantſkich gòr, 50 *Maroc*. Dł. 9. 35. ſz. 29. 20.

TARVIS, ob. *Targowiſko*.

TATAROWIE al. Tatarſka ziemia. Kray wielki zabiera więcey jak trzecią część Azyi i nieco Europy: dzieli ſię na *Moſkiewſki*, *Chińſki*, i nikomu niepodległy. Ten zowie ſię *Tartaria wielka*, a mała, albo *Prekopſka* hoł. Turkowi, ktòrey częścią jeſt *Krimſka*, a ta trzyma pòłnoc Czarnego morza. Tatarowie ſą inni właſni, ktòrzy ſą Machometani: inni Kałmucy, inni Mogolſcy, inni Krimſcy, Oczakowſcy, &c.

TATRY, ob. *Karpackie* gòry.

TATTA, M. Az. Mogolſkie gł. Pr. ſwego, albo *Sinde* naz. handlują tu Portug. l. nad rzeką *Jndus*, niedaleko jey uścia w okolicy żyżney i miłey. Dł. 86. ſz. 45. 20.

TAVASTLAND, Prowincya Szwedzka w *Finlandyi*, obfita w rudy żelazne: gr. od pòłn: z *Bothnią* właſną, od wſch. *Savolax*, od połud: *Niland*, od zachodu *Finlandią* właſną, i *Bothnią* wſchodnią.

TAVASTUS, *Tavaſthia* Miaſto gł. pomienioney Prowincyi nad rzeką wpadającą w jezioro *Wanna*, o mil 25 od *Abo*.

TAUCHEL, Pomorſkie m. wzięte i ſpalone w R. 1730 przez Kawalerow Teutońſkich, potym poprawiło ſię, ale podczas woyen Polſkich nowę poniosło ſzkodę. l. nad rzeką *Werd*, o mil 22 od *Malborka*. Dł. 36. 10. ſz. 53. 28.

TAVIRA, Mia. Portug. gł. Kròleſtwa *Algarvia*, znaczne, z naylepſzym w Kròleſtwie portem przy uściu rzeki *Gilaon*, o mil 40 od *Cadix*, 48 *Lisbony*. Dł. 10. ſz. 37. 3.

TAURIS, *Taureſium*, M. Az. Perſkie gł. Pr. *Adirbeidzan*, drugie w liczbie, wielkie, piękne, i ludne: handluje złotem, ſolą, bawełną, ma piękne Meczety, naywſpanialſzy i naybogatſzy niedaleko bramy, ktòrą jadą do *Hiſpahan*, wielki bardzo rynek: ròżnie brane przez Turkow, i odbierane przez Perſow, przy ktòrych zoſtało w R. 1602. l. na ròwni

Www nie

nie pod gòrą niemając wkoło muru, przerznięte rzeką *Spinea*, i potokiem wod słonych, o mil 36 od *Nachiwan*, 130 *Hispahan*. Dł. 64. 25. ſz. 38. 2.

TAURUS, przeciąg gòr w Azyi bardzo wyſokich: zaczynają ſię w ſtronie pòłn: *Caramanii*, i ciągną ſię długo w *Jndyę*, biorąc rożne nazwiſka od rożnych, (ktòremi ciągną ſię) krajow.

TAY, *Tavus*, rzeka Szkocka wielka, poczyna ſię w Pr. *Braid-Albain*, noſi ſtatki, i dzieli *Szkocyą* na pòłnocną i południową, a wpada w morze *de Nord*, o mil 3 od *Dondea*.

TAYHAN, M. Az. gł. wyſpu *Formoſa*, na morzu Chińſkim, ma port na brzegu ſwoim zach. Dł. 139. 5. ſz. 32. 35.

TEBAIDA, *Thebais*, kray Afr. w *Egypcie* wyż: jałowy, i pełny laſow, w ktòrych dawniey Oycowie święci na bogomyślności życie trawili, dziś w nich Arabowie rozbijają Turkow: ciągnie ſię ten kray prawie od rzeki *Nil* niziną pomiędzy przykremi gòrami, aż do czerwonego morza.

TEBE, al. Stives *Thebæ* Mia. Greckie w *Livadii*, dawniey ſław: z Biſk. i pięknemi meczetami, o mil 50 od *Aten*, 13 *Livadii*, 115 *Carogrodu*. Dł. 41. ſz. 38. 22.

TEBECA, *Tunis*, Mia. Afr. z znakami dawney wſpaniałości na wzgòrku Atlantſkim przy gr. Kròleſtwa *Alger*. Dł. 12. 50. ſz. 33. 50.

TEBELBET, Pr. Afr. w *Biledulgerid*, obfita w palmy, ma 3 miaſta.

TECH, *Thicis*, rz. Francuſka w *Rouſſillon*, poczyna ſię z Pireneyſkich gòr, wpada w ſrzodziemne niżey miaſta *Elne*.

TECKELENBURK, *Tecelia*, Mia: w cyr. *Weſtfalii*, gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka, znaczne, na pagòrku, hołduje Hrabiemu *de Beintheim*, o mil 4 od *Oſnabrug*, 10 *Münſter*. Dł. 25 40. ſz. 51. 20.

TECOANTEPECK, M. Am. pòłn. w Pr. *Guaxaca*, z Opactwē nakſztałt zamku wyſtawionym, ma piękne Kościoły i domy. ł. z portem nad morzem *de Sud*. Dł. 280. ſz. 41. 38.

TECULET, *Diur*, M. Afr. Marokańſkie, w Prowincyi *Hea*, z ſtarym zam. i portē na wzgòrku, przy uściu rzeki ſwego nazwiſka, w okolicy miernie żyzney. Dł. 8. 30. ſz. 30. 45.

TEHART, *Trifidis*, Mia. Afr. gł. Kròleſtwa ſwego nazwiſka w *Biledulgerid*, dawne i mocne, na gòrze, pod ktòrą idzie potok. Dł. 35. 30. ſz. 29. 25.

TE-

TEDLEZ, *Tedleſa*, Miaſto Afr. w Kròlewſtwie *Alger*, w Pr. ſwego naz. ł. na brzegu ſrzodziemnego morza, obfitym w ryby, o mil 20 od *Alger*. Dł. 21. 50. ſz. 36. 40.

TEDNEST, M. Afr. gł. *Hea*, wielkie i znaczne, mieſzkańcy ſą bardzo przyjemni, wzięte od Portug: w R. 1514, ale mieſzkańcy zbuntowawſzy ſię wypędzili ich. ł. na rȯwninie otoczone rzeką. Dł. 9. ſz. 30. 30.

TEEMS, ob: *Tamis*.

TEFESERA, *Aſtacilicis*, M. Afr. w Barbaryi w Krȯlewſtwie *Tremecen*, ma żelazne rudy o mil 5 od *Tremecen*.

TEFLIS, *Tephlis*, M. Perſkie gł. *Georgii*. w Prowincyi *Carduel* rezydencya Xiążęcia *Georgii*, w pięknym pałacu, z pięknemi rynkami i gmachami publicznemi, ma zamek na gȯrze, i w nim źrzȯdła mineralne, mieſzkańcow na 20 tyſięcy, handluje futrami. ł. nad rz. *Kur*, o mil 42 od *Gandoa*, 50 *Terki*, 80 *Erivan*. Dług. 68. 50. ſz. 43.

TEGAN, M. Chińſkie czwarte gł. Prowincyi *Huquang*, ma w okolicy robaczki co woſk jak pſzczoły robią. Dł. 130. 6. ſz. 31. 51

TEGASSA, M. Afr. w Kr. *Senega*, w puſtyni Barbaryiſkiey, ł. w okolicy mającey gȯry całe z ſoli. Dł. 11. 5. ſz. 21. 40.

TEGORARIN, *Tegorarina Regio*, kray Afr. w *Barbaryi* w *Biledulgerid*, ma 50 zamkow i 100 wſi; Tu łączą ſię karawany dla przeyścia niebeſpieczney puſtyni *Saara*.

TEHAMA, kray w *Arabiy ſzczęśliwey*: gr. od pȯłn. z Pań: *Cherif de Mecca*, od wſch: *Chaulan*, od połud: okolicą *Meca*, od zach: czerwonym morzem.

TEJO, al. Tajo, *Tagus*, rz. Eur. ma zdrojewiſko w *Hiſzpanii* w *Caſtili nowey*, przy gr. *Arragona*, idzie przez *Caſtylią nową*, *Portugalię*, wpada w morze *Atlantſkie* o mil 2 niżey *Lisbony*.

TEISCHNITZ, M. Niem. w *Franconii* w Biſkupſtwie *Bamberg*, gł. ſwojey okolicy.

TEKIN, ob *Bender*.

TELAMONE, *Telamon*, Wł. m. przy gr. *Toſkańſkiey*, hoł: Xiąż. *Toſkańſkiemu*. ł. przy uściu potoka *Oſſa* w morze ſwego naz. na wyſokiey ſkale, o mil 12 od *Orbitello*. Dł, 28. 50. ſz. 42. 37.

TELENSIN, ob. *Tremecen*.

TELGEN, *Telga* M. Szwedzkie, w *Suderman* handlowne, na brzegu południowym jeziora *Meler*, o mil 5. od *Stockolm*. Dł. 36. 50. ſz. 59. 18.

TE

TELIGT, M. w Biskupstwie *Münster* z bogatym Opactwem.

TELTSCH M. Morawskie przy granicy Czeskiey, przy zdrojewisku rzeki *Taya*. Dł. 33. *40.* sz. 49.

TEMECEN, albo Temesne, *Temesna*, Pr. Afr. w *Bar:* w Kr. *Fez* na mil 30 wdłuż, 20 w szerz, bardzo żyzna, ale mieszkańcy są okrutni i zdradliwi, niewiasty twarzy farbują, stroje wymyślają, kochają się w zausznicach, manelach: gr. od półn. rz. *Ommirabih* od wsch. *Buragrag*, od południa *Atlantskiemi*.

TEMENDEFUS, al: Mendafust, *Rustonium*, M. Afr. w Kr. *Alger*, niedaleko morza, o mil 4 od *Alger*, 10 od rz. *Jcer*. Dł. 21. *18.* sz. 36. *36.*

TEMESNE, ob. *Temecen*.

TEMESWAR, *Temesuaria*, M. w *Węgrzech* wyż: gł. Hrabstwa swego naz. znaczne, i mocne, opanowali go Turcy za *Sulimana II* w R. 1551, i trzymali aż do R. 1716, w którym Xiąże *Eugeniusz* Sabaudyiski odebrał, ale oddane im jest traktatem Belgradskim w R. 1739. l. nad rz. *Temes*, przy granicy *Transilwańskiey*, o mil 28 od *Belgrad*. Dł. 40. *18.* sz. 45. *26.*

TEMIAM, *Temiamum*, Kr. Af. w *Nigricii*, mieszkań: nie wzdrygają się ludzi jeść.

TEMPLIN, Niem. m. w Elektoracie Brandeburskim, tu nastąpiło w R. 1427 pojednanie dziedziczne między Domem Brandeburskim i Pomerańskim.

TENARIFFA, ob. *Teneriffa*.

TENASSERIM, M. Jndyiskie w Królewstwie *Siam*, gł. Pr. swego naz. dawne i ludne, Gubernator tuteyszy ma zaszczyt *Vicereja*. l. w okolicy żyzney. Dł. 116. *20.* sz. 12. *46.*

TENDA, Miasto w *Piemonte* w Hrab: swego naz: tu należy *Col di Tenda*, górzysta okolica. l. nad rz *Roja*, niedaleko złączenia jey z rzeką *Brogna*, o mil 25 od *Cuneo*, 34 *Nice*. Dł. 25. *10.* sz. 44.

TENED, *Tenedos* wysep na *Archipelagu*, ku brz. *Natolii*, na mil 5 wdłuż, 4 w szerz, ma przedni Muszkatel, o mil 4 od *Gallipol*.

TENED, M. gł. pomienionego wyspu, bardzo wielkie z dobrym portem przy zamku, na brzegu wschodnim pod górą. Dł. 43. *36.* sz. 39. *52.*

TENERIFFA, *Nivaria*, wysep Afr. jeden z Canaryiskich; między wyspą *Canaria* i *Palma*, na mil 18 wdłuż, 9 w szerz, część jedna jest pełna gór, między któremi jedna *Pie de Teneriffe*, którą mają żeglarze za naywyższą na świecie, gdyż przewyższa obłoki, i widać ją o mil 40. od tey góry zaczynają Hollendrzy rachować długość. *Leguna* jest gł. Dł. 1. *13.* sz. 28. *30.*

TENERIFFA, M. Am. połud: w *Terra Firma*, w Gubernii *S. Marta*, nad rz. *Magdalena*, o mil 40 od *S. Marta*. Dł. 305. *50.* sz. 9. *45.*

TENEZ, Pr. Afr. w Królewstwie *Tremecen*, obfita w zboże i bydło. Mieszkańcy są bitni: gr. od półn: śrzódziemnym morzem od wsch: Prowincyą *Alger*, od połud: Atlantskiemi górami, od zach: Pr. *Tremecen*.

TENEZ, *Tenesa*, M. gł. pomienioney Prowincyi z dobrym zamkiem: jak umarł *Barbarossa*, Brat jego wziął to Miasto, i odtąd zostało przy Turkach. l. na wzgórku, o pół mili od morza. Dł. 19. *30.* sz. 36. *30.*

TENEXA, Afr. m. w Królewstwie *Maroc*, na wzgórku Atlantskich.

TENGCHE, *Tengcheum*, M. Chińskie 5 gł. Pr. *Xantung*, z portem, w którym stoi flotta Chiń: ma pod sobą 8. miast. l. na wyspie. Dł. 131. *8.* sz. 37. *20.*

TENSTADT, Miasto Niem: w *Turingii* Elektora Saskiego, wzięte i zrabowane przez Ces: w R. 1632 i w 1641. l. niedaleko rzeki *Seltenlein* i *Schambach*, o mil 2 od *Erford*.

TENZEGZET, M. Afrykań: w Królewstwie *Tremecen*, mocne na skale nad rzeką *Tesna*, nad gościncem z *Fez* do *Tremecen*.

TERAMO, *Interamnia*, Neap: m. w *Abruzzo* dalszey, dawne z Bisk: fundowanym w R. 1500. l. przy złączeniu rzek *Tordino* i *Viciola*, o mil 12 od *Atri*, 30 *Aquila*. Dł. 31. *28.* sz. 42. *37.*

TERASSON, *Terassa*, Fr. m. w *Perigord*. w Dyec: *Sarlat*, z Opactwem Benedyktyńskim nad rzeką *Veser*, o mil 4 od *Sarlat*. Dł. 18. *54.* sz. 45. *15.*

TERCERA, *Tertiaria*, wysep na morzu *de Nord* znacznieyszy z *Azores*, na mil 16 wkoło, okrążony zamkami, i przykremi górami przeto nie przystępny, we śrzodku obfity w chleb, wino, owoce i woły bardzo wielkie, któremi handluje. Mieszkańcy są rzutni, gorliwi o wiarę, mściwi, honoru broniący, w dzień nie wychodzą z domu, ale w nocy szukaiąc fortuny, niewiasty są wesołe i piękne, *Angra* jest głową.

TERESPOL M. Lit. porządnie zabudowane, z pięknym pałacem Hr. Fleminga Podſkarbiego W. Lit. Kwitną w nim rożne rzemiosła. l. naprzeciw Brześcia Lit. z lewey ſtrony rz. Bugu, na ktorym ma moſt wielkim koſztem poſtawiony.

TERGA, M. Afr. w Krolestwie *Maroc*, nad rzeką *Ommirabih*, o mil 10 od *Azamor*.

TERKI, *Terchium*, M. Az. gł. *Cirkaſſow* Moſkiewſkich i rez. Xiążęcia hołdownika Moſkiewſkie l. między bagnami nad rz. *Terk*, o milę od *Caſpium*, 50 *Teſlis*. Dł. 66. *35*. ſz. *43*. *20*.

TERMIA, wyſep na *Archipelagu*, jeden z *Ciclades*, na mil 5 wdłuż, 2 wſzerz, obfity w jedwab kuropatwy. *Termia* jeſt gł. i rez: Biſk. Grec. l. niedaleko cieſniny *Egnia*, Dł. 42. *31*. ſz. 37. *25*.

TERMINI *Thermæ Himeræ* Miaſto Sycylyiſkie na brzegu pòłnocnym na nizinie *Mazara*, z mocnym zamkem, pięknemi domami i rurmuſem, ma źrzòdła mineralne. l. przy uściu rz. *Termini*, w okolicy obfitey w zboże i wino, przy gr. doliny *Demona*, o mil 25 od *Palermo*, 89 *Mazara* Dług. 31. *35*. ſz. 38. *5*.

TERMOLE, *Termulæ* M. Neapolitańſkie w *Capitanata*, z Biſkupem Sufr. *Beneventſkim*, niedaleko morza przy granicy Prowincyi *Abruzzo*, przy uściu rz. *Tiſerno*. o mil 30 od *Lanciano*.

TERNAT, *Ternata*, wyſep na morzu Indyiſkim znaczny, między *Moluce*, obfity w kok, cytryny, migdały, papugi, i inne ptaſzęta ròżne farby mające; ma wiele gòr i laſow obfitych w dziczyznę, a morze w rybę. Mieſzkańcy ſą Machometani, i choć jedzą nędznie, żyją jednak długo; pod Krolem hołdownikiem Holl. *Malayo* jeſt głową i rezydencyą Krolewſką.

TERNI, *Interamna*, Miaſto Włoſkie Papieſkie w Xięſtwie Spoletańſkim, z Biſkupem, dawniey znacznieyſze. Katedrę ma piękną, i na 12,000 mieſzkańcow. leży na wyſpie na rzece *Nera*, w okolicy obfitey w wino; o mil 56 od *Spoleto*, 180. *Rzymu*. Dł. 30. *20*. ſz. 42. *4*.

TERNOWA, *Ternobum* Mia: Eur: Tureckie w *Bulgarii*, ſławne to Miaſto od S. Cudami wſławioney *Praxedy* Bazylianki po wzięciu od Turkow *Bulgaryi* przenieſioney potym do *Jaſs* miaſta ziemi Wołoſkiey. l. na gòrze niedaleko rzeki *Janetra*, o mil *35* od *Adrianopol*.

TEROVANNE, *Tervanna* M. Francuſkie w *Artois*, opadłe, uſtąpione traktatem Pireneyſkim z dokładem żeby niebyło wzmocnione. l. nad rz. *Lis*. Dł. 19. 57. ſz. 50. *36*.

TERRA FIRMA, kray Am. między wyſpem *Trinitatis*, i groblą *Panama*: zamyka *Terra Firma* właſną, *Andalucyą* nową, *Cartagena*, *Marta S. Popayan*, *Rio de Hacha* i *Venezuela*.

TERRA del Fuego, ob. *Fuego*.

TERRA di Lavoro, *Campania Felix*, Pr. Neap. jedna ze czterech, na ktòre ſię to Kroleſtwo dzieli, żyżna i ludna: zamyka *Terra di Lavoro* właſną, Xięſtwo bliżſze i dalſze. *Neapol* jeſt gł. l. między Państwem Papieſkim, i morzem Neapolitańſkim, al. *Tyrrhenum*.

TERRA Nova, *Phauſania*, M. Wł. na brzegu wſchodnim wyſpu *Sardinia*, przyłączone do Biſkupſtwa *Caſtel Aragoneza*. Dł. 27. *20*. ſz. 41. *3*.

TERRA Nova, M. i X. Sycyliyſkie, na nizinie *Demona*, przy uściu pewney rzeki.

TERRACIN, *Anxur*, M. Wł. Papieſkie dawne w *Campagna di Roma*, z Biſkupem, opadłe. l. niedaleko morza w kraju żyżnym przy gr. Prowincyi *Terra di Lavoro* o mil 60 od *Rzymu*. Dł. 30. *50*. ſz. 41. *20*.

TERRE Neuve, *Terra nova*, wyſep na Oceanie ku brzegom zachodnim *Ameryki* pòłnocney, przy wchodzie w cieſninę *S. Wawrzyńca*, o mil 15 od *Cabo Breton*, na mil 300 wkoło, troygraniaſty, pełny gòr i laſow przeto nieżyżny, i mało ma paſtwiſk: obfity tylko w ſtokfiſz: doſzli go Francuzi i Anglicy razem, ale Anglicy ſami trzymają mocą traktatu Utrechtſkiego. ✠ *Placencya* jeſt gł.

✠ W R. 1762 *Terre neuve* Francuzi odebrali byli Anglikom, ale przez traktat oſtatni powròcili zachowawſzy ſobie wolność ryby łowić na pewney części brzegow tego wyſpu i one ſuſzyć

TERVEL, *Terulum*, M. Hiſz w Kroleſtwie *Aragona*, z Biſkupem Sufr. *Saragoſsa*. l. przy gr. Kroleſtwa *Valencyi*, przy złączeniu rzek *Alhambra* i *Guadalaviar*, o mil 30 od *Saragoſſa*, 45 *Madrid*. Dł. *16*. *40*. ſz. 40. *30*.

TESCHEN, *Teſchina*, Miaſto w *Szląsku* wyżſzym, gł. Xięſtwa ſwego nazwiſka, mocnym opaſane murem z zam. l. częścią na pagòrku, częścią na ròwninie, między rzekami *Elſa* i *Wiſłą*, o mil 15 od *Opawy*, 27 *Krakowa*. Dł. *36*. *30*. ſz. 49. *46*.

TESEGDELT, Miaſto Afr. w Krò-

w Krôleſtwie *Maroc*, w Prowincyi *Hea*, mocne; bo między ſkaliſtemi przykremi gòrami nad rzeką *Tehevit*.

TESINO, *Ticinus*, rz. Włoſka znaczna, wychodzi z pod gòry *S. Gottardo* w *Belentz*, idzie przez jezioro, i pod *Pavia* wpada w rzekę *Po*.

TESSALIA, ob. *Janna*.

TESSALONICA, *Theſſalonica*, M. Eur. Tur. w *Macedonii*, dawne, ludne, bogate, wielkie i mocne z zam i portem, handluje jedwabiem, ma Arcybiſk: Grec. i wiele Kościołow Bazyliańſkich: zdawna tu jeſt wſzczepiona wiara, co pokazuje ſię z dwòch liſtow *S. Pawła* do Teſſalończykow; nadto ma dziś meczety i ſzkoły Zydowſkie gdyż tu naywięcey Zydow. leży nad morzem ſwego nazwiſka, na pagòrku, niedaleko rzeki *Wardal*, o mil 20 od *Lariſſa*, 100 *Carogrodu*. Dł. 40. *48*. ſz. 40. *4*.

TESSET, *Teſſeta*, Afr. mia. w *Barbarii*, w *Biledulgerid*. Mieſzkańcy ſą proſci i nieznają handlow.

TESSEL, ob. *Texel*.

TESSIN, *Teſſinum*, Niem. m. w Xięſtwie *Meckelburg*, gł. ſwey okolicy nad rzeką *Rakenis*, między *Demin* i *Roſtock*.

TETUAN, *Tetuanum*, Miaſto Afr. w Krôleſtwie *Fez*, dawne i piękne z zam: Zydzi handel prowadzą. l. w obfitey okolicy nad rzeką *Cus*, o mil 43 od *Fez*. Dł. 12. *25*. ſz. 35. *25*.

TEVERE ob. *Tiber*.

TEURERT, M. Afr. w *Barbaryi* w Krôleſtwie *Fez*, dawniey znaczne, i mocne. l. na gòrze niedaleko od *Za*.

TEWKSBURY, *Theoci Curia*, M. i Baronia Ang. w *Gloceshire*, handlowne, i ma fabryki na ſukna: poſyła dwòch Dep. na parlament, ſławne z bitwy w R. 1471. l. przy złączeniu rzek *Avon* i *Savern*, o mil 4 od *Worceſter*, 27 *Londynu*. Dl. 15. *30*. ſz. 52. *3*.

TEXEL, wyſep Hollenderſki w *Weſt-Friſii*, na morzu ſwego nazwiſka, przez ktòre przechodzą okręty idąc i powracając z *Amſterdam*.

THIERASCHE, *Tiraſcia*, kray Francuſki w *Piccardii*: gr. od pòłn: z *Hannonią*, od wſchodu *Champagne*, od połud. *Laonnois*, od zach: *Vermandois*.

THIERS, *Thierrium*, M. Fr. w *Auvergne*. oyczyzna *S. Stefana* Fundatora Zakonu *de Grandmont* l. na wzgòrku przy gr. *Foreſt*, o mil 9 od *Clermont*, 88 *Paryża*. 21. *12*. ſz. 45. *51*.

THIONVILLE, *Theodonis villa*,

Mia: Fr. w *Luxemburg*, bardzo mocne, wzięli go Francuzi od Hiſzpanow w R. 1558 i oddali mocą przymierza *Cambreſis*, wziął go Xiąże *de Condè* po batalii *Rokroiſkiey* w R. 1643 doſtało ſię traktatem Pireneyſkim Francyi. l. nad rzeką *Moſel* z moſtem obronnym o mil 7 od *Luxemburg*, 78 *Paryża*. Dł. 23. *50*. ſz: 49. *21*.

THIRENSTEIN, Niem: mia: w *Auſtryi* niż: z zam: przy *Dunaju*, o mil 15 od *Wiednia*.

THOISSEL, *Toſſiacus*, M. Fr. w Xięſtwie *Dombes*, znaczne, o mil 6 od *Treuoux*, 80 *Paryża*. Dł. 22. *23*. ſz. 46. *8*.

THOME (S.) M. Az. przed *Gangeſem*. z Arcybiſkupem Sufr: *Goa*, mieſzkają Ormianie i Portug: do ktòrych należy. l. przy *Meliapour*, ktòre ſię także nazywa *S. Thome*. Dł. 98. *30*. ſz. 13. *10*.

THOME (S.) *Inſula S. Thomæ*, wyſep Afr: na morzu Etiopſkî, ku *Guinea*, krągły na mil 12 wzdłuż, obfity w cukier, i winogrady, na ktòrych jagody jedne dòyźrzałe, drugie doyźrzewają, a na trzecie kwiat ſię pokazuje, i tak cały rok jagody po jagodach naſtępują: powietrze ma dla obcych niezdrowe z okoliczności wielkiego gorąca. leży przerznięty linią poròwnania, a jednak ma gòrę zawſze okrytą śniegami. *Pavoaſan* jeſt gł.

THONON, *Tunonium*, mia: w *Sabaudii*, gł. okolicy *Chablais*, piękne w domach i klaſztorach. Tu rodził ſię *Amedeuſz IX* Xiąże Sabaudyiſki. l. przy uściu rz. *Dram* w *Genweńſkie* jezioro, o mil 5 od *Lauſany* 8 *Genewy*. Dł. 24. *10*. ſz. 46. *22*.

THOVARS, *Tavarcium*, Mia: Fr, w *Poitou*, dawne i znaczne, z zaſzczytem Xięſtwa i Par, fundowanym w R. 1563 i w 1595 dla Domu *de Trimouille*, opaſane murem, dwiema foſami i rz. *Thoue*, o mil 13 od *Angers*, 16 *Poitiers*. Dł 17. *18*. ſz. 46. *59*.

THOULOUSE, ob: *Toulouſe*.

THOUN, Mia: Szwaycarſkie z zam: l. nad jeziorem. częścią na wyſepce rzeki *Aar*, wychodzącey z jeziora, częścią pod gòrą o mil 4 od *Bern*. Dł. 25. *22*. ſz. 46. *45*.

THOURGOW, *Turgovia*, okolica Szwaycarſka, nad rzeką *Thur*, naywiękſza i nayżyżnieyſza, należy do oſmiu Kantonow, ktòre tu poſyłają na przemiany Sędziow: gr. od pòłn: rz. *Ren*, od wſch: jeziorem *Conſtanc*: od połud: dobrami Opata *S. Gallo*, od zach: Kantonem *Zurich*.

THUIN, *Tudinium*, m. w Biſkupſtwie *Lieg* w okolicy między *Moſa* i *Sambre*, o mil 2 od *Charleroi*, 6 *Mons*. Dł. 21. *54*. ſzer. 50. *18*.

THURGOW, obacz *Thourgow*.

THUS, ob: *Meſchet*.

TIANO, *Tianum*, Neap: mia: w *Terra di Lavoro*, z konwiktem Panienek, w okolicy mającey źrzòdła leczące chorobę na kamień, o mil 18 od *Capoa*. Dł. 31. *43*. ſz. 41. *34*.

TIBER, *Tibris*, rzeka Włoſka ſławna, wychodzi z wſch: Appeninow przy granicy *Romagna*, przerzyna *Rzym*, wpada w morze Toſkańſkie niedaleko miaſta *Oſtia*.

TIBET, Kr. Tatarſkie, część Kròlewſtwa *Tangut*, obacz *Tangut*.

TIDOR, *Tidora*, wyſep na morzu Jndyiſkim, jeden z *Molucce*, na mil 7 wkoło, obfity w pachnące drzewa, między ktòremi oſobliwſze *Apilaga* nazwane, z ktòrego kory urzniętey wychodzi woda jak ze zrzòdła, ma ſwego Kròla, ale Hollendrzy mają tu ſwe fortece, ma na pòłn: wyſpę *Ternat*, na połud: *Motir*, na zach: *Gilol*.

TIDOR, Mia: gł. pomienionego wyſpu, rezydencya Kròlewſka między ſkałami i laſami przeto mocne. Dł. 144. ſz. *30*.

TIENCIN, Miaſto Chińſkie w Prow: *Pekin*, druga w porządku forteca handlowna z portem. l. nad odnogą morſką *Cang*. Dług: 135. *6*. ſz. 38. *50*.

TIGRE, *Tigrum*, Kr. Afr: w *Abiſſinii*, gr. od pòłn: z Kròlewſtwem *Sennar*, od wſch: czerwonym morzem, od połud: Kròlewſtwem *Baugor*, od zachodu *Sennar*.

TIGRIS, rz. Az. poczyna ſię z gòr Ormiańſkich, i wpada razem z Eufratem w morze *Balzera*.

TILBURG, *Tileburgum*. Mia: Pr: ſprzymierzonych w *Oſterwick* z fabryką ſztofu i ſukien. Dł. 22. *39*. ſz. 51. *37*.

TILLEMONT, al: Tirlemont *Tillemontium*, Mia: Brabantſkie w kwaterze *Lovanium*, bardzo wielkie, przed woynami znaczniejſze nad rzeką *Geet*, o mil 4 od *Lovanium*, 9 *Namur*. Dł. *22*. *33*. ſz. 50. *49*.

TIMANA, Mia: Am: połud: w *Popayan*, gł. okolicy ſwego nazwiſka obfitey w paſtwiſka i owoce. l. nad potokiem wpadającym w *Caketa*, o mil 40 od *Popayan*. Dł. 306. ſz. 25.

TI-

TIMOR, *Timora*, wyſep na morzu Indyiſkim na mil 60 wdłuż 15 wſzerz, obfity w ſandał i miòd, mają tu zamek Hollendrzy; ma od pòłnocy wyſpy *Molucce*, od wſch: *Java*.

TINE, *Tinia*, Eur: Tureckie m. w *Boſnii*, miało dawniey Biſkupa Sufr: *Spalatſkiego*, l. nad rzeką *Tis* na granicy Dalmackiey i Kroackiey, o mil 15 od *Spalat*, 18 *Jaicza*. Dł. 34. *48*. ſz. 44. *28*.

TINE, *Tenos*, wyſep na Archipelagu jeden z *Ciclades*, między *Andros Mikon* i *Jcaria*, na mil 7 wdłuż. 3 wſzerz, acz gòrzyſty żyżny jednak w wyśmienite owoce. handluje jedwabiem, *S. Mikołay* jeſt gł. i rez: Biſkupa. Dł. 43. *20*. ſz. 37. *36*.

TINIAN, wyſep na *Oceanie* wſch: jeden z *Marianne*, na mil 15 wkoło. Dł. 162. ſz. 13.

TINSEDA, Mia: Afr: w *Barbaryi* w *Bledulgerid*. w Pr. *Dras*, w okolicy żyżney w zboże i daktyle. Dł. 11. *40*. ſz. 26. *55*.

TINSULIN, M. Afr: w *Barbaryi* w Pr. *Dras*, z dobrym zam:

TIPRA, Kr. Az: w Państwie *Ava* przerznięte rzeką *Aracan*. l. pod przeſileniem raka.

TIR, ob: *Sour*.

TIRANO, *Tirnavia*, Mia: w *Węgrzech* wyż: w Hr. *Neitra* al: *Nitria*, piękne i mocne, zbił tu Ceſarz buntownikow w R. 1705. l. nad rzeką *Tirna*, przy gr. *Poſońſkiey*, o mil 6 od *Leopolſtadt*. Dł. 35. *50*. ſz. 58. *36*.

TIROL, *Comitatus Tirolenſis*, Hrabſtwo Niem: Domu Auſtryackiego, gòrzyſte, ale obfite w paſtwiſka, tudzież kruſzce ſrebrne i miedziane, zamyka *Tirol* właſne Biſkupſtwo *Brixen*, kraje przyłączone i Biſkupſtwo *Tridentſkie*. *Jnſpruck* jeſt gł. gr. od pòłn: z *Bavarią*, od wſch: *Carintią* i Arcybiſkupſtwem Saliſburſkim, od połud: Państwem Weneckim, od zach: Szwaycarami.

TITICACA, wyſep Am: połud: w Peru, w Staroſtwie *los Charcas*, na jezierze ſwego naz: naywiękſzym w Am: południowey.

TITOL, *Tibiſcum*, M. w *Węgrzech* wyż: w Hr. *Bodrog*, mocne nad rzeką *Teiſs*, bliſko uścia w *Dunay* o mil 6 od *Peter Waradin*, 15 *Belgrad*. Dł. 38. *28*. ſzer: 45. *26*.

TIVEDALL, Pr. Szkocka połud: między *Twedl* i *Northumberland*, przerznięta rzeką *Teviot*, obfita w zboże i paſtwiſka. Mieſzkańcy ſą bitni.

TIVOLI, *Tibur*, Mia: Włoſkie Papieſkie dawne, z znakami da-

wney

wney wſpaniałości, wſpaniałym pałacem wyſtawionym od Kardynała *d' Eſte*, w ktòrym fontany z wodnemi igrzyſkami, i wyſokim ſpadkiem *Teverone* al: *Tiberon.* l. miaſto na gòrze w okolicy żyżney we wſzyſtko, o mil 21 od *Rzymu.* Dł. 30. 27. ſzer: 41. 57.

TLASCALA, Pr. Am: pòln: w nowey Hiſz: od pòłn: gòrzyſta, ma laſy, w ktòrych hodują ſię lwi, lampardy, i nieco małp, reſzta nieżyżna: gr. od pòłnocy i wſchodu z cieſniną Mexikańſką, od połud: Prowincyą *Guaxaca* i morzem *de Sud,* od zach: Guberniią *Mexico.*

TLASCALA, Mia: gł. pomienioney Prowincyi dawniey wſpaniałſze, miało Biſkupa, ktòry jeſt przenieſiony do *Puebla de los Angelos.* l. częścią na gòrze, częścią na ròwninie, niedaleko rzeki, o mil 25 od *Mexico.* Dł. 227. 30. ſz. 19. 40.

TOAM, ob: *Tuam.*

TOBOL, albo Tobolka, *Tobolium*, Mia: Roſsyiſkie, gł. *Siberii* rez: Vicereja, handluje futrami. l. na gòrze przy złączeniu rzek *Tobol* i *Jrtis.*

TOCAT, *Tacata,* Mia, w *Natolii* w *Amaſii*, gł. Pr. ſwego nazwiſka, mocne i handlowne, rezyduje Wojewoda *Cadi* i *Haga*, 20,000 familii Tureckich, 4000 Ormiańſkich, i 400 Greckich, z Arcybiſkupem. l. nad rz. pod gòrą na podobieńſtwo koła, wokolicy żyżney w wino, i owoce, o mil 11 od *Amaſii*, 100 *Carogrodu.* Dług: 53. 30. ſz. 39. 35.

TOCAYMA, *Tocaima*, Mia: w *TerraFirma*, w nowey *Granada*, l. nad rzeką *Pat*, w okolicy żyżney w cukier i owoce, mającey wody mineralne między dwoma źrzòdłami wody zimney, Dł. 316. 50. ſz. 4.

TOCKENBURG, Hrabſtwo Szwaycarſkie w dobrach Opata *S. Gallo* między dwiema gòrami obfite w zboże i owoce, dzieli ſię na wyżſze i niżſze.

TODI, *Tudertum*, Mia: Włoſkie Papieſkie w Xięſtwie Spoletańſkim dawne z Biſkupem, oyczyzna *S. Martina* Papieża. l. na pagòrku niedaleko rz. *Tiber*, o mil 25 od *Spoleto*, 65 *Rzymu.* Dł. 30. 2. ſz. 42. 47.

TOKAY, *Tokæum*, mia: w *Węgrzech* w Hrabſtwie *Cmplin*, z zam: wzięte przez buntowników w R. 1682, ale w R. 1685 powròciło pod poſluſzeńſtwo Domu Auſtryackiego. l. w okolicy żyżney w naylepſze wino, przy złączeniu rzek *Bodrog* i *Teis*, o mil 36 od *Waradin.* Dł. 39. 35. ſzer: 48. 10.

TOLEDO, *Toletum*, Mia: Hiſzpańſkie pierwſze po *Madrid*, dawniey gł. *Caſtilii* nowey i całey Hiſzpanii, piękne, mocne i dawne, z Akademią, fabryką ſukien i ſztofu, Arcybiſkupem naybogatſzym na świecie, ktòry jeſt Primaſem Krolewſtwa, i wielkim Kanclerzem *Caſtilſkim*, wſpaniałemi Kościołami, między ktòremi Katedralny bardzo bogaty, także wſpaniałemi pałacami, między ktòremi pierwſze mieyſce trzyma Krolewſki, i Arcybiſkupi: Tu rodził ſię *Jan Ludwik de Cerda.* l. na pagòrku na miłym mieyſcu na przedziale rzeki *Tajo*, o mil 15 od *Madria.* Dł. 14. 20. ſz. 43. 6.

TOLEN, *Tola*, mia: w Prowincyi *Zelandii* ſprzymierzoney na wyſepce ſwego nazwiſka. l. nad rowem dzielącym go od *Brabantu*, o milę od *BergenOpZoom.* Dł. 21. 42. ſz. 51. 32.

TOLENTIN, *Tolentinum*, Wł. mia: Papieſkie w Marchii *Anconſkiey*, miało dawniey Biſkupa Sufragana *Fermo*, dziś w Biſkupſtwie *Macerata.* l. nad rz. *Chiento*, o mil 9 od *S. Severino*, 12 *Macerata*, 100 *Rzymu.* Dł. 31. 2. ſz. 43. 10.

TOLNA, *Altinium*, M. w *Węgrzech* niż: gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka nad *Dunajem*, o mil 6 od *Colocza.* Dł. 37. 10. ſz. 46. 18.

TOLOSA, *Jturiſa*, M. Hiſz: w *Biſcaye*, gł. Pr. *Guipuſcoa*, wyſtawione przez *Alfonſa Mądrego* Krola *Caſtylſkiego*, ludźmi napełnione od Syna jego *Sankcyuſza IV.* l. na nizinie miłey między dwiema gòrami, nad rz. *Arax* i *Oria*, z dwoma pięknemi moſtami o mil 15 od *Pamplona.* Dł. 15. 32. ſz. 43. 12.

TOLU, Mia: Am: południowey w *TerraFirma*, w Gubernii *Cartagena*; Jeſt tu drzewo podobne do ſwierku, z ktòrego płynie balſam *de Tolu*, ſławny w Europie. l. o mil 12 od *Cartagena.* Dł. 304. 40. ſz. 9. 40.

TOMAR, *Tungri*, mia: w Biſkupſtwie *Liege* w *Harbain*, dawne, znaczne za *Juliuſza* Ceſarza wzięte przez Francuzow w R. 1672 i przez tychże zburzone w R. 1673. l. nad rz. *Lars*, o mil 5 od *Maſtricht*, 6 *Liege.* Dł. 23. 3. ſz. 50. 48.

TOMAR, *Tomara*, Mia: Portug: w *Extremadura*, z zam: Kawalerow Chryſtuſowych, pod gòrą na piękney ròwninie na goſcincu z *Conimbra* do *Liſbony*, o mil 16 od *Conimbra*, 26 *Liſbana*, Dłu-

Dług: 10. *10.* ſz. 39. *30.*

TOMASZ (S.) obacz *Thome.*

TOMASZ (S.) wyſep Am: półn: jeden z *Antille*, na mil 6 wkoło, z miaſteczkiem, fortecą i portem; hołduje częścią *Danii*, częścią Brandeburczykowi. Dług: 312. *30.* ſz. 18. *30.*

TONGUS, Tatarzy w ſtronie wſchodniey w *Siberii* pod Moſkalami, mocni i żyją z polowania i ryb połowu, jedni chodzą nadzy drudzy w zwierzęcych ſkurach, wierzą w jednego Boga, ale mu ſię nie kłaniają, inſi bałwany za bogi mają, ale ich czczą; przyſięga ich jeſt zabić pſa, i wyſsać do ſzczętu krew jego; czynią ſobie znaki na twarzy dla różnicy.

TONNAY-Bharente, *Talniacum*, Mia: Fr. w *Saintonge*, w Dyec: *Saintes*, z zaſzczytem Xięſtwa Domu *Rochechovart*, dawne z zā: i portem. l. nad rzeką *Charente*, o milę od *Rochefort*, 6 *Saintes*, 101 *Paryża*. Dł. 16. *43.* ſz. 50. *6.*

TONNAY-Boutonne, Fr. m. w *Saintonge* nad *Boutonne*. Dług: 16. *56.* ſz. 45 *58.*

TONNEIN, *Tonneſium*, Fr. mia: w *Guienne* w *Agennois*, nad rzeką *Garomne.*

TONNER, *Ternodorum*, Fr. mia: w *Champagne*, gł. jednego Hrabſtwa, ma dobre wina. l. nad rzeką *Armanſon*, o mil 8 od *Auxerres*, 12 *Troyes*, 41 *Paryża.* Dł. 21. *38.* ſz. 47. *51.*

TONNINGEN, *Tonninga*, M. Duńſkie w Xięſtwie *Sleſvick* gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka, dawniey hołdowało Xiążęciu *de Holſtein-Gottorp*: muſieli go od oblężenia uwolnić Duńczycy w roku 1700, którzy w R. 1707 wziąwſzy go zburzyli. l. z portem na wyſepce na rzece *Eidet*, o mil 10 od *Sleſwick*, 25 *Hamburg.* Dł. 26. 45. ſz. 54. *30*

TOPLITZ, Mia: w cyr: *Leutmeris*, w *Bremu* z cieplicami.

TOR ob: *Eltor.*

TORCELLO, *Torcellum*, Weneckie mia: popſowane. o mil 18 od *Venecyi.* Dł. 30. *5.* ſz. 45. *35.*

TORDESILLAS, *Turis Sillana*, Mia: Hiſz: w Królewſtwie *Leon*, mocne, z wielkim pałacem l. w okolicy żyżney w zboże i wino, nad rzeką *Duero*, na której moſt, o mil 7 od *Valladolid*, 30 *Leon.* Dł. 13. *10.* ſz. 41. *40.*

TORGAU, *Torgavia*, Miaſto Niem: w cyr: *Saxonii* wyżſzey, w Xięſtwie Saſkim właſnym, gł. okolicy ſwego naz: z zam: zepſowane przez różne Niemieckie woyny. l. nad rz. *Elba*, o mil 8 od

od *Wirtemberg*, 9 *Lipſka.* Dług: 30. *50.* ſz. 51. *38.*

TORNA, Mia: Szwedzkie w *Bothnii* zachodniey na brz. półn: morza *Bothnii*, gł. Hrabſtwa ſwego naz: z dobrym portem, przy uściu rzeki *Torna*, o mil 100 od *Bothnii*, 34 *Stockolm.* Dł. 41. *57.* ſz. 39.

TORNAW, *Torna*, Miaſto w *Węgrzech* wyżſzych, gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka na górze o mil 9 od *Caſſovii.* Długości 38. *50.*

TORO, *Taurus*, Mia: Hiſz: w Królewſtwie *Leon*, w części nazwaney *Entre Minho e Douro*, dawniey znaczne; ſławne w R. 1476 l. nad rz. *Douro* al: *Duero* na pagórku żyżnym w wino, o mil 15 od *Salmantica*, 29 *Leon*, 40 *Madrid.* Dł. 12. *48.* ſz. 41. *40.*

TOROELLA de Mangris, Hiſzpańſkie mia: w *Catalonii*, ſławne z wygraney Francuzow nad Hiſzpanami w R. 1694. l. nad morzem niedaleko uścia rz. Tet, o mil 6 od *Gerona* 19 *Perpignan.* Dł. 12. *48.* ſz. 41. *55.*

TOROKANIE, klaſztor, rezydencya Generała Bazyliańſkiego. l. między błotami o mil 3 od *Chomſka*, 13 *Pinſka*,

TORRES novas, *Tor nova*, M. i X. Portug: w *Extremadura*, znaczne i mocne, z zam: w okolicy żyżney nad potokiem *Almonda*, o milę od rzeki *Tajo*, 22 *Lisbona.* Dł. 10. *1.* ſz. 39. *45.*

TORRES vedras, *Tor vedra*, Mia: i X. Portug: w *Extremadura*, z zam: w okolicy obfitey w zboże wino i owoce, niedaleko morza, o mil 7 od *Liſbony.* Dł. 9. *10.* ſz. 39. *10.*

TORSIL, *Torſilia*, M. Szwedzkie w *Suderman*, na brzegu połud: jeziora *Maler*, o mil 10 od *Stockolm.*

TORTONA, *Dertona*, Miaſto Mediolańſkie, gł. ſwey okolicy, z Biſkupem Sufraganem Medyolańſkim, ma Cittadellę, na górze; brane i odbierane podczas oſtatnich woyen Włoſkich, dziś hołduje Królowi Sardyńſkiemu. l. nad *Scrivią*, o mil 30 od *Caſale* 48 *Mediolanu.* Dł. 26. *27.* ſz. 44. *53.*

TORTOSA, *Dertoſa*, Miaſto Hiſz: w *Catalonii*, gł. okolicy ſwego nazwiſka, mocne i znaczne, z Biſkupem Sufraganem Taragońſkim, mającym katedrę piękną, z zam: i Akademią. l. przy granicy Królewſtwa *Valencyi*, nad rzeką *Ebro*, niedaleko śrzódziemnego morza, częścią na pagórku, częścią na równinie, o mil 18 od *Tarragona*, 42 *Madrid.* Dł.

Dł. 18. 9. ſz. 40. 53.

TORUN, *Torunium*, Mia: Polſkie Pruſkie w Województwie Chełmińſkim, znaczne, dawniey anſeatyczne, i teraz wiele ma wolności; dzieli ſię na ſtare i nowe, opaſał go bez ſkutku *Guſtaw Adolf* w R. 1629: *Karol Guſtaw* wziął w roku 1653. á *Karol XII* w R. 1703 zburzył. Tu rodził ſię ſławny Filozof Matematyk Aſtrolog *Nicolaus Copernicus* nowego ſyſtema machiny świata wynalazca. l. nad *Wiſłą* z wſpaniałym i długim moſtem o mil 6 od *Chełmina*, 34 *Gdańſka*, 37 *Warſzawy*. Dł. 36. 57. ſz. 52. 56.

TOSCANA, *Hetruria*, Xięſtwo wielkie Włoſkie na mil 140 wzdłuż, 110 wſzerz, ma wino, zboże, pomarancze i różne owoce, á w górach kruſzce ſrebrne, miedziane, porſir i hałun, zamyka *Florencſkie*, *Piſanſkie* i *Seneńſkie*. Uſtąpione Xiążęciu Lotaryńſkiemu traktatem Wiedeńſkim w R. 1736 za Xieſtwo *Lotaringią*. mając doſtać ſię Fr. po śmierci Króla *Staniſława*: gr. od półn: z *Romagną* i *Parmeńſkim*, od wſchodu Xięſtwem *Urbino*, od południa śrzodziemnym morzem, od zachodu morzem Genueńſkim.

TOSKANSKIE morze, *Mare Thuſcum*, albo *Liburnum*, albo *Tyrrhenum*, albo *Inferum*, albo *Notium*, część śrzódziemnego, pod *Toſcano*, na którym 3 wyſpy *Corſica*, *Sardinia* i *Sycylia*

TOUCY, Fr. mia: w Dyecezyi *Auxerre*, Familia *de Toucy* bardzo jeſt ſławna z hiſtoryi Francuſkiey. l. na wilgotnym i piaſzczyſtym mieyſcu, o mil 5 od *Auxerre*.

TOUL, *Tullum Leucorum*, Mia: Fr. w *Lotaringii*, gł. ſwojey okolicy, z Biſkupem, (który ma zaſzczyt Hrabiego Toulſkiego, i Xiążęcia *Imperii*,) Sufraganem Trevirſkim, piękną Cittadellą, pałacem Biſkupim wyſtawionym przez Biſkupa *Begon*, ma na przedmieściach dwie Opactwa Benedyktyńſkie, dawniey było miaſto Ceſarſkie, ale odebrawſzy go *Henryk II* Król Francuſki w R. 1552 przyłączył do *Francyi*. l. na równinie żyżney między pagórkami rodzącemi dobre wino nad rzeką *Moſel*, o mil 5 od *Nancy*, 67 *Paryża*. Dł. 23. 33. ſz. 48. 40.

TOULON, *Telo Martius*, M. Francuſkie w *Prowence*, dawne, ludne i mocne, z Cittadellą, Biſkupem Sufraganem *Arles*, Arſenałem morſkiego ſprzętu, i dobrym portem, oblężone bez ſkutku przez Xiążęcia *Eugeniuſza* Xiążęcia *Sabaudii* razem i Angelczykow ziemią i morzem w R. 1707. l. nad morzem okrążone przykremi górami, przeto bardzo mocne, o mil 12 od *Marſeille*, 16 *Aix*, 177 *Paryża*. Dł. 23. 36. ſz. 43. 7.

TOULOUSE, *Toloſa*, Miaſto i Hr. Francuſkie gł. *Languedoc*, dawne i znaczne, nieludne według wielkości, z Arcybiſkupem, Parlamentem dawnym, Akademią: Tu odpoczywa ciało w Kościele Dominikańſkim *S. Tomaſza de Aquino*. Mieſzkańcy bardziey pilnują roli jak handlu. l. nad rz. *Garonne*, która ztąd zaczyna noſić ſtatki, niedaleko rowu *de Toulouſe*, o mil 15 od *Aux*, 150 *Paryża*. Dł. 19. 6. ſz. 43. 15.

TOURAINE, *Turonia*, Pr. Fr. ſłuſznie nazwana ogrodem Francuſkim będąc żyżną i piękną; przerznięta rzeką *Loire* i innemi rzekami: przyłączona do Francyi za *S. Ludwika* Króla Francuſkiego. *Tours* jeſt gł. gr. od półn: z Prowincyą *Maine*, od wſchodu *Orleanois* właſną, od połud: *Berry*, od zachodu *Angoumois* i *Poitou*.

TOURNAY, *Tornacum*, Mia: w *Flandrii* Auſtryackiey, gł. Powiatu ſwego nazwiſka, piękne i mocne, z Biſkupem Sufraganem *Cambrai*, Cittadellą jedną z lepſzych w Europie, piękną Katedrą i Kościołem *S. Marcina*, wzięte przez *Ludwika XIV* w R. 1667 i temuż obwarowane traktatem Aquiſgrańſkim w R. 1668, wzięte znowu przez Alliantów w R. 1669, i traktatem Utrechtſkim oddane Domowi Auſtryackiemu á mocą traktatu Barrierſkiego w roku 1715 było obowiązane trzymać garnizon Hollenderſki, nakoniec opanowane przez *Ludwika XV* w R. 1745. l. przerznięte rzeką *Schelda*, z pięknym moſtem, o mil 4 od *Lilla*, 7 *Dovay*, 54 *Paryża*. Dł. 21. 3. ſz. 50. 36.

TOURNON, *Tauredunum*, M. Francuſkie w *Languedoc* w *Vivarais*, dawne, ma zamek na górze, á ſamo leży na wzgórku niedaleko rzeki *Rhone*, o mil 14 od *Grenoble*, 115 *Paryża*. Dł. 22. 25. ſz. 45. 6

TOURS, *Cæſarodunum*, Mia: Fr. gł. Prowincyi *Touraine*, dawne, wielkie i piękne, z Arcybiſkupem i Kapitułą pod zaſzczytem *S. Marcina*, którey Opatem zdawna jeſt ſam Król: ta ma bardzo wielki Kościoł. w Katedrze tuteyſzey ſą oſobliwſze rękopiſma. l. między rzekami *Loire* i *Cher*, o mil 21 od *Poictiers*, 44 *Rennes*, 51 *Paryża*. Dł. 15. 21. ſz. 47. 24.

TOURSERA, Mia: Afr: w *Barbarii* w *Biledulgerid*, w powiecie *Tunis*, w okolicy obfitey w daktyle. Dł. 28. *30.* ſz. 32. *30.*

TRA-los-MONTES, *Transmontana*, Pr. Portug: względem tego Krolewſtwa za gorami, obfita w wino, oliwę i bydło, przerznięta na dwie części rowne rzeką *Dour*. *Miranda* jeſt gł. gr. od połn: z *Gallycyą*, od wſchodu Krolestwem *Leon* albo *Legio*, od południa Pr. *Beira*, od żach: tąż i *Entre Douro e Minho.*

TRACHEMBURG, Szląſkie mia: gł. Baronii ſwego nazwiſka nad rzeką *Barſzcz*, przy granicy Polſkiey.

TRAJANOPOL, *Trajanopolis*, Eur: Tureckie mia: w *Romagna* z Arcybiſkupē, nieludne, nad rzeką *Marika*, o mil 13 od *Adrianopol*, 45 *Carogrodu*. Dł. 44. *3.* ſz. 41. *15.*

TRANCOSO, Mia: Portug: w Pr. *Tra-los-Montes*, z mocnym zam: w polu żyżnym, o mil 3 od *Pinhel*. Dł. 12. *1.* ſz. 40. *40.*

TRANGUEBAR, M. Jndyiſkie w Kr. *Trancour* z Fortecą, hołduje Duńczykom, ktorzy handel prowadzą. l. na wyſpie lądu *Coromandel* tykającym, przy uściu rzeki *Cavér*. Dł. 97. *57.* ſz. 11. *20.*

TRANI, *Tranium*, Mia: Neap: w ziemi Barſkiey, znaczne i ludne, z Arcybiſkupem i zam: l. nad morzem Adriatyckim o mil 15 od *Bari*, 155 *Neapol*. Dł. 32. *18.* ſz. 41. *18.*

TRANSILVANIA, Pr. przyłączona do *Węgier*. ma wielkie gorąco latem, a zimą wielkie zimno: obfita w naylepſze zboże w Europie, i wyśmienite wina, tudzież w kruſzce złote, ſrebrne, żelazo, ſol, laſy w zwierzynę, i rzeki w rybę: Mieſzkańcy ſą bitni i rożnego nabożeńſtwa. *Hermenſtadt* jeſt gł. i rezyd: Gubernatora Auſtryackiego: gr. od połn: *Polſką* i *Węgrami* wyżſzemi, od wſch: *Moldavią* i *Wołochami*, od połud: temiż i *Węgrami* niżſzemi, od zach: także *Węgrami* niżſzemi.

TRANSISALANA ob: *Overyſſel.*

TRAPANI, *Drepanum*, Mia: na brzegu zachodnim *Sycyliy*, na nizinie *Mazara*, z portem i zam: ma ſol i poławia korale. l. wydane na morze, o mil 30 od *Maſara*. Dł. 30. *20*, ſz. 38. *5.*

TRAPEZUNT, *Trapezus*, M. Eur: Tur: w *Natolii*, w Prowincyi *Amaſii*, dawne, wielkie i ſławne, z Arcybiſkupem i zamkiem: dawniey rez: Ceſarzow Greckich

la-

leży pod gorą nad czarnym morzem, o mil 225 od *Carogrodu*. Dł. 57. *20.* ſz. 41.

TRAPPA, Klaſztor Francuſki w *Perche*, w dolinie między gorami: ſławny z oſtrości życia Mnichow *Ciſterſow*, na modlitwach, poſcie, i ręczney robocie trawiących życie.

TRARBACH, M. w Palatinacie Ryńſkim, w Hrabſtwie *Spanheim*, bardzo mocne, na gorze, broni armatami przeście rz. *Moſel*, nad ktorą leży w *Palatinat*, o mil 11 od *Coblentz*, 12 *Trevir*. Dł. 24. *44.* ſz. 49. *55.*

TRASINENO, jezioro teraz nazwane *de Perugia.*

TRAU, *Tragurium*, Mia: Dalmackie mocne i ludne, z Biſkupem Sufraganem Spalatſkim: hołduje Wenetom. l. na wyſpie Adriatyckim, niedaleko lądu, o mil 8 od *Spalat*. Dł. 34. *45.* ſz. 43. *50.*

TAVANCOR, Kr. Jndyiſkie na brzegu *Malabar*, ma Krola hołdownika Krolowi *Madure*: gr. od połn: z *Samorin*, od wſch: *Madure*, od południa i zachodu morzem.

TRAVEMUND, *Dragamutina*, Mia: Niem: w cyr: *Saxonii* niż: w Xięſtwie *Holſtein* mocne, hołduje mieſzkańcom *Lubeckim*, ktorzy tu mają nad morzem latarnię dla oświecenia okrętow. l. przy uściu rzeki *Trave* w *Balt:* Dł. 28. *40.* ſz. 54. *5.*

TRAUSTEIN, Bavarſkie m. nad rzeką *Traun*, o milę od źrzodeł ſłonych i ciepłych.

TREBIGNA al: Trebī, *Tribulium*, Dalmackie mia: Tur: z Biſk: Sufraganem *Raguſkim*, nad rzeką *Trebigna*, o mil 5 od *Raguſa*. Dł. 36. *2.* ſz. 42. *50.*

TREBITZ, *Trebitium*, Morawſkie mia: robi ſukno na kſztałt Angielſkiego, niedaleko rz. *Jgla*, na granicy Czeſkiey.

TREBNITZ, *Trebnitium*, Szląſkie mia: w Xięſtwie *Olſs*, z konwiktem Panienek: niedaleko pagorka, z ktorego gotowe wykopują garki, te wyſtawione na wiatr twardnieją, jakby palone były.

TREGUIER, *Trecorium*, M. Francuſkie w *Bretagne* założone koło roku 836, z Biſkupem Sufraganem *Tours*, i portem: handluje zbożem, lnem i papierem. l. wydane na morze, o mil 25 od *Breſt*, 104 *Paryża*. Dł. 14. *24.* ſz. 48. *46.*

TREMECEN, al: Tremiſsen *Tremiſsa*, Pr. a dawniey Kr. Afr: w *Barbaryi* w Krolewſtwie *Alger* na mil 150 wdłuż, 50 wſzerz, go-

rzy-

izyſta i niżyżna, część jednak półnoena ku morzu obfita jeſt w zboże, paſtwiſka i owoce: graniczy od półn: śrzodziemnym morzem, od wſch: Prowincyą nazwaną *Afryka*, od połud: *Saara*, od zach: Królewſtwem *Fez*.

TREMECEN, Mia: gł. pomienioney Prowincyi, dawniey znaczne. Mieſzkańcy ſą Arabowie, Murzyni, i Zydzi. lezy na równinie opaſane murem. Dł. 17. 6. ſz. 34. 40.

TREMITE *Diomedeæ Inſulæ*, wyſpy 3. Neap: na morzu Weneckim *Caprara*, *S. Nicolo*, i *S. Domino*, o mil 18 od brzegu *Capitanata*.

TREMOVILLE, *Tremulium*, Mia: i X. Fr. w *Poictou*, nad rz. *Benaiſe*, o mil 12 od *Poictiers*. Dł. 18. 42. ſz. 46. 29.

TREMP, Hiſz: mia: w *Catalonii*, w Marchii *Noguera*, ma wiele ſzlachty.

TREPTOW, *Treptovia*, Mia: dwie Pomerańſkie Szwedzkie, jedno nad rz. *Roga*, które kuſili ſię wziąć Ceſarſcy w R. 1630, ale bez ſkutku, drugie nad jeziorem *Tol*.

TREVIN, *Trevennum*, Miaſto Hiſz: w *Biſcaya*, w Hrabſtwie *Alava*, z Cittadellą. l. na pagórku niedaleko rzeki *Aynda*, o mil 4 od *Vitorii*. Dł. 14. 36. ſz. 42. 52.

TREVIR, Arcybiſk: i Elektorſtwo w wyżſzym *Renie*, niewielkie, ale żyżne, zwłaſzcza w wino, przerznięte rz. *Moſel*. Arcybiſkup jeſt ArcyKanclerzem *Imperii*, i naypierwſze daje podczas obrania Ceſarza zdanie: gr. od półn: z *Kolońſkim*, od wſchodu z *Weteravią*, od połud: z Palatinatem *Rinſkim*, od zach: Xięſtwē *Luxemburg*.

TREWIR, *Auguſta Trevirorum* Mia: gł. pomienionego Arcybiſkupſtwa, murowane bardzo wielkiemi kamieniami, zkąd przez żart mawiają że to miaſto diabeł zakładał; z wielą pięknemi Kościołami, między któremi przodkuje Katedra z Akademią: i wielą dawney wſpaniałości znakami: wzięte przez Francuzow w R. 1681, ale w R. 1697 powróciło pod moc Arcybiſkupa, jednakże Francuzi kuſili ſię opanować w R. 1703. i w 1705. leży w okolicy żyżney w wino, nad rzeką *Moſel*, z pięknym moſtem o mil 10 od *Luxemburg*, 30 *Kolna* i *Moguncyi*. Dł. 24. 16. ſz. 49. 46.

TREVISIANA, obacz *Marca*.

TREVISO, al: Trevigi, *Tarviſium*, Mia: Weneckie gł. Prowincyi *Treviſiana* z Biſkupem Sufraganem *Udine*, wiele ma Szlachty. Akademia tuteyſza przenieſiona jeſt do *Padwy*. Tu rodził ſię *Totila* Król Gocki, i Papież *Benedykt XI*. l. o mil 25 od *Wenecyi*, 65 *Aquilea*. Dł. 29. 50 ſz. 45. 43.

TREVOUX, *Trevultium*, Mia: Francuſkie, gł. Xięſtwa *Dombes*, dawne piękne z piękną Drukarnią i Parlamentem fundowanym w R. 1696 przez Xiążęcia *de Maine*, pięknym ratuſzem, pałacem Gubernatorſkim ſkarbowym, także mennicą gdzie biją pieniądze. l. na wzgórku nad rz. *Saone*, o mil 5 od *Lion*, 95 *Paryża*. Dł. 22. 25. ſz. 50. 52.

TREYSA, M. Niem: w *Haſſyi*, gł. Hrabſtwa *Ziegenhaim*, oyczyzna *Jana Schroder*. l. na pagórku niedaleko rzeki *Schwalm*, o mil 7 od *Marpurg*, 13 *Caſsel*. Dł. 26. 50. ſz. 50. 25.

TREZZO, Wł. mia: w *Medyolańſkim*, nad rz. *Adda*, o mil 18 od *Mediolanu*.

TRIBBESEES, *Tributum Cæſaris*, Mia: Pomerańſkie dawne, hołduje Szwecyi. l. przy granicy Xięſtwa *Meckelburg*.

TRIDENT, *Tridentum*, Mia: Włoſkie w *Treviſiana*, gł. okolicy ſwego nazwiſka, dawne, znaczne ludne, dawniey Ceſarſkie, dziś hołduje ſwemu Biſkupowi, który jeſt Xiążęciem S.P.R. pod obroną Domu Auſtryackiego: oyczyzna *Jana Aconitius* i *Juliuſza de Neuſton*. był tu Synod powſzechny który zaczął ſię w R. 1545 ſkończył ſię w R. 1563. l. przy jedney z *Alpes*, o mil 85 od *Wenecyi*. Dł. 28. 36. ſz. 46.

TRIDENTSKIE Pań: obfite w oliwę i wino, hołduje Biſkupowi: gr. od półn: z *Tirol*, od wſch: *Feltrino*, od połud: *Vicenckim* i jeziorem *Garda*, od zach: tymże i *Breſciano*.

TRIER, ob: *Trewir*.

TRIEST, *Tergeſtum*, Wł. mia: w *Iſtrii*, mocne, z Biſkupem Sufraganem *Goricia*, dawniey wolne, dziś Auſtryackie. l. na ſkale nad morzem Weneckim, o mil 10 od *Capo d' Iſtria*.

TRINIDAD, Mia: Am: południowey w *Terra Firma*, w nowey *Granada*, nad rzeką *Magdalena*, o mil 24 od *S. Fè*. Dł. 307. ſz. 4. 35.

TRINIDAD, albo *Trinita* wyſep na morzu *de Nord*, ku brzegowi półn: *TerraFirma*, i uściu rzeki *Orenoque* albo *Orinoque*, na mil 25 wdłuż, 18 wſzerz. doſzedł go *Columbus* w R. 1498, mieſzkają Hiſzpani.

TRINO, *Tridinum*, Wł. mia: w *Monferato*, dostało się Królowi Sardyńskiemu mocą traktatu *Querascowskiego*, w R. 1631. wzięte przez Francuzow w R. 1703, a odebrane w R. 1706. leży niedaleko rzeki *Po*, o mil 9 od *Casale*. Dł. 25. *53*. ſz. 43. *8*.

TRIPOL, *Tripolis*, Rzeczpospolita albo Kr. Afr: w *Barbaryi* pod obroną Turecką: ma rządy jeden *Dey*. Mieszkańcy są sławni z rozboju morskiego: gr. od półn: śrzodziemnym morzem, od wschodu *Egyptem*, od południa krajem *Biribiri*, od zach: *Tunis*, *Biledulgerid*, i krajem *Gadamis*.

TRIPOL, *Tripolis*, M. gł. pomieniony Rp. z mocnym zam: i portem. znacznieysze było przed wytrzymanym *Don Petro* Generała Hiszpańskiego oblężeniem: handluje szafranem i sztosem. l. na równinie żyżney nad śrzodziemnym, o mil 110 od *Tunis*, 220 *Alger*. Dł. 30. *45*. ſz. 32. *30*.

TRIPOL, Mia: Az. w *Syryi*, ma na 60,000 mieszkań: z Chrześciany i Turkami, i Zydami: piękny meczet, wiele rurmusow, ktoremi do domow idzie woda. l. nad rz. o mil 36 od *Damaszku*. Dł. 56. *35*. ſz. 34. *15*.

TRIVENTO, *Treventum*, Neapolitańskie mia: w Hrabstwie *Molise*, z Biskupem Sufraganem Beneweńskim. l. nad rz. *Trino*, o mil 12 od *Molise*, 15 *Neapol*. Dł. 32. *12*. ſz. 41. *48*.

TRIVIGI, ob: *Treviso*.

TROCKIE Województwo Litewskie prócz Grodu, który jest przy Wojewodzie, ma trzy Powiaty i Starostwa Grodowe, *Grodzieńskie*, *Kowieńskie* i *Upitskie*. Województwo seymikuje w *Trokach*, Powiat *Grodzieński* w *Grodnie*, *Kowieński*, w *Kownie*, *Upitski* w *Poniewieżu*; wszędzie obierają po dwóch Deputatow na Trybunał, i po dwóch Posłow na Seym.

TROJA, Neap: mia: i X. w *Capitanata*, z Biskupem Sufraganem Beneweńskim, założone w roku 1008 pod *Appeninem*, nad rzeką *Chilaro*, o mil 40 od *Benevento*. Dł. 32. *39*. ſz. 41. *21*.

TROJA, Mia: Az. w *Natolii*, dawne, powieść o początku i końcu tego Mia:, jako znaydująca się w Poetyckich baykach podlegla jest wątpieniu: podobieństwo jest że ją zburzyli Grecy przed lat 1100 przed przyiściem Chrystusa.

TROIS-Rivieres, al: trzy rzeki, Mia: Am: półn: w *Canada*, gł. Gubernii swego naz: ma piękne domy i mieszkań cow bogatych, była tu stolica handlow nim oporządzono *Mont-Real*, l. nad rzeką swego nazwiska, o mil 30 od *Quebec*,

TROKI, Mia: Litewskie, gł. swego Województwa, wystawione przez *Gedymina* Xiążęcia Litewskiego w R. 1321 dla swojey rezydencyi: wzięte i zburzone przez Moskalow w R. 1655. Ma Kościoł Farny sławny z Cudownego i ukoronowanego Obrazu Matki Boskiey. l. między nieprzystępnemi błotami, o mil 4 od *Wilna*, 30 *Grodna*. Dł. 44. *12*. ſz. 54. *52*.

TROPEA, Neap: mia: w *Calabrii*, z Biskupem Sufraganem *Reggio*. l. na wysokiey skale, nie daleko morza, o mil 12 od *Nicotera*, 55 *Reggio*. Dł. 33. *55*. ſzer: 38. *42*.

TROPES, *Tropetopolis*, Mia: Fr. w *Prouuence*, w Dyec: *Frejus*, mocne z Cittadellą i portem l. nad morzem o mil 5 od *Frejus*, 180 *Paryża*. Dł. 24. *19*. ſz. 43. *16*.

TROYES, *Trecasses*, Miasto Francuskie dziś gł. *Champagne*, z zam: w którym dawniey mieszkali Hrabiowie Szampańscy, z fabrykami sztosu, którym handluje, piękne mi Kościołami *S. Lupa* i *S. Szczepana*, i wolną dla czytania wszystkim u XX. Bernardynow Księgarnią. Rzecz tu osobliwa że wpośrzod lata do jatek muchy nie lecą, lubo ich jest okoliczne pełno; oyczyzna *Urbana IV*, który z szewskiego syna został Pap: Xiążącia *Conti* i innych. l. opasane mocnym murem, między łąkami i polami żyżnemi nad rzeką *Seyne*, o mil 12 od *Sens*, 36. *Paryża* Dł. 42. ſz. 48. *18*.

TRUXILLO, *Turris Julia*, M. Hisz: w *Extremadura*, oyczyzna *Franciszka Pisar*, który podbił *Peru*. l. między górami z zam: na wzgórku nad rzeką *Almont*, o mil 47 od *Madrid*. Dł. 12. *40*. ſz. 38. *10*.

TRUXILLO, Mia: Am: półn: w nowey Hiszpanii, w Gubernii *Honduras*, mocne, z portem, między dwiema rzekami, w gęstym lesie, nad morzem swego nazwiska. Dł. 26. 292. *15*. ſz. 15. *40*.

TRUXILLO, M. Am: połud: w *Peru*, w Starostwie *Lima*, na dolinie *Chimo*, założone od *Franciszka Pisaro* w R. 1553. l. w Powiecie mającym na 50,000 dzikiego ludu hołdującego Hiszpanom, we wszystko obfitym, nad rzeką, niedaleko morza *de Sud*, na którym ma port, o mil 80 od *Lima*. Dł. 300. ſz. połud: 8.

TRUYEN, *Trudonopolis*, Mia: Niem:

Niem: w *Liege*, gł. *Haſbaye*, z ſławnym Opactwem. l. przy gr. Brabantſkiey, o mil 3 od *Tongres*, 5 *Maſtricht*. Dł. 22. *54*. ſz. 50. *45*.

TSIOMPA, al. *Ciampa*, Krôlewſtwo Az. hołduje Krôlowi *Cochinchina*, mieſzkańcy ſą proſci bez handlu z poſtronnemi, bałwochwalcy, ſzanują konie, i ſłonie, wierząc że w te i inne beſtye przeſyłane bywają duſze ich po śmierci, umarłych czczą, á naybardziey *Konfuciuſza*, jako naywiękſzego na świecie Mędrca.

TUAM, albo Toam, *Tuomontium*, Mia: Irlandſkie w Prowincyi *Connaught* w Hrabſtwie *Galloway*, teraz nikczemne.

TUBAN, *Tubanum*, Mia: Az: na wyſpie *Java*, piękne i mocne z udzielnym Krôlem bardzo mocnym, i z portem, na brzegu pôłnocnym. Dł. 130. *20*. ſz. połud: 5. *35*.

TUBINGEN, *Tubinga*, Mia: w cyr: Szwabſkim, drugie w Xięſtwie *Würtemberg* piękne i mocne, z Akademią, ma zamek na gôrze, i oſobliwey ciekawości godny, na ratuſzu zegar. l. w okolicy obfitey w wino &c. nad rz. *Necker*, o mil 5 od *Stutgard*. Dł. 26. *46*. ſz. 48. *34*.

TUCH, *Tuchum*, Mia: Chińſkie, 8 gł. Prowincyi *Queicheu*, ma trzy miaſta pod ſobą. l. nad rzeką *Co*. Dł. 124. *3*. ſz. 25. *55*.

TUCUMAN, *Tucumania*, Pr. Am: połud: w *Paraguay*, piaſzczyſta i gorąca, ale poniekąd żyżna: wielka część hołduje Hiſzpanii. Mieſzkańcy ſą łagodni i do piańſtwa nie tak ſkłonni jak inni dzicy ludzie: gr. od pôłn: Prowincyą *los Chicas*, od wſch: *Chaco* i *Rio de Plata*, od połud: krajem *Chicitos* i *Pampes*, od zach: Biſk: *S. Jago*.

TUCUY, *Tucujum*, Mia: Am: w *Terra Firma*, w ziemi *Venezuel* w zdrowym powietrzu, na niziznie ſwego nazwiſka obfitey w cukier, bawełnę &c. przerzniętey rzeką ſwego naz: Dł. 311. *28*. ſz. 7. *35*.

TUDELLA, *Tudella*, M. Hiſz: w *Navara*, gł. jedney *Merindada*, z zam: był tu Synod w R. 638. l. nad rzeką *Ebro*, z pięknym moſtem, w okolicy żyżney w wino, o mil 16 od *Pamplona*, 56 *Madrid*. Dł. *16*. *18*. ſz. 42. *4*.

TULLE, *Tutela*, Mia: Francuſkie gł. *Limoſin*, niżſzey znaczne, z zaſzczytē ViceHrabſtwa i Biſkupem fundowanym od *Jana XXII* w R. 1317 Sufraganem *Bourges*. l. nad dwôma potokami *Cortes* i *Solan*, częścią na gôrze częścią na rôwninie, między przykremi gôrami o mil 15 od *Limoges*, 16 *Paryża*. Dł. 18. 22. ſz. 45. *16*.

TULN, *Tulna*, Mia: w *Auſtryi* niż: z konwiktem Panienek, nad rzeką *Tuln*, w okolicy żyżney w wino i zboże, o mil 7 od *Wiednia*. Dł. 34. *4*. ſz. 48. *20*.

TUMEN, Mia: Roſsyiſkie w *Siberii*, mieſzkają Tatarowie kupcy. l. nad rz. *Tur*, o mil 50 od *Tobolſka*.

TUNGCHANG, Mia: Chińſkie, 3. gł. Pr. *Xantung*, piękne, ma pod ſobą 18 miaſt. l. w okolicy obfitey. Dł. 133. *20*. ſz. 37. *3*.

TUNGCHUEN, *Tungchuenum*, Mia: Chińſkie, przednie w Prowincyi *Suchuen*. Dł. 120. ſz. 27. *30*.

TUNGIN, *Tunginum*, M. Chińſkie, 6. gł. Pr. *Queicheu*, ma pod ſobą 8 miaſt. Dł. 125. *20*. ſz. 28. *20*.

TUNIA, Mia: Am: południowey w *Terra Firma*, w nowey *Granada*, gł. Pr. ſwego nazwiſka obfitey w złoto i ſmaragd. l. na gôrze o mil 20 od *S. Fè*. Dług: 308. *10*. ſz. 4. *55*.

TUNIS, *Tunes*, Kr. Afr: w *Barbaryi*, i Rzeczpoſpolita bardzo ſławna z rozbojow morſkich, rządy ſą podzielone na *Dey*, *Bey* i *Baſzę*. Mieſzkańcy ſą Murzyni, Turcy i odſtępcy od rôżnych wiar: gr. od pôłn: i wſchodu śrzôdziemnym morzem, od połud: oſadami Arabſkiemi, od zach: Krôleſtwem *Alger*.

TUNIS, Mia: gł. pomienionego Krôleſtwa, handlowne z portem i pięknemi meczetami, między ktôremi jeſt przednieyſzy na zachod miaſta: wzięte przez *Karola V* w oſobie wojującego od zbôycy morſkiego *Barbaroſſa* w R. 1535 po wygranych z nim bitwach na lądzie i na morzu; á potym wzięte przez Algerczykow, nakoniec przez Turka w R. 1574. i odtąd zaczęły ſię rządy, ktôre teraz ſą. l. na rôwninie nad jeziorem *Galel*, o mil 4 od morza, 110 *Tripol*, 150 *Alger*. Dł. 28. *26*. ſz. 36. *40*.

TUNQUIN, *Tunquinum*, Kr. Az. w *Indyi* pod paſem gorącym na 500 mil wzdłuż, 200 wſzerz, w bardzo wielkich rôwninach okrążonych wyſokiemi gôrami, nayznacznieyſze na wſchodzie z handlow, bogactw, mnoſtwa mieſzkańcow, wſpaniałości i potęgi Krôla, obfitości w urodzajach. Mieſzkańcy ſą przezorni, przyjemni, bitni, lubią ſłuchać cie-

ciekawego donieſienia, ale ſą niewſtrzemięźliwi w jedzeniu i piciu, bałwochwalcy, wiele zabobonow mają: kiedy kto umrze ſprawują bankiety, i podają umarłemu naylepſze potrawy proſząc, żeby przyjął, dając znać że nic dla niego tak za życia, jako i po śmierci nie żałowano; i tak poſpolicie przez 7 dni trzymają trupy dla dania mu czaſu do rozmyślenia ſię jeżeli zechce powròcić do życia, á niegdy długo trzymają w domu ile kiedy rok śmierci, ma nazwiſko roku narodzenia nieboſzczykowſkiego, á jak trup zacznie śmierdzić wſzelką odeymując nadzieję powròcenia do życia, wtenczas radzą ſię wieſzczkow jakiby był dzień naypomyślnieyſzy do pochowania, ktòry naznaczony ogłaſzają przez woźnych żeby liczniey ſza była aſſyſtencya: gdy zaś ten dzień przyidzie, zbiera ſię mnoſtwo ludzi, ubierają umarłego w naybogatſze ſzaty, z ktòrych aby niebył odarty, dla odſtraſzenia złodziejow, kładną malowane na drzewie ſtraſzne maſzkary z rozdartemi pyſkami, i zaczyna ſię proceſſya z chorągwiami, kotłami, i ròżnemi inſtrumentami: iedni grają, drudzy ubrani od nog do głow w żelazo, bez przeſtanku ſtrzelają i ſtraſzliwie wrzeſzczą dla odſtraſzenia diabłow od umarłego. co gdy ſię ſkończy i ciało oddadzą ziemi powròciwſzy do domu zaczynają bankietować według przemożenia, i zoſtawioney od nieboſzczyka ſubſtancyi. Naywiękſze u nich święto jeſt pierwſzy dzień roku, przed ktòrym w wieczor biją przed domami pale, wſtrzemiwſzy na wierzchu pala kartę pozłacaną, ktòra podług ich zdania ma moc odpędzenia diabłow; po pòłnocy otwierają wrota dla weścia umarłych. wierząc że na początku każdego roku umarli żywych nawiedzają, dla ktòrych przeto gotują łoża wyborne, wygodnym poſłaniē opatrzone, po wytrzymaniu pomiarkowanego czaſu, w ktòrym rozumieją że umarli nie widomie weſzli, pokazują jako mogą ukontentowanie kłaniając ſię niſko na wſzyſtkie ſtrony, i proſząc umarłych żeby pamiętali na nich przez cały rok; poczym przez trzy dni domow nie zamiatają żeby wznieceniem prochu nie uprzykrzyć ſię duſzom zmarłych w domu zoſtającym. Wyſtępki śmiercią karzą, ſkazanemu na śmierć na mieyſcu karania dają rzęſiſty obiad, ktòry złoczyńca je żadney

po

po ſobie nie pokazując trwogi naſtępującey śmierci, ktòra u nich z naymnieyſzą nieſławą jeſt wiſieć na ſzubienicy. *Chek* jeſt gł. gr. od pòłn: i wſch: z *Chiną*, od połud: morżem *Cochinchina*, od zach: Kròleſtwem *Laos*.

TURCHASTAN, *Turcheſtania*, kray Az: w *Tatarzech* na mil 80 wdłuż i wſzerz. Mieſzkańcy żyją łupieſtwem: gr. od pòłn: rz. *Jemba*, od wſch: *Kałmukami*, od połud: *Charaſim*, od zach: Caſpiiſkim morzem.

TURCHESTAN, M. gł. pomienionego kraju, i rez: zimowa Hana Tatarſkiego, nad potokiem.

TURCYA, albo Turecka ziemia, *Turcia*, Pań: w *Europie Azyi* i *Afryce*, na mil 800 od wſchodu do zachodu, á 700 od pòłn: do połud: Europeyſka dzieli ſię na pòłnocną i południową, pòłn: zamyka *Budziak*, *Bulgarią*, *Boſnią*, *Croacyą*, *Dalmacyą*, *Mołdawią*, i *Wołochi*: południowa *Grecyą*, w ktòrey *Albania*, *Archypelagu* wyſpy, *Epirus*, *Janna*, *Macedonia*, i *Morea*; Azyatycka zamyka *Diarbeck*, *Georgią*, *Natolią*, *Syrią* i *Turcomanią*. á według niektòrych i *Arabią*; w *Afryce* ma *Egypt*, nieco *Abiſſinii*, i nieco *Barbaryi*, wſpomnionych jednak Państw, części hołdują innym Panom, (obacz każdą z oſobna.) Ceſarz Turecki daje ſobie tytuł *bòg ziemſki, cień Boſkc, brat ſłońca i mieſiąca, dzielca koron*; po nim idzie Wielki Wezyr, naypierwſzy Miniſter. Turcy ſą trzezwi, mało jedzą, pròżnowaniem ſię bawią. i cieplic często zażywają, przeto niewſtrzemięźliwi, ale przyjemni, wſzyſcy za nauką Alkorana, ktò jeſt pomieſzana z Chrześciańſkiey i Zydowſkiey idą. naywyżſzy u nich Kapłan i prawa duchownego nauczyciel zowie ſię *Mufty*. *Carogrod* jeſt gł.

TURCOMANIA, kray Az: na wſchodniey ſtronie Ormiańſkiey, hołduje Turkom, á co na brzegu morza *Caſpium* w *Aſtarabat* i *Charaſſim*, hołduje Tatarom. lud idzie za nauką fałſzerza Machometa, bitny, rozbojem ſię bawi.

TURENNA, *Turenna*, Fr. m. w *Limoſin* niż: dawne z zamkiem przy granicy *Quercy*, o mil 4 od *Sarlat* i *Tulle*, 115 *Paryża*. Dł. 19. 15. ſz. 45. 8.

TURIN, *Taurinum*, al: *Augusta Taurinorum*, Mia: Wł. w *Piemonte*, rez: Krola Sardyńſkiego, z Arcybiſkupem fundowanym w R. 1515, Akademią założoną w R. 1405. Cittadellą opatrzona

ną

na czterma basztami, ma piękne ulice, pięknie ułożone domy, wspaniały pałac Kròlewski *Carignano*, rynek *S. Karola*, i *Collegium* Jezuickie, á nadewszystko naydroższe jest święte Zbawiciela prześcieradło w wspaniałey Kaplicy, ktòre wykładają podczas jakiey nieszczęśliwości. Dzieli się na stare i nowe, ozdobione przez Kròla *Wiktoryusza Amedeo*, i *Karola Emmanuela*, wytrzymało ròżne oblężenia, naychwalebnieysze w R. 1706, ktòrego Xiąże *de Orleans* odstąpić musiał zwyciężony od Kròla *Wiktoriusza* i X. *Eugeniusza*: Tu rodził się sławny Kardynał *Tournon*, tu w R. 1760 zawarty jest traktat graniczny między *Francyą* i *Sardynią*, mocą ktòrego nurtem rz. *Rhone* postanowione są granice. l. pod *Alpes* na żyżney ròwninie przy złączeniu rz. *Dora* z *Po*, o mil 90 od *Mediolanu*, 380 *Rzymu*, 450 *Paryża*. Dł. 25. *20*. sz. 44. *50*.

TURINGIA, *Thuringia*, Pr. i Landgrafstwo w cyr: *Saxonii* wyższey, na mil 30 wdłuż i wszerz obfita w zboże, owoce, lasy, i rzeki, hołduje Elektorowi Saskiemu, Moguncskiemu i innym mnieyszym Panom. *Erford* jest gł. gr. od pòłn: Xięstwem *Brunswickim* i *Anhalt*, od wsch: *Misnią*, od połud: *Franconią*, od zachodu *Hassya*.

TUGHOUT, mia: w *Belgium* w *Campin*, gł. dobr Domu *Nassau*.

TURSI, Mia: i X. Neap: w *Basilicata* ku morzu *Taranto*, hołduje Domowi *Doria*.

TUTUCURIA, Mia: Indyiskie na brzegu *Pescheria*, ludne z portem jednym na tym brzegu i z For: w bliskości Hollenderską.

TWEDAL, Pr. Szkocka na mil 9 wdłuż, 6 wszerz bardzo żyżna. *Peebles* jest gł.

TWER, X. Rossyiskie, miało dawniey udzielnych Xiążąt, ale w R. 1486 za Cara *Bazylewicza* przyłączone do tego Państwa: gr. od pòłn: Xięstwem *Nowogrodskim*, od wsch: *Rostowskim*, od połud: *Moskiewskim* i *Rzewa*, od zach: tymże i *Nowogrod*.

TWER, Mia: gł. pomienionego Xięstwa z zam: na pagòrku, przy złączeniu rz. *Wolga* i *Twera*, o mil 40 od *Moskwy*. Dł. 54. *20*. sz. 56. *36*.

TWY, Mia: Hisz: w *Gallicyi*, dawne z Biskupem Suff: *Compostella*, przy granicy Portug: na gòrze, nad rzeką *Minho*, o mil 25 od *Compostella*, 102 *Madrid*. Dł. 9. *23*. sz. 41. *54*.

TY-

TYKOCIN, Mia: Polskie w *Podlasiu*, z zam: bito tu dawniey pieniądze, nad rzeką *Narew*, o mil 9 od *Bielska*. Dł. 41. *25*. sz. 52. *50*.

V. V. V.

VABRES, *Vabrincum*, Fr. m. w *Rovergue*, z Biskupem fundowanym od *Jana XXII* Papieża w roku 1317 Sufraganem *Alby*, ktòry ma zaszczyt Hrabiego, nieludne, przy złączeniu dwòch potow wpadających w rzekę *Tarn*, o mil 13 od *Alby*, 150 *Paryża*. Dł. 20. *32*. sz. 43. *56*.

VADO, *Vada*, port Włoski na brzegu zach: Genueńskim, o milę od *Savona*.

VAISON, *Vasio*, Francuskie mia: w *Prouuence*, w Hrabstwie *Venaissin*, nikczemne, z Biskupem Sufraganem *Avignon*, ma zamek w bliskości gruzu dawnego *Venaissin* sławnego miasta w *Francyi*, hołduje Papieżowi. l. o mil 6 od *Oranges*, 10 *Avignon*. Dł. 22. *48*. sz. 44. *15*.

VALENçA de Minho Mia: i Hr. Portug: w Pr. *Etre-Douro e Minho*, na gr. *Gallicyi*, na gòrze niedaleko rzeki *Minho*, o milę od *Tuy*. Dł. 9 *20*. sz. 41. *52*.

VALENCE, M. Fr. w *Blaisois*, z zam: nad potokiem *Nahon*. Dł. 19. *16*. sz. 47. *10*.

VALENCE, Mia: Fr. w *Delfinacie* w *Valentinois*, dawne z Citadellą, Biskupem Suff: *Vienne*, i fundußem Kanoniczek *S. Augustyna*, opasane mocnym murem. były tu Synody w R. 373, w 584 i w 855. l. nad rz. *Rhone*, o mil 12 od *Viviers*, 16 *Vienne*, 125 *Paryża*. Dł. 22. *30*. sz. 44. *58*.

VALENCE, dwa Miasta Fr. jedno w *Languedoc* wyż: drugie w *Armagnac*.

VALENCE, al: Valencia, al: Valencya, *Valentia*, Kr. Hisz: na mil 66 wdłuż, 25 wszerz, nayludnieysze i nayżyżnieysze zwłaszcza w wino i owoce, ma zawsze wiosnę, nie wiele gòr nieżyżnych, ale mających kruszce złote, srebrne i hałun, ma wiele rzek: gr. od pòłn: z *Catalonią* i *Aragona*, od wsch: i południa śrzòdziemnym morzem, od zachodu *Castylią* nową.

VALENCIA, *Valentia*, Mia: gł. pomienioney Prowincyi *piękne* nazwane, nayhandlownieysze z Arcybiskupem fundowanym

nym

nym od *Jnnocencyusza VIII* w R. 1492, i Akademią w roku 1470, z wspaniałemi domami, między ktòremi przodkuje ratusz, a nayprzednieysza jest Katedra, ma znaki dawney wspaniałości; był tu Synod w R. 524: oyczyna *Alexandra VI*, *Kalixta III*, i *Ludwika Vives*. l, nad rzeką *Guadalaviar*, o milę od morza, przy ktòrym ma port o mil 44 od *Murcii*, 66 *Madrid*. Dł. 17. *30*. sz. 39. *30*.

VALENCIA, albo *Valencya de Alcantara*, Mia: Hisz: w *Extremadura*, z starym zam: wzięte przez Portug: w R. 1664, a przez Alliantow w R. 1705. l. przy gr. Portug: na skale, niedaleko rzeki *Savar*, o mil 6 od *Alcantara*, 15 *Badajos*. Dł. 11, *32*. sz. 39 *12*.

VALENCIENES, *Valentianæ* Mia: i Hr. w *Belgium*, gł. *Hannonii* Fr. dawne i mocne, wzmocnione z abrysu Pana *de Vauban* dawniey rez: Kròlow Francuskich, ma Cittadellę, fabrykę sukien i płocien, wziął go *Ludwik XIV* od Hiszpanow w R. 1677 i obwarowano mu dzierzenie traktatem *Nimega*. l. przerznięte rzeką *Schelda*, o mil 7 od *Chambray*, *Dovay* i *Mons*, 48 *Paryża*. Dł. 21. *44*. sz. 50. *21*.

VALENZA, Mia: Medyolańskie gł. w *Lomellina* brane i odbierane podczas rożnych woyn Włoskich, dziś hołduje Krolowi Sardyńskiemu mocą traktatu Utrechtskiego. l. nad rz. *Po*, przy gr. Monferatskiey, o mil 15 od *Casale*, 48 *Medyolanu*. Dł. 26. *15*. sz. 44. *58*.

VALERY (S.) *S. Valerii Fanum*, Mia: Francuskie w *Piccardii*, przy uściu rzeki *Some* niebespiecznym dla okrętow, o mil 4 od *Abeville*.

VALERY en Caux (S.) Fr. mia: w *Normandii* w *Caux*, z portem nad morzem *Manche*, o mil 6 od *Dieppe*, 12 *Roven*, 42 *Paryża*. Dł. 19. *21*. sz. 49. *52*.

VALESIA, Rzeczpospolita Włoska złączona z Szwaycarami, albo dolina na mil 34 wdłuż, dzieli się rzeką *Rhone* na wyższą i niższą obie żyżne we wszystko. *Valenses* niedawno wzięli zwyczay dla zapobieżenia mocy Panow, nazwany *Massa* albo ruszenie, kiedy z ktòrego są niekontenci, jeden z nich bierze drzewo z gałęziami, do ktòrego przybiwszy szpetną maszkarę, chodzi po ulicach, a tak każdy Malkontent wbija gwozdź na znak związku; nazbierawszy ten, co chodził, liczbę znaczną gwoździ wbija pomienione drzewo z maszkarą i gwoździami przed domem niełaskawego Pana, co ten obaczywszy musi uchodzić unikając zapalczywości ludu z tego kraju: gr. od pòłn: z Kantonem *Bern*, od wsch. gòrą *Furca*, od południa Xięstwem Mediolańskim i doliną *Aosta*, od zachodu *Sabaudią*, i Rzeczpospolitą Genewską.

VALETRE, Fr. w *Angoumois*, z zaszczytem Xięstwa i Par fundowanym w R. 1622 dla Xiążęcia *de Epernon* leży o mil 4 od *Angoulesme*.

VALKENBURG, ob: *Fauquemont*.

VALLADOLID, *Vallisoletum*, Mia: Hisz: w Krolestwie *Castilii* starey, gł. Xięstwa swego nazwiska dawne, wielkie, i piękne, z Biskupem fundowanym w R. 1595 Sufr: *Toledo*. i Akad: fundowaną od *Klemensa VI* w R. 1346, 1100 domow, 70 Klasztorow, z pięknemi Kościołami, dwa rynki, z ktòrych większy w pośrzòd miasta rowna się Krolewskiemu Paryskiemu, wiele pałacow, z ktorych przednieyszy ten, w ktorym mieszkiwał Krol, i drugi Hrabiego *Salinas*. l. na miłey rowninie nad rzeką *Esgueva* i *Pisuerga*, niedaleko rzeki *Douro*, o mil 21 od *Burgos*, 34 *Madrid*. Dł. 13. *34*. sz. 41. *44*.

VALLADOLID, Mia: Am. połn: w nowey Hisz: w Gubernii *Mechoacan*, drugie w nowey Hiszpanii w Starostwie *Nicaragua*. Trzecie w *Jucatan*, á czwarte w *Peru*.

VALOIS, *Valesium*, okolica i X. Fr. w Gubernii *Isle de France*, obfita w zboże i lasy, przyłączona do Francyi za *Filippa Augusta*, bywało w dzierzeniu Xiążąt Krwi Krolewskiey: gr. od połn: z okolicą *Soissons*, od wsch: *Champagne*, od połud: *Brye*, od zach: *Beauvoisis*.

VALOMBROSA, *Vallis Umbrosa*, klasztor Toskański sławny, gł. Kongregacyi Benedyktyńskiey postanowioney od *S. Jana Gualbert*. jedynastego wieku, o mil 18 od *Florencyi*.

VALONA, Miasto w *Albanii* wyż: z Arcybiskupem i portem wzięli go Wenetowie w R. 1690 i zburzywszy mury porzucili Turkom.

VALPARISS, Am: połud: mia: w *Chili*, z portem nad morzem *de Sud*. Dł. 305. *20*. sz. połud: 34. *19*.

VALS, *Vallum*, Fr. m. w *Vivarais*, ma źrzodła mineralne. l. o mil 5 od rzeki *Rhone*.

VALTELLINA, *Vallis Tellina*, dolina Grigionska pod *Alpes*, przy

przy wchodzie w *Włochy*, przy Hrabſtwie *Bormio*, przerznięta rzeką *Adda*. Dzieli ſię na pięć okolic, każda obiera ſobie Sędziego. Mieſzkańcy przy wielkich wolnościach ſą gorliwi Katolicy.

VALVERDE, *Vallis viridis*, mia: w *Extremadura*, przy granicy Portug: o mil 3 od *Badajos* i *Elvas*.

VALVERDE, *Vallis Viridis*, M. Am: połn: w *Peru* w Staroſtwie *Lima*, bogate z portem nad morzem *de Sud* nazwane od doliny zieleniejącey winogradem, na ktòrey leży. Dł. 298. *30*. ſz. połud: 14.

VAN, ob: *Adamar*.

VANDALIA, Xięſtwo Niem: w Xięſtwie *Meckelburg*. *Guſtrow* jeſt gł.

VANDON, *Vendocium*, Mia: Francuſkie w *Beauce*, gł. okolicy ſwego al: *Vendoſme* nazwiſka. wydało na świat wiele Kròlow Fr. ktòrych tu ciała odpoczywają w Kollegiacie *S. Jerzego:* wzięte przez Heretykow w R. 1562 ale *Henryk IV* odebrał w R. 1568. l. nad rzeką *Loir*, o mil 7 od *Blois*, 38 *Paryża*. Dł. 18. *43*. ſz. 47. *47*.

VANNES albo *Venetia*, Mia: Francuſkie w *Bretagne* niż: z Biſkupem Sufraganem *Tours*, Admiralſtwem i portem. l. o mil 2 od morza, do ktòrego ma ròw, 10 od *Blavet*, 22 *Rennes*, 102 *Paryża*. Dł. 14. *53*. ſz. 47. *39*.

V A

VANTADOUR, Xięſtwo Fr. w *Guienne* niż: w Gubernii *Limoſin*.

VAR, *Varus*, rz. granicząca między *Włochami* i *Francyą*, wychodzi z gòry *Cemelion* jedney z *Alpes*, ma uście kończące granicę Francuſką i Sardinſką w śrzòdziemne morze, niżey miaſta *Nice*.

VARADIN wielki, *Varadinum* Mia: w *Węgrzech* wyż: gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka z Cittadellą, i Biſkupem Sufr: *Colocza*, wzięte przez Turkow w R. 1660, ale Ceſarz odebrał w R. 1692. l. nad rz. *Kawres*, o mil 29 od *Temeſwar*. Dł. 40. *1*. ſz. 46. *53*.

VARADIN mały, mia: w *Węgrzech* wyż: w Hrabſtwie *Zemplin* nad rz. *Teiſs*.

VARADIN, Mia: Słowieńſkie gł. Hrabſtwa ſwego naz: mocne Domu Auſtryackiego. l. przy gr. *Stirii*, nad rzeką *Drau*, o mil 13 od *Zagrab*. Dł. 34. *40*. ſz. 46. *18*.

VARALLO, Wł. mia: w *Navarſkim*, ma ſławnę świątnicę.

VARAMBON, Mia: i Hr. Fr. w *Breſ-*

w *Breſſe*. nad rzeką *Ain*:

VARENDORF, Niem: mia: w cyr: *Weſtfalii*, w Biſkupſtwie *Münſter*, kluczem jeſt do tego Biſkupſtwa. l. nad *Embs*.

VARENNES, *Varenna*, Francuſkie mia: w *Bourbonois* na gòrze niedaleko rzeki *Allier*. Drugie m. Fr. w *Szampanii*.

VARN, Mia: Bulgarſkie Tureckie, znaczne, z Arcybiſkupem; w bliſkości tuteyſzey zginął pod czas bitwy *Władyſław* Kròl Węgierſki w R. 1444. l nad rz. *Varn*, niedaleko uścia w czarne morze o mil 50 od *Carogrodu*. Dł. 51. *30*. ſz. 40. *4*.

VASSY, *Vaſſiacum*, Mia: Fr. w *Champagne*, dawne: oyczyzna *Izaaka Jaquelot*. l. nad *Blaiſſe*, o mil 4 od *Joinville*, 46 *Paryża*. Dł. 22. *34*. ſz. 48. *30*.

VATAN, *Vatanum*, Fr. mia: w *Berry*, na nizinie o mil 3 od *Iſſoudun*.

VAUCOULEURS, *Valcoleriæ*, Fr. mia: w *Champagne* w *Baſſigni*, dawniey Xiążąt *Jonville*, wzięte w R. 1335 przez *Jana de Valois*, że było na przeſzkodzie, á przez *Karola V* przyłączone do Francyi na wieczność. z dawnemi wolnościami: ma w bliſkości wielkie kamienie położone w R. 1229 z roſkazu Ceſ: *Alber*: i *Filippa pięknego*, ktòrzy ſię na tym mieyſcu witali, i granice Państw ſwych poſtanowili. Tu rodzili ſię *Pucelle de Orleans*, w pobliſkiey wioſce *Domremy* nazwaney, i Ociec ſławnego Geografa *de Isle*. l. nad *Moſą*, między łąkami, o mil 3 od *Toul*, 60 *Paryża*. Dł. 23. *20*. ſz. 48. *33*.

VAUD, okolica Szwaycarſka w Kantonie *Bern*, od jeziora Geneweńſkiego do *Yverdun* i *Morat*, nayżyźnieyſza w *Szwaycaryi*. Mieſzkańcy ſą mocni, bitni, ſpoſobni ale leniwi do nauk.

VAUDEMONT, *Valdemontium*, Lotaryńſkie mia: w Hrabſtwie ſwego nazwiſka, z zamkiē i Kollegiatą. w ziemi nayżyźnieyſzey w *Lotaringii*, o mil 6 od *Nancy* i *Toul*. Dł. 23. *45*. ſz. 48. *26*.

UBEDA, Mia: Hiſz: w *Andalucyi*, znaczne z zam: w okolicy żyźney w zboże i wino, o mil 23 od *Granada*, 63 *Madrid*. Dł. *15*. *2*. ſz. *37*. *48*.

UBERLINGEN, *Uberlinga*, Niem: mia: Szwabſkie w Prowincyi *Furſtenberg* wolne, dawniey rezydencya Xiażąt Szwabſkich, nad jeziorem *Coſtantz*. o mil 4 od *Coſtantz*. Dł. 28. *50*. ſz. 47. *34*.

UCHIEN, *Uchiena* M. Chińſkie w Prowincyi *Nanking* al: *Nanquin*, handluje porcellaną, l. nad rzeką

Can, i jeziorem *Poyang*.

UCHIN, *Uchinum*, M. Chińſkie 3. gł. Pr. *Xantung* opaſane murem. w bliſkości była krwawa bitwa Chińczykow z Tatarami. l. nad rzeką *Gnei*, na ròwninie.

UDENHEIM, ob, *Filiſburg*.

UDINE, *Utina*, Mia: Włoſkie Weneckie gł. *Friuli*, piękne i znaczne, w zam: rezyduje Arcybiſk: poſtanowiony od *Benedykta XIV* w R. 1751 po znieſionym Patryarſzeńſtwie Aquileyſkim. l. na ròwninie, o mil 3 od *Friuli*, 22 *Wenecyi*. Dł. 30. *48*. ſz. 46. *12*.

VECHT, Niem: mia: w Biſk: *Münſter* mocne, przedał go Hrabia *de Lippe* w R. 1247 Biſkupowi Munſterſkiemu. l. nad rz. ſwego naz:

VEGGIA, al: *Veglia*, wyſep na morzu Weneckim, na brz. *Morlachia*, nayludnieyſzy, na mil 8 wdłuż, 3 wſzerz, obfity w dobre konie.

VEGLIA, mia: z portem zam: i Biſkupem. l. przy dwòch gòrach na pagòrku nad morzem, o mil 44 od *Wenecyi*. Dł. 32. *28*. ſz. 45. *10*.

VEIT, *S. Viti Fanum*, M. Niem: w cyr: Auſtr: w *Carintii*, mocne, na żyżney nizinie przy złączeniu rzek *Glan* i *Wunich*, o mil 3 od *Clagenfurt*, 55 *Wiednia*. Dł. 37. *50*. ſz. 46, *56*.

VEIT (S.) Wł. mia: w *Iſtrii* z zam: na gòrze, niedaleko morza Weneckiego, na ktòrym ma port, hołduje Domowi Auſtryackiemu, o mil 15 od *Capo d'Iſtria*. Dł. 32. *22*. ſz. 45. *25*.

VELAY, *Velauni*, okolica Fr. w Gubernii *Languedoc*, pełna gòr okrytych przez większą część roku śniegiem, obfita w bydło, ma właſne rządy pod Prezydencyą Biſkupa: gr. od pòłn: z *Foreſt* al: *Forez*, od wſch: *Vivarais* al: *Vivaretz*, od połud: *Gevaudan*, od zachodu *Auvergne*.

VELDENTZ, Niem: mia: w cyr: *Renu* niz: gł. Hrabſtwa Elektora *Palatina*, między Arcybiſkupſtwem Trevirſkim. l. nie daleko rzeki *Moſel*, o mil 2 od *Trarbach*. Dł. 24. *38*. ſz. 49. *52*.

VELETRI, *Velitræ*. M. Wł. w *Campagna di Roma*, rezydencya Biſkupa Oſtieńſkiego, z pięknym ratuſzem i fontanami. była tu bitwa w R. 1744 między Auſtryakami i Hiſzpanami. l. na gòrze, o mil 15 od morza, 20 *Rzymu*. Dł. 30. 27. ſz. 41. 42.

VELEZ-de-Gomere, M. Afr: w Pańſtwie Marokańſkim w Kr. *Fez*, w Prowincyi *Erif*, z portē i zam: w ktòrym mieſzka Gubernator. l: między dwiema gòrami na śrzòdziemnym morzem, o mil

40

40 od *Malaga*. Dł. 13. *35*.

VELEZ-Malaga, *Hexi*, Mia: Hiſz: w Kr. *Granada*, z zamkiem na nizinie, niedaleko morza, o mil 5 od *Malaga*, 21 *Granada*. Dł. 13. *54*. ſz. 46, *28*.

VENAFRO, Mia: i X. Neap: w *Terra di Lavoro*, z Biſkupem Sufraganem *Capoa*, niedaleko od *Volturno*. Dł. 31, *45*. ſz. 41. *32*.

VENAISIN, *Vedaſcenſis Comitatus*, Hr. Papieſkie między *Provence*, *Delfinat*, rzekami *Durance* i *Rhone*. uſtapił go *Filip Odważny* w R. 1272 *Grzegorzowi X*. Papiezowi.

UENANT (S.) *S. Venantii Fanum*, Mia: Fr. w *Artois* mocne. l. między rozlewającemi potokami *Garbeck* i *Robeck*, na granicy *Flandrii*, o mil 11 od *Dunkerke*.

VENASQUE, *Benaſca*, Mia: Hiſz: w Kr. *Aragona* z zam: nad rzeką.

VENCE, *Vinchium*, Mia: Fr. w *Provence*, dawne z Biſkupem Sufr: *Embrun*, o mil 3 od morza i *Grace*, 173 *Paryża*.

VENCHEU, Miaſto Chińſkie 11. gł. Pr. *Chekiang*, z portem nad rz. *Jungkia*, ma pod ſobą 5 miaſt. Dł. 129. *40*. ſz. 27. *38*.

VENDOSME: okolica Franciſka w *Beauce*, dzieli ſię na wyż: i niż: *Vandon* jeſt gł. gr. od pòłn:

z *Perche*, od wſch: *Blaiſois*, od połud: *Touraine*, od zachodu *Maine*.

VENERIA, pałac dla rozrywki Kròla Sardyńſkiego: bili go Francuzi w R. 1693. l. między rzekami *Po*, *Stura* i *Dora*, o mil 3 od *Turin*.

VENEZUELA. Pr. Am: połud: nad morzem ſwego naz: na milę wdłuż, obfita w zboże, ktòre często po dwakroć na rok zbierają, paſtwiſka i kruſzce złote. *Maracaiba* jeſt gł. i hołduje Hiſz:

VENL, *Venloa*, Mia: Prowincyi ſprzymierzonych w *Geldrii*, w kwaterze *Ruremund*, mocne, dawniey anſeatyczne, ale przyſtawſzy do *Karola V*, przez tegoż podbite jeſt w R. 1543. ſprzymierzeni wzięli go Hiſzpanom w R. 1568, odebrał *Alexander Farneſiuſz* w R. 1568, Xiąże *Maurycy* muſiał uwolnić od oblężenia w R. 1606, ale potym wziął w R. 1632 Xiąże *de Oranges*: powròciło pod moc Hiſz: w R. 1637 i w 1702, ale Prowincye ſprzymierzone znowu go podbiły. Na tey fortecy naypierwiey po wynalezieniu probowano bomb. l. nad rz. *Moſa*, o mil 2 od *Geldru*, 6 *Ruremund*. Dł. 23. *40*. ſz. 51. *25*.

VENOSA, *Venuſia*, M. Neap: w Ba-

w *Basilicata*, z Biſkupem Sufraganem *Aceronſkim*, oyczyzna *Horaciuſza Poety*, pod Appeninami na rowninie żyżney, o mil 15 od *Acerenza*, 100 *Neapol.* Dł. 33. *32.* ſz. 40. *58.*

VENTADOUR, Fr. m. z zaſzczytem Xięſtwa i Par fundowanym w R. 1589.

VENTIMILIA, *Ventimilium*, Genueńſkie mia: z portem i miernie obronnym zam: nad morzem śrzodziemnym, o mil 9 od *Monaco*, 90 *Genuy*. Dł. 25. *14.* ſz. 43. *48.*

VERA, *Virgi*, M. Hiſzpańſkie w Krolestwie *Granada*, z Biſkupem Sufr: *Granada*, na granicy Krolestwa *Murcia*, nad morzem, o mil 14 od *Almerii.* Dł. 16. *22.* ſz. 36. *42.*

VERA Cruz, *Vera Crux*, M. Am. połn: w nowey Hiſz: z portem, zrabowane przez Francuzow w R. 1683. l. nad cieśniną *Mexico.* Dł. 295. *6.* ſz. 19. *10.*

VERA Paz, *Vera Pax*, Pr. Am. w nowey Hiſz: na mil 35 wdłuż, i tyleż wſzerz, ma wyſokie gory, i laſy, przerznięta rzekami: gr. od połn: z *Jucatan*, od wſch: *Honduras* i *Guatimala*, od połud: *Soconuſe*, od zach: *Chiapa.*

VERAQUA, Pr: Am: w nowey Hiſz: na mil 50 od wſch: do zach: wdłuż, 24 od połn: do połud: wſzerz, ſkaliſta. ma kruſzce złote; doſzedł jey *Columbus* w R. 1502. *Conception* jeſt gł. l. ponad morżem *de Nort*, między *Caſtarica* i *Panama.*

VERCELLI, *Vercellæ*, Miaſto Wł. w *Piemonte*. gł. Powiatu ſwego naz: z Biſkupem Sufr: *Mediolańſkim*. z wſpaniałym ratuſzem, pałacem Gubernatorſkim, i ſzpitalem; wzięte przez Francuzow w R. 1704, á odebrane przez Aliantow w R. 1706. l. nad rzeką *Seſia*, o mil 12 od *Caſale*, 45 *Turin.* Dł. 26. ſz. 45. *31.*

VERDEN. ob: *Ferden.*

VERDUN, *Verodunum*, Mia: Francuſkie dawne, ludne, mocne, gł. Powiatu ſwego naz: z Biſkupem, ktory ſię zowie Hrabią *Verduńſkim*, i Xiążęciem S. P. R. Sufraganem *Trevirſkim*, z mocnym zam: potrzebnym na granice *Szampańſkie*, i nad rz. *Moſa*, o mil 12 od *Metz*, 17 *Luxemburg*, 55 *Paryża.* Dł. 23. 2. ſz. 49. *9.*

UERDUNSKI Powiat okrążony jeſt Xięſtwem *Lotaryńſkim*, od zach: tylko ma *Szampanią.*

VERDUN, Fr. mia: i X. w *Bourgogne*, przy złączeniu rzek *Saone* i *Doux*. Dł. 22. *32.* ſz. 46. *52.*

VERDUN, Fr. mia: w *Armagnac*, nad rzeką *Garomne.*

VERMANDOIS, *Veromandus ager*, Powiat, Xięſtwo i Par, Fr. w *Piccardii*, obfity w zboże i len, *S. Quintin* jeſt gł. a mia: *Vermand* daje nazwiſko: gr. od połn: z *Cambreſis*, od wſch: *Tiererke*, od połud: *Noyonnois*, od zachodu *Santerre.*

VERMANTON, Fr. mia: w *Bourgogne*, w *Auxois* nad rz. *Cur*, o mil 4 od *Auxerre.*

VERMEI, ob: Czerwone morze.

VERMELAND, *Vermelandia* Pr. Szwedzka, na mil 40 wdłuż, 20 wſzerz, ma jeziora i bagna. *Filipſtad* jeſt gł. gr. od połn: z *Dalecarl*, od wſch: *Weſtmanią* i *Nericią*: od połud: jeziorem *Waner*, od zach: *Norwegią.*

VERNEVIL, *Vernolium*, Mia: Fr. w *Normandyi*, w Dyec: *Eureux*, ſławne z bitwy w R. 1424. l. przy granicy *Perche*, nad rzeką *Aure*, o mil 9 od *Eureux*, 26 *Paryża.* Dł. 18. *35.* ſz. 48. *44.*

VERNEVIL, mia: w *Isle de France*, w okolicy *Senlis*, z zaſaczytem Xięſtwa i Par od roku 1652, nad rzeką *Oiſe*. Drugie w *Bourbonois*, o mil 6 od *Moulins.*

VERNON, *Vernonium*, M. Fr. w *Normandii* w Dyec: *Eureux*, znaczne z zam: i mocną przy moſcie nad rz. *Seyne* wieżą, o mil 4 od *Eureux*, 15 *Paryża.* Dł. 19. 7. ſz. 49. *6.*

VEROLI, *Verole*, Mia: Włoſkie Papieſkie w *Campagna di Roma*, z Biſkupem nad rz. *Coſa*, przy *Appeninie* i przy gr. Krolestwa Neapolitańſkiego. Dł. 31. *4.* ſz. 41. *40.*

VERONA, Mia: Wł. Weneckie, gł. Powiatu ſwego nazwiſka z trzema zamkami, Biſkupē Sufr: *Udine*, i Akademią, ma wiele znakow dawney wſpaniałości; tu rodzili ſię *Catullus*, *Vitruvius*, *Plinius* dawny, *Paweł Veronſki* i *Maffei*. l. na gorze przerznięte rzeką *Adige*, na ktorey ma trzy moſty. o mil 24 od *Mantui* 80 *Wenecyi.* Dł. 45. *24.* ſz. 45. *24.*

VERONSKI Powiat jeſt na mil 45 wdłuż, 35 wſzerz, obfity w bydło, wino, oliwę, owoce: gr. od połn: *Trydentſkim*, od wſch: *Vicenſkim*, od połud *Breſciano.*

VERSAILLES, ob: *Werſal.*

VERUA, *Veruca*. M. Wł. w *Piemonte*, w Hrab: *Aſti*. miano go za niedobyte, aż wzięli go Francuzi w R. 1705. Gubernator tuteyſzy widząc że ſię utrzymać niemoże, wyſadził minami mury i dopiero kapitulował ſię, á w R. 1706 powrociło pod Krola Sardyń-

dyńſkiego. l. na gòrze, niedaleko rzeki *Po*, między *Caſale* i *Turin*. Dł. 25. *41*. ſz. 45. *3*.

VERVICK, mia: w *Flandrii*, w Kaſztelanii *Jpres*, nadpſowane przez woyny.

VERVINS, *Verbinum*, Fr. m. i Kaſztelania w *Piccardii*, ſławne z zawartego tu traktatu między *Henrykiem IV* Francuſkim, i *Filippem II* Hiſzpańſkim Królami w R. 1598, o mil 42 od *Paryża*. Dł. 21. *34*. ſz. 49. *50*.

VESELIZE, *Veſeliacum*, mia: w *Lotaringii*, gł. Hrabſtwa *Vaudemont*, nad rzeką *Brenon*, o mil 6 od *Nancy*, 65 *Paryża*.

VESLI, *Villicum*, Fr. mia: w *Jsle de France*, nad *Aiſne*, o mil 4 od *Soiſſons*.

VESOUL, *Veſulium*, Fr. mia: w *Franche Comtè*, w okolicy *Amont*, z Collegium Jezuickim, nadpſowane przez woyny. l. pod gòrą *Veſoul*, o mil 9 od *Beſançon*, 80 *Paryża*.

VESPRIN, *Veſprinum*, Miaſto w *Węgrzech* wyż: gł. Hr. ſwego nazwiſka, z zamkiem ludne i mocne z Biſkupē Kanclerzem, i Koronatorem Królowey Węgierſkiey, a Sufraganem *Strigońſk m.* wzięte przez Hrabiego *Tek i* w R. 1683, i tegoż odebrane przez *Meres*. l. nad jeziorem *Balaton*, nad rzeką *Sarwis*, o mil 5 od *Alba Real*, 40 *Wiednia*. Dł. 36. *2*. ſz. 47. *14*.

VEVAY, *Vibiſcum*, M. Szwaycarſkie w *Romand*, w Kantonie *Bern*, piękne, nad jeziorem Geneveńſkim, o mil 15 od *Bern*. Dł. 24. *47*, ſz. 46. *30*.

VEXIN, ob: *Beſſin*.

VEZELAY, *Vezeliacum*, Mia: Fr. w *Nivernois*, które opanowawſzy Lutrzy w R. 1571 przymuſili *Sanſaka* do uwolnienia go od obleżenia: Oyczyzna *Teodora Beza*. l. na gòrze o mil 8 od *Auxerre*, 47 *Paryża*.

UGENTO, *Uxentum*, Neap: mia: w ziemi *Otranto*, z Biſkupem Sufr: Otrantſkim: o mil 15 od *Gallipoli*, 25 *Otranto*. Dł. 35. *53*. ſz. 40. *18*.

UGOCZ, *Ugoza*, Mia: w *Węgrzech* wyż: gł. Hr. ſwego nazwiſka, nad potokiem wpadającym w rzekę *Neiſs*, o mil 20 od *Zatmar*. Dł. 41. *30*. ſz. 48. *28*.

VIADANA, Wł. Mia: w *Mantuańſk m.* nad rz. *Po*. Dł. 28. *1*. ſz. 44. *56*.

VIANA, *Vitelliana* M. Hiſz: w *Navara* gł. Pr. ſwego naz: dawniey Królewicow Pierworodnych *Navarſkich*. l. nad rz. *Ebro*, o mil 8 od *Calahorra*, 13 *Pamplona*. Dł. 15. *33*. ſz. 42. *30*.

VI-

VIANA, *Mirtilum* Portug: mia: w *Alentei* z zam: o mil 4 od *Evora*.

VIANA-de-Foz-de-Lima, M. Portug: w Prowincyi *AntreDouro e Minho*, znaczne i mocne, z dobrym portem przy zam. l. przy uściu rz. *Lima*, o mil 3 od *Caminha*, 6 *Braga*. Dł. 9. *13*. ſz. 41. *34*.

VIANDEN. M. w *Luxemburg* Fr. gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka, ma zamek na ſkale z garnizonem, dzieli ſię przerznięte rzeką *Our* na ſtare i nowe, o mil 9 od *Luxemburg* i *Trevir*. Dł. 23. *48*. ſz. 49. *58*.

VIANEN, M. Holl: z wielkim zamkiem, wzięte przez Fracuzow i zburzone w R. 1672. l. nad *Leck*, przy gr. *Utrechtſkiey*. Dł. 22. *35*. ſz. 52. *2*.

VIAREGGIO, *Viaregium*, Wł. mia: w Rzeczypoſpolitey *Luca* z jedynym w tey Rp. Portem.

VIC, *Vicus*, Mia: Fr. nad rz. *Seille*, o milę od *Marſal*, 5 *Nancy*, 79 *Paryża*.

VIC, Mia: Fr. w *Armagnac* niż: nad rz. *Douſe*, od ktòrego wziął zaſzczyt Hrabiow Dom *Foſenſak*.

VIC, Miaſto Hiſz: w *Catalonii*, z Biſkupem Sufr: *Tarragona*, gdyby nie poddało ſię *Karolowi III*, byłoby w lepſzym ſtanie. l. na żyżney ròwninie nad potokiem wpadającym w *Ter*, o mil 11 od *Barcellona*, 106 *Madrid*. Dł. 19. *54*. ſz. 41. *52*.

VICEGRAD, *Vetus Salina*, M. w *Węgrzech* niz: mocne, ma na ſkale zam: wzięte przez Turkow w R. 1605, i odebrane przez Xiążęcia Lotaryńſkiego w R. 1684. l. nad *Dunajem*. Dł. 36. *48*. ſz. 47. *38*.

VICENCYA, al: Vicenza, *Vicentia*, Mia: Wł. gł. w *Vicentino*, dawne z Biſkupem Sufr: *Udine*, Akademią, pięknemi Kościołami, rynkami, i pałacami: Oyczyzna *S. Kajetana*, *Jędrzeja Palladio* i *Antoniego Godis*. l. w okolicy żyżney o mil 25 od *Padwy* 45 *Wenecyi*.

VICENTINO, Powiat Włoſki na mil 47 wdłuż, 35 wſzerz, obfity w wino, morwy, ktòrym żyją robaczki toczące jedwab, i kamienie podobne marmurom, ma mieſzkań: na 160,000 przyjemnych, ale mſciwych: gr. od półn: z *Trentino*, od wſch: *Treviſiano*, od połud: *Padewſkim*, od zach: *Veroneńſkim*.

VICHI, *Vichium*, Fr. mia: w *Bourbonois*, ma wody mineralne. l. nad *Allier*.

VICO-di-Sorrento, *Vicus Æquenſis*, Neapolitańſkie mia: w *Terra di Lavoro*, z Biſkupem Sufraganem *Sorrento*, założone od

Ka-

Karola II Krola Neap: na gruzie dawney *Æqua*, zruynowane przez większą część trzęsieniem ziemi od R, 1694. l. niedaleko morza.

VIDERVALDEN; ob: *Valesa*.

VIENNE, *Vienna Allobrogum*, Mia: Fr. w Delfinacie niż: w *Viennois*, dawne, z dawnym Arcybiskupem który ma zaszczyt Primasa *Francyi*, ktorego Katedra Gocką ale piękną Architekturą robiona, z kapitułą *S. Piotra*, do ktorey sama Szlachta wchodzi. l. nad rzeką *Rhone*, o mil 6 od *Lyon*, 29 *Geneva*, 106 *Paryża*. Dł. 22. *32*. sz. 45. *32*.

VIENNOIS, Pr. Fr. w *Delfinacie*, niż: gr. od połn: z *Bresse* i *Bugey*, od wsch: *Sabaudą*, od połud: *Valentinois*, od zachodu rzeką *Rhone*.

VIERZON, *Virsio*, Mia: Fr. w *Berry*, z Opactwē, w pięknym położeniu między rzeką *Cher* i *Evre*, o mil 7 od *Bourges* 40 *Paryża*. Dł. 19. *43*. sz. 47. *12*.

VIESTE, *Apenestæ*, Mia: Neap: w *Capitanata*, nędzne, z Biskupem Sufr: *Manfredońskim*. l. pod gorą *Gargan* nad morzem Weneckim, o mil 3 od *Manfredonii*, 148 *Neapol*. Dł. 41. *58*. sz. 33. *58*.

VIGEVANO, *Viglebanum*, Wł. mia: w *Mediolańskim*, gł. Pr. swego nazwiska z Biskupem od roku 1030 Sufr: *Mediolańskim*, i zam: l. niedaleko od *Tesino*. Dł. *26*. *24*. sz. 45. *18*.

VIGO, *Vigum*, Mia: Hisz: w *Gallicyi*, z zam: i portem przy ktorym flotta Ang: w R. 1702 zbiła Hisz: i pogrążyła okręty idące z *Mexico*. l. nad *Oceanem*, o mil 102 od *Madrid*. Dł. 9. 14, sz. 42. *3*.

VILAINE, *Vindana*, rz. Fr. wychodzi z *Maine*, niedaleko *Ernee*, wpada w morze naprzeciw wyspu *Mai*.

VILDA, ob: *Wilno*.

VILLA-de-Condè, *Adobriga*, Mia: Portug: w *Entre Douro e Minho*, z małym portem przy uściu rz. *Av*, o mil 4 od *Barcelos*, 7 *Porto*. Dł. 9. 22. sz. 41. *12*.

VILLA-FLOR, Mia: Portug: w Pr. *Tra-los-Montes* przy gorze niedaleko od *Mirandela*.

VILLA-FRANCA albo *Ville Franche*, Mia: Wł. Krola Sardyńskiego w Hrabstwie *Nice* al: *Nizza*, z zam: i portem, często brane i odbierane. l. pod gorą nad śrzodziemnym morzem, o mil 3 od *Nice* 6 *Monaco*. Dł. 23. *3*. sz. 43. *43*.

VILLA-Franca de Panades, *Carthago vetus*. Mia: Hisz: w *Catalonii*, gł. swey okolicy, niedaleko

ko śrzodziemnego morza, o mil 9 od *Taragona*, 10 *Barcellona*. Dł. 19. *20*. sz. 41. *20*.

VILLA Hermosa, Mia: i X. Hisz: w Krolestwie *Valencya*, o mil 20 od *Valencyi*. Dł. 17. *20*. sz. 40. *20*.

VILLA de Mosa, Mia: Am. połn: w Hisz: nowey, w Gubernii *Tabasco*, o mil 12 od morza.

VILLA Nova, Mia: Portug: w Pr. *Entre-Douro-e-Minho*, ma kilka zam: na przeciw Mia: *Porto*, do ktorego należy.

VILLA-Real, *Villa Regalis*, M. i Marchia Portug: w Pr. *Tra-los-Montes*, przy złączeniu rzek *Ribera* i *Corgo*, o mil 6 od *Lamega*, 18 *Braga*. Dł. 10. *33*. sz. 41. *15*.

VILLA-de-REY, *Villa Regis*, Hisz: mia. w *Extremadura*; wzięte przez Alliantow w R. 1706. l. przy gr. Portug: nad rz. *Guadiana*, o mil 7 od *Badajos*. Dł. 11. *40*. sz. 36. *53*.

VILLA RICA, *Villa Dives*, M. Am. połud: w *Chili*, nad jeziorem *Malabauquen*, o mil 16 od *Imperial*, 25 morza *de Sud*. Dł. 308. *10*. sz. połud: 39. *35*.

VILLA-Viciosa, *Villavitiosa*, Mia: i Marchia Portug: w *Alentei*, mocne z starym zam: i pałacem, w ktorym mieszkał Xiąże *de Bragança*. wytrzymało sławne oblężenie Hisz: w R. 1667. ktore było przyczyną bitwy *de Montes Claros*, po ktorey Korona Portugalska dostała się Domowi Xiążąt *de Bragança* dziś panującemu. l. w okolicy bardzo żyżney nad rz. *Guadiana*, o mil 7 od *Elvas*, 33 *Lisbony*. Dł. 10. *55*. sz. 38. *38*.

VILLAC, *Villacum*, Mia: Niemieckie w cyr: Austryackim, w *Carintii* wyższey, hołduje Biskupowi Bambergskiemu. l. przy źrzodłach mineralnych, między wysokiemi gorami nad rz. *Drava*, o mil 8 od *Clagenfurt*. Dł. 31. *24*. sz. 46. *50*.

VILLALPANDA, Hisz: mia: w Krolestwie *Leon* z Arsenałem i pałacem Woyskiego Castilskiego, o mil 5 od *Toro*.

VILLE-Franche, Mia: Fr. gł. *Beaujolois*, piękne z Akademią założoną od *Huberta IV*, opasane murem, nad potokiem *Morgon* wpadającym w rzekę *Saone*, o mil 5 od *Benjen*, 7 *Lyon*, 93 *Paryża*, Dł. 22. *23*. sz. 45. *59*.

VILLE-Franche, Mia: Francuskie w *Roussillon*, założone od *Gulelma Ragimunda* w R. 1092, pod Pireneyskiemi gorami nad rz. *Tet*, naprzeciw zam: z drugiey strony od *Ludwika XIV* wystawionego między gorami, z ktorych

rych w jedney jeſt oſobliwſza jaſkinia: o mil 10 od *Perpignan*, 179 *Paryża*.

VILLE Franche, Mia: Fr. gł. *Rovergue* niż: handluje płòtnem. l. nad *Aveirou*, o mil 7 od *Rhodes*, 128 *Paryża*. Dł. 19. *48*. ſz. 44. *24*. Tegoż nazwiſka Miaſto Fr. w *Bourbonois*. Drugie w *Argonne*, nad rz. *Moſa*. Trzecie w *Languedoc* wyż: w Dyec: *Albi*. Jnne w Dyec: *Touloufe*. Jnne w *Rovergue*, nad potokiem *Dardon*.

VILLE-Neuve, *Villa nova*, wiele Francuſkich miaſteczek w *Jſle de France*, nad rz. *Seyne*; w *Languedoc* niż: w Dyec: *Beſiers*; w *Agenois* nad rz. *Lot*. w *Champagne*, w Dyec: *Sens*, w *Languedoc* niż: w Dyec: *Uſez*; nad rz. *Rhone*.

VILLENA, *Begerra*, Miaſto i Marchia Hiſz: w Kròleſtwie *Murcia*, dawne przy granicy nowey *Caſtylii*, o mil 22 od *Murcii*, 70 *Madrid*. Dł. 17. *6*. ſz. 38. *40*.

VILLERS-Cotteretz, *Villeriœ ad Cottiam*, Mia: w *Jſle de France*, z Opactwem i zam: wyſtawionym przez Xiążęcia *Valois*. leży w gaju *Retz*, o mil 5 od *Compiegne* i *Soiſſons*.

VILLINGEN, *Villinga*, Mia: Niem: w czarnym leſie obmurowane, między zdrojewiſkami rz. *Dunaju* i *Necker*. hołduje Domowi Auſtryackiemu.

VILVORDEN, M. Brabantſkie w Kwaterze *Bruxelles*, nad rowem idącym do *Anvers*, o mil 2 od *Bruxelles*. Dł. 23. *1*. ſz. 50. *56*.

VINCENNES, zamek i zwierzyniec Krolewſki w *Jſle de France*, o milę od *Paryża*, w ktòrym czaſem zamykają niewolnikow.

VINCENT (S.) wyſep Am. połn: jeden z *Antille* okrągły na mil 8 diametru mający, nayludnieyſzy między *Caraibes*: ſą tu Fr. ktòrzy ſieją tabakę *S. Vincent* nazwaną. l. na południe wyſpu *S. Lucia*.

VINCENTE (S.) gòra na mòrze wydana, przy końcu Portugalii, Kròleſtwa *Algarvii* i *Europy*.

VINCENTE (S.) M. Hiſz: w *Caſtilii* ſtarey, w Hrab: *Rioxa*, z zam: na pagòrku, niedaleko rzeki *Ebro*, o mil 55 od *Madrid*. Dł. 15. *15*. ſz. 42. *30*.

VINCENTE (S.) Pr. Am. połud: w *Braſilii* z portem nad morzem *de Sud*: gr. od pòłnocy z Rzeczpoſpolitą *S. Pawła*, i Staroſtwem *de Rio Raneiro*, od wſch: tąż i morzem, od połud: i zach: *Braſilią*. Dł. 334. *30*. ſz. 24. *15*.

VIRE, *Viria*, M. Fr. w *Normandii* w okolicy *Caen*, znaczne, z fabrykami ſukien, nad rz. *Vire*,

re, o mil 8 od *S. Lo*, 13 *Caen*, 60 *Paryża*.

VIRGINIA, kray Am: połn: w zdrowym powietrzu dla Anglikow, ktòrym hołduje, żyżny w tytun. Dzieli ſię na pòłnocną i połud: Mieſzkań: co ſą rodowici czczą wſzyſtko to, czego ſię boją, á naybardziey diabła, ktòremu ofiarują tłuſtość bydlęcą, i tytun; wierzą jednak że jeſt Bòg Stworzyciel świata: chodzą nadzy, malują rożnemi farbami twarzy, i na plecach herby Pana pod ktòrym zoſtają. doſzedł go *Ricard Greenvil* Angielczyk w R. 1585, a w R. 1703 rachowano pod poſłuſzeńſtwem Angielſkim zoſtających mieſzkańcow, więcey jak 60606, a 9500 wòyſka dla obrony kraju: graniczy od pòłn: Prowincyą *Mariland*, od wſchodu morzem *de Nort*. od południa *Carolina*, od zach: *Lovifianą*. Sz. od 33. *36*. do 37. *39*.

VIRTON, *Virtonium*, mia: w *Belgium* Francuſkim, w *Luxemburg*, przy granicy Lotaryńſkiey, o mil 4 od *Montmedi*, 9 *Luxemburg*. Dł. 23. *12*. ſz. 49. *50*.

VISAPOUR, *Viſapora*, Kròleſtwo Az. hołdujące *Mogolowi*, na zach: rzeki *Ganges*, i miaſto mocne i bogate z pałacem wielkim Krolewſkim nad rz. *Mindoux*. Dł. 94. ſz. 17. *30*.

VISEU, Mia: Portug: w Pr. *Beira*, z Biſkupem Sufr: *Braga*; ma grob z napiſem: *Hic jacet Rodericus Gothorum Rex ultimus*.

VITERBO, *Viterbum*, Miaſto Wł. Papieſkie, gł. *Patrimonium S. Piotra*, założone od *Dezyderiuſza oſtatniego* Krola Longobardow koło R. 792, z Biſkupē fundowanym w R. 1192, wſpaniałemi Kościołami, pałacami i fontanami. l. w okolicy obfitey w wino i w wſzyſtkie potrzeby, pod gòrą niedaleko źrzòdła wody tak gorącey, że w krotkim czaſie można w niey uwarzyć potrawy, o mil 25 od *Narni* i *Orvieto*, 45 *Rzymu*. Dł. 29. *45*. ſz. 42. *25*.

VITTORIA, *Victoria*, M. Hiſz: w *Biſcayi*, w Prowincyi *Alava*, znaczne i piękne, z ulicami wyſadzonemi drzewkami. l. na ròwninie, o mil 13 od *Bilbao*, 16 *Toloſa*, 62 *Madrid*. Dł. 14. *43*. ſz. 42. *52*.

VITRE, *Vitreum*, Mia: i Baronia w *Bretagne*, gł. Pr. ſwego naz: znaczne, handluje płòtnem, rękawiczkami, i pączochami nicianemi. l. nad *Vilaine*, o mil 8 od *Rennes*, 63 *Paryża*. Dł. 16. *22*. ſz. 48. *6*.

VITRY, *Victoriacum Francicum*, Mia: Fr. nayludnieyſze w *Champagne*, wyſtawione od *Franciſzka I.*

od ktòrego bierze nazwiſko; domow ma więcey drewnianych. l. nad rz. *Marne*, z trzema moſtami, o mil 6 od *Chalons*, 11 *Bar-le-Duc*, 38 *Paryża*. Dł. 22. *18*. ſz. 48. *40*.

VIVARAIS, albo Vivaretz, *Helvii*, Pr. Fr. w *Languedoc*, na mil 26 wdłuż, 16 wſzerz, dzieli ſię na *wyżſzą* i *niżſzą*: gr. od pòłnocy z *Lyonnois*, od wſch: rzeką *Rhone* przerznięta od *Delfinatu*, od połud: Dyec: *Uſez*, od zach: *Gevaudan* i *Velay*.

VIVIERS, *Vivarium*, Mia: gł. pomienioney Prowincyi z Biſkupem Sufr: *Vienne*, ktòry rezyduje w *S. Andeol*. l. między przykremi gòrami, niedaleko rzeki *Rhone*, o mil 10 od *Oranges*, 132 *Paryża*. Dł. 21. *22*. ſz. 44. *28*.

VIZ, albo Vizza, *Bizia*, Mia: Eur: Tureckie w *Romanii*, z Arcybiſkupem: leży pod gòrą przy zdrojewiſku rzeki *Gliciner*.

UKERMUNDA, Mia: Pomerańſkie, z mocnym zamkiem nad *Graſſe-Haff*, przy uściu rz. *Uker*. Dł. 32. *2*. ſz. 53. *54*.

UKRAINA, kray Eur: bardzo żyżny, nazwany od Polakow ziemią mlekiem i miodem płynącą, ale przez woyny ſpuſztoſzony. Mieſzkańcy ſą Kozacy, hołduje większa część Moſkwie, mnieyſza Polſzcze: gr. od pòłn: *Polſką i Moſkwą*, od wſch: *Moſkwą*, od połud: *Tatarami Oczakowſkiemi*, od zachodu *Poleſiem* Kiowſkim.

ULA, Mia: Az. w *Tatarzech* Chińſkich, dawniey rez. Krolewſka. Dł. 141. *40*. ſz. 44.

ULCAMA, Kr. Afr: na brz. *Guinea*, między *Arder* i *Benin*, ztąd wychodzą niewolnicy. Mieſzkańcy ſą Machometani, obrzezują tak męſką jako i niewieścią płeć.

ULM, Mia: Szwabſkie wolne, wielkie, ludne, bogate, bardzo mocne i handlowne, z pięknym ratuſzem, Kościołem Nayświętſzey Panny, wielką czworograniaſtą wieżą, i na niey z uſtawiczną ſtrażą, dla wiedzenia co ſię okolicznie dzieje. Mieſzkańcy ſą Proteſtanci: wzięte przez Xiążęcia Bavarſkiego w R. 1702, ale w R. 1704 wybiło ſię. l. przy uściu rzek *Blau*, *Jllet* i *Loret*, w *Dunay*, o mil 19 od *Stutgard*, 27 *Muncken*, 110 *Wiednia*. Dł. 27. *44*. ſz. 48. *25*.

ULMEN, Niem: mia: w cyr: niżſzego *Renu*, w Biſkupſtwie Moguncſkim, przy granicy Xięſtwa *Bipontium*.

ULSTER, *Ultonia*, Pr. i Hr. Jrlandſkie, na podobieńſtwo ko-

ła mającego diametru na mil 40, obfita w chleb, paſtwiſka, laſy, wielkie jeziora, i rzeki rybne. *Londondery* jeſt gł. gr. od pòłnocy morzem, od wſch: rowem *S. Jerzego*, od połud: Prowincyą *Leinſter* i *Connaught*, od zachodu *Oceanem* pòłnocnym.

UMA, rz. Szwedzka mająca zdrojewiſko w *Lapponii* Szwedzkiey, ktòrey części daje nazwiſko, wpada w morze *Bothnia*, pod miaſtem *Uma*.

UMA, Mia: Szwedzkie w *Bothnii* zach: przy uściu pomienioney rzeki. Dł. 38. 2. ſz. 36. *48*.

UMAGO, Mia: Wł. Weneckie w *Jſtrii* z Gubernatorem i wielkim portem.

UMBRIA Pr. Wł. w Państwie Papieſkim, teraz nazywa ſię X. *Spoletanſkie*.

UMBRIATICO, Mia: Neap: w *Calabrii* dal: nędzne, Biſkup jeſt Sufr: *S. Severina*, o mil 23 od *S. Severina*. Dł. 34. *55*. ſz. 49. *28*.

UNDERSWEN, Szwaycarſkie mia: w Kantonie *Bern* w *Oberland*.

UNDERWALD, Kanton Szwaycarſki 6. w porządku, Katolicki, na dwòch nizinach przerznietych przeciągiem gòr okrytych gęſtemi laſami: gr. od pòłn: z Kantonem *Lucern*, i jeziorem czterech Kantonow, od wſchodu gòrami dzielącemi go od Kantonu *Uri*, od połud: gòrą *Brunnick*, dzielącą go od Kantonow *Bern*, od zach: Kantonem *Lucern*.

UNGHWAR, mia: w *Węgrzech* wyżſzych, gł. Hrabſtwa ſwego naz: na wyſpie otoczoney rzeką *Ungh*, o mil 19 od *Caſſovii*. Dł. 40. *30*. ſz. 48. *50*.

UNNA, Niem: mia: w cyrkule *Weſtfalii*, w Hr. *Marcka*, dawniey anſeatyczne, dziś Krola Pruſkiego. l. nad potokiem, o mil 3 od *Dortmund*, 4 *Ham*. Dł. 25. *20*. ſz. 51. *40*.

VOERDEN, *Voerda*, Miaſto Prowincyi ſprzymierzonych, założone od *Gotfreda de Rhenen*, Biſkupa Utrechtſkiego, w R. 1160: wzięte przez Francuzow w roku 1672, kuſili ſię odebrać Hollendrzy, ale Mazſzałek *de Luxemburg* przymuſił ich do ucieczki. l. nad rz. *Ren*. Dł. 22. *24*. ſz. 52. *7*.

VOGHERA, *Viguericum*, Wł. mia: w Xięſtwie Medyolańſkim, w okolicy *Pavia*, nad rz. *Staffora*, o mil 15 od *Pavii*, 35 *Mediolanu*. Dł. 26. *35*. ſz. 44. *59*.

VOIGTLAND, okolica w *Saxonii* niż: jedna z czterech cyrkułow *Miſnii*, między *Czechami*, Xięſtwem *Altemburg*, i Margrabſtwe *Culembach*.

VOLLENHOVEN, mia: Pr. ſprzymierzonych w *Overyſſel*, gł. okolicy ſwego naz: nad *Zuyderzee*, z zam: o mil 2 od *Steenwick*. Dł. 23. *32*. ſz. 52. *42*.

VOLTERRA, *Volaterræ*, M. Toſkańſkie w okolicy *Piſa*, dawne, z Biſkupem Sufr: Floreńſkim; oyczyzna *Perſeuſza*, *S. Lina* Papieża, i *Rafała Volterrano*, l. na gòrze, o mil 20 od *Florencyi*, 30 *Piſa*. Dł. 28. *35*. ſz. 43. *22*.

VOLTURATA, Neap: mia: w Capitanata, z Biſkupem Sufr: Beneveńſkim. Dł. 32. *45*. ſz. 41. *30*.

VOLTURNO, *Volturnus*, rz. Neap: poczyna ſię z *Appeninow*, w *Terra di Lavoro*, wpada w Neapolitańſkie morze.

VOSGES, *Vogeſus Saltus*, przeciąg gòr dzielących Prowincyę *Alſacyą* i *Franche-Conte* od Xięſtwa *Lotaringii* aż do *Ardenne*, okrytych laſami: od tych gòr bierze nazwiſko Prowincya Lotaryńſka granicząca z *Alſacyą*.

UPLAND, *Uplandia*, Prowincya Szwedzka, na mil 28 wdłuż, 18 wſzerz, ma żelazo, wiele ołowiu, i nieco kruſzcow ſrebrnych. *Stockolm* jeſt głową: gr. od pòłn: i wſch: Bałt: od połud: tymże i *Suderman*, od zach: *Weſtman* i *Geſtricią*. od tey przedzielona jeſt rzeką *Dola*.

UPSAL, *Upſala*, M. Szwedzkie, w *Upland*. dawne i znaczne, z Arcybiſkupem i ſławną Akademią; ma zamek na przykrey ſkale, i piękną Cittadellę, dawniey tu mieſzkali Krolowie, dziś tylko ſię tu koronują. leży przerznięte rzeką *Sola*, o mil 11 od *Stockolm*. Dł. 35. *50*. ſz. 59. *53*.

URABA, Pr. Am: w *Terra-Firma*, w Gubernii *Cartagena*, nad morzem ſwego nazwiſka.

URANIBURG, zam: na wyſpie *Huan*, w pośrzòd morza *de Sund*, wyſtawiony od ſławnego Aſtronoma *Tychona de Brahè*, ktòry tu mieſzkał, i wynalazł porządek obrotow Niebieſkich, dziś tylko jeſt gruz z tego zamku.

URBINO, X. Wł. w Pań: Papieſkim na mil Wł. 60 wſzerz, i trochę więcey wdłuż. w złym powietrzu i ziemi nieżyżney. dawniey Domu Xiążąt *de Monte-Feltro* i *de la-Rovere*, á w R. 1626 przyłączone do Państwa Papeſkiego: gr. od pòłn: Weneckim morzem, od wſch: *Marchia* Ancońſką. od połud: *Perugino* i *Umbria*. od zach: *Romagna*, i X. Toſcańſkim.

URBINO, *Urbinum*, Mia: gł. pomienionego Xięſtwa z ſtarym zam: Arcybiſkupem i pałacem, w ktòrym mieſzkali Xiążęta *Urbino*, (ob: Xięſtwo *Urbino*:) oyczyzna *Polydora Virgiliuſza*, *Klemenſa XI* Papieża, i *Rafała* ſławnego Malarza. l. na pagòrku, o mil 25 od *Rimini*, 60 *Ancona*, 135 *Rzymu*. Dł. 30. *16*. ſz. 43. *49*.

URGEL, *Urgelium*, M. Hiſz: w *Catalonii*, gł. Xięſtwa ſwego nazwiſka, dawne, z Biſkupem Sufraganem Tarragońſkim. l. w okolicy żyżney przy Pireneyſkich gòrach, nad rzeką *Sagra*, o mil 5 od *Puicerda*, 30 *Barcellona*, 32 *Tarragona*. Dł. 19. *12*. ſz. 42. *28*.

URI, *Urienſis Pagus*, Kanton Szwaycarſki czwarty: w ſtronie połud: Katolicki, na długiey nizinie, otoczony ze trzech ſtron gòrami. *Attor* jeſt gł. gr. od pòłnocy Kantonem *Schwitz*, i jeziorem czterech Kantonow, od wſch: *Grigioni*, i Kantonem *Glaris*, od połud: *Włochami*, od zach: Kantonem *Undervald* i *Bern*.

USBECK, lud Tataryi połud: pod mocnym Hanem, nieprzyjaznym Perſowi, dawniey *Samarcanda* była gł. dziś *Bocara*, oyczyzna ſławnego *Avicenna*. ob. *Bocara*.

USCOP, *Scupi*, Mia: w *Servii* Tureckie, w *Herzegovina*, ludne, z Arcybiſkupem nad rz. *Veratazer*. l. o mil 30 od *Niſſa*, 28 *Sofia* 225 *Carogrodu*. Dł. 40. ſz. 42. *16*.

USEZ, *Uſetia*, Fr. m. w *Languedoc* niż: gł. ſwojey okolicy, z zaſzczytem Xięſtwa i Par od R. 1562. Biſkup jeſt Sufr: Narbońſkim. miało wielkie wolności ale że przyjęło ſektę Proteſtantſką w R. 1629, utraciło je powròciwſzy pod moc Francuſką. leży w okolicy obfitey w zboże, wino, oliwę, jedwab, i bydło, o mil 5 od *Nimes*, 8 *Oranges*, 154 *Paryża*. Dł. 22. *4*. ſz. 44. *1*.

USSEL, Fr. mia: w *Limoſin*, gł. Xięſtwa *Ventadour*, o mil 2 od zamku tegoż nazwiſka.

USTIUGA, ob: *Ouſtiougha*.

USZACZ, *Uſacium*, m. Litew: w Wojewòdztwie Połocki dziedziczne Domu *Zabow*, z klaſztorem Dominikańſkim i Bazyliańſkim ſławnym z Cudownego Obrazu Matki Boſkiey. Targi tu walne bywają. l. nad rz. ſwego nazwiſka, ktòra go przerzyna, o mil 7 od *Połocka*.

UTRECHT, Pr. z ſprzymierzonych piąta, w zdrowym powietrzu, ma nieco bagniſk, rządy ma podobne Hollenderſkim, ma Deputatow na ſeym z Szlachty, i z miaſt przednieyſzych: gr. od pòłn: Holl: i *Zuyderzee*, od wſch: *Geldrią*, od połud: rzeką *Ren*, od zach: *Hollandią*.

UT-

UTRECHT, *Ultrajectum*, M. gł. pomienioney Pr. piękne i ludne, dawniey Ces: i rez: Biſkupa, z ſławną Akademią założoną w roku 1636. choć ma baſzty i twierdzę nie jeſt jednak zdolne do długiego bronienia ſię: wzięte przez Francuzow w R. 1672 i w tymże oddane. Tu zaczął ſię ſławny związek, ktòry był fundamentem Rzeczypoſpolitey *Niderlandu* ſprzymierzonego, tu za czaſow Kròla *Ludwika XIV* był ſławny zjazd, ktòry całą Europę uſpokoił przez traktat zaczęty w R. 1712, a do ſzczęśliwego końca przyprowadzony w roku 1715, *Utrechtſki* nazwany. l. nad dawnym rowem Ryńſkim, przy wyściu *Vaert* z rzeki *Ren*, o mil 8 od *Amſterdam*, 14 *Nimega*. Dł. 22. *36*. ſz. 52. *8*.

VUCHANG, Mia: Chińſkie, gł. Prowincyi *Huquiang*. l. nad rowami idącemi do *Kiam*. Dług: 141. ſz. 31. *10*.

VUCHEU, Mia: Chińſkie 7. gł. Prowincyi *Liangſi*. Dł. 127. ſz. 28. *42*.

VUTING, Mia: Chińſkie 4. gł. Pr. *Junnan*. Dł. 119. ſz. 25. 27.

UZEDA, Miaſto Hiſzpańſkie w *Caſtilii* nowey, głowa Xięſtwa ſwego nazwiſka z zamkiem, o mil 8 od *Alcala*.

W. W. W.

WACHTENDONCK, m. w *Geldrii* ſprzymierzoney, mocne, między bagnami, nad rz. *Niers*, o mil 2 od *Geldrii*. Dł. 23. *52*. ſz. 51. *23*.

WAES, okolica w *Belgium* w *Flandrii* Auſtryac: wſchodniey, obfita w zboże, len, paſtwiſka, konie dobre: właſnemi ſię prawami rządzi. l. ponad rz. *Schelda* między *Gand* i *Yſendick*.

WAGRIA, *Vagria*. okolica w X. *Holſtein*. na mil 8 wdłuż, 6 wſzerz: gr. od pòłn: i wſchodu Balt: od połud: rzeką *Trava*, od zach: *Holſtein* właſną i *Stormar*.

WAHAL, albo *Wael*, jedna część rzeki *Ren*, poczyna ſię od *Schenck*, i łączy ſię z rzeką *Moſa*.

WACHLESTATT, Szwaycarſkie mia: gł. okolicy tego nazwiſka, należy do Kantonu *Glaris*, i do Proteſtańſkiey. l. na gościncu z *Niemiec* i *Szwaycaryi* do *Grigioni*, niedaleko jeziora ſwego nazwiſka.

WAL-

WALCKEREN, *Valeria*, wyſep w *Zelandyi* ſprzymierzoney, przednieyſzy, na zachod wyſpow *de Noort-Beveland* i *Zuit-Beveland*, przy uściu *Hont*.

WALOCURT, Mia: w *Belgium*, w Hrabſtwie *Namur*, w okolicy między *Sambre* i *Moſą*, kuſili ſię wziąć go Francuzi w roku 1689, ale muſieli z utratą odſtąpić. l. przy granicy *Liege*, o mil 5 od *Charleroy*, 11 *Namur*, Dł. 22. ſz. 50. *13*.

WALDECK, *Valdecum*, M. w cyr: *Weſtfalii*, gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka, położone między Biſkupſtwem *Paderborn*, Xięſtwem Weſtfalſkim, i Landgrafſtwem *Haſſya* i *Jſter*. l. nad rzeką *Steinbach*, o mil 11 od *Caſſel*, 13 *Marburg*. Dł. 26. *44*. ſzer: 51. *12*.

WALD SHUT, *Valdhuſta*, M. w cyrkule Szwabſkim, jedno z czterech leſnych Domu Auſtryackiego. l. przy uściu rz. *Schult* w *Ren*, przy wchodzie w las czarny, o mil 3 od *Laufenburg*, 7 *Schafhauſen*, 9 *Zurich*. Dł. 25. *57*. ſz. 47 *38*.

WALDKIRCK, mia: w *Briſgow* Auſtryackim, na wyſpie oblanym rzeką *Eltz*, o mil 2 od *Friburg*. Dł. 25. *38*. ſz. 48. *9*.

WALLEBURG, *Valliſburgum*, Szwaycarſkie mia: w Kantonie *Baſilea*, ma zamek na wyſokiey ſkale. l. pod gòrą *Juara* w ciaſney nizinie, na przechodzie do Szwaycarow.

WALPON, *Valpo*, Słowieńſkie mia: gł. Hrabſtwa ſwego nazwiſka, z zam: nad rz. *Walpon*, o mil 8 od *Eſſeck*. Dł. 36. *50*. ſz. 45. *33*.

WANGEN, *Vimania*, Miaſto Szwabſkie Ceſarſkie, o mil 7 od *Lindau*. Dł. 27. *36*. ſz. 47. *35*.

WANGEN, Fr. mia: w *Alſacyi* niżſzey, opaſane murem. l. na wzgòrku, o mil 3 od *Straſburg*.

WAR, ob: *Var*.

WARBURG, *Varberga*, M. Szwedzkie w Prowincyi *Halland* z zam: i portem nad morzem Duńſkim.

VARBURG, Niem: mia: w *Weſtfalii* w Biſkupſtwie *Paderborn*, dawniey Ceſarſkie, dziś hołduje Biſkupowi Paderbornſkiemu. l. nad *Dimel*, przy granicy Hrabſtwa *Waldeck* i *Haſsyi*.

WARDE, Duńſkie m. w *Jutland*, przy uściu rzeki ſwego nazwiſka o mil 6 od *Ripen*.

WARDHUS, albo *Lapponia* Duńſka, Pr. Evr. pòłn: zamyka *Norvegię* pòłn: ma troche paſtwiſk, a więcey nic. l. między mo-

morzem *Ostraſtor* i *Lapponia* Moſkiewſką. ob: *Lapponia*.

WARDHUS, *Varduſium*, M. gł. pomienioney Prowincyi nad morzem. Dł. 50. 5. ſz. 70. *35*.

WAREN, Mia: Niem: w Xięſtwie *Mecklenburg*, poniosło ſzkodę od pożaru. l. nad jeziorem *Mariz*.

WARKA, M. Polſkie Mazowieckie, w *Czerſkim*, ſławne z piw dobrych, nad rz. *Pilſa*. Dł. 39. *30*. ſz. 51. *23*.

WARINGTON, *Rhigodunum*, M. i Hr. 1. Angielſkie w Prowincyi *Lancaſtr*, handlowne, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad rz. *Merſey*, o mil 50 od *Londynu*. Dł. 14. *40*. ſz. 53. *26*.

WARMIA, kray mały Polſki, w Województwie Malborſkim, okrążony *Pruſami*. *Heilſberg* jeſt gł.

WARNETON, Mia: w *Flandrii* Auſtryackiey nad rz. *Lis*, o mil 2 od *Ypres*, 3 *Lilla*.

WARSZAWA, *Varſavia*, M. Polſkie, gł. *Mazowſza*, dziś całego Królestwa, że jeſt mieſzkaniem Królewſkim: w ſobie niewielkie, ale z przedmieściami jeſt rozległe i bardzo wſpaniałe w Kościołach i pałacach, między ktòremi Królewſki i publiczna Xięgarnia J. X. *Załuſkiego* Biſkupa Kiowſkiego, ktòry jeſzcze w życiu zostając zaſzczyt ſwą mądrością Królestwu w całym świecie ſprawuje. Tu bywają walne Seymy. Tu Krola obierają w polu, za miastem, pod namiotami. l. w rozległym polu nad *Wiſłą*, o mil 45 od *Krakowa*, 64 *Gdańſka*, 120 *Wiednia*, 176 *Stockolm*, 330 *Paryża*, 360 *Rzymu*. Dł. 38. *45*. ſz. 52. *14*.

WARTA, rz. Polſka, ma zdrojewiſko niedaleko *Krakowa*, idzie pod *Poznań*, wpada w rzekę *Oder* w kraju Brandeburſkim.

WARTENBERG, M. Szląſkie, gł. okolicy ſwego nazwiſka, mocne, nad rzeką *Weid*.

WARWICK, Pr. Angielſka na mil 14 wdłuż, 10 wſzerz, żyzna: gr. od półn: i zach: z Hrabſtwem *Stafford* i *Leiceſter*, od połud: Hrabſtwem *Oxford* i *Gloceſter*, od wſch: *Nordhampton*.

WARWICK, *Verovicum*, M. gł. pomienioney Pr. z mocnym zam: poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. na pagòrku nie daleko rz. *Avon*. Dł. 15. *59*. ſz. 52. *18*.

WASGOW, część Prowincyi *Alſacyi* Francuſkiey.

WASSELONE, Fr. miaſteczko w *Alſacyi*, ma zam: na gòrze, i co tydzień targ. l. nad potokiem *Maſſick*.

WATERFORD, Hrabſtwo Jrlandſkie, żyżne na mil 16 wdłuż 8 wſzerz.

WATERFORD, *Vaterfordia* Mia: gł. pomienionego Hrabſtwa ludne i handlowne, z Biſkupem Sufraganem *Caſhel*, i portē przy zamku. l. nad rz. *Shur*, o milę od morza, 19 *Corck*, 21 *Limerick*, 25 *Dublin*. Dł. 10. *33*. ſz. 52. *10*.

WAWRZYNIEC (S.) *Flumen S. Laurentii*, rz. Am. półn: zowią ją tuteyſi *Canada*: niewiadome jeſt jey zdrojewiſko, lubo go na 700 mil w gòrę ſzukano: rybna, ma pewną rybę niewidaną w Europie: ciężko ńią płynąć: oblewa wiele kraju, i wpada w morze ſwego naz:

WECHTERBACH, Niem: mia: w *Veteravii*, w Hrabſtwie *Iſſenburg*, z zam: w ktòrym mieſzka Hrabia, nad rz. *Kintz*.

WEERT, Mia: Brabantſkie ſprzymierzone w Kwaterze *Bolduc*, gł. okolicy ſwego naz: oyczyzna *Jana Weert*, ktòry z ſzewczuka kommenderował woyſko i był Vicerejem Czeſkim.

WĘGRY, *Hungaria*, Kr. Europeyſka na mil 240 wdłuż, 100 wſzerz, obfite w chleb i wino na cały świat ſławne, między ktòrym naylepſze *Tokayſkie*, w kruſzcze złote. ſrebrne, dziczyznę tak, że każdemu wolno polować żeby ta niepſuła zboża. ma wiele rzek obfitych w ryby, ale wody niezdrowe, oprocz *Dunayſkiey*. Dzieli ſię na 3 Prowincye, *Węgry*, *Tranſylwanią* i *Słowieńſką* ziemię. *Węgry* dzielą ſię na wyżſze, ktòre zamykają 24 Hrabſtw, i niżſze, ktòre mają Hrabſtw 14. Węgrzy ſą ſłuſzni, bitni, hardzi i mſciwi. wiara jeſt bardzo pomieſzana, panuje Katolicka: miaſta mają poſpolicie po dwa nazwiſka Węgierſkie i Niemieckie: gr. od pòłnocy *Polſką*, od wſch: i połud: *Turkami*, od zach: *Niemcami*.

WEIBSTADT, *Veibſtadium*, Niem: mia: w cyr: *Renu* wyżſzego, w Biſkupſtwie *Spira*, o mil 4 od *Heidelberg*, 5 *Hailbron*. Dł. 27. *34*. ſz. 49. *18*.

WEIDEN, *Veida*, Niem: m. w *Palatinacie* Bavarſkim, nad *Nab* o mil 4 od *Leuchtenberg*.

WEILBURG, Miaſto w cyr: wyżſzego *Renu*, w Hrabſtwie *Naſſau-Weilburg*, nad rzeką *Lohn* o mil 8 od *Naſſau*, 10 *Moguncyi*. Dł. 26. *3*. ſz. 50. *24*.

WEILL, Szwabſkie miaſteczko w Xięſtwie *Würtemberg*, wolne: oyczyzna ſławnego *Kleper*, o mil 5 od *Stutgard*, 9 *Tubingen*. Dł. 30. *45*. 48. *38*.

WEIMAR, X. Niem: w cyr: *Saxonii* wyż: w *Turingii* na mil 5 wdłuż, 4 wſzerz: gr. od północy okolicą *Erford* i *Eckarſberg*, od wſch: rzeką *Sal*, od połud Xięſtwem *Schwartzburg*, od zach: X. *Gotte* i *Erford*.

WEIMAR, *Vinaria*, Mia: gł. pomienionego Xięſtwa, z wielkim zamkiem, w ktòrym mieſzka Xiąże. l. nad *Jlm*, o mil 8 od *Erford*. Dł. 29. *24*. ſz. 51. *6*.

WEINGARTEN, Niem: m. w *Palatinacie* niż: *Renu*, Elektora *Palatina*. l nad rzeką *Printza*, o milę od *Durlach*. Dł. 27. *8*. ſz. 49. *2*.

WEINHEIN, Mia: w *Palaticie* niż: *Renu*, Elektora *Palatina*. l. przy granicy Moguncкiey, o mil od *Worms*, 3 *Heidelberg*. Dł. 26 *17*. ſz. 49. *33*.

VEISBRUN, ob: *Veſprin*.

VEISSEMBOURG, *Alba Julia*, Mia: Tranſilvańſkie wielkie, dawniey Stolica Xiążąt, dziś rezydencya Gubernatora i Generała Auſtryackiego l nad rzeką *Maros*, o mil 12 od *Hermenſtadt*. Dł. 46. *19* ſz. 46. *15*.

WEISSEMBURG, M. w cyr: *Saxonii* wyż: przy granicy Brandeburſkiey, o mil 8 od *Deſſau* i *Wittemberg*. Dł. 30. *26*. ſz. 51. *53*.

WEISSEMBURG, *Sebuſium*, Mia: w Alſacyi, w *Waſgaw*, dawniey wolne i Ceſarſkie, ale traktatem Riſwickim doſtało ſię Fr. a *Ludwik XIV* zburzył mury. l. nad *Lauter*, o mil 4 od *Landau*, 9 *Filiſburg*, 105 *Paryża*. Dł. 25. 27. ſz. 49. 2.

WEISSEMBURG, *Veiſſemburgum*, Mia: w cyr: *Franconii*, w Biſkupſtwie *Aiſchſtat*, wolne, nad rzeką *Rednitz*, o mil 2 od *Papenheim*, 8 *Neoburg*. Dł. 28. *26*. ſz. 48. *59*.

WELLES, *Fontanenſis Eccleſia*, Mia: Ang: z Biſkupią Katedrą piękną, handlowne, poſyła 2. Deputatow na parlament. l. w okolicy pełney źrzòdeł, o mil 32 od *Londynu*. Dł. 15. *3*. ſz. 51. *14*.

WENDOWER, Mia: Ang: w Pr. *Beckingham*, handlowne, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 10 od *Londynu*. Dł 16. *50*. ſz. 51. *40*.

WEŃECKA Rzeczpoſpolita kray Włoſki, zamyka 14 Prowincyi *Bellunſkie*, *Bergamſkie*, *Breſciano*, *Cremońſkie*, *Dogado*, *Feltrino*. *Friuli*, *Jſtria*, *Paduwſkie*, *Poleſino*, *Rovigo* Marchią *Trevirſką*, *Vicencſkie* i *Verońſkie*. nadto ta Rp ma *Dalmacyą* nad Adriatyckim, i niektòre wyſpy. Rzady ſą przy 120 Senatorach, Radzie dzieſięciu Oſob i Xiążęciu *Doge*.

WENECYA, *Venetiæ*, M. gł. pomienioney Rp. w *Dogado*, bardzo znaczne, z Patryarchą i Akademią: bogate, bo handluje wſzyſtkim, á zwłaſzcza perłami, jedwabiem, ſzkłem luſtrami &c. liczy 180,000 mieſzkańcow, niema wkoło murow, jeſt jednak bardzo mocne, bo nie przyſtępne, ile kiedy morze, czyli odnoga, na ktorey leży, opadywa, co bywa co ſześć godzin: wſpaniałe ſą place przed kościołem *S. Marka*, pałac Xiążęcia, ratuſz, arſenał i moſt na ſzerokim kanale, na jedney tylko arkadzie *Ponte-Rialto* nazwany. nieznają tu koni, wozow, ani karet, bo miaſto ulic rowy pełne wody morſkiey, ktòremi tędy i owędy Miaſto łòdziami przejachać można; przeto ma tylko ciaſne zaułki dla prześcia piechotą. Założone to miaſto od pewnych Familii Padewſkich, ktòre uchodząc okrucieńſtwa Gottow, pod ktòrym Włoſka ziemia w piątym wieku jęczała, zaſzły na to nieprzyſtępne mieyſce, i zaczęły oſiadać. l. na 72 wyſepkach, na morzu, o mil 90 od *Mantuy*, 600 *Rzymu*. Dł. 33. *20*. ſz. 45. *45*.

WENLOCK, Mia: Ang: handlowne: poſyła dwòch Deputatow na parlament o mil 44 od *Londynu*. Dł. 14. *45*. ſz. 52. *42*.

WENSISSEL, Mia: Duńſkie w *Sud-Jutland*, gł. Staroſtwa ſwego nazwiſka nad rz. *Ryaa*, o mil 7 od *Aiburg*. Dł. 27. *55*. ſz. 57. *6*.

WERBEN, *Verbena*, Miaſto w cyr: *Saſkim* wyżſzym w Marchii ſtarey Brandeburſkiey dawniey mocne, ale przez rożne woyny Niemieckie obwalone ſą zewſzyſtkim mury. l. nad uściem rzeki *Havel* w *Elbę*. Tegoż naz: miaſto w *Pomeranii*.

WERKI, Pałac Biſkupa Wileńſkiego, na wyſokiey gòrze, z ogrodem ślicznym Włoſkim, o milę od *Wilna*.

WERMENLAND, ob: *Vermeland*.

WERN, *Verna*, Niem: mia: w cyr: *Weſtfalii*, w Biſkupſtwie *Münſter*. Dł. 25. *20*. ſz. 51. *40*.

WERSAL, al: Verſailles, *Verſaliæ*, M. w *Jsle de France* z wielkim zamkiem przez *Ludwika XIV* wyſtawionym, dziś uſtawicznym mieſzkaniem Krolewſkim, z piękną galeryą i Kaplicą Krolewſką, wſpaniałemi ogrodami, w ktòrych przedniey roboty poſągi, ſpadki wody, tudzież wſpaniały zwierzyniec, co wſzyſtko opaſane jeſt na mil 2 ciągnącym ſię mu-

murē. Trzy wielkie ulice dodają ozdoby to jeſt 3 wſpaniałe goścince do *Paryża* jeden, drugi do *S. Cloud*, a trzeci do *Seaux*, wſzyſtkie oſadzone z obu ſtron drzewami. l. o mil 4 od *Paryża*.

WESEL, Mia: w cyr: *Weſtfalii*, w Xięſtwie *Clivii* z zam: dawniey anſeatyczne i Ceſarſkie dziś Krola Pruſkiego. l. nad rz. *Ren* i *Lippa*, o mil 3 od *Coln*, 10 *Cleves* albo *Clivii*, Dł. 24. *16*. ſz. 51. *37*.

WESENBERG, Roſsyiſkie mia: w *Eſtonii* w *Wirland*, mocne nad rzeką *Wiſs*, o mil 17 od *Revel*. Dł. 44. *23*. ſz. 59. *14*.

WESER, *Viſurgis*, rz. Niem: w *Saxonii* wyżſzey, po złączeniu rzek *Fuld* i *Wertz*, tak nazwana wpada w morze *de Nord*.

WESTERAS, *Aroſia*, Miaſto Szwedzkie gł. Prowincyi *Weſtmanii*, znaczne z Biſkupem i zam: było tu zebranie warujące Koronę Szwedzką Potomkom *Guſtawa Vaſa*; w bliſkości tu *Guſtaw* Wielki zbił *Chriſtiana II* Krola Duńſkiego w R. 1520. l. nad jeziorem *Maler*, o mil 5 od *Koping*, 17 *Stockolm*. Dł. 34. *40*. ſz. 59. *38*.

WESTERNE, wyſpy na zachod Krolestwa *Szkocyi*, jeſt ich 44, między ktoremi przednieyſze ſą *Levois* i *Herrey*. Mieſzkańcy ſą Jrlandczycy proſci i ubodzy rybacy.

WESTFALIA, *Veſtphalia*, cyrkuł S. P. R. żyżny naybardziey w paſtwiſka, i przeto obfity w konie. Dzieli ſię na Pr. *Weſtfalſką* i na Xięſtwo; Prowincya zamyka wiele Xięſtw i Hr. Xięſtwo zamyka Biſkupſtwo *Paderborn*, i *Haſſyą*. Cały cyrkuł gr. od połn: morzem niem: od wſch: cyrkułem Saſkim, od połud: cyr: niżſzego *Renu*, od zachodu *Belgium*.

WEST-FRIESLAND, albo *Weſt-Friſia*, ob: *Hollandia*.

WEST-GOTLAND, obacz *Gothia*.

WESTMANIA, Pr. Szwedzka w *Szwecyi* właſney, na mil 30 wdłuż, 17 wſzerz, ma kruſzce ſrebrne; gr. od połn: z *Dalecarlią*, od wſch: *Upland*, od połud: *Nericią* i *Suderman*, od zach: *Wermsland*.

WEST-MINSTER, al: *Weſt-Münſter*, Mia: Ang: czyli część miaſta *Londynu*, z Kościołem, w ktorym Koronują i grzebią Krolow, i ratuſzem, w ktorym bywają parlamentowe rady: oyczyzna ſławnego *Beniamina*, *Jahuſon Poety*: ob: *Londyn*.

WEST-MORLAND, Pr. i Hrab-

Hrabſtwo Ang: na mil 10 wdłuż, 8 wſzerz, nieludna i nieżyżna, bo pełna przykrych gor. *Appleby* jeſt gł. gr. od połn: i zach: Xięſtwem *Cumberland*, od południa Xięſtwem *Lancaſtr*, od wſchodu tymże i *Yorck*.

WESTROGOTHIA, ob: *Gothia*.

WETERAVIA, *Veteravia*, Pr. w cyr: wyżſzego *Renu*, podzielona na rożnych Panow, między *Haſſyą* i rzeką *Men*.

WETZLAR, *Vetzlaria*, Mia: w *Weteravii*, wolne, ſławne po przenieſieniu tu komory Ceſarſkiey z *Spira*. l. przy złączeniu rzek *Dile*, *Dillen* i *Lohn*, o mil 6 od *Marpurg*, 30 *Spira*. Dł. 26. *18*. ſz. 50. *28*.

WEXFORD, *Vexfordia*, M. Jrlandſkie w Prowincyi *Leinſter*, gł. Hrabſtwa na mil 16 długiego, na 9 ſzerokiego, han: z dobrym portem, poſyła dwoch Deputatow na parlament. l. o mil 19 od *Wateford*, 20 *Dublin*. Dł. 11. *12*. ſz. 52. *20*.

WEXI, Mia: Szwedzkie w *Gothii* połud: al: *Smaland*, z Biſkupem Sufr: Upſalſkim, nad jeziorem *Solen*, o mil 12 od *Colmar*.

WEYMOUTH, *Vimutium*, M. Ang: w Prowincyi *Dorſet*, handlowne z portem: poſyła dwoch Deputatow na parlament. l. nad uściem rzeki *Wey*, o mil 35 od *Londynu*. Dł. 15 *50*. ſz. 50. *42*.

WEZUVIUSZ *Veſuvius*, gora Włoſka w Krolestwie Neapolitańſkim w *Terra-di-Lavoro*, wyrzuca często ogień i popioł, i ſzkody czyni, a czaſem miaſta pobliżſze zaſypuje, w R. 1760 na million ſzkody uczyniła. ✠

✠ W R. 1763 nową rozpadliną od dawnych cale odmienną ognie, z Salmoniaku naybardziey złożone, wybuchać poczęła.

WIADRO, ob: *Oder*.

WIATKA, X. Roſsyiſkie bagniſte i nieżyżne: gr. od połnocy z *Perſkim*, od wſch: *Syberyą*, od połud: Prowincyą *Caſen*, od zach: *Oſtiug*.

WIATKA, Mia: Moſkiewſkie połn: o mil 70 od *Moſkwy*. Dł. 69. *50*. ſ. 58. *23*.

WIBORG, *Viburgum*, Miaſto Roſs: gł. *Karelii* Finlandſkiey, bogate, uſtąpione od Szwedow w R. 1621 z Biſkupem Sufraganem Ryſkim, handlowne, z Cittadellą nad morzem, o mil 36 od *Narwy*, 100 *Rygi*. Dł. 47. *25*. ſz. 60. *56*.

WIBORG, Mia: Duńſkie, gł. Prowincyi *Nort-Jutland*, i Dyecezyi ſwego nazwiſka, z Biſkupē Sufr: *Lunden*, i naywyżſzym w Pro-

Prowincyi Trybunałem. l. wydane na jezioro *Maler*, o mil 38 od *Slefwick*. Dł. 27. *50*. fz. 56. *30*.

WICENCYA, obacz *Vicentia*.

WICK, Mia: Pr. fpzymierzonych, w Xięftwie *Limburg*, nad rzeką *Mofa*, naprzeciw *Maftricht*, do ktòrego ma moft przez rzekę.

WIDEN, *Bidena*, M. w *Bulgaryi*, Tureckie, brane i odbierane przez Cefarza i Turkow. l. nad rzeką *Dunay*, o mil 35 od *Nifsa*. Dł. 42. *2*. fz. 44. *6*.

WIEDEN, *Vienna*, M. Niem: gł. w *Auftryi*, flawne, bogate, mocne, z dawna rezydencya Cefarzow zachodnich z pięknemi domami, pałacem Cefarfkim, Arcybifkupem fundowanym w roku 1721 i Akademią, bardzo pięknemi przedmieściami: oblężone bez fkutku przez *Sulimana II* w R. 1589; ścisley opafał go *Kara Muftafa* Wielki Wezyr Machometa IV w R. 1683, ale zewftydem uftąpić mufiał, więcey jak 200,000 Bifurmanow za Kròla *Jana Sobiefkiego* nieporòwnanym Polakow męftwem zbitych. leży przy uściu rzeki *Vienna* w *Dunay*, na miłym, ale niezdrowym mieyfcu, o mil 17 od *Prefburg*, 62 *Krakowa*, 200 *Rzymu*, 240 *Londynu* i *Stockolm*, 250 *Paryża*, 280 *Carogrodu*, 225 *Peterburga*, 500 *Madrid*. Dł. 14. *14*. fz. 34. *32*.

WIELICZKA, *Vielifca* Mia: Małopolfkie, flawne na całą Eur: z zup folnych, w Wojewòdztwie Krakowfkim, niedaleko *Krakowa*: Zupy te po większey części w R. 1510 wygorzały, jako też w roku 1644, 16 Grudnia.

WIELIZ, Mia: Litewfkie gł. Staroftwa fwego nazwifka, przy gr. Mofkiewfkiey, handlowne. flawne tuteyfze piwa. l. o mil 12 od *Witebfka*.

WIELUN, *Vieluna*, M. Wielkopolfkie, w Wojewòdz: Sieradzkim, przy gr. Szląfkiey nad rzeką wpadaiącą w *Wartę* o mil 8 od *Sieradzia*, Dł. 36. *13*. fz 52. *12*.

WIFUSBURG. albo *Avanches*, Mia: Szwaycarfkie, w Kantonie *Bern*, dawniey znaczne, dziś wieś.

WIGAN, Mia: Ang: w Prowincyi *Lancaftr*, pofyła dwòch Dep: na parlament. l. nad rz. *Dugles*, 50 od *Londynu*. Dł. 14. *46*. fz. 53. *34*.

WIGAT, *Vigata*, wyfep przy końcu Europy na pòłn: *Mofkwy*, na morzu fwego naz: między *Nowa Zemla* i *nową Hollandią*, niedaleko uścia rzeki *Oby*.

WI-

WIGHT, *Vectis*, wyfep dawniey z zafzczytem Kròleftwa, i *Portfmouth*, ku brzegowi połud: Angiii, na mil 7 wdłuż, 4 wfzerz, obfity w ryby, dziczyznę i paftwifka: brzegi ma przykre, i okrętom nieprzyftępne.

WIGTOUN, *Victoria*, M. i Hr. w *Szkocyi* w Hrabftwie *Galloway*, parlamentowe, dawne, z portem, przy uściu rzeki *Baldnock*, o mil 23 od *Edemburg*, 116 *Londynu*. Dł. 12. *50*. fz. 55. *10*.

WILENSKIE Wojewòdztwo naypierwfze Litewfkie, opròcz włafnego Wojewòdztwa, gdzie Grod jeft przy Wojewodzie, ma rozległe Powiaty, *Ofzmiańfki* z Grodem. *Lidzki* z Grodem, *Wiłkomirfki* z Grodem, *Bracławfki* z Grodē. Wojewòdztwo feymikuje w *Wilnie*, Powiaty w fwych ftolicach, wfzędzie obierają po dwòch Deputatow na Trybunał główny W. X. Litt: i po dwòch Pofłow na Seym: gr. od pòłn: *Semigallią*, *Inflantami i Połockim* Wojewòdztwem, od wfch: *Mińfkim* i *Nowogròdzkim*, od południa *Trockim*, od zach: *Zmudzią*.

WILIA, rzeka Litewfka poczyna fię w *Bracławfkim* z jeziora, idzie pod *Wilnem*, zkąd zaczyna nośić ftatki, przymuje wiele rzek i wpada w *Niemen* pod *Kownem*.

WILISAW, Szwaycarfkie m. piękne, w Kantonie *Lucern*, między wyfokiemi gòrami.

WIŁKOMIRSKI Powiat, ob: *Wileńfkie* Wojewòdztwo.

WIŁKOMIRZ, *Vilcomeria*, Mia: gł. pomienionego Powiatu, o mil 18 od *Wilna*. Dł. 44. *20*. fz. 55. *16*.

WILLEMSTADT, *Guilelmiftadium*, Mia: Brabantfkie fprzymierzone, założone od *Guilelma de Oranges* w R. 1583, mocne. broni *Hollandii* od *Brabantu*, przeto ma zawfze garnizon. l. o mil 5 od *Dortrecht*, 6 *Berg-op-Zoom*. Dł. 21. *58*. fz. 51. *42*.

WILNO, *Vilna*, Mia: gł. W. Xięftwa Lit: i Wojewòdztwa Wileńfkiego, założone od *Gedymina* w R. 1322, flawne, bogate, z Bifkupem pierwfzym Senatorem Litewfki, ufundowanym od *Jagiełła* w R. 1387; z Akademią założoną w R. 1579 pod rządami XX. Jezuitow. Liczy Kościołow Katolickich 32, między ktòremi wfpaniałością przodkuje Kościoł Katedralny zamkowy, mający śliczną z drògiego marmuru Kaplicę Kròlewfkim nakładem *Zygmunta III* wyftawioną na cześć S. *Kazimierza*, gdzie kości Jego fpoczywają: Klafztorow 23, Pałacow przednieyfzych 10, między

dzy ktòremi pokazuje dawney wſpaniałości znaki Pałac Xiążąt Litewſkich, a potym Kròlewſki, przy wyſokiey gòrze, na ktòrey zamek ſtary. Ma 2 Seminaria Duchowne, jedno Dyecezalne Łacinſkie, drugie Ruſkie Papieſkie; 2. *Collegia Nobilium*, 8 Szpitalow, cztery Drukarnie, Ratuſz mieyſki wſpaniały, 7 bram i tyleż Przedmieſciow. Mieſzkańcow zaś duſz liczy na 60,000. Mieſzkają Litwa i Niemcy. Sądzą ſię prawem Magdeburſkī przez *Plebiſcitum ſpeciale* poprawionym, przeto zaſzczyt mają i ſwe właſne mieyſcowe mieć prawa. Magiſtrat ma wielkie przywileje i wolności: ſkładaſię ze dwòch ŁawicŁacinſkiey i Greckiey Katolickiey. Wiara Chrześciańſka w Greckī obrządku tu wniosła ſię, w 1330, z *Maryą* Xiężniczką Ruſką Twerſką, Żoną *Olgierda* X. Litt: od ktòrego zamęczeni trzey właſni jego Dworzanie *SS. Jan Kukley*, *Antoni Mikley*, *Euſtachi Niżyło*, wyſłużyli plac Bazylianom Unitom na klaſztor i Cerkiew *S. Troycy*, gdzie i ſami ſą pogrzebieni będąc pierwſzemi Wilna i Litwy całey w Niebie Patronami. Potym 14 Franciſzkanow od *Gaſztolda* ſprowadzonych za wiarę tu pomęczono, ale *Olgerd* już wtedy za pomocą *Julianny*, drugiey Żony ſwojey, Xiężniczki Witebſkiey, do wiary nawròcony, z Moſkwy zwyciężcą powròciwſzy, 50 Przednieyſzych ściąć za to kazał. Opròcz Katolikow ſą tu Syzmatycy, Lutrzy, Kalwini, Żydzi, nawet i Machometani Tatarowie, i mają ſwoje zbory i meczety. Kwitną handle, ròżne także przednie kunſzty i rzemiosła ſwą chwałę mają. Poniosło wielkie ſzkody przez ogień w R. 1706, 1737, 1748, 1749, 1760, na koniec przez wylanie *Wilii* w 1761. dawniey zaś, to jeſt w R. 1655, wzięte przez Moſkalow, wycięte i ſpalone: odebrane przez Polakow w R. 1661. Było i w Szwedzkiey mocy. Corocznie ſię tu zaczyna w tydzień po Przewodney Niedzieli, i przez Niedziel 22 ſądzi ſię Trybunał Litewſki. l. w okolicy miernie żyżney między gòrami, z ktòrych *Ponarſkie* z przeciągu i z wyſokości nayſławnieyſze, nad rzeką *Wilią*, na ktòrey ſławny moſt zielony; przy uściu w ją za zamkiem rzeki *Wilenki*, o mil 4 od *Trok*, 18 *Nowogrodka*, 52 *Rygi*, 70 *Warſzawy*, 50 *Kròlewca*, 70 *Gdańſka*, 110 *Krakowa*. Dł. 49. *18*. ſz. 54. *52*.

WILSNACH, Niem: miaſteczko w Margrabſtwie Brandeburſkim, nad potokiem, ktòry troche niżey wpada w rzekę *Elba*.

WILTON, Mia: Ang: w *Wiltſhire*, handlowne, poſyła dwòch Deputatow na parlament. Dł. 15. *50*. ſz. 51. *6*.

WILTSHIRE, *Viltonia*, Pr. i Hrabſtwo Ang: na mil 13 wdłuż, 10 wſzerz, bardzo żyżna. *Saliſbury* jeſt gł. gr. od pòłn: z *Gloceſter*, od wſch: *Barckſhire*, od połud: *Dorſetſhire*, od zach: *Somerſet*.

WIMPFEN, *Cornelia Vimpina*, Szwabſkie mia: wolne, nad rzeką *Necker*, o mil 2 od *Hailbron* 5 *Heidelberg*. Dł. 26. *44*. ſz. 49. *20*.

WINCHELSEY, Mia: Ang: w Hrabſtwie *Suſſex*, z portem, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad uściem rzeki *Rye*, w morze *Rye*, o mil 16 od *Londynu*. Dł. 18. 20. ſz. 50. *55*.

WINCHESTER, *Venta Belgarum* M. i Marchia Ang: gł. Pr. *Hampſhire*, dawne, wielkie, z bogatym Biſkupem Sufr: *Cantorbery*, i dawnym zamkiem: poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. nad *Jtching*, między dwòma pagòrkami, o mil 7 od *Saliſbury*, 20 *Londynu*. Dł. 16. *22*. ſz. 51. *1*.

WINDAU, *Vinda*, M. Kurlandſkie, z zam: i portem przy uściu rzeki *Weta* w *Balt*: o mil 28 od *Nitawy*. Dł. 39. *25*. ſz. 57. *12*.

WINDSOR, *Vindeſorium*, Ang: m. w *Barckſhire* z zam: dla rozrywki Kròlewſkiey: poſyła dwòch Deputatow na parlament, o mil 7 od *Londynu*, Dł. 16. *58*. ſz. 51. *26*.

WINGURLA, M. Az: w Kr. *Viſapour*. mają tu Hollendrzy ſwego Rezydenta nad morzem niedaleko od *Goa*.

WINNICA, M. Podolſkie mocne, wzięte przez Kozakow w R. 1650, ale w kròtce odebrali Polacy. l. nad rz. *Boh*, o mil 13 od *Bracławia*. Dł. 46. *56*. ſz. 49. *28*.

WINSHAIM, *Viniſima*, Niemieckie m. w cyr: Franconſkim w Marchii *Anſpach*, wolne, o mil 12 od *Noremberg*, 15 *Bamberg*. Dł. 27. *59*. ſz. 49. *30*.

WINTERTHUR, *Vitodurum*, M. Szwaycarſkie, w Kantonie *Zurich*, dawne i piękne, z bogatą Xięgarnią, i źrzòdłem mineralnym. l. na piękney ròwninie nad rzeką *Eulach*, o mil 6 od *Zurich*. Dł. 26. *33*. ſz. 47. *42*.

WIRTEMBERG, ob: *Wùrtemberg*.

WISBAD, Niem: m. w *Weteravii*, gł. okolicy ſwego nazwiſka, ſławne z wod mineralnych, hołduje Domowi *de Naſsau*, o mil 2 od *Moguncyi*, 7 *Frankfortu*. Dł. 25. 50. ſz. 50.

WISBURG, al: Wiborg, *Viſburgum*, Mia: Szwedzkie, dawniey piękne. l. na wzgòrku, nad Balt: o mil 35 od *Stockolm*. Dł. 36. 56. ſz. 37. 40.

WISŁA, *Viſtula*, rz. Polſka. poczyna ſię w w *Szląſku* z Karpackich gòr, przyimuje wiele rzek, idzie pod *Krakow*, *Sandomirz*, *Warſzawę*, noſi ſtatki, wpada wielą uściami w *Baltyckie*

WISŁOK, rz. Polſka wpada w *Wiſłę*.

WISLOK, Niem: mia: w Palatinacie niżſzym Ryńſkim, hołduje *Palatinowi*, o mil 3 od *Heidelberg*. Dł. 27. 26. ſz. 49. 15.

WISMAR, *Viſmaria*, Miaſto w cyr: *Saxonii* niż: gł. Xięſtwa *Meckelburg*, znaczne, mocne, z Cittadellą i portem: dawniey anſeatyczne: wzięte przez Szwedow w R. 1632, i przez Duńczykow w R. 1675, ale traktatem *Fontainebleau* oddane Szwedom. l. nad Balt: o mil 13 od *Luneburg*, 16 *Lubeck*, 28 *Stralſund*. Dł. 29. 32. ſz. 53. 56.

WIT (S.) ob: *Weit*.

WITEBSK, *Vitebſcium*, albo *Vitbla*, Mia: Litewſkie, gł. Wowòdztwa ſwego naz: z zam: ludne, handlowne, bogate. wiarę Chrześciańſką przyjęło jeſzcze za czaſow *Olgerda*, ktòry tam dwie Cerkwie ufundował: miało dawniey wielkie wolności, ale te utraciło za zabicie w roku 1623, Liſtopada 12, Paſterza ſwego Bł. *Jozafata* Arcybiſkupa Połockiego.

WITEBSKIE Wojewòdztwo ma 2. Grody, *Witebſki* przy Wojewodzie, *Orſzańſki* przy Staroście. Wojewòdztwo ſeymikuje w *Witebſku*, á Powiat w *Orſzy*, obierają po dwòch Deputatow na Trybunał, i po dwòch Poſłow na Seym.

WITLICH, *Viteliacum*, Niem: mia: w cyr: *Renu* niżſzego w Arcybiſkupſtwie Trevirſkim z zam: nad rzeką *Leſer*, gdzie nayczęściey tenże Arcybiſkup rezyduje.

WITTEMBERG, *Vitteberga*, Mia: Niem: w *Saxonii* wyż: w Xięſtwie Saſkim, ſławne, z Akademią założoną w R. 1502 od *Frideryka III* Elektora Saſkiego: wziął go był Kròl Pruſki, ale wòyſko *Jmperii* w R. 1760 odebrało. l: nad rzeką *Elba*, o mil 5 od *Deſſau*, 18 *Berlina*, 22 *Drezna*.

WITZEHAUSEN, Niemieckie

ckie m. w Landgrafſtwie *Haſſen-Caſsel*, gł. kwatery ſwego naz: nad rzeką *Weſet*, o mil 3. od *Caſſel*.

WŁOCHY, ob: Włoſka ziemia.

WŁODZIMIERSKI Powiat, ob: Wołyńſkie Wojewodztwo.

WŁODZIMIERZ, *Vlodimiria* Miaſto Wołynſkie, gł. Powiatu ſwego naz: dawniey wielkie i ſławne, z Biſkupem Ruſkim, ktòry jeſt Prototronim Metropolii, i dawnemi ſzkołami pod rządami XX. Bazylianow. l. nad rzeką *Ług*, ktòra w pada w *Bug* pod *Uſciługiem* albo *Rożanpolem*, o mil 10. od *Łucka*, *Chełma* i *Zamościa*, 18. *Lwowa*. Dł. 42. 58. ſz. 50 48.

WŁOSKA Ziemia, *Jtalia*, wielki wyſep na morzu śrzodźiemnym lądu Europy tykający ſię, na podobieńſtwo bota, w zdrowym po części powietrzu, obfity w zboże, wino, oliwę, jedwab, owoce, bydło, dźiczyznę, rzeki gòry; ma nieco jeżior: zamyka wiele Prowincyi i 2. Kròleſtwa, obu *Sycylii* i *Sardyńſkie*. Mieſzkańcy ſą dobrzy Katolicy, mają w niektorych mieyſcach Zydow: ludzcy, roſtropni, trzezwi, do nauk ſpoſobni, ale zdradliwi, lubieżni: język właſny mają z Łacinſkiego uformowany. *Rzym* jeſt gł. gr. od połn: wſch: i południa śrzodźiemnym morzem, od zachodu, to jeſt od *Francyi* i *Niemiec* gòrami *Alpes*.

WOLAW, *Volavia*, Szląſkie mia: gł. Xięſtwa ſwego nazwiſka niedaleko rzeki *Oder*, o mil 8. od *Wrocławia*, 13. *Głogowa*.

WOŁCZYN M. Litt. w Wojew: Brzeſkim z pięknym Pałacem rezyd. XX. Czartoryſkich i Ogrodem. l. o mil 6. od Brześcia ✠

✠ Tu ſię narodźił w Roku 1732. dnia 17. Stycznia N. Kròl ſzczęśliwie nam Panujący *Staniſław Auguſt*, Obrany w Warſzawie 1764. d. 7. Września i Koronowany tamże tegoż R. 25. Liſtopada.

WOLFENBUTEL, M. Niemieckie w cyr: *Saſkim* wyżſzym, w Xięſtwie Brunſwickim, znaczne, z Zamkiem: rez: Xiążęcia *Brunſwick-Wolfenbutel*, gdźie przednia Kſięgarnia i arſenał. l. nad rzeką *Ocker*, o mil 2. od *Brunſwick* 9. *Hildesheim*. Dł. 28. 15. ſz. 52. 15.

WOLFSBERG Mia: Niem: w *Carintii*, w okolicy Biſkupa Bambergſkiego, nazwane od bliſkiey gòry pełney wilkow.

WOŁGA, rz. Roſsyiſka iedna z naywiękſzych na cały świat, wychodźi z jeziora *Weronow*, przy grani y Litewſkiey, i przeſzedſzy więcey jak 400. mil. wpada w *Caſpium*.

WOLGAST, *Velgaſtia*, Mia: Niem:

Niem: w *Saxonii* wyżſzey, w *Pomeranii*, gł. okolicy ſwego naz: hołduje Szwecyi. l. z zam: i portem bardzo dobrym, nad *Balt*: nad *Pſin*, o mil 5. od *Gripſwald*, 10. *Stralſund*, 17. *Szczecina*. Dł. 31. 45. ſz. 54. 8.

WOLLIN, *Julinum*, M. Niem: w cyr: *Saxonii* wyż: w *Wolgaſk*, na wyſpie, na rzekách *Diwenow* i *Swin*, o mil 3. od *Balt*: Dł. 32. 30. ſz. 53. 56.

WOŁMAR. Roſsyiſkie miaſteczko w *Jnflanciech*, w okolicy *Lete*, nad rzeką *Treiden*, Dł. 43. 30. ſz. 57. 34.

WOŁOCHY, ob: *Wołoſka* ziem:

WOŁODIMYR, X. Roſsyſkie: gr. od pòłn: rzeką *Wołga*, od wſch z *Nowogorod* niżſzym, od połud: Xięſtwem Moſkiewſkim od zach: Xięſtwem *Suſdal*.

WOŁODIMIR, *Volodomiria*, Mia: gł: pomienionego X. dawniey rez: Xiążąt Moſkiewſkih, o mil 60. od *Moſkwy*. Dł. 60. 40. ſz. 55. 46.

WOŁOGDA, X. Roſs: gr. od pòłn: Prowincyą *Kargapol*, od połud: *Bielſkiem* i *Suſdal*. od zach: *Biełο Ozero*.

WOŁOGDA, M. gł. pomienionego Xięſtwa, z Arcybiſkupem, wielą Kościołami, znaczne, handlowne; nad rz. *Wołogda*, o mil 50. od *Jeroſław* 100. *Moſkwy*. Dł. 59. 25. ſz. 59. 10.

WOŁOSKA, ziemia, *Valachia* Pr. Eur: Turecka pod rządami Hoſpadara hołdownika Tureckiego, na mil 90. wdłuż, 50. wſzerz; nieludna, obfita jednak w bydło, konie, i niektóre kruſzce: ma nieco wina podłego: kto wiele zabierze ziemi tego jeſt. za rzeką *Aluta* ziemia i lud hołduje Domowi Auſtryackiemu. Mieſzkają tu oprócz Wołochów, Saſi, Węgrzy, Turcy, wſzyſcy próżniacy: gr. od połn: *Ukrainą*, *Mołdawą* i *Tranſilvanią*, od wſch: i połud: *Dunajem*, od zach: *Tranſilwanią*.

WOŁYN, *Volhynia* Województwo Polſkie, na mil 60. wdłuż 20. wſzerz, żyżne, obfite w rzeki i ryby. *Łuck* i *Włodżimierz* jeſt gł. ma trzy Powiaty i Grody, *Włodżimierſki*, *Łucki* i *Krzemieniecki*. Seymikuje w *Łucku*, obiera Poſłow na Seym 8. Deputatow 3. i Kommiſsarza jednego: gr. od połn: Wojewodztwem *Brzeſkim*, od wſch: *Kiowſkim*, od połud: *Podolſkim* od zach: *Bełzkim*.

WOODSTOK, Mia: Angielſkie w Prowincyi *Oxford* handlowne, poſyła dwòch Deputatow na parlament: oyczyzna *Edwarda Czarny* nazwanego, ſławnego z zwycięſtwa *Poictiers*. l. o mil 22. od *Londynu*, Dł. 16. 16. ſz. 51. 50.

WOR-

WORCESTER, *Vigornia*, M. Ang: gł. Prowincyi ſwego naz: jedney z naylepſzych w Anglii, wielkie, piękne, dawne, z Biſkupem i jego wſpaniałą Katedrą, poſyła dwòch Deputatow na parlament. l. na wzgòrku, nad rzeką *Saverna*, o mil 6 od *Hureford*, 32 *Londynu*. Dł. 15. 26. ſz. 52. 16.

WORINGEN, *Buruncum*, M. w Elektòracie Kolońſkim, ſławne z bitwy w R. 1288. l. nad rz. *Ren*, o mil 3 od *Kolna*.

WORMS, Biſkupſtwo w *Palatinacie* Ryńſkim, między *Oppenheim* i *Neuſtadt*. Biſkup Xiążęciem *Jmperii*: ma tylko miaſteczka i wſie.

WORMS, *Vormatia*, mia: gł. pomienionego Biſkupa, ſławne z Seymow *Jmperii*, ktòre tu bywały; ale po ſpaleniu przez Fr. w R. 1689 zubożało. l. w okolicy piękney i żyżney w wyśmienite wino, nad *Renem*, o mil 7 od *Heidelberg*, 8 *Moguncyi* i *Spira*. Dł. 26. 2. ſz. 49. 34.

WORONECZ, *Voronis*, Mia: Roſsyiſkie, o mil 40 od *Moſkwy*. Dł. 56. ſz. 53. 30.

WROCŁAW, *Vratislavia*, Mia: gł. *Szląska*, piękne bogate, ludne, z Biſkupem Sufr: Gnieżnieńſki, dawniey Ceſarſkie, dziś Kròla Pruſkiego, z pięknemi Kościołami, i rynkami. ratuſz ma wieżę w Niemczech naywyżſzą, ktòrey kiedy zegar bije, ſłychać w galeryi piękny trąb odgłos. handel tu kwitnie na okoliczne ſtrony. wzięte przez Auſtryakow w R. 1751, ale Kròl Pruſki odebrał w tymże roku: Tu rodził ſię *Daniel Sennert*. leży nad rzeką *Oder*, o mil 13 od *Lignitz*, 14 *Opol*, 55 *Krakowa*, 67 *Wiednia*. Dł. 34. 40. ſz. 51. 4.

WSCHOWA, *Frauſtadium*, m. Wielkopolſkie w Wojewòdztwie Poznańſkim, gł. Powiatu ſwego nazwiſka. Wſławiło ſię przez *Senatus Conſilia*, ktòre tu bywały. l. przy granicy *Szląskiey*, o mil 7 od *Poznania*.

WURTEMBERG, *Virtembergenſis Ducatus*, X. udzielne w Szwabſkiey ziemi, nayżyżnieyſze w *Niemczech*, ktòrego Xiąże ma zaſzczyt Wielkiego Łowczego S. P. R. gr. od pòłnocy z *Franconią*, Arcybiſkupſtwem Moguncſkim, i Palatinatem *Ryńſkim*, od wſch: Hrabſtwem *Oetinga* i Marchią *Burgau*, od połud: Xięſtwem *Hohenzolem*, *Furſtemberg*, i Marchią *Hohenberg*, od zach: Palatinatem *Ryńſkim*, i Marchią *Baden*.

WüRTZBURG, *Herbipolitanus*

nus Episcopatus, Biskupstwo w *Franconii* obszerne. Biskup jest Panem i SufraganēMoguncskim. gdy go obierają jak wyidą wota, obrany chodzi po pas goły po przed Kanonikami, ktòrzy go rozgą po plecach biją.

WURTZBURG, *Herbipolis*, Mia: gł. pomienionego Biskupstwa, z zamkiem *Fravenberg* nazwanym, i Akademią założoną wR. 1043: dawniey Cesarskie, dziś rezydencya Biskupa. l. nad rzeką *Men*, między ogrodami, o mil 16 od *Bamberg*, 120 *Wiednia*. Dł. 27. *40*. sz. 49. *44*.

WYL, Mia: Szwaycarskie w dobrach Opata *S. Galo*, ktòry tu ma pałac.

WYSEP Francuski, ob: *Jsle-de-France*.

WYSPY Brytańskie, 2. wyspy Europeyskie wielkie na *Oceanie Brytanii* wielkiey. na ktòrych Kròlestwo Angielskie i Szkockie i *Jrlandia* albo *Hibernia*. Dł. od 8. do 20. *50*. szer: od 50. *15*. do 59. *10*.

WYSPY de-Cabo-Verde, *Gorgades*, albo *Gorgones*, al: *Hesperides*, wyspy na *Oceanie* Atlantskim, na zach: *Afryki* i gòry *Cabo-Verde*, jest ich 12. przednieysze są *S. Jago*, *Luzia*, albo *Lucia*, *S. Vincente*, *S. Mikołay*, *Bonavista*, &c. kray gorący jest i niezdrowy. Doszedł ich w R. 1460 *Antoni Noli* Genuenczyk dla *Portugalii*, ktòra je dotychczas trzyma pod swoim Vicerejem. Dł. od 352. do 355. sz. od 14. do 19.

WYSPY rozboynicze, *Insulæ Latronum*, obacz *Mariannæ*.

X. X. X.

XACCA, al: *Sacca*, Mia: Sycyliyskie. na nizinie *Mazara*, z zam: i portem. l. na brzegu połud: pod gòrą, o mil 57 od *Palermo*.

XAGUA, Port Am: na wyspie *Cuba*, między *Pin* i *Spiritu Sancto*, jeden z naylepszych w *Ameryce*.

XAMUEN wysep Chiński w Prowincyi *Xantung*, na morzu *Gang*. ludny.

XANSI, Prowincya Chińska połn: trzecia w liczbie, obfita w dzewa i zioła lekarskie, i we wszystkie potrzeby. ma pod sobą 10 głòwnych, 107 mnieyszych miast, pròcz miasteczek. *Sigan* jest 1. gł. gr. od połn: murem Chińskim, od

od wsch: rzeką *Croceus*, od połud: i zach: wysokiemi gòrami.

XANTOIGNE, obacz *Saintonge*.

XAOCHEU, Mia: Chińskie, druga gł. Pr. *Quanton*, między dwiema rzekami noszącemi statki. Dł. 130. *30*. sz. 24. *42*.

XAORU, M. Chińskie, ósma gł. Prowincyi *Foken*. Dł. 131. sz. 17. *10*.

XATIVA, Mia: Hisz: w Kròlestwie *Valencyi*, dawniey sławne, ale w R. *1706* przez Francuzow i niemcow zruynowane za to, że przystało do *Karola III*. teraz trochę się poprawiło. l. na gòrze nad rzeką *Xucay*, o mil 13 od *Valencyi*, 20 *Alicant*. Dł. 17. *21*. sz. 31. *1*.

XERES-de-Badajos, albo-*de-los-Cavalleros*, Mia: Hisz: w *Extremadura*, w okolicy *Tra-los-Guadiana* obfitey w pastwiska, o mil 11 od *Badajos*. Dł. 11. *30*. sz. 38. *13*.

XERES-dela-Frontiera, *Asta Regia*, Mia: Hisz: w *Andalucyi*, w Dyecezyi Sivilskiey, sławne z bitwy w R. 712. l. o mil 2 od portu *Sancta Maria*, 7 *Cadix*, 19 *Sivilii*, 104 *Madrid*. Dł. 12. *5*. sz. 36. *40*. Tegoż nazwiska M. w Am: w nowey *Gallicyi*. Dł. 875. *10*. sz. 22. *35*. Tegoż drugie w Starostwie *Guatimala*.

XICOC, wysep Japoński, między *Nifon* i *Ximo*, ob: *Japonia*.

XICONA, Hisz: mia: w Kròlestwie *Valencyi*, w okolicy *Segura*, o mil 6 od *Alicant*.

XIĘSTWO, dwie Pr. Neap: tak nazywają się, jedna *Xięstwo* bliższe, á druga X. dalsze: bliższe jest na mil 75 wdłuż, 51 wszerz *Salerno* jest gł. gr. od połn Xięstwem dalszym, od wsch: *Basilicata*, od połud: i zach: morzem. Dalsze ma mil 51 wdłuż, 30 wszerz. *Benevento* jest gł. gr. od połn: Hrabstwem *Molise*, i *Capitanata*, od wsch: tąż i *Basilicata*, od połud: Xięstwem bliższym, od zach: *Terra-di-Lavoro*.

XIMO, wysep Japoński jeden z przednieyszych, zamyka 9 Kròlestw.

XINCHEU, *Xincheum*, Mia: Chińskie, 12. gł. Prowincyi *Huquang*, między gòrami, na ktòrych mieszkają dzicy ludzie.

XUCAR, *Sucro*, rz. Hisz: poczyna się w nowey *Castylii*, w *Sierre*, pod *Cuença*, idzie przez Kròlestwo *Valencyę* wpada w śrzòdziemne morze.

XUDNOGROD, M. Eur: Tureckie w *Kroacyi*, przy gr. Dalmackiey, o mil 15 od *Zara*. Dł. 40. *16*. 44. *46*.

XUICHEU, M. Chińskie, 10. gł.

gł. *Suchuen*, w okolicy gòrzyftey. Dł. 134. fz. 31. *17*.

XUNNING, M. Chińfkie, 12. gł. Prowincyi *Junnan*. Dł. 117. 2. fz. 24. *47*.

XUNT, Mia: Chińfkie, 5. gł. Prowincyi *Pecking* w okolicy gòrzyftey. Dł. 131. *9*. fz. 37. *50*.

XUNTIEN, ob: *Pecking*.

Y. Y. Y.

YABACHA, wyfep Am: jeden z *Lucaje*, na zachod wyfpu *Domingo*. Sz. 22. *30*.

YAMBOU, Mia: Az. w *Arabii* z zam: i portem na brzegu zachodnim czerwonego morza. Dł. 53. *45*. fz. 21. *40*.

YANCHEU, *Tancheum*, Mia: Chińfkie, 7. gł. Prowincyi *Nanching*, wielkie i bogate, w okolicy mającey wiele zup. Dług: 136. *30*. fz. 33. *6*.

YARMONT, *Jarmutum*, Mia: i Hr. Ang: w Pr. *Norfolck*, pofyła dwòch Deputatow na parlament. leży z portem przy uściu rzeki *Jare*, gdzie fię poławiają śledzie, o mil 35 od *Londynu*. Dł. 18. *56*. fz. 52. *32*.

YARMOUT, Ang: mia: na wyfpie *Wight*, pofyła dwòch Deputatow na parlament, o mil 25 od *Londynu*. Dł. 16. *20*. fz. 50. *28*.

YEDO, albo Jendo, *Jendum*, Mia: Az. na wyfpie *Japonii*, gł. Kròleftwa Japońfkiego, z mocnym pałacem, w ktòrym mieszka Kròl. Niezliczone mnoftwo ma mieszkańcòw, ktòrzy wielki handel prowadzą: nifkie mają domy drewniane, przeto panują tu pożary. Panowie jednak mają pałace z kamieni bez wapna murowane, a to dla tego żeby lepiey fpoiwfzy fię kamienie, nie tak łatwo mogły być porufzone ziemi trzęfieniem. kiedy nowy ftanie pałac wizytuje go Kròl i odbiera podarunek; po wyiściu Kròla, zamykają na zawfze bramę ktòrą wyszedł, dla ufzanowania Kròla żeby nią nikt nie chodził, i nazywają ją bramą Kròlewfką. l. przerznięte rzeką *Tonkaw*, ktòra pięcią uściami wpada w port. Długości 157. fz. 35. *32*.

YEDSO, albo Yedzol, wyfep wielki na pòłn: wyfpu *Nifon*, pełny lafow. Mieszkańcy fą mocni okrutni, prości, żyją polowaniē i ryb łowieniem. Dł. od 159. do 170. fz. od 42. do 50.

YENCHEU, Mia: Chińfkie, 2. gł. Prowincyi *Chanton*. Dł. 149. fz. 36. *18*.

YE-

YESD, Miafto Az: Perfkie w *Jrack* obfite w jedwab. leży na gościncu z *Kerman* do *Hifpahan*.

YNDRE ob: *Jndre*.

YOCHEU, Mia: Chińfkie, 7. gł. Prowincyi *Huquang*, nad trzema rzekami, ktòre idą przez te Kròleftwo, *Fun*, *Kiam* i *Siam*. Dł. 130. fz. 30. *5*.

YORCK, Pr. Angielfka pòłn: nad morzem, naywiękfza, na mil 170 wkoło: obfita we wfzyftko, á zwłafzcza w konie, bydło, zboże, dziczyznę i ryby. Dzieli fię na trzy częśći *Nord*, *Eft*, *Weft-Riding*: drugi fyn Kròla nazywa fię Xiążęciem *de Torck*.

YORCK, *Eboracum*. M. gł. pomienioney Prowincyi, wielkie ludne, bogate, z Arcybifkupem, ktòry ma prawo Koronować Kròlowę. i jeft jey Kapelanē: ma Katedrę naypięknieyfzą w Kròleftwie, pofyła dwòch Deputatow na parlament. l. o mil 14 od *Lincoln*, 50 *Londynu*. Dł. 16. *23*. fz. 52. *54*.

YORCK Nowy. Pr. Am. pòłn: na brzgu wfchodnim; dawniey zwała fię nową *Szwecyą*, będąc pod Szwedami, ale doftawfzy fię *Anglii*, nazwana nowym *Torck*.

YORINAN, Pr. Am: w *Guiana*. na mil 60 wkoło, ponad rzeką Amazońfką. Mieszkańcy fą mocni, odważni, zręczni do fzabli, ale nadzy chodzą, tak męfczyzny, jako i niewiafty.

YORK, ob: *Torck*.

YOUGHIL, Mia: Jrlandfkie w Prowincyi *Münfter* w Hrabftwie *Cork*, bogate, ludne: pofyła dwòch Deputatow na parlament. leży z portem przy uściu *Blanckwater*. Dł. 9. *50*. fzer: 51. *51*.

YPRES, *Jpræ*, M. w *Flandrii*. mocne, i piękne, dawniey ludnieyfze z Bifkupem fundowanym w R. 1559 od *Pawła IV* Sufraganem *Malines*, wzięte przez Francuzow w R. 1678, i tymże ufłąpione traktatem Nimefkim; ale mocą przymierza Utrechtfkiego doftało fię Domowi Auftryackiemu, ktòry oddał go w ftraż ftanō Generalnym, ale *Ludwik XIV* w R. 1744, znowu go opanował. l. na nizinie żyżney nad rzeką *Tper*, o mil 5 od *Courtray*, 6 *Lilla*, 58 *Paryża*. Dł. 20. *32*. fz. 50. *51*.

YSENDICK, M. w *Flandryi* Prowincyi fprzymierzonych. po odebraniu go przez Xiążęcia *Maurycego* w R. 1604 jeft zalłoną *Zelandii* od *Flandrii*. l. nad odnogą rzeki *Schelda* nazwaną *Blie*, niedaleko morza, i może być zewfząd oblane. Dł. 21. *8*. fz. 51. *20*.

YS-

YSSEL, *Jsala*, rz. w Belgium, poczyna ſię w Xięſtwie *Clivii*, wpada w odnogę *Renu* nazwaną *Yſsel*, z ktòrą potym wpada w *Zuyderzee*.

YSSEL, rzeka w Hrabſtwie Hollenderſkim, wpada w *Moſę* niżey miaſta *Rotterdam*.

YSSELBURG, Mia: w *Geldrii* nad rzeką *Yſſel*, przy granicy Hrabſtwa *Zutſen*, o mil 5 od *Cleves*, 9 *Geldrii*. Dł. 24. ſz. 51. 52.

YSSELSTEIN, *Jſſelſtadium*, mia: w Hrabſtwie Hollenderſkim w okolicy *Rheinland* nad rzeką *Yſsel*, o mil 2 od *Utrecht*, 5 *Gorcum*. Dł. 22. 35. ſz. 52. 4.

YSSOIRE, Francuſkie mia: w *Auvergne* niżſzey dawne: oblężone w R. 1571, i w 1590. leży nad *Couzą*, niedaleko rzeki *Allier*, o mil 7 od *Clermont*, 95 *Paryża*. Dł. 20. 55. ſz. 45. 33.

YUCATAN, obacz *Jucatan*.

YVERDUN, *Ebrodunum*, Szwaycarſkie mia: w *Vaud*, gł. okolicy ſwego nazwiſka, dawne piękne, mocne, z zamkiem rez: Sędziego nad jeziorem *Neuchatel*, i rzekami *Orbe* i *Thiel*, o mil 14. od *Bern*. Dł. 24. 32. ſz. 46. 45.

YVICA, ob: *Jvica*.

YUMA, wyſep Amerykańſki półn: jeden z *Lucaje*, na pòłnoc wyſpu *Cuba*, na mil 22 wdłuż, 7 wſzerz.

YUMET, wyſep Am. pòłn: jeden z *Lucaje*, na pòłn: wyſpu *Yuma*, na mil 15 wdłuż, pod przeſileniem raka.

YVOY, *Yvodium*, Francuſkie mia: w *Luxemburg*, doſtało ſię Francyi traktatem Riſwickim. l. nad rzeką *Cler*, o mil 4 od *Montmedi*, 5 *Sedam*, 13 *Luxemburg*.

YUPI, Kr. Az. w *Tatarzech* wſchodnich, między *Chiną*, *Nieulan*, *Oceanem* wſchodnim, i *Tatarami* wſchodniemi.

Z. Z. Z.

ZAARA, ob: *Saara*.

ZABACCA, *Palus Mæotis*, morze między *Europą* i *Azią*, na pòłnoc czerwonego morza.

ZABULAA, M. Tranſilvańſkie przy granicy Moldawſkiey, o mil 2 od *Newmarck*.

ZACATECAS, Pr. Am. pòłnocney w *Mexico*, w nowey *Gallicyi*, bogata w kruſzce złote: graniczy od pòłn: z *Biſcayą* nową, od wſch: *Panuc*, od połud: *Gudalajarą*, od zach: *Culican*.

ZA-

ŻACATULA, Mia: Ameryki pòłn: w nowey *Hiſzpanii* w Staroſtwie *Mexico*, z portem przy uściu rzeki *Zacatula* w morze *de Sud*, o mil 60 od *Mexico*. Dł. 263. ſz. 17. 20.

ZACINT, *Zacynthus* wyſep Grecki niedaleko brzegow zach: wyſpu *Morea*, o mil 7 od wyſpu *Cefalonii*, na mil 6 wdłuż, 4 wſzerz, bardzo miły i żyżny w wino podobne Corintſkiemu: ma zrzòdło z ktòrego płynie ſmoła czarna, i między inſzemi dwa ſławne Bazyliańſkie klaſztory, jeden N. P. nazwany *Scopiotiſa*, drugi *S. Jerzego* nazwany *Cremna*.

ZACINT, Mia: jedne pomienionego wyſpu, z 50 wſiami, z Biſkupem Sufraganem *Corſu*. ma zamek na gòrze, i port na brzegu wſchodnim. Dł. 38. 56. ſz. 37. 57.

ZACONIA, Pr. naywiękſza na wyſpie *Morea*. *Napol* i *Malvaſia* jeſt gł.

ZAGARA, ob: *Helicon*.

ZAGRAB, Mia: Słowieńſkie z Biſkupem Sufraganem *Colocza*, nad rzeką *Sava*, przy granicy Kroackiey, o mil 9 od *Carloſtadt* 63 *Buda*. Dł. 33. 28. ſz. 45. 50.

ZAHARA, Mia. Hiſz: w *Andalucyi*, ma zamek na gòrze miany za niedobyty.

ZAIR, rz. Afr: w *Congo*, wychodzi z jeziora *Zambre*, wpada w *Ocean* zachodni w ſzerokości południowey 5. 40.

ZAMORA, *Sentica*, M. Hiſz: w Kròleſtwie *Leon*, znaczne i mocne, z Biſkupem Sufraganem Kompoſtelſkim; oyczyzna *Alfonſa de Zamora*. leży w okolicy żyżney nad rzeką *Douro*, o mil 14 od *Salmantiki*, 28 *Leon*, 46 *Madrid*.

ZAMORA, *Azama*, M. Afr: w *Barbaryi*, w Prowincyi *Bugii*, hołduje Kròlowi *Alger*.

ZAMORA, Mia: Am. połud: w *Peru*, w Staroſtwie *Quito*, w okolicy mającey kruſzcę złote, przy gòrach *Audes*, o mil 70 od morza *de Sud*. Dł. 304. ſz. połud: 5. 6.

ZAMOSC, *Zamoſcium*, Mia: Małopolſkie, w *Czerwoney Ruſi*, w Województwie Bełzkim, mocne, z pałacem Ordynata, pięknemi Kościołami, Kamienicami i Akad: założoną w R. 1589. Kròl Szwedzki muſiał odſtąpić oblężania tego miaſta za Kròla *Kazimierza*: był tu Synod Ruſki w R. 1720. l. między bagnami o mil 10 od *Lublina*, 25 *Lwowa*, 40 *Krakowa*. Dł. 41. 15. ſz. 50. 40.

ZAMPANG, Mia: Am. pòłn: w nowey Hiſz: bogate, oſadzone Hiſzpanami i Judyanami. le-

ży

ży na gościncu z *Guaxaca* do *Mexico*.

ZANFARA, Krôleſtwo Afr: w *Nigricii*, przy Krôleſtwie *Zegzeg*. Mieſzkańcy ſą twarzy bardziey do beſtyi, jak do człowieka podobney, czarney i ſtraſzney.

ZANGUEBAR, *Zanguebaria*, kray Afr: w *Caffarii* albo *Cafrerii*, ponad morzem Jndyiſkim, od rzeki *Jubo*, od pôłn: do Krôleſtwa *Moruca* ku południu. Mieſzkańcy ſą częścią Machometani, częścią poganie.

ZANZIBAR, wyſep i Kr. na morzu Jndyiſkim ku brzegom *Zanguebar*, obfity w cukier i cytryny. Mieſzkańcy ſą Machometani. Dł. 68. ſz. południowey 7.

ZAPOROZE, część *Ukrainy* za progami, ktôre ſą na *Dnieprze*, legowiſko Kozakow Zaporoſkich.

ZAPOTECA, Pr. Am: pôłn: w nowey Hiſz:

ZARA, *Jadera*, Mia: mocne w *Dalmacyi* Weneckiey, gł. pewnego Hrabſtwa, z Arcybiſkupem, Cittadellą i portem: broni *Wenecyę* od Turkow. przedał go *Władyſław* Krôl Neapolitańſki Wenetom w R. 1409, ktôrym w R. 1498 wziął *Bajazet II*, ale mu odebrali Wenetowie; kuſili ſię wziąć nazad Turcy, ale bez ſkutku. l. na ziemi wydaney na morze Weneckie, ktôra zoſtała oddzieloną od lądu nawałnością morſką, o mil 28 od *Jaycza* 36 *Spalat*, 60 *Wenecyi*. Dł. 33. *4*. ſz. 44. *22*.

ZARNAT M. Greckie w *Morea*, o mil 8 od *Miſitry*. Ma piękny klaſztor *Bazyliańſki* poświęcony Nayświętſzey Pannie.

ZASŁAW, *Zaſlavia*, M. i X. Małopolſkie w Województwie Wołyńſkim nad *Horyniem*. Dł. 45. *56*. ſz. 50. 2.

ZATMAR, *Zatmarium*, Mia: w *Węgrzech* wyżſzych, gł. Hrabſtwa, kuſili ſię buntownicy w R. 1681 wziąć go, ale ſami połapani i ſrodze ſkarani ſą. l. przy gr. Tranſilvańſkiey, oblane wkoło rzeką *Samos*, o mil 27 od *Tokay*, 30 *Varadin*. Dł. 40. *59*. ſzer: 47. *50*.

ZATOR, *Zatoria*, Mia: Małopolſkie w Województwie Krakowſkim, gł. Xięſtwa Zatorſkiego przyłączonego do Polſki za *Zygmunta I.* w R. 1548, ma mocny zamek na górze niedaleko uścia rzeki *Skaud* w *Wiſłę*, o mil 7 od *Krakowa*, 20 *Raczibor*. Dł. *37*. *33*. ſz. 49. *59*.

ZAWICHOST, mia: Polſkie w Sądomirſkim, nad *Wiſłą*, o mil

2

2 od *Sandomirza*. Tu w R. 1205 zbito *Romana* Xiążęcia Ruſkiego.

ZBARAZ, Wołyńſkie mia: gł. *Zbaraſzczyzny*, ſławne z zwycięſtwa Polakow nad Kozakami otrzymanego w R. 1649.

ZBOROW, Wołyńſkie mia: ſławne z uczynioney umowy między Polakami i *Chmielnickim* Hetmanem Kozackim w R. 1649. l. o mil 5 od *Zbarażа*.

ZEBEN, obacz *Hermenſtadt*.

ZEFALA, Kr. Afr. w *Cafrerii*, ku *Zanguebar*, nad brzegiem *Mozambique*, obfite w złoto, żelazo i ſłonie: gr. od pôłn: z *Monomotapą*, od wſch: morzem *Mozambique* i morzem ſwego nazwiſka, od połud: Krôleſtwem *Sedanda*, od zach: Krôleſtwem *Monomotapa*.

ZEFALA, Mia: gł. pomienionego Krôleſtwa, hołduje Portugalczykom, ktôrzy tu mają fortecę potrzebną dla handlow Jndyiſkich. l. nad brzegiem morza ſwego nazwiſka, przy uſciu rzeki ſwego nazwiſka. Dł. 64. *15*. ſz. połud: 20.

ZEGZEG, Kr. Afr: w *Nigricyi*: gr. od wſch: Krôleſtwem *Zanfara*, od połud: *Benin*, i rzeką *Niger*, od zach: puſtynią, hołduje Krôlowi *Tombut*.

ZEITON, M. Eur: Tureckie w *Janna* z zam: na górze nad morzem ſwego naz: o mil 20 od *Lariſsa*. Dł. 41. ſz. 39. *10*.

ZELAND, *Zelandia*, wyſep na morzu Baltyckim, naywiększy w Krôleſtwie Duńſkim, na mil 22 wdłuż, 20 wſzerz, pełny laſow i dziczyzny, obfity w zboże, paſtwiſka, nie potrzebuje grunt gnoju. *Kopenhagen* jeſt gł. l. na połud: Prowincyi *Scanii* al: *Schonen*, na wſchod wyſpow *Laland* i *Farſter*, na zachod wyſpu *Fionia*.

ZELANDIA, wyſep i jedna z Prowincyi ſprzymierzonych Niederlandſkich, czyli zbior wielu wyſepek obfitych w paſtwiſka ale podległych nawałnościom morſkim, dla ktôrych wkoło poſypane ma góry; rządy ſą podobne Hollenderſkim. ma od pôłn: *Hollandią*, od wſch: dzieli ſię rz. *Scheldą* od *Brabantu*, od połud: i zach: oblany *Oceanem*, na ktôrym ziemi bliſko niema.

ZELL, Niem: mia: w cyr: Saſkim niżſzym w Xięſtwie *Luxemburg*, gł. Xięſtwa *Zell*, należącego do Elektora Hannowerſkiego, z zamkiem w ktôrym mieſzkali Xiążęta. l. nad rzeką *Allier*, o mil 14 od *Brunſwick*, 19 *Luxemburg*. Dł. 27. *57*. ſz. 52. *45*.

ZELL, Niem. mia: w cyrkule Szwabſkim w Margrabſtwie *Baden*,

dan Cesarskie pod protekcyą Austryacką. Tegoż nazwiska miasto w Elektoracie Trevirskim nad rzeką *Mosa*. Drugie w Arcybiskupstwie Salisburskim nad jeziorem *Zelt*,

ZELWA, Litewskie miasteczko w Powiecie *Słonimskim*, sławne z walnych jarmarkow, o mil 3 od *Słonima*.

ZEMLA nowa, kray Rossyiski na *Oceanie* połn: oddzielony ciesniną *Weigas* od Prowincyi *Pertera*.

ZEMPLIN, Mia: w *Węgrzech* wyższych, gł. Hrabstwa swego nazwiska, nad rzeką *Bodrog*,, o mil 13 od *Tokay*. Dł. 39. *59*.

ZENG, *Senia*, M. Kroackie w *Morlachii*, z Biskupem fundowanym w R. 1180 Sufr: *Spalatskim*, hołduje Domowi Austryackiemu. l. nad morzem Weneckim na gòrze, o mil 45 od *Spalat*. Dł. 32. *37*. sz. 45. *4*.

ZIA, *Cea*, wyspa na *Archipelagu*, jeden z *Ciklades*, na mil 6 wdłuż, 3 wszerz: jest na nim Klasztor Bazyliański *S. Kalixty*. gdzie Ciało tey S. spoczywa, o mil 5 od *Cap-Colon*. Dł. 42. *32*. sz. 37. *40*.

ZIATECH. albo *Satz*. Miasto Czeskie w cyr: *Satz*, nad rzeką *Egra*.

ZIEGENHEIM, *Zigenhemium* Mia: w cyr: wyższego *Renu*, w Landgrafstwie *Hassen*, gł. jednego Hrabstwa pod Xiążęciem *Hassen-Cassel*, nad potokiem *Schwalm*, o mil 5 od *Cassel*. Dł. 25. *10*. sz. 51. *10*.

ZIEMIA *Otranto*, ob: *Otranto*.

ZIEMIA Swięta, ob: *Palestina*.

ZIEMIA *Yedso*, obacz *Yedso*.

ZIRIE-ZEE, *Scaldia*, Miasto sprzymierzone w *Zelandii*, gł. wyspu *Schowen*, ludne i handlowne. Hiszpani po oblężeniu siedmią miesięcznym wzięli go w R. 1576. leży przy usciu rzeki *Schelda*, o mil 6 od *Brill*, 10 *Hulst*.

ZITAW, *Zitavia*, M. w *Lusacyi* Elektora Saskiego: ma dobre piwo. l. nad *Neiss*. przy granicy Czeskiey, o mil 7 od *Gorlitz*, 10 *Drezna*. Dług: 32. *30*. szer: 50. *54*.

ZMUDZ, *Samogitia*, Prowincya i Xięstwo Litewskie, na mil 70 wdłuż, 50 wszerz, ma gòry i lasy, obfita jednak w zboże, bydło i miòd. Mieszkańcy Katolicy pobożni, pospolicie nie żenią się aż we 30 lat, sami sobie obierają Starostę, á Kròl potwierdza. ten Starosta ma w Senacie Krzesło

sło po Wojewodzie Łęczyckim. Ma 25. Powiatow, *Wilkiyski*, *Wielonski*, *Eyragolski*, *Jaswoński*, *Tędziagolski*, *Rosieński*, *Widuklewski*, *Krozki*, *Korszewski*, *Korklański*, *Birzniański*, *Berzański*, *Małych Dyrmian*, *Wieszwiański*, *Pojurski*, *Twerski*, *Wielkich Dyrwian*, *Szawdowski*, *Telszewski*, *Użwęski*, *Retowski*, *Gondyński*, *Zorański*, *Połągowski*, *Płotelski*, ale sądy Grodzkie w jednych tylko *Rosieniach*. ☆ Tam i seymiki, na ktòrych obierają 2. Posłow na Seym i 3. Deputatow na Trybunał Litewski. Starostw bezjuryzdykcyi ma wiele i Ciwuństw. *Rosienie* jest gł. gdźie to Xięstwo seymikuje: gr. od połn: *Kurlandią*, od wsch: *Litwą* od połud: *Prusami*, od zach: *Baltyckim*.

☆ W Roku 1764. przez Konstytucyą Seymu Coronationis pozwolono Xięstwu Zmuydzkiemu drugi Grod i Ziemstwo w *Telszach* fundować przyłączywszy do Ziemstwa i Grodu tego 15. Powiatow. Także temuż Xięstwu na tymże Seymie Coronationis pozwolono czwartego Deputata na Trybunał a trzeciego Posła na Seym.

ZNAIM, Mia: Morawskie: Umarł tu *Zygmunt* Cesarz w Roku 1437. wzięte przez Szwedow w R. 1645. l. przy granicy Austryackiey, nad rzeką *Taya*, o mil 10. od *Brinn*, *13*. *Wiednia*. Dł. 34. 20. sz. 48. 48.

ZOFFINGEN, *Tobinium*, M. Szwaycarskie w Kantonie *Berna*, ma publiczną bibliotekę z rzadkiemi rękąpismami. l. niedaleko lasu hoduiącego dźiki, o milę od *Arburg*.

ZOLLERN, X. Niem: w cyr: Szwabskim, na mil 15 wdłuż, 7 wszerz, nażywa się pospolicie *Hohen-Zollern*, między Xięstwem *Wurtemberg*, *Furstenberg*, i Hrabstwem *Oettingen*.

ZOLLERN, Mia: dające nazwisko pomienionemu Xięstwu. Dł. *39*. *43*. sz. 48. 22.

ZOŁKIEW, M. Małopolskie, tu leży ciało *Jana Soczawskiego*, l. o mil 3. od *Lwowa*.

ZOLNOCH, *Zolnochium*, Mia: w *Węgrzech*, wyż: gł. Hrabstwa swego nazwiska, znaczne, wzięte przez Turkow w R. 1554, a odebrane przez Cesarza Roku 1685. l. nad rz. *Teiss*, o mil 22. od *Colocza* Dł. *38*. 33. sz. 47. 10.

ZOQUES, Pr. Am: połn: w nowey *Hiszpanii*, w Gubernii *Chiapa*, bogata w jedwab. przy gr. Gubernii *Tabasco*.

ZUG, Kanton Szwaycarski 7. w porządku, Katolicki, na mil 5. albo 6. gòry obfite w pastwiska, a ròwniny w zboże, wino, a naybardźiey w kasztany: gr. od połnocy i wschodu Kantonem *Schwitz*, od zach: Kanto-

tonem *Lucern.*

ZUG, *Tugium*, Mia: gł. pomienionego Kantonu, piękne i znaczne. l. na weſołym polu pod miłą gòrką nad jeźiorem ſwego nazwiſka, o mil 5. od *Lucern*, 7. *Zurich*. Dług: 26. 14. ſz. 47. 12.

ZVICKAW, *Cygnea*, Niem: mia: w cyr: *Saxonii*, wyż: dawniey Ceſarſkie. l. nad rz. *Moldava*, o mil 6. od *Altemburg*, 10 *Flaven*. Dług: 30. 30. ſzer: 50. 43.

ZVIDERSEE, obacz, *Zvyderzee.*

ZUŁAWY, okolica Gdańſka, kray mokry, ale przez ſpuſzczenie w kopane rowy wody oſuſzony, i przeto żyźny. wielkiemi ten kray *Wiſłę* ſtrzymuje tamami, ktòre gdyby zerwane były, cały kray dla niſkiego położenia zatopiłaby *Wiſła*. Wychodzą z tąd ſyry dobre.

ZULCH, Miaſto w Xięſtwie *Julch*, Biſkupa Kolońſkiego. niektòrzy mniemają że to ieſt dawne *Tolbiacum*, gdźie *Clodoweuſz* w R. 496. ſławne otrzymał zwycięſtwo, za co zoſtał Chrześcianinem. l. o mil 4. od *Juliers*. Dł. 24. 23. ſz. 56. 22.

ZULLICHAW, Mia: Szląſkie w Xięſtwie *Croſſen*, o milę od rz. *Oder*, 5. *Croſſen*.

ZULPHA, Mia: Perſkie, czyli raczey przedmieście Mia: *Hiſpahan*, przedźielone rzeką *Sanderou*, drogą między temi miaſtami jeſt naypięknieyſza w *Perſii*, z Kościołami i meczetami. Mieſzkańcy ſą Ormianie zaprowadzeni przez *Szah-Abas*, mają Arcybiſkupa.

ZUPRANY, mia: Litewſkie, w Powiecie *Oſzmiańſkim*, ma Zbòr Kalwinſki murowany, ale mało do niego nabożnych. Bywaią tu targi pewnych czaſow. l. o mil 2. od *Oſzmiany*. Dł. 44. 6. ſz. 54. 26.

ZURICH, albo *Zurig*, Kanton Szwaycarſki Proteſtanſki od R. 1524. gr: od połn: rzeką *Ren*, dźielącą go od *Schafhauſen*, od wſch: *Turgau* i Kantonem *Appenſel*, od połud: Kantonem *Schwitz* od zach: *Zug*.

ZURICH, albo Zurig, *Tigurum*, M. gł. pomienionego Kantonu, dawne, ludne i mocne, z Akademią: arſenał, ratuſz, i *Groſs-Munſter* ſą piękney archit: ktury dźieło. leży przedzielone rzeką *Limag*, przy wyiściu jey z jeziora, o mil 15. od *Coſtantz*, 16. *Baſilea*, 20. *Berna*.

ZUTFEN, Hr. Pr. ſprzymierzonych w *Geldrii*, dźieli ſię na cztery części Baronią *Bronchorſt*, *Borkelo*, *Berg*, i *Anholt* gr. od połn: Prowincyą *Overyſſel*, od wſchodu *Weſtfalią*, od południa rzeką *Yſel*, ktòra go dzieli od *Geldryi*, od zachodu Xięſtwem *Cliwią*.

ZUTFEN, *Zutphania*, M. gł. pomienionego Hrabſtwa z wſpaniałym Kościołem: wzięte przez Xiążęcia *de Oranges* w roku 1591, odebrali Hiſzpani w R. 1672, a potym Francuzi, ale we dwa roki uſtąpili ſtanom Generalnym. l. nad rzeką *Berkel* i *Yſſel*, o mil 3 od *Deventer*, 9 *Cleves* i *Nimega*. Dł. 23. 48. ſz. 52. 12.

ZVYDERZEE, *Auſtrinus Sinus*, część morza *de Nord*, między Prowincyą *Overyſſel*, *Geldrią*, *Friſią* i *Hollandią*.

ZWANIEC, Miaſto Polſkie w Wojewòdztwie Podolſkim, ſławne z Traktatu między Tatarami i Polſką zawartego za Kròla *Jana Kazimierza* w R. 1652.

ZWEYBRUCKEN, ob: *Bipontium*.

ZWOL, *Zuvolla*, M. Pr. ſprzymierzonych w *Overyſſel*, z wielą zamkami, dawniey anſeatyczne i Ceſarſkie. l. na gòrze nad rzeką *Aa* i *Yſſel* o mil 3 od *Campen*, 6 *Deventer*. Dł. 23. 43. ſz. 52. 33.

ZYDOWSKA ziemia, ob: *Paleſtina*.

ZYDYCZYN, ſławne Polſkie Bazyliańſkie Opactwo na Wołyniu, fundowane od Xiążąt Ruſkich zaraz po wnieſieniu w te kraje wiary Chrześciańſkiey. Wzięte było w R. 1650 od Syzmatykow za wymuſzonym Seymowym przywilejem, ale znowu oddane Unitom w R. 1668. leży w miłym położeniu nad rzeką *Styrem*, o milę od *Łucka*, 5 *Dubna*, 9 *Włodzimierza*.

ZYOBER, *Zioberis*, rzeka Azyatycka Turecka, ktòra ſkrywſzy ſię pod źiemię na 300 ſtay pod nią idzie, á potym wynurzywſzy ſię wpada w wielką rzekę *Ulubar*, ktòra hoduje węże bardzo ptaſzętom ponad nią przelatującym ſzkodliwe.

ZYRMUNY m. Litewſkie w Powiecie *Lidzkim*, dziedźiczne XX. *Radziwiłłow*. Ma piękny pałac tychże Xiążąt. l. o mil 4 od *Lidy*. Dł. 42. 8. ſz. 53. 28.

ZYROWICE, Litewſkie mia: w Powiecie *Słonimſkim*, ſławne z Cudownego Matki Boſkiey obrazu. Ten jeſt na kamieniu (jako niektòrzy rozumieją) na Jaſpiſie wyryty, światło ſzarawey farby, około podługowaty, dwa cale wizerz, pułtrzecia wdłuż mający: znaleziony w puſczy na gruſzce koło R. 1480, Ukoronowany w R. 1730. wſławilſię oſobli-

bliwie wſkrzeſzeniem wyſokiego urodzenia Damy *Reginy Woynianki* od trzech dni nieżywey, ktòra potym za radą teyże N. Panny długo w *Pinſku* Bazylianką świątobliwie żyła i umarła. Kamień, na ktòry po zgorzeniu drewnianey Cerkwi ten Obraz przeniòſł ſię, chorym, á oſobliwie ciężarnym pomaga, à cò dziwnieyſza, nieubywa go, acz od kilku ſet lat tłuką go na kawałki i nabożnym ludziom rozdają. Był tu Przełożoym Błogoſławiony Męczennik *Jozafat* w R. 1613. l. na gruncie piaſzczyſtym w dolinie między pagòrkami, nie daleko rzeki *Szczara*, przy laſku *Wiknia* nazwanym, o milę od *Słonima*, 2 *Bytenia*, 9 *Nowogrodka*, 28 *Wilna*. Dług: 49. *12*. ſzer: 52. *50*.

ZYTOMIRZ, Miaſto Polſkie w Wojewòdztwie Kiowſkim gł. Powiatu ſwego nazwiſka z Staroſtwem Grodowym. Wojewòdztwo Kiowſkie tu ſeymikuje. leży o mil dwadzieścia od *Kiowa*, pięć *Czernihowa*. Długości 41. ſzerokości 50. *30*.

LEXICON GEOGRAFICZNY.

w ktòrym kładą ſię pierwiey

NAZWISKA ŁACINSKIE,

a potym

POSPOLITE.

Aa, Aa,
Aahuſium, Aahus,
Aaſa, Aas,
Aballo, Avallon,
Abantonium. Aubenton,
Abaranum, Abaraner,
Abaſſia, Abaſcia,
Abbatis cella, Appenſel,
Abbavilla, Abbeville,
Abdara, Adra
Abellinum, Avellino,
Aberdonia, Aberden,
Abernethum, Abernet,
Aberyſtivium, Aberyſtivith,
Abindonia, Abington,
Abiſſinia, al: *Abbaſsenia*, Abbiſsinia,
Aboa, Abo,
Abrince, Auranchos,
Abula, Avila,
Abusina. Abenperg,
Abydus, Aboutige,
Accadia, nowa Szkocya,
Acci, Guadix.
Acanes major & minor, Acanes,
Acapulcum, Acapulco,
Accara, Acara,
Acernum, Aceru,
Acerræ, Acerra,
Achemum, Achem,
Acherontia, Cirenza,
Acroceraunia. Chimera,
Acula, Acquapendente.
Acus, Aiguille,
Accuſio, Grenoble,
Addua, Adda,
Adenum, Aden,
Adena, Adena,
Adomum, Adom;
Adria, Adriatyckie morze,
Adria, Adrya Miaſto,
Adrianopolis, Adryanopol,
Aduatri populi, Namur Hrabſtwo
Æbura, Talavera.
Ægeum mare, Archipelag,
Ægina, Engia,
Ægloſburgus, Ailesbury,
Ægyptus, Egypt,
Ænus, Jns rzeka.
Æolia, Lipara,
Ærea. Air,
Æſis, Eſino rzeka Wł.

Æthyopia, Abiſsinia,
Ætna. Etna,
Agades, Agades,
Agata S. Agde,
Agennum, Agen,
Aggerhuſia, Aggerhus,
Agiſymba, Zanguebar,
Agla, Agla,
Agmetum, Agmet,
Agna, Agna,
Agnelinum, Agnetlin,
Agra, Agra,
Agreda, Agredo,
Agria, Eger.
Aggripina Colonia, Kolno,
Agilaria Campeſtris, Aguilar,
Aguillionum, Aiguillon,
Ahuſa, Ahus,
Airiacum. Airy,
Alabo, Alava,
Ala Nariſca, Aichſtadt,
Alandia, Aland wyſep Balt:
Alata Caſtra, Edemburg,
Alba, Elvas,
Alba, Aube, Alva de Tormes,
Alba Græca, Belgrad,
Alba Helviorum, Alby,
Alba Pompeja, Alba,
Alba Sebuſiana, Weiſsembourg,
Albamala, Aumale,
Albana, Bachu,
Albania. Albania,
Albanum, Albano, Alban,
Albenacum, Aubenas,
Albiga, Alby.
Albingaunum, Albenga,
Albona, Aubonne,
Albula, Tyber rzeka.
Albuquercum, Albuquerque.
Alburgum, Alborg.
Albutium, Aubeiſon,
Alcala Regalis, Alkała,
Alcantara, Alcantara.
Alcaratium, Alcaraz.
Alcmana, Alcmaer.
Aldeberga, Aldeberg.
Aldeburgum, Altenbroug.
Aldenardum, Audenar.
Alenconium, Alencon.
Aleja, Altzey.
Aleppum, Alep.
Aleſia, Alais.
Aleſtes, Rio di Braga, rzeka.
Aletium, Lecce.
Aletrium, Aletry.
Alexandria, Alexandrya.
Alexandria Statiellorum, Aleſsandria della paglia.
Algarbia, Algarve.
Algia, Auge.
Alion, *Alone*, Lancaſter.
Aliſo, Yſsel rzeka Niemiecka.
Allendorſia, Allendorf.
Almenum, Harlingen.
Alminium, Almiſsa.
Almon, Amonde rzeka Szkocka.
Alnenſis, *Alnetenſis tractus*, Aunis.
Alnienſis Pagus, Aulny.
Alone, Alicant.
Aloſtum, Aloſt.
Alpheus, Darbon rzeka Grecka.
Alſa, *Alſena*, Alſen.
Altinum, Altin.
Alvernia, Auvergne.
Aluta, Alt.
Amacaum, Macao.
Amalphis, Amalfi.
Amaſea, Amaſia.
Amaſia, Embden.
Amaſius, Ens rzeka Niemiecka.
Ambatia, Ambois.
Amberga, Amberg.

Am-

Ambianum, Amiens.
Ambletoſa, Ambletenſe.
Ambro, Amber, rzeka Niemiecka.
Ameria, Amelria, albo Amelia.
Amersfordia, (Amersfort.
Amiſtortia. (
Amiternum, Aquila.
Amma, Emman, rzeka Szwayearſka.
Ammochoſtos, Famagoſta.
Amorgus, Amorgos.
Amphipolis, Amſipol.
Amſtelodamum, Amſterdam.
Anagnia, Anagni.
Anas, Guadiana, rzeka Hiſzpańſka.
Anatolia, Natolia.
Ancianum, Anci le Franc.
Anceniſium, Ancenis.
Ancon, Ankona.
Ancora, Ancre.
Ancyra, Angoury.
Andaluſia, Andalucya.
Andanium, Andam.
Andegavia, Anjou.
Andegavum, Angers.
Andeliacum, Andely.
Andethaniſa, Echtenach.
Andoverrum, Andover.
Andreapolis, (S. Andre. (S. Ander.
Andrus, Andros.
Anduſa, Anduſe,
Anetum, Anet.
Angelopolis, S. Angel, M. Neapolitańſkie.
Angermannia, Angermanland.
Angleſeia, Angleſey.
Angola, Angola.
Anguſia, Angus.
Anhaltum, Anhalt.
Aniſus, Ens. Mia: i rzeka Niemiecka.
Anitia, Lenza, rzeka Włoſka.
Annecium, Annecy.
Annobona, Annobon.
Anonium, Anone.
Anſa, Anſe.
Anſicanum, Anzikan.
Ansloga, Anslo.
Anſpachium, Anſpach.
Anta, Ante, rzeka Francuſka.
Antenacum, Andernach.
Antibarum, Antivar.
Anticaria, Antequera.
Antipolis, Antibes.
Antiſſiodorum, Auxerre.
Antrimum, Antrim.
Antuerpia, Anverſa.
Anturnachum, Andernach.
Anxa, Gallipoli, Miaſto Włoſkie.
Anxur, Terracin.
Apalatœum, Apalach.
Apeneſtæ, Vieſte.
Apenninus, Apennini.
Apenroa, Apenrade.
Aperioculos, Abrolhos.
Aphrodiſium, Afrika, Miaſto.
Apidanus, Epideno, rzeka Azyatycka.
Apolliniacum, Poligny.
Apollonia, Pollina.
Aponus, Abano.
Appamiæ, Pamiers.
Aprus, Wieprz, rzeka Polſka.
Aprutium, Abruzzo.
Apta Julia, Apt.
Apua, Pontremole.
Apulia Daunia, Capitanata.
Apulia Peucetia, Apulia, lub Bari.
Aquaperſa, Aigueperſe.
Aquæ Convenarum, Bagneres.
Aquæ Lupiæ, Guadalupe.
Aquæ mortuæ, Aigues mortes.
Aquæ Sextiæ, Aix.
Aquæ Statellæ, Aqui, albo Acqui.

Aquæ

Aquæ Tarbellicæ, Dax.
Aquila, l' Aigle.
Aquileja, Aquileia.
Aquillonium, Aiguillon.
Aquinum, Aquin.
Aquiſgranum, Achen.
Aquitania, Guienne.
Aqula ſeu Acula, Acquapendente.
Ara Cæſaris, Arſago, wieś Włoſka.
Ara Ubiorum, Bonna, M. Niemieckie.
Arabo, Raab, rz. Węgierſka i Miaſto.
Arachoſia, Candachar.
Aracillum, Arrojo.
Arandis, Torres Vedras.
Araris, Saone, rzeka Francuſka.
Arausio, Oranges.
Arba, Arbe.
Arborea, Oriſtagni.
Arbor felix, Arbon.
Arca, Arques.
Arca, Archos, rzeka Sabaudyiſka.
Archangelopolis, Archangeł.
Archottum. Archot.
Arcobriga, Arcos, m. Portug:
Arcus, Arco.
Ardebila, Ardebil.
Ardelica, Peſchiera.
Ardenburgum, Ardenbourg.
Ardeſia, Ardes, Powiat Hibernii.
Ardia, Ardes, Króleſtwo Afrykańſkie.
Ardra, Ardres, mia: Francuſkie.
Arduenna Sylva, Ardenne.
Areburium, Aremberg.
Arecloa, Arcklo.
Aregia, Amava
Arelas, *Arelate*, Arles.
Aremorica, la Bretagne.
Arenacum, Arnsheim.
Arensberga, Arensberg.
Arensburgum, Arensburg.
Arenſium, Arleux.

Arentalium, Herentals.
Aretium, Arezzo.
Areva, Arlanzon, rz. Hiſz:
Argathelia, Argyle.
Argentomagum, Argentin.
Argenes, Orne, rzeka Francuſka.
Argentea, Plata, Miaſto.
Argenteus, Plata, rzeka.
Argentolium, Argentevil.
Argentoratum, Strasburg.
Argonna, Argone.
Argous portus. Porto Ferrajo.
Arguinum, Arguin.
Argus, Arg, rzeka Niemiecka.
Arhuſia, Arhus, albo Arhuſen.
Aria, Choraſan.
Aria, Arrar.
Arianum, Ariano.
Ariconium, Hereford.
Arigia, Ariege, rzeka Francuſka.
Ariminium, Rimini.
Ariminus, Marechia; rzeka Włoſka.
Ariſabium, Ava.
Ariſcotum, Arſchot M. Niemieckie.
Armacha, Armach.
Armentariæ, Armentieres.
Armentio, Armanſon, rzeka Francuſka.
Arminiacenſis tractus, Armagnac.
Armorica, Bretagne.
Arnæum ducium, Arnay le duc.
Arneburgum, Arneberg.
Arnedum. Arnedo.
Arnemuda, Arnemuden.
arnoſtadia, albo *arnoſtadium*, Arnſtadt.
arnus, Arno, rzeka Włoſka.
arola, Arr, rzeka Szwaycarſka.
arola, Arol, Miaſto Roſsyiſkie.
aromata, Guardafu.
arpinum, Arpino.
arqua, Arqua.
arquæ, Arques.

Arriaca, Guadalajara.
Arrianum, Altenhofen.
Arroſius, Arroux rz. Fr.
Arſacia, Kasbin.
Arſinarum, Cabo Verde
Artaxata, Teflis.
Arteſia, Artois.
Arulæ, Arles.
Arunci, Aronches.
Arunda, Ronda.
Aruntina, Arundel.
Arx Arauſicana, Fort d' Orange.
---- *Carolina*, Fort Chartes.
---- *Delphina*, Fort Delfin.
---- *Fontanenſis*, Fort del Fuentes.
---- *Gandulphi*, Caſtel Gandolfo.
---- *Jmperialis*, Rocca Jmperiale.
---- *Ludovica* Fort Lovis.
---- *Voornia*, Voorn Schans.
---- *Urbana*, Forte Urbano.
Aſcenſio, Aſcenſion.
Aſcherleba, Aſchreleben.
Aſciburgium, Aſchafenburg.
Aſculum, Aſcoli.
Aſena, Almeda.
Aſinaria, Aſinara.
Aſindum, Medina Sidonia.
Aſpahanum, Hiſpaham.
Aſphaltis (Martwe morze.
Aſphaltites, (
Aſſinarius, Falconara rz. Syc.
Aſſinum, Skiraſsin.
Aſſiſium, Aſsiſi.
Aſſo, Oſsea.
Aſſyria, Aderbidzan.
Aſta, Xerez della Frontera.
Aſta Pompeja, Aſte.
Aſtacara, Aſtachar.
Aſtatum, Aſtat.
Aſtraracenſis tractus, Aſtarac, Eſterac.
Aſterabatia, Aſterabath.

Aſtria, Lac Aſturias.
Aſturica, Oſtorgue, albo Aſtorga.
Aſtypalæa, Stampalia.
Aſulum, Aſolo.
Aſunga, Aſungen.
Atax, Ande, rz. Fr.
Aternum, Peſcara, rz. Wł.
Ateſte, Eſte.
Atheſis, Adige, rz. Wł.
Athos, Atos Góra Swięta.
Athum, Ath.
Athyras, Glycynero, rz. Tur.
Atlas, Atlantſkie góry.
Atox, Aude.
Atrani, Trani.
Atria, Atri.
Attacum, Daroca, m. Portug.
Attica, Xięſtwo Ateńſkie.
Attiniacum, Attigni.
Aturum, Aire.
Aturus, Adour, rz. Fr.
Avalites, Zeila, m. w Adel.
Avaricum, Bourges.
Audomaropolis, S. Omer.
Avenio, Avignon.
Avenna, Avon, rz. Ang.
Avennæ, Aveſnes.
Aventicum, Wiflisburg.
Avernus, Averno.
Aufidus l' Ofanto rz. Wł.
Augæ, Eu.
Augia, Auge.
Auguſta, Tubingen.
---- *acilia*, Azelburg, m. Bawarſkie.
---- *Auſciorum*, Aux.
---- *Bracarum*, Braga.
---- *Emerita*, Merida.
---- *Prætoria*, Aosta.
---- *Sueſſionum*, Soiſsons.
---- *Taurinorum*, Turin.
---- *Tiberina*, Ratisbona.

--- *Tricastinorum*, S. Paul Trois Chasteaux.
---- *Vindelicorum* Augsburg.
Augustobona, Troyes.
Augustobriga, Puente de Arcobispo.
Augustodunum, Autun.
Augustomagus, Senlis.
Aviarium, Pluviers
Aviarocus, Aviaroki, rzeka Szwedzka.
Avilla, Avilles.
Avisium, Avis.
Aulon, Valona.
Avo, Avon, rz. Szkocka i Ang:
Aura, Eure, rz. Fr.
Auracum, Aurach.
Auraicum, Auray.
Aurarium, Abrukbania.
Aurea Chersonesus, Malacca.
Aurelia, Orleans.
Auricum, Aurick.
Auruncum, Auronzo.
Auser, Serchio, rz. Wł.
Ausonia, Calabria.
Aussona, Auxonne.
Austorvicum, Ostervich.
Austrasia, Lotaryngia.
Autricum, Chartres.
Auxuma, Chaxumo.
Auxumum, Osimo.
Auzacia, Saccio, M. Tatarskie.
Axiace, Oczakow.
Axona, Aisne, rz. Fr.
Aymontium, Aymonte.
Ayoteci, Ayotecos, góry Amerykańskie.
Azamurum, Azamor.
Azafia, Zafi.
Azagarium, Czernobyl, Miasto Wołyńskie.
Aziris, Arsingan.

B. B. B.

Babel-Mandelum, Babelmandel.
Bacara, Bakar
Bacaracum, Bacherach.
Bachianum, Bachian.
Bachovia, Bakow, M. Wołoskie.
Bactriana, Usbeck.
Bada, Baden.
Badajocum, Badajok.
Badacum, Bamburg.
Badrinus, Santerno, rz. Wł.
Badum, Bardt.
Baduhenæ lucus, Sewenwolden.
Bætica, Andaluzia,
Bætis, Guadalquivir rz. Hisz:
Bagdatum, Bagdad.
Bahusium, Bahus.
Bajæ, Baja.
Bajona, Bajona, M. Hisz. i Fr. Bayonne.
Balambuanum, Balambuan.
Balania, Balagna.
Balaguata, Balaguate.
Baleares Insulæ, dwa wyspy Majorica i Minorca.
Balgium, Bauge.
Ballegarium, Balaguer.
Balneum Regis, Bagnarea.
Balsa, Tavila M. Portug.
Balsera, Balzera, albo Teredon.
Balya, Baly.
Banburia, Banbury.
Bancona, Openheim.
Banialucum, Banialuca.
Bapalma, Bapaume, M. Niderlandskie
Barampura, Barampour.
Barbata, Barbatos.
Barcino, Barcelon, albo Barcelona.
Barderate, Bra, Wł. M.

Bardovicum, Bardwich.
Bardum, Bard wysep.
Bardum, Bardt M. Niem.
Barensis Ager, Bari, Pr. Neap.
Barensis Ducatus, X. Barskie.
Barium, Bar, M. Polskie.
---- Bari M. Neap.
---- *ad Albulam*, Bar sur Aube.
---- *ad Sequanam*, Bar sur Seyne.
Barna, Varna.
Barnastapula, Barnstable, M. Ang.
Barroducum, Bar-le-Duc.
Barussæ insulæ, Molucce.
Basiana, Posega.
Basilia, *Basilea*, Basilea.
Basiliopolis, Wasilowgorod M. Ross.
Bassanum, Basano.
Bassiniacus Ager. Basigny.
Bassorum oppidum Basee.
Basti, Baza.
Bastonacum, Bastoigne.
Batava, Pasaw.
Batavia, Hollandya.
Batavia, Batavia, M. Az.
Batavodurum, Batemburg.
Batonia, Bath.
Baudobriga, Boppart.
Baujovium, Beaujeu.
Bauscum, Bausk, m. Kurlandskie.
Bebriacum, *vel Bedriacum*, Caneto.
Beda, Bidburg, wieś Niederlandska.
Bedesis, Ronco, rz. Wł.
Befortium, Befort.
Belgica, Belchusen.
Belgium, Niederland.
Belgium novum. Część Am. półn.
Belitio, Bellentz.
Belica, *Bellicum*, Bellay.
Bellogardia, Bellegarde.
Bellomariscus, Beaumaris.
Bellomontium, Beaumont.

Belloquadra, Beucair.
Bellovaci, Beauvoisis.
Bellovacum, Beauvais.
Belna, Beaulne.
Belsia, Beaulse, albo Beause.
Belsonacum Bastoigne.
Belza, Bełż.
Benacus, Garde jezioro Wł.
Benasca, Venasque.
Benavarium, Benavar.
Bendarmassina. Bendermasen.
Benearnia, Bearn.
Benefeldia, Benfeld.
Beneventum, Benevent.
Bengala, Bengala.
Beninum, Benin.
Bennopolis, Hildesheim.
Benthemum albo *Benthima*, Bentheim.
Bentitiana, Ventotiene, wysep Wł.
Bentivolium, Bentivoglio:
Berauna, Bern m. Czeskie.
Berckeria, Barckshire.
Berga, Bergen.
Bergæ ad Zomam, Bergopzoom.
Bergæ S. Vinoci, Vinoxberg.
Bergoracum, Bergerac.
Berlinum, Berlin.
Berna, Berna.
Bernaburgum, Bernburg.
Berrhæa, Alep.
Bervicum, Barwick.
Berytus, Baruti.
Besidia, Bisignano.
Bessarabia, Budziak.
Bethunia, Betune, Bethume.
Betuana, Betvelley.
Beugesia, Bugey.
Beutha, Beuten.
Bialaceria, Bialacerkiew.
Biatia, Baeza
Bibiscum, Vevay.

Biberacum, Biberach.
Bibrax, Brayne m. Wł.
Bidaſſo, Bidaſson rz. Hiſz:
Bedicum, Biche.
Bienna, Biel.
Bieſſi populi, Pokucie Polſkie.
Bigerra. Pasquera, m. Hiſz.
Bilbaum, Bilbao.
Bilbilis, Xiloca, rz. Hiſz.
Binchium, Binche.
Bingium, Bingen.
Bipontium, Zweybrucken.
Birfletum, Bierflet albo Bierulet.
Birgus, Barow, rz. w Hiber.
Bironium, Biron.
Birtha, Bir.
Biſcaia, Biſcaye.
Biterræ, Beziers.
Bitum, Bito, Kr. Afr.
Bituricenſis Prov. Berry.
Biturix, *Bituricum*, Bourges.
Blabia, Blavet.
Blancafortium, Blanquefort.
Blanda, Blanes, Belvedere.
Blavia, Blaye.
Bleſæ, Bloys.
Bliteræ, obacz *Biterræ*.
Bobium, Bobio.
Bocanum Hemerum, Marocco.
Bochara, Bohar.
Bodeni pop. Podole Polſkie.
Boderia, Forth rzeka Angielſka.
Bodincomagum, Caſale.
Bodobriga, Bopart.
Bœbe, *Bœbeis*, Eſero, jezioro Tur.
Bœotia, Stramulipa, część Livadii.
Bohemia, (Czechy.
Bojemum, (
Boji pop. Gal. Bourbonnois.
Boji pop. Germ. (Bavarya.
Bojourii (

Bolzanum, Bolzan.
Bombona, Bombon.
Bomium, Cowbridge.
Bomelia, Bommel.
Bonavallis, Bonneval.
Bondelia, Bognone zamek Włoſki.
Bonna, Bonna.
Bononia, Bononia Miaſto Włoſkie.
Bononia, Boulogne M. Francuſkie.
Bononia, Boloigne M. Fr. w Guienne.
Bononia, Bommonſter M. Węgierſkie.
Bonus aer, Buernos Ayres.
Boota, Boot, wyſep Szkocki.
Bopardia, Bopart.
Borbonia, Bourbon, wyſep Afr.
Borbonienſis ager, Bourbonnois.
Borbonium Arcimbaldi, Bourbon Archamboult.
Borbonium Anſelmium, Bourbonlancy.
Borcovicum, Barewick.
Borgus, Borg.
Boringia, Bornholm.
Borneum, Borneo.
Bornum, Borno.
Boruſſia, Pruſsy.
Boryſthenes, Dniepr.
Boſcum ducis, Bois le duc.
Boſphorus Thracius, Cieſnina morſka między czarnym morzẽ i *Marmara*.
Boſphorus Cimmerius, Cieſnina morſka między czarnym morzem i *Zabacca*.
Bothnia, Botnia.
Bracara, Braga.
Bragiacum, Bray.
Bragodurum, Bayern zam. Szwabſki.
Brannefia, Oldenburg.
Brannogenium, Worceſter.
Brattia, Labrazza, wyſep Dalmacki
Bravum Burgos.
Brechinia, Brecnock.

Brechinium, Brechin.
Brefortium, Bretort.
Brega, Brieg.
Bremocarium, Bremgarten.
Brennacum, Meziers.
Brennia, Braine le Comte.
Brentaria, Branta rz. Wenecka.
Breſſia, Breſse.
Breſta, Brześć Litewſki.
Breſtia, Brześć Kujawſki.
Bretellium, Bretevil.
Bretta, Bretten.
Bria, la Brie.
Bria Comitis Roberti, Brie Comte Robert.
Briela, Briel.
Brigantia, Braganza.
Brigantinus lacus, Jezioro Coſtantz.
Brigantium, Bregentz.
Briganiium, Brianzen, m. Francuſkie.
Brigevatera, Bridgowater.
Brigobanna, Beyern, M. Szwabſkie.
Brinnum, Brinn.
Brinolium, Brignoles.
Brinea, Brenta, rzeka Włoſka.
Briocum, S. Brieu.
Briſtolium, Briſtol.
Britannia prima, Anglia.
---- *ſecunda*, Szkocya,
---- *minor*, Bretagne.
---- *nova*, Część Ameryki pòłnocney.
Britinorium, Bertinoro, M. Włoſkie.
Britonum Caſtrum, Dunbriton.
Brivas, Briaude.
Brivates portus, Breſt.
Brivodurum, Briare.
Brixia, Breſcia.
Brocalum, Brocalo, Kr. Afr.
Broda, Brodt.
Brodra, Brodera.

Bronium (Braine l' Allen.
(Braine le Comte.
Brugæ, Bruges.
Brumia, Prum.
Brunduſium, Brindiſi.
Brunduſia, Porentru.
Brunopolis, Brunſwick.
Brunsberga, Brunsberg.
Brutii pop. Calabrya.
Bruxella, Bruxelles.
Bryſtacia, Umbriatico.
Buba, *Buca*, Formole, M. Włoſkie.
Buda, Buda, albo Offen.
Budini, albo *Bodeni pop.* Podole Pol.
Budorgis, Wrocław M. Szląſkie, według inſzych Raciborz.
Budoris, Buriack.
Buduiſſa, Budweiſs, M. Czeſkie.
Bugella, Biela, M. Wł.
Bullonium, Bovillon.
Bunitium, Stralſundt.
Bura, Buren, M. Niederlandſkie.
Burburgus, Burbourg.
Burdigala, Bourdeaux.
Burgi, Burgos.
Burgum S. Sepulchri, Borgo di S. Sepolcro.
Burgundia, Bourgogne.
Burgus, Bourg ſur mer.
Burgus novus, Borganeuff.
Burii populi, Kray Polſki koło Kaliſza.
Burva, Boura, wyſep Azyatycki.
Buronia Sylva, Weſtervaldt, las Niem.
Burtina, Almudenar.
Buſium, Buis.
Buxentum, Policaſtro M. Włoſkie.
Buxotum, Buſseto, m. Wł.
Buxtekuda, Boxtekude.
Byrſa, Berſack.
Byzantium, Carogrod, Stambuł.

C. C. C.

Caballicus ager, Chablais.
Cabellio, Cavaillon.
Cabillonum, Chalon ſur Saone.
Cabiliacum, Chablis.
Caceræ, Caceres de Camarinha.
Cacus, Moncayo, gòra Hiſzpańſka.
Cadavus, Cavado, rzeka Port.
Cadomum, Caen.
Cadurci, Quercy.
Cadurcum, Cahors.
Cælanum, Celano, m. Neapolitanſkie.
Cæſarea Auguſta, Saragoſsa.
---- *Cappadociæ*, Tiſaria.
---- *Palæſtinæ*, Caiſar.
Cæſarodunum, Tours.
Cæſia ſylva, Herſevaldt, las Niemiecki.
Cæſortium, Giſors.
Cafri, Cafreria.
Cajania, Botnia.
Cajeta, Gaeta.
Cairoanum, Cairon.
Cairus, Kair.
Calaguris, Calahorra.
Calatia, Cajazzo.
Calacum, Ower Burow, jezioro Ang.
Calcaria, Calcar.
Calcedonia, Scutaret.
Cala, Chelles, m. Fr.
Cale, Cali.
Calecutium, Calecut.
Calenum, Cerinola.
Cales, Calvi.
Caletæ, Caux.
Caletum, Calais.
Calidobetum Caudebec.
Calipus, Cadaon rzeka Portugalſka.
Callipolis, Gallipolis.
Cainiacum, Chauny.

Calonefus, Belle Jsle.
Calor, Calore, rzeka Włoska.
Calpe, Gibraltar.
Calvium, Calvi.
Calvus mons, Chaumont.
Camane, *Camanum*, Daman.
Camboritum, Chambort.
Cambria, Galles.
Cambus, Kamp, rz. Niemiecka.
Camdodunum, Duncaſter.
Camenecia, Kamieniec.
Caminum, Camin.
Campania felix, Terra di Lavoro.
Campania Gallica, la Champagne.
Campania, Campagna, m.
Campania Romana, Campagna di Roma.
Campi, Campen.
Campidona, *Campodunum*, Kempten.
Camudolanum, Malden.
Canadium, Chanad, M. Węgierſkie.
Cananorium, Cananor.
Candida caſa, With-hern.
Canœ, Caxem.
Canelate, S. Fiorenzo, M. Korſykańſkie.
Cantabria, Biſcaje.
Cantabrigia, Cantabridge.
Cantiera, Cantyr, Pr. Szkocka.
Cantium, Kent.
Cantuaria, Kantorbery.
Cappadocia, Amaſia.
Capraria, Capraja.
Capraria, Cabrera, wyſep na śrzòdziemnym morzu.
Capraria, Palma, wyſep Afr.
Caprea, Capri, wyſep Neapolitańſki.
Capua Capoa.
Caput Jſtriæ, Capo de Jſtria, m. Wł.
---- *Acuum*, Aiguibles.
-- *Aromatum*, Guardafu.
-- *bonæ ſpei*, Capo de bona Speranza.

-- *Cor-*

-- *Corſum*, Capo corſo.
-- *viride*, Cabo verde.
Caraca, Guadalaxara.
Carambice, Oby rz. i nowa Zemla.
Caranthonus, Charente, rz. Fr.
Caravagium, Caravaggio.
Carentonium, Carentan.
Cargapolia, Kargapol.
Caribæ Caraibes.
Carinianum, Carigerano.
Caris, Cher.
Cariſiacum, Creſsy ſur Serre.
Carleolum, Carliſse.
Carmania, Cherman.
Carni, Friuli.
Carnovia, Karnow, m. Szląſkie.
Carnutum, Chartres.
Caroburgus, Cherbourg.
Caroliæ, Charolles.
Carolomontium, Charlemont.
Carolopolis, Charleville.
Caroloregium, Charleroy.
Carpates, Tatry. al. Karpackie gòry.
Carpentoracte, Carpentras.
Corraca, Carravagio.
Carricta, Carrich. Pr. Szkocka.
Carrodunum, Kraków.
Carſe, Cars.
Caſanum, Kazan.
Caſilinum, Capoa.
Caſius, Laryſsa, gòra Egypſka.
Caſmene, Scicali, m. Syc.
Caſſanda, Caſsandt.
Caſſovia, Caſsow M. Węgierſkie.
Caſſubia, Kaſzuby.
Caſtella, Caſtilia.
Caſtella aurea, Terra Firma.
Caſtelliana, Caſtellane.
Caſtellio Chastillon.
Caſtellodunum, Chaſteaudun.
Caſtellum aquarum, Baden.

-- *Arianorum*, Caſtelnaudary.
-- *Cattorum*, Caſsel.
-- *Holmium*, Caſtelholm, m. Szwed.
-- *Hunnorum*, Caſtellahun.
-- *Monapiorum*, Keſsel.
-- *Morinorum*, Caſsel.
Caſtilio Stiverorum, Caſtiglione delle Stivere.
Caſtra alata, Edemburg.
-- *Cæcilia*, Caceres.
-- *Cetulina*, Julii.
-- *Herculis*, Erkelens.
-- *Julia*, Trugillo.
-- *Lucii*, Chalus.
Castrimonium, Caſtro.
Caſtrum Albienſium, Caſtres.
-- *ad Lædum*, Chaſtean de Loir.
-- *Aragonenſe*, Caſtel Aragoneſe.
-- *Britonum*, Dunbritton.
-- *Caledonium*, Dunkelden.
-- *Francum*, Caſtel Franco.
-- *Gandulphi*, Caſtel Gandolpho.
-- *Heratoi*, Chaſtelleraut.
-- *Minervæ*, Caſtro.
-- *Nautonis*. Chaſtean Landon.
-- *novum*, Caſtel novo.
-- *Reginaldi*, Chaſteau Regnault.
-- *Rufum*, Chaſteau Roux.
-- *S. Angeli*, Angelo.
-- *Theodorici*, Chasteau Tierry.
-- *Vulpinum*, Chaſteau Renard.
Catacium, Catanzaro.
Cataja, Katay.
Catalaunia, Catalonia.
Catalaunum, Chalons.
Catharum, Cattaro, M. Dalmackie.
Catti Meliboci, Catzenellebogen.
Caudium, Arpaja M. Wł.
Cavonium, Cavan.
Cea, Zia.
Ceba, Ceva.

Ce-

Celebis, Celebes.
Cella, Zell.
Celurca, Montros, M. Szkockie.
Cenomanum, Mans.
Centrones pop. Tarantaiſe.
Centula, S. Riquier.
Centum cellæ, Civittavechia.
Cephaledis, Cefalu.
Cephalenia, Cefalonia.
Ceraunia, Cerines.
Ceraunii montes Chimera, przeciąg gòr
Cerbalus, Cervan, rz. Włoſka.
Cercinna, Chercara, wyſep na morzu śrzòdziemnym.
Ceremiſſi, Czeremiſsy.
Ceretica, Cardiganshire.
Cerne Æthiopica, Madagaſcar.
Cerne Atlantica, Madera.
Cerretania, Cerdana, albo Cerdonia.
Ceſtria, Cheſter.
Cetius, albo *Ceſius mons*, Kalsbergn. gòra Niemiecka.
Cetobrica, Setuval.
Cevanum, Ceva.
Ceylanum, Ceylan.
Chalcis, Negropont, M.
Chalybon, Alep.
Chamum, Chamo.
Charento, Charenton.
Charitas, Charite.
Charus, Cher.
Chatiganum, Catigan, M. Az.
Chemnitium, Kemnitz.
Cherium, Chieri.
Cherroneſus, Peniſcola.
Cherſoneſus Taurica, Tartaria Prekopſka.
---- *Thracica*, Część Romanii.
---- *Cimbrica*, Jutlandt.
Cheſinus, Lowat, rz. Moſkiewſka.
Cheſtochova, Częſtochow.

Chiemium, Chiemſe.
Chilonium, Kiel.
Chimæra, Chimera.
Chimæum, Chimay.
Chios, Scio.
Chiovia, Kiow.
Chronium mare, Morze Moſkiewſkie.
Chronus, Niemen, rz. Litewſka.
Chryſe, Japonia.
Chryſius, Fekierkerez, rz. Węgierſka.
Chryſoceras, Pera, albo Galata.
Cibinium, Hermanſtadt.
Cile, Chili.
Cilicia, Caramania.
Cimbri pop. Jutland.
Cimmerii pop. Tatarowie Prekopſcy.
Cinga, Cinca, rz. Hiſz.
Ciſtercium, Ciſteaux.
Citizum, Zeitz, m. Saſkie.
Civaro, Chambery.
Civitas, Ciotat.
---- *Plebis*, Cittadella pieve.
---- *Regia*, Ciudad Real.
---- *Regum*, Lima.
---- *Roderici*, Ciudad Rodrigo.
---- *Vetus*, Civita vecchia.
Clameciacum, Clamecy.
Claraſcum, Cheraſco.
Clariacum, Clerac.
Claromons, Chiaromonte.
Claromontium, Clermont.
Claudia, Glocester.
Claudiopolis, Coloſvar.
Clavarum, Chiavari.
Clevum, Gloceſter, m.
Clilipenus ſinus, Odnoga morſka w Inflanciech.
Clivenſis Ducatus, Clivia.
Cluniacum, Clugny.
Cluſium, Chiuſi.
Cluſius, Chiese, rz. Wenecka.

Codania, Copenhagen.
Codanonia, Zeland.
Cœleſyria, Suria, część Syryi.
Cœliobriga, Barcellon.
Cœnòenum, Lawenburg M. Saſkie.
Cola, Kol
Colancorum, Berlin.
Colberga, Colberg.
Colceſtria, Colcheſter.
Colchis, Mingrelia.
Collis, Colle.
Colmachum, Colmars.
Coloma, Kolomyja.
Colomeriæ, Colomiers.
Colonia Agrippina, Kolno.
- - - *Allobrogum*, Geneva.
- - - *Trajana*, Kellen.
Colophon, Belweder m. na Peleponezie.
Columbaria, Colmar.
Columna, Kolomna.
Comacula, Comaclum, Comacchio.
Comara, Komorra.
Comenſis lacus, Como.
Commercium, Comercy.
Compendium, Compiegne.
Complutum, Alcala de Henares.
Concha, Cuenca.
Conchus, Conches.
Concia, Miranda-de-Douro.
Condœum, Conde ſur Noireau.
Condate, Condè M. w Hannault.
Condomus, Condom.
Condriacum, Condrieu.
Confluens, albo *Confluentes*, Coblentz.
Congum, Congo.
Conitia, Choynicze m. Polſkie.
Connacum, Cognac.
Conqueſtus, Conqueſt.
Concordia, ſeu Coſedia, Coutances.
Conſentia, Coſenza.
Conſorani, Conſerans.

Conſtantia, Coſtanz.
- - - Coutanies.
Conſtantinopolis, Carogrod.
Contiacum, Conty.
Convenæ, Comminges.
Conventria, Conventry.
Corbacum, Corbach.
Corbeja, Corbie.
Corcagia, Corck.
Corcyra, Corfu.
Corduba, Cordova.
Corinium, Circeſter.
Corynthus, Korynt.
Coriolanum, Corigliano.
Coriſopitum, Quimper.
Cornelia, Jmola.
Cornubia, Cornowaille.
Cornus ſeu Cornuetum, Corneto.
Coromandel, Coromandel.
Corona, Braſsaw.
Corone, Corone, M. w Morea.
Corregium, Corregio.
Corſtopitum, Morpet.
Cortenæum, Courtenay.
Corteriacum, Coutray.
Cos, Lango, wyſep Azyatycki.
Coſa, Caſsano.
Coſfeldia, Coesfeld.
Coſſyra, Pantaleree m. Af.
Cottiara, Stravançor.
Covalia, Kibe.
Coucum, Couk.
Covordia, Coevorden.
Crauganora, Crauganor.
Crathis, Cratti rz. Wł.
Cremenecum, Krzemieniec.
Crepa, Crempen.
Creolium, Creil.
Crepacorium, Crevecoeur.
Crepiacum, Crespy.
Creſcentium, Creſcentino.

Cressiacum, Crecy albo Cresfy.
Creta, Candia.
Crimæa, Tatarya Krymska.
- - - Krym.
Crosna, Krosno M. Polskie.
Crossa, Crossen.
Crotalus, Corace rz. Wł.
Croton Croto, Crotona.
Cruciniacum, Creutznach.
Crypta Ferrata, Grotta Ferrata.
Cularo, Grenoble.
Culembachium, Culembach.
Cumbria, Cumberland.
Cuminum, Comino wyspa Sycyliyski.
Cupersanum, Conversano.
Cuprimons, albo *Cuprimontium*, Kopersberg.
Cuqueni, Comminges.
Curassoa, Curacao.
Curia Rhætorum, Coira.
- - - Corte.
Curonensis lacus, CurischHaff.
Custrinum, Cüstrin.
Cutracum, Coutras.
Cyclades wyspy na Archipelagu.
Cydon, Cydonia, M. w Morea.
Cygnea, Zwichaw.
Cylistarnus, Racanello rz. Wł.
Cyprus, Cypr.
Cypsella, Jpsala M. Az.
Cyrene, Cairon.
Cythera, Cerigo.

D. D. D.

Dabulum, Dabul.
Dacia mediterranea, Transylvania,
- - - *Alpestris*, Wołochy.
- - - *Ripensis*, Erdel.
Dactonium, Monforte de Lemos.
Daghestania, Daghestan.
Dadghoa, Dadho.
Dalecarlia, Dalekarle.
Dalemum, Dalem,
Damanum, Daman.
Damascus, Damaszek.
Damvillerium, Damvilliers.
Damum, Dam M. w Pomeranii.
Dammona, DamM.Pr. sprzymierzonych
Dammum, Dam M. w Flandryi.
Dancalum, Dancala.
Dania, Królewstwo Duńskie.
Dantiscum, Gdańsk.
Danubius, Dunay rzeka.
Danum, Doncaster.
Darbia, Darbishire, Darby M.
Dardanellæ, Dardanelli.
Dardania, Herzegovina.
- - - Królewstwo Trojańskie.
Darium, Estanford.
Dariorigum, Vanes.
Dascura, Arsingam, M. Ormiańskie.
Datalaria, Pantalarea.
Daventria, Deventer.
Daunia, Capitanat a.
Dea Vocontiorum, Die.
Decanum, Decan.
Decempagi, Dieuse.
Delmenhorstium, Delmenhorst.
Delos, Delfs albo Sdiles.
Delphi, Delf M. Holenderskie.
Delphina, Dauphine wyspa.
Delphinatus, Delfinat.
Delphini portus, Porto Fino.
Denbiga, Denbingh.
Deppa, Dieppe.
Dertona, Tortona.
Dertosa, Tortosa.
Derventio, Dervent rz. Ang.
Desiderata, Desiderada.
Deva, Chester.

Devana, Aberdon.
Devonia, Neumarck.
Devva, Dee rz. Szkocka.
Devus, Devy rz. Ang.
Diabate, Asinara.
Diablintres, le Perche.
Dianæ Fanum, Scutari.
Diarbechia, Diarbeck.
Dierna, Torda, Thur.
Diesta, Diest.
Dinantium, *Dinanum*, Dinant.
Dinchespila, Dinckelspihl.
Dingla, Dingle.
Diomedeæ Insulæ, Tremite.
Dionysiopolis, Varna, S. Denis.
Dioscoridis Insula Zocotora wyspa.
Dispargum, Dusseldorp.
Divionum, Dijon.
Divodurum, Metz.
Dixmuda, Dixmuden.
Dobricinum, Dobrzyń m. Polskie.
Dola, Dol.
- - *Sequanorum*, Dole.
Dombensis tractus, Dombes.
Dominæ, Duenas,
Dominica, Dominique.
Dominicopolis, S. Domingo.
Donavertia, Donavert.
Donchecianum, Donchery.
Donum Dei, Dundee M. Szkockie.
Dorcestria, Dorchester.
Dordracum, Dort, albo Dodrecht.
Dorodunum, Dornock.
Dorsetia, Dorsetshir.
Dorsta, Dorsten.
Doveona, Cahors.
Dragamunna, Travemund.
Draguinianum, Draguignan.
Drentia, Drent.
Drepanum, Trepani.
Dresda, Drezno.
Drocum, Dreux.
Druidæ, Dreux.
Duacum, Dovay.
Dubis, Doux rz. Fr.
Dublinum, Dublin.
- - - Doeblen M. Kurlandskie.
Duglassium, Douglas,
Duina, Dwina rz. Moskiewska.
Dulendium, Doulens M. Fr.
Dumbarum, Dumbar.
Dumblanum, Dumblain.
Dumna, Hoy.
Dumnus, Thaw zamek Niemiecki
Duna Dzwina.
Duncheldinum, Dunkel.
Duneburgum, Dyneburg.
Dunelhum, Durnam.
Dunga, Dabul.
Dungalla, Dungal.
Dunium, Dorchester.
Dunkeranum, Dundalck.
Dunquerca, Dunkerke.
Dunrodunum, Dornock.
Dunum, Chaustadun.
- - - Downe.
- - - Dunesbay.
Duracium, Thoars.
Durangum, Durango.
Duranius, Dordogne rz. Fr.
Durantius, Durance.
Durdanum, Dourdan.
Duremum, Duren.
Durestallum, Duretaill.
Duria, Doire rz. Wł.
Durion, Sisteron.
Durius, Douro.
Durnomagum, Durnemagen. m. Niem.
Durnovaria, Dorchester.
Durocornovium, Circester.
Durovernum, Cantebury.
Durracium, Durazzo.

Dymæ, Clarenza M. Greckie.
Dyrrachium, Durazzo.

E. E. E.

Ebellanum, Biel.
Eblana, Dublin.
Ebodia, Ornay wyſep Ang.
Ebora, Evora.
- - - *alta*, Evora de Monte.
Eboracum, Yorck.
Ebrodunum, Brin i Ywerden.
Ebrodurum Ambrun.
Ebudes, Weſterne.
Ebura, Talavera.
- - - Eure rz. Fr.
Eburovices, *Ebroicæ*, Eurenx powiat Francuſki.
Eburum, Olmutz, albo Olomulec.
Ebuſus, Ywica.
Ecbatana, Casbin.
Eceleſta, Medina Celi.
Echinades, Curſolari.
Ectodurum, Leutkirch.
Edenburgum, Edembourg.
Edeſſa, Orfa.
Egrara, Teraſsa.
Egilium, Giglio.
Egirſius, le Gers rz. Fr.
Eiſenacum, Eiſenach.
Eisleba, Eisleben.
Eiſtatum, Aichſtadt.
Elæon, Gòra Oliwna przy Jeruzalem.
Elavor, Allier rz. Fr.
Elbora, patrz *Ebura*.
Elbovium, Elbeuf.
Eliverata, Lorce.
Elis, Belvedere.
Elno, S. Amand.
Elorus, Acellaro rz. Wł.

Elvanga, Elvangen.
Eluſa, Eauſe.
Elys, Ely.
Elyſii populi, Część południowa Małey Polſki, którey gł. Krakow.
Emba, Embden.
Emerita, Merida.
Emiſa, Hemz M. Syryiſkie.
Emmericum, Emmerich.
Emodus mons Dalanguer w Azyi.
Emporiæ, Caſtel Aragoneſe.
Enarginum, Argon.
Enchuſa, Enchuyſen.
Enecopia, Enkoping.
Engeriacum, S. Jean de Angely.
Engoliſma, Angouleſme.
Enhemium, Ehenheim.
Eningia, Finland.
Ensia, Ens.
Enſishemum, Enſisheim.
Entella, Lavagna rz. Wł.
Eperiæ, Eperies.
Epheſus, Efez M. Az.
Epidaurus, Raguſa.
- - - *Limera*, Malvasia.
Epidium, Yle.
Epirus, Epir.
Epoiſſus, Yvoix.
Equotuticum, Ariano.
Eractum, Row M. Podolſkie.
Ergavia, Yqualada.
Ericis portus, Lerice.
Eridanus, Po rz. Włoſka.
- - - Rodaun rz. Pruſka.
Erpachium, Erpach.
Erfordia, Erfurt.
Erroris Inſula, Alborate wyſep.
Erythræum, Morze czerwone.
Eſcua, Hueſca.
Eſcuriale, Eſkurial.
Eſguillonium, Aiguillon.

Eſthonia, Eſtonia.
Eſtotilandia, Labrador.
Etruria, Toſcana.
Eubæa, Negropont.
Eugubium, Gubio.
Eumeno, Aa rzeka.
Evoſium, Ywoix.
Eura, Auron rz. Fr.
Euxinum mare, Morze czarne.
Exelodunum, Iſoudun.
Exonia, Exceſter.
Ezolinga, Eslingen.

F. F. F.

Fabaris, Farfa.
Fabiraum, Bremen.
Fabrianum, Fabriano.
Falæza & Faleſia, Falaiſe.
Falciana, Walse.
Falconis mons, Fauquemont.
Falmutum, Folmouth port Ang.
Falſtra, Falſtar.
Famauguſta, Famagosta.
Fantinum, Fantin.
Fanum Canici, Kilkenny.
- - - *Fortunæ*, Fano.
- - - *S. Ægydii*, S. Gilles.
- - - *Agathæ*, - Agata.
- - - *Albani*, - Alban.
- - - *Albini*, - Aubin du Cormier.
- - - *Amandi*, - Amand.
- - - *Andreæ*, - Andre M. Szkoc.
- - - - - - Ander port Hiſzpańſki.
- - - *Angeli Longobardorum*, S. Angelo.
- - - *Audomari*, S. Amor.
- - - *Bertrandi*, - Bertrand.
- - - *Bernardi*, - Bernard.
- - - *Brioci*, - Brieu.

Fanum Claudii, - Claude.
- - - *Clodoaldi*, - Cloud.
- - - *S. Deſiderii* S. Dizier.
- - - *Dionyſii* - Denis.
- - - *Dominici* - Domingo.
- - - *Eutropii*, - *Tropez*.
- - - *Fidei*, Santa Fè.
- - - *Florentii*, - Fiorenzo
- - - *Flori*, - Flour.
- - - *Galli* - Gal.
- - - *Germani*, Germano.
- - - *Germani en Laya*, Germain en laye
- - - *Ghisleni*, - Ghislain.
- - - *Jacobi*, S. Jago.
- - - *S. Joannis Angeriaci*. S. Jean de Angely.
- - - *de Auro*, S. Jean del Oro.
- - - *de portu divite*, de Porto Ricco.
- - - *Laudonenſis*, S. Jean de Laune.
- - - *Luiſii*, S. Jean de Luz.
- - - *Maurianenſis*, S. Jean de Maurienne.
- - - *Pede portuenſis*, S. Jean pied de Port
- - - *S. Licerii*, S. Lizier.
- - - *Maclovii*, S. Malo.
- - - *Menecheldis*, S. Menehould.
- - - *Michaelis Arch*. Archangel.
- - - S. Miel.
- - - S. Miguel.
- - - *S. Nicolai*, S. Nicolas.
- - - *Papuli*, Papoul.
- - - *Pauli Leonini*, S. Paul de Leon.
- - - *Tricaſtinenſis*, Paul Troiſchaſteaux.
- - - *Quintini*, S. Quintin.
- - - *Remigii* S. Remo.
- - - *Salvatoris*, Salvador.
- - - *Stephani*, Kirkbyſteven
- - - - - - Eſtienne.
- - - *Viti*, Veit.

- - - *Yvonis*, Ywes.
Fara, Fere.
Farnia, Farne.
Farenses Insulæ, Farre.
Fartachium, Fartach.
Farus, Faro.
Faventia, Faenza.
- - - Faience.
Felinum, Felin.
Feltria, Feltri.
Femera, Femeren.
Ferdinandi Insula Fernandez.
Ferentinum, Ferentino.
Fereta, Ferreta.
Ferraria, Ferrara.
Ferrariæ, Ferrieres.
Ferri Insula, Ferro.
Fescennia, Calese.
Fesulæ, Fiesoli.
Fetum, Fetu.
Fezza, Fez.
FezzanumRegn. Fez.
Ficaria Insula, Serpentera
Ficelia, Ober Wesel.
Fichiena, Fichien Pr. Chinska.
Ficocle, Cervia.
Figiacum, Figeac.
Figena, Figen.
Fillecum, Fillak.
Fimæ, Fismes.
Finarium, Finale.
Fines, Tuyn.
Finnia, Finlandia.
Fionia, Fionia al. Fuinen.
Firandum, Firand.
Firmanorum Castellum, Firmiano.
Firmitas ad albulam, Fertè sur aube.
- - - *Alesiæ*, Fertè Alais.
- - - *Auculphi* Fertè Aucoul.
- - - *Bernardi*, Fertè Bernard.
- - - *Milonis*, Fertè Milon.

Firmium, Fermo.
Fisa, Fife.
Fisci campus, Fescamp.
Flandria, Flandrya.
Flavia Gallica, Fraga.
- - - *Lambris*, Fuentria m. Hisz.
Flaviana ala & castra, Vienne.
Flavianum, Foiano M. Wl.
Flaviniacum, Flavigny.
Flaviobriga, Bilbao.
Flavionavia, S. Ander.
Flavium, S. Andris.
Flensburgum, Flensbourg.
Fletio, Flueten.
Flevum, Zvyderzee.
Flexum, Plesburg, według inszych, Owar.
Florentia, Fiorenza.
Florentiola, Fiorenzola.
Floriacum, Fleury.
Florina, Florennes.
Florum insula, Flores.
Focunates, Fosligny.
Fons Bellaqueus, Fontainebleau.
- - - *Ebraldi*, Fontourault.
- - - *Rapidus*, Fontarabia.
Fontaneum, Fontenay le Comte.
Forcheua, Forchaim.
Formosa, Belle Jsle.
Forteventura, Fortaventura.
Forthea, Forth.
Fortunatæ Jn. Canaryiskie wyspy.
Forum Appii, S. Donato.
- - - *Cassii*, S. Maria Forcasfi.
- - - *Claudii*, Tarantaise.
- - - *Cornelii*, Jmola.
- - - *Dinguntorum*, Crema.
- - - *Domitii*, Rontignan.
- - - *Fulvii*, Valenza.
- - - *Gallorum*, Castel Franco.
- - - *Julii*, Frejus.

- - - Ju-

- - - *Julium*, Friuli.
- - - *Lepidi*, Regio.
- - - *Limicrum*, Ponte de Lima.
- - - *Livii*, Forli.
- - - *Neronis*, Forcalquier.
- - - *Novum*, Fornove, m. Wl.
- - - *Sempronii*, Fossombrone.
- - - *Tiberii*, Keiserstul.
- - - *Voconii*, Draguighan.
Fossa Clodia, Chroggia.
- - - *Drusiana*, Ysel.
- - - *Nova*, Fossanova Klasztor Cyst.
Fossanum, Fossano.
Fossiniacensis tractus, Fossigny.
Franchendalia, Franchendal.
Franciacum, Fronsac, Zamek Fr.
Francofurtum ad Mœnum, Frankfort nad Meynem.
- - - *ad Oderam*, Frankfort nad Odrą.
Franequera, Franeker.
Fratuertium, Ferza.
Frauenburgum, Fravenburg.
Fraxinum, Fresno M. Hisz.
Frequentum, Fricenti M. Hisz.
Fretum Aniani, Ciesnina morska Am.
- - - *Babelmandelum*, Babelmandel.
- - - *Davisii*, Davis.
- - - *Gallicum*, Vissan.
- - - *Herculeum*, Gibraltar.
- - - *Hudsonis*, Hudson.
- - - *Magellanicum*, Magelanskie morze.
- - - *Malacense*, Malacca.
- - - *Picticum*, Pichtland.
- - - *Siculum*, Faro di Messina.
- - - *Sundæ*, Sund.
Friburgum, Friburg.
Fricentum, Fricento.
Fridericoburgum, Firiderichsburg.
Fridericostadium, Friderichstadt.
Frigidus, Vipac rz. w Karnioli.

Frisia, Frise.
Frislaria, Fritzlar.
Frontiniacum, Frontignan.
Fulgeriæ, Fougeres.
Fulginium, Foligno.
Fundi, Fond.
Furnæ, Furnes.
Fuxium, Foix.

G. G. G.

Gabaretum, Gabaret.
Gabarus, Gave rz. Fr.
Gabinum, Gabin.
Gades, Cadix.
Gagum, Gag.
Galata, Pera.
Gallæcia, Gallicia.
Gallia, Francya.
Gallinaria Insula, Albenga
Galliacum, Guillac.
Gallio, Gaillon.
Gallipolis, Gallipoli.
Galliva, Gallovay M.
Galloligures, Provence.
Gallovidia & Galdia, Gallovay Pr.
Gamundium, Castellazo.
Ganacia, Ganache M. Fr.
Gandavum, Gand.
Gaudenum, Gandesheim.
Gange, Bengala.
Garamantes, Guangaro.
Gardeleba, Gardeleben.
Garnesia, Garnesey.
Garryenus, Yare rz. Ang.
Gartia, Gartz
Garumna, Garomne.
Gavanodurum, Saltzburg.
Gaviratium, Ghivira M. Wl.

Ga-

Gavium, Gavi M. Wł.
Gaulos, Gozo.
Gebenna, Geneva.
Gebenna mons, Sevennes.
Gedanum, Gdańſk.
Gela, Terra nuova M. Sycyl.
Gelbis, Kil rz. w Belgium.
Geloni, Tatarowie Prekopſcy.
Gementicum, Jumieges Opactwo Fr.
Genabum, Orleans.
Genadium, Chonad.
Genepum, Genep.
Gennus, Bayonne.
Georgia, Georgia, albo Gurgiſtan.
Gepidæ, Wołochy.
Gerardi mons, Grand mons.
Gerba, Gerbes.
Gerbaredum, Gerberoy.
Gergolium, Jargeau.
Germania, Niemcy.
Gertrudeberga, Gertrudensberk.
Gerulata, Kerlburg, M. Węgierſkie.
Gerunda, Girona.
Geſodunum, Lintz.
Gete, Połowcy al. Oczakowſcy Tat.
Gevalia, Geval.
Gevini pop. Wołyń.
Gennium, *ſeu Gienna*, Jaen.
Gieſſa, Gieſsen.
Gigia, Gijon M. Hiſz.
Gihlova, Jglau.
Gingis, Gingi.
Girba, Gerbes.
Giſſa, Pago, wyſepek na śrzodziem:
Glamorgania, Glamonganſchire.
Glandata, Glandeſve.
Glandomirum, Puente Grandomil.
Glanum, Baux.
Glarona, Glaris.
Glaſconia, Glaſsenbury M. Ang.
Glaſquum & Glaſcua, Glaſkow.

Glatium, Glatz.
Gloceſtria, Glocester.
Glogavia, Glogow.
Glota, Arren wyſep i M. Szkockie.
Glotiana, Clydeſdale.
Gneſna, Gniezno.
Gobanium, Alborgevenny.
Gojamum, Gojame.
Goplus, Goplo Jezioro. Wielkopolſkie.
Gorcomium, Gorcum.
Gorgon, Gorgona.
Gorgones ſeu Gorgades, Wyſpy de Cabo verde.
Gorichemum, Gorcum.
Goritia, Goritz, albo Goricia.
Gorlitium, Gorlitz.
Gornarum, Gournay.
Goslaria, Goslar.
Gotha, Gota.
Gotheburgum, Gotenburg.
Gothi vel Gotthi, Połowcy, albo Tatarowie Oczakowſcy.
Gothia, część Szwecyi.
Gothiſcandia, Gothia.
Gothlandia, Gotland.
Gotinga, Gottingen.
Gradiſca, Gradiſca M. Wł.
Gradus, Grado.
Græcia Magna, Calabrya.
Græcium, Gratz.
Græum, Gray.
Grajæ, alpes, Część Gòr Alpes między *Sabaudyą* i *Piemonte*.
Granata, Granada Pr. Am. i wyſep.
Granatum, Granada M. Hiſzpańſkie.
Grandimontium, Granmont.
Granicus, Granico.
Granſonium, Granſon.
Granua, Gran rzeka Węgierſka.
Graſſa, Graſſe.
Gratiana, Gradiſca.

Gra-

Gratianopolis, Grenoble.
Graudentium, Grudziąż.
Gravelina, Gravelines.
Graveſinda, Graveſand.
Gravia, Grau.
Gravionarium, Bamberg.
Gripſuvaldia, Gripſuvaldt.
Griſones, Grigioni.
Grolla, Groll.
Gronelandia, Groenlandt.
Grotkavia, Grotkav.
Grubenhaga, Grubenhagen
Guadalaxara, Guadalaiara.
Guadalupia, Guadaloupe.
Guadicia, Guadix.
Guiaquilum, Guyaquil.
Guanucum, Guanuco.
Guardaſtallum, Guaſtalla.
Guardia, Guarda.
Guba, Guben.
Gueldria, Gweldre.
Gueranda, Guerande.
Gueretum, Gueret.
Guſtrovium, Guſtrow.
Gutta iugiter manans, Mieyſce gdzie S. Paweł ścięty.
Guzarata, Guzarat.
Gyſhornia, Gyſhorn M. Niem.

H. H. H.

Habarum, Habar.
Habsburgum, Habsburg.
Hademarium, Hademar.
Hadelia, Hadelland.
Hadina, Hadengton.
Haderslebia, Hadersleben.
Hadranum, Aderno.
Hadriani moles, S. Angelo, zamek Rzymſki.

Hadrianopolis, obacz *Adrianopolis*.
Haduanum, Hatwan.
Habudæ, obacz *Ebudæ*.
Hæmus mons, Balcan, gòra w Romanii.
Hæmimontum, Romania.
Hafnia, Kopenhagen.
Haga Comitis, Haga.
- - - *Turonia*, Haye w Touraine.
Hagenoa, Hagenau.
Haibruna, Hailbrun.
Haina, Hain.
Halænus, Alne, rzeka Angielſka.
Halberſtadium, Halberſtad.
Halicarnaſſus, Halicarnas
Halicia, Halicz.
Halla, *ſeu Hala*, Halla.
Hallandia, Hallandt, Pr. Szwedzka.
Halliola, Hallein.
Halonneſus, Wyſep na Archipel.
Hamaxobii, Część połud: Moſkwy.
Hamburgum, Hamburg.
Hamela, Hamelen.
Hammaria, Hamaren, M. w Norw:
Hamptoni curia, Hamptoncourt.
Hama, Ham, M. Weſtfalſkie.
Hamum & Hamus, Ham M. Fr.
Hannonia, Hanault.
Hannovera, Hannover.
Hannovia, Hanau.
Hantonia, Hantshire.
Haphnia, ob. *Hafnia*.
Hapſelia, Hapſal.
Harcurium & Harcurtium, Harcourt.
Hardervicum, Hardervick.
Hartflevum, & Harflevium, Harflout.
Harfordia, Henford.
Harlemum, Harlem.
Harlinga, Harlingen.
Harmaſtis, Cori M. Az.
Harria, Harria albo Harnland.

Har-

Hartzeroda, Hartzerod.
Harvicum, Harvick.
Harbania, Harbain.
Hasbata, Harbat.
Haspanga, Hasbain.
Hapsaham, Hispaham.
Hassia, Hassen albo Hessen.
Havelburgum, Havelburgum.
Hebrides, obacz *Ebudæ*
Hebrus, Mariza, rzeka Turecka.
Hectodurum, Leutkirch.
Hedena & Hedenum, Hedin.
Hedeta, Liria.
Hedros, Berdsey.
Hedua, Autun.
Heideba, Slesvick.
Hegetmatia, Lignitz.
Hegovia, Hegou.
Heidelberga, Heidelberg.
Heilisberga, Heilsberg.
Hela, Heila.
Hellelus, Jll, rz. Niem.
Helena, Elna.
Helenopolis, Frankfort nad Meynem.
Helin, Ely.
Hellas, Livadia, część Grecyi.
Hellespontus, Cieśnina morska. Obacz *Dardanelli* w Lexikonie pierwszym.
Hellum, Elle.
Helmestadium, Helmstad.
Helgsingia, Helgsink.
Helgsingfordia, Helsingford.
Helsingoburgum, Helsingburk.
Helvæ, Elvas.
Helvetii, Szwaycarowie.
Helvia Recina, Recia Rovinata.
Helvii pop. Vivarais.
Hemichara, Traina, M. Sycyliyskie.
Hemodes Insulæ, obacz *Æmodæ*.
Hennebonum, Hennebon.
Henneberga, Henneberg.
Heraclea Ponti, Ponderachi.

Heraclea Thraciæ, Heraclea.
- - - *Phtiotidis*, M. w Macedonii.
- - - *ad Lathmon*, Ergel w Tur.
- - - *Galliæ*, S. Gilles.
- - - *Hispaniæ*, Gibraltar viejo.
Herbanum, Orvieto.
Herbessus, Palazuolo.
Herbipolis, Würtzburg.
Herbita, Nicosia.
Herculeum, Erkelens.
Herculeum Fretum, Gibraltar cieśnina.
- - - *Tybur*, Tivoli.
Herculis Insula, Asinara.
- - - *Portus*, Porto Ercole.
Hercynia Sylva, Las wielki Niem.
Herdonia, Ardona.
Herefordia, Hereford.
Herenum, Regina M. Wł. w Calabryi.
Hermanni saxum, Hermanstein.
Hermanassa, Belgrad.
Herndalia, Herentals.
Hernicus ager, Część Campagna di Roma.
Herofelda, Hertfeld.
Hervordia, Hervorden.
Hesperia, Hiszpania i Włochy.
Hesperides, Cabo Verde.
Hesperii Æthiopes Congo.
Hesperium cornu, Cap de Sierra Liona.
Hetruria, Toscana.
Hibernia, Irlandia.
Hienipa, Alcala de Guadaria.
Hiera Petra, Giera Petra.
Hieracium, Gieraci.
Hierapolis, Alep.
Hierus, Orbo rz. Korsykańska.
Hildesia, Hildesheim.
Hilperthusia, Hildburgausen.
Himera, Termini, rz. Wł. Sycyliyskie.
Hiona, Chilca wyspa Szkocki.
Hippanis, Bog rz. Polska.

Hip-

Hippo, Mont Leone.
Hippocrene, Zrzódło przy Heliconie.
Hippon, Bonna M. Afr.
Hirpinum, Arpaja.
Hispalis, Sivilia.
Hispellum, Spello.
Histria, Istria.
Hocburgum Hochburg.
Hochstetum, Hochstet.
Hodanum, Houdan.
Holachius, Hohenloe albo Holach
Holmia, Stockolm.
Holsatia, Holszteyn.
Homeritæ Aden Królewstwo.
Honania, Honan Pr. Chin.
Hondura, Honduras.
Honflorum, albo *Honflorium*, Honflour.
Horata, Hovat.
Horna, Horn.
Horta, Orta.
Hortanum, Orta.
Hostilia, Ostiglia.
Hostunium, Ostuni.
Hoya, Hoy.
Hudsonium Fretum, Hudson.
Huduvicsuvaldum, Hudwikwald.
Hulinum, Hulin.
Hullum, Hull.
Hulstum, Hulst.
Huma, Uma M. Szwedzkie.
Hungaria, Węgry.
Huninga, Huningt.
Huntingtonia, Huntington.
Huquania, Huquan.
Hurdaspalense Cœnobium, Urdax.
Hurepensis Pagus, Hurepoix.
Hurones, Huronowie.
Hybla major, Paterno M. Sycyliyskie.
- - - *minor*, Ragosa M. Sycyliyskie.
Hydaspes, Rowey rz. Indyiska.
Hydra, wyspa Afr.

Hydruntum, Otranto.
Hydrussa, Andros.
Hyla, *seu Jla*, Yle.
Hylæa regio. Część Tataryi Eur.
Hyllis, Sabioncello.
Hymettus, Hymetto.
Hypæa, Tisan wyspa jeden z *Hieres*.
Hypæpa, Ipepa M. Az.
Hypanis, Bog rz. Podolska.
Hyporborei montes, Kamenny pojas Góry Moskiewskie w Petzora.
Hypræ, *seu Ipræ*, Jpres.
Hypsela, Alascehar M. Azyatyckie.
Hypsipilæa, Lemnos.
Hyrcania, Gilan.
Hyrcanum mare, Gwalenskie morze.
Hyta, Hytz port Angielski.

J. J. J.

Jacca, Jaci M. Hisz.
Jacobipolis, Jamestown.
- - - Jakubstadt m. Kurlandskie.
Jadera, Zara.
Jadua, Jade rz. Niem.
Jafanapatanum, Jafanapatan.
Jagath, Targa.
Jages, Lud dziki Afrykański.
Jaicus, Jaich.
Jama, Jama *albo* Jamogorod.
Jamaisotia, Jamaysoit. Pr. Japońska.
Jambum, Jambi.
Jamesium, Jamets.
Jamna, Cittadella.
Janasum, Compostella.
Janiculensis pons, Ponte Sisto.
Janiculus mons, Montorio, góra Rzymska.
Janovitium, Janowitz.
Janua, Geneva.
Januarius, Rio de Janeiro rz. Am.

Jan-

Janvilla, Janville.
Jangolium, Jargeau.
Jarnacum, Jarnac m. Fr.
Jaromitia, Jaromitz.
Jaroslavia, Jaroslaw.
Jaspis, Aſpe viejo.
Jaſſum, Jaſsy.
Jatinum, Meaux.
Jatrus, *Jeterus*, Jchar rz.
Jaurinum, Raab, albo Rab.
Jauria, Jawer.
Jaœartæ, Turcheſtan.
Jazyges, Jadzwingowie, narod gdzie Prusſy Polſkie.
Jazyges Mœotæ, Tatarowie Eur.
- - - *Metanaſtæ*, Węgry wyżſze.
Iban, Wan.
Ibera, Tortoſa.
Iberia, Gurgiſtan.
Iberus, Ebro,
Ibliodunum, Conflans m. w Lotaryngiy
Icaria, Jcaria, albo Nicaria.
Icanna, Yonne rz. Fr.
Iccius portus, Calais.
Iceri, Norfolch.
Icesia, Panaria wyſep Sycyliyſki.
Ichara, Carai, wyſep Perſki.
Ichtyophagi, Część wſchodnia Chin.
Iconium, Iconium, albo Cogni.
Icoliſma, Angouleſme.
Ida, Gòra Azyatycka wielka.
Idria, Jdra.
Idubeda, Przeciąg gòr Hiſzpańſkich.
Idunum, Judenburg.
Jella, Stradella m. Fr.
Jemptia, Jempterland.
Jendum, Yendo.
Jenecopia, Jenkoping.
Jeniſcea, Jeniſcey rzeka Moſkiewſka wielka.
Jenupara, Jennapour.
Jerabrica, Alanquera.
Jeroslavia, Jeroslaw.
Jeſſelmera, Giſselmer albo Jeſselmera.
Jeſualum, Jeſual.
Jetas, Jato, zamek Sycyliyſki.
Jetſenga, Jetſen, część wyſpy *Niſon*.
Igœdita, Jdanka a Velha.
Igilgili, Gigeri m. Afrykańſkie.
Iglava, Jglau.
Ignium regio, Część Ameryki połud.
Ihona & Sena, Chilca, wyſep Szkocki.
Ihora, Ihor.
Ila, Yle wyſep jeden z Weſternes.
Ilargus, Yler rz. Niem.
Ilerda, Lerida.
Iliturgis ſeu Illiturgis, Andujar.
Illa, Lille, rz. Fr.
Illarco, Alarco M. Hiſzpańſkie.
Illiberis, Calioure.
Illici, Elche.
Illipula, Penaflor M. Hiſz.
Illyricum, Słowieńſka ziemia.
Ilmenus lacus, Jlmen jezioro Moſkiewſkie.
Ilorci, Lorca.
Ilua, Elba, wyſep
Iluro, Oleron.
Imachara, Traina.
Imaus Gòra Azyatycka naywiękſza.
Imbros, Lembros.
Imperalis, Jmperial.
Imum Pyrenæi, S. Jean pie de Port.
Incarus, Cary, port Francuſki.
Incibilis ſeu Indibilis, Trayguera.
Inculiſma, Angouleſme.
Indigeti ſeu Indigetes, Ampourdan.
Indus, Jnd.
Ingelheimum, Jngelheim.
Ingerts, Jndre
Ingolſtadium, Jngolſtadt.
Ingria, Ingria albo Ingermanland.

Inhambanum, Jnhamban.
Inicerum, Czernik m. Węgierſkie.
Innernium, Innerneſs.
Inſubria, Xięſtwo Medyolańſkie.
Inſula ſive Inſulæ, Lille.
Inſula, Iſola.
- - - *Bocardi*, Isle Bouchart.
- - - *Franciæ*, Jsle de France.
Inſulæ, Jlheos.
Interamna, Terni i Terani.
Interamnia, Teramno.
Interamnium, Penferrada.
Intervallium, Entrevaux.
Inutrium, Mittenvaldt.
Inycus, Molinaccio m. Sycyliyſkie.
Joanna, Janna M.
Joanvilla, Joinville.
Joja, Gioja.
Jona ſeu Rhona, Jona.
Joppe, Jaffa.
Jortanum, Jortan Kr. Jndyiſkie
Joſedum, Corbeil.
Joſſelinum, Jocelin.
Jovis mons, Gòra Hiſz.
Ipuſcoa, Guipuſcoa.
Iraca, Irach.
Iria Flavia, Padron, M. Hiſzp.
Iris, Caſelmach, rz. Azyatycka.
Iſaca, ſeu *Iſca*, Ex, rz. Ang.
Iſala, Iſsel rzeka z rzeki Renu.
Iſapis, Savio, rz. Wł.
Iſara, Iſere rz. Fr.
Iſarus, Iſer rz. Niem.
Iſaurus, Foglia rz. Wł.
Iſca, Exceſter.
Iſchalis, Ilceſter.
Iſchia, Iſchia wyſep i M.
Iſchopolis, Tripoli.
Iſemburgum, Iſemburg.
Iſenacum, Eyſenach.
Iſendicum, Iſsendich.
Iſla, Yſsel.
Iſna, Iſne.
Iſpinum, Yepes M. Hiſz.
Iſſedon, Caracoram i Synchun.
Iſſorium, Iſsoire.
Iſter, Dunay.
Iſtria, Kray Włoſki.
Iſtula, Wisła.
Isurium, Boroug bridge.
Italia, Włochy.
Italica, Sevila la Veja.
Ithaca Val de Compare.
Ituna, Eden rz. Ang.
Iturissa, Toloſa.
Jucatania, Jucatan.
Judæa, Zydowſka ziemia.
Judenburgum, Judenburg.
Judonia, Judoigne.
Ivenna, Jaunſtein.
Ivernis, Durcherant.
Jugo, Jugon.
Jugra, Juhra Pr. Moſkiewſka.
Jugum Ceretanorum, Puigcerda.
Iviniacum, Ivigny.
Julia, Julch Xięſtwo.
- - - - - - S. Donino M. Wł.
- - - Jula M. Węgierſkie.
- - - - - - Geyl rz. Niem.
- - - *Cæſarea*, Tenez.
- - - *Clauſtra*, Chiuſi.
Juliacum, Juliers i Juily.
Julinum, Vollin.
Juliobona, Honfleur.
- - - Wien.
Juliodunum, Loudun M. Fr.
Juliola, Caſtro Doria w Sardinii.
Juliomagus, Angers.
- - - Pfullendorf. M. Nie.
Julium Carnicum, Zuglio.
Julium Præsidium, Santaren.
Junamenſis Regio, Junnan.
Junamum, Junan M.

Juncalaonum, Juncalam.
Juncaria & Jonquaria, Jonquera.
Junivladislavia, Inowłocław.
Junna, Yonne rz. Fr.
Junonia, Forteventura.
Jura, Jurayl.
Justiniana prima, Justandil.
Justiniana secunda, Vulpia M. Tur.
Jutia, Jutland.
Juvavia, Saltzburg.
Juvenacium, Giovenazzo.
Juverna, Jrlandia.
Jxarium, Jxar.

K. K. K.

Kaniovia, Kaniow Miasto Polskie.
Kaubura, Kaubearn M. Niemieckie.
Kecium, Tunquin.
Kexholmia, Kexholm.
Kiburgum, Kiburg.
Kila, Kyle Pr. Szkocka.
Kildaria, Kildar.
Kilkonnia, Kilkenny.
Kilmaloum, Kilmalock.
Kilmaria, Kilmar M. Szkockie.
Kinhumia, Kingorn.
Kinfalia, Kinfal.
Kiovia, Kiow.
Knapdalia, Knapdal.
Kohenhusium, Kochenhausen.
Kola, Kol.
Korsuma, Korsuń.
Kudacum, Kudak.

L. L. L.

Laba, Lab.

Labaum, Laubach.
Labeatis laus, Jezioro Scutari.
Labellum seu Lavellum, Lavello.
Laberris, Pennaflor M. Hisz.
Labicum, Valmontone.
Labinius, Lavino rz. Fr.
Laboriæ campi, Terra di Lavoro.
Lacædemon, Misitra.
Laciacum, Gmund.
Laciburgum, Lazeniz m. Pruskie.
Lacobriga, Lagos.
Laconia seu Laconica, Zaconia.
Lactodurum, Bedford.
Lactoracium, Lectoure.
Lacuris, Loquera m. Hisz.
Lædus, Loir rz. Fr.
Lagenia, Leinster.
Laghium, Laghi.
Laghlinia, Laghlyn m. Jrlandskie.
Lagusa, Christiana, wysep Grecki.
Laholmia, Laholm.
Lahoria, *Lahorium*, Lahor.
Lalandia, Laland.
Lama, *Lamacum*, Lamego.
Lambesca, Lambesc.
Lambrus, Lambro rz. Wł.
Lamellum, Mallora.
Lamia, Lima rz. Hisz.
Lampetia, Cetraro, M. w Kalabriy.
Lamum, Lamo, Kr. małe Afr.
Lancastria, Lancashire.
- - - Lancastre.
Lancianum, Lanciano.
Lancicia, Łęczyca.
Landavia, Landau.
Landava, Landaff m. Ang.
Landrecium, Landrecy.
Landsberga, Landsberg.
Landernaum, Landerneau
Langelandia, Languedoc.
Lanuvium, Jndovina.

Lav-

Laodicea, Latacuie.
Lappia, *Lapponia*, Lapponia.
Laponia Moscovitia, Leporia.
- - - *Norvegica*, Wardhus.
- - - *Svecica*, Lapponia Szwedzka.
Lapurdum, Lourde.
Laquedon a, Cedonia albo Cedogna.
Lara, Lar.
Lariagara, Caracarañ.
Larinum, Larino.
Larissa, Larisa, albo Larezza.
Larix, Larfels.
Laros, Arone rz. Fr.
Larthenianum, Martignano
Lascurra, Lescar.
Lassira, Sarione M. Hisz.
Latiniacum, Lagny.
Latium, Campagna di Roma.
Latobrigi, Brisgaw.
Latone, Derote, m. Egypskie.
Latris Jnsula, Oesel.
Latronum Jnsulæ, Wyspy Rozboyni-cze.
Lavallium, Laval.
Lavania, Lavagna M. Wł.
Lavara, Oveire M. Portug.
Laubacus seu Labica Lanversa rz. Niemiecka.
Lauda, Lauda, albo Laudon.
Laudoana, Lothiana.
Laudunum, Lacu.
Lavellum, Lavello.
Laviacum, Lauffen.
Lavinga, Laugingen albo Lavingen.
Laumellum, Lumello.
Lauretum, Loret.
Lauriacum, Lorch m. Austryackie.
Laus Pompeja, Lodi.
Lausonium, Lausanne.
Lavenburgum, Lauffenburg.
Lavum, Laos.

Laxta, Hita M. Hisz.
Leaotumum, Leaotung.
Lebadea, Badia M. Azyatyckie.
Lebonia, Lavagna M. Wł.
Lebretum, Albret.
Lebussa, Lebus.
Lecca, Leck rz. w Belgium.
Ledus, Lec rz. Fr.
Legia, Lis rz. Fr.
Legio Atheniensis, Thiennen.
- - - *Germanica*, Leon.
- - - *Americana*, Leon de Nicaragua.
- - - *Victrix*, Vitry.
Legiodunum, Legion m. Wł.
Legionense Regnum, Leon Pr. i Kr. Hisz.
Lehalium, Lehal M. Szwedzkie.
Leinum, Łuck.
Lelgovia, Lennox.
Lemannus, Lymne M. Ang.
Lemanus Lacus, Jezioro Geneva.
Lemgovia, Lemgov.
Lemnos, Stalimene.
Lemovices, Limosin
Lemovicum, Limoges.
Lentia, Lintz.
Lontium, Lens.
Lentudum, Lutenberg.
Leoburgum, Lavenburg.
Leocata, Leucate M. Fr.
Leodium, Liege.
Leonum mons, Sierra Leona.
Leopolis, S. Leo.
- - - Lwow.
Leotunia, Leaotung.
Leovardia, Lewarden.
Leprium, Chiappa albo Chajapa.
Leptis, Lebeda.
Leria, Liria M. Hiszpańskie.
Leprosium, Leuroux.
Lerina, Lerins S. Honorat.
Lero, Lerins S. Margarita.

Le-

Leros, Ler.
Lertius, Lers rz.
Lesbos, Metelin. wyſep Az.
Leſſina, Leſsines.
Leſua, Lewes M. Ang.
Lethæus, Anapodari rz. w Kandyi.
Letia, Lerche rz. w Niederland,
Letrumum, Letrim.
Letteranum, *ſeu Letterum*, Lettere.
Letus mons, Monte S. Pelegrino.
Leuca, Lewentz.
Leucarum, Loghor M. Ang.
Leuci pop, Toulois.
Leuci montes, Monti di Sfachia.
Leucobibia, Witern M. Szkockie.
Leucopetra, Cappo dell' armi.
Leucopolichna, Lwow.
Leucorea, Würtenberg.
Leucoria, Nicofia.
Leuctemberga, Leuctemberg zamek Bawarſki.
Leuctrum, Maina.
Leucum, Lecco.
Levefanum, Lewen wieś Hollenderſka.
Levinia, Lenuox.
Levinus, Levin rz. Szkocka.
Levonæ pop. Inflanty.
Levana, Hannover.
Leutkirca, Leutkirch.
Lexovium, Liſieux.
Lhoergia, Anglia.
Liba, Lipava.
Libanus mons, Liban gòra.
Libero ſeu Lubronium, Livron m. Fr.
Libiſoſa, Lezula M. Hiſzpańſkie.
Libera, Talavera.
Liburnia, Croacia.
Liburnides Inſulæ, Wyſpy na morzu śrzòdziemnym.
Liburnum, Libourne.
Liburnus, Livorno.

Libya, Afryka
- - - *deſerta*, Zaara.
Libyphænices, Tunis.
Licerium, Lizier.
Liceſtria, Liceſtershire.
Lichfeldia, Lisfeld M. Ang.
Liddisdalia, Lidyſdal.
Lidkiopia, Lidkoping.
Ligeris, Loire,
Lignitia & Lignitium Lignitz.
Ligniacum, Ligny.
Ligonia, Liga.
Liguria, Genuenſkie. X.
Ligurnus, *patrz* Liburnus.
Lilerium, *& Lillercum*, Lillers.
Lilloa, Lillo.
Limane ſeu Limania, Limagne.
Limburgum, Limburg.
Limeriacum, Limerich.
Limioſaleum, Gniezno.
Limoſium, Limoux.
Limpurgum, Limpurg.
Limuſa, Wiſelburg.
Linchia, Linck.
Lincolnia, Linkonshire.
Lindaovia & Lindavium, Lindaw.
Lindum ſeu Lindecollinum, Lincon.
Lindum, Linlitgow albo Linlitquo.
Linga, Lingen.
Lionium, Lions.
Lipara, Lipari.
Lipsia, Lipsk.
Liſſa, Leſno M. Polſkie.
Liſſus, Aleſsius.
Litavia & Lituania, Litwa.
Litlandia, Letland.
Litomnium, Leuteneritz,
Littus altum, Tarbach.
Littus Cæſiæ, Calvi.
Livonia, Inflanty.
Lixa, Larache.

Loangum, Loango.
Lobavia, Lobaw.
Lobetum, Albaracin.
Locarnum, Locarn.
Lochemum, Lochem.
Lochia, Lothes m. Fr.
Loceritum, Forcheim.
Locra, Capitello rz. Korſykańſka.
Locri, Gieraci.
Lodunum, *ſeu Loſdunum*, Loudun.
Logus, Lugwy rz. Ang.
Lomandus, *ſeu Lomundus*, Lomond.
Lombarium, Lombez.
Londinum, Londyn.
Londinum novum, Nowy Londyn w Ameryce.
Londobris, Barlenga.
Longobardia, Lombardia.
Longovicum, *ſeu Longus vicus*, Longwy
Lopaduſa, Lamprdoſa.
Loquabria, Lochguaber.
Lorna, Lorne Pr. Szkocka.
Lotharingia, Lotaryngia albo Loraine.
Lothophagites, Gerbes.
Lovanium, Lovanium, albo Lowen.
Lovenſtenum, Lovenſtein.
Lovicium, Łowicz.
Lous, Polina rz. Turecka.
Lubanius, Łuban jezioro
Lubeca, Lubeck.
Lubena, Luben.
Lublinum, Lublin.
Luca, Luca.
Lucajæ, Lucajes.
Lucania, Baſilicata.
Lucentum, Luchen m. Hiſz.
Luceoria, Łuck.
Lucoria, Lucera.
Lucera, Lucerne.
Lucerinus pagus, Lucern.
Luciferi fanum, S. Lucar de Barameide.

Luciona & Lucionum, Luſson albo Lucon.
Lucrinus lacus, Martwe morze.
Ludovegiæ, Lions.
Lugdunenſis Provincia, Lyonnois.
Lugdunum Galliæ, Lyon.
- - - *Aquitaniæ*, Oleron.
- - - *Convenarum*, Bertrand de Comminges.
- - - *Batavorum*, Leyden.
Lugenſis Comitatus, Louth.
Lugidunum, Glogow.
Luguvallum, Carlisle.
Luiſium ſeu Fanum S. Joannis Lusii, S. Jean de Luz.
Lumbricatum, Laucat.
Lunæburgum, *ſeu Luneburgum*, Luneburg.
Lunæ Villa, Lunevill.
Lundis, Lunden.
Lupara, Loures.
Lupariæ, Louviers.
Lupfurdum, Lipſk.
Lupia, Loing rz. Fr.
Lupias & Luppia, Lippe Hr. Niem.
Luppia, Lipſtadt.
Luſignanum, Luſignan.
Luſitania, Portugallia.
Lutetia Pariſiorum, Paryż.
Luteve, Lodeve.
Luti pop. Szlązacy.
Lutomagus, Monſtrevil.
Lutum, Louth m. Jderland.
Lutzenum, Lutzen.
Luxemburgum, Luxemburg.
Luxovium, Luxevil.
Luximum, Lyxim.
Luziniacum, Luſignan.
Lycia, Ardinebli, Część Karnii.
Lycias, Leck rz. Niem.
Lycus, Platano rz. Sycyliyſka.

Lydia, Carafia Pr. Turecka.
Lynius, Leyne rz. Niem.
Lyra, Lire.

M. M. M.

Macæ, Ormus.
Macaria, Macarfcar.
Macaſaria, Macafar Kr.
Macaſara, Macafar M.
Macaum, Macao.
Macella & Macalla, Strongoli.
Machara, Traina M. Sycyl.
Machianum & Macianum, Machian.
Machicolium, Machecou.
Machlinia, Malines albo Machelen.
Maclovium, S. Malo.
Macocum, Macoco Kr. w Abifsinii.
Mactorium, Mazarino.
Madagaſcaria, Madagafcar.
Madera Wyfep i rzeka.
Maderaſpatanum, Madraft.
Maderiacum ſeu Maceriæ, Mezieres.
Madoce, Aden.
Madrigala, Madrigal.
Madritum, Madrid.
Madura, Madure.
Madus, Maidftone.
Mæander, Madre rz. Az.
mæatæ, Northumbland.
Mænaria, Mallora.
Mæotæ, Tatarowie Eur.
Mæotis palus, Zabacca.
Mæſius mons, Olymp.
Mævius mons, Vezuviufz.
Magadoxa, Magadox.
Magdalena, Maddalena rz. Am. połud.
Magdeburgum, Magdeburg.
Magdunum, Mehun fur Loire.
Magellanica, Magellańfka ziemia.

Magellanicum mare, Magellańfkie morze.
Magetrobia, Magftat M. Lotaryńfkie.
Maglianum, Magliano.
Magna Græcia, Calabria.
Magna villa Granvtllè.
Magnopolis, Meckelburg.
Magnum Littus, Arquico, port Abyfs.
Magnus portus, Portfmouth.
Mago, Port Mahon.
Magontiacum, Moguncya.
Magrada, Rio crio rz. Hifz.
Majaguana, Wyfep jeden z Lucaje.
Mainlandia & Minlandia, Mainland.
Majorica, Majorca.
Maitavonium, Cotignac.
Majus Monaſterium, Marmoutieri,
Mala inſula, Male.
Malabaria, Malabar.
Malaca, Malacca l' Malaga.
Maldiva, Maldives wyfpy.
Malemortium, Malemor m. Fr.
Maleapura, Meliapur.
Maleos, Mull.
Maliagueta, Malegueta.
Malleaca, Maillezais m. Fr.
Malmogia, Malmoe.
Malmundarium, Malmedy.
Malodum, Malden.
Mamertina, Mefsina.
Mamertum, Martorano.
Mamilla, Zeitz.
Manara, Manar.
Mancunium, Manchefter.
Mandubii pop. Auxois.
Manduesſedum, Manchefter.
Mangalora, Mangalor.
Manhemium, Manheim.
Manilla, Lufson.
Manliana, Magliano.
Manoba, Almunecar.

Maneſca, Manofca albo Manofque.
Mansfeldia, Mansfeld.
Mantala, Mante.
Mantiana palus, Actamar.
Mantinea, Mandigna M. Tur.
Mantinum, Baftia.
Mantua, Mantua albo Mantova.
Maracanda, Samarcant.
Marananía, Maragnan.
Marantium, Marans, M. Fr.
Marantum, Marant.
Marburgum, Marpurg.
Marchia, Marche.
- - - Marches.
- - - *Anconitana*, Marca d' Ancona.
- - - *Brandeburgica*, March.
- - - *Terviſina*, Marca Trevifana.
Marcodurum, Duren.
marcommanni, Narod gdzie teraz Czechy.
Marcpurgum, Marpurg.
Mare Ægæum, Archipelag.
- - - *Æolium* Część Archipelagu brzeg Azyi małey oblewająca.
- - - *Æthiopicum*, Morze naprzeciwko Abifsynii.
- - - *Africum*, Morze przy Tunis i Tripoli.
- - - *Album*, Morze białe albo Mofkiewfkie ku pòłnocy' przy Archangeł.
- - - *Atlanticum*, Ocean zachodni
- - - *Auſtrinum*, Spokoyne morze.
- - - *Balticum*, Bałtyckie morze między Szwecyą, Danią, i Prufsami
- - - *Britannicum*, Morze między Anglią i Francyą.
- - - *Caledonium mare*, morze Część Jrlandyi pòłnocną, a zachodnią Szkocyi oblewające i ku Jrlandyi rozciągające fię.

Mare Caſpium, obacz w Lexikonie Polfkim, *Caſpium*.
- - - *Cimbricum*, Morze Duńfkie.
- - - *Cronium*, Morze Lodowate między Nową zemlą, Norvegią i Laponią.
- - - *Eoum*, Ocean wfchodni.
- - - *Erythræum* Morze czerwone między Arabią i Egyptem.
- - - *Euboicum*, Część Archipelagu od Negropont.
- - - *Euxinum*, Morze czarne między Turkami Europeyfkiemi, Azyą i Krymfkiemi Tatarami.
- - - *Gallicum*, Część śrzòdziemnego morza międzv Genuą ku wfchodowi, i Katalonią ku zachodowi.
- - - *Germanicum*, M. między Norwegią, Niderland, i Francyą.
- - - *Hadriaticum*, między Grecyą, Dalmacyą, i Włochami.
- - - *Hibernicum*, między Anglią i Jrlandyą.
- - - *Hypperboreum*, obacz *Cronium*.
- - - *Jbericum*, Część morza śrzòdziemnego ku brzegom Hifzpanii.
- - - *Jllyricum*, Część morza Adryatyckiego ku Dalmacyi.
- - - *Jonium*, morze między Kalabryą Sycylią i moreą
- - - *Liguſticum*, morze między Genuą i Korfyką.
- - - *Mediterraneum*, morze między trzema świata częściami Europą, Azyą, i Afryką, na rożne dzieli fię części.
- - - *Mortuum*, obacz w Lexikonie Polfkim *Martwe morze*.
- - - *Pacificum*, obacz *Auſtrinum*.
- - - *Rubrum*, obacz *Erythræum*.
- - - *Tyrrhenum*, Część morza śrzòdziem-

ziemnego między Neapolitańskim, Papieskim Sycyliyskim, Sard. Kr.
- - - *Venedicum*, Część morza Baltyckiego przy Prusach Polskich gdzie *Gdańsk*.
Marengium, *seu Marvecum*, Marvege.
Margarita, Gorgona.
Margiana, Część Chorasan.
Mariaba, Mecca.
Mariæberga, Marienberg Niem.
Mariæburgum, Marienverder.
Mariæburgum, Marienberg Fr.
Mariæstadium, Marienstadt.
Mariana Castra, Camairano.
Mariana villa, Marino.
Marini montes, Sierra Morena, Góry Hiszpańskie.
Marianum, Marignano.
Maridunum, Caermarden.
Marilandia, Mariland.
Marinum, Marino.
Marionis, Hamburg.
- - - Wismar.
Maritima, Martegues.
Marla, Marle.
Marlium, Marly.
Marlotum, Marlou.
Marmarica, Pr. Afr.
Marnia, Marr.
Marobudum, Praga.
Marocanum, Maroco Kr.
Marochia, Maroc Pr.
Marochium, Maroc M.
Maronitæ, Mieszkańcy góry Liban.
Marpurgum, Marpurg.
Marrasium, Marrazu M. Perskie.
Marria, Marr.
Marsalium, *Marsellum*, Marsal.
Marsicum, Marsico.
Martabanum, Martaban.
Martellum, Martel.
Martena, Margburg M. Węgierskie.
Martha, Marta rz. Wł.
Martiana sylva, Czarny las Niem.
Martianæ, Marchioneres M. w Dovay.
Martinica, Martinika,
Martinopolis, Tours.
- - - Merseburg.
Martoranum, Martorano.
Martorelium, Martorel m. Hisz.
Masaris, Masara.
Masbatta, Masbat.
Masburgi, Burgos.
Masonis monasterium, Mas Munster M. Niem.
Masovia, Mazowsze.
Massa veternensis, Massa.
- - - *Carraræ*, Massa di Carrara.
- - - *Lubrensis*, Massa di Sorrento.
Massagetæ, Tatarowie Europeyscy.
Massaranum, Masserano.
Massilia, Marseille.
Masuliputanum, Maculipatan.
Matalla, Matala m. w Candyi.
Matania, Matan.
Mataramum, Mataram.
Mateola, Matera.
Materanum, Mataram.
Matica, Matique Pr. Am. półn.
Matilica, Matelica M. Wł. Pap.
Matiscona seu Matesco, Mascon.
Mateum, Candia M.
Matrona, Marne.
Matsumaja, Matzumay.
Mattiacum, Marpurbg.
Mauriacum, Mauriac.
Maurianna, Maurienne.
Mauritania Cæsariensis, Alger i Tremecen.
- - - *Tengitana*, Fezzo.
Mauritia, Maurice.
Maurum, S. Mauro.

Maxulla, Maria.
Mazaca, Cesarea Kappadocka.
Mazanderanum, Mazanderam.
Mazara, obacz *Masaris*.
Meacum, Meak.
Mechoacania, Mehoacan Pr.
Mechoacanum, Mechoacan M.
Medea, Midia M. Tureckie.
Medelium, Melek.
Medena, Neuport.
Media, Schirvan i część Prowincyi Gilan, i Yrack Agemi.
Mediolanum, Mediolan albo Milano.
Mediolanum Germaniæ, Metelen.
- - - *Santonum*, Sainctes.
- - - *Biturigum*, obacz *Eburovices*
- - - *Albionis*, Mitlan M. Ang.
Mediolum, Melina.
Mediomatrices, Messin.
Medoacus, Brenta rz. Wł.
Medoacus portus. Malamocco.
Medoslanium, Znaim.
Meduacus, Medway rz. Ang.
Meduana, Mayne rz. Fr.
meduarina, Mayenne.
medulanus tractus, Medoc.
Medullum, Mittelspach zamek Bawarski.
Medunta, Mante.
Megalopolis, Meckelburg.
Megara, Megara.
megista, Strongallo.
Megledunum, Mohun sur Yenre.
Melange, Melcapur.
Melani montes, Sinai i Oreb góry.
Meldæ, Meaux.
Meldula, Meldola.
Melerus, Meler jezioro Szw. wielkie.
Melfictum, Melfetta.
Meliapora, Meliapour.
Melignanum, Marignano.
Melilla, Melillas.
Melinda, *Melindum*, Melind.
Meliodunum, Melun.
Melita, Malta.
- - - Meleda.
Melitene, Malatia M. Ormiańskie.
Mellaria, Mollora, wyspa na śrzódziemnym morzu.
Mellum, Mell.
- - - Melli Kr. Afr.
Melnicum, Melnick.
Melocabus, Coburg.
Melodunum, Melun.
Melos, Milo.
Melphis, Melfi.
Melpum, Melzo.
Memelium, Memel.
Memenium, Meniers M. Fr.
Memminga, Memminger.
Memphis, Kair.
Menanus, Menan.
Menariacum, Merville.
Menevia, S. Davids.
Menina, Menen.
Meneba, Almunecar.
Menosca, Orio.
Menosgrada, Egra.
Mentesa, Mentizen.
Menuthias, Madagascar.
Meppa, Meppen.
Merchia, Marcke.
Mercorium, Mercoeur.
Meretium, Merecz.
Mergouthemum, Mergentheim.
Merinianum, Merignano.
Mersburgum, Merseburg.
Merspurgum, Merspurg M. Szwabskie
Mervinia, Merioneth.
Mese, Pateros wyspa jeden z Hieres.
Meseriæ seu Maceriæ, Mozieres.
Mesopotamia, Diarbeck.

Meſſana, Meſsina.
Meſſapia, Otranto.
- - - Meſagne m. Wł.
Meſſenia, Belvedere.
Meſtra, Meſtre, m. Wł. w Xięſtwie Weneckim.
Meſujum, magdeburg.
Metacum, Calhat M. Arabſkie.
Metæ, Metz.
Mettalinum, Medelin.
Metapontum, Torre di mare.
Metaurus, Gioja m. Wł. w Kalabryi
- - - Marro rz. tamże.
Metelli caſtrum, Midelburg.
Metenſis tractus, Meſsin.
Methamaucum, Malamocco.
Methone, Modon.
Methymna Aſſidonia, Medina Sidonia.
- - - *Campeſtris*, Medina del Campo.
- - - *Cetia*, Medina Celi.
- - - *Sicca*, Medina de rio Secco M. Hiſzpańſkie.
- - - *Talnabia*, Medina.
Metubarris, Otozecz wyſep.
Metullum, Metling.
Meudunum, Meudun
Meursia, Meurs m. Niem.
Mexatum, Mexat.
Mexicana, Hiſzpania nowa.
Mexicana Nova, Mexico nowa.
Mexicum, Mexico.
Miarius, Miary rz. wielka Amerykańſka.
Michaelia, Michaelstown.
Michaelopolis, Miguel.
Middelburgum, Middelburg.
Midleſexia, Midleſex.
Miletus, Milaſso.
- - - Mileto.
Milcoum, Mela M. Afr.
Molfordenſis portus, Milfordhaven.

Milliacum, Milly m. Fr.
Millialdum, Milhaud.
Mimatum, Mande.
Mina, S. George de Mina.
Mincius, menzo rz. Wł. w Xięſtwie Weneckim.
Minda, Minden.
Mindanea, Mindana albo Mindanao.
Mindon, Mondonnedo.
Minervæ caſtrum, Grottaria.
Minervium, Minerbino.
Miniatum, S. Miniato.
Minigroda ſeu Minimigradum, Munſter.
Minio, Mignone rz. Włoſka w Państwie Papieſkim.
Minius, Minho.
Mennodunum, Moulden.
Minoa, Altamura.
Minorica, Minorca.
Minoriſſa, Manreſa.
Minſcum, Minſk.
Mirabellum, Mirbeau.
Miranda, Mirande.
- - - *Duri*, Miranda de Douro.
- - - *Iberica*, Miranda de Ebro.
Mirandula, Mirandola.
Mirapiſcæ, Mirepoix.
Mirecurtium, Mirecourt.
Mirobriga, Malabriga M. upadłe Hiſz.
Mirtilum, Viana.
Miſna, Meiſsen.
Miſnia Miſnia albo Meiſsen.
miſsiſipius, Miſsiſipi.
Mittavia, Nitawa.
Mitylene, Metelin albo Lesbos.
Meneſtheus portus, Port de S. Marie w Hiſzpanii.
Mocenia, Motzing m. Bawarſkie.
Mocha, Moka.
Mochura, Mecca.

Mogontiacum, Moguncya albo Mentz.
Modoetia, Monza.
Modura, Biſnagaro.
Modura, *ſeu Madura*, Madure.
Mœnus, Men albo Mein.
Mœſia prima, Servia.
- - - *ſecunda*, Bulgaria.
Mogoles, Mogol.
Mogolum ſeu Mogolis Regio. Mogol.
Moguntia, Mentz albo Moguncya.
Mohilovia, Mohilow.
Moienvicum, Mojenvic m. w Xięſtwie Lotaryńſkim.
Moiſſacum, *ſeu Muſiacum*, Moiſsac.
Moldavia, Moldawa.
Molfeta, Molfetta.
Moliſia, Moliſe M.
Moliſinus comitatus, Moliſe Hr.
Moliſmum ſeu Moliſma, Moleſme M. Francuſkie.
Molingaria, Molingar.
Molinum, moulins.
molsheimum ſeu molshemium, molsheim.
moluccæ, moluce.
molybodes, Jſola piana, wyſep.
mommia, munſter pr. Jrlandſka.
mona, mone.
mona, Angleſey.
monachodamnum, munichedam.
monachinm, monacho.
monachium vel monacum, munchen, albo minich.
monaghanum, monaghan.
monæda & mona, man.
monaſterienſis Epiſcopatus, münſter.
monaſteriolum ad Icaunam, montereau faut Yonne.
monaſterium, munſter.
- - - montiers en Tarantaiſe.
monaſterium vetus, montivilliers.
monbacia ſeu monbazza, monbaza.

monbriſſonium, monbriſson m. Fr.
moncontorium, moncontour.
monemugium, monemugi Kr. Afr.
monfortium Amalrici, monfort le Amaulry.
monhemium, monheim.
monluſſonium, monlucon,
monmiralium, montmirail.
monmorenciacum, montmorency.
monoëcus portus, monaco.
mons acutus, montaige m. Fr.
- - - *Albanus*, montalban i montauban.
- - - *Alcinus*, montalcino.
- - - *Altus*, montalto.
- - - *Argentarius*, monte Argentaro miaſto Włoſkie.
- - - *Belligardus*, montbelliard.
- - - *Briſiacus*, Briſac.
- - - *Calerius*, moncaliere.
- - - *Caſſinus*, monte Caſsino.
- - - *Ceniſius*, mont Zenis, gòra w Piemonte.
- - - *Ceſius*, Catemberg.
- - - *Corneti*, moncornet m. Fr. w Pikardyi.
- - - *Doloroſus*, Sterling m. Szkoc.
- - - *Feretanus*, monte Feltre.
- - - *Ferratus*, monferrato.
- - - *Garganus*, Gargan gòra Wł.
- - - *Gomericus*, mongomery.
- - - *Hannoniæ*, mons.
- - - *Janniculus*, Montoreo.
- - - *Hulini*, monthulin zam. Fr.
- - - *Leo*, monte Leone.
- - - *Limarii*, montelimar.
- - - *Ludovici*, mont Lovis.
- - - *maranus*, monte marano.
- - *medius*, montmedy.
- - - *morillonis & morilium*, monmorillon.

mons merulæ, mont merle.
- - - *Olympus*, Olimp.
- - - *Pelosus Pilosus*, monte Peloso.
- - - *Pessulanus*, montpelliers.
- - - *Phiscon*, monte Fiascone.
- - - *Politianus*, monte Pulcianno.
- - - *Regalis*, monte reale.
- - - *Regius*, Królewiec.
- - - - - - - Montreal.
- - - *Richard*, montrichard.
- - - *Rosarum*, montros.
- - - *S. Gertrudis*, Gertruydenberg.
- - - *S. Gothardi*, mont S. Gothard.
- - - S. *michaelis*, mont S. michel sur mer.
- - - *S. Vinoci*, Borgues.
- - - *Serratus*, monserrato.
- - - *Vici*, mondovi.
monferrantium, monferrant m. Fr.
monmellianum, montmeliar.
monpensierium, montpensier.
montargium, montargis.
montensis Ducatus, Berg.
montes, mons.
- - - *Acuti*, Spitzberg.
- - - *Leæne*, Sierra Liona.
- - - *Nivosi*, Sierra Nevada.
monsonium, moncaon.
monstrolium, monstrevil.
montia, monza.
montiniacum, montignac m. Fr.
- - - *Regium*, montigny.
montio, moncaon.
- - - moncon.
montorium, montoire m. Fr.
mouumethia, monmouth.
mopsuestia, malmistra m. Tureckie.
moratum, morat.
moravia, morawia.
moravus, moraw albo morawa.
morbihanum, morbian port Fr.

morbonium, morbegno.
morea Góra Sion.
moritania, mortagne w Perche i w Flandryi.
moritonium, mortagne w Poictou.
morlæum, *seu mous relaxus*, morlaix.
morraria, morrara.
morundia & mervinus Pagus, morvant
mosa, mosa, albo meuse.
mosambica, mozambique.
moscua, moskwa miasto.
moscovia, moskwa Państwo.
moscha, moskwa rz.
mosella, Mosel.
mosonium, mouson.
motenum, moten zamek Austryacki.
motira, motir.
motuca, modica.
motula, motala.
motya, Porto Gallo. (w Sycylii.
- - - mundello. (
- - - Jsola di S. Pantaleone.
mouro, Fort Nassaw.
mscislavia, mscisław.
mujacum, mujaco.
muicheum, muichen.
mula, mull.
mulda, muldau.
mulhusia, mulhausen.
mullorarium, mulleras m. Niem.
multanum, multan.
munda, Weisselmund For. w Prusiech Polskich.
- - - munda Hisz. m.
munitium, Gottingen.
munsterberga, munsterberg.
mura, muer rz. Niem.
muranum, murano.
muratum, murat miasto Fr.
muravia, muraw miasto Niem.
murbacum, murbach miasto Niem.

mur-

murcianum regnum, Murcia.
muretum, Muret.
murgis, Murria m. i Muzacra.
murocincta, Mors albo Meurs.
mureola, mureck, miasto Niemieckie w Styrii.
murta, meurte rz. Francuska.
murthlacum, murtlay miasto Szkockie
murus, muro.
musopalla, Visopar.
musselburgum, musselburg.
mussidanum, mucidan miasto Fr.
mussipontum, Pont a mousson.
mutilum, modigliana.
mutina, modena.
mutuscæ, Trevi.
muziris, Calicut.
myconos, mycon albo mycole wysep Wenecki.
myla, *seu mylas*, marcellino rz. Wł.
mylæ, milazzo.
mylasa, melaxo.
myra, Strumita.
myrmidones populi, Grecy.
myrtilis, mertola.
mysia, patrz *moesia*.
mystia, Giojosa zamek Wł. w Kalabryi

N. N. N.

Naagrammum, Candea.
Nabathæa, Barraab.
Nabius, Rio Eu, rz. Portug.
Næomagus, Nions.
Nagara & Anagarum, Najera.
Nagoldia, Nagold m. w Xięstwie Würtemberg.
Nagracutum, Nagraut.
Najacum, Na jac.

Nalcua, Oxford.
Namurcum, Namur.
Nanæus, Glas rz. Szkocka.
Nancangum, Nanchang.
Nancejum, Nancy.
Nanchinensis Provincia, Nanching.
Nangatum, Nangato, miasto w Japonii.
Nangasacum, Nangazak.
Nanhiunga, Nanhiung miasto.
Nannetes, Nantes.
Nanninga, Nanning miasto Chin.
Nanquinum, Nanquing albo Nanquin.
Nantonense castrum, Chasteau Landon.
Nantuates, Chablais.
Naparis, Dniestr rz.
Napuca, Buza miasto Transyl:
Nar, Nera rz. Wł.
Narbari, Arvas.
Narbo, Narbona.
Nardenum, Naerden.
Narnia, Narni.
Naro & Narona, Narenta.
Narva, Narwa.
Narycia, Gieraci.
Narycia, Gieraci.
Nascua, patrz *Calaguris*.
Nasido, Naso, zamek Sycyliyski.
Nassovia, Nassau.
Natiso, Natisant rz. Wł.
Natolia & Anatolia, Natolia.
Nava, Nabi rz. Niem.
Navaresium, Navareins.
Navarinum, Navarin.
Naulum, Noli.
Naupactus, Lepanto.
Nauplia, Napol.
Nauportus, Laubach.
Naxus, Nascia.
Naxuana, Nachevan.
Nazianzum, Nazianz.
Nea, *Neæ & Netum*, Noto miasto.

Llll *Neæ-*

Neæthina vallis, Noto Pr.
Neæthus, Neto rz. Wł.
Neapolis, Neapol albo Napoli.
- - - *Africæ*, Lebeda.
- - - *Siriæ*, Naplous.
Nebrodes, Madonia, góra Sycyliyska.
Neccarus, Neckar.
Negapatanum, Negapatan.
Negombum, Negomb.
Nelo, Rio villa, rz. Hisz.
Nemausum, Nismes.
Nemea, Langia.
Nemesa, Nyms, rz. Niem.
Nemetacum, Arras.
Nemetes & Nemetum, Spira.
Nemetocernæ, patrz *Nemetacum*.
Nemerensis vallis, Demona.
Nemos & Nemus, Nemi.
Nemosinum, Neomurs.
Neoburgum, Neoburg.
Neocastrum, Neocastro.
Neocæsarea, Nicsara.
Neocomum, Neufchastel.
Neoforum, Neumarch.
Neomagus, Lisieux.
- - - Spira.
- - - Voodcote
Neoportus, Newport.
Neopyrgum, Neuburg.
Neoselium, Neukausel.
Neostadium, Neustadt.
Nepeta, Nepi.
Neptunium, Nettuno.
Neracum, Nerac.
Nericia & Noricia, Nericia.
Nerigon, Norwegia.
Neritum, Nardo.
Nerelinga, Nerlingen.
Nertobrica, Almunha.
Nerva, Nervio rz. Hisz.
Nervii pop. Hanault.

Nerum & Neron, Nero.
Nesiades, Vannes, wyspy.
Neſus, Nisita.
Nevidunum, Nyon.
Neustria, Normandia.
Nianchæum, Niancheu.
Nicæa Bithyniæ, Nichea.
- - - *Vediantiorum*, Nice.
- - - *de Pelia*, Nizza della Paglia.
Nicaragua, Nicaragua, albo Nowy Lyon.
Nicer, Nechar rz. Szwabska.
Nicia, Lenza rz. Wł.
Nicii, Fuoa.
Nicomedia, Ismid.
Nicopia, Nykoping.
Nicopolis, Nikopol.
Nicotera & Medama Nicotera.
Niddia seu Nithia, Nithesdal.
Nidrosia, Drontheim.
Nidacum, Nideck.
Nidavia, Nidau.
Nigella, Nesle.
Niger, Niger.
Nigropelissa, Negripelisse m. Fr.
Nigritæ, Nigrycya.
Nigrum Monasterium, Noirmoutier.
Nilus, Nil.
Ninus, Mosul.
Niortium, Niorte.
Niphonia, Nifon.
Nisibis, Nisib.
Nisyros, Nisaro.
Nithia, Nithesdal.
Nitiobriges, l' Agennois.
Niucanum, Niuthan.
Nivaria, Teneriffe.
Nivernensis Provincia, Nivernois.
Nivernum, Nevers.
Nives seu Nivium insula, Neves.
Nivigella, Nivelle.

Nizynum, Nizyn M. Polskie Ukraińskie.
Nobiliacum, Novale.
Noedunum, Leondul.
Nomare, Melck.
Nomentanum, Lamentana.
Nona & Ænona, Nona.
Nonigentum seu Novigentum Regium, Nogent le Roy.
- - - *Rotrudum*, Nogent le Rotrou.
- - - *ad Sequanam*, Nogent sur Seyne.
Norba Cæsarea, Alcantara.
Norcopia, Norkoping.
Nordenum, Norden.
Nordovicum, Norwick.
Noreja, Goritz.
Norfolcia, Nortfolck.
Noricorum mons seu Norimberga, Noremberg.
Normannia, Normandia.
Northantonia, Northampton.
Northumbria, Northumberland.
Northusia, Northausen.
Norvegia, Norvegia albo Norduvege.
Norvicum, obacz *Nordovicum*
Notteburgum, Oreska.
Nottingamia, Nottingham.
Nova civitas, Neustadt.
Novalicia, Novalese, zamek w Piemonte.
Novantæ, Galloway.
Novaria, Novara.
Novempagi, Bagnarea.
Novempopulonia, Guascogne.
Noveregus Niort.
Novesium, Nuys.
Novidunum, Nivorz m. w Besarabii.
Novigentum, obacz *Nonigentum*.
Novigradum, Nowygrad w Dalmacyi.
Noviodunum, Neumarck.
Noviodunum & Noviomagus, Nyon.

Noviodunum Newers.
Noviomagum Nemetum, Spira.
- - - *Bolgii*, Nimega.
Noviomagus, Bourg sur mer.
Novoburgum, Neuburg albo Nymburg.
Novogardia magna, Nowogorod welyki.
- - - *Jnferior*, Niższy Nowogorod.
- - - *Lituanica, seu melius Novogrodecum*, Nowogrodek Litewski.
- - *Severiæ*, Nowogrod Sewierski.
Novomarchia, Neumarch.
Novostadium, Neustadt.
Novum Castrum, Neufchastel.
Novum Mexicum, S. Fè.
Novus Mercatus, Novybazar.
Novus portus, Neuport.
Nubæ, *Nubia*, Nubia.
Nuceria, Nocera.
Nucium, Nuitz.
Numantia Puente Garay.
Numidia, Biledulgerid.
Numidia Nova, Alger Kr.
Nursia, Norcia.
Nuscum, Nusco.
Nylandia, Nyland Pr. Szwedzka.
Nysa seu Nissa, Nisi.

O. O. O.

Oacca, Oacco.
Oasis magna, Alguecheit M. Afr.
Obius, Oby.
Oboca, Doro rz. Jrlandska.
Obris, Orbe rz. Fr.
Obtricum, Maestricht.
Obulco, Porcuna.
Occa, Okka rz. Moskiewska.
Oceanus, Ocean, albo woda cały świat ob-

obtaczająca.
Ocelum, Eſilles.
Ocricolum, Otriceli.
Octodurus, Martigny.
Octodurum, Foro.
Octogeſa, Mequinenza
Ocula, Aquila.
Odera, Oder.
Oea, Tripoli.
Oeaſopolis, Fontarabie.
Oelandia, Oeland.
Oenipons, Oetingen.
- - - Jnſpruch.
Oenoſtadium, Jnſtat.
Oenotria, Calabria.
Oenus, Jns rz. Niem.
Oeſia, Oiſe rz. Fr.
Offenburgum, Offenburg.
Oglara, Monte Chriſto, wyſep.
Olbia, Hyeres.
Olcinium, Dolcigno.
Olda, Lot, rz. Francuſka.
Oldemburgum, Oldemburg.
Oldeſalia, Oldenſael.
Oldeslovia, Oldeslow.
Olarus, Oleron wyſep.
Olerona ſeu Jluro, Oleron m.
Olegium, Olezo m. Fr.
Olgaria, Kalmuki.
Oliba, Olite.
Olimacum, Lymbak M. Węgierſkie.
Olina, Orne rz. Fr.
Oliventia, Olivenza.
Olkuſſum, Olkuſz.
Olligus, Oglio.
Olomucium, Olomulec.
Olona Olonium, Olon.
Olonicia, Ołonicz.
Olſa, Olſs.
Olta, Olten.
Olympus, Olimp.

Olyſsipo ſeu Oliſippo, Lizbona.
Omenogara, Hamedanager.
Oncheſmus, Orchino.
Onelia, Oneglia.
Oneſiæ aquæ, Bagneres.
Oniagis, Jaen.
Onoldium, Anſpach.
Ophir, Lofala.
Ophiuſa, Formentera.
- - - Czarne, zamek Podolſki na granicy Multańſkiey.
Opitergium, Oderzo M. Weneckie.
Oppavia, Oppawa.
Oppenhemium, Oppenheim.
Oppidum, Oppido.
Oppolium, Oppelen albo Opel.
Opta, Guete albo Huete.
Ora Aurea. (ob. w Lexiconie Pol-
Ora Dentium, (ſkim *Guinea.*
Oranum ſeu Jcoſium, Oran.
Oratorium, Dorat m. Fr.
Orbetellum, Orbitello.
Orcades, Orcades albo Orkney.
Orcelis, Orihuella m. Hiſz.
Orchianum, Vitorchiano zamek Wł.
OreſundicumFretum, Oreſund albo Sund Cieſnina morza Bałtyckiego między Scanią i Zeland.
Oretani pop. Mancha.
Organa, Mazira.
Orge, Sorgue rz. Fr.
Orgelum, Urgel.
Origarium, *Origaxium*, Valli de Commacchio.
Origiacum, Arras.
Ormuzium, *Ormuſia*, Ormus.
Orna & Oliha, Orne.
Orodienſis Comitatus, Czongrad.
Orolaunum, Arlon.
Oropitum, Orvieto.

Or-

Orrhea, Forfair albo Forfar.
- - - Guardia.
Orſa, Orſza.
Orſoium, Orſoy.
Orſona, Oſsuna.
Orteſium, Ourtes.
Ortona, Orton m. Wł.
Ortoſpana, Candahar.
Ortygia, Delos.
Oſca, Hueſca.
- - - Hueſcar.
Oſericta, Oeſel.
Oſi pop. Narod, gdzie teraz Oppol, i Raciborz.
Oſilia, Oeſel.
Oſnabrugum ſeu Oſnabrucum, Oſnabruck.
Oſornum, Oſern.
Oſſa, Albenga rz. Wł.
Oſſerta, Oſsery m. Jrlandſkie.
Oſſonoba, Silves.
Oſtenda, Oſtenda albo Oſtende.
Oſteodes, Pozzolli.
Oſterlandia, Oſterland.
Oſtervicum, Oſterwick M. Niem. Saſkie.
Oſtippo, Eſtappona.
Oſtrogium, Oſtrog.
Oſtrogothia, Gothia albo Oſtrogotland.
Oſtunum, Oſtuni.
Otholina, Fifa.
Otinum, Eutin.
Ottinga, Ottingen.
Ottinium, Odenſeė.
Ottonia ſylva, Ottenwald.
Ovetum, Oviedo.
Ovilabis, Wels.
Ourica, Oweique.
Oxama, Oſma.
Oximum, Hieſmes.
Oxonienſis Comitatus, Oxfordshire.

Oxonium, Oxford.
Oxus, Gihon.
Ozaca, Oſaca.

P. P. P.

Pacamores, Pacamoros Gualſung.
Pachynus portus, Porto Longobardo
Paconia, Pantalarea.
Pacta ſeu Pactæ, Patti.
Pactolus, Salabat rz. w Lydii.
Pactorum portus, Calamita.
Padeborna, Paderborn.
Padus, Po.
Paſtum, Peſti.
Pæſula S. Domingo de Silos.
Pæſuri, Comarca de Covilhan.
Pagæ ſen Pegæ, Livadoſta.
Pagaorum Jnſula, Pag.
Pala, Pola, albo Pila, wieś Korſykańſka.
Palacia, Palacios.
Palacium, Palais.
Palæapolis, Medes, wyſep Hiſz.
Palæocaſtrum, Policaſtro.
Palæpolis, Poggio reale.
Palæſtina, Ziemia Swięta.
Palamus, Palamos.
Palanda, Palimbuau.
Palanta, Balagna.
Palantia, Palencia.
Palas ſeu Palatium, Pfaltz m. w Palatynacie.
Palatinatus, Palatinat.
Palatium ſeu Palatiolum, Pallazzuolo.
- - - *Diocletiani*, Spalatro.
- - - *Luculli*, Piſcina mirabile.
Palianum, Paliano.
Palibothra, Ava.

Pa-

Palica, Paliconia M. Sycyliyſkie.
Palicia, Palice
Palimbanum, Palimbuan.
Palla, Bonifacio M. Korſykańſkie.
Palma, Palma.
- - - *Balearium* Màjorica.
Palmira, Fayd M. Syryiſkie.
Palum, Pau.
- - - Palo.
Palus, Palos.
Pamiæ, Pamiers.
Pamphilia, Caraman.
Pampelo, Pamplona.
Panaja, Panay.
Panarucanum, Panarucan.
Pancalerium, Pancalieri.
Pandaria ſeu Pandataria, S. Maria, wyſep.
Panellenes, *Panachæi*, Grecy.
Pangæus, Malacca.
Pannonia, Węgry.
Panormus, Palermo.
Panti capænum, Pantico M. Tatarſkie.
Panticapos, Prypeć rzeka.
Panuca, Panuco.
Paochinga, Paoching M. Chińſkie.
Paotinga, Paoting.
Papeberga, Bamberg.
Paphlagonia, Bolli.
Papia, Pavia.
Papinogroda, Papinowgorod M. Moſkiewſkie.
Papirianum ſeu Perpinianum, Perpignan.
Papenhaimum & Papenheimum, Papenheim.
Papullum ſeu Fanum S. Papuli, Papoul.
Parætonium, Alberton M. Tureckie.
Paragoja, Paragoa.
Paraguaia ſeu Paraguaria, Paraguay.

Paraiba & Parabia, Paraiba.
Paranaiba, Paranayba M i rz. Am.
Parejum Monachium, Paray le Moniau.
Parentium, Parenzo.
Paria, Prowincya *w Terra Firma*.
Parinacocca, Parinacocha Pr. Kr. *Peru*.
Pariſii, Paryż.
Parium, Par M.
Parmenſis Ditio, Parma Xięſtwo.
Parnaſſus, Parnaſs.
Paropamiſſadæ, Cabul.
Paropamiſus, Calchiſtan Gòra w Cabul.
Paros, Par wyſep.
Parthanum, Partenkirch m. Bawarſkie.
Parthenæum, Partenay.
Parthenope, Neapol.
Parthenopolis, Magdeburg.
Parthia, Choraſan i Perſia.
Paſagarda, Darabegard.
Paſſarvanum, Paſsarvan.
Paſſavia, Paſsaw.
Paſtrana & Paterniana, Paſtrana.
Paſualcum, Paſsewalck.
Patagones, Patagonowie.
Patala, Cambaja.
Patajum, Patay.
Patani, Patane.
Patavia, Paſsaw.
Patavium, Padwa.
Paterniacus, Payerne.
Paterniana, Paſtrana.
Paternum, Paterno M. Papieſkie.
Pathmos, Palmoſa albo Patmos.
Paturus, Palazzuolo.
Patro, Patras.
Patroviſſa, Braſsaw.
Patycos, Paola.
Patzinacæ, Narod, gdzie Polſkie Podole.
Paula, Paola.
Pauliacus, Rovillac.

Pa-

Pavoaſanum, Pavoaſan.
Pax, Paz, M. Am. połud.
- - - *Auguſta*, Badajox.
- - - *Julia*, Beja.
Paxæ, Paxu i Antipaxu, dwa wyſpy na śrzòdziemnym morzu.
Peanum, Pean.
Pebilium, Pebils m. Szkockie.
Peccajæ, Pecais m. Fr. w Languedoc.
Pechinenſis Provincia, Peking.
Pechinum, Pecking.
Peda, Pedena.
Pedemontium, Piemonte.
Pedira, Pedir.
Pegæ ſeu Pagæ, Livadoſta.
Peguanum Regnum, Pegu Kr.
Peguum, Pegu M.
Pelagiæ, Conigliere.
Pelaſgi pop. Grecy.
Pelia, Paglia rz. Wł. w Tuſcyi
Pelios & Pelion, Petras gòra wielka.
Pella, Zuchria.
Pellene, Tarſi M. w Morea.
Peliſſa, Pelyſz.
Peloponneſus, Morea.
Pelorus Capo di Faro.
Peltæ, Feltri.
Peluſium, Bilbais M. Tureckie.
Pelyſia, Peliſz.
Pemba, Pemb.
Pembrochienſis comit. Pembrock Hr.
Pembrochium, Pembrock, M.
Penciniacum, Pequigni
Pendenium, Pendenis zamek Ang.
Peneus, Salampria rz. Tur.
Pengabum, Lahor.
Penica, Penigh.
Peninſula, Bretagne.
- - - Peniſcola.
Penne, Neufville.
Pennoniæ, Pennon.
Peparethus, Pipers wyſep na Archyp.

Peperina, Qualponea.
Pequinum Pecking.
Pera, Galata.
Pereaslavia & Pereslavia, Pereſlaw.
Peregia, Pereczas.
Perge & Perga, Perge M. Az.
Pergamum, Pergam.
Pergantium, Bergancon.
Perinthus, Heraclea.
Periſtarium, Periſtari, M. Tur. Eur.
Permi pop. Permia albo Permſk.
Pernavia, Pernaw.
Pernæ, Pernes.
Perona, Peronne.
Perpinianum, Perpignan.
Perſæ, Perſowie.
Perſepolis, Chilminare M. Perſkie.
Perſia, Perſya.
Perthiæ, Perth.
Perthum, S. Johneſtown.
Pertia, Pergola M. Wł. w Pań. Pap.
Perticus, Perche.
Pertiſus pagus, Pertois.
Pertiſium, Pertuis.
Peruſia, Perugia.
Peruſinus ager, Perugino.
Peruvia, Peru.
Peſclavium, Puſcklaw.
Peſſium, Paſser.
Peſtum, Peſt.
Petavonium, Vaneça.
Petelia, Policaſtro.
Petigores, Narod Pięćgorſki al. część Cyrkaſsyi.
Petilianum, Petigliano.
Petina, Pedina.
Petineſca, Bienne.
Petovia & Petavia, Petau.
Petra deſerti, Krack M. w Arabii.
- - - *Honorii*, Bertinoro.
Petricovia, Piotrkow.

Pe-

Petri Monaſterium, Pierre le Montier.
Petroburgum & Petropolis, Petersburg
Petrocorenſis provincia, Perigord.
Petrocorii, Perigueux.
Petromantalum, Mante.
Petro varadinum, Peter varadin.
Petſora, Petzora.
Petuaria, Peterboroug, według inſzych *Bewerley*.
Peucetia, Apulia lub Bari.
Peucini, Narod, gdzie teraz Mała Polſka.
Phabranum, Bremen.
Phœbiana, Babenhauſen.
Phœſtum, Feſte m. w Kandyi.
Phalera, Porto Leone.
Phalſesburgum, Phalburg albo Faltzburg.
Pharmacuſa, Farmaco, wyſep na śrzòdziemnym morzu.
Pharos, Faros ob. *Alexandria* w Lexikonie Polſkim.
Pharſalus, Farſa.
Phaſelis, Fionda.
Phaſis, Faz.
Phaſiani pop. Mingrelia.
Phauſania, Terra nova.
Phea, Fea m. w Morea.
Pheræ, Jenizar.
Pheugarum, Halberſtadt.
Phila, Fello.
Philadelphia, Filadelfia.
Philæum, Groeningen.
Philippinæ, Filippine.
Philippoburgum, Filisburg.
Philippopolis, Filippopol.
- - - Filipſtadt.
- - - Filippeville.
Philiſtinæ, *Foſſæ*, odnoga rz. Po.
Philocandros, Policandro.
Philonius portus, Porto Favone w Korſyce.

Phiſcon mons, Monte Fiaſcone.
Phiſon, Fazo albo Faz.
Phadirtinga, Ulaerdingon.
Phlius, Jri, m. w Morea.
Phocæa, Foa.
Phœnice, Fenice, wyſep na śrzòdziemnym morzu.
Phœnicia, Syria.
Phœnicuſa, Felicur, wyſep Sycyl.
Phœnix, Nikita m. w Kandyi.
Phornacis, Alkama.
Phortzemum, Fortzheim.
Phrudis, Besle rz. Fr.
Phrygia, Kray Turecki Azyatycki.
Phthut, Tereſiſt rz. Afr.
Phycocle, Cervia.
Pica, Pica albo Pico.
picardia, Piccardie.
Piceleo, Piſighitone.
Picentia, Bicenza.
Picentini Xięſtwo Bliżſze Krolewſtwa Neapolitańſkiego.
Picenum, Marca de Ancona.
Piquinium, Peqvigny.
Pictavienſis Provincia, Poictou.
Pictavium, Poictiers.
Picti populi, Narod Szkocki.
Pictonum, Falmond.
Pientia, Pienza.
Pilavia, Pilaw, zamek Pruſki.
Pilſenum ſeu Pilſa, Pilzno
Pinarolium, Pignerolo.
Pindum, Gòra w Epirze.
Pinellum, Pinhel.
Pinetus, Pineda m. Hiſz.
Pingianum, Pingyang.
Pingleanum, Pingleang.
Pinglum, Pinglo.
Pinneberga, Pinnenberg.
Pinſcum, Pinſk.
Pintia Vaccæorum, Valladolid.

Pin-

Pintia Nova, Comayagua.
- - - *Nova altera*, S. Juan de Salinas
Piræus portus, Porto Leone.
Pirna, Pirn.
Pirum, Megeſwar.
Piſæ, Piſa.
Piſanus tractus, Piſano.
Piſaurum, Peſaro.
Piſcaria, Peſchiera.
Piſcenæ, Poſenas.
Piſciacum, Poiſsy.
Piſida, Peiſida rz. Moſk.
Piſidon, Zoara.
Piſona, Ponking.
Piſonium Poſonium, Presburg.
Piſoraca, Piſuerga.
Piſtas, Poiſsy.
Piſtoria, Piſtoia.
Pithuerium, Pluviers.
Pittia, Pittoneo.
Pityndra, Narſingapatan.
Pityuſæ, Yvica.
Placentia, Piacenza albo Placencya.
- - - Plaiſsance M. Fr.
Planaria, Pianoſa
Planoſa, S. Małgorzata.
Plata, *ſeu Argentea*, Plata.
Plaſia & Plava, Plaven.
Pleſcovia, Pleſkow.
Plimuthum, Plimouth.
Plocum, Plock.
Plœna, Ploen.
Plotæ, Strivali.
Plubium, Saſsari.
Pluitalia. Fer wyſep jeden z Kanar.
Plumbinum, Piombino.
Pocutia, Pokucie Polſkie.
Podium, Puy.
Podolia, Podole.
Pœdicum, Peckfelde.
Pœnina vallis, Val pennina.

Poggium, poggio.
Pola, Pola.
Polachia ſeu podlachia, podlaſie.
Polentia, polenzo m. Wł.
Poleſia, Poleſie.
Policaſtrum, Policaſtro.
Polimartium, Bomarzo.
Poliniaceuſis pagus, S. Paul.
Polinianum, Polignano.
Polinium, Poligny.
Politium, Polizzi.
Polocium, Połock.
Polonia, Polſka.
Polybiaunus, Lebnicz.
Pomerania, Pomerania albo pommern.
Pomeriola, Manzera.
Pomerium, Mancanera.
Pomeſania, Pomezania.
Pomona, Mainland.
Pompelon, Pamplona.
Pomponiana, Porteros wyſep jeden z Hieres.
Pons ad Jcaunam, pont ſur Jonne.
- - - *ad Sequanam*, Pont ſur Seyne.
- - - *Archiepiſcopi*, puente del Arcobiſpo.
- - - *Arcuenſis ſeu Arcus*, pont de Arche.
- - - *Audomari*, ponteau de mer.
- - - *Bellovicinus*, pont Beauvoiſin.
- - - *Caſtelli* pont du Caſtel.
- - - *Epiſcopi*, pont l' Eveſque.
- - - *Fellæ*, ponteba.
- - - *Freti*, pont Fraet.
- - - *Gardonis*, pont du Gard.
- - - *Gaji*, pont de Ce.
- - - *Maxentii*, pons S. Maixence.
- - - *Muræ*, pruck.
- - - *S. Spiritus*, pont S. Eſprit.
- - - *Saravi*, Sarbruck.
- - - *Sturæ*, ponte Stura.

Mmmm

pons

Pons Trajani, Alcantara.
- - - *Vetus*, ponte Vedra.
- - - *Urſonis*, pontorſon.
Pontarlum, pontarlier.
Pontes, Colbrok.
Punteſium, pontoyſe.
Pontia, ponza.
Ponticum, ponthien.
Pontina palus, Bagniſko w pańſtwie papieſkim.
Pontiopolis, S. pons de Tomieres.
Pontiſara, patrz *ponterium*.
Pontus Euxinus, Morze czarne.
Popajana, popayan.
Porata ſeu Lorata, prut rz.
Porta Auguſta, Torquemada.
- - - *Ferrea*, Derbent.
Portus, porto.
- - - *Alacris*, port Alegre.
- - - *Belus*, Porto Belo.
- - - *Cale*, Ciudad de puerto.
- - - *Corcagiæ*, Corckhaven.
- - - *Delfini*, port Delfin, albo portofino.
- - - *Dives*, porto Ricco albo pnerto Rico.
- - - *Ericis*, Lerize.
- - - *Formoſus*, Beauport.
- - - *Gratiæ*, Haure de Grace.
- - - *Herculis*, Morſaco.
- - - - - - porto Ercole.
- - - *Leonum*, puerto delos Leones w Ameryce.
- - - *Longus*, porto Longone.
- - - *Ludovici*, port Lovis.
- - - *Magnus*, portſmouth.
- - - *Meneſthei*, porto di S. Maria M. Hiſzpańſkie.
- - - *Novus*, Neuf port.
- - - *Regius*, Napol.
- - - - - - porto Eſcondedo.

Portus Regius, port Royal, w Am.
- - - *Sanctus*, porto Sancto.
- - - *Santonum*, Rochelle.
- - - *S. Petri*, porto pedro.
- - - *Securus*, porto Seguro.
Poſidium, Suez.
Poſnania, poznań.
Poſonium, presburg.
Poſtampium, poſtdam.
Poſtoina ſeu piſtoina, Adelſperg.
Potentia, potenza.
Potoſium, Potoſy.
Pouviſia, powisland pr. Ang.
Præmiacum, preugnac.
Præneſte, paleſtrina.
Præpeſinthus, Argentiera.
Præſidium; Warwick.
Praga, prag albo praga.
Pratolinum, pratolino.
Pratum, prato.
Precopia, prekop.
Premislia, przemysl.
Pretonium, preſton.
Prima Juſtiniana, Ochrida,
Principatus Citerior, Xięſtwo bliżſze.
- - - *Ulterior*, Dalſze w Krolewſtwie Neapolitańſkim.
Pripetus, prypeć.
Privatum, privas.
Privernum, piperno m. Wl.
Probatopolis, Schafhuſen.
Prochyta, Procida.
Proconneſus, Marmara.
Promontorium album, Cabo bianco w Ameryce południowey.
- - - *Aromata*, Guardafuy.
- - - *Arſinarium*, Cabo Verde.
- - - *Bonæ ſpei*, Cabo de Bona Speranza.
- - - *Britannicum*, Cap. Breton.
- - - *Corſium*, Capocorſo.

Promontorium Condæum, Cap de Conde w Gujana.
- - - *Dyrrachinum*, Cap de palos.
- - - *Falſum*, Cabo Falco w Afryce.
- - - *Iſtriæ*, Capo de Iſtria.
- - - *pelorum*, Capo di Faro w Sycylii.
- - - *Rubeæ*, Capo de Nord.
- - - *Sacrum*, Capo Corſo.
- - - S. Vincent. w Portugallii.
Propontis, Marmara, morze między Europą, Azyą i Tracyą.
Prote, Porquerolles, wyſep jeden z Hieres.
Provincia, prouvence.
Provinciæ Fæderatæ, Niederland albo Prowincye ſprzymierzone.
Provinum, prowins.
Prumia, pruim.
Pruſa, Pruſa albo Burſia.
Pruſſia, pruſsy.
Pſophis, Dimizana.
Pſychium, Sichimo w Kandyi.
Pſyra, piſsera wyſep na Archypelagu.
Pteroton, Edenburg.
Ptolemais, ptolomaida.
Puellarum Caſtra, Edenburg.
Pulchra Sylva, Matara.
Pumentum, Cerenza.
Puteoli, pozzuolo.
Putinga, putirg M. Chińſkie.
Pygmæi, Narod w Abiſsynii nad Nilē
Pylæ Goticæ, Varcapu.
Pylus Meſſenica, Navarino m. w Morei
Pyrenæus, pireneyſkie gòry.
Pyrgi, S. Marinella.
Pyrrha, Demonage.
Phyto, Delfi.

Q. Q. Q.

Quadi pop. Moravia.

Quadrata, Wiſelburg.
Quadratum, Radmansford.
Quangnanum, Quangnan.
Quangsia, Quangſi.
Quangtum, Quangte.
Quanpinga, Quangping.
Quanſinga, Quangſing.
Quantia, Canche rz. Fr.
Quantoa, Quanto.
Quantunia, *ſeu Quantonia*, Quangtung.
Quartenſis pagus, Veert.
Quebecum, Quebec.
Quedelinburgum, Quedlinburg.
Queichea, Quiechen.
Queicheum, Queichen.
Queilinum, Queilin.
Queitum, Queit.
Queiyanga, Queiyang.
Quercetum, *ſeu Quercenium*, Queſnoy.
Quianſia, Kianſi.
Quibum, Quib.
Quiloa, Quiloa Kr.
Quimperlæum, Quimperlay.
Quintinopolis, *ſeu Quinctinopolis*, Quētin.
Quingium, Quingey.
Quinque Eccleſiæ, Pięć Kościołow.
Quinſæum, Quinſay.
Quintinum, Quintin.
Quiri regio, Quiros.
Quirialis mons, Monte Cavallo, w Rz.
Quiteva, Quoia.
Quitoa, Quito Pr.
Quitum, Quito M.
Quixi, Quixos.

R. R. R.

Raceburgum, Ratzenburg.
Rackelburgum, Rackesburg.

Raclisanum & Raclinacum, Rachelsburg.
Raconia, Raconi.
Raconicum, Rakonick.
Radacophanum, Radicofani.
Radesia, Retz.
Radiantia, Rednitz.
Radnoria, Radnor.
Rado, Radon l' Etape.
Radomia, Radom.
Rætiaria, Arezar.
Ragnitia, Rangnitz albo Ragneta.
Ragusia, Ragusa.
Raina, Rain.
Raithi, Narod koło Gury Sina.
Rama, seu Ramatha, Rama.
Ramberwilleriæ, Rambervillers.
Ramboliotum, Rambovillet,
Ramiliæ, Ramelies.
Randanum, Randans.
Randersium, Randerson.
Rangetadum, Rangeraid.
Rapa, Rapre M. Jrlandskie.
Rapallum, Rapallo.
Rapersvila, Rapperswil.
Rapra, Quiloa M.
Rascia, Część Kr. Węg.
Raseburgum, Raseborg.
Rastadium, Rastat.
Ratenavia, seu Ratenauria, Ratenau.
Ratenburgum, Ratenburg.
Ratiastum, Angoulesme.
Ratiboria, Raciborz.
Ratzenburgum, Ratzenburg.
Rava, Rawa.
Raudo, Aranda de Duero.
Ravensberga, Ravensberg.
Ravenspurgum. Ravensburg.
Ravesteinum, Rawenstein.
Rauranum, Rochefocaut.
Rea, seu Reas, Rè.
Reati, Rieti.

Rebellio, Rebel.
Rebellum, Ravello.
Recinetum, Recanati.
Reesium, Rees.
Regalis villa, Realville.
Regiensis Ducatus, Reggio Xięstwo.
Regina & Regiana, Reyna.
Reginogradecium, Konigsgratz.
Reginum, Ratisbona.
Regiomons & Regiomontum, Krolewiec
Regis mons, Konigsberg.
Regium Gallicum, Riez.
- - - *Germanicum*, Roking
- - - *Lepidi*, Reggio.
Regis Comitatus, Kingskonti.
Regni pop. Surrey.
Regula, Reale.
Regum civitas, Lima.
Reii, Riez.
Remi, Reims.
Remillium, seu Remilliacum, Remilly m. Sabaudyiskie.
Remorentinum, Remorentin, M. Fr.
Rensroana & Rensrona, Reinfrew.
Rensburgum, Rendsburg.
Rentica, Renty.
Rescha, Rescht.
Rescovia, Rzewa.
Retelensis tractus, Retelois.
Retelium, Retel.
Retia, Rez albo Retz.
Revalia, Rewel.
Revellum, Revel.
Reutlinga, Reutlingen.
Rezana, Rezan.
Rha, Volga.
Rhætia, Grigioni.
Rhage, Nottingham.
Rhaudum, Rho wieś Wl. w Xięstwie Medyolańskim.
Rheden, Ronnes.

Rhegium Julium, Reggio.
Rhemi, obacz Remi.
Rhena, Rhenen.
Rhenoberga, Rheinberg.
Rhenana vallis, Rheinwald.
Rhenofelda, Rheinfeld.
Rhenus, Rhein albo Ren.
Rhigodunum, Riblecester.
Rhiphæi montes, Góry Moskiewskie w Petzora.
Rhispia, Fering.
Rhitymna, Retimo.
Rhizinum, Risano.
Rhoda, seu Rhode, Roses.
Rhoda Galliæ, Pecais.
Rhodanus, Rhone albo Rhosne.
Rhodia Ducis, Rolduc.
Rhodigina Peninsula, Polesino di Ro vigo.
Rhodigium, Rovigo
Rhodope, Argentaro góra w Turczech.
Rhodopolis, Rostock
Rhodumna, Roane.
Rhodus, Rhodes.
Rholducum, obacz *Rhodia Ducis*.
Rhotanus, Tavignano rz. Korsykańska
Rhotomagus, Roven.
Rhoxalani, obacz *Roxolani*.
Rhuspine, Souse.
Rhuteni & Ruteni, Rovergue.
Rhuteni seu Rutheni Ruś.
Riba, Ribas.
Ribagortia, Ribagorca Powiat Hisz.
Ribuarius, Ribemont.
Richeleum, Richelieu.
Richmondia, Richmond.
Ricina, Raglins.
Ricomagum, Ries.
Rigodunum, Richmond.
- - - Rippon.
Rigomagus & Rigomagum, Rimmagen.

Ringstadium, Ringstad.
Rinkiopia, Rinkoping m. Duńskie.
Rionum, Rions.
Ripa, *Ripen*.
- - - Rye.
Ripa Alta, Rivalta zamek Wl. w Xięstwie Medyolańskim.
- - - *Transona*, Ripa Transona.
Ripavia, Ribavia.
Riva, Riva albo Racif.
Rivi, Rieux.
Rivogia, Rioja
Rivelium, Rivoli.
Roboretum, Roverdo.
Rocomacorus, Roquemadour.
Rodium, (Roye.
Rodrina, (
Rodolphiverdia, Rudolfsword.
Rolsa, Rochester.
Roma, Rzym.
- - - Roem wysep Duński.
Romandiola, Romagna.
Romanum, Romano.
- - - Romans.
Romani Monasterium, Romain Motier.
Romaricus mons, Remiremont.
Roncilia, Ronciglione.
Rosarum Urbs, Rostock.
Rosburgum, Rosburg.
Roschildia, Roschild.
Roscianum & Rossanum, Rosano.
Roscomenum, Roscomen.
Roseriæ, Rosieres aux Salines.
Rosetum, Grosreto.
Rosiena, Rosienie.
Rossia, Rossen.
Rostochium, Rostock.
Rostovia, Rostow.
Rotrum Neruaviæ, Mindelheim.
Rotenburgum, Rotenburg.
Roterodamum, Roterdam.

Rotevilla, seu Rubeavilla, Rotweil.
Rouciacum, Roucy.
Rovinium, Rovigno.
Roxolani, Ruś.
Royanum, Royan.
Rua, Rue.
Rubeacum, Ruffac.
Rubo, Dzwina rzeka.
Ruesius, Puy.
Rusiana, Ruffeck.
Rugia, Rugien.
Rugium, Ruginvald.
Rumiliacum, Rumilly.
Rupe sucaldum, Rochefocaut.
Rupella, Rochelle.
Rupelmunda, Rupelmonde.
Rupes, Rocca.
Rupes Ardennæ, Roche.
- - - *Cavardi*, Rochechowart.
- - - *ad Yonem*, Roche sur Yon.
- - - *Fergusii*, Knocfergus.
- - - *Fidelis*, Pennafiel.
- - - *Magdalenæ*, Baume.
- - - *Maura*, Roque Maure.
- - - *Posei*, Roche Posay.
- - - *Rapoldi*, Rapolstein.
- - - *Regia*, Rocroy.
- - - *Varia*, Roque vaire.
Rupifortium, Rochefort.
Ruremunda, Ruremond.
Ruscino, Roussillon.
Ruscurum, seu Rusucurrum, Alger.
Rusna, Russa albo Niemen przy uściu w Odnogę morską.
Ruspina, Souse.
Russia, Ruś.
Rusvinum, Roswangen.
Rutlandia, Rutland.

S. S. S.

Saada, Saadack.

Saba, Saba m. i wysep.
Sabaria, Servar.
Sabatia, Bracciano.
Sabatinca, Judenburg.
Sabaudia, Sabaudia albo Savoja.
Sabina pop. Sabina.
Sabiona, Siben.
Sabis, Sambre.
Sablestania, Sablestan.
Sabolinum & Sabolium, Sablé.
Sabrina, Saverne.
Sabuloneta, Sabioneto.
Sacaja, Sactay.
Sacer mons, Monte di Cesena.
Sacillum, Sacile.
Sacrum Cereris, Sancerre.
Sacrum Promontorium, Sagres.
Saduca, Guadalquivier.
Saganum, Sagan.
Sagium, Seez.
Saguenæa, Saguenay.
Saguntum, Morvedre.
Saicocum, Saycok wysep Japoński.
Sala, Sale m.
Sala, Jsel.
Salacia, Alcazar d' Osal.
Salamis, Constanza.
- - - Coluri.
Salancema, Salaukermen.
Salaria, Solara.
Salas, Sala rzeka.
Saldæ, Bugia.
Salenæ, Salndy m. Ang.
Saleni, Salinas m. Fr.
Salernum, Salerno.
Saletio, Seltz.
Salii pop. Oldenzel.
Salinæ, Salins.
- - - Salies.
- - - Saluzzo.
Salingstadium, Selingestat.

Salinum, Aëom.
Saliniacum, Salignac.
Salis Insula, Sale wysep.
Salisburgum, Salisburg.
Sallandia, Zelandia Prowincya.
Salma, Salm m. Luxemberskie
Salmantica. Salmantica albo Salamanca.
Salmona. Salm m. Lotaryńskie.
Salmurium, Saumur.
Salo, Xalon rz. Hisz.
Salodium, Salo.
Salodurum, Soleure.
Salomonis Insulæ, Salomońskie.
Salona, Salon Fr.
Salopia, Shreusbury.
- - - Shropshire.
Salra, Solre.
Salseta, Salsete.
Salsulæ & Salsusæ, Salses.
Saltus, Salta.
Salvaterra. Salvatierra.
Salvia, Urbisaglia.
Salutiæ, Saluzzo.
Samana, Samon wysep jeden z Lucaie
Samara, Samar.
Samarobrina, Amiens.
Sambasum, Sambas M. w *Borneo*.
Sambia, Prowincya Pruska w ktòrey *Krolewiec*.
Sabmbracate, Grimault wysep na morzu Czerwonym.
Sammachia, Scammachie.
Sammatanum, Sammatan.
Sammites, Abruzzo.
Samogitia, Zmudź.
Samojedia, Samojedz.
Samos & Samus, Samos.
Samos, seu Samothracia, Samotracia.
Samos, Crepacuore.
Sana casa, Sargans.
Sauagæ & Sanicium, Senez.

Sancianum, Sancian.
Sanctio, Seckengen.
Sandaliotis, Sardinia.
Sandava, Soczawa.
Sandecum & Sandecia, Sandecz.
Sandomiria, Sandomirz.
Sanduicus, Sandwick.
Sandum, Sando.
Sanflita, Santuliet.
Sangamum, Sangam.
Sangossa, Sanguesa.
Sangueterfa, Santerre.
Sanguinium, Sanguin.
Sanitium, Senez.
Saniturnus, Santerno rzeka Włoska.
Sanocum, Sanok M. Polskie w Województwie Ruskim.
Santena, Santen.
Santones, Saintogne i Saintes.
Sanus, San.
Sapis, Savio rz. Wł.
Sarabris, Toro.
Saranusca, Saarburg M. w Trewirskim
Saravus, Sara.
Sarenium, Santruden.
Saudica, Sophia.
Sardo & Sardinia, Sardynia.
Saria, Saria albo Sarria.
Sarisboria, Saresbury.
Sarlatum, Sarlat.
Sarmatia Asiatica, Część pòłnocna Moskwy i Tatarya Azyatycka.
Sarmatia Europæa, Moskiewskie Państwo i *Ruś* Polska.
Sarmatia Germanica, Królewstwo Polskie Litwa, Prusy, Jnflanty.
Sarnia, Carnetey.
Sarnum, Sarno.
Sarpendonia, S. Jago wysep
Sarræ Castra, Sarburg.
Sarræ pontes, Sarbruck.

Sarsina, Sarsena.
Sarta, Sarte rz. Fr.
Sarum & Sarisburia, Sarisbury Miasto Angielskie.
Sarus, Sangro rz. Wł.
Sassaris, Sassari.
Satallia, Satalia.
Saturnia, Włochy.
Savia Pannonia, Słowieńska ziemia.
Savilianum, Savigliano.
Saulium, Sori.
Savo, *seu Savona*, Savona.
Saurium, Soure.
Sauromatæ, obacz *Sarmatia Europæa*.
Savus, Sava.
Saxonia, Sasy.
Saxonum Insulæ, Heychlandt.
Saxulum, Sassuolo.
Scalabis, Santuren.
Scalæ, Scala.
Scaldia, Schowen.
Scaldis, Schelde.
Scandia, Skandinavia.
Scania, Schonen.
Scaphusia, Schaffhausen.
Scaphusianus pagus, Schafthausen Kanton.
Scarabantia, Odenburg.
Scarburgum, Scarboroug.
Scardon, Scardona.
Scarpa, Scarpe.
Scarponna, Serpagne.
Schetlandiæ, Schetland.
Schirasium, Schirus.
Schonhovia, Schonhoven.
Schemodorfium, Schondorf.
Schuvegia, Eschuvege.
Schuvinfurtum, Schweinfurt.
Sciansia, Xansi.
Sciantonia, Xantung.
Sciathos, Sciat.
Sciensia, Xensi.
Scingomagus, Sezanne.
Scireburgia, Strepton.
Sclavi, *seu melius Slavi*, Słowacy.
Scodra, Scutar.
Scombraria, Scombrer.
Scopelos, Scopel.
Scordis, Bośniacy.
Scotia, Szkocya.
Scunnus, Rosarno.
Scupi, Uscop.
Scyllaceum, Squillace.
Scyros & Sciros, Scir.
Scythæ, Tatarowie.
Scythopolis, Nysa.
Sebadidæ, Filippine.
Sebastopolis, Savatopoli.
Sebatum, Schwartz.
Sebendunum, Campradon.
Sebenicum, Sebenic.
Sebusiani pop. Beugey.
Secontia & Seguntia, Siguença.
Secovia, Seckaw.
Sedanum, Seden.
Sedena, Seine.
Sedunum, Sion.
Segedunum, Segedin.
Segesta, Sifreck.
Segesterorum, Sisteron.
Segethusa, Segosvar.
Segevoldia, Segevold.
Segnia, Segni.
Segobriga, Segorba albo Segorve.
Segodunum, Rodez.
Segovia & Segobia, Segovia.
Seguntia, Siguença.
Seguntium, Calcester.
Segusium, Suse.
Segustero, Sisteron.
Selandia, Seeland albo Zolandia.
Selaricum, Solrik.

Se-

Selestadium, Schelestat.
Seleucia Babyloniæ, Bagdat.
- - - *Syriæ*, Selewcia.
Selga, Irladelsia.
Selium, Selkirk.
Selybria & Selimbria, Selivrea.
Sembachium, Sempach.
Semigallia, Powiat Kurlandzki.
Sempronium, Sopron.
Semurium, Semur.
Sena, Sain wysep Fr.
Sena & Senæ, Siena.
Sena Gallica & Senogallia, Sienigaglia.
Senensis ager, Seneńskie.
Senia, Senia albo Segna.
Senonensis ager, Senonois.
Senones, Sens.
Sentica, Zamora.
Sentinum, Sassoferrato.
Senus, Shannon rz. Irlandska.
Separa, Seure rz. Fr.
Sepinum, Supino.
Sepontia Paramica, Penedo.
Septa, Ceuta.
Septem aræ, Acumar.
Septempeda, S. Severino.
Septimancæ, Simancas M. Hisz.
Septonia, Shaftbury.
Sequana, Seyne.
Sequani pop, Franche Comtè.
Serabis, Segura rz. Hisz.
Serbia, Servia.
Serbinum, Swynar M. Węgierskie.
Sercius, Serchio.
Seregippa, Seregippe del Rey.
Serezana, Sarzana.
Serica, Catayo.
Seriphus & Seryphus Serf.
Serpa, Serpa albo Zerpa.
Serræ, Serres.
Servania, Schirwan.
Servaria, Cervera m. Hisz.
Servia Maritima, Herzegovina.
- - - *Mediterranea*, Bosnia.
Serviodurum, Straubingen.
Serus, Puon rz. Chińska.
Sesana, Sesanne.
Sesselium, Seissel.
Sestium, Saracina.
Sestus, *seu Sestos*, Dardanelles.
Setabicula, Alzira.
Setelsis, Ostalric.
Setia, Sessa.
Setidava, Poznań.
Setubalia, Setubal.
Setuja, Sittav M. Niem.
Severia, Sarisbury.
Severiacum, Bellegarde.
Severinum, Swerin.
Severopolis, S. Sever.
Sevo, Przeciąg gòr w Scandinawii.
Sex, *seu Sexi firmum*, Veleza Malga.
Sextum, Sestri di Ponente.
Siamum, Siam.
Siberena, S. Severina.
Siberia, Sibier.
Sicambria, Alt Offen.
Sichem, Naplouse.
Sicilia, *Sicelia & Sicania*, Sycilia.
Sicoris, Segre.
Sicyon, Vasilica.
Sida, Scanderon.
Sidaja, Sidaye.
Sidolecum & Sidoleucum, Saulieux.
Sidon, Said.
Siega & Siga, Siegen.
Siganum, Sigan.
Sigetum, Siget albo Sziget M. Węg.
Sigistania, Segestan.
Sigmanus, Loyre.
Signia & Segnia, Segni.
Sigtuna, Sigtun, albo Sigtuna.

Sile-

Silesia, Szlask.
Silva, Silves.
- - - *Ducis*, Bosleduc.
- - - *Herculis*, Hardzwalt.
Silvanectum, Senlis.
Silviacum, Salvigny.
Simmera, Simmeren.
Sina, Sinay.
Sinæ, Chiny.
Sinda, Sind.
Sinde, Sind Pr.
Sindæ, Sonde.
Sineris, Erzirum.
Singidava, Segedin.
Singidunum, Semendriach.
Singilia, Antequera.
Sinonia, Sanone.
Sinopæ & S--pe, Sinop.
Sinthemium, Sintheim.
Sintienum, Sintien M. Chiń.
Sinus, Odnoga Morska.
Sion, Sion góra.
Siparuntum, Selatina.
Siphæ, Rosa.
Siphnos, Sisant.
Sipphara, Visaopatan.
Siracusæ, Siracusa.
Siradia, Sieradz.
Siraſtra, Suratte.
Sirbia, obacz *Serbia*.
Sirmienſis Comit. Sirmick Hr.
Sirmium, Sirmick m.
Siſcia, Sisseek.
Siſopa, Zagabria.
Siſtarica, Sisteron.
Sitipha, Steffa M. w Kr. *Alger*.
Sitomagum, Thetford M. Ang.
Skia, Skye.
Slavicum, Staulea.
Slegum, Sleg.
Sleida, Sleiden.
Slesvicum, Slesvick.
Slonimum & ſlonima, Slonim.
Slota, Slooten.
Slucum, Sluck.
Smalandia, Smaland.
Smalcanda & ſmacalda, Smalkanden.
Smolenſcum, Smoleńsk.
Smyrna, Smirna.
Sneca, Sneck.
Sniatynum, Sniatyn.
Soconuſca, Sokonusk.
Sogdiana Regio, Usbeck.
Sogniacum, Soignes.
Solenſis tractus, Soule Powiat Fr.
Solis vallis, Soltweld.
Solma, Solms.
Solodurum, Soleure.
Solonia, Sologne.
Solſona, Solsono.
Solyma, Jeruzalem.
Somerſitia, Somerset.
Sommeriæ, Sommeres.
Somona, Some.
Soncinum, Soncino.
Sonneburgum, Sonneburg M. Szwedzkie.
Sontius Fl. Lisonzo.
Sophala, Sofala.
Sophia, Sofia.
- - - Sofiana.
Sopronium, Sopron.
Sorava, Soraw.
Soroga, Zagabria.
Sorviodunum, Selesbury.
Soteropolis, S. Salvator.
Spalatum, Spalato.
Spandavia, Spandap.
Sparta, Misitra.
Spedia, Spezza.
Spenderobis, Semendriack.
Spinalium, Espinal.

Spi-

S T

Spiritus Sanctus, Spiritu Santo.
Spitzberga, ſeu *Montes Acuti*, Spitzberg.
Spoletinus Ducatus, Spoletańskie X.
Spoletum, Spoleto.
Spreha, Sprehe rz. Niem.
Sprottavia, Sprotaw.
Stabia, Castel a Mare.
Stabulæ, Ormars.
Stabulum, Stavel.
Stadberga, Statdberg.
Staffordia, Stafford.
Stagira, Libanova.
Stagnum, Stagno *albo* Stagnum.
Stampæ, Estampes.
Stantia, Stantz.
Stargardia, Stargard.
Statio & Stada, Staden.
Stavera, Staveren.
Stegeburgum, Stegenborg.
Stella, Estella.
Stenæum & Stenacum, Stenay.
Stenoberga, Steenberg.
Stenovicum, Steenwick.
Stephanodunum, Dunstafag.
Stephanopolis, Constat.
Stenphordum, Stenford.
Sterconium, Cassel.
Sterlinga, Sterling.
Stetinum, Szczecin.
Styria, Steyer *albo* Stiria.
Stæchades, Hieres wyspy.
Stolhoffa, Stolchoffen.
Stolpia, Stolpen.
Stormaria, Stormar.
Stragona, Poznań M. Wielkopolskie.
Stralenum, Stralem.
Stralesunda, Stralsund.
Strantaveria, Strantaver.
Straubinga, Straubing.
Strehamum, Estrehan.

S U

Strenguesia, Strengues.
Strevelinum, Sterling.
Strigonium, Gran.
Stomberga, Stromberg.
Strongyle Strongoli.
Strophades, Strivali wyspy.
Stucia, Jstuith *albo* Jstvith.
Stugardia, Stutgard.
Suana, Soana.
Suanagura, Putana.
Suanetes pop. Ravenspurg.
Subcinum ſive Subſicinum, Belfort.
Subiſia vel Sobiſæum, Soubise.
Sublantia, Sollanzo.
Sublacum, Subiaco m. Wł.
Subur, Suba rz. Afr.
Sucheum, Sucheu.
Suchuenſis prov. Suchuen.
Suero, Xucar rz. Hisz.
Sudeni pop. Kray, gdzie teraz Województwo Witebskie.
Sudercopia, Suderkoping m. Szwedz.
Sudermannia, Suderman.
Suecia vel Suedia Szwecya.
Suel Molina.
Suerinum, Schwerin.
Sueſium, Suez.
Suiſſa, Sesa.
Sueſſionenſis ager, Soissonnois.
Sueſſiones, Soissons.
Suevia, Szwabska ziemia.
Suevus Oder rz.
Suffolcia, Suffolck.
Suinburgum, Schwinberg.
Suirius, Sewer rz. Jrlandska.
Suitium, Schwitz.
Sulgas & Sulga, Sorgue rz. Fr.
Sulliacum & Sullecum, Sulle.
Sulmo, Sulmona.
Sultbachium, Sultzbach.
Sumachia, Scamachie.

Su-

Summuranum, Murano.
Suna, Souna.
Sundeburgum, Sundeburg.
Sundicum fretum, Sund.
Sundis, Stralſund.
Sungnianum, Sunniang.
Suntgovia, Sontgau.
Surata, Suratte.
Surina, Surinam.
Surra & Surria, Surrey.
Suſa, Sus.
- - - Souſter.
- - - Suſa *albo* Souſa.
- - - Chuſiſtan.
Suſatum, Zoeſt *albo* Soeſt.
Suſdala, Suſdal M. Moſkiewſkie.
Suſſexia, Suſsex.
Suſudata, Szczecin.
Sutherlandia, Sutherland.
Sutrium, Sutri.
Suvidnia, Swidnica.
Syene, Aſna M. Egypſkie.
Sylva Ducis, Bosleduc.
Sylvanectum, Senlis.
Sylvania, Underwaldt.
Symplegades, Pavonare.
Syphæum. Caſtrovillare.
Syracuſæ, Siracuſa, *albo* Saragoſsa.
Syria, Syria *albo* Suriſtan.
Syros, Siro.

T. T. T.

TAbaci Inſula, Tabago.
Tabariſtania, Tabreſtan.
Tabaſca, Tabaſco.
Taberna, Saverna.
Tabreſium ſeu Tauriſium, Tauris.
Tacaſus, Tacaze rz. Afr.
Tachuum, Tachu.

Tacola, Jnncalaon.
Tader, Seguro rz. Hiſz.
Taduſſacum, Tadouſsac.
Tafiletanum Regnum, Tafilet Kr.
Tafiletum & Tafileta, Tafilet M.
Tagaſta, Tagaſte.
Tagavoſtium & Tavoſtium, Tagavoſta.
Tagus, Tejo *abo* Tajo.
Taicheum, Taicheu.
Taiganum, Taigan.
Taina, Tain.
Taipiuga, Taiping.
Taitunga, Taitung.
Taivenum, Taiven.
Talabriga, Taloga wieś Portug.
Talacori, Tafanapatan.
Talamina, Vega.
Taleacotium, Tagliacozzo.
Talium, Tali.
Tallemundum & Talmontium, Talmont.
Tamaracæ Præfect. Tamaraca.
Tamaraca, Tamara.
Tameſis & Thameſis, Tamis.
Tamiatis, Damiata.
Taminga, Taming.
Tamnum, Bourg èn Breſse.
Tanais, Don rz.
- - - Azow.
Tanarus, Tanaro.
Tangermunda, Tangermund.
Tangris, Tanger.
Tangutum, Tangut.
Taniorium, Taniajor.
Tanoroda, Tanroda.
Tanoria, Tanor.
Taphræ, Prekop.
Taprobana, Ceylon.
Tapſus, Afrryka m.
Tarantaſia & Tarentaſia, Tarentaiſe.
Taraſco, Taraſcon.
Tarba, Tarbes.

Tarcum, Tarku.
Tarentum, Taranto.
Tariona, Tura.
Tarnadæ, S. Maurice.
Tarodunum, Fribourg.
Tarracina, Terracin.
Tarraco vel Teraco, Taragona.
Tarſus, Tars.
Tartaria, Tatarſka ziemia.
Tartaria major, Tatarya Azyatycka.
- - - *minor*, Tatarya Prekopſka.
Tartaſium & Tarteſium, Tartas.
Tarteſſus, Tariffa.
Tarvanna, Terovanne.
Tarviſium. Treviſo.
Tarta, Dax.
Tavaſthia, Tavaſtus.
Tauracus, Thurgow.
Tauredunum, Tournon.
Taurentum, Seine m. Fr.
Taureſium & Tabreſium, Tauris.
Taurica Cherſoneſus, Tatarya Krymſka.
Taurini pop. Piemonte.
Tauromenium, Taormina m. Sycyliyſkie
Taurum, Toro.
Taurunum, Belgrad.
Taurus, Tauro *albo* Taurus.
Tavus, Tay.
Taxila, Cambaja.
Tayoanum, Tayhan.
Teanum, Tiano.
Teate, ſeu Teatea, Chieti.
Tebeſta, Tebeca.
Tecelia, Techlenburg.
Techortina, Tecort.
Tecoantepecum, Tecoantepeck.
Teculetum, Teculet.
Tedleſa, Tedlez.
Teganum, Tegan.
Tegorarina, Tegorarin.

Telamona & Talamon, Telamone.
Telenſinum, Tremecen.
Telga, Telgen.
Telis, Lis rz.
Tellina vallis, Valtellina.
Telo Martius, Toulon.
Telobis, Torroella.
Temeſna, Temecen albo Temeſne.
Temeſuaria, Temeſwar.
Temiamum, Temiam.
Tenæ ſeu Tillemontium, Tillemont.
Tenaſſerimum, Tenaſserim.
Tenda, Tende *albo* Tenda.
Tenedos, Tened.
Tenera, Tender rz. Nieder.
Teneremunda, Dendermonde.
Teneza, Tenez.
Tengcheum, Tengcheu.
Teniſſa & Tenexa, Temecen.
Tenos, Tine.
Tenſtadium, Tenſtadt.
Tephlis, Teflis.
Terchium, Terki.
Teredon, Tortona.
Teredon, Balzera *albo* Baſsora.
Tergeſte, Trieſte.
Tergolape, Lampack.
Tergoviſtus, Targowiſko.
Terina, Nocera.
Teriolum, Tyrol.
Termulæ, Termole.
Ternatæ, Ternat.
Ternobum, Ternowa.
Ternodorum. Tonnera.
Terra ignium, Fuogo.
- - - *Laboris*, Terra di Lavoro.
- - - *Mauritii*, Maurice.
- - - *nova*, Terre neuve.
- - - *Papuorum ſeu Nigrorum*, Papour.
- - - *Quiri*, Quir.

Terra Sancta, Paleſtyna.
- - - *Viridis*, Groneland.
Terraſſonium, Terraſſon.
Tertiaria, Tercera.
Terva, Tauris.
Tervana, Terovanne.
Terulum, Tervel.
Teſchinia, Teſchen.
Teſſeta, Teſſel.
Teſſinum Teſsin.
Teteguina & Tetuanum, Tetuan.
Teuderium, Tudder.
Teurnia, Villac.
Teuſara, Biledulgerid.
Teutoburgium, Pięć Kościołow.
- - - Desburg.
Teutoni, *Teutones*, Niemcy.
Texelia, Texel.
Thabor, Tabor.
Thalame, Calamata.
Thaluda, Tagazza.
Thamarus, Tamaro.
Thanatos, Tenet.
Thebæ, Teba, albo Stives.
Thebais, Tebaida.
Thelis, Egli rz. Fr.
Theoci Curia, Tewksbury.
Theode, Gommera.
Theodonis villa, Thionville.
Theodosia, Kaffa.
Theodoſiopolis, Erzerum.
Theorodunum, Weiles.
Theraſia, Santorini albo Santerini.
Thermæ, Xacca.
- - - Baden.
Thermopylæ, Bocca di Lupo.
Theſſalia, Janna.
Theſſalonica, Salonichi.
Theveſte, Tebeſca.
Thibetum, Tibet.
Thicis, Tech.

Thierrium, Thiers.
Thinæ ſeu Thina, Nanquin.
Thinus, Tyn rz. Ang.
Tholobii, Tamarid.
Thracia, Romania.
Throni, Saline.
Thule, Islandia.
Thurſium & Tudinium, Thuin.
Thunum, Thoun.
Thuringia. Turingen albo Turingia.
Thuſcia, Toſcana.
Thyatira, Tire.
Thyrſagetæ, Kray gdzie Wołochy teraz
Thyſdrus, Cairan.
Thyſtadium, Thyſted m. Duńſkie.
Tianum, Tiano.
Tiarantus, Seret rz. Multańſka.
Tiara Julia, Trayguera m. Hiſz.
Tiberiacum, Bagnacarablo zamek.
- - - Bercheim.
Tibein, Tiber albo Tevere.
Tibiſca, Sofia.
Tibiſcum, Titol.
Tibiſcus, Teiſs albo Tiſs, rz. Węgierſka.
Tibula, Caſtel Aragoneſe.
Tibur, Tivoli.
Tichis, Tech.
Ticinum, Pavia.
Ticinus. Teſino.
Tidora, Tidor.
Tiencheum, Tienchiu.
Tifernum Tiberinum, Citta di Caſtello.
Tifernus, Tiferno rz. Wł.
Tigurinus lacus, Zuricherzee.
Tigurum, Zurich.
Tileburgum, Tilbury m. Ang.
Tilium, Argentera.
Tilogrammum, Catigan.
Timici, Tremiſen.
Tingcheum, Tingcheu M. Chińſkie.

Tin-

Tingis, Tanger.
Tinia, Tine.
Tinum, Thaim m. Francuſkie.
Tiraſcia, Tiraſche.
Tiriſcum & Tarbiſcum. Tarvis.
Tirnavia, Tirnaw.
Tirolis, Tyrol.
Titanus mons, San Marino.
Titius, Krka rz. Dalmacka.
Tobolium, Tobol, albo Toboliſka.
Tocaima, Tokayma.
Tocata, Tokat.
Tocoeſia, Xicoca.
Tokæum, Tokay.
Tola, Tolem.
Tolbiacum, Zulch.
Tolena, Tolna.
Tolentium & Tolentinum, Tolentin.
Toletum, Toledo.
Tollium, Dole.
Toloſa, Toulouſe, albo Toloſa.
Tomæa, Temeſvar.
Tomarium & Tomara, Tomar.
Tombutum, Tombut, Kr. Afrykańſkie
Tomeriæ, S. Pons de Tomieres.
Toninium, Tonnein.
Tonninga, Tonningen.
Torcellum, Torcello.
Torgavia & Torgavium, Torgau.
Torna, Torna M. Szwedzkie.
- - - Tornaw M. Węgierſkie.
Tornacum, Tournay.
Tornodurum & Ternodorum, Tonner.
Torpatum, Derpt.
Tornova, Torres novas.
Torſilia. Torſil.
Torunium, Toruń.
Torvedra, Torres vedras.
Tougeni, obacz Tugeni.
Trachonitis, Bacar M. w Paleſtynie.
Tragurium, Trau.

Trajectum Superius Maſtricht.
- - - *inferius* Utrecht.
- - - *Francorum* Frankfort.
Trangabaria, Tranguebar.
Tranium ſeu Tranum, Trani.
Tranſaque, Tranſacco m. Wł.
Trans-Iſalania. Overyſſel.
Tranſmontana, Tralos montes.
Trapezus, Trapezunt.
Traſimenus, Traſimeno.
Travancoria, Travancor.
Trebula, Monte Leone.
Trecaſſes, Troyes.
Trecorium, Treguier.
Tremetus, Tremite.
Tremonia, Dortmund.
Tremulium, Tremoville.
Treptovia. Treptow.
Treva, Lubeck.
Trevennium, Trevin.
Treventinum & Treventum, Triventa.
Treviri, Trevir.
Trevoltium, Trevoux.
Triballi, Bulgaria.
Tribocci, Alſatia.
Tribulium, Trebigna.
Tributum Cæſaris, Tribeſes.
Tricorium, Toplitz.
Tridentum, Trident.
Tridinum, Trino.
Trigiſamum, Traſmaur M. Auſtr.
Tryglypton, Pegu.
Trimontium, Atterith.
Trimulia, Tremoville.
Trinacria, Sicilia.
Trinitas, Trinidad M.
Trinitatis Inſula, Trinidad wyſep.
Trinobantes, Middleſex.
Triphulum, Targowiſko.
Tripolis, Tripol.
triquetra, Sicilia.

Tri-

Triſanton, Sauthampton.
Triſchene, Taverna.
Tritium Tubroicum, Placencya M. Hiſz.
Triventinum, *Treventum*, Trivento.
Triventum, Moliſe.
Trivicus, Trevico m. Neap.
Troca vel Troci, Troki.
Troglodytæ, Kr. Afr.
Tronodorum, Tonner.
Tropæa Auguſti, Torbia.
Trotmania, Dortmund.
Trutavia, Forcheim.
Trybrachæ Becara.
Tuama, Toam.
Tuberum, Rotenburg.
Tubinga, Tubingen.
Tubuſuptus, Couco.
Tuchum, Tuch.
Tucujum, Tucuyo
Tucumania, Tucuman.
Tuedia, Twedal.
Tueria, Twer.
Tueſis, Barvick.
Tugium, Zug.
Tuliſurgium, Brunſwick.
Tullonium, Toulon.
Tullum, Toul.
Tulna, Tuln.
Tulenium, Tudebla.
Tunchanum, Tunchang.
Tunchinum, Tunquin.
Tundera, Tondern.
Tunes, *Tunetum*, Tunis.
Tungchemum, Tungchuen.
Tunginum, Tungin.
Tungri, Tongereu.
Tungroum fons Spa.
Tunonium, Thonon.
Turcheſtania, Turcheſtan.
Turdetani, *Turduli*, Algarvia.
Turegum, Thurgou.

Turia, Albarazin.
Turias, Guadalaviar.
Turiaſo, Tarcona.
Turichemum, Durcheim.
Turingia ſeu Thuringia, Turingia.
Turnonium, Tournon.
Turobrica, Alcantara.
Turonia, Touraine.
Turris Julia, Truxillo.
- - - *Syllana*, Tordeſillas.
Turſus, Turſi.
Turnutus. Welika rzeka Moſkiewſka.
Tuſcia, Toſkana.
tuſculanum, Grotta Ferrata.
tuſculum, Fraſcati.
tuſcum mare, toſkańſkie morze.
tutela, tudela.
tuticum, Ariano.
tyberis, tyber.
tybur, tivoli.
tyde, tuy M. Hiſz.
tykocinum, tykocin.
tyrambo, temuk.
tyras. Dnieſtr.
tyrreni, toſcana.
tyrus, Sur.

V. V. V.

Vabræ Vabrincum, Vabres.
Vacorum, Villach.
Vada, Vado.
Vadſtana, Vadſtan M. Szwedzkie.
Vaga, Batha.
Vagienni, Saluces.
Vagniacum Vagniacæ, Maidston.
Vagoritum, Seez.
Vagria, Wagria, *albo* Wageren.
Vagus, Wag rz. Węg.
Valachia, Wołochy.

Va-

Valachria, Walckeren.
Valaqueria, Valaguer m. Hiſz.
Valcoleriæ, Vaucouleurs.
Valdecum, Waldeck.
Valdhuſta, Waldhuſt.
Valdemontium, Vaudemont.
Valentia, Valence, Valencia. Ualenza.
Valentianæ, Valencienes.
Valeria, Cuenca.
Valeria, Valeſia i Walais.
Valeſium, Valois.
Vallia, Galles.
Vallis Tari, Taro.
Vallis Tellina, Valtellina.
Vallisoletum, Valladolid.
Vallis umbroſa, Valombroſa.
Vallis viridis, Valvedre.
Vallocuria, Vallocurt.
Vallum, Vals.
Valpo, Valpon.
Vandalia, Wenden.
Vandalitia, Andaluzia.
Vangena, Wangen.
Vapiones, Worms.
Vapimum, Gap.
Varadinum, Varadin.
Varallum, Varallo.
Varanium Varanianum, Baranywar.
Varaſdimum, Varadin M. Slow.
Vardhuſium, Wardhus.
Varendorpium, Varendorf.
Varenna, Varennes.
Varnia, Varn.
Varſavia, Warſzawa.
Varvicum. Warwick.
Varus, War.
Vaſates, Bazadois.
Vaſconia, Gaſcogne.
Vaſio, Vaitſon.
Vaſſeium, Vaſsy.
Vaſtalla, Guastalla.
Vaſtinium, Gaſtinois.

Vatanium, Vatan.
Vaterfordia, Vaterford.
Vaurium, Lavaur.
Uberlinga, Uberlingen.
Ucetia, Uſetz.
Uchiena, Uchien.
Uchimum, Uchin.
Veca, Villa Vizioſa.
Vechta, Vecht.
Vectis, Wight.
Vegia, Veggia *albo* Veglia.
Veji, Jſola.
Velauni, Velay.
Velcurium, Feldkirch.
Velitræ, Veletri.
Vellaunodonum Chaſteau Landon.
Vemania, Wangen.
Venafrum, Venafro.
Vencheum, Venchem.
Venda vel Vinda, Wenden al. Windaw.
Venedi pop. Litwa.
Veneti, Vannes.
Venetia, Venecya.
Venetus lacus, Coſtantz jezioro.
Venloa, Venl.
Vennonetes, Valtellina.
Venta Belgarum, Wintcheſter.
Ventadurea ſeu Venterdon, Ventadour.
Ventia & Vinchium, Vence.
Venuſia, Venoſa.
Veracrux, Vera Cruz.
Vera Pax, Vera Paz.
Verbinum, Vervins.
Venellæ, Venelli.
Vermelandia, Vermeland.
Vernolium, Vernevil.
Vernonium, Vernon.
Verodunum, Verdun.
Verolæ, Veroli.
Veromandus, Vermandois.
Verona, Verona. i Berne.
Veroviacum, Vervick.

Ver-

Verovicum, Warwick.
Verſaliæ, Werſal.
Verthæmum, Werthaim.
Vertia, Donavert.
Veruca, Monte Falcone.
Veſalia, Weſel.
Veſcis, Hueſca.
Veſevus, Veruviuſz.
Vesontio, *Viſontium* Beſancon.
Veſprinium, Veſprin.
Veſtfriſia, Veſtfriesland.
Vetslaria, Wetzlar.
Veſtmannia, Veſtmannia,
Veſtmaria, Veſtmerland.
Veſtmonaſterium, Veſtminſter.
Veſtrovicum, Veſterwick M. Szwedz:
Veſulium, Veſoul.
Veſulus, Montviſo.
Vetera, Santen.
Veteravia, Weterawia.
Vetus vicus, Altorf.
Vexfordia, Wexford.
Vexinum, Vexin.
Vexſia, Wexi.
Vezeliacum, Wezelay.
Uffens, Portatore rz. Wł.
Ugoza, Ugocz.
Viadus & *Viadrus*, Oder.
Viana, Jſna i Wiana.
Viaregium, Viareggio.
Viatha, Wiatka.
Vibantanarium, Bar m. Polſkie.
Vibiſcum, Vevay.
Viburgum, Wiborg.
Vicennæ, Vincennes.
Vicentia, Vicenza *albo* Vicencya.
Vicentinus ager, Vicentino.
Victoria, Vittoria i Abernethy.
Victoriacum, Vitry.
Vicus, Vic.
Vicus Æquenſis, Vico di Sorrento.

Vicus Aurelii - Fogarolo.
- - - *Jtalicus*, Zagabria.
Vidrus, Vecht rz. Niem.
Vidula, Vesle rz. Fr.
Vieliſca, Wieliczka.
Vieluna & *Velunia*, Wiełun.
Vienna Allobrogum, Vienne.
- - - *Auſtriæ*, Wiedeń.
Viennenſis tractus, Viennois.
Vieſta, Vietæ,
Viglebanum, Vigevano.
Vigornia, Vorceſter.
Vigum, Vigo.
Viguericum, Voghera.
Vilburgum, Weilburg.
Vilcomeria, Wiłkomierz.
Villacum, Villach.
Villa dives, Villa rica.
- - - *Franca*, Ville Franche.
- - - *Nova*, Ville Neuve.
- - - *Regia*, Villareal.
- - - *Vitioſa*, Villa Vicoſa.
Villeriæ ad Cottiam, Vellers Coſte retz.
Villicum, Vesle.
Villinga, Villingen.
Vilna, Wilno.
Vilvordia, Vilvorden.
Vimania & *Vemania*, Vangen.
Vimaria & Vinaria, Veimar.
Viminacium, Widen.
Vimpina, Vimpfen.
Vimutium, Weymouth.
Vinaria, obacz *Vimaria*.
Vincium, Vence.
Vindaſca & *Benaſca*, Venaſque.
Vindaſcinus Com. Venaſsin.
Vindelicia, Bawarya i część Szwabow.
Vindelis, Portland.
Vindeſorium, Windſor.
Vindebona, Wieden.
Vindicinenſis ager, Vendoſmois.

Vindocinum, Vendoſme.
Viniſima & *Vinshemia*, Vinshaim.
Vintimilium, Vintimiglia.
Vintonia, Vincheſter.
Vintshæmum, Wintsheim.
Virgi, Vera.
Viria, Vire.
Virodunum, Verdun.
Virſio, Vierzon.
Virtonium, Virton.
Viſapera, Viſaper.
Visbada, Wisbad.
Visbua ſeu Visburgum, Wisburg.
Viſcum, Viſcum.
Viſsemburgum, Veiſsembourg.
Viſtula, Wiſła.
Viſuntio, Beſancon.
Viſurgis Viſurigis, Werev.
Vitebſcia, Witebſk.
Vitellianum, Viadana.
Vitellicum, Vellich.
Viterbium, Viterbo.
Vitræum, Vitray.
Vivarienſis tractus, Vivarais.
Vivarium, Viviers.
Ulcinium, Dolciguo.
Uliarus, Oleron.
Ulma, Ulm.
Ultonia, Ulſtr.
Ultza, Ultzen.
Ulyſſipo, Lisbona.
Umbria, Spoletańſkie Xięſtwo.
Ungaria, Unghwar.
Unna, Unna.
Voerda, Voerden.
Vogeſus, Vange Góra.
Voitglandia, Voigtland.
Volaterræ, Volterra.
Volavia Wolaw.
Volcæ, Languedoc.
Volchmarchia, Wolfmarh m. Niem.
Volfenbutela, Volfenbutel.

Volgaſtia, Wolgaſt.
Volhinia, Wołyń.
Vollenhovia, Vollenhoven.
Vollina, Wolin.
Volmaria, Wolmer.
Volodimiria, Wołodymir.
Vologda, Wołogda.
Volſinium, Bolſena.
Volturnus, Volturno.
Volturrena, Valtellina.
Volubilis. Fez M.
Voluntium, Arglas.
Vorganium, Triguier.
Vormacia. Worms.
Voronis, Woronec.
Vorotinum, Worotin X. i M. Moſkiew.
Voſagus vel Vogeſus, Voſges,
Uplandia, Upland.
Upſala, Upſal.
Uraniburgum, Uraniburg.
Vratislavia, Wrocław.
Urbevetanum, Orvieto.
Urbicus, Orbego rz. Hiſz.
Urbinas, Urbino, Xięſtwo.
Urbinum, Urbino Miaſto.
Urbs, Orba.
Urbs vetus, Orvieto i Civitavecchia.
Urci, Vera.
Urcinium, Adiazzo.
Urgella, Urgel.
Urgenum, Orgon.
Virgo, Gorgone.
Uriæ, Oria.
Urienſis pagus, Ur'.
Urſa, Ruſs rz. Szwaycarſka.
Urunca, Multhauſen.
Usbechia, Usbeck.
Uſcocki, Uſkoki, Lud Kroacki.
Uſedomia, Uſedom Miaſto Szwedzkie
Uſetia vel ucetia, Uſez.
Uſtiuga, Oſtioug.

Utica, Biserte.
Utina, Udine.
Utricesium, Utrecht.
Utricolum, Otricoli.
Uulpiacum, Ulpen.
Vulturaria, Volturara.
Vulturnus, Volturno.
Unxama, Osma.
Unxantus, Ovisant.
Uxentum, Ugento.
Uxisama, Azores.
Uzetia, Usec.
Warsavia, Warszawa.
Waterfodia, Waterford.
Westphalia, Westfalia.
Westrogothia, Westrogotland.
Willa, Weill.
Wirtemberga, Wirtemberg.

X. X. X.

Xansia, Xansi.
Xanthus, Santen.
Xaocheum, Xaocheu.
Xaoum, Xaou.
Xenxia, Xensi.
Xera, Xeres.
Xicoca, Xicor.
Ximum, Ximo.
Xincheum, Xincheu.
Xiphonia, Avgosta.
Xuicheum, Xuicheu.
Xuninga, Xunning.
Xunea, Xunt.
Xuntienum, Xuntien.

Y. Y. Y.

Yancheum, Yanchen.
Yesdum, Yesd.
Yocheum, Jocheu.
Ysna, Jsne.
Yvodium, Yvoix.
Yupia, Jupi.

Z. Z. Z.

Zaara, Saara.
Zabesus, Millembach.
Zacatecæ, Zacatecas.
Zacynthus, Zante albo Zacint.
Zagabria, Zagrab.
Zagateria, Usbeck.
Zairus, Zair.
Zala, Salowar.
Zama vel Azama, Zamora.
Zamoscium, Zamość.
Zancle, Messina.
Zanguebaria, Zanguebar.
Zaslavia, Zasław.
Zatmarium, Zatmar.
Zatoria, Zator.
Zbarasum, Zbaraz.
Zborovia, Zborow.
Zeelandia, Zeland wysep.
Zelandia, Zelandia Pr.
Zella, Zelle.
Zemblinum, Zemplin.
Zervesta, Zerbst m. w X. Anhalt.
Ziatecum, Ziateck.
ZigenheminumvelZingehæmum, Ziegenheim.
Zilia, Arzilla.
Zioberis, Zyober.
Zirizæa, Zirie Zee.
Zitia, Zeitz.
Zittavia, Zitaw.
Znaimum, Znaim.
Zolernum, Zollern.
Zolnochium, Zolnoch.
Zuikavia, Zwickaw.
Zurobara, Temeswar.
Zutphania, Zutfen.
Zuvolla, Zwol.
Zyras, Varna rz.
Zyrovicii, Zyrowice.
Zytomiria, Zytomierz.

FINIS

R

Crotune Zatok [illegible] Chiny fol 143 Carolina fol 123 Ceylon [illegible] 133
Athos 47
Brasilia Colibri Ptak fol 195 Borneo 89
Benin 74 Barcellom 62 Anzikan [illegible] 32
Azmer 54 [illegible] Bellestad 71 Zegar [illegible]
Benin 74 [illegible] Bopart 88 Ceylon 133 tam
tam drzewo [illegible] 20 ludzi / 214
[illegible] Genua [illegible] 230 Goa 236 [illegible]
[illegible] 242 [illegible] 244 Guinea [illegible] 248
[illegible] 249 Hiszpania 265 [illegible] Hotentots
269 [illegible]
Japonia [illegible] 275 [illegible] 279 [illegible] 286
Kom [illegible] 301 Laura 314 Macasar 339 [illegible] Madrast 341
w Madurz 342 [illegible] Mamimela 348
Monte Pulciano Mons Politianus [illegible] 383 [illegible]
Marcello Papieża Kardynała Bellarmina [illegible]
[illegible] de Monte Policiano [illegible]
[illegible] Natal 398 [illegible]
Orelans 423 [illegible] Florencya [illegible] Albert [illegible]
Ormus 423 [illegible] Gdyby Swiat był [illegible]
[illegible] Ormus byłby w niego Dyamentem Ostia 426 [illegible]
Ostroh Ostrogothia 426 [illegible] 239 [illegible]
Palermo 431 Papa [illegible] 434 [illegible]
[illegible] w Paryżu 436 [illegible] 438
[illegible] Patmos [illegible] S Jana Ewangelisty Peking [illegible]
[illegible] 441 [illegible]
[illegible] 447 [illegible] 449 [illegible] 454 Remis 476
[illegible] Teneriffa [illegible] 40 [illegible] 540
Wilno [illegible] 620 Sibier [illegible] 510
[illegible] 351 [illegible] 136 Junkwin 369
Cala [illegible] Kamczatka 2 [illegible]
Beziers [illegible]
[illegible] 176 Bopart [illegible]
[illegible] 610 [illegible] Ceylon o Zonach
Epic [illegible] 608
Custryn Derman Pod [illegible] Chiva fol 244